ІСТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

1924-1928

80
РОКІВ
НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ
НАУК
УКРАЇНИ
1918

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В.І.ВЕРНАДСЬКОГО

ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ
ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
імені М.С.ГРУШЕВСЬКОГО

Джерела з історії науки
в Україні

ІСТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

1924-1928

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

КИЇВ НБУВ 1998

Видання засноване з ініціативи колишнього директора Інституту архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського В.Г. Шмельова (1943-1993).

Цим збірником продовжується видання документів та матеріалів з історії діяльності Національної академії наук України. До наукового обігу вводяться численні джерела, раніше недоступні для дослідників, невідомі та маловідомі документи радянського періоду діяльності ВУАН, урядові та партійні документи.

Для науковців, істориків, зокрема істориків науки, архівістів, викладачів вищих і середніх навчальних закладів та студентів.

Упорядники:
В.А.КУЧМАРЕНКО, О.Г.ЛУГОВСЬКИЙ, Т.П.ПАПАКІНА, Л.І.СТРЕЛЬСЬКА, Л.М.ЯРЕМЕНКО

Редакційна колегія:
О.С.ОНИЩЕНКО (відповідальний редактор),
Г.В.БОРЯК, Л.А.ДУБРОВІНА, В.А.КУЧМАРЕНКО (відповідальний секретар),
Л.В.МУХА, В.Ю.ОМЕЛЬЧУК, О.І.ПУТРО, П.С.СОХАНЬ, В.С.ЧИШКО,
Ю.І. ШАПОВАЛ

Затверджено до друку Вченою радою Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського і Вченою радою Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С.Грушевського

Археографічне опрацювання документів: В.А.Кучмаренко, Л.І.Стрельська

© В.А.Кучмаренко, передмова, 1998
© В.А.Кучмаренко, О.Г.Луговський, Т.П.Папакіна, Л.І.Стрельська, Л.М.Яременко, упорядкування, 1998
© В.І.Верба, Т.В.Вересовська, В.Г.Врублевський, О.М.Закусило, О.О.Колобов, О.Г.Луговський, Т.П.Папакіна, Л.Ю.Портнова, Л.І.Стрельська, примітки, 1998
© В.А.Кучмаренко, регести протоколів (1924-1926), 1998
© В.Г.Врублевський, регести протоколів (1927-1928), 1998
© Л.М.Яременко, список дійсних членів, іноземних членів, членів-кореспондентів ВУАН, обраних у 1924-1928 рр., 1998
© О.О.Колобов, О.Г.Луговський, І.Б.Усенко, список співробітників ВУАН, 1998
© В.Г.Врублевський, О.М.Закусило, П.М.Кавицька, О.О.Колобов, О.Г.Луговський, Л.С.Новосьолова, список видань співробітників ВУАН, 1998
© Л.І.Стрельська, перелік доповідей співробітників установ ВУАН, 1998
© Т.В.Вересовська, список скорочень, 1998
© Л.Ю.Портнова, ілюстративні фотоматеріали, 1998

© Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, 1998

ISBN 966-02-0714-X

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Даний збірник вводить до наукового обігу архівні документи, а також матеріали рідкісних друкованих видань з історії НАН України за 1924-1928 рр.

У тематичному й хронологічному планах цей том є продовженням першого тому збірника «Історія Академії наук. 1918-1923: Документи і матеріали» (К., 1993). При відборі перевага надавалася тим документам, що найяскравіше відтворюють роль Академії наук України досліджуваного періоду, її науково-видавничу діяльність, стосунки між АН та урядом і партапаратом, заходи уряду щодо реорганізації ВУАН у 1924-1925 рр., її структуру, склад, матеріально-технічну забезпеченість, міжнародні зв'язки.

До збірника включено постанови уряду, протокольні рішення ЦК КП(б)У, НКО УСРР, Головпрофосвіти, Наукового комітету НКО УСРР (Укрнауки), які стосувалися Академії: стенограми, протоколи та витяги з протоколів пленумів, нарад, а також листи, спогади, матеріали періодичної преси.

Документи систематизовано за хронологічним принципом, в основу якого покладено дату складання документа.

Більшість документів опубліковано повністю. Часткову публікацію документів і матеріалів застережено в заголовках і текстуальних примітках (Із листа..., Публікується зі скороченнями), де також стисло переказується зміст знятого тексту. Тексти документів подано зі збереженням тогочасних мовних особливостей. При археографічному опрацюванні документів бралася до уваги неприпустимість втручання в лексичну, словотвірну, фонетичну й граматичну підсистеми мови, а також неприпустимість сплутування власне правопису з суто мовними формами. Пунктуацію в документах здійснено упорядником. Помилки в датуванні окремих подій і фактів обумовлені в текстуальних примітках. Різночитання в написанні таких абревіатур, як СРСР (ССРР), УСРР (УРСР), РРФСР (РСФРР) приведені до єдиного написання згідно з діючими тоді конституціями - союзної та республіканськими (1924). Незмінним залишене в документах їх повне написання: Спілка Соціалістичних Радянських Республік, Союз Соціалістичних Радянських Республік. Граматичні помилки й описки виправлено без застережень. Резолюції та помітки на документах, які стосуються їх змісту, збережено, помітки суто ділового характеру опущено. Якщо документ публікувався повністю раніше, то вказано дату його першої публікації. У діловодних документах подано дату їх підписання та затвердження, в авторських документах - дату написання. Якщо точну дату створення документа не встановлено, то його датовано за змістом, супровідним листом, суміжними документами тощо (кожен з таких випадків застережений у текстуальних примітках).

Тексти документів вивірені за оригіналами. Законодавчі акти подано за офіційними першоджерелами. Назви архівів, документи яких увійшли до збірника, при першому згадуванні подані повністю, далі - загальноприйняте скорочення. Тематично пов'язані документи мають перехресні посилання (див. док.№). Переважна більшість документів має редакційні заголовки. Випадки, коли збережено заголовок документа, застережено відповідною приміткою. Так само застережено авторські примітки та різного роду помітки на документах.

Збірник доповнено додатками: Примітки до документів (коментарі, біографічні довідки); Список дійсних членів, іноземних членів та членів-кореспондентів ВУАН, обраних у 1924-1928 рр.; Регести протоколів Спільного зібрання Всеукраїнської Академії наук за 1924-1928 рр.; Список співробітників ВУАН 1924-1928 рр.; Список видань співробітників ВУАН 1924-1928 рр.; Перелік доповідей співробітників установ ВУАН за 1924-1928 рр.; Перелік вміщених у збірнику документів та Список скорочень.

Список співробітників ВУАН за 1924-1928 рр. складено за прийнятою формою побудови розширеного іменного покажчика, а саме: повністю прізвища, імена та по батькові, дати народження та смерті (якщо їх удалося встановити), наукові звання, спеціалізація, посада. Різночитання в прізвищах, іменах та по батькові подано в дужках. Назви наукових установ ВУАН, в яких працювала особа, подані в тогочасному написанні зі збереженням мовних особливостей. Як правило, в документах назви одних і тих самих установ писалися порізному, тому в списку подано назву установи за її статутом, якщо такий був (наукові товариства при ВУАН, інститути I, II та III відділів), або за першою назвою установи, поданої в пропозиціях відділів щодо її створення на затвердження Спільного зібрання ВУАН. Тимчасова зміна назви установи подана в дужках; якщо була повна зміна назви внаслідок реорганізації в період 1924-1928 рр. - другу повну назву подано через кому. Наприклад: Комісія для виучування звичаєвого (народного) права, Музей (Кабінет) мистецтв; Семінар для виучування народного господарства, Комісія для виучування народного господарства; Геологічний музей (Кабінет), Національний геологічний музей тощо.

Нами проведено регестування великої однотипної групи документів - протоколів Спільного зібрання ВУАН за 1924-1928 рр. Зміст протоколу передано сучасною мовою зі збереженням його структури та окремих слів-термінів, характерних для ділового мовлення того часу: *часопис, життєпис, звідомлення, Спільне зібрання, мапа* тощо. Збережено перелік пунктів, позначених арабськими цифрами. Слова «слухали», «ухвалили», що часто повторюються, зняті. Назви державних органів, установ, у тому числі й наукових, подано в тогочасному написанні зі збереженням мовних особливостей, імена та географічні назви - сучасною мовою. В окремих випадках подані розширені регести протоколів - повний виклад змісту з цитуванням окремих частин (цитати подано в лапках). Пункти, що не несуть важливої наукової інформації, зняті. Такі випадки застережено в текстуальних примітках.

Список наукових видань ВУАН за 1924-1928 рр. складено за останнім ГОСТом бібліографічного описання документів - ГОСТ 7.0-84.

Перелік доповідей співробітників установ ВУАН побудовано за такою формою: прізвище та ініціали (якщо вони відомі); назви робіт, подані за тогочасним правописом; доповіді одного автора розташовані за хронологією.

* * *

Передмову до збірника написала В.А.Кучмаренко.

Колектив упорядників: В.А.Кучмаренко, О.Г.Луговський, Т.П.Папакіна, Л.І.Стрельська, Л.М.Яременко.

Відбір та археографічне опрацювання документів здійснили В.А.Кучмаренко, Л.І.Стрельська.

Перший передрук документів виконала Н.В.Гончаренко.

Комп'ютерний набір тому зробили: Т.В.Варава, Л.І.Загній, С.В.Старовойт.

Примітки склали: Т.В.Вересовська, В.Г.Врублевський, О.М.Закусило, О.О.Колобов, Т.П.Папакіна, Л.Ю.Портнова, Л.І.Стрельська.

Список дійсних членів, іноземних членів та членів-кореспондентів ВУАН, обраних у 1924-1928 рр., склала Л.М.Яременко.

Регести протоколів Спільного зібрання ВУАН підготували В.А.Кучмаренко (1924-1926), В.Г.Врублевський (1927-1928).

Список співробітників ВУАН за 1924-1928 рр. склали О.О.Колобов, О.Г.Луговський, І.Б.Усенко.

Список видань ВУАН за 1924-1928 рр. склали В.Г.Врублевський, О.М.Закусило, П.М.Кавицька, О.О.Колобов, О.Г.Луговський, Л.С.Новосьолова.

Перелік доповідей співробітників установ ВУАН за 1924-1928 рр. підготувала Л.І.Стрельська.

Список скорочень склала Т.В.Вересовська.

Виявлення та копіювання документів у архівах провели співробітники Інституту архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського В.Г.Врублевський, В.А.Кучмаренко, О.Г.Луговський, Л.І.Стрельська.

Колектив упорядників збірника висловлює щиру подяку: співробітникам Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського за надання всебічної допомоги у виявленні документів з фондів архівів. За допомогу у встановленні біографічних даних співробітників ВУАН колектив упорядників складає подяку: відомчому архіву НБУВ (завархівом Л.Г.Охріменко); заввідділом стародруків та рідкісних видань НБУВ Г.І.Ковальчук; співробітникам Інституту біографічних досліджень НБУВ М.І.Гончаренко, Т.В.Куриленко, С.М.Ляшко, О.М.Яценко; заввідділом естампів та репродукцій НБУВ Г.М.Юхимцю; заввідділом нотних видань В.Д.Шульгіній; працівникам архівів установ м.Києва: Київського національного університету ім.Т.Шевченка, Національного економічного університету України, Національного університету «Київський політехнічний інститут», Музею історії Українського державного медичного університету ім. О.О.Богомольця та Державного архіву м.Києва.

Редакційна колегія буде вдячна за надання додаткової інформації щодо списку співробітників Всеукраїнської Академії наук за 1924-1928 рр., маючи на меті продовжити роботу по розшуку забутих імен науковців Академії за цей період.

ПЕРЕДМОВА

Національна Академія наук України - велике досягнення української культури - розпочала своє існування з 14 листопада 1918 р. Її перше, установче, Спільне зібрання відбулося 27 листопада 1918 р. На ньому було обрано голову-президента Академії В.І.Вернадського та її неодмінного секретаря А.Ю.Кримського. Відтоді почалася напружена, копітка робота, спрямована на будівництво потужного наукового центру України. 27 листопада 1918 р. пройшли засідання Другого (Фізично-математичного) та Третього (Соціально-економічного) відділів. Головою Другого відділу обрано акад.М.Ф.Кащенка, головою Третього - акад.М.І.Тугана-Барановського. На засіданні Першого відділу (Історично-філологічного) 8 грудня 1918 р. головою його було обрано акад. Д.І.Багалія. До кінця 1918 р. відбулося по кілька засідань усіх трьох відділів ВУАН, на яких розв'язувалися організаційні питання, зокрема визначалися комісії, кошти на потреби відділів, розподілялися кафедри, призначалися директори інститутів.

Створення та становлення Академії наук припало на бурхливий і складний час у житті суспільства. Так, у 1919 р. швидка зміна влад в Україні вимагала від керівництва, Спільного зібрання великої гнучкості, аби зберегти Академію як установу. Особливо важким для ВУАН був грудень 1919 р. - період окупації Києва денікінськими військами, коли було припинено діяльність Спільного зібрання, всіляких утисків та принижень зазнавали співробітники, наукові установи мусили звільняти приміщення, вдвічі скоротилася кількість працівників. На допомогу Академії прийшла українська громадськість. Просвітницькі українські установи робили внески на рахунок ВУАН. Перебувши зі значними труднощами й втратами майже чотиримісячну денікінську окупацію Києва, Академія вступила в 1920 р., не менш складний, ніж попередній, - в умовах громадянської війни. Через фінансову кризу ВУАН зовсім не отримувала коштів.

Встановлюється радянська влада. І 1921 р. став для Академії початком цілої низки спроб радянських урядовців, передусім апарату Наркомосу, адміністративними методами перебудувати «буржуазну» ВУАН, що працювала за «гетьмансько-петлюрівським статутом та ще не встигла остаточно злучитися з робітничою і селянською масами».

У 1923 р. виповнилося п'ять років від часу заснування ВУАН. Висвітленню цього періоду присвячено перший том збірника документних матеріалів «Історія Академії наук України. 1918-1923: Документи і матеріали» (К., 1993), виданого до 75-річчя НАН України.

У 1998 р. Національна Академія наук відзначає своє 80-річчя. Ніби не довгий, але складний шлях пройшла вона за ці роки. На ній, як осередку національної думки, найяскравіше відкарбувалися всі лихоліття і всі досягнення України. Можна наводити багато цифр, називати значне число імен відомих, маловідомих і забутих учених різних національностей, щоб вразити читача досягненнями Академії, її вагомістю, а можна навести слова її першого неодмінного секретаря А.Ю.Кримського: «Всі ті високі наукові сили, українські і неукраїнські, які вступили до Академії, щиро працювали вкупі на користь науці світовій, на користь науці українській зосібна. Тая спільна праця придбала своїми наслідками вселюдну пошану для Української Академії наук. Честь і слава нашим вірним товаришам, науковим соратникам!» (док. №39). Усе те велике число узагальнюючих наукових праць, видань дові-

дкового характеру, статей, що вийшли останніми роками, висвітлюють досягнення Академії наук за певний час її існування. Ці видання дають повніше й достовірніше уявлення про етапи розвитку провідної установи української науки. Особливо це стосується періодів заснування УАН (1918 р.), становлення її як державної наукової установи в перші роки функціонування, тяжких випробовувань 20-30-х, коли були репресовані і знищені не тільки окремі науковці, а й цілі наукові установи, що репрезентували певні напрями наук.

Другий том документів і матеріалів є першою у вітчизняній історіографії спробою безпристрасною мовою документів цілісно й правдиво відтворити історію НАН України протягом 1924-1928 рр.

Дослідники та читачі знайдуть у збірнику документні свідчення про заходи уряду й партапарату щодо розбудови науки в Україні в цей період, академічної зокрема, початок її ідеологізації та політизації, про роль особистостей, як з урядових кіл, так і з наукових, на тлі загальної ситуації в Україні, пролог та розгортання репресій щодо інтелігенції, в тому числі наукової; про досягнення Академії наук, її видавничу діяльність, наукові зв'язки, підготовку наукових кадрів, зміцнення матеріально-технічної бази; ознайомляться з її структурою та діяльністю окремих наукових установ, персональним складом Академії. Документи інформують про багатогранну роботу керівного органу АН - Спільного зібрання, процес росту академічних інституцій, розмах наукових напрямів їх роботи, форми діяльності окремих учених і наукових колективів, а також матеріальне становище й умови побуту науковців.

Друга половина 1920-х років в УСРР позначилася подальшими пошуками форм організації та методів управління в народногосподарській, культурній, науковій і соціальній сферах. З утворенням СРСР ця робота набула якісно нових форм: ще глибшої структуризації та централізації, а разом з тим політизації й ідеологізації. Постійні реорганізаційні зміни проводилися на всіх ланках, як у відомствах управлінського апарату, так і низових установах, підприємствах і організаціях. Форми організації управління народногосподарським комплексом були перенесені й на терени науки.

Програму уряду щодо її розбудови окреслив у загальних рисах заступник Наркома освіти УСРР Я.П.Ряппо в статті «Про досягнення та перспективи розвитку науки на Україні» (док. № 26). Як першочергове було поставлене завдання «служіння науки зміцненню влади пролетаріату», а тому головними принципами в плані перебудови, на яких мав зосередитися уряд, були: «Підведення під усі наукові дослідження теорії марксизму, сполучення теорії з практикою, ув'язка науки з виробництвом», підготовка нових наукових кадрів «з мас під контролем та керівництвом Наркомосу, партійних органів та громадських організацій». Відправною ж точкою автор статті назвав реформи науки в 1921 р., внаслідок яких «уряд отримав низку життєздатних творчих організмів: Академію наук, науково-дослідчі катедри, Книжкову палату, Інститут книгознавства».

Щоб розглянути «процес творення радянської науки» в 1924-1928 рр. і прослідкувати як він відбився на Всеукраїнській Академії наук, повернемося до того ж 1921 р., коли уряд серйозно заявив про підпорядкованість науки державним органам. Відповідно до завдань радянського будівництва в 1921 р. було реорганізовано Народний комісаріат освіти УСРР. До його нової структури вводиться ряд управлінь, у тому числі й Укрголовпрофосвіта. В її складі для організації та управління наукою створено Науковий комітет. Його очолив Я.П.Ряппо, який активно взявся за організацію наукової роботи. 5 лютого 1921 р. Раднарком УСРР прийняв постанову «Про науку та вищі школи». Нею, зокрема, він зобов'язав Наркомосвіти «... представити звіт про стан вищої школи та взагалі наукової праці на Україні й про ті технічні засоби, яких треба вжити, щоб утворити їх раціональну організацію та щоб поставити їх в умови, котрі повинні і вищу школу, і всю наукову працю зробити посередником для визволення пролетарських мас від темноти і нужди».

В Україні тоді працювали дві великі наукові організації: одна державна - УАН (створена в 1918 р. за часів гетьмана П.Скоропадського), друга - Українське наукове товариство, громадське об'єднання - асоціація вчених (засноване 1907 р.). У травні-червні 1921 р. за рішенням уряду УНТ було злито з УАН. 14 червня 1921 р. постановою РНК УСРР введено в дію «Статут Всеукраїнської Академії наук». Слідом за ним Наркомос УСРР затвердив

«Інструкцію для ВУАН про порядок реєстрації наукових установ», яка встановлювала єдиновладність ВУАН в Україні. Насправді Академія з прийняттям статуту 1921 р. втратила автономію, гарантовану статутом 1918 р., змінився її юридичний статус, звузилися її компетенції: право самостійно обирати своє керівництво, вносити зміни до статуту. Керівництво господарськими справами мало перейти до Ради ВУАН - нового органу, передбаченого статутом. До неї вводився представник уряду (в грудні 1921 р. Наркомос призначив комісара для нагляду за внутрішнім життям Академії). Фінансування ВУАН відтепер проводилося через Київський губфінвідділ і відповідно до цього вирішувалися всі життєво важливі питання: матеріальне та технічне забезпечення, фінансування наукових робіт, зарплата співробітників, штатний розпис, обмін науковою літературою з закордонними науковими установами тощо. Все це негативно відбилося на загальному становищі Академії.

8 серпня 1921 р. Спільне зібрання, розглянувши новий статут, визнало його за неприйнятний для керівництва внутрішнім життям установи і прийняло рішення й надалі керуватися статутом 1918 р. (за ним Академія фактично працювала до травня 1928 р.). Хоча, як і в перші п'ять років, так і в наступні 1924-1928 рр. вона не мала можливості реалізувати його вповні з причин поганого фінансування та цілеспрямованого урядового блокування, особливо стосовно II, Фізично-математичного, відділу, де мали бути створені великі наукові установи - інститути, лабораторії, дослідні підприємства.

Невизнання Спільним зібранням статуту 1921 р. уряд сприйняв як опір його заходам у будівництві радянської науки. Відразу ж, за поданням Наркомосу, Раднарком УСРР прийняв постанову про скорочення штатів Академії з 606 чоловік до 149, що тяжко позначилося на науковій роботі ВУАН. Наступним кроком уряду була реалізація плану створення альтернативних ВУАН установ - науково-дослідних кафедр (НДК) НКО УСРР. Уже в лютому 1922 р. затверджено «Положення про науково-дослідчі кафедри НКО УСРР». Кафедри організовувались «ударними темпами»: на кінець 1922 р. їх з'явилося понад 90 (лише в Києві - 23), на кінець 1924 р. - 86, у 1928 - знов 96 (док. №74). НДК фінансувалися безпосередньо через Наркомос УСРР. В основному працювали при вузах і користувалися їхніми лабораторіями. За період існування (1922-1932) ці кафедри зробили значний внесок у розвиток науки, головним чином гуманітарної та природничої. Особливо широко розгорнули свою діяльність НДК Києва, Кам'янця-Подільського, Одеси та Харкова.

У 1922 р. Я.П.Ряппо, негативно оцінюючи діяльність Академії, висловив пропозицію щодо реорганізації ВУАН шляхом «растворения ее в научно-исследовательских кафедрах». У зв'язку з цим ряд установ ВУАН, які очолювали академіки, переводилися на положення НДК, наприклад: Акліматизаційний сад (акад. М.Ф.Кащенко), Кафедра мистецтвознавства (акад. Ф.І.Шміт) й ін. Проте ідея виявилася нежиттєздатною: по-перше, це означало знищення ВУАН, а на такий відкритий акт уряд не міг піти - Академія вже стала широко відомою і мала світове визнання; по-друге, в Україні посилювалася тенденція до жорсткої централізації в управлінні, в тому числі й наукою. Одночасно зі ставкою на НДК у Наркомосі розроблялися ще кілька проектів реорганізації ВУАН: створення Всеукраїнського наукового товариства на базі Харківського наукового товариства (проект проф. О.А.Янати); переведення Академії до Харкова; і найпізніший - створення нової Академії на базі Інституту марксизму. Проект О.А.Янати Наркомос не влаштовував. Я.П.Ряппо охарактеризував його як схоластичний: «В проекте проф. О.А.Янаты все признаки отчаянного кустарничества и очевидного незнакомства с научными работниками г. Харькова». Натомість Я.П.Ряппо висунув інший проект і виклав його в «Принципах реорганизации структуры ВУАН». В основу задуму покладено зміну структури Академії наук шляхом переведення Другого, Фізично-математичного, та Третього, Соціально-економічного, відділів до Харкова. III Відділ пропонувалося повністю перевести до Харкова. Там, на погляд автора, нараховувалися «наибольшие марксистские силы». II Відділ - частину перевести до Харкова, решту - залишити в Києві, залежно від того, «где количественно и качественно большие силы». I Відділ залишити в Києві, «где имеется наилучшая его естественная база». Ряппо вважав, що робота в Академії мала проводитися згідно з наступними, висунутими урядом, принципами: 1) усі співробітники Академії мусили бути працівниками певних категорій, визначених категорійною комісією НКО УСРР; 2) аспіранти мали працювати за положен-

ням, яке повинна була розробити Укрголовпрофосвіта УСРР; 3) загальний контроль за діяльністю, завданнями та темами мав здійснювати Науковий комітет Укрголовпрофосвіти.

Хоча цей проект вимагав значних затрат, але він виявився найприйнятнішим для уряду. Реалізація його дала б: по-перше, можливість змінити керівництво ВУАН, ввести в дію статут 1921 р., відсіяти більшість науковців, на яких урядовці вже почепили ярлики «буржуазних учених, кадетів, великоруських шовіністів», по-друге, задовольнила б власні амбіції високих чиновників щодо членства у ВУАН. Проектом реорганізації Академії у Наркомосі УСРР займалися Я.П.Ряппо, М.М.Зотін (заступник голови Укрголовпрофосвіти), М.І.Яворський. Їх активно підтримував ряд харківських учених, за пропозицією яких було створено ініціативну групу з п'яти чоловік під головуванням проф. А.С.Синявського. В лютому 1924 р. її було делеговано до Києва для переговорів зі Спільним зібранням ВУАН. 18 лютого 1924 р. воно визнало переведення II та III відділів Академії до Харкова за недоцільне.

26 квітня, 6 та 13 травня 1924 р. на пленарному засіданні Наукового комітету Укрголовпрофосвіти заслуховувався звіт про діяльність Академії наук. Пленум констатував відсутність у II, Фізично-математичному, відділі кафедр, які б реалізували потреби часу, а в III, Соціально-економічному, - брак «керівного ядра» (марксистського), котре мало б найближчим часом забезпечити роботу основних народногосподарських кафедр цього Відділу. Тому, враховуючи «особо важное значение под углом зрения советского строительства III Отделения Академии», - організувати його філію насамперед у Харкові (док. №12). Зустрівши опір Академії щодо переведення частини її установ до Харкова, Наркомос знову запропонував Раднаркому УСРР скорочення штатів ВУАН. 8 серпня 1924 р. за постановою РНК УСРР їх було зменшено до 120 осіб (док. №20). У висновках Укрголовнауки на штатний розклад ВУАН підкреслювалась ще раз необхідність переведення її до Харкова, бо «ВУАН строилась на ограниченной территориальной киевской базе. Между тем, для некоторых областей естественным научным центром является Харьков - местопребывание правительства, центральных учреждений, близкий к Донецкому бассейну, административно-хозяйственный и научный центр».

У 1924 р., в процесі подальшого розвитку структуризації та централізації керівництва республікою сталася чергова реорганізація управлінських відомств, зокрема й Наркомосу. Замість Наукового комітету створено Головне науково-методичне управління науковими установами (Укрголовнаука), до відання якого перейшла ВУАН. У листі до неодмінного секретаря ВУАН акад. А.Ю.Кримського Я.П.Ряппо писав: «Четыре года шли споры и дискуссии за новые формы. В этих условиях наша линия признана правильной. Для Наркомпроса наступает новый этап: влить в новые формы новое содержание, новые методы работы... на меня возложена обязанность (более серьезная) начать новый этап Наркомпроса: стать во главе научно-учебно-методической работы комиссариата в целом. В качестве заместителя наркома я должен быть председателем Главпрофобра, реорганизуемой ныне Главнауки» (док. №28). Заступником голови Укрголовнауки (Укрнауки) було призначено професора-марксиста М.І.Яворського.

З новим етапом у будівництві академічної науки у ВУАН працювало 69 установ, у яких науковою діяльністю займалися від одного до трьох штатних співробітників (існували установи, де не було жодного).

Матеріальне становище Академії М.С.Грушевський характеризував як катастрофічне. Господарські витрати ВУАН становили 6117 крб., тоді як мінімум на це вимагалося 9440 крб. на рік. Сума, необхідна на ремонт, дорівнювала 34539 крб., а урядом відпущено 3 тис. На наукові витрати ВУАН одержала 12 тис. крб., замість мінімальної потреби 70 тис., у тому числі на наукове обладнання - 25 тис., на дослідження - 30 тис. крб. (док. №36).

Видавнича діяльність ВУАН проводилася переважно коштом авторів та за рахунок доброчинних пожертвувань. У 1924 р. замість затребуваних Академією на видавництво 9 тис. крб. держава виділила всього 50 крб., тобто 0,4%. Академія практично не мала своєї розвиненої лабораторної бази для фундаментальних досліджень, не було навіть приміщень для установ II Відділу. Скрутність становища змушувала Академію використовувати лабораторії вузів та підприємств різних відомств. Так, наприклад, Лабораторія хімії під керівництвом акад. В.О.Плотникова і Лабораторія хімічної технології, що очолював акад. В.Г.Шапошников,

працювали в Київському політехнічному інституті, Комісія для виучування питань геофізики під керівництвом акад. Б.І.Срезневського - в ІНО (Інститут народної освіти, тобто Київський державний університет), Інститут технічної механіки ВУАН (директор акад. К.К.Симінський) - на базових підприємствах Української економічної ради (пізніше Ради народного господарства УСРР) тощо. Виняток становили Інститут мікробіології (пізніше біологічний), подарований ВУАН проф. Ф.З.Омельченком (док. №3), та Інститут української наукової мови. Через відсутність бази в Академії слабо розвивалися технічні науки. Це видно й зі складу дійсних членів ВУАН, які очолювали окремі її напрями. До 1929 р. в складі дійсних членів було кілька академіків, котрі репрезентували технічні науки. Тільки в 1929 р. обрано нову групу вчених, представників цих дисциплін: О.М.Динника, Є.В.Оппокова, Є.О.Патона, Г.Ф.Проскуру, М.М.Федорова та ін.

У доповідній записці секретареві ЦК КП(б)У в 1925 р. В.П. Затонському Я.П.Ряппо писав: «Вследствие отсутствия живых сил, годов голода и полного отсутствия бюджета (кроме ограниченного числа пайков) 1921-1923 годы Академия пребывала в свернутом состоянии (на консервации). Таковая линия была принята Наркомпросом соответственно указаниям директивных органов» (док. №74).

Реалізувати план переведення Академії до Харкова уряд не спромігся через брак коштів, відповідних приміщень та через активний її опір і тому змушений був звернутися до ЦК КП(б)У з проханням розв'язати проблему. Політбюро ЦК КП(б)У, заслухавши доповідну записку НКО УСРР 27 червня 1924 р., прийняло рішення зняти питання про переведення Академії наук у Харків, а натомість доручило уряду розробити заходи щодо розширення її складу та «обновления верхушки» (док. №16). Це означало: партія і уряд зробили чітку ставку на науку. Відповідно до постанови Політбюро уряд розробив заходи реорганізації АН, яку планувалося здійснити статутним шляхом. Для цього було поетапно проведено підготовчу роботу: 1) М.І.Яворському доручили розробку проекту нового статуту Академії (док. №40); 2) у березні 1925 р. провели ревізію Академії наук Наркомосом та Робітничо-селянською інспекцією УСРР (док. №52); 3) заслухали доповідь про роботу ВУАН на Президії ВУЦВК (док. №36, 37, п.6); 4) із січня 1925 р. поставили Академію наук на постійне державне фінансування (док. №74); 5) за дорученням Президії ВУЦВК на розгляд структурно-штатної комісії НК РСІ та НКО УСРР підготувала питання про збільшення штатного розпису ВУАН (док. № 37). 8 жовтня постановою ВУЦВК і РНК «Про структуру й штати Академії наук» було введено до штатного розпису ВУАН 171 посаду (док. № 65). Проте вся реалізація урядового плану в черговий раз зупинилася на її статуті.

АН відстоювала традиційні принципи діяльності свого наукового співтовариства. Розгорнулася вперта боротьба між урядом та Академією, що тривала три роки й закінчилася повною і жорстокою перемогою першого. У цьому протистоянні було кілька етапів: 1) спроба зміни структури ВУАН та її керівництва статутним шляхом; 2) відверта (силова) зміна керівництва, а слідом - повна реорганізація структури Академії, завершена в 1933-1934 рр.

У листопаді 1924 р. Д.І.Багалій повідомив А.Ю.Кримського: «Про майбутні зміни у Всеукраїнській Академії наук складено проекта (М.І.Яворським), який дали й мені проглянути, але це ще не остаточна редакція і тому не пишу поки що про його зміст. Обмежусь лише загальною вказівкою, що він в конкретних статтях не дуже суворий, а навіть може й приємний, хоч і де в чому радикальний. Висовується II і III Відділи, а Перший (відділ) - ставиться на III місце. Медичний відділ буде в Харківському мединституті, а Педагогічний у вас. Утворюється філія в Харкові і т.инш. Управа залишається в Київі» (док. №25). Оперативно, рішенням Спільного зібрання, А.Ю.Кримського відряджено до Харкова для вирішення в уряді невідкладних питань, пов'язаних з діяльністю Академії (штатний розпис, фінансування наукових видань). У ці дні він писав з Харкова віце-президенту ВУАН акад. С.О.Єфремову: «Академія тут дуже потрібна, тільки не така, як наша». І далі: «Існування нашої Академії висить на волосинці..., квітневий пленум Головнауки нас переформує вже без всякого панькання з нами. Подробиці й проект нового нашого статута, якого ми маємо переглянути, я привезу особисто» (док. №31). Серед подробиць, на які натякав А.Ю.Кримський, було питання про Президію, що мала б бути створена в Академії згідно зі

статутом від 14 червня 1921 р., та про вимогу негайного обрання членами-кореспондентами ВУАН представників уряду М.І.Яворського і С.Ю.Семковського й групи харківських учених, зокрема В.М.Гордона, С.Н.Бернштейна, В.Ф.Левитського. Д.І.Багалій рекомендував А.Ю.Кримському: «Треба провадити вибори Матвія Івановича (Яворського) не окремо, а укупі з другими, про яких у вас були приватні бесіди з харківцями у Харкові. І треба приготовляти для цього групу, щоб в цьому не побачили нажиму, особливо щодо виборів офіційних представників Наркомосу» (док. №41).

У привезених А.Ю.Кримським «Основних положеннях реорганізації ВУАН» (док. №40) пропонувалося: 1) впровадити в життя постанову РНК від 14 червня 1921 р. (це означало введення в дію статуту 1921 р., а з цим і ліквідацію Спільного зібрання, тобто - самоврядування ВУАН; створення Президії та Ради ВУАН і введення до неї представників уряду, а отже, повну передачу в руки уряду господарських та фінансових справ Академії, виборність академіків відкритим голосуванням, а отже - допущення у виборах диктату); 2) утворити в Академії такі відділи: I - Природничо-математичний, II - Соціально-економічний, III - Культурно-історичний, IV - Педагогічний, V - Медичний; 3) провести реорганізацію всередині відділів. Для поширення діяльності ВУАН за межами Києва висувалося завдання організувати в Одесі, Харкові, Катеринославі (Дніпропетровську) філії або секції з відповідними кафедрами і комісіями. В першу чергу таку філію пропонували організувати в Харкові для охоплення наукової роботи на Лівобережжі України. Спільне зібрання рекомендувалося реорганізувати в напрямі «демократизації» так, щоб до його складу входили виборні представники від існуючих в Академії секцій та комітетів, перетворивши його в Раду ВУАН.

Спільне зібрання опозиційно зустріло «Основні положення реорганізації ВУАН» і, розглянувши їх, 19 січня 1925 р. прийняло рішення про створення Медичного підвідділу при Фізично-математичному відділі, а Педагогічну комісію з Інститутом фізичної культури та Музеєм дитячої творчості постановило «зреорганізувати так, щоб вона могла виявити більш інтенсивну діяльність та поновити її новими членами» (див. Регести протоколів). Стосовно вимог «Основних положень» з приводу організації філій ВУАН, то в 1922 р. Спільне зібрання затвердило «Примірний статут наукового товариства при ВУАН», що дало поштовх до активізації діючих та енергійної організації наукових товариств при ВУАН. За час їхньої діяльності у Харкові, Одесі, Полтаві, Катеринославі, Ніжині, Чернігові, Шепетівці ними проведено значну роботу (з 15 листопада 1929 р. за постановою сесії Ради наукові товариства припинили свою діяльність). Вони сприяли розвитку наукової думки в Україні, розширенню наукових зв'язків Академії та її впливу на суспільство, вихованню молодих наукових кадрів і підготовці їх до наукової творчості, разом з цим деякою мірою протистояли тенденціям централізації науки й наукової діяльності.

Враховуючи наміри союзного уряду відносно створення Всесоюзної Академії наук, яка за планом мала структурно поділятися на два відділи і виношуючи свої власні ідеї щодо перетворення ВУАН у Всесоюзну Академію (док. №144), уряд УСРР прийняв рішення про реорганізацію структури ВУАН на два відділи.

Під час перебування А.Ю.Кримського в Харкові між іншими справами йому доручили попередньо прозондувати грунт відносно об'єднання I та III відділів ВУАН. На початку лютого проведено їх нараду, де й розглядалася проблема. До спільної думки нарада не дійшла. 9 лютого це ж питання заслухало Спільне зібрання. Більшість голосів висловилися за стару структуру і прийняли рішення створити комісію в складі академіків М.П.Василенка, С.О.Єфремова, А.Ю.Кримського, доручивши їй протягом трьох тижнів розробити проект статуту ВУАН (док. №42, 46). А.Ю.Кримський, добре поінформований, усвідомлював, що коли Академія не погодиться на реорганізацію сама, чим збереже свої головні позиції, то реформу проведуть зверху і так, як вважатимуть за потрібне. Тому він намагався схилити Спільне зібрання до реалізації «Основних положень» у тих випадках, де йшлося тільки про структуру відділів (док. №40).

Ситуація набула такого напруження, що 23 лютого 1925 р. у Спільному зібранні поставили питання про переобрання керівництва. Проте більшість академіків висловилася за небажаність такого кроку під час реформи, а тому «балотувався вотум довіри» кожному членові «Президії». Крім того, на цьому засіданні вперше завбачливо вживається термін

«Президія». За результатами голосування А.Ю.Кримському висловили недовіру три чверті складу Спільного зібрання (док. №48).

У січні 1925 р. АН отримала офіційне доручення щодо підготовки пропозицій про створення Всесоюзної Академії наук та узгодження діяльності українських наукових установ з роботою наукових установ майбутньої Всесоюзної Академії. Створена за дорученням Спільного зібрання узгоджувальна комісія під керівництвом акад. Б.І.Срезневського розробила «Список наукових установ України, що займаються виучуванням промисловости України» та «Тези в справі ув'язки українських наукових установ з всесоюзними», де пропонувалося створити «Асоціацію», «що мала б об'єднувати Академії наук та інших назв найвищі наукові установи самостійних республік, що входять або входитимуть до складу СРСР, а також усі наукові установи всесоюзного характеру, для виконання спільних наукових завдань, як то робили або й тепер роблять об'єднання Академій міжнародного характеру» (док. № 62, 66, 76). Цей задум було реалізовано в 1991 р. у вигляді Міжнародної асоціації академій наук країн СНД та далекого зарубіжжя. Її почесним головою обрано президента НАН України академіка Б.Є.Патона.

Із 3 по 26 березня 1925 р. в АН працювала ревізійна комісія Народного комісаріату робітничо-селянської інспекції УСРР та Наркомосу УСРР (Н.М.Калюжний, М.І.Яворський, М.Л.Баран). 26 березня вона подала до НКО УСРР «Висновки обслідування ВУАН». Серед негативних моментів були названі брак чіткої організації структури ВУАН та відсутність планування роботи. В зв'язку з цим Академії доручалося розробити проект нового статуту, «виходячи з принципу монізму в структурі», що, власне, передбачало організацію в ній двох відділів: Природничо-математичного та Соціально-історичного. При розробці статуту пропонувалося створити Президію. Наголошувалося на необхідності розробити детальний план наукової роботи на 1926 р. (док. №52).

16 травня 1925 р. проект нового статуту ВУАН подано на розгляд пленуму Укрголовнауки. На нього запросили академіків С.О.Єфремова, А.Ю.Кримського, М.В.Птуху, Є.П.Вотчала, П.А.Тутковського, М.С.Грушевського. Доповідав статут А.Ю.Кримський, співдоповідав Я.П.Ряппо. За винятком М.С.Грушевського та П.А.Тутковського, всі присутні академіки відстоювали стару структуру Академії (док. №55). Панувала дуже гнітюча атмосфера. С.О.Єфремов у своєму «Щоденнику» схарактеризував її як цинічну й задушливу. Дійсно, ніякі докази академіків на користь статуту урядовцями не сприймалися. Особливо гостро дискутувалися кілька положень, на яких наполягала Академія: поділ її на три відділи, підпорядкування безпосередньо урядові, проведення виборів дійсних членів та членів-кореспондентів таємним голосуванням. Усі ці пункти були відхилені. Я.П.Ряппо підсумовував: «Наркомосвіта, як керуючий орган ВУЦВК, є вища урядова установа, до якої повинна підлягати Академія. Вимога Академії - це є нерозуміння нею радянської конституції. Те ж саме треба сказати про виборність. З точки зору радянської влади, диктатури пролетаріату - призначення на посаду є почесним. Висновки такі - два Відділи в Академії наук» (док. №55).

Усе ж Академія продовжувала відстоювати свій проект статуту. Його ще кілька разів (3 та 6 червня 1926 р.) розглядав пленум Укрголовнауки. 6 червня 1926 р. затверджено варіант, розроблений АН, і передано на розгляд Адміністративно-фінансової комісії Раднаркому (док. №83, 85). Проте цього ж місяця Д.І.Багалій писав А.Ю.Кримському, що, незважаючи на затвердження статуту АФК, у Раднаркомі виникли додаткові питання, які вимагали вирішення: 1) про надання для ВУАН особливої грамоти, 2) про передачу Раднаркомові права давати дозвіл на друкування наукових праць, 3) про вибори відкритим голосуванням (док. №87). Тільки аж на початку травня 1927 р. статут було надіслано до ВУАН. Проте п.3, 31, 35 залишилися у формулюванні Наркомосу (про поділ ВУАН на два відділи, про вибори відкритим голосуванням, про дозвіл на друкування наукових праць). Спільне зібрання, розглянувши його, не погодилося. 9 травня 1927 р. АН подала до Укрголовнауки свою нову редакцію проекту статуту ВУАН (із зауваженням: «В тій редакції, що її Академія наук всіма голосами (проти одного) визнала за таку, яка забезпечує нормальне наукове академічне життя»), - назвавши вищим загальнокерівничим органом управління ВУАН Спільне зібрання, Адміністративно-організаційно-господарську управу - органом вико-

навчим; Президію - органом виконавчо-керівничим. Вибори в дійсні члени та члени-кореспонденти за статутом мали провадитися шляхом таємного голосування. Структура ВУАН залишена незмінною - три відділи (док. №109). Того ж дня Академія надіслала до РНК «Доповідну записку Спільного зібрання ВУАН» з приводу незгоди з п.3 статуту ВУАН, розробленого НКО УСРР (док. №110). Доповідна залишилася без відповіді.

С.О.Єфремов у своєму «Щоденнику» занотував: «Новий статут пройшов був усі інстанції і мав бути введений в дію у 1926 році, а замість того прийшла реформа Скрипника - Озерського».

З травня 1927 р. за вказівкою партапарату Раднарком розгляд статуту припинив. Відтак почався відвертий політичний та ідеологічний тиск на Академію, пряме втручання в її внутрішнє життя. Якщо раніше до складу ВУАН за постановами НКО УСРР без погодження з нею до її структури вводилися нові наукові установи на клопотання М.С.Грушевського (до речі, він першим створив прецедент урядового втручання у внутрішні справи (док. № 23), то вже в 1925 р. уряд примушує обрати членів-кореспондентів з урядовців. Слідом за цим вводить Науково-дослідну кафедру історії єврейської культури; в 1927 р. - Науково-дослідну кафедру марксизму-ленінізму.

Реформа «Скрипника - Озерського» (за характеристикою С.О.Єфремова) готувалася протягом кількох років. Вершина цього айсберга виступала тільки проектом М.І.Яворського, викладеним в «Основних принципах реорганізації ВУАН» та варіантом проекту статуту, розробленого НКО. Підводна ж його частина залишалася у «совершенно секретных» розпорядженнях директивних органів - ЦК КП(б)У, ВУЦВК та реагуванні на них виконавчих органів, насамперед безпосередньо Наркомосу. Так, у відповідь на директиву ЦК КП(б) від 27 червня 1924 р. в березні-квітні 1925 р. Я.П.Ряппо надіслав Л.М.Кагановичу таємні «Политические моменты по реорганизации Украинской Академии наук» (док. №53), у яких пропонував включити до складу керівних органів ВУАН комуніста О.Г.Шліхтера (на віце-президента) та ввести до неї Науково-дослідну кафедру марксизму-ленінізму, розширити склад Академії за рахунок партійних працівників, у тому числі С.Ю.Семковського і М.І.Яворського, створити в ній два відділи.

У кінці 1925 р. Я.П.Ряппо додатково до попередньої доповідної записки надіслав В.П.Затонському чергову «совершенно секретную» (док. №74), в якій у загальних рисах накреслив подальший план уряду щодо відносин з АН. Цей документ став фактично програмним у роботі партійних та радянських органів з Академією наук на найближчі вісім років і був послідовно виконаний. У ньому, зокрема, наголошувалося, що для реалізації статуту: «1) Необходимо провести выборы Президиума Академии. 2) Пополнить число академиков и научных сотрудников тех отраслей, которые слабы. 3) Влить в число научных сотрудников Академии коммунистов. 4) Ввести в число учреждений Академии Институт марксизма и ряд научно-исследовательских кафедр». На думку Ряппо, належало обрати Президію в складі п'яти чоловік. Віце-президентом обов'язково мав бути «коммунист-общественник, при этом вице-президент должен быть заместителем Президента не только по административно-организационным, а по всем делам Академии (назначаемый Наркомпросом)». Крім цього, Я.П.Ряппо вважав своєчасним «проверку тех сотен лиц, работающих в Отделениях, секциях и комиссиях Академии, из которых очень многие не соответствуют своему назначению, которых целесообразно заменить молодой аспирантурой».

Протистояння між урядом і ВУАН партійними органами було перенесено на політичний грунт.

Секретар ЦК КП(б)У В.П.Затонський запевнив, що партійний апарат буде поступово долати ті групи, що гуртуються в Києві навколо Академії та становлять ідеологічно небезпечне угруповання. Представники влади не тільки стежили, а й посилювали складні стосунки між С.О.Єфремовим, А.Ю.Кримським та М.С.Грушевським (док. №123, 126).

М.О.Скрипник, який уперше відвідав ВУАН у березні 1927 р., використав це напруження при обгрунтуванні питання про зміни в діяльності Академії, а в червні 1927 р. він за поданням Ю.І.Озерського (док. №142) зробив запит про склад дійсних членів ВУАН і членів-кореспондентів. Колегія Наркомосу 9 та 13 березня 1928 р. затвердила 47 дійсних членів ВУАН, обраних у різні роки, починаючи з 1918. Відкладалося затвердження закор-

донних учених Олафа Брока (лінгвіст), І.Я.Горбачевського (біохімік, гігієніст, епідеміолог), С.С.Дністрянського (вчений у галузі права), Антуана Мейє (мовознавець), Іржі Полівки (фольклорист і філолог), Карла Стьормера (математик та геофізик); тих, які перебували в РСФРР (В.Е.Грабаря, Б.О.Кістяківського, М.В.Павлової, С.І.Солнцева, П.К.Козловської); тих, хто виїжджав за кордон (О.О.Ейхенвальда, В.А.Косинського, Ф.В.Тарановського, С.П.Тимошенка). Було визнано неможливим затвердити цих осіб як з політичного й ідеологічного боку, так і через недостатню кваліфікацію (док. №140, 146).

31 грудня 1927 р. Політбюро ЦК КП(б)У дало директиву М.О.Скрипникові: «Признавая правильно взятый курс НКО на поддержку крупных и действительно лояльных сил в Академии, считать, что в происходящей борьбе между двумя группами в Академии не следует оказывать монопольной поддержки какой-либо из них и конкретно признать недопустимым господство в Академии группы Ефремова - Крымского. Ввиду того, что Ефремов сейчас является фактическим руководителем Академии и ведет политически вредную линию, считать необходимым устранение Ефремова из руководящих органов ВУАН. Признать желательным и необходимым выдвижение на пост Президента Академии Д.К.Заболотного» (док. №129). Разом з тим М.О.Скрипникові рекомендувалося замінити таємне голосування при виборах у ВУАН на відкрите та доручити повідомити ВУАН про те, що з 1 січня 1928 р. керівним органом в Академії буде Рада. Цього ж 31 грудня Колегія НКО УСРР прийняла рішення про призначення комісії для обстеження ВУАН. До її складу вводилися: голова - Ю.І.Озерський (завідуючий Укрнауки); члени - Л.М.Левитський (уповноважений Укрнауки в Києві), Я.Білик (Центральне бюро робітників освіти). Того ж дня, після засідання Колегії НКО, відбулося пленарне засідання Укрголовнауки, на якому було чітко сформульоване завдання Ревізійній комісії (док. №135). Вона працювала в Академії протягом січня -лютого 1928 р. Результати її роботи оформились у «Висновках і пропозиціях по обстеженню ВУАН». Всі висновки комісії зводилися до тяжких політичних звинувачень. Підкреслювалося, що ВУАН від початку свого існування залишалася притулком і осередком консолідації, з одного боку - збанкрутованих соціальних груп української буржуазно-націоналістичної інтелігенції (передовсім есерів), а з другого - кадетсько-монархічних російських та реакційних кіл колишньої університетської професури.

Негативна оцінка роботи Спільного зібрання у «Висновках» доходила до абсурду. Так, наприклад: «На 10-річчя Жовтневої революції привітальну телеграму, що мала політичне значіння, було послано не ЦК КП(б)У, а ВКП(б), та й ще невідомо ким», а замість того Спільне зібрання прийняло низку постанов про надсилку за кордон видань, проведення міжнародних наукових з'їздів, розглянуло низку організаційних питань тощо. Тому, на думку комісії, «Спільне зібрання не являлося керуючим органом Академії наук, не обмірковувало центральних питань політики і завдань радянської влади та її органа - НКО» (док. №141). Так само негативно оцінено діяльність керівництва ВУАН, «що створило самодовліючий організм, відірваний від життя і потреб радянської республіки, блок російських монархічних та українсько-буржуазних націоналістичних елементів, який протиставив себе лінії Грушевського (теж не радянській)». Комісія зазначила відсутність в Академії Президії. Так, приміром, вивчення історії і культури відбувалося «без марксистського аналізу, в галузі соціально-економічних наук переважала ідеологія буржуазних економістів». Академії, по суті, виносився політичний вирок. Отже, основу для її нищівного розгрому було підготовлено (док. №141).

5 березня 1928 р. «Висновки» розглянула й затвердила Президія Укрголовнауки. Через чотири дні розширена Колегія НКО УСРР доручила Укрголовнауці розробити й подати на затвердження інструкції та правила роботи керівних органів Академії, скасувати Управу ВУАН і створити Президію, розширивши її склад до п'яти осіб. На цьому ж засіданні було затверджено «Інструкцію про перевибори Президії ВУАН» (док. №148), «Проект положення про роботу Ради ВУАН» (док. №147), «Проект про роботу відділів ВУАН», список дійсних членів ВУАН (док. №146).

21 квітня 1928 р. Політбюро ЦК КП(б)У, заслухавши доповідь П.П.Любченка про завершення організаційних заходів щодо підготовки перевиборів у ВУАН, відзначило задовільну роботу М.О.Скрипника і доручило йому та П.Любченкові «наметить 15 новых акаде-

миков, в том числе несколько коммунистов для перевыборов в Академию. Подготовку общественного мнения к перевыборам в Академии возложить на бюро Киевского окружного комитета партии, в частности на т. Демченко» (док. №154).

На засіданні Ради ВУАН, під головуванням В.І.Вернадського, 3 травня 1928 р. вибиралася Президія Академії (док. №157). Вибори вперше проходили відкритим голосуванням. Проте їх результати зруйнували сценарій, задуманий партапаратом. Президентом одноголосно було обрано Д.К.Заболотного, віце-президентом - К.Г.Воблого, неодмінним секретарем (більшістю) - А.Ю.Кримського. Скрипник був змушений припинити вибори. 15 травня 1928 р. Колегія НКО УСРР затвердила їх результати. Президентом ВУАН затверджено акад. Д.К.Заболотного, віце-президентом - акад. К.Г.Воблого. Кандидатуру, обрану на неодмінного секретаря ВУАН (акад. А.Ю.Кримський), вирішено «вважати за неможливе затвердити» (док. № 159). Колегія на цьому ж засіданні прийняла резолюцію, за якою вводився в дію статут ВУАН від 14 червня 1921 р. Що ж до посади неодмінного секретаря, то було сказано: «... новообрання на посаду Неодмінного секретаря ВУАН кандидатом акад. А.Ю.Кримського, Колегія НКО констатує, що а) за неправильну, шкідливу для розвитку української радянської науки лінію керівництва попередньої Президії ВУАН відповідає вся попередня Президія і її фактичний керівник, бувший Неодмінний секретар ВУАН академік А.Ю.Кримський; б) що решту бувших членів Президії ВУАН - академіка С.О.Єфремова і академіка В.І.Липського - до Президії ВУАН не переобрано; в) таким робом кандидатура А.Ю.Кримського являє собою весь засуджений напрямок керівничої роботи бувшої Президії ВУАН» (док. №160).

26 червня 1928 р. на доповідь Л.М.Кагановича про А.Ю.Кримського, М.С.Грушевського та О.К.Дорошкевича прийнято рішення «образовать комиссию из тт. Л.М.Кагановича, В.Я.Чубаря, В.О.Шумского, Г.Ф.Гринько, В.А.Балицкого для изучения вопроса об украинской интеллигенции, нашей тактике по отношению к ней, в частности в отношении к Академии и М.С.Грушевскому» (док. № 166). Введення до складу комісії В.А.Балицького - голови НКВД - означало початок репресивних заходів щодо науковців ВУАН. Після процесу Київського обласного центру дій, за яким проходив М.П.Василенко (док. №10, 15, 45), розгортається політичне цькування С.О.Єфремова (док. № 174, 177, 178, 179), яке в 1929 р. закінчилося ретельно підготовленим ДПУ процесом Спілки визволення України, де головними підсудними стали колишній віце-президент ВУАН С.О.Єфремов та група її вчених.

І все ж, попри складну зовнішню обстановку і внутрішню розстановку сил, АН досягла значних творчих результатів, безповоротно утвердила високий науковий рейтинг поза межами України. Вчених АН запрошують на міжнародні конгреси, до наукової співпраці, обирають почесними членами найповажніших академій світу.

У 1924-1928 рр. ВУАН перебувала у віданні Наукового комітету Українського головного управління професійної освіти НКО УСРР. Після її реорганізації в грудні 1924 р. - стала підпорядковуватися Українському науково-методичному комітету (Укрнауці) НКО УСРР, перетвореному в 1925 р. в Головне управління науковими установами НКО УСРР, очолюване послідовно Я.П.Ряппо, М.І.Яворським, Ю.І.Озерським. Для безпосереднього контролю (урядового та партійного) над науковими установами Києва, Академією наук зокрема, з 1923 р. створено філію Наукового комітету Укрголовпрофосвіти (з 1924 р. - Укрнауки). Очолював філію Л.М.Левитський (спочатку політкомісар у ВУАН, потім повноважний представник НКО УСРР у ВУАН, згодом ректор Київського медичного інституту).

В організаційному плані ВУАН з 1924 р. до 3 травня 1928 р. у внутрішньому житті керувалася статутом 1918 р., залишаючися самоврядною державною вищою науковою установою. На чолі Академії стояло Спільне зібрання всіх дійсних членів ВУАН - колегіальний орган, що здійснював загальне керівництво установою. Виконавчим органом при ньому була Управа. Голова-президент ВУАН - В.І.Липський, віце-президент - С.О.Єфремов, неодмінний секретар - А.Ю.Кримський. За 1924-1928 рр. Спільне зібрання провело понад 107 засідань (у тому числі урочистих та позачергових), на яких розглянуто 850 наукових, науково-організаційних і господарських питань (див. «Додатки» - Регести протоколів Спільного зібрання ВУАН). За цей період обрано 32 дійсних члени, зокрема чотири іноземні. На І,

Історично-філологічний, відділ обрано 10 академіків, на II, Фізично-математичний, - 19, на III, Соціально-економічний, - шість. З 1925 р. до складу ВУАН почали обирати членів-кореспондентів. На кінець 1928 р. їх було обрано 17: на I Відділі - вісім, на II Відділі - сім, на III - два (див. «Додатки» - Списки дійсних членів, іноземних членів, членів-кореспондентів, обраних у 1924-1928 рр.).

На 1928 р. національний склад дійсних членів ВУАН становив: українців - 30, росіян - 38, німців - 5, інших - 5. З УСРР - 45 чоловік, з РСФРР - 20, із-за кордону - 9, з яких українських учених: один - із Західної України, три - з Праги (док. №156). Наукова праця у ВУАН проводилася в наукових установах при Спільному зібранні та у відділах. Структурні зміни установ при Спільному зібранні й установ у відділах відбувалися у бік невпинного зростання їх кількості. Отже, постійно розширювалося коло наукових проблем, які вивчалися та розв'язувалися у ВУАН. Особливо це стосувалося II Відділу, що було пов'язано з вирішенням народногосподарських завдань. Цьому ж сприяло переведення ВУАН з 1925 р. на постійне державне фінансування. Бюджет Академії у 1925-1926 рр. визначався сумою 395220 крб., а в 1926-1927 - 641729 крб. (док. №141). За 1924-1928 рр. кількість наукових установ у ВУАН істотно зросла. Так, у 1924 р. у ВУАН було всього 69 установ, а в 1928 - вже 90, в тому числі: установ при Спільному зібранні в 1924 - 6, у 1928 - 11; установ Історично-філологічного відділу в 1924 р. - 33, у 1928 - 39; установ Фізично-математичного відділу в 1924 р. - 21, у 1928 - 36; установ Соціально-економічного в 1924 р. - 9, у 1928 - 14. До установ при Спільному зібранні належали: 1) Всенародна Бібліотека України (директор - С.П.Постернак); 2) Музей мистецтв (до грудня 1923 р. - ім. Б.І. та В.М.Ханенків; директор - М.О.Макаренко, з 1925 р. - І.І.Врона); 3) Антропологічно-етнологічний музей ім. Ф.К.Вовка (директор - А.З.Носов); 4) Всеукраїнський археологічний комітет (голова - акад. О.П.Новицький); 5) Комісія краєзнавства (очолював акад.О.В.Корчак-Чепурківський); 6) Комісія для виучування продукційних сил України (акад. Л.М.Яснопольський); 7) Комісія для досліду території Дніпрельстану (очолював акад. Л.М.Яснопольський); 8) Біографічна комісія (очолював акад. С.О.Єфремов); 9) Фотографічна лабораторія (директор - П.Н.Лозієв); 10) Видавництво (М.З.Левченко); 11) Наукова канцелярія (П.Н.Лозієв) (док. №138).

Відповідно зростала кількість штатних співробітників ВУАН: у 1924 р. - 120 осіб, 1925 р. - 171, 1926 - 173. У 1927 р. Укрнаукою порушено питання перед РНК УСРР про чергове збільшення штатного персоналу ВУАН. Крім штатних, у ВУАН працювали постійні нештатні та тимчасові нештатні співробітники. Загалом у 1924-1928 рр. в Академії працювало понад 900 осіб (див. «Додатки» - Список співробітників ВУАН). Зарплата співробітників ВУАН зросла втричі. З середини 1925 р. уряд почав цілеспрямовано виділяти кошти на обладнання лабораторій та кабінетів, на ремонт приміщень (док. №65, 116). У 1927 р. для потреб Академії за рішенням уряду Київський окрвиконком і міська рада виділили три кількаповерхових будинки: на розі Володимирської та Фундуклеївської вулиць (тепер Володимирська, 55, де розташовані Палеонтологічний музей НАН України, Центральний науково-природничий музей НАН України й Конференц-зал Президії НАН України), що дало змогу розмістити лабораторії, музеї і комісії II Відділу; на території Лаври під «Музейне містечко» виділено будинок, куди в'їхали кілька музеїв ВУАН; для історичних установ ВУАН надано теж окремий будинок (тепер Володимирська, 32, на якому розміщено меморіальну дошку М.С.Грушевському). Кількість приміщень Академії за ці роки збільшилася вдвічі. Для установ II Відділу почало надходити лабораторне устаткування. У звідомленні за 1927 р. А.Ю.Кримський підкреслював: «Розвиток фізично-математичних і прикладних наук являється одним із найголовніших завдань Української Академії наук, і відтепер для Академії в цьому плані наступила нова ера».

У 1928 р. II Відділ розробив план його дальшого розвитку, намітивши порядок відкриття нових кафедр та нових науково-дослідних установ, серед яких мали бути створені інститути: Фізичний, Геофізичний, Біології сільськогосподарських рослин, Грунтознавчий, Транспортної механіки. Передбачалося провести повну реорганізацію Інституту технічної механіки, заснувати інститути: Біохімічний, Народного здоров'я, Загальної патології, Фізіологічний та низку мікробіологічних станцій у різних пунктах України (док. №182).

Проте зовсім інші завдання і плани були накреслені парторганами перед урядом щодо АН, яка мала беззаперечно підпорядковуватися насамперед ідеології, загальнодержавним планам і політичним цілям.

З початку 1924 р. Академія остаточно закріпила за собою невелику Лаврську друкарню, що дало змогу почати свою видавничу діяльність. Видавництвом ВУАН керувала створена в 1921 р. Редакційно-видавнича комісія (з кінця 1926 р. - Редакційна колегія), яку очолював неодмінний секретар А.Ю.Кримський. Він підкреслював, що без видавництва не може бути Академії наук і що мета кожного науковця - працювати не лише задля істини, а й для того, щоб довести її до суспільства. Видавнича діяльність ВУАН була однією з найважливіших ділянок, і з неабиякою гордістю писав про неї А.Ю.Кримський: «Не можна не зазначити з подякою самовідреченої працьовитості, що і ввесь невеличкий штат Видавництва веде свою роботу з надзвичайною старанністю і відданістю» (док. №93). Випуск друкованої продукції невпинно зростав: 1923 р. - 117 друк. арк., 1924 - 36 назв - 230 друк. арк., 1925 р. - 36 назв - 222 друк. арк., 1926 р. - 72 назви - 600 друк. арк. (419 - коштом ВУАН, 180 - коштом авторів та різних видавництв), 1927 р. - 93 назви - 1013 друк. арк. (770 - коштом ВУАН, 243 - коштом авторів і різних видавництв). Інтенсивним став обмін ВУАН виданнями з науковими установами зарубіжжя, союзними та в Україні. Так, у 1924 р. Академія надіслала свої наукові праці 89 закордонним установам, в СРСР - 111; у 1927 р. - 186 закордонним установам, в СРСР - 123, в Україні - 140. Відповідно зріс обсяг обмінного фонду: в 1924 р. - 10 тис. прим., у 1928 - 68 тис. У другій пол. 20-х років співробітники Академії видали понад 1500 наукових праць (див. «Додатки»). У стінах ВУАН співробітниками в 1924-1928 рр. прочитано близько 2500 наукових доповідей (див. «Додатки»).

Як і в перші п'ять років існування Академії, І Відділ займав у ній пріоритетне становище. Це зумовлювалося: 1) статутом 1918 р.; 2) завданнями Академії наук як національної наукової установи; 3) матеріальним забезпеченням (наявність великої джерельної бази та надзвичайно цінних за своїм складом бібліотек); 4) тим, що керівництво І Відділу одночасно було загальноакадемічним керівництвом (С.О.Єфремов - віце-президент ВУАН та секретар І Відділу, А.Ю.Кримський - неодмінний секретар ВУАН та голова І Відділу); 5) левовою часткою фінансування від загальноакадемічного.

Наукова робота Відділу поділялася за кількома групами наукових дисциплін: українська філологія, етнографія і фольклор, археологія, історична географія, історія письменства, історія України, педагогіка (перенесена до І Відділу в 1927 р.), історія і культура неслов'янських народів. При Відділі працювали музеї: діячів науки та мистецтва України, театральний і педагогічний; наукові товариства: Нестора Літописця, Історично-літературне, Товариство дослідників української історії, письменства і мови в Ленінграді, Науково-педагогічне; бібліотека Відділу.

Групу філологічних дисциплін репрезентували: Комісія живої української мови, Інститут наукової мови, Комісія для складання історичного словника української мови, Діалектологічна комісія, Комісія історії української мови, Комісія давнього (старого) українського письменства. Наймогутнішою фігурою, навколо якої згуртувалися визначні вчені-філологи, був А.Ю.Кримський. Здобутком історичної ваги було створення української орфографії й вперше взагалі в історії української філології - цілого ряду словників.

Групу дисциплін етнографії та фольклору було представлено Фольклорно-етнографічною комісією з Кабінетом музичної етнографії, комісіями Культурно-історичною та Історичної пісенності. Видатні вчені з цих галузей: Ф.І.Шміт, О.П.Новицький, К.В.Квітка, А.М.Лобода, В.П.Петров, Д.М.Щербаківський та ін. Результатом роботи вищеназваних установ стали оригінальні наукові праці, які не лише актуальні досі, а й самі є першоджерелами для досліджень. За особисті досягнення в науці А.М.Лобода одержав золоту медаль Всесоюзного географічного товариства в Ленінграді, В.П.Петров - срібну, за індивідуальні праці в галузі етнографії.

Історично-географічні дисципліни були представлені: Комісією для складання історично-географічного словника української землі та Історично-економічною підсекцією Історичної секції ВУАН, а група дисциплін з історії письменства - Комісією для виучування візантійського письменства та його впливу на Україну і Комісією для видавання пам'яток

новітнього українського письменства. За період діяльності вони розробили оригінальні концепції розвитку української літератури. Провідну роль в їх роботі відігравав С.О.Єфремов, який об'єднав навколо себе найвидатніших письменників та дослідників української літератури. Академічне видання творів Т.Г.Шевченка, підготовлене ними, стало окрасою роботи АН.

Мистецтво репрезентували Музей мистецтв і Музей (Кабінет) дитячої творчості та Софійська комісія. Установи досліджували монументальний живопис, питання його реставрації, збереження. Вагомі наукові розробки були здійснені в галузі дитячої творчості.

Педагогічну науку репрезентувала у ВУАН Науково-педагогічна комісія з Інститутом фізичної культури, експериментальною базою яких була І трудова школа ім. Т.Г.Шевченка (директор - відомий педагог, проф. В.Ф.Дурдуківський). У цій галузі працював і акад. О.В.Корчак-Чепурківський. Комісія розв'язувала актуальні проблеми педагогіки та шкільної гігієни.

Кафедра арабо-іранської філології, Гебраїстична історично-археографічна комісія, Комісія заходо- та американознавства займалися питаннями вивчення історії та культури неслов'янських народів на території України й поза її межами. Видатним ученим у цій ділянці був А.Ю.Кримський, ім'я якого підносило в країнах Сходу престиж Всеукраїнської Академії.

У 1924 р. в Україну повернувся М.С.Грушевський і очолив в Академії Кафедру історії України, Історичну секцію, Археографічну комісію. До роботи в них він залучив визначних учених М.П.Василенка, О.О.Малиновського, В.М.Перетца, К.Й.Студинського, К.В.Харламповича, О.С.Грушевського, Є.К.Тимченка, Г.П.Житецького, О.М.Лазаревського, В.В.Міяковського, О.Ю.Гермайзе, В.І.Щербину та ін. За роки своєї діяльності Комісія видала три томи Українського археографічного збірника, том «Пам'яток українського письменства», розпочала друкувати «Коденську книгу», «Акти до історії Хмельниччини. 1657-1665».

Історична секція видала науковий збірник, що був продовженням «Наукових записок» Українського наукового товариства, відновила видання журналу «Україна», організувала ряд комісій для порайонного дослідження України. Комісія Старого Києва та Правобережної України під керівництвом В.І.Щербини видала друком «Київ та його околиці в історії й пам'ятниках», «Нові студії з історії Києва». Комісія Лівобережжя та Слобідської (Лівобічної) України, завданням якої було вивчати культурні й економічні центри Лівобережжя (керівник О.Ю.Гермайзе), підготувала до друку збірник «Чернігів та Північне Лівобережжя», в якому вперше охарактеризовано значення Сіверщини.

Комісія Західної України (керівник Ф.Я.Савченко) спрямовувала свої зусилля на встановлення наукових зв'язків із Західною Україною та вивчення історії розвитку всіх українських земель. Вона мала постійні контакти з Науковим товариством ім. Т.Г.Шевченка у Львові (підготувала том «Матеріалів до культурної і громадської історії Західної України»).

Культурно-історична комісія займалася питаннями вивчення передісторії України (почала видавати часопис «Первісне громадянство та його пережитки на Україні»).

М.С.Грушевський організував Комісію старої історії України, яка зосереджувалася на вивченні соціальних та політичних процесів. Найважливішими темами стали проблеми джерелознавства, питання колонізації України, культурного рівня й причин українського розселення, формування державності.

Комісія новітньої історії, створена М.С.Грушевським, досліджувала історію українського національного відродження. Матеріали напрацювань друкувалися в збірнику «За сто літ» (до 1929 р. вийшло п'ять томів).

При І Відділі в 1926 р. рішенням Наркомосу організовано Науково-дослідну кафедру історії єврейської культури (замість Гебраїстичної історично-археографічної комісії), яку очолював акад. А.Ю.Кримський, та передано її до складу установ ВУАН. Очолив кафедру комуніст Й.І.Ліберберг (проіснувала до 1929 р.).

ІІ Відділ спрямував свої сили на розвиток природничих наук у традиційно-академічному розумінні, на активне впровадження їх досягнень у життя. Відповідно до цих завдань поділявся на кафедри. У 20-х роках Відділ очолював П.А.Тутковський, секретарем (до

1928 р.) був В.І.Липський. У ньому існували інститути, комісії, лабораторії, музеї та кабінети. Ці установи широко розробляли питання в галузях математики, механіки, фізики, хімії, геології, медицини, ботаніки.

Від часу організації ВУАН Кафедру геології очолював акад. П.А.Тутковський. Цей видатний учений об'єднав групу учнів і послідовників, які під його керівництвом досліджували питання ландшафтів та фізично-географічного районування України (вперше було складено її геологічну карту), плейстоценового зледеніння, третинні поклади Амвросієвського району, кристалічні будівельні матеріали Волині. В 1927 р. з ініціативи П.А.Тутковського створено Геологічний інститут (у 1928 р. - Національний геологічний музей при ВУАН). Учений та його послідовники заклали базу для подальшого розв'язання теоретичних питань будови й розвитку землі, закономірностей утворення і розміщення корисних копалин. Їхні праці великою мірою сприяли вивченню сировинної бази республіки. Цікаві результати отримали геологи під керівництвом П.А.Тутковського при дослідженні території Дніпрельстану, зокрема його учениця Г.В.Закревська знайшла кістяк мамонта, завдяки чому було внесено значні поправки у відомості, які до того мала світова наука.

Математичну групу наук у ВУАН репрезентували видатні українські вчені академіки Д.О.Граве (Кафедра застосовної математики та астрономії), М.М.Крилов (Кафедра математичної фізики), Г.В.Пфейффер (Кафедра чистої, пізніше вищої, математики з Комісією вищої математики). Дослідження українських математиків дістали світове визнання. Насамперед це стосується школи акад. М.М.Крилова та його учня, теж академіка, М.М.Боголюбова. Син священика, професора богослов'я Київського університету, він не міг здобути вищої освіти, проте виявив такі здібності, що був прийнятий членом кафедри М.М.Крилова і невдовзі йому було присвоєно ступінь доктора «honoris causa». В ряді дослідів він виступав нарівні з академіком. Праці школи М.М.Крилова в галузі нелінійних коливань і тепер використовуються як основний інструментарій у всіх теоретичних і прикладних дослідженнях у галузях фізики, механіки, техніки. Ним створено новий напрям у науці - нелінійну механіку. В 1928 р. М.М.Крилов та Г.В.Пфейффер були запрошені на Всесвітній конгрес математиків, де прославили ім'я Української Академії наук.

У 1927 р. організовано Комісію для виучування продукційних сил України. Очолював її акад. Л.М.Яснопольський. Комісія мала об'єднувати діяльність усіх установ та організацій, які працювали в галузі вивчення природних продуктивних сил України. До її складу входило 20 різних установ і організацій (секцій). Вона тісно співпрацювала з Укрдержпланом. На відміну від створеної в 1918 р. В.І.Вернадським (основним напрямом тої було вивчення стану та засобів промисловості), комісія під керівництвом Л.М.Яснопольського займалася вивченням сільськогосподарської промисловості: картоплярства, бджільництва, тютюнництва, хмільництва тощо.

Кафедру прикладної фізики очолював відомий фахівець у галузі метеорології акад. Б.І.Срезневський. Базовим осередком у цій ділянці стала Комісія для дослідження питань геофізики (Геофізичний інститут), а пріоритетним напрямом - розробка питань геофізики, пов'язаних з народним господарством. Кафедра стала осередком республіканської метеорологічної служби (Укрмету). Відомий метеоролог, кліматолог і фітофенолог В.О.Поггенполь передав їй результати своїх багаторічних спостережень та фітофенологічних досліджень Умані, які стали значним внеском у наукову роботу кафедри.

Радіологічна лабораторія (керував проф. Г.Г.Де-Метц) вивчала радіологічний стан районів України, впливи змін радіоактивного фону на тваринний і рослинний світ.

Провідне місце серед установ II Відділу займав Інститут технічної механіки. Його організатор та перший директор - видатний учений-механік С.П.Тимошенко, а потім акад. К.К.Симінський. Це був перший інститут технічного профілю в складі наукових установ Академії. Серед його досягнень слід виділити праці акад. К.К.Симінського в галузі мостобудування. Ним уперше було порушено питання про вібраційну втому мостового заліза, взаємовплив динамічних процесів у прогінних будівлях. Сьогодні наукова діяльність Інституту спрямована на розробку фундаментальних питань механіки твердого деформівного тіла та загальної механіки, що мають прикладне значення.

Велику групу в II Відділі складали вчені в галузі ботанічних дисциплін. Акад. М.Ф.Ка-

щенко (очолював Кафедру акліматизації та Акліматизаційний сад) займався акліматизацією рослин. Його праці мали не тільки наукове, а й практичне значення. Щороку тисячі акліматизованих рослин розходилися по Україні та за її межами. Теорія брунькування Кащенка залишається актуальною й нині. Він уперше застосував метод форсованої акліматизації через підсушування.

Акад. В.І.Липський (Кафедра ботаніки) - дослідник флори о. Шрі-Ланки (Цейлон), Паміру, - керував діяльністю Ботанічного саду. Учні та послідовники вченого займалися вивченням флори Чорного моря і Сухого лиману. Було зібрано цінний гербарій та колекцію водоростей. Досліджувалися мінеральні радіоактивні джерела на Волині, де вперше (1927) було знайдено таке джерело поблизу Новограда-Волинського.

Видатний учений-біолог Є.П.Вотчал - засновник фізіолого-екологічного напряму досліджень фотосинтезу в Україні - очолював Кафедру біології сільськогосподарських рослин, Комісію підсочки та її впливу на дерево, Комісію врожайності сільськогосподарських рослин. Його праці також мали велике наукове та практичне значення. Він розробив теорію посухостійкості пшениці, проса, гречки та цукрового буряка; досліджував процеси асиміляції й транспірації рослин. Уперше розробив методику газообміну в швидкій течії атмосферного повітря. Зі співробітниками Комісії підсочки вивчав проблеми терпентинного виробництва. Експерименти в цій галузі проводилися на базі ботанічної лабораторії Київського сільськогосподарського інституту, в Інституті селекції, у Сортівничо-насіннєвому управлінні Цукротресту.

Видатний дослідник флори України акад. О.В.Фомін очолював Кафедру ботаніки з Ботанічним кабінетом та гербарієм. Ці установи спеціалізувалися на вивченні спорових рослин України. На 1924-1928 рр. припадає закладання основ гербарію й Ботанічного музею (Кабінету) ВУАН, що на кінець 1928 р. налічували близько 13 тис. експонатів. Ботанічні установи співпрацювали з Ботанічним науковим товариством при ВУАН, статут якого затверджено Спільним зібранням 25 квітня 1925 р. (постало з колишньої Ботанічної секції УНТ). Одним із перших координуючих центрів зоологічних досліджень в Українській Академії став створений у 1919 р. Зоологічний музей під керівництвом видатного мандрівника, ентомолога В.О.Караваєва. В ньому працювали визначні фахівці М.В.Шарлемань, Б.І.Балинський. Ними зібрано багатий матеріал для Музею, який послужив основою для Інституту зоології, музеїв Палеонтологічного, Центрального науково-природничого НАН України.

Групу вчених зоологів вагомо репрезентував акад. І.І.Шмальгаузен, завідуючий Кафедрою експериментальної зоології ВУАН, директор Комісії експериментальної зоології. Певний час з ним працював М.І.Вавілов. І.І.Шмальгаузен та його учні й послідовники проводили наукові дослідження механізму розвитку кінцівок, ока та слухового органу, що є суттєвим внеском у вивчення експериментальної ембріології, питань регенерації. З 1925 р. І.І.Шмальгаузен очолював Інститут біології (мікробіологічний). З його приходом установа змінила свою тематику і почала працювати над питаннями регенерації та ембріональних досліджень. Тут було розроблено методику порівняльного дослідження швидкості росту й виведено відповідну формулу. Згодом це привело до відкриття закону параболічного росту.

Хімічна наука в Академії в 20-ті роки розвивалася на двох кафедрах: хімічної технології (очолював академік В.Г.Шапошников) та хімії з Лабораторією хімії (завідував акад. В.О.Плотников). Наукові дослідження спрямовувалися переважно на питання фізичної хімії й електрохімії неводних розчинів. У 1931-32 рр. Хімічну лабораторію було перетворено в Інститут хімії ВУАН. З 1945 р. його перейменовано в Інститут загальної і неорганічної хімії АН УРСР, що став одним з найбільших центрів хімічної науки в колишньому Радянському Союзі і з ряду питань займав провідне місце. Дослідження вчених цього Інституту відомі всьому світу.

В.Г.Шапошников вів Лабораторію хімічної технології, що працювала до 1928 р. на лабораторній базі Київського політехнічного інституту. Розробляв проблеми технології волокнистих і фарбувальних речовин. Результати його досліджень мали широке практичне застосування.

З 1926 р., коли дійсним членом ВУАН було обрано визначного хіміка Л.В.Писар-

жевського, починається формування української хімічної школи. Праці цього вченого, присвячені властивостям і будові перекисів та надкислот, дослідженню впливу розчинника на хімічну рівновагу та вільну енергію хімічної реакції, проблемам хімії з точки зору електронних уявлень, сприяли утвердженню висунутих ним, а тепер загальноприйнятих поглядів на роль електронів у хімічних реакціях і заклали підгрунтя сучасної електронної теорії гетерогенного каталізу.

Медичні установи репрезентувала Кафедра народного здоров'я та соціальної гігієни, яку очолював акад. О.В.Корчак-Чепурківський (у 1928 р. на Кафедрі не було жодного штатного працівника). Патологоанатомічною комісією керував акад. М.Ф.Мельников-Разведенков, який займався питанням вивчення сибірської язви, ехінококозу (довів можливість розмноження цього паразита без проміжного хазяїна), актиномікозу, вузликового періартеріїту, морфологічного відображення алергічних процесів; займався історією патологічної анатомії, запропонував цінний метод виготовлення і зберігання анатомічних препаратів.

Кафедрою клінічної медицини та Курортною комісією керував акад. Ф.Г.Яновський. Згодом він очолив Комісію для досліду території Дніпрельстану.

Гідрологічну секцію ВУАН разом з Науково-дослідною кафедрою гідрології в 1926 р. перетворено на Науково-дослідний інститут водного господарства України. Голова секції - М.І.Максимович.

Дніпровська біологічна станція на чолі з відомим ученим-іхтіологом Д.О.Белінгом головним чином проводила гідробіологічні та іхтіологічні досліди над Дніпровськими порогами - від Дніпропетровська до Нікополя. Зоологічними дослідами керував Д.О.Белінг, ботанічними - проф. Д.О.Свиренко. Було зібрано повну колекцію дніпрових та ряд риб морського походження. Вивчалась і опрацьовувалась й інша водяна фауна. Д.О.Белінг брав участь у роботі IV Міжнародного конгресу лімнологів (Рим, вересень 1927 р.).

III Відділ ВУАН на кінець 1928 р. об'єднував такі наукові установи: Демографічний інститут - директор акад. М.В.Птуха; Комісію для виучування західноруського та українського права; Комісію для виучування звичаєвого права; Комісію для вивчення народного господарства; Комісію для виучування фінансових та банківських питань (заснована у 1926 р.); Комісію для виучування радянського (цивільного) права; Правничо-термінологічну комісію (поновлена одночасно в 1926 р. у складі Інституту української наукової мови); Соціологічну комісію (в 1926-1928 рр. в стані організації). Крім того, з 1926 р. діяли семінари для виучування народного господарства України (акад. К.Г.Воблий) та для виучування цивільного права (проф. А.Е.Кристер). Працювали товариства економістів та правників.

Цей відділ очолював М.П.Василенко (з 1926 р.), секретар - М.В.Птуха. Стабільно тут працював лише Демографічний інститут (директор акад. М.В.Птуха). Вивчалися загальні проблеми статистики, теорії і прикладної демографії, історії статистики. У 1924 р. співробітник інституту Ю.О.Корчак-Чепурківський написав монографію «Матеріали щодо природного руху людності України 1868-1914 рр.», готувалася до друку монографія «Матеріали по санітарній статистиці України 1877-1914 рр.», що являла собою перевірку зведених даних офіційної дореволюційної статистики за весь час її існування.

Комісія для виучування звичаєвого (народного) права відповідно обробляла архівні матеріали. У 1925-1926 рр. вийшли два перші випуски «Праць Комісії для виучування звичаєвого (народного) права України» за редакцією А.Е.Кристера; в 1925 р. було видано програму для збирання матеріалів звичаєвого права; в 1928 р. побачив світ третій випуск «Праць Комісії звичаєвого права України».

Комісія для виучування історії західноруського та українського права в 1925-1928 рр., істотно змінивши свій склад, працювала досить інтенсивно. Було видано п'ять випусків «Праць Комісії для виучування історії західноруського та українського права». Наприкінці 1928 р., з ініціативи проф. А.Е.Кристера і акад. О.О.Малиновського, розпочала діяльність Комісія для вивчення радянського права. Наслідком цієї роботи був виданий пізніше збірник «Наукові доповіді та розвідки Комісії радянського права».

У 1926 р. при Соціально-економічному відділі створюється Комісія для виучування фінансових і банківських питань, яку очолив учений-економіст акад. Л.М.Яснопольський.

Протягом другого п'ятиріччя існування ВУАН широко розгортається наукова діяльність

усіх трьох її відділів. Окреслилися основні напрями наукових досліджень, з'явилися умови для появи нових напрямів. Значних успіхів досягли установи І Відділу, що привело до розквіту української історичної науки, археології. Закладається суттєва джерельна база для подальшого розвитку українознавства, літературознавства. Неоціненним внеском в українську культуру, навіть фактом величезної історичної ваги, було створення української орфографії та розробка ряду словників. Непересічний вклад в українську історичну науку зробили праці М.С.Грушевського. Створено українську історичну школу. Оригінальні концепції розвитку української літератури запропонував С.О.Єфремов.

Різноплановою була діяльність установ Фізично-математичного відділу, де широко розроблялися теоретичні питання математики, механіки, фізики, хімії, ботаніки, зоології, медицини, геології. Їхні здобутки мали широке практичне застосування. Заклалися підвалини для розвитку суміжних наук.

Досить вагомі наслідки мала робота Соціально-економічного відділу. Цілий ряд визначних праць актуальні й сьогодні, являють собою вагому наукову спадщину і є істотним внеском у скарбницю української культури.

***

Тут лише побіжно окреслено роботу ВУАН. Неоціненна заслуга Академії в справі об'єднання вчених України, а також закордонних учених у єдиний процес творення української науки, культури й мистецтва. Протягом наступного п'ятиріччя всі наукові установи Академії зазнали суттєвих змін, а істотна частина - й відвертої руйнації; знищувалися цілі наукові напрями.

Академія планувала широко відзначити 10-ліття своєї діяльності - випустити в світ книгу з цієї нагоди кількома мовами. 14 листопада 1928 р. постановою Президії ВУАН для святкування 10-річчя наукової діяльності Академії було створено Ювілейну комісію (док. №170, 175), до складу якої входили члени Президії ВУАН, президій відділів, уповноважений Укрнауки Л.М.Левитський, голова Окружного виконавчого комітету Ю.О.Войцехівський. У Харкові створювалася Харківська філія Ювілейної комісії на чолі з Д.І.Багалієм. А замість урочистостей прийшли часи, коли було репресовано сотні творчопотужних науковців, що фактично призупинило розвиток Академії.

Про цей період йтиметься в третьому томі.

Запропонованою книгою історики-архівісти Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського НАН України складають шану самовідданій праці тих учених, які працювали в зазначений період у ВУАН (1924-1928) на користь української науки й культури і внесли частку свого інтелекту та своєї душі на її скрижалі, а також тих, котрі жили й працювали на її благо поза її стінами, поза межами України.

В.Кучмаренко

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

№1

ОХОРОННИЙ ЛИСТ ВУЦВК М.С.ГРУШЕВСЬКОМУ*

*[29 грудня 1923 р.]***
м.Харків

Цим посвідчується, що Всеукраїнським Центральним Виконавчим Комітетом надається право дійсному членові Української Академії наук Михайлові Сергійовичу Грушевському свобідного проживання в межах УСРР, і що з боку радянської влади йому ніяких обвинувачень за його попередню політичну діяльність не пред'являється.

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету
Г.І.Петровський
Секретар ВУЦВК *П.І.Буценко*

З оригіналом згідно:
Зав[ідуючий] канцелярією ВУЦВК

Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського (далі НБУВ), Інститут рукопису (далі ІР), ф.1, спр.26295, арк.2. Засвідчена копія. Машинопис.

№2

ЛИСТ ВСЕНАРОДНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ПРИ ВУАН НАУКОВОМУ ТОВАРИСТВУ ім. Т.Г.ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ З ПРОХАННЯМ ПРОДОВЖИТИ ВЗАЄМНИЙ ОБМІН ВИДАННЯМИ

4 січня 1924 р.

Всенародня Бібліотека України, довідавшися, що НТШ у Львові обрало для Бібліотеки книжки, разом з цим звертається до Повноваж[ного] представництва Спілки Соц[іялістичних] Рад[янських] Республік у Варшаві з просьбою про доставку тих книжок Всен[ародній] Біб[ліоте]ці, а також надсилає листа до завідуючого відправкою преси на Україну т.Рєпа (отель «Римський») з просьбою подбати про цю справу. Сповіщаючи про це Тов[арист]во, Всенар[одня] Б[ібліоте]ка України щиро дякує Тов[арист]ву за книжки і просить його з свого боку вжити заходів до якнайскорішої пересилки тих книг, також і надалі надсилати свої видання Вс[ена-

* Заголовок документа.
** Оголошений 29 січня 1924 р.

родній] Бібл[іотеці] України, за що вона буде йому дуже вдячна. Разом з тим Всен[ародня] Біб[ліоте]ка України надсилає Тов[арист]ву 5 примірників брошури про Всен[ародню] Біб[ліотеку] України і просить використати ці примірники для поширення відомостей про Всенарод[ню] Біб[ліоте]ку Укр[аїни] серед україн[ського] громадянства.

Директор ВБУ [*С.П.Постернак*]
Учений секретар*

Центральний державний історичний архів, м.Львів (далі ЦДІАЛ), ф.309, оп.1, спр.881, арк.11-11 зв. Оригінал. Машинопис.

№3

ДАРЧИЙ АКТ ПРОФ. Ф.З.ОМЕЛЬЧЕНКА ПРО ДАРУВАННЯ ВУАН ВЛАСНОГО ІНСТИТУТУ МІКРОБІОЛОГІЇ **

*21 січня 1924 р.****

Я, нижеподписавшийся, желая: 1) хоть чем-нибудь оказать посильную помощь просвещению украинского народа, который в настоящее время, благодаря вековым насильственным мерам и неблагоприятным историческим условиям далеко отстал от соседей, утратив прежнюю свою культуру в научном, художественном, литературно-бытовом и индустриальном отношениях; 2) чтобы народ этот в конце-концов занял подобающее место среди великих народов мира, - долгом почитаю все, что приобрел в продолжительности лет, с вышеуказанной целью, путем больших усилий и не без ущерба для себя, приношу в дар Украине и ее народу, в лице Украинской Академии наук в Киеве, объединяющей в настоящее время Украинское науковое[4*] товарищество, которое раньше имело на это право, свой Микробиологический институт со всем штатом его и имуществом, в виде научного и технического его оборудования, библиотекою, клиникою, инструментариями, а также вспомогательных отделов - слесарного и столярного. Опись имущества при этом прилагается.

Принося этот дар, составляющий как бы часть меня самого, ставлю непременным условием соблюдение нижеследующего:

1. Институт должен находиться в г.Киеве как колыбели украинской культуры и центра народного просвещения, и ни в коем случае не подлежит перемещению в другое место.

2. Для Института должно быть отведено отдельное соответствующее помещение в зданиях, принадлежащих Укр[аинской] Акад[емии] наук.

3. Украинская Академия наук должна внести зависящие от нее средства, поддерживая жизнь и научную деятельность Института и заботиться о его дальнейшем развитии.

4. Так как приносимый мною дар предназначен для просвещения украинского народа, то выражаю желание, чтобы для этого народа все в Институте излагалось на его родном языке.

---

* Прізвище не встановлено.

** Помітка А.Ю.Кримського «Власнопис Омельченків».

*** Дата оголошення дарчого акту на Спільному зібранні ВУАН, протокол № 183.

4* Так у документі.

5. Внутренняя жизнь Института должна определяться и корректироваться уставом, который при этом прилагается.

6. Имущество Института должно сохраняться в своем цельном составе и не отчуждаться ни при каких условиях, и ни для каких бы то ни было целей вне Института.

7. Руководство Институтом, а также его деятельностью сохраняю за собою до тех пор, пока я найду это необходимым по его научному состоянию* и в зависимости по состоянию своего здоровья**, а в случае, руководство может быть передано другому лицу, но не иначе как по предварительному со мною соглашению.

8. В случае невозможности сохранить деятельность Института при Украинской Академии наук, последняя должна озаботиться жизнью сего Института в передарении всего какому-либо другому украинскому учреждению научного характера.

9. При несоблюдении Украинской Академией наук в Киеве каких-либо тут вышеуказанных пунктов этой дарственной записи, даритель сохраняет за собой право расторгнуть эту запись.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26294, арк.10-11. Автограф.

№4

З ЛИСТА АКАД. Д.І.БАГАЛІЯ АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ПРО ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД ПРОМИСЛОВОСТІ І СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА З ПРОХАННЯМ РЕЦЕНЗУВАТИ ЙОГО НАУКОВУ РОБОТУ

23 січня 1924 р.
м.Харків

Дорогий Агатангел Юхимович!

[...]***. Ось вам сучасна інформація.

Улітку буде Всеукр[аїнський] з'їзд пром[исловости] і сільського госп-[одарства], а може й краєзнавства, і полагається велика надія на Акад-[емію] н[аук], особливо II її Відділ. На орг[анізаційному] засіданню Я.П.Ряппо висловився, що на ньому будуть вказані кандидати в члени Ак[адемії] [наук] по III і II Від[ділах]. Перший же має свій повний склад. Може[4*], буде секція й краєзнавства. [...][5*]

P.S. Я представив на премію і свій рукопис про Сковороду - [більш] повний із того всього, що було зроблено мною і усіма дослідниками. Скажу одверто, що це найкраща[4*] з моїх наукових праць. На 20-25 друкованих аркушів. Бажаю бачити її надрукованою Акад[емією] наук: на видання даю усю премію, яку одержу, і власні кошти, які зберу, - на папір; складемо умову з Акад[емією]. Можливо видати обидві частини, або спочатку одну, потім другу. Переписана на машинці. Хотів би мати оцінку з боку Ак[адемії] н[аук] оцього твору - і тому підтримую і[6*] постанову прем-

---

* Далі слово нерозбірливе.

** Те саме.

*** Знято частину тексту, що не стосується академічних справ.

4* Підкреслено в документі.

5* Знято частину тексту, що не стосується академічних справ.

6* Далі вписане одне слово зверху рядка нерозбірливо.

[іяльної] ком[ісії], щоб взяв на себе* рецензію цієї історично-літературної розвідки представник цієї Катедри в Ак[адемії] С.О.Єфремов.

Одночасно пишу і йому, а [до] І Відділу Акад[емії] звернувся своєчасно з тим, що це моя «отчетная» праця, яко дійсного члена Ак[адемії] по І Відділові - тоді рецензія С.О.Єфремова буде й рецензією його для Ак[адемії] н[аук].

Дмитро Багалій

НБУВ, ІР, ф.1, спр.22637, арк.1-2 зв. Автограф.

№5**

З ЛИСТА АКАД. Д.І.БАГАЛІЯ АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ З ПРИВОДУ ПЕРЕВЕДЕННЯ ІІ ТА ІІІ ВІДДІЛІВ ВУАН З КИЄВА ДО ХАРКОВА

19 лютого 1924 р.
м.Харків

Дорогий Агатангел Юхимович!

[...]***. Звертаю Вашу увагу на те, що знов поставлено в Наркомосі питання про перевод Ак[адемії] в Харків. Є таки чутки про це (до мене не звертались і не звертаються). У Харків переводять ІІ і ІІІ Відділи, І залишають у Київі; у Харкові хочуть утворити філію Акад[емії], а в Київі - філії ІІ і ІІІ Від[ділів], а у Харкові - філію І Від[ділу]. Президіум (хоч ще не певне) також переведуть в Харків.

Нікого в Акад[емії] не звільняти[4*], залишивши усіх, і лише додати нових, які будуть обібрані н[ауково]-досл[ідчими] катедрами.

Це все доручено ЦК Главпроф[осу], а саме - т. [Я.П.]Ряппо, [М.М.]Зотіну, [С.Ю.]Семковському; послідній держиться найбільш консервативно щодо сучасного становища Акад[емії]. Остаточно ще нічого не вирішено. Може, хто й приїде у Київ, а, може, й ні (з приводу реформи). [...]***

Ваш щирий приятель *Дм[итро] Багалій*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.22638, арк.1-1 зв. Автограф.

№6

СТАТУТ ІНСТИТУТУ НАУКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ПРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ ВІДДІЛІ ВУАН [5*]

*27 березня 1924 р.[6**]*

І

Інститут наукової організації праці не потребує особливого обгрунтування. Він має своїм завданням:

1. Теоретичні виучування питань НОТ.

* Далі закреслено «цю».

** Див. док. № 25.

*** Знято частину тексту, що не стосується академічних справ.

4* Підкреслено в документі.

5* Заголовок документа

6* Дата затвердження Спільним зібранням ВУАН. Пропозиція Академії щодо створення Інституту була відхилена НКО УСРР через брак коштів.

2. Узагальнення того досліду, якого накоплено у СРСР.

3. Ознайомлення з досягненнями в инших краях, напр[иклад] в Сполучених Штатах, Англії, Германії і инш.

4. Об'єднання робіт по науковій організації праці в Київі і пізніш на Україні.

5. Консультацію по питаннях при практичному проведенні тими чи иншими установами і підприємствами.

6. Організацію бібліотеки та архіву по НОТ.

II

Персональний склад Інституту

На чолі Інституту стоїть директор та його помічник. Для того, щоб справдити роботи Інституту, організується Комісія, куди повинні увійти робітники по НОТ, а саме 3 співробітники - 1 економіст, 1 інженер і 1 спеціяліст по психотехніці. На одного з співробітників покладається завідування спеціяльною бібліотекою.

III

На поповнення бібліотеки, виписку журналів, виготовлення діаграм необхідна одноразова допомога - 600 черв. крб. і щомісячно по 25 черв. крб.

Секретар Відділу, академик *М.Птуха*

ШТАТ
Інституту наукової організації труда (НОТ) при
Соціяльно-економ[ічному] відділі ВУАН

I. Посада	Кількість осіб	Розряд	Примітка
Директор	1	17	
Пом[ічник] директора	1	16	
Наук[овий] співроб[ітник]	3*	1	* З них: 1 економіст, 1 інженер, 1 спец[іяліст] по психотехн[іці]. На одному з них лежить завідуванння бібліотекою.

На поповнення бібліотеки, виписку журналів, виготовлення діаграм необхідне одноразове
асигнування.....600 черв. крб.
Крім того, щомісячно по ..... 25 « «

Секретар Відділу,
академик [*М.Птуха*]

КОШТОРИС-ОБРАХУНОК
на утримання Інституту наукової організації труда

І.Посада	Кільк[ість] осіб	Розряд	Число тарифн[их] один[иць] кожн[ому]	Число тар[ифних] од[иниць] усім на 1 міс[яць]
Директор	1	17	8	8
Пом[ічник] директора	1	16	7,2	7,2
Наук[овий] співроб[ітник]	3	14	6,2	18,6
				33,8

ІІ. Господарські витрати.
ІІІ. Науково-операційні витрати.
На поповнення бібліотеки, виписку журналів, виготовлення діаграм необхідно одноразове асигнування .....600 черв. крб.
Крім того, щомісячно по..... 25 « «

Секретар Відділу, академик *М.В.Птуха*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26300, арк.16-16 зв. Оригінал. Машинопис.

№7

СТАТУТ ІНСТИТУТУ ДЛЯ ВИУЧУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОН'ЮНКТУРИ ТА НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ* [1]

*27 березня 1924 р.***

В 1920 р. за браком коштів було припинено працю Інституту для виучування економічної кон'юнктури та народного господарства України. Отже, з кожним роком все настирливіше виявляється необхідність відновити діяльність цього Інституту. Ціла низка міркувань говорить за те, що відкладання цієї справи надалі могло б дуже несприятливо відбитися на досягненні економічного розвитку України за останні роки.

Народнє господарство України з початку революції і до цього часу знаходиться в процесі надзвичайно глибокої й швидкої трансформації. Отже, умови нашого часу складаються так, що сила фактів, з яких саме й складається перехід на нові економічні шляхи, або не фіксуються зовсім, або ж, коли й фіксуються, то в таких формах, в яких вони зостаються недоступними для наукового використання. Можна навести безліч випадків, коли надзвичайно цікаві явища зовсім не відбиваються в офіційних публікаціях, тоді як на місцях, в архівах місцевих установ, можна найти чимало матеріялу в виді постанов, розпоряджень, донесень, док-

* Заголовок документа.
** Дата затвердження Спільним зібранням ВУАН.

ладів і т. ин., де ці явища знаходять всебічне освітлення. Візьмемо, наприклад, нашу офіційну статистику промисловости за любий з минулих років, а особливо за [19]18-[19]22 рр. Ми маємо статистику підприємств і робітників, инколи ще й двигунів, але що криється за цим табличним матеріалом - це мало кому відомо. Що завод Ельворті в [19]21 р. працював і мав 600 робітників - це всякий вичита з публікацій відповідних установ, але про те, що робітники головним чином вироблювали зажигалки з мідних частин заводських апаратів і замки з запалів гарматних набоїв, про це можна довідатися лише в архівах Укрраднаргоспу, губраднаргоспу і т. ин., з докладів всяких комісій, які в свій час обслідували, ревізували й взагалі так чи инше піклувались в ті часи.

Далі ще приклад. У нас відбувається нечувана аграрна революція, але хто зараз може дотепно розказати, де взялася на Україні думка про перший переділ, де і в яких формах цей переділ відбувався, які безпосередні наслідки мав, яку ролю ідея переділу відограє зараз і т. ин. Всі ми дещо про це чули, але матеріялу для наукової розробки цього важного моменту в аграрних подіях останніх років у нас нема. Його ще треба зібрати, треба по свіжих слідах використати всі засоби, щоб зберегти для науки усі конкретні відомости про цю справу, які поки що ще можна найти по місцевих часописах та в архівах селькомів, комнезамів, уземвідділів і инших подібних. І це справа негайна, бо ці архіви зберігаються кепсько і через яку пару-другу років значна частина їх і зовсім зникне. Те ж можна сказати і про всі наші архіви. Але й цього мало. Навіть законодавчий матеріял, який стосується до економічного життя, остільки розпорошений, що тільки з великим трудом можна відшукати який-небудь важливий декрет або комісаріятське розпорядження з 1919 року, наприклад. Нічого вже й казать про «законодавчу» творчість місцевої адміністрації, яка подекуди до останнього часу відограваля навіть більшу роль, ніж центральна влада.

Таким чином, для Інституту відкривається насамперед таке завдання з величезним актуальним значінням:

а) зібрать увесь (по можливости) законодавчий матеріял, який торкається економіки, за всі роки, починаючи з 1917 р.,

б) зібрати якомога більше матеріялів по регулюванню економічних відносин з боку місцевої влади,

в) зробити виборки з періодичних органів (яких сила видавалася по всіх усюдах) матеріялу економічного характеру,

г) зібрати на місцях архівний матеріял по ріжних галузях економічного життя за останні роки,

д) скласти бібліографію по економиці України.

До цієї задачі, яка має почасти немовбито історичний характер, безпосередньо приєднується необхідність зосередкування всякого матеріялу, який стосується до стану та динаміки економічної кон'юнктури в кожний даний мент*. Самостійні досліди в цьому напрямку поки що Академії не по силі з-за браку коштів, але й поза тим зостається ще багато роботи, яка поки що ніким не виконується. Ми маємо ряд інституцій, які ведуть регістрацію фактів кон'юнктурного значіння, але ми не маємо такого центру, де б добуті цими інституціями матеріяли використовувалися не тільки з нагоди обговорення того чи иншого питання практичної економіки, але служили б для збудування цілокупної наукової картини економічного життя України. Результати цієї роботи могли б дати мате -

* Мент - момент.

ріял для спеціяльного періодичного видання або, поки що, для окремого відділу в записках Академії, присвяченого кон'юнктурам народнього господарства України. Надалі можна було б поставити питання і про самостійні досліди. Склад співробітників Інституту, з огляду на зазначені вище завдання, повинен бути таким:

1. На чолі - висококваліфікована наукова сила для загального керування працями Інституту - директор.
2. Теж досить кваліфікована наукова сила, яка б керувала працями Інституту на підставі вказівок директора - керівничий над працями.
3. Помічник керівничого.
4. Два наукових співробітники (з осіб, які мають вищу освіту і бажають працювати на полі науки). Один з них - рівночасно секретар Інституту.
5. Рахівник.

На роз'їзди для збирання архівного матеріялу, на оплату за вирисовування діаграм, на купівлю канцелярського приладдя й книжок потрібно на рік 1050 черв. крб.

Секретар Відділу, академик *М.Птуха*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26300, арк.12-13. Оригінал. Машинопис.

№8

СТАТУТ ІНСТИТУТУ ДЛЯ ВИУЧУВАННЯ РАДЯНСЬКОГО ПРАВА ПРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ ВІДДІЛІ ВУАН*

*[27 березня 1924 р.]***

І. Завдання та організація Інституту

Інститут для виучування радянського права має своєю метою збирання всіх матеріялів, які відносяться до радянської правотворчости в межах всього Союзу і особливо на Україні, наприклад - всі закони, декрети, положення, інструкції, судові рішення, обіжники, постанови з'їздів, а також всі законопроекти з законодавчими здогадами, мотивами, поясненнями і т. инш. Поруч з збиранням, Інститут провадить систематизацію та каталогизацію зібраного матеріялу з метою зведення в одне суцільне всіх даних, які торкаються того чи иншого питання радянського права.

Інститут провадить всебічне виучування усіх галузів радянського права, причому не тільки використовує законодавчий матеріял, але й звертається до всебічного обслідування відповідних явищ при допомозі анкет, справок і ин. Інститут виучує законопроекти й діючі законоположення з метою виявити їх вартість і недостатки і дає відповідальним відомствам НКЮ та иншим свої здогади.

ІІ. Робота Інституту

Робота Інституту провадиться у секціях по головних галузях радянсь-

---

* Заголовок документа.

** Дату встановлено за протоколами Спільного зібрання ВУАН (протокол № 189). Пропозиція Академії щодо створення Інституту була відхилена НКО УСРР через брак коштів.

кого права; де під керівництвом відповідального завідуючого провадяться наукові дослідження, подаються доклади, реферати, повідомлення і т.д. У цілях інформації Інститут встановлює контакт зо всіма основними науковими й навчальними [установами] та організаціями, напр[иклад] дослідчими катедрами, правничими факультетами вузів, правничими товариствами та правничими секціями марксистських кабінетів.

III. Персональний склад Інституту

На чолі Інституту стоїть директор, його заступник та секретар, які складають з себе Президію, що керує діяльністю Інституту в цілому.

Для того, щоб справдити план роботи Інституту, організуються секції в складі - завідуючого, його асистентів (штатних) і нештатних членів.

IY. Інститут друкує свої монографічні дослідження і загальні праці.

Y. Інститут організує свою бібліотеку і архів, де зберігаються каталогизовані матеріяли і ин.

YI. Інститут користується правами, які присвоєні иншим інститутам Академії наук.

ШТАТ
Інституту для виучування радянського права

Посада	Кількість осіб	Розряд	Примітка
Директор	1	17	
Заст[упник] директора	1	16	
Секретар	1	15	
Асистенти старші	4	14	
молодші	2	12	

На поповнення бібліотеки, на придбання та збірання матеріялів: одноразова допомога - 500 черв. крб.
Крім того, щомісячно по 25 черв. крб.

Секретар Відділу, академик *М.Птуха*

КОШТОРИС - ОБРАХУНОК
на утримання Інституту для виучування радянського права

I. Посада	Кількість осіб	Розряд	Число один[иць] кожному	Кільк[ість] одиниць усім	на 1 міс.
Директор	1	17	8	8	
Заст[упник] директора	1	16	7,2	7,2	
Секретар	1	15	6,7	6,7	
Асистенти старші	4	14	6,2	24,8	
молодші	2	12	5	10	
				56,7	

II. Господарські витрати.
III. Науково-операційні витрати.
На придбання та збірання матеріялів:
одноразова допомога - 500 черв. крб. Щомісячно по - 25 черв. крб.

Секретар Відділу, академик *М.Птуха*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26300, арк.14-15. Оригінал. Машинопис.

№9*

ЛИСТ СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ДО ПРЕЗИДІЇ ВУЦВК ПРО ЗАМІНУ ВИРОКУ КИЇВСЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО СУДУ АКАД. М.П.ВАСИЛЕНКОВІ

10 квітня 1924 р.

У Київському губсуді розглядалася справа КОЦД, де поміж обвинуваченими знаходиться і дійсний член Всеукраїнської Академії наук - Микола Прокопович Василенко. Вироком суду від 7 цього квітня 1924 р. М.П.Василенка засуджено до ув'язнення на 10 років судової ізоляції з конфіскацією всього майна. Спільне зібрання Всеукраїнської Академії наук не вважає себе в праві входити в обмірковування заходів, що вживає суд в охороні завоювань Жовтневої революції, але вважає за свій обов'язок звернути увагу на один момент у цій справі. М.П.Василенко є єдиний на Вкраїні знавець історії права України, яку до недавніх часів зовсім не досліджувано наукою. Все своє життя М.П.Василенко віддав виучуванню цієї галузі в історії України, і саме тепер, коли починається нове державне й громадське життя України, його науковий досвід й знання могли б послужитися республіці. Засудження М.П.Василенка до в'язниці при його літах - 58 років - та поганому здоровлю, мало б наслідком припинення його наукової роботи назавжди. Для української науки, остільки бідної на наукові сили, це була б втрата, яку заповнити не знать коли й вдасться, бо М.П.Василенко, що його царський уряд не допускав до професури, не встиг підготовити й учнів, що перейняли б його знання і науковий метод. До того треба додати, що М.П.Василенко значно послужив нашій республіці як голова Київського відділу Комісії для передачи майна Польщі згідно з Ризькою умовою, і що участь його конче потрібна і надалі в цій справі.

Отже, Спільне зібрання Всеукраїнської Академії наук, не входячи в обміркування самого вироку суду і тільки беручи на увагу вищенаведене, вважає за свою повинність перед українською наукою й українською культурою просити Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет замінити М.П.Василенкові накладену на нього кару такою, яка б дала йому змогу й надалі провадити свою наукову роботу.

Підписали:

Голова-президент ВУАН, академик *В.Липський*
Неодмінний секретар, академик *А.Кримський*
Академики: *А.Лобода, М.Птуха, М.Біляшівський, С.Єфремов, І.Шмальгаузен, О.Новицький, О.Фомін, М.Крилов, О.Корчак-Чепурківський, П.Тутковський, Ф.Шміт, М.Грушевський, В.Шапошников, Г.Пфейффер*

З оригіналом згідно: заст[упник] кер[уючого] справами КНС [ВУАН] академик [Д.І.] *Багалій*

НБУВ, ІР, ф.40, спр.988, арк.1-1 зв. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Див. док. №10, 15, 45, 68.

№10*

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ВИКЛЮЧЕННЯ М.П.ВАСИЛЕНКА ЗІ СКЛАДУ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ВУАН

25 квітня 1924 р.
м.Харків

Слушали:

Об академике [Н.П.] Василенко, присужденном к 10 летам по делу Киевского областного «Центра действия».

Постановили:

Считать, что [Н.П.] Василенко самим фактом осуждения за шпионаж с лишением прав должен быть исключен из числа академиков.

Тов. Я.П.Ряппо оформить в соответствующем порядке.

Секретарь ЦК КП(б)У *Э.[И.] Квиринг*

Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі ЦДАГО України), ф.1, оп.6, спр.48, арк.69 зв. Засвідчена копія. Машинопис.

№11

СТАТУТ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА ПРИ ВУАН

*12 травня 1924 р.***

1. Всеукраїнське географичне т[оварист]во на меті має всесторонні наукові досліди над природою й людністю України та розробку й популяризацію цих дослідів шляхом усного й друкованого слова.

2. Місце перебування Всеукр[аїнського] географ[ичного] т[оварист]ва - Київ, як однієї з установ, що існують при Всеукраїнській Академії наук.

3. Виконуючи зазначене в п.1 завдання, В[сеукраїнське] г[еографичне] т[оварист]во уряджає анкети, експедиції й наукові екскурсії для збирання первісного матеріялу з фізичної географії, антропогеографії, геології, етнографії, економічної географії, статистики, зоології, ботаніки й т.п. і дає про них звіти й доповіді, видає свій орган і окремі твори в обсягу своєї компетенції, скликає з'їзди й наради, заводить музеї, колекції, бібліотеки й т.ин., входить у зносини з науковими інституціями як у краю, так і за кордоном; організовує по инших містах свої філії, що працюють на підставі спеціяльних статутів.

4. Всеукр[аїнське] географ[ичне] т[оварист]во складається з членів: а) дійсних; б) почесних; в) членів-кореспондентів; г) членів-співробітників. Членів дійсних, почесних і кореспондентів Т[оварист]ва обирає, на подання ради, спільне зібрання Товариства простою більшістю: дійсних і членів-кореспондентів - з людей, відомих науковими працями з обсягу українознавства; почесних - з особливо заслужених наукових діячів або людей, що чимсь надто прислужилися перед самим Товариством; членів-

---

* Див. док. №9, 15, 45, 68.

** Дата затвердження Спільним зібранням ВУАН (протокол №192).

співробітників - з людей, що можуть бути Товариству своєю працею корисні, обирає рада.

5. На чолі Всеукраїнського географичного товариства стоїть рада, що складається з голови, обраного на 2 роки Спільним зібранням Академії наук, та 6 членів, обраних з дійсних членів Т[оварист]ва на 2 роки спільним зібранням Т[оварист]ва. Рада з межи себе обирає заступника голови й секретаря, що разом із головою складають президію. Рада порядкує всіма справами Товариства на підставі постанов і директив або спеціяльних інструкцій од спільного зібрання Всеукр[аїнського] географ[ичного] т[оварист]ва.

6. Спільні зібрання Т[оварист]ва скликаються не менш як один раз на 3 м[ісяц]ці і складаються з членів усіх категорій.

Члени-співробітники мають дорадчий голос. Головує на спільному зібранні голова Т[оварист]ва або його заступник. Одне з спільних зібраннів на початку кожного року має бути присвячене звідомленням ради за попередній рік, які з увагами спільного зібрання передаються на розгляд Академії наук.

7. Для наукової роботи Всеукр[аїнське] географ[ичне] т[оварист]во розбивається на секції та з потреби організовує комісії, які працюють на підставі спеціяльних інструкцій, затверджених спільним зібранням Тов[арист]ва.

8. Кошти Всеукр[аїнського] географ[ичного] тов[арист]ва складаються з державних асигнуваннів, з приватних [по]жертв та з прибутків од видавництва й инших заповзяттів Тов[арист]ва.

9. Всеукр[аїнське] географ[ичне] тов[арист]во має всі права юридичної особи. Воно, як одна із установ Всеукраїнської Академії наук, і всі його філії користуються правом безплатно пересилати й діставати на почті листи й посилки вагою до одного пуда, а також безпосередньо зноситися в наукових справах з усіма установами в краю та за кордоном. Воно має свою печатку й канцелярію, що існує на підставі особливих штатів і підлягає безпосередньо секретареві Тов[арист]ва.

10. Всякі зміни в цьому статуті через спільне зібрання Т[оварист]ва вносяться на затвердження Академії наук.

11. Коли б діяльність Всеукр[аїнського] географ[ичного] тов[арист]ва мала з якихось причин припинитись, усе майно його, зараховане на ліквідаційних зборах, одержує Всеукраїнська Академія наук.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26303, арк.9. Засвідчена копія. Машинопис.

№12

ВИСНОВКИ НАУКОВОГО КОМІТЕТУ НКО УСРР НА ДОПОВІДЬ ВУАН ПРО ЇЇ ДІЯЛЬНІСТЬ

[Не раніше 13 травня 1924 р.] *
м.Харків

Научный комитет Наркомпроса на своих пленарных заседаниях 29 апреля, 6 и 13 мая 1924 года, ознакомившись с отчетом Украинской

* Дату встановлено за текстом документа.

Академии наук, пришел к следующим выводам на основании докладов членов Научного комитета, которым было поручено рассмотреть и дать свое заключение о работе Академии по различным ее Отделениям:

1. Констатировать, что Украинской Академией наук проведена на протяжении 5 лет ее существования большая работа, несмотря на тяжелые материальные условия.

Отметить, однако, что отчет не дает полного представления о ходе и результатах работы Академии. В особенности отсутствуют полные указания на коллективную работу Отделений, как и Академии в целом, что особенно замечается в отчете о работе Второго отделения.

2. Переходя к оценке работ Отделений Академии, прежде всего I Отделения, необходимо констатировать, что достижения в работе этого Отделения в основном соответствуют поставленным заданиям этого Отделения как в отношении объема работы, так и ее содержания.

Особенно ценной является работа по составлению словарей академического и живого украинского языка.

О работе отдельных комиссий и секций I Отделения необходимо заметить, что мало внимания было обращено на исследование вопросов, близких современности, XIX-XX столетия, равно как секции и комиссии в своей работе не выдвигали на первую очередь научных и практических задач, которые возникали по требованиям времени.

3. Что касается работы II Отделения, то, поскольку это была индивидуальная работа, она имела реальный результат; особенное значение, судя по отчету, имела работа Геологической кафедры и Кафедры прикладной физики со стороны организованности и практического характера заданий.

Из недостатков работы II Отделения необходимо констатировать, что:характерным является отсутствие кафедр, которые соответствовали бы условиям времени, как, например, отсутствуют кафедры физики, астрономии, физиологии и, в особенности, совершенно не представлена агрономия.

4. Что касается III Отделения, то здесь необходимо констатировать, что а) первоначальная организация Отделения обнимала 11 экономических и 9 правовых кафедр с рядом специальных институтов, комиссий и музеев. Осуществлена же из этой программы весьма незначительная часть, лишь 1/5 общего числа кафедр. При сем не работают как раз те, которые имеют наиболее актуальное значение для народного хозяйства Украины, б) реальная работа ведется, главным образом, Демографическим институтом, Комиссией по изучению народного права и Комиссией по изучению западнорусского и украинского права. Работники Отделения проявили в тяжелых материальных условиях последних лет большую настойчивость и преданность научной работе, но в результате непрерывной смены состава в Отделении не сложилось достаточно широкого и прочного руководящего ядра, которое было бы в силах, хотя бы в ближайший период, обеспечить работу основных народнохозяйственных кафедр Отделения, в) объективные причины такого ненормального положения кроются не только в недостаточности материальных средств, но и в том факте, что ограниченность киевской базы в смысле наличных научных работников с особенной остротой сказывается на кафедрах, связанных с народным хозяйством.

5. На основании высказанных замечаний, касающихся работы Академии в прошлом, Научный комитет считает необходимым, в целях нала-

живания работы Академии и поднятия ее на надлежащую высоту, принять меры со своей стороны в первую очередь к материальному обеспечению работы Академии наук, а также к увеличению штатов Академии, чтобы дать возможность организовать новые кафедры, которых недостает, и поддерживать те, которые сейчас не могут раздвинуть рамки своей работы из-за недостатка соответствующих денежных средств и сотрудников.

6. С другой стороны, Научный комитет считает необходимым обратить внимание Академии наук на то, что единым выходом из того положения, в котором находится III Отделение Академии, имеющее особо важное значение под углом зрения советского строительства, является организация филии III Отделения Академии прежде всего в Харькове.

7. Вместе с тем Научный комитет обращает внимание Академии, в соответствии с ее статутом, на необходимость связи Академии с иными научными учреждениями по всей Украине и необходимость организации периодических научных съездов и конференций.

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі ЦДАВО України), ф.166, оп.4, спр.244, арк.40-41. Копія. Машинопис.

№13

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА АКАД. М.В.ЛІТУХІ ДО НАРКОМОСУ УСРР З ОБГРУНТУВАННЯМ НЕОБХІДНОСТІ СВОГО НАУКОВОГО ВІДРЯДЖЕННЯ ЗА КОРДОН

[Не пізніше 13 травня 1924 р.] *

Ще й до світової війни серед наукових статистиків спостерігалося все ростуче незадоволення статистичними відомостями, методами їх збирання та обробки, що мали місце по їх країнах. Війна поставила перед офіційною статистикою нові, надзвичайно складні та трудні завдання, які вона дуже рідко виконувала в повній мірі. Після війни висунулись вже не тільки для окремих держав, але й в міжнародньому масштабові нові завдання економічної та соціяльної політики, які знову поставили перед адміністративною статистикою цілу низку несподіваних і дуже трудних завдань. В міжнародньому обсягові з ініціятиви Ліги Націй виникли, між иншим, питання про уніфікацію по всіх країнах статистики зовнішньої торгівлі, сільськогосподарчої, рибальства і чисел-показчиків економічної кон'юнктури і промисловости. Але ще більший furor numeri**, як кажуть німецькі статистики, склався по великих країнах, що брали участь в світовій війні. Америка влаштовує спеціяльні експертні комісії для обслідування методів збирання та обробки цілої низки статистичних відомостей і степені їх правильности; в Німеччині з'явилася сила праць, де дається иноді грунтовна критика тої чи иншої галузі адміністративної статистики. Але найбільш цікавих форм набрав цей рух в Англії. 15 липня 1920 р. Кабінет Міністрів призначив особий комітет з найкращих англійських статистиків, теоретиків і практиків для обслідування дефектів офіційної статистики, який одночасно має бути дорадчим комітетом (ста-

* Датується за суміжними документами.

** Гучний успіх (*лат.*).

тистичною радою) для статистичних робот влади. Цей комітет при допомозі всіх вчених товариств Англії, університетів і т.ин. зробив цілу низку зауважень щодо організації статистики в Англії і методів збирання відомостей та їх обробки. Можна сказати взагалі, що на Заході і в Америці починається справжня революція в статистиці, на якій можна і слід було б поучитися.

Особливі незадоволення виникають в межах кожної країни в двох галузях статистики, які тісно зв'язані з найбільш пекучим питанням сучасности, а саме: статистика населення і статистика праці. Нікого вже не задовольняє виучування загальної смертности населення, необхідно уважно студіювати смертність в залежности від професії, добробуту, житла, хвороби і т.ин. з метою боротьби з великою смертністю. З другого боку, дуже актуальним питанням ще й перед війною було падіння народженості, що є загрозою існування націй. За прикладом Франції пішла Англія і Німеччина, які розшукують нові статистичні шляхи для студіювання цього явища і відкриття його конкретних проблем. Таке виучування ще тільки починається і воно несе з собою повний переворот статистики народженості і шлюбів. Ті ж самі тенденції спостерігаємо в статистиці праці, які через професійну смертність, хворобливість та народженість самим тісним чином зв'язані з першими проблемами.

Звичайно, ми з наукового боку не можемо стати осторонь цього могутнього руху. Ми реорганізували в корні свою статистику, багато з методологічного боку ми могли б сказати Заходу, але багато зможемо ми й поучитися у нього. Зокрема, надзвичайно необхідно було б ознайомитися з переписами населення, сільськогосподарчими та промисловости, які мали місце в XX в. за кордоном - в 1910-1911, 1920-1921 рр. Ми не маємо про них майже ніяких відомостей; те ж, що дійшло, свідчить, що й в цих основних статистичних операціях маються зміни.

Восени минулого року з нагоди XV Сесії Міжнароднього статистичного інституту, куди я був закликаний Інститутом і Організаційним бюро і командирований ЦСУ і НКО України, - я ознайомився з книжковою статистичною літературою. Тепер я закінчую книжку (коло 10 аркушів), де даю огляд всеї наукової статистичної літератури за 10 років, з 1914-1923 [рр.].

Необхідно було б дати подібний огляд розвитку офіційної статистики в головних закордонних країнах, зокрема зазначених вище переписів. Зробити це на Україні, або навіть в Москві, неможливо за браком літератури і тому я підношу клопотання перед НКО УСРР, аби мене було командировано на 3 місяці до Англії, де тільки й можна знайти всю відповідну літературу.

Коли б вистачило у мене часу, бажав би я також поїхати до Відня, аби там зібрати численні друковані і особливо архівні старі матеріяли щодо українського населення кол[ишньої] Австрії та Угорщини.

М.Птуха

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.244, арк.229-229 зв. Оригінал. Машинопис.

№14

КЛОПОТАННЯ ВУАН ДО ВУЦВК ПРО ПОВЕРНЕННЯ В УКРАЇНУ А.В.НІКОВСЬКОГО[2]

27 травня 1924 р.

Всеукраїнська Академія наук подала 24 січня (за №85) до ВУЦВК прохання про дозвіл Андрієві Ніковському* повернутися на Вкраїну, як спеціялістові-філологові, для праці над Російсько-українським словником, що саме тепер опрацьовує спеціяльна комісія Академії. У березні місяці ВУЦВК цеє прохання вволив (див. Вісти ВУЦВК з 27 березня, ч. 69), але досі Академія не одержала офіційного повідомлення та инших документів, без яких А.Ніковський не може дістати потрібної для в'їзду в УСРР візи. Тим часом праця над словником стає все нагальнішою і такий тямущий робітник, як [А.] Ніковський, потрібнішим. Отже, Всеукраїнська Академія наук цим прохає прискорити висилку документів, на підставі яких Академія могла б зараз же викликати А.Ніковського на працю над словником*.

Неодмінний секретар ВУАН, академик *А.[Ю.]Кримський*
Управитель канцелярії [*П.Н.Лозієв*]

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.244, арк.241. Оригінал. Машинопис.

№15**

ЛИСТ ВУАН ДО ПРЕЗИДІЇ ВУЦВК З ПРОХАННЯМ ПРО ПОКРАЩЕННЯ УМОВ УТРИМАННЯ АКАД. М.П.ВАСИЛЕНКА У В'ЯЗНИЦІ

26 червня 1924 р.

Два місяці тому Всеукраїнська Академія наук порушила перед Президією ВУЦВК клопотання про те, щоб засудженому в справі КОЦД академикові М.П.Василенкові дано було змогу провадити далі наукову роботу в Академії наук, де він являється єдиним спеціялістом в галузі історії права України. Академія зазначала тоді, що через умови царського режиму акад. [М.П.] Василенко не міг розпочати за молодших літ професорську і наукову роботу, через що він не встиг привести до системи силу здобутого їм за своє життя знання і передати своїм учням вироблений їм для цієї ділянки науки науковий метод. Лише після революції (за похилого вже віку) він почав надолужувати це, діставши змогу віддатися цілком науково-дослідчій і науково-педагогічній роботі. Тоді ж таки Академія наук висловлювала побоювання, що ув'язнення підірве фізичні сили М.П.Василенка і позбавить науку цінного і незамінимого робітника.

Тепер Академія наук може констатувати, що відсутність М.П.Василенка і направду дуже важко відбилась на роботі постійної при Академії наук Комісії для виучування історії західноруського та українського права - Комісії, що її М.П.Василенко сам зорганізував з самих молодих вче-

* Підкреслено в документі.
** Див. док. № 9, 10, 45, 65.

них, своїх учнів, і її роботами керував. Робота цієї Комісії дуже підупала щодо своєї продуктивности, і на ній дуже позначається брак досвідченого керівника. Між иншим, тепер виникла довгождана змога видати праці Комісії, дякуючи дуже вигідній пропозиції одного з видавництв, але без загальної редакції М.П.Василенка це навряд чи можна буде зробити.

Це буде великою втратою для науки, при надзвичайній бідності наукових праць з історії України.

Комісія зверталася вже до М.П.Василенка, сподіваючись притягти його до цієї роботи, але надзвичайна складність зносин з ним, а також стан його здоровля і загальні умови життя в допрі не дають змоги сподіватися великих від того наслідків.

Додаючи до цього копію акта огляду академика М.П.Василенка лікарською комісією допра, Академія наук звертає увагу на те, що здоровля його дуже погіршало за час перебування в допрі.

Беручи на увагу похилий вік академика М.П.Василенка, Академія наук прохає створити для нього такі умови, які б дали йому змогу поправити своє здоровля і провадити наукову роботу хоча би у формі умовного присуду.

Голова-президент ВУАН, академик *В.[І.]Липський*
Неодмінний секретар ВУАН, академик *А.[Ю.]Кримський*
З оригіналом згідно: заст[упник] керуючого справами КНС ВУАН,
академик [*Д.І.Багалій*]

НБУВ, ІР, ф.40, спр.991, арк.1-1 зв. Засвідчена копія. Машинопис.

№16

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ЗАРПЛАТУ ПРОФЕСОРАМ ТА РОЗШИРЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНОГО СКЛАДУ ВУАН

27 червня 1924 р.
м.Харків

[п. 7]

Постановили:

а) Наркомпросу и Укрбюро ВЦСПС рассмотреть ставки оплаты профессуры, имея ввиду необходимость их выравнивания и учитывая при этом полный заработок профессуры*.

О результатах доложить Политбюро.

б) Предложить Киевскому губкому предоставить акад. [М.С.]Грушевскому в пожизненное пользование принадлежавший ему дом.

в) Наркомпросу** разрешить вопрос о существовании журнала «Украина».

8. Слушали:

Об Академии наук (т. Я.П.Ряппо)

Постановили:

---

* Далі закреслено «и, в частности, приватные доходы».

** Далі слово «рассмотреть» виправлено на «разрешить».

Предложить Наркомпросу разработать в 2-месячный срок мероприятия по расширению состава Академии наук и обновлению ее верхушки.
Вопрос о перенесении Академии - снять.

Секретарь ЦК КП(б)У [*Э.И.*] *Квиринг*

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.48, арк.93-93 зв. Оригінал. Машинопис.

№17*

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА АКАД. М.С.ГРУШЕВСЬКОГО ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОМУ ВІДДІЛУ ТА СПІЛЬНОМУ ЗІБРАННЮ ВУАН ПРО НЕОБХІДНІСТЬ РОЗШИРЕННЯ І ЗБІЛЬШЕННЯ ШТАТІВ ІСТОРИЧНИХ УСТАНОВ

14 липня 1924 р.

Не вважаючи на присутність в рядах членів і співробітників ВУАН багатьох визначних і досвідчених істориків, історичні студії, спеціяльно по історії України і українського народу, не були досі відповідно представлені в загальнім пляні робіт ВУАН. Се відомо Академії, відомі й ті несприятливі обставини, які стояли тому на дорозі, а чимало** плянів Відділ і Спільне зібрання, скільки знаю, таки й відкладали до мого повороту на Україну і приступлення до праці в Академії. Повернувши до Київа, я дуже запопадливо старався вияснити нинішні умови і можливости історичної праці в рамцях Академії та зв'язаних з нею установ і організувати сю працю. Археографічна комісія з моїм приїздом стала відбувати щомісячні регулярні засідання; я збирав конференції дослідників по ріжним спеціяльним науковим і організаційним питанням; приглядавсь науковим установам київським, був в Харкові, і в останніх отсе днях - з тою ж цілею - в Чернигові виясняв дослідчі й видавничі можливости. Розуміється, далеко не вважаю сеї організаційної роботи закінченою. Проте, з огляду на складання нового кошторису Академії на рік 1924-[192]5, прикладаю деякі свої завваження і пропозіції для введення їх в згаданий кошторис.

Осередком науково-організаційної роботи в сфері історичного досліду України, котру вестиму далі, очевидно, далі буде поручена мені Катедра історії українського народу. З нею нині фактичо зв'язується Історична секція б[увшого] Українського наукового т[оварист]ва, що весь час продовжувала історично-дослідчу роботу, так само Науково-дослідча катедра історії України, яка в цій хвилі перебуває ще в стадії організаційній, але може розвернутися в дуже поважну дослідчу установу; далі - з нею мав би бути в фактичнім зв'язку Український соціологічний інститут, принципіяльно ухвалений Академією. З установ І Відділу з ним зв'язана тепер Археографічна комісія, з котрою зв'язаний знов*** Центральний архів давніх актових книг. Тепер ото пропоную дві нові постійні академичні комісії при нім, а Археографічна комісія запропонувала організацію археографічних курсів, котрі І Відділ за краще вважає поставити

* Див. док. № 23.

** Слово «чимало» вписане поверх рядка.

*** Після слова «зв'язаний» вставлено чорнилом «знов».

під фірмою тої ж Катедри. Вона, таким чином, має бути досить важним організаційним узлом і тому потрібує значних науково-організаційних сил. Тому, крім уже існуючих двох штатних співробітників і третього, ухваленого Відділом в засіданні 6 червня, я прошу вставити в новий кошторис іще двох штатних співробітників, одного - від 1 жовтня, а другого - від 1 січня, а, окрім того, позволити заіменувати кількох постійних нештатних (особливо з позамісцевих). Більш заслуженим штатним співробітникам визначити вищі розряди, а декотрим штатним і нештатним дати тітул «консультантів Катедри» з тих же мотивів (відповідні персональні представлення зроблю пізніше).

Нові постійні комісії пропоную такі: Комісія для дослідження примітивної культури та її пережитків в українському побуті і фольклорі* (в скороченню: Комісія культурно-історична)*. Досліди в сім напрямі в останніх десятиліттях у нас були занедбані, а вони самі по собі потрібні і в загальній схемі історичного досліду України й українського народу виповнюють дуже важну ділянку; і з організацією сих студій - для котрих західня наука виробила за останні десятиліття нові методи і дала широкий свіжий матеріял для порівняння - треба дуже спішити з огляду, що етнологічний і фольклорний матеріял у нас грозить маліти і занепадати під натиском нових форм, настроїв і поглядів, з скорістю дуже побільшеною. Для кермування збиранням матеріялів потрібні добре підготовлені робітники, тим більше для його оброблення. Я сподіваюсь, що в сім напрямі поведе роботу Укр[аїнський] соціол[огічний] інститут, але перенесення його на Вкраїну загальмувалося, тому вважаю потрібним негайне сформування названої вище Комісії, котра має свою повну рацію при Катедрі історії українського народу і незалежно від Укр[аїнського] соц[іологічного] інст[итуту] або паралельно з нею. Мною було переведено кілька конференцій в цій справі і в Київі, і в Харкові, і, в останніх днях, в Чернигові з учасниками етнографів, істориків культури, дослідників народнього мистецтва, і сі конференції виявили і можливости досліду, і наявні сили, і необхідність їх дальшої наукової підготовки. Головна увага мусить бути звернена на Північну Україну - на Полісся Черниговське, Київо-Волинське і закордонне Волинсько-Підлясько-Холмське. Я ввійшов в порозуміння з ріжними органами і з окремими дослідниками як у нас, так і в Галичині, і бачу, що можливости тут одкриваються широкі, тільки потрібні засоби, організація, література. Підготовча робота, котру я вів за сі місяці силами своїми і своїх співробітників (вироблення інструкцій, квестіонарів і под[ібне]), не вистає для сього. Тому прошу заснувати негайно вже згадану Комісію і в новий кошторис вставити посади керівничого і двох* штатних співробітників (одного з 1 жовтня, другого з 1 січня), встановити певну суму для придбання потрібної літератури - для стаціонарних зайнять і для обслуговування кореспондентів на місцях, для подорожей та инших операційних потреб, а також заіменувати нештатних постійних співробітників, місцевих і замісцевих, з осіб, котрі братимуть визначнійшу участь у роботі, за мої пропозиції.

З сею Комісією стоятиме в тіснім контакті друга нова постійна комісія, котру пропоную негайно заснувати, а саме: Комісія для видавання і досліду творів народньої історичної пісенности*. Справа ся була мною вияснена в попередніх моїх докладах Відділові і в прилюдній лекції, при-

---

* Підкреслено в документі.

свяченій сій справі (з приводу 50-ліття «Историческихъ пѣсенъ малорускаго народа» [В.]Антоновича й [М.]Драгоманова). На першій черзі стоїть видання текстів дум, що поручене співробітниці Катедри К.М.Грушевській, і я сподіваюсь, що протягом наступающого академичного року воно буде приготовлене до друку. За тим пійде корпус історичних пісень, далі баляд, а паралельно має готуватися том, присвячений музиці дум, порівняно - фольклорному обслідуванню їх і т.д. В зв'язку з сим стоїть справа систематичного обслідування репертуара професіональних співців (кобзарів, лірників і старців) взагалі. Для ведення цієї справи потрібна негайна організація постійної комісії, і я прошу вставити в новий кошторис її керівничого і двох штатних співробітників (одного з 1 жовтня, і другого з 1 січня), а також предложити кількох нештатних постійних співробітників. На придбання книг, потрібних для сеї роботи та инших операційних потреб, прошу вставити суму, яка буде можлива.

При Історичній секції назріла потреба утворення таких постійних комісій: Комісія Старого Київа*- для систематичного дослідження його топографії, археології, пам'яток мистецтва, соціяльно-економічної та культурної історії. В Секції протягом останніх літ виконано ряд праць в сім напрямі, а на двох ширших конференціях, уряджених мною в травні і червні сього року, з участю осіб з-поза Секції, які займаються історією і стариною Київа (історики, археологи, архітекти і просто любителі старини), вияснили можливість і потребу негайного переведення систематичних праць в напрямі дослідження історії та археології Київа, вивчення його історичної топографії, регістрації пам'яток, спорудження «некрополя» і корпусу монументальних написей, розроблення архівних матеріялів і т.д. Єсть уже тепер матеріял для видання збірника «Старий Київ та його околиці» і виясняється повна можливість його видання при матеріяльній помочі губвиконкома, з головою котрого я в сій справі порозумівсь. Для здійснення цих інтересних плянів негайно потрібна організація окремої Комісії, для котрої я прошу вставити в новий кошторис посаду керівника і 2 штатних співробітників - [одного] з 1 жовтня, одного з 1 січня, і позволити предложити кількох постійних нештатних.

Під час мого побуту в Чернигіві, в днях 5-11 липня, я переконався в потребі організації при тій же Історичній секції паралельної Комісії Старого Чернигова і Черниговщини* для підготовлення подібного ж збірника, координації занять по дослідженню сього важного історичного центра і його района та постійного зв'язку сих робіт, в інтересах їх успіху, з ВУАН. Я прошу вставити до кошторису для сеї Комісії посади керівничого і одного штатного співробітника з платнею від 1 жовтня, і дати принціпіяльну згоду на займенування кількох нештатних наукових співробітників.

Таку ж постійну комісію вважаю потрібною для історії Запорозької Січі* та її ліквідації. Не вважаючи на незвичайно важне значіння сеї організації в історії України - соціяльній, політичній, економічній, і на глибокий інтерес її однаково і з погляду соціолога, і з погляду історика українського культурного життя, історія** Запорожжя ніколи не розроблялась систематично, не мала ніколи свого організуючого центра, і, очевидно, що такий центр для систематичного дослідження історичної топографії Запорожжя, організації Січі, її економічної і колонізаційної діяль-

---

* Підкреслено в документі.

** Далі закреслено слово «її» і вписано над рядком «Запорожжя».

ности, її земельного фонду та його експлоатації за часів Січі і після її знищення, в нинішніх умовах може організуватись при ВУАН. Я прошу вставити до нового кошторису посади керівничого і двох штатних співробітників (одного [з] 1 жовтня, а другого з 1 січня), саму ж Комісію затвердити зараз же. Кількох постійних штатних співробітників, головне замісцевих, прошу дозволити мені предложити зараз, а в кошторис вставити кошти на чотирі командировки до Катеринославщини і Херсонщини для вивчення на місці розпорошеного архівного матеріялу та організації праці на місцях.

Для організації видавничої роботи в Археографічній комісії* після довгої застої, котру вона пережила, для поновлення зруйнованих видань і організації нових публікацій, крім операційних коштів, що мають бути представлені в окремім кошторисі, доконче потрібне утворення принаймні двох штатних посад наукових співробітників вищих категорій. Кошторис запроектованих нею археографічних курсів подається теж окремо. Нарешті, потрібні посади постійних співробітників при Історичній секції, з огляду на значну організаційну і видавничу роботу, котру вона розвиває: вона відновила видання наукового трьохмісячника українознавства «Україна» (1-2 книжка, подвійна, вже віддана до друку, по умові має вийти сього року ще книжка 3 і 4) і своїх «Записок», а сеї зими має приступити до видання збірника «Старий Київ та його околиці». Доконче потрібна принаймні одна посада від 1 жовтня і одна від 1 січня. В загальній сумі я прошу встановлення в кошторис п'ятьох керівничих від 1 жовтня, дев'ятьох штатних співробітників від 1 жовтня, а рахуючи третю посаду при Катедрі історії укр[аїнського] народу, ухвалену 6 червня, - десятьох штатних співробітників від 1 жовтня і шістьох від 1 січня. Число досить велике як на дотеперішні штати І Відділу, але сі штати взагалі нерозмірно малі в порівнянню з науковою роботою, яка мусить бути розвинена Відділом і, безумовно, мусить бути збільшена взагалі. Спеціяльно ж історична дослідча і видавнича робота до сього часу, як я вже зазначив, в пляні робот Відділу займала дуже малє місце і бодай тепер мусить бути поставлена в відповідних розмірах.

Академик *М.Грушевський*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26307, арк.3-8. Оригінал. Машинопис.

№18

СТАТУТ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ПРИ ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ НАУК**

*21 липня 1924 р.****

1. Катеринославське наукове товариство засновується на підставі 5 розд[ілу] п.3 статуту Академії і в своїй діяльности керується статутом, затвердженим Академією наук.

2. Катеринославське наукове товариство поділяється на секції 1) краєзнавства, 2) історично-філологічну, 3) педагогічну, 4) фізико-матема-

* Підкреслено в документі.

** Заголовок документа.

*** Дата затвердження Спільним зібранням ВУАН.

тичну та 5) соц[іяльно]-економічну.

3. Дійсними членами Наукового товариства можуть бути наукові діячі, обрані загальними зборами Товариства на подання ради Товариства.

4. Членами-співробітниками Т[оварист]ва можуть бути всі інші наукові робітники, обрані секціями і затверджені радою Товариства.

5. Справами Н[аукового] т[оварист]ва керують: загальні збори, рада та президія Т[оварист]ва.

6. Загальні збори складаються з дійсних членів та членів-співробітників.

Прим[ітка]: на загальних зборах члени-співробітники мають право дорадчого голосу.

7. Рада Т[оварист]ва складається з президії Т[оварист]ва та голосів* секцій Товариства.

8. Президія Т[оварист]ва обирається загальними зборами в складі голови, заступника та вченого секретаря.

9. Склад ради і президії обирається на рік і затверджується Академією наук.

10. На загальних підставах, як і кожна установа Академії наук, Наукове товариство подає до Академії свої щорічні звідомлення.

11. Кошти Наукового товариства складаються з внесків членів Т[оварист]ва, прибутків від закладів і підприємств Т[оварист]ва та субсидій від громадських інституцій і ріжних инших внесків. Про кошти, здобуті від субсидій, Товариство подає звідомлення до Академії наук.

12. Товариство має всі права юридичної особи і може в діловодстві користуватится власною печаткою.

13. Місцем перебування Наукового товариства є місто Катеринослав.

14. Товариство має право видавати свої Наукові записки й окремі твори своїх членів.

15. Всяка зміна в цьому статуті подається на затвердження Академії наук; в розвиток статуту президія Т[оварист]ва розробляє інструкцію, що затверджується так само Академією наук.

16. Коли Т[оварист]во з якихось причин має припинити свою діяльність, то ліквідаційні збори обчисляють майно Т[оварист]ва і його одержує Академія наук.

Неодмінний секретар, академик *А.Кримський*
Заст[упник] керуючого справами *Б.Базилевич*

Помітка під документом Б.Базилевича:
«Статут цей затверджено Спільним зібранням Всеукраїнської Академії наук на свойому засіданні від 21 липня 1924 р.
Протокол №196, п.6».

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26307, арк.11. Оригінал. Машинопис.

---

* Так у тексті. Потрібно: «голів».

№19

ЗАПИСКА ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛУ ВУАН НАУКОВОМУ ТОВАРИСТВУ ім.Т.Г.ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ ПРО ЗБИРАННЯ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ КОМІСІЇ ІСТОРИЧНОЇ ПІСЕННОСТІ

2 серпня 1924 р.

Одержавши Ваше повідомлення з 4 липня, просимо поставити людину, котра б з рукописних збірників галицького і великоукраїнського походження вибрала тексти дум (історичних і побутових), історичних пісень і балад (себто взагалі пісень з новелістичним змістом) і посписувала їх, означаючи, з якого збірника (а про кожний збірник написала: звідки він походить, коли звісно, як дістався до нинішнього місця переховки). Тільки тексти, списані з друкованих видань або видані друком без усяких змін, нам не потрібні, все инше - хоч би варіянти, тотожні з видрукованими, просимо списувати. Ми тут платимо за копію віршів, рахуючи і працю по вибірці, по доляру за 400 стихів приблизно. Чи се буде досить? В разі, коли праця по вибірці вимагає більше часу, можна додавати щось. Гроші можемо переводити через банк або яку дорогу Ви вкажете в міру предложених рахунків. Зноситись з цих справ просимо з Комісією історичної пісенности ВУАН.

Секретар Відділу, [академик] *С.Єфремов*

ЦДІАЛ, ф.309, оп.1, спр.160, арк.3-3 зв. Оригінал. Машинопис.

№20*

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНІХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ШТАТИ АКАДЕМІЇ НАУК**

8 серпня 1924 р.
м.Харків

Рада Народніх Комісарів УСРР постановила затвердити й надати чинности нижчеподаній структурі й штатам Академії наук Української Соціялістичної Радянської Республіки:

I. Адміністраційний персонал***.

а) Президія***.

Голова 1
Товариш голови 1
Неодмінний секретар 1

3

* Див. док. № 29, 31, 36.
** Заголовок документа.
*** Підкреслено в документі.

б) Керування***.

Голова 1

в) Академичні Відділи*.

Голова I Відділу 1
" II " 1
" III " 1

3

г) Керування I Відділу*.

Завідувач 1
Учений секретар 1

2

д) Керування II Відділу*.

Завідувач 1

е) Керування III Відділу*.

Учений фахівець 1
Бібліотекар 1

2

II. Науковий персонал*.

а) Дійсні члени Академії*.

I Відділ 8
II « 13
III « 5

26

б) Учені фахівці й наукові співробітники,що працюють зі спеціяльного доручення*.

Учений фахівець 1
" " 2
Наукових співробітників. 5

8

III. Редакційно-видавничий відділ*.

Секретар 1
Кореспондент 1

2

IV. Академична читальня*.

Бібліотекарів 2

V. I. Академичний відділ*.

а) Інститут наукової української мови*.

Наукових співробітників 4

б) Постійна Комісія для складання словника живої української мови*.

Учений фахівець 1

* Підкреслено в документі.

Науковий співробітник 1

2

в) Музично-етнографичний кабінет*.

Науковий співробітник 1

г) Постійна комісія для складання історично-географичного словника української землі*.

Учений фахівець 1

д) Комісія для видання пам'яток української літератури*.

Науковий співробітник 1

е) Постійна комісія для вивчення громадських течій на Україні*.

Науковий співробітник 1

є) Єврейська історична комісія*.

Науковий співробітник 1

ж) Археологичний комітет*.

Учений секретар 1

з) Етнографичний кабінет*.

Завідувач 1

и) Фотографична лабораторія*.

Фотограф-лаборант 1

і) Педагогична комісія*.

Наукових співробітників 2

VI. II Академичний відділ*.

а) Геологичний кабінет*.

Учений охоронник 1

б) Інститут досвідної механіки**.

Директор 1
Старший лаборант 1
Молодший лаборант 1
Науковий співробітник 1
Учений секретар 1

5

в) Мікробіологичний інститут*.

Директор 1
Лаборант 1
Науковий співробітник 1

3

г) Дніпровська біологична станція*.

Учений співробітник 1

д) Зоологичний кабінет*.

Учених фахівців 2
Наукових співробітників 3

---

* Підкреслено в документі.

** Мається на увазі «Інститут технічної механіки».

Лаборант 1

6

е) Ботаничний кабінет-гербарій*.

Учений співробітник 1
Учений охоронник 1

2

є) Кабінет вищої математики*.

Науковий співробітник 1

ж) Музей наочного приладдя*.

Учений співробітник 1

VII. III Академичний відділ*.

а) Комісія для вивчення народнього права.*

Учений фахівець 1

б) Демографичний кабінет**.

Науковий співробітник 1

в) Комісія для вивчення західнього й руського права*.

Учений фахівець 1

VIII. Канцелярія наукових співробітників*.

Завідувач Історично-філологичного п[ід]відділу. 1
Завідувач Фізично-математичного п[ід]відділу 1
Завідувач Соціяльно-економичного п[ід]відділу 1
Помзавідувача Фізично-математичного п[ід]відділу 1
Завідувач п[ід]відділу Загальних зборів 1
Науковий співробітник 1
Завідувач архівної частини 1
Реєстратори й експедитори наукових видань 2

9

IX. Техничний персонал*.

Кур'єр Мікробіологичного інституту 1
Завідувач господарства Дніпровської біологичної станції 1
Машиністок канцелярії наукових співробітників 3
Кур'єрів канцелярії наукових співробітників 2

7

X. Канцелярія керування Академії*.

Помічник завідувача відділу керування 1
Бухгалтер 1
Завідувач господарської частини 1
Скарбник 1
Завідувачів господарства 2
Діловод 1
Палівник 1
Доглядачів 4

---

* Підкреслено в документі.

** Мається на увазі: «Демографичний інститут».

Убірниць 2
Служник 1

22*
Разом у Академії наук ..... 120 осіб.

Голова Ради Народніх Комісарів УСРР *В.Чубар*
Заст[упник] керуючого справами Ради Народніх Комісарів УСРР
І.Єрещенко
Секретар Ради Народніх Комісарів УСРР *А.Дуделіт*

ЦДАВО України, ф.2, оп.3, спр.342, арк.160-163. Оригінал. Машинопис.

№21

ПОВІДОМЛЕННЯ ЗАСТУПНИКА ОФІЦІЙНОГО ПРЕДСТАВНИКА СРСР У КАНАДІ ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ НАУК ПРО ОДЕРЖАННЯ «ЗВІДОМЛЕННЯ ВУАН» ТА ГОТОВНІСТЬ ВИКОНУВАТИ ЇЇ ДОРУЧЕННЯ

4 жовтня 1924 р.
*м.Монреаль***

Дуже вдячний Вам за прислання мені «Звідомлення ВУАН». Бажаючи ознайомити численну українську колонію в Канаді з працею ВУАН і не маючи сам вільного часу на це, я доручив написати рецензію на «Звідомлення» т[овариш]ці Л.К.Піонтек, молодій українській письменниці (б[увшій] учениці небіжчика академика [М.Ф.] Сумцова). Посилаю Вам витинки цієї рецензії *** в найбільш розповсюдженій українській газеті в Канаді (Вінніпег).

Охоче буду й надалі інформувати місцеву колонію про працю ВУАН, а в разі потреби - й виконувати доручення ВУАН.

З пошаною *І.Ю.Кулик*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.12869, арк.1. Оригінал. Машинопис.

№22

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРГОЛОВПРОФОСВІТИ ПРО ВІДСУТНІСТЬ КОШТІВ ДЛЯ ВІДКРИТТЯ КИЇВСЬКОГО АРХЕОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ПРИ ВУАН

24 жовтня 1924 р.
м.Харків

1. а) Питання про відкриття Арх[еологичного] інституту не ставить, позаяк бюджетний рік розпочався.

---

* Так у документі. Потрібно «15».
** У документі «Монтреал».
*** Рецензію на «Звідомлення» не виявлено.

б) Дозволити Академії наук відкрити при Арх[еологичному] комітетові[3] довготермінові курси по вихованню кваліфікованих робітників в галузі: археології, етнографії та музейної справи.

в) Учбовий план та положення зазначених курсів внести на розгляд колегії Головпрофосу.

г) Просить Науковий комітет вкупі з підвертикаллю дати відповідну директиву відносно виробу учбового плану та положення зазначених курсів.

Секретар колегії Головпрофосвіти [*Нехворостний*]

На документі резолюція М.І.Яворського[4]: «До Академії наук 15.11.1924 р.»

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.245, арк.94. Засвідчена копія. Машинопис.

№23*

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРГОЛОВПРОФОСВІТИ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СПІВРОБІТНИКІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ КАФЕДРИ АКАД. М.С.ГРУШЕВСЬКОГО

24 жовтня 1924 р.
м.Харків

17. а) Закріпити Наук[ово]-дослід[чу] катедру акад. [М.С.]Грушевського до Академії наук.

б) Катедру затвердити в складі трьох секцій: методологичну, соц-[іяльно]-політичну та іст[орії] матеріяльної культури.

в) Керівником першої секції затвердити [О.Ю.] Гермайзе[5], другої і третьої [М.С.] Грушевського.

г) Членами Катедри затвердити [В.І.] Щербину[6] та [М.І.] Данилевського[7].

д) Аспірантами Катедри затвердити: [В.А.] Ігнатієнка, [О.І.] Барановича, [С.В.] Глушка[8], [М.М.] Ткаченка[9] та [С.В.] Шамраєва**.

Рахувати необхідним закликати до секції матеріяльної культури кваліфікованих техників.

Секретар колегії Головпрофосвіти [*Нехворостний*]

На документі резолюція М.І.Яворського: «Акад. [М.С.] Грушевському 15.11.1924 р.»

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.245, арк.95. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Див. док. № 17.

** Так у документі. Потрібно: «Шамрая».

№24

ЛИСТ АКАД. М.М.КРИЛОВА ГОЛОВІ НАУКОВОГО КОМІТЕТУ НКО УСРР Я.П.РЯППО З ПОВІДОМЛЕННЯМ ПРО ПОВЕРНЕННЯ ІЗ ЗАКОРДОННОГО ВІДРЯДЖЕННЯ ТА ПРОХАННЯМ ПОНОВИТИ ЙОГО В СКЛАДІ ПРОФЕСОРІВ КИЇВСЬКОГО ІНСТИТУТУ НАРОДНОЇ ОСВІТИ

31 жовтня 1924 р.

Глубокоуважаемый Ян Петрович!

Возвратившись в положенный срок из заграничной командировки и посылая при сем краткий отчет о ней, пользуюсь случаем выразить свою глубокую признательность за оказание Вами в свое время содействия мне, ибо для меня нет сомнения, что без Вашей помощи моя командировка не могла бы состояться. Из прилагаемого при сем, по необходимости, краткого отчета можно убедиться, что моя командировка в научном отношении осталась далеко не безрезультатной, причем мне удалось установить также и некоторую связь между Всеукраинской и Парижской Академиями наук, как об этом я подробно докладывал на заседаниях Общего собрания и II Отделения ВУАН.

К сожалению, недостаток средств не позволил мне приехать непосредственно из-за границы в Харьков (для подробного личного доклада), заставив меня ехать прямо к месту своей службы в Киев, - при первой же возможности постараюсь приехать в Харьков, если устный доклад необходим.

Примите уверения в глубоком уважении. Академик *Н.Крылов*[10]

P.S. За время моей командировки я подвергся в ИНО «механическому» сокращению, что по отношению к лицу, находившемуся в командировке, вряд ли может считаться справедливым, тем более, что некоторые из моих учеников под моим руководством уже приступили к самостоятельным работам, часть которых уже печатается.

Оставляя в стороне (как вопрос личного характера) соображения о том, что исключительно на одно жалованье академика существовать нельзя, я думаю, что с принципиальной точки зрения такое отношение ко мне является обидным и несправедливым.

Льщу себя надеждой, что это недоразумение скоро разъяснится в НКП и прошу Вас, глубокоуважаемый Ян Петрович, еще раз принять выражение моего глубокого уважения.

Академик *Н.Крылов*

На документі резолюція Я.П.Ряппо: « т. [М.И.] Яворскому. 17.XI.[1924]».

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.244, арк.303-303 зв. Автограф.

№25*

ЛИСТ АКАД. Д.І.БАГАЛІЯ АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ПРО МАЙБУТНІ ЗМІНИ У ВУАН

16 листопада 1924 р.
м.Харків

Дорогий Агатангел Юхимович!

Ви вже, мабуть, одержали і офіційне повідомлення, й гроші як премію за Ваші праці. Комісія надіслала їх у свій час аж до двох спеціялістів - до акад. [І.Ю.] Крачковського і Самойловича, які дали нам рецензії - один на Туреччину, другий на Персію, з вищою нотаткою «5». На підставі цих рецензій Вам і присуджена вища премія. Поздоровляю. Був дуже радий за Вас і за нашу Академію. Комісія існуватиме і у 1925 році, але вже в складі Наркомосу, а не ВУКСУ, яке ліквідується з 1 січня 1925 р. Але, може, функції ВУКСУ, як центрального органу, збережуться в Укрбюро ВЦРПС. Про майбутні зміни у Всеукраїнській Академії складено проекта (М.І.Яворським), який дали й мені проглянути, але це ще не остаточна редакція і тому не пишу поки що про його зміст. Обмежусь лише загальною вказівкою, що він в конкретних статтях не дуже суворий, а навіть, може, й приємний, хоч і де в чому і радикальний. Висовується II і III Відділ, а I ставиться на 3 місце. Медичний відділ буде ** в Харк[івському] мед[ичному] інституті, а Педагогічний - у Вас. Утворюється філія у Харкові і т.ин. Управа залиш[ається] у Київі. Заводиться Педаг[огічний] відділ. Напишіть мені, що це Ви про мене забули? Я ж до Вас і зараз, як завжди, прихильний і глибоко шануючий.

Д.Багалій

НБУВ, ІР, ф.1, спр.22640, арк.1-1 зв. Автограф.

№26

СТАТТЯ Я.П.РЯППО ПРО ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ В УКРАЇНІ

16 листопада 1924 р.

Чи не буде занадто сміло в сьомі роковини Жовтневої революції вже підводити підсумки наукової роботи, темп ходу якої завжди був тихіший, ніж темп ходу віків?

Чи сім років можна рахувати для наукової роботи на Вкраїні, [з яких] п'ять пішло на залізну боротьбу, на безмірне напруження всіх сил.

Хоч не сім, хоч два, од сили, три роки наукового будівництва, а все ж таки визначені яскраві результати, їх і треба підкреслити.

Україні надзвичайно не пощастило в цьому напрямкові.

---

* Див. док. № 5.

** Слово «буде» дописане поверх рядка.

Як порівняти її з РСФРР, де зараз же після Жовтневої революції почалася продукційна наукова праця, стан наукової роботи на Україні був далеко тяжчий. Крім того, її спадщина від старої імперії була - велике ніщо.

Проте творення наукового життя, хоч й в самих несприятливих умовах, а почало потроху пробиватися вже в [19]21 році, а в [19]24 пішло навіть добрим кроком.

Радянська влада ще в диму й вогні революційного вулкану поставила собі надзвичайно важливе завдання: зберегти ті незначні наукові сили, що були на Вкраїні, й підготовлювати молоді сили.

Почалася сувора боротьба: з одного боку - на фронті революційного перебудування, з другого боку - на ідеологічному фронті.

Для внутрішньої ідеологічної боротьби сприятливим було те, що Україна, не одержавши великої матеріяльної спадщини, не одержала і старих традицій, що міцно тримають наукові уми, консервують наукові установи, не дають пройти в них свіжому революційному повітрю.

Інерція централізму, правда, ще давала себе почувати, але Наркомос УСРР ясно визначив своє завдання щодо організації наукової праці на Україні - від окремих осередків до Академії наук.

І, внаслідок енергійної праці, маємо цілу низку життєздатних творчих організмів: Академію наук, науково-дослідчі катедри (86), Книжкову палату, Інститут книгознавства.

Але найбільшим досягненням за цей час є факт вироблення й перевірки методів наукової роботи. Вони являють собою запоруку майбутнього розвитку науки на Вкраїні.

Основні принципи, що висунула революція в царині науки, це є: 1) зв'язок науки з фізичною працею, сполучення теорії з практикою й навпаки, наукове дослідження, експеримент; 2) підведення під усю наукову працю марксівської бази; 3) наближення науки до мас, популяризація науково-дослідчої роботи.

Звичайно, нові методи роботи до деякої міри потрібують і нового матеріялу иншого змісту. Вивчення країни, студіювання її продукційних сил, зміцнення влади пролетаріяту - все це визначає зміст наукових розвідок.

Така постановка питання, такі вимоги до наукової праці мають, розуміється, вплив й на «людський матеріял». Тип старого ученого-індивідуаліста змінюється, відходить; на його місце йде колектив молодих вчених. Науково-дослідча катедра, наукова установа працює як колектив, як колектив виходить на арену громадського життя, як колектив входить в зносини з иншими огнищами наукової праці.

Новий науковий робітник йде із маси, його підготовку до наукової праці контролює та регулює не один професор, який передає йому «таємність» науки, а Наркомос, партійні органи, громадські організації.

З досягнень на науковому полі можемо особливо відзначити, перш за все, роботу Академії. Всеукраїнська Академія наук відограла величезну ролю в справі розробки наукової української мови (Інститут наукової української мови, словники наукової термінології), дослідження до історії України, постановка питання краєзнавства, вивчення українського мистецтва, поширення й поглиблення наукових проблем по всіх галузях.

Досить далеко пішла Україна в галузі бібліографії (переведено в життя індексування українських видань по децимальній системі), науково поставлено вивчення української книги в її минулому і сучасному стані.

Перспективи дальшого розвитку наукової діяльності: зміцнення, а також організаційна «ув'язка» наукової роботи в масштабі всеукраїнськім, зв'язок з науковою роботою СРСР та закордонними науковими закладами, максимальне обслуговування України, вивчення її продукційних сил - це те, що стоїть зараз на черзі наукової роботи.

Що наука на Україні йде до свого розцвіту, покаже З'їзд по вивченню продукційних сил України, який незабаром відбудеться і продемонструє рух наукової праці.

Гасло «Наука є підпорою пролетаріяту в боротьбі за визволення» повинно довести до максімального напруження колективної творчости, для чого сім літ революції дали певні умови.

Я.П.Ряппо

«Вісти ВУЦВК». [Серія] Література, наука, мистецтво. - [Харків], 1924. - № 45 .- 16 листопада.

№27

ЗАПИСКА ЗАВІДУЮЧОГО КАБІНЕТОМ АНТРОПОЛОГІЇ ТА ЕТНОЛОГІЇ ім. Ф.ВОВКА ПРИ ВУАН А.З.ПОСОВА ДО НАУКОВОГО КОМІТЕТУ НКО УСРР ПРО ВИДАННЯ ПЕРІОДИЧНОГО ОРГАНУ КАБІНЕТУ

29 листопада 1924 р.

Кабінет антропології та етнології ім. Ф.Вовка при ВУАН єсть єдиною інституцією з таким широким обсягом робіт (антропологія, палеонтологія та етнологія) не тільки на території УСРР, а і всього півдня Союзу.

Обсяг роботи і зміст її надають Кабінетові цілком вийняткове значіння і повинні б були високо піднести його серед инших наукових закладів республіки.

Сумний факт перебування Кабінету в умовах цілковитої відсутности коштів і малого числа робітників, на нашу думку, пояснюється в значній мірі тим, що і в наукових колах, і навіть в адміністраційних колах Наркомосу його знають мало.

Поза всякими сумнівами, се диктується тим, що Кабінет не міг до сього часу виявити результатів своєї роботи і повідомити про зібрані ним величезні матеріяли українського (антропометричні матеріяли, українська етнологія), всесоюзного (колекції Ф.К.Вовка) і всеєвропейського (інвентар палеолітичного селища в Мезині) значіння в ряді друкованих праць.

Се явище не повинно мати місце в сучасних умовах роботи наукових установ, і дальніше змушене мовчання Кабінета - в розумінні невидання готових і підготовлюваних до друку виданнів - стоїть уже на межі і [є] злочином перед наукою.

Отже, зважаючи на те, що великі, з намічених Кабінетом праць: «Збірник пам'яти Ф.Вовка», «Основи антропологичної анатомії», «Мезинське палеолітичне селище», «Етнографичні монографії сіл Старосілля, Жукінь та инш.», що кожн[а] з них розрахован[а] на 10-15 аркушів друку, не можуть вийти в люде раніше, як навесні 1925 року, а то і в другій половині року, Кабінет повинен негайно приступити до видання невеликого обсягом періодичного органу, що, нарешті, був би вивів його на широкий світ.

Черговими завданнями, що стоять нині перед Кабінетом, є дві*:

1) популярізація роботи Кабінету в широких масах УСРР з метою притягнення до праці по збіранню матеріялів та вивченню їх молодих сил на периферії;

2) встановлення якнайтісніших зв'язків з аналогичними об'єднаннями в межах Союзу і за кордоном.

Без притягнення до роботи молодих сил, без утворення певних кадрів молодих дослідників в таких найважливіших галузях знання - Кабінет не мислить собі дальнішого існування. Без цього його праця перетвориться в роботу кількох учених, що ніколи не матимуть змоги, бодай в якійсь мірі, охопити й вивчити ті величезні матеріяли, що знаходяться в орбіті його діяльности.

Не менш важливим - так саме невідкладним завданням Кабінета - єсть налагодження тісних зносин із науковими закладами зазначених вище галузів. Як науки, що відповідають на визначніші питання сьогоднішнього дня, антропологія та етнологія посуваються вперед гігантськими кроками. Блискучі результати Конгресу антропологів та евгенистів восени біжучого року в Празі - один із виразніших доказів тому.

В тій науковій дійсності існування Кабінета, що його бібліотека (її базою єсть прекрасна книгозбірня покійного Ф.К.Вовка з видань по антропології, археології та етнології) поповнюється, хоч як се сумно констатувати, лише випадковими виданнями, подарованими приватніми особами чи переданими ВУАН і зовсім немає відповідної закордонної літератури останніх 8-10 років - є існуванням страшним. Прохання Кабінету до ряду наукових інституцій надсилати йому свої видання часто лишаються без відповіді, і хоча се не може бути виправданим, се єсть цілком зрозумілим. Брак коштів, дорожнеча друкарських робіт і невеликий тираж видання змушують наукові установи зменшити число примірників, висиланих гратіс, і обмежитися розсилкою їх лише тим установам, що, з свого боку, можуть надіслати якесь видання на заміну.

Наведених вище мотивів, на нашу думку, задосить для того, щоб визнати видавання праць Кабінету справою невідкладною.

Само собою зрозуміло, що в інтересах справи, в цілях оживлення зносин з робітниками на місцях і з иншими науковими закладами та осередками необхідно, щоб ті друки виходили періодично.

Отже, по довгих міркуваннях, Кабінет прийшов до рішення видавати квартальник самого невеликого обсягу (зошитами в два друковані аркуші), що таким побитом дасть на рік усього 8 аркушів друку.

Найбільше відповідною назвою такого видання буде назва: «Бюлетень Кабінета антропології та етнології ім. Ф.Вовка при ВУАН».

Його зміст складається з:

1) невеликих розвідок з поля охоплених ним наук, в першу чергу, з матеріялів Кабінету;

2) звідомлення за діяльність Кабінету та огляд роботи инших аналогичних чи близьких йому по наукових завданнях установ;

3) хроніки антропологичних, передісторичних та етнологичних вивчень на території УСРР і, по змозі, в межах Союзу і за кордоном;

4) поради, програми, квестіонари, показчики літератури і т.п. для зібрання антрополого-етнологичних матеріялів у поміч молодим робітникам;

---

* Так у документі. Потрібно: «два».

5) бібліографія.

Видання виходить 1 числа січня, квітня, липня і жовтня. Точність виходу в світ кожного випуска єсть першою умовою успіху в роботі.

Перший випуск, що має вийти в люде 1 січня, - в розділах I і II буде одведено історії утворення Кабінету, його розвиненню і нинішньому стану його, з коротким описом найголовніших збірок.

Додаючи до сього кошторис витрат на видання 4 чисел «Бюлетеня» в році 1925, Кабінет антропології та етнології ім. Ф.Вовка при ВУАН просить ухвалити його і видати Кабінетові в рахунок кошторису 366 крб.

Завідуючий Кабінетом *А.З.Носов*[11]

У кінці документа резолюції:

1) «Академія наук всемірно підтримує це клопотання і взагалі прохає звернути увагу на всі потреби Музею (Кабінету антропології [та етнології]).

Неодм[інний] секретар [ВУАН] акад. А.Кримський. 29/XI.1924.»

2) «20.12 [1924]. Дивив[ся] М.І.Я[ворський]».

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.245, арк.124-125. Оригінал. Машинопис.

№28

ЛИСТ ЗАСТУПНИКА НАРОДНОГО КОМІСАРА ОСВІТИ УСРР Я.П.РЯППО АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ПРО НОВІ ПРИНЦИПИ РОБОТИ З НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ

29 листопада 1924 р. *
м.Харків

Глубокоуважаемый Агафангел Ефимович!

Получил Ваше письмо и первый том составляемого под Вашим руководством и редактируемого Вами «Русско-украинского словаря».

Искренне радуюсь, что при наших скудных средствах и ненормальных издательских условиях Вам удалось развернуть эту монументальную работу. Молодое поколение будет [...]** этот гранит и учиться [на] нем; оно оценит всю четкость и отточенность этого исторического для Украины труда. Я рад пользоваться случаем выразить Вам искреннюю признательность не только за кропотливый труд, но и за ту трезвую проникновенность и оценку ряда моментов нашей академической жизни в Киеве, столь необходимую для Советской Украины.

Что же касается оценки моей работы в Украинском Наркомпросе, то я сердечно тронут ею.

Четыре года беспрерывной, чрезвычайно трудной работы в Наркомпросе, при удивительно тяжелых условиях, пройдены. За это время приходилось быть одновременно и управляющим Комиссариатом, и председателем главков, и секретарем, и служителем, быть душой и становым хребтом всего дела.

Все большие и малые дела проходили через мои руки. Проведены

* Дата отримання листа.

** Пропущено в документі слово чи фразу.

твердой рукой годы большого революционного разрушения и заложены основы, на которых придется строить десятки лет.

Четыре года шли споры и дискуссии за новые формы, за планировку. В этих спорах наша линия признана правильной.

Для Наркомпроса наступает новый этап*: влить в новые формы новое содержание, новые методы работы. Это трудное и кропотливое дело. Его не поднимут единицы: нужен солидный актив всей Украины.

На этом этапе мне удалось добиться того, чтобы я был освобожден от той административно-хозяйственной работы, которая подавляла и отнимала у меня время и силы.

Но вместе с этим, на меня возложена обязанность (более серьезная) - начать новый этап Наркомпроса: стать во главе научно-учебно-методологической работы Комиссариата в целом. В качестве заместителя Наркома, я должен быть председателем Главпрофобра, реорганизуемой ныне Главнауки и вновь учреждаемого Государственного научно-методического комитета (ГУС).

Это - сложная задача.

Насколько мне удастся разрешить ее, покажет будущее. Одно ясно: необходимо сделать попытку организовать наши силы, собрать украинский ученый актив *, создать огромный кооператив науки и педагогики.

Только упорная, настойчивая работа сможет дать положительные результаты. Здесь нужны компетентные советы старых ветеранов науки, а главное - самоотверженность ряда** великого и светлого будущего трудящихся Украины.

Искренне уважающий Вас *Я.Ряппо*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.24145, арк.1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

№29***

ЛИСТ АКАД.М.С.ГРУШЕВСЬКОГО ЗАСТУПНИКУ ГОЛОВИ УКРГОЛОВНАУКИ М.І.ЯВОРСЬКОМУ ПРО ШТАТИ ВУАН

2 грудня 1924 р.

Високоповажний Матвій Іванович!

Вчора зачитано було на зібранню Академії штати і структуру її, надруковані в ч.23-24 Збірника розпоряджень. Штати мають дату 8 серпня [1924 р.] і викликали загальне здивування - бо ж вони цілком розминаються з дійсним станом. Я, зокрема, не знаходжу в них ні одної з комісій історичного характеру і ні одної посади своїх співробітників, - ні тих, які я застав приїхавши, ні тих, які були засновані на моє прошення 30 березня і потім в жовтні с.р. Як се розуміти? Чи сей штат 8 серпня се просто непорозуміння? Архаїзм, котрий не має реального значіння? Бо це недопустимо, щоб Ви чи Наркомос мав замір покасувати всі історичні посади і полишити мене без співробітників? Що ж я тоді годен зробити?

---

* Підкреслено в документі.

** Так у документі. Потрібно: «ради».

*** Див. док. № 20.

Тим часом штати ці викликають підозру або навіть і паніку! Кримський і ин[ші] инакше й не говорять, як про розгром Академії. Прошу Вас, Високоповажний Матвій Іванович, поспішити вияснити се непорозуміння і внести заспокоєння в нашу і без того трудну ситуацію!

Додаю Вам справку про співробітників - скільки єсть тепер і скільки ще неодмінно потрібно, щоб скільки-небудь уможливити роботу. Що буде з коштами на видання і науково-редакційні видатки? Вони дуже потрібні.

Очікуючи скорої відповіди, тішусь - з високим поважанням.

М.Грушевський

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.244, арк.312-313. Автограф.

№30

ТЕЛЕГРАМА ЗАСТУПНИКА НАРОДНОГО КОМІСАРА ОСВІТИ УСРР Я.П.РЯППО ГОЛОВІ РАДУ СРСР ПРО ПРЕДСТАВНИКІВ ВІД УКРАЇНИ НА II ВСЕСОЮЗНУ КОНФЕРЕНЦІЮ КРАЄЗНАВСТВА

11 грудня 1924 р.
м.Харків

Украинские представители Второй краеведческой конференции правомочны выступать [от] имени Укрправительства. Решения конференции получают силу [после] утверждения Укрнаркомпроса.

Замнаркомпроса [*Я.П.*] *Ряппо*

На документі помітка: «Негайно».

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.245, арк.116. Копія.Машинопис.

№31*

ЛИСТ АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОГО АКАД. С.О.ЄФРЕМОВУ ПРО СВОЄ КЛОПОТАННЯ В НКО УСРР ЩОДО ЗБІЛЬШЕННЯ ШТАТІВ ВУАН

27 грудня 1924 р.
м.Харків

Дорогий Сергіє Олександр[овичу]!

Сьогодні ** я з великим сумом побачив, що всі мої зусилля уладнати найголовнішу справу Академії побиті.

Зустріли мене в Харкові так, як краще не можна. Я б сказав, аж з надмірною радістю. І в вічі, й поза очі сипалися мені компліменти, і - це єдина людина в Академії, з ким можна говорити зовсім щиро, з повною довірою. Правда, раз-у-раз казали мені - грошей у нас немає, але заразом додавали, тільки ж за те, що Ви приїхали до Харкова, роздобудемо Вам і грошей. Найголовнішу справу, для якої я поїхав, себто про укорочення

---

* Див. док. № 20.

** Після слова «сьогодні» закреслено число «27».

штатів, полагоджували дуже швидко: на найближчому засіданні Великої президії перевірено й затверджено, ще й додано було наш наявний штат, до нього 4 особи на Археологічний комітет. Думав я* негайно переслати той штат до Раднаркому** вкороченим, так сказати, домашнім шляхом***, щоб без усяких затримок Раднарком його затвердив, негайно опублікував би, виправляючи тим зроблену помилку. Сам я на власні очі бачив і читав супровідний папірець до наших штатів, які мали надсилатися на затвердження.

Але несподівано приїхав [О.Ю.]Гермайзе і від ім'я міськома[4*] [ВУАН] мав балачку з [М.І.]Яворським, який, до речі сказати, дуже непривітно його зустрів, а потім [О.Ю.]Гермайзе вдався до ВУСПС[5*] - Центральна Рада профспілок на Україні - до Мізерницького. Звідтіля прийшов до Наркомосу запит: як це могло статися, що од Наркомосу послані були штати на затвердження не на 1925, а на 1922 рік. Після цього запиту вся картина різко змінилася. В Наркомосі стали на позицію, що ніякої помилки не було: штати, мовляв, послано було справжні, академічні, що відповідають дійсному особовому складові Академії, але по всяких проміжних інстанціях обскубано й укорочено ті штати до такої міри, що Академію привернено до становища 1922 року. Ця офіціозна версія тепер являється непохитно[ю] не тільки для замазування очей профспілці, а й усім, окрім тих, з ким говорять інтим[но], як зі мною[6*]. Відколи справу поставлено так, становище Академії одразу погіршало до найпоганішої міри. Отже, свідомо скорочувати будь-чиї штати держава має повне право. Профспілка своїм втручанням нічого тут допомогти вже не може.

А нашкодити вона дуже змогла. Тепер змінити штати Академії наук Наркомосові вже не випадає якимось келейним способом, - треба перевести побільше наших штатів, проти надрукованих, через низку всяких дуже прикрих інстанцій. Попереду надіслані вони будуть до міжвідомчої, так зв[аної] Структурної комісії, де буде присутній од Наркомосу один однісенький представник. Структурна комісія має принцип укорочувати кожні подані штати не менше, як на 40 процентів. Мені обіцяно, що представник Наркомосу, озброївшись[7*] побажанням од ВУЦВК, натисне на Структурну комісію і приневолить її одступити од свого загального принципу і не викинуть з наших штатів ані однієї людини. Тоді наші штати підуть у Наркомфін, звідти під егідою тієї самої Вуцвиковської д[и]ективи повинні, не обрізані, дійти до Раднаркому. На все це треба не менше як шість тижнів. Знаючи харківські норови, [Д.І.]Багалій каже, що й за три місяці це все проведено не буде. До того ж дехто із тямущих людців, хитаючи головою, каже мені, що й директива ВУЦВК не гарантує недоторканість наших дійсних штатів у Структурній комісії, бо там сидять просто розбійники, які можуть не дуже рахуватися з побажанням

---

* Після слова «комітет» замість закреслених слів «Наказано було» вписано «Думав я».

** Після слова «Раднаркому» вписано слова «вкороченим, так сказати», далі закреслено слово «приватним» і вписано «домашнім шляхом».

*** Після слова «шляхом» закреслено слова «і сам я читав офіційний папірчик».

4* Так у документі. Потрібно: «місцевкому».

5* Російська абревіатура.

6* Після слова «мною» закреслено речення «Протестувати проти вкорочення штатів в профспілках нема ніякого...».

7* Після слова «озброївшись» замість закресленого слова «наказом» вписане «побажанням».

ВУЦВК, а скажуть: розглядати справу збільшення штату Академії будемо 1925-[19]26 року, а тепер грошей нема*.

Я далекий од думки обвинувачувати [О.Ю.]Гермайзе: сам він прекрасна, чесна людина і ні трохи не винен, що його підштовхнули поїхати до Харкова. Але, що тепер справу наших штатів поведено дуже непевним для нас шляхом - так це безперечно.

Погана річ, що з 1 січня Академія наук позбавляється права розподіляти прислані з Харкова гроші поміж усіма своїми співробітниками, а не тільки поміж тими 120-ма. Наркомос не має законного** права дати нам відповідний формальний дозвіл, який був би обов'язковим для Київського губфінвідділу. Шито-крито, чисто келейно я з головними впливовими і тямущими воротилами таких діл обмірковую способи, якими можна буде з Харкова одурити Київ[ський] фінвідділ, щоб він не задержав для Акад[емії] наук видачу нашої платні за січень і за март, доки в Наркомосі вийдуть сповістити Академії. Сподіваюся, що принаймні цю справу уладнаю, - звичайно, коли якийсь ідіот із приїзжих не полізе самостійно в Наркомос і знов не попсує мені всю музику.

Щодо грошей на наші потреби Акад[емії] наук, в тому числі й на ремонт, то ця справа тягнеться й обговорюється дуже марудно. Важливе обговорення відбудеться у вівторок, 30 грудня, а після того ще треба бути присутнім на засіданні Великої президії Головнауки. Страшенно бажаю видертися з Харкова не пізніш 3-4 січня. Але чи пощастить?

А існування нашої Академії висить на волосинці. В принципі Академія тут дуже бажана річ, тільки не така Академія, як наша**. Наша - місцева київська, а треба - Академії всеукраїнської, щоб вона держала в своїх руках нитки всіх дослідчих катедр, і щоб катедри входили на ню*** органічно. Точніш - щоб Академія була в офіційних частих зносинах з [науково-дослідчими] катедрами, і щоб керівники катедр реально** були нашими членами-кореспондентами. Якщо протягом найближчих трьох місяців ми самі цього не зробимо, то квітневий пленум Головнауки нас переформує без усякого вже панькання з нами. Подробиці (і проект нового нашого статуту, якого ми маємо переглянути) я привезу особисто. Песимістично наперед думаю, що наше Спільне зібрання затягне** цю справу (бо й справді ж нелегко пустити якогось кухаренка вглиб академичного життя), і що в квітні ми матимемо зовсім иншу Академію, складену з нових, підсипаних нам людей, які захазяйнують замість нас і попартачать здобутки чесної нашої наукової шестилітньої праці і поплямують своїм новим хазяйнуванням всеньку наукову репутацію нашої Академії.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26315, арк.11-15. Автограф А.Ю.Кримського.

---

* Після слова «нема» закреслено абзац: «Ви розумієте мій настрій й моє обурення на місцевком, що не дочекавшися наслідків моїх дипломатичних клопотаннів, зіпсував усе зроблене мною, перевівши справу штатів Академії на цілком офіційний грунт».

** Підкреслено в документі.

*** Мається на увазі «входили в неї».

№32*

КЛОПОТАННЯ НЕОДМІННОГО СЕКРЕТАРЯ ВУАН АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОГО ПКО УСРР ПРО ШТАТНИЙ РОЗКЛАД ВУАН НА 1924-1925 рр.

28 грудня 1924 р.
м.Харків

Опубліковані в 23-24 числі «Збірника Узаконень» штати Академії наук різко не відповідають її справжньому, фактичному становищу і дійсним потребам. Нові ж, додаткові, штати тільки тепер мають бути ще внесені на затвердження Раднаркому. Доки це станеться, більше 30 співробітників Академії наук, що досі займали штатні (відповідальні) посади, очевидячки позбавляться своєї платні, - і науковій праці Академії наук нанесено буде страшний, болючий удар. Щоб не допустити до такого удару й пагубної перерви, Академія наук прохає Наркомос дати дозвіл на те, щоб гроші, які будуть вислані на особовий склад Академії у січні місяці і взагалі аж до затвердження нових штатів, розподілялися б поміж усіма співробітниками й службовцями, які фактично досі були штатними, а не тільки поміж тими 120, котрі зазначені у затверджених коротких штатах.

Неодмінний секретар ВУАН, акад. *А.Кримський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.953, арк.3. Оригінал. Рукопис.

№33

ЛИСТ АКАД. Ф.І.ШМІТА СПІЛЬНОМУ ЗІБРАННЮ ВУАН З РОЗ'ЯСНЕННЯМ ПРИЧИН ПЕРЕХОДУ НА РОБОТУ ДО РОСІЙСЬКОГО ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВ У ЛЕНІНГРАДІ

29 грудня 1924 р.

Повесні 1921 р. Перший відділ, а потім Спільне зібрання ВУАН обрали мене дійсним академиком по Катедрі мистецтвознавства. Коли мене обирали, мені було поставлено запитання, чи не ставлюся я вороже до українства; і я від душі одповів, що ні.

При мойому обранні малася на увазі певна мета: налагодити дослідження та видання Київської св[ятої] Софії та організувати наукову охорону пам'яток старовинного мистецтва на Вкраїні взагалі. Тому мене було поставлено на чолі двох численних комісій - Софійської та Археологичної. Але ці комісії існували лише півроку, після чого вони зірвалися самі з себе. Я з'ясував собі цю невдачу тим, що комісії за відсутністю всяких коштів не мали змоги провадити реальну роботу і перетворилися в звичайні говорильні; я вважав, що буде краще провадити роботу у меншому обсягу, себто по нечисленних комітетах і в межах матеріяльних можливостів.

---

* Див. док. №20, 31, 36, 37.

Ждучи на кращі часи, я звернув свою енергію на иншій бік справи. Мене було обрано ректором Київського археологичного інституту, що на той час ледве дихав. Ціною величезних зусиль певного гурту завзятих товаришів вдалося організувати нового інститута на початку 1922 р. Інститут кожного року розвивався й ширився й на весну 1924 р. зробився як справжній вуз, що давав робітників для археологичної, етнографичної та мистецтвознавчої роботи на Вкраїні. Інститут був зв'язаний з Науково-дослідчою катедрою мистецтвознавства, на чолі якої я стояв, і яка мала завданням наукові удосконалення молодих українських вчених та розробку питань історії українського мистецтва. Працюючи в Інституті та в Катедрі, я гадав, що, власне, в такий засіб я виконую свій обов'язок до Вкраїни та до Всеукраїнської Академії наук.

Судячи з того, що ВУАН ставала мені на допомогу в моїх заходах, Академія ставилася позитивно до моєї діяльности. Але в позаакадемичних впливових українських колах мені створили негативну репутацію «ворога української культури». Я був такий пригнічений початим проти мене походом, що наприкінці 1923 р. зрікся від головування в комітеті Музею мистецтва ВУАН і просив академика О.П.Новицького заступити мене також як голову і по Археологичному комітету. На початку 1924 р. прийшлося лишити роботу у Лаврському та Софійському музеях. Після губ[ернської] конференції по художній профосвіті у лютому 1924 р. я припинив викладання у Музично-драматичному інституті ім.Лисенка, у Художньому інституті та в Консерваторії. А влітку 1924 р. мені в руках силоміць було вщент розбито того Археологичного інститута, на створення якого було витрачено стільки й стільки часу та сили. І повсюди боротьба проти мене йшла під гаслом, наче я - «ворог української культури».

По весні 1924 р., по смерті професора Г.Г.Павлуцького, звільнилася Катедра мистецтвознавства в КІНО, й її лічили вакантною, аби тільки не призначити мене. Восени 1924 р. звільнилася посада директора Музею мистецтва ВУАН[12], і, не дивлячись на те, що в цьому Музеї ніяких пам'яток українського мистецтва не переховується, і що ніякого иншого кваліфікованого кандидата у Київі не мається, посаду лишили вакантною, аби тільки не призначити мене. Фактично я став у Київі майже безробітним.

Все вищезазначене примусило мене взяти запропоновану мені посаду голови Російського інституту історії мистецтв у Ленінграді й перенести центр своєї роботи до Російської Академії історії матеріяльної культури та до Ленінградського університету. А тому я, згідно до статуту ВУАН, виходжу за штат ВУАН з 1 січня 1925 р. і матеріяльно гублю з ВУАН всякий зв'язок.

І ось тепер, коли у мене нема жадних причин ховати свої справжні почуття щодо вкраїнського народу, я хочу одверто виголосити, що ніколи я не був ворогом української культури, й що я, як міг і вмів, намагався їй слугувати. Лишаючи Київ, я не тільки не від'їжджу як ворог, а навпаки - пишатимусь з титула академика ВУАН, буду надзвичайно щасливий, як трапиться випадок зробити Академії хоч яку послугу, і спробую не втрачати зв'язок з Академією, керуючи здаля працею академичного Кабінету дослідження дитячої творчости і проводячи працю в Українському науковому товаристві в Ленінграді.

Прошу товаришів-академиків і, особливо, Президію Академії прий-

няти найщирішу подяку за добре відношення до мене протягом трьох з половиною років мого перебування у Київі.

Академик *Федір Шміт*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26316, арк.16-17. Оригінал. Машинопис.

№34*

КЛОПОТАННЯ НЕОДМІННОГО СЕКРЕТАРЯ ВУАН АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОГО ПЕРЕД УКРГОЛОВНАУКОЮ ПРО ОФІЦІЙНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ЗА АКАДЕМІЄЮ МУЗЕЮ В.О.ЩАВИНСЬКОГО

29 грудня 1924 р.

Власник чималого Етнографічно-художнього музею у Ленінграді - [В.О.]Щавинський**[13], який цими днями помер, ще за життя свого подарував свій музей Всеукраїнській Академії наук і, крім того, одписав його Академії в своєму заповіті. Академія наук прохає негайно проробити всі заходи перед урядом СРСР, щоб право власности на Музей [В.О.]Щавинського** було офіційно закріплено за Всеукраїнською Академією наук і щоб їй дано було дозвіл перевезти музей на Україну.

Неодмінний секретар ВУАН, акад. *А.Кримський*

Резолюція на документі: «ВУАН злагодити конкретний проект письма до уряду. М.Яворський».

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.245, арк.151. Автограф А.Ю.Кримського.

№35

ЛИСТ АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОГО АКАД. С.О.ЄФРЕМОВУ ПРО ВИРІШЕННЯ НАРКОМОСОМ УСРР ПИТАННЯ ЩОДО ЗБІЛЬШЕННЯ ЗАРПЛАТИ АКАДЕМІКАМ ТА СПІВРОБІТНИКАМ ВУАН

[30 грудня 1924 р.]***
м.Харків

Дорогий Сергію Олекс[андровичу]!

Позавчора, як я був у Наркомосі і остаточно умовлявся з [І.]Бутвиним про найкращий, нікому непомітний спосіб, який дав би змогу нам не боятися Київського фінвідділу і спокійно розподіляти платню серед фактичного нашого штату, підійшов до мене [М.І.]Яворський і сказав: «На домагання декого з академиків справу про штати і про інші питання Президія розгляне сьогодні в їх присутности. Закликано, окрім Вас,

---

* Див. док. № 43.
** Підкреслено в документі.
*** Дату встановлено за док. №32.

[М.В.]Птуху, [М.М.]Крилова, [О.В.]Фоміна й [Є.П.]Вотчала. Нехай, нарешті, академик [М.М.]Крилов заспокоїться». З останньої фрази, здається, цілком ясно, що домагання виходили від [М.М.]Крилова. З названих людей [О.В.]Фомін рішуче не захтів прийти на засідання Президії Головнауки. [Є.П.]Вотчал прийшов, та поривався одійти, кінець-кінцем зостався. Тільки [М.В.]Птуха й [М.М.]Крилов терпляче чекали, доки почнеться Президія. Коли почалося засідання, викликано було й [І.]Бутвина з його помішниками. В присутности гостей і низки офіціяльних осіб, ще й тих, і як от [С.Ю.]Семков[ський][14] та [М.І.]Явор[ський], ворожих поміж собою, [І.]Бутвин наче й забув, про що говорив зі мною наодинці, твердо став на законницький грунт і заявив, що він як суворий блюститель фінансових законів рішуче протестує* проти всяких спроб виключити Академію із закону про уніфікаційну тарифікацію: «Коли для оплати якихось наукових співробітників двірник або швейцар рискують здобути хоч на 1 крб. менше проти уніфікаційної норми, то це злочин, неприпустимий в радянській державі. Адміністративний і технічний апарат кожної установи мусить здобути з 1 грудня повну нову ставку, і нам діла нема - чи постраждає від того науковий бік Академії, чи не постраждає. Закон мусить бути законом». Тоді вплутався [М.М.]Крилов: «Значит, Наркомпрос заботится только о дворниках и ему нет дела до ординарных академиков - этой основы Академии». [І.]Бутвин охоче вхопився за цю ідею: «Добре, так нехай адміністративний і технічний персонал і всі дійсні академики здобувають свою платню повністю по уніфікаційній сітці, а скільки грошей зостанеться після них, ті Академія сміє, за дозволом Президії Головнауки, розподілити між иншими науковими співробітниками, як сама захоче». Мій протест проти такого несправедливого поділу залишився безрезультатний.

А втім, адміністративний [і] технічний апарат, вкупі з дійсними академиками, становить серед штатних співробітників Академії безперечну більшість. Покрив[д]жена меншість нехай, мабуть, спокійно підхиляється своїй гіркій долі і чекає, доки Раднарком затвердить для Академії нові штати. До речі сказати, тепер уже точно відомо, що це все може статися тільки в кінці квартала 1925 року, себто в кінці березня.

Я умиваю руки за все те, що сталося.

А.Кримський

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26315, арк.11-12. Автограф А.Ю.Кримського.

№36

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА НКО УСРР ДО ВУЦВК ПРО МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВУАН

*[Не пізніше 30 грудня 1924 р.]***
м.Харків

У виконання постанови Президії ВУЦВК від 18 листопада 1924 року (прот[окол] ВУЦВК, 49/184, 19, абз. 2), НКО доводить до відома Президії ВУЦВК слідуюче:

* Після слова «рішуче» закреслено слова «ніякого відступлення, протестує».

** Дату встановлено за змістом даного документа та док. №32, 37, п.6.

1) Дотеперішня структура штатів ВУАН, яка затверджена Раднаркомом 8 серпня 1924 року та оголошена в Збірнику Узаконень за 1924 р., ч. 23-24, ст. 203, далеко не відповідає фактичному станові ВУАН та її пекучим потребам, а також і тому завданню, що його покладено на ВУАН, а саме: стояти не тільки на чолі української науки, але й бути полем й розсадником української культури взагалі, прикладом*, в штатах, затверджених постановою Раднаркому, мається тільки 120 осіб, тоді як мінімально необхідна кількість робітників для ВУАН повинна, на наш погляд, складатись зі 175 осіб, які б, як такі, могли забезпечити працездатність ВУАН в межах покладених на неї завдань.

2) Видатковий кошторис ВУАН на господарські витрати виносив дотепер 6117 крб., тоді як мінімум видатків на це вимагає 9440 крб. 72 коп. на рік, крім необхідних ще видатків на ремонти, які вимагають суми 34539 крб. 08 коп. намісто одпущених 3.000 крб.

3) На науково-операційні витрати ВУАН одержала 12000 крб. на цей рік, тоді як мінімальна вимога на це рівняється 70718 крб., між чим, зокрема, на наукове оборудування установ Академії - 24893 крб. 25 коп. та на наукову працю - 29480 крб. на рік.

4) На наукові командировки ВУАН дотепер не одержувала спеціяльно для себе ніяких сум, тоді як забезпечення найбільш пекучих командировок ВУАН унутрі справ потрібує 12327 крб., а крім цього - стільки ж на закордонні командировки, також 12327 крб.

5) Не менш погано мається також з науковим видавництвом ВУАН, яке, що само собою розуміється, не може бути поставлено на самоокупаємість. Наукове видавництво ВУАН на бюджет 1924-[19]25 року одержало тільки 9338 крб., тоді як мінімум кредитів на це вимагається в сумі 50000 крб.

Не дивлячись на такі прикрі матеріяльні умови, ВУАН все-таки виявила велику працездатність; цю працездатність, згідно з сучасним завданням, треба надзвичайно поширити, давши їй відповідне матеріяльне забезпечення, тому НКО просить Президію ВУЦВК затвердити постанову**, яка до цього додається.

Керуючий справами НКО***

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.244, арк.311-311 зв. Копія. Машинопис.

№37

ЛИСТ ПРЕЗИДІЇ УКРГОЛОВНАУКИ ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ НАУК ПРО МАТЕРІАЛЬНУ ДОПОМОГУ АКАДЕМІЇ

30 грудня 1924 р.
м.Харків

Президія Укрголовнауки, відповідаючи на побажання Академії наук, які висловив її делегат - Неодмінний секретар акад. А.Ю.Кримський, подає до відому Академії от що:

---

* Тут: наприклад.

** Постанова урядом не була затверджена, а Академії було надіслано листа (див. док. №37).

*** Підпис не прочитано.

1) Щоб здобути необхідні суми на оборудування своїх лабораторій, Академія наук повинна попереду точно зазначити, які саме лабораторії їй треба в першу чергу завести або поповнити. Разом з тим Академія мусить подати якнайточніший кошторис на придбання того мінімального інвентаря, без якого відповідна лабораторія чи інституція не може існувати. Без дуже точно поданого, докладно умотивованого кошториса Головнаука позбавлена спромоги засігнувати будь-які суми для Академії.

2) Поширення штатів Академії наук, в тому числі вибір членів і поповнення складу асистентів, так само мусять бути докладно умотивовані, з точним заразом зазначенням, для якої саме катедри необхідні додаткові асистенти в першу чергу. При тому ставиться на увагу, що Академія не повинна обирати людей за кордоном в число своїх почесних і дійсних членів та членів-кореспондентів, обов'язково кожен раз не порозумівшись попереду з Укрголовнаукою.

3) Ще раз підкреслюється, що вся закордонна література, яка приходить на адресу Академії наук, мусить передаватися до Всенародньої Бібліотеки, що являється частиною Академії наук, але заразом обслуговує всі широкі маси Київа й взагалі Правобережжя. Академія наук має повну змогу виробити такі правила користування книжками Всенарод-[ньої] Бібліотеки, щоб академики були поставлені у превилійоване становище. А ті книжки, які присилаються з-за кордону не на загальну адресу Академії, але на якийсь її Відділ або окрему інституцію, очевидячки, можуть іти в підручну бібліотеку відповідної інституції, а не до Всенародньої Бібліотеки.

4) З коштів золотого фонду, призначеного на придбання закордонної літератури для Академії наук, набуваються для потреб Академії саме ті видання, які зазначить Академія наук у своїому спискові, а не инакші. Коли ж би замісць книжок, позначених у академичних реєстрах, помилково присилалися для Академії наук инші книжки, то про всякі такі випадки треба повідомляти Головнауку, щоб надалі можна було усувати такі помилки.

5) Гроші на виписку закордонної літератури пересилати в безпосереднє розпорядження Академії не можна, бо це противиться загальновстановленому контрольному порядкові. Головнаука подбає про те, щоб усі зазначені Академією наук закордонні журнали й инші видання були акуратно для неї виписувані й куповані.

6) Матеріяльні витрати, сполучені з участю Укр[аїнської] Академії наук в інтернаціональних підприємствах наукового характеру, повинні бути наперед обгрунтовані відповідним кошторисом, який Головнаука має кожен раз глянути й затвердити.

В кінці Укрголовнаука сповіщає ВУАН, що по дорученні Президії ВУЦВК буде 30 грудня 1924 р. доклад тов. [М.І.] Яворського в Президії ВУЦВК на тему матеріяльної допомоги ВУАН та що вже нею внесено в структурно-штатну Комісію РСІ проект штатів (тимчасовий), [в] який також вноситься додатковий кошторис на видавництво ВУАН. Зараз в розпорядження ВУАН передається на видавництво сума 9340 крб., що також забезпечує друкування деяких її видань по лінії ДВУ.

Голова Укрголовнауки *М.Яворський*
Секретар *Сияк*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26317, арк.34-34 зв. Оригінал. Машинопис.

№38

СПРАВОЗДАННЯ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ ТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ ЗА 1924 р. *

1924 р.

Персональний склад Інституту

Штатні:

Директор Інституту	проф. Симінський Кость Костьович
Науковий співробітник	Караваєва Надія Миколаївна
Вчений секретар	Явяківська Марія Йосипівна

Нештатні:

Професор	Лисин Борис Савелійович
	Кириєнко Іван Андрійович
Доцент	Штаєрман Ілля Якович
	Садовський Тодос Федорович
Інженер	Білянкін Федір Павлович
	Крамаренко Олекса Іванович

Інститут складається з чотирьох відділів:

1. Бібліотека.
2. Лабораторія хемично-технічна.
3. Лабораторія механічна.
4. Музей.

Діяльність Інститут розвивав в кількох напрямках, а саме:

1. В семінарі з будівельної механіки та технічної математики.
2. В лабораторному досліджуванні та вивченню мінеральних багатств України, також будівельних матеріялів.
3. В розробленні питань будівельної механіки чи то теоретичних, чи висунених практикою. Інститутом провадились різноманітні досліджування кам'яних будівельних матеріялів України: каолінів, глин, цементів, а також матеріялів порцелянового та инших виробництв.

Розроблення питання опірности луків, платівок, підпорових каблучок, складних стиснених штаб, питання про сціплення бетону з залізом, утому матеріялів і инше. Розроблялися нові вимірні приладдя.

З першого січня 1924 року по перше січня 1925 року відбулося 41 засідання, сполучених з Дослідчою катедрою будівельного мистецтва, на яких зачитано 54 доклади**.

Семінари

Провадився семінар підвищеного типу для інженерів вкупі з аспірантами та кандидатами до аспірантів. В цьому семинарі працює 15 чоловік. Викладалося: 1) вибрані відділи математики та механіки; 2) деякі доклади з будівельної механіки в зв'язку з математикою; 3) новини з будівельного мистецтва; 4) реферати з закордонної та союзної літератури (К.К.Симінський, І.Я.Штаєрман та акад. М.М.Крилов).

Лабораторні та инші наукові заняття

К.К.Симінський провадив досліди в лабораторії КПІ:

1) над втомою зваркового заліза; 2) над втомою дерева; 3) досліджу-

---

* Заголовок документа.

** Див. «Додатки».

вав вплив гарячого вигіну заліза на механічні властивості заліза яко матеріялю для мостів; 4) провадив великий дослід роботи головних вузлів бувшого ланцюгового мосту у Київі (Арсенал, Політехніка, б[увший] «Южно-Русский» завод); 5) розроблював динамичну теорію втоми металів (власна думка); 6) розроблював прилади для механічних лабораторій та мостів; 7) робив спроби ріжних будівельних матеріялів в Політехніці та Академії наук: каміння, дерева, шкури, казанового заліза* та инш.

Б.С.Лисин розроблював техніку досліджувань глин та цементу, робив спроби ріжних матеріялів в Політехніці та Академії наук.

І.Я.Штаєрман. В широкому розмірі виучував літературу з теорії пружности й будівельної механіки та підготовлювався до нового фаху - до аеродинаміки.

Лаборант Ф.Ф.Садовський: 1) розроблював всестороннє досліджування каолінів; 2) досліджував ступінь огнетривалости ріжних глин; 3) розроблені повні хемичні досліди каолінів, шпату, кварцу. Крім того, провадив досліди каолінів та глин, які вживаються керамичними підприємствами України.

Цілком скінчено 51 аналіз ріжних матеріялів.

Командировки: до Кривого Рогу для досліджування мостів; до Харкова на Методологічний з'їзд (К.К.Симінський); до Москви, до Тульської губ[ернії] на З'їзд керамиків (Б.С.Лисин); до Москви на З'їзд профсоюзу Робітосу (І.А.Кириєнко).

Зв'язок з иншими установами

1. З [Науково]-дослідчою катедрою будівельного мистецтва на семінарах та деяких докладах; 2. Асоціацією інженерів на докладах; 3. Науковою секцією Спілки «строительных рабочих»; 4. З Політехнічним інститутом та КІНГ на семінарах, лабораторних роботах та відчитах.

Керування аспірантурантами**

Р.С. Левік працював під керуванням І.Я.Штаєрмана; В.М.Тацітов - під керуванням К.К. Симінського.

Науково-педагогічна праця

1. *Зв'язок з вузами.*

Зв'язок з Політехнікою полягав в тому, що: 1) аспіранти - Р.С.Левік та В.М.Тацітов працювали: перший - яко декан мехфаку, а другий - яко навчитель; 2) керуючий Катедрою був завідуючий лабораторією (механічною) Політехніки та професором; 3) усі члени**.

2. *Семінари підвищеного типу були для об'єднаних співробітників Інституту технічної механіки, Політехніки та аспірантів Катедри.* З цих кадрів набираються аспіранти.

3. *Науково-педагогічна праця членів.*

К.К.Симінський поставив дослід нового комбінованого активно-трудового методу викладання у ВТШ і надрукував статтю в «Известиях КПИ»; робив доповідь у Харкові; на Методологичному з'їзді у Київі; в Політехніці; був членом предметової комісії та Центрметодкому.

Б.С.Лисин. Був деканом хемфаку й головою предметової комісії. І.Я.Штаєрман та І.А.Кириєнко - членами предметових комісій.

---

* Тут - «чавуну».

** Так у документі.

Ф.Ф.Садовський був членом предметової комісії та навчителем КПІ.
Ф.П.Білянкін був керуючий практичними заняттями в лабораторії.

Науково-громадська праця

1. К.К.Симінський був головою редакційної комісії КПІ та Держвидату, членом методкому, робив публічні доповіді, експертом на губсуді, в комісії губвиконкому, в комісії Мостострою.

2. Б.С.Лисин приймав участь в секції інженерів при Раді профспілок, був на з'їзді Тресту України по керамиці, був членом Доброхіму, експертом в Держплані, мав міцний контакт з Продаселікатом, Порцелянтрестом, Ком[ун]госпом.

Зв'язок з госпорганами був досить великий - це показує робота Б.С.Лисина, К.К.Симінського та Ф.Ф.Садовського. Розроблялися питання, які виникали з роботи господарчих установ, давалася допомога, крім того, висувалися питання для установ, до яких вони охоче ставилися.

Лаборант Ф.Ф.Садовський

1. Розробляв всестороннє досліджування каолінів.
2. Досліджував ступінь огнітривалости ріжних глин.
3. Розроблені повні хемичні досліди каолінів, шпату, кварцу.
4. Крім того, провадив досліди каолінів та глин, які вживаються керамичними підприємствами України.

Цілком скінчені аналізи таких матеріялів:

1. Шпат Баранівський (2 сорту).

Книгозбірня

Книгозбірнею користувалися всі співробітники Інституту, Дослідчої катедри будівельного мистецтва, студенти старших курсів КПІ та сторонні особи: інженери, які приймають участь в семинарах, а також дехто з академиків й професорів.

Завідуюча книгозбірнею Н.М.Караваєва класифікувала книжки, складала бібліографічний довідник технічної літератури.

Вчений секретар М.Й.Явяківська

1. Веде все діловодство Інституту, секретарує під час засідань Інституту тех[нічної] мех[аніки] та Дослідчої катедри будівельного мистецтва та Семінару по упружности матеріялів.
2. Перекладає всі доклади, які читаються, на українську мову.
3. Перекладає на українську мову праці проф. К.К.Симінського.

Директор Інституту технічної механіки *К.К.Симінський*

ЦДАВО України, ф.539, оп.3, спр.1425, арк.302-305 зв. Засвідчена копія. Машинопис.

№39

ЗВІДОМЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК У КИЇВІ ЗА 1924 РІК*

I

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

(*Подає Президія Академії наук*)

Вступні уваги

[...]**. Українська Академія наук, - так писало офіційне звідомлення Академії наук за перший рік її існування, - має підносити українську культуру й виучувати Україну, збагачувати виробливість України, дбати про все добреє для України. Але ж Академія - це суто наукова установа, і через те, закликаючи до себе співробітників, Академія наук перш за все ставить принципове питання: а чи буде той, кого закликають, найдостойнішим кандидатом з н а у к о в о г о боку? І от, - каже далі перше академичне звідомлення, - не раз трапляється так, що, коли стоять поруч кандидат-українець і кандидат- не українець, і коли не українець перевищає н а у к о в о кандидата-українця, то обирається не українець, а якраз чужинець - росіянин, поляк, чи хто, і єдина для нього умова - щоб він не був ворожий до української культури. Ми не можемо, - кінчає звідомлення, - сховати від громадянства цей наш принцип та й не уважаємо за потрібне критися з ним, бо всякий инакший спосіб мали б ми за лихо. В Академії наук - наука повинна стояти на найпершому плані. Це для нас аксіома.

Шість літ минуло, відколи писалися такі слова, - і треба признатися, що ніколи не доводилося Українській Академії наук шкодувати за цей свій принцип проти чужинців. Всі ті високі неукраїнські наукові сили, які вступили до Академії, щиро працювали вкупі з українцями на користь науці світовій, на користь науці українській зосібна. Тая спільная праця придбала своїми наслідками вселюдну пошану для Української Академії наук. А що друкуються всі праці Української Академії наук мовою українською (хоч рівнобіжно можуть друкуватися ще й иншими мовами), то таким чином завсіди результат академичної праці однаковісінько виходить український, на користь українській культурі, незалежно од національної постаті автора. У внутрішньому ж житті Академії не українці, загалом кажучи, увесь час поводилися та й поводяться надзвичайно лояльно супроти українських націоналістичних інтересів. Значна їх частина навіть навчилася вільно писати й говорити по-українськи, хоч ніхто їх до того не силував. Вони ніколи не вносять в академичне життя ані тіні деструктивного елементу, до якого, на жаль, мають нахил швидче вже природні українці. Що вкупі з нами - українцями - не українці терпляче і хоробро переносили протягом шістьох років всеньке наше лихоліття, про це, живовидячки, і згадувати не треба. Але не можна не згадати, що, голодуючи й холодуючи, часом не маючи за що хліба покупити, чим опалитися, в що одягтися, вони жертвували Українській Академії наук свої цінні книгозбірні, наукові колекції і т.и., замість продати їх і обернути гроші на свої потреби. Честь їм і слава, цим нашим вірним товаришам, науковим соратникам!

---

* Заголовок документа.

** Знято частину тексту, що дублюється зі «Звідомленнями ВУАН» за попередні роки (Див.: Історія Академії наук України. 1918-1923: Документи і матеріали. - К., 1993. - С. 356).

На щастя, доводиться зазначити, що період нашого лихоліття минає вже й минає. Минулий 1924 рік, що приніс цілій радянській республіці значне матеріяльне поліпшення, приніс таке поліпшення і для Академії наук. Збільшено платню співробітникам Академії: в грудні звідомного року тарифна ставка найвищої категорії дійшла до 74 крб. золотом, а на 1925 рік призначено ще вищі ставки. Збільшено асигнування з центру й на науково-операційні видатки Академії наук: в кінці 1924 року присилалося вже аж 1000 крб. на місяць. І хоч така цифра не дозволяє ще розвити - приміром - лабораторну діяльність, але дрібні щоденні наукові потреби вже нею задовольняються. Маємо од Наркомосвіти тверду обіцянку, що деяка, поки що невелика цифра грошей присилатиметься з 1925 року й на академичне видавництво, яке досі держалося виключно коштом самих авторів та сторонніх прихильників Академії. Взагалі перспективи наукового життя безперечно кращають.

Не можна, однак, не зазначити, що серед спокійного ходу академичного життя й оптимістичних виглядів на чимраз кращую майбутність, траплялися часом і несподіванки, які вносили чималий заколот і тривогу поміж співробітників Академії наук. В жовтні 1924 року через прикре непорозуміння видано в Збірнику Узаконень № 23-24 закон, що одразу вкоротив число штатних посад в Академії аж на 25 проц. Довелося Неодмінному секретареві, акад. А.Ю.Кримському, поїхати особисто до Харкова та й вияснити в Укрголовнауці це дуже прикре й несподіване непорозуміння. Укрголовнаука негайно сконстатувала, що про вкорочення штатів Академії на 25 проц. не може бути й мови, і що всі дотеперішні 160 штатних співробітників Академії повинні залишатися на своїх штатних посадах. Тільки ж, щоб сума грошей, присланих щомісячно з центру на платню, вистачила для оплати праці кожного академичного співробітника всіми стома відсотками належної тарифної ставки, довелося тимчасово - з чисто формальних тарифікаційних мотивів - понизити в номенклатурі посад кваліфікацію наукових співробітників. Приміром, щось аж чотиридесятьом науковим академичним співробітникам, котрі повинні були б здобувати платню, належну XI групі (тобто 53 крб. 52 коп. на місяць), довелося несподівано перейменуватися в молодших асистентів, що їм платиться тільки 39 крб. 50 коп. на місяць. Правда, ми маємо непохитні запевнення з харківського центру, що таке тимчасове, провізоричне становище для Академії наук тягтиметься недовго, що з 1 квітня 1925 р. всі оті молодші асистенти IX групи знов могтимуть фігурувати в належній їм XI групі і здобувати 53 крб. 52 коп. на місяць, що навіть і тую цифру харківський центр уважає вже за недостатню та й обов'язково її підвищить. Все це так. Але ж [не] можна не сконстатувати, що всенька ота несподівана історія із штатами не могла не одбитися на нормальному ході академичної роботи. Перейдім тепер до огляду праці окремих установ Академії наук.

II
СПІЛЬНЕ ЗІБРАННЯ І ЙОГО УСТАНОВИ

На чолі Академії стоїть Спільне зібрання ординарних академиків усіх трьох Відділів Академії наук, або Академична Рада, чи Конференція. Це найвищий орган цілої Академії. Головою-президентом був 1924 р. академик В.І.Липський, Віце-президентом - акад. С.О.Єфремов, Неодмінним секретарем - акад. А.Ю.Кримський. Число штатних академиків було 25: 8 на

Історично-філологічному відділі; 13 на Фізично-математичному й 4 на Соціяльно-економічному. З того числа академик Катедри мистецтва Ф.І.Шміт переїхав наприкінці 1924 року до Ленінграду на посаду директора Інституту історії мистецтв і через те із штатних академиків перейшов у розряд академиків позаштатних, що не одержують у нас платні. Натомість Історично-філологічний відділ збільшився на академика української історії - М.С.Грушевського, що переїхав з-за кордону до Київа. Число позаштатних академиків, які живуть поза межами Київа, збільшилося торік доволі значно. От з-за кордону увійшли в склад Академії як дійсні, хоч позаштатні, академики: Олаф Брок (Неодмінний секретар Норвезької Академії наук), Антуан Мейє (член французького Інституту)*, Іржі Полівка (член Чеської Академії наук), відомий український етнограф Володимир Гнатюк (у Львові, член-кореспондент Російської Академії наук), Кирило Студинський (Голова Наукового т[оварист]ва ім. Шевченка у Львові). Фізично-математичний відділ веде в такому самому напрямі пересправи з проф. І.Я.Горбачевським - відомим хіміко-біологом, що був ректором Празького університету. У Москві обрано на позаштатних академиків Фізико-математичного відділу Української Академії - геологів М.В.Павлову та С.Г.Навашина та бактеріолога проф. Л.О.Тарасевича , а в Харкові - професора С.Н.Бернштейна, на Катедру механіки. Соціяльно-економічний відділ обрав у Харкові двох нових членів - проф. В.М.Гордона та проф. В.Ф.Левицького. Знов же обрано торік ще й членів-кореспондентів: на Історично-філологічному відділі проф. Д.І.Яворницького в Катеринославі, Я.П.Новицького в Запоріжжі, В.І.Щербину в Київі. Таким чином, Історично-філологічний відділ Української Академії наук має на 1925 рік 7 штатних академиків, 10 позаштатних та 2 членів - директорів з правами академиків. Фізично-математичний відділ має аж 13 академиків штатних, 12 нештатних і 2 директорів з правами академиків. Соціяльно-економічний відділ має 3 академиків штатних і 3 позаштатних.

Для декотрих академиків минулий рік був ювілейний (30 літ наукової діяльности акад. А.М.Лободи, 45 літ наукової діяльности акад. Д.І.Багалія).

Загальне число Спільних зібрань або Конференцій дійсних членів, що одбулися 1924 року, становить цифру 23, себто вже трохи меншу, ніж позаторік. На жаль, одначе, нема надії, щоб найближчий 1925 рік приніс якесь зменшення для цієї будь-що-будь іще ненормально високої цифри. Навпаки, тая реорганізація Академії наук, яка незабаром має одбутися, вимагає, щоб академики всіх трьох Відділів збиралися на спільні наради в 1925 році аж надто часто.

Спеціяльна наукова праця Академії наук диференціюється по тих рясних інституціях, що перебувають або при Спільному зібранню, або при трьох Відділах Академії наук.

У віданні Спільного зібрання знаходяться: а) Всенародня Бібліотека, б) Музей мистецтва (був[ший] імені Ханенків), в) Антропологічно-етнографічний музей ім.Ф.К.Вовка, г) Комісія для краєзнавства[15], д) Друкарня. Щодо Центрального архіву давніх актів, то з минулого року, за наказом із Харкова, Архів одірвано од Академії наук і прилучено до Головного архівного управління.

Всенародня Бібліотека України

Всенародня Бібліотека України під проводом директора С.П.Постерна-

* Так у документі. Потрібно: «Французької Академії».

ка[16] і тов[ариша] директора В.Ф.Іваницького, безперечно, належить до найпрацьовитіших і найбільш блискучих своїми успіхами установ Академії наук. Має вона аж 1224000 книжок. З них трохи більше, ніж третину, вже закаталогізовано та заальфабетизовано, а саме - 451036 книжок, що вже видаються на руки читачам. Щодня одвідують читальні Всенародньої Бібліотеки до 900 душ люду, і видається їм для читання щоденно до двох з половиною тисяч потрібних їм книжок.

1. *Вступні уваги*

1924 рік - шостий рік існування Всенародньої Бібліотеки України - був роком її дальшого невпинного зросту, поступу й організації.

Протягом звідомного року прибуло 58242 книжок і журналів та 106088 газет і листівок; зате, на жаль, довелося вилучити з книгохранилища і з каталогів та передати до Київського істпарту (історії комуністичної партії) колишню бібліотеку Київського жандармського управління, в числі до 3000 одиниць. Отже, на 1 січня 1925 року книжковий фонд В[сенародньої] Б[ібліотеки] У[країни], за приблизними підрахунками, є такий:

Основна бібліотека в Київі	974000 кн[ижкових]	одиниць
Філія в Київі	150000 "	"
Філія у Вінниці	100000 "	"
	Разом до 1224000 кн[ижкових]	одиниць.

Опріч того, Бібліотека має до 300000 газет і до 100000 листівок.

2. *Упорядкування книжкового фонду*

В 1924 році всю свою роботу над упорядкуванням книжкового фонду Всенародня Бібліотека провадила в двох напрямках: 1) над старим фондом і 2) над новим приростом.

Вс[енародня] Б[ібліоте]ка продовжувала в 1924 році сортування, альфабетизацію й розставляння заальфабетизованих по відділах книг старого фонду на полиці. За рік так опрацьовано цілу низку відділів і всю «періодику», опріч газет, а всього зайнято цими книгами 1982 аршини полиць, тобто поставлено до 100000 книжкових одиниць. Серед цих книжок Б[ібліоте]ка робить розшукування на вимоги читачів тоді, якщо запитаної книги немає серед закаталогізованих; отже і ці 100000 книг приступні для користання.

Упорядкування нового приросту Вс[енародня] Б[ібліоте]ка провадила так. Замість інвентаризування, як і в попередні 2 роки, всім новим поступанням Бібліотека вела точний цифровий облік (реєстрацію), потім сортувала їх: розподіляла поміж відділами й каталогізувала.

Для книжок із РСФРР Б[ібліоте]ка використовувала «Книжную летопись», розрізуючи її і наліплюючи на картки. На решту книжок Б[ібліоте]ка складала картки сама.

За рік пророблено таку роботу:

1. Розсортовано, зареєстровано й розподілено по відділах Б[ібліоте]ки 58242 книжки і журналів та 106088 газет і листівок.

2. Заштамповано 44273 кн[ижкові] одиниці.

3. Написано 71521 картку, наліплено 25179 карток, а разом виготовлено для каталогів 96700 карток і влито до каталогів.

4. Заіндексовано 11574 назви.

5. Затопографізовано 39387 книжкових одиниць.

Всю зазначену роботу провадили різні відділи Вс[енародньої] Б[ібліоте]ки, а саме: реєстратура, загальний і марксизму, «україніка», рукописний, «періодика», бібліотекознавство. Відділ нотно-музичний розпочав працю

тільки з жовтня, а відділи: стародруків, орієнталія, графіка, волянція та газетний і в звідомному році Б[ібліоте]ці не пощастило розгорнути за браком персоналу, і ці відділи обмежилися лиш збиранням матеріялів і видачею до читальні. Відділ довідковий влито в організовану в 1924 році підручну бібліотеку читальні.

3. *Користування книжками Всенародньої Бібліотеки: читальня та абонемент**

У Всенародній Бібліотеці, як і звичайно по великих державних бібліотеках-книгохранилищах, прилюдного абонементу, власне, немає. Правом брати книги на дім з основної Б[ібліоте]ки користуються лиш академики, співробітники самої Б[ібліоте]ки та, з окремого дозволу ради, наукові робітники Академії наук; з Київської філії право абонементу мають усі наукові робітники м.Києва, а право колективного абонементу мають різні наукові семінари вузів (вищих шкіл), дослідчих катедр і т.и.

Отже, основний спосіб користування книгами Всенародньої Б[ібліоте]ки - через читальню. Опріч загальної читальні, Б[ібліоте]ка мала ще окрему наукову читальню.

1924 рік був роком надзвичайного росту читальні. Дальші таблиці яскраво виявляють цей ріст. [...]**

Протягом першої половини 1924 року читальня так розрослася, що перестала вміщати усіх читачів; з читачів почали утворюватися черги по 50-100 душ, які перешкоджали иншим читачам (видача була в самій читальні); каталоги, написані на поганому картоні, гинули; персонал читальні не встигав задовольняти всіх вимог читачів. Все це примусило переорганізовувати цілком читальню, виділити з усіх книгосховищ найходовіші книжки в окрему підручну бібліотеку читальні, з окремими каталогами. Утворення підручної бібліотеки влітку 1924 року знищило черги читачів, збільшило оборот книжок, дало змогу збільшити удвоє видачу книг при тому самому штаті, врятувало від остаточного знищення каталоги основної бібліотеки.

4. *Політпросвітня робота Всенародньої Бібліотеки*

Політпросвітня робота - це термін, що його не звикли зв'язувати з розумінням академичних бібліотек.

Проблеми політосвітньої роботи академичних бібліотек, ні взагалі проблеми академичних бібліотек як живих організмів, що сплітаються з усім життям, революція ще не поставила й не розв'язала. Всенародній Бібліотеці треба було самій поставити перед собою ці проблеми.

Основними формами політосвітньої роботи Всенародньої Б[ібліоте]ки були виставки книг, бібліографічні списки книг, довідкова та краєзнавча робота Б[ібліоте]ки.

За 1924 рік було організовано такі виставки:

1. Художнє виховання дитини	998 книг
2. Жіноче питання	
3. Шевченківська виставка	
4. Червона Армія	400 "
5. Паризька комуна	

---

* «Тут подано відомості тільки про читальню основної б[ібліоте]ки в Київі». *Примітка документа.*

** З тексту документа зняті таблиці.

6. Нова марксівська література	200	“
7. «1 Травня»	145	“
8. Ленінська (посмертні видання)	203	“
9. До 5 конгресу Комінтерну		
10. До XIII з'їзду РКП	200	“
11. Історія РКП	341	“
12. Юнацький рух (до 9 губконф[еренції])		
13. Збірка конституцій		
14. До З'їзду в справі дослідження продукційних сил та народнього господарства України	331	“
15. «Жовтень»	258	“

Опріч того, весь останній квартал Б[ібліоте]ка працювала над великою виставкою: «Про продукційні сили та народнє господарство України», яку розгорнуто на початку 1925 року.

Опріч виставок, було складено цілу низку списків книг і карткових бібліографічних репертуарів до виставок і на інші теми.

Другою формою політосвітньої роботи була довідкова робота, що її Б[ібліоте]ка провадила кілька місяців, але повинна була тимчасово припинити за браком персоналу.

Третьою формою політосвітньої роботи була краєзнавча робота. Всенародня Б[ібліоте]ка має 2 спеціяльні краєзнавчі відділи: відділи україніка - в Київі і в Вінницькій філії. При останньому зорганізовано окремий Кабінет для виучування Поділля. Ці відділи збирають і описують весь краєзнавчий матеріял, провадять бібліографічну краєзнавчу роботу з метою утворити книжкову бібліографічну базу для вивчення, дослідження й популяризації краєзнавства.

З тою самою метою Всенародня Б[ібліоте]ка звернулася до губерніяльних і окружних бібліотек УСРР з закликом утворити бібліотечний краєзнавчий фронт разом із Всенародньою Бібліотекою. Це саме питання поставила Всенародня Б[ібліоте]ка і в своєму докладі на З'їзді в справі дослідження продукційних сил та народнього господарства України.

5. *Всенародня Бібліотека серед зовнішнього оточення*

В 1924 році Б[ібліоте]ка почала виходити із того стану зосередження в самій собі, що в ньому вона перебувала доти, й узяла зав'язувати сотні й тисячі стосунків і зносин з бібліотеками Київа, УСРР, СРСР і закордону, з різними економічними й державними установами і т.ин.

Всенародня Б[ібліоте]ка висунула ідею об'єднання робітників академичних і наукових бібліотек м.Київа. Це об'єднання в 1924 році утворено, й осередком його стала Всенародня Бібліотека Академії наук.

Приймала участь Всенародня Бібліотека в загальнобібліотечному об'єднанні Київа, в багатьох бібліотечних конференціях у Київі (більше десятка), в цілій низці з'їздів і конференцій в Харкові і Москві, а саме: в 1 Всеросійському бібліотечному з'їзді, у Всеросійській конференції академичних бібліотек, в 1 Всерос[ійському] бібліографічному з'їзді, у Всесоюзній краєзнавчій конференції, у З'їзді в справі дослідження продукційних сил та народнього господарства України.

6. *Вінницька філія В[сенародньої] Б[ібліотеки] У[країни]*

Р[оку] 1924 вперше стала вона на тверду матеріяльну базу, бувши внесена в місцевий бюджет і маючи, окрім того, ще й спеціяльні кошти. Це дало

філії змогу пристосувати свій будинок до бібліотеки, оборудувати його полицями, систематично поповнювати свій фонд новими книжками та значно упорядкувати свій фонд.

Книжковий фонд виріс на 3000 томів, а разом із попередніми перейшов поза 100000 томів. 80 проц. його вже посортовано й поставлено на полиці. Закаталогізовано за рік 7678 книжкових одиниць і складено 1960 бібліографічних карток, а всього пущено до читальні разом із попередніми 20315 книжок і 6460 бібліографічних карток на окремі статті.

Виросла за рік і читальня філії, саме: число одвідувань виросло з 4849 до 11777 (на 243 проц.), а число виданих книг з 13325 до 34291 (на 257 проц.). За рік було організовано 8 книжкових вистав.

Провадила філія й суто наукову краєзнавчу роботу в Кабінеті для вивчування Поділля, який перевів низку докладів, цикл лекцій з Поділлєзнавства, виготував до друку кілька розвідок з Поділлєзнавства і одну з них надрукував: Проф. Л.Данилов, «Клімат Поділля».

7. Підсумки й висновки

Протягом 1924 року Всенародня Бібліотека продовжувала надзвичайно швидким темпом рости в усіх своїх частинах і формах роботи.

Виріс фонд, пророблено колосальну роботу над упорядкуванням фонду, на 20-30-40 проц. більшу проти попереднього року (за допомогою того самого, ба навіть зменшеного штату). Буквально грандіозний зріст пережила читальня, на 200-300 проц.

Пророблено велику політосвітню роботу, краєзнавчу, бібліографічну, зв'язано В[сенародню] Б[ібліоте]ку з сотнями й тисячами инших б[ібліоте]к, установ, з'їздів, конференцій. Пророблено значну наукову роботу (десятки докладів), організаційну роботу й т.и.

Всі операції Б[ібліоте]ки росли надзвичайно, а кошти - лиш в незначній мірі. Це примусило Б[ібліоте]ку просити в губвиконкому дотації з місцевих коштів. Ця дотація допомогла свого часу Бібліотеці, але вона припинилася ще влітку 1924 року, і Б[ібліоте]ка залишилася знов на самому держбюджеті.

Музей мистецтва, б[увший] ім.Ханенків

За директора був М.О.Макаренко, ученого секретаря - С.О.Гіляров.

Дорогоцінні колекції цього Музею жваво одвідували, з одного боку, спеціялісти-вчені, зокрема, студенти Археологічного інституту, що систематично працювали там; а з другого боку - туди з'являлася ціла низка екскурсій, особливо влітку. [...]*

Кількість екскурсій у минулому році була величезна, надто влітку. В травні одвідало Музей, б[увший] Ханенків, - 37 екскурсій, у червні - 45, в липні - 26. Деякі екскурсії мали так багато членів, що доводилося для доцільности огляду розбивати їх на групи.

Негативним наслідком цього був той факт, що службовці Музею, замість інвентаризувати речі Музею, мусіли оддавати свою енергію докладним поясненням для одвідувачів. Друкований провідник по Музею, що склав його директор М.О.Макаренко, звичайно, не міг замінити живого слова. Окрім того, трохи чи не на два місяці спинила працю Музею призначена ревізія, що закінчилася звільненням М.О.Макаренка з посади директора,

---

* Знято текст про допомогу студентів Київського археологічного інституту.

а самий Музей було на два місяці зачинено та опечатано. Звільнення директора М.О.Макаренка одбулося, як сказано в розпорядженні, у зв'язку з ненормальностями, що їх виявила ревізія в господарстві Музею і в усій поставі музейної справи. Виявилося, між иншим, що Музей не має інвентарного опису. Отож, відколи замість усунутого М.О.Макаренка тимчасово був призначений на директора ректор Художнього інституту т.[І.І.]Врона, негайно повстало питання про те, що треба якнайшвидше зробити облік майна Музею та скласти інвентар. Комітет Музею, що на чолі з директором завідує Музеєм, у засіданні 10 грудня 1924 р. доручив перевести цю справу вченому секретареві Музею С.О.Гілярову, притягнувши до роботи, крім наявного штату співробітників, ще двох стажисток. На цю працю пішло більш як місяць, і на початку 1925 року закінчено описом усі ті речі, що знаходяться в Музеї (не замкнені по вітринах і коморах). Кожну річ докладно тепер описано, обміряно, зазначено, по можливості, відкіль вона вступила до збірки Ханенків, за скільки її придбано і т.инш. Опис зроблено на 1275 картках.

Антропологічно-етнологічний музей ім. Ф.К.Вовка

Антропологічний відділ цього Музею перебував під керуванням А.З.Носова, що разом був керівничим-директором цілого Музею. Етнологічним відділом завідував А.І.Онищук, а бібліотекою - Є.О.Дзбановський. Всі три відділи сильно поповнялися цього року. Ми про кожен відділ подамо відомості словами їх-таки керівників.

1. *Відділ антропології*

Продовжуючи й поглиблюючи роботу минулого року, антропологічний відділ тісніше почав зв'язуватися з різними установами, що цікавляться антропологічними дослідами, переважно засобами та методами антропометричних помірів,- даючи консультації, а иноді й беручи безпосередню участь у працях цих установ. Серед останніх можна зазначити вищі школи та клініки Київа.

Протягом першої половини звідомного року, коли існував ще колишній Археологічний інститут, антропологічний відділ був з ним зв'язаний читанням курсу по анатомічній антропології та веденням практичних управ із слухачами його, внаслідок чого дехто з цих слухачів досить докладно ознайомивсь із методами антропометрії.

На запрошення Історичного музею ім.Т.Шевченка відділ виміряв скитські* черепи Музею і приступив до опрацювання їх.

Розроблювалося питання про антропологічний тип українського народу на підставі літературних джерел, матеріялів ще не опрацьованих (сирих) та спеціяльних спостережень.

До З'їзду для вивчення виробничих сил України у Харкові провадилася підготовча робота, щоб зачитати там доклад: «Про вивчення населення України з антропологічного та національного боків».

Поруч із цим встановлювалися зносини з російськими та закордонними антропологічними організаціями в напрямку наукового контакту, взаємних інформацій, обміну літературою та одержання антропометричних струментів. На жаль, цього всього досягти до нормального положення ще не пощастило.

Велася робота бібліографічна та по збиранню й розробленню антропологічної термінології.

* Тут - скіфські.

Завдяки встановленим зносинам, відділ антропології разом із підвідділом передісторії розвинув діяльність у напрямку збирання відомостей та різних даних, яких раніш бракувало не з вини Кабінету, - головним чином, про колекції з розкопок палеолітичної стоянки в Мізені на Чернігівщині; більша частина з цих колекцій знаходиться при відділі, треба було вживати заходів на розшукання решти колекцій та недостаючих матеріялів, що стосуються до цих розкопок. Дещо в цьому напрямкові вже пощастило зробити і багато з'ясовано про палеонтологічні колекції тої частини, що знаходиться в Кабінеті, та другої, що колись покійний проф. Ф.Вовк передав у Москву для визначення акад. М.В.Павловій та проф. Мирчику; ця остання частина колекцій, з доручення Кабінету, зараз опрацьовується. Решта потрібних питань буде з'ясована, сподіваємося, в недалекому майбутньому.

Все це дало змогу приступити до більш-менш систематичної розбірки та реєстрації колекцій у міру певного з'ясування потрібних даних.

Після впорядкування, після одержання потрібних додаткових відомостей та, по змозі, звезення в одне місце до Кабінету всіх колекцій або принаймні головніших, наслідки розкопок в Мізені, даючи надзвичайно цінний матеріял з боку вивчення фавни та людської культури часів палеолітичної доби на Україні, - мають бути опрацьовані. Передбачається, нарешті, спромога надрукувати їх як окремий «Мізенський збірник». Розуміючи величезне значіння здобутків Мізенських розкопок, учені не тільки в нас на Вкраїні, але й у Росії і особливо за кордоном нетерпляче чекають оголошення цих найцінніших матеріялів.

Протягом звідомного року антропологічний відділ разом із підвідділом передісторії мав тільки одного співробітника, як і раніш - завідувача А.З.Носова, і тільки в кінці 1924 року антропологічний відділ поповнивсь одним, на жаль, нештатним науковим співробітником М.Я.Рудинським.

2. *Відділ етнології*

Як за минулих літ, так і в 1924 р., на першому плані праці відділу була дослідницька праця в царині народознавства.

Дослідницька праця провадилася в двох напрямах:

1) власна, що провадилася силами співробітників Музею на дослідних станціях, якими були окремі села, та

2) праця, яку провадили під керівництвом відділу чужі особи.

В 1924 р. продовжувано працю на старих станціях в селах: Старосілля, Пекарі, Валки, Слобідка та розпочато досліджування народнього побуту в с.Жукинь на Чернігівщині, де працювали співробітники відділу Л.С.Шульгина і Ю.Ю.Павлович.

В основу вивчення було положено всебічне дослідження одного господарства, а тоді ці відомості були заповнені матеріялами, зібраними по инших господарствах та від різних спеціялістів - як от рибалки, пасічника, теслі і ин.

До всіх ділянок народнього побуту пороблено малюнки (числом коло 1000), які доповнюють зібрані відомості, докладно ілюструють їх та пояснюють.

При досліджуванні побуту на окремих станціях зроблено фотографії (числом коло 100), які ілюструють техніку праці та фіксують цікаві моменти з життя народу.

Щоб накреслити план праці на 1925 р., щоб зібрати для цього відомості, було влаштовано літом 1924 р. екскурсію на північну Київщину до

м[істечка] Хабного і с.Нартимович, де записано цікаві матеріяли, зібрано експонати для Музею та зроблено до 300 малюнків.

Щодо дослідницької праці, яку провадять окремі особи під науковим проводом відділу, то треба зауважити, що в цьому році пощастило цю працю значно поширити і на окремі інституції (музеї, гуртки і ин.).

Більше оживилося теж зацікавлення працею відділу, бо цього року сторонніх учених, які відвідували нашу установу, зросло утроє.

Відділ старався знайомити ширші кола громадянства з досягненнями в царині народознавства. З тією метою співробітники відділу читали лекції: школам, екскурсіям з провінції (робітничим і селянським), педагогам та студентам вищих шкіл. [...]*

Поза цим, співробітники відділу провадили ще й технічну працю для опису й реєстрації матеріялів, каталогізації експонатів, консервації та охорони музейних речей, бо для цього окремих технічних сил немає.

При відділі етнології існує окрема установа - Музей народознавства, що до його надходять експонати, які мають відношення до народнього життя та зібрані під час дослідницької праці, яку провадить відділ.

В 1924 р. прибуло багато нових (біля 250) експонатів, які стосуються до різних ділянок народнього побуту. Частину цих речей придбано на кошти Академії наук, а решта - це дарунки окремих осіб.

Музей, як і минулого року, був відчинений для одвідувачів, яких було:

Екскурсантів трудових шкіл, вищих шкіл, робітничих факультетів, «Лікнепу» і ин.	3211	душ.
Учителів	568	"
Робітників і селян	373	"
Студентів - окремих відвідувачів	232	"
Відвідувачів ріжних категорій	67	"
Червоноармійців	56	"
Наукових робітників УСРР	32	"
Дослідників мистецтва	31	"
Музейних діячів	26	"
Наукових робітників инших республік	15	"
Лікарів	10	"
Кооператорів	4	"

Відділом етнології завідував А.Онищук, штатний науковий співробітник - Л.С.Шульгина, а нештатні постійні - Ю.Ю.Павлович і Н.Б.Заглада.

3. *Бібліотека Кабінету антропології та етнології ім. Ф.Вовка за 1924 р.*

В 1924 році бібліотека і далі поповнювалася книжками, переважно етнографічного та культурно-історичного змісту. За цей рік вступило 220 назв в 286 т[омах] тощо. Бібліотека отримувала книжки і мала постійний зв'язок з ВУАН, Російською Академією історії матеріяльної культури, етнографічним відділом Російського музея в Ленінграді, отримувала книжки від різних краєзнавчих організацій («Северное бюро краеведения», Забайкальський відділ Рос[ійського] географ[ічного] т[оварист]ва, підсекція матеріяльного побуту Комісії краєзнавства при Українській Академії наук, студентська секція цієї ж Комісії і инш.); до неї вступали і невеличкі підібрані колекції книжок (від В.О.Караваєва - описання різних країн і мандрівки - 20 номерів; від акад. [Д.І.]Багалія - книжки про Слобожанщину - 6 номерів; від В.Коз-

* Знято частину тексту про виставки, влаштовані Музеєм.

ловської - серія археолог[ічних] праць - 7 номерів; із збірки української старовини Г.Львовича - 38 номерів; з бібл[іографічного] пок[ажчика] М.Опоки - етнограф[ічні] та історичні книжки - 43 номери) і окремі книжки (від С[ільсько]госп[одарського] наук[ового] комітету; Інституту наукової мови; акад. М.В.Птухи; проф. С.А.Таранушенка; проф. Б.М.Базилевича; М.В.Шарлеманя; О.Б.Курило; В.Вінницького; В.П.Петрова; Д.Саливона і співробітників Кабінету). Книжки вступали до бібліотеки почасти в порядку обміну, але більшість - як дар, і бібліотека вважає за любий обов'язок висловити щиру подяку вищезазначеним інституціям і окремим жертводавцям.

Крім того, у звідомному році уперше пощастило налагодити зв'язок з Прагою і отримати від проф. Матейки часопис «Antropologie» 4 номера, за 1923 р. Окрім того, за списком, поданим од Кабінету ім. [Ф.К.]Вовка, Всенародня Бібліотека виписувала протягом року от які періодичні видання: «Antropologie», «Internationales Archiv für Ethnographie», «Zeitschr[ift] für Morphologie und Anthropologie». [...]*

Комісія краєзнавства

Президія Комісії складалася: з голови [акад.] А.М.Лободи, його заступників [акад.] М.В.Птухи та В.І.Лучицького і секретаря М.В.Шарлеманя. Окрім них, до складу Комісії в 1924 р. входили: проф. Д.О.Белінг, проф. Ю.О.Кривченко, А.З.Носов, С.П.Постернак, акад. П.А.Тутковський, акад. О.В.Фомін, акад. І.І.Шмальгаузен - з місцевих учених, та акад. С.Ф.Ольденбург і проф. В.В.Богданов з Центрального Російського бюра краєзнавства.

В 1924 р., як і в попереднім році, Комісія далі збирала матеріял про краєзнавчі установи та організації на Україні, вивчала краєзнавчий рух на Україні та в цілому СРСР.

До останнього часу зібрано відомості приблизно про 200 установ та організацій, що працюють на нашій території. Незабаром можна буде приступити до видання «Покажчика краєзнавчих установ України».

З метою збирання відомостів про краєзнавчий рух серед молоді та почасти з метою стимулювання цього руху Комісія в травні 1924 р. прийняла до себе місцеву Студентську секцію.

Крім звичайних чергових засідань, Комісія в 1924 р. влаштувала низку відкритих зборів з лекціями та докладами. Чимало лекцій прочитали члени Комісії на коротеньких курсах по краєзнавству, що їх організувала Студентська секція влітку минулого року, і на екскурсійній конференції - курсах при Київському губвідділі Спілки робітників освіти.

Комісія в минулому році брала участь у 5 сесії Центрального бюра краєзнавства в Ленінграді, у II Всесоюзній конференції по краєзнавству в Москві та в 1 Всеукраїнському з'їздові для вивчення продукційних сил та народнього господарства України в Харкові.

На 5 сесії Центр[ального] бюра краєзнавства акад. М.В.Птуха зробив доповідь про стан краєзнавчої роботи на Україні за час після 4 сесії. Київській комісії краєзнавства Російське Центральне бюро доручило репрезентувати українські краєзнавчі установи та музеї на II Всесоюзній конференції, що відбулася в Москві між 9 та 14 грудня. Між краєзнавчими організаціями

---

* Знято частину тексту з відомостями про режим роботи бібліотеки.

України Комісія розподілила 40 мандатів. Від Київської комісії [краєзнавства] на конференцію їздили: акад. М.В.Птуха, М.В.Шарлемань, А.З.Носов і С.П.Постернак. [...]*

Дослідчу краєзнавчу роботу переводять на Україні численні державні й громадські установи і, в першу чергу, Українська Академія наук. Тому з початку свого існування Комісія поставила собі скромні завдання:

1) встановити, які саме інституції та особи переводять краєзнавчу роботу на Україні;

2) в міру змоги поширювати й об'єднувати їх;

3) подбати про те, щоб краєзнача робота на місцях набула таких організаційних форм, які найбільше сприяють вивченню свого краю;

4) зв'язати місцеву українську краєзнавчу роботу з загальним краєзнавчим рухом у Союзі.

Чимала праця в зазначених напрямках і була проробленa Київською комісією краєзнавства, але широкого доцільного здійснення своїх завдань Комісія досягнути не змогла, головним чином за браком коштів та инших матеріяльних засобів. Тим часом, як у РСФРР виходять окремі часописи по краєзнавству (див. періодичне видання ЦБК при Рос[ійській] Ак[адемії] н[аук] «Краеведение», I-III кн[ига]) і забезпечено широку матеріяльну підтримку різних краєзнавчих установ та підприємств, екскурсій, у нас не вистачає коштів навіть на «Бюлетень Комісії краєзнавства» або на забезпечення Комісії відповідним технічним апаратом. При таких умовах продовжувати своє життя в попередньому складі при попередніх завданнях виходить діло недоцільне: це значить брати на себе обов'язки, яких здійснювати не можна і які викликатимуть навіть на Академію тільки зайві докори.

Друкарня й Видавництво Академії наук

Всякому ясно, яку колосальну ролю повинно відогравати і в житті Академії і в державному українському культурному житті Видавництво Академії наук. В очах загалу Академія наук, яка не друкує - не буде навіть Академія наук. І така лиха слава могла б була падати і на Українську Академію наук, дарма що її наукові здобутки колосальні. Адже на 1 січня 1925 року, як підрахувала Видавнича комісія, в архіві Академії зібралася така сила готових рукописів, що їх було б вистачило більше ніж на 4000 друкованих аркушів. І здебільш це все такі праці, що їм ніяк не слід лежати мертвим капіталом - не слід загаювати їхнє опублікування.

Розуміючи вагу видавничої справи і не маючи од держави абсолютно ніяких асигнувань на ню**, Академія наук з перших літ свого існування шукала була виходу в тім, що вдавалася до сторонніх видавництв. І справді, таким чином повиходило в світ дещо дуже важливе. Вистачить назвати «Російсько-український словник», що його почало друкувати видавництво «Червоний шлях», кінчає Державне видавництво України - Держвидав - або двохмісячний історичний журнал «Україна», що вже почав другий рік свого існування коштами Держвидава. Тільки ж такі публікації, хоч і мають на собі фірму «Українська Академія наук» і хоч справді - таки являються результатом не чиєї роботи, як академичної, абсолютно не належать до властивого видавництва Академії наук у точному розумінні цього слова. Вони - власність тих, хто уділив кошти на їхнє видрукування (Державне видавництво чи хто). Вони не тільки не дають жадних прибутків Академії

* Знято частину тексту з відомостями про наукові доповіді. Див. «Додатки».

** Тут: «неї».

наук, бо Академія навіть не має спромоги порозсилати такі публікації своїм кореспондентам, бо здобуває в кращому разі 25 примірників якоїсь такої публікації, а трапляється - що й одного не здобува. Під Видавництвом Академії наук ми розуміємо тільки тую організацію, що належить самій Академії і дає для неї книжковий фонд.

Ця інституція - молода: нараховує ледві два роки життя. Робота його, отого справжнього академичного Видавництва, починається в Українській Академії наук допіро з другої половини 1923 року.

До того часу не було жадної реальної спромоги розпочати більш-менш регулярну видавничу діяльність: не було операційних грошей на папір, на оплату друкування, фальцування, брошурування, та не було й своєї друкарні. Якось видавши за перші роки свого життя (1918-1922) десь коло десятка своїх публікацій, здебільша приватним способом (та й то переважно офіційного характеру, як «Статут і штати», «Збірник праць Комісії для заснування Академії», «Звідомлення Академії за перший піврік існування» та таке инше), Академія наук через повний брак коштів та через друкарську руїну повинна була припинити всяку видавничу роботу. Більше того: вона не мала будь-яких коштів навіть на те, щоб пофальцувати та поброшурувати вже видрукувані аркуші отих своїх офіційних публікацій: «Статут», «Звідомлення» і инш., - і вони, стосами печатних простирадел, лежали й порошилися в коморі. Академія наук не мала навіть якоїсь штатної посади для Видавництва.

Допіро 1923 рік вніс переміну в цілу справу, відколи постановою Раднаркому було передано Академії наук друкарню колишньої Київо-Печерської Лаври. Щоправда, друкарня Лаври перейшла до Академії в напівзруйнованому стані; звичайно, що й грошей на те, щоб її полагодити, не було дано. Але Управа Академії знайшла змогу через приватних контрагентів почистити й полагодити машини та казани; а з урізаних до краю штатів Академії Управа викроїла якось, окрім неминучої платної посади для коректора (П.Г.Іванця), ще й одну посаду для завідуючого Видавництвом, та й то посаду «по совміщенню», себто з жебрацькою зменшеною оплатою, наперед розрахованою на самопожертву тієї людини, що візьметься завідувати академичним Видавництвом.

Така людина знайшлася: це - М.З.Левченко. Здобуваючи за свою каторжно-напружену цілоденну працю якихсь 12 крб. 50 коп. на місяць (словами: «дванадцять карбованців», тобто шість доларів), він усією душею оддавсь ділу і явився дійсним творцем і засновником видавничої справи в Академії наук. 1924 року додали йому помічника (С.Г.Воронін - він і бухгалтер) та кореспондента-експедитора (К.Д.Гайдамака) - людей, що теж дуже щиро віддалися своїй праці, не питаючи, що таке восьмигодинна [праця]. Та ще дано, аж на початку 1925 року, паківника (Ф.Сиротюк, часами з нього й брошурувальник). Оці четверо всі дружно пішли до однієї мети, наочно показуючи всім, як уміють працювати в Академії наук. На чолі Видавництва стоїть Неодмінний секретар Академії - акад. А.Ю.Кримський, але він був би вважав за несправедливу річ затінювати своїм ім'ям ім'я справжнього діяча М.З.Левченка - отієї живої душі цілої справи.

Цифрові дані, що ілюструють технічну і моральну працю Видавництва за минулий рік, ось такі:

1) Поброшуровано і пофальцовано геть-чисто всі старі (1918-1922) і нові (1923-1924) видання Академії: 392 з половиною аркуші друку, себто 6280 сторінок, або 44975 примірників книжок.

2) Приведено в цілковитий порядок книжкові комори Академії.

3) Перевезено, впорядковано й перерегістровано видання давнішої Археографічної комісії та давнішого Українського наукового товариства у Київі, всього 12540 прим[ірників].

4) Придбано, без усяких грошових асигнувань од держави, певну кількість паперу, потрібного для безупинного друкування академичних книжок, та ввесь необхідний інвентар (столи, шахви та инш.). Всьому мебльовому інвентарю переведено точний облік і оцінку і записано його до відповідної інвентарної книжки. Заведено формальне звітоводство, як для грошей, так і для руху книжок (заведено всі потрібні книги: складову, роздаточну, касову, книгу рахунків, книгу паперу та т. инш.).

5) Приведено до порядку академичні кліше, що їх почасти звідусіль призбирано, почасти в міру потреби наново замовлено, - всього понад 3000 номерів.

6) На обов'язку Видавничої комісії лежало й розсилання видань Академії наук науковим установам як у межах СССР, так і закордонним. Правда, за кордон було розіслано 1924 року лиш 975 примірників до 89 чужоземних установ (щоб вислати більш, на те не ставало грошей), але в межах України й Союзних Радянських Республік, де Академія користується правом безплатної поштової розсилки, академичне Видавництво вело регулярні зносини та обмін виданнями більше як з 210 установами і розповсюдило протягом минулого 1924 року 10445 примірників книжок, виданих Академією. Десять з половиною тисяч розповсюджених книжок - це цифра, будь-як-будь, аж надто поважна.

Звичайно, постає питання: яким же способом, з яких таких джерел змогла академична Видавнича комісія поробити оті всі недешеві операції, коли держава не мала спромоги заасигнувати для академичного Видавництва буквально ніяких коштів на це?

Деяким джерелом прибутку була друкарня Академії наук. Перебувала вона з весни 1923 року під управою видавництва «Червоний шлях», що контрактом зобов'язалося друкувати для Академії кожного місяця 10 аркушів наукових її видань, - певне, що не на папері «Червоного шляху», а тільки на папері Академії, коли Академія звідкілясь роздобуде кошти на папір. Тільки ж, на жаль, цього контракту друкарня не виконувала, і замість десятьох аркушів вона друкувала щомісяця 7 з половиною аркушів пересічно. Так було і в 1923 році, так було і в 1924, коли замість сподіваних ста двадцятьох аркушів на рік наша друкарня дала нам тільки 95 аркушів. Ясно, що допомога, дана нам од друкарні, склала собою розмірно невелику частину видавничого бюджету Академії наук: адже Видавнича комісія Академії наук змогла ще й 1923 року випустити у світ 117 аркушів друку, а протягом минулого 1924 року випустила вже ж не самісінькі оті 95 аркушів, що по контракту дала друкарня, ба випустила аж 230 друкованих аркушів. Себто, разом за два роки Видавництво Академії випустило в світ 367 друкованих аркушів, ще й папір акуратно на друк постачало і поброшуровало всі свої видання геть чисто. Живовидячки, вишукувалися для цього инші грошові джерела.

Деякі (дуже й дуже невеличкі) гроші капали і з продажу наших видань - невеличкі тому, що переважно доводиться нам розсилати і роздавати академичні видання безплатно, в заміну за ті чужі видання, що, з свого боку, безплатно присилаються до Академії.

Головне ж поясніння успіхів академичного Видавництва зовсім инак-

шеє. Треба за все дякувати чисто героїчній жертвеності прихильників Української Академії наук, хто б вони не були: чи то самі автори видаваних праць, чи попросту співробітники Академії наук, чи, нарешті, зовсім сторонні люди, котрі цінують культурну працю Української Академії і розуміють велику вагу її Видавництва. Автори наші (не так, як де-инде), замість прохати в Академії гонорару за свої праці, що їх Академія видавала, іще самі оплачували кошти на друкування та брошурування і достачали паперу на друк не тільки своїх писань, ба ще й для тих, хто, сильно бідуючи, абсолютно не міг дати ніяких грошей. Хто із співробітників Академії не міг допомогти Видавництву грішми, той допомагав своєю фізичною працею; отак, фальцування декотрих видань переведено руками співробітників канцелярії Неодмінного секретаря в неслужбові години. Без приватної жертвеності Академія наук не могла б не тільки оплачувати друк тих праць, що друкуються поза безплатною нормою нашої друкарні, ба навіть не могла б придбати паперу для видань. Адже ж було вже зазначено, що від держави ми на папір не мали абсолютно ніяких асигнувань.

Негативним боком видавничої праці, збудованої на самопожертві окремих осіб, являється, одначе, той факт, що в друк частенько йдуть не ті наукові писання, котрі Академія бажала б пустити найпершою чергою, ба йдуть ті, що на них кошти даються од авторів та від жертводавців. У грудні 1924 року Неодмінний секретар Академії А.Ю.Кримський та керівник Видавництва М.З.Левченко поїхали до Харкова і робили доповіді Укрголовнауці про такий ненормальний стан видавничої справи Академії наук. М.З.Левченко, з фактичними даними в руках, наочно показав, що мінімальна цифра, потрібна для планової праці академичного Видавництва, повинна бути не нижче од 72000 крб. на 1925 рік. Укрголовнаука цілком погодилася з доводами, але поки що змогла засигнувати на 1925 рік тільки 9320 крб., пообіцявши висилати їх по 2340 крб. щоквартала.

Пекучі потреби Видавництва Української Академії наук такі :

1) Мати на 1925 рік хоч би 72000 крб. на папір для наших видань, на друкування, брошурування, виготівлю кліше та таке инш.

2) Здобути хоч 1200 крб. на оплату поштових пересилок наших видань, які особливо витратні в закордонних зносинах.

3) Здобути 26000 крб. оборотного капіталу на друкарню, щоб господарювання в ній вела сама Академія, а не чуже видавництво, яке не виконує своїх зобов'язань супроти Академії.

4) Здобути од Раднаркому закон про те, що Академія наук має право одсилати свої видання за кордон і здобувати закордонні видання без усякого цензурного дозволу.

5) Дуже добрим способом, щоб Видавництво Академії змогло стати на власні ноги, був би закон, який би дозволив Академії наук одчинити свою власну наукову книгарню, цілком вільну від усяких податків (патентного, зрівняльного, прибуткового, на культпотреби та таке инше) і здобути безплатне приміщення для тієї книгарні.

Президія Української Академії наук:
Голова-президент акад. *В.І.Липський*
Віце-президент акад. *С.О.Єфремов*
Невідмінний секретар акад. *А.Ю.Кримський*

III
ПЕРШИЙ, ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ВІДДІЛ
(Подає секретар Відділу акад. С.О.Єфремов)

Перший, Історично-філологічний, відділ, у минулому 1924 р. далі провадив розпочаті попереду праці, але разом з тим і поширював свою діяльність, засновуючи нові комісії та установи, викликані потребами як науки, так і життя.

Поширився, насамперед, склад Відділу й дійшов уже до 22 членів: 8 дійсних академиків штатних, 9 позаштатних, 2 директори установ Відділу і 3 члени-кореспонденти.

Опріч членів Відділу, инших співробітників на Відділі було: штатних 49, нештатних постійних 121. Таким чином, Відділ мав усього 192 співробітники, не лічучи ще так званих нештатних, що виконували ті або инші наукові доручення випадкового характеру, але в списках Академії не числяться. З ними число співробітників Відділу, напевне, далеко сягає за 250 чоловіка.

Президія Іст[орично]-філ[ологічного] відділу лишалася та сама, що була й попередніх років: голова - акад. А.Ю.Кримський, секретар - акад. С.О.Єфремов. Засіданнів у минулому році одбув Відділ 23 - себто, два засідання на місяць, присвячені адміністративно-науковим справам, що виникали чи то по установах Відділу, чи взагалі в сфері належних до його компетенції наукових інтересів. Практичну наукову роботу провадили наукові установи, товариства, комісії та секції.

1. *Історичне товариство Нестора Літописця*, в складі своїх 205 членів, під головуванням акад. М.П.Василенка, одбуло в минулому році 7 прилюдних засіданнів з 13 доповідями, головним чином з історії України.

2. *Історично-літературне товариство*, в складі 45 членів, під головуванням акад. С.О.Єфремова, мало 14 прилюдних засіданнів, на яких зачитано було 30 доповідів - переважно з історії українського письменства.

3. *Товариство дослідників української історії, письменства і мови (Ленінград)* складається з 20 дійсних членів і 3 співробітників, під головуванням акад. В.М.Перетца. Протягом 1924 р. одбуло воно 16 прилюдних засіданнів з 31 доповіддю. Товариство, як єдиний представник української науки в Ленінграді, використовує й обробляє багатий український матеріял, що переховується по ленінградських архівах та музеях. Голова Товариства акад. В.[М].Перетц, опріч розшукування матеріялів до історії українського письменства, з доручення Відділу провадить складання наукової бібліографії давнього українського письменства, насамперед огляд рукописів українського походження або таких, що їх читано та переписувано на Україні. Досі описано 820 рукописів з різних бібліотек та музеїв.

4. *Постійна комісія для складання словника української живої мови*[17] під головуванням акад. А.Ю.Кримського в складі 6 штатних співробітників (керівничий - В.[М.]Ганцов[18]) і 8 нештатних співробітників - минулого року значно змінила характер своєї роботи. Період самого збирання матеріялу скінчивсь, настало його оброблення. Щодо нового матеріялу, то праця провадилася над використовуванням термінологічних словників та спеціяльних виданнів, а також творів Л.Українки, М.Коцюбинського, П.Куліша, перекладу творів В.Короленка та сучасних письменників - М.Хвильового, Г.Косинки, М.Рильського, П.Тичини та ин.; прибуло також біля 3000 карток словарного матеріялу безпосередньо з народніх уст. Але голов-

на праця Комісії в минулому році була в складанні й друкуванні Російсько-українського словника. [...]* Том І, під головним редагуванням акад. А.Ю.Кримського (А-Ж), вийшов у світ минулого року. Друкується том ІІ (З-Н), під головним редагуванням акад. А.Ю.Кримського, і рівночасно т.ІІІ (О-П), під головним редагуванням акад. С.О.Єфремова, які мають вийти в цьому році. Дуже коштовною бібліотекою Комісії, як звичайно, користувалося протягом року понад 600 осіб, що брали на читання близько 2000 книжок.

5. *Інститут української наукової мови*[19] - єдиний з усіх установ Академії не дав свого звідомлення в цілому, не вважаючи на всі нагадування торішньому секретареві Інституту. Сепаратно надійшло звідомлення тільки од правничого відділу Інституту.

Цей енергійний відділ, під головуванням І.Ю.Черкаського, одбув протягом року 147 засідань, збирав правничі терміни з історичних джерел та з уст народу (всього прибуло 7832 картки) та редагував далі «Практичний правничий словник», довівши його в кінці року до літери С, а на початку 1925 р. доредагував його зовсім (головна редакція належить акад. А.Ю.Кримському).

6. *Постійна комісія історичного словника української мови*[20] під керівництвом директора проф. Є.К.Тимченка[21], в складі 2 штатних і 3 нештатних співробітників - з одного боку провадила далі роботу збирання карткового матеріялу (за рік прибуло 17000 карток) та уряджала прилюдні засідання з доповідями (4 засідання з 4 доповідями); з другого ж - приступила вже й до остаточного оброблення та редагування зібраного попереду матеріялу.

7-8. *Історично-філологічна катедра* акад. А.Ю.Кримського, в складі двох штатних співробітників, підготовила до друку працю «Знадоби до життєпису Руданського» (друкується); призбирала за наперед виробленою програмою чимало лексичного матеріялу з народніх уст на Київщині, переважно народніх правничих термінів, що увійшли до «Російсько-українського словника» та спеціяльного «Словника юридичних термінів» (друкуються за редакцією акад. А.Ю.Кримського).

Кабінет арабо-іранської філології при Катедрі акад. А.Ю.Кримського з його великою спеціяльною книгозбірнею (що цього року знов поповнилася більше ніж на 400 томів), нарешті, дістав матеріяльну змогу почати каталогізацію книжок (закаталогізовано турецький та почасти арабський відділи); виготовлено переклад «Подорожі» арабського патріарха Макарія по Україні XVII в. з рукопису, що належить бібліотеці Кабінету й являє редакцію, не раз одмінну од відомих досі редакцій «Подорожі». Видрукувано 3 монографії з історії персів та арабів. Дві послано на конкурс ВУКСУ до Харкова (здобули найвищу премію).

9-10. *Комісія етнографічно-фольклорна* під головуванням акад. А.М.Лободи, в складі 2 штатних і 4 нештатних співробітників протягом року влаштувала 20 прилюдних засідань з 28 доповідями, 5 наукових екскурсій (на Поділля, на Північний Кавказ, на Курщину та Чернігівщину тощо), що дали, опріч українського, матеріял молдавський та болгарський, а також знадоби для діялектичної й етнографічної карти Путивльського повіту. До збирання етнографічно-фольклорного матеріялу притягає потроху Комісія широкі круги, встановивши зв'язки з сільським учительством, студенством і взагалі селянством. Складено, а почасти й надруковано низку програм та відозв (як от К.Квітки - «Професійні народні співці й музиканти

* Знято частину тексту з відомостями про роботу над словником.

на Україні», програма краєзнавчих лекцій, відозва про збирання фольклорного матеріялу і т.ин.).

Музично-етнографічний кабінет при Комісії (керівничий К.В.Квітка[22] і 1 нештатний співробітник), опріч чільної участи в згаданих допіру експедиціях, працював над дослідом впливу західньої народньої музики, особливо західніх слов'ян, на українську музику та музику східніх слов'ян узагалі і над впливом української народньої музики на російську. Зроблено записи народніх мелодій: 160 українських, 8 білоруських, 110 болгарських, 12 кабардинських, 26 айсорських та инш.

11. *Постійна комісія для видавання пам'яток новітнього українського письменства* під головуванням акад. С.О.Єфремова, в складі 1 штатного і 2 нешт[атних] співробітників, як і минулих років, була єдиною з академичних установ, що провадила широко студії з сфери історії українського письменства. В минулому році працювала переважно над виготовленням до друку академичного видання творів Т.Г.Шевченка (т.IV «Щоденника» уже друкується), над організацією Шевченківського інституту[23], що має зосередити в собі матеріяли до історії українського письменства XIX в., та над окремими історично-літературними темами, що подавалися як доповіді на засіданнях Історично-літературного товариства, яке працювало в тісному контакті з Комісією. З цих праць склався, між иншим, надрукований вже том 1 збірника «Шевченко та його доба» (1925), і є думка видавати його регулярно. Комісія заходами своїх членів здобула для своєї роботи чимало нового матеріялу, серед його перше місце займають автографи Шевченкових повістей - дар Академії од В.Котельникова.

12. *Катедра історії українського народу* з поворотом до Київа акад. М.[С.] Грушевського, в складі самого академика і 2 штатних співробітників, сталася активним організаторським центром для науково-історичної праці в Академії. Р[оку] 1924 Катедра влаштувала низку екскурсій для організації роботи на місцях (Харків, Чернігів, Переяславщина, Кременчук, Катеринослав, Запоріжжя, Вінниця, Житомир, Овруч і т.инш.), організувала видання, що виходили під фірмою Історичної секції (див. нижче) і зібрала в лоні самої Академії знов же низку установ, що практично розроблюють поставлені Катедрою завдання. Отже, тісно з Катедрою були зв'язані в своїй роботі - Історична секція з історично-економічною підсекцією, Комісія культурно-історична і Комісія історичної пісенности, 3 комісії порайонного розроблення історії України: а) Київа і Правобережжя, б) Лівобережжя та Слобожанщини, в) Степової України та Чорномор'я; Археологічна секція та Археографічна комісія. Персонально акад. М.[С.] Грушевський працював далі над «Історією української літератури», друкуючи т.IV її та підготовляючи [т.]V; робив підготовчі заходи для продовження «Історії України-Руси» й видання документального матеріялу другої пол[овини] XVII в., зредагував 4 книги «України» і один том «Записок» Відділу, вмістивши в них і кілька статтів.

13. *Історична секція,* під головуванням акад. М.С.Грушевського, р[оку] 1924 одбула 20 засідань з 38 доповідями, відновила видання історичного трьохмісячника «Україна» (вийшло 4 книги), друкує «Науковий Збірник за р[ік] 1924» і склала з своїх праць черговий, VI том, «Записок» I Відділу, давши цим змогу взагалі багатьом співробітникам Академії випустити в світ свої праці. Всього в тих виданнях взяло участь 53 автори, надруковано 76 статтів і обговорено 48 виданнів. Нарешті, Секція брала діяльну участь в організації територіяльних комісій, що зайнялися розробкою історії свого

краю з участю місцевих спеціялістів. Історично-економічна підсекція, під проводом проф. О.С.Грушевського, присвячувала свою працю, головним чином, дослідженню джерел до історії господарства України XVIII в.; провадила далі оброблення матеріялу Рум'янцевського опису (5 праць видруковано, інші підготовляються) та працювала над методологією розроблення економічного матеріялу.

14. *Комісія культурно-історична*, під головуванням акад. М.С.Грушевського, в складі 2 штатних і 3 нештатних співробітників провадила дослідження примітивної культури та її аналогій у соціяльній структурі давньої Руси та в сучаснім українськім фольклорі, розробивши, а почасти й надрукувавши низку праць з цієї сфери.

15. *Комісія історичної пісенности*, під головуванням акад. М.С.Грушевського, в складі 2 нештатних співробітників, збирає й опрацьовує відповідний пісенний матеріял, маючи завдання скласти в першу чергу корпус українських дум та історичних пісень. Перший том корпуса «Дум» у значній мірі вже підготовлено до друку.

16-18. *Комісії порайонного розроблення історії України* організувалися для оживлення дослідів над історією України: кожна з таких комісій становить організаційний осередок, що має своїм завданням зв'язатися з місцевими дослідниками даного району та розгорнути, можливо, всебічну працю над його дослідженням. Протягом року організувалися такі комісії: а) Комісія Київа й Правобережжя, під головуванням акад. М.[С.]Грушевського, в складі 2 штатних (керівничий В.І.Щербина) і одного нештатного співробітника; збираючися регулярно, вислуховувала праці своїх співробітників, брала участь у справах, які подавало на її розгляд комунальне управління Київа, підготовила до друку збірник «Старий Київ та його околиці», організувала обслідування Київського некрополю й систематичний опис праць з історії Київа по місцевих бібліотеках та музеях; б) Комісія Лівобережжя та Слобожанщини, під головуванням акад. М.С.Грушевського, в складі 3 нештатних співробітників (вик[онуючий] об[ов'язки] керівничого О.Ю.Гермайзе), розпочала свою роботу власне з Чернігова, організувавши місцевих працівників, провадячи почату ще попереднього року роботу архітектурного обслідування чернігівських пам'яток та підготовляючи до видання збірник «Чернігів і північне Лівобережжя», за котрим має піти збірник, присвячений Слобожанщині; в) Комісія Степової України та Чорномор'я, під головуванням акад. М.[С.]Грушевського, при участі 3 нештатних співробітників (вик[онуючий] об[ов'язки] керівничого М.М.Ткаченко), розпочала свою роботу при кінці року й тому поки що обмежилася самими організаційними заходами та притяганням до роботи місцевих сил.

19. *Археологічна секція*, під головуванням акад. М.[С.]Грушевського, влаштувала 6 засіданнів (2 спільно з Історичною секцією) з 6 доповідями. Деякі з них, як от про археологічні відкриття останніх часів на Україні, мали популярний характер, ілюструвалися діапозитивами і збирали численний гурт слухачів.

20. *Археографічна комісія*, під головуванням акад. М.[С.]Грушевського, в складі двох штатних і 2 нештатних співробітників, 10 дійсних членів і 13 постійних учасників - мала протягом року 12 засіданнів, на яких заслухано було доповіді про стан археографічного матеріялу по різних місцях України. Археографічна комісія поставила своїм завданням провадити далі археографічну працю М.І.Костомарова, публікуючи архівні матеріяли від другої половини XVII в. Для цього Комісія виробила план повернення Україні

архівних матеріялів, вивезених на північ, та тимчасового користування матеріялами московського походження, зробивши й деякі реальні до зреалізування того плану заходи. В інтересах дослідження матеріялів останніх часів Комісія намагалася тісніше і безпосередньо зв'язатися з архівними установами і дослідниками на місцях, завести курси архівознавства, скликати Всеукраїнський архівний з'їзд, - на жаль, конкретизації цих заходів стали на перешкоді бюрократизація архівної справи та брак відповідних коштів. Зате реально стала справа опису, з приводу 350-річчя друкарської справи на Україні, всіх без різниці мови й шрифту виданнів, що вийшли на українській території до 1800 р. Обраний на це спеціяльний комітет енергійно взявсь до роботи і вже має близько 1000 описаних праць. Підготовлена до друку ціла низка архівних матеріялів (напр[иклад], велика збірка документів до історії Коліївщини) чекає коштів на видання.

21. *Всеукраїнський археологічний комітет охорони і досліду пам'яток старовини, мистецтва та природи*, під головуванням акад. О.[П.]Новицького, в складі 2 штатних, 2 нештатних співробітників і 18 дійсних членів, минулого року реорганізувавсь, поповнивсь новими членами і, діставши в грудні 1924 р. новий статут, узявсь до роботи на ширший, ніж було досі, масштаб. В сфері організаційній Комітет виготував проект нормального наказу про охорону пам'яток, перевів справу з заснуванням у Київі трьохрічних археологічних курсів і, нарешті, розпочав роботу для скликання першого Всеукраїнського конгресу археологічного в Одесі (що збереться в серпні 1926 р.). В справі охорони пам'яток Комітет переводив регулярний догляд за земляними роботами в Київі, оглядав спливи (облази), робив безпосередні заходи для врятування київських пам'яток, що були під загрозою знищення (як от Мазепинський будинок колишньої Духовної Академії, митрополітанський*, біля Софії, дім, брама Михайлівського монастиря, Видубецький монастир і т. ин.); вдавався в тій самій справі на місця (Черкаси, Яготин, замок князів Острозьких, могили Кулішів і Білозерського на Борзенщині, оранжереї в Сокирницях, парк у Тростянці і давні церкви й монастирі по Київщині, музеї у Бершаді, Красносільці, Полтаві, Старокостянтинові і т.инш.). Опріч того, Комітет зорганізував комісію, що керувала роботами Лаврської майстерні по реставрації першорядних пам'яток малярства; провадив далі збирання матеріялу для археологічної мапи та реєстрації пам'яток, брав участь в Ольбійських** розкопках; виробив план наукової роботи для дослідження Трипільської культури і т.и[н]. При Комітеті, вважаючи на спеціяльне завдання, відновлено також окрему Софійську комісію.

22. *Софійська комісія*, під головуванням акад. О.[П.]Новицького, зосередила свою увагу на дослідженні стародавніх фресок у соборі св. Софії та охороні їх од неминучої загибелі, якщо не буде проти цього вжито негайних заходів. Комісія поставила своїм першим завданням реставрацію цих фресок, між иншим і однієї нової, доти зовсім невідомої, як і инших пам'яток давнього мистецтва; дещо вже й зроблено, як от реставрація одного образу візантійської доби, - инше за браком коштів одкладено на найближчий час. Опріч того, упорядковано частково Софійський архів та підготовлено до друку в «Софійському збірнику» архівний матеріял про реставрації собору св. Софії протягом XVIII-XIX вв.

---

* Так у документі. Потрібно: «митрополичий».

** Мається на увазі «Ольвійських».

23. *Постійна комісія історично-географічного словника української землі*, під керуванням директора, проф. О.[С.]Грушевського, в складі 2 штатних і 2 нештатних співробітників, провадила далі свою роботу збирання матеріялу та його обробки, спиняючись детальніше на невиясне́них досі питаннях з історії економічного життя та колонізації. Минулого року використано 25 виданнів для визбирування карток, і остаточно оброблено в статтях місцевості з Остерського, Кролевецького, Козелецького, Кременчуцького та Київського повітів, з південної Волині та Холмщини.

24. *Постійна комісія для дослідів над громадськими течіями на Україні*, під головуванням акад. С.[О.]Єфремова, в складі 1 штатного і 4 нештатних співробітників, мала в минулому році 8 прилюдних засіданнів з 17 доповідями, зібрала чимало нового матеріялу (з історії Кирило-Мефодіївського братства, з історії 60-х років, архів І.Стешенка, з біографії М.Драгоманова тощо). Дещо з своїх матеріялів Комісія обробила й опублікувала в працях своїх співробітників, розробляла бібліографію до історії громадських течій, нарешті приступила до складання особливої серії соціяльно-економічного змісту, що подавала б матеріяли та розвідки з історії громадських течій. [...]*

25. *Постійна комісія для складання біографічного словника українських діячів*[24], під головуванням акад. С.[О.]Єфремова, в складі 1 штатного співробітника (керівничий - М.М. Могилянський)[25] і 5 нештатних співробітників, за 1924 рік долучила до своєї картотеки 39785 нових карток, а також і чимало вже цілком готових біографій на перші літери, зібрала нових співробітників у Житомирі та Вінниці, а це з давнішими (Чернігів, Полтава, Катеринослав, Одеса) досить повно охоплює українську територію й допомагає здобувати біографічний матеріял силами місцевих людей (найбільш матеріялу дали Вінниця, Одеса, Чернігів). Щоб зацікавити місцевих діячів та притягти до співробітництва в Комісії, надруковано було в шостій кн[изі] «Червоного Шляху» особливу відозву. Приступлено вже до складання основного списку ймен та заведення до альфабету всього зібраного досі карткового матеріялу.

26. *Гебраїстична історично-археологічна*** *комісія*, під головуванням акад. А.[Ю.]Кримського, в складі 1 штатного співробітника (керівничий - І.В.Галант) і 3 нештатних співробітників, поставивши собі завданням розробку матеріялів із внутрішньої історії юдаїзму, обслідувала з цього погляду архіви київського генерал-губернатора, Київської шкільної округи, Губерніяльного правління, Цензурного комітету та окремі справи Центрального архіву. Цим способом не тільки взято на облік матеріяли з історії жидівства на Україні, але й цікавіші з них скопійовано для власного архіву Комісії. Результатом цієї роботи було, між иншим, 7 прилюдних доповідів, зроблених на підставі зібраного матеріялу.

27. *Кабінет мистецтва* з відділом дитячої творчости при йому, під керівництвом акад. Ф.[І.]Шміта, з 1 штатним співробітником, розробляв питання теорії та соціології мистецтва, виробивши, між иншим, точні програми та методи дослідчої мистецької роботи та провадячи лекції й планові курси як із загального мистецтва, так і прикладні (художнього виховання та мистецької педології). При Кабінеті працювало 4 семінари (підготовчий, візантійського мистецтва, малюнку дефективних дітей і малюнку нормальної дитини). Опріч того, Кабінет мистецтва улаштував при Всенародній

---

* Знято частину тексту з відомостями про надруковані наукові праці. Див. «Додатки»

** Так у документі. Потрібно: «археографічна».

Бібліотеці України виставку літератури художнього виховання та дитячої ілюстрованої літератури й опрацював програму для роботи Бюра художнього виховання та провадив складання бібліографічних покажчиків із загального мистецтва, художньої педагогіки й дитячої творчости.

28-30. *Катедра українського мистецтва*, під головуванням акад. О.[П.]Новицького, влаштувала в минулому році власний Кабінет українського мистецтва з колекцій кол[ишнього] Наукового товариства, заінвентаризувала його і поповняє новими експонатами. В тісному контакті з Катедрою працює й Секція мистецтва, головним чином у сфері дослідження художніх цінностей, вилучених із церков та молитовних домів на Україні. Музей діячів України при Секції провадить тепер енергійну інвентаризацію зібраного майна: минулого року зареєстровано 1708 експонатів.

31-32. *Науково-педагогічна комісія*[26], під головуванням акад. О.В.Корчака-Чепурківського, в складі 1 штатного і 4 нештатних співробітників, провадила далі свою звичайну роботу, студіюючи питання трудової школи (історія, різні напрямки й проблеми організації), методичні проблеми сучасної школи (комплексна система, дальто[н]-план), методику рідної мови в сучасній школі, освітню справу на Україні в сучасному та минулому. Результати студіювання Комісія, не маючи власного органа, подавала на сторінках журналу «Радянська освіта». Комісія брала участь у праці Київської педологічної станції, III Всеукраїнської конференції педагогічної освіти; зорганізувала педагогічно-термінологічну комісію в складі Інституту наукової мови (словник педагогічної термінології) й розробила статут Науково-педагогічного товариства, переданий на затвердження відповідних органів Академії.

Інститут фізичної культури при Педагогічній комісії, з його допоміжними установами (музей фізичної культури; кабінети: анатомо-антропометричний, гігієни, євгеніки та антропосоціології; лабораторії - біохімії, праці та фізіології), в складі 1 штатного директора і 4 нештатних співробітників, переводив збирання матеріялів, вироблювання препаратів, організацію екскурсій та дослідів на місцях. Інститут, крім того, підготував до друку збірку своїх праць. [...]*

33. *Бібліотека Історично-філологічного відділу ім. В.Антоновича* збагатилася минулого року приєднанням бібліотек небіжчика В.Модзалевського (1833 назви книг та брошур) і колишнього Наукового товариства (понад 4000 томів), не рахуючи инших, не таких значних, дарунків од поодиноких осіб та Полтавської архівної комісії. Всього за рік видано було 850 томів на користування членам та співробітникам Академії, а, крім того, останніми часами бібліотека впорядила в своєму помешканні постійну читальню, де працюють щоденно співробітники Академії, дослідчих катедр, студенти різних вузів та инших наукових установ.

Опріч цієї підручної бібліотеки (та спеціяльних багатих книгозбірень при окремих установах), були під управою І Відділу ще бібліотеки колишніх монастирів - Лаврська, Михайлівська, Никольська, Видубецька та Софійська, що їхню головну цінність складають переважно стародруки та рукописні збірки. Завідувала ними спеціяльна бібліотечна комісія, що минулого року чимало попрацювала над обліком, регістрацією та впорядкуванням книжних скарбів. Ці бібліотеки брали участь своїми книгами у виставках з приводу 350-ліття друкарської справи на Україні і взагалі задовольняли наукові потреби київських дослідників.

* Знято частину тексту з відомостями про окремі доручення.

IV
ДРУГИЙ, ФІЗИЧНО-МАТЕМАТИЧНИЙ ВІДДІЛ

(*Подає секретар Відділу акад. В.І.Липський*)

В особовому складі II Відділу відбулися такі зміни. Всіх штатних академиків було, як і раніш, 13. Окрім того, було 8 позаштатних, себто таких, що живуть поза Київом, з них 3 за кордоном. Один з останніх, М.І.Андрусов, помер у Празі. На протязі 1924 року обібрано двойко нових акад[емиків]: Марія Василівна Павлова та Сергій Гаврилович Навашин (Москва). Таким чином, всього 13 + 9 = 22 академики. Кількість же всіх співробітників біля 100.

На початку року переведено перевибори президії, яка лишилася та ж сама: за голову - акад. П.А.Тутковський, за секретаря - акад. В.І.Липський. На протязі року відбулося 19 засіданнів, на яких було зроблено 37 наукових доповідів - як членами Відділу, так і иншими особами.

Ціла низка академиків відбула командирування. В тому числі академик М.М.Крилов був на Міжнародньому математичному конгресі в Торонто (Канада); а академики Б.І.Срезневський, О.В.Фомін, Є.П.Вотчал були на Харківському з'їзді для вивчення продукційних сил України.

1-4. *Катедра геології, Геологічний кабінет, Геологічна секція та Комісія для вивчення природніх багатств України* працювали вкупі під головуванням акад. П.А.Тутковського. Кабінет здобув за 1924 рік шляхом обміну з різними науковими установами УСРР (і зокрема України)* 202 назви спеціяльних книг та журналів і 47 різних збірок мінералогічних, петрографічних та палеонтологічних матеріялів, що опрацьовували їх штатний персонал Кабінету (1 академик та 1 старший вчений консерватор) і 12 безплатних співробітників (зробили 8 дослідчих екскурсій на власні кошти); до збирання матеріялів притягнуто й студентів різних вузів. Кабінет і Секція давали відповіді на запити різних державних установ та провінціяльних музеїв і гуртків. Кабінет одвідували численні школи та гуртки, яким показувано матеріяли Кабінета і читано лекції. Співробітники Кабінета провадили широку популяризаційно-освітню діяльність та педагогічну працю по різних вузах.

5-6. *Катедра прикладної фізики та Комісія для дослідів над питаннями геофізики*, під головуванням акад. Б.І.Срезневського, виявила свою діяльність прикладного значіння на З'їзді для вивчення продукційних сил України працями над вивченням вільного випарування та причин неврожаїв, також над вирахуванням енергії вітру, що її, енергію отую, українська індустрія використати може.

7. *Катедра прикладної математики* (голова - акад. Д.О.Граве) продовжувала праці з теорії електромагнетизма. Виготувано до друку 2 томи «Основного курса механики», що має за мету наблизити теорію до практики, причому теорія пояснюється на машинах, турбінах, авіяції та т.ин. (здано до друку).

8. *Катедру чистої математики* займав акад. Г.В.Пфейффер; він же був головою Комісії чистої математики. Він подав до друку одну працю та зробив в Комісії 6 доповідів. Був з нього член дослідчої катедри, рецензент та опонент на прилюдних дисертаціях.

9. *Катедра математичної фізики* - академик М.М.Крилов продовжував

---

* У 1924 р. в складі УСРР утворено Молдавську АСРР.

свої досліди в галузі наближеного інтегрування диференціяльних рівнянь, теорії інтерполяції та механічних квадратур, як про це свідчать його повідомлення за минулий час на засіданнях II Відділу Академії та за кордоном, напр[иклад], на Міжнародн[ому] математичн[ому] конгресі (Канада, Торонто), на якому акад. М.М.Крилов був делегатом ВУАН і про який подано звідомлення. В минулому році академика М.М.Крилова обібрано було на члена Коїмбрського інституту.

10. *Інститут технічної механіки**.

11. *Ботанічний кабінет та гербарій* (голова - акад. О.В.Фомін) складався із 3 штатних та 5 нештатних співробітників. Праця персоналу полягала: 1) в науковому опрацюванню колекцій, 2) в монтуванні їх, 3) в дослідчій роботі - дослідженню лісів та болот, 4) в демонстрації колекцій одвідувачам, 5) видаванні довідок на запити, 6) відбиранні дублетів для обміну. Гербарій квіткових рослин тепер досягає 23000 аркушів, спорових - біля 2500 пакетів.

12. *Катедра біології сільськогосподарчих рослин.* Роботи голови, акад. Є.П.Вотчала, йшли в трьох напрямках: 1) виучування смоловидільного апарата сосни - в Дарницькій лісовій дачі, де збудовано було вишки, що давали доступ до 25 метр[ів] висоти, та закладено досвідні підсочні участки. Визначалося влітку смоляне тиснення, записувався добовий хід його та зважувалися виходи терпентини з окремих пасем стовбура, 2) там же переведено магнетометричні вимірювання електромагнітного поля стовбура високих сосон, 3) переведено 2 серії праць з водного балансу.

13. *Акліматизаційний сад* (директор - акад. М.Т.Кащенко) продовжував культуру лікарських рослин, додавши цілу низку нових. [...]** Продовжувалися праці над морелями та персиками. Було переведено велику роботу: вирахувано кількість зернин в одному грамі і лоті та вагу одиниці обсягу (1 кубіч[ний] сант[иметр]) їх же, всього 64 сорти. Хімічна аналіза маків і індійських конопель та фізіологічний вплив наперстянки (Digitalis) дали цілком задовільні наслідки. Виготовлених до друку праць написано 6. Сад одвідували учні шкіл; приймалися також на практику.

14. *Катедра ботаніки та Ботанічний сад* (директор - акад. В.І.Липський) - окрім того, що продовжував роботу в такому ж самому напрямкові (поповнення бібліотеки, збирання гербарію, музею, літератури з флори України), в 1924 році розвів новий ботанічний сад на участкові Академії, де розведено було з одного боку декоративні, з другого - лікарські та технічні рослини. Не дивлячись на дуже сухе літо, культура була вдалою; такі рослини, як клещевина (рай-дерево) (Ricinus communis L.), беладонна (Atropa Belladonna L.) та ціла низка инших дали високогарні наслідки, з багатьох рослин зібрано насіння.

15. *Катедра технічної хімії* - акад. В.Г.Шапошников на протязі 1924 року видрукував 6 праць, зробив одне повідомлення на засіданні II Відділу та виготував до друку окреме видання «Тропа на завод», приступний для загального вжитку підручник з галузів промисловости, що грунтуються на хімічних переробках. Керував працею товаро-випробувальної лабораторії при КІНГ, яка виконала 800 аналізів, випробувань та одзивів. Консультував по різних установах в питаннях різних виробництв - газового, скляного, шкуряного, мінеральних фарб та т. инш. Керував секцією органічного надіб'я Науково-дослідчої катедри технології.

---

* Див. док. № 38.

** Знято перелік лікарських рослин.

16. *Катедра хімії* - акад. В.О.Плотников керував працями співробітників в Хімічній лабораторії та в Комісії для вивчення будови атомів; був членом президії Київського Доброхіму. Розроблялися методи здобування хімічних препаратів, що необхідні для боротьби з шкідниками та для дезинфекції. [...]*

17. *Катедра експериментальної зоології.* Завідуючий Катедрою академик І.І.Шмальгаузен переводив окрім праць, зазначених в звіті Мікробіологічного інституту, досліди над питанням про вплив голодування на морфогенезу у безхвостих амфібій та дослідження ембріонального розвитку.

Здано до друку книгу: «Проблема смерти и бессмертия».

18. *Мікробіологічний інститут* через несподівану смерть його фундатора та першого директора проф. Ф.З.Омельченка, що помер на початку року, досить довгий час був у переходовому стані, і лиш восени 1924 р. директорування перейшло до акад. І.І.Шмальгаузена; тоді ж відновилося й наукове життя його, було запрохано нових співробітників, упорядковано бібліотеку, почалося складання карткового її каталогу та т. инш., збільшилося меблів, придбано нові інструменти, прилади, реактиви, посуд тощо. Наукова робота акад. І.І.Шмальгаузена йшла в напрямкові вивчення ембріонального росту, співробітники працювали над тканинними культурами ([Н.П.]Бордзиловська), вели біопсихологічні досліди над відмолодженими щурами (О.І.Сковорода-Зачиняєв), збирався експериментально-психологічний матеріял відносно інтересів молоді.

19. *Зоологічний кабінет*, окрім директора - акад. М.Т.Кащенка, мав ще 3 штатних та 3 нештатних постійних співробітників. Він продовжував працю в тому ж самому напрямкові: з одного боку, упорядковував колекції, переводячи їх дезинфекцію, ремонт, етикетування, заготовляючи шкурки, мікроскопічні препарати (більш як 100) та низку технічних пристосувань; а з другого боку, перевів низку екскурсій (загалом більш як 100), в тому числі експедицію до Вірменщини (С.Парамонов), причому для Музею зібрано було значний матеріял; по-третє, продовжував чисто наукову роботу з різних відділів зоології. Видрукувано 25 праць, готових до друку 12, причому описано цілу низку нових для науки видів.

20. *Катедра народнього здоров'я та соціяльної медицини* (зав[ідуючий] - акад. О.В.Корчак-Чепурківський) перебувала в дуже тяжкому стані, бо не мала ні свого приміщення, ні устаткування, ні своїх співробітників, і вся її робота полягала в роботі її завідуючого, якому ще до того [ж] тимчасово було доручено завідування Мікробіологічним інститутом, складання його інвентаризації та т. инш. Акад. О.В.Корчак-Чепурківський зробив такі роботи: 1) зібрав матеріял, що стосується до дитячих пошестів, і зробив доклад на IV З'їзді бактеріологів та епідеміологів, 2) опрацьовував наукову медичну номенклатуру, є член Комісії для складання повного медичного українсько-російського та російсько-українського словника, 3) надрукував працю «Охорона здоров'я» та 4) здав до друку статтю «Їжа та здоров'я людини».

21. *Дніпрянська біолюгічна станція* (директор - проф. Д.О.Белінг[27]) в звідомному році мала 2 штатних та 3 нештатних співробітників та низку добровільців. Переводилася робота з гідробіології Дніпра та його басейну, вивчалося рибне його населення та инші водяні організми. Проф. Д.О.Белінг одбув 3 командирування (Всеросійський гідробіологічний з'їзд в Ленінграді та Всеукраїнський з'їзд для вивчення продукційних сил України) і

* Знято відомості про наукові доповіді та надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

там зробив 4 доповіді; видрукував 5 праць, здано й виготовлено до друку декілька. Інші співробітники переводили виучування зоо- і фітопланктона, п'явок, залізобактерій та инш.

V

ТРЕТІЙ, СОЦІЯЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ, ВІДДІЛ

(*Подає секретар Відділу акад. М.В.Птуха*)

Головою Відділу в 1924 р. попереду був акад. М.П.Василенко, а потім обов'язки голови Відділу виконував акад. О.М.Гіляров. Секретарем Відділу був акад. М.В.Птуха. Дійсних членів на Відділі було 4, а саме: академики М.П.Василенко, К.Г.Воблий, О.М.Гіляров та М.В.Птуха. Окрім їх, працювало 7 штатних наукових співробітників, не рахуючи членів товариств, і 46 позаштатних, що не одержували від Академії наук ніякої платні. Всіх засідань Відділ одбув у звідомному році 10. [...]*

І. Демографічний інститут

Інститут працював у складі: директор - акад. М.[В.]Птуха, 2 вчені-статистики: П.Пустохід і М.Трацевський і 3 позаштатних співробітники: Ю.Корчак-Чепурківський, К.Хлопік, В.Кульчицька.

В першій половині 1924 р. головна робота Інституту полягала в виготовленню до друку «Матеріялів по санітарній статистиці України, 1877-1914 рр.».

Як і попередня, вже надрукована праця Інституту «Матеріяли щодо природнього руху населення України 1868-1914 рр.», вони являють собою перевірену зводку даних офіційної дореволюційної статистики за ввесь час її існування. Ці матеріяли не є механічний передрук відомостей з «Отчетов Медицинского департамента Министерства внутренних дел» і «Отчетов о состояніи народного здравия и организаціи врачебной помощи в Россіи», з додатком підсумків по 9 губ[ерніях] України. При складанні збірника довелося витратити чимало часу та сил, щоб об'єднати програми публікацій, що не один раз мінялися з 1877 до 1914 року. Дуже багато покладено праці, щоб усунути численні непорозуміння, що так часто зустрічаються в первісних джерелах, для чого прийняті були відповідні публікації офіційної статистики. Робота ця велася під безпосереднім керівництвом співробітника Ю.Корчака-Чепурківського, який склав до неї численні примітки (до 3 друкованих аркушів). Крім нього, головну участь у працях брали П.Пустохід і М.Трацевський. Вона незабаром вийде в світ накладом Центрального статистичного управління України. Трудно перебільшити значіння перевірених та зведених даних по статистиці населення та санітарній. Лиш після закінчення цієї підготовчої праці і Демографічний інститут, і вчені взагалі зможуть приступити до суто наукової обробки цих матеріялів за широкою програмою.

В другій половині 1924 року поновилася праця по виучуванню смертности України і б[увшої] Є[вропейської] Росії шляхом конструювання сумарних таблиць смертности за методою акад. М.В.Птухи. В ній головну участь бра́ли П.Пустохід і М.Трацевський. У першу чергу вирахувані були таблиці для 11 національностей, а саме: 1) українців, 2) великорусів, 3) білорусів, 4) литовців, 5) латишів, 6) естонців, 7) молдаван, 8) татар, 9) жидів, 10) башкир і 11) чувашів. На жаль, статистичні джерела не дають можливости вирахувати таблиці для инших національностей, що за-

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

люднювали б[увшу] Росію. Щоб вивчити смертність по городах та на селі, вирахувані були таблиці смертности для 5 великих міст (Київа, Одеси, Харкова, Ленінграду та Москви); для населення великих, середніх та малих міст України та для населення повітів України й б[увшої] Є[вропейської] Росії.

Всі зазначені таблиці вирахувані на підставі перепису 1897 р. та смертних випадків 1896 і 1897 р[р.] Щоб науково бездоганно освітлити питання про еволюцію смертности в зв'зку з часом, вирахувані були таблиці смертности для деяких міст України і Росії, де були переписи людности, а саме: для Київа (1873-1874 рр.), Одеси (1892-1893 рр.) та Москви (1901-1902 рр.). Працю цю ще не доведено до кінця. Вона має охопити також смертність за останні роки для Київа, Одеси, Ленінграду й Москви.

Окрім цієї роботи, всі співробітники Інституту збирали деякі матеріяли щодо демографії України. М.Трацевський, зокрема, підготовлює матеріяли для праці про народженість на Україні, а Ю.Корчак-Чепурківський розробив теми: 1) критичний огляд сучасних статистичних джерел на Україні; 2) джерела для вивчення продукційних сил людности України, їх хиби та способи впорядкування; 3) продукційні сили людности України на підставі переписів останніх років. [...]*

II. Комісія для вивчування народнього права України

На чолі Комісії стояв проф. А.Е.Кристер[28], єдиний штатний науковий співробітник був В.С.Назимов. Окрім того, до складу Комісії належало 5 постійних позаштатних наукових співробітників: В.А.Камінський (вчений секретар Комісії), М.М.Товстоліс, Б.О.Язловський, Р.А.Безпалов і Є.М.Єзерський, а також 15 тимчасових позаштатних співробітників.

Діяльність Комісії полягала в засіданнях пленум[у], в нарадах і в окремій праці її членів. Засідань пленуму одбулося за рік 32, наради ж у справі перегляду програми для збирання матеріялів до звичаєвого права України, остаточного редагування і т. инше - відбувалися щотижня. [...]*

Комісія восени 1924 року за редакцією проф. А.Кристера приступила до друку «Програми для збирання відомостей до звичаєвого права України» (коло 10 друкованих аркушів), що є наслідок мало не 6-річної праці. До цього часу вона опрацьовувала матеріял або архівний, або хоча із сьогочасного звичаєвого права, але випадковий, бо не було реальної змоги систематичного збирання матеріялу шляхом відповідних експедицій на місцях. Тим часом сучасне законодавство, як скажемо, Земельний кодекс, иноді прямо приписує користування при вирішенні справи в суді місцевими звичаями, в тому разі, звичайно, коли вони не суперечать законові. Після надрукування «Програми» можна буде поставити систематичне й доцільне збирання відомостей щодо звичаєвого права по всій Україні місцевими силами (вчительство, народні судді тощо). Матеріяли ці повинні скупчуватися і розроблюватися в Комісії, яка, таким чином, і зможе дати вичерпну систему сьогочасного звичаєвого права України.

Праця над складанням і редагуванням «Програми» стояла в Комісії в 1925 р. на першому місці, проте члени її переводили ще й иншу роботу за певною програмою, а саме:

I. Кодифікація українського звичаєвого права.

А. Історична частина. Студії в цій галузі розподілювано таким чином: а) Стародавні віки (проф. М.Товстоліс); б) Литовське право (проф. А.Кри-

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

стер, співр[обітник] Левицький); в) Новіші часи - законодавчі «своди» та «Свод законов» (співр[обітник] Б.О.Язловський).

Б. Догматичне опрацювання сьогочасного права спадкового (кодифікація укр[аїнського] звичаєвого права): а) Огляд законодавчого матеріялу та його наукове опрацювання (Цивільн[ий] код[екс], ст. 465) і, зокрема, право духівниць та субституції (проф. М.Товстоліс); б) Спадкування за звичаєм в різних родах майна: 1) Загальні засади (проф. А.Кристер); 2) Наступство спадкоємців і, зокрема, приймаків та подружжя (співр[обітники]: В.Камінський, В.Назимов, І.Базилевич, Є.Єзерський і Б.Язловський); 3) Право спадкове та земельні стосунки (Є.Кельман, [М.]Гершонов і Є.Єзерський).

II. Продовження праці над збиранням архівного матеріялу в окремих галузях, а саме: 1) Духівниці XVI-XVIII ст. (співр[обітник] [О.]Чечот); 2) Право фундушове (співр[обітник] [М.]Шрамченко); 3) Систематизування та класифікування матеріялу волостей з усіх питань народнього права (співр[обітник] Р.Безпалов). Наукове опрацювання всіх цих матеріялів проводить проф. А.Кристер.

III. Продовження праці бібліографічної, а саме: збирання, систематизування та опрацювання матеріялів, що вийшли та виходять з друку про звичаєве право (співр[обітник] [В.]Назимов, [І.]Базилевич).

IV. Опрацювання окремих питань земельного права на підставі Зем[ельного] кодекса, доповнюючих законів та вироків Вищої земельної контрольної комісії (проф. А.Кристер, співр[обітники]: Є.Кельман, [М.]Гершонов, В.Камінський, Є.Єзерський, Б.Язловський та І.Базилевич).

Розробка деяких із зазначених питань уже закінчена й чимало можна було б друкувати, коли б була на те реальна змога. Особливу звернула Комісія увагу на розробку питань земельного звичаєвого права, причому вона використовувала для цієї роботи не тільки своїх членів, ба й робітників земвідділів і земсудкомісій. Мало не закінчено розробку спадкового права України, дуже важливого не тільки з теоретичного, а й з практичного погляду.

III. Комісія для вивчування західньоруського та українського права[29]

Голова Комісії акад. М.П.Василенко, штатні наукові співробітники: Л.О.Окиншевич[30] (вчений секретар) і С.М.Іваницький-Василенко[31]. Нештатні: І.М.Балінський, С.Г.Борисенок[32], І.І.Мінаков, Г.Л.Попов, І.Ю.Черкаський і В.І.Щербина.

Комісія в 1924 р. продовжувала свою роботу в тому ж напрямку, що й раніш. Члени Комісії монографічно оброблювали окремі теми з найбільш важливих, проте темних, неясних та спірних проблем литовсько-руського та українського права. Засідання Комісії відбувалися щотижня, де члени Комісії робили доповіді про свої розвідки. [...]*

*V**. Бібліотека III Відділу

Штатний бібліотекар Г.І.Каманіна остаточно перевірила й упорядкувала бібліотеку, зокрема книгозбірню, що її подарував був небіжчик акад. О.І.Левицький. За рік записано до інвентаря 1936 книг, написано 6982 картки. В 1924 році до бібліотеки надійшло 130 книжок і часописів, присланих почасти в обмін на видання Відділу, почасти як дар.

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

** Так у документі. Цифру IV пропущено.

VI. Цивілістичний семінар

Семінар працював під керівництвом проф. А.Е.Кристера. До складу його входило 12 чоловік, що мають закінчену правничу освіту й які, працюючи в Семінарі, ознайомлюються з методою наукової правничої роботи. Керівник Семінару накреслював окремі інститути діючого цивільного та процесуального кодексів, що їх й освітлювано з теоретичного боку й порівнювано з західньоєвропейськими однорідними інститутами права. Розбиралися також найбільш цікаві з теоретичного боку судові справи, а це було легко зробити через те, що всі члени Семінар[у] працюють як правники-практики.

VII. Семінар для вивчування суспільного життя

Семінар працював під керівництвом акад. О.М.Гілярова. В завдання Семінару, що об'єднав значну кількість молодих наукових робітників, входить розробка питань марксистської філософії, критика буржуазної філософії, винесення всіх оцих питань у відкриту широку авдиторію та об'єднання всіх наукових марксистських сил Київа, що інтересуються філософією. Найцінніші праці членів Семінару буде надруковано в «Записках» Відділу. [...]*

VIII. Товариство економістів[33]

Товариство економістів складалося з 127 дійсних членів, 6 членів-співробітників і 13 членів-кореспондентів. За голову Товариства був акад. К.Г.Воблий, заступником - проф. Г.О.Кривченко[34], членами - В.Г.Ганчель, А.С.Синявський[35], секретарем - О.М.Лапоногов й Л.М.Бобир-Бухановський. До складу президії входять також голови секцій Товариства, а саме: статистичної (акад. М.В.Птуха), кооперативної (В.Г.Ганчель), прикладної економії (проф. Л.М.Яснопольський), обліку народнього господарства (Пискачевський), вивчення народнього господарства України (Ф.Х.Задорожній) і теоретичної економії (проф. Є.Є.Слуцький). [...]*

IX. Правниче товариство[36]

Правниче товариство складалося з 48 членів. Заступником голови Товариства був проф. А.Е.Кристер, секретарем - Б.О.Язловський.

Діяльність Правничого т[оварист]ва при ВУАН полягала, головним чином, у підготовці наукових розвідок, а також в досліджуванню питань з різних галузів правничого знання, а саме: 1) дійсний член Т[оварист]ва М.С.Мазор виготовив працю «Про договори на користь третіх осіб»; 2) Є.І.Кельман виготовив розвідку про один з найцікавіших та важливіших з теоретичного боку інститутів, а саме: «Про купівлю на підставі Цивільного кодекса». [...]*

Прикінцеві уваги

Відповідальні органи влади звернули нині увагу на наукову роботу на Україні й в першу чергу на Українську Академію наук. В зв'язку з цим треба сподіватися, що в 1925 р. усунуто буде найважливіші перепони, що перешкоджають Відділові розгорнути свою діяльність. Головні з них є: невелика кількість молодших наукових співробітників (7) і майже повна неможливість друкувати наукові праці в своїй друкарні. Необхідно було б у першу чергу підсилити інституції Відділу, що нині існують, новими штат-

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

ними співробітниками й одкрити діяльність хоч би трьох інститутів, про які Відділ здіймав клопотання перед Наркомосвітою, а саме: 1) Інститут для виучування економічної кон'юнктури й народнього господарства України, 2) Інститут для виучування радянського права і 3) Інститут для виучування наукової організації праці. Наявні наукові сили Київа зможуть обслужити ці надзвичайно важливі з наукового й практичного боку інституції.

VI
УПРАВА АКАДЕМІЇ
(*Подає Президія*)

Управа Академії, виконавиця постанов Спільного зібрання та Відділів, завідує усіма господарчими справами як Академії в цілому, так і окремих її установ. Всі вони вдаються до Управи із своїми вимогами - давати приміщення, обмеблювання, дбати про огрівання, освітлення. Управа ж постачає їм і канцелярське й наукове приладдя, матеріяли для лабораторної праці, Управа видає й кошти на подорожі, на оплату підрядної праці тощо.

В 1924 році Управа складалася з голови - акад. А.М.Лободи і двох членів - акад. А.Ю.Кримського та акад. В.І.Липського. Через хворобу акад. А.М.Лободи обов'язки голови з 16 квітня геть аж до кінця року виконував акад. С.О.Єфремов, за секретаря був Г.А.Іванець; він підготовляв матеріяли до засідань Управи, провадив протоколи засідань і всеньке листування Управи, клопотавсь у справах Академії по державних й инших установах, приймав одвідувачів і давав їм довідки, стежив, щоб виконувано розпорядження Управи, був за представника од Управи в місцевій РКК.

Для розв'язання господарчих питань голова бував в Управі щодня; члени ж збиралися на засідання регулярно двічі на тиждень - по середах і суботах. Ніяке засідання Управи не тягнеться менше, ніж три години. Всього за 1924 рік одбулося аж 99 засідань, під час яких обговорено було 1193 справи. Усякий прибуток чи то грошових сум, чи будь-якого майна заносився до протоколів Управи; так само витрати коштів Академії переводилися за попередньою постановою Управи. Всі асигнування на губфінвідділ і ордери на скарбницю Академії підписує голова Управи. Крім періодичних звідомлень, що їх треба надсилати до Контрольно-бухгалтерського управління губфінвідділу та до Фінансово-економічного управління Наркомату освіти, Управа розглядала касові звідомлення, які їй щомісяця подавали бухгалтер і скарбник.

Технічний апарат Управи складають:

1. Канцелярія - в ній дві особи: а) завканц. (Г.З.Козловська), що на її обов'язку - між иншим - лежать і завідування складом канцелярського приладдя для всіх установ Академії, і б) помічник завканца (Х.М.Араджіоні-Романенко), що вела реєстрацію вступних та виступних паперів і працювала на самописці. Усіх справ в канцелярії в 1924 році було заведено 34; паперів здобуто 1357, надіслано 1291. Окремого кур'єра канцелярія Управи не мала, а обслуговував її єдиний кур'єр канцелярії Неодмінного секретаря (А.Мельник).

2. Бухгалтерія - у ній шестеро осіб: бухгалтер (Є.П.Завадинський), три рахівники, скарбник і друкарщиця. Один з рахівників, під керуванням бухгалтера, виготовляв касові, меморіяльні, інвентарні та матеріяльні ордери, провадив головну книгу й допомічні книги; другий - складав відомості на платню штатним і окремо нештатним співробітникам і провадив інвентари-

зацію усього рухомого добра Академії; третій рахівник - складав звідомність для місцевих органів Наркомфіну і Наркомату освіти.

3. Для виконання доручень Управи щодо будинків Академії - окремий доглядач цих будинків, а для приймання й видачі палива для всіх академичних установ - окремий кладовщик. Инших осіб, що обслуговують будинки, - 12 (двірники і инш.).

Всіх будинків у розпорядженні Академії вісім:

1-2) Остаточно закріплені за Академією декретом Раднаркому від 25 січня 1921 року - двоє будинків:

1) Осередковий будинок Академії наук - № 54 по вул. Короленка (Володимирській), збудований в 1847 році. Давніш тут був пансіон графині Левашової. Загальна площа 615 кв. саж[нів]. В першому поверсі цього будинку містяться: канцелярія Наукова (Неодмінного секретаря), канцелярія Управи, канцелярія місц[ев]кому та склад видань Академії. На другому й третьому - розміщені комісії: Археографічна, Етнографічиа, Словника живої української мови, Біографічного словника, Історично-географічного словника, Гебраїстична історично-археологічна комісія, Комісія для видавання пам'яток новітнього письменства, Комісія для дослідів над громадськими течіями на Вкраїні, Комісія для виучування народнього права, Комісія для виучування західньо-руського та українського права, кабінети - Ботанічний, Арабо-іранської філології, Філософії права, Демографічний інститут, Семінар для виучування суспільного життя, бібліотеки - Історично-філологічного та Соціяльно-економічного відділів.

2) Другий будинок - № 14 на бульварі Шевченка, збудований року 1804 (там містилася колись 1 гімназія). Загальна площа 1470 кв. саж[нів]. Лиш частину його (576 кв. саж[нів] опосідають властиві установи самої Академії, тобто кабінети: Зоологічний, Антропології та етнології, Геологічний, Математичної фізики, Вищої математики, Ботанічний з гербарієм, Кабінет медицини, Кабінет мистецтва, Інститут української мови наукової, Комісія для складання історичного словника української мови, Науково-педагогічна комісія з Інститутом фізичної культури, Інститут технічної механіки, Фотографічна лабораторія. Значно ж більшу частину, а саме 796 кв. саж[нів], в будинку опосідає автономна Всенародня Бібліотека України. Решту приміщень (98 кв. саж[нів]) відведено під квартири двох академиків (П.А.Тутковського та М.М.Крилова), секретаря Управи та 5 службовців Академії.

3) Переданий Академії наук Київською губнаросвітою 11 грудня 1924 року - будинок № 2 на вул. Чудновського (б[увшій] Терещенківській). Він збудований року 1860. Тут колись містилася дівоча Ольгинська гімназія. Загальна площа 430 кв. саж. В цей будинок після його ремонту мають бути переведені властиві установи Академії із будинку № 14 на бульварі Шевченка, щоб одзволити цей останній будинок цілком для Всенародньої Бібліотеки.

4-6) Закріплені губвиконкомом за Академією, на підставі постійного володіння й користування, три будинки:

4) № 37 по вул.Короленка (на розі М[алої] Підвальної). Загальна площа 560 кв. саж[нів]. З них 84 кв. саж[нів] опосідають Мікробіологічний інститут, Дніпрянська біологічна станція, Катедра експериментальної медицини, Історична секція та редакція «України». Решту приміщень (476 кв. саж[нів]) опосідають приватні особи.

5) № 23 по вул. Жертв Революції (б[увшій] Трьохсвятительській), що

колись належав В.Симиренкові. Загальна площа 203 кв. саж[ні]. Тут розміщені: Музей діячів України, Кабінет українського мистецтва, Зоологічна секція й Археологічний комітет.

Обидва ці будинки (і номер четвертий, і номер п'ятий) утримуються на кошти, що надходять від приватних пожильців в них. Завідувати кожним з цих будинків Управа доручила спеціяльним комісіям із представників тих установ, котрі в будинках отих містяться.

6) Будинок Музею мистецтв (б[увший] ім.Ханенків) на Терещенківській вул. № 13 - має свою окрему управу, незалежну од Управи Академії наук в тісному розумінні.

7) Бібліотечний на Подолі - № 2 на розі Червоного майдану та Набережно-Микольської вулиці; він збудований в 1704 році для тодішньої Київської Академії. В ньому міститься книгозбірня колишньої Духовної Академії, що тепер належить Всенародній Бібліотеці.

8) Будинок друкарні в садибі колишньої Київо-Печерської лаври - загальна площа 446 кв. саж[нів]. Друкарню цю передано в розпорядження Академії за постановою УЕС* у вересні 1922 року. З червня 1923 року друкарня знаходилася в оренді у видавництва «Червоний шлях» (колишн[ій] «Шлях освіти»), а з березня 1925 р. орендує її Державне видавництво України.

Коли для Академії буде звільнено цілком четвертий й п'ятий будинки і відремонтовано третій (б[увшу] Ольгинську гімназію), то це завдовольнить житлові потреби Академії не менш, як років на п'ятеро, а то й більш. Гостро стоїть справа з приміщенням для Кабінету антропології і етнології; для цього, з огляду на безупинне збільшення його колекцій, потрібно призначити окремий, та й то дуже великий будинок.

На всі свої витрати в 1924 році Академія одержала 87768 крб. 84 коп. - виключно від Наркомату освіти. З них:

1) на особовий склад - 61525 крб. 98 коп. (і окремо для трьох декретованих академиків 2160 крб.).

Відсотково витрати на особовий склад розподілялися так: на утримання Президії Академії в 1924 році ішло 1,7 проц. від загальної суми на зарплатню. На утримання дійсних академиків ішло 31,5 проц., утримання наукових робітників - 50 проц., Управи Академії - 2 проц., [Наукової] канцелярії Невідмінного секретаря - 5 проц., канцелярії Управи - 1,6 проц., бухгалтерії - 2,9 проц. і персоналу, що обслуговує будинки, - 5,3 проц.

2) На утримання місц[ев]кому прислано було - 606 крб. 04 коп.

3) Нарахування на соцстрах - 5686 крб. 82 коп.

4) На науково-операційні витрати прислано було 1924 р. 8950 крб. З них 1530 крб. пішло для установ при Катедрі акад. М.С.Грушевського (більш ніж 17 проц., трохи чи не одна п'ята всіх присланих грошей), а 7420 крб. - для решти всіх инших численних установ Академії для усіх трьох її Відділів.

5) На господарські потреби прислано 1924 року 4490 крб. Їх витрачено на оплату комунальних послуг, на дрібний ремонт, на перевезення набутих Академією речей, на придбання спецодягу для служників і деяких речей господарчого інвентаря, на поштові, телеграфні та телефонні зносини.

6) На паливо - 2100 крб. Цієї суми вистачило на зиму тільки тому, що, крім неї, Академія одержала ще й декілька вагонів кам'яного вугілля, яке виміняла на дрова.

---

* Абревіатура російською мовою. Потрібно: УЕР.

7) На ремонт - 2250 крб., замість суми в 32842 крб., в якій Наркомат освіти був затвердив подану від Академії сміту. Щоб привести усі академичні будинки до більш-менш надежного стану, потрібно мати в 1925 році не менш од 45000 крб.

Взагалі увесь 1924 рік з матеріяльного боку, хоч був значно кращий од 1923 р., проминав для Академії під знаком непевности та хитання. Спершу частина співробітників, а восени й ціла Академія опинилася була під загрозою скорочення (затверджено штати, що цілком не відповідали ні потребам, ні навіть фактичному складу співробітників). Кінець року минув в атмосфері непевности, та й тепер у 1925 році Академія живе тимчасовими, надто врізаними, штатами. Недавнє (в лютому 1925 р.) обслідування Академії спеціальною комісією од Роб[ітничо]-сел[янської] інспекції викрило надто болючі з матеріяльного боку сторони академичного життя й подало деякі надії на поліпшення загального стану. Як поїхав Неодмінний секретар акад. А.[Ю.]Кримський до Харкова в квітні 1925 р. клопотатися про покращення матеріяльного стану Академії, він привіз до Київа втішну звістку, що платню штатним співробітникам навіть невдовзі збільшать на 30 проц., а з 1 жовтня - значно більше, та що на ремонт б[увшої] Ольгинської гімназії негайно буде прислано 12500 крб., та що з 1 жовтня засигновано буде на видавництво Академії наук аж 80000 крб. і т.инш. Все це викликає дуже оптимістичні надії, і коли вони здійсняться, то наукове життя Української Академії наук піде, нарешті, нормальним шляхом.

«Звідомлення Української Академії наук у Київі за 1924 рік». - К., 1925.

№ 40*

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК**

*[Не пізніше 12 січня 1925 р.]****
м.Харків

Незважаючи на те що ВУАН тільки шостий рік існує на Вкраїні, що сама вона виникла тільки в полі революції, значить повинні бути в неї всі дані для цього, щоб ВУАН могла стати першою вищою науковою установою революційного характеру, - ВУАН продовжує все-таки своє існування в рамках традиційної чистої науки, відокремленої від проблем сучасного економічного, соціяльного й політичного життя, часто далекої від сучасних завдань нашого радянського будівництва, далекої від завдань, покладених нашою революцією, хоча вона повинна, якраз навпаки, виходити в принципі із проблем нашої революції та жити її завданнями. Доказом такого становища Академії наук являється звідомлення ВУАН з[а] 1922 р., в якому основний Відділ (Соціяльно-економічний) фактично існує тільки на папері.

Причини такого становища ВУАН, крім важких матеріяльних умов, що не дали можливости розвинути працю ВУАН в ширшому масштабі та згідно з завданням нашої революції, такі:

---

* Див. док. № 42, 46.
** Заголовок документа.
*** Дату встановлено за протоколом Спільного зібрання ВУАН №205.

ВУАН, як це підтверджує звідомлення за 1923 рік, продовжує все ще вести працю у своїй первісній структурі, яка передбачає організацію праці ВУАН в трьох Відділах: Історично-філологічному, як першому - основному, Фізично-математичному, як другому, й Соціяльно-економічному, біля яких маються ще окремі установи, що підлягають будь-то загальному віданню ВУАН, будь-то окремим її Відділам.

Структура ця, незважаючи на постанову Раднаркому, що з 13 червня 1921 р.*, про організацію п'ятьох Відділів ВУАН в новому групіруванню, - продовжує все ще існувати як рямки для праці ВУАН, а тим самим й для розподілу наукових сил, що працюють у ВУАН. Через це основний, Третій відділ ВУАН, основний по завданням сучасности, фактично не існує, а весь центр праці ВУАН лежав дотепер в Першому відділі та у зв'язаних з ним наукових установах. Само собою розуміється, що така структура ВУАН і розподіл її робочої сили вельми відбивається на всестороннім розвиненню наукової праці ВУАН, придавлюючи, між иншими, соціяльно-економічні і соціяльно-політичні проблеми традиціями давнього етнографізму.

ВУАН дотепер виключно працювала на київському грунті, відокремлено від инших радянських установ, передовсім від центральних установ, так економічних, як й політичних, що рівно ж не дозволяло зв'язатися ВУАН всебічно з питаннями конкретности. Працюючи відокремлено на київському грунті, ВУАН не мала ніяких зв'язків й з иншими науково-дослідчими установами України, а через це не могла стояти дійсно на висоті свого становища, належного їй як центрові всеукраїнської думки.

ВУАН у своїй первісній структурі являла собою асоціяцію людей, не зовсім фактично зв'язаних з широкими течіями революції, які - очевидно не по своїй вині - і не можуть розвинути як слід широкої ініціятиви в напрямку всебічного розвитку нової революційної науки, з її новими методами й завданнями, опертими на проблемах ленінізму.

Оці-то причини, що випливають із фактичних незалежних від ВУАН обставин, й пояснюють нам, чому ВУАН в Радянській Україні - не зовсім радянська установа по свойому характеру й напрямку праці, а ізольована від сучасного тертя** та ще й з деякою закраскою кастовности, інстанція старого революційного типу.

Щоб поставити працю ВУАН - молодої української центральної наукової установи, революційної по її завданням установи, на належну їй висоту та утворити для неї відповідаючі її завданням умови праці - крім негайного збільшення матеріяльних ресурсів для здійснення її праці, хоч би для надрукування великої кількости нагромаджених рукописів, - ще необхідно в найближчому часі провести деякі реорганізаційні зміни в дотеперішній структурі ВУАН, а саме:

1) Реорганізувати ВУАН у напрямку здійснення постанови Раднаркому з 14 червня 1921 р., утворюючи такі Відділи: перший - Природниче-математичний; другий - Соціяльно-економічний; третій - Культурно-історичний; четвертий - Педагогічний; п'ятий - Медичний.

2) Перевести в середині Відділів такі зміни: поширити Соціяльно-економічний відділ новою Катедрою соціології й філософії; перевести з дотеперішнього Істор[ично]-філолог[ічного] відділу до Соціяльно-економічно-

---

* Дату в документі вказано не вірно. Мається на увазі постанова Раднаркому УСРР «Статут Всеукраїнської Академії наук» від 14 червня 1921 р., ч. III, п. 3 (а-д).

** Так у документі. Потрібно «життя».

го - Комісію для дослідів над громадськими течіями на Вкраїні, організуючи одночасно при тому Відділі, себто Соціяльно-економічному, Катедру соціяльної революції на Вкраїні. Катедра історії України акад. М.Грушевського мусить одійти до Соціяльно-економічного відділу. Історично-філологічний відділ повинен обернутися в Культурно-історичний (мова, література, етнографія, фольклор, археологія).

3) Науково-педагогічну комісію вкупі з Інститутом фізичної культури та з Музеєм дитячої художньої творчости відділити від Істор[ично]-філол[огічного] відділу та покласти як основу до заснування четвертого - Педагогічного відділу, організуючи при ньому відповідні катедри й комісії.

З огляду на теперішній брак висококваліфікованих науково-педагогічних сил, які негайно могли б обійняти посади ординарних академиків педагогіки, можна тимчасово вести академичну працю такого типу як на Відділах через зібрання звичайних керівників, так і тих секцій, що входять у склад Педагогічної комісії. Ця Комісія мусить увійти в тісний контакт із Харківською дослідчою катедрою педології, яка, із свого боку, готова працювати в тісному зв'язку з Педагогічною комісією ВУАН.

4) Установи, які зараз маються при Першому відділі, переорганізувати так: історичну секцію бувш[ого] Наукового т[оварист]ва розв'язати, археологічну секцію визначити в Археологічний комітет, що застосовується при ВУАН. Історично-літературне т[оварист]во треба в найближчому майбутньому переорганізувати на Шевченківський інститут, який би, побіч спеціяльних завдань, зайнявся ще й продовженням популяризації української культури. Комісія для видавання пам'яток укр[аїнської] письменности переходить в Шевче[нківський] інст[итут]. Що торкається Історичного товариства Нестора Літописця, то воно обов'язково повинно відновити самостійну наукову й видавничу свою працю, будь-то як цілком окрема наукова установа, будь-то як спільна установа ВУАН.

5) Рівно ж належить зорганізувати як спільну установу ВУАН Інститут науков[ої] медицини в Харкові, в який би входили всі науково-дослідчі катедри по медицині Лівобережжя.

Інститут перебуватиме в тісному зв'язку з ВУАН, не інкорпоруючись, однак, в ВУАН.

6) Забезпечити у найближчому майбутньому видавання записок ВУАН по окремим її Відділам.

7) Поширити діяльність ВУАН поза межі Києва, організувати в Одесі, Харкові та Катеринославі філії, зоглядно секції ВУАН з відповідними катедрами й комісіями. В першу чергу необхідно таку філію негайно організувати в Харкові для обхоплення праці на Лівобережжі. Харківське наукове товариство, Харківський дослідчий медичний інститут, Фізичний інститут в Одесі і тому подібні інститути й наукові товариства можуть замінити собою потребу філій, перебуваючи в постійному контакті з ВУАН.

8) Необхідно внести деякі поправки в дотеперішню структуру членів і співробітників ВУАН з метою можливости притягнення для наукової праці ВУАН молоді революційні сили України.

Вставка-пояснення. Не можна ставити кожному кандидатові на академика чи на академичного співробітника такі важкі вимоги, які під теперішній момент реально не здійснити. Не можна лишати потрібну катедру*

---

* Тут і далі в документі виділені курсивом «вставки», «пояснення» і «новели», вписані рукою А.Ю.Кримського.

незаміщеною тільки тому, що Відділ бажає бачити на тій катедрі ідеально-бездоганного вченого і не знаходить такого.

Новела. Це стосується до чисто революційних дисциплін, таких, як історія революції, філософія марксизму і т.п. Для наук точних, природничих, філологічних і т.п. треба вибирати академика з-посеред висококваліфікованих учених, до яких з пошаною поставилися б і Російська Академія, і Чехо-Словацька, і инші.

9) Реорганізувати Раду ВУАН в напрямку її демократизації, а саме: Рада ВУАН повинна складатися з виборних представників окремих секцій та комітетів, що працюють у ВУАН, а не виключно з академиків.

Пояснення. На чолі ВУАН стоїть Президія, куди, окрім Президента, Віце-президента і Неодмінного секретаря, входять голови і секретарі Відділів і уповноважений од Наркомосу. Для господарчої роботи Президія виділяє із себе Господарчу управу, а сама регулярно веде все наукове життя Академії. Спільного зібрання або Ради самих академиків - не треба. Раду складено із академиків і з керівників установ (а так само із керівників дослідчих катедр, що мають права членів-кореспондентів), збирається двічі на рік, вислухує доповідь од Президії, дає їй накази і директиви, вибирає намічених на Відділах кандидатів в академики, вибирає й Президію.*

Новела. На чолі Академії стоїть Президія. Президію обирає Рада* (Спільне зібрання) дійсних академиків. Ця Рада академиків сходиться в дні, наперед розписані на цілий рік, переводить вибори академиків і Президії і вирішає принципові питання академичного життя. Два рази на рік Президія скликає широку нараду (совещание!), куди входять і академики, і відповідальні керівники установ і, мабуть, члени-кореспонденти. «Совещанию» належить «полнота мнения».*

Президія і Рада академиків одчитуються перед цим «совещанием», даючи йому докладні відповіді на всі запитання і вислухуючи од нього побажання і поради. Безперечно, що резолюції того «совещания» матимуть велику моральну вагу і для Президії, і для Ради (Спільного зібрання) дійсних академиків в їх діяльности.*

10) Реорганізувати негайно сам адміністративний й господарчий апарат ВУАН в погодженні з потребами, а не з принципами представництва й формального співробітництва.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26316, арк.6-9. Рукопис [*М.І.Яворського*].

---

* Підкреслено в документі.

№41

З ЛИСТА АКАД. Д.І.БАГАЛІЯ АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ЩОДО ВИБОРІВ ПРОФ. М.І.ЯВОРСЬКОГО В ЧЛЕНИ-КОРЕСПОНДЕНТИ ВУАН

18 січня 1925 р.
м.Харків

Дорогий Агатангел Юхимович!

Одержав Вашого листа, де ви пропонуєте мені скласти рецензію на праці М.І.Я[ворського], щоб на підставі її можливо було б обібрати його на члена-кореспондента. Але я рішуче од цього повинен одмовитися - і ясно чому.

Я досі не приймав ніякої участи в справах І Відділу і Спільного зібрання ні взагалі, ні особисто щодо виборів. І мій виступ в цьому окремому випадкові, коли в Академії є штатний* представник Катедри історії України - М.С.Грушевський, який являється у повній мірі компетентним, навіть більше того - безперечно першим* істориком України у всьому обсягові цієї дисципліни, був би, на мій погляд, неприпустимим для мене морально-академично і навіть недоцільним, бо це б внесло величезну смуту в і без того складне життя Академії. Справа ускладнюється ще й становищем М.І.Я[ворського], який являється як-ніяк начальством над Академією - і це, як виявилося з моєї бесіди з ним, він і сам розуміє. В таких обставинах неможливо навіть бути певним, що діло виборів закінчилося б «гладко», бо М.С.[Грушевський] не така проста людина, щоб могла не реагувати на це позбавлення його наукового престижу. А яке б було моє становище, коли б я не міг захищати своєї рецензії і виборів М.І.Я[ворського] в Відділі і на Спільному зібранню?

З цього усього один висновок* (або немає, і tertium non datum)**: обминути в цій справі М.С.Г[рушевського] ніяк не можливо і треба було б його до цієї думки потроху привчити. І зараз залишається той же шлях. Це раз. Вдруге, на мій погляд, треба провадити вибори М.І.[Яворського] не окремо*, а укупі з другими, про яких у вас були приватні бесіди з харківцями у Харкові (С.Ю.Семковський, В.М.Гордон, С.Н.Бернштейн[37], В.Ф.Левицький і т.и.). І треба підготовляти для цього групу, щоб в цьому не побачили нажиму, особливо щодо виборів офіційних представників Наркомосу.

Думку про зміну ad hoe*** правил про вибори треба одкинути - треба вибори робити в існуючих умовах після* підготовки грунту, а не раптом, несподівано. Гадаю, що все ж таки цієї справи не треба одкидати, а лише трохи одкласти, до підготовки грунту. Як самий щирий Ваш приятель і друг, маю певну надію, що й ви приймете также щиро мою думку і мій погляд на цю делікатну справу. [...][4*]

Д.Багалій

НБУВ, ІР, ф.1, спр.22641, арк.1-2 зв. Автограф.

---

* Підкреслено в документі.
** Третього не дано (*лат.*).
*** Діючих, існуючих (*лат.*).
[4*] Знято частину тексту, що не стосується академічних справ.

№42*

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ В СТРУКТУРІ ВУАН ЗГІДНО ПРОПОЗИЦІЙ УКРГОЛОВНАУКИ

19 січня 1925 р.

[...].** 3) Одбулася обміна думками з приводу реорганізації Української Академії наук. Сконстатовано, що з перших-таки моментів свого існування Всеукраїнська Академія наук ставила собі за непохитну засаду і виконувала її: не відчужуватися од життя і його потреб, а навпаки - стоячи на висоті науки, всемірно допомагати радянській державі в її культурному будівництві, зв'язаному з новими, революційними формами громадського ладу. Це сконстатувала про Українську Академію наук і найвища радянська влада. Ще 1919 року, після першого півроку існування Академії, Рада Народніх Комісарів у своєму декреті 4 липня, ч. 3320, за підписом голови Раднаркому Х.Г.Раковського (опубліков[ано] в «Известиях ВУЦИК», ч.85-112, ст.2)***, виразно підкреслила «первостепенное значение Украинской Академии наук, вышедшей из великой революции». І сама Академія наук постійно зазначала цю свою вагу, систематично називаючи себе, прим[іром], у своїх друкованих звідомленнях «дитиною революції» в буквальному розумінні цього слова. І в дальшій своїй еволюції й реорганізації Українська Академія наук не може відступати від усього дотеперішнього напряму, тобто, з одного боку - високо тримати науковий прапор, об'єктивно ведучи наукову працю, а з другого боку - служити своїми знаттями й науковими досягненнями потребам революційного часу.

4) Обговорювалися ті побажання декотрих членів Укрголовнауки, які привіз Неодмінний секретар з Харкова.

П о с т а н о в л е н о:

а) Академія повинна стати в центрі наукового життя на Вкраїні, перебуваючи в постійному зв'язку з сіткою дослідчих катедр та иншими науково-дослідчими інституціями.

б) Треба зорганізувати Медичний відділ або як зовсім самостійний Відділ Академії, або як п[ід]відділ Фізично-математичного відділу.

в) Педагогічну комісію (з Інститутом фізичної культури та Музеєм дитячої творчости) треба зреорганізувати так, щоб вона виявляла інтенсивнішу, енергійнішу діяльність, для чого варто поширити її склад новими членами. Голова цієї Комісії акад. О.В.Корчак-Чепурківський та давнішній голова акад. С.О.Єфремов, та ще акад. Б.І.Срезневський мають у найближчому часі виробити й подати Спільному зібранню конкретний проект для реорганізації.

За браком часу розгляд дальших побажань Укрголовнауки одкладено до найближчого Спільного зібрання.

Голова-президент ВУАН *В.Липський*
Неодмінний секретар ВУАН *А.Кримський*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26318, арк.1-2. Засвідчена копія. Машинопис.

* Див. док. № 40, 46.

** Вилучено з тексту ті пункти протоколу, в яких йдеться про затвердження попереднього протоколу Спільного зібрання та про розподіл наочного приладдя між установами ВУАН. Див. «Додатки» (Регести протоколів).

*** Декрет РНК УСРР «Про охоронні грамоти для академиків і директорів установ УАН» від 4 липня 1919 р.

№43*

КЛОПОТАННЯ АКАДЕМІКІВ В.М.ПЕРЕТЦА, Д.К.ЗАБОЛОТНОГО, В.О. КІСТЯКІВСЬКОГО ДО ВУАН ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЇ ВДОВІ КОЛЕКЦІОНЕРА ПРОФ. В.О.ЩАВИНСЬКОГО

26 січня 1925 р.
м.Ленінград

27 грудня 1924 року в Ленінграді загинув від руки грабіжника-бандита видатний учений, професор Василь Олександрович Щавинський (народ[ився] 1868 [р.]). В своїй особі він об'єднав два фахи, які рідко сполучаються: натураліста (хеміка) та історика мистецтва. З поля першого з цих фахів ним зроблено дуже багато корисних розшукувань та наукових придбань, що цитуються вченими-фахівцями.

Все життя працюючи, на свої зарібки В[асиль] О[лександрович] зібрав значну кількість картин видатних майстрів голяндської школи, колекцію української порцеляни та бібліотеку - з історії мистецтва та українознавства. Все це він призначив для свойого народу в особі вищої наукової установи України - Академії наук та її музеїв.

Виконуючи його волю, в цей час вдова В.О.Щавинського, яка залишилася цілком позбавленою всяких засобів до життя, передає цей дар по призначенню, воліючи краще залишитися без нічого, аніж порушити волю свого чоловіка. Варто додати, що вона слабує на астму, і це ставить їй перешкоди нести які-небудь службові обов'язки.

Все вищезгадане в цілокупности примушує нас, яко членів Всеукраїнської Академії наук, удатися до неї з просьбою:

1) негайно попіклуватися перед відповідною установою про призначення вдові В.О.Щавинського - Оксані Олексіївні - персональної пенсії за заслуги чоловіка та її щедрий дар (по приблизному підрахунку - не менш від 30 тисяч крб.), що має величезне культурно-просвітнє значіння;

2) приймаючи на увагу цілковиту незабезпеченість Оксани Олексіївни, тимчасово дати їй матеріяльну підтримку до менту видачі пенсії.

Дійсні члени Всеукраїнської Академії наук:
Володимир Перетц
Володимир Кистяківський
Данило Заболотний

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26322, арк.5. Оригінал. Машинопис.

---

* Див. док. № 34.

№44

ЛИСТ ВУАН УКРГОЛОВНАУЦІ ПРО ВНЕСЕННЯ ДО ШТАТНОГО РОЗПИСУ ВУАН ПРАВОПИСНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМІСІЇ І ВІДДІЛУ

27 січня 1925 р.

Не мавши права громадянства в кол[ишній] царській Росії, українська літературна мова не змогла виробити єдиного, загальноприйнятого правопису. Мало не кожне видавництво, мало не кожний автор дотримувалися (у деталях, звичайно) своїх власних правил, доходячи іноді до смішної впертости (згадати хоч би Нечуя-Левицького).

Удержавлення української мови, заведення до державних установ, до школи вимагає усунення всяких, хоч би й найдрібніших розбіжностей, установлення певної твердої норми. Українізація державного апарату, що провадиться в нас останніми часами, особливо гостро поставила на порядок дня ці питання, давши деяку зброю в руки ворогам українізації. Тимто справу встановлення українського правопису вважати треба до певної міри за справу державної ваги.

Вирішення її віддати можна, звичайно, тільки ВУАН - і через її характер найвищої Всеукраїнської наукової установи, і через те, що в ВУАН фактично згуртовані мало не всі українські філологічні сили. Та до академичних штатів, поданих до Раднаркому, випадково не занесено Правописної комісії, яка фактично існує в Академії.

Комісія ця працює під керуванням акад. А.[Ю.]Кримського, а до її складу входить весь склад Комісії словника живої української мови й окремі спеціялісти-філологи (в разі потреби й іногородні). Але для нормальної й успішної праці такої Комісії необхідні дві штатні посади: штатного наукового співробітника-спеціяліста та наукового секретаря. На їх обов'язку лежатиме систематизація пророблено Комісією матеріялу та підготування до друку давно наміченої «Системи українського правопису» та «Повного укр[аїнського] правописного словника».

Сподіваючись, що потреба штатності такої Комісії не викличе з боку Укрголовнауки ніяких заперечень, ВУАН прохає завести до гурту штатних академичних установ Правописну комісію і включити до поданих на затвердження Раднаркому академичних штатів ще дві платні посади: наукового співробітника-спеціяліста та наукового секретаря.

За Президента ВУАН, академик *Сергій Єфремов*
Невідмінний секретар, академик *А. Кримський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.953, арк.81-81 зв. Оригінал. Машинопис.

№45

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ МАЛОЇ ПРЕЗИДІЇ ВУЦВК ПРО ТИМЧАСОВЕ ПРИПИНЕННЯ ВИСИЛКИ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ АКАД. М.П.ВАСИЛЕНКА

3 лютого 1925 р.
м.Харків

Підтвердити попереднє розпорядження Секретаря ВУЦВК [П.І.]Буценка про тимчасове припинення виселення за межі УСРР гр[омадянина] Василенка М.П. до того часу, поки його справа не буде остаточно вирішена Президією ВУЦВК.

Секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету
[П.І.]Буценко
Оригінал за належними підписами.
Керуючий справами *

НБУВ, ІР, ф.40, спр.1014, арк.1. Машинопис. Засвідчена копія.

№46 **

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН У СТРУКТУРУ І Й ІІІ ВІДДІЛІВ

9 лютого 1925 р.

[...]*** 3) Заслухано повідомлення про спільну нараду Історично-філологічного та Соціяльно-економічного відділів в справі тих змін у структурі обох Відділів, які, може, треба було б внести [в] проект нового статуту Академії наук, що виробляється згідно з побажаннями Укрголовнауки. Сконстатовано було, що до єдиного вирішення згадана нарада не прийшла, і що думки членів тієї наради поділилися так, що одна частина присутніх висловлювалася за повне злиття обох Відділів, друга частина - за перенесення декотрих дисциплін Історично-філологічного відділу на Соц[іяльно]-економічний, третя - за залишення обох Відділів у їхньому дотеперішньому становищі, і, нарешті, одна частина зовсім утрималася од усякого голосування.

Голосування на Спільному зібранні академиків усіх трьох Відділів Академії наук дало такі результати: 9 голосів висловилися за те, щоб загальна структура Історично-філологічного та Соціяльно-економічного відділів за-

---

* Підпис не прочитано.
** Див. док. №40, 42.
*** З тексту вилучено відомості про затвердження попереднього протоколу Спільного зібрання.

лишалася така сама, яка була досі; 2 голоси висловилися за те, щоб поробити реорганізаційні зміни; 7 академиків утрималися од голосування. [...]*

Голова-президент, академік *В.І.Липський*
Дійсні члени, академики *М.П.Василенко, Є.П.Вотчал, О.М.Гіляров, Д.О.Граве, М.С.Грушевський, С.О.Єфремов, М.Ф.Кащенко, О.В.Корчак-Чепурківський, М.М.Крилов, А.М.Лобода, Ф. І.Міщенко, О.П.Новицький, В.О.Плотников, М.В.Птуха, Г.В.Пфейффер, Б.І.Срезневський, П.А.Тутковський, В.Ю.Шапошников*
Неодмінний секретар, акад. *А.Ю.Кримський*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26321, арк.1. Оригінал. Машинопис.

№47

ЛИСТ ЗАСТУПНИКА НАРКОМА ОСВІТИ УСРР Я.П.РЯППО АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ПРО ЗМІНУ В СТРУКТУРІ ВУАН

18 лютого 1925 р.
м.Харків

Я получил Ваше письмо с приложением копии протокола за №210, из которого видно, что молоденький М.Птуха действительно пытается всякой мелочью дезорганизовать академическую жизнь.

Очевидно, слабое III Отделение в лице М.Птухи старается пополнить свои достижения внутренними распрями. Надеемся, что М.Птуха в III Отделении будет в единственном числе. Можете заявить М.Птухе от Главнауки и тем, кто с ним солидарны, что «векселя» академика А.Крымского, данные им шестилетней деятельностью во главе Академии, даны и выполнены им не только перед Наркомпросом, но и перед всей Украинской Советской Республикой.

Наркомпрос надеется видеть вас и впредь на прежнем посту как одного из основоположников Академии и мудро направлявшим ее деятельность на пользу страны.

Нет сомнения, что в дальнейшем жизнь Академии и ее лучших сил пойдет в более благоприятных условиях. Президиум ВУЦИК недавно внимательно заслушал мой доклад о работе Академии и о ее нуждах и подтвердил необходимость дополнительного ассигнования средств по нашей заявке, какую мы внесем в Совнарком. Кроме этого, Президиум постановил заслушать в ближайшее время мой доклад также о предстоящих планах работы Академии и о ее реорганизации.

Никакого разрушения здесь мы не ставим, а будем вносить то, что по мудрому размышлению необходимо, чтобы Украинская Академия выросла и окрепла.

---

* З тексту вилучено відомості про господарські справи.

На днях в Киев выезжает тов. [М.И.]Яворский и представитель РКИ для обследования Академии. Ваши указания и пожелания будут здесь весьма ценны.

Желательно было бы, если бы Вы набросали те главные моменты работы (наприм[ер], по издательству), какие Академия считает важнейшим в предстоящем академическом году. Через тов. [М.И.]Яворского они поспели бы к моему докладу.

С товарищеским приветом Ваш *Я.Ряппо*

На документі помітка: «Таємно».

НБУВ, ІР, ф.1, спр.24146, арк.1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

№48

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ПРО ПЕРЕОБРАННЯ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ

23 лютого 1925 р.

1. На повістці було поставлено переобрання цілої Президії, але значна частина академиків з усіх трьох Відділів висловила свою думку, що під час переведення реформи в Академії наук недоцільно обирати нову Президію. На це Віце-президент акад. С.О.Єфремов заявив, що переобрання має бути для теперішньої Президії висловом недовіри чи довіри, без якої їй важко нести свої повинности. Акад. [О.П.] Новицький і інші запропонували замінити нові вибори попросту потайним голосуванням про довіру цілій Президії одразу. І Голова-президент, і Віце-президент, і Неодмінний секретар на те одказали, що вони не згоджуються на вислов довіри цілій Президії як єдиній колегії, а можуть пристати тільки на голосування про кожного члена Президії зокрема. Неодмінний секретар А.Ю.Кримський додав до цього, що він особливо відчуває потребу вислухати вотум довіри або недовіри для себе індивідуально. Він - переконаний комуніст і, не вважаючи на все бажання акад. А.Ю.Кримського йти соборно з усіма до спільної всім однаково дорогої наукової мети, мабуть, у декого з академиків може виникнути побоювання, що думки й настрої акад. А.Ю.Кримського могли б, часом, піти врозріз з думками й настроями инших академиків - людьми аполітичними або безпартійними. Саме тепер, коли відбувається реформа Академії в дусі совітизації, акад. А.Ю.Кримський мусить точно знати, яка частина академиків довіряє йому секретарювати під цю відповідальну пору й яка частина не довіряє.

Постановлено: потайно балотирувати вотум довіри для кожного члена Президії зокрема.

Вислід потайного балотирування в цій справі: а) Голові-президенту акад. В.І.Липському довіру висловили 17 голосів, недовіру 5, один - утримавсь, б) Віце-президентові акад. С.О.Єфремову висловили довіру 21 голос, недовіру - 2 (два), в) Неодмінному секретареві акад. А.Ю.Кримському висловили довіру 17 голосів, недовіру - 6 (шість).

Після того Президія згодилася виконувати далі свої обов'язки без пере-

обрання. Неодмінний секретар акад. А.Ю.Кримський зазначив, що знаючи висловлену йому потайним голосуванням довіру 3/4 Спільного зібрання академиків всіх трьох Відділів і недовіру однієї четвертини, він повинен зробити з того відповідні логічні висновки, але підкреслює, що його хороба (сильна астма, ускладнена малярією), незалежно од нього, може припинити його працю передше, ніж доведено буде реформу Академії до краю. [...]*

Голова-президент, академик *В.І.Липський*
Дійсні члени, академики: *М.Т.Біляшевський, М.П.Василенко, К.Г.Воблий, Є.П.Вотчал, О.М.Гіляров, Д.О.Граве, М.С.Грушевський, С.О.Єфремов, М.Ф.Кащенко, О.В.Корчак-Чепурківський, М.М.Крилов, А.М.Лобода, Ф.І.Мищенко, О.П.Новицький, В.О.Плотников, М.В.Птуха, Г.В.Пфейффер, П.А.Тутковський, О.В.Фомін, В.Ю.Шапошников, І.І.Шмальгаузен*
Неодмінний секретар, академик *А.Ю.Кримський*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26323, арк.1-2. Оригінал. Машинопис.

№49

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА УПРАВЛЯЮЧОГО СПРАВАМИ НАУКОВОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ВУАН П.П.ЛОЗІЄВА ЧЛЕНОВІ КОМІСІЇ НК РСІ УСРР ДЛЯ ОБСТЕЖЕННЯ ВУАН ПРО УМОВИ РОБОТИ КАНЦЕЛЯРІЇ

27 лютого 1925 р.

Шефом Наукової канцелярії ВУАН являється Неодмінний секретар Академії наук. Наукова канцелярія має своїм завданням задовольнити вимоги організаційного, адміністративного та наукового життя Академії наук та всіх сполучених з нею численних установ. Окрім того, Наукова канцелярія піддержує зв'язок і всі зносини, чуло відповідаючи на всі запитання центру та зовнішнього життя.

Роботу Наукової канцелярії можна простежити по відділу її регістратури та пошти, вхідних №№ з 1 січня ц.р. по 26 лютого того ж року було 1146. Вступних поштових закордонних посилок - 428. Передано до Всенародньої Бібліотеки через регістр книжок- 293. Передано до инших установ ВУАН книжок - 123. Надіслано за кордон відправлень - 381. Передано на пошту внутрішню ріжнього листування - 536. Рознесено по Київу - 610. Цю внутрішню роботу: ведення персонального столу, виконання постанов Відділів та Спільного зібрання, сама протокольна частина, складання ріжних (по самих різноманітних питаннях) записок, складання вимогових відомостів на книжки та приладдя з закордону...** все те, що характеризує та відзначає Наукову канцелярію Академії наук од инших канцелярій державних

---

* Знято з тексту пункти, що стосуються затверджень позаштатних академіків ВУАН. Див. «Додатки» (Регести протоколів).

** Крапки в документі.

установ, все це виконує склад канцелярії, що його складають 11 осіб.

1 - керуючий справами, 3 - завідуючі діловодством Відділів, 1 - завідуючий діловодством Спільного зібрання, 1 - архівар, 2 - машиністки, 1 - реєстраторка, 1 - кореспондент, 1 - кур'єр - всього 11 осіб.

Цей кур'єр, єдиний на всю Академію наук, другого немає, розносить таку шалену кількість листування, що просто диву даєшся, як ще досі на це не звернула своєї уваги охорона праці. Багато років зазначалася фізична неможливість виконати вчасно все те, що спадає на плечі цього єдиного академичного кур'єра: він, окрім своїх прямих обов'язків розносити пакунки Наукової канцелярії та убирати її, мусить ще й розвозити коректури авторам, перевозити папір та видання, ліпше сказати, бути всім на все. І за все це одержує він тільки 15 карбованців. Правда, велика платня? Всього 50 копійок на день.

Характер праці в Науковій канцелярії зв'язує решту співробітників з певними урядковими годинами й цим самим позбавляє їх змоги приробити до свого надто мізерного утримання десь инше. Під час останньої перетарифікації завідуючих діловодством, та й инших співробітників канцелярії, було проти инших співробітників Академії (раніш вони стояли нарівні, а то й ще вище в розряді) знижено. Так, керуючий справами Наукової канцелярії, а вона в Академії головніший нерв життя, раніш стояв в 17 розряді (потім, коли не хватило якось грошей - в 15-14 р[озряді]), так він, стоючи весь час з самого заснування Академії наук нарівні з зав[ідуючим] бухгалтерією Академії, тепер переведений до десятого розряду, зветься зав[ідуючий] п[ід]відділом. В той самий час бухгалтер головний переведений до 11 розряду (був раніш теж 10 р[озряд], а потім постановою місцевої РКК підвищений). Завідуючі діловодством, якраз ті самі зав[ідуючі] п[ід]відділами, до яких незрозуміло чому прирівняно керуючого справами Наукової канцелярії, вони раніше йшли нарівні з бухгалтерами, тепер стоять після останньої перетаріфікації в 7 розряді; бухгалтери стоять (знов-таки постановою місцевого РКК) в 8 розряді. Прикладів таких неув'язок по всій Академії наук сила, але ці найбільш яскраві. Робота в Науковій канцелярії тим часом все збільшується. І це нормально? В той час, як в бухгалтерії оперують з твердими сумами (особливо це відзначається в Академії наук) і можна наперед майже точно вирахувати фахівцю, скільки роботи припадає на той чи инший місяць кварталу, в Науковій канцелярії - якраз навпаки: робота розгортається паралельно до нестримного розвитку організації наукової роботи в державі. І в той час, як за збільшенням кредитів установі рахівництво йде вперед в арифметичній прогресії, організаційна та адміністративна робота, робота творча росте геометрично. Зниження ж платні апаратові творчому веде тільки до пам'ятиву, дипломатичних хорувань, підробітків, все за рахунок робочого часу в установі. Не кажу вже про психологічний вплив таких явищ.

Вироблення різноманітних докладних записок поруч з виконанням адміністративних завдань вимагає від співробітників Наукової канцелярії особливих умов, в яких мусила б проходити їх праця.

Це умови такі:

а) грошове забезпечення (всяке сполучення, як показав досвід, неможливе);

б) гігієнічні умови: світле помешкання з необхідною кубатурою;

в) технічні умови: забезпечення знаряддями та необхідною меблею; спеціяльна кімната для архіву.

Що єсть на ділі. Співробітники, віддаючи весь свій час роботі, не одержують достатнього утримання. Керуючий справами одержує 50 крб.; кур'єр - 15 крб. на місяць. Ніяких нагрузок або позаурочних не дозволено. Я не знаю установ, в яких би ще так дешево оцінювався день робітників.

Кубатура помешкання Наукової канцелярії настільки мала, що її приходиться навести. На кожну особу приходиться 1,46 куба. Розрахунок: 10 службовців Наукової канцелярії, 3 службовці Видавничої комісії та 7 відвідувачів (в середньому на кожну робочу годину).

Помешкання без всякої вентіляції, коли не рахувати протягу, що дме знадвору через двері.

Технічні умови праці абсолютно неможливі: машинок, а тим самим й машинисток, зовсім не хватає для виконання однієї тільки біжучої роботи. Приходиться одкладати майже всю наукову «працю», обмежуючись «ударними» завданнями. Наукові праці, що їх дають автори, передруковуються вранці до 10 год. ранку або після 4 [год.], коли вся академична робота закінчена вже. За цю позачергову роботу машинистки здобувають платню, але не з академичних коштів, а з коштів власної кишені самих авторів.

Така напружена ненормальна робота впливає на здоровля робітника і веде до того, що в наслідку ми маємо великий відсоток захорувань з перевтомою, неврозом в ріжних його проявах, не кажучи вже про ріжні, тісно зв'язані з виробництвом, соціяльні хороби.

На продукцію апарату впливає й те, що в робочих кімнатах весь час гуде толчея натовпу, який совається між робітниками, не даючи змоги зовсім працювати. Гуркіт машинок, дзвони телефону, перепитування та балачки одвідувачів, ріжні запитання, поштарі, доклади діловодів секретарям Відділів, телефонограми, апофеоз - прийом одвідувачів Неодмінним секретарем Академії наук (у нього, як і в Президента Академії, немає прийомного кабінету, і от він приймає всіх в одному з кутків канцелярії), все це шумить, реве, забиває памороки робітника, примушує мимоволі иноді скочити з місця, бігти на вулицю, щоби ковтнути свіжого повітря.

І ще одно - нема шафів, нема окремої кімнати для архіву. Нема певности в цілости архіву й академичних справ. Нема посади зав[ідуючого] архівом (рахувати архівара особою, що відповідає за архів, не можна: по платні стоїть нижче за регістратора), тим часом Наукова канцелярія, в чому мала можливість упевнитися РСІ, має свій досить поважний впорядкований архів: науковий, адміністративний, організаційний та як додаток до нього - персональний стіл.

От все, що особливо різко кидається в очі. Можна багато писати, але, здається, й цього досить.

Побажання, але боюсь їх висловлювати, щоб не сталося з ними те саме, що й з усіма иншими робітників освіти побажаннями, наприклад, Будинок для робітників науки. Його необхідність яскраво креслять самі анкети РСІ, що їх було розповсюджено під час обслідування ВУАН.

[Управляючий справами Наукової канцелярії ВУАН] *П.Лозієв*

ЦДАВО України, ф.539, оп.3, спр.1425, арк.138-139. Оригінал. Машинопис.

№50*

ЛИСТ АКАД. М.С.ГРУШЕВСЬКОГО УКРГОЛОВНАУЦІ ПРО ПЕРЕВЕДЕННЯ З ПРАГИ ДО КИЄВА УКРАЇНСЬКОГО СОЦІОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ

[Лютий 1925 р.] **

Дня 31 березня 1924 р. на засіданню колегії Укрголовпросвіти був мною предложений плян перенесення до Київа і реорганізації при ВУАН Українського соціологічного інституту, організованого мною в р[оках] 1919-1923 за кордоном. План сей був перед тим розглянений і ухвалений I і III Відділами ВУАН, котрі й признали бажаним, щоб сей Український соціологічний інститут далі існував при Істор[ично]-філологічнім відділі ВУАН. Колегія Укрголовпрофосвіти, заслухавши, постановила: «Вопрос об Украинском социологическом ин[ституту]те - Научкому согласовать с И[нституту]-том марксизма» (протокол 13 від 31 березня 1924 р.). Мені ж устно поручено розпочату роботу в Соціол[огічному] інституті проізвести поки що, до розрішення справи, фактично при Катедрі ВУАН. З того часу скоро буде рік. Фактично я таки й вів сю роботу при Катедрі, для чого зав'язано було Комісію культурно-історичну й Комісію іст[орії] пісенности. Одначе робота сих комісій не може вповні заступити Укр[аїнського] соц[іологічного] інституту, а за кордоном його непевний стан дає привід переймати його фірму ріжним менш відповідним організаціям. Тому, випустивши сими днями збірник праць одного з вихованців і співробітників Укр[аїнського] соц[іологічного] інституту (з примітивної культури, розвідки і доповіді Катерини Грушевської), як ілюстрацію його роботи, спеціяльного його семинарія примітивної культури, я поставив сю справу на I Відділі Академії - котрий поставився з повним признанням до сеї справи - і поновляю її отсим перед Укрголовнаукою. Я вважаю, що був би час позитивно розв'язати справу перенесення Укр[аїнського] соц[іологічного] інституту і прошу згоди і відповідної дотації для нього як Інститута при ВУАН. В передмові до згаданої книги мною вияснені спеціяльно характер, вагу і завдання його семінарія примітивної культури і з нього вважав би почати організацію. Тому просив би на осінь 1925 р. дотації на виписку літератури, на перевіз бібліотеки У[країнського] [соціологічного] інституту з-за кордону та утворення посад двох керівників семінарія (в відділах примітивної культури і українського фольклору - досліду над анальогіями укр[аїнського] фольклюру з примітивною культурою), по 14 розряду нового тарифу, двох молодших асистентів 8 розряду і бібліотекаря-діловода 7 розряду.

Академик *М.Грушевський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.953, арк.202. Оригінал. Машинопис.

---

* Див. док. № 57, п.1.

** Дату встановлено за протоколами Спільного зібрання ВУАН.

№51

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ЗАВІДУЮЧОГО ЄВРЕЙСЬКОЮ ІСТОРИЧНОЮ КОМІСІЄЮ ВУАН ДО УКРГОЛОВНАУКИ З ПРОПОЗИЦІЄЮ ВВЕСТИ У ВУЗАХ УСРР СИСТЕМАТИЧНИЙ КУРС ЛЕКЦІЙ З ІСТОРІЇ ЄВРЕЙСЬКОГО НАРОДУ

3 березня 1925 р.

Настоящее время, когда правительственная политика разрешила национальный вопрос во всем его объеме, когда правительство стремится к установлению братских отношений между всеми нациями, которые до революции не переставали враждовать между собою, о чем немало позаботилось царское правительство, необходимо, чтобы все эти народности получили правильное представление о тех, кого они считали всегда своими врагами. Среди этих народностей особенное, исключительно неблагоприятное место занимала и занимает нация еврейская.

Вековые предрассудки относительно евреев, усиленно распространявшиеся и поддерживавшиеся самодержавием, успели сделать свое злое дело. Что бы не говорилось о евреях, какие бы нелепые сказки и клеветы о них не распространялись, они всегда воспринимались как нечто несомненное, абсолютно верное. Объясняется это, главным образом, тем, что среди христианских народностей, заселяющих бывшую Российскую империю, редко встречался человек, который бы научно, всесторонне был знаком с историей и литературой евреев. Поэтому ненависть к евреям пустила глубокие корни и даже в настоящее время, когда наружное отношение к ним изменилось заметно к лучшему, все-таки немало еще найдется людей, не успевших изжить старые предрассудки векового антагонизма.

Необходимо поэтому ознакомить молодое поколение, воспитываемое на других началах - началах братства и любви, с историей евреев в бывшей России вообще и на Украине в частности. Сказанное имеет особенное значение в отношении Украины: Хмельниччина и Гайдамаччина немало способствовали возникновению среди украинского народа недоброжелательного отношения к евреям, в чем не без вины и некоторые украинские историки, которые несколько односторонне освещали события.

Чрезвычайно важно было бы осветить политическое, правовое и социальное положение евреев на Украине, начиная с древнейших времен вплоть до революции. Масса архивного материала - эти немые, но беспристрастные свидетели прошлого евреев на Украине, дают полную возможность объективного освещения и изучения взаимоотношений, существовавших между евреями и украинским народом.

Сделать это необходимо не только путем распространения соответствующих литературных материалов, но и путем пропаганды с кафедры вузов. Автор этой записки, читавший в прошлом году в Киевском археологическом институте курс еврейской истории, вполне в этом убедился. Его внимательно слушали студенты этого института и посторонние лица, среди которых преобладали украинцы.

Необходимо ввести специальный систематический курс таких лекций, если не во всех вузах, то, по крайней мере, в некоторых из них, как, напр[имер], в КИНО, КИНХ, Торгово-промышленном техникуме и др.

Ввиду изложенных соображений прошу Главнауку рассмотреть данный вопрос и дать ему соответствующее разрешение.

Ученый специалист при ВУАН, заведующий Еврейско-исторической комиссией:
Без підпису

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.244, арк.390. Машинопис. Копія.

№52

ВИСНОВКИ ОБСЛІДУВАННЯ ВУАН КОМІСІЄЮ НАРКОМАТУ РОБІТНИЧО-СЕЛЯНСЬКОЇ ІНСПЕКЦІЇ УСРР*

26 березня [1925 р.] **

І. ПОЗИТИВНІ ЯВИЩА В ПРАЦІ ВУАН

1. Незважаючи на скрутні умови для ВУАН за часів громадянської війни та голодових років, ВУАН, дякуючи самовідданій праці своїх членів і співробітників, безупинно, від перших днів свого заснування, росла і на протязі шестирічного свого існування настільки виросла й оформилася, що змогла своїми науковими установами охопити в основних напрямках хоч не всі, то бодай більшу част[ину] головніших ділянок наукової праці; це виявилося, передусім, в організації численних катедр та зв'язаних з ними комісій, об'єднаних в трьох основних Відділах ВУАН.

2. Незважаючи на згадані важкі умови свого існування, ВУАН змогла все-таки не тільки зібрати біля себе найбільш авторитетні наукові сили на Вкраїні та майже увесь науковий актив Києва, але ще й створила для своєї наукової праці власними силами і за допомогою громадянства багату й широку базу, скупчуючи у Всенародній Бібліотеці і при своїх відділах та кабінетах неоціненний нині бібліотечний матеріял та організуючи багаті лабораторії й музеї; таким чином, ВУАН завоювала собі не тільки центральне місце в науковій праці, про що свідчить й відповідний авторитет в міжнародній науці, про що свідчить зв'язок як в цілому, так і персональний з найбільш авторитетними науковими установами за кордоном.

3. Як продукт української революції, ВУАН в цілому найменш зв'язана з капіталістичним минулим, через те в межах своїх можливостей, безперечно, стає у своїй науковій праці на шлях до активної участі в радянському будівництві України. Це виявляється в обслуговуванні радянського будівництва шляхом розроблювання питань, які торкаються в першу чергу розвитку продукційних сил України (це можна констатувати на праці установ Фізично-математичного відділу Академії), зокрема виявляється в допомозі вивчення розвитку української культури, особливо в допомозі українізації, що на свої плечі взяв головним чином Історично-філологічний відділ.

4. ВУАН у своїй праці пішла не одним тільки академичним шляхом, на якому здобула великі досягнення, а ще й в межах своєї можливості почала активно обслуговувати здобутками своєї праці широкі [кола] населення як в

---

* Заголовок документа.

** Рік встановлено за протоколом Спільного зібрання № 213.

Києві, так і через Наукові товариства на периферії, влаштовуючи прилюдні виставки, організуючи при них низку публічних лекцій і докладів, відбуваючи систематично публічні засідання наукові та надто персонально зв'язуючи своїх співробітників з вузами й иншими школами.

5. В зв'язку з національною політикою радянської влади процес совєтизації ВУАН починає бути вже виразний і нестримний; це є результат, з одного боку - ступеневого усвідомлення членів і співробітників ВУАН їх ролі як активних чиновників в будуванні радянської культури, з другого боку - завдячує правильне, в основному, керівни[цтво] діяльності Президії, що виявилось в напрямку наближення праці ВУАН до сучасних завдань радянського будівництва.

6. Для успіху українізації ВУАН поклала основу і підготовила міцний грунт всією своєю шестирічною роботою, а надто видавничою діяльністю. Видання ВУАН, зокрема з галузів природничих, фізично-математичних й инших наукових дисциплін, збагатили українську наукову ниву й термінологією. Матеріяли, які зібрала ВУАН через свої комісії - Комісію живої мови, Комісію історичного словника та Інститут наукової мови, - і які вже вона почала видавати, кладуть тверді підвалини для організованого, науково-обгрунтованого переведення українізації. Крім того, ВУАН й її комісії почасти допомагали державним установам консультаційними порадами в справах мови, термінології й редагування видань ДВУ.

II. НЕГАТИВНІ ЯВИЩА В ДІЯЛЬНОСТІ ВУАН

Але поруч цих надзвичайно великих досягнень ВУАН в важких умовах її існування є ще багато і негативних явищ, що, з одного боку, походять з причин, незалежних від ВУАН, з другого боку, мають своє джерело в ній самій.

Такими явищами є:

1. Відсутність твердих і задовольняючих кредитів як на заробітну платню, так і для науково-операційних витрат, на господарські видатки й на видавництво. Затверджений Раднаркомом бюджет ВУАН на 1924-[19]25 фінансовий рік абсолютно не відповідає навіть мінімальним вимогам ВУАН в її науковій праці, не забезпечуючи як слід ані кількості штатних робітників, ані їх персональних ставок, ані, врешті, науково-операційних потреб на наладження праці по лабораторіях.

2. Незважаючи на зав'язання ВУАН зносин із закордоном, відчувається ще відсутність нормальних умов для наукових взаємин ВУАН з науковими установами за кордоном; зокрема бюрократичний процес утруднює своєчасне одержання з-за кордону наукового приладдя й наукової літератури, що сильно відбивається на нормальній науковій праці ВУАН.

3. Відсутність належної уваги до ВУАН з боку деяких радянських та громадських органів, що виявилося, з одного боку, хоча би при задоволенні біжучих матеріальних потреб ВУАН в цілому і її наукових робітників зокрема; з другого боку, в тому, що ВУАН не як слід притягувано до участі в радянському будівництві і взагалі до участі в широкому громадянському житті. Це особливо виявляється у відношенні до ВУАН на місцях.

Поруч названих вище незалежних від ВУАН умов, що стояли подекуди на перешкоді нормальному життю ВУАН, були ще й умови внутрішнього характеру, які в не меншій мірі перешкоджали ВУАН розвинути належну діяльність.

4. Одною із таких умов, що їх пояснення треба шукати в стихійному рості ВУАН, була, по-перше, відсутність повної суцільності в науковій та

громадській праці ВУАН. ВУАН дотепер не стала ще єдиним організатором, що базував би свою працю на принципах певної колективності, і вся велетенська праця ВУАН проходила дотепер, з одного боку, подекуди кустарним способом навіть в царині одного й того самого Відділу, в якому часто-густо одна група працювала без ув'язки з другою групою; з другого боку, без достат[нього] єднання так званого старого й нового покоління в одну цілість.

5. Неминучим висновком відсутності суцільності в праці ВУАН була відсутність виразної плановості в тій праці. Праця окремих груп намічалася й велася подекуди випадково, не зливаючися в одну обдуману загальну цілісність; установи творилися випадково, часто-густо паралельного та зайвого характеру. Ця випадковість в організації, з одного боку, [і] відсутність сукупності, [з другого], й були причиною, що не всі Відділи і навіть не всі групи в одному й тому ж Відділі розвивалися не завсігди з однаковим темпом і з однаковим зацікавленням з боку керуючих органів ВУАН, що негативно відбивалося і на праці окремих Відділів, і на праці ВУАН в цілому.

6. Урядові центри, приступивши до планового переведення українізації, не досить повно скористалися можливостями і науковими ресурсами в цій справі ВУАН. До вироблення планів українізації ВУАН не була притягнена; до ВУАН зверталися лише як до органу виконавчого, що має тільки постачати матеріяли. З свого боку, ВУАН не виявила належної ініціятиви в цій справі, не представляла урядові своїх планів і проектів, скерованих до можливого прискорення і кращої постановки справи українізації. ВУАН мало зробила для того, щоби опрацювати, удосконалити й поповнити систему правопису відповідно тим потребам, які виявилися до цього часу. Поміж окремими комісіями, які працюють над збиранням і упорядкуванням матеріялу до видання ріжних словників (Комісія живої мови, Інститут наукової мови, Комісія історичного словника), не було потрібного організаційного зв'язку і ділового контакту.

7. Само собою розуміється, що, таким чином, не можна бачити в структурі ВУАН доцільного організаційного оформлення. Структура ВУАН, виростаючи стихійно, не тільки що не відповідає постановам статуту ВУАН від 1921 року, але у своєму фактичному оформленні являється навіть в деякій мірі механічною суміжкою ріжних установ, яких доцільність не завсігди можна виразно сконкретизувати й виявнити, через що, з одного боку, порушувалась плановість праці ВУАН, з другого, - малася фактична перевага одного Відділу над другим.

8. Відсутність закінченого організаційного оформлення й була почасти причиною того, що ВУАН своїми науковими установами не досить охоплювала усі ділянки наукової праці на Вкраїні.

Фактично зараз бракує таких основних ділянок науки, як, наприклад, вивчення радянського права, кон'юнктури народнього господарства України, соціології, вивчення революції на Вкраїні. Зате, навпаки, в тій схемі є такі зайві установи, як, наприклад, Семінар для вивчення суспільного життя, Музей діячів України.

9. Ув'язка наукової праці ВУАН з сучасністю, зокрема з радянським будівництвом, все ще не всебічна і не закінчена. З одного боку, радянські установи не завсігди з однаковим зацікавленням піддержують свої взаємини з ВУАН, з другого боку, багато установ ВУАН все ще не встановили взаємини з радянськими установами, ані не пристосувалися до радянської сучасності.

10. Недостатній зв'язок ВУАН з широкими масами робітників і селян України - праця співробітників ВУАН ще не увійшла в робітничу й селянську гущу, в робітничі клуби, сельбудинки, ще цілком не налагоджено популярно-наукове видавництво ВУАН.

11. Взаємна відчитність ВУАН з катедрами НКО цілком не налагоджена. Ані ВУАН не розглядає своїх операційних планів під доглядом НКО, ані постанови НКО в напрямку науково-організаційному не доводяться до відома ВУАН; врешті, майже повна відсутність взаємин науково-дослідчих катедр на Україні поза Київом з ВУАН.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. а) Доручити НКО розробити негайно тимчасовий кошторис ВУАН для забезпечення її витрат, а на черговий бюджетний [рік] - бюджет в 500000 крб. і кількість співробітників 250 осіб;

б) переглянути, в погодженні з профспілкою Робосу, негайно вельми низьку дотепер тарифікацію наукових співробітників ВУАН;

в) врегулювати з відповідними центральними установами форми взаємин ВУАН із закордоном;

г) зобов'язати ДВУ в майбутньому більш уважно ставитися до справи друкування праць ВУАН та зліквідувати заборгованість в цій справі «Червоного шляху» за минулий час;

д) налагодити нормальну інформацію НКО з боку ВУАН.

2. Доручити Київському губвиконкомові:

а) більш уважно ставитися до задоволення потреб ВУАН в її мешкальних справах і, зокрема, припинити переселення її співробітників;

б) організувати дім-комуну для співробітників ВУАН;

в) поширити для Музею мистецтв ВУАН його площу;

г) відвести для Музею антропології й етнології імені [Ф.К.]Вовка окреме приміщення;

д) піти назустріч ВУАН в її біжучих матеріяльних потребах в межах можливості, шляхом асигнування одноразових допомог для окремих установ ВУАН, що безпосередньо обслуговують київське населення, як от Ботанічний сад, Всенародня Бібліотека, музеї ВУАН;

е) прискорити передачу Голосіївського лісу для наукової експлуатації ВУАН.

3. Доручити Київській РСІ стежити за правильним виконанням органами губвиконкому його постанов щодо справ, зазначених в п. 2 цих пропозицій.

4. Доручити ВУАН:

а) негайно обміркувати й розробити проект реорганізації ВУАН у формі нового статуту ВУАН, виходячи з принципу монізму в структурі Відділів, диференціяції в підвідділах, катедрах і комісіях, охоплюючи всі ділянки наукової праці на Вкраїні, - усуваючи паралелізм та обростання додатковими установами, що можуть існувати на правах окремих наукових товариств;

б) реорганізувати Кабінет антропології і етнології в окремий Інститут на власному бюджеті при ВУАН;

в) перевести Археологічний комітет до установ Спільного зібрання Академії під назвою «Комітет для охорони пам'яток культури»;

г) при розробленні статуту відділити Управу від Президії;

д) виробити детальний план наукової праці на черговий рік.

5. Рекомендувати ВУАН:

а) поповнити свій академичний склад новими силами - як дійсними членами, так і членами-кореспондентами;

б) утворити умови для більш одноцільної праці своїх співробітників;

в) налагодити відчитність перед НКО та інформацію про виконання своїх оперативних планів;

г) налагодити планове популярне видавництво;

д) поширити діяльність слабих і малодіяльних дотепер установ ВУАН;

е) внести більшу плановість в наукову й видавничу працю ВУАН;

є) прискорити, за відповідальністю установ ВУАН, видання наукових словників, встановивши тісний контакт поміж окремими комісіями, що працюють в цій справі;

ж) встановити більш виразну структуру Інституту наукової мови, збільшивши його штати;

з) негайно підготовити матеріял до усталення системи українського правопису та скликати в цій справі конференцію філологів.

Без підпису.

ЦДАВО України, ф.166, оп. 4, спр.244, арк.368-375. Копія. Машинопис.

№53

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ЗАСТУПНИКА НАРОДНОГО КОМІСАРА ОСВІТИ Я.П.РЯППО СЕКРЕТАРЕВІ ЦК КП(б)У Л.М.КАГАНОВИЧУ «ПОЛІТИЧНІ МОМЕНТИ ПО РЕОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК»*

*[Березень 1925 р.]***
м.Харків

1. Желательный состав Президиума Академии.

Президент - акад. [П.А.]Тутковский.

Вице-президент - [А.Г.]Шлихтер.

Завед[ующий] I Отделением - акад. [А.В.]Фомин.

Завед[ующий] II Отделением - акад. [М.С.]Грушевский.

Непременный секретарь - акад. [А.Е.]Крымский.

2. Структура Академии.

Вместо средневекового деления на 3 Отделения необходимо создать только два Отделения: 1) Естественно-технич[еских] наук и 2) Социально-исторических наук.

Каждое отделение разбивается на соответствующие секции со вспомогательными учреждениями.

3. <u>В число учреждений Академии ввести Институт марксизма и научно-исследоват[ельские] кафедры марксизма</u>*** (по Социально-историческому отделению), а в дальнейшем предположенный к организации Институт педагогики.

4. С введением означенных учреждений в состав Академии, в нее <u>на пра-</u>

---

* Заголовок документа.

** Дату встановлено за суміжними документами.

*** Підкреслено в документі.

вах корреспондентов и научных сотрудников Академии* войдут работающие в них ныне коммунисты (Рохкин, [С.Ю.]Семковский, [М.И.]Яворский, [В.А.]Юринец, Дашковский, [А.П.]Машкин и др.).

5. Если поставить целью усиление удельного веса Академии и расширение ее влияния во всеукраинском масштабе, возможно научно-исследовательские кафедры органически увязать с Академией наук*. Таких научно-исследовательских кафедр по всей Украине сейчас 90.

Вместе с этим, целесообразно ликвидировать ныне полуофициально существующие филии на местах.

Увязка кафедр с Академией вызывает неизбежно введение в состав Академии в качестве научных сотрудников, корреспондентов или действительных членов ряд крупных сил (напр[имер], проф. [А.В.]Палладина, [Л.В.]Писаржевского, [В.Г.]Воробьева и др.).

Такое подведение научно-исследовательских кафедр под Академию ставит Академию действительно в положение высшего научного установления** республики, каковой она фактически не является. РСФСР считает такую комбинацию у себя неприемлемой и преждевременной.

Замнаркомпроса *Я.Ряппо*

ЦДАВО України, ф.1, оп.20, спр.2008, арк.174, 175. Оригінал. Машинопис.

№54

ЛИСТ АКАД. М.П.ВАСИЛЕНКА АКАД. Д.І.БАГАЛІЮ ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНОГО ТОВАРИСТВА НЕСТОРА ЛІТОПИСЦЯ

8 квітня 1925 р.

Вельмишановний Дмитро Іванович.

Звертаюсь до Вас в справі Товариства Нестора Літописця, що й досі продовжує свою діяльність, після зачинення університета, при Академії наук. Засідання одбуваються, як звичайно, щодва тижня. Відчити бувають по-російськи і по-українськи. Про нього вам докладніше розкаже В.О.Романовський[38], який має доручення перебалакати з Вами і поставити Вас в курс справи. Річ у тому, що ходять чутки про небезпеку для Товариства, про зачинення його і т. ин. Дуже було важко, коли б це здійснилося, а для науки це було б, безумовно, шкодливо. Товариство продовжує свою суто наукову діяльність, нікому не шкодить. Значіння його ще в тому, що воно об'єднує в собі тих, хто читає по-українськи й по-російськи і, таким чином, допомагає нормальним умовам життя культурного на Україні українців і росіян.

Ми просимо Вас, шановний Дмитро Іванович, як старійшого члена Товариства зацікавитись справою Товариства Нестора Літописця, допомогти йому в важку минуту його життя і зберегти для науки установу, яка має за собою вже більше п'ятидесяти років і яка, безперечно, в розвію української науки грала не послідню ролю. Пригадати хоч би, який склад членів був в Товаристві і які питання там піднімалися і науково вирішувалися.

* Підкреслено в документі.

** Так у документі.

Вибачте, що турбую Вас. Але я сподіваюся, що Ви своїм науковим авторитетом зумієте захистити старійше на Україні історичне Товариство, яке ще може багато користи принести рідному краєві.

Щиро поважаючий Вас *М.Василенко*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.45610, арк.1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

№55

СТЕНОГРАМА ДОПОВІДІ ЗАСТУПНИКА ГОЛОВИ УКРГОЛОВНАУКИ М.І.ЯВОРСЬКОГО ТА НЕОДМІННОГО СЕКРЕТАРЯ ВУАН АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОГО ПРО СТАТУТ АКАДЕМІЇ НА ДРУГІЙ СЕСІЇ ПЛЕНУМУ УКРГОЛОВНАУКИ

16 травня 1925 р.
м.Харків

Т. [М.І.]Яворський на початку свого докладу дає короткий історичний нарис організації та розвитку Академії. Заснована Академія була в 1918 р. при Гетьманщині, і розвиток її [відбувався] в характерних для української революції умовах постійної зміни політичного стану. Вже в 1921 р. радянська влада, Раднарком України постави[ли] питання про організацію праці Академії відповідно з принципами радянського будівництва. Постанова Раднаркому про статут Академії наук ставиться на принципі диференціяції Академії по окремих напрямках наукової роботи. Однак статут цей в життя не ввійшов, і Академія продовжувала своє життя згідно старої традіції, з якої вона виросла - пережитків минулого. Робота Академії, хоч її фактична форма протилежна офіційному статуту, успішно розвивалася, стихійно постала на шлях зв'язку з сучасністю. Але було необхідно дати цьому відповідну організаційну форму. В Укрголовнауці восени 1924 р. з приводу обміркування відчиту Академії знов повстало питання про Академію. Всі погодилися на тому, що в Академії провадиться велика наукова праця, однак в цілому не було в Академії єдиної лінії, яка зв'язала [б] працю Академії як цілого. Справді, Академія була українським оазом між [морем] російської культури, тому біля неї скупчувалися різні українські наукові товариства, але між ними Академія зав'язала* на київському грунті.

Минулою зимою в РСІ теж повстало питання про організацію Академії, окрема комісія обслідувала Академію, і це обслідування підтвердило необхідність реорганізації**. В новому проекті статуту вмінити такі дані, щоб забезпечити одноцільність і суцільність її наукової роботи, щоб Академія дійсно стала центром наукової думки України як з формального, так з фактичного боку. Така пропозіція базувалася на тому, що все ж таки Академії, як одного організму, не було.

Одночасно такий же процес був і в Російській Академії наук. Ще є характерним, що там, як і у нас, основний момент, що кладеться в основу реорганізації, є принцип монізму - 2 Відділи Академії: Природничо-математичний і Соціяльно-економічний.

---

* Після слова «зав'язала» в документі пропущено слово чи фразу.

** Див. док. № 52.

Потім т. [М.І.]Яворський пояснює окремі пункти проекту.

Співдоповідач акад. А.Ю.Кримський: «Одмічаю, що т. М.І.Яворський недостатньо освітлив історію Академії. Не точне було казати, що Академія була українським оазом, навпаки, в Академії було багато не українців і вона не була шовіністичною, і це її великий плюс. Але дійсно, що Академія була притулком всіх наукових сил Київа, коли зруйновалися основи університету і організувався ІНО. Чому в Академії було розвинено роботу тільки деяких дисциплін, зокрема історико-філологічних, - це не тенденція, а тільки наслідок браку коштів для експериментальної роботи. Проект статуту Академії, затверджений Раднаркомом в [1]921 р., був не виконаний теж за браком коштів. Проект статуту, що дає Академія, це той самий проект т. М.І.Яворського, але в виправленій редакції». Далі акад. А.Ю.Кримський порівнює окремі параграфи обох проектів і дає відповідні пояснення.

В обміркуванні беруть участь: тов. Я.П.Ряппо. - Питання про Відділи Академії - принципове питання. Зараз в Академії феодальне царство. Обслідування Академії Роб[ітничо]-сел[янською] інспекцією починається і закінчується тим, що Академія не уявляє собою організму, зв'язаного своєю науковою діяльністю. Розподіл Академії на 3 Відділи - це є середньовікова традиція. Акт обслідування РСІ в протилежність пропонує два Відділи. Ця структура є зв'язаною логічно, тому що з марксистської точки погляду історія без економіки не може бути. Як марксисти ми можемо говорити тільки про 2 Відділи, а більш дрібне розділення - це вже будуть секції, яких буде більш чим три.

Акад. А.Ю.Кримський казав, що Академія скупчила в себе сили університету. Природньо, що ці робітники думають про Академію як про університет. Коли в Академії переважно розвиваються гумані[тарні дисципліни], це не тільки тому, що вони традиційні, [а] тому, що ці наукові сили з університету. Щодо питань адміністративного та організаційного порядку ....*

Академією вимагається, щоб вона підлягала безпосередньо уряду, а не Наркомосвіті. Наркомосвіта, як керуючий орган ВУЦВК, є вища урядова установа, до якої повинна підлягати Академія. [Вимога Академії] є нерозумінням радянської конституції. Те ж саме треба казати з [приводу] виборности. З точки зору радянської влади, диктатури пролетаріяту, призначення на посаду - є почесним, це теж незрозуміння змісту радянської влади [з боку Академії]. Висновки такі: 2 Відділи; Академія наук як вища наукова установа, що зв'язана зі всіма науковими установами республіки і, навпаки, всі наукові установи зв'язуються з Академією - є центром.

Акад. [Є.П.]Вотчал - зупиняється на розділенні Академії на 2 Відділи. Важливість монізму вел[ика], але чому об'єд[нув]ати науки історичні з економічними. Економічні науки мають великий зв'язок якраз з науками природними. Монізм треба здійснити шляхом Спільних зібрань Академії, на яких треба ставити доклади загального характеру. Коли ми зв'яжемо Історичний відділ з Економічним, Економічний відділ не матиме змоги нормально розвиватися.

Акад. [М.В.]Птуха - захищає необхідність існування Соц[іяльно]-економічного відділу. Неправильно, що Академія базувалася на підставі уні-

---

* Крапки в документі. Далі текст стенограми обривається.

верситету, тому що, коли заснувалася Академія з 18 катедр, 13 не було в університеті, і тих, що організували Відділ, теж не було в університеті. Окремий Соц[іяльно]-економ[ічний] відділ необхідний для найкращого розвитку цієї галузі науки. Економіка впливає на історію, але неправильно каже т. М.І.Яворський, що Природничий відділ репрезентує виробничі сили, тому що головна виробнича сила є людина і це зв'язує III Відділ Академії з II, як про це казав і акад. [Є.П.]Вотчал. Зараз в радянській республіці соц[іяльно]-економічне знання має стільки велике значіння, що має рацію підкреслити це виділення в Академії окремого Соц[іяльно]-економіч[ного] відділу. Крім того, в сучасних умовах роботи Академії об'єднання Соц[іяльно]-економічного відділу з Історично-філологічним не сприятимуть праці Соц[іяльно]-економ[ічного] відділу.

Акад. [П.А.]Тутковський - одмічає, що думка акад. А.Ю.Кримського про необхідність 3 Відділів в Академії не є думка всієї Академії, тому що за два Відділа висловились все ж таки 40 проц. академиків. Розподіл на природничі та гуманітарні науки є найбільш логічним і науковим. Акад. П.А.Тутковський підкреслює, що розподілення на 2 Відділи - є марксистським підходом і є зовсім правильним.

Тов. Я.П.Ряппо - роз'яснює деякі непорозуміння, що були при обміркуванні питання. З приводу промови акад. Є.П.Вотчала треба сказати, що справа іде не про Соц[іяльно]-економічний відділ, а про Соц[іяльно]-історичний, і зв'язок економіки з технікою ми теж визнаємо, але справа тут в тому, що ми не визнаємо історії [у відриві] ...* від соц[іяльно]-економічних наук. Акад. [М.В.]Птуха «ломится в открытую дверь». Ми не хочемо знищити Соц[іяльно]-економічний відділ Академії. Питання у нас іде про I Відділ і III Відділ, і треба ставити питання рішуче - що таке є історія, і що таке є література.

Засідання закривається о 9 год. вечора.

Голова [*Я.П.*] *Ряппо*
Секретар [*Д.*] *Чеботарьов*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.733, арк.180-182. Засвідчена копія. Машинопис.

№56

ЛИСТ АКАД. В.І.ЛИПСЬКОГО ПЕОДМІШОМУ СЕКРЕТАРЕВІ ВУАН АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ПРО НАУКОВЕ ВІДРЯДЖЕННЯ

19 травня 1925 р.

В[ельми]шановний Агатангел Юхимович!

Я не дуже сподіваюся на свою закордонну командировку - бо не можу 49 разів бути в Наркомосвіті, плюс 13 раз десь в другому місці, як зробив М.М.К[рилов]. А раз я не поїду до Харкова, то, значить, нема чого й думати про командировку.

А тому, може, краще буде внутрішня командировка. Якби дали карб[о-ванців] 150, то можна було б поїхати в Туркестан, де у мене залишилось багато цікавих надзвичайно питань, про які досі не можна було й думати.

* Крапки в документі.

Так що, коли не пізно, то прошу піднести клопотання. Бувайте здорові.

Дуже цікавого листа Ви написали.

Ваш *В.Липський*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.23772, арк.9. Автограф.

№57*

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРГОЛОВНАУКИ

30 травня 1925 р.
м.Харків

Слухали:

1. Про Український соціологічний інститут (т. [Я.П.] Ряппо).

Ухвалили:

1. З огляду на недостачу відповідних наукових сил, особливо вчених-марксистів, вважати організацію Соціологічного інституту в Київі зараз неможливою.

Одночасно Укрголовнаука думає, що вивчення примітивної культури необхідне, але провести цю працю можна при секції укр[аїнської] культури Київської катедри історії України.

Доручити акад. [М.С.]Грушевському подати свої міркування щодо притягнення існуючих місцевих сил до праці та щодо проведення самої праці.

Слухали:

2. Про перевидання «Історії України-Руси» [М.С.]Грушевського (т. [Я.П.]Ряппо).

Ухвалили:

2. Вважати бажаним перевидання праці акад. [М.С.]Грушевського «Історія України-Руси». Одночасно, однак, зважаючи на велику кількість надзвичайно важних і актуальних праць н[ауково]-д[ослідчих] катедр, які за недостачею коштів лежать невидані, питання про час видання праці акад. [М.С.]Грушевського відложити до відповідного моменту.

Слухали:

4**. Про переведення Вінницької філії Всенародньої Б[ібліоте]ки на державний бюджет (т. [В.Д.]Отамановський[39]).

Ухвалили:

4. Вважати необхідним включити Вінницьку філію Всенародньої Б[ібліоте]ки на державний бюджет по штатам Всенародньої Б[ібліоте]ки в Київі.

Провести перевірку діяльности Вінницької філії Всенародньої Б[ібліоте]ки.

Слухали:

5. Заява Академії наук про викликання акад. [К.В.]Харламповича з Кіргізького краю на працю до Академії (т. [М.І.]Яворський).

Ухвалили:

5. Відхилити.

---

* Див. док. № 50.

** Пункт 3 в документі пропущено.

Слухали:

6. Про постанову ВУЦВК і РНК в справі про видання загального академичного словника на укр[аїнській] мові, а також термінологічних словників по окремих ділянках науки, в першу чергу словника суспільних наук, не пізніше 1 січня 1926 р. (т. [М.І.]Яворський).

Ухвалили:

6. Укрголовнаука, розглянувши справу про термінове видання зазначених словників, думає, що ця праця як з наукового боку, [так] і видавничого не може бути виконана до 1 січня 1926 р.

Вважати, однак, необхідним зміцнити й прискорити роботу по справі видання академичного словника і термінологічних словників, в першу чергу суспільних наук.

Запропонувати Академії наук дати реальний план проведення цієї роботи, а заразом подати свої міркування про те, яких заходів можна було б вжити для прискорення цього видання.

Звернутися до ДВУ з запитом, наскільки матеріяльно й технічно підготовлена робота до цих видань та яких заходів треба було б вжити для прискорення їх.

Укрголовнауці ввійти через Колегію НКО до РНК для добуття коштів на це видання.

Голова Укрнауки [*Я.П.*]*Ряппо*
Секретар *Кобзей-Сияк*

ЦДАВО України, ф.166, оп.5, спр.719, арк.116, 119. Оригінал. Машинопис.

№58

ЛИСТ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ ГРОМАДОЗНАВСТВА У ПРАЗІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ ВІДДІЛУ ВУАН ІЗ ПРОПОЗИЦІЄЮ СПІВПРАЦІ

10 червня 1925 р.
м.Прага

В Празі засновано науково-дослідницьку інституцію «Український інститут громадознавства», який ставить собі завданням провадження наукових дослідів з области а) соціології і політики, б) народознавства і в) економіки і техніки.

Особливу увагу, звичайно, буде уділяти Інститут вивченню України з зазначених вище сторін.

Інститут є установою чисто науковою і далекий од політичних справ.

В склад робітників Інституту ввійшли як українські наукові сили, так і представники європейської науки, із числа яких я назову Вам, між иншим, проф. Блага (Брно), проф. Гейнриха Штребеля (Берлін), проф. Буля (Христіанія - Осло), проф. Жеве (Париж), проф. Р.Мікельс[а] (Турин), проф. Ф.Колессу[40], А.Гнатюк[а], проф. [В.]Щербину, Гриненка[41] (Рим), проф. Гертопан[а] (Берлін), М.Шаповал[а][42] (Прага) і т.д.

Інститут має власний видавничий фонд, випустив першу свою книжку «Кубань» Івасюка, яка для цього долучається, друкує першу книжку сво-

го періодичного органу «Суспільство», у якому вміщені праці українських і європейських наукових сил.

Позаяк Інститут ставить одним з головних завдань вивчення України з зазначених вище сторін, то для його праці було б особливо бажаним притягнення до праці Інституту наукових сил з Великої України. Ся праця наукових сил в Інституті громадознавства могла б відбуватись в любій для наукових сил України зручній формі, себто або в формі наукових кореспондентів, або просто в формі приватного замовлення Інституту виконати ту чи другу наукову роботу.

При можливости закладення у Вас філії Інституту або просто якогось осередка для провадження тієї чи другої роботи по замовленню Інституту, можливо б було організаційні і біжучі видатки такої філії чи осередка провадити по кошторису за кошти Інституту.

Звичайно, що і кожна робота для Інституту оплачується.

Подаючи Вам сі попередні інформації, ми просимо Вас повідомити нас о слідуючому: 1) чи бажана і можлива була б для Вас та чи друга участь в науковій праці в Інституті громадознавства, 2) яка форма праці для Вас найбільш могла б бути зручною, 3) чи маєте Ви тепер які готові праці з зазначених вище галузів знання, які хотіли б надрукувати засобами Інституту.

В разі позитивної принціпової Вашої відповіді на одно з сих питань Інститут негайно вишле Вам як свій статут, так і програм своєї роботи і спис своїх членів, а також повідомлення про свою біжучу роботу і свої видання.

З щирою пошаною до Вас
Директор відділу економіки і техніки проф. В.[...]*
Учений секретар інституту *Д.Саєвич*
Управитель канцелярії *І.І.Мірний*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26334, арк.4-5. Оригінал. Машинопис.

№59

ВИТЯГ ІЗ СТЕНОГРАМИ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У З ПИТАНЬ УКРАЇНІЗАЦІЇ ПРО УКРАЇНІЗАЦІЮ ШКІЛ, ВУЗІВ ТА НАУКОВИХ УСТАНОВ

30 червня 1925 р.
м.Харків

Тов. [Г.Ф.]Гринько предлагает принять меры к тому, чтобы роль Академии наук в процессе украинизации учебных и научных учреждений была более значительной и чтобы прекратилось изолирование Академии, которое фактически создалось для нее. В отношении квалифицированных научных сил соответствующий пункт предложения тов. [А.]Шумского[43] необходимо перередактировать, включив в него меры поддержки украинизирующихся научных работников: материальные, моральные и прочие, а также и меры осторожного отношения к наиболее квалифицированным работникам.

* Підпис нерозбірливий.

Немедленно разработать «Курс украиноведения», отсутствие которого остро ощущается. Исходя из того, что украинский театр действительно стал на ноги и разбил на идеологическом фронте русский театр, поддержать его материально и дать ему возможность окончательно утвердиться в течение 2-3 лет.

Тов. [И.В.]Калюжный. Нужно начать украинизацию школ не с профессуры, которая легко идет на украинизацию, а с учебных пособий, которых нет. Академию наук необходимо поддержать, чтобы она выпускала нужные нам научные труды. Больше внимания также нужно уделить украинизации профшкол, где дело обстоит плохо.

Тов. [А.]Драгомирецкий[44]. Необходимо обратить внимание на работу ячеек и на отношение к делу украинизации со стороны партийцев, работающих в вузах. Их влияние на исход дела украинизации - велико.

Тов. [Н.А.]Скрыпник. Останавливается на положении дела в комячейках, которые ведут свою работу исключительно на русском языке, создают этим неблагоприятную атмосферу к украинизации и тормозят успешное проведение ее в вузах.

Следует использовать украинских профессоров, работающих за границей, пригласив их на Украину и создав для этого переезда благоприятные условия.

Академию наук следует больше использовать, обратив внимание на связь с ней и ее состав. Правописание должно утверждаться здесь, в центре, оно не должно зависеть от Академии. Целесообразно переиздать некоторые заграничные издания, которых нам не достает. Что касается нашей профессуры, то она должна не только украинизироваться и квалифицироваться, но и коммунизироваться. [...]*

Тов. [К.С.]Тараненко[45]. Рабфаки нужно перевести полностью с 1 курса на украинский язык с этого года. На 2 и 3 курсе рабфаков нужно большинство предметов перевести на украинский язык. Иначе на 1 курсе ничего из украинизации не получится.

«Украинизация четырех- и семилеток на 79 проц. - это цифры, которые наполовину не отвечают действительности. Необходимо в первую очередь украинизировать учителей, которые калечат детвору, не говоря уже о дальтон-плане.

Украинские и смешанные украинско-русские вузы украинизированы в большинстве только по названию. Взять, например, Харьковский сел[ьско]хоз[яйственный] институт, где из 170 дисциплин только 10-12 преподаются по-украински. В других - еще хуже. Старую профессуру мы не украинизуем, необходимо решительно переходить на семинарский метод, это даст возможность аспирантам и ассистентам скорее [раз]работать все в семинарах по-украински. Это дело двинет украинизацию и в таких институтах, как Харьковском технологическом.

Академия наук никогда не сделается нашей, если мы не переведем из Харькова в Киев Институт марксизма, перенеся разработку научных проблем [марксизма] внутрь Академии. Это единственный выход для реальной реорганизации Академии. Необходимо также переизбрать [А.Е.]Крымского, можно поставить лучше [М.С.]Грушевского, это будет сдвигом в Академии, особенно если договориться с ним насчет плана работ Академии.

Часть украинской профессуры и заграничной необходимо использовать.

---

* Знято частину тексту про друкування підручників для шкіл.

Однако, главное, необходимо больше внимания обратить на воспитание нашей красной профессуры. В частности, необходимо наших коммунистов, которые работают в институтах, поставить в такие условия, чтобы они могли учиться, а не числиться только за учебным заведением. Необходимо пересмотреть всю аспирантуру, которая была утверждена до 1925 года, с целью ее сокращения и украинизации. [...]*

ЦДАГО України, ф.1, оп. 20, спр.1976, арк.105. Рукопис.

№60**

ВИСНОВОК АДМІНІСТРАТИВНО-ФІНАНСОВОЇ КОМІСІЇ РАДНАРКОМУ УСРР НА ПРОПОЗИЦІЇ НКО УСРР ЩОДО ШТАТІВ ВУАН НА 1924-1925 рр.***

[Не раніше червня 1925 р.][4]**
м.Харків

По утвержденным штатам СНК на 1924-1925 г[г.] для Академии наук было установлено 120 чел., но по утверждению представителей Наркомпроса штаты эти не были введены в действие, вследствие совершенного их несоответствия требованиям жизни, и Академия фактически жила при штате 160 чел. Причем внештатных сотрудников, поддерживающих связь с Академией, насчитывается 600 чел. Ныне Наркомпрос предъявил проект штатов Академии в 250 чел. Исходя из того, что особо строгое отношение к подбору сотрудников Академией и преобладание качества над количеством особенно обязательны для учреждений такого типа, мы считаем необходимым весьма осторожно подойти к увеличению числа сотрудников Академии, ибо, по правильному заявлению академика [А.Е.]Крымского, самое количество может оказаться тем грузом, который будет мешать правильному и точному функционированию учреждения. Далее мы считаем: во всех комиссиях и секциях Академии должен быть установлен только постоянный кадр[овый] [состав], так как все равно в своих работах Академии придется опереться и на научно-исследовательские кафедры, и на резерв научных сил, имеющихся в стране. Переходим к заключению по представленному штатному проекту.

<u>В Комиссии для составления словаря живого украинского языка</u>[5]* мы предлагаем вместо испрашиваемых 7 чел. оставить имеющихся в наличии в данной Комиссии 5 чел., исключив члена-редактора и научного сотрудника. Постоянный кадр[овый] [состав] в 5 чел. является достаточно мощным ядром для выполнения возложенных на него задач.

<u>В Институте украинского научного языка</u>[5]* мы предлагаем исключить 6 научных сотрудников, исходя из того, что в этом Институте имеется 6 членов-редакторов по основным отраслям.

<u>В Комиссии по составлению исторического словаря</u>[5]* был до сего времени научный сотрудник, ныне испрашивается 4 чел., мы предлагаем при-

---

* Знято текст про українізацію інших установ.
** Див. док. № 20, 65.
*** Заголовок документа.
4* Дату встановлено за документом № 65.
5* Підкреслено в документі.

дать* ему только одного деловода, исключив, таким образом, 2 научных сотрудников.

В Историко-филологической кафедре с Арабо-иранским кабинетом мы предлагаем оставить наличное число, т.е. научного сотрудника, вместо испрашиваемых 3 чел., считая, что проблемы арабо-иранской культуры до окончательного оформления Академии должны быть временно отодвинуты на второй план.

В Комиссии по составлению биографического словаря ** мы предлагаем оставить 2 чел. (1 заведующего и научного сотрудника) вместо испрашиваемых 4 чел. Основания те же, что и для остальных комиссий по составлению словарей.

В Комиссии этнографическо-фольклорной** из испрашиваемых 4 мы предлагаем оставить 2 человек - заведующего и 1 научного сотрудника, на основаниях вышеизложенных, причем считаем необходимым указать, что до сего времени был всего 1 сотрудник.

Штат Комиссии для издания памятников новейшей письменности** предлагаем уменьшить на 1 научного сотрудника, т.е. оставить 2 чел. Прежним штатом предусматривался только 1 сотрудник.

По Исторической кафедре** мы предлагаем оставить 1 научного сотрудника.

Археографическая комиссия* штатов совершенно не имела, испрашивается 5 чел., мы считаем вполне достаточным оставить штат из 2 человек: заведующего и 1 научного сотрудника, выполняющего одновременно обязанности ученого секретаря.

В Комиссии по первобытной культуре** считаем возможным оставить 1 научного сотрудника вместо испрашиваемых 2 сотрудников, этот сотрудник будет работать под руководством соответствующего академика.

Археологический комитет** ввиду предстоящей его реорганизации должен быть вынесен из 1 Отделения и помещен в число учреждений, находящихся при Общем собрании Академии. Реорганизация предвидит сужение круга деятельности этого Комитета. До сих пор штат Комитета состоял из 1 человека. Из испрашиваемого ныне штата в 6 чел. мы предлагаем исключить 3 научных сотрудников, т.е. оставить 3 чел.

Из трех вновь основываемых комиссий по изучению Правобережья, Левобережья и Степной полосы Украины мы предлагаем исключить научных сотрудников, т.е. оставить в каждой комиссии по 1 научному сотруднику. Вместе с тем, по политическим соображениям, мы предлагаем организовать новую Комиссию по изучению истории Западной Украины в составе 2 человек.

В Комиссии по составлению историко-географического словаря** предлагаем исключить 3 научных сотрудников, т.е. вместо 5 чел., по соображениям, указанным для прочих комиссий по составлению словарей, оставить только 2.

Штат Комиссии по исследованию социальных течений на Украине**мы предлагаем вместо испрашиваемых 3 чел. оставить 2, т.е. исключить научного сотрудника.

Считаем целесообразным увеличить на 1 научного сотрудника Комиссию по изучению еврейской культуры на Украине.

Кабинет искусств** как самостоятельную структурную единицу упразд-

---

* Так у документі. Потрібно: «добавить».

** Підкреслено в документі.

нить, введя 1 сотрудника, заведующего этим Кабинетом, в состав Научно-педагогической комиссии.

В Научно-педагогической комиссии*, в которой работало всего 2 сотрудника, мы предлагаем оставить вместо испрашиваемых 10 чел. только 1 заведующего, 3 членов секции и 1 научного сотрудника, перенесенного сюда из упраздненного Кабинета искусств, т.е. всего 5 чел. из 11 чел. Должности научных сотрудников для особых научных поручений должны быть, по возможности, сокращены, ибо прохождение научных деятелей в состав Академии должно быть обусловлено не удачным выполнением тех или иных отдельных поручений, а их общепризнанными научными заслугами по их прошлой деятельности. Исходя из этих соображений, мы для I Отделения предлагаем оставить из 7 испрашиваемых научных сотрудников только 5 чел., фактически было 4 чел.

Библиотеку Историко-филологического отделения* мы предлагаем оставить в составе 1 чел. (зав[едующего] библиотекой) вместо испрашиваемых 3 чел. Вопрос этот согласован с академиком [А.Е.]Крымским.

Редакционно-издательскую комиссию* полагаем необходимым оставить в составе (заведующего и 1 корректора, исключив, таким образом, секретаря и паковщика).

Физико-математическое отделение*.

Число членов Академии - наличное - 13 чел., испрашивается 15 чел. - мы предлагаем оставить наличное число.

Комиссию по исследованию вопросов физики*, предлагаем оставить наличное число, т.е. 1 чел.

Штат Института прикладной механики* мы предлагаем оставить в количестве 5 чел. вместо испрашиваемых 6 чел., исключив 1 ученого секретаря, с возложением его обязанностей на одного из научных сотрудников.

При наличии большого Ботанического сада, находящегося почти рядом с Академией, мы считаем нецелесообразным еще иметь самостоятельный ботанический сад при Академии. Поэтому мы предлагаем Ботанический сад** как структурную единицу упразднить, а также и 2 испрашиваемых для него сотрудников.

Ботанический кабинет и гербарий при нем* мы предлагаем оставить в количестве 2 чел.: 1 ученого консерватора и 1 научного сотрудника. Вместе с тем мы считаем необходимым выдвинуть вопрос об объединении его с крупным гербарием ИНО и др.

Штат Зоологического музея* состоял до сего времени из 3, испрашивается 6 чел., мы предлагаем оставить в том же составе, т.е. исключить 3 научных сотрудников.

Штат Кафедры сельскохозяйственной биологии и экспериментальной зоологии* предлагаем уменьшить в каждом на 1 человека, т.е. оставить наличный штат. Также и в Микробиологическом институте предлагаем уменьшить на 1 научного сотрудника, т.е. оставить 3 чел. вместо 4 чел.

Сотрудников для особых научных поручений оставить в количестве 2 человек вместо испрашиваемых 5 чел., т.е. исключить 3 чел.

Членов-академиков III Отделения* предлагаем оставить наличное число, т.е. 4 чел. вместо испрашиваемых 6 чел.

Комиссию по изучению народного права переименовать в Комиссию по изучению обычного права; испрашиваемый штат оставить без изменения.

---

* Підкреслено в документі.

** Мається на увазі Акліматизаційний сад.

По соображениям вышеуказанным, предлагаем количество научных сотрудников для особых поручений уменьшить на 3 чел., т.е. оставить 2 чел.

Штат Антропологического и этнологического музея предлагаем оставить в количестве 4 чел. вместо испрашиваемых 7 чел., исключив следующие должности:

1 завмузеем, учитывая наличие управляющего,

1 научного сотрудника и 1 ученого секретаря, возложив обязанности последнего на оставшихся в штате 2 научных сотрудников.

Комиссию краеведения* предлагаем оставить при наличном числе сотрудников, т.е. 2 чел., исключив одного секретаря, с возложением его обязанностей на научных сотрудников.

В Хозяйственной управе* Академии предлагаем исключить, как постоянные штатные должности, 2 членов, считая, что они должны оплачиваться пожетонно. Также должна быть исключена должность секретаря, обязанности его может выполнять либо один из присутствующих членов, получающих пожетонное вознаграждение, либо кто-нибудь из технического персонала.

Предлагаем исключить в Научной канцелярии* одного помзаведующего научной частью, считая, что и сам заведующий должен выполнять эти обязанности по одному из Отделений. Также должны быть исключены должности фотографа-лаборанта и сотрудника для поручений. Машинистку 2 разряда предлагаем перенести в Научную канцелярию из хозчасти, [с] исключением ее в последней. В хозяйственно-административной части завканцелярией предлагаем переименовать в ст[аршего] делопроизводителя, главного бухгалтера - в старшего бухгалтера. Кроме того, предлагаем исключить 1 бухгалтера, 1 сотрудника для поручений, 1 уборщицу и 1 истопника годового, т.е. оставить 2 сезонных или одного годового. Всего по Хозяйственной управе исключается 10 штатных единиц.

По III, Социально-экономическому отделению, включая и учреждения при Общем собрании Академии, исключено 5 + 4 чел. = 9 чел.

По II Отделению, Физико-математическому исключено 17 чел.

По I Отделению, Историко-филологическому, исключается 41 чел., а всего по всей Академии наук 77 человек, т.е. установить штат 173 чел.** вместо испрашиваемых 250 чел.

В заключение необходимо выразить:

1) Пожелание о скорейшем слиянии Социально-экономического отделения с Историко-филологическим в интересах как упрощения структуры, так и общего оживления последнего Отделения.

2) О реорганизации, в предложенном Наркомпросом духе, Археологического комитета.

Исходя из того, что штат в 173 чел. для Академии наук в украинских условиях является более чем достаточным, нужно предложенную цифру считать максимальной и рекомендовать Наркомпросу на ближайший ряд лет усвоить твердый курс в отношении возможных требований к повышению штатов Академии.

Ст[арший] инспектор *Берман*

ЦДАВО України, ф.166, оп.4, спр.244, арк.15-20. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Підкреслено в документі.

** Див. док. № 36, п.1.

№61

ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ УКРНАУКИ ПРО СКАСУВАННЯ МУЗЕЙНОГО КОМІТЕТУ КИЇВСЬКОГО МУЗЕЮ МИСТЕЦТВ ПРИ ВУАН

5 вересня 1925 р.
м.Харків

Вважати ненормальним, що Музей мистецтв має над собою комітет, який не підпорядкований директорові Музею. Вважати необхідним ліквідувати цей комітет, положивши всю відповідальність за Музей та керівництво його працями на директора Музею.

Затвердити в[иконуючого] о[бов'язки] директора Музею т. [І.І.] Врону директором Музею по сумісництву цієї посади з посадою ректора Інституту мистецтва.

Запропонувати т. [І.І.]Вроні виробити новий проект статуту Музею мистецтв та надіслати його до Укрнауки на затвердження.

При директорові Музею утворити раду музейну, в яку входили б наукові співробітники Музею та представники від Академії наук і від Катедри мистецтвознавства, під головуванням директора Музею.

Зав[ідуючий] Укрнаукою *Я.П.Ряппо*
Секретар *Кобзей-Сияк*

ЦДАВО України, ф.166, оп.5, спр.720, арк.11. Оригінал. Машинопис.

№62*

ПРОТОКОЛ НАРАДИ ПРО ВЗАЄМОВІДНОСИНИ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ ІНСТИТУЦІЙ З ВСЕСОЮЗНИМИ**

25 вересня 1925 р.

Присутні: [акад.] Грушевський М.С.; [професори] Ганцов В.М.; Гермайзе О.Ю.; Грушевський О.С.; Данилевський М.І.; Дорошкевич О.[К.][46]; Лавринюк; Попов О.С.[47]; Осьмак К.І.; Савченко Ф.[Я.][48]; Терниченко [А.Г.][49]; Холодний Г.Г.[50]; Яната О.А.; Щадилов.

Протокола доручено скласти Ф.[Я.]Савченкові.

Засідання відкрив акад. М.С.Грушевський***:

- Я мав нагоду говорити з деякими нашими ближчими співробітниками, і нам здавалось за доцільне виробити план взаємовідносин українських наукових інституцій зі всесоюзними. І не тільки тому, що справа ця висунута утворенням Всесоюзної Академії наук. Це питання стояло й без того на черзі. Проф. М.І.Данилевський, може, розкаже, як вони перевели асоціяцію своїх установ у всесоюзний масштаб. Проф. О.А.Яната подасть інформацію про [...]** Нау[кового] комітету виділити функції всесоюзних наукових сіль[сько]господ[арських]установ від РСФРР і клопоти з Всесоюзною Ленінградською Академією. В зв'язку з цим ми

* Див. док. № 66, 76.
** Заголовок документа.
*** Підкреслено в документі.
** Слово не прочитане.

надумали - П.А.Тутковський і я - скликати нараду, користуючись присутністю проф. О.А.Янати, щоб пошукати загальної лінії відносин наших українських установ до всесоюзних центрів.

Нам буде тут оказія, в Київі, виступити ширше на сесії Головнауки, що має відбутися в Київі 15 падолиста. І мені думалось, що випадало б тут, в Київі, де ми більше заінтересовані розв'язанням цих питань, підготовити план ув'язки українських наукових установ з всесоюзними. Тому що перед кількома днями між співробітниками ВУАН підносилось питання про те, які відносини можуть бути встановлені зі Всесоюзною Академією, я й прохав прийти на цю нараду тих, хто ці питання підіймав, і може б сьогодні ми могли б виробити погляд, як підійти до цього питання в зв'язку з реорганізацією ВУАН - може б підготовити доклади на сю тему? Я думаю, що ми не будем розминатись з позицією українського радянського уряду, який також відчуває всю вагу цього питання. Ми знаємо, що Головнаука винесла була постанову протестувати проти надання Ленінградській Академії всесоюзного характеру. Потім виявилось, що це вже було запізно, бо справа була вже закінчена. Я думаю, що все, що ми зможемо зробити для вияснення сеї спроби, з приємністю буде прийняте українськими органами, які бажають від нас певних матеріялів для прийдешньої сесії Головнауки. І з цього приводу я позволив собі разом з Павлом Аполоновичем [Тутковським] скликати цю нараду.

Акад. П.А.Тутковський прислав повідомлення під час засідання, що не може прийти за хвороби.

Проф. О.А.Яната*: Я брав більшу участь, щодо цих справ, в сільськогосподарській галузі. Розмови про союзні організації в галузі господарських наук почалися давно, і вже на першій сесії ВЦВК за ініціятивою Леніна докладалось про заснування Сільськогосподарської Всесоюзної Академії, а пізніше було їй надано титул «імені Леніна».

Проф. [М.І.] Вавілов, з державного Агрономічного інституту в Ленінграді, взявся активно за цю справу (він же улаштовував експедиції до Афганістану і т.д.) і взявся цілком неправильно, бо розпочав організовувати цю справу частинами й утворив, перш за все, ботанічну секцію Інституту, і сам став на чолі. Наркомзем заперечив визнати секцію цього окремого Інституту частиною Академії. Але ж літом цього року, 1 липня, було затверджено положення Всесоюзного інституту. Це було для нас несподіванкою, але в липні вже ми були запрошені брати участь в нараді цього Інституту прикладної ботаніки...** На другому, вже неурочистому, засіданню Ради затверджено було план роботи й бюджет на півтора мільйона крб., і постановка справи була така, що все вже готово, розмовляти нема чого далі!...** Я поставив все як питання про відношення Інституту до союзних республік...** Скажу же тут, між іншим, пару слів про організацію Інституту. На чолі - Нарада із представників союзних Наркоземів, що збірається тільки раз на рік. Директор Інституту навіть ніякою з союзних організацій не призначається. Заступники директора затверджуються головою Наради, яким є Горбаньов, близький до [М.І.]Вавілова, хоч він і не має ніякого відношення до сільськогосподарських справ...**

Загальних питань ми не порушували, а старались винести ряд постанов, щоб ввести представників від ріжних республік - Кавказьких, Середнєазіятських, від Білорусії й України. Ця пропозиція не була прийнята зараз, [а]

* Підкреслено в документі.

** Крапки в документі.

поставлена тільки на обговорення слідуючої сесії, яка має відбутись у жовтні. План і бюджет будуть ще роздивлятись в республіках. [М.І.]Вавілов, почуваючи нетвердий для себе грунт на Україні, приїздив до Харкова. Але Наркомзем поставився ще радикальніш, ніж то було на сесії, і виніс свою постанову. (Зачитується постанова Наркомзему).

Півтора мільйони крб. проведені по всесоюзному масштабу. А ми додержуємся такого принципу, щоб вирішувати у себе справи, що по своєму характеру спеціяльно торкаються окремих республік, і тоді тільки вони можуть проходити у всесоюзному масштабі.

Тепер два слова про Ленінградську Академію. В нашому розпорядженню був уже раніш проект Інституту зоології. Тепер одержано проект заснування Інституту машинознавства, Інституту сільськогосподарської геології. Щодо Академії в цілому, то я маю застарілі інформації, але з останнього часу нічого нового нема. Подам тут останній доклад [М.І.]Вавілова про положення справи Всесоюзної Академії [сільського] господарства (зачитується цей доклад)*. Добре, що справа ця перейшла до союзного Держплану і там можна сподіватись на підтримку наших думок.

Дуже б було важно сьогодні намітити план відносин щодо Ленінградської Академії, щоб ми могли його привести в Харкові. У нас не цілком ясна організація справи на самій Україні, справи сільськогосподарської. Це питання треба разом роздивитись, бо наука у нас розбита - між Наркомземом, Наркомосом, по лінії Головнауки, в вузах (господарських і агрономічних) і т.п. - всі займаються наукою, хто б не хотів. Тому це таке складне питання. [...]**

Про загальне питання скажу тут також два слова. На прикладі - Російська Всесоюзна Академія. Ми маємо вже деяку літературу про це питання. Харків займав певну позицію. Те, що надруковано в «Вістях», виявляє думки Харкова, партії і, зокрема, наукового громадянства. Була також стаття [А.А.]Хвилі в «Комуністі», яка надрукована, коли вже були подані й инші матеріяли. Вона в значній мірі дає «тон». Виходить, що раніш була Російська Академія, а тепер вона стає наша, і питання про реорганізацію ставиться руба.

В своєму інтерв'ю [В.]Баланін притримується такої ж лінії. [М.І.]Яворський теж говорить похвали Союзній Академії і самій ідеї Союзної Академії. Громадський погляд я висвітлив в «Культурі та побуті». Інтересна стаття Ковалевського.

Взагалі Харків зайняв позицію всесоюзну. На Харківському святі ця думка була проведена в докладі Мізерницького; инші доклади мали спеціяльний характер. Ці збори офіційно виявили ті самі лінії. Тепер настав час ставити у всесоюзному масштабі...*** і Україна мусить висловити свої думки, бо инші республіки на неї орієнтуються. Тому тут може бути думка РСФРР або УСРР - инших нема. Союзний Держплан пробує організувати науку у всесоюзному масштабі.

Акад. М.С.Грушевський*: Український Наркомос заінтересований, щоб ви дали матеріяли для вияснення загальних ліній - як мають будуватись ці всесоюзні інституції. Принцип-мінімум: всесоюзний центр не має влазити на українську територію, минаючи українські органи. Також і Всесоюзна Академія не повинна вихвачувати інтересні для неї куски. [...]** Коли

* Підкреслено в документі.

** Далі не прочитане речення.

*** Крапки в документі.

[Л.Д.]Троцький недавно приїздив в справі Дніпрострою, то він привіз з собою готовий штат співробітників, [що] не потребує притягати місцеві наукові сили. І щось подібного може виникнути на кожне питання. Моя гадка - ми повинні використати київський пленум Головнауки. Вияснення цього питання - се до певної міри питання чести для Києва. Українські культурні сили показали б, що вони мають і можуть сказати чітке слово в таких питаннях.

Проф. М.І.Данилевський*: Я маю матеріал, може, вже декому відомий. Це спроби деяких діячів зосередити науку в Ленінграді чи Москві. Один із цих моментів - це утворення Інституту сільськогосподарської метеорології. Другий момент - Дніпрострой або магнетові дослідження в Донбасі. Щодо союзних стосунків по нашій геофізичній лінії, то у нас теж були суперміри в обсерваторії в Ленінграді, що прагнули стати всесоюзною обсерваторією, і це питання тяглося довго, але нарешті нам вдалося погодитися з нею, що вона є тільки російською, а не союзною. Це вдалося тільки шляхом довгої боротьби і після зміни персоналу в обсерваторії. Течія, що орієнтувалася на союзні республіки, одержала гору. Фрідман зробив рішучий крок щодо орієнтації на місцеві сили. У нас найбільше відчувається необхідність координації роботи у всесоюзному і навіть у всесвітньому масштабі. І тому це питання у нас швидко постало. Після декількох нарад виробилось положення про взаємовідносини між союзними геофізичними центрами. В декларації, що була зачитана від імені директорів геофізичних служб союзних республік на союзному з'їзді, нема й тіні зверхности одного осередку над другим. Ця угода ставила на рівні положення геофізичні осередки (як російського, так українського, чи грузинського). Всі питання, що торкаються союзного порядку, повинні вирішуватись на нараді директорів, - перша нарада відбулась в Ленінграді, друга повинна відбутись в кінці жовтня в Київі. При вироблені цього положення у нас був болючий момент щодо закордонного представництва, але вирішено все ж в той спосіб, що його повинні давати самі республіки, при умові цілковитої єдності представництва. Головна обсерваторія відстоювала свої права щодо негайних міжнародніх нарад, але за підтримкою представників партії вдалося і це звести до обов'язкового порозуміння між директорами. Щодо фактичного положення, то найбільш активні з цього боку - Грузія та Україна. В Білорусії не клеїться. В Середній Азії - теж слабо.

Акад. М.С.Грушевський*: Коли встановили всесоюзний погляд?

Проф. М.І.Данилевський*: В лютому цього року була нарада в Ленінграді, і там ми намітили цю лінію, а 13 травня відбулась перша нарада директорів у Ленінграді. Конкретні наслідки - наш виступ на з'їзді в Москві 17 травня. Цей з'їзд був так скликаний, що Грузія мала одного представника, Білорусь - одного, Україна - 12, а рештка з 150 [представників] приходилась на Росію. Грузія відмовилась брати участь. Тоді, після наради представників Білорусії, Сер[едньої] Азії й України, в Київі вирішено приєднатись до позиції Грузії, але ж їй радили взяти участь у спільному виступі. В Ленінграді ми поставились так, що з'їзд торкається тільки Росії, а всі питання союзного характеру треба зняти з порядку денного. З цією декларацією ми і виступили. Це було з'їздом прийнято до відома, і весь він пройшов в порядку російському. Нашу участь визнали за бажану і по всіх комісіях ввели представників союзних служб. Наше порозуміння зустріло співчуття в Держ-

* Підкреслено в документі.

плані союзному, що його підтримав, і ця лінія й провадилась. А після закінчення з'їзду бюро його в персоні проф. Ярилова скликало нараду із представників союзних служб, де обмірковували ідею об'єднання наукових сил якось популяризувати серед инших кіл. Союзний Держплан вітав це порозуміння, визнаючи його за доцільне й раціональне, і прохав вжити заходів для популяризації його в инших галузях. Після повороту я висвітлював справу в Наркомосі перед Я.П.Ряппо й М.І.Яворським, але ще нічого не зроблено, хоч вони й були зацікавлені.

Питання про Союзну Академію наук має бути поставлено в союзному Держплані, але це так буде, коли хтось порушить справу, треба ініціятиву взяти у Київі.

В.М.Ганцов*: Після цих цікавих інформацій цілком з'ясовується справа. Співробітники Академії звернули увагу на певну небезпеку для ВУАН у факті визнання Російської Академії за Всесоюзну, що і обговорювалось на зібранню профделегатів. Тоді вирішено було одночасно з привітанням до Російської Академії наук надіслати телеграму до укр[аїнського] уряду, в якій би це питання про значіння «всесоюзності» було поставлено, як і про ту небезпеку, що може ховатися під визнанням. Вони не були зачитані, бо Л.М.Левицький на це не погоджувався. Після цих інформацій, що ми тут заслухали, питання можна вважати за цілком вияснене. Я думаю, що про це більш не варто і говорити, а тільки вирішити складний план, як боротись з цими тенденціями. Серед співробітників Академії в приватних розмовах була думка надіслати відповідні резолюції до Головнаук всіх республік, окрім Російської. Але тепер питання стоїть ширше.

Проф. М.І.Данилевський*: Щодо Всесоюзної Академії, то вийшла така історія - на першій нашій сесії було ухвалено вітати її за Всесоюзну, нарада відмовилась вітати, і привітання не було.

Проф. О.[К.]Дорошкевич*: Оповіщення Російської А[кадемії] н[аук] Всесоюзною - акт надзвичайно важливий, він безпосередньо торкається культурних інтересів окремих республік. Цей акт неоднаково розцінюється, і мені доводилося зустрічатися з такими негарними поглядами на цю справу. Такі побоювання були й у Харкові, як нам тут доповіли, але публічного виявлення ці настрої не мали. Так, я читав статтю [А.А.]Хвилі в «Комуністі», але вона справила на мене инше враження. Він писав з метою виправдати розпорядження центру, і одразу досить демагогічно закидаючи проти «деяких петлюрівців або монархістів, [які] будуть проти», - ми їм покажемо...** Стаття ця не виявляла місцевих настроїв навіть у такій мірі, як стаття [А.В.]Луначарського в тому ж «Комуністі», де він констатував, що «в некоторых национальных республиках с тревогой встретили этот акт». - Я думаю, що ми повинні допомогти нашому центру сформулювати свою позицію, і в Київі у нас маємо два шляхи: 1) деякої опозиції науково-громадської думки в Науковій секції***, в Академії; 2) органічної підготовчої роботи, щоб розмежувати момент всесоюзности від українських установ. Тим часом в Укр[аїнській] Акад[емії] наук, в Спільному зібранні, ясної постановки немає. Недавно один з академиків висловився так: «В Спільному зібранню певні, що уся всесоюзність тільки «марка», і взагалі не слід до цього, до опозиції, вступати».

Резюме - треба винести відповідні резолюції через Спільне зібрання Ака-

---

* Підкреслено в документі.

** Крапки в документі.

*** Мається на увазі Київська секція наукових робітників.

демії, - хоч і буде опозиція, але треба її перебороти, а окрім того, підготовитись до пленуму Головнауки в Київі.

Агр[оном] Шадилов*: Я стою трохи далі від чисто наукових кіл, а ближче до агрономічних та кооперативних - і там зустріли несприятливо визнання всесоюзності Академії наук, тому що вона відбіратиме значну частину коштів, і це нас досить вразило. Дальніші приводи всесоюзності мали ту саму мету провадити великодержавну політику, і це ми знаємо із тих фактів, що бачили за останніх два-три місяці, і ми мусимо реагувати, ми маємо деяку пресу й установи - Академія наук, Секція наукових робітників, Секція Всеробітлісу. В Харкові поставились не досить опозиційно. В Київі ми відчуваємо гостріше перетворення ріжних установ у всесоюзні.

Акад. М.С.Грушевський*: Виникає два проекти декларації проти надання всесоюзного характеру [...]** робота для ув'язки українських установ з існуючими всесоюзними, що я й пропонував підготовити для пленуму Головнауки. Я думаю, що ніхто не буде проти доцільности цієї справи. Важно висловитись, чи обидві ці дороги приймаються всіми.

Проф. О.А.Яната*: Тут закидали дещо на адресу Харкова. Я думаю, що тут все діло в стратегії. В Харкові було офіційне запитання до Головнауки; вона справді виносила постанову про протест, і Я.П.Ряппо примушений був шукати виходу з ситуації. Нам слід виявити реальну, практичну акцію, щоб пленум Головнауки придбав більшої вартості. Протест нічого не дасть. І тому я думаю, що лінія Харкова правильна - вкласти зміст, який нам потрібно.

Щодо наради про Інститут ботаніки, я думав би, що праві Я.П.Ряппо і С.Ю.Семковський - нам треба зібрати пшеницю всього світу, а не тільки Союзу. Тут діло не в тому, шоб маніфестувати, а проробити ту працю, якої Росія не проробить. І цю працю мусить проробити тільки Україна. І такі реальні змагання дадуть більш користі для науки.

Акад. М.С.Грушевський*: Тут насувається велике питання - як ставляться національні республіки до переходу до наукової роботи у всесвітньому [масштабі], чи треба заводити і всесоюзні установи, чи в деяких випадках і без них обійтись.

При комуністичних принципах інтернаціоналістичності може і не треба так упіратися на цих посередніх організаціях.

Проф. О.А.Яната*: Говориться ясно, що в Союзі закладаються установи всесвітнього значіння і принципово, тактично незручно виступати проти цього.

В.М.Ганцов*: Готуючись широко поставити питання на пленумі Головнауки в Київі, ми повинні виробити план, як це зробити, а насамперед визначити нашу принципову позицію. Я стою на тому, що треба протестувати проти самого принципу таких установ, бо коли будуть такі всесоюзні установи, вони будуть російські. Щоб зробити їх всесоюзними, треба було б оттягти туди українські сили. Вони будуть національно-російські, їстимуть наші бюджети й паралізуватимуть наукову працю. Мені здається, що треба установити принцип найгострішої опозиції проти всяких таких спроб: 1) боротьба з принципом всесоюзності, 2) в окремих випадках, коли утворення таких установ вже готовий факт, боротьба з їх централістичними тенденціями.

Проф. М.І.Данилевський*: Я здивований, що проф. [О.А.]Яната визнає потребу всесоюзних центрів, і щодо пшениць, то я і не розумію, чому їх не

---

* Підкреслено в документі.

** Кілька слів не прочитано.

можна вивчати без всесоюзних центрів. В нашій галузі то ще зрозуміло, що потрібні роботи всесоюзного порядку, але чому вони повинні виконуватися тільки в Москві, а не в Київі чи в Тіфлісі. Щодо тактики - до протестів - я думаю, що коли б вони були, то не зашкодили б. Але я собі уявляю, що ми ще не маємо Союзної Академії. Російський гідрологічний інститут причепився до Російської Академії наук і тепер дає нам директиви, але ми ставимося до них так, що поки нема Союзної Академії, ми їх ігноруємо. Нам треба не прогавити того моменту, поки нема положення Всесоюзної Академії наук. Це питання треба добре обміркувати. Я думаю, що коли б написати статут цієї Академії, - я гадав би, що і в Москві його нетяжко було б провести. Коли б Академія виробила визнав* такого проекта, то Союзна Академія могла б відповідати всім нашим бажанням. Ще одна увага. Це справа всесоюзного порядку, а є ще й нашого внутрішнього. Вести боротьбу можна тільки тоді, коли є одна спільна думка, а уже погодженості в науковій роботі нема.

Проф. [О.А.]Яната**: На мою думку, слід закінчити загальні питання.

Акад. М.С.Грушевський**: Всі ми погоджуємось, що до сесії Головнауки треба приготовитись з доповідями про ув'язку української науки з всесоюзною. Коли це визнано, то тоді нам слід зібратись через два-три тижні, напр. 20 жовтня.

Проф. [О.А.]Яната**: Треба добитись, щоб Головнаука поставила на пленумі питання про форму цієї організації Всесоюзної Академії й основну форму статуту.

Акад. М.С.Грушевський**: Щодо питання про відношення Української Академії до Союзної, то ми повинні постаратися, щоб київські наукові сфери могли якнайширше влитись в [...]*** Пленум, щоб ми могли вивести певну серію ораторів.

Проф. Лавринюк**: У нас є один факт, який ми мусимо розв'язати зараз - це питання про Всеукраїнську господарську Академію. До цього питання можна причепити питання про Всесоюзну Академію (коли б його не поставили на пленумі). Тим більше, що тепер** звертається Нар[ком] освіти з запитанням, який принцип положити до організації С[ільсько]г[осподарської] Академії, яку надати їй структуру, де будувати. З цього приводу й давати ширшу відповідь, а там, на зборах, говорити з цього приводу.

Акад. М.С.Грушевський**: ...** Предмет дальніших нарад - підготовка до київської сесії Укрголовнауки.

НБУВ, ІР, ф.10, спр.2376, арк.1-4 зв. Автограф Ф.Я.Савченка.

---

* Так у документі. Потрібно: «визнання».

** Підкреслено в документі.

*** Слово не прочитане.

** Крапки в документі.

№63

ЗАУВАЖЕННЯ НЕОДМІННОГО СЕКРЕТАРЯ ВУАН А.Ю.КРИМСЬКОГО НА ПРОЕКТ ПОСТАНОВИ УКРГОЛОВНАУКИ ПРО ПІЛЬГИ ВУАН ПА ОТРИМАННЯ НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ З-ЗА КОРДОНУ

3 жовтня 1925 р.

Наказом Народнього комісаріяту зовнішньої торгівлі [СРСР] од 12 липня [19]25 р. Всесоюзній Академії наук дана можливість виписувати безпосередньо на свою адресу в рахунок відпущених кредитів потрібне їй наукове приладдя.

Відповідною постановою Укрголовнауки од 19 листопада б[увшого] р[оку], п.10 ухвалено виготовити аналогічного наказу про пільги також для Української Академії з затвердженням його через Раду Народніх Комісарів.

Беручи на увагу ту невелику суму грошей, що одпускається Академії наук для її закупок за кордоном, також практику попередніх років і те, що співробітники Академії самі охоче дають гроші для виписування книжок та приладдя, [В]УАН просить при складанні проекту пільг мати на увазі слідуючі зауваження, що їх бажано було одмітити в проекті:

а) Академія наук не обмежена в своїх закордонних замовл[е]ннях сумами, що їх одпускає їй на цю мету держава (бо і співробітники теж виписують для ВУАН).

б) На адресу Академії наук всі грузи йдуть безмитно.

Примітка: Управління Київської митниці певне того, що тільки воно має право визначити, які академичні грузи можна вважати за наукове майно. Так, самописну латинку воно рахує майном не науковим; самописка з шрифтом жидівським стає вже майном науковим; ящики для нумізматичних колекцій - не наукове майно, мебля; ящики ж для колекцій комах - наукове.

в) Академія наук безпосередньо розпоряджається кредитами, що відпускаються їй. Це дасть змогу ліпше планувати свої замовлення.

г) Генеральна ліцензія, що її видається Академії наук, розгортується: 1) на суми, асигновані Академії наук державою; 2) на суми - готівку Академії наук.

д) В генеральній ліцензії визначається тільки сума, на яку дозволяється зробити [В]УАН закордонні замовлення на протязі цілого року.

е) Академія наук сама замовляє собі за кордоном потрібне їй майно, минаючи матеріяльний відділ НКО. Це зничтожить великі накладні видатки та зменшить процес пошкоджень грузів під час перепаковок.

Неодмінний секретар ВУАН, академик *А.Кримський*
Керуючий справами *П.Лозієв*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5910, арк.4-4 зв. Оригінал. Машинопис.

№64

ЛИСТ ПРОФ. М.В.ЛЕВИЦЬКОГО АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ З ПРОХАННЯМ СПРИЯТИ СТВОРЕННЮ У МІСТІ ЗІНОВ'ЇВСЬКУ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА[51]

3 жовтня 1925 р.
*м.Зінов'ївськ**

Дорогий Агафангел Юхимович!

До Вас маю, або, краще сказати, маємо велике прохання. У Зінов'ївську (б[увший] Єлисавет[град]) закладається Наукове товариство з секціями: історичною, літературною, краєзнавчою, медичною, педагогично-методичною, природознавства, етнографичною. Майбутнє Т[оварист]во ж, звичайно, хоче і буде в безпосередньому зв'язку з Академією наук. Так отож до Вас за порадою, як краще зробити. Чи закласти його як окреме Т[оварист]во, чи яко філію уже існуючого Т[оварист]ва наукового. Щоб оформити справу, нам потрібен статут. Через те ми, ініціативна група, по постанові установчих зборів, і звертаємося до Вас з щирим проханням, щоб Ви і взагалі Академія наук допомогли нам в справі організації цього Т[оварист]ва присилкою відповідного статуту. Т[оварист]во має на меті скупчити наукові сили, які маються на Зінов'ївщині, і направити їх на наукову і практично-корисну працю для краю, а по силі - і для науки взагалі. Будемо щиро вдячні Вам і взагалі Академії наук, коли Ви нам допоможете своєю доброю порадою і цим дасте нам і моральну піддержку. Бувайте здоровенькі на втіху Академії наук і всім нам.

З щирою повагою та братерськими привітаннями

М.Левитський

Додаю пошт[ову] марку на відповідь.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26341, арк.15-16. Автограф.

№65**

ПОСТАНОВА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ Й РАДИ НАРОДНІХ КОМІСАРІВ УСРР «ПРО СТРУКТУРУ Й ШТАТИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК»***

8 жовтня 1925 р.
м. Харків

Скасовуючи постанову свою з 8 серпня 1924 року «Штати Академії наук» (ЗУ, 1924 р., ч.23-24, арк.194), Рада Народніх Комісарів УСРР постановила затвердити нижчеподані структуру й штати Всеукраїнської Академії наук:

Ш Т А Т И Всеукраїнської Академії наук.

І. Президія Академії

Президент	1
Віце-президент	1
Неодмінний секретар	1
	3

* Тепер м. Кіровоград.
** Див. док. № 60.
*** Заголовок документа.

ІІ. Історично-філологічний відділ Академії

1. Президія Відділу.

Голова	1
Секретар	1
Дійсних членів Відділу - академиків	8
Наукових співробітників при президії Відділу для виконання особливих наукових доручень	5
	15

2. Комісія для складання словника живої української мови.

Керівничий Комісії	1
Членів-редакторів	3
Науковий співробітник	1
Завідувач діловодства	1
	6

3. Інститут наукової української мови.

Керівничий Інституту	1
Членів-редакторів	6
Вчений секретар	1
	8

4. Комісія для складання історичного словника української мови.

Керівничий Комісії	1
Науковий співробітник	1
Завідувач діловодства	1
	3

5. Історично-філологічна ка́тедра з Кабінетом арабо-іранської філології.

Вчений секретар	1
Науковий співробітник	1
Помічник бібліотекаря	1
	3

6. Комісія для вивчення етнографії й фольклору.

Керівничий Комісії	1
Науковий співробітник	1
	2

7. Комісія для видавання пам'яток новітнього письменства.

Науковий співробітник	1

8. Історична катедра.

Науковий співробітник	1

9. Археографічна комісія.

Керівничий Комісії	1
Вчений секретар	1
Науковий співробітник	1
	3

10. Комісія для вивчення первісної культури.

Науковий співробітник	1

11. Комісія для вивчення Правобережжя України.

Керівничий Комісії	1
Науковий співробітник	1
	2

12. Комісія для вивчення Лівобережжя України.

Науковий співробітник	1

13. Комісія для вивчення Степової України.

Науковий співробітник	1

14. Комісія для вивчення Західньої України.

Керівничий Комісії	1
Науковий співробітник	1
	2

15. Комісія для складання історично-географічного словника української землі.

Керівничий Комісії	1
Наукових співробітників	3
	4

16. Комісія для дослідів над громадськими течіями на Україні.

Науковий співробітник	1

17. Комісія для складання біографічного словника діячів України.

Керівничий Комісії	1

18. Гебраїстична історико-археологічна комісія.

Керівничий Комісії	1
Науковий співробітник	1
	2

19. Науково-педагогічна комісія.

Керівничий Комісії	1
Членів Комісії	2
Науковий співробітник	1*
	4

20. Бібліотека Історично-філологічного відділу.

Завідувач бібліотеки	1

21. Редакційно-видавнича комісія.

Завідувач видавництва	1
Секретар-бухгалтер	1
Коректор	1
Кореспондент	1
Планівник	1
	5
Разом на Історично-філологічний відділ	67 пос[ад].

* «Для Кабінету мистецтв». *Примітка в документі.*

III. Фізично-математичний відділ Академії

1. Президія Відділу.

Голова	1
Секретар	1
Дійсних членів Відділу - академиків	13
Наукових співробітників при президії Відділу для виконання особливих наукових доручень	2
	17

2. Геологічна комісія з Кабінетом [геологічним].

Керівничий Комісії	1
Наукових співробітників	2
	3

3. Комісія для дослідів над питаннями геофізики.

Науковий співробітник	1

4. Комісія вищої математики.

Науковий співробітник	1

5. Інститут пристосовної механіки*.

Директор	1
Науковий співробітник	1
Бібліотекар	1
	3

6. Ботанічний кабінет і гербарій.

Вчений консерватор	1
Наукових співробітників	2
	3

7. Ботанічний сад.

Науковий співробітник	1

8. Зоологічний музей.

Керівничий музею	1
Вчений-зоолог	1
Науковий співробітник	1
	3

9. Катедра сільськогосподарської біології.

Науковий співробітник	1

10. Катедра експериментальної зоології.

Науковий співробітник	1

11. Мікробіологічний інститут.

Наукових співробітників	2

12. Дніпрянська біологічна станція.

Директор	1
Разом на Фізично-математичний відділ	38 пос[ад].

* Інститут технічної механіки.

IV. Соціяльно-економічний відділ Академії

1. Президія Відділу.

Голова	1
Секретар	1
Дійсних членів Відділу - академиків	6
Наукових співробітників при президії Відділу для виконання особливих наукових доручень	2
	10

2. Демографічний інститут.

Наукових співробітників	2

3. Комісія для виучування звичаєвого народнього права.

Керівничий Комісії	1
Наукових співробітників	2
	3

4. Комісія для виучування західньо-руського й українського права.

Наукових співробітників	2

5. Бібліотека Соціяльно-економічного відділу.

Бібліотекар	1

Разом на Соціяльно-економічному відділі 18 пос[ад].

V. Установи при Спільному зібранні Академії

1. Музей антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка.

Керівничий Музею	1
Наукових співробітників	2
Вчений консерватор-етнолог	1
	4

2. Археологічний комітет.

Голова Комітету	1
Науковий співробітник	1
Вчений секретар	1
	3

3. Комісія краєзнавства.

Науковий співробітник	1

Всього по установах при Спільному зібранні Академії 8 пос[ад].

VI. Господарча управа Академії

Голова Господарчої управи (Віце-президент)	1

1. Наукова канцелярія Академії.

Керівничий справ Академії (по науковій частині)	1
Помічників керівничого	4
Завідувач архіву	1
Старший кореспондент зі знанням чужоземних мов	1
Машиністок-стенографісток	2

Машиністок I розряду	2
	11

2. Канцелярія й бухгалтерія.

Завідувач канцелярії	1
Старший діловод	1
Машиністка	1
Завідувач господарства	1
Кур'єр	1
Старший бухгалтер	1
Бухгалтер	1
Скарбник	1
	8

3. Співробітники, що обслуговують будинок Академії.

Доглядач Мікробіологічного інституту	1
Доглядач Дніпрянської біологічної станції	1
Кладовщик	1
Служників лабораторій	4
Прибиральників помешкань	3
Грубник центрального опалення	1
Швейцар	1
Двірників	5
	17
Разом на Господарчу управу	37 пос[ад].
Всього на Академію наук	171 посада

Заст[упник] Голови Ради Народніх Комісарів УСРР *І.Булат*
Керуючий справами Ради Народніх Комісарів УСРР *Ф.Бего*

ЗУ УСРР, 1925, ч.78, арк.446. - С.977-982.

№66*

ЛИСТ НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ ВУАН СПІЛЬНОМУ ЗІБРАННЮ З ВИМОГОЮ ЗВЕРНУТИСЯ ДО УРЯДУ ІЗ ЗАЯВОЮ ПРО НЕДОЦІЛЬНІСТЬ ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ РОСІЙСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК НА ВСЕСОЮЗНУ

[*10 жовтня 1925 р.*]**

Влітку цього року декретом Раднаркому СРСР визнано Російську Академію наук за «Всесоюзну». Серед українських наукових робітників і навіть серед урядових кіл це визнання викликало не тільки здивування, але й негативне відношення (див. протокол Президії Укрголовнауки ч.40, п.6).

Для Української Академії наук питання про всесоюзний характер Російської Академії наук має особливе значіння тому, що фактично на всій території СРСР єсть тільки ці дві Академії. Отже, коли одну з них визнано

* Див. док. № 62, 76.
** Дату встановлено за протоколом Спільного зібрання № 230.

за «всесоюзну», то натурально постає питання про ролю, значіння і права другої Академії, в даному разі Української, про взаємовідношення цих двох наукових інституцій і т.д. Адже ясно, що вирішувати ці питання для Укр[аїнської] Академії наук, не оглядаючись на «Всесоюзну» Академію - Російську, як і навпаки, визначити права останньої щодо території УСРР, не оглядаючись на факт існування на цій території Укр[аїнської] Академії наук, неможливо. Тут повинно бути погодження, бо коли його не буде, коли питання про координовану працю двох Академій - Української і Російської - не буде наперед вирішено за обопільною їх згодою, тоді не буде жадної певности в тому, що в своїй праці вони раз-у-раз не приходитимуть до суперечности і навіть до конфліктів. Питання про взаємовідношення Української Академії наук до новонародженої Всесоюзної Академії, і навпаки, як і питання про права Всесоюзної Академії провадити досліди, наряджати екскурсії, збирати матеріяли тощо на території УСРР, повинні бути передбачені і вирішені в статутах обох Академій.

Наукові співробітники Української Академії наук, відчуваючи свій безпосередній і тісний зв'язок з науковим життям і інтересами Академії, високо цінячи її як здобуток революції і як велике культурне огнище, що згромадило вже коло спільної праці стільки визначних наукових сил і що забезпечує українському народові і українській культурі перспективи дальшого буйного розцвіту і невпинного прогресу по всіх ділянках людського знання та техніки, - не можуть не відчувати зглибока того ненормального становища, в яке поставив Українську Академію наук факт визнання Російської Академії наук за «Всесоюзну» і тієї суперечности в інтересах двох Академій, яка гостро може виявитися, коли принцип «всесоюзности» буде послідовно проведений до кінця. Вже декілька місяців співробітники Академії і взагалі наукові і громадянські кола України чекають на те слово, що скаже в цій справі авторитетний орган Академії - її Спільне зібрання, в якому воно виявить своє відношення до згаданого факту, своє розуміння «всесоюзности» Російської Академії наук і свою думку про майбутні стосунки двох Академій. У приватних розмовах дехто з авторитетних членів Академії висловлював думку, що «всесоюзність» Російської Академії наук фактично не більш як марка, що вона не зможе нічого відмінити в відносинах поміж двома Академіями. Але близькі до Української Академії наук наукові кола хвилює думка, що як несподіванкою для всіх з'явилося визнання Російської Академії наук за «Всесоюзну», так само несподівано для всіх може бути опублікований і новий статут Всесоюзної Академії без жадного порозуміння з представниками урядів та наукових інституцій окремих республік, а надто коли установи, котрі найперше і найбезпосередніше в тому заінтересовані, не виявляють до цієї справи відповідної уваги і не заявлять заздалегідь своєму урядові своїх міркувань та бажаннів щодо організації та статуту Всесоюзної Академії наук.

З оглядом на все вищенаведене, а також беручи на увагу, що незабаром у Київі має бути пленум Укрголовнауки, де між иншими справами стоятиме на обміркуванні також і справа про реорганізацію Української Академії наук, нижчепідписані з ініціятиви профделегатських зборів зважуються прохати Спільне зібрання:

1) вдатися до уряду УСРР з заявою про недоцільність механічного проголошення національної Російської Академії наук «Всесоюзною», бо це може загрожувати нормальному розвиткові національних культур в межах окремих республік;

2) в інтересах же найдоцільнішого планування та тісної координації нау-

кової роботи в межах цілого Союзу виробити проект Союзної асоціації наукових установ окремих республік;

3) оскільки ж проголошення Всесоюзної Академії наук доконаний факт, подбати, щоб статут цієї Академії складався за участю представників наукових установ окремих республік і був сконструйований на піставі принципу, висловленого в п.2.

Є.Волошин	Г.Голоскевич[53]	В.Ганцов
Я.Лепченко	М.Могилянський	О.Дорошкевич
М.Любинський[52]	Г.Холодний	В.Міяковський
С.Іваницький	С.Глушко	І.Щітківський
Ф.Савченко	О.Гермайзе	С.Парамонов
В.Козловська	В.Дем'янчук	В.Камінський
О.Курило	О.Андрієвська[55]	Г.Іванець
Є.Тимченко	Л.Окиншевич	О.Попов
К.Квітка	М.Грінченкова[56]	підпис*
А.Ніковський	В.Білий	підпис*
М.Зеров	М.Ткаченко	підпис*
О.Плевако[54]	М.Макаренко[57]	А.Кримський
М.Новицька	І.Черкаський	Є.Дзбановський
		П.Рулін

Примітка на документі М.Макаренка: «Гадаю, що 3 п[ункт] необхідно переробити і лише тоді зв'язати з другими п[унктами]».

Примітка Є.Тимченка: «Гадаю, що 3 п[ункт] треба викреслити».

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26342, арк.17-18. Оригінал. Машинопис.

.№67

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ПРОФ. К.К.СИМИНСЬКОГО ФІЗИЧНО-МАТЕМАТИЧНОМУ ВІДДІЛУ ВУАН ПРО ВИДІЛЕННЯ КОШТІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БЮРО ДЛЯ РОЗГЛЯДУ ВИНАХОДІВ

16 жовтня 1925 р.

Згідно постанові Фізично-математичного відділу Академії від 13 лютого 1925 р. при Академії засновано тимчасово Бюро для розгляду винаходів, яке намітило собі такий план діяльности:

1) збірання та розроблення матеріялів по винаходах,

2) експертиза винаходів по пропозиціях їх авторів або зацікавлених інституцій,

3) консультація винаходцям,

4) доклади та лекції на теми, які мають відношення до винаходів,

5) організація науково-довідкової бібліотеки для винаходців,

6) організація музея винаходів, як вдалих, так і невдалих, а також инших матеріялів по винаходах.

Перевівши організаційну роботу та установивши контакт з організаціями винаходців та з Комісією допомоги винаходцям при Київському викон-

---

* Підписи нерозбірливі.

комі, Бюро почало працювати і розглянуло декілька винаходів та придбало деякі книжки для винаходців.

Але початок праці Бюро та зріст життьових вимог в справах винаходів переконує нас у тому, що працювати далі для здійснення своїх завдань Бюро не може без постійних робітників та без коштів. Неможливо навіть задовольнити потребу у розгляді винаходів з доручення комісії при виконкомі, через що комісія звертається за розглядом винаходів до громадських технічних організацій або навіть до приватних осіб.

Тому я прохаю Фізично-математичний відділ піднести відповідне клопотання про асигнування коштів на організацію та утримання постійного Бюро при ВУАН по розгляду винаходів.

Кошторис потрібних асигнувань при цьому прикладається.

Професор *К.К.Симінський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5907, арк.1. Оригінал. Машинопис.

№68

ПОВІДОМЛЕННЯ ВУЦВК ДО ВУАН ПРО ПОМИЛУВАННЯ М.П.ВАСИЛЕНКА

24 жовтня 1925 р.
м.Харків

Секретаріят Президії ВУЦВК повідомляє, що постановами Президії ВУЦВК від 23 вересня 1924 р. та від 10 лютого 1925 р. гр[омадянин] Василенко Микола Прокопів* помилуваний від всіх** заходів соціяльного захисту, до яких він був засуджений Київським губсудом.

Зав[ідуючий] Секретаріятом ВУЦВК *Зорін*
Зав[ідуючий] (підвідділом) відділу приватньої амністії *Темний*

НБУВ, ІР, ф.40, спр.1017, арк.1. Оригінал. Машинопис.

№69

ПРОПОЗИЦІЇ ГРУПИ НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ, ПОДАНІ СПІЛЬНОМУ ЗІБРАННЮ В ЗВ'ЯЗКУ З РОЗРОБКОЮ НОВОГО СТАТУТУ АКАДЕМІЇ

12-23 листопада 1925 р.

Академією наук, згідно з статутом, керує її Спільне зібрання: воно обирає органи науково-організаційного та господарчого керування, воно через наради Відділів організує наукову роботу Академії, воно несе на собі всю величезну історичну відповідальність перед Наркомосом і ширшими колами культурних робітників. Академію, як установу, творять академики та окремі особи, що входять до Спільного зібрання або до Відділів з правами академиків.

---

* Так у документі. Потрібно «Прокопович».

** Підкреслено в документі.

Не заперечуючи необхідного пріоритету академиків у найвищій науковій установі України, ми разом з тим уважаємо за безсумнівну істину, що наукову роботу Академії творять разом з академиками молодші й середні наукові співробітники. Наукові співробітники [В]УАН - це не лише технічний апарат при установах і лабораторіях академиків: більшість з них становлять собою кваліфіковану наукову силу, деякі з них ведуть відповідальну організаційну та наукову роботу навіть без проводу академиків; багато з них є таких, що відомі не тільки на Україні, але й за кордоном, високий відсоток працює на відповідальних посадах по вузах. Можна сказати, що повсякденну роботу в Академії провадять саме ці наукові співробітники, збіраючи й обробляючи для неї багатства, організуючи під керівництвом академиків окремі галузі науки.

На нашу думку, академики разом з науковими співробітниками складають єдиний науковий колектив, в якому думка наукових співробітників, як в організаційних, так і наукових питаннях, певно, буде корисною для справи. Тим часом в цілому доводиться констатувати, що нема відповідного контакту між академиками та науковими робітниками за винятком деяких комісій. А цей контакт, особливо в організаційних справах, надзвичайно потрібний. Ми рахуємо за ненормальне, що засідання Відділів, як в науковій, так і в організаційній частині, є закриті. Лише єдиний випадок ширшого засідання за весь час існування Академії був навесні цього року, коли приїздила Комісія з центру. Ні в одній з наукових чи адміністративних одиниць Академії наукові співробітники не мають свого голосу, крім окремих комісій, звичайно; тільки в місц[ев]комі вони почасти мають представників, але вони представлені там як громадяни, як наємні робітники, а не наукові діячі, що творять разом з робітниками найвищої кваліфікації - академиками - єдине спільне, величезного культурно-громадського значіння виробництво. Питання статутарні й конституційні, питання штатів, запрошення нових робітників, організації науки на Україні, матеріяльного забезпечення - всі ці більшої чи меншої ваги проблеми вирішаються без жадної участи наукових робітників, що поруч з необхідною науковою кваліфікацією мають і повну національно-громадську відповідальність за свою роботу.

І от, гадаючи, що ця, сказать би, юридична невизначеність чи може навіть безправність наукового співробітника в усій структурі [В]УАН стоїть на перешкоді глибшому розвиткові Академії, охопленню нею всього багатогранного життя нашої республіки, ми й звертаємося до Спільного зібрання з проханням переглянути це прикре становище і визначити ролю наукового робітника.

Ці свої думки про становище наукового робітника ми вважали потрібним висловити тепер, коли піднесено питання за новий статут [В]УАН на наступному пленумі Укрголовнауки, хоч нема у нас жадних відомостей щодо проекту нового статуту Академії, бо аж до цього часу ця робота переводилася без участи наукових співробітників чи місц[ев]кому. Ми гадаємо, що в новому статуті легко внести відповідні істотні корективи до сучасної практики в Академії. Як матеріял для цих майбутніх коректівів, ми й дозволяємо собі висловити тут свої побажання.

1. Про правне становище наукових співробітників Академії.

Наукові співробітники переводили в минулому та переводять тепер, як сказано вже, чималу наукову роботу, але досі вони мали лише обов'язки, без жадних прав; отже, інтереси наукової роботи всього академичного ко-

лективу потрібують, щоб у новому статуті конче було зазначено і права їх.

2. Про усталення в новому статуті форм участи наукових співробітників у роботі керуючих установ Академії.

а) На Відділах:

Засідання Відділів під час обговорення питань наукового характеру мають бути відкриті для наукових співробітників цього Відділу.

При обговоренні всіх инших питань на засіданнях Відділів має бути присутній уповноважений - представник наукових співробітників цього Відділу з правом ухвального голосу.

Примітка. Уповноваженого та його заступника обирають збори наукових співробітників цього Відділу.

б) На Спільному зібранні:

На засіданнях Спільного зібрання мають бути уповноважені - представники наукових співробітників Відділів по одному від кожного, з правом ухвального голосу.

Примітка I. Представників та їх заступників обирають збори наукових співробітників по всіх Відділах.

Примітка II. Представники установ при Спільному зібранню мають право ухвального голосу в справах своєї установи, в инших - з правом дорадчого голосу.

в) В Управі (чи в відповідній господарчій установі):

На всіх засіданнях Управи мають брати участь представники наукових співробітників з правом ухвального голосу по одному від Відділів.

Примітка. Представників намічають збори наукових співробітників Відділів і заступників до них та затверджують загальні збори наукових співробітників усіх Відділів Академії.

г) У Видавничій комісії:

В роботі Видавничої комісії мають брати участь представники наукових співробітників по одному від Відділу з правом ухвального голосу.

Примітка. Обирати їх та заступників до них мають збори наукових співробітників Відділів.

3. Про надання можливости для наукових співробітників Академії, в зв'язку з збільшенням в процесі наукової роботи їх кваліфікації, посідати вищу наукову посаду. Наукові співробітники в зв'язку з підвищенням своєї кваліфікації мають право шляхом захисту на прилюдних зборах Відділів справоздання про свою роботу здобувати вищу посаду, яка вказувала б на підвищення його наукової кваліфікації. Це становище науковий співробітник може діставати незалежно від того чи буде на той час відповідна вільна посада, чи ні.

Примітка. Наукові посади отакі: молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник, вчений-фахівець.

4. Про порядок заміщення вільних посад в Академії. Вільні посади в Академії мають заміщатися шляхом оголошення конкурсу.

5. Про штати Академії. Рахуючи, що сучасні штати Академії і в малій мірі не відповідають дійсним потребам найвищої наукової установи України, одзначити лише одне: в сучасних штатах [В]УАН бракує посад науково-технічних співробітників, що інколи приводить до приниження ролі кваліфікованого наукового співробітника. Науково-технічні робітники конче необхідні.

6. Про утримання наукових співробітників Академії. Низька, навіть мізерна оплата праці всіх співробітників [В]УАН, наукових і технічних, увесь час заважала Академії як слід розгорнути свою роботу. А тому нам здається необ-

хідним в додаткових, з приводу статуту, постановах рішуче піднести й питання за прожитковий мінімум наукового співробітника [В]УАН, хоча б у таких формах: утримання наукового співробітника Академії конче має бути не нижче за ставку вузів центрального поясу. Таким чином, молодший науковий співробітник має діставати не менше, як навчитель II розряду вищої школи.

7. Про сполучення посад в Академії. Беручи на увагу, що сполучення штатних посад деякими висококваліфікованими робітниками фактично зводило нанівець їхню науково-організаційну роботу в Академії, вважаємо, що разом з матеріяльним забезпеченням співробітників [В]УАН треба буде і рішуче припинити сполучення посад.

Примітка. Окремі сполучення посад - праця у вузах тощо, можливі лише з дозволу Спільного зібрання.

8. В справі розподілу літератури. В комісії по розподілу літератури, що одержує Академія, беруть участь, крім академиків, 4 наукових співробітника (три від Відділів та один від установ при Спільному зібранні та представник ВБУ).

9. Про обговорення статуту Академії. В комісії по обговоренню статуту Академії, а також при обговоренні цієї записки, з огляду на важливість наших побажань, ми просимо закликати представників від наукових співробітників.

Подаючи ці наші побажання до Спільного зібрання, ми прохаємо їх розглянути, пов'язати їх з проектом нового статуту Академії і передати як матеріял до наступного пленуму Укрголовнауки. Нам здається, що ці думки зпричиняться до організаційно-дружньої роботи всіх наукових чинників Академії, отже, до буйного зросту її наукової вартости, її життєздатности, її першорядного культурно-громадського значіння в Українській Соціялістичній Радянській Республіці.

З огляду на те, що оригінал не підписано ще всіма співробітниками, поки що подаємо тільки копію*.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26528, арк.1-7. Оригінал. Машинопис.

№70

ЛИСТ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ ДО ВУАН ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ 10-РІЧЧЯ З ДНЯ СМЕРТІ І.Я.ФРАНКА

30 листопада 1925 р.
м.Львів

Філологічна секція Наук[ового] тов[арист]ва ім.Шевченка у Львові рішила в 1926 р. відсвяткувати 10-ліття смерті Івана Франка і видати ювілейний збірник в його пам'ять. Окрім сего, уповноважено п[ана] [В.]Дорошенка до викінчення бібліографії творів І.Франка. Філологічна секція рада би знати, чи Укр[аїнська] Ак[адемія] наук в Київі задумує також видання у пам'ять І.Франка і чи не

---

* До документа окремо прикладено підписи 36 чоловік, в тому числі: А.Окснера, В.Камінського, В.Ганцова, Г.Холодного, Г.Голоскевича, Д.Зерова, О.Вайнштейна, О.Дорошкевича, О.Кістяківського, С.Парамонова, Ф.Ернста.

хотіла би присвятити одного або більше томів на видання матеріялів, головно листів І.Франка і споминів про нього.

Рівночасно рішила секція звернутися до Київ[ської] Акад[емії] з запитом, в якій стадії находиться редакція Правописних правил. Секція просить [пр]о присилку останньої редакції до перегляду перед її надрукуванням, бо Наукове тов[арист]во бажає приняти один всеукраїнський правопис.

Підпис *

ЦДІАЛ, ф.309, оп.1, спр.160, арк.8. Засвідчена копія. Машинопис.

№71

З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРГОЛОВНАУКИ ПРО НАДАННЯ ПРАВА БЕЗМИТНОГО ТА БЕЗЦЕНЗУРНОГО ОДЕРЖАННЯ ЛІТЕРАТУРИ З-ЗА КОРДОНУ ДЛЯ ВУАН, ВБУ ТА УНК

5 грудня 1925 р.
м.Харків

Визнати за необхідне, щоб три установи на Україні: Українська Академія наук, Всенародня Бібліотека України і Український науковий інститут книгознавства мали право одержувати всі закордонні видання, включаючи й емігрантські, на всіх мовах, зокрема українській, в 2 примірниках без митної оплати та попереднього цензурного дозволу Укрнауки чи инших установ, з огляду на те, що, відповідно до наукових завдань цих установ, вони обов'язково повинні мати й зберігати всяку закордонну літературу, що инакше може назавжди загинути для української науки.

Внести цю справу на розгляд Колегії НКО.

Зав[ідуючий] Укрнаукою *М.І.Яворський*
Секретар *Кобзей-Сияк*

ЦДАВО України, ф.166, оп.5, спр.720, арк.93. Оригінал. Машинопис.

№72

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ПРОФ. П.Г.КЛЕПАТСЬКОГО ДО СЕКРЕТАРІАТУ КИЇВСЬКОГО ОКРУГОВОГО ПАРТІЙНОГО КОМІТЕТУ ЩОДО РЕОРГАНІЗАЦІЇ ВУАН**

5 грудня 1925 р.

Як відомо, 25 грудня ц.р. збирається в Київі пленум Укрголовнауки, який остаточно вирішить справу про реформу Української Академії наук. Через те, що і в радянській республіці Академія користується самоврядуван-

---

* Підпис нерозбірливий.
** Заголовок документа.

ням та й для розвитку самої науки зміни її організаційних центрів є незабезпечені, то цей момент, що трапляється, може, раз у століття, набирає першорядної ваги для всіх кіл українського громадянства, зацікавлених поспіхом української культури та її напрямом. Особливо це не мусить бути байдуже для компартії, що веде вперед у всіх галузях життя, отже, має вести його в галузі культури. Для компартії не однаково, чи український організаційно-науковий центр буде плекати чисту науку, чи ув'язану всіма своїми сторонами з життям, чи ту науку він будуватиме на матеріялістичнім фундаменті, чи на ідеалістичнім (хоча б і народницькім), чи він буде виховувати молодь в боротьбі за здійснення принципів світового пролетаріяту, чи обстоюватиме за національну українську демократію...* Значить, компартія мусить узяти якнайактуальнішу участь у майбутній перебудові Української Академії наук.

Досі компартія стояла якось осторонь від Академії, була навіть відірвана від неї. Та й як вона могла не відірватися, коли в Академії, що має кілька сот співробітників, досі на 8 році революції не було жодного комуніста або комсомольця, а навіть і соціяліста (крім одного - м'якотілого)**. Це ледве чи не одинока установа на Україні, в якій немає комосередку, отже, немає й жодного організаційного зв'язку з компартією. Цей зв'язок компартія могла б зав'язати через Бюро секції наукових робітників, але хоч там завжди були її представники, вони не виявили в тім напрямку жодної активності й досі навіть серед самих наукових робітників, яких реформа Академії передовсім торкається, не зняли компанії в цій справі.

Отже, безперечно, що досі відірвана організаційно від найвищого наукового центру на Україні, компартія надалі мусить бути зв'язана з ним. Так випливає сама собою теза майбутньої реформи - організаційний зв'язок з компартією. Цього можна було б осягнути через Президента чи Віце-президента Академії, який по статуту мусив би бути делегатом компартії (як [Л.Б.]Каменєв у Російській Академії). Для зміцнення цього зв'язку слід було б далі прищепити комуністичну бацілу й самому тулубові Академії, завівши там на кожному Відділі свої секції. Так, мені здається, що доцільно було б Істпарт злучити з Історичною секцією Академії, а Ленінсько-марксівський міжвузівський семінар прикріпити до Соціяльно-економічного відділу. Сюди ж можна було б долучити й Соціяльно-економічну секцію Держплану з її журналом «Экономическая жизнь». Поза цим залишається ще Природн[ичо]-математичний відділ, який треба було б зв'язати з радянським життям. Для цього, мені здається, до нього можна було б прикріпити ті дослідчі установи, що існують при окремих радорганах, скажемо, дослідчі установи Цукротресту, Земвідділу, Статбюро, Окрпрофради тощо. Без такого живого зв'язку з виробництвом Природн[ичо]-математичний відділ буде відірваний від життя й не буде зв'язаний, зокрема, з радянською будівничою роботою, що на неї впливає компартія. Разом з цим, прилучення до Академії установ і осіб зі сторони було б надзвичайно корисно і в тім відношенню, що Академія, яка в основі складається з одного гурту колишнього Київського наукового товариства (філії т[ак] зв[аної] «Старої громади» - українських поступовців і радикалів) і є в своїх окремих Відділах домініоном певних осіб (домініон Грушевських, домініон Кримського), трохи розділилася б цим стороннім елементом, стала б менше гуртівничою, більш громадською, й ті міністри українських буржуазних урядів, що там працю-

* Крапки в документі.

** Мається на увазі Л.М.Левитський.

ють (а їх у ній півдесятка), трохи були б ізольовані від свого звичайного оточення.

Щоб очистити Академію від зайвого елементу, що не має нічого або майже нічого з наукою, а попав туди по спорідненню, сватівству, кумівству, приятільству чи спільності класових інтересів, треба переглянути наукові заслуги кожного з співробітників і тих, що мають малу наукову кваліфікацію*, замінити кваліфікованими зі сторони.

Звертає на себе увагу, що деякі впливові особи працюють в Академії з усією [...]**

Разом з цим треба було б притягнути до Академії ліпші українські сили, що працюють у Київі, так і в провінції (напр. [В.Д.]Коряк, [О.І.]Білецький, [М.М.]Воскобойников, [М.Є.]Слабченко та інш.), але не попали до Академії через неналежність до київського гурту, щоб Українська Академія дійсно з'єднувала в собі все, що є ліпшого, своєрідного по всій Україні, а то й по всій Росії.

До дисциплін, що розроблюються в Академії, слід було б залучити такі, які поширювали б її географічний обрій за політичні межі самої України, щоб перешкодити зайвому зміцненню націоналістичної атмосфери в Академії. Сюди б притягнути всесвітню географію, історію світової культури, історію й економіку Росії, радянське право тощо.

Щоб поставити Академію під громадський контроль, слід було б завести до її статуту пункт, щоб свій виробничий план і щопівріче справоздання про його виконання вона подавала на обміркування й відчитувалася бодай хоч перед місцевою Секцією наукових робітників з участю представників зацікавлених організацій (пар[т]кому, вчительства, окрпрофради, асоціяції письменників тощо).

Зрештою, щоб ослабити бюрократичний елемент Академії, належало б до її Управи завести представників партійних, професійних та виробничих організацій, а також представників від наукових співробітників Академії по вибору секцій чи, що і безперечно, місцевкому (бо досі лише в одній Академії на весь СРСР не здійснюється «Закон про робітничий контроль над виробництвом»).

Ось деякі пункти, які, на мою думку, треба було б мати на увазі з огляду на майбутню сесію в Київі Укрголовнауки в справі переорганізації Академії. Можливо, що й без мене над цими й иншими пунктами Нарком уже подумав і має ліпший план для посування цієї справи, але на кожнім громадянинові УСРР тяжить обов'язок у міру своїх сил допомагати радянському будівництву, тому я вважав за потрібне піднести свій голос у цій справі, оскільки вистачає в тім мого досвіду. Йдучи ріжними шляхами до тієї мети, як каже старовинне латинське прислів'я, «всі шляхи сходяться в Римі».

Проф. *П.Клепатський*[38].

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.2010, арк.109-110.Машинопис. Оригінал.

---

* Підкреслено в документі.

** Слово не прочитане, можливо «сім'єю».

№73

ЗАПИСКА ЗАСТУПНИКА НАРКОМА ОСВІТИ УСРР Я.П.РЯППО СЕКРЕТАРЕВІ ЦК КП(б)У В.П.ЗАТОНСЬКОМУ З ПРИВОДУ ЗАЯВИ ПРОФ. П.Г.КЛЕПАТСЬКОГО ЩОДО РЕОРГАНІЗАЦІЇ ВУАН

28 грудня 1925 р.
м.Харків

В ближайшее время, вероятно, будет в ЦК разбираться вопрос о реорганизации Академии наук, который уже больше года стоит на очереди. От академиков и профессоров поступают по этому поводу различные советы с критикой нынешнего состояния Академии. К числу таковых относится прилагаемое при сем заявление проф. [П.Г.]Клепатского, каковое направляю Вам для сведения.

Состояние Академии нарисовано более или менее правильно, прилагаемые рецепты по лечению - неудачны.

Зам[еститель] Наркома просвещения *Я.П.Ряппо*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.2010, арк.108. Оригінал. Машинопис.

№74*

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ЗАСТУПНИКА НАРКОМА ОСВІТИ Я.П.РЯППО СЕКРЕТАРЕВІ ЦК КП(б)У В.П.ЗАТОНСЬКОМУ ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

*[1925 р.]***

Украинская Академия наук была учреждена при Гетманщине в 1918 году из киевских украинских ученых и общественных деятелей***.

Советская власть унаследовала Академию в составе тех ученых и того персонала, которые не эмигрировали с властью Петлюры. Таким образом, часть академиков оказалась за пределами УССР, откуда возвращается в последнее время и устанавливает связи.

В 1921 году, по представлению Наркомпроса, советским правительством Украины был утвержден для Академии статут (устав), предусматривающий развитие некоторых ее Отделов, а именно: народного хозяйства, педагогики и медицины***.

Однако, вследствие отсутствия живых сил, годов голода и полного отсутствия бюджета (кроме ограниченного числа пайков) 1921-[19]23 годы Академия пребывала в свернутом состоянии*** (на консервации).

Таковая линия была принята Наркомпросом соответственно указаниям директивных органов, и она была единственно правильная***. Советская власть не располагала еще ни соответствующими материальными ресурсами, ни живыми силами, дабы вести активное строительство Академии наук.

В 1923-[19]24 году Академия получает первый скромный бюджет и не-

* Документ з поміткою: «Совершенно секретно».
** Дату встановлено за текстом документа.
*** Підкреслено в документі.

большую типографию (в Лавре) для печатания научных трудов. Вследствие мизерных средств (академики получали ставку в 55 руб.) об оживлении говорить еще не приходится.

В 1924 году Наркомпросом был поставлен в директивных органах вопрос о переводе Академии наук в столицу - Харьков.

Однако проект перевода не был реализован отчасти вследствие национально-политических соображений и в значительной степени вследствие отсутствия средств и необходимых помещений в Харькове.

В связи с выяснением невозможности перевода, Главнаукой был поставлен вопрос о реорганизации Академии наук и об увеличении ее бюджета, т.е. о фактическом развертывании ее работы*.

С этой целью были проведены следующие мероприятия:

1) Заслушан на пленуме Главнауки отчет о деятельности Академии.

2) Заслушан доклад о деятельности Академии в Президиуме ВУЦИК.

3) Увеличен бюджет Академии* в 3 раза.

4) Произведена ревизия Академии РКИ и Главнаукой.

5) Разработан и одобрен на Всеукраинском съезде научных работников и на пленуме Главнауки проект нового статута. Новый проект статута Академии* отказывается от старого университетского деления Академии на три Отделения: Историко-филологический, Физико-математический и Социально-экономический, а выдвигает научно-марксистское деление Академии на два Отделения: Естественно-технических и Социально-исторических наук*.

Возражения некоторых академиков против такого деления были рассмотрены на Всеукраинском съезде научных работников и согласованы, причем все академики единогласно голосовали за новый проект*.

Таким образом, подготовительная стадия нового проекта проведена. Статут может быть представлен на секцию Совнаркома.

Реализация нового статута (устава) требует ряда организационных мероприятий, касающихся выборов и назначений, а именно:

1) Необходимо провести выборы Президиума Академии.

2) Пополнить число академиков и научных сотрудников тех отраслей, которые слабы (социально-исторических, медицинских, педагогических наук).

3) Влить в число научных сотрудников и корреспондентов Академии коммунистов.

4) Ввести в число установлений** Академии Институт марксизма и ряд научно-исследовательских кафедр.

Президиум Академии должен состоять из 5 лиц: Президента, Вице-президента, Непременного секретаря, секретарей I и II Отделений.

При этом Вице-президент должен быть заместителем Президента не только по административно-организационным, а по всем делам Академии (назначаемый НКПросом)*.

Президентом Академии считаю подходящим академика [П.А.]Тутковского, Вице-президентом - коммуниста (общественника), Непременным секретарем - акад. [А.Е.]Крымского, секретарем I Отделения - академика [Е.Ф.]Вотчала, секретарем II (Социально-исторического) Отделения - академика [М.С.]Грушевского. Такой состав укрепит руководство Академией,

---

* Підкреслено в документі.

** Так у документі. Потрібно: «учреждений».

установит равновесие между групповками* в плоскости деловой работы и даст Вице-президенту, коммунисту, иметь всегда большинство по своим предложениям.

Назначение коммуниста (не академика) на пост Непременного секретаря невозможно и нежелательно**. Это сорвет возможность провести выборы и вызовет невыгодную кампанию по адресу правительства и Украинской Академии наук у нас, в СССР, и в особенности за границей.

Точно так же нельзя ставить во главе Социально-исторического отделения* акад. [А.Е.]Крымского (не социолога и не историка).

Назначение во главе этого Отделения акад. [М.С.]Грушевского как историка удовлетворит и его и парализует дефекты [А.Е.]Крымского.

Оставление же [А.Е.]Крымского Непременным секретарем необходимо, ибо никто иной, как именно он, пять лет был хранителем Академии в самых нищенских условиях. Академика [А.Е.]Крымского надо сохранить и ради той огромной работы, которая ведется им и под его руководством по украинскому языку.

Влияние Непременного секретаря будет сдерживаться Вице-президентом, коммунистом, который должен быть заместителем Президента во всех отношениях.

Кроме такой конструкции Президиума необходимо приступить к последовательному введению в каждое Отделение, в особенности в Социально-историческое, научных сотрудников и корреспондентов из коммунистов. В частности, в число установлений*** Социально-исторического отделения, естественно, ввести Институт марксизма и организуемый Институт педагогики.

Участие молодых сил в жизни Академии через научно-исследовательские институты и кафедры внесет оздоровление во всю деятельность Академии.

Своевременным является также некоторая проверка тех сотен лиц, работающих в Отделениях, секциях и комиссиях Академии, из которых очень многие не соответствуют своему назначению, которых целесообразно заменить молодой аспирантурой из научно-исследовательских кафедр или вузов.

Заместитель Наркомпроса и зав[едующий] Управлен[ием] научных учреждений *Я.П.Ряппо*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.2008, арк.170-173. Оригінал. Машинопис.

№75

ЗВІДОМЛЕННЯ ВУАН ЗА 1925 РІК

I

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

Подає Неодмінний секретар акад. А.Ю.Кримський

Минулий, себто сьомий, рік існування Української Академії наук приніс із собою (не для всіх, правда, в рівній мірі) значнеє покращення матеріяльного становища. Найбільше це треба сказати про заробітню платню для ординарних академиків. У грудні 1924 р. академик здобував 54 крб. золотом на місяць, у грудні 1925 р. - 115 крб.; збільшення = 100 проц. [...][4]**

* Так у документі. Потрібно: «группировками».

** Підкреслено в документі.

*** Так у документі. Потрібно: «учреждений».

[4]* Знято частину тексту про господарські потреби.

Що ж до наукових співробітників, то такі в грудні 1924 р. мали були місячну платню 39 крб. 50 коп., а в грудні 1925 р. - 60 крб. 50 коп., - збільшення лиш на якихсь 33 проц. Ідуть тепер клопотання про значніше збільшення, і треба сподіватися, що ці цифри протягом 1926 року ще зміняться на краще. Адже в Росії академик здобуває 200 крб. на місяць, та й у нас, на Вкраїні, професорові вищих шкіл платять на місяць 180-200 крб., а навчителеві III ступеня, що найближче підходить до типу наукового співробітника Академії наук, платять 110 крб., а не якихсь 60 крб.

Покращання бачимо ми і в цифрі тих грошей, що одпускалися торік на науково-операційні потреби Академії. Тут цифра збільшення буде, так, 500 проц. Бо коли позаторік давалося щомісяця 500 крб. на оперативні витрати, то торік уже 2750 крб. [...]*

Президію Академії становили торік, як і давніш: Президент - акад. В.І.Липський, Віце-президент - акад. С.О.Єфремов, Неодмінний секретар - акад. А.Ю.Кримський. Нових дійсних академиків обрано за минулий рік чимало. Штатних, правда, лиш двоє, обидва на Соціяльно-економічному відділі: Леонід Миколайович Яснопольський та Йоаникий Олексійович Малиновський. Але нових позаштатних академиків обрано 11: на Історично-філологічному відділі - В.П.Бузескул та С.Ф.Ольденбург (Неодмінний секретар Російської Академії наук); на Фізично-математичному відділі - О.П.Карпинський та В.А.Стеклов (Президент і Віце-президент Російської Академії наук), І.П.Бородін, В.К.Залевський, О.М.Сіверцов, Л.В.Писаржевський та ще двоє закордонних - І.Горбачевський та К.Стормер. Новообрані члени-кореспонденти такі: на Історично-філологічному відділі - В.П.Адріянова, О.П.Косач, П.В.Іванів, А.Я.Лященко; на Фізично-математичному відділі - нові члени-кореспонденти Є.С.Буркcер та проф. П.М.Крилов; на Соціяльно-економічному відділі обрані на членів-кореспондентів - М.О.Максимейко та відомий філософ марксизму С.Ю.Семковський.

Вибуло з числа наших членів торік двоє: помер акад. В.М.Гордон та член-кореспондент П.В.Іванів.

Всі ординарні академики становлять собою Спільне зібрання або Конференцію Академії наук. Чергові конференції одбувалися двічі на місяць, а в разі потреби скликалися й зібрання позачергові.

Наукове життя Академії наук разбивається по Відділах: Історично-філологічному, Фізично-математичному та Соціяльно-економічному. А в безпосередньому віданні Спільного зібрання перебувають ті академичні установи, що своїм характером виходять поза межі якогось єдиного Відділу.

а) Найбільша з таких установ під головуванням директора С.П.Постернака - це *фундаментальна бібліотека Академії наук з титулом: Всенародня Бібліотека України*, з фондом до півтора мільйона книжок. Цього року розсортовано до 200000 томів, закаталогізовано 120199 томів. За рік вступило до Всенародньої Бібліотеки нових 110018 томів та ще 97491 газета. Читальня її за рік мала 138711 одвідувань, тобто по 400 одвідувачів на день, із щоденною видачею до 200 книжок на день. ВБУ організувала понад 30 книжкових виставок, зібрала в Київі першу конференцію наукових бібліотек.

б) *Музей мистецтва, б[увший] імені Ханенків.* Після того як прокурорська влада притягла давнішнього директора Музею М.О.Макаренка до суду, на посаду директора Музею призначено - проти волі Академії наук - таку особу, яка, на думку Академії, з наукового погляду не відповідає цій по-

* Те саме, про господарські борги.

саді. Сподіватися треба, що Укрнаука завдовольнить клопотання Академії наук, і Музей кінець-кінцем матиме на чолі у себе відповідно кваліфікованого вченого, який заразом буде й добрим адміністратором. Протягом 1925 р. велася далі в Музеї мистецтв інвентаризація майна та деяка реставрація картин. Завважити треба, що Музей збагатився на велику збірку картин ленінградського вченого В.О.Щавинського, який своїм заповітом пожертвував теє зібрання Українській Академії.

в) *Археологічний комітет*, під головуванням акад. О.П.Новицького, дбав про охорону пам'яток старовини та про їх дослідження. Для цього скрізь на місцях утворено густу мережу кореспондентів та співробітників. З инших моментів діяльности Археологічного комітету треба зазначити його рясні знахідки в царині культури трипільської та неолітичної, які фігурували на спеціяльній звідомній виставці.

г) *Антропологічно-етнологічний музей ім. Ф.К.Вовка,* під керуванням двох своїх керівників (А.З.Носова та А.І.Онищука), дуже розрісся за 1925 рік, і тепер Академія наук дала кожному відділу велику автономію. Не можна в коротких словах обхопити дуже різнобічну й дуже різнобірну працю обох відділів Музею - як антропологічного, так і етнологічного. Вистачить загально сказати, що й той і другий відділи обкинули цілу Україну низкою своїх кореспондентів, планових екскурсій та дослідчих станцій. Вони ж підтримували науковий контакт з аналогічними установами Ленінграда, Москви та почасти з закордонними. Вони опрацьовували зібрані матеріяли, яких - особливо в етнологічній частині - набралося тепер так багато, що треба шукати для них окремого великого спеціяльного приміщення - цілого будинку.

д) *Краєзнавча комісія*, під головуванням попереду акад. А.М.Лободи, потім - акад. О.В.Корчака-Чепурківського, у зв'язку з постановою Всеукраїнської наради краєзнавства, що відбулася в Харкові в червні 1925 року, мусіла одмовитися од будь-якої організаційної роботи, а звернула свою увагу в инший бік - на складання довідників, порадників, програм і т.инш. Дуже інтенсивно працюють Краєзнавча комісія в Одесі та при філії Всенар[одньої] Бібліотеки в Вінниці.

е) *Комісія для встановлення ув'язки між науковими інституціями республіки і союзними*, під головуванням акад. Б.І.Срезневського, працювала напружено і склала реєстр установ, осіб, завдань, що стосуються виробничих сил України. На жаль, відсутність матеріяльних засобів дуже гальмувала всеньку працю цієї Комісії (вона - нештатна), і той дуже корисний і потрібний реєстр так і не випущено в світ.

є) *Друкарня і Видавництво Академії наук.*

Друкарня Академії наук (давніше - Київо-Печерської лаври) перебувала цього року в адміністративному завідуванні Держвидаву, який, користуючися всіма прибутками з друкарні, зобов'язався друкувати для Академії десять аркушів щомісячно. Треба сконстатувати дуже втішний факт: коли попередніми роками Держвидав замість умовлених 10 аркушів друку давав нам через нашу друкарню пересічно лиш сім - сім з половиною аркушів, або бл[изько] 90 аркушів на рік, то минулого року управитель друкарні тов. Турбовський докладав усіх сил, щоб Академія справді мала по 10 аркушів щомісячно, або 120 аркушів на рік. Та в світ випустила Академія наук торік значно більше, ніж сподівані 120 аркушів, а саме - 222 аркуші друку (37 публікацій). Почасти оплачено це було асигнуванням од уряду, що дав нам торік 9330 крб. на видавничі справи, але, головним чином, видавництво провадилося коштом сторонніх прихильників академичної праці та самих

авторів, які жертвували на друк гроші. На чолі всієї видавничої справи в Академії стоїть, згідно з статутом, Неодмінний секретар Академії (академик А.Ю.Кримський), та, фактично, ввесь тягар видавничої праці лежить на самовідреченому невтомному керівникові Видавничої комісії - М.З.Левченкові. Цього року Академія наук мала вже змогу й обмінюватися своїми виданнями з закордонними науковими інституціями (досі ми були од них одрізані). На жаль, тільки хронічний брак коштів для поштово-закордонної пересилки книжок надзвичайно гальмував оцю першорядну для нас справу. От з науковими установами СРСР обмін іде непогано, тому що Академія має право безплатної поштової розсилки своїх видань у межах СРСР.

ж) До числа установ, які не внесені до штату Академії наук, а ведуть щонайпильнішу роботу, належить Фотолабораторія під керуванням нештатного співробітника П.Н.Лозієва. Од Академії наук Фотолабораторія змогла торік одержати тільки 8 карбованців (на купівлю двох відер, 50 защіпок, ціною кожна в одну копійку, та двох невеличких електричних лямп), а саме вона спромоглася самотужки придбати повне устаткування (шахви, столи, табурети, приладдя) і виконала для Академії наук 560 знімків (відбитків з негативів дано 1062, діяпозитивів - 42 та негативи до них - разом 1706), перевела три наукові екскурсії (Трипілля, Халеп'я, Чернігів). Така плідна робота, без матеріяльної штатної допомоги звідкілясь збоку, цілком відповідає основним традиціям Української Академії наук.

II
ПЕРШИЙ (ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ) ВІДДІЛ

Подає секретар Відділу акад. С.О.Єфремов

В минулому 1925 р. Перший, Історично-філологічний, відділ складався з 27 членів: з них - 8 дійсних академиків, 2 директори з правами академиків Відділу, 11 позаштатних академиків і 6 членів-кореспондентів. Співробітників було на Відділі: штатних 58, нештатних постійних 130; всього 215, не рахуючи непостійних співробітників, яких число доходить аж до 300. Установи Відділу протягом року дали з 200 прилюдних звідомлень та доповідів. Президія Відділу лишилася у тому складі, що й попередніх років: голова - акад. А.Ю.Кримський, секретар - акад. С.О.Єфремов. Розпорядчих засідань Відділ одбув 20. При Відділі працювали оці установи:

1. *Постійна комісія для складання словника української живої мови* під головуванням акад. А.Кримського й керівництвом В.Ганцова мала 3 членів-редакторів, 2 штатних і 8 нештатних співробітників. Головною працею Комісії в минулому році було продовжування розпочатого друком «Російсько-українського словника», якого т.І вийшов 1924 р. На жаль, прикрі фінансові обставини Держвидаву, що тяглися протягом цілого року, та дефекти друкарської техніки не дали спроможності виконати план, що поставила була собі Комісія, себто випустити в 1925 р. II і III томи «Словника». Протягом року здано до друку 25 арк. III тому (надруковано 20) під головною редакцією акад. С.Єфремова та 10 арк. (надруковано 2) тому II під головною редакцією акад. А.Кримського. Поза цим Комісія далі збирає картковий матеріял для «Словника», придавши до попередніх 117000 карток ще 10224 картки, й розпочинає систематичне лексичне дослідження народньої мови по всіх районах України, широко використовуючи своїх численних кореспондентів на місцях і виготувавши для них спеціяльну «Інструкцію до запи-

сування слів з народніх уст». Наслідком цієї праці передбачаються місцеві словники; матеріялів до них чимало вже має Комісія готових. [...]*

2. *Інститут української наукової мови* (голова акад. А.[Ю.]Кримський, секретар Г.[Г.]Холодний) працював у складі 6 відділів (природничий, технічний, сільськогосподарський, соціяльно-історичний, правничий і мистецький); мав 1 штатного і 21 нешт[атного] співробітника і лиш при кінці року дістав ще 6 штатних посад членів-редакторів. І от, дякуючи засигнуванням од держави більших коштів на термінологічну роботу, Інститут притяг багатосторонніх працівників (тепер їх близько 400) і організував роботу складання словників на широку руч. 1) Природничий відділ Інст[итуту] наук[ової] мови у своїх 9 секціях (ботанічна, геологічна, географічна, зоологічна, математична, медична, метеорологічна, фізична і хімічна) видав минулого року Математичний словник (т.І) Ф.Калиновича, «Nomina anatomica Ucrainica», закінчує друком «Матеріяли до ембріологічної термінології»; підготував до друку другу частину «Словника математичної термінології», готує друге видання «Геологічного словника» та «Словника фізичної термінології». Інші словники перебувають у стадії підготовчої роботи, для якої по секціях відділу зібрано близько 400000 карток. 2) Технічний відділ у більшості своїх 9 секцій (секція шляхів та мостів, гідротехнічна, механічна, будівельна, електротехнічна, гірнича, сільськогосподарського машинознавства, автомобілів та авіяції) розпочав роботу тільки в другій половині минулого року. Отже, по всіх секціях переведено організаційну роботу і розпочато працю вибирання та упорядкування словникового матеріялу. Карток має відділ 47000. 3) Сільськогосподарський відділ зібрав і опрацював 120000 карток і приступив до останньої стадії роботи над загальним сільськогосподарським словником - зведення матеріялу на кожен російський термін та підшукування відповідних українських термінів. Провадиться також робота над спеціяльними - ветеринарно-зоотехнічним, лісовим та пасічницьким - словниками. 4) Соціяльно-історичний відділ на своїх 6 секціях (соціологічна, економічна, педагогічно-психологічна, філологічна, філософська та діловодна) так само перевів допіру організаційну роботу і зібрав 43000 карток переважно для соціологічної та економічної секцій. 5) Правничий відділ приступив до друку «Правничого словника» під головною редакцією акад. А.[Ю.]Кримського. 6) Мистецький відділ з 7 секціями (археологічна, архітектурна, малярства, різьбярська, художньої промисловости, музична й театральна) зібрав 4200 карток переважно в секціях музичній, будівельній та театральній.

3. *Постійна комісія Історичного словника української мови* під керівництвом директора її, проф. Є.[К.]Тимченка, в складі 2 штатних і 2 нешт[атних] співробітників зібрала нового матеріялу 22720 карток і зредагувала остаточно до друку 22 аркуші «Історичного словника української мови».

4-5. *Історично-філологічна катедра* акад. А.Ю.Кримського в складі 3 штатних співробітників надрукувала «Знадоби для життєпису С.Руданського», приготувала до друку листування галичан з українськими письменниками ([О.Я.]Кониським, Лесею Українкою), зібрала з народних уст чималий лексичний матеріял, переданий до Комісії Словника живої української мови. Кабінет арабо-іранської філології закінчує каталогізацію своєї спеціяльної книгозбірні й видрукував спеціяльні розвідки; одна з них - книжка «Історія Туреччини» перекладається тепер на турецьку мову.

6-7. *Комісія етнографічно-фольклорна* під головуванням акад. А.[М.]Лобо-

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

ди в складі 1 штатного і 2 нештатних співробітників протягом минулого року впорядила 29 прилюдних засіданнів з 36 доповідями, одбула 9 етнографічних екскурсій (Київщина, Поділля, Чернігівщина, Полтавщина, Курщина), що дали значний діялектологічний та фольклорний матеріял, організовувала цілу низку пунктів на місцях, що провадять етнографічну роботу як силами поодиноких кореспондентів, так і цілих гуртків та шкіл, - число таких пунктів за останній рік зросло до 200, і охоплюють вони мало не всі округи на Україні, становлячи підвалину для краєзнавчих заходів. Особливу увагу звертала Комісія й на виучування національних меншостей (чеські колонії на Волині, айсори, молдавани, німці на Степовій Україні, жиди, поляки). Архів Комісії, в основі якого лежать рукописи [О.М.]Бодянського, [П.Я.]Лукашевича, [С.Д.]Носа, [Б.Д.]Грінченка, збагативсь придбанням рукописів покійного члена-кореспондента Української Академії наук Я.П.Новицького та частиною того архіву, що передав до Етн[ографічної] комісії акад. А.Ю.Кримський, сам здобувши його од М.Білозерського. [...]*

Музично-етнографічний кабінет при Комісії в складі керівничого (К.Квітки) та 1 нешт[атного] співробітника опріч теоретичних праць керівничого записував народні мелодії на Волині й на Поділлі, обслідував з етнографічного та музичного боку бібліотеки Кам'янецького ІНО та Вінницької філії Всенародньої Бібліотеки України, збирав матеріяли про діяльність та побут професійних народніх співців та музик на Україні, а також розпочав бібліографію музичної етнографії.

8-9. *Постійна комісія для видавання пам'яток новітнього українського письменства* під головуванням акад. С.О.Єфремова в складі 1 шт[атного] і 11 нешт[атних] співробітників провадила далі розпочату ще попереднього року працю над академичним виданням Т.Г.Шевченка, друкуючи його IV том (Журнал Т.Г.Шевченка з широким історично-літературним коментарем). Йшло опрацювання матеріялів П.Куліша, а також і инших історично-літературних тем з приводу роковин, ювілеїв та всяких принагідних подій із життя того чи иншого письменника (Т.Шевченко, П.Куліш, [Я.]Щоголів, [О.]Кониський, Б.Грінченко, [В.]Самійленко, Леся Українка, О.Олесь, А.Тесленко та ин.). Як і попереду, ці досліди подавано прилюдно як доповіді в засіданнях Історично-літературного товариства, а частина їх склала два збірники: чергову II книжку збірника «Т.Г.Шевченко та його доба» та «Кулішівський збірник» - обидва друкуються. При Комісії в половині минулого року виникла спеціяльна підкомісія для виготовлення до друку цензурних матеріялів про українське письменство і театр під редакцією акад. С.[О.]Єфремова. Підкомісія виробила план 4-томової збірки цензурного матеріялу (т.I - загальні матеріяли з історії боротьби російського уряду з українським словом; т.II-III - спеціяльно театральна цензура і т.IV - окремі цензурні справи) і через співробітника Ю.Нелідова зібрала вже по ленінградських архівах потрібні справи.

10. *Постійна комісія для дослідів над громадськими течіями на Україні* під головуванням акад. С.О.Єфремова в складі 1 шт[атного] і 4 нештатних співробітників одбула 12 прилюдних засіданнів з 26 доповідями; опріч того, впорядкувала цикл популярних викладів з історії громадських рухів на Україні по робітничих клубах. Комісія працювала переважно коло розроблення матеріялів, що стосуються ювілейних дат 1925 р.: 20-ліття першої революції, 40-ліття смерти М.Костомарова та 100-ліття повстання декабристів. Протягом року впорядковано матеріяли В.Антоновича і Шугурова, розпочато упо-

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

рядкування матеріялів В.Модзалевського. Розроблювано матеріяли про Кирило-Мефодіївське братство (між иншим, Щоденник Дубельтів*); здобуто через спеціяльне командирування співробітника Комісії до Тули нові матеріяли до біографії П.Куліша й інші документи з історії громадського руху.

11. *Постійна комісія для складання біографічного словника діячів України* під головуванням акад. С.О.Єфремова в складі керівничого М.М.Могилянського та 5 нештатних співробітників збагатила свою картотеку на 30107 карток, закінчила заведення до альфабету карткового матеріялу на літери А-Б й опрацьовує на ті ж літери біографії діячів. За допомогою спеціяльних кореспондентів Комісії пощастило минулого року організувати планове збирання біографічного матеріялу на Поділлі, Кубані, Степовій Україні.

12. *Катедра історії українського народу* акад. М.С.Грушевського з двома штатними при ній співробітниками і в минулому році була центром, біля якого купчилася низка історичних установ Академії, що разом творили ніби Історичний інститут, який планово розвивав організаційну, дослідчу і видавничу роботу. Минулого року Катедра керувала видавничою роботою історичних установ і значно поповнила свою бібліотеку. [...]**

13. *Історична секція* під головуванням акад. М.[С.]Грушевського відбула в 1925 р. 15 прилюдних засіданнів з 30 доповідями. Переважна їх частина потім була друкована в органах секції - «Україні» (вийшло 5 книг) та «Науковому Збірнику» (І том), що скупчили біля себе наукових робітників не тільки України й Галичини, а й багатьох центрів поза їх межами.

Історично-економічна підсекція під проводом проф. О.С.Грушевського присвячувала особливу увагу історії колонізації, торгу й промислу та й взагалі економічним відносинам XVII-XVIII віків і дала з тієї сфери низку прилюдних доповідів.

14. *Комісія культурно-історична* під головуванням акад. М.С.Грушевського в складі 1 шт[атного] і 12 нешт[атних] співробітників перевела вступне обслідування Прип'ятського Полісся, зібрала чимало і матеріялу, і кореспондентів на місцях, видала збірку розвідок К.Грушевської «Примітивна культура» і виготувала І випуск із серії «Примітивне громадянство та його пережитки на Україні».

15. *Комісія історичної пісенности* під головуванням акад. М.С.Грушевського в складі 1 шт[атного] і 2 нешт[атних] співробітників працювала над збиранням матеріялу, обслідуванням репертуару професійних співців та підготовленням корпусу історичної пісенности: першого тому «Корпусу народніх українських дум» та «Збірника історичних пісень XVIII в.».

16-19. *Чотири Комісії порайонного розроблення історії України* під головуванням акад. М.С.Грушевського організують дослідчу роботу на місцях і планово нею керують, об'єднавши місцеві наукові сили.

Комісія Правобічної України під керуванням члена-кореспонд[ента] Академії В.І.Щербини з 2 штатними і 2 нештатними співробітниками протягом двох років своєї роботи виготовила великий науковий матеріял і видрукувала частину його в т.І збірника «Київ та його околиці»; брала також участь у розгляді справ, що подавало на її оцінку комунальне управління Київа.

Комісія Лівобічної України під керуванням проф. О.Ю.Гермайзе з 2 шт[атними] і 2 нешт[атними] співробітниками обслідувала далі Чернігівський район та виготовила до друку збірник «Чернігів і Північне Лівобережжя».

---

* Щоденник генерала Третього жандармського відділення Л.В.Дубельта.

** Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

Комісія Степової України під керуванням М.[М.]Ткаченка з 2 нешт[атними] співробітниками провадила роботу по місцевих архівах і підготувала кілька праць до проектованого збірника Степової України. Нарешті організована при кінці року.

Комісія Західньої України під керуванням Ф.Я.Савченка з 2 штатними і 2 нешт[атними] співробітниками перевела організаційну роботу, притягла до участи в ній визначних дослідників Західньої України і підготовляє збірник Західньої України.

20. *Археографічна комісія* під головуванням акад. М.С.Грушевського в складі 2 шт[атних] і 2 нешт[атних] співробітників, 10 дійсних членів і 14 постійних учасників опрацювала «Археографічний збірник актового матеріялу XVII-XX вв.», «Збірник матеріялів до історії Коліївщини» під ред[акцією] О.Ю.Гермайзе, «Бібліографію стародруків» В.Барвінка. Поруч цього переведено реєстрацію документів XVII в. з Депутатського чернігівського архіву, провадилася далі реєстрація актів українського діловодства XVII в. по Збірках київських, харківських і чернігівських, а також робота Комітету українських стародруків, себто їх реєстрація, докладне описування та викопіювання з них передмов і післямов. Заходами секретаря Комісії Г.[А.]Іванця бібліотека її в минулому році збільшилася на 5286 томів, здобутих із бібліотек колишніх київських гімназій.

21. *Постійна комісія історично-географічного словника української землі* під керуванням директора, проф. О.[С.]Грушевського, в складі 4 штат[них] і 3 нешт[атних] співробітників провадила давнішніми способами свою роботу, збирання й обробку відповідного матеріялу. Минулого року використано для збирання карток 32 видання і складено низку розвідок про селища в районах - Остерському, Козелецькому, Борзенському, Прилуцькому, Кременчуцькому, Гуманському, Південної Волині й т. инш.

22. *Гебраїстична історична комісія* під головуванням акад. А.Кримського в складі керівничого І.Галанта, 1 шт[атного] і 2 нешт[атних] співробітників опрацьовувала й копіювала матеріяли з історії жидів по архівах: Центральному, колишніх Генерал-губернатора, Губерніяльного правління, Цензурного комітету та Куратора шкільної округи. На підставі зібраного матеріялу було прочитано кілька доповідів на засіданнях Комісії і виготувано розвідки: «Справа Багрова», «Питання про жидів у Росії за часи минулої війни» (з додатком архівних матеріялів).

23-25. *Кабінет українського мистецтва* під головуванням акад. О.П.Новицького закінчив інвентаризацію майна в Кабінеті, поповненого цінними збірками В.О.Щавинського, і провадив поточну роботу, розробляючи й популяризуючи питання українського мистецтва.

Комісія золотарства при Кабінеті переводила систематизацію золотарських виробів, вилучених з церков та молитовних домів на Україні, й обробляла спеціяльні теми на підставі здобутого матеріялу.

Музей діячів України остаточно закінчив інвентаризацію свого майна (має 2224 експонати) і приступив до систематизації матеріялу та складання карткового каталога.

26. *Педагогічна комісія* під головуванням акад. О.В.Корчака-Чепурківського при керівничому В.[Ф.]Дурдуківському[59], 3 штатних і 8 нештатних співробітниках у минулому році поділялася на дві секції: метод педагогічної праці та охорони здоров'я дітей з Інфізкультом. Перша секція ставила досвідну роботу як у сільській, так і в міській школі, щоб на практиці перевірити ті чи инші теоретичні тези; спеціяльно пророблено кілька питаннів

щодо студіювання методики комплексної системи. Друга секція ставила досліди щодо фізичної культури серед сільськогосподарської людности на Україні і ті досліди розробляла відповідними способами. Бюро технічної інформації при Комісії задовольняло численні запити.

27. *Історичне товариство Нестора Літописця* під головуванням акад. С.О.Єфремова* має 49 членів. У минулому році відбуло 15 засіданнів з 35 доповідями, присвячуючи їх, головним чином, визначним подіям з історії українського письменства (Шевченкові роковини, 25-ліття смерти [Я.І.]Щоголева; 15-ліття смерти [Б.Д.]Грінченка, з приводу смерти [В.І.]Самійленка, 1905 рік в українському письменстві та ин.).

29 **. *Науково-педагогічне товариство* під головуванням акад. О.В.Корчака-Чепурківського в першому році свого існування зібрало в собі 120 членів, що поділилися для роботи на дві секції - метод шкільної праці та фізичного виховання. Працює 5 комісій: філологів у трудовій школі, філологів у професійній школі, комісія дитячої книги, наукової організації праці у школі і природнича. [...]***

30. *Товариство дослідників української історії, письменства та мови* у Ленінграді під головуванням акад. В.[М.]Перетца складається з 24 дійсних членів та 3 членів-співробітників. Протягом 1925 року Товариство відбуло 12 засіданнів: одне - присвячене пам'яті дійсного члена Товариства В.Щавинського, з 29 доповідями. В минулому році Товариство поширило свою діяльність, заснувавши при собі секцію етнографічну під головуванням проф. Б.Г.Кржанівського, з дорученням досліджувати, головним чином, побут і народню творчість українців на території СРСР поза межами України.

31. *Бібліотека Історично-філологічного відділу ім. В.Антоновича* в минулому році збагатилася на 154 томи переважно подарованих книг. Користалися з книжок 62 особи з співробітників Академії та 22 сторонніх людей. Усього видано читачам понад 800 книг. Штатна бібліотекарка та 2 нешт[атні] співробітниці, опріч видавання книг читачам та реєстрації новоприбулих книг, переводили далі каталогізацію книг; закаталогізовано в минулому році два з найбільших відділів бібліотеки - 2 (археографія) та 7 (історія Росії).

Робота як по установах І Відділу, так і окремих співробітників, як бачимо з цього занадто побіжного огляду, в минулому році переводилася з давньою інтенсивністю, відповідно до певного плану, поглиблюючи поставлені завдання. На жаль, неможливо було виконати цілий план - з причин, од співробітників незалежних. Штати установ на І Відділі занадто тісні, комісії здебільшого працюють у складі одного штатного співробітника, а деякі й зовсім не мають таких співробітників, спираючись у своїй роботі на самопожертовну працю заінтересованих безкорисливо в розвитку науки людей. Кошти, що мають установи на свої наукові потреби, занадто мізерні і їх не вистачає навіть на найнагальніші потреби.

III
ДРУГИЙ (ФІЗИЧНО-МАТЕМАТИЧНИЙ) ВІДДІЛ

Подає секретар Відділу акад. В.І.Липський

В особовому складі в 1925 р. відбулися такі зміни. Усіх академиків, як і раніш, було 13. Поверх того було 9 позаштатних, себто таких, котрі живуть поза Київом, з них 3 за кордоном. На протязі 1925 р. було обрано 9 нових

---

* На період арешту М.П.Василенка тимчасово виконував обов'язки.

** Так у документі. Пункт 28 пропущено.

*** Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

академиків: Олександра Петровича Карпінського, Володимира Андрійовича Стеклова, Івана Парфеновича Бородіна (цих 3 обрано з нагоди 200-літнього ювілею Російської Академії наук), Лева Олекс[андровича] Тарасевича (Москва), Сергія Натановича Бернштейна (Харків), Івана Яковича Горбачевського (Прага), Олексія Миколайовича Сіверцева (Москва), Лева Володимировича Писаржевського (Катеринослав), Карла Стормера (Норвегія).

Всього 13+18=31 академик та 4 члени-кореспонденти: Євг[ен] Самойлович Бурксер (Одеса), Порф[ирій] Микитович Крилов (Томськ), М[икола] Гр[игорович] Холодний (Київ) та В'ячеслав Костянтинович Залеський (Харків).

Президія Другого відділу залишалася попередня. Головою був академик П.А.Тутковський, секретарем акад. В.І.Липський. Протягом 1925 р. відбулося 21 засідання, що на них зроблено близько 100 повідомлень на різноманітні теми як чистого, так і прикладного значіння, повідомлення робили як академики, так і інші особи.

Ціла низка академиків одбула командирування. Так, акад. В.І.Липський брав участь на Радіологічному з'їзді в Одесі (де його обрано на голову), потім брав участь у Комісії для детального обслідування заповідника ім. Х.Раковського[60] (Асканія Нова), перебував у командируванні із депутацією на 200-річному ювілеї Російської (нині Всесоюзної) Академії наук та їздив оглядати Ірдинський заповідник, якого передбачалося передати до Академії. Акад. П.А.Тутковський провадив геологічні досліди в Овручському повіті. Акад. Б.І.Срезневський був на Геофізичному з'їзді у Москві, на Радіологічному з'їзді в Одесі, у Ленінграді та Москві, на 200-літньому ювілеї Російської (нині Всесоюзної) Академії наук та в справах актинометрії. Акад. Є.П.Вотчал був на Радіологічному з'їзді в Одесі.

Наприкінці року Академія одержала 181 десятину мало не цілинного степу на Полтавщині поруч з Карлівською цукроварнею. [...]*

1. *Катедра чистої математики.* Займає її акад. Г.В.Пфейффер, він-таки - голова Комісії вищої математики. Подав до Української Академії наук три праці: дві своїх та одну М.К.Куренського. На засіданнях II Відділу зробив 5 доповідів. В «Записках Фіз[ично]-мат[ематичного] відділу» надруковано дві праці Г.В.Пфейффера.

2. *Комісія вищої математики* (акад. Г.В.Пфейффер). З початку року Комісія вищої математики складалася з тих осіб, що і в минулому році: 1) голова Комісії - акад. Г.В.Пфейффер; 2) старш[ий] вчен[ий] співроб[ітник] (штатний) - М.К.Куренський; 3) практикантка (нештатна) - М.А.Бик.

У відкритих засіданнях, котрі були щотижня по вівторках о 1 годині, як і в попередні роки, читалися доповіді та реферати; давалися відзиви про праці з математики, надіслані до Академії. Самостійні досліди працівників Комісії провадилися найбільше за планом, що намічається з початку кожного півріччя. На засіданнях, крім офіційних представників Комісії, присутні бували також сторонні особи: чи молоді математики, котрі приступають або вже приступили до самостійної наукової праці, чи аспіранти при дослідчій Катедрі з математики.

В кінці півріччя - з травня - кількість членів Комісії збільшилася: до Комісії прибув четвертий член Комісії - М.П.Кравчук (нештатний). [...]*

3. *Катедра прикладної математики* - академик Д.О.Граве. Академик

---

*Знято відомості про наукові доповіді та надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

[Д.О.]Граве продовжував у звідомному році свої зайняття по натуральній філософії щодо вивчення електромагнітної діяльности сонця. Як і спершу, ці зайняття провадилися в двох напрямках: напрямку гідродинаміки та напрямку математичної теорії електричності. В напрямку цієї своєї діяльности він керував зайняттями своїх учнів В.Є.Дяченка і Н.І.Ахієзера. В.Дяченко працює по теорії двигання «разрывов» при рухові рідини. Ця теорія, що її заснував Кеман і розробив пізніше Hadamard, має велике значіння в теорії електронів. Н.Ахієзер підготовляє трактат по аеродинаміці, котрий повинен охоплювати всі сучасні теоретичні досягнення й в той же самий час обслуговувати потреби авіяції. Для деталізації характеру зайнять академика Д.О.Граве можна зауважити, що під кінець звідомного року його інтереси гуртувалися, головним робом, на питаннях щодо галузі теорії звичайних лінійних диференційних рівнянь, а також на деяких питаннях диференційної геометрії. [...]*

4. *Катедра математичної фізики,* яку з 1921 р. займає академик, проф[есор], доктор математики М.М.Крилов, переводила наукову працю, тісно зв'язану з інженерними науками, себто, головним чином: вивчення наближених метод[ів] для інтегрування диференційних рівнянь, різні інтерполяційні проблеми тощо. [...]*

В минулому році академика М.М.Крилова було обрано на члена Коїмбрського інституту (Португалія), і французькі вчені запропонували йому стати співробітником «Memorial des Sciences Mathematiques», для якого він складає випуск, присвячений мінімальним методам наближеного інтегрування диференц[ійних] рівнянь математичної фізики.

В тому ж 1925 році академик М.М.Крилов подав до II Відділу Академії наукові праці проф. М.П.Кравчука, аспір[анта] М.М.Боголюбова та инш.

Крім того, в засіданнях семінару, що ним керує акад. М.М.Крилов, самий керівник та його співробітники зробили цілу низку наукових повідомлень.

5. *Інститут технічної механіки* (проф. К.К.Симінський).

Діяльність Інститут розвивав у кількох напрямках:

1) В лабораторному досліджуванні та вивченні мінеральних багатств України: Інститут провадив різноманітні досліджування кам'яних будівельних матеріялів України, каолінів, глин, цементів, заліза, чавуну.

2) В розробленні питань будівельної механіки, чи то теоретичних, чи практичних: розроблено питання про опір платівок, складних стиснених штаб, втому матеріялів та инш., про мостові кесони просторової системи, розроблено методу дослідження міцності головних вузлів колишнього ланцюгового мосту в Київі та переведено саме дослідження вузлів нового мосту в Червоному Арсеналі.

3) В участі у науково-технічних нарадах, дослідженнях: в особі директора Інституту і співробітника [Ф.П.]Бєлянкіна Інститут брав участь у комісії для випробування нового Київського ланцюгового мосту, у нарадах найвищого технічного Комітету Н[ародного] к[омісаріяту] ш[ляхів], у нарадах Головпрофосвіти, Бюра винаходів Київського окрвиконкому та инш.

4) В організації технічної науки на Україні: при Інституті було засновано секцію сільськогосподарської механіки, яка наприкінці року перетворилася в Науково-дослідчу катедру сільськогосподарської механіки.

Інститут зібрав молодь, що може науково працювати в царині техніки,

---

* Знято відомості про наукові доповіді та надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

підвищує її наукову кваліфікацію і вже має друковані наслідки цієї організаційної роботи.

5) В сприянні робітникам і иншим особам, що працюють науково в галузях техніки: було заслухано чимало доповідів, які зробили були робітники та військові діячі про винаходи, про розрахунки міцности, про теорії щодо окремих конструкцій і організовано прилюдне їх обговорення. [...]*

[6.] Праця *Хімічної лабораторії* гальмувалася через брак коштів та відсутність асистента або лаборанта. Проте в Лабораторії було зроблено чимало науково-технічних дослідів на теми, що перераховано в звідомленні акад. В.О.Плотникова. Для експериментальних робіт Лабораторія користувалася приміщеннями КПІ. Роботу з вугільним ангідридом у тій її частині, де було потрібне заводське приладдя, виконувано на заводі «Карбоник». [...]*

7. *Катедра хімічної технології* (акад. В.Г.Шапошников) продовжувала і 1925 року залишатися без лабораторії, без устаткування та без приміщення. Проте звідомний рік усе ж одрізняється з цього боку від попередніх років: тимчасом як досі для Катедри нічого не передбачалося, 1925 року повстали деякі надії на поліпшення стану.

По-перше, у будинкові кол[ишньої] Ольгинської гімназії було відведено для Катедри хімічної технології в нижньому поверсі дві кімнати, достатні для влаштування в них невеликої дослідчої лабораторії, і, по-друге, Велика Президія Укрнауки на засіданні, що відбувалося 24 жовтня 1925 року (протокол ч.46, п.25), ухвалила ось таку постанову про переведення Лабораторії академика [В.Г.]Шапошникова з КПІ до ВУАН: «Вважати за необхідне в найближчому часі, виконуючи попередні постанови Профосвіти й Укрнауки, перевести Лабораторію академика [В.Г.]Шапошникова з КПІ до Академії наук. Доручити академикові [В.Г.]Шапошникову дати проект оформлення підготовки висококваліфікованих робітників для текстильної промисловості на Україні».

До кінця 1925 року ні та, ні инша постанова здійснені не були. Через відсутність лабораторних меблів, устаткування і взагалі будь-якого майна відведене для Катедри хімічної технології приміщення залишалося фактично вільним і незабаром його передано иншій установі Академії. Що ж до переводу Лабораторії з КПІ, то спроби Академії здійснити це зустрічали рішучі заперечення з боку КПІ, і ця справа до кінця звідомного року не мала жаднісінького руху.

Персонал Катедри хім[ічної] техн[ології] також залишавсь у попередньому стані, тобто складається він усього з одної особи - академика В.Г.Шапошникова; остання поза Академією також не має жадної лабораторії, хоч би трохи придатної для науково-дослідчої роботи. Через те звідомлення про діяльність Катедри зводиться до звідомлення про персональну працю акад. В.Г.Шапошникова, що одбувалася мимоволі в тих рамцях, котрі накреслювала повна відсутність Лабораторії та співробітників. За наших часів, коли виробничі питання та завдання промисловости стають на перше місце, накреслене вище становище академичної Катедри хімічної технології, позбавленої будь-якої можливости провадити дослідчу роботу, не можна не визнати за надзвичайно ненормальне і в корені невідповідне завданням II Відділу Академії. [...]*

8. *Геологічний кабінет* (акад. П.А.Тутковський).

Діяльність Геологічного кабінету, що обслуговує потреби багатьох дер-

---

* Знято відомості про наукові доповіді та надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

жавних установ, поділялася на організаційну, науково-дослідчу, науково-практичну та популяризаційно-освітню. Відсутність потрібного наукового приладдя, відповідного помешкання та надто обмежений персонал Кабінету при відсутності коштів не дали змоги розгорнути працю Геологічного кабінету згідно з наміченим планом. Як і минулого року, штатний персонал Кабінету складавсь з одного співробітника - старшого вченого консерватора, гірничого інженера Ф.М.Полонського, що разом з завідуючим Кабінетом академиком П.А.Тутковським переводив геть-усю працю наукову й технічну в Кабінеті, його бібліотеці та лабораторії (не виключаючи носіння дров та палення грубок - за відсутністю служника). Тільки з жовтня місяця минулого року Кабінетові пощастило притягти до праці двох безплатних співробітників (гірничого інженера П.І.Василенка та спеціяліста-бібліотекаря О.П.Сно), що дало змогу правильніше повести упорядкування того дуже значного і цінного наукового матеріялу, що його раніш і тепер зібрав Кабінет.

I. Організаційна діяльність.

А) До бібліотеки Кабінету надійшло за минулий рік різних книг, журналів та мап од різних установ, осіб та авторів 269 назв; збільшення штату (поки що безплатними співробітниками) дало змогу каталогізувати не тільки окремі видання, але також і окремі статті цих видань. Бібліотека Кабінету, разом з власною бібліотекою академика П.А.Тутковського задовольняє потреби дослідчої Катедри геології і багатьох працівників по геології Київа та инших місць України. На жаль, відсутність коштів не дає змоги поповнювати бібліотеку потрібними новими виданнями, що їх брак гостро відчувається в науковій праці Кабінету та дослідчої Катедри.

Б) Мінералогічні, петрографічні та палеонтологічні колекції Кабінету невпинно зростають, складаючи вже цінні наукові скарби. Протягом минулого року придбано понад 50 великих і менших збірок (у деяких збірках сотні зразків) з різних місць України і РСФРР. Ці колекції придбано почасти в обмін на матеріяли, що зібрав Кабінет, почасти як пожертви від різних установ і осіб (у тому числі і співробітників Кабінету); зокрема, треба зазначити такі цінні колекції: мінералогічна збірка від проф. Л.Л.Іванова; великий сікач мамута від П.І.Василенка; колекції корундових і азбестових мінералів з Уралу од професора М.І.Безбородька; колекція вапняків з Поділля від Ф.М.Полонського і П.І.Василенка; збірка ознак пустинь з Овруччини од П.А.Тутковського; колекція радіоактивних мінералів з Волині від М.Й.Абрамовича; колекція радіоактивних руд і мінералів з Фергани від гірничого інженера І.С.Комишина і инш.

Одне з важливих завдань Кабінету - виявити природні багатства України - довелося переводити, як і раніше, в несприятливих матеріяльних обставинах; ця праця велася здебільшого тільки шляхом зносин з різними установами та особами; вироблений Кабінетом план використання місцевих сил та студентів для збирання матеріялів дав і в минулому році дуже корисні наслідки - таким шляхом Кабінет дістав деякі цінні й нові в науці матеріяли, що дають змогу констатувати наявність нових цікавих родовищ корисних копалин, що досі були невідомі. На жаль, Кабінет не мав засобів для перевірення та науково-технічного дослідження й оцінки цих родовищ.

II. Науково-дослідча діяльність Кабінету теж переводилася з великими матеріяльними труднощами. З призначених для цієї мети од Укрнауки коштів на праці співробітників Кабінету припало тільки 50 крб. (решта дісталася дослідчій Катедрі геології); але й ці незначні кошти дали змогу намітити

родовища вапняків на Поділлі та на Катеринославщині, які згодом детально дослідила спеціяльна соціяльна комісія Цукротресту (на це витрачено кілька тисяч крб.); у працях цієї комісії брали участь співробітники Геологічного кабінету; докладні досліди комісії виявили надзвичайно цінні з технічного боку родовища вапняків, що їх умови уложення та географічний розподіл дають можливість раціонально постачати вапняки для цукроварень та значно розвантажити державний залізничний транспорт. Матеріяли цих дослідів поступили до Геологічного кабінету і науково обробляються. Окрім того, співробітники Кабінету перевели низку наукових праць на підставі раніше зібраних матеріялів; частину цих праць скінчено й надруковано протягом минулого року.

III. Науково-практична діяльність Кабінету. Академик П.А.Тутковський безпосередньо керував працями комісії Цукротресту для дослідження вапняків, а під керівництвом Ф.М.Полонського і П.І.Василенка були переведені геологічні розвідки у районах залізничних станцій Сулятицької, Сербиновець, Рудниці та Рибниці на Поділлі та Лозової на Катеринославщині. Згідно з планом та вказівками П.А.Тутковського, аспіранти [Науково]-дослідчої катедри виявили деякі цікаві родовища корисних копалин (вохра й будівельні матеріяли на півночі Київщини, олов'яна руда на Поділлі).

Крім того, персонал Кабінету брав близьку участь у працях Інституту наукової мови, де академик П.А.Тутковський був головою президії природничого відділу і головою секції геологічної та географічної; Ф.М.Полонський - членом ради Інституту, членом президії відділу, секретарем геологічної секції та членом географічної і гірничої секції, а П.І.Василенко - секретарем гірничої секції та членом геологічної секції.

Геологічна секція Академії* працювала у тісному контакті з Геологічним кабінетом, що в його приміщенні відбувалися всі засідання Секції, і при жвавій участі співробітників Кабінету, які всі були членами Секції, а завідуючий Кабінетом ще й головою Секції.

IV. Популяризаційно-освітня діяльність Кабінету. Упорядковування матеріялів Кабінету переводилося з таким розрахунком, щоб поруч з чисто науковими завданнями дати змогу широким робітничо-селянським колам ознайомлюватися з природніми багатствами України та з науковими досягненнями геології: для цього Кабінет завсіди відкритий для відвідування екскурсіями. На жаль, Кабінет не мав змоги відповідно монтувати та виставити свої дуже цінні та повчальні колекції. Проте за минулий рік Кабінет одвідало чимало робітничо-селянських, шкільних і військових екскурсій (між иншим, бельгійська вчительська делегація); всім екскурсіям давано пояснінння до матеріялів Кабінету, читано лекції і подано інструкції щодо збирання матеріялів на місцях. Окрім того, П.А.Тутковський керував працями дослідчої Катедри геології, Ф.М.Полонський викладав курс мінералогії та геології на архітектурному факультеті Художнього інституту і кристалографію та геологію на Робітничих геолого-розвідочних курсах ім. т. Артема, а П.І.Василенко - курси мінералогії та гірничої штуки на цих самих курсах. З метою допомогти слухачам вищих шкіл та технікумів П.А.Тутковський та Ф.М.Полонський склали підручник мінералогії і геології, що його надрукувало Державне видавництво України, а П.А.Тутковський надрукував ще низку популярно-наукових статтів у різних журналах. [...]**

---

* Установа, що перейшла до ВУАН у 1921 р. від ліквідованого Українського наукового товариства.

** Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

9. *Катедра геофізики* (прикладної фізики), якою керував акад. Б.І.Срезневський, у своїх працях спиралася на Київську метеорологічну обсерваторію, що протягом звідомного року перейшла з складу Інституту народньої освіти у відання Укрнауки як самостійна установа й отримала деякі кошти на свої наукові й господарські потреби. За головуванням акад. Б.І.Срезневського були академічні комісії: Геофізична, Генетична й тимчасова к[оміс]ія, що збирала матеріяли з питань ув'язки наукових установ. Секретарські обов'язки в останніх виконували штатні співробітники Академії В.М.Імшенецький і Ф.Я.Савченко. 20 січня ц.р. одбулося спільне зібрання усіх трьох к[оміс]ій. На ньому зведено й запротокольовано підсумки їхньої діяльности, щоб подати відповідні відомості [для] київської секції пленуму Укрнауки. До складу Геофіз[ичної] к[оміс]ії ввійшли, як нештатні постійні співробітники, С.Н.Колосова-Петрова й Н.П.Журавська, які значно допомогли Катедрі та Обсерваторії своєю безплатною участю в дослідчій роботі Катедри. Матеріяльно допоміг Катедрі Укрмет, надрукувавши, між иншим, порівняльну характеристику головних елементів спостережень за 10 місяців 1924 року й 40-річчя - 1885-1925 [рр.]. Спільну з Укрметом участь Катедра та Обсерваторія брали в двох геофізичних з'їздах: у Київі в квітні та в Москві у травні звідомного року. Наукова діяльність Катедри набрала досить певного ухилу в бік сприяння інтересам народнього господарства, причому на перший план виступили практичні та теоретичні досліди прикмет посухи, вільного випарювання, вогкости, сонячної радіяції, поправок інерції психрометрів, установок; було сконструйовано, досліджено та демонстровано (в Київі, Харкові, Ленінграді й П'ятигорську) «перевернені» випарювачі (парні з блискучими та почорненими горішніми поверхнями в інтересах оцінки енергії, що надходить од сонця та віддається у просторінь); далі з'ясування кореляятивних зв'язків різноманітних умов погоди (прикмет посухи) з умовами вегетації та врожаю, обробка й популяризація методи «характеристик» (proportional departieres). Енергійних співробітників мала Катедра в особі агрономів В.А.Равича та А.В.Федорова. Корисну ініціятиву в напрямкові калориметричної обробки геліографів виявили С.Н.Колосова-Петрова й О.П.Половко-Нічкевич, у вивченні випарювачів - Н.П.Журавська; у провадженні аерологічних спостережень і особливо в організаційній роботі важливу допомогу подав І.К.Половко, в організації актинометричних спостережень ми змогли використати товариську допомогу головних авторитетів цієї справи: С.І.Савінова (Слуцьк) та проф. Т.А.Міхельсона (Москва). Актинометра, системи останнього, не раз возив акад. [Б.І.]Срезневський до його Обсерваторії, щоб звірити з еталонами, а також і виправити на початку роботи. Отже, київські визначення сон[ячної] радіяції висловлено в міжнародних одиницях, чого не можна сказати про інші пункти України. Найближчий зв'язок із дослідчими катедрами призвів до того, що Катедра геофізики мала доручення від Укрнауки опрацювати план такої ж Катедри для геофізики з сільськогосподарською метеорологією; основні тези своєчасно подано в порядкові спішности.

10. *Ботанічний кабінет та гербарій* (акад. О.В.Фомін). Склад співробітників Ботанічного кабінету в цьому році був такий: наукових співробітників було троє: Д.К.Зеров, П.Ф.Оксіюк та А.С.Лазаренко, ці останні штатні, а, крім того, рахуються нештатними: Д.Ю.Клеопов, М.М.Підоплічко, А.М.Окснер, О.Г.Радде-Фоміна та М.С.Шаліт.

Гербарій квіткових рослин збільшився до 27000 аркушів. Крім збірок співробітників, у цьому році надійшли до гербарія колекції: Є.Бордзиловсь-

кого, В.Вовчанецького, .М.Градзинського, М.Дубовика, Є.Єлина, М.Кошова, Я.Лепченка, О.Соколовського та Кам'янець-Подільського ІНО.

Гербарій мохів тепер - близько 1000 пакетів інсерованих матеріялів.

Грибний гербарій має щось із 4000 пакетів необроблених ще матеріялів. Крім того, є великий обмінний фонд до 8000 пакетів; частину цих матеріялів передали Г.С.Неводовський та Г.Ф.Борисевич. Зараз провадиться збирання матеріялів для видання Гербарія української флори. До цього часу зібрано матеріялів на 2 випуски.

Праця співробітників полягала в обробленні нових колекцій, а також і в спеціяльних роботах: Д.К.Зеров працював над вивчанням мохової флори переважно Північно-Зах[ідньої] Укра́їни, а влітку зробив декілька екскурсій на Волинське Полісся. А.С.Лазаренко обробляв мохові збірки з України, що він зібрав під час літніх екскурсій, а також збірки з Криму М.Дубовика та з Сибіру - Ю.Каневського. Влітку [А.С.]Лазаренко зробив багато екскурсій на Гуманщину, Поділля та Донеччину. П.Ф.Оксіюк займався інсерацією гербарія та зробив екскурсії до Криму та на Волинь. Позашт[атний] співроб[ітник] Ю.Д.Клеопов був командирований улітку на Маріупільщину, де знайшов декілька дуже цікавих рослин. Позашт[атний] співроб[ітник] А.Окснер доглядає обрісникового ге́рбарія. Був командирований від Кабінету на Поділля, Волинь та Київщину. Позашт[атний] співроб[ітник] М.Підоплічко працює над грибним гербарієм. Позашт[атний] співроб[ітник] О.Радде-Фоміна була одкомандирована для роботи в гербарії Ботанічного саду, де займалася інсерацією та монтуванням гербарія Бессера. Голова Ботанічного кабінету та гербарія акад. О.В.Фомін обробляв колекцію з Сибіру. [...]*

11. *Катедра біології с[ільсько]г[осподарських] рослин* (акад. Є.П.Вотчал). Роботи академика Є.П.Вотчала в минулому році були присвячені, головним чином, рівнобіжному дослідженню ходу асиміляції та транспірації с[ільсько]г[осподарських] рослин у природніх умовах.

Вироблено методу одночасового обліку транспірації і засвоєння CO_2 з незбагаченого ним атмосферного повітря. Облічено рівнобіжний хід цих явищ за ряд годин без перерви у буряка, гречки, пшениці, проса при рівнобіжному обліку інсоляції, випаровування водяної поверхні, вогкости та температури повітря.

В той же час повторено торічні спроби над обліком денного ходу випаровування в низки с[ільсько]г[осподарськи́х] рослин у зв'язку з дальшим розробленням питання про транспіраційну втому.

Ці роботи через свою складність не могли бути індивідуальними, а мали комплексовий характер. Найближчий співробітник акад. [Є.П.]Вотчала був викладач КСГІ І.М.Толмачов. В роботі брали участь студенти, що кінчали курс КСГІ. Рівнобіжно з цією роботою і в тісному зв'язку з нею агроном І.Д.Мина підрахував хитання кількости води в листі.

В зв'язку з роботою над асиміляцією, а також через те, що селекційні станції запитували, Є.П.Вотчал продовжував роботу над еталонами для оцінки якости і кількости зафарбле́ння листя і виробив нові скалі для буряка.

Всі ці роботи переведено в ботанічній лабораторії КСГІ. Роботи ці фінансувало Сортувально-насінньове управління Цукротресту.

Далі на вишках на Дарницькій дослідній станції, збудованих у минулому році, акад. Є.П.Вотчал у співробітництві з студ[ентами] О.М.Савенковим та О.Ф.Дробницькою перевели облік абсолютної височини, висотного градієн-

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

та і добового ходу тиснення смол у стовбурі старих сосон від землі до крони і в межах останньої за весняний і літній сезон. Крім того досліджено, як впливає на роботу смоловидільного апарату слабування сосни на «синеву» (грибок Cerastomella pilifera Fr.) та пошкодження короїдами.

Там-таки, згідно з програмою акад. Є.П.Вотчала і під його керуванням, інструктор Т.Е.Масленков перевів протягом повного сезону облік виходів живиці залежно від близькости грунтових вод, рельєфу, пошкоджень од пожеж різної сили, способів підсочки і т.п. Робота велася на 4 досвідних участках - на 965 соснах. Роботу фінансувало В[сеукраїнське] упр[авління] лісами.

Акад. Є.П.Вотчал брав участь у з'їздах: у січні - у Харкові (З'їзд для дослідження продукційних сил України); у березні - у Москві (Геофізичний з'їзд); у травні - в Одесі (З'їзд радіологів).

У вересні акад. Є.П.Вотчала було викликано у Москву на спеціяльну нараду для організації терпентинного промислу (підсочки) у всесоюзному масштабі. Акад. [Є.П.]Вотчал зробив на цій нараді доповідь про київську роботу по підсочці та про фізіологічні обгрунтування цього промислу. Про ці ж роботи акад. [Є.П.]Вотчал зробив доповідь у Московському лісовому товаристві і в Московському відділі Р[осійського] ботанічн[ого] товариства.

Крім того, як представник од Академії, Є.П.Вотчал брав участь у З'їзді для відновлення лісової досвідної справи на Україні - у березні, в Харкові і для використовування хімічних багатств лісу - у квітні в Аерохімі, у Києві.

12. *Катедра ботаніки й Ботанічний сад* (директор - акад. В.І.Липський). Продовжував роботу в давнішньому напрямкові (доповнення бібліотеки, гербарія, літератури з флори України), продовжував поширювати діяльність наново улаштованого Ботанічного садочка на терені Академії. Було зроблено постійну огорожу, а через те пощастило додати чималий участок на порожньому занехаяному місці, якого перетворено на чудовий куточок із багатьма культурними декоративними рослинами. Вкупі з торішніми участками це становить уже досить велику площу з декоративними, лікарськими та иншими рослинами. Складено плани обох участків та їхній опис. З праць В.І.Липського надруковано «Подорож до Джунгарського Алатау».

13. *Зоологічний музей* (акад. М.Ф.Кащенко). В 1925 р. персональний склад Музею був такий: директор М.Ф.Кащенко, консерватор Музею до липня - М.Шарлемань[61], після 1 липня - В.Караваєв, зоолог - С.Парамонов та постійні нештатні співробітники: М.Щербина, О.Кістяківський, В.Дірш, Ю.Керкіс, Л.Шелюжко, О.Парамонов та П.Лапин. Крім того, в працях Музею регулярно брали участь: А.Шепе, А.Аргіропуло та С.Паночіні.

В.Караваєв протягом 1925 р. продовжував опрацьовувати мірмекологічний матеріял, що зібрав його під час перебування на островах Індо-Австралійського краю взимку 1912-1913 рр. Протягом минулого року опрацьовано підродину Dorylinae та Dolichoderinae, а з підрод[ини] Formicidae мало не закінчено обробку родини Polurhachis. В серпні був командирований на південний берег Криму. На Карадазькій науковій станції та в околицях Ялти збирав мурашок та провадив біологічні спостереження над ними. Крім того, збирав для Музею инших комах та деяких тварин. [...]*

М.Шарлемань в 1925 р. продовжував збирати матеріял та опрацьовувати свої старі записки щодо фавни ссавців (Mammalia) та птахів (Aves) України. Для збирання матеріялу він зробив 30 одноденних екскурсій у різних части-

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

нах Київського повіту та кілька дальших на Прип'ять, на Волинь тощо. [...]*

Протягом року брав участь: в I Всеукр[аїнському] з'їзді для вивчення продукційних сил (був членом Окрбюро та прочитав кілька доповідів), у 2 Всеукраїнському з'їзді по застосованій ентомології в Харкові, 1 Всеукр-[аїнській] конференції по краєзнавству, 2 пленумі Головнауки, в нарадах Сортувально-насінньового управління Укрмуту тощо. Крім Зоологічного музею, працював ще й у Комісії краєзнавства, Всеукр[аїнському] археологічн[ому] комітеті, Комісії заходо- та американознавства, Комісії по ув'язці українських установ з всесоюзними, в зоологічній секції Інституту наукової мови та инш.

С.Я.Парамонов провадив працю в трьох напрямках: у збиранні зоологічного матеріялу, його препаруванні, консервуванні та, головним чином, в науковій його обробці. Екскурсії для збирання матеріялу робив в околицях Київа та місячну - на південний берег Криму (Карадазька наукова станція), де разом з О.Кістяківським зібрав коло трьох тисяч комах, м'якунів, кілька десятків пташачих шкурок тощо. Серед двокрильців, що їх зібрано під час кримської екскурсії, знайдено два нові види Platyry gustauricus та Villa karadaghica.

Щодо препарування матеріялу, то С.Парамонов заетикетував мало не всіх Diptera, що їх зібрано торік під час екскурсії до Вірменщини (52000 прим.); всіх кримських Diptera (400 прим.) та чимало иншого матеріялу, що його одержував Музей. [...]*

М.Л.Щербина в звідомному році зробив 52 екскурсії, на що витратив 56 днів. Серед здобутого під час екскурсій матеріялу є чимало цікавих фавністичних знахідок...** Всі птахи, їх шкурки та яйця здано до Зоологічного музею Академії наук. Всі спостереження над птахами записано до орнітологічного щоденника. [...]*

О.Б.Кістяківський продовжував свою працю над збиранням та обробкою пухоїдів (Mallophaga) Палеартики. Всього зібрано коло 2000 прим[ірників] Mallophaga. В 1925 р. виготовлено 300 мікроскопічних препаратів. Крім того, під час 50 екскурсій (з них одна місячна до Криму й одна двотижнева на Полтавщину) зібрав 100 птахів, кілька ссавців, багато комах та инш. В Музеї етикетував, інвентаризував та препарував птахів, наколював на шпильки комах, дизенфектував птахів та комах та инш.

Ю.Я.Керкіс провадив технічну працю над упорядкуванням ентомологічних колекцій Музею та провадив свої досліди над генітальним апаратом Hemiptera-Heteroptera. Попереднє повідомлення друкується в Zoolog[ical] Anzeiger.

В.М.Дірш провадив технічну роботу над упорядкуванням колекцій Музею, монтував метеликів простокрильців (Orthoptera), жуків тощо. Збирав простокрильців та провадив над ними біологічні спостереження. Наукова робота полягала в визначуванні Orthoptera, що переховуються в Музеї.

А.І.Аргіропуло збирав і препарував для Музею ссавців та птахів. Почав збирати матеріял для систематики Aphaniptera.

А.К.Шепе упорядкував зоологічні колекції Музею, етикетував та дезинфектував птахів Музею.

С.Паночіні, секретар зоологічної секції, що працював м[инулого] р[оку] при однойменнім Музеї ВУАН, збирав малякологічні матеріяли в околицях Київа та с.Ірпеня на Київщині, провадив спостереження над життям м'я-

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

** Крапки в документі.

кунів і опрацьовував зібрані матеріяли. Зібрано коло 250 примірників, приблизно 45 різних видів, опрацьовано за браком відповідної літератури й матеріялу до порівняння тільки одну третю збірок.

14. *Катедра експериментальної зоології* (акад. І.І.Шмальгаузен). Катедра експериментальної зоології зосередила свою головну увагу на зовсім ще не дослідженому явищі ембріонального росту та на вивченні залежности між ростом та диференціяцією зародка і його органів. Керівничий Катедри, академик І.І.Шмальгаузен, закінчив свої досліди над інтенсивністю ембріонального росту у птахів. Доповідь «Ембріональний ріст і диференціяція» зачитано на загальних зборах З'їзду зоологів у Москві навесні 1925 р. Досліджено також інтенсивність росту цілої низки окремих органів. Основні висновки дуже цікаві. Ріст - процес нерівномірний, а переривається періодами значної депресії. З цими періодами депресії збігаються періоди особливо інтенсивної диференціяції органів. Очевидно, остання є наслідок гуморальних впливів, які гальмують ріст.

Лаборант Ю.А.Степанова, окрім своєї біжучої лабораторної праці, закінчує вивчення нормальної кривої росту різних розділів кінцівок у ембріонів птахів. У цій роботі на прикладі органу з по суті рівнозначними частинами видно, що немає ділянок з різними, раніш відгаданими інтенсивностями росту. Останні залежать тільки від часу початку диференціяції. [...]*

15. *Біологічний (Мікробіологічний) інститут ім. Ф.З.Омельченка* (акад. І.І.Шмальгаузен). Наукова робота Інституту розвивалася декількома напрямками:

1) Вивчалися явища регенерації. В цій царині працював, перш за все, завідуючий Інститутом акад. І.І.Шмальгаузен.

Працю про значіння різних факторів для морфогенези регенеруючої кінцівки амфібій закінчено і 1925 року видрукувано. Тепер працю скеровано на вивчення факторів, що, власне, викликають самий регенераційний процес. Вже зібрано низку фактів, що вказують на величезне значіння в цьому автолітичних надіб'їв, що виникають під час розпадання тканини внаслідок пошкоджень.

Позаштатний співробітник В.В.Брунст закінчив працю про вплив нервової системи на регенерацію кінцівок у амфібій. Праця готується до друку.

2) Інші праці торкаються явищ росту і тісно зв'язані з працями завідуючого Інститутом І.І.Шмальгаузена, про які згадано в звідомленні Катедри експериментальної зоології.

В цьому напрямкові провадилися також мікробіологічні досліди. Співробітник Інституту Н.П.Бордзиловська закінчила вже досліди над індивідуальним ростом деяких бактерій. Праця ця готується до друку.

До цієї ж галузі стосується й праця К.Сингаєвської про ріст Paramaecium, яку теж закінчено і готується до друку. Досліди над ростом клітин в тканинних культурах також почато, але довелося їх тимчасово припинити за відсутністю низки предметів устаткування, що ставили експерименти в дуже тяжке становище.

3) Праці з трансплантації ембріональних зачатків у зародків амфібій, щоб дослідити явища щодо розвитку. В цьому напрямкові позаштатний співробітник Б.І.Балінський також закінчив і почасти вже надрукував працю до питання про пересадку слухового пухирчика.

4) Вивчення умовних рефлексів та можливости їх спадковости у щурів.

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

Роботу провадив співробітник Інституту проф. О.І.Сковорода-Зачиняєв. Траплялися великі перешкоди, що виникли в зв'язку з відсутністю спеціяльного приміщення для Лабораторії рефлексології та експериментальної педагогіки.

Щодо устаткування приміщення лабораторії Біологічного інституту, то тут слід окремо зазначити проводку сітки труб для згущеного повітря (для газолінового апарату та для аерації акваріумів). Як і раніш, Інститут відчуває велику недостачу оптичних приладів та нової закордонної літератури. До цього часу немає також автоклава, що без нього мікробіологічні роботи (і, зокрема, над тканинними культурами) сливе зовсім неможливі. Нема також аналітичної ваги і немає жадного препарувального штатива. [...]*

16. *Дніпрянська біологічна станція* (проф. Д.О.Белінг). У звідомному році (1925) Дніпрянська біологічна станція продовжувала займати попереднє приміщення: 1) дві кімнати в Старосільському лісництві біля Дніпрового берега й 2) одну кімнату при Мікробіологічному інституті ВУАН (наприкінці грудня Станції відведено було тут-таки ж і другу кімнату - матеріяльну в підвальному приміщенні).

Зазначене приміщення Станції та її матеріяльний стан не задовольняли її потреби і не давали можливости розвивати їй свою діяльність та збільшувати кількість працівників на станції. Відсутність різних приладів, знаряддя для лову, а також човна не дозволяли Станції поставити роботу для кількісного вивчення життя Дніпра (головн[им] чином бентоса, планктона), що має велике практичне значіння. На операційні потреби Станція дістала в звідомному році 120 крб., себто в середньому по 10 крб. на міс[яць]. На ці гроші Станція зробила деякі дрібні поповнення інвентарю, але чогось вартнішого їй придбати не довелося.

На Станції у звідомному році працювали двоє штатних співробітників (директор Д.Белінг та завгосп[арством] П.Сіверцов), троє постійних нештатних співробітників: Ю.Марковський, М.Миклухо-Маклай і В.Совинський. Окрім того, в працях Станції брали участь ще такі особи: Ю.Горощенко, М.Гримайлівська, А.Мірошниченко, Л.Машовець, Д.Радзимовський, М.Холодний.

З найбільших праць, що їх перевели співробітники Станції, варто відзначити:

1) Гідробіологічне обслідування р.Півден[ного] Бога** на протязі від м.Першомайського до Бозького лиману, що захопило як порожисту частину річки, так і її низову частину. Обслідування це організував Д.О.Белінг, причому в цій праці, окрім нього, брали участь: співробітник Станції Ю.Марковський та проф. Одеського ІНО Д.Свериденко. Останній вивчав фітопланктон, Ю.Марковський - зоопланктон, Д.О.Белінг - риб, бентос та населення прибережової зони.

2) Обслідування низової течії р.Дніпра в районі від м.Никополя до м.Запоріжжя і далі вгору до порогу Вільного. Цю роботу провадив Д.О.Белінг та співробітник Бугчаппос Ф.Ф.Егерман.

Ці два обслідування продовжують роботи, намічені од Д.Белінга, вивчаючи південні річки України, щоб з'ясувати склад їх населення якісною та кількісною сторонами, а також щоб вияснити питання про походження фавни зазначених річок.

Роботи окремих співробітників Станції виявилися ось у чому: Д.О.Белінг опрацьовував іхтіологічний і гідробіологічний матеріял низов'їв р.Дніпра

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

** Річка Південний Буг.

(1923 і 1924 рр.), в якому виявив багато цікавих форм, серед них - тварин морського походження. Вивчаючи Півд[енний] Бог, Д.О.Белінг виявив різкі відміни в фавні порожистої і низової частини річки. Серед форм, знайдених на порожистій частині, слід згадати: Saera nordmani, Aphelochirus aestivalis, Riolus niteus, Mocronuchus quadrituberculatus, Мізиди і р.Hypania, що достатньо населяють низову частину річки, в порожистій частині не виявлено. На низов'ях [р.]Бога (вище м.Миколаєва) знайдено р[одину] Gobiosoma caspium. Д.О.Белінг протягом звідомного року брав участь у`працях трьох наукових з'їздів (перший - Всеукр[аїнський] з'їзд для вивчення продукц[ійних] сил і народнього господ[арства] України; другий - Всесоюз[ний] з['їзд] зоологів, третій - Міжнародн[ий] конгрес лімнологів) і зробив на них 5 наукових доповідів, зв'язаних з вивченням життя солодких вод України. Протягом звідомного року Д.О.Белінг надрукував 6 наукових праць і статтів з гідробіології.

М.Г.Холодний продовжував на станції свої досліди над сидерофільними організмами і виявив низку нових даних з екології залізобактерій; М.Г.Холодний вивчав також ролю гормонів у процесі утворення геотропічних загибів стеблин рослин і виявив, що стеблини рослин реагують на діяння сил ваги тільки при наявності певного гормона. Надрукував три праці, серед яких одну велику монографію про залізобактерії, що видано її в Німеччині.

В.Совинський продовжував вивчати фавну Lepidoptera Чернігівської та Київської губ[ерній], знайшов тут низку цікавих форм, в тому числі декілька нових для України видів (Herculia rubidalis Schniff, Depressaria purpurea Hd. Dipsospheciamedilliformis Hb. та инш.).

Ю.Марковський працював над вивченням озер Конча-Заспа та над обслідуванням планктона р.Півд[енного] Бога. В останній налиманній і передлиманній частині виявлено низку Каспійських та взагалі солонуватих форм (Cercopagis, Evadne, Calanipeda, Heterocope і ин.). Протягом звідомного року Ю.Марковський надрукував дві праці з фавни Cladocera Дніпровського басейну.

М.Миклухо-Маклай продовжував працювати над вивченням Hirudinei Дніпровського басейну.

Д.Радзимовський продовжував розпочаті ще 1923 року роботи, вивчаючи фітопланктон. В жовтні-листопаді місяці його командировано було до м.Одеси, де він працював над вивченням фітопланктона під керівництвом проф. Д.Свериденка, детальніше зазнайомлюючись з групою Euglenaceae і Protococcales. Тепер опрацьовує фітопланктон оз.Заспа та р.Тетерева.

Ю.Горощенко опрацьовував матеріяли з Trichoptera, що зібрав їх з водойм ищ Київщини та виготував до друку працю про зазначену групу тварин.

М.Гримайлівська опрацювала матеріял про губки, що його зібрав Д.О.Белінг на Дніпровому пониззі. Одержаний список форм опубліковано в одній з праць Д.О.Белінга.

Л.Машовець опрацювала матеріял Станції по водяних клопах р.Дніпра і [р.] П[івденного] Бога. Одержаний список форм по Дніпру надруковано, а по [р.] Богу виготовлено до друку.

А.Мірошниченко опрацювала групу Copepoda в матеріялах, що зібрано їх під час обслідування р.П[івденного] Бога (див.вище), і знайшла тут низку цікавих форм. Наслідки цієї роботи готуються до друку.

17. *Катедра акліматизації* (акад. М.Ф.Кащенко). Катедра акліматизації має за свою базу Акліматизаційний сад.

Наукові праці Катедри протягом 1925 року продовжувано в тому ж на-

прямку, як це зазначалося в попередніх звідомленнях. Ті культури, що про їх поширення згадано в звідомленні за 1924 рік, у звідомному році поширені ще більше. Але заведено ще чимало нових культур. Цьому допомогло зміцнення наших зносин з иншими відповідними установами і на Україні, і в союзних республіках, причому зносини провадилися не тільки листовно, а й через командирування наших співробітників. На превеликий жаль, усі ці командирування було зроблено власним коштом осіб, що командировано, бо Акліматизаційний сад не має для цього абсолютно ніяких коштів.

З-поміж нових наших посадок заслуговують на особливу увагу два види бамбуків (Bambusa retikulata Rupri B.), чорний горіх (Juglans nigra L.), мильник (Koelreuteria paniculata Lam), павловнія (Pavlownia imperialis Sieb. et Zucc.), китайський ясен (Ailanthus glandulosaDesf.), козацький можевельник (Juniperus sabina L.), американський пахучий виноград (Vitis odoratissima Donn.), троє порід винограду з Сардарських садів (Гулабі червоний, Алдара білий та Езандарі білий), актинідія та шеффердія з Мічуринського питомника та фіга з старого місця Акліматизаційного саду, де вона якимсь чудом збереглася.

Але за найцікавіші можна вважати посіви того насіння, що явилося як наслідок переведених у цьому році перехресних запилень, про що буде згадано далі.

У звідомленні за 1924 р. було, між иншим, зазначено таку відміну кліщевини (Ricinus communis L.), від якої ми мали надію одержати стигле насіння при прямому засіві в грунт, без підготовки розсади в парниках. В цьому році ця надія не тільки цілком справдилася, але ми здобули ще два нові поріддя, що теж дали нам стигле насіння при прямому засіві в грунт. Таким чином виявилося, що в нашому районі можлива й комерційна культура кліщевини. Зразки одержаного насіння від усіх трьох порід надіслано для хімічної аналізи до лабораторії Головного ботаничного саду.

Наші спробунки здобувати опій продовжувалися і в 1925 році, причому ми виробляли його різними способами.

Як уже було в свій час зазначено, ми виробляємо опій не тільки з однолітнього опійного маку, а також і з довголітнього Papaver orientale L. Останній цвіте раніш і з його можна збирати опій вже в травні, тим часом як найраніші засіви однолітнього маку не зацвітають раніш, ніж у кінці червня. Звертаючи увагу на те, що процес здобуття опію вимагає багато часу, а тому бажано розтягнути цей збір на можливо довший період, ми збирали опій із вищезгаданого довголітнього маку. Але він має голівки дуже малі, і опій від нього одержується з меншою кількістю морфіну, ніж від однолітнього маку. Тому ми поставили собі за мету виробити штучно такий новий гатунок маку, що був би довголітній і в той же час мав би великі голівки і давав би опій з можливо більшою кількістю морфіну. Для цього ми зробили перехресне запилення поміж цими двома видами маку. Проте ми одержали цілу низку голівок однолітнього маку запліднених пилком від багатолітнього. Частину насіння висіяно влітку, і восени ми вже мали сіянці, які конструкцією листя та їх опушенням виявляли наочну схожість з листям довголітнього маку.

Зворотне запліджения квіток довголітнього маку пилком однолітнього ані одного разу не дало нам наслідків.

Подібне перехресне запилення зроблено в цьому році також і поміж двома видами наперстянки, а саме Digitalis purpurea L. та D[igitalis] ambigua Murr., хоч привід для того був иньший. Наша культурна пурпурова наперстянка вже визнана за дуже гарну для медичного вжитку. Але в безсніжні зими вона вимерзає.

Тому ми гібридизували її з місцевою дикою жовто-квітною наперстянкою Digitalis ambigua Murr.

Певне, що дві гібридизації дадуть нам зовсім нові гатунки опійного маку та наперстянки, від яких ми чекаємо великих наслідків.

З перехресних запилень, що зроблено в цьому році над плодовими деревами, найкраще вдалося в нас гібридизація поміж яблунями Ранетою Симиренка та Червоним Штетинським, причому пощастило мало не однаково гарно як запліднити Ранету Симиренка пилком Червоного Штетинського, так і навпаки. Гібридизація поміж японською сливкою Кельсі та ренклодом Вашингтон удалася лиш однобоко, себто ми маємо (і вже посіяли) насіння Кельсі, що запліднено Вашингтоном, а запліднити Вашингтона пилком Кельсі не пощастило.

Хімічні досліди продовжено: 1) над опієм від Papaver somniferum, здобутим через надрізи голівок, 2) над опієм від нього ж, здобутим через видушування соку, 3) над опієм од нього ж, здобутим через виварювання голівок, 4-6) над опієм од Papaver orientale, здобутим тими ж трьома способами. Крім того, ще не закінчено аналізи: 7) індійської коноплі і 8) чернігівської відміни збитолистої валеріяни (Valeriana exaltata Mikon). Ця валеріяна дає у нас чудове коріння до 450 [грамів] у висушеному стані.

Акліматизаційний сад у 1925 році багато разів одвідували різні екскурсії, а також і окремі особи, що цікавилися нашою працею. Між иншим, у вересні оглядав наш Сад, лабораторію, сушні та наші нові участки ботанік Головного ботанічного саду в Ленінграді М.М.Монтеверде, що листовно констатував корисні досягнення нашої установи і мізерність зовнішніх обставин, за яких нам доводиться працювати.

Наукові праці, що про їх згадувалося в попередньому звідомленні, що вони готові до друку, було надіслано до З'їзду для з'ясування виробничих сил України, який одбувся в Харкові в січні 1925 року, а після того передані до Видавничої комісії при Укрнауці. Але досі ми не маємо ніяких звісток про їх долю. [...]*

18. *Катедра народнього здоров'я*[62] (акад. О.Корчак-Чепурківський). Праця Катедри й за минулий рік провадилася виключно силами одного завідуючого Катедрою, бо жадного наукового, ба навіть технічного співробітника в штатах не затверджено і ні одної копійки на придбання наукових засобів, літератури або ж на господарчі витрати не відпущено. Все ж полегшено справу тим, що пощастило одержати для Катедри від Академії приміщення з одної кімнати, де й розташовано Кабінет профілактичної медицини як єдину установу при Катедрі.

Щодо наукової праці, здебільшого завідуючого Катедрою, то вона розподіляється спеціяльно між роботою, що планово поставлена як наукове завдання Катедри, а саме: 1) наукове вивчення характеру, розмірів та причин захорувальности й смертности людности Укр[аїни] й особливо виявлення розвитку інфекційних та соціяльних недуг укр[аїнців]; 2) виучування засобів боротьби з ними. В цьому напрямкові, крім збирання матеріялів, дуже повільного через брак технічних сил, так що й нічим похвалитися, зібрати його так, щоб можна було скористуватися для найближчої основної наукової мети, а саме: вивчення законів розвитку інфекційних хвороб і, зокрема, питання про періодичність епідемій не довелося, і питання так і

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

зостається тільки накресленим; зроблено лиш деякі заходи до наближення у розв'язанні його.

Щодо практично-наукової діяльности в інтересах не академичної Катедри як такої, а сприяння розвиткові профілактичної медицини, то можна зазначити такі праці: 1) складання проспекту підручника загальної гігієни: а) для медшкіл і б) для вузів; 2) участь в організації плану складання й фактичне переведення частини праці над складанням Повного медичного термінологічного словника, Російсько-українського й Українсько-німецького; 3) участь у редагуванні відділу в журналі «Українські медичні вісті», що видається в Київі.

З Катедрою нар[однього] здор[ов'я] зв'язано працю Медичної секції при ВУАН*. Як і раніш, Секція об'єднувала українські київські медичні сили в наукових прилюдних засіданнях. Тут роблено наукові доповіді, демонстровано хворих, наукове приладдя, препарати і т.инш., заслуховувано реферати про наукові з'їзди, що відбувалися як у межах СРСР, так і за кордоном. Деяку частину наукового матеріялу надруковано в медичних часописах - як місцевих, так і закордонних, але, на жаль, брак коштів стояв перешкодою для продовження систематичного видання «Збірника мед[ичної] сек[ції]», який був розпочатий кол[ишнім] Науковим товариством і припинився на 5 книжці [у] 1922 р.

19. *Звідомлення про діяльність Медичної секції.* На 1 січня 1925 р. в Медичній секції було 142 члени; протягом 1925 року вступило до Секції 43 нових члени, померло - 1 чол. (д[окто]р Ю.Меленевський), на 1 січня 1926 р. в М[едичній] секції - 184 чол.

Президія Секції: почесний довічний голова - академик О.Корчак-Чепурківський, голова президії - проф. О.Черняхівський, заступники голови президії - проф. О.Тижненко, д[окто]р А.Колесницький, секретаріят - д[окто]р М.Кудрицький, д[окто]р М.Кириченко, д[окто]р С.Шаровський.

Президія термінологічної комісії:

1) Проф. О.Черняхівський, 2) акад. О.Корчак-Чепурківський, 3) проф. А.Собкевич, 4) проф. Є.Черняхівський, 5) проф. В.Удовенко, 6) д[окто]р А.Колесницький, 7) д[окто]р М.Гацанюк, 8) д[окто]р С.Шаровський.

Президія методологічної комісії:

1) Проф. Левицький Мих[айло], 2) проф. Черняхівський Євг[ен]. 3) проф. Підгаєцький Вол[одимир].

Президія краєзнавчої комісії.

1) Акад. Корчак-Чепурківський О., 2) проф. Удовенко В., 3) проф. Кудрицький М.

Ревізійна комісія.

1) Проф. М.Нещадименко, 2) проф. О.Крупський, 3) проф. С.Ярослав. В зазначеному році було 17 засідань, прочитано 40 наукових доповідей. [...]**

---

* Установа, що перейшла до ВУАН у 1921 р. від ліквідованого Українського наукового товариства.

** Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

IV
ТРЕТІЙ (СОЦІЯЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ) ВІДДІЛ

Подає секретар Відділу М.В.Птуха

Особовий склад Відділу

У році 1924 Соціяльно-економічний відділ Української Академії наук працював у складі 4 штатних академиків і 3 позаштатних та одного члена-кореспондента. Протягом 1925 року Академія обрала на нештатного академика по Катедрі фінансів та фінансового права професора Л.М.Яснопольського та на члена-кореспондента по Катедрі історії західньо-руського та українського права професора М.О.Максимейка. Наприкінці року акад. О.О.Малиновський переїхав до Київа, і його перераховано на штатні академики. Отже, на 1 січня року 1926 в складі Соціяльно-економічного відділу було 6 штатних академиків, 2 позаштатних і 2 членів-кореспондентів, а саме: штатні академики - М.П.Василенко (Катедра історії західньо-руського та українського права), К.Г.Воблий (Катедра економії торгу та промисловости), О.М.Гіляров (Катедра історії філософії права), О.О.Малиновський (Катедра звичаєвого (народнього) права), М.В.Птуха (Катедра статистики), Л.М.Яснопольський (Катедра фінансів та фінансового права, Харків) та В.Ф.Левитський (Катедра народнього господарства, Харків); члени-кореспонденти - проф. М.О.Максимейко (Катедра історії західньо-руського та українського права, Харків) та проф. С.Ю.Семковський (на Катедр[і] соціології, Харків). Академик В.М.Гордон помер у Харкові 3 січня року 1926.

Окрім того, в складі Відділу працювало 7 штатних наукових співробітників і, не рахуючи членів товариств і семінарів, 25 позаштатних, що не одержували від Академії ніякої платні.

Засідань одбув Відділ у звідомному році 15.

І. Праця академиків та членів-кореспондентів Відділу

1. *Академик М.П.Василенко* керував Комісією для виучування історії західньо-руського та українського права, був за голову Правничого товариства й Історичного товариства Нестора Літописця, а також редагував видання Відділу. Далі працював над загальним курсом з історії західньо-руського права й над історією виучування цього права. [...]*

2. *Академик К.Г.Воблий* від 1 березня 1925 року виконував обов'язки голови Відділу, головував у Товаристві економістів при Академії наук, керував Семінаром для виучування народнього господарства України, викладав лекції з прикладної економії в Інституті народнього господарства та у Вищому кооперативному технікумі; брав участь у Всесоюзному з'їзді завідувачів статистично-економічними відділами бірж і в роботі статистичної біржової звідомности. [...]**

3. *Академик О.М.Гіляров* до 1 березня року 1925 виконував обов'язки голови Відділу; керував семінаром з соціяльної філософії; готував до друку книгу: «Схема історії філософії в освітленні історичного матеріялізму». Перші розділи її надруковано в «Записках» Відділу. Далі розробляв намічені ще в попередні роки питання, а саме - про відносини поміж звичаєм, мораллю та правом, психологією права, психологією юрби, чинники громадської свідомости, філософію грошей, про умови та межі однодумства. [...]***

4. *Академик О.О.Малиновський.* Крім поточної праці в кол[ишньому] архіві Міністерства юстиції в Москві, працював над питаннями і з галузи кримі-

* Знято відомості про надруковані наукові праці М.П.Василенка. Див. «Додатки».

** Те саме, К.Г.Воблого.

*** Те саме, О.М.Гілярова.

нології, а саме над організацією пенітеціярної* справи в Радянському Союзі. [...]**

5. *Академик В.Ф.Левитський* перебував штатним професором на катедрі економії сільського господарства в Сільськогосподарському інституті та в Інституті народнього господарства в Харкові. У звідомному році працював над такими темами: 1) питання про ринок сільськогосподарських і промислових продуктів Росії та на Україні; 2) досягнення сільського господарства й питання про межі продукційности праці в хліборобстві; 3) нариси історії господарчого побуту східних народів. [...]***

6. *Академик М.В.Птуха* секретарював на Відділі, керував Демографічним інститутом Академії наук, був членом ради Всенародньої Бібліотеки України, членом Президії Укрголовнауки, професором катедри статистики в Інституті народнього господарства й у Вищому кооперативному технікумі. На запрошення Міжнароднього статистичного інституту брав участь в його XVI сесії, що відбулася 27 вересня 1925 р. у Римі; у серпні, на запрошення Виконавчої комісії всесоюзних статистичних з'їздів, брав участь у її сесії, де обговорювано питання про перепис 1926 року; у листопаді брав участь у Всеукраїнському статистичному з'їзді.

Протягом 1925 року найбільше працював над демографією України, смертністю на Україні та в Росії й матеріялами Міжнароднього статистичного з'їзду. [...][4*]

7. *Академик Л.М.Яснопольський*, окрім Академії, працював як професор фінансової науки в Інституті народнього господарства, Кооперативному технікумі й Торговельно-промисловому технікумі.

Брав участь у Всеукраїнському з'їзді для виучування продукційних сил та народнього господарства України (в грудні 1924 р. та січні 1925 р.), де зробив доповідь на тему: «Фінансові установи України». Останніми часами складав критичні відозви на деякі економічні праці, між иншим, на проект Олександрова до Дніпрострою. [...][5*]

8. *Член-кореспондент Відділу, проф. М.О.Максимейко,* що перебував у Харкові, викладав лекції в Геодезичному та Землебудівничому інститутах. В 1925 році він відновив свої праці в галузі історії права. Протягом 1925 р. працював над розвідкою про «Руську Правду» й підготував до друку три нариси: 1) Система «Руської Правди» в її найбільш поширеній редакції; 2) Московська редакція «Руської Правди» (списки Оболенського та Толстого), що її звичайно звуть скороченою редакцією і 3) Постанови «Руської Правди» з приводу закупів. Ці три нариси буде надруковано в «Працях Комісії для виучування історії західньо-руського та українського права.» [...][6*]

9. *Член-кореспондент Відділу, проф. С.Ю.Семковський* (Харків). [...][7*] Зачитав низку доповідів науково-дослідчого характеру в Українському інституті марксизму, в Харківській науково-дослідчій катедрі історії європейської культури, на З'їзді для виучування продукційних сил України, знов же й на цілій низці прилюдних зборів. На пропозицію Академії мистецтва в

---

* Каяття, виправлення (*лат.*) - стосовно покарання, переважно кримінального.

** Знято відомості про надруковані наукові праці О.О.Малиновського.

*** Те саме, В.Ф.Левитського.

4* Те саме, М.В.Птухи.

5* Те саме, Л.М.Яснопольського.

6* Те саме, М.О.Максимейка.

7* Те саме, С.Ю.Семковського.

Москві виголосив промову на урочистому ювілеї Л.І.Аксельрод, подавши оцінку її науково-філософської діяльности. На загальних зборах Соціяльно-економічного відділу Академії зробив доповідь про «Діялектику природи» Енгельса в зв'язку з основними проблемами сучасного природознавства.

II. Демографічний інститут

Інститут працював у складі: директора - акад. М.В.Птухи, двох учених статистиків - П.Пустохода й М.Трацевського та чотирьох позаштатних співробітників: В.Воблого, Ю.Корчака-Чепурківського, В.Кульчицької та К.Хлопік.

З початку року Інститут далі виучував смертність на Україні і в Росії, конструюючи сумарні таблиці смертности за методою акад. М.В.Птухи. В додаток до попередніх (смертність 11 різних національностей, великих, середніх і малих міст, сіл тощо) вирахувано ще 7 нових таблиць смертности, а саме: для Харкова (1896-1897 рр.), Саратова (1896-1897 рр.), Риги (1896-1897 рр.), Москви (1881-1882 рр.), Ленінграду (1880-1881, 1890-1891, 1900-1901 рр.). За браком відповідних і певних статистичних відомостей за останні роки працю над виучуванням руху смертности в залежності від часу припинено, дарма що її вже мало не доведено до краю. Головна праця Інституту в звідомному році полягала в тім, що він систематично обробляв статистичні матеріяли для книги «Демографія України». Ця праця вимагає величезної й до того дуже марудної роботи, що не завсігди приводить до цілком певних наслідків. Статистичні джерела за нові часи, надто перепис року 1920, неповні й хибні різними сторонами. Особливі труднощі повстають: 1) через постійні зміни адміністративних одиниць, що часто робить порівняння даних не тільки непевним, ба навіть неможливим; 2) через те, що р[оку] 1920 значну частину людности на Україні не переписувано, і статистичні органи обраховували її приблизно. Спочатку П.Пустохід і М.Трацевський обробили були відомості про Київщину й відомості акад. М.В.Птуха використав у роботі «Населення Київщини» (II т[ом] «Праць Демографічного інституту»). Закінчивши цю роботу, обидва штатні співробітники Інституту взялися опрацьовувати матеріяли за тим-таки планом, що й для Київщини, по всій Україні і для окремих її губерень. До 1 січня 1926 року Інститутові пощастило встановити найімовірніші числа людности на Україні в 1920 році і в її окремих губерніях, зростання окремих міст, містечок і сільської людности та розподіл її за полом у всіх категоріях поселень.

Штатний науковий співробітник *П.І.Пустохід*, окрім зазначеної вже роботи, був за асистента катедри статистики в Інституті народнього господарства. Його працю, що він її зробив у Демографічному інституті, «Головні властивості руху людности України», Академія наук преміювала.

Штатний науковий співробітник з окремим дорученням *М.М.Трацевський*, прикомандирований до Інституту, окрім зазначеної вже роботи, зробив доповідь «Народженість на Україні», обробивши її на диплом I ступеня в Інституті народнього господарства.

Позаштатний співробітник *В.К.Воблий* працював над теорією демографічної статистики, а також і в Семінарі для виучування народнього господарства України.

Позаштатний співробітник *Ю.Корчак-Чепурківський* монографічно опрацьовував тему про продукційні сили людности України, грунтуючися на переписах останніх років. Він перебував асистентом катедри статистики в Інституті народнього господарства й у Вищому кооперативному технікумі. Брав участь у праці над виробленням економічної термінології в Інституті української наукової мови при Академії наук. Його роботу (разом із М.Тра-

цевським) «Матеріяли щодо природнього руху людности України 1867-1914 рр.» Академія наук преміювала.

Прикомандирований до акад. М.В.Птухи позаштатний науковий співробітник *В.В.Ігнатович* опрацьовував матеріяли з фінансової статистики.

III. Комісія для виучування звичаєвого (народнього) права України

На чолі Комісії, як керівничий над її працями, стояв проф. А.Е.Кристер; єдиний штатний науковий співробітник був В.С.Назимов. До складу Комісії увіходило ще 6 постійних позаштатних співробітників: В.А.Камінський, Р.А.Безпалов, Є.М.Єзерський, В.Г.Кравченко, М.М.Товстоліс та Б.О.Язловський і 6 тимчасових нештатних: О.С.Добров, Є.І.Кельман, Ф.В.Станішевський, О.М.Чечот[63], І.М.Шумілін і М.Є.Шрамченко. Окрім того, до Комісії було прикомандировано нештатного співробітника для окремих доручень В.І.Базилевича.

Комісія працювала в 1925 році більше-менше в тому самому напрямкові, що й давніш. Вона тільки поширила та поглибила свої завдання й почала розроблювати нову галузь права, а саме - торговельно-звичаєві норми. Особливої ваги надає Комісія, зважаючи на теперішній стан своїх робіт, тісному зв'язку з місцями. Діяльність її виявилась: 1) в засіданнях пленума (32), де обмірковувано наукові доповіді та вирішувано організаційно-програмові питання, 2) в окремих нарадах (16), щоб налагодити організаційну та бібліографічну працю, 3) в особистій праці кожного члена Комісії, 4) у друкуванні праць і 5) в збиранні матеріялів та бібліографії. [...]*

Праця кожного члена Комісії полягала ось у чому:

1. *Кристер А.Е.* Керував працями Комісії; склав розвідку про те, в якому стані перебуває розроблення радянського цивільного та торговельно-промислового права, а також загальної теорії звичаєвого права зокрема; працював над питанням про взаємини між звичаєм та законом у сьогочасному праві на Україні на підставі Земкодексу** та закордонних джерел; почав складати велику працю про форми застави й далі працював над иншими галузями звичаєвого права, зокрема над духівницями на Україні. Крім того, готував до друку праці, що їх вже склали члени Комісії, редагував «Програми» Комісії й збірник «Праці» й умістив у ньому дві статті, а саме: 1) «Три ступені правоутворення» і 2) «Спадкування за звичаєм у Кролевецькому повіті».

2. *Назимов В.С.* Склав: 1) програму до збирання матеріялів звичаєвого карного права з широким поясненням, 2) розвідку про общинне землеволодіння, додаючи теоретичне угрунтування, 3) виготував до друку розвідку «Риси українського карного права у вироках селянських судів».

3. *Камінський В.А.* Виконував обов'язки вченого секретаря Комісії, складаючи протоколи, провадячи листування та беручи постійну й систематичну участь у роботах керівника над працями Комісії. Крім того, як делегат од Комісії, брав участь у нарадах, що відбувалися у квітні-травні 1925 року з приводу скликання в Одесі Археологічної конференції. А як нарада тая закінчилася, увійшов до підготовчого комітету цієї конференції і обрано його влітку на Чернігівщину та Поділля, де він і виконував доручені йому від Комісії завдання. Досліджував питання про родинно-звичаєве право на Во-

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

** Земельного кодексу.

лині та Чернігівщині, а також на Поділлі, грунтуючися на власному матеріялі та надісланому. Зібрав матеріяли про історію звичаєво-правних виучувань на Україні взагалі й на Чернігівщині зокрема - як грунт для розвідки «Питання звичаєвого права як об'єкт окремого студіювання за місцевими часописами». Вмістив у збірникові «Праці» Комісії статтю «Спроба кодифікації звичаєвого права на Україні».

4. *Товстоліс М.М.* Протягом першого півріччя досліджував право спадкове за законом та духівницею за часів: а) Руської Правди, б) Московської Судової Грамоти і в) за наступної за цим доби на підставі різних грамот та актів, що торкаються юридичного побуту. Моменти в цьому досліді виставлено такі: а) коло осіб, що спадкували, б) правоздатність складати духівниці, в) форма та зміст духівниці, г) взаємовідносини поміж обома видами оспадковування та особлива властивість духівниці у стародавньому праві. Протягом другого півріччя досліджував інститут спільної власности за стародавнім та живим звичаєвим правом України, розташовуючи досліджування за трьома зазначеними вище добами, на підставі відповідних матеріялів. Що ж до доби після Псковської Судової Грамоти, то, крім актів юридичних, історичних, а також грамот та договорів, досліджував матеріяли дійового звичаєвого права України.

5. *Язловський Б.О.* Досліджував й опрацьовував питання родинно-звичаєвого права Полтавщини, а також студіював питання з цього права за західними актами. Подав бібліографічні нариси праць про звичаєве право. Далі збирав матеріял для розвідки про трудовий принцип у звичаєвому праві. Опрацьовував питання для розвідки про трудовий принцип у звичаєвому праві. Опрацьовував питання за виборчою методою в досліджуванні звичаєвого права. Виготував до друку розвідку «Родинне право села Павлівки на Полтавщині», надруковану в «Працях» Комісії. Викладав лекції і провадив практичні студії в Інституті народнього господарства.

6. *Єзерський Є.М.* Збирав матеріяли з різних галузів живого звичаєвого права Київщини, і, грунтуючися на них, опрацьовував питання, подаючи доповіді. Виготував до друку розвідку про «Виділи приймаків за вироками земсудкомісій», надруковану в «Працях» Комісії (стор. 64-73).

7. *Безпалов Р.А.* Збирав та досліджував матеріяли до звичаєвого цивільного права Київщини, беручи за джерело для своєї роботи вироки кол[ишніх] волсудів, а також звідомлення та опитування місцевих знавців, тобто матеріяли, що їх подали члени Комісії для реформи волсудів у р[оках] 1873-1874.

8. *Базилевич В.І.* Брав участь у складанні бібліографічного покажчика, надрукованого в «Програмах» Комісії. Збирав матеріяли для покажчика праць юридичних, уміщених у часописах та окремих виданнях, одколи існує радвлада.

9. *Добров О.С.* Опрацьовував питання: 1) про застосовування звичаєвого права, коли воно не погоджується з соціяльно-господарчим призначенням, 2) про історію Литовського Статута та права, за якими судився український народ. Збирав матеріяли щодо звичаєво-правних норм у галузі права торговельного.

Виготував до друку розвідки: 1) Звичаєво-українське право та І арт[икул] Цивкодексу* («Праці Комісії зах[ідньо]-руськ[ого] права», стор. 82-89).

10. *Станішевський Ф.В.* Подав до Комісії працю на тему: «Питання родин-

---

* Цивільного кодексу.

ного права в зв'язку з законами СРСР». Збирав матеріяли та досліджував питання: 1) про посаг, його ролю та значіння в економічному житті нової родини; 2) селянський двір та його склад у сьогочасну пору; 3) господар двору та його члени в їхніх взаєминах.

11. *Чечот О.М.* За архівним відділом вивірив та виготував до друку близько 50 духівниць XVII в. розміром до 555 писаних аркушів; за бібліографічним відділом склав картки щодо звичаєвого права, на підставі розгляду «Журнала Министерства Юстиции» за листопад-грудень 1894 р., а також часопису «Право и жизнь» за весь 1924 р.

12. *Шрамченко М.Є.* Збирав матеріяли фундушового права за джерелами: книжки Луцького трибуналу, а також київські та житомирські актові книги XVII в. Окрім того, почав призбірувати матеріяли з Литовського Статута про родинне право.

13. *Шумілін І.М.* Опрацьовував, на підставі дослідженого вже матеріялу, питання звичаєво-спадкових норм у різних випадках життя. Наслідком його праці була доповідь.

В 1925 році Комісії пощастило видати два томи своїх праць. Перший з них це «Програми для збирання матеріялів звичаєвого права», Київ, 1925, стор. 12-130; він являє собою наслідок мало що не шестирічної праці Комісії. Українське (ба й инше) громадянство має віднині спромогу систематично й доцільно збирати відомості про народнє право за цими програмами. Цю книгу Академія наук преміювала. Друга робота - Збірник (96 ст[атей]).

IV. Комісія для виучування історії західньо-руського та українського права

Голова Комісії - акад. М.П.Василенко; двоє штатних наукових співробітників: С.М.Іваницький, Л.О.Окиншевич (секретар); нештатні постійні: І.М.Балінський, С.Г.Борисенок, Г.Л.Попов ([м.]Шпола) та І.Ю.Черкаський; нештатні: О.С.Добров, В.І.Новицький, М.Ф.Тищенко та Є.І.Шманкевич (Харків).

Окрім того, до Комісії належить член-кореспондент Академії наук проф. М.О.Максимейко, що перебуває в Харкові.

У звідомному році відбулося 30 засідань Комісії, що на них члени К[оміс]сії читали свої розвідки й роботи з історії західньо-руського та українського права, робили доповіді про свою поточну наукову працю, зачитували рецензії на нову наукову літературу з історії західньо-руського та українського права, тощо. Опріч звичайних закритих засідань К[оміс]сії, вона в звідомному році улаштувала була 4 прилюдних відкритих засідання. [...]*

Члени Комісії колективно підготовлювали до складання «Словник українських юридичних старовин», що на нього в науці, безсумнівно, є велика потреба. Поки що праця виявилась у тому, що складали картки, збирали довідні джерела та літературу. В цій роботі брали безпосередню участь члени Комісії І.Ю.Черкаський, С.Г.Борисенок та Л.О.Окиншевич. Всього в звідомному році складено понад 5000 карток для словника. Їх складувано за певним планом і формою та за певним списком джерел, що їх ухвалено на спеціяльному засіданню К[оміс]сії вкупі із співробітниками Центрального архіву давніх актів.

Персональна наукова праця членів К[оміс]сії.

1) *Акад. М.П.Василенко* - голова Комісії; у звідомному році написав розвідку «Як скасовано Литовського Статута на Україні». Розвідку цю, як

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

вже попереду зазначено, надруковано в II-III книзі «Записок» Соціяльно-економічного відділу Академії. В ній окремо розглядається питання про скасування Литовського Статута на Правобережній та Лівобережній Україні. В середині минулого століття, як гадає акад. М.П.Василенко, Статут вже не відповідав потребам часу, бо він був витвором соціяльно-економічних умов свого часу - XVI в. Через це найбільше Литовського Статута й скасовано. На Правобережній Україні конкретною причиною для його скасування було те, що він заважав об'єднати «Западныя губерніи» з Великоросією. Тут Литовський Статут скасовано заходами київського генерал-губернатора [Д.Г.]Бібікова. Головну ролю в цій справі відіграв був петербурзький «Комитетъ западных губерній». В основі проекту указа про скасування була записка [Д.Г.]Бібікова. Самий указ Миколи I про скасування Литовського Статута в західних губерніях (на Литві та Правобережжі) було скрізь одночасно оголошено 9 вересня р[оку] 1840.

На Лівобережній Україні (Чернігівщина й Полтавщина) шляхетство в 1840 р. хтіло зберегти Литовський Статут. Визнаючи його за кодекс не бездоганний і раз-у-раз застарілий, воно вважало деякі його постанови за кращі, ніж постанови «Усезбірки законів». У роботі акад. М.П.Василенка докладно схарактеризовано настрої шляхетства з цього приводу, його міркування в писаній формі та записки. А втім, уряд вирішив цю справу канцеляроьким шляхом.

До відповідних місць в «Усезбірці законів» внесено ті вийнятки з загальних законів, що їх вирішено було залишити в силі для Полтавщини та Чернігівщини. Всього набралося 53 статті таких вийнятків. Вони тонули в морі статтів X тому, мали випадковий характер і тільки ті з них, котрі торкалися спадкового права, виходили з певних начал окремого права. Вперше їх занесли були до т[ому] X в 1842 р. А Литовський Статут для цих губерень офіційно скасовано р[оку] 1843.

В т[омі] X «Усезбірки законів» було більше занесено статутових постанов, аніж того бажали «малороссійскіе» дворяни. Вони, в особі чернігівських дворян, хтіли дякувати за це цареві. Але цей не забажав прийняти їхню делегацію.

У виданні «Усезбірки законів» р[оку] 1857 змінено порядок статтів, і статті, котрі торкалися Чернігівщини й Полтавщини, зайняли ті місця, що займали вони аж до р[оку] 1917. По 1857 р. статті ці мало змінювано. Переважно вони перебували в зв'язку з селянською реформою суду р[оку] 1864.

Загалом кажучи, законодавча влада ставилася до цих статтів дуже обережно. Але судова практика, що виходила з загальних основ т[ому] X, калічила їх. Пояснюється це тим, що судді не мали під руками Литовського Статута, бо видання його поробилися бібліографічною рідкістю.

2) *Л.О.Окиншевич* працював у двох напрямках. З одного боку, збирав матеріяли для праці про «Центральні установи Гетьманської України XVII-XVIII вв.» з рукописних та друкованих джерел. Окрім того, написав і надрукував у «Працях» Комісії розвідку про «Приказ Малыя Россіи Московської держави XVII в.».

Тепер розпочав писати роботу про «Генеральну старшину Гетьманської України XVII-XVIII вв.». А втім, закінчено її буде вже р[оку] 1926.

З другого боку, він систематично виучував літературу з історії литовсько-руського та українського права. На 1 січня 1926 р. закінчив виучувати правні джерела, право державне і почасти право карне (довівши його аж до 1648 р.). Наслідком цієї роботи був критично-бібліографічний огляд про «Науку історії українського державного права».

3) *С.М. Іваницький* протягом 1925 р. надрукував дві роботи у випускові І «Праць» Комісії. [...]* Виготував до друку рецензію на роботу білоруського вченого В.Дружчиця «Палажэньне Літоуска Беларускай дзяржави пасьля Люблінскай вунії». Опріч цього, він збирав матеріяли та студіював літературу до роботи про правне становище українських земель по р[оці] 1569.

4) *І.Ю.Черкаський* в 1925 р. далі писав свою монографію про «Громадський (копний) суд на Білорусі й Україні в XVI-XVIII вв.». Протягом 1925 р. він написав розділи про судове слідство і вироки громадського суду.

Разом із цим у 1925 р. І.Ю.Черкаський далі збирав архівні рукописні матеріяли для иншої праці - «Судовий устрій та судочинство козацьких судів на Гетьманській Україні в XVII-XVIII вв.». Він переглянув ту частину Рум'янцевського опису, що міститься в бібліотеці був[шого] Університету св. Володимира (31 книга документів). Тепер І.Ю.Черкаський працює над рукописами в рукописнім відділі Всенародньої Бібліотеки України.

Р[оку] 1925 І.Ю.Черкаський надрукував у І вип[уску] «Праць»Комісії розвідку (її преміювала Академія) про «Поволання над трупом забитого» та здав до друку до журналу «Україна» роботу про «Сліди панського суду на Гетьманській Україні».

5) *С.Г.Борисенок* 1925 р. працював над питанням про походження й характер правного інституту виволання в Литовському Статуті. Для цього він збирав матеріяли про виволання з актових матеріялів (акти Виленської археографічної комісії) та знайомився із літературою питання. Крім цього, С.Г.Борисенок написав кілька рецензій на нову літературу з історії українського права, а саме на роботи: 1) Р.Лащенка «Лекції по історії українського права», вип[уск] 1, 2) його ж таки «Литовський Статут як пам'ятка українського права», 3) М.Косвен «Преступление и наказание в догосударственном обществе» (друкуватимуться в II вип[уску] «Праць» Комісії). В І вип[уску] «Праць» Комісії він надрукував працю про «Карний зміст «потока» Руської Правди».

6) *І.М.Балінський* у 1925 р. далі студіював питання про феодалізм у Польщі, Литві та Україні. Він написав розвідку про «Умовність землеволодіння в середньовічній Польщі». Тепер він працює над оглядом літератури про феодалізм у Східній Європі (Польщі, Литві, Україні, Московщині).

7) *Г.Л.Попов* (мешкає в м.Шполі). Він у 1925 р. працював у кількох напрямках. З одного боку, він оглядав говільні книжки XVIII в., що містять цікавий матеріял про інститут тодішнього незаможного селянства - підсусідків. У звідомному році він оглядав їх у тимчасовому музею в м.Корсуні. Зацікавившись текстом Руської Правди в Кормчій Київо-Печерської лаври під №102 (за зовнішніми ознаками вона дуже давня), Г.Л.Попов описав цю Кормчу. До цього він додав огляд і инших київських Кормчих. Матеріяли цих праць дали врешті цікаві відомості про історію тексту Руської Правди та редагування й складання Кормчих. Наслідки цієї роботи Г.Л.Попов має подати в окремій розвідці. Опріч того, він працював ще над питанням про «завод» в актах XVI в. та виучував зобов'язання в Литовських Статутах.

8) *М.Ф.Тищенко* має на меті досліджувати право на винництво на Україні від Богдана Хмельницького, аж доки встановлено Казенні палати. Він використав усю невеличку літературу, що є про це питання, і переважно працював над рукописними матеріялами бібліотеки кол[ишнього] університету та використав численний матеріял у Київськім Центральнім архіві давніх

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці С.М.Іваницького. Див. «Додатки».

актів. Як нарис з загальної роботи була розвідка про «Боротьбу київських козаків з магістратом за право шинкувати горілкою», що її він зачитав на засіданні Комісії.

9) *Є.І.Шманкевич*, працюючи в Харкові, звернув увагу на братський суд у Люблині. Про цей суд він знайшов цінну збірку актів. На підставі цих актів Є.І.Шманкевич написав розвідку про цю ще не досліджену форму суду.

10) *О.С.Добров* для Комісії історії західньо-руського та українського права 1925 р. написав розвідку про «Право необхідного спадкування за Литовським Статутом», надруковану в І вип[уску] «Праць» Комісії. Він виучував у звідомному році і питання про спадкове право Литовського Статута в цілому та гадає присвятити цьому питанню окрему ширшу роботу. Поза цим О.С.Добров студіював ще питання про землеволодіння в Литовсько-Руській державі в XVI в. Він простудіював літературу цього питання та працював над актовими матеріялами.

11) *В.І.Новицький* студіював питання про повітові соймики на Україні, переважно за ненадрукованими матеріялами Київського Центрального архіву давніх актів. Головну увагу В.І.Новицький при цьому звертав на дослідження місцевих джерел цієї установи. Самий інститут соймиків він досліджував за порівняною методою, порівнюючи українські соймики до соймиків Речи Посполитої та аналогічних установ на Московщині та инших державах. [...]*

На початку 1926 р. Комісія сподівається випустити випуск II «Праць». Крім того, в 1926 р. повстане питання про те, щоб випустити у світ окремим томом монографії І.Ю.Черкаського про «Громадські суди на Україні та Білій Русі в XVI-XVIII ст.» та видання Статута Литовського 1588 р., що вже давно виготовлене.

Треба сказати, що працям Комісії у звідомному році багато перебивала відсутність наукових командирувань. Тим часом архіви з матеріялами щодо української історії та історії українського права розпорошені по різних містах: Ленінграді, Москві, Харкові, Київі. Коли ж працювати над самим київським матеріялом, не використовуючи инших, це надасть праці обмеженого характеру. Р[оку] 1925 Комісія прохала коштів, щоб вирядити академика М.П.Василенка і Л.О.Окиншевича та І.Ю.Черкаського до Ленінграда, Харкова, Москви працювати в тамтешніх архівах. Потреба в такому командируванні, що на нього коштів у 1925 р. не було відпущено, не минула. Потрібно так само командирувати М.Ф.Тищенка до Харкова та Г.Л.Попова до округових міст Київщини (де він має опрацьовувати матеріяли про підсусідків).

V. Окремі наукові доручення Відділу

Штатних наукових співробітників було двоє.

1) *О.А.Плевако*, прикомандирований до Катедри акад. К.Г.Воблого, збирав матеріяли з історії цукрово-бурякової промисловости України та Росії, розібрав архіви з Єзерянської та Узинської цукроварень на Київщині. Рівночасно складав бібліографію з історії цукрової промисловости (близько 600 карток). Секретарював у Семінарі для виучування народнього господарства України і Т[оварист]ві економістів. Надрукував статті:

а) До матеріялів з історії цукрово-бурякової промисловости на Україні, «Україна», кн[ига] 5, с.77-93.

б) Производительность труда в сахарной промышленности в 1925 году, «Сборник статей по сахарной промышленности», кн[иги] 4-5, Москва, 1925.

---

* Знято відомості про зміст першого випуску збірника «Праць» Комісії.

2) *М.М.Трацевський*, прикомандирований до Демографічного інституту (див. вище).

3) *Нештатна постійна наукова співробітниця М.В.Кістяківська*, прикомандирована до бібліотеки Відділу.

4) *Нештатний співробітник О.М.Лапоногов* працював під керівництвом акад. К.Г.Воблого над промисловістю й торгом України, зокрема українських портів. Секретарював у Т[оварист]ві економістів, був штатним асистентом Інституту народнього господарства, лектором у Кооперативному і Торговельно-промисловому технікумах.

VI. Бібліотека Відділу

Штатна бібліотекарка Г.І.Каманіна далі впорядковувала книгозбірню Відділу. Протягом року переписано 2458 книжок і на них складено 5648 карток. За рік одержано 461 книжку як дар і в обмін на видання Відділу. За рік видано для наукової праці 357 книжок 57 одвідувачам бібліотеки. У звідомному році книгозбірню перенесено до нового кращого приміщення. На жаль, за браком коштів, так що й зовсім не надходить нова література, необхідна для роботи співробітників Відділу.

VII. Цивілістичний семінар

Працює під керівництвом проф. А.Е.Кристера. Протягом 1925 р. через тяжкі матеріяльні обставини члени Семінару, що систематично працювали мало не 2 роки, примушені були виїхати з Київа і залишили, таким чином, наукову роботу в Академії. Нині в Семінарі працює двоє членів, котрі допіру розпочали свою наукову підготовку. Вони студіюють тепер загальну частину цивільного права, зокрема набувають необхідні попередні логічні принципи науки права. Одночасно вони одержують завдання щодо вивчення найважливіших цивілістичних творів, опановуючи одночасно закордонні мови.

VIII. Семінар для вивчування народнього господарства України

Відділ одкрив цей Семінар у жовтні р[оку] 1925. Він працює під керівництвом акад. К.Г.Воблого, а секретарює О.А.Плевако. Як першу колективну роботу взято цукрово-бурякову промисловість України й Росії. До 1 січня р[оку] 1926 відбулося 8 засідань. [...]*

IX. Семінар соціяльної філософії

Цей Семінар має зовсім відмінний супроти инших семінарів Відділу характер. Він об'єднує значну кількість наукових марксистських сил Київа і розроблює питання марксистської філософії. Працями його керує акад. О.М.Гіляров. [...]*

X. Товариство економістів

На січень р[оку] 1925 усього в Т[оварист]ві було 151 членів, з них дійсних членів 132, членів-співробітників 6 і членів-кореспондентів 13.

До президії Т[оварист]ва увіходили акад. Воблий К.Г. як голова, проф. Кривченко Г.О. - заступник голови, і члени - Синявський А.С. і Ганчель В.Г., за секретарів були - Лапоногов О.М. і Плевако О.А. До президії ввіходять також голови всіх секцій.

Протягом минулого року в складі президії Т[оварист]ва ніяких змін не

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

відбулося. Кількість членів збільшилася на 7 нових, що вступили до Т[оварист]ва, з них: 2 дійсних членів і 5 членів-співробітників. Отже, на 1 січня 1926 р. в Т[оварист]ві було 158 членів.

Як і за минулих років, і члени Т[оварист]ва, і спеціяльно запрошені особи зачитували доповіді, зважаючи на зміст і обсяг роботи, або на засіданнях пленарних, або секційних. За вийнятком секції теоретичної економіки (її за постановою загальних зборів Т[оварист]ва тимчасово закрито), решта секцій працювала, як і давніш. Особливо треба відзначити працю секції обліку: вона, реорганізувавшись, знов розпочала жваву роботу, що за попередніх двоє років була занепала. Знов же поширила свою діяльність і секція кооперативна, члени її й спеціяльно запрошені особи виготували кілька доповідів, що притягли велику увагу суспільства. Робота в инших секціях відбулася подавньому. Передбачається реорганізувати секцію для вивчення народнього господарства України, щоб члени її взялися розробляти одну з галузів дрібної промисловости. [...]*

XI. Товариство правників

Президія Т[оварист]ва складалася з голови - акад. М.П.Василенка, заступника голови - проф. А.Е.Кристера та секретаря Б.О.Язловського. Дійсних членів було 67. Діяльність Т[оварист]ва полягала в тому, що члени його готували доповіді на прилюдні засідання. [...]*

1925 рік не вніс чогось нового в наукове життя Відділу. Йому через зовнішні, од нього незалежні обставини не пощастило розгорнути свою діяльність, як ми того були сподівалися. І досі з життя Відділу не усунено якнайважливіші перепони. Головні з них такі: обмаль молодших наукових співробітників на Відділі (7), немає будь-яких коштів на командирування, на придбання відповідної літератури тощо. Відділ не мав ніякої спромоги одкрити діяльність трьох нових інститутів, що за них він не одного разу здіймав клопотання перед Укрголовнаукою, а саме: 1) Інституту для виучування радянського права, 2) Інституту для виучування економічної кон'юнктури та народнього господарства України та 3) Інституту для виучування наукової організації праці. Всі ці наукові заклади можна було б забезпечити відповідними силами, коли б влада відпустила була нехай невеличкі кошти. Тільки видавництво Відділу значно покращало.

Коли давніш перший том «Записок» друковано мало не двоє років, тепер за один рік вийшло декілька праць Відділу. Проте і це поліпшення далеко не задовольняє реальних потреб Відділу.

УПРАВА АКАДЕМІЇ НАУК

Подає голова Управи академик С.О.Єфремов

Склад Управи.

Як і минулого року, на чолі Управи стояв акад. С.О.Єфремов, а в складі її перебували: акад. А.Ю.Кримський та акад. В.І.Липський. За секретаря був, як і раніше, Г.А.Іванець. Так само залишався без зміни й технічний персонал Управи.

Діяльність Управи.

Робота Управи, як і раніш, полягала в тому, щоб забезпечити академичним установам матеріяльні умови для їхньої щоденної праці. У звідомному році ця робота провадилася вже за кращих обставин. До цього спричинилося найбільше те, що Академія, нарешті, дістала нехай і дуже обмежений, але

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

твердий бюджет. Підвищилася на 33 проц. платня штатним співробітникам, настала спромога оплачувати повною ставкою працю нештатних, збільшилися на 112 проц. кошти на науково-операційні видатки, і Управа запровадила в життя планомірний розподіл їх відповідно до дійсних потреб окремих установ. Здобуто кошти на такі потреби, на котрі давніш жадних коштів Академія не діставала, а саме: на наукові експедиції, на видавництво та - один раз - на премії за наукові праці.

Збільшені асигнування на господарчі витрати Управа використала на те, щоб дати установам кращі приміщення та обставити їх відповідними меблями. Для того капітально відремонтовано будинок №2 на вул. б[увшій] Терещенківській і переведено туди більшість установ з будинку №14 на Шевченковому бульварі, через те площа в останньому будинкові для потреб Всенародньої Бібліотеки збільшилася вдвоє; далі, відремонтовано мало не всі приміщення в будинку №54 на Володимирській вул. (і на подвір'ї його збудовано нову кам'яну двірницьку). Наново омебльовано залю Спільного зібрання Академії, Бібліотеку імені Антоновича, приміщення комісій - Археографічної, Етнографічно-фольклорної, Науково-педагогічної, Зоологічного музею, Видавництва Академії, і частково поновлено меблі для багатьох инших установ.

Разом з тим Управа клопоталася перед місцевою владою про передачу Академії будинків, потрібних для розміщення в них:

а) комісій, що їх об'єднує Катедра історії українського народу,
б) Хімічної лабораторії,
в) Інституту технічної механіки та
г) Музею антропології та етнології.

Клопотання це, що його був підтримав і Наркомат освіти, місцева влада досі ще не розв'язала. За Академією було закріплено тільки будинок №17-а по вул. Лібкнехта спеціяльно для житла наукових робітників, і тому безпосереднє завідування цим будинком Управа доручила місц[ев]комові Академії. Про инші бажані будинки ще йдуть пересправи.

Майно Академії.

Всього Академії належить тепер у Київі дев'ять садиб. Загальна площа їх становить 1131780 кв. саж[нів], з них під будівлями 328676 кв. саж[нів], під п'ятьма садками 338856 кв. саж[нів], решта 464248 кв. саж[нів] - подвір'я. В них знаходиться 19 будинків: 2 двоповерхових змішаного типу і 17 кам'яниць (6 трьохповерхових, 10 двоповерхових і 1 одноповерхова); крім того, 25 господарських будівель (17 кам'яниць, 6 дерев'яних і 2 мішаного типу). Загальна кубатура будинків 2077541 куб. саж[нів], господарських будівель 63236 куб. саж[нів]. Спорудження їх, за відомостями Міськкомгоспу, коштувало 1558553 зол[отих] крб.; теперішня їхня вартість, на підставі технічного обслідування Комунвідділу в 1923-1924 рр., визначається в 1155399 крб. Житлову площу будинків - 4661 кв. саж[ень], розподілену на 464 кімнати, займають на 77 проц. академичні установи, на 8,4 проц.- друкарня Академії і на 14,6 проц. - приватні пожильці.

Поза межами Київа Академії належить степова в 180 десятин дільниця цілини: її, в згоді з проханням від Наркомзему, закріпила за Академією наук 27 жовтня 1925 року Мала Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету. Проекта, як використати тую дільницю, складає тепер спеціяльна комісія, що обрав її Фізично-математичний відділ Академії.

У звідомному році поінвентаризовано рухоме майно Академії. Виявилося,

що цього майна вона зібрала, на найнижчу розцінку, на 286314 крб. (в цю цифру не входить інвентар капітальної Всенародньої Бібліотеки та Музей мистецтв б[увший] ім.Ханенків з дорогоцінною пінакотекою - добро, що ним безпосередньо відає Укрголовнаука).

Це, по-перше, книжки - 80492 томи на суму 120738 крб. (цифра значно нижча од дійсної). Вони утворюють окремі бібліотеки:

а) Історично-філологічного відділу - 17319 томів. Цю бібліотеку Академія придбала 1919 року від спадкоємців В.Б.Антоновича і щороку поповнює книжками, які надходять до Академії з різних місць СРСР та з-за кордону.

б) Орієнталістичну - в ній 19847 томів, що подарував їх акад. А.Ю.Кримський. В ній багато уніків, які затаксувати важко.

в) Комісії словника живої української мови - 6407 томів. Основу її становить бібліотека Б.Грінченка та книжки, що їх подарував знов-таки акад. А.Ю.Кримський.

г) Археографічної комісії - 8226 томів. Третина їх - це спадщина від колишньої Київської комісії для розбору давніх актів, а решту здобуто в 1925 році з бібліотек київських гімназій.

д) Комісії для дослідів над громадськими течіями на Вкраїні - 880 томів. Серед них багато одержаних від Ф.К.Вовка та П.Я.Стебницького.

е) Музею антропології та етнології - 4570 томів. Більшість їх перейшла за заповітом від Ф.К.Вовка, частина від О.Г.Алеша та Л.Є.Чикаленка.

є) Геологічного кабінету - 1174 том[и]. Значну частину їх подарував акад. П.А.Тутковський.

ж) Біологічного інституту - 1658 томів, що подарував їх фундатор Інституту Ф.З.Омельченко.

з) Ботанічного саду - 1100 назв. Частина їх - дарунок акад. В.І.Липського.

и) Ботанічного кабінету й гербарію - 1616 томів, здобутих через співробітників Кабінету.

і) Зоологічного музею - 669 томів, що подарували їх співробітники Музею.

ї) Інституту технічної механіки - 6128 томів. Їх одержано 1919 р. від колишньої київської філії Російського технічного товариства.

й) Соціяльно-економічного відділу - 10126 томів. До складу її увійшли книжки, що подарував акад. О.І.Левицький й інші особи, та видання, надіслані од статистичних установ і різних трестів.

к) Бібліотеки инших установ - 772 томи.

По-друге, рухоме майно Академії становлять 51675 музейних речей, на суму 118985 крб. Серед них 241 належить Геологічному кабінетові, 503 - Ботанічному, 36980 - Зоологічному музеєві, 384 - Інститутові технічної механіки, 10658 - Музеєві антропології та етнології, 2096 - Музеєві діячів України, 710 - Музеєві при Катедрі українського мистецтва і 103 - иншим установам. Це все - речі, що їх або подарували Академії окремі особи, як от: акад. П.А.Тутковський (чимала частина геологічних колекцій), В.О.Караваєв і М.В.Шарлемань (зоологічних), Ф.К.Вовк (антропологічних), або зібрання їх. Академія завдячує енергії співробітників даної установи.

По-третє, устаткування лабораторії і кабінетів Фізично-математичного відділу, всього 736 речей на суму 8144 крб.

Решту рухомого майна становить 148 малюнків, оцінених у 1140 крб.,

544 дрібні речі господарського вжитку на суму 7724 крб., 1708 речей канцелярського устаткування на суму 29583 крб.

12 листопада 1925 року Президія Укрнауки ухвалила передати до Академії Хімічну лабораторію, що заснував акад. В.Г.Шапошников у Київському політехнічному інституті; але через перешкоди, що їх у цій справі ставить правління Інституту, фактично лабораторію і досі не передано.

Прибутки і видатки Академії.

На всі академічні потреби Академія наук одержала в 1925 році 209821 крб. 11 коп. - з них:

а) від Наркомату освіти 207801 крб. 63 коп. (до цієї суми зараховано й вартість одержаного від Наркомату наукового приладдя на 2290 крб. 74 коп. та 3 вагонів вугілля - 1160 крб. 88 коп.);

б) від Київського губвиконкому - 600 крб., Полтавського - 100 крб., Кременчуцького окрвиконкому - 100 крб. і Гуманського - 350 крб., разом 1200 крб. - на археологічні досліди;

в) від осіб, що сидять в академічних будинках, які знаходяться в безпосередньому віданні Управи (платня за квартиру і комунальні послуги) - 819 крб. 48 коп.

Слід зазначити, що 60 проц. суми, одержаної від Наркомату, було асигновано Академії на перші 9 місяців (січень-вересень) і 40 проц. на останні 3 (жовтень-грудень), і що на початку кожного кварталу Академія відчувала фінансову скруту через те, що відкривали невчасно кредит, а це, звичайно, не могло не відбиватися дуже шкідливо на темпі й регулярності наукової праці.

Витрати на окремі статті розподіляються так:

1) платня штатним співробітникам - 11248 крб. 28 коп.,

2) утримання місц[ев]комові - 1112 крб. 47 коп.,

3) нарахування на соцстрах - 1124 крб. 82 коп.,

4) премії за наукові праці - 4000 крб.,

5) науково-операційні потреби - 22650 крб., а саме:

а) складання карток, виготовлення малюнків, діяграм, копіювання документів - 11550 крб.,

б) наукові експедиції - 4465 крб.,

в) археологічні розкопки - 1200 крб.,

г) організація археологічної конференції - 300 крб.,

д) устаткування лабораторій і кабінетів - 701 крб.,

е) придбання матеріялів для кабінетної і лабораторної праці - 3463 крб.,

є) поповнення бібліотек - 941 крб.,

ж) видавництво - номінально 34343 крб., а фактично лиш 14343 (бо з них, приміром, 20000 крб. - для термінологічних словників, які належать ДВУ, а не Академії наук),

7)* службові командирування - 480 крб.,

8) канцелярські потреби - 520 крб.,

9) пошта, телеграф і телефон - 579 крб.,

10) транспорт - 934 крб.,

11) господарські видатки - 4505 крб. 92 коп., з них:

а) утримання будинків - 740 крб.,

б) комунальні послуги - 1746 крб. 92 коп.,

в) паливо - 700 крб.,

---

* Пункт 6 у документі пропущено.

г) придбання і ремонт інвентаря - 1319 крб.,

12) ремонт будинків - 14902 крб.

Порівнюючи до 1924 року, коли Академія на своє утримання одержала всього 87768 крб. 84 коп., бюджет її 1925 року збільшився на 139 проц. Року 1926 він має ще збільшитися; проте вже відомо, що і в частині на зарплатню, і в частині операційних коштів він не відповідатиме ні вимогам життя, ані завданням, що стоять перед Академією. Це тим ненормальніше, що по всіх инших галузях праці в Республіці зарплатня тепер далеко краща, ніж у галузі науково-освітній, і що, витрачаючи величезні кошти на техніку, промисловість і сільське господарство, які розвиватися належно можуть тільки на наукових підставах, Республіка на розвинення самої науки асигнує суми занадто малі.

Це випадає виправити, і виправити якнайшвидше, і є ознаки, що воно буде виправлено.

«Звідомлення Української Академії наук у Київі за 1925 рік». - К.,1926.

№76*

ТЕЗИ В СПРАВІ УВ'ЯЗКИ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ З ВСЕСОЮЗНИМИ**

3 січня 1926 р. ***

1. Всесоюзні наукові установи не можуть творитись з установ РСФРР простим перейменуванням або організуватись як філії установ РСФРР. Вони в самій структурі своїй мусять мати всесоюзний характер і виконувати функції дійсно всесоюзні.

2. Перший Всеукраїнський з'їзд в справі дослідження продукційних сил України, скликаний в грудні 1924 р. в Харкові, установив вповні правильний принцип в сій справі, котрого треба пильно дотримуватися: що всесоюзні наукові об'єднання повинні творитись як асоціяції відповідних наукових установ окремих республік, а не як окремі наукові установи з паралельними завданнями. Сей принцип відповідає духові союзної конституції, як[ий] справи культури, освіти, науки полишає [в]повні окремим союзним республікам, а також відповідає завданням, що ставить собі Союз: об'єднати совітські республіки, які повставатимуть де-небудь на цілім світі.

3. Відповідно сьому на всесоюзне утримання може переходити тільки асоціююча робота таких всесоюзних установ і ті помічні установи, які будуть ними безпосередньо керуватись. Всяка инша наукова робота мусить оплачуватись окремими республіками з своїх бюджетів.

4. Згідно з сими принципами Всесоюзна Академія, яку передбачає декрет минулого року, мислима тільки як асоціяція, що має об'єднувати Академії наук та инших назв найвищі наукові установи самостійних республік, що входять або входитимуть в склад СРСР, а також усі наукові установи всесо-

---

* Див. док. № 62, 66, 144.

** Назва документа.

*** Дата затвердження на Спільному зібранні ВУАН. Документ підготовлений комісією ВУАН і надісланий до НКО УСРР.

юзного характеру, для виконання спільних наукових завдань, як то робили або й тепер роблять об'єднання Академій міжнароднього характеру.

5. Всесоюз[на] Академія складається з представників з належною науковою кваліфікацією, які щороку делегуються Академіями наук СРСР, або инших наукових установ тих республік, які не мають своїх Академій наук. Вони збираються щороку по черзі в осідку Академії чи иншої назви найвищої установи тієї республіки, на котру того року припадає черга. Скликає сесію Президент тієї установи і провадить на сесії, секретаріят тої ж установи виконує функції секретаріяту Всесоюзної Академії протягом того року.

6. Представництво означається декретом СРСР відповідно числу людности, різнородности національного складу і природньої різноманітности країн.

7. Делегати кожної республіки становлять окрему колегію Всесоюзної Академії, і в вирішенні науково-організаційних і адміністраційних питань кожна колегія має один голос, а справи рішаються більшістю голосів. В справах теоретично-наукових делегати виносять постанови на основі обопільного порозуміння.

8. В порядку, установленім [п.] 7, Всесоюзна Академія в порозумінні з Російською Академією, Українською Академією й найвищими установами инших республік виділяють ті установи, РАН, [В]УАН та инших установ, які мають суто всесоюзний характер і повинні йти на бюджет СРСР під керуванням Всесоюзної Академії. Також инші установи РСФРР та инших республік по згоді з відповідними установами можуть передавати на всесоюзне утримання під наукове керування Всесоюзної Академії ті чи инші свої установи чи в цілости перейти під її наукове завідування. Поза тим всі инші наукові установи (в тім і Російська Академія) мають утримуватись з бюджетів своїх республік.

9. Наукові установи всесоюзного характеру кермуються по науковій лінії Всесоюзною Академією наслідком їх всесоюзности. Їх керівники і члени стають повноправними членами Всесоюзної Академії (з рішаючим голосом), коли вони проходять до неї як делегати котрої-небудь республіки. Инакші беруть участь в нарадах за її запросинами з голосом дорадчим.

10. Всяка наукова дослідча робота Всесоюзної Академії й інкорпорованих їй установ, як також всяких всесоюзних наукових установ, що нею кермуються, може вестись на території тої чи иншої республіки тільки через представництво даної республіки у Всесоюзній Академії за порозумінням з науковими установами тої республіки, до котрих дана справа належить.

Резолюція Я.Ряппо: «До Президії Головнауки. 1.II 1926 р.»

ЦДАВО України, ф.166, оп.5, спр.735, арк.112-113. Відбиток та машинопис.

№77

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЧЕТВЕРТОГО ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ВИБОРИ ДО ВУАН

8 січня 1926 р.
м.Харків

Вопрос об Академии наук подвергнуть предварительному обсуждению на специальном совещании при АПО.

Выборы в Академию наук отложить, вопрос о Президенте Академии окончательно не решать.

Поручить тов. [В.Я.]Чубарю лично руководить всеми вопросами, связанными с письмом [М.С.]Грушевского, в направлении выявления большей ясности и четкости линии [М.С.]Грушевского, после чего решить вопрос о Президенте Академии.

Секретарь ЦК КП(б)У *Л.Каганович*

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.2, арк.4. Оригінал. Машинопис.

№78

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРНАУКИ ПРО УТВОРЕННЯ ГЕОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ*

29 січня 1926 р.
м.Харків

Визнати за доцільне і необхідне відкрити з нового бюджетового року в Київі Український геологічний інститут на чолі з акад. П.А.Тутковським і доручити йому до 15 березня [1926 р.] скласти і подати до Укрнауки проект статуту, оперативний план і особовий склад Інституту. Щодо розмежування діяльности майбутнього Інституту, філії Геологічного комітету, як також питання про утворення Українського геологічного комітету та про місце його перебування (яким повинен бути Катеринослав), то ці питання поставити на чергу дня й розпочати переговори з відповідними органами УСРР та СРСР.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26353, арк.1. Копія. Машинопис.

№79

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРНАУКИ ПРО ПЕРЕТВОРЕННЯ КАФЕДРИ БОТАНІКИ В ІНСТИТУТ БОТАНІКИ**

29 січня 1926 р.
м.Харків

Вважати за доцільне й необхідне відкрити з нового бюджетового року Ботанічний інститут з акад. [О.В.]Фоміним на чолі. Доручити акад. [О.В.]Фоміну скласти до 15 березня [1926 р.] і подати до Укрнауки проект статуту, оперативний план і особистий склад Інституту, погодивши їх з директором Ботанічного саду [В]УАН акад. В.І.Липським та директором Акліматизаційного саду акад. М.Ф.Кащенком, маючи на увазі об'єднання зазначених садів

---

* Копію цього документа, надісланого ВУАН до відома, взято упорядником з протоколу № 242 Спільного зібрання ВУАН від 22 березня 1926 р.

** Те саме.

з Інститутом, та з Президією [В]УАН, маючи на увазі включення до Інституту майна Ботанічного кабінету [В]УАН.

НБУВ. ІР. ф.1. спр.26353. арк.1. Копія. Машинопис.

№80

З ОГЛЯДУ ІНФОРМАЦІЙНО-СТАТИСТИЧНОГО ВІДДІЛУ ЦК КП(б)У ПРО ПРОВЕДЕНУ РОБОТУ ЩОДО УКРАЇНІЗАЦІЇ ЗА ПЕРІОД ВІД VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ПАРТІЙНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ДО IX З'ЇЗДУ КП(б)У

Січень 1926 р.
м. Харків

[...]* Академия наук не представляет чего-нибудь цельного в идеологическом отношении. Группировки, которые там имеют место в настоящее время, в основе своей не имеют принципиальных идеологических расхождений, а только личные моменты и склоки. Организованно борющихся за власть групп в Академии 3[64]: группа [А.Е.]Крымского, наиболее сильная, объединяющая огромное большинство академиков; группа М.[С.]Грушевского - наиболее слабая, которая, однако, имеет большое влияние на молодых работников Академии; группа [П.А.]Тутковского - средняя, из 3 по количеству своих приверженцев, но идеологически наиболее цельная.

В политическом отношении организованных групп сейчас нет, однако это не представляет** возможности их организации, тем более, что сейчас происходит процесс создания условий такой организации. Эти условия, которые являются внешними рамками для будущих политических групповых форм - широкая культ-просветработа одной из групп академиков и враждебное отношение к ней другой группы.

Первый отдел (Историко-филологический) является центром этого просветительно-культурнического направления, тогда как Третий отдел и часть Второго (Социально-экономический и часть Естественно-математического) если и не враждебны, то, во всяком случае, равнодушны к этому вопросу.

Культурническая работа является внешней формой националпатриотизма, тогда как противоположная ей, относящаяся равнодушно, является отчасти прикрытием не ликвидированного еще русского шовинизма. Сейчас культурная работа чрезвычайно быстро разрастается, охватывая своим влиянием не только круги украинской интеллигенции и студенчества в Киеве, но, переходя далеко за границы Киева, подготовляя этим самым базу для развития национального шовинизма и противоположную марксизму идеологию, в духе которой сейчас и проводится культурническая работа Академии.

Отдельным академикам можно дать такую характеристику: Президиум - Президент [В.И.]Липский (из II Отдела), политически инертный. Заместитель его [С.А.]Ефремов (из I Отдела) - украинский кадет, настроенный антисоветски, но сейчас неактивный. Генеральный*** секретарь - [А.Е.]Крымский - советский политически, но политикан в тактике.

В Первом отделе первое место занимает М.[С.]Грушевский, около которо-

---

* Знято текст про українізацію інших установ.

** Так у документі. Можливо, «исключает».

*** Так у документі. Потрібно: «Непременный».

го начинает оформляться антимарксистская идеология в истории, подобно тому, как около [С.А.]Ефремова - в литературе. Оба - идеологи антисоветского мировоззрения, но сейчас, однако, на ножах. Попытку объединения обоих представляет из себя [Е.К.]Тимченко - националист и консерватор. Отчасти же эту роль играет и брат М.[С.]Грушевского - [А.С.]Грушевский и [А.П.]Новицкий. Другие академики, как [Н.Ф.]Беляшевский и [Ф.И.]Мищенко - политические нули. Зато [Д.И.]Багалей и [А.М.]Лобода, отчасти [В.Н.]Перетц и [Д.И.]Яворницкий - лойялыны нам во всех отношениях.

Другой* отдел - отдел, который стоит в стороне от культурнической работы. По своему составу, за небольшими исключениями, он не украинский, что изменяет его физиономию по сравнению с Первым отделом. [Е.Ф.]Вотчал, [Д.А.]Граве, [В.А.]Плотников, [И.И.]Шмальгаузен, [А.В.]Фомин и [П.А.]Тутковский - лойяльные во всех отношениях советской власти и работают в тесном контакте с нашим экономическим правительством. Другая группа - [В.И.]Липский, [Н.Ф.]Кащенко, [Н.М.]Крылов, [Г.В.]Пфейффер, [Б.И.]Срезневский, [С.П.]Тимошенко - представляют как общественники нуль, хотя в науке - люди с известными именами. Третья группа - [В.Г.]Шапошников, настроен антисоветски, но не активен; с научной точки зрения очень заинтересован в нашей промышленности, то же самое и [А.М.]Никольский, который работает по зоологии. [Л.А.]Тарасевич - по своим индивидуальным качествам неприятен, но в политике - нуль. [А.В.]Корчак-Чепурковский в некоторой степени активный украинский националист.

Третий отдел (Социально-экономический) целиком не наш, кроме [А.Н.]Гилярова, который вполне лойялен, к тому же марксист. Но [Н.П.]Василенко, который еще числится в списках Академии, и [К.Г.]Воблый - антисоветские кадеты. [В.М.]Гордон - выдающийся кадет в прошлом, сейчас лойялен нам. Лойялен нам и [В.Ф.]Левицкий, но он, как и [В.М.]Гордон, живет в Харькове. [М.В.]Птуха принадлежит к группе [М.С.]Грушевского из тактических соображений, но не является украинским националистом, он с великорусским душком без всяких, однако, принципов. [...]**

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.1978, арк.42-44. Копія. Машинопис.

№81

ЛИСТ ПРОФ. О.ЕЙХЕЛЬМАНА СПІЛЬНОМУ ЗІБРАННЮ ВУАН З ПОДЯКОЮ ЗА ВИНАНУВАННЯ 50-РІЧЧЯ ЙОГО НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

18 лютого 1926 р.
м. Прага

Високоповажані Магніфіценції!

Я мав велику честь отримати 15 лютого б[іжучого] р[оку] Вашого ласкавого листа від 5 лютого (ч.332). Широ дякую Високому Спільному зібранню славнозвісної Української Академії наук і Вам, високоповажані Магніфіценції, за дорогі мені побажання і за ту високу увагу, що в тому листі так щедро висловлена до моєї скромної наукової діяльности.

* Так у документі. Потрібно: «Второй».

** Знято текст про українізацію інших установ.

Прошу Вас і високоповажну колегію панів, членів Академії, вірити, що я щиро горжусь тим, що за час моєї праці у Київському університеті як професор, з дуже молодого віку життя, починаючи з 1882 р., в цьому дорогому моєму серцю українському центрі, на протязі довгих років, у Київській духовній атмосфері я міг остаточно сформувати своє індивідуальне наукове обличчя, свій науковий досвід та змістовну базу знань і поглядів. І я тут, за кордоном, далеко від Батьківщини, у гостинних чехів, куди мене завіяла доля, духово незмінно завжди залишаюсь тісно зв'язаним з українською наукою в Київі і з її достойними представниками. І коли залишились би сліди мого наукового напряму у тих фахах, які я розробляю, я хотів би таку наукову школу іменувати тільки «Київською», - хоча тепер мені й припадає мої системи по міжнародному праву, по позитивній теорії адміністраційного права і по «основах права», які я почав формувати та обробляв на протязі десяти років у Київі й викладав на Київських високих школах, закінчувати у щасливому тепер слов'янському центрі - у злотоглавій Празі, де я користуюсь всіма сприяючими умовами для моєї роботи.

Прошу високе Зібрання вірити, що вся моя наукова і культурна робота і у будучому виключно приналежатиме інтересам і користям української культури, для якої також я як український правник і державник бажаю науково, по змозі солідно, підготовити найкращі форми для будучого державного й правового ладу та господарчого життя на Батьківщині. Такі завдання займають мене весь час; і, по мірі сил, я в цьому напрямові обробляю згадані вище твори.

Прошу приняти від мене найщиріші побажання всього найкращого для будучих успіхів та щасливого життя славнозвісної Української Академії наук!

З шановливою повагою і поклоном маю високу шану бути Вам щиро [в]дячний і відданий покірний слуга.

Проф. *О.Ейхельман*

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26349, арк.16-17. Автограф.

№82

ЛИСТ АКАД. С.О.ЕФРЕМОВА АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ПРО СПРАВИ В АКАДЕМІЇ

1 березня 1926 р.

Дорогий Агатангел Юхимовичу!

Думаю, що цей лист застане Вас у Харкові, тому й пишу про деякі справи.

Сьогодні одбулося Спільне зібрання. Сталося так, як ми врадили були: справу з Інститутом одкладено до Вашого приїзду. В Харкові Ви довідаєтесь, як стоїть справа там. На мою думку, харківський варіянт (окреме існування Інституту) добре розв'язує справу: нехай коверзують власним, а не Академії, коштом. І ще я гадаю, що тепер саме пора зректися Вам головування в Інституті: хай шукають собі «излюбленного» голову...*

---

* Крапки в тексті.

Якщо матимете змогу, поставте в Харкові знов справу [В.Г.]Шапошникова. Політ[ехнічний] інститут, обравши [В.Г.]Шапошникова на професора, гадає всю справу повернути в инший бік. Тим часом [В.Г.]Шапошников не має жадної охоти йти туди (і, може, не піде), а обстоює попередню постанову Укрнауки. Досадно буде, якщо Укрнаука знов змінить свою позицію і фактично позбавить цим [В.Г.]Шапошникова, а разом і Академію, лабораторії.

З Укрнауки дістали ми знов нагадування про бібліотеку [В.О.]Щавинського. Я доложив це на Спільному зібранні, і воно постановило, що нема причин до перерішення справи. [І.І.]Врона, видно, не дрімає. А як же обіцянка [М.І.]Яворського, що цього «молодого человека» вони знімуть?

Поза тим у нас новин нема. Нема й грошей і досі...* Не забувайте, що 11 березня у нас акт роковин Зібрання**, а ще ж треба звідомлення скласти.

Перекажіть Миколі [Левченку][65] моє прохання - зайти до відповідного місця і атакувати відповідну особу за пенсію С.В.Тобілевич. І досі нічого про неї не чути, і я вже трачу надію щодо цієї містичної пенсії.

Бувайте здорові!

Ваш *Сергій Єфремов*

P.S. Додаю заяву [В.Г.]Шапошникова.

НБУВ. ІР. ф.10, спр. 18831, арк.1-2. Автограф.

№83***

СТЕНОГРАМА ЗАСІДАННЯ IV ПЛЕНУМУ УКРГОЛОВНАУКИ З ОБГОВОРЕННЯ СТАТУТУ ВУАН

3 червня 1926 р.
м.Харків

Тов. [Я.П.]Ряппо[4*] пропонує, оскільки статут Академії детально обговорювався вже на пленумі торік і немає великих принципових змін, а всі же найважливіші поправки до статуту він в своїй доповіді відзначить, обговорювати тепер статут, зачитуючи його по розділах.

Проф. [І.А.]Кухаренко[4*] вважає, що треба було б зачитати статут цілком, бо тут справа не тільки в редакції статуту, але прийдеться закидати і загальні міркування.

Тов. [Я.П.]Ряппо[4*] вважає, «що одне не виключає другого», а читання по розділах більш практичне.

Тов.[Я.П.]Ряппо[4*] голосує ці дві пропозиції.

Пленум приймає пропозицію обмірковувати статут по розділах[4*].

Тов. [Я.П.]Ряппо[4*] викладає історію створення цього статуту і відзначає, головним чином, його основну особливість - про наявність двох Відділів в

---

* Крапки в тексті.

** За традицією, щороку 11 березня відбувалося засідання Спільного зібрання, де слухали звіт про роботу ВУАН за рік.

*** Див. док. № 85, 109.

* Підкреслено в документі.

Академії*. Другий важливий момент в статуті, і при тому момент новий, порівнюючи** з торічним проектом***, це пункт 5 статуту.

Цей пункт, власне кажучи, передбачений нашим законодавством. Така думка про ув'язку Академії з иншими науково-дослідчими інституціями є в Кодексі законів про народну освіту. Далі тов. Я.Ряппо відзначає всі инші особливості статуту, порівнюючи його до торічного проекту.

Слухали:

Тов. [М.І.]Яворський читає перший розділ статуту «Загальне положення». Пленум переходить до обговорення.

Проф. [І.А.]Кухаренко з приводу п.5 проекту зазначає, що взаємини між Академією та иншими науковими установами не досить з'ясовані і права членів-кореспондентів не зазначено як слід, не кажучи про ті страшенні формальності, що необхідні, щоб зробитися членом-кореспондентом Академії.

Там же, по п.3, не передбачено, на які саме підвідділи чи секції поділяться Відділи Академії і по п.5 невідомо, за якими, власне, постановами дослідчі катедри входять до складу установ Академії.

Тов. Я.Ряппо вважає за можливе додатково до п.3 [дати] вказівки про секції Відділів Академії. Пункт[4]* про права членів-кореспондентів пропущений через технічну помилку: він є в старому тексті проекту і його треба вставити до тексту; по п.5 - до слів «згідно з особливими постановами» можна додати «по згоді Академії з Головнаукою».

Акад. [С.Н.]Бернштейн[5]* гадає, що вимога п.5 про обов'язкове оповіщення Академії всіма науковими установами про свою роботу вносить великий бюрократизм і не потрібна[6]*.

Тов. [Я.П.]Ряппо вважає, навпаки, це за необхідну форму зв'язку наукових установ з Академією. Звичайно, всі наукові установи повинні інформуватися шляхом пересилання своїх друкованих творів, записок, відчитів[7]*.

Акад. [С.Н.]Бернштейн[5]* відзначає, що він розуміє тут формальну відчитність.

Акад. М.Грушевський[5]* вважає, що тут справді деякий бюрократизм є. Можливо, було б формувати цей зв'язок отак: «Всі инші наукові установи [...][8]* працюють в тісному контакті з Академією та надсилають до неї свої звіти».

Тов. [Я.П.]Ряппо[5]* вважає за можливе закреслити в формуліровці пункту слово «обов'язково» і змінити[9]* «надсилають свої[5]* звіти».

Тов. Я.Ряппо голосує всі поправки, що й приймаються Пленумом. Поправка проф. [І.А.]Кухаренка про доповнення п.3 вказівками на розподіл Відділів Академії на секції приймається, при двох, що утрималися.

---

* Закреслено речення: «замість бувших фактично раніш трьох Відділів».

** Викреслено «цей проект».

*** Викреслено «статуту».

[4]* Далі викреслено слова «про те, що определює».

[5]* Підкреслено в документі.

[6]* Далі закреслено «ні для».

[7]* Далі закреслено текст виступу акад. П.А.Тутковського і проф. О.М.Щукарєва. Акад. П.А.Тутковський підкреслює необхідність такого інформування Академії про роботу установ. Проф. О.М.Щукарєв запитує: «Чи не виходить з цього пункту про зв'язок з Академією, що Академія має право втручатися в наукову самостійність дослідчої катедри чи ін[ституту]ту?».

[8]* Далі слово нерозбірливе.

[9]* Замість закресленого слова «вставити» вписано «змінити».

Постановили:

Пункт 3 першого розділу статуту доповнити вказівками на те, що Відділи Академії поділяються на секції та на які саме. По п.5 до слів «згідно з особливими постановами» додати «по згоді Академії з Головнаукою». Далі в тому ж пункті після слів «всі ж інші установи на терені УСРР оповіщаються» слово «обов'язково» викреслити і далі після слів: «та надсилають періодичні до неї» вставити слово «свої» і далі читати по тексту «звіти й доклади і т.д.».

Розділ перший з вищезгаданими змінами прийняти*.

Після п.9 поновити** ще пункт, помилково викреслений, про членів-кореспондентів Академії.

Другий розділ***.

Тов. М.Яворський*** читає текст 2 розділу статуту.

Акад. М.Грушевський*** просить зачитати вкупі з другими також розділ третій, оскільки вони зв'язані один з другим[4*].

Третій розділ***.

Тов. М.Яворський*** читає текст 3 розділу.

Акад. М.Грушевський*** висловлюється в справі порядку обрання дійсних членів Академії. Дійсний член Академії може бути штатним і позаштатним і тут є певна ріжниця; позаштатні академики[5*], звичайно, не мають тих самих прав, як штатні академики, їх права такі самі, звичайно, як і членів-кореспондентів. Отже, все те, що говориться в статуті про порядок обрання дійсних членів, повинно відноситися тільки до штатних академиків. Не зрозуміло зовсім увагу до п.11 статуту. В п.12, наприкінці його[6*], є стилістична неув'язка: наша традиція така, що доповідь комісії про наукову працю кандидата робиться на Спільному зібранні, попередньому до виборчого Зібрання[7*].

Щодо п.16 - тут виходить, що зовсім загублено важливу категорію директорів, і де директори комісії, що мають права членів Академії[?] Немає ніякого права позбавляти їх ухвального голосу у Відділах, більш того - треба надати їм цей ухвальний голос і в Спільному зібранні Академії.

В п.16 не можна висловлюватися, що виявили себе доцільними для Академії; треба змінити так: «виявили себе спеціяльними знаннями у певній галузі науки, що потрібні для Академії» чи викреслити зовсім.

Проф. [С.Б.]Веселовський*** відзначає, що з п.11 можна бачити, що заміщення місця академика відбувається тільки після смерти штатного академика, а як заміщуються нові катедри, цього немає: терміни для роботи Комісії, що розглядає кандидатури, не чітко зазначено. В п[унктах] 10 та 15 не зазначено - члени-кореспонденти чого? Треба - Академії. Потім неясно, як тут[8*] бути з тими катедрами, що не є в складі Академії.

---

* Далі закреслено: «За вказівкою проф. [І.А.]Кухаренка поновити в тексті статуту у відповідному місці пункт про права членів-кореспондентів».

** Слово «поновити» вставлено замість закресленого «внести».

*** Підкреслено в документі.

4* Далі закреслено слова: «Пленум приймає».

5* Далі закреслено слова «є місцеві, позамісцеві, закордонні і все».

6* Слова «наприкінці його» вписано поверх рядка.

7* Згідно традиції на одному Спільному зібранні оголошувалися: «життєпис» та «спис наукових праць» кандидата в академіки, а на наступному Зібранні голосували за дану кандидатуру.

8* Закреслено «стало» і вставлено «тут».

Акад. М.Крилов* з приводу виступу Акад[емії] про штатних і нештатних академиків, що мають різні права, вважає за незрозуміле, що можуть бути академики з одним званням, але різними правами.

Проф. О.Яната* просить вияснити, що таке є назва науковий співробітник - чи це наукова ступінь, чи посада, і як рахувати наукових співробітників** не самої Академії, а її різних установ.

Тов. Я.Ряппо* відзначає, що оскільки ми опустили пункт про штатних і нештатних академиків, то було внесено увагу до п.11, і якщо прийняти роз'яснення про штатність, то цю увагу тоді треба викреслити. Але щодо порядку виборів, то порядок цей повинен бути однаковим і для нештатних академиків.

Читання IV розділу*.

З приводу пункту 20 статуту виникає велика дискусія про право ухвального голосу на засіданнях Академії. Висловлюються проф. [І.А.]Кухаренко, акад[еміки] М.Грушевський, А.Кримський, проф. М.Яворський, акад[еми-ки] П.Тутковський, М.Крилов.

Тов. Я.Ряппо, підсумовуючи обговорення справи, відзначає такі пропозиції:

1) В засіданнях Спільного зібрання Академії право ухвального голосу мають тільки дійсні члени Академії та директори самостійних інститутів по своїх питаннях.

2) Академики і директори по всіх питаннях.

3) Директори всіх установ теж мають право голосу на Спільному зібранні при тому: а) чи з правом ухвального голосу по всіх питаннях, чи б) тільки по своїх питаннях. Тов. Я.Ряппо вважає за необхідне одстоювати текст статуту, але додати, що директори установ при Спільному зібранні мають право ухвального голосу по своїх* питаннях.

Є ще пропозиція додати, що директори ін[ституту]тів при Відділах теж мають це право.

Питання це додатково дискусується при участі акад. П.Тутковського, проф. М.Яворського, акад. М.Грушевського.

Тов. Я.Ряппо ставить на голосування в цілому.

Пропозиція про те, що право ухвального голосу в Спільному зібранні Академії мають не тільки академики, але й директори установ при Спільному зібранні, при Відділах - відхиляється.

За пропозицію голосує 6 чол., проти - 16 чол., утримується - 3 чол.

Друга пропозиція про те, чи мають право ухвального голосу директори самостійних дослідчих установ***, відхиляється.

«За» голосує 2 чол.

Третя пропозиція про те, що директори самостійних дослідчих ін[ституту]тів мають право ухвального голосу тільки по своїх питаннях, набірає при голосуванні 21 голос при 1 чол., що утримався.

Четверта пропозиція про те, що директори установ при Спільному зібранні мають право ухвального голосу по своїх питаннях приймається.

П'ята пропозиція про те, що те ж саме право мають директори установ при Відділах, приймається голосами 20 чол.; тобто директори установ при Відділах і при Спільному зібранні зрівнюються.

---

* Підкреслено в документі.

** Далі закреслено слово «установ».

*** Закреслено «установ при Спільному зібранні» і вставлено: «самостійних дослідчих установ».

Акад. М.Грушевський* просить підкреслити до протоколу, що 6 чол. голосувало про те, що директори установ при Академії мають право ухвального голосу по всіх питаннях Академії.

Далі йде питання про право участи в одкритих зібраннях Академії. Висловлюється проф. [І.А.]Кухаренко.

Тов. Я.Ряппо* відзначає, що проект статуту вважає, що ті, хто має право ухвального голосу в Спільних** зібраннях Академії, мають також право участи у всіх Спільних** зібраннях. Це треба одмінити в п.20 статуту.

Прийняти до п.8, а) пропозицію ак[ад.] М.Грушевського: Академія складається з дійсних членів - штатних і позаштатних ...*** і т.д.

До п.11 внести таку поправку: з початку пункту, після слів: «Вибори дійсного члена Академії наук можуть відбуватися тільки при одкриттю вакансій на одній із катедр Академії» додати слова: «та на знова одкриту катедру».

До п.12 внести таку поправку наприкінці пункту[4]*, а саме, додати слова: «на попередньому Спільному зібранні Академії».

Приняти до п.20 таку поправку, що в Спільному зібранні Академії мають право ухвального голосу: академики по всіх питаннях Академії, директори самостійних дослідчих ін[ститу]тів - тільки по справах цих ін[ститу]тів. Директори установ при Спільному зібранні та при Відділах мають право ухвального голосу по справах своїх установ. До п.19 установити, що Спільні зібрання Академії збираються один раз на місяць, а зібрання Відділів - двічі на місяць.

До п.17 додати: «та установ при Відділах». Текст розділу з вищезгаданими змінами в цілому прийняти.

ЦДАВО України, ф.166, оп.5, спр.733, арк.168-173. Рукопис.

№84[5]*

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ ПО ВЛАШТУВАННЮ АСТРОНОМІЧНОЇ РАДІОЛАБОРАТОРІЇ ПРИ ВУАН[6]*

5 червня 1926 р.

Присутні: [акад.] Д.О.Граве, проф. Л.О.Кордиш та науковий співробітник Ю.Д.Соколов.

Слухали:

1) Інформацію акад. [Д.О.]Граве про мету влаштування астрономічної радіолабораторії. Лабораторія має на меті досліджувати пертурбації в галузі радіотелефонії, що виникають з космічних причин*.

Ухвалили:

1) Прийняти до відому.

---

* Підкреслено в документі.

** Слово «Спільних» вставлено.

*** Крапки в документі.

[4]* Далі закреслено: «після слів «Вибраний Відділом кандидат на вільну катедру голосується на черговому Спільному зібранні після...».

[5]* Див. док. № 86.

[6]* Заголовок документа.

Слухали:

2) Доклад проф. [Л.О.]Кордиша про складання кошторису на влаштування лабораторії.

Ухвалили:

2) Скласти кошторис на суму 4000 крб., причому з них приділити 300 крб. на придбання необхідньої, в першу чергу наукової, літератури. (Кошторис до цього додається).

Слухали:

3) Про штат лабораторії.

Ухвалили:

3) Персоналъний склад лабораторії передбачається такий:

1) Директор.
2) Віце-директор.
3) Старший лаборант.
4) Молодший лаборант.
5) Спостерігачі: штатн[і] 4, нешт[атні] 5.
6) Радіомонтер.
7) Учен[ий] секретар та редактор записок.
8) Технічний секретар.
9) Служитель.

Слухали:

4) Про зв'язок з закордоном.

Ухвалили:

4) Вважаючи необхідним налагодити зв'язок з проф. Стормером (Норвегія, Осло), прохати його повідомляти про найбільш видатніші сяйви.

Голова акад. *Д.Граве*
Член Комісії проф. *Л.Кордиш*
Секретар *Ю.Соколов*

Помітка на документі: «Исправлено 4000 крб. - верить. Секретарь Ю.Соколов».

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5918, арк.3. Оригінал. Рукопис.

№85*

СТЕНОГРАМА ШОСТОГО ЗАСІДАННЯ IV ПЛЕНУМУ УКРНОМОВНАУКИ ПО ОБГОВОРЕННЮ СТАТУТУ ВУАН**

6 червня 1926 р.
м.Харків

Слухали:

5. Читання тексту V розділу статуту.

а) Спільне зібрання і зібрання Відділів.

Постановили:

а) Прийняти в цілому.

---

* Див. док. № 83, 109.

** Заголовок документа.

Слухали:

б) Президія Академії.

Постановили:

б) До п. 24 додати слова: «та постанов Відділів».

В п.28 після слів: «Віце-президента Академії» вставити: «вибірає Спільне зібрання Академії» і далі: «Стверджує такого РНК...*» і т. д. В кінці п.28 додати: «Віце-президент Академії вибирається простою більшістю голосів».

Слухали:

в) Виконавчі органи Академії.

Постановили:

в) Пункт 36 змінити так: «Праці Академії затверджуються для друку відповідними Відділами і на подання од секретаря Відділу підписуються для випуску в світ Неодмінним секретарем».

В п.37, з початку, після слів: «Зносини Академії наук з закордонними науковими установами так і з ...*» вставити: «центральними» і далі по тексту: «державними та громадськими установами...*» і т.д.

Розділ в цілому з вищезгаданими змінами прийняти.

Слухали:

6. Читання тексту VI розділу статуту.

Постановили:

В п. 43 після слів: «та пакунки з науковими матеріялами вагою до 1 пуда» додати: «так на адресу установ, як і окремих людей».

До п. 44 додати: «причому догляд цей провадиться в Київі, тобто в місці перебування Академії».

При проведенні статуту через законодавчі органи провести окремо постановою питання про валютні пільги для витрат по замовленню наукових приладь та літератури.

Розділ в цілому, з вищезгаданими змінами, прийняти.

Слухали:

Затвердження статуту.

Постановили:

Статут Української Академії наук в цілому, зі всіма прийнятими змінами, затвердити.

Голова *Я. Ряппо*

Секретар *Д. Чеботарьов*

ЦДАВО України, ф.166, оп.5, спр.733, арк.190-192. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Крапки в тексті.

№86*

ПОЯСНЮЮЧА ЗАПИСКА ДО ШТАТНОГО РОЗКЛАДУ АСТРОНОМІЧНОЇ РАДІОЛАБОРАТОРІЇ АКАДЕМІКА Д.ГРАВЕ**

11 червня 1926 р.

Астрономическая радиолаборатория имеет целью изучать все получаемые землею из мирового пространства излучения***. На первое время можно ограничиться хорошею приемною радиостанцией. Вот это соображение положено нами в основу первой сметы.

Что касается штатов, то надо иметь в виду следующее. Первые несколько лет, пока не выяснится возможность иной организации наблюдений, эти наблюдения должны происходить круглые сутки без перерыва, а потому необходимо никак не менее четырех наблюдателей. Эти наблюдатели должны быть штатными и каждый из них будет наблюдать три часа ночью. Кроме того, желательно не менее пяти сверхштатных наблюдателей, не получающих вознаграждения. Эти сверхштатные наблюдатели будут являться сменой. Они обязательны для контроля наблюдений, так что одновременно будут наблюдать 1 штатный и 1 сверхштатный наблюдатели.

Для общего надзора необходимо, кроме директора, иметь помощника директора из числа профессоров физики, знакомых с радиотехникой, или вообще из высококвалифицированных специалистов радиотехники и двух лаборантов - старшего и младшего. Обязанность лаборантов будет состоять в общем надзоре за наблюдениями и в проведении в жизнь требований директора. Они обязаны принимать участие в обработке наблюдений.

Является весьма важным привлечь [к] делу наблюдений любителей на всей территории СССР. Для этой цели желательно учредить журнал при лаборатории, а также информационные лекции, доклады с демонстрацией громкоговорителя. Для руководства журналом необходим особый ученый секретарь.

Далее, необходим ученый радиомонтер, который будет принимать участие в наблюдениях, чтобы знать, какие требования предъявляются к инструментам.

Один технический секретарь, который будет в то же время завхозом и делопроизводителем, машинистка и служитель.

Нужна телефонная связь с Астрономической обсерваторией и необходимо дать Обсерватории один радиоприемник.

Академик *Д.Граве*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5918, арк.5-5 зв. Автограф.

---

* Див. док. № 84.

** Записку подано НКО УСРР.

*** Підкреслено в документі.

№87*

ЛИСТ АКАД. Д.І.БАГАЛІЯ АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ПРО ВВЕДЕННЯ В ДІЮ НОВОГО СТАТУТУ ВУАН

16 червня 1926 р.
м.Харків

Дорогий Агатангел Юхимович!

Посилаю Вам на ім'я Миколи Л[евченка] рукопис пр[оф]. П.Клименка з своєю рецензією, що була складена мною ще в часи Вашого перебування у Харкові; передайте рукопис для негайного друку: гарна, дуже гарна розвідка.

З статутом Ак[адемії] справа стоїть так. Спочатку проект негайно передали до АФК, куди закликали й мене. Там його прийняли, зробивши невеличкі редакційні зміни. Але вирішили: 1) щоб була особлива грамота до Академії, 2) щоб питання про дозвіл друкувати праці було передано Раднаркому, бо хоч воно і вирішено на пленумі в Вашій редакції, яка вподобалася голові (Юр[ію] Петр[овичу] Мазуренку), але, коли Наркомос на неї не погодився, то вона не зібрала більшости голосів на засіданні (звичайно, я брав за неї), 3) висунуто було нове** питання про вибори відкритим голосуванням**, і воно також перенесено було в дальші інстанції, де, може, й пройде, бо це є, як казали, звичайна практика радянських установ. Але зараз виявилося, що справа з об'явленням нового статута відкладається до осені** з тим, що Академія, одначе, зараз одержить кредити на негайний ремонт (може 150 + 150 тис.), будівництво. Значить, приїзда до Академії в червні не буде.

Щодо мене, то я також в червні не приїду, бо повинен закінчити до від'їзду в санаторій свої праці, а приїду в вересні, коли зроблю науковий доклад. Я і усі ми дружньо вітаємо Вас і усіх близьких нам. 29 червня я їду в Єсентуки, а потім у Кисловодськ.

З вел[икою] пошаною *Д.Багалій*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.22645, арк.1-1 зв. Автограф.

№88

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ КОЛЕГІЇ НАРОДНЬОГО КОМІСАРІАТУ ОСВІТИ УСРР ПРО ОБ'ЄДНАННЯ БІБЛІОТЕКИ КОЛИШНЬОГО КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІЗ ВСЕНАРОДНЮЮ БІБЛІОТЕКОЮ

2 серпня 1926 р.
м.Харків

Вважаючи на ненормальне становище, в якому зараз знаходиться Всенародня Бібліотека України та бібліотека б[увшого] Київського університету щодо їхнього помешкання, визнати за необхідне добудувати спеціяльний бібліотечний корпус, що є на території б[увшого] Київського університету,

* Див. док. № 83, 85.
** Підкреслено в документі.

до Всенародньої Бібліотеки України без розпорошення її основного фонду (XVII-XVIII ст.), але з забезпеченням навчальних потреб КІНО та інших київських вузів, шляхом відокремлення для них помічних бібліотек з підручників та взагалі навчальної літератури.

Для переведення роботи по об'єднанню цих бібліотек утворити комісію в складі представників ВБУ, б[увшої] університетської бібліотеки, ВУАН, КІНО та інших київ[ських] вузів під головуванням Київс[ького] окрінспектора, доручивши цій комісії закінчити свою роботу протягом одного року.

З уваги на те, що Бібліотека ВУАН знаходиться в противопожарному стані, Колегія НКО доручає ФЕУ разом з Укрнаукою внести до РНК доповідну записку про застрахування цієї Біб[ліотеки].

Заст[упник] Наркома освіти [*А.Т.*] *Приходько*
За секретаря Колегії *Дятлів*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.40, арк.124-124 зв. Засвідчена копія. Машинопис.

№89

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ АКАД. М.С.ГРУШЕВСЬКОГО УЧАСНИКАМ СВЯТКУВАННЯ ЙОГО 60-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ[*]

3 жовтня 1926 р.

Дозвольте через посередництво Вашої шановної часописи висловити свою найщирішу подяку всім установам і окремим особам, які привітали мене з нагоди мого 60-ліття і взяли участь в величезнім святі, котрим мене з сеї нагоди вшановано, та просити через Вас також инші часописи повторити отсі мої стрічки.

Всім присутнім на самім зібранню я висловив свою сердечну подяку і радість, що вони зробили з мого персонального свята велику маніфестацію української культури і культурности, і тепер сею дорогою висловляю те саме всім неприсутнім. Участь стількох діячів науки, культури і громадської праці - українських і позаукраїнських - і безпосередність, з якою вони відізвались на се свято і за такий короткий час - протягом кількох тижнів, дали таку яскраву маніфестацію своїх симпатій до українського і культурного життя та своїх зв'язків з ними, - дійсно перетворили мою скромну річницю в свято української науки. Привітали її, українську науку, на новім шляху розвитку, в нових умовах робітничо-селянської України, в нерозривному зв'язку з її соціяльним і національним розкріпощенням і соціялістичним будівництвом.

Вона, моя річниця, перетворилася в свято побіди українського життя над тими репресіями й перешкодами, які кидались на його шлях царським урядом і всякими ворожими соціяльними й національними силами та знайшли свій найяскравіший вияв в ганебнім указі 1876 р. Вчорашнє свято було маніфестацією українського життя над сими ворожими замислами феодалів і капіталістів на свободу розвитку української мови, що перед усім били на українську науку*, а над усе - на українську історію й письменство, якнай-

* «Як відомо, заборона 1876 р., лишаючи деякі убогі можливості белетристиці, абсолютно унеможив[ила] всякі наукові видання українською мовою». *Примітка автора.*

яскравіші вияви свідомости. Зібрані на нім представники трьох поколінь українських наукових і культурних діячів яскраво продемонстрували ту живу силу, що перемогла всі ворожі замисли і забезпечує дальший розвиток українського життя в тіснім єднанню з иншими народами Союзу і широким закордонним науковим світом, що відізвався так живо на наше наукове свято. Скінчились блукання української науки, що шукала можливостей свого розвитку поза межами досягнень своїх гонителів - в Галичині, в Відні, в Женеві. Вона стала на міцні ноги в нашій Радянській Україні, перед усім в нашім історичнім культурнім центрі - Київі, будемо сподіватись, уже непорушно. І перед українською наукою, освітою, культурою тут стеляться хороші перспективи.

Три роки тому я прийшов до переконання, що робочі маси України вийшли на шлях певного розвитку, а з ними й українська культурна робота з лещат, голоду, мору і міжусобної брані вийде на широкий шлях розвитку, і наукова праця тут на грунті має всі шанси бути продуктивнішою, ніж де інде. Я вернувся на Радянську Україну, і думаю - все зроблене за сі роки показало, що я не помилився. Я переконався, що робітничо-селянський уряд і робочі (професійні) організації, до котрих маємо честь належати, перейняті щирим бажанням можливо підняти українську культуру - хоча чергові економічні завдання не дають ще їм можливости сі свої заміри відповідно реалізувати. Як констатував Голова України на київській сесії її*, в січні сього року, українська наука все ще працює «на бюджеті не виробничім, а тільки споживчім, і то на бюджеті голоднім». Умови наукової праці нашої все ще несприятливі. Але українська наука ніколи не була теплярною рослиною, робітники української науки ніколи не чекали сприятливих умов, щоб вести свою працю. Вони працювали цілими поколіннями не «в надежде славы и добра», а під постійною перспективою розгону і заслання. Отже, тепер уже саме сприятливе відношення та надії, що за черговими завданнями індустріялізації, піднесення сільського господарства, експорту прийде черга і на відповідне устаткування школи і наукової роботи, підносять настрої наших наукових робітників. І з високо піднесеною головою ми підемо в революційнім поході, несучи нашу працю на користь робітничо-селянського народу.

Я пом'янув покоління наукових робітників, котрі не дочекали цього щастя. Тих героїв українського невчасу, що в обставинах репресій і нагінок створили підстави нашої науки, котрої святими святили. Небагато з них могли в тих трудних обставинах виявити своє наукове лице і зясняти своїми ймennями на будові української культури,- як ті київські діячі, котрих тіні витали над нами в Великім залі колишнього університету - твердині офіціяльної, казьонної науки, а тепер робітничо-селянської школи: [М.]Максимовича, [М.]Костомарова, [М.]Драгоманова, [О.]Лазаревського. Величезна більшість робітників пройшли в нашій науковій роботі ледве, звісно, анонімно, псевдонімно, але кістьми своїми замостила ті рови і провалля, які повиривали на українському шляху ворожі сили. Коли на Заході останніми роками витворився культ «невідомого солдата» - спасителя батьківщини, котрого в урочисті моменти, в мовчанню й скупленню гадки поминає широкий загал, - належало й нам хвилею мовчання пом'янути нашого «незвісного робітника української науки», котрого могилу затоптали тяжкі поліцейські чоботи, - але не заросли травою стежки, котрими підходив він до того широкого шляху української культури, що починає розгортатися перед нами. І ся хвиля пошани справді у побожнім урочистім мовчанні.

* Так у документі.

Взагалі я не можу не відмітити того піднесення настрою і тої витриманої високої культурности, котру виявила на сім святі вся маса присутніх, зокрема наша українська молодь, не тільки та, що займала місця в Великій залі, але й та, котрій того місця не стало. Особливо приїзжі наші закордонні гості були незвичайно і приємно вражені, коли по тім всім, що їм доводилося читати в закордонній пресі про культурний занепад, огрубіння, розбещення мас в Радянськім Союзі, вони побачили сей високий настрій, сю культурну благородність нашої робітничо-селянської молоді на сим святі. Дійсно, яка радість була бачити сю нашу надію, нашу прекрасну молодь в такім святочнім здвигу.

Я звернувся до всіх сил - старших і молодших і тільки що початкуючих адептів нашої науки - з закликом продовжити і завершити діло великих фундаторів української історичної науки. Я вказав, що в історії України взагалі усвідомлення чергової активности тої чи иншої громадської верстви викликало орієнтування на неї в письменстві, в публіцистиці і в історіографії, яке завершилось, звичайно, її літературним самовиявленням. Так послідовно наше письменство орієнтувалося на владу у воєнно-торговельну верству, на сільську, боярсько-феодальну, далі на міщанство, на козацьку верству. Відродження XIX в. було орієнтуванням на селянську масу і від романтично-козакофільських настроїв наша історіографія перейшла вже в 1860-х роках (в працях [В.]Антоновича і [О.]Лазаревського) до цілком серйозного соціяльно-економічного студіювання історії України в аспекті історичного матеріялізму і з орієнтуванням на історію селянської маси, на її інтереси і свідомість. Ся робота істориків ще не докінчена, і селянська українська маса ще не доведена до повного літературного самовиявлення. А тим часом через повне усвідомлення селянства* лежить шлях до відповідно і повно розвиненої робітничо-селянської* України й національної повноти українського народу. Досі брак відповідно розвиненої, численної і сильної робітничої верстви становить де-факто української національности. Робітнича свідомо-українська верства не має в національнім життю нашої Батьківщини такої удільної ваги, яка потрібна для нормального розвитку і активности нації. І тільки з моменту, коли вповні, на сто відсотків усвідомлена селянська маса почне заливати міста України - досі ще так мало українські - її фабрики і шахти, і порти, і буде українізувати* міське життя й робітничий пролетаріат, а не підпадати русифікації в його рамцях*, - тільки тоді українське національне життя здобуде потрібну повноту і завершеність, і з повною силою розвинеться орієнтація на верству робітничу, яка до того часу не може бути осягнена в повній мірі через діялектику історичного процесу.

Але, щоб вибилось на поверхню нашого свята і запанувало над ним як провідний мотив як на ранішім академічнім зібранню, так і на спільній вечері, що відбулася ввечері, - се була гадка про инший болючий дефект нашого національного життя: недокінчене зібрання української землі, пам'ять про наших братів поза Радянською Україною, сущих і не приєднаних до того широкого розвою українського національного життя, що по роках репресій могутньо підіймається в ній на широких підставах селянсько-робітничих. Як ентузіастично вітала авдиторія галицьких гостей, що перебилися через кордон, щоб бути присутніми на нашім святі - особливо заслуженого голову нашої другої Академії наук, старшої, хоч і не вінчаної академічним

---

* Підкреслено в документі.

титулом - Львівського Наукового Товариства імені Шевченка. Як відгомін - заходили привіти з Галичини, Холмщини, Буковини і Закарпаття, їх просвітніх і наукових установ, робітничих і селянських товариств і організацій, молоді і студенства. Я нагадав пророче слово І.Франка Україні в прологу його «Мойсея»:

Та прийде час і ти огнистим видом
Засяєш у народів вільних колі.
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш як хазяїн домовитий
По своїй хаті і по своїм полі.

І я закінчив своє прощання з присутніми і неприсутніми учасниками нашого свята сими словами, що я не хочу сказати: «Нині одпущаєш» і хочу працювати, боротись і страждати разом з нашими братами невизволених ще українських земель, поки не сповниться се пророцтво нашого великого Каменяра і не об'єднаються всі невизволені досі краї в нашій робітничо-селянській Україні - на котру вони все свідоміше дивляться всі, без ріжниць ідеологій, як єдиний національний осередок, що може їх зібрати навколо себе.

Сим словом я кінчу й мою нинішню щиру подяку за всі побажання сил для дальшої праці, котрі я одержав.

Михайло Грушевський

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.2257, арк.98-102. Копія. Машинопис.

№90

ЗВІДОМЛЕННЯ КАФЕДРИ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА ВУАН ПРО РОБОТУ ЗА 1926 р.*

8 грудня 1926 р.

Катедра українського мистецтва розвивала свою діяльність за відчитний рік, головним чином, у двох напрямках і в обидвох досягла добрих результатів: з одного боку, розвивалася праця гуртка «Студіо», з другого - утворювалася сітка кореспондентів по цілій Україні.

Гурток «Студіо», що його затверджено було при Катедрі 14 січня 1926 року, встиг за такий короткий термін добре розгорнути свою працю. Він складається з 14 дійсних членів (К.І.Білоцерковська, М.В.Венгржановська, Н.С.Венгржановська, М.І.Вязьмітіна, Н.В.Геппенер, А.В.Іванова-Артюхова, Н.А.Коцюбинська, П.А.Кульженко, Т.Мішківська, Л.Д.Мулявка, Г.В.Мороз, М.О.Новицька, О.Т.Сафонова та Є.Ю.Спаська) та 3 почесних членів (Д.М.Щербаківського[67], Ф.Л.Ернста й В.М.Зуммера).

Не торкаючись досить великої літератури по мистецтву та соціології, що було простудійовано, при чому складалися бібліографічні картки по всім питанням мистецтва, з якими зустрічалися члени гуртка під час своєї роботи, - зачитано було ряд докладів, а саме: мій - «Про діяльність Н.П.Шабельської» й членів гуртка: Н.С.Венгржановської «Візантійська кераміка Хер-

* Заголовок документа.

сонеського музею», М.І.Вязьмітіної «Критська культура», Н.В.Геппенер «Жарданівське гончарство» (Поділля), А.В.Іванової-Артюхової «Картина Ярошенка «Кочегар» і оповідання Гаршина «Художники», її ж «Соціяльні основи в творах Ярошенка», її ж «М.Ге за збіркою Всеукраїнського історичного музею ім.Шевченка»; Н.А.Коцюбинської «Відображення пелікана в українському мистецтві», її ж «Про розкопини в садибі Трубецького», Т.Мішківської «Розписи м.Козина», М.О.Новицької «Неолітична кераміка дюнних стацій», її ж «Датовані епітрахілі Лаврського музею (1640-1743)», О.Т.Сафонової «Київські гончарі», Є.Ю.Спаської «Статистично-описовий метод праць над масовим матеріялом» та три доклади сторонніх осіб, а саме: Спаського І.Ю. «Метод розкопин курганів у Шестовці» та Щепотьєвої М.О. «Форма хрестів енколпіонів з археологічних розкопин на Україні та відображення на них» і про її працю в с.Лебедині 1925 р.

За літо зроблено цілий ряд екскурсій, а саме: К.І.Білоцерківська з М.В.Венгржановською, що взяли оброблення «Старе та нове Межигір'я», поїхали до Межигір'я, оглянули там музей, технікум, його майстерні, печі й комору, матеріяли, з котрого зараз виробляється посуд. Н.С.Венгржановська досліджувала візантійську кераміку в Херсонеському музеї. М.І.Вязьмітіна побувала в Керчі, на археологічній конференції, у Тамані, в Отузах, у Карасубазарі, у Старому Кримі, у Феодосії, де, крім загального знайомства з пам'ятниками мистецтва, вивчала вироблення мідного посуду, замальовувала різні форми його, орнамент, чекани й струменти. Н.А.Коцюбинська мала подорож на Поділля, про що скажу далі, та оглянула Полтавський музей. М.О.Новицька теж була на Керченській конференції, крім того, студіювала музеї й пам'ятники в Катеринославі, Севастополі, Херсонесі, Інкермані, Бахчисараї, в Отузах, Карасубазарі й Феодосії; для аналогії з нашими клеймами на великокнязівській цеглі схематично замалювала та зробила відбитки усіх клейм (64) візантійських черепиць музею (на цеглах квадратових 33 х 33 см клейм не було). Є.Ю.Спаська опрацьовувала вишивані рушники в Чернігівському музеї та збірала матеріяли по кахлям у Чернігові, в Новгород-Сіверському, в Ямполі, у Глухові, в Кролевці, у Коропі й була на Керченській археологічній конференції.

За час розкопів, що провадилися під керівництвом С.С.Гамченка на садибі, б[увшій] Трубецького, дехто з членів гуртка допомагали там і особливо у лабораторній праці по цим розкопам, а співробітниця Катедри Н.А.Коцюбинська навіть занята була в праці по Кабінету під час цих розкопів.

Крім того, поставлено було завдання зробити картотеку усіх датованих пам'яток українського мистецтва, для чого вироблено схему таких карток та інструкцій до опису: а) деревляної різьби (Н.С.Венгржановська, Н.А.Коцюбинська та М.О.Новицька), б) до реставрації церковного будівництва (П.А.Кульженко) - доручено переробити, в) до опису кераміки (О.Т.Сафонова й Є.Ю.Спаська) - доручено доповнити, г) до опису шиття (М.О.Новицька та Є.Ю.Спаська) - визнано необхідним у примітках дати пояснення термінів.

Крім зазначених праць, гурток ухвалив улаштувати ще цикл лекцій для знайомства з технічним боком мистецтва, а саме: Азбука архітектури (К.В.Мощенко), Техніка малярства (М.І.Касперович), Художня оздоба книжки (А.Х.Середа), Фотографичні засоби при оздобі книжки (В.С.Кульженко), Техніка золотарства (Д.М.Щербаківський), Техніка фініфти й емалі (П.П.Курінний), Техніка порцеляни та фаянса (М.В.Старицький) й Ткацтво (Сироватка). Усі лектори дали свою згоду, але відбулися поки що лекції П.П.Ку-

рінного - Фініфть та емаль, М.В.Старицького та його співробітника - Техніка порцеляни та фаянсу; В.С.Кульженка - Про друкарську справу. Друга лекція відбулася в С[ільсько]г[осподарському] музеї, користуючися його експонатами, а третя спричинилася до огляду друкарні при Художньому інститутові. Крім того, Н.С.Макаренко щотижня займалася малюванням з п'яттю першими членами гуртка.

Наприкінці року п'ять членів гуртка зробилися вже аспірантами, а останнім дозволено брати участь у роботах Н[ауково]-д[ослідчої] катедри мистецтвознавства як майбутнім кандидатам на аспірантів.

Щодо згаданої сітки кореспондентів, то поки що вона обмежується Київщиною та Поділлям, де справа почалася після подорожі минулим літом співробітниці Катедри Н.А.Коцюбинської, котра пройшла пішки майже цілі Тульчинську та Могилівську округи. Після того зав'язалися в неї знайомства з місцевими учителями й почалося з ними листування. Розіслано до них листовні анкети про народне шиття, ткацтво та розпис хат і одержано вже більше десятка відповідей про зібраний ними матеріял, який частково буде переданий до відповідних музеїв. Так, наприклад, зараз уже є пропозиція передати нам збірку писанок з двох суміжних сіл, у кількості 60 екземплярів. Тепер складено й надруковано анкету, примірник котрої тут додається. Відповіді на цю анкету послужать добрим матеріялом для мапи художньої промисловости на Україні.

Переходячи до колекцій Кабінету, треба зазначити, що Кабінет позбувся деяких експонатів, котрі, як було доведено, перебували тут тимчасово, а я, не будучи своєчасно про те інформований, записав їх у інвентар - це є речі покійного К.В.Широцького, і їх довелося повернути його матері, котра продала частину їх до Лаврського музею, а частину - до Історичного. Між ними ми позбулися, на превеликий жаль, і академічного малюнка О.П.Лосенка.

Натомість були й придбання. Н.А.Коцюбинська привезла з своєї подорожі 10 зразків селянського шиття з Поділля, шовкову мальовничу плащаницю, мальовану полотняну корогву та зразки Трипільської культури. З Полтави вона привезла глиняних цяцьок. Куплена бібліотека К.В.Широцького.

Крім того, друга моя співробітниця (не по Катедрі, а по ІУНМ), М.С.Мушкет, у листопаді була відряджена до Межигірського керамічного технікума для ознайомлення з рештками тамошньої фаянсової фабрики. Виявилося, що там залишилася сила старих форм, а також необлицьованого поливою посуду. Містяться вони в невеликому підвалі, не досить світлому, за підлогу котрому є пухка земля, й тому форми частково повривалися в землю, багато з них від вогкості покрилися зеленим мохом. Тут є великі блюда, тарілочки, блюдця, вазони, покришки з різних посудин, сила різних дужок і т. инш. Вона привезла зразки як форм, так і посуду, не облитого поливою. Я підняв це питання в Археологічному комітеті, й незабаром будуть командировані два члени гуртка «Студіо», що, як сказано вище, займаються Межигір'ям від інспектури по охороні пам'яток культури, щоб влаштувати цю справу.

При моїй же Катедрі заснувався ще Театральний музей. 29 травня мистецьке об'єднання «Березіль» по акту, підписаному гр[омадянами] Сердюком, Мосохою та [П.І.]Руліним, передало до Академії зібраний ним Театральний музей, що складається з макетів, театрального вбрання, портретів і погруддів, фотографій, негативів, афіш, книжок, стінгазет, робочих малюнків і архівного матеріялу - 1842 інвентарних нумерів. Цей Музей має

вже помешкання в Лаврі, але поки що воно не улаштоване, перебуває згорнутим у помешканні Музею діячів.

Нарешті, треба зазначити, що Кабінет на допомогу Музею мистецтв [В]УАН видав на улаштовану ним виставку тканин два слуцькі пояси.

Тепер переходжу до діяльности персонального складу.

Я, крім головування в Археологічному комітеті та в комісіях: Софійській та Золотарській, у мистецькому відділі ІУНМ та його архитектурній секції, у реставраційній комісії при Лаврському музеї - директорствував у Музеї діячів науки і мистецтва, виконував тимчасово обов'язки Неодмінного секретаря Академії та голови Управи, керував Н[ауково]-д[ослідчою] катедрою мистецтвознавства, де Укрголовнаука доручила мені переорганізацію цієї Катедри, після чого так само доручила виробити статута майбутнього Інституту історії матеріальної культури, брав участь у роботі Київської катедри Крaєвої комісії по охороні пам'яток культури й природи, у розкопках у садибі, б[увшій] Трубецького, провів, хоча й невдало, усю справу про виселення колонії неповнолітніх правопорушників і передачу її до Академії й був командирований на Археологічну Керченську конференцію, про котру додаю окремо тут.

Хоча мені за всіма тими роботами майже зовсім не залишалося вільного часу, але все ж таки продовжено обробку т. VII творів Т.Г.Шевченка й по історії розвитку форм української архітектури, надруковано примітки до Щоденника Т.Г.Шевченка, що торкаються мистецтва, й «Кафа» - у часописі «Україна», кн[ига] 4.

Н.А.Коцюбинська надрукувала свою роботу «Пелікан в українському мистецтві» у т. IX «Записок» і зібрала матеріяли для таких праць: «Деревляні церкви, оглянуті влітку 1926 р.», «Камінні та деревляні надгробки старих цвинтарів на Поділлі», «Жидівські надгробки Подільських цвинтарів». Щодо праці Б.С.Бутника-Сіверського, котрого доручив мені Відділ, я не можу дати ніяких відомостей, бо він відповів мені, що дає свої справоздання акад. Ф.І.Шміту.

Академик *О.Новицький*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5932, арк.1-5. Оригінал. Машинопис.

№91

СТУДІЇ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В КИЄВІ*

*[1926 р.]***

Науково-дослідчу катедру історії України в Київі засновано на пропозицію акад. Михайла Грушевського постановою президії відділу професійної освіти Народнього комісаріяту освіти 31 березня 1924 р. При тім того ж акад. М.Грушевського призначено керівничим Катедри, доручено йому подати ближчий план і склад Катедри на затвердження. Ся організація Катедри була ним розроблена протягом квітня і травня. Від 1 червня 1924 р. Катедра розпо-

* Заголовок документа.

** Дата публікації документа.

чала зайняття відповідно до свого плану, першим організаційним ділом її було вироблення для аспірантів і кандидатів списку загальної наукової літератури, обов'язкової і рекомендованої (в частині обов'язкової марксистської літератури, доповненого потім згідно з директивами Укрнауки).

Постановою 15 жовтня 1924 р. президія відділу профосвіти затвердила організацію Катедри і склад її та зв'язала її організаційно не з котрою-небудь вищою школою, а з Українською Академією наук з огляду, що Катедра добре добирає аспірантів з ріжних вищих шкіл і ріжні вищі школи має обслуговувати.

З того часу Науково-дослідча катедра історії України при [В]УАН [діє] згідно з загальним Положенням про науково-дослідчі катедри (затвердженим Нар[одним] ком[ісаріятом] ос[віти] 9 лютого 1925 р.), з внутрішнім розпорядком Катедри, доповненим інструкцією, виробленою Катедрою в р[оці] 1926. План занять Катедри, вироблений нею в червні 1925 р., був ухвалений 13 липня 1925 [р.] Президією Укрнауки. Потім до нього прилучилась іще додаткова ухвала тої ж Президії 3 жовтня 1925 [р.] про заснування при Катедрі Кабінету примітивної культури (як нижче).

Своїм найближчим організаційним завданням Катедра ставить своє перетворення в Історичний інститут[68], а Кабінета примітивної культури - теж в відповідний науковий інститут, що принципіяльно і внесено в п'ятилітній план Укрнауки, вироблений і ухвалений в червні 1926 р. Тимчасова організація їх орієнтується на сю ціль.

Тим часом, згідно з названим Положенням, постановами та інструкціями, Катедра працює як науково-дослідча і науково-виховуюча установа, що має: а) вести науково-дослідчу працю над історією України в зв'язку з загальною історією культури і соціяльного розвитку, б) підготувати наукових дослідників в сій спеціяльності, в) готовити викладачів для вищих фахових наукових установ в тій же спеціяльності.

Катедра поділяється тепер на 3 секції: а) методології і соціологічного обґрунтування історії, б) історії економічної, соціяльної і політичної, в) історії культури. При першій секції організується тепер підсекція джерелознавства та політичних історичних дисциплін. При третій секції, що поділяється на підсекції історії матеріяльної культури й історії інтелектуальної культури, при сій підсекції інтел[ектуальної] культури існує тепер Кабінет примітивної культури та її пережитків в побуті й фольклорі України. З моментом його перетворення в інститут, на місце секції історії культури має розгорнутися в самостійну (третю) секцію згадана підсекція джерелознавства й політичних наук.

Секції Катедри означають собою головні угрупування дисциплін. Аспірант, не зв'язаний виключно з котрою-небудь секцією, може працювати в двох секціях одночасно, може віддаватися під керівництво кого-небудь з керівників або дійсних членів Катедри, маючи на увазі спільність своєї теми з сферою його персональних наукових інтересів. Але в кожній секції, себто групі дисциплін, він повинен виявити своє ознайомлення чи то головною, чи побічною (учбовою) працею - як пояснено нижче.

Катедра складається з голови Катедри, з керівників секцій, з дійсних членів Катедри, з наукових співробітників, з аспірантів Катедри, з кандидатів на аспірантів і з осіб, допущених до занять в Катедрі. Голова Катедри разом з керівниками секції і дійсними членами становлять бюро або «керуючий осередок Катедри», в засіданнях його бере участь також секретар, вибраний пленумом Катедри.

В засіданнях бюро, присвячених науково-дослідчим справам, беруть участь наукові співробітники, а також, в міру потреби, старші аспіранти (третього року). В сім розширеним вигляді бюро становить наукову колегію Катедри. Своїм ближчим дослідчим завданням в біжучих роках Катедра ставить: дослідження соціяльно-економічних і зв'язаних з ними культурних і політичних процесів на Україні на протязі останніх трьох століть (1625-1925). Колективна дослідницька робота ведеться над такими проблемами:

Соціяльно-економічні й політичні відносини першого століття після сполучення України з Московською державою.

Соціяльно-економічні відносини Лівобережжя в другій пол[овині] XVIII в. (в основу кладеться Рум'янцевський опис Гетьманщини).

Економіка Правобережжя в другій пол[овині] XVIII в. і першій пол[овині] XIX в.

Аграрні відносини на Україні і селянський економічний побут перед реформою 1861 р. і після неї.

Згідно з директивою, даною Катедрі при її організації Укрголовнаукою (з дня 14 лютого 1925 [р.]), головна увага в заняттях Катедри звертається на історію останніх століть («епоху капіталізму і імперіялізму»). Визначні колективні праці переведено: 1) в вибірці архівного матеріялу для історії економічних, соціяльних і політичних відносин другої пол[овини] XVII в.; 2) в обслідуванню статистики й економіки Лівобережжя в середині і другій половині XVIII в. (в зв'язку з Рум'янцевським описом); 3) в дослідженню української історіографії XIX в.

Важно зазначити, що праці Катедри над історією аграрних відносин на Україні звернули на себе увагу Міжнароднього аграрного інституту при Селянському інтернаціоналі: [щоб] ознайомитися з працями Істор[ичної] секції Академії в сій сфері, вона звернулася до неї з проханням висилати їх в міру виходу праць аспірантів Катедри, присвячен[их] аграрним відносинам XVIII-XIX вв.

(Про обслідування соціяльних і культурних пережитків мова далі при Кабінеті примітивної культури). Періодично дослідчий план переглядається науковою колегією Катедри, такий перегляд відбувається саме тепер, в березні 1927 року.

Індивідуальні заняття членів Катедри в вищевказаній сфері були такі:

акад. М.С.Грушевського: Політичні й культурні течії XVII в. і українська література того ж часу. Громадські течії й українська історіографія другої половини XIX в.;

проф. О.С.Грушевського: Старшинське господарство Гетьманщини XVII-XVIII вв.;

проф. О.Ю.Гермайзе: Соціяльно-економічні відносини Наддніпрянщини XVII в. Гайдамаччина. Революційний рух XIX-XX вв.;

чл[ена]-кореспо[ндента] Акад[емії] В.І.Щербини: Історія Київа в XVII-XIX [вв.];

проф. В.Ю.Данилевича[69]: Рання металічна техніка на Україні. Організація Слобідської України в XVII-XVIII вв.;

проф. П.В.Клименка[70]: Статистичний метод в історіографії. Міста і цехи на Україні в XVI-XIX вв. з економічного й культурного погляду. Розвиток цукрової промисловости на Україні;

співр[обітника] О.І.Барановича: Магнатське господарство на Волині XVII-XVIII [вв.];

співр[обітника] М.М.Ткаченка: Процес утворення кріпацтва на Лівобережжі XVII-XVIII вв.;

старш[ого] аспіранта С.В.Глушка: Селянські рухи на Чернігівщині на поч[атку] XX ст.;

старш[ого] аспір[анта] В.А.Ігнатієнка: Українська преса 1812-1914 [рр.];

старш[ого] аспір[анта] С.В.Шамрая: Лівобічні міста за Рум'янцевським описом. Київська козаччина 1855 р.

В своїй науково-педагогічній діяльности Катедра перевела в 1925-1926 рр. визначну організаційну роботу, яка забрала дуже багато часу у її колективу, зате дала в результаті детальну інструкцію її роботи (що має послужити підставою для будучого статуту, коли прийде час перетворюватися в науковий інститут) і в зв'язку з тим, паралельно з дискусією над сею інструкцією, переведено значно чіткішу, ніж доти, організацію й ув'язку науково-педагогічної праці, зокрема - зв'язку аспірантів з своїми керівниками, контролю керуючого осередку над заняттями аспірантів і участи цілого колективу в роботі своїх членів. Заразом вияснилося, чого в сім напрямі належить доходити в будучині, щоб аспірант на протязі своєї аспірантури взяв якнайбільше від своїх керівників і цілого колективу Катедри.

Згідно з сею інструкцією Катедра добирає аспірантів з вихованців «семінарів підвищеного типу»[71] вищих шкіл, а також з людей, які заявили свою здібність в науковій роботі. Перед тим ніж прийняти такого кандидата в аспіранти, Катедра мусить певно переконатися, що він може бути придатний для одного з двох завдань: або як учений-дослідник, або як викладач вищої школи. Тому перед прийняттям такий кандидат, звичайно, бере рік або й більше участь у заняттях Катедри як кандидат або допущений до занять Катедри сторонній слухач, під керівництвом одного з керівників секцій, дійсних членів або співробітників Катедри; йому дається кандидатська тема праці - коли з дотеперішніх праць ні одна не вдовольняє керуючий осередок Катедри, робиться провірка з його очитання* в літературі і здібності до наукового мислення. Коли по сім керуючий осередок Катедри признає кандидата надійним для одного з двох вищезазначених завдань, Катедра подає його на затвердження Укрнауки.

Нормальний аспірантський стаж трьохрічний. На перших двох роках аспірант має головно засвоїти собі потрібну літературу і здобути загальну наукову підготовку. Спис обов'язкової і рекомендованої літератури, яку аспірант має опанувати, був вироблений керуючим осередком Катедри в самих початках організації і потім доповнявся відповідно вказівкам Укрнауки. Крім того, аспірант має виказатися знанням двох світових мов (німецької, французької або англійської), принаймні настільки, щоб свобідно читати і докладно розуміти наукову книгу та засвоїти собі знання латини і польської мови настільки, наскільки се потрібно для користання з актового матеріялу; з сих мотивів рекомендується (необов'язково) знання також таких мов, як грецька, єврейська, турецька, румунська й угорська.

Загальна наукова підготовка дається аспірантові керівництвом наукового керівника, котрого собі аспірант вибирає з-поміж керівників секції або дійсних членів Катедри, та участю аспіранта в колективній роботі Катедри. Ся робота Катедри виявляється в курсах, що читаються керівниками і дійсними членами, що провадяться ними ж; в колективних обговореннях і оцінках наукових доповідей аспірантів - членів Катедри; в колективній провірці засвоєння аспірантами літератури.

* Тут: обізнаності.

Так, протягом цих років в Катедрі читались курси: з сучасної соціології, спеціяльно - дослідження примітивного життя та його еволюції (М.Грушевський); соціологічного обгрунтування історії (О.Гермайзе); методології історії (П.Клименко); джерелознавство (О.Грушевський); геологічний вступ до археології України (П.Тутковський); археологія України (В.Данилевич); соціяльні і культурні течії на Україні (М.Грушевський).

Семінарні заняття велися такі: марксизм і ленінізм (О.Гермайзе); архівознавство (П.Клименко); матеріяльна культура і техніка передісторичної й історичної доби (В.Данилевич); історія Київа (В.Щербина).

Колективні провірки, в порядку дискусійнім, були переведені: в квітні 1926 р. для аспірантів 1924 р. з цілої програми лектури; в грудні 1926 р. з методології історії для аспірантів 1924, 1925 рр. На квітень 1927 р. призначено провірку старої й середньої історії України з історії XVII і XVIII вв. На літо і осінь - провірку з історі XIX і поч[аток] XX вв. та марксо-ленінської літератури.

Для обговорення наукових праць аспірантів і кандидатів регулярно, що два тижні, в певний означений день збирається [пленум Катедри] в повнім складі, в присутности кандидатів і допущених до занять осіб. Поставлена на порядок дня праця наперед розглядається керівником аспіранта чи кандидата і потім ставиться на обговорення; короткі тези автора виставляються наперед. По зачитанню праці, що має тривати не більше півтори години, дає її оцінку керівник, а потім забирають голос обов'язково всі члени Катедри і аспіранти; доповідач має останнє слово, потім голова Катедри робить підсумок. За правило вважається, що аспірант під час свого перебування в Катедрі повинен не менш як два рази виступити з доповіддю в пленумі, і друга з них рішає про закінчення його аспірантської праці.

В середині або під кінець другого аспірантського року аспірант в порозумінню з своїм керівничим вибирає тему своєї аспірантської праці, котрій віддає третій рік свого аспірантського стажу. Крім того, з двох инших груп дисциплін, представлених секціями Катедри, він повинен зробити учбові роботи: коли головну (промоційну) свою працю він узяв, скажім, з круга економічної, соціяльної і політичної історії, то повинен зробити менші «учбові» праці - одну з сфери методології або соціології, другу - з сфери історії культури. Для зрівноваження надмірно узької спеціялізації, що часом виявляють аспіранти, кладучи в основу праці який-небудь невеличкий, невиданий матеріял, і, студіюючи тільки ближче з ним зв'язані спеціяльні питання, аспірантам рекомендується оброблення, в формі популярної доповіди, якого-небудь питання ширшого громадського інтересу з історії останнього століття.

Крім сього вимагається для закінчення аспірантури відбуття певної педагогічної і громадської роботи.

Аспіранти, які відповідно опанували літературу і мови, зробили відповідні праці, виказалися достатньою педагогічною і громадською роботою, дістають по скінченню аспірантського стажу довідку про відповідне підготовлення для навчання у вищих наукових установах. Ті ж, які своєю працею і участю в дискусіях виявили хист науково-дослідчий так, що можна від них сподіватися дійсно наукової самостійно-дослідчої праці, по виявленню всіх вищевказаних передумов допускаються до прилюдного захисту своєї наукової роботи і коли потверджують ним відповідний методологічно-дослідчий, не тільки аналітичний, але й синтетичний, хист, потрібну широту наукового погляду й самостійність історичного суду, переводяться до категорії наукових

співробітників Катедри, за затвердженням їх в цім званню Укрнаукою[72].

Досі переведено, з огляду на добру підготовку ще перед скінченням третього аспірантського стажу, до категорії наукових співробітників Ол[ексія] Барановича; після перевірки в літературі й мовах, в громадській і педагогічній праці та обговоренню в пленумі Катедри його праці «Нариси магнатського господарства на півдні Волині у XVIII в.», ухвалено її допустити до прилюдної оборони, що й відбулася вповні успішно в присутности членів Укр[аїнської] Академії дня 24 жовтня 1926 р.

На черзі також промоційне прилюдне засідання для оборони праці Ми[коли] Ткаченка.

Крім прилюдних промоційних засідань, Катедра два-три рази до року відбуває свої прилюдні наукові збори спільно з Історичною секцією Української Академії наук, з котрою вона зв'язана. Протягом цих трьох літ було таких засідань вісім, одно з них було присвячене революції 1905 року, одно - століттю декабрського, вірніш січневого, повстання 1826 р., інші - ювілеям [М.І.]Костомарова, [М.П.]Драгоманова, [І.Я.]Франка й [П.О.]Куліша, на черзі засідання, присвячене [О.М.]Лазаревському. В засіданнях брали участь члени і аспіранти Катедри своїми доповідями. З ближчою участю Катедри відсвятковане також в грудні 1926 р. п'ятидесятиліття наукової праці дійсного члена Катедри В.І.Щербини; в прилюднім засіданні, крім голови Катедри, три аспіранти зачитали доповіді, присвячені науковій діяльності ювілянта; сі доповіді разом з працями В.І.Щербини надруковані в «Збірнику». Нові труди Вол[одимира] Ів[ановича] Щербини видала Українська Академія наук в помину п'ятидесятиліття його літературно-наукової діяльности.

Персональний склад Катедри на місяць березень 1927 року:

Акад. Грушевський Михайло Сергійович - голова Катедри і керівничий культурно-історичної секції;

проф. Грушевський Олександр Сергійович - керівничий секції економічної, соціяльної і політичної історії;

проф. Гермайзе Осип Юрович - керівничий секції методології й соціологічного обгрунтування історії;

член-кореспондент Укр[аїнської] Акад[емії] наук Щербина Володимир Іванович, дійсний член Катедри, керує заняттями над історією Київа;

проф. Данилевич Василь Єфимович, дійсний член Катедри, керує підсекцією історії матеріяльної культури;

проф. Клименко Пилип Васильович, дійсний член Катедри, керує підсекцією джерелознавства й політичних історичних наук;

шт[атний] науковий співробітник Укр[аїнської] Акад[емії] наук Барановичь Олексій Іванович, науковий співробітник Катедри;

шт[атний] науковий співробітник Укр[аїнської] Акад[емії] наук Ткаченко Микола Михайлович, науковий співробітник Катедри.

Аспіранти Катедри, затверджені в жовтні 1924 року:

Глушко Сильвестр Васильович,
Ігнатієнко Варфоломей Андріянович,
Шамрай Сергій Вікторович.

Аспіранти Катедри, затверджені в вересні 1925 року:

Антипович Костянтин Є[рофейович],
Камінський Василь Якович,
Карачківський Михайло Федорович,
Кравченко Іван Іванович,
Окиншевич Лев Олександрович,

Степанишина Оксана Михайлівна.

Аспіранти Катедри, затверджені восени 1926 року:

Глядківський Павло Семенович,
Єфимовський Володимир Степанович,
Кияниця Петро Антонович,
Кравцов Дмитро Євсієвич,
Нечипоренко Прокіп Іванович,
Юркевич Віктор Дмитрович.

Аспірант, ухвалений Катедрою, але ще не затверджений Укрнаукою:

Мандзюк Іван Данилович.

Участь у заняттях Катедри беруть:

Денисенко Василь Семенович,
Костащук Вас[иль] Мих[айлович],
Отамановський Валентин Дм[итрович],
Павлик Осип Якович.

Секретарські обов'язки виконує Глушко С.В.

Кабінет примітивної культури та її пережитків у побуті й фольклорі України при підсекції інтелектуальної культури організувався на підставі ухвали Президії Укрнауки дня 3 жовтня 1925 р. з метою дослідження примітивної культури, освітлення його дослідженням пережитків українського соціяльного побуту, обрядовости і фольклору і обслідування з цього становища найбільш законсервованих частин української території. Свою роботу він розпочав у жовтні того ж року і провадить її, поки що, в тіснім контакті з Культурно-історичною комісією Укр[аїнської] Академії наук, бо немає ще ні власного штату посад, ні бібліотеки, ні помешкання. Щомісяця (а часом частіш) відбуває він спільно зі згаданою Комісією свої наукові засідання, обговорюючи праці своїх членів і співробітників, виробляючи план і анкети для обслідування побуту і фольклору і підготовляючи матеріял для свого видавництва, яке й почало виходити з 1926 р. під назвою «Первісне громадянство та його пережитки на Україні», «Примітивна культура та її пережитки на Україні, соціяльна передісторія, народня творчість в соціологічному освітленню» за редакцією К.М.Грушевської, керівничої занять Кабінета, секретаря Культ[урно]-іст[оричної] комісії (в липні 1926 р. вийшла перша книжка як вип[уск] перший і другий річника 1926 [р.], 160 стор. дуже густого друку - 751 тис. знаків), в лютім або березні 1927 [р.] має вийти друга книжка як вип[уск] третій річника 1926 [р.], коло 18 арк. друку. Анкети до збирання матеріялу, з інформаційними вступними статтями були вироблені такі: «Постриження й інші обряди, відправлювані над дітьми й підлітками» (М.С.Грушевський); «Парубоцька й дівоцька громада» (Ф.Я.Савченко); «Звичаї при виїзді в дорогу» (К.М.Грушевська); «Звичаї, зв'язані з закладинами будівлі» (Л.П.Шевченко); «Скотарство в світогляді й обряді укр[аїнської] людности різних господарських зон» (велика колективна робота К.М.Грушевської, Л.П.Шевченко і Т.М.Гавриленко), останки істор[ичних] пісень і екскурсії за інструкціями Кабінету і Культ[урно]-іст[оричної] ком[ісії] було зроблено 15: Л.П.Шевченко відбула вісім екскурсій в різні райони Полісся і одну на Полтавщині, М.А.Жуківська - дві на Волині, Т.М.Гавриленко - дві екскурсії на Херсонщину і одну - в околиці Ніжина спільно з Є.С.Смолинською; В.С.Денисенко - дві на Херсонщину, В.К.Стеценко - одну на Прип'ятське Полісся; екскурсії ці дали незвичайно цінний і оригінальний, часами навіть сенсаційний матеріял.

За посередництвом друкованих анкет і листовних інструкцій Кабінет

спільно з Культ[урно]-істор[ичною] комісією і Комісією історичної пісенності підтримує ширші зносини зі збирачами і дослідниками народнього побуту різних районів України як в межах УСРР, так за кордонами її, стоїть в зв'язках з чужоземними аналогічними установами і т.д.

Взагалі робота, розвинена Кабінетом протягом 16 місяців його існування, дуже велика - не вважаючи на незвичайно несприятливі обставини. Хоча його засновано було, власне, з тим, щоб під формою такої установи розвинути більш інтенсивну роботу, - і при заснуванню обіцяну оплату семи співробітникам Кабінету, в УСРР і за кордоном (в тім числі для пок[ійного] акад. [В.М.]Гнатюка), і значні операційні кошти, екскурсійні й дослідчі, ці обіцянки не раз потверджувалися, в дійсности Кабінет до січня 1927 р. не мав ніякої штатної посади і операційні кошти його, одержані восени 1926 р., виявилися в розмірі 60 крб. Через те Кабінет і його співробітники працювали безплатно, користуючись фактично засобами різних комісій Академії (теж надзвичайно убогими) або иншими випадковими ресурсами. Ясне діло, що відповідно розгорнутися в таких умовах [робота] Кабінету не могла і тому невідкладною справою являється перетворення Кабінету на інститут, вставлене в план Укрнауки 1926 року, та надання йому хоч невеликих, але певних штатів з перспективою ступеневого розгортання в лютім 1927 р.

Персональний склад Кабінету в 1926-[19]27 році:

Грушевська Катерина Михайлівна, керівнича над заняттями Кабінету, штат[ний] наук[овий] співроб[ітник] Культурно-історичної комісії [В]УАН;

Савченко Федір Якович, дійсний член Кабінету, керівничий над заняттями Комісії Західної України і заходознавства та американознавства [В]УАН;

Шевченко Людмила Прокопівна, співробітниця-дослідниця, штат[ний] наук[овий] співробіти[ик] Комісії Лівобережної України [В]УАН;

Жуківська Марія Аркадіївна, секретар і архіварій (систематизатор матеріялу), нештатний бібліотекар Катедри іст[орії] укр[аїнського] нар[оду] [В]УАН;

Кондратьєва Катерина Борисівна, співробітниця.

Постійні кореспонденти Кабінету:

Гнатюк Володимир Михайлович (помер 6 жовтня 1926 р.) - Львів,
Копержинський Кость Олександрович - Одеса,
Кравченко Василь Григорович - Житомир,
Дмитрук Никанор Костевич - Коростень,
Луговський Борис Левович - Чернігів,
Мочульський Михайло Михайлович - Грима[й]лів (Галичина),
Щепотьєв Володимир Олександрович - Полтава.

Постійні консультанти Кабінету:

Житецький Гнат Павлович[73],
Квітка Климент Васильович,
Курило Олена Борисівна,
Ляскоронський Василь Григорович,
Сіцинський Юхим Осипович.

Як аспіранти, кандидати в аспіранти й постійні учасники працюють в Кабінеті:

Гавриленко Тодір Матвієвич,
Глядківський Павло Семенович,
Денисенко Василь Семенович,

Смолинська Євгенія Сергіївна,
Стеценко Василь Кондратович.

«Студії з історії України Науково-дослідчої катедри історії України в Київі», т.1. - К., друкарня ВУАН, 1926. - С. III-XI.

№92

КЛОПОТАННЯ ВУАН ПЕРЕД ГОЛОВОЮ ГОЛОВНАУКИ РСФРР Ф.М.ПЕТРОВИМ ПРО ПОВЕРНЕННЯ ІЗ ЗАСЛАННЯ В УКРАЇНУ АКАД. К.В.ХАРЛАМПОВИЧА

1926 р.

Уже в течение нескольких лет Всеукраинская Академия наук принимала, к сожалению безуспешно, меры к вызову в Киев своего члена, [акад.] К.В.Харлампович, проживающего в Казани, для организации при Академии наук научной работы по его специальности. Акад. К.В.Харлампович - в настоящее время авторитетный специалист по истории просвещения и вообще культуры на Украине, и как таковой является незаменимым работником научной работы Всеукраинской Академии наук. Когда стало известно об аресте академика [К.В.]Харлампович, Всеукраинская Академия наук во время разбора дела неоднократно обращалась к соответствующим органам с просьбой разрешить ему переехать в Киев.

Узнав о том, что согласно постановления ЦИК Тат[арской] республики акад. [К.В.]Харлампович административно высылается в Кыргреспублику, Всеукраинская Академия наук также хлопотала о замене наказания и возвращении его в Киев.

Ныне, узнав, что много зависит от Вас, Общее собрание академиков [В]УАН постановило обратиться к Вам с просьбой помочь своим воздействием и поддержкой акад. [К.В.]Харламповичу переселиться на Украину, в Киев, где его научные познания в области истории украинской культуры могут быть наиболее целесообразным образом использованы в интересах пролетарской культуры.

Президент Академии, академик *В.Липский*
Непременный секретарь Академии, академик *А.Крымский*
Управляющий делами КНС *П.Лозиев*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.2316, арк.1-1 зв. Копія. Машинопис.

№93

ЗВІДОМЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК У КИЄВІ ЗА 1926 РІК*

I

ВСТУПНЕ СЛОВО

Голови-президента акад. В.І.Липського

Сьогоднішнє врочисте засідання Української Академії наук присвячене тому, щоб дати звідомлення перед громадянством про стан діяльности

* Заголовок документа.

[В]УАН за минулий 1926 рік. Як і раніш, таким днем призначено 11 березня (чи за старим стилем 26 лютого), тобто день смерті незабутнього Т.Г.Шевченка.

Як Ви почуєте зі звідомлення, становище Академії наук вже значно покращало завдяки заходам радянської влади, що високо становить науку і, суворо кажучи, намагається будувати все життя країни на науковому фундаменті. Вона з великою увагою ставиться й до потреб Академії, і хоч фінансове становище країни ще не зовсім урегульовано, влада робить усе можливе, щоб задовольнити принаймні насущні потреби Академії наук і поставити її в привілейоване становище. Матеріяльні засоби Академії кращають щорік, у її розпорядженні - ціла низка будинків, земля, заповідники, в її розпорядженні вже давно є найкраща друкарня в Київі - колишня Лаврська тощо. Академію поставлено на чолі всієї наукової справи на Україні, до Академії влада не раз удається по поради в наукових справах і т.д. Все це Зібранню почасти вже відомо, а почасти відомо буде з наступного звідомлення.

Щодо вшанування пам'яті [Т.Г.]Шевченка, зв'язаної з сьогоднішнім днем, то я хотів би звернути увагу присутніх на два факти.

Ось на цьому столі лежить книга. Це є видання нашої Академії, про яке ми всі давно мріяли. Це початок повного т[ак] зв[аного] академичного видання всіх творів Т.Г.Шевченка, з усіма потрібними коментарями: це той нерукотворний пам'ятник, що його Академія наук споруджує незабутньому творцеві «Кобзаря». Архітект[ором] цього пам'ятника є академик С.О.Єфремов. Після засідання кожен цікавий може подивитися на цю книжку. Тепер же я можу додати, що вийшов у світ IV том, де цілком вміщено Щоденник [Т.Г.]Шевченка, відомий до цього часу лиш уривками.

Потім не всім, може, відомо, що минулого року в Харкові засновано Шевченківський інститут, роля якого мало не така сама, як і «Дома Пушкина» в Ленінграді. На чолі Інституту стоїть академик Д.І.Багалій. [...]*

II
ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД 1926 РОКУ

Подає Неодмінний секретар акад. А.Ю.Кримський

Вісім літ минуло, настає рік дев'ятий, відколи засновано Українську Академію наук, дитину великої революції (як висловився колись про неї Раднарком України), - і кожен новий рік її існування доводиться нам починати однією і тією самою стереотипною заявою: кращає матеріяльне становище республіки - кращає й становище Української Академії наук.

І разом з тим доводиться висловлювати жаль, що темп академичного кращання далеко не такий швидкий, як для инших установ республіки. От, приміром, візьмім збільшення заробітньої платні. Коли в грудні 1925 р. ординарному академикові платилося 147 крб. на місяць, то в грудні 1926 р. платня була уже 180 крб. місячно. Це живовидячки добре. Та не треба забувати, що професорам вищих шкіл почали платити 180 крб. на місяць не торік, а ще позаторік, а академикові Всесоюзної Академії платиться й не 180, а 250 крб. Що ж до инших наукових співробітників Академії наук, то їхнє матеріяльне становище навіть не покращало. Позаторік їм платилося якихось 65 крб. - і торік їм платилося стільки само; а тим часом вчителеві третього ступеня платять місячно 110 крб. Єдина наша надія - на найвищу владу, яка принципово визнає, що на Академію наук досі одпускалося кредитів не стільки,

---

* Знято перелік розділів, з яких складається дане звідомлення.

скільки треба було б. Це різко підкреслено й у параграфі 7 результатів сьогорічного партійного обслідування Комісаріяту народньої освіти.

Що треба рішуче підкреслити, так це покращання асигнувань на науково-операційні потреби Академії і на її видавництво. Тут торішнє покращання проти позаторішнього виходить більше, ніж у два рази, - хоч, звичайно, далеко ще не задовольняє найелементарніших потреб Академії наук. Ми ще й досі не можемо оборудувати потрібних нам лабораторій, - і, наприклад, славнозвісний у цілому Радянському Союзі і за кордоном акад. [В.Г.]Шапошников, хімик-текстиліст, не має де працювати. Найутішніші перспективи (поки що - самі перспективи) бачимо ми в справі приміщення для музеїв: досі музеї Академії буквально задихалися з тісноти, а тепер житлові будови Київо-Печерської лаври далі-далі мають обернутися в Музейний городок, і певну частину того приміщення буде віддано Академії наук під музеї. А щодо лабораторій, то є певна надія, що нам оддадуть той чималий недобудований будинок на б[увшій] Фундуклеївській вулиці, який призначався був перед війною під нову Ольгінську гімназію. Дякуючи, головним чином, П.П.Любченкові, що стоїть на чолі Київського окрвиконкому, постановлено добудувати той будинок цього ж таки року, щоб передати його в дар Академії наук на десятилітню річницю Жовтневої революції. Вже пороблено всі підготовчі заходи, вишукано грошові засоби на це неабияке спорудження (понад півмільйона крб.), складено план архітектурних робіт, - і для нас тепер нема вже ані найменшого сумніву, що своє урочисте засідання в празникові дні Жовтневої революції Українська Академія наук одбуде в імпозантній великій залі того імпозантного будинку.

Та більшу, ніж покращення матеріяльного становища, дає нам утіху свідомість величезного ненастанного кращання нашої роботи наукової. Має тепер Українська Академія наук понад дев'яносто наукових установ, і працюють вони чимраз успішніш та й успішніш, незалежно од того чи даються їм од держави якісь асигнування, чи не даються. СРСР, Західня Європа, Америка, Японія - всі з пошаною ставляться до наукової праці Української Академії наук, до її наукових досягнень. Ми перебуваємо в зносинах з науковими установами всього світу, і, приміром, в обміні нашими науковими виданнями можемо ми занотувати той факт, що здебільша не ми перші вдавалися до чужеземних наукових товариств та установ з пропозицією обміну виданнями, а вони до нас. Якихсь літ десятеро тому закордонна наука знала єдину для цілої Росії найвищу наукову установу - Петербурзьку Академію наук. Тепер не раз трапляється, що Українську Академію наук запрохують до участі в міжнародніх наукових заповзяттях, зовсім незалежно від того - чи бере в них участь Всесоюзна Академія наук, чи ні. Занотуймо хоч би той факт, що міжнародне видання математичної енциклопедії (Memorial) стало під патронаж нашої Української Академії наук без Всесоюзної Академії. Недавнечко нам, Українській Академії наук, запропоновано взяти під свій патронаж ще й видання міжнародньої Енциклопедії фізичної: скільки відомо, Всесоюзна Академія наук, знов-таки, не бере в тім участі. Окремих наших представників закликають читати лекції та конференції про наші наукові досягнення до всіх європейських країв. От, щоб полегшити приїзд академика-математика М.М.Крилова на Математичний з'їзд в Торонто, Великобританська Академія наук навіть прислала потрібну суму для цієї далекої подорожі. Використовуючи перебування акад. М.М.Крилова у Західній Європі, його закликано цього року читати лекції та конференції в Коїмбрському університеті (Португалія), в Болонській Академії наук (Італія), в Страсбургу

та Парижі (Франція). Все це свідчить, наскільки зросла в світі повага до нашої Української Академії наук. Звичайно, що для закордону найбільшу вагу має праця нашого Відділу фізично-математичного, але й праця в царині гуманітарній теж знаходить собі признання, особливо в краях слов'янських, а тим паче в країнах СРСР. Приміром, до наших «Записок Історично-філологічного відділу» надсилають свої праці росіяни з російських наукових центрів і нічого не мають проти того, що їхні праці друкуються мовою українською, а не їхньою рідною російською. І це треба сказати не тільки про головні органи наших гуманітарних Відділів («Записки Історично-філологічного відділу» та «Записки Соціяльно-економічного відділу») - пошану й похвальну оцінку знаходять собі і видання окремих наших інституцій: Історичної секції, Археологічного комітету (великий інтерес викликав збірник «Трипільська культура на Україні», т.1), орган Етнографічної комісії «Етнографічний вісник». Щодо останнього («Етнографічного вісника»), то його керівникам присуджено нагороди од Ленінградського географічного товариства. Наближається (в падолисті цього року) сімдесятилітній ювілей академика Д.І.Багалія - історика України. Українська Академія наук сповістила певні наукові кола про те, що вона думає видати на честь юбілярові збірку присвячених йому наукових праць. І що ж? Звідусіль, протягом одного місяця, нас буквально засипали всякими науковими статтями од найповажніших учених,- і збірка на честь нашого академика навряд чи вміститься на 2000 друкованих сторінок.

Президія Академії наук була торік тая, що й позаторік: академик В.І.Липський - Голова-президент, акад. С.О.Єфремов - Віце-президент, акад. А.Ю.Кримський - Неодмінний секретар. Нових академиків обрано п'ятеро: на Фізично-математичному відділі - К.Стормер, В.Я.Данилевський, М.С.Курнаков, К.К.Симінський, уже виставлено кандидатуру відомих медиків - Т.Г.Яновського та М.Ф.Мельникова-Разведенкова. На Соціяльно-економічному відділі - новий академик - В.Е.Грабар, намічено кандидатури - С.С.Дністрянського та С.І.Солнцева. Нові директори установ з правами академиків свого Відділу - проф. Д.О.Белінг та В.О.Караваєв - на Фізично-математичному відділі. Новітні члени-кореспонденти: на Історично-філологічному відділі - В.П.Адріянова та А.Я.Лященко; на Фізично-математичному відділі - К.А.Красуський, М.Д.Зуєв, О.В.Палладін, В.О.Поггенполь. Разом з тим доводиться зазначити сумні втрати: помер у Київі акад. М.Т.Біляшівський (21 квітня 1926 р.), а в инших містах: акад. В.А.Стеклов - в Ленінграді (30 травня 1926 р.), акад. Вол[одимир] Гнатюк (7 жовтня 1926 р.) - у Львові.

На чолі Академії наук стоїть Рада (інакше звуть і «конференція», і «Спільне зібрання») всіх ординарних академиків. Одбувалися засідання Ради, чергові, двічі на місяць, а в разі потреби збиралися й нечергові.

Всіх Відділів в Академії наук троє - Історично-філологічний, Фізично-математичний та Соціяльно-економічний. Академія наук складає високу ціну такому розподілові, і всякі чутки про те, що Соціяльний відділ мав би бути зіллятий з Історично-філологічним, стрічає з величезною тривогою: це було б зруйнування праці Академії наук.

У безпосередньому віданні Ради перебувають скількись установ загального характеру: 1) Всенародня Бібліотека України, 2) Музей мистецтва (бувш[ий] ім.Ханенків), 3) Антропологічно-етнологічний музей ім.Ф.Вовка, 4) Археологічний комітет і деякі инші, що про їх діяльність повинен повідомити я як Неодмінний секретар.

1) *Всенародня Бібліотека України.* Директор - людина невтомної енергії, високодіяльний С.П.Постернак. Всенародня Бібліотека протягом 1925-1926 року набула нових понад 118000 книжкових одиниць, більше ніж 113000 номерів газет та понад 44000 волянція, - і на кінець 1926 року мала книжок - 1285000, газет - 525000 номерів, волянція - 157000 номерів.

Із цього фонду приступні читачам у Київі 825000 томів.

Всього за рік видано для читання по читальнях, кабінетах і на абонемент у Київі та вислано за межі Київа бл[изько] 431000 томів. Було влаштовано 37 виставок на 7148 книг. Консультаційно-виставочний відділ дав бл[изько] 1000 (а саме 928) бібліографічних консультацій, иноді в дуже складних і важких питаннях. Виставлено в читальні бл[изько] двох десятків бібліографічних списків, де містилося більше як 6000 назв; надруковано 10 бібліографічних тематичних покажчиків у журналах: «Україна» та «Життя й революція».

Науково-дослідчу роботу Всенародньої Бібліотеки (в бібліотечних питаннях) переводили відділи й окремі особи, а об'єднував тут роботу й керував нею відділ Б[ібліоте]ки: «Науково-дослідчий інститут бібліотекознавства».

На пленумі Науково-дослідчого інституту бібліотекознавства поставлено 13 доповідів. Співробітники Бібліотеки вмістили в періодичних виданнях УСРР, РСФРР та закордонних бл[изько] 70 статтів у галузі бібліотекознавства та бібліографії, виготували низку праць до друку. Видавнича робота Всенародньої Бібліотеки виявилася в виданні книги: «Бібліотечний Збірник», ч.1. «Праці Першої конференції наукових б[ібліоте]к УСРР».

Постановою НКО при Бібліотеці засновано аспірантуру бібліотекознавства. З початку 1926 - 1927 операційного року працюють у Всенародній Бібліотеці 4 аспіранти. Протягом 1925 - 1926 рр. 15 осіб вивчали у Всенародній Бібліотеці бібліотечну справу.

Всенародня Бібліотека підтримувала, поширила й поглибила зв'язки з иншими установами, організаціями й діячами Київа, УСРР, СРСР і закордону.

До Всенародньої Бібліотеки належать колишні книгозбірні Печерської лаври, митрополита Флавіяна, Михайлівського, Нікольського та Видубецького монастирів, Софійського собору, кол[ишньої] б[ібліоте]ки Київської дух[овної] академії (Київська філія ВБУ), Вінницької філії ВБУ (в м.Вінниці). Вінницька філія під директоруванням В.Д.Отамановського розвивала широку діяльність. Вона має 100000 томів; приріст за рік - 6,5 тисяч. Приступно читачам 50000 томів. У Вінницькій читальні видається щодня пересічно 300 книжок. Наукову працю переводить переважно Кабінет для виучування Поділля при філії. Видано 5 наукових праць у справі вивчення Поділля, друкується ще дві.

Широкій роботі Всенародньої Бібліотеки занадто мало відповідали її штат і засигновані кошти. В усіх галузях роботи звідомний рік дав збільшення на десятки й сотні відсотків, - тим часом кошти Б[ібліоте]ки зросли лиш на 13 проц., штат - лиш на 10 проц., та й то допіру на кінець року. Персонал Всенародньої Б[ібліоте]ки - 65 співробітників - працював дуже енергійно, але щоб Всенародня Бібліотека могла рости й далі, не відстаючи від життя, що невпинно ставить перед нею щораз ширші завдання, - аж надто потрібно значне збільшення її штату, а так само поліпшення матеріяльного його становища й взагалі Бібліотеки.

2) *Музей мистецтва (бувш[ий] ім.Ханенків)* - академична установа, одписана Академії наук нотаріяльним заповітом бувших власників того Музею.

Минулого року, як і позаторік, тяглася в Музеї адміністраційна криза, бо більше ніж два роки ведеться слідство проти давнішого директора Музею М.О.Макаренка, а на чолі Музею перебуває проти волі Академії наук людина, яку Академія не вважає за науково відповідну для даної посади. Сподіваємося, що цього року Укрнаука виконає свою обіцянку і дасть змогу Академії наук призначити на посаду директора Музею людину належно кваліфіковану; поки що наукове провадження Музею цілком лежить на вченому секретареві С.О.Гілярові[74]. Минулого року велася дальша організаційна робота в Музеї мистецтва для найдоцільнішого використання його матеріялів та бібліотеки. Улаштовано було тимчасову виставку тканин. Привезено з Ленінграду збірку картин, дар В.[О.]Щавинського, понад 150 номерів, і повернуто до Музею декілька инших картин, що під час евакуації 1915 р. опинилися то в Ленінграді, то в Москві, то, навіть, у Ташкенті. Відреставровано мало не всі картини, які постраждали під час пам'ятних 1920-1921 рр., коли Музей Ханенків не опалювавсь. Для публіки одчинений був Музей б[увший] ім.Ханенків 4 дні на тиждень. Всього одвідали Музей мистецтва протягом року 5225 окремих осіб, 217 екскурсій в складі 5347 людей, а всього разом 10572 особи.

3) *Антропологічно-етнологічний музей (кабінет) ім.Ф.К.Вовка.* Минулого року працював він серед дуже несприятливих обставин. Кабінет-музей не має свого власного приміщення, а мусить тимчасово тулитися в будинкові Всенародньої Бібліотеки. Як же Всенародня Бібліотека розвивається колосально швидким темпом, то вона мусить забирати назад усі ті приміщення, які могла до цього часу комусь полишати на тимчасове користування. Через те Антропологічно-етнологічний кабінет-музей, замість розгортатися, приневолений стискатися і переноситися з одного приміщення до иншого, вже й не такого просторого.

19 жовтня 1926 р. представники міської ради, оглянувши приміщення Музею, сконстатували, що Музей перебуває в найгіршому проти инших київських музеїв стані, і це ставить під загрозу саму цілість наукових експонатів. Додати до того треба, що цифра науково-операційних коштів, які могла асигнувати на Музей ім.Ф.[К.]Вовка Академія наук із свого вбогого бюджету, була й цього року дуже невелика. Всі такі умови не могли не одбитися негативно на діяльності інституції. Музей ділиться на два відділи: антропологічно-передісторичний - під керуванням А.З.Носова та етнологічний, що досі був перебував у завідуванні А.І.Онищука. Антропологічний відділ нав'язав багато відносин з усіма видатними всесоюзними і закордонними осередками антропології та передісторії. Дякуючи тим відносинам, зараз використовуючи і належні йому невеликі грошові асигнування од Академії, антропологічний відділ минулого року здобув найпотрібніше для цього антропометричне приладдя, нову наукову літературу і т.ин., і сильно збагатив того року свої антропологічні та передісторичні колекції - почасти через дарунки од прихильників його наукової діяльности, почасти через регулярно поставлені наукові експедиції. М.Я.Рудинському та М.[С.]Мушкетовій належиться особлива подяка за їхню енергію. Провадилася інтенсивна дослідча праця над упорядкуванням і реєстрацією зібраних колекцій. Підготовлено видання щорічника «Антропологія», який може вже й друкуватися в 1927 р. Цілком підготовлено й намічено на 1927 р. видання спеціяльного «Мізенського збірника», присвяченого славнозвісному палеолітичному селищу на Чернігівщині, що здобутки звідти переховуються в антропологічному відділі Кабінету ім. Ф.К.Вовка. Відділ вдячно підкреслює у своєму звідом-

ленні цілком безплатну, але щиру працю своїх нештатних співробітників, яка, між иншим, набирає великої ваги ще й через те, що антропологічний відділ являється лабораторією для практичних вправ студентів Київського ІНО. Значно сумніший дух віє із звідомлення відділу етнології. Задумана була етнологічна праця минулого року планово і на широкий масштаб, а натомість довелося витрачати свою енергію на такі, приміром, випадкові перепони, як перенесення Музею до иншого, та ще й незручного, приміщення. Одвідало Музей 1238 чоловіка. 58 екскурсій місцевих та позамісцевих і 28 учених з різних країв Союзу та закордону. Але річна цифра могла б бути значно більша, бо наведені дані стосуються тільки до першої половини минулого року: з літа, в новому приміщенні, довелося Етнологічний музей побільше зачиняти для одвідувачів. Поповнився новими збірками Етнологічний музей цього року аж надто мало, та й то лиш через випадкові пожертви, зовсім невеличкі. Взагалі брак грошових засобів не дозволяє етнологічному відділові будувати ширші реальні перспективи на більший розвиток. Певним гальмом для праці етнологічного відділу сталося й запровадження (постановою РНК і Наркомпраці) твердих штатів в Академії наук, через яке непохитно зафіксовано для посади завідателя етнологічного відділу платню 70 крб. на місяць. Не бачивши для себе спромоги служити в Академії за таку низьку платню, А.І.Онищук, що досі був обіймав посаду завідателя, зрікся своєї посади. Сподіваємося, що не пізніш весни цього року Академія наук матиме уже для обох відділів Кабінету ім. Ф.К.Вовка просторе зручне приміщення в Музейному городку (був[шої] Київо-Печерської лаври), і тоді праця обох відділів Каб[іне]ту піде в нормальних умовах.

4) *Археологічний комітет* бюджетово перебуває в віданні Спільного зібрання, але наукові директиви здобуває од Історично-філологічного відділу, і через те про діяльність Археологічного комітету згадає секретар Істор[ично]-філол[огічного] відділу.

5) *Краєзнавча комісія.* Минулого року на неї не відпущено од Укрнауки абсолютно ніяких коштів, і тому вся її діяльність обмежується складанням покажчиків та даванням порад тим людям, які до Краєзнавчої комісії вдаються. Про якісь експедиції, екскурсії і т.ин. не може бути й мови.

Минулого року Укрнаука приділяла до Академії дві дослідчі катедри, з своїм окремим бюджетом: Катедру марксо-ленінську та Катедру єврейської культури. Проти першої Катедри (марксизму) Академія наук не сперечалася, бо склад її, хоч і без відома Академії наук, добрано науково-відповідний, і на її справжнього керівника поставлено члена-кореспондента Академії наук, відомого теоретика марксизму С.Ю.Семковського. Зовсім инакше поставилася Академія наук до сполучення з нею новозаснованої Катедри єврейської культури. В ідеї ця Катедра аж надто потрібна і надзвичайно важлива, але на керівничих для неї призначено людей, яких Академія наук рішуче визнала за науково-непідхожих. Тому Спільне зібрання всіх академиків послало до Укрнауки одноголосно прийняту заяву, що з таким ненауковим складом ця Катедра не може перебувати при Академії наук, не понижуючи наукового авторитету самої Академії. В Укрнауці з цим згодилися, намічено инших кандидатів, і ми маємо повну надію, що ця висококорисна Катедра єврейської культури розвине в контакті з установами Академії наук якнайпліднішу наукову діяльність.

6) *Видавництво Академії* згідно з статутом перебуває під проводом Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського, а фактично ввесь тягар праці несе керівничий Видавництвом М.З.Левченко. Не можна не зазначити з подякою

його самовідреченої працьовитости, а так само треба з піднесенням підкреслити, що і ввесь невеличкий штат Видавництва веде свою роботу з надзвичайною старанністю і самовідданістю, припиняючи свою працю щодня не раніш 6-7 г[один] вечора. Звідомного року вийшло в світ 46 назв наукових праць Академії, обсягом 418 з половиною друк[ованих] аркушів, пересічним тиражем 1200 примірників. Це ті видання, які видрукувала безпосередньо Академія наук. Та ще коштом инших видавництв (головним чином ДВУ) вийшли в світ праці Академії з її маркою в кількості 26 назв обсягом на 180 арк[ушів] друку. Тобто заразом Академія випустила минулого року 72 назви на 598 з половиною аркушах - без мал[ого] 600 аркушів або 9600 сторінок. Розповсюджено (переважно шляхом безплатної розсилки до наукових установ СРСР та до закордонних) - 40114 примірників. (Одержували академичні видання - 154 установи за кордоном, 82 по СРСР та 122 на Україні, разом - 358 установ).

До числа інституцій, які перебувають у віданні Спільного зібрання, належить іще й *Фотолабораторія*. На чолі стоїть нештатний науковий співробітник (тобто без платні) П.Н.Лозієв. Управа Академії наук змогла уділити на Лабораторію тільки 23 крб. 50 коп., за які покуплено 2 лямпи по 1000 свічок та прес для фотографічних відбитків. Але в пригоді став НКО, і за його допомогою академична Фотолабораторія придбала минулого року такі цінні устаткування: 1) кінознімальний апарат системи Ернеман (правда, без стрічок), 2) репродукційну, найновішої системи, камеру Фамулюс із столиком для неї та освітильним приладдям, 3) мікроустановку останньої конструкції і инше. Протягом року Фотолабораторія виготувала для різних установ Академії наук 547 негативів, 1335 відбитків та зробила 196 побільшень і одбула дві наукові експедиції: до Шевченківського заповідника та до рибного заповідника Конча-Заспа.

Наукова канцелярія Неодмінного секретаря перебувала у звідомному році, як і раніш, під управою П.Н.Лозієва. Працювати їй довелося дуже багато, бо тепер Академія наук як найвищий науковий центр України веде величезне листування. На жаль, без відому Академії наук в Харкові несподівано перевели укорочення штатів Наукової канцелярії, який і без того був аж надто недостатній.

III
ЗВІДОМЛЕННЯ ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛУ

Подає секретар Відділу акад. С.О.Єфремов

Особовий склад І Відділу у звідомному році мало змінився проти попереднього. Відділ складався з 25 членів: з них 8 дійсних академиків, 2 директори з правами академиків Відділу, 9 позаштатних академиків і 6 членів-кореспондентів. Співробітників штатних було на Відділі 63, нештатних постійних - 94, усього - 182, а з непостійними співробітниками загальне число працівників на Відділі перейшло 500 чоловік. Число установ Відділу зросло проти минулого року на 5, тепер усіх є 39. Установи Відділу протягом року дали 304 прилюдних доповіді; співробітники Відділу протягом таки ж року надрукували понад 500 праць. Президія Відділу лишалася у тому самому складі, що й попередніх років: за голову був акад. А.Ю.Кримський, за секретаря акад. С.О.Єфремов. Розпорядчих засіданнів протягом року відбув Відділ 19.

Окремо треба відзначити болючу втрату, що мав минулого року Відділ в особах академиків М.Т.Біляшівського (помер 21 квітня) та В.М.Гнатюка

(помер 6 жовтня). М.Біляшівський, обраний на академика 1919 року, займав Катедру археології й до останніх днів провадив діяльну роботу і в Академії. і в музейних установах міста Київа, що в йому втратили визначного керівника свого, а заразом невтомного працівника. Акад. В.Гнатюк вступив до Відділу пізніше, вже в 1924 р.: давня його недуга не дала йому змоги приїхати на активну роботу в Академії, і він, як і попереду, лишився у Львові, де й був ініціятором і душею етнографічних дослідів.

Наукова праця Відділу, як це вже встановилося остаточно за вісім років роботи, зосереджувалася по комісіях та инших установах, що перебували під головуванням академиків і тісно в своїй роботі зв'язані були з відповідними катедрами. Академики Відділу і в своїй індивідуальній праці, і в керуванні своїми комісіями виходили з того загального плану роботи, який виразно позначився вже за попередніх років і викристалізувався тепер у низці практичних праць, викликаних завданнями часу. Перейдімо коротенько цю роботу, скільки можна її охопити в межах занадто скупо призначеного на звідомлення місця.

І. *Акад[емик] по Історично-філологічній катедрі А.Ю.Кримський*, Неодмінний секретар Академії й голова Першого відділу, працював минулого року над новим виданням історичної граматики української мови та над студіями фольклорними: редагував «Записки» Відділу, що їх вийшло в минулому році VII, VIII, IX томи; брав активну участь у працях Державної правописної комісії та в І Всесоюзному тюркологічному з'їзді в Баку і надрукував низку праць із сфери української та східньої філології, історії й історії письменства. З Катедрою акад. А.Ю.Кримського зв'язані оці установи, працюючі під його головуванням: Комісія для складання словника української живої мови. Інститут наукової мови, Кабінет арабо-іранської філології та Гебраїстична історично-археографічна комісія.

1. *Комісія для складання словника української живої мови* працювала в минулому році в складі: керівничого В.М.Ганцова, 3 членів-редакторів, 1 наукового співробітника та вченого діловода; нештатних співробітників було 8. Засіданнів одбула Комісія 61. Праця Комісії і в минулому році головним чином була звернена на видання «Російсько-українського словника». Не вважаючи на те, що й цього року умови праці ані трохи не покращали - те ж саме неуважне до справи відношення від Державного видавництва, те ж саме невпорядковане фінансування й довгі періоди повного безгрішшя, - Комісія склала й надрукувала 20 петитних, або понад 50 звичайного друку, аркушів «Словника». Наприкінці року ухвалило Державне видавництво випускати «Словник» півтомами, і перша половина 3 тому, на 20 аркушів друку, вже вийшла під головною редакцією акад. С.Єфремова; друга половина друкується і десь на початку літа має бути випущена в світ. Паралельно провадилася робота і над 2 томом. Поза цією головною працею, Комісія провадила далі систематичне визбірування слів з невикористаних ще джерел («Етнографічний збірник», твори [М.]Черемшини, [Т.Р.]Рильського, [П.П.]Филиповича, [В.І.]Самійленка, [А.В.]Ніковського та ин.), а також із народніх уст (матеріяли О.Андрієвського, М.Зерова, П.Михайлевича, В.Матушевської, М.Лободовського тощо). Всього нового матеріялу прибуло на 3042 картки. Індивідуально члени Комісії (В.М.Ганцов та Г.К.Голоскевич) брали дуже діяльну участь у працях Державної комісії для впорядкування українського правопису - в засіданнях пленуму Комісії в Харкові та в редагуванні «Проекту українського правопису», що вийшов минулого року.

2. *Інститут української наукової мови* в звідомному році, можна сказати,

закінчує свою організацію і вже набув, наслідком цього, більш-менш сталих організаційних форм. Працював у складі 5 відділів (природничий, технічний, сільськогосподарський, соціяльно-економічний, мистецький) з 33 секціями. Особовий склад на кінець року визначився 18 штатними співробітниками, серед них керівничий Г.Г.Холодний, секретар М.В.Кривенюк, 11 редакторів, 2 філологи-спеціялісти і 3 науково-технічних; 21 нештатних постійних співробітників та 250 членів-співробітників. Засіданнів, організаційних і наукових, на всіх секціях одбулося за рік близько 2000. Картковий матеріял Інституту перейшов уже цифру 2000000. 20 березня минулого року Інститут підписав умову з Державним видавництвом на складання 34 термінологічних словників на 605 друкованих аркушів; словники мали бути виготувані в різні терміни. Але через те, що багато часу й енергії забрала саме організаційна робота, протягом 1926 р. Інститут встиг випустити тільки 3 словники: 1) Калиновича Ф. - Словник математичної термінології, ч.II, 2) Шарлеманя М. - Словник зоологічної номенклатури, ч.II, Назви тварин хребтових. Але поруч з тим переведено величезну підготовчу й для инших словників роботу, і з них деякі вже наближаються до закінчення. В такому стані під кінець 1926 р. були словники: Загально-природничий, Загальнотехнічний, Комунальний, Ботанічної номенклатури, Зоологічної номенклатурти, ч.III, Органічної хімії, Математичний, ч.3, Сільськогосподарський. Поза цією основною своєю роботою Інститут брав ще на себе редакцію термінології в виданнях переважно Державного видавництва, - така праця в минулому році переведена була над 13 виданнями. На роботі Інституту негативно відбивалися деякі загальні умови - як тіснота приміщення, брак відповідних коштів на науково-операційні потреби та необхідного устаткування, нарешті, дуже неакуратне фінансування Інституту від Наркомосу. Кошти на словники доводилося добувати з великими труднощами, дарма що умова точно і докладно визначає терміни на виплату грошей Інститутові, а це виривало грунт з-під ніг працівникам і вельми гальмувало роботу.

3. *Кабінет арабо-іранської філології* в складі 2 шт[атних] співробітників розробляв переважно питання з історії Туреччини, підготовлюючи матеріял для праці на цю тему акад. А.Ю.Кримському, яка вже пішла до друку.

4. *Гебраїстична історично-археографічна комісія* працювала в складі 2 штатних і 2 нештатних співро-бітників при керівничому І.В.Галанті. Засіданнів одбула Комісія 38. Комісія і в цьому році збирала архівні матеріяли до історії жидів на Україні, обробляла їх та обмірковувала на своїх засіданнях. Низку праць, а також історичних матеріялів Комісія цілком підготовила до друку. Комісії пощастило налагодити наукові зносини з західньоєвропейськими вченими та науковими установами (акад. С.Рейнак, проф. І.Леві, І.Вейль, Жидівський науковий інститут у Берліні, Товариство жидівського студіювання у Парижі). [...]*

5. *Комісія історичного словника української мови* в складі: директора, 2 штатних, 1 нештатного постійного і 4 непостійних співробітників працювала над обробкою зібраного матеріялу й призбіруванням нового. Всього зібрано нового матеріялу 16202 картки з 12 історичних джерел. Остаточно зредаговано і виготовано до друку том I «Історичного словника», що містить літери А-Д; провадяться пересправи з Укрнаукою щодо його надрукування.

6. *Комісія заходо- й американознавства* при в[иконуючому] о[бов'язки]

---

*Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

керівничого Ф.Я.Савченкові урядила 9 прилюдних засіданнів з 11 доповідями та виготувала до друку Збірник заходознавства. [...]*

7. *Етнографічна комісія* в минулому році працювала в складі 2 штатних співробітників, 4 нештатних та 28 дійсних членів. З роботи Комісії треба зазначити насамперед низку етнографічних екскурсій (на Поділля, Чернігівщину, Курщину, Волинь, Київщину), що дали цінні матеріяли до загальної етнографії, звичаєвого права, нового побуту і т.ин. Орган Комісії «Етнографічний вісник» переходить вже в стадію періодичного видання, минулого року вийшло дві книги, до того ж удвоє більші обсягом за попередню; крім наукового розроблення проблем етнографії в «Етнографічному віснику», Комісія зробила спробу дати масовому робітникові пристосоване до практичних вимог видання інформаційно-інструктивного змісту. Поза тим Комісія провадить далі складання Бібліографічного покажчика українського фольклору, занотувавши до його понад 6000 виданнів, та розпочала збирання матеріялу для Словника українського фольклору, маючи на меті склаєти компендіюм**, що охоплював би всі дані українського фольклору. В минулому році Комісія одбула 22 прилюдних засіданнів з 31 доповіддю на них.

8. *Музично-етнографічний кабінет* при Етнографічній комісії в складі керівничого К.В.Квітки та 1 нештатного співробітника, опріч теоретичних праць керівничого (див. список надрукованих праць), провадив далі обслідування з музично-етнографічного боку різних районів України (Поділля, Чернігівщини) та обробку зібраного матеріялу до друку. [...]*

9. *Комісія для видавання пам'яток новітнього українського письменства* в минулому році не понесла ніяких змін у своєму складі: мала 1 шт[атного], 1 нештат[ного] - постійн[ого] і 10 непостійних співробітників. Головну увагу Комісії займало друкування IV тому академічного видання творів [Т.Г.]Шевченка, що містить поетів Журнал з історично-літературним коментарем, в якому, опріч редактора, брали участь акад. [А.]Лобода, акад. [О.]Новицький, В.Міяківський, М.Новицький, Д.Ревуцький, П.Рулін, П.Филипович; видання вийшло вже в світ в цьому році. Випущено том другий збірника «Шевченко та його доба», друкується Кулішівський збірник, виготовлено до друку т[ом] 3 академічного видання творів [Т.Г.]Шевченка, що містить листування поета, а також 1 том Кулішевого архіву з листуванням та неопублікованим матеріялом до 1847 р., провадилася також робота над укладанням збірника, присвяченого [І.Я.]Франкові. Брала участь Комісія в організації Шевченківського інституту в Харкові.

10. *Історично-літературне товариство* в складі 49 членів мало в звідомному році 16 прилюдних засіданнів з 26 доповідями переважно з історії українського письменства. Спеціяльними засіданнями одзначено ювілейні дати, як от: роковини Т.Г.Шевченка, І.Я.Франка, [В.І.]Самійленка; заходами Товариства і під редакцією його членів видано за допомогою і коштом Книгоспілки звірене з оригіналами видання «Поезій Шевченка» (два томи).

11. *Комісія для дослідів над історією громадських течій на Україні* складалася з 1 штатного й 4 нештатних співробітників. Праця її, як і попереду, провадилася чотирма шляхами: збирання матеріялу, складання бібліографічного покажчика, видання праць і публічні наукові засідання з доповідями. Збирання матеріялів торкалося, головним чином, таких моментів з нашого громадського життя: декабристи, Кирило-Мефодіївське братство, рух 60-х років, народництво 70-х років, М.Драгоманов і, нарешті, польський рево-

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

** Скорочення: стислий виклад основних положень дослідження (*лат.*).

люційний рух на Україні 30-х і 60-х років. Матеріяли визбирувано по київських архівах, а також відбулося кілька наукових командирувань до архівів Ленінграду, Полтави, Харкова, Тули. З матеріялів, що належать Комісії, упорядковувано й описувано збірники [І.М.]Стешенка та [П.Я.]Стебницького. Бібліографічний покажчик у минулому році складено й систематизовано з обсягу історії декабристів та польських повстанців на Україні. Оброблені матеріяли подавалися на публічних засіданнях Комісії, що їх минулого року відбулося 13 з 24 доповідями. Крім того, Комісія виробила план популярних відчитів з історії революційних рухів по робітничих клубах і цикл їх розпочав член Комісії О.Гермайзе відчитом на тему «Козацька революція».

12. *Комісія для складання біографічного словника діячів України* в складі керівничого М.Могилянського та 4 нештатних співробітників провадила далі свою основну роботу - вибирання на картки імен діячів з біобібліографічними відомостями, збагативши свою картотеку на 12510 карток. Поширено в минулому році також спробу притягти до співробітництва діячів на місцях, головним чином на Поділлі, на Волині й Чернігівщині - і це дало Комісії низку як автобіографій, так і біографічних матеріялів. Нарешті, вступило до Комісії й чимало оброблених вже біографій, головним чином від Вінницького біографічного гуртка, С.Ерастова з Кубані та київських співробітників. Не вважаючи на скрутні матеріяльні обставини, Комісія при кінці 1926 року приступила до систематичного опрацювання біографій на літеру А, щоб можна було б в ближчому часі розпочати вже друкування словника. [...]*

13. *Товариство дослідників української історії,- письменства та мови* в Ленінграді в складі 31 дійсного члена та 4 членів-співробітників, що скінчило 5 перших років свого існування, було і в цьому році, власне, українознавчим органом на півночі, науковою комісією Української Академії. Матеріяльна допомога від Академії дала можливість Товариству розгорнути в минулому році свою діяльність ширше і провадити її систематичніше. Поза індивідуальною діяльністю поодиноких своїх членів, що видрукували низку праць по українських та російських виданнях, Товариство в минулому році відбуло 13 спільних зібраннів та 13 зібраннів організованої на початку того року етнографічної секції з 46 доповідями. Новоутворена етнографічна секція підготовила план до розслідування умов побуту українців, що мешкають поза межами України, і особливу увагу звернула, власне, на Кубань та її українську людність. [...]*

14-15. *Історична секція з історично-географічною підсекцією* відбувала цього року, чергуючи щотижня засідання тісніші, де обговорювалися праці спеціяльного характеру, і засідання прилюдні, де читалися доповіді ширшого інтересу, а крім того, відбула три святочні засідання, присвячені століттю січневого повстання 1826 року, тридцятиліттю смерти [М.П.]Драгоманова і десятиліттю смерти [І.Я.]Франка. Всього відбуто 28 засідань, де заслухано й обговорено 58 праць.

Історично-економічна підсекція, що працювала під проводом проф. О.Грушевського, продовжувала свою роботу над вивченням соціяльно-економічних відносин України XVI-XVIII вв., перенісши центр ваги на відносини географічно-колонізаційні і, таким чином, стала історично-географічною. На її засіданнях зачитано 10 розвідок, уміщених в «Записках Іст[орично]-філ[ологічного] відділу» Академії, в Збірнику Історично-географічної комісії й ин[ших] виданнях.

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

16. *Комісія культурно-історична* працювала цього року в тіснім контакті з Кабінетом примітивної культури при Науково-дослідчій катедрі історії України: разом з Комісією історичної пісенности вони щомісяця відбували свої засідання. Орган Комісії - видання «Первісне громадянство на Україні та його пережитки на Україні», що стало виходити цього року за редакцією Катерини Грушевської, в[иконуючої] о[бов'язки] секретаря Культурно-історичної комісії. Перша книжка його, як вип[уск] 1 і 2 річника 1926 [р.] вийшла влітку; випуск третій друкується і вийде в березні 1927 року. Співробітники Комісії відбули протягом року 6 наукових екскурсій в різні райони України за підмогою Академії, збираючи матеріяли з соціяльної праісторії. що потім спільними силами оброблює Комісія, а для своїх кореспондентів вона виготувала низку анкет - почасти друкованих, почасти літографованих - для поширення.

17. *Комісія історичної пісенности* продовжувала свою роботу, хоча не мала цього року вже жадного штатного співробітника. Перший том корпусу «Народніх дум», що вже закінчила К.Грушевська, з осені почався друком, але через свої розміри вийде тільки навесні 1927 р. Продовжувалася робота над збірником історичних пісень XVIII в.; на жаль, один з редакторів, акад. В.Гнатюк, що взявсь обробляти опришківські пісні, помер серед цієї праці 6 жовтня. Провадилося обслідування репертуару професійних співців, найбільше працею співробітника Б.Луговського в Чернігові.

18-21. *Чотири Комісії порайонного розроблення історії України* за участю 6 штатних і 60 нештатних співробітників і постійних учасників продовжували роботу під керуванням тих осіб, що й попереднього року: *Комісія Київа і Правобічної України* під керуванням члена-кореспондента Академії В.І.Щербини, *Комісія Лівобічної України* під керуванням проф. О.Ю.Гермайзе, *Комісія Степової України* під керуванням М.М.Ткаченка, *Комісія Західньої України* під керуванням Ф.Я.Савченка. В перших місяцях 1926 р. робота була сконцентрована на викінченні збірника «Київ та його околиці», що виготовлювала Комісія Київа і Правоб[ічної] України в 1925 р., вийшов навесні 1926 р. Заходом тої ж Комісії підготовлено ювілейну збірку недрукованих розвідок з історії Київа XVII-XIX вв. В.І.Щербини, що вийшла коштом Академії наприкінці року під заголовком: «Нові студії з історії Київа». Після того та ж Комісія стала розробляти план провідника по Київу з коротким, але повним і всебічним оглядом історії Київа. Головну ж увагу Комісії в другій половині року звернено на викінчення збірника «Чернігів та Північне Лівобережжя»: в місяці листопаді його викінчено й віддано до друку, але Державне видавництво не знайшло за можливе приступити до його друкування і переговори про це ще не закінчені й досі. Комісія Степової України, що з осені цього року почала підготовляти такий збірник для Запорожжя і Чорноморського узбережжя, в зв'язку з великими перспективами, які заповідає будова Дніпрянської електричної станції (Дніпрельстан), мусила змінити свої робочі плани, - орієнтуватися на перспективу видання такого територіяльного збірника в скромнішому вигляді в рамцях видань Академії. Комісія Зах[ідньої] України, одержавши перших штатних співробітників тільки влітку 1926 р., з участю своїх галицьких співробітників приступила до підготовки: а) матеріялів з історії літературного й громадського життя Зах[ідньої] України, призначивши на перші два томи його листування [І.Я.]Франка і [М.П.]Драгоманова між собою в р[оках] 1877-[18]95 на підставі автографів. що скопіював М.Возняк (перший том цієї збірки вже пішов до друку); б) бібліографії Зах[ідньої] України з р[оків] 1901-1925.

22. *Археографічна комісія* працювала в складі 3 шт[атних] та 4 нешт[атних] співробітників і 14 дійсних членів. Протягом 1926 р. Комісія випустила перший том «Українського археографічного збірника» та перший також том «Пам'яток українського письменства», що містить першу частину «Сказанія о войне козацкой з поляками» Самійла Величка, і розпочала друкувати 3 випуск «Матеріялів до історії картографії» проф. В.О.Кордта. Виготовлено до друку томи 2 і 3 «Українського археографічного збірника» - перший з них присвячено історикові О.Лазаревському з нагоди 25-річчя з дня його смерти; дальші томи «Пам'яток українського письменства» (твори І.Вишенського, «Пересторога», дальші частини літопису Самійла Величка) і три томи «Українського архіву», що містять Кулішеві матеріяли до історії Козаччини 1628-1638 рр., матеріяли Комісії з р[оків] 1657-1665 та матеріяли до історії Коліївщини, що опрацював О.Гермайзе. Опріч видавничої роботи Комісія систематично досліджує Рум'янцевський опис та архіви дворянських зібрань, маючи на думці підготувати видання «Українського дипломатарія». Опис українських стародруків поповнився в звідомному році на 1264 номери, що в цілому дає вже біля 3000 описаних і досліджених стародруків.

23. *Комісія найновішої історії України* почала організовуватися тільки з кінцем 1926 р. і працює поки що в складі 2 нештатних співробітників. Перше її завдання стало досліджувати українське життя Одеси - між иншим, інвентаризувати архів небіжчика М.Комарова та досліджувати історію революційного руху на Херсонщині в 70-х роках минулого століття.

24. *Історично-географічна комісія* в складі 4 штатних і 4 нештатних співробітників, окрім своєї звичайної роботи - вибирання карткового матеріялу, оброблення окремих питань з історії колонізації та складання статтів словникового типу про селища з районів Київщини, Волині, Чернігівщини та Полтавщини, розпочала архівні студії, що мали за своє завдання вияснити склад київських архівних збірок, які не мають докладних описів, щоб визначити насамперед матеріяли історично-географічного змісту. Виготувані в Комісії праці зачитувано як на засіданнях самої Комісії, - всього 10 доповідів, - так і в історично-економічній підсекції.

25. *Комісія для вивчування візантійського письменства та впливу його на Україні* в складі 2 нештатних постійних співробітників та 16 членів. До кінця року Комісія відбула 5 прилюдних засідань з 4 доповідями про культурні зв'язки України з Візантією. В дальшому Комісія має розробляти систематичне обслідування Візантійського письменства, щоб визбирати з його усі звістки, що торкаються України та культурних з нею зв'язків.

26-31. *Археологічний комітет* з 5 комісіями при йому, хоча перебуває при Спільному зібранні Академії, все ж має занадто тісні зв'язки саме з установами І Відділу, і тому звідомлення про його діяльність подаємо тут. Працював Комітет у складі 4 шт[атних], 2 нешт[атних] постійних співробітників та 30 дійсних членів. Діяльність його йшла в двох напрямах - охорони пам'яток матеріяльної культури та організації наукового їх дослідження. Перше досягалося поширенням зв'язків на місцях та збільшенням уповноважених Комітету, подорожами його членів, спеціяльними екскурсіями, утворенням нових краєзнавчих осередків на провінції, клопотанням перед відповідними установами про збереження тих або инших пам'яток (Золота Брама, Братство, Андріївська церква, Лавра - в Київі, Бернардинські будівлі у Заславлі, самовільні розкопи на Черкащині і т.ин.). Щодо дослідницької роботи Комітету, то в обох своїх відділах - археологічному та мистецькому - минулий рік, не вважаючи на брак потрібних коштів, все ж дав помітні результа-

ти. Протягом року археологічний відділ урядив 14 наукових експедицій для збирання наукового матеріялу та для розкопів, що дали багаті наслідки, які будуть незабаром демонстровані на черговій виставці Комітету. Брав Комітет участь через свого представника і в торішніх розкопах в Ольбії*, що провадилися під керівництвом проф. [М.]Фармаковського. З комісій при Комітеті найширшу діяльність розгорнула Трипільська, що мала дотації і з центру, і від місцевих установ: більшість наукових екскурсій припадає саме на цю Комісію. Решта комісій - Софійська, для вивчення джерел до історії українського мистецтва, Золотарська, для дослідження пам'яток монументального мистецтва, - за браком коштів мусила обмежитися лиш поточною роботою, не мавши на думці ширших дослідчих планів.

32. *Кабінет українського мистецтва* провадив працю, з одного боку, через дослідчий гурток «Студіо», а з другого - утворив по цілій Україні мережу кореспондентів, організував низку екскурсій, працював над картотекою всіх датованих пам'яток українського мистецтва, виробив і розіслав спеціяльну анкету про народнє мистецтво, організував низку доповідів та публічних лекцій з історії українського мистецтва і збагатив свою колекцію новими цінними придбаннями (селянське шитво, кераміка, збірка писанок, тощо).

33. *Музей українських діячів науки та мистецтва* мав тільки 2 нештатн[их] співробітників; з них Є.Я.Рудинська виконує обов'язки консерватора. В минулому році Музей розпочав науковий картковий каталог, опрацювавши колекцію І.Нечуя-Левицького і приступивши до каталогізації колекції М.В.Лисенка, а також з нагоди 15-ліття з дня смерті композитора в 1927 р. організував спеціяльний комітет, що взявся до улаштування Лисенківської виставки, відчиненої для публіки. Щоб ознайомитися з організацією подібних установ, Музей командирував у звідомному році своїх співробітників до Ленінграду та Москви; опріч того, відбулися поїздки до Кам'янця та Лубен, щоб ознайомитися з станом меморіяльних матеріялів у місцевих музеях. Музей Академії поставив собі також завдання узяти на облік увесь меморіяльний матеріял, що стосується діячів науки та мистецтва на Україні, і для цього розіслав відповідні анкети й організовує кореспондентів на місцях. Протягом року прибуло до Музею 2362 нових експонатів, - шляхом мало не виключно самих пожертв, бо на придбання речей Музей ще й досі не має жадних коштів.

34. *Український театральний музей* засновано при Катедрі мистецтва тільки в минулому році з колекції мистецького об'єднання «Березіль», переданої Академії в жовтні 1926 р. На консерватора Музею Відділ призначив наукового співробітника П.І.Руліна, а штатних співробітників Музей ще не має. Через брак відповідного приміщення Музей поки що не розгорнуто, але все ж напливає до його новий матеріял у формі листів (між иншим, збірка листів М.Кропивницького), рукописів, фотографій, афіш і т.ин. Музей почне функціонувати, певне, вже цього року, коли буде впорядковано надане йому приміщення на території Лаври.

35. *Історичне товариство Нестора Літописця* під головуванням акад[емика] III Відділу М.П.Василенка в цьому, 54 році свого існування, мало 203 члени. Протягом 1926 р. воно урядило 15 прилюдних засідань, на яких прочитано 28 доповідів переважно з української історії - старий Київ, декабристський рух, польські повстання на Україні і т.ин. За браком власного органу доповіді друкувалися переважно в загальних виданнях Академії.

* Мається на увазі Ольвія.

36. *Науково-педагогічна комісія* під головуванням академика II Відділу О.В.Корчака-Чепурківського при керівничому В.Дурдуківському працювала в складі 3 шт[атних] і 7 нешт[атних] співробітників. Секція метод педагогічної праці провадила дослідчу роботу в сільському районі та в Київській трудовій школі ім. Шевченка, зібрала численний матеріял, частково поданий у низці статтів, надрукованих у педагогічних виданнях, найпильнішу увагу секція звернула була на питання організації методичної роботи в масовій сільській трудовій школі перших двох років навчання, на деяких моментах з історії української школи та на проблемі робочої книги. На жаль, брак коштів та повна неувага центральних і місцевих органів адміністрації до досвідної роботи Комісії примусили її звузити обсяг і темп досвідної роботи. Секція охорони здоров'я дітей та Інститут фізичної культури розробляли термінологію фізичної культури, збирали й опрацьовували матеріял про народні ігри, виробивши для цього відповідну анкету та організувавши кадри кореспондентів на місцях; брали участь в організації Всеукраїнської наукової конференції фізичної культури, одсунутої на 1927 р., а через своїх представників - у всяких з'їздах, нарадах і конференціях. Бюро педагогічної інформації та консультації при Комісії, притягнувши до участи спеціялістів-консультантів, і користуючись практично з досвіду І Трудової школи, мало змогу широко поставити консультаційну й інформаційну справу поміж навчительським персоналом республіки. Численних клієнтів бюра цікавили найрізноманітніші питання - системи і методи роботи, підручники, книжки для вчителя, облік праці в школі, наукова організація шкільної праці, окремі моменти в роботі. Число таких одвідувачів бюра і школи досягло в звідомному році 800 чоловік учителів та студентів педагогічних шкіл.

37. *Науково-педагогічне товариство*, тісно в своїй роботі зв'язане з Н[ауково]-педагогічною комісією під головуванням акад. О.В.Корчака-Чепурківського, в минулому році скінчило організаційний період свого існування і розпочало вже систематичну роботу. Членів Товариство має 129, об'єднавши круг себе всі активні педагогічні сили Київа. Опріч численних організаційних робочих засіданнів своїх секцій, Товариство в минулому році мало 9 публічних засіданнів з 21 доповіддю на теми теорії, історії й практики педагогічної справи.

38. *Кабінет дослідження дитячої творчости* працював під керівництвом акад. Ф.І.Шміта при 1 шт[атному] співробітнику - власне, останні місяці року, після повороту наукового співробітника [Б.С.]Бутника-Сіверського з наукового командирування. За цей короткий час пророблено чималу роботу в сфері вивчення дитячого малюнку, а також дитячої творчости взагалі, поповнено колекцію дитячих малюнків на 3266 номерів і систематизовано їх. Кабінет складав показові колекції дитячих малюнків для инших наукових установ, напр[иклад] для Інституту історії мистецтв і Психоневрологічної Академії в Ленінграді, а також давав консультацію з царини дитячої творчости.

Низка наукових співробітників з спеціяльними дорученнями замикає установи І Відділу. 1) Проф. В.І.Барвінок з дорученням Відділу провадив опис стародруків по київських та ленінградських бібліотеках і брав участь у праці Археографічної комісії. 2) В.А.Камінський працював у сфері етнографії та звичаєвого права, розробивши низку тем принагідного характеру (про етнографічну діяльність [М.Ф.]Сумцова, [М.П.]Драгоманова, [С.Д.]Носа, [Л.І.]Глібова) та зібравши чимало нового матеріялу про організації в народньому житті. 3) О.Б.Курило під час своїх екскурсів на Поділля зібрала вели-

кий діялектологічний та фольклорний матеріял, що ліг в основу виготуваної вже праці - «Діялектологічний словник Поділля», працювала також в Інституті української наукової мови над редакцією термінологічних словників. 4) Новицький М.М. збирав і обробляв Шевченківські матеріяли в тогочасній журналістиці та по газетах, зібрав і опрацював архівний матеріял про Товариство мочемордів*, брав участь у коментуванні Шевченкового журналу та редагуванні двохтомного видання Шевченкових «Поезій» і здав до друку збірку біографічних нарисів про [Т.Г.]Шевченка. 5) Проф. В.О.Пархоменко, перебуваючи поза Київом, все ж провадив далі свою роботу над вивченням Київської доби в українській історії, виготувавши й надрукувавши на цю тему кілька нарисів (про Тмутаракань, «Русь і Степ» і ин.). 6) Н.Д.Василенко-Полонська працювала далі над історією заселення Степової України та зруйнування Запорожжя, зібравши матеріял по архівах Москви, Катеринослава та Сімферополя; частково матеріял цей оброблено і надруковано: стаття «Маніфест 1775 р. про зруйнування Січи в світлі тогочасних ідей» і ин. 7) П.М.Попов дав низку праць з сфери старого українського письменства і друкарства та етнографії і діялектології, як «Матеріяли до словника українських граверів», провадив опис українських стародруків та опрацьовування кол[ишнього] Лаврського архіву для історії друкарства й книжної справи на Україні. 8) Л.М.Старицька-Черняхівська працювала в царині історії українського театру та брала участь у театральній секції Інституту української наукової мови.

39. *Бібліотека І Відділу* в минулому році працювала в складі 3 нештатних співробітників під керуванням К.М.Антонович. До бібліотеки прибуло близько 2000 томів нових виданнів, якщо не лічити великої бібліотеки небіжчика акад. [В.С.]Іконникова, що приєднана до бібліотеки Відділу вже в цьому році. Користувалося бібліотекою 583 чоловіка, переважно з співробітників Академії. Підсумки з роботи Відділу за минулий 1926 р. можуть бути зроблені такі. Робота Відділу та його установ увійшли вже в нормальний щодо розмаху і намірів стан, плани роботи, що поставив Відділ, виконуються, робота поширюється і поглиблюється. Але давні перешкоди все ж ще не усунуто. Відділові занадто тісно в його, скажу так, штатних і фінансових рамцях та перспективах. Звідомлення всіх до одного установ і в цьому році одностайно і однодушно кінчаються одним рефреном, що за наших часів зробився вже стереотипним криком: мало штатних співробітників, мало, занадто мало, до смішного мало коштів на роботу. Це великою мірою гальмує роботу Відділу й не дає йому поставити її на ту височінь, до якої вона могла б дійти в своєму натуральному і вже визначеному розгоні.

---

* «... Коло, до якого належали Віктор і Михайло Закревські, Яків і Сергій де Бальмени (їхній маєток у с.Линовиця не раз відвідував поет), Микола Маркевич (у його маєтку в с.Турівка він також бував) та ін. З легкої руки мемуаристів це коло прозвали «товариством мочемордія», тобто п'яниць...» Іван Франко бачив у цьому товаристві своєрідну форму протесту «проти усієї тієї фальші шляхетсько-панського життя, що виробилося віками... і на початку XIX ст. дійшла до найвищого ступеня». (Т.Шевченко: Біографія. - К.: Наук. думка, 1984. - С.96-97).

IV

ЗВІДОМЛЕННЯ ФІЗИЧНО-МАТЕМАТИЧНОГО ВІДДІЛУ

Подає секретар Відділу акад. В.І.Липський

За минулий 1926 рік у персональному складі II Відділу відбувалися такі зміни. Всіх штатних академиків було 13, наприкінці року обрано ще 1, разом 14. Крім того, обрано 2 нових позаштатних (що перебувають поза Київом): Курнаков Микола Семенович (Ленінград) та Данилевський Василь Якович (Харків). Так що на початку 1927 р. всіх академиків на II Відділі рахувалося (14 + 19) = 33 чоловіка. Членів-кореспондентів обрано 4: Палладін Олександр Володимирович (Харків), Красуський Костянтин Адамович (Харків), Поггенполь Вільгельм Олександрович (Ростов-на-Дону), Зуєв Михайло Дмитрович (Харків).

Всіх членів-кореспондентів 8. Отже, окрім 14 київських академиків, навколо II Відділу поступово гуртуються найкращі наукові сили України і почасти Союзу. Протягом 1926 року Відділ втратив видатного члена В.А.Стеклова (Віце-президента Всесоюзної Академії наук, що помер у Криму). Всіх співробітників II Відділу (33 + 8 + 81) = 122, себто приблизно одна третя наукових співробітників Української Академії наук.

Склад президії був той самий: за голову Відділу був акад. П.А.Тутковський, за секретаря акад. В.І.Липський. Протягом 1926 року відбулося 21 засідання, де зроблено 110 наукових повідомлень різного характеру, як суто наукового, так і прикладного значіння. Доповіді робили не тільки члени Відділу, а так само й сторонні особи. За звичаєм засідання поділено на 2 частини: наукові доповіді (де могли бути присутні й сторонні особи) і частину ділову. На засіданнях, окрім того, зачитувано призначені до друку праці, давано відповіді на запитання, обмірковувано проекти екскурсій та мандрівок, розподілювано кошти тощо. До друку подано 46 праць. Ціла низка членів II Відділу була в командируваннях (як закордонних, так і внутрішніх) та в подорожах. Так, акад. Г.В.Пфейффера командировано було до Німеччини та Франції, акад. М.М.Крилова - до Італії, Португалії та Франції. Акад. П.А.Тутковський - геологічна екскурсія по Київщині. Акад. В.І.Липський був у командируванні до Криму та Кавказу, акад. Б.І.Срезневський та акад. О.В.Фомін - до Ленінграду, акад. Є.П.Вотчал - до Москви (в справах всесоюзної підсочки). Ціла низка инших співробітників екскурсувала в межах Союзу та України. Відділ виконував також доручення Укрнауки, даючи відзиви про наукові праці різних вчених та аспірантів. В минулому році Відділ присудив також 2 ступені доктора: ботаніки honoris causa (М.Г.Холодному) і зоології honoris causa (Д.[К.]Третьякову). Далі Відділ брав участь у різних ювілеях та святкуваннях, надсилаючи привітання, наприклад, Казанському фізично-математичному факультетові з нагоди 100-річного ювілею «Геометрії» Лобачевського, сторіччя журналу «Journal fűr die reine und angewandte Mathematik» (Німеччина) тощо.

Наприкінці січня 1926 року, під час пленума Укрнауки, цілий ряд членів її був присутній на засіданнях II Відділу і зробив низку наукових доповідів. Відділ брав також участь у захистові природи України. Так, він клопотався про захист Микольської лісової дачі, що знаходилася під загрозою; потім - про корабельну лісову дачу в Білокоровицькому лісництві тощо.

*Геологічний кабінет (*голова - академик П.А.Тутковський) і *Геологічна секція* продовжували роботу в попередньому напрямкові, обслуговуючи цілу низку державних установ. Штатний склад його збільшився на дві людини. Значно збагатилися колекції пожертвами з різних боків і обміном колекцій.

Колекцій надійшло кілька десятків, але далеко ще не всі впорядковані через тісне приміщення. Бібліотека збільшилася на 372 номери книжок та журналів; зважаючи на збільшення штатного персоналу, настала спромога каталогізувати бібліотеку і так її впорядкувати, що вона може обслуговувати всіх, що працюють над геологією України. Науковий персонал зробив цілий ряд геологічних екскурсій по Україні і перевів низку науково-практичних робіт, от як дослідження озерних мергелей для угноєння, вапняків для цукроварства і инш., та, крім того, брав близьку участь у роботах Інституту української наукової мови і як член Українського геологічного інституту. З метою популяризації Геологічний кабінет одчинено було для відвідувачів та екскурсій; учительським екскурсіям було читано спеціяльні лекції. Окрім того, науковий персонал брав близьку участь у підготовці до II Всесоюзного геологічного з'їзду, а академик П.А.Тутковський був за голову Організаційного комітету.

Інститут технічної механіки (директор - академик К.К.Симінський).

Інститут технічної механіки, крім директора, мав 3 штатних співробітників, але в тому числі 2 - технічних і 1 - наукового, та 5 - нештатних постійних, що не одержували платні.

В зв'язку з переїздом Інституту до нового приміщення та одержанням перших науково-операційних коштів пророблено велику організаційну та господарчу роботу. Тепер Інститут має більш-менш завдоволяще устаткування, лабораторії: металографічну, хімічно-технологічну; майстерню та музей, що значно в цьому році поширився. Утворено нову секцію механіки транспорту, що вже тепер фактично працює за певною програмою та засновує спеціяльну лабораторію. Утворено Комісію в справі електрозварювання металів, що зв'язує Інститут з залізницями.

Грунтуючись на тій загальній програмі, що її складено та подано в звідомленнях за попередні роки, крім організації, Інститут перевів таку наукову роботу.

Продовжував досліджувати механічні та технологічні властивості кам'яних будівельних матеріялів України та баластових пісків, дерев'яного будівельного матеріялу, втоми заліза та дерева в умовах мінливого навантаження, розробляв теорію та конструкцію щодо будинків із сипкого матеріялу, досліджував зварювання металів термітом, електрозварювання тощо.

Звернуто спеціяльну увагу на ковальний чавун.

Щодо механіки транспорту, то тут звернуто увагу на розробку теорії гальмування, теорії підрахунку часу перебування поїздів на перегонах та на розробку конструкцій приладів та машин, що переводять інтегрування рівняння руху поїздів.

Інститут переглянув чимало винаходів та подав висновки.

У 1926 р. видано перше число наукового журналу Інституту «Збірник праць Інституту технічної механіки» (8 друк[ованих] аркушів). Взагалі співробітники надрукували 15 статтів.

Відбулося 22 наукових прилюдних засідань, що їх одвідувало більш як 200 чоловік.

Зроблено 25 наукових доповідів, окрім комісійних, 12 технічних консультацій. [...]*

Треба зазначити, що не тільки для нормальної, а навіть для ледве завдоволящої роботи Інституту головна перешкода є відсутність коштів для ус-

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

таткування та неможливість придбати наукові речі з-за кордону. Друга перешкода - це брак наукових робітників, бо один тільки науковий робітник - це явище ненормальне.

Катедра чистої математики (голова - академик Г.В.Пфейффер, він же й голова Комісії вищої математики). Року 1926 він подав до [В]УАН 4 праці: дві своїх та дві проф. М.П.Кравчука. На Спільному зібранні він зробив одну доповідь, а на II Відділові 6 доповідів та в Комісії вищої математики 21 доповідь. [...]*

Комісія вищої математики (голова - акад. Г.В.Пфейффер), як і минулого року, мала 2 штатних членів та 2 позаштатних. На засіданнях її були присутні і інші київські та взагалі українські математики. Акад. Г.В.Пфейффер зачитав 21 доповідь, старший науковий співробітник М.К.Куренський - 15 доповідів та, крім того, надрукував 3 праці. [...]*

Катедра математичної фізики (голова - академик М.М.Крилов) протягом цього року працювала в тім самім напрямі, що й давніше, розробляючи, головним чином, різні питання з обсягу математичної фізики та застосовної математики. [...]*

Ботанічний кабінет та гербарій (голова - академик О.В.Фомін). Персональний склад і характер праці був той же самий. Гербарій квіткових рослин збільшився до 32000 аркушів (до 2950 видів), почасти обміном, почасти ж зібрали співробітники. Моховий гербарій доходить до 1300 пакетів, обрисниковий - 1000 пакетів, грибний - 4200. Співробітники відбули цілу низку екскурсій, здебільшого на Кавказ (акад. [О.В.] Фомін, [Д.К.] Зеров, [П.Ф.] Оксіюк), де зібрано звичайний матеріял (понад 1000 аркушів гербарія і стільки ж пакетів мохів). Академик О.В.Фомін надрукував 1 випуск «Флори України» (Папоротневі) і подав до друку 2 випуск (Gymnospermae), а також опрацьовував Папоротневі Сибіру й Далекого Сходу. Надрукував працю «De varietatibus atgue Formis Woodsiarum in Sibiria crescentium». Восени був у командируванні до Ленінграду, де працював у гербаріях та бібліотеках Рос[ійської] Акад[емії] наук. Був головою Комісії для присуду наукових ступенів, працював у Секції Робітос і в Міській раді. Був також головою Ботанічного товариства при [В]УАН.

Катедра біології сільськогосподарських рослин (голова - академик Є.П.Вотчал). Робота Катедри продовжувалася в попередньому напрямкові. Зокрема, академик Є.П.Вотчал працював у двох напрямках: 1) Продовжувано досліди над теорією врожаю й посухи. Виучувано асиміляцію й транспірацію буряка, проса та пшениці. Рівнобіжно виучувано транспіраційну втому й коефіцієнт асиміляцій тощо. Всю цю комплексну роботу проваджено в природніх умовах під небом, атмосферним повітрям, прямою інсоляцією і инш. Закінчено конструювати установки рухомої лабораторії. 2) Продовжувано праці над фізіологією смоловидільного апарату в зв'язку з підсочкою. Роботи проваджено в Науково-досвідному лісництві КСГІ на низці досвідних площ.

Окрім того, акад. Є.П.Вотчал продовжував брати участь у налагодженні терпентинної справи в українському й всесоюзному масштабі. Засновано окремий Музей [на] природі і проваджено п'яту сесію інструкторських курсів для робітників підсочного промислу, що дала 45 інструкторів (із різних місць Союзу). Окрім того, він виїздив на промислові роботи і брав участь у різних нарадах. [...]**

* Знято відомості про наукові доповіді та надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

** Знято відомості про надруковані наукові праці Є.П.Вотчала. Див. «Додатки».

Акліматизаційний сад (голова - академик М.Ф. Кащенко). Головну увагу звернено було на поліпшення сортів лікарських рослин. Для цього заведено було селекційні плантації шалфея, наперстянки, красавки і особливої валеріяни. Потім проваджено спроби над гібридизацією наперстянки, маків, дурмана й красавки. Серед багатьох сортів рай-дерева три можна висівати прямо в грунт, а один можна навіть рекомендувати для комерційної культури. Вперше дало плоди друге «доччине» покоління акліматизованих персиків. Одержано багато сіянців (більше як 2000) культурного амурського винограду, сибірського кедра, сибірських гібридних яблук, облепихи, кримської айви. Восени засіяно три сорти культурного винограду. [...]*

Катедра ботаніки та Ботанічний сад (голова - академик В.І.Липський). Завдяки тому, що в 1926 році відпущено було кредити (невеликі), стало можливим придбати певну кількість книжок, приладів та струментів, поповнити канцелярський інвентар, виписати з-за кордону різного насіння, покупити живі рослини і насіння у місцевих культиваторів і т.инш. Самий Сад можливо стало впорядкувати, провести водогін у середину Саду, поробити нові доріжки і т.инш. Культура рослинна була взагалі вдала, зокрема колекція маків. Що ж до дослідницької частини, то академик В.І.Липський мандрував до Криму та до Кавказу, відвідав ботанічні сади: Никитський (Ялта), Тифліський, Батумський, Сухумський та Сочинський. Окрім того, екскурсував по Волині, де, між иншим, зібрано (біля Житомира) одну цікаву індійську рослину Duchesnea indica, що до цього часу не показана.

Катедру хімічної технології репрезентувала одна особа - академик В.Г.Шапошников. [...]*

Катедра хімії (голова - акад. В.О.Плотников, він же й голова Комісії для виучування складу атома і голова Хімічної секції, окрім цього є ще 3 нештатних постійних співробітники). Катедра, що досі не має своєї в Академії лабораторії, працює в хім[ічній] лабораторії КПІ: вона розробляла різні питання з електрохімії, фізичної та аналітичної хімії, працювала над методами добування різних фарб і препаратів для боротьби з шкідниками. Роботи переводилися і для [В]УАН (Геологічний кабінет). [...]*

Катедра експериментальної зоології (голова - академик І.І.Шмальгаузен).

Академик І.І.Шмальгаузен продовжував свої досліди над ембріональним ростом. Цими дослідами з'ясовано низку закономірностей досить загального значіння. Виучувано також вплив різної температури на ріст та диференціювання органів у заплідків птахів.

Лаборант Ю.Степанова закінчила виучувати нормальну криву росту окремих частин кістяка кінцівок у птахів і розпочала досліджувати вплив різної температури на ріст цих частин. [...]*

Біологічний інститут ім. Ф.З.Омельченка (голова - академик І.І.Шмальгаузен). Досліди проваджено і в 1926 році в тих же напрямках, що намітилися попередніми роками. Перш за все продовжувано досліди над явищем регенерації. В цьому напрямкові працював нештатний співробітник В.Брунст; його досліди, між иншим, цілком підтвердили несподіване відкриття Вейса про незалежність процесу регенерації органа від присутности тих чи инших тканин в області розрізу. Зокрема, можлива регенерація кістяка від розрізу, що не містить частин кістяка.

Проваджено також досліди над явищем росту, тісно зв'язані з дослідами

---

* Знято відомості про наукові доповіді та надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

акад. [І.І.]Шмальгаузена, що про них мова в звідомленні про Катедру експериментальної зоології. Співробітник Н.Бордзиловська досліджувала індивідуальний ріст дріжджевих грибів.

Поширювалися, зокрема, експериментально-ембріологічні роботи. Нештатний співробітник Б.І.Балінський перевів цікаві ксенопластичні трансплантації слухового пухирця у амфібій. При цьому і тут ясно виявивсь індукційний вплив трансплантанта (трансплантант від hyla arborae, хазяїн - Triton cristatus). Користуючись цією методою, можна точно визначити, звідки походить будь-яка клітина в області операції, що має величезне значіння в таких роботах. Нештатний співробітник М.Драгомиров провадив трансплантацію очного бокала на дуже ранніх стадіях у зародків амфібій, щоб докладніш вивчити характер впливу бокала на утворення кришталика. Студент [Е.І.]Квасников досліджував імплантацію ранніх зачатків зародків курчати в алантоіс пізніших стадій методою, розробленою в Америці (Hoadley і ин.).

Проф. О.Сковорода-Зачиняєв продовжував свої досліди над умовними рефлексами у щурів в спеціально для цього призначеному приміщенні. [...]*

Зоологічний музей (директор - академик М.Ф.Кащенко).

У звідомному році Музей значно поповнився меблями, етномологічними скриньками та колекціями. Значно поповнилася також і бібліотека. В 1926 році Академія дала змогу Музеєві видавати «Збірник праць Зоологічного музею». Надруковано перший випуск праць. Другий - почали друкувати ще в грудні 1926 р. Збільшилися колекції Музею:

Ссавців (Mammalia) зроблено фігур - 2 прим[ірники]. Ссавців: шкурок та спиртових препаратів - 7. Птахів: фігур - 175. Птахів: шкурок - 5579. Рептилій та амфібій - 123. Риб у спирті - 44. Инших препаратів у спирті - 17. Комах - коло 11000.

Року 1926 Музей відвідували численні екскурсії студентів вищих шкіл, учнів трудових шкіл, вихованців дитячих садків тощо. Крім того, Музей відвідала турецька делегація, що була в Київі влітку того року.

Керівничий Зоологічним музеєм В.О.Караваєв в 1926 р. збирав мурашок (Formicidae) та инших комах в околицях Київа й на південному березі Криму з 7 серпня до 15 вересня, а також провадив біологічні спостереження над мурашками як в одній, так і в иншій місцевості. Далі він науково обробляв свою колекцію мурашок з островів Індо-Австралійської області, свою збірку з околиць Київа, збірку д[октора] [Г.]Кочубея та [П.]Верещака з Усурійського краю та Туркестану. Крім того, монтував для Музею колекції, здебільшого рептилій. [...]**

Вчений зоолог Зоологічного музею М.В.Шарлемань далі працював над вивченням фавни ссавців (Mammalia) та птахів (Aves) України. Щоб призбирати матеріялу, він зробив одну двотижневу подорож до Канева, де під його керівництвом працювала експедиція НКЗС над всебічним дослідженням території, що має ввійти до складу Шевченківського заповідника. Низку коротших екскурсій, що тяглися від 1 до 5 днів, зроблено по Дніпру в Київській та Чернігівській округах. На цих екскурсіях збирано мамологічний та орнітологічний матеріял, що його передано до Музею, а також фотографовано: краєвиди, відповідні станції та деякі моменти екології птахів. [...]***

Науковий співробітник С.Я.Парамонов, як і попередніми роками, про-

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці Інституту. Див. «Додатки».

** Те саме, В.О.Караваєва.

*** Те саме, М.В.Шарлеманя.

вадив роботу в трьох напрямках: збирав науковий матеріял, з цією метою їздив до Закаспійського краю, де був більш од двох місяців і зібрав коло 3000 двокрильців і 4000 инших комах, а також близько 150 рептилій; 2) монтував науковий матеріял, себто: комах наколював на шпильки, етикетував тощо. Через брак науково-технічної сили в Музеї на шю роботу припадає дуже багато часу, бо примірників цілі тисячі. Через це для наукової діяльности лишалося дуже мало часу. 3) Науковий матеріял оброблювано: а) визначувано для Музею, а також для инших інституцій, а саме - для Російської Академії наук, Московського університету, Сільськогосподарського музею Вірменщини, а так само для деяких приватних осіб, для лікарів тощо. [...]*

Постійний нештатний співробітник О.Б.Кістяківський продовжував працювати над вивченням пухоїдів (Mallophaga) та орнітофавни України. Протягом року зробив кілька екскурсій по Дніпру, Прип'яті (від Мозиря до Київа та від Наводів до Київа), в Шепетівську та Полтавську округи, а також багато короткотермінових екскурсій в околицях Київа. В Музеї провадив велику технічну роботу над впорядкуванням та збереженням колекцій. [...]**

Постійний науковий нештатний співробітник А.К.Шепе 1926 р. робив біологічні та фенологічні спостереження над птахами; з цією метою виконав протягом літа коло 20 екскурсій в околицях Київа та одну до Канева (з 27 липня до 13 серпня), де, крім птахів, збирав і комах. Цього року передав до Зоологічного музею 38 шкурок птахів, одного ссавця та 1 скриньку комах.

Крім цього, виконував і технічну працю: етикетував колекції птахів (заетикетовано коло 15000 шкурок), монтував зоологічну колекцію, зробив до 20 пташиних фігур та инше. Виготував до друку рукописи (разом з М.Шарлеманем): Птахи Шевченківського заповідника та замітку до біології лежня (Burrhinus oedicnemus L.).

Постійний нештатний співробітник В.М.Дірш протягом 1926 року закінчив опрацьовувати простокрильців Київщини. [...]*** Опрацював матеріял по простокрильцях Туркменістану, Закаспія та Персії, наслідком цієї роботи підготовив до друку статтю «Про простокрильців Середньої Азії». Крім того, опрацював простокрильців Полтавщини та з різних инших місць України.

Влітку робив деякі екскурсії для біологічних спостережень та збирання колекції, монтував та етикетував комах і виконував різну иншу лабораторну працю.

Катедра народнього здоров'я та соціяльної медицини (голова - академик О.В.Корчак-Чепурківський). Матеріяльні умови Катедри в 1926 році трохи покращали, вона одержала невеликі операційні суми та, крім того, невелику суму від Всесоюзного фонду; окрім того, пощастило одержати двох нештатних співробітників та одного науково-технічного. Продовжувано головну роботу - наукове вивчення характеру, розміру та причин хворобливости і смертности української людности; але, за браком коштів, приміщення та робітників цілком опрацювати матеріяли було неможливо. Одночасно акад. [О.В.]Корчак-Чепурківський був головою Медичної секції [В]УАН, що об'єднувала медичні сили Київа, влаштовувала загально-

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці С.Я.Парамонова. Див. «Додатки».

** Те саме, О.Б.Кістяківського.

*** Те саме, В.М.Дірша.

приступні засідання, видавала «Українські медичні вісті», давала робітників для Медичної термінологічної комісії тощо. Він же був головою Комісії краєзнавства при [В]УАН, членом Катедри теоретичної медицини (головою Секції загальної та соціяльної гігієни й епідеміології), потім виконував громадські обов'язки як член Київської міської ради і инш. Брав участь у Всесоюзному з'їзді бактеріологів, епідеміологів та санітарних лікарів (серпень 1926 [р.], Одеса). Спеціяльно розробляв термінологію для номенклатури хвороб.

Дніпрянська біологічна станція (директор - проф. Д.[О.]Белінг).

Персонал станції складавсь із 2 штатних співробітників, 2 нештатних постійних та 9 добровільних. Станції пощастило значно поповнити інвентар, включаючи сюди й моторового човна. Відряджено було експедицію для гідробіологічних дослідів над річкою Півд[енним] Богом* (над рослинами й тваринами), а також пониззя Дніпра, Десни, Інгульця: виучувано також риби. Матеріяли зібрані там, а також під час инших екскурсій, почасти опрацьовано, почасти їх опрацьовують. [...]**

Окрім перерахованих вище установ, катедр, інститутів, музеїв і инш., варто ще згадати про двох вчених, що не прилучаються ні до однієї певної установи, а працюють у II Відділі як співробітники для окремих наукових доручень, обидва видатні вчені, а саме: професори М.Г.Холодний (ботанік) та В.В.Правдич-Немінський (фізіолог).

Проф. М.Г.Холодний вже давно відомий своїми працями над залізобактеріями, сірко-бактеріями і в галузі фізіології рослин. [В]УАН відзначила ці роботи, присудивши йому в минулому році почесний ступінь доктора ботаніки - honoris causa і обравши його членом-кореспондентом. В минулому році він продовжував свої роботи над цими бактеріями, зробив для цього екскурсію на Кавказ, на Одеські лимани, працював на Дніпрянській біологічній станції, працював над питанням про гормони в рослинному царстві та про ролю заліза в процесі дихання. [...]***

Проф. В.В.Правдич-Немінський провадив працю з фізіології взагалі і електрофізіології зокрема. Його експериментальні досліди було провадженo: 1) над питанням про методику фагоцитоза in vitro і про фагоцитоз туберкульозних бактерій в особливих умовах дослідів, 2) про ферменти крови, 3) про вплив постійного протоку на м'язову і нервову тканину; причому встановлено важливий для електрофізіології факт - виділення йону амонію на електронегативному полюсі[4]*.

V

ЗВІДОМЛЕННЯ СОЦІЯЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВІДДІЛУ

Подає секретар Відділу акад. М.В.Птуха

Особовий склад Відділу:

Головою Відділу в р[оці] 1926 був академик М.П.Василенко, секретарем - акад. М.В.Птуха.

Протягом 1926 р. в складі Відділу одбулися такі зміни: 3 січня у Харкові помер позаштатний академик на Катедрі цивільного права В.М.Гордон, і в

---

* Мається на увазі р. Буг.

** Знято відомості про надруковані наукові праці співробітників. Див. «Додатки».

*** Те саме, М.Г.Холодного.

4* Те саме, В.В.Правдича-Немінського.

вадив роботу в трьох напрямках: збирав науковий матеріял, з цією метою їздив до Закаспійського краю, де був більш од двох місяців і зібрав коло 3000 двокрильців і 4000 инших комах, а також близько 150 рептилій; 2) монтував науковий матеріял, себто: комах наколював на шпильки, етикетував тощо. Через брак науково-технічної сили в Музеї на шю роботу припадає дуже багато часу, бо примірників цілі тисячі. Через це для наукової діяльности лишалося дуже мало часу. 3) Науковий матеріял оброблювано: а) визначувано для Музею, а також для инших інституцій, а саме - для Російської Академії наук, Московського університету, Сільськогосподарського музею Вірменщини, а так само для деяких приватних осіб, для лікарів тощо. [...]*

Постійний нештатний співробітник О.Б.Кістяківський продовжував працювати над вивченням пухоїдів (Mallophaga) та орнітофавни України. Протягом року зробив кілька екскурсій по Дніпру, Прип'яті (від Мозиря до Київа та від Наводів до Київа), в Шепетівську та Полтавську округи, а також багато короткотермінових екскурсій в околицях Київа. В Музеї провадив велику технічну роботу над впорядкуванням та збереженням колекцій. [...]**

Постійний науковий нештатний співробітник А.К.Шепе 1926 р. робив біологічні та фенологічні спостереження над птахами; з цією метою виконав протягом літа коло 20 екскурсій в околицях Київа та одну до Канева (з 27 липня до 13 серпня), де, крім птахів, збирав і комах. Цього року передав до Зоологічного музею 38 шкурок птахів, одного ссавця та 1 скриньку комах.

Крім цього, виконував і технічну працю: етикетував колекції птахів (заетикетовано коло 15000 шкурок), монтував зоологічну колекцію, зробив до 20 пташиних фігур та инше. Виготував до друку рукописи (разом з М.Шарлеманем): Птахи Шевченківського заповідника та замітку до біології лежня (Burrhinus oedicnemus L.).

Постійний нештатний співробітник В.М.Дірш протягом 1926 року закінчив опрацьовувати простокрильців Київщини. [...]*** Опрацював матеріял по простокрильцях Туркменістану, Закаспія та Персії, наслідком цієї роботи підготовив до друку статтю «Про простокрильців Середньої Азії». Крім того, опрацював простокрильців Полтавщини та з різних инших місць України.

Влітку робив деякі екскурсії для біологічних спостережень та збирання колекції, монтував та етикетував комах і виконував різну иншу лабораторну працю.

Катедра народнього здоров'я та соціяльної медицини (голова - академик О.В.Корчак-Чепурківський). Матеріяльні умови Катедри в 1926 році трохи покращали, вона одержала невеликі операційні суми та, крім того, невелику суму від Всесоюзного фонду; окрім того, пощастило одержати двох нештатних співробітників та одного науково-технічного. Продовжувано головну роботу - наукове вивчення характеру, розміру та причин хворобливости і смертности української людности; але, за браком коштів, приміщення та робітників цілком опрацювати матеріяли було неможливо. Одночасно акад. [О.В.]Корчак-Чепурківський був головою Медичної секції [В]УАН, що об'єднувала медичні сили Київа, влаштовувала загально-

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці С.Я.Парамонова. Див. «Додатки».

** Те саме, О.Б.Кістяківського.

*** Те саме, В.М.Дірша.

приступні засідання, видавала «Українські медичні вісті», давала робітників для Медичної термінологічної комісії тощо. Він же був головою Комісії краєзнавства при [В]УАН, членом Катедри теоретичної медицини (головою Секції загальної та соціяльної гігієни й епідеміології), потім виконував громадські обов'язки як член Київської міської ради і инш. Брав участь у Всесоюзному з'їзді бактеріологів, епідеміологів та санітарних лікарів (серпень 1926 [р.], Одеса). Спеціяльно розробляв термінологію для номенклатури хвороб.

Дніпрянська біологічна станція (директор - проф. Д.[О.]Белінг).

Персонал станції складавсь із 2 штатних співробітників, 2 нештатних постійних та 9 добровільних. Станції пощастило значно поповнити інвентар, включаючи сюди й моторового човна. Відряджено було експедицію для гідробіологічних дослідів над річкою Півд[енним] Богом* (над рослинами й тваринами), а також пониззя Дніпра, Десни, Інгульця: виучувано також риби. Матеріяли зібрані там, а також під час инших екскурсій, почасти опрацьовано, почасти їх опрацьовують. [...]**

Окрім перерахованих вище установ, катедр, інститутів, музеїв і инш., варто ще згадати про двох вчених, що не прилучаються ні до однієї певної установи, а працюють у II Відділі як співробітники для окремих наукових доручень, обидва видатні вчені, а саме: професори М.Г.Холодний (ботанік) та В.В.Правдич-Немінський (фізіолог).

Проф. М.Г.Холодний вже давно відомий своїми працями над залізобактеріями, сірко-бактеріями і в галузі фізіології рослин. [В]УАН відзначила ці роботи, присудивши йому в минулому році почесний ступінь доктора ботаніки - honoris causa і обравши його членом-кореспондентом. В минулому році він продовжував свої роботи над цими бактеріями, зробив для цього екскурсію на Кавказ, на Одеські лимани, працював на Дніпрянській біологічній станції, працював над питанням про гормони в рослинному царстві та про ролю заліза в процесі дихання. [...]***

Проф. В.В.Правдич-Немінський провадив працю з фізіології взагалі і електрофізіології зокрема. Його експериментальні досліди було провадженo: 1) над питанням про методику фагоцитоза in vitro і про фагоцитоз туберкульозних бактерій в особливих умовах дослідів, 2) про ферменти крови, 3) про вплив постійного протоку на м'язову і нервову тканину; причому встановлено важливий для електрофізіології факт - виділення йону амонію на електронегативному полюсі[4]*.

V

ЗВІДОМЛЕННЯ СОЦІЯЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВІДДІЛУ

Подає секретар Відділу акад. М.В.Птуха

Особовий склад Відділу:

Головою Відділу в р[оці] 1926 був академик М.П.Василенко, секретарем - акад. М.В.Птуха.

Протягом 1926 р. в складі Відділу одбулися такі зміни: 3 січня у Харкові помер позаштатний академик на Катедрі цивільного права В.М.Гордон, і в

---

* Мається на увазі р. Буг.

** Знято відомості про надруковані наукові праці співробітників. Див. «Додатки».

*** Те саме, М.Г.Холодного.

4* Те саме, В.В.Правдича-Немінського.

листопаді проф. В.Е.Грабаря обрано на посаду позаштатного академика на Катедрі міжнароднього права.

Отже, на 1 січня 1927 року в складі Соціяльно-економічного відділу було 6 штатних академиків, 2 позаштатних академиків і 2 члени-кореспонденти, а саме:

1. Штатні академики: М.П.Василенко (Катедра західньо-руського та українського права), К.Г.Воблий (Катедра економії, торгу й промисловости), О.М.Гіляров (Катедра історії й філософії права), О.О.Малиновський (Катедра звичаєвого права), М.В.Птуха (Катедра статистики), Л.М.Яснопольський (Катедра науки про фінанси).

2. Позаштатні: В.Е.Грабар (Катедра міжнароднього права - Москва) та В.Ф.Левитський (Катедра історіїї народнього господарства - Харків).

3. Члени-кореспонденти: проф. М.О.Максимейко (при Катедрі історії західньо-руського та українського права - Харків) та проф. С.Ю.Семковський (при Катедрі соціології - Харків).

Окрім цього, в складі Відділу працювало до 1 липня - 7 штатних наукових співробітників, а після 1 липня - 9 і, не рахуючи членів товариств і семінарів, 50 позаштатних, що не одержували од Академії ніякої платні.

I. Праця академиків та членів-кореспондентів Відділу

1. *Акад. М.П.Василенко* - керував Комісією для виучування історії західньо-руського та українського права, був головою Відділу, редактором видань Відділу та головою Історичного товариства Нестора Літописця при Академії наук. За дорученням од Спільного зібрання з'ясував справу про утворення наукового заповідника в Київо-Печерській лаврі, був викликаний од Наркомзаксправ до Москви, де брав участь як науковий експерт у справі передачі Литві, на вимогу од литовського уряду, Литовської Метрики, що переховується в Московському древлехранилищі.

Р[оку] 1926 далі працював над історією західньо-руського та українського права. [...]*

2. *Академик К.Г.Воблий* керував Семінаром для виучування народнього господарства України, головував у Товаристві економістів при Академії наук, професорував на катедрі прикладної економіки та статистики в Інституті народнього господарства, Кооперативному інституті та Торговельно-промисловому технікумі.

Протягом року 1926 найбільш працював над економікою промисловости й торгу, особливо над історією цукрової промисловости на Україні. [...]**

3. *Академик О.М.Гіляров.* Року 1926 розробляв такі питання: 1) психологія права; 2) стосунки між звичаєм, мораллю та правом; 3) психологія натовпу; 4) психологія спільної роботи; 5) культура й цивілізація; 6) рефлексологія й психологія; 7) головні риси сучасної культури; 8) відбиття капіталістичного господарства на ході філософської думки; 9) границі пристосування принципів та метод природознавства до виучування соціяльного життя. Значна частина з того, що вже розроблено з цих проблем, увійшла до перших десятьох розділів великої праці: «Схема історії філософії в освітленні історичного матеріялізму», яка частинами друкується в «Записках Відділу».

4. *Академик О.О.Малиновський* був головою Комісії для виучування звичаєвого права України й безпосередньо керував її секцією публічного права; був головою Товариства правників при Академії наук, членом Історичного

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці М.П.Василенка. Див. «Додатки».

** Те саме, К.Г.Воблого.

т[оварист]ва Нестора Літописця при Академії наук, членом Археографічної комісії, членом Комісії для виучування західньо-руського та українського права, членом і заступником голови комітету Кабінету антропології та етнології ім. Ф.Вовка, брав участь у працях Юридичної клініки при Інституті народнього господарства. [...]*

5. *Академик М.В.Птуха* секретарював на Відділі, керував Демографічним інститутом Академії наук, був членом ради Всенародньої Бібліотеки України, членом Виконавчої комісії всесоюзних статистичних з'їздів, професором катедри статистики Інституту народнього господарства і Кооперативного інституту. Брав участь у засіданнях Виконавчої комісії всесоюзних статистичних з'їздів та на IV з'їзді (29 січня - 7 лютого 1926 р.), а також на Всеукраїнській статистичній конференції (у листопаді).

Протягом 1926 року найбільше працював над теоретичною статистикою, демографією України та Росії і матеріялами XVI сесії Міжнароднього статистичного інституту. [...]**

6. *Академик Л.М.Яснопольський* був головою Фінансової комісії при Академії наук, був за голову комітету Кабінету антропології та етнології ім. Ф.Вовка, головою Комісії для підготовки II Всесоюзного з'їзду для виучування продукційних сил, професором фінансової науки в Інституті народнього господарства, в Коопертивному інституті та Торговельно-промисловому технікумі, працював у Київському окрдержплані над питаннями економіки м.Києва та Київщини. [...]***

7. *Академик В.Е.Грабар* (позаштатний) був штатним професором I Московського державного університету на катедрі міжнароднього права, позаштатним професором Інституту Карла Маркса в Москві та головував у секції зовнішньої торгівлі Інституту економічних дослідів при Наркомфіні СРСР. [...][4*]

8. *Академик В.Ф.Левитський* (позаштатний) завідував секцією організації сільськогосподарського виробництва при Науково- дослідчій катедрі Харківського сільськогосподарського інституту, був професором на катедрі сільськогосподарської економіки того ж Інституту, керував семінаром з сільськогосподарської економіки вищого типу для аспірантів. [...][5*]

9. *Член-кореспондент проф. С.Ю.Семковський* працював в Українському інституті марксизму, де був членом президії, головою філософсько-соціологічного відділу і керівником Науково-дослідчої катедри філософії, був дійсним членом Харківської науково-дослідчої катедри єврейської культури та керівником секції Київської науково-дослідчої катедри марксизму при [В]УАН. [...][6*]

10. *Член-кореспондент проф. М.О.Максимейко* був членом Комісії для виучування історії західньо-руського та українського права Української Академії наук, професор Харківського геодезичного та землеустрійного інституту та керівник секції українського права при Харківській науково-дослідчій катедрі історії української культури. Р[оку] 1926 далі студіював «Руську

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці О.О.Малиновського.

** Те саме, М.В.Птухи.

*** Те саме, Л.М.Яснопольського.

4* Те саме, В.Е.Грабаря.

5* Те саме, В.Ф.Левитського.

6* Те саме, С.Ю.Семковського.

Правду». Внаслідок тих студій написав розвідку про «Систему поширеної редакції Руської Правди».

II. Праця установ відділу

1. Демографічний інститут

Р[оку] 1926 Інститут працював у складі: директор - акад. М.В.Птуха; штатні наукові співробітники: П.І.Пустохід, М.М.Трацевський, Ю.О.Корчак-Чепурківський (з 1 червня до 1 вересня) і Ю.М.Масютин (з 1 жовтня); постійні позаштатні співробітники: В.К.Воблий, Ю.О.Корчак-Чепурківський (з 11 жовтня), В.А.Кульчицька і К.К.Хлопік; позаштатні наукові співробітники - А.П.Хоменко (з 1 травня) та статистики - М.П.Діденко (з 1 квітня) і Т.П.Королько (з 1 грудня).

Головна праця Інституту в 1926 р. полягала в колективному обробленню статистичних матеріялів для книги: «Людність України, ч.1. Стан населення». До 1 січня 1927 року співробітники Інституту статистично розробили такі питання: 1) кількість і склад людности України за полом та віком у 1897 і 1920 рр. (П.Пустохід і М.Трацевський); 2) імовірні втрати людности України під час війни та революції (П.Пустохід і М.Трацевський); 3) місце народження за переписом 1897 р. (М.Діденко); 4) письменність людности України 1897 і 1920 рр. (М.Діденко); 5) розподіл людности за родинним становищем (М.Діденко); 6) густість людности (П.Пустохід); 7) професійне та соціальне становище людности в 1897 і 1920 рр. (до 1 січня закінчено розробку даних перепису 1897 р. Почав її П.Пустохід, продовжує Ю.Масютин); 8) еволюція людности міст на Україні (закінчує - М.Трацевський); 9) національний склад людности (М.Діденко і Т.Королько до 1 січня закінчили розробку даних перепису 1897 р.).

Відомості розробляють за таким планом: 1) для окремих губерень та повітів України; 2) для повітової та міської людности; 3) для людности в містах понад 100000, од 50-100 тисяч, од 20-50 тисяч і для решти міст. Щоб порівняти, розроблено так само відомості для європейської частини Союзу, а иноді й для азіятських частин його. Всю підготовчу роботу для першої частини Інститут сподівається закінчити навесні р[оку] 1927, а з літа почати розвідку друком. [...]*

2. Комісія для виучування західньо-руського та українського права

У 1926 році Комісія працювала в складі: голова - акад. М.П.Василенко; 2 штатні наукові співробітники - С.М.Іваницький, Л.О.Окиншевич (вчений секретар Комісії); 4 позаштатних постійних співробітників - І.Ю.Черкаський, І.М.Балінський, С.Г.Борисенок і Г.Л.Попов; 9 нештатних непостійних членів Комісії - В.О.Барвінський (з 15 жовтня 1926 р. - Харків), О.С.Добров, В.І.Новицький, В.Д.Отамановський (з 15 жовтня 1926 р. - Вінниця), В.О.Романовський, проф. М.Є.Слабченко (Одеса), П.К.Сосенко (на правах аспіранта), М.Ф.Тищенко і О.В.Юрченко[75]. Окрім того, в роботах Комісії беруть постійну участь акад. О.О.Малиновський та член-кореспондент М.О.Максимейко.

У 1926 році одбулося 33 засіданнів Комісії, де зачитано було доповіді-розвідки, звідомлення про наукові доручення та рецензії на нову літературу. [...]**

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

** Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

У 1926 р. продовжувано колективну працю над складанням «Словника українських юридичних старожитностей». На 1 січня 1927 р. Комісія має вже 9113 карток для цього Словника. Щоб впорядкувати та посистематизувати картковий матеріял, обрано було спеціяльну підкомісію в складі тих членів Комісії, що виписували картки, а саме: І.Ю.Черкаський (голова), С.Г.Борисенок, М.Ф.Тищенко, В.І.Новицький і Л.О.Окиншевич.

Головна робота Комісії полягає в індивідуальних працях-розвідках її членів з історії західньо-руського та українського права.

Персональна наукова праця членів Комісії:

1. *Акад. М.П.Василенко* (звідомлення подано вище в розділі 1, п.1).

2. Штатний науковий співробітник *С.М.Іваницький* студіював питання про форми землеволодіння на Гетьманщині XVII-XVIII вв. Він переглянув і опрацював численну літературу з цього питання та всі його друковані джерела. Найбільше матеріялів зібрав він для питання про колективну форму землеволодіння на Гетьманщині. С.М.Іваницький підготовлює спеціяльну розвідку про землеволодіння на Гетьманщині.

3. Штатний науковий співробітник і вчений секретар Комісії *Л.О.Окиншевич*:

а) Далі збирав матеріял з друкованих та рукописних (збірка О.М.Лазаревського) джерел для роботи про центральні установи Гетьманської України XVII-XVIII вв.

б) Одбув двохмісячне командирування до Москви, де в Древлехранилищі збирав матеріял для цієї ж теми з фондів Малоросійського приказу та Малоросійської експедиції Сенату. Подав Комісії докладне звідомлення про наслідки цього командирування, що має друкуватися у III випуску «Праць Комісії».

в) Написав розвідку «Генеральна старшина на Лівобережній Україні XVII-XVIII вв.», надруковану в 2 вип[уску] «Праць Комісї».

г) Надрукував протягом р[оку] 1926 кілька рецензій на нову літературу з свого фаху.

д) Далі систематично студіював історію українського права. Протягом р[оку] 1926 закінчив студії над історією карного права та частково цивільного, а саме: право і правоздатність, право родинне й право спадкове.

е) Підготував до друку протоколи засідань Комісії, що їх мають друкувати, починаючи з 3 вип[уску], у «Працях Комісії».

4. *І.М.Балінський* далі студіював феодалізм у Польщі, Литві та Україні. Почав писати розвідку «Нариси з історії феодалізму та феодального права в Польщі, Литві та Україні». Початок її, що містить у собі вступ та огляд літератури про феодалізм у Польщі, надруковано у в[ипуску] 2 «Праць Комісії».

5. *С.Г.Борисенок:*

1) Працював над збиранням актового матеріялу для теми про адвокатуру в Литовсько-Руській державі.

2) Одбув командирування до Москви (1 місяць), де в Древлехранилищі розшукував матеріяли для цієї теми, працюючи над рукописними книгами Литовської Метрики.

3) На підставі архівних матеріялів (київських і московських) написав розвідку про «Утворення класу професіональних повірених в Литовсько-Руській державі XVI ст.». Ця розвідка має друкуватися у вип[уску] 3 «Праць Комісії».

4) Написав кілька рецензій на нову літературу з історії права, що їх надрукував у в[ипуску] 2 «Праць Комісії».

5) Опріч Комісії, працював ще в публічній секції Комісії народнього права [В]УАН, як її вчений секретар, та був нештатним викладачем карного процесу на правничому факультеті Інституту народнього господарства.

6. *О.С.Добров* досліджував історію землеволодіння на Україні та інститут купівлі-продажу в праві В[еликого] кн[язівства] Литовського. Надрукував докладну рецензію в 2 вип[уску] «Праць Комісії» на розвідку проф. Р.Лащенка «Ідея права власности на землю на Україні».

7. *Проф. М.О.Максимейко*, член-кореспондент Академії - звідомлення подано вище в розділі I, п.10.

8. *В.І.Новицький* зібрав матеріяли для роботи про соймики в українських і білоруських землях XVI-XVII вв. Крім того, виучував снеми стародавньої Руси. Зачитав на засіданні Комісії свою розвідку: «Снеми Руської землі в XI-XII вв.».

9. *В.Д.Отамановський* далі досліджував за актовими джерелами тему про «Вінницьку міщанську громаду німецького права».

10. *Г.Л.Попов* працював над питанням про коневий звод у праві В[еликого] кн[язівства] Литовського та Українську Кормчу XIII в. Мав од Комісії командирування до окружних архівів кол[ишньої] Київщини. Надрукував у 1 вип[уску] «Праць Комісії» статтю «До історії сусідства на Правобережжі».

11. *Проф. М.Є.Слабченко* надрукував: 1) «Матеріяли до економічно-соціяльної історії України XIV ст.», т.II; 2) рецензію на книгу О.П.Оглоблина «Предкапиталистическая фабрика», «Записки Істор[ично]-філологічного відділу [В]УАН, кн.VII-VIII»; 3) «Бджільництво на Україні та прикре непорозуміння проф. С.Шелухина», «Пасічник», 1926 р., ч.7. На засіданні Комісії проф. М.Є.Слабченко зачитав доповіді про правний устрій Запорожжя та про Запорозький зимовник.

12. *П.К.Сосенко* працював на правах аспіранта, маючи від Укрголовнауки стипендію. Він 1) виучував систематично історію українського права (передісторичні часи та передлитовську добу); 2) досліджував такі питання: а) органічні союзи староукраїнців (сім'я, рід, плем'я); б) територіяльно-громадські одиниці староукраїнців в етнологічнім освітленні (дім, весь, село, верв). Досліджуючи ці питання, П.К.Сосенко використовує фольклорний матеріял.

13. *М.Ф.Тищенко* досліджував питання про гуральницьке право на Гетьманщині. Мав од Комісії, в зв'язку з цією темою, командирування до Харкова на 1 місяць. На підставі київських і харківських архівних матеріялів написав розвідку: «Гуральницьке право на Гетьманщині», що має друкуватися у вип[уску] 3 «Праць Комісії».

14. *І.Ю.Черкаський:*

1) Скінчив писати монографію «Громадський (копний) суд на Україні-Русі XVI-XVII ст.». Вона вже готова до друку.

2) Доповнив новими матеріялами свою статтю про домініяльний (панський) суд на Гетьманській Україні. Її надруковано у вип[уску] 2 «Праць Комісії».

3) Написав рецензію на книжку Р.Лащенка «Про копний суд». Надруковано там же.

4) Далі збирав матеріял для праці про судовий устрій та судочинство козацьких судів на Гетьманщині з рукописних джерел у рук[описному] відділі Всенародньої Бібліотеки України.

5) Був протягом півтора місяця у командируванні до Чернігова, де працював в Історичнім архіві. Докладне звідомлення про це командирування друкуватиметься у в[ипуску] 3 «Праць Комісії».

6) Був головою підкомісії, що складала й впорядковувала картки для Словника української юридичної старовини.

15. *О.Юрченко* почав р[оку] 1926 досліджувати питання про державну територію козацької України.

16-17. Проф. В.О.Барвінський та В.О.Романовський вступили до Комісії наприкінці р[оку] 1926.

3. Комісія для виучування народнього (звичаєвого) права України

Р[оку] 1926 Комісія працювала в складі: голова Комісії акад. О.О.Малиновський, керівничий над працями Комісії проф. А.Е.Кристер, 2 штатних наукових співробітників, 5 постійних позаштатних і 10 позаштатних непостійних співробітників.

У травні 1926 року Комісія поділилася на 2 секції - секція приватного права на чолі з професором А.Е.Кристером і секція публічного права на чолі з академиком О.О.Малиновським.

До секції приватного права увійшли: В.С.Назимов (штатний науковий співробітник), 5 нештатних постійних - Р.А.Безпалов, Є.М.Єзерський, В.А.Камінський (секретар секції), М.М.Товстоліс, Б.О.Язловський і В.І.Базилевич (з окремим дорученням), 7 нештатних непостійних - О.С.Добров, М.К.Левитський, Ф.В.Станішевський, М.Є.Шрамченко, О.М.Чечот, О.М.Ладиженський, М.В.Гордон. У працях Комісії брав також участь В.Г.Кравченко (Житомир).

До секції публічного права увійшли: С.Г.Борисенок (секретар секції і штатний науковий співробітник - з 1 липня 1926 р.) і 2 нештатних співробітників - М.[Г.]Сікорський і В.Ф.Яновський. У працях Комісії брали участь також В.[К.]Воблий, Є.І.Киричинський, Є.В.Саченко-Сакун, Б.В.Селецький, О.В.Юрченко та О.М.Чечот.

До свого поділу на секції Комісія працювала в таких головних напрямках:

I. Збиралися матеріяли звичаєвого права і, передусім, живе, чинне, переважно земельне та родинне право, наукове обслідування яких поставила Комісія на перший план. Цю працю провадили члени Комісії: [Є.М.]Єзерський на Київщині, [Б.О.]Язловський і кореспондент [І.]Калениченко на Полтавщині, [М.Є.]Шрамченко на Чернігівщині, [В.Г.]Кравченко на Волині, [В.А]Камінський на Поділлі, Волині і Чернігівщині. З другого боку увесь час проваджено працю над збиранням звичаєво-правних норм на підставі архівних матеріялів [Р.А.]Безпалов, [О.М.]Чечот, [М.В.]Гордон і [О.С.]Добров.

II. Члени Комісії науково обробляли зібрані матеріяли та розробляли окремі теоретичні питання в галузі звичаєвого права (акад. [О.О.]Малиновський, проф. [А.Е.]Кристер, [Б.О.]Язловський, [В.А.]Камінський, [Є.М.]Єзерський, [М.М.]Товстоліс, [О.С.]Добров і [В.І.]Базилевич).

III. У 1926 р. Комісія почала студіювати історію науки українського звичаєвого права (акад. О.О.Малиновський і В.А.Камінський).

IV. Комісія далі складала картки як бібліографічні, так і з різних ділянок звичаєвого права. Бібліографічна підкомісія, що її засновано було в р[оці] 1922, склала понад 100 нових карток, використавши для них «Журналы Министерства Юстиции» за 1894-1900 рр. і Бібліографічний збірник правничої літератури Соколова. Член Комісії Р.Безпалов протягом звідомного року

виготував близько 1000 карток, що на них занесено характерні риси звичаєво-правних норм, головним чином на підставі матеріялів, що їх попризбірували члени Комісії, а також друкованих джерел. Ці картки разом з попереду складеними становлять чималу збірку, понад 3000 карток.

Діяльність Комісії виявилася:

1) у засіданнях пленуму, де обмірковувано програмові питання, ставлено наукові завдання для кожного з членів Комісії і координовано спільну працю;

2) у виготовленні наукових доповідів, що їх заслухувано на пленарних зборах;

3) в окремих нарадах;

4) в особистій праці кожного з членів, і

5) у друкуванні праць.

Засідань пленуму Комісії відбулося в першому півріччі 18, в другому - 16, а всього - 34, з них 6 організаційних. [...]*

Окремих нарад одбулося 20. На них обговорювано й вирішувано питання, зв'язані з організацією праці взагалі; обмірковувано завдання для окремих членів, а також підготовлювано матеріяли для друкування в збірниках Відділу.

Робота секції приватного права, що до неї увійшла більшість давніх членів Комісії, полягала в збиранні матеріялів та їх науковому історичному та догматичному опрацюванні. Секція передусім звернула свою увагу на виучування родинного звичаєвого права, проводячи досліджування в трьох напрямках, а саме: 1) територіяльному; 2) історичному і 3) співвідношення поміж нормами звичаєвого права та закону.

Норми звичаєвого права беруться, починаючи від найвужчої територіяльної одиниці (село, повіт, округа), причому вони беруться переважно з матеріялів, здобутих через стаціонарне досліджування. Потім рамці території поширюються з тим, щоб, нарешті, охопити всеньку Україну. Норми сьогочасного звичаєвого правопорядку розвинулися почасти з тих норм, що було зафіксовано історичними джерелами, які й досліджуються з цього боку.

Другу, окрему частину праці становить досліджування селянського двору. Загальний план являє такі риси:

а) історія науки про селянський двір (проф. [А.Е.]Кристер);

б) юридична природа селянського двору (проф. [А.Е.]Кристер);

в) селянський двір: 1) у сьогочасному законодавстві ([О.С.]Добров); 2) загально-звичаєвий матеріял щодо селянського двору ([Є.М.]Єзерський); 3) внутрішні стосунки членів двору поміж себе ([Б.О.]Язловський); 4) зовнішнє становище селянського двору та його членів ([М.М.]Товстоліс);

г) огляд наукової бібліографії праць про селянський двір (В.С.Назимов).

Опріч того, кожен з членів Комісії, незалежно від праці в загально поставлених ділянках, працював над окремими питаннями за своїм власним вибором.

Праця членів секції приватного права:

1. *Проф. А.Е.Кристер* був професором цивільного права в Інституті народнього господарства і проректором по навчальній частині, працював над духівницями, маючи на думці написати розвідки про тестаментарне право України, складав програми праць для секції і переводив їх у життя, подавав доповіді, крім того, закінчив вступну, а також першу і другу частину пра-

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

ці про історичні наслідки розвитку заставного права. [...]*

2. *В.С.Назимов,* крім доповідів та участи на засіданнях Комісії, працював над складанням бібліографічного покажчика праць, що торкається общинного землеволодіння, і подав його до Комісії. Праця ця являє огляд 802 розвідок, книжок та статтів. За половину з цих праць подано короткий зміст, а також, мало не за 200 авторів, подано біографію їх. Опріч того, склав докладну програму для збирання матеріялів за общинне землеволодіння, а також програму для збирання матеріялів звичаєвого карного права, додавши до цього покажчика літератури звичаєвого карного права. Протягом червня місяця виконував тимчасово обов'язки бібліотекаря III Відділу.

За дорученням од Комісії провадив бібліографічну працю про Магдебурзьке право та селянський двір.

Нештатні постійні:

3. *В.А.Камінський* виконував обов'язки вченого секретаря Комісії, складаючи протоколи, проводячи листування й беручи постійну та систематичну участь у працях керівника над працями Комісії. Опріч доповідів, працював над збиранням матеріялів про «Отарицю» (на Чернігівщині) та парубоцькі громади на Україні. Нарешті, заходивсь студіювати матеріяли, що виявляють риси життєпису та значіння [П.]Чубинського в історії звичаєвоправних студій. Викладав українську мову в КІНО правникам та на тимчасових юркурсах при губсуді і в Художньому інституті. Протягом червня і серпня перебував у командируванні на Поділлі (Проскурівщина, Кам'янеччина, Вінниччина), Волині (Житомирщина) та Чернігівщині (Чернігів, Остер, Літки). Окрім збирання матеріялів, ужив заходів, щоб встановити зв'язок з місцями, до запрошення кореспондентів і, взагалі, до організації систематичного збирання матеріялів звичаєвого права.

4. *М.М.Товстоліс* провадив досліди над знахідкою за звичаєвим правом України (на підставі Руської Правди, Псковської Судової Грамоти та стародавніх юридичних актів) і виготував цю працю до друку. Опрацював питання про знахідку за Литовським правом і цю працю надрукував у «Збірникові» Комісії західньо-руського права. Студіював інститут застави за звичаєвим правом України. Для цього студіював стародавні пам'ятки права, а також акти юридичні та ті, котрі до юридичного побуту стародавньої доби стосуються, нарешті, історичні акти попередніх судів. Цю працю виготував до друку. Опріч того, склав працю про спільну власність за звичаєвим правом України, що готова до друку.

Провадив розгляд та подав критичну оцінку матеріялів звичаєвого права, а саме:

1) програму до збирання матеріялів за найом пастуха, що її складав [В.Г.]Кравченко;

2) родинне право с.Дубиш на Волині, що зібрав [В.]Прус;

3) спадкове право хутора Зайці на Полтавщині, що зібрав І.Калениченко.

Тепер переводить досвід над питанням про майнові стосунки поміж подружжям за звичаєвим правом України і про заставу за Литовським правом. Викладає лекції в КІНГ та Торговельно-промисловому технікумі з адміністраційного та торговельного права.

5. *Б.О.Язловський* викладав промислове право в КІНГ, збирав матеріяли: 1) що торкаються так званого трудового принципу; 2) працював над пи-

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

танням про ідею репрезентативности в справі виучування звичаєвого права і цю працю виготував до друку; 3) опрацював матеріяли про двір та родинне право хутора Зайці на Зіньківщині, що їх зібрав був І.Калениченко і цю працю теж виготував до друку; 4) опрацював матеріяли за шлюбне звичаєве право сіл, які одвідав під час свого відрядження, а саме: Монастирські Бунищі, Вільбівка, Сари, Хітці, Харківці, Червона Лука і Власівка.

Подав доповіді про згадані вище питання. Опріч того, подав реферата про наслідок праці Комуністичної Академії в справі збирання матеріялів звичаєвого права в РСФРР, а також критичний розгляд матеріялів, що зібрано в с.Луці на Волині і с.Грузевичах на Проскурівщині (привіз В.А.Камінський) і всіх матеріялів на Остерщині, що зібрав їх М.Є.Шрамченко під час командирування.

Тепер працює над питанням про шлюб та персональні стосунки між подружжям за звичаєвим правом України.

6. *Р.А.Безпалов* збирав та досліджував матеріяли цивільного права Київщини та Харківщини; виготував до 1000 карток на підставі праць «Комиссий по преобразованию волсудов 1873-1874 гг.».

7. *Є.М.Єзерський* працював над збиранням матеріялів звичаєвого права, переважно Київщини, на підставі судової практики народнього суду та земсудкомісій, а також власних спостережень над місцевим життям. Склав низку доповідів. Виготував до друку працю про розподіл двору.

Тимчасові нештатні:

8. *О.С.Добров* працював над організацією збирання матеріялів торговельного права за звичаєм.

9. *Ф.В.Станішевський* протягом півріччя був зайнятий збиранням матеріялів родинного права, а разом з тим студіював тії випадки, що торкаються пристосування до життя Земельного кодексу, і закінчує опрацьовувати ці питання.

10. *О.М.Чечот* далі збирав матеріяли духівниць.

11. *М.П.Левицький* збирав матеріяли для доповіді про Магдебурзьке право та його чинність на Україні і подав доповідь.

12. *М.Є.Шрамченко* переводив вибір матеріялу в царині родинного права з Литовського Статуту для праці: «Родинне право за Литовським Статутом». Виконав доручення за відрядженням його до Козелецького та Остерського повітів, де збирав матеріяли до звичаєвого родинного права. Наслідки було подано в окремій доповіді. Окрім того, окремо їздив до Остра для збирання матеріялів звичаєвого права.

13. *В.І.Базилевич* збирав бібліографічні матеріяли до звичаєвого права.

14. *В.Г.Кравченко* збирав і надсилав матеріяли (з Житомира) з права родинного та шлюбного.

Публічна секція Комісії народнього права

Публічна секція Комісії народнього права розпочала свою самостійну діяльність з травня місяця 1926 р. Загальним завданням секції було досліджувати питання публічного народнього права на Україні за наших часів, починаючи з року 1917. Секція визначила головну увагу звернути насамперед на матеріяли, що містяться в революційних архівах та газетах. Загальну працю дослідження різних галузів публічного звичаєвого права було спочатку ж розподілено поміж членами секції.

1. *С.Г.Борисенок* вивчав становище карної юстиції на Україні з 1917 року на підставі звісток, вміщуваних в тогочасних українських газетах. Збирав газетний матеріял для студії над самосудами над карними злочинцями у

1917 році. Написав розвідку: «Сільсуди в сучасній судовій системі України». Працював над складанням програми для збирання судових звичаїв з судоустрою та судопереведення.

2. *В.К.Воблий* студіював питання щодо теорії звичаєвого права. Почав студіювати матеріяли щодо земельних комісій.

3. *Є.І.Киричинському* доручено було складати бібліографію звичаєвого права.

4. *Є.В.Саченко-Сакун* працював над програмою для збирання звичаєвого права щодо майнових злочинів.

5. *Б.В.Селецький* мав збирати звістки по газетах щодо революційного державного права.

6. *М.Г.Сікорський* працював над програмою до збирання звичаїв щодо загальної частини карного права. Переглянено рукописні програми карного права, що їх склала Комісія народнього права складу 1920 року. Склав план особливої частини карного права. Розробив питання про завдання складання програми до збирання звичаїв карного права.

7. *О.М.Чечот* працював в архіві кол[ишнього] губсуду. Переглянув судові справи народніх судів Київського, Остерського та інших повітів за 1919 - [19]22 роки, найважливіші звістки з них виписав на картки. Працював над складанням програми звичаєвого права щодо злочинів особистих.

8. *В.Ф.Яновський* вивчав сільські та волосні органи Київщини за даними Київського окрарху за 1917 рік. Вивчав матеріяли Шепелицької волости, а також Корніївської сільської громади.

Акад. О.О.Малиновський керував працею секції. Складав програму до збирання звичаєвого права щодо причин злочинности. Працював над матеріялами звичаєвого права, що їх зібрав небіжчик проф. О.Б.Кістяківський.

Засідання секції відбувалися щотижня. Були заслухані та обговорені повідомлення членів про поточну працю з обраних тем. [...]*

4. Комісія для вивчування фінансових справ

Комісію засновано було в місяці березні 1926 року. Вона скупчила навколо себе як ті наукові сили Київа, котрі працюють у галузі фінансів, банкової справи та грошового обороту, так і молодих співробітників, що готуються до роботи в цих паростях знання.

Комісія працювала в складі: голова - Л.М.Яснопольський, 6 членів - проф. В.В.Карпеко, проф. П.Л.Кованько, проф. М.І.Мітіліно, М.Д.Плескачівський, М.М.Меєрсон і В.В.Ігнатович та 8 нештатних співробітників: В.А.Лобода, М.Д.Рейнгерц, В.Ф.Яновський, А.Н.Марголін, Я.С.Перетц, М.В.Масленников, Б.Є.Дяченко, Д.М.Сумневич і П.Г.Югов.

5. Правничо-термінологічна комісія

Ця Комісія поновила свою діяльність на Соціяльно-економічному відділі, починаючи з 15 січня 1926 р. у складі кол[ишнього] правничого відділу Інституту української наукової мови.

Працювала вона в складі: голова - І.Ю.Черкаський, секретар - В.І.Войткевич-Павлович та 3 членів - Г.Д.Вовкушівський, А.Л.Дроб'язко і В.О.Крижанівський. Всі члени Правничо-термінологічної комісії вважаються за нештатних наукових співробітників Відділу. Протягом звідомного року відбулося 87 засіданнів, з них 8 присвячено було інформаційно-організаційним питанням; 19 - на обговорення й ухвалу 1898 слів-термінів з українсь-

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

ких джерел, мало не виключно історичних, друкованих та рукописних, правничих актів (з Литовського Статуту, вид[ання] 1566 р. - 476 слів-термінів; Рум'янц[евського] опису, Переяслав[ського] та Київськ[ого] полку, рукоп-[исного] відділу Всенар[одньої] Бібліот[еки] України та Арх[іву] «Юго-Зап[адной] Росії» - 940 слів-термінів; решта з інших джерел), і 60 засідань було присвячено на переклад та редагування, за дорученням од редактора видань III Відділу Академії, наукових розвідок і статтів для різних виданнів III Відділу; окрім того, було зредаговано термінологію й мову в праці Ю.Ясинського «Коротка банківська й комерційна енциклопедія».

У звідомному році, в серпні місяці, побачив світ і «Російсько-український словник правничої мови» під головним редагуванням акад. А.Ю.Кримського - робота Комісії, починаючи з р[оку] 1919. Цю працю Комісія закінчила ще в червні місяці 1924 р., але, з незалежних од Академії й Комісії причин, видання друком цієї праці так загаялося.

6. Окремі наукові доручення Відділу

I. Штатних наукових співробітників було двоє:

1. О.А.Плевако, прикомандированый до Катедри економії, торгу та промисловости акад. К.Г.Воблого, далі збирав матеріяли, провадячи иноді попередню їх розробку з історії економіки цукро-бурякової промисловости України та Росії.

Брав участь у роботі і секретарював в Семінарі для виучування народнього господарства України, де й зачитав 2 доповіді*, окрім того, брав участь у роботах комісії для складання російсько-українського словника економічної термінології в Інституті української наукової мови і в переведенню перепису людности м.Київа 1926 року.

2. М.М.Трацевський, прикомандированый до Демографічного інституту (див. вище: Демогр[афічний] інститут).

II. Нештатних наукових співробітників з окремими дорученнями було троє:

1. В.І.Базилевич, прикомандированый до Комісії для виучування звичаєвого права (див. вище).

2. М.В.Кістяківська, прикомандирована до бібліотеки Відділу.

3. О.М.Лапоногов, прикомандированый до Катедри економіки, торгу та промисловости, був штатним викладачем (асистентом) 1 категорії Інституту народнього господарства на катедрі економічної географії і нештатним викладачем з тої ж дисципліни в Кооперативному інституті.

Ще в 1924-[19]25 рр., при переведенні обслідування торговельних морських портів України, за дорученням од акад. К.Г.Воблого, було окремо виділено питання про нашу зовнішню хлібну торгівлю, зважаючи на її надзвичайно велику вагу як у роботі портів, так і для народнього господарства. Але розміри й завдання праці не дозволяли тоді всебічно висвітлити це важливе питання.

Для розробки його О.М.Лапоногов навесні 1926 р. відвідав бібліотеки й архіви м.Одеси, де знайшов багатий матеріял про хлібну торгівлю й сільське господарство нашої степової смуги, а літом двоє місяців працював у бібліотеках та архівах Ленінграду, де найбільше часу присвятив обробці матеріялів архіву кол[ишнього] Міністерства торгу та промисловости. У Київі використовував матеріяли бібліотек та опрацював те, що зібрано в Одесі та Ленінграді.

---

* Див. «Додатки»

Увесь зібраний за 1926 рік матеріял стосується до історії нашої хлібної торгівлі з часів реформи 1861 р. аж до Жовтневої революції. Матеріял цей, що має скласти перший том праці «Хлібна торгівля України», почасти вже опрацьовано й виготувано до друку. Роботу буде видано накладом Академії наук у 1927 р. Другий том праці буде присвячено сьогочасній хлібній торгівлі від революції до наших днів. У 1926 р. проводилася робота над закінченням обробки першого тому й збиранням матеріялу для другого.

7. Бібліотека Відділу

У бібліотеці працювало двоє осіб: штатна бібліотекарка Відділу Г.І.Каманіна і прикомандирована до бібліотеки М.В.Кістяківська. За 1926 р. бібліотека набула 3351 книг[у], з них Археографічна комісія подарувала - 1039; акад. М.П.Василенко - 454; куплено з книгозбірні [А.Д.]Стороженка - 1451; решта книжок надійшла, головним чином, в порядку обміни. Виписано низку періодичних видань тощо.

За рік переписано 1570 книжок, що для них написано 3280 карток (з них М.В.Кістяківська 400), мало не всю кол[ишню] бібліотеку Комісії звичаєвого права занесено до загального інвентаря і написано для неї картки. Видано за рік для користування 720 книжок, з них 257 додому науковим співробітникам Академії. Деякі перешкоди в нормальній роботі бібліотеки та до того багато додаткової праці виникли через капітальний ремонт, що провадиться в будинку Академії. Довелося навіть зовсім закрити її на півтора місяці.

8. Семінар для виучування народнього господарства України

Семінар працював під керівництвом акад. К.Г.Воблого і складався з 15 членів, а саме: 1) А.Д.Балясний; 2) В.Воблий; 3) Р.Вольтман; 4) П.Деконський; 5) П.Леончук; 6) Ю.Масютин; 7) З.Орлова; 8) В.Пилипенко; 9) О.Плевако; 10) С.Подгаєць; 11) Ю.Сонні; 12) Г.Таран; 13) М.Трацевський; 14) Шутяк та 15) Ю.Черняхівський.

На початку ж року, до свого від'їзду з Київа, в працях Семінару брали участь ще: А.А.Борецький, Ю.Дем'янчук, П.Остроушко, О.Радзимовський, І.Сушко та Р.Шадаєва.

Секретарем Семінару перебував О.А.Плевако. [...]*

9. Семінар для виучування цивільного права

Протягом звідомнього року в Семінарі, як і минулого року, працювало двоє осіб, що закінчили юридичний факультет КІНГ - М.Черняхівський та В.Завітневич. Наприкінці року подав заяву про вступ до Семінару [С.]Білецький, що закінчив юридичний факультет.

Працю співробітників Семінару проваджено у двох напрямках - члени Семінару продовжували свою наукову теоретичну підготовку, вивчаючи детально та монографічно питання так званої загальної частини цивільного права (головним чином теорію юридичних актів, а також право речове). Простудійовано право власности, володіння, сервітутне право і мало не закінчено право заставне.

Другий напрямок роботи полягав у самостійній науковій розробці окремих тем, а саме: теорії володіння, вивчення селянського двору та питання про захист землекористування. Останні дві праці виготувано до друку.

Працю проваджено увесь час під безпосереднім керівництвом проф. А.Е.Кристера. Окрім того, слід зауважити, що члени Семінару здобували

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

матеріяли для своєї наукової роботи в Семінарі з судової та нотаріяльної практики. Це тому, що одночасно з студіями в Семінарі вони відбували відповідний їх фахові стаж.

Студії протягом року одбувалися цілком нормально.

10. Товариство економістів

На перше січня 1927 року загальне число членів становило 167 чоловік, з того: дійсних членів - 134, членів-співробітників - 9, членів-кореспондентів - 24.

Склад президії: голова Товариства - акад. К.Г.Воблий, заступник голови - проф. Г.О.Кривченко, члени: проф. А.І.Ярошевич[76] і А.С.Синявський, секретарі: О.М.Лапоногов і О.А.Плевако. Протягом року кількість членів збільшилася через те, що вступили нові. До президії було обрано на члена проф. А.І.Ярошевича (замість В.Г.Ганчеля). Відкрито дві філії Товариства в Черкасах та Гуманю*. [...]**

Останніми часами особливо жваву роботу розгорнула кооперативна секція. З її доповідів великий інтерес викликала доповідь акад. К.Г.Воблого про місце і досягнення споживчої кооперації в крамообігові УСРР. Серед инших слід зазначити І.Ф.Омельченка - «Кооперативна література на Україні» та Каганова - «Робітнича кооперація в Київі».

Робота філій допіру налагоджується, хоча вже було зроблено кілька доповідів на тему переважно біжучого моменту з місцевого життя. Завдання філіялів Тов[арист]ва в тому й полягає, щоб стежити за економічним життям району, фіксувати прояви його і збирати матеріял, що його розроблюватимуть члени філії. Висновки з праці мають зачитувати чи то в секціях Тов[арист]ва, чи на пленарних засіданнях, залежно від питання. Надалі передбачається, що члени Тов[арист]ва відвідуватимуть філії, щоб робити там доповіді і допомагати їм у роботі.

11. Правниче товариство

За голову Тов[арист]ва попереду був акад. М.П.Василенко (до 27 квітня), а коли він одмовився, Відділ обрав на голову акад. О.О.Малиновського; тов[аришем] голови був проф. А.Е.Кристер, секретарем Б.О.Язловський. В складі членів протягом 1926 р. змін не було.

Діяльність Товариства полягала в прилюдних доповідях та інформаціях про новини закордонної літератури та судової практики. [...]***

Р[оку] 1926 життя Відділу де в чому покращало. Найбільше страждає Відділ од того, що було мало молодших штатних наукових співробітників та від того, що вони одержують таку мізерію, що жити з неї не можна (65 крб. на місяць). Замість 7 молодших наукових співробітників Відділ має на 1 січня 1927 року - 9**. Їх аж надто мало, щоб розгорнути планомірну наукову діяльність навіть тих установ Відділу, котрі вже існують, не кажучи вже про ті, що бажано було б заснувати. Збільшилися також науково-операційні кошти на оплату деякої праці позаштатних наукових співробітників.

Велику вагу мали для систематичної наукової роботи Відділу асигнування 1400 крб. на командирування в межах СРСР. Ці командирування дали, нарешті, можливість одним співробітникам закінчити свої розвідки, а другим - збирати матеріяли, що без них не може йти навіть сама праця установи

---

* Мається на увазі - Умані.

** Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

*** Знято відомості про наукові доповіді та надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

** Так у документі.

(стаціонарні дослідження звичаєвого права, вибірки з архівних і друкованих джерел відомостей з демографії України тощо). Вперше також в 1926 р. відпущено було більше-менше значні кошти на купівлю книжок, передплату журналів тощо.

У зв'язку з цим, а також з загальним покращенням стану наукових робітників м.Київа і з збільшеними можливостями друку Академії робота Відділу в 1926 році розгорнулася ширше і призвела до значно більших наслідків, ніж у році 1925.

ЗВІДОМЛЕННЯ УПРАВИ АКАДЕМІЇ НАУК ЗА 1926 РІК

Запроваджений в життя з 1925 року твердий бюджет, більш-менш регулярне одержання коштів (якщо не рахувати затримок на початку кожного кварталу), так само збільшення, порівнюючи з попереднім роком, асигнувань на науково-операційні потреби до 268 проц., на видавництво до 353 проц., на господарчі витрати до 183 проц. - дало спромогу 1926 року наблизити умови праці академичних установ мало не до нормального стану. Окрім забезпечення їх приміщенням, освітленням й опаленням, матеріялами для праці й коштами на відрядну роботу, значною мірою за цей рік поповнено бібліотеки, придбано чимало музейних колекцій, устатковано певною мірою лабораторії й кабінети. Поруч з працею в них почались і планомірні екскурсії для збирання матеріялу по першоджерелах, поновилися командирування за кордон, широко розвинулося видавництво...*

Проте до піднесення роботи на рівень, якого вимагає становище Академії й потреби життя, стояло і в 1926 році багато перешкод. Серед них Управа вважає за потрібне відзначити:

а) низьку оплату праці співробітників, порівнюючи з оплатою по инших галузях праці, і навіть з оплатою співробітників вищих шкіл. Найбільше це відчуває в Академії технічний персонал, що примушений віддавати їй усенький свій робочий час;

б) занадто скорочений штат співробітників, внаслідок чого Академія не тільки не може охопити всі, хоча б головніші, парості знання, але розробляти в повному обсягові й ті дисципліни, для яких засновано в Академії катедри, бо не кожна з них має при собі штатних співробітників, а коли котрась має, то лиш одного або двох. Щодо технічного персоналу, то серед нього помічається велика переобтяжність працею, зокрема це треба сказати про канцелярію Управи, де за штатами 1925 р. скорочено в 1926 році три посади, не вважаючи на те, що з розвитком Академії природньо збільшується й кількість канцелярської роботи, і що, крім академичних установ, канцелярія Управи з 1926 року обслуговує ще й три науково-дослідчі катедри;

в) недостатність асигнувань на операційні витрати, що спричиняється до зменшення обсягу роботи й повільного виконання чергових завдань;

г) недостатність асигнувань на капітальний ремонт будинків, в яких він не переводився вже більш, ніж 15 років, дарма що деякі з них дуже попсовано за громадянської війни;

д) брак взагалі приміщень, що вже тепер позбавляє академичні музеї змоги розгортати свою роботу, а багатьох співробітників примушує працювати не в Академії, а у себе вдома, за несприятливих для роботи обставин. Щоб запобігти цьому, необхідно добудувати й передати Академії на розі вулиць В.Леніна й В.Короленка сусідній з академичним будинок, що призначався для колишньої Ольгінської гімназії.

---

* Крапки в документі.

Треба сподіватись, що тепер, коли особливу увагу уряду звернено на культурний фронт, ці перешкоди незабаром буде усунено.

Майно Академії

У Київі Академії належить дев'ятеро садиб. Докладні відомості про них подано в «Звідомленні Академії» за р[ік] 1925.

Поза межами Київа Академія володіє:

а) у Карлівському районі, на Полтавщині, степовою (на 180 десятин) дільницею цілини, що її закріпив за Академією ВУЦВК 27 жовтня 1925 року. Дільниця ця року 1926 перебувала в оренді місцевих селян, і наукової роботи на ній поки що не проваджено;

б) у Жукинському районі, на Київщині, - лісова (на 1,08 десятин) дільниця, що її український Наркомзем 7 травня 1926 року передав Академії для потреб Дніпрянської біологічної станції.

Вартість рухомого майна Академії, за щонайнижчою розцінкою його, становить 439417 крб. 46 коп.

Воно складається:

а) з книжок - 157533 томи на суму (безмірно нижчу од дійсної) 134054 крб., з них придбано в 1926 році 25041 том на суму 13316 крб.; найкоштовніше придбання цього року - це бібліотека покійного академика [В.С.] Іконнікова - 22030 томів історичного змісту. Ціну книжним унікам і рукописам визначити нема змоги;

б) з музейних колекцій - 52356 речей на суму 121574 крб. 86 к[оп.], з них придбано в 1926 році - 681 річ на суму 2589 крб. 86 коп.

Коли виключити придбане року 1926 за гроші, то решту музейних речей, так само, як і книжок, становлять або подаровані Академії од її співробітників, або ті, що надійшли до неї як пожертви від сторонніх осіб знову-таки завдяки енергії її співробітників;

в) з устаткування лабораторій і кабінетів Фізично-математичного відділу - 2409 речей на суму 28746 крб., з них придбано в 1926 році - 1673 речі на суму 20602 крб.;

г) з книжкового складу Академії, що нараховує 108542 томи на суму 115284 крб. 10 коп. Це, по-перше, видання самої Академії - 77747 томів у 110 назвах на суму 76215 крб. 25 коп.; по-друге, видання колишньої Київської комісії для розгляду давніх актів та ті, що виходять під фірмою Академії, але не її коштом (як-от деякі видання Держвидаву та Книгоспілки), - 30795 томів у 145 назвах на суму 39068 крб. 85 коп.;

д) решту рухомого майна становлять 148 малюнків, оцінених у 1140 крб.; 1044 дрібні речі господарського вжитку на суму 8853 крб. 50 коп. та 1829 речей канцелярського устаткування на суму 29765 крб.

Щодо Хімічної лабораторії, яку заснував акад. В.Г.Шапошников у Київському політехнічному інституті, то передати її Академії правління Інституту поки що одмовляється, не вважаючи на повторну постанову Укрнауки від 29 січня 1926 року. Очевидячки, доведеться Академії закладати лабораторію цілком нову.

Прибутки та видатки Академії

На всі потреби свої року 1926 Академія витратила 368432 крб. 86 коп., або на 76 проц. більше, ніж у році 1925, і на 316 проц. більше, ніж у році 1924*.

* Всенародня бібліотека і Музей мистецтв, кол[ишній] ім.Ханенків, мають свій окремий бюджет. *Примітка в документі.*

Із зазначеної суми Академія одержала:

а) від Наркомату освіти 366899 крб. 14 коп. (до цієї суми зараховано вартість надісланого од Наркомату наукового приладдя - 2186 крб. 66 коп. та одного вагону вугілля - 403 крб. 20 коп.);

б) від окрвиконкомів: Полтавського - 248 крб. 75 коп. та Прилуцького - 394 крб. 25 коп., разом 643 крб. - на археологічні досліди в межах їхніх округ;

в) від осіб, що живуть в академичних будинках, які знаходяться в безпосередньому віданні Управи - платня за квартиру й комунальні послуги 442 крб. 57 коп.;

г) від продажу старого майна, що вже не придатне для вжитку - 438 крб. 15 коп.;

д) випадкових надходжень - 10 крб.

Слід зазначити, що року 1926 Академії було призначено з Всесоюзного фонду дотацію в розмірі 150000 крб., але за постановою Наркомосу УСРР, через якого переказано ці гроші, Академія одержала з них тільки 48500 крб., решту ж розподілено між иншими установами (Всенародньою Бібліотекою та зовсім сторонньою установою - Музеєм культів і побуту).

По окремих статтях витрати розподіляються так:

1) платня штатним співробітникам - 179479 крб.;
2) утримання місц[ев]кому - 1795 крб.;
3) нарахування на соцстрах - 17948 крб.;
4) науково-операційні потреби - 63619 крб. 86 коп., а саме:
   а) поповнення бібліотек - 13316 крб.;
   б) придбання музейних речей - 2589 крб. 86 коп.;
   в) устаткування лабораторій та кабінетів - 20602 крб.;
   г) придбання матеріялів для лабораторної і кабінетної праці - 6626 крб.;
   д) складання карток, виготування малюнків, діяграм, копіювання документів - 20486 крб.;
5) наукові експедиції - 9288 крб.;
6) видавництво - 65037 крб.;
7) службові командирування - 480 крб.;
8) канцелярські витрати - 930 крб.;
9) пошта, телеграф і телефон - 517 крб.;
10) господарські видатки - 12009 крб., а саме:
   а) утримання будинків - 1787 крб.;
   б) комунальні послуги - 1405 крб.;
   в) паливо - 6283 крб.;
   г) придбання і ремонт інвентаря - 1536 крб.;
   д) транспорт - 998 крб.;
11) ремонт будинків Академії - 17330 крб.

Звичайно, ці голі цифри не дають певного і повного уявлення про фінансово-оперативний стан Академії. Його можна б зрозуміти, тільки порівнявши, напр[иклад], з фінансовим станом Всесоюзної Академії. Зробивши таке порівняння, побачимо, як мало ми ще можемо витрачати на науку, і як багато нам лишилося йти до цілком нормального задоволення потреб Академії та її наукових установ і співробітників.

«Звідомлення Української Академії наук у Київі за 1926 р.» - К., 1927.

№94

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ П'ЯТОГО ЗАСІДАННЯ ВЕЛИКОЇ ПРЕЗИДІЇ УКРНАУКИ ПРО ПЛАН РОБОТИ КАФЕДРИ ЄВРЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

29 січня 1927 р.
м.Харків

Ухвалили:

Заслухавши доповідь т. [Н.І.]Штіфа про план роботи Катедри єврейської культури при ВУАН, Велика президія Укрнауки постановляє:

1) Затвердити загальний план роботи Катедри і рахувати, що лінія, яка намічена Катедрою, відповідає тим завданням, що стоять перед євр[ейською] науковою роботою, а саме: вивчення головним чином євр[ейської] сучасної культури на підставі живої євр[ейської] мови, рахуючись з тою всебічною роботою, що радвлада проводить серед єврейських мас.

2) Рахувати принціпово за доцільне організацію в 1927-[19]28 рр. додатково соціяльно-економичної секції при Катедрі. Здійснення цієї науково-дослідчої роботи до 1 жовтня [19]27 р. покласти на тимчасову комісію при історичній секції.

3) Для переведення бібліографичної роботи зорганізувати бібліографичний кабінет при Катедрі з бібліографичною комісією при ньому, що має обслуговувати всі секції Катедри.

4) Рахувати за необхідне, аби замісць окремих етнографичного кабінету та історично-етнографичного музею існував би лише один історично-етнографичний кабінет, [що] має бути зорганізований при Катедрі, а не при її окремих секціях.

5) Доручити Катедрі переглянути склад, намічений при різних секціях постійних комісій з метою їх скорочення та злиття рідних по завданням комісій, а також більш послідовно та рівномірно розподілити їх між окремими секціями.

Про зроблені зміни повідомити Укрголовнауку та Раднацмен[шостей] Наркомосу.

6) Маючи на увазі, що систематична науково-дослідча [робота] сучасної євр[ейської] культури почалася лише при радянській владі, і що цій роботі не залишилось від минулого часу ні методів роботи, ні відповідних наукових діячів, вважати, що сучасний склад Катедри взагалі відповідає свойому призначенню і при сучасних умовах з'являється єдиним, що може перевести євр[ейську] науково-дослідчу роботу в напрямку, що відповідає цілям, що поставлені перед Катедрою Наркомосом.

7) Звернути увагу ВУАН на те, що деякі співробітники Катедри Укрнаукою намічені на їх посади тимчасово і що Головнаука та Раднацмен[шостей] вживають всіх заходів до того, щоб притягнути до роботи наукової Катедри найкращі сили, що можуть бути прийняті в рахунок.

8) Вважати, що Катедра повинна залишатись при ВУАН і просити ВУАН переглянути питання про Катедру в вищезазначеному напрямку з тим, щоб Катедра одержала дійсну можливість приступити до своєї роботи в найближчий термін.

9) Для зміцнення роботи Катедри рахувати за необхідне ввести з 1 лютого ц.р. до штату Катедри двох наукових співробітників, ще 4 аспірантів та

діловода, зняв[ши] з бюджету Катедри т. Маневича, яко не відповідаючого теперішній роботі Катедри*.

11) Просити НКО доручити ФЕУ вишукати відповідні засоби, щоб забезпечити нормальну роботу Катедри, а також задоволити клопотання Катедри про видачу її грошів** в поточному році на приміщення, опалення та освітлення, на придбання меблі[в] та ремонту помешкання***, на учбову частину Катедри і т.п.

12) Вважати за доцільне[4*] видання в поточному році 40 друкованих аркушів Катедри. Для[5*] забезпечення видавництва переказати одноразово в III кварталі 1000[6*] крб.

13) Доручити Катедрі надати в найближчий термін положення про Катедру для затвердження його Наркомосом та надання його до Раднаркому.

Голова [Укрнауки] *Я.Ряппо*
Секретар *В.Ведь*

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.561, арк.26-28. Оригінал. Машинопис.

№95

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ШОСТОГО ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРНАУКИ НА ДОПОВІДЬ УКРАЇНСЬКОГО АРХЕОЛОГІЧНОГО КОМІТЕТУ ПРИ ВУАН ПРО ЗАХОДИ ЩОДО ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДНІПРЕЛЬСТАНУ

31 січня 1927 р.
м.Харків

Президія Укрнауки ухвалює:

а) в справі дослідження Дніпрельстанівської території:

1) Погодитися з основними засадами доповідної записки.

2) Удатися до ЦСУ з проханням провести статистичне обслідування Дніпрельстанівської території.

3) Удатися до ВУФКУ з проханням зафіксувати у відповідних кінознімках: природу Дніпрельстанівської території, побут населення, пам'ятки старовини.

4) Доручити Дніпропетровській окрінспектурі в порозумінні з Дніпропетровським музеєм та Краєвою інспектурою по охороні [пам'яток матеріяльної культури] подбати про підготовку кадрів робітників на місцях по доглядові за пам'ятками мат[еріяльної] культури під час проведення робіт по збудуванню Дніпрельстану.

---

* Далі рукою Я.Ряппо закреслено: «Утримання завідуючого Катедри з 1 січня ц.р. призначити 180 крб., зав[ідуючим] секціями по 120 крб. на м[іся]ць, 3 аспірантам по 100 крб. і іншим по 60 крб. на м[іся]ць. 10) Рахувати за доцільне допустити до праці в Катедрі кандидатів до аспірантури».

** Далі закреслено: «1200 крб.»

*** Далі закреслено: «і т.п. 1000 крб».

4* Слово «доцільне» вписано замість слова «необхідне».

5* Після слова «для» закреслено слово «частичного».

6* Число «2000» виправлено на «1000».

5) Доручити ВБУ та УНІК складання повної бібліографії Дніпрельстанівської території.

6) Доручити Дніпропетровському музеєві та Дніпр[опетровській] краєвій інспектурі по охороні [пам'яток матеріяльної культури] складання мап до іст[орії] мат[еріяльної] культури Дніпрельстанівської території.

7) Утворити при [В]УАН Комісію по дослідженню Дніпрельстанівської території й доручити їй за один м[ісяць] розробити план дослідів на цій території протягом часу збудування Дніпрельстану.

8) Доручити УАК розроблення плану дослідів у галузі археології та іст[орії] мистецтва і організацію їх навесні 1927 р.

9) Від Комісії [В]УАН по дослідженню території Дніпрельстану дати постійного уповноваженого її при головному інженерові Дніпрельстану.

б) в справі скликання Укр[аїнського] арх[еологічного] конгресу та археологічних конференцій:

1) Погодитись з основними засадами доповідної записки.

2) Про археологічні конференції підняти питання на черговому з'їзді Головнаук республік Союзу.

3) Скликати І Український археологічний конгрес у Київі в вересні 1928 р.

4) Доручити УАК організацію підготовчих комітетів до влаштування Конгресу.

5) Зняти клопотання перед РНК про відпуск на потреби підготовчої роботи з сум цього року 1800 крб., рахуючи витрати по трьох комітетах: у Харкові, Київі та Одесі.

в) в справі дослідження території зазначених вище районів Київщини, одведеної під полігон:

1) Погодитися з основними засадами доповідної записки щодо цього питання.

2) Клопотатись перед УВО про відпуск 4702 крб. на дослідження зазначеної території.

г) в справі підтримання найвидатніших пам'яток українського монументального мистецтва:

1) Доручити [В]УАН подати доповідну записку й кошторис потрібних витрат для цього.

2) Вдатися до РНК з клопотанням відпустити потрібні для вищезазначеного кошти на черговий рік. [...]*

Голова [Укрнауки] *М.І.Яворський*
Секретар *В.Ведь*

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.561, арк.29-30. Оригінал. Машинопис.

---

* Знято пропозиції про видання наукових праць та обрання на дійсних членів УАК.

№96

ЛИСТ АКАД. М.С.ГРУШЕВСЬКОГО ЗАСТУПНИКУ НАРКОМА ОСВІТИ УСРР Я.П.РЯППО ПРО ЗБІЛЬШЕННЯ ШТАТНИХ ПОСАД В ІСТОРИЧНИХ КОМІСІЯХ ВУАН

[Не пізніше лютого 1927 р.] *

Многоуважаемый Ян Петрович!

Пользуясь присутствием в Харькове секретаря Наук[ово]-досл[ідчої] кафедри історії України** С.В.Глушка (он же член бюро Історичної секції Академії), я поручил ему предложить Вашему вниманию некоторые неотложные и крайне тревожащие нас вопросы. Насколько я понимаю, мои представления относительно штатов и бюджета 1927-[192]8 гг. наших учреждений в Академии совершенно не были приняты в расчет при обсуждении этих штатов Укрнаукою, хотя на заседании Малой Президии 31 января было признано необходимым при рассмотрении штатов Ак[адемии] 1927-[192]8 гг. провести увеличение числа штатных должностей в исторических комиссиях. Я просил как неотложно необходимые*** 7 должностей, если это неосуществимо, я прошу хотя бы четыре в тех комиссиях, которые в настоящее время не имеют ни одного сотрудника. Я прошу также провести новые назначения по Кабинету примитивной культуры, которые дадут возможность в известной мере компенсировать отсутствие остальных трех проектированных должностей в наступающем году.

Вы поймите мое крайнее огорчение и почти отчаяние, если вспомнить все те обещания, которые мне делались в продолжении трех лет, что моя научная работа получит поддержку, а теперь меня снова оставляют у разбитого корыта. Даже не посмотрели в те сметы и планы, которые требовалось представить, и оставили меня без ничего.

Я, конечно, не хочу, чтобы для меня отбирали места уже розданные другим учреждениям, но в рамках бюджета НКО должны найтись возможности, по крайней мере для этого необходимого минимума продолжения работы. В прошлом году я не получил ничего из того, что было подано через Академию. В этом году мы приняли все меры: с апреля подавали всякие записки, планы и т.д. и Вы своевременно поставили эти вопросы в Президии. И вот такой финиш! Я убедительнейше прошу Вас исправить допущенный недосмотр. Прося извинить дефекты моего письма, вызванные крайним моим огорчением, остаюсь с совершенным почтением.

М.Грушевский

Внизу документа резолюція Я.П.Ряппо: «Укрнаука т. [Ю.І.]Озерському[77].

Прошу розглянути справу акад. М.Грушевського. 29/VII. *Я.Ряппо*».

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5915, арк.57-57 зв. Оригінал. Машинопис з авторськими правками М.С.Грушевського.

---

* Дату встановлено за суміжними документами.

** Так у документі.

*** Підкреслено в документі.

№97

ЛИСТ АКАД. П.К.КОЗЛОВА АКАД. В.І.ЛИПСЬКОМУ З ПОДЯКОЮ ЗА ГОСТИННІСТЬ І МОЖЛИВІСТЬ ВИСТУПИТИ З ДОПОВІДДЮ НА ЗАСІДАННІ ФІЗИЧНО-МАТЕМАТИЧНОГО ВІДДІЛУ ВУАН

1 березня 1927 р.

Дорогой Владимир Ипполитович!

Покидая Киев, я прошу тебя засвидетельствовать мою глубочайшую благодарность [В]УАН за ту честь, которую она мне оказала, назначив ради меня торжественное заседание (вместе с другими учеными обществами Киева), выслушавших мой доклад в заседании Физ[ико]-матем[атического] отделения и дав мне возможность ознакомиться с целым рядом ее учреждений.

Весьма признателен и за то теплое гостеприимство, которое оказала мне Академия. Я тут чувствовал себя в своей среде. Я был удивлен, как в короткое и необыкновенно трудное время, можно сказать из ничего, возникло огромное учреждение, одушевленное национальной идеей и ведущее огромную работу, учреждение, с которым, по словам В.И.Вернадского, после немногих лет существования уже нельзя не считаться.

Я обдумал твое предложение и, хотя оно оч[ень] нелегкое, но постараюсь его исполнить. Хотел бы только, чтобы работа появилась на русском языке как потому*, что, как я убедился, от хладных Финских скал до Великого океана я находил множество людей, которые интересуются моими работами (не говоря уже о заграницe), а главное то, что я привык к ответственности за каждое написанное мной слово, а зная недостаточно твой родной язык, я не мог бы нести этой ответственности.

Не имея возможности поблагодарить лично каждого из членов Академии, я прошу тебя принести всем вместе и каждом[у] в отдельности мою искреннюю благодарность.

Крепко жму твою дружескую руку.

Твой [*П.К.*] *Козлов*[78]

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26372, арк. 3. Автограф.

№98

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА АКАД. Є.П.ВОТЧАЛА КОМІСІЇ ВУАН З ПРОВЕДЕННЯ ВСЕСОЮЗНОГО З'ЇЗДУ ВИВЧЕННЯ ВИРОБНИЧИХ СИЛ СРСР ПРО ПІДГОТОВКУ МОЛОДИХ НАУКОВИХ КАДРІВ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОСЛІДНИХ ТА СЕЛЕКЦІЙНИХ СТАНЦІЙ

6 березня 1927 р.

По вопросу о подготовке кадров молодых научных работников и научно подготовленных деятелей для с[ельско]х[озяйственных] опытных и селекционных станций.

1. Я согласен с положением, принятым комиссией: существующий порядок в этом важном государственном деле нуждается в коренных поправках. Иначе страна скоро начнет терять то положение, которое она имеет на международном состязании. Придется или мириться с неизбежным след-

* Словосполучення «как потому» - вжито автором.

ствием такого положения - положением промышленного и хозяйственного уровня, или прибегнуть к импорту иностранных научно подготовленных сил (и значит, пойти на новый вид экспорта валюты).

2. Вопрос этот сложен. Он подробно разбирается в других записках. Сделаю лишь добавление:

I. Научно-исследовательские кафедры* на Украине имеют в числе дефектов своей постановки, на мой взгляд, 2 основных:

1) Молодые научные работники лаборатории - ассистенты, преподаватели - как «сотрудники» - не получают жалованья и несут обязанности за честь иметь это звание - писать отчеты.

Отчеты необходимы и сразу платить жалование нельзя. Но если эти молодые люди покажут, что они действительно ведут* серьезные научные работы, а не просто «отписываются» по этой части, то после отзыва Академии наук такие молодые люди должны получать жалованье. Опыт всех стран показывает, что именно из этих* кадров выходит главная масса научных работников.

За 3 года аспирантуры молодой человек обычно успевает лишь дать возможность окрепнуть надеждам, на него возлагаемым. Дальше он идет в ассистенты или преподаватели вуза, или на станцию в качестве сотрудника по научной части. Только тут он окончательно формируется. Здесь ему особенно важна материальная поддержка, - ибо как раз эти должности всегда у нас связаны с малыми окладами. Конечно, жалованье должно платиться лишь до того момента, когда работа молодого человека оборвется. Отчетность должна докладываться Академии наук.

2) Бывают случаи, что на кафедре получает жалованье только заведующий, - остальные работают бесплатно. Это ставит дело кафедры глубоко ненормально. Ни один молодой ученый не должен иметь только одного* учителя. Это даст узкий кругозор, редкую специализацию, часто глубокий «провинциализм». С таким порядком вещей надо бороться*. Необходимо общение со специалистами ряда специальностей. Необходимо, значит, оплачивать всех (по возможности) членов кафедры (хотя бы сдельно), требуя от них научной работы; это главное, ибо учить можно не столько «сказом», сколько «показом» (как говорят в деревне и в научных кругах).

3) Средства, отпускаемые в распоряжение кафедры, пока невелики. Быть может, пока их вообще должна давать заинтересованная отрасль промышленности; но от такого порядка вещей сильно пострадать может ряд ценных теоретических работ. Наконец, не на все может дать деньги промышленность, по чисто формальным основаниям.

Вот почему надо желать, чтобы возможно скоро настало время, когда ассигнования на кафедры будут подняты.

4) Надо всячески облегчить для научных лабораторий получение приборов и книг из-за границы.

II. Наши вузы ныне приноровлены к созданию масс деятелей для практических назначений. Для научных работников нужны дополнительные семинары повышенного типа*, по основным предметам их специальности.

---

* Підкреслено в документі.

Подобные семинары кое-где уже существуют. Надо дать им более широкое распространение и поставить в связь с н[аучно]-исследовательскими кафедрами.

Д[ействительный] член У[краинской] Академии наук *Е.Ф.Вотчал*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.12996, арк.1-2. Автограф.

№99

СТАТУТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ КАФЕДРИ МАРКСИЗМУ-ЛЕНІНІЗМУ ПРИ УКРАЇНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ НАУК*[70]

*[11 березня 1927 р.]***

I. Загальні засади***.

1. Науково-дослідча катедра марксизму-ленінізму при [В]УАН являється вищою науковою установою в справі дослідження марксизму-ленінізму та підготовлювання марксівських наукових сил в ділянці суспільних наук, зокрема викладачів вищих шкіл.

2. Науково-дослідча катедра марксизму-ленінізму знаходиться в м.Київі в віданні НКО України та користується всіма правами, що надаються вищим науковим установам на Україні.

3. Науково-дослідча катедра марксизму-ленінізму має всі права юридичної особи та печатку Науково-дослідчої катедри марксизму-ленінізму [В]УАН.

4. Структура та штати Катедри встановлюються й затверджуються встановленим порядком.

II. Науково-дослідча робота Катедри***.

5. Катедра марксизму-ленінізму має такі завдання щодо науково-дослідчої роботи:

а) опрацювання теорії марксизму й ленінізму;

б) дослідження проблем із ріжних галузів суспільствознавства, зокрема додослідження відповідних проблем з української історії, економіки тощо;

в) наукова пропаганда марксизму й ленінізму;

г) розроблення питань навчання соціяльних наук у вищих школах.

6. Катедра свою науково-дослідчу роботу провадить у своїх науково-дослідчих секціях, комісіях та кабінетах.

7. Катедра має основні три секції:

а) секцію економічну,

б) секцію філософсько-соціологічну,

в) секцію історичну (історії України, Росії та Заходу).

Примітка: на пропозицію Катедри за постановою НКО можуть бути організовані нові секції Катедри.

8. При Катедрі є такі комісії: 1) історії партії, 2) національного питання та такі кабінети: 1) ленінізму, 2) наукової бібліографії марксизму, 3) філософії, 4) соціології, 5) економіки, 6) історії України, Росії та Заходу.

---

* Заголовок документа.

** Дату встановлено за протоколами Спільного зібрання ВУАН.

*** Підкреслено в документі.

9. При секціях існують комісії, які організовуються кожний раз за окремою постановою Укрнауки.

10. На чолі кожної секції стоїть керівник секції, на чолі комісії - голова комісії, кабінету - завідувач кабінету.

11. Катедра має свій штат наукових адміністративних та технічних робітників, які оплачуються нарівні з робітниками Українського інституту марксизму.

Примітка: штати Катедри та кошторис затверджуються НКО на загальних підставах.

12. При Катедрі існує спеціяльна наукова бібліотека на чолі з завідувачем та штатом робітників, що затверджуються на загальних підставах.

Примітка: для загального керування роботою бібліотеки президія Катедри виділяє раду під головуванням члена президії.

13. Засобами для провадження науково-дослідчої роботи співробітників Катедри та пропаганди марксизму-ленінізму являються:

а) науково-дослідча праця так колективна, як і індивідуальна, періодичні й неперіодичні збори (пленарні, секційні, комісійні);

б) наукові відрядження в межах Союзу та за кордон;

в) організація наук[ових] конференцій та нарад;

г) участь у наук[ових] конференціях та з'їздах, що їх скликають інші наук[ові] установи Союзу та закордону;

д) керівництво наук[ово]-методологічною та методичною роботою в галузі соціяльно-економічних дисциплін;

е) участь у науковому опрацюванні питань, що повстають в практичній роботі державних та господарчих органів;

є) участь у періодичній пресі;

ж) організація прилюдних виступів, лекцій, диспутів та інш.

III. Підготовлення наукових сил*.

14. З метою поповнення марксівських наукових сил, зокрема кадрів української професури соціяльно-економічних наук, Катедра провадить учбову роботу в відповідних семінарах.

15. Для ведення учбової роботи з аспірантами в формі семінарських занять, лекцій та инш. президія Катедри запрошує штатних та позаштатних професорів та викладачів, що їх зараховують та затверджують в штат та оплачують на загальних підставах.

Примітка: сполучення штатної посади професора або викладача Катедри з їх штатною посадою наукового дослідника Катедри (дійсного члена, наукового співробітника) дозволяється на загальних підставах сполучення штатної посади в будь-якому вищому навчальному закладі та в наук[ово]-дослідчій катедрі, що знаходиться в віданні НКО.

16. По скінченні аспірантського стажу аспіранти захищають на пленумах, засіданнях Катедри свою наукову працю, з метою одержати диплома викладача вищої школи або залишення при Катедрі яко наукового співробітника.

17. Проходження та облік аспірантського підготування, а рівно ж захист їх наукових праць переводиться в порядкові, що його зазначено в Кодексі законів про народню освіту.

18. Аспіранти Катедри користуються всіма правами, які встановлено для аспірантів, зокрема відносно військової служби.

---

* Підкреслено в документі.

IV. Особовий склад*.

19. В особовий склад входять науковий, педагогічний та технічний персонал Катедри, в тому числі аспіранти.

20. Увесь науковий особовий склад Катедри розподіляється на дійсних членів, членів-кореспондентів, наукових співробітників та аспірантів Катедри.

Примітка: для наукової праці в установах Катедри за постановою президії Катедри можуть бути допущені в характері співробітників цих установ окремі партійні та радянські робітники й запрошені відомі вчені-спеціялісти.

21. Обрання дійсних членів, членів-кореспондентів, наукових співроб[ітників] провадиться загальним зібранням дійсних членів Катедри. Обрання затверджується НКО по представленні президії Катедри.

22. До аспірантури приймаються особи після перевірення їх в порядкові, що його зазначено в окремій інструкції НКО**.

23. Увесь особовий склад Катедри користується всіма правами, якими користуються наукові робітники вищих наукових установ.

V. Управління Катедри*.

24. Органом управління Катедри є президія Катедри на чолі з керівником Катедри, якого призначає НКО.

Керівник Катедри репрезентує Катедру назовні, скликає засідання президії, головує на пленарних зібраннях Катедри та є відповідальним перед НКО керівником Катедри.

25. До складу президії Катедри входять: а) керівник Катедри, б) керівники секцій, в) секретар бюра ком[сомольського] осередку, г) представник аспірантів Катедри, д) вчений секретар Катедри.

Примітка: склад президії Катедри затверджується НКО.

26. Президія Катедри відає загальною організацією всієї наукової та учбової роботи Катедри, заслуховує звіти про роботу секцій, кабінетів та комісій, провадить приймання та випуск аспірантів, приймає та звільняє службовців Катедри й керує взагалі роботою Катедри.

27. Президія розглядає програми, плани й методи учбової праці з аспірантами, заслуховує відчитки професорів та викладачів про роботу й взагалі обмірковує всі питання щодо учбового життя. Всі постанови набирають сили по затвердженні їх президією Катедри.

VI. Зібрання Катедри*.

28. В Катедрі відбуваються збори пленарні (загальнокатедральні), секційні, комісійні. У зібраннях бере участь особовий склад даних установ Катедри.

29. Збори Катедри скликає керівник Катедри, секцій - відповідні керівники секцій та комісій - голови відповідних комісій.

30. На зборах Катедри, секцій, комісій заслуховуються наукові доповіді та провадиться обговорення їх, накреслюються операційні плани науково-дослідчої роботи та взагалі обмірковуються всі питання, що їх передбачено статутом про відповідні наукові установи.

31. На зборах Катедри розглядаються плани наук[ово]-дослідчої роботи установ, що входять до складу Катедри, обмірковується обрання дійсних членів, членів-кореспондентів та наук[ових] співробітників, обрання керівників секцій, комісій та кабінетів, обмірковуються видавничі плани, ви-

---

* Підкреслено в документі.

** Інструкцію розроблено на початку 1927 р.

дання наукових праць секцій, комісій та кабінетів і взагалі обмірковуються всі питання, що їх передбачено статутом.

32. На зборах відповідних секцій обмірковуються всі зазначені питання в п.31, оскільки вони стосуються до відповідних секцій.

Постанови секції набирають сили по затвердженні їх президією Катедри.

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.561, арк.68-70. Засвідчена копія. Машинопис.

№100*

ЛИСТ ГОЛОВИ ПОСТІЙНОЇ КОМІСІЇ З ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИХ ВИРОБНИЧИХ СИЛ АКАДЕМІЇ НАУК СРСР АКАД. В.І.ВЕРНАДСЬКОГО НЕОДМІННОМУ СЕКРЕТАРЕВІ ВУАН АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ЩОДО ГЕОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ[80]

13 березня 1927 р.
м.Ленінград

Дорогой Агафангел Ефимович.

Пишу несколько слов и очень прошу ответить, если можно, скорее.

Наша Академия получила решение о том варварстве, которое собираются сделать с геолог[ическим] музеем Киевского университета. Отделение передало вопрос мне на заключение и в ближайшее заседание я его вношу. Удивительная и печальная бумага, подписанная [П.А.]Тутковским. И его украинский язык**.

Я слышал, что есть об этом даже постановление Укр[аинской] Академии. Был бы очень Вам благодарен, если бы Вы мне прислали его текст.

Собираюсь скоро уехать за границу на 3-4 месяца, но все еще формальности не кончены.

Был бы рад получать аккуратно работы Укр[аинской] Акад[емии] - говорят, много вышло последнее время.

Ваш *В.[И.]Вернадский*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.25807, арк.1-1 зв. Автограф.

№101

ІЗ ЩОДЕННИКОВИХ ЗАПИСІВ АКАД. С.О.ЄФРЕМОВА ПРО ВІДВІДАННЯ М.О.СКРИПНИКОМ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК 31 БЕРЕЗНЯ 1927 р.

31 березня 1927 р.

Спільне зібрання з [М.О.]Скрипником. На диво, прибув він, не дуже запізнившись. Як було умовлено, почали секретарі робити наукові звідомлення. [А.Ю.]Кримський - за установи Спільного зібрання та я - за Перший відділ зробили коротенько, спиняючись тільки на головнішому. Але Другий відділ, як звичайно, одразу ж вискочив з рямців. Не встиг секретар, він же

* Див. док. № 104.

** Далі слово нерозбірливе.

й голова зборів, Президент, почати свою доповідь, як устряв [П.А.]Тутковський, попросивши слова, щоб «зробити додатки», і почав рекламувати себе. За ним і інші. Мало не дві години тяглося цеє звідомлення - анархично, розчухрено, даючи тільки зрідка справді цінні додатки. Після доповіді од Третього відділу говорив [М.О.]Скрипник, видимо вражений тим, що почув. Я бачу, казав він, яку величезну роботу зробила і робить Академія наук. Не кажучи вже про Перший відділ, що розгорнув роботу на всю широчінь, і інші Відділи вразили мене, надто Другий. Можна зазначити один тільки дефект у цій роботі, а саме - що про неї мало знають наші трудящі маси. Всі ми знаємо, що у нас є Академія наук, ВУАН, але ми й не підозріваємо, що криється під тими чотирма літерами, яку грандіозну роботу символізують вони. Отже, треба насамперед побажати, щоб Академія зв'язалася з масами, щоб вони знали і цінили її роботу й ставилися до неї свідомо. З свого боку я, як* Народний комісар освіти, все зроблю, щоб полегшити роботу академикам, створити для неї відповідні психологічні й матеріяльні обставини. Звичайно, тут є межі, за які я вийти не можу в залежности од загального становища нашої республіки, але вірте, що все, що зможу, зроблю. Промова ця зробила незле враження, хоча далі за обіцянки не пішла.

НБУВ, ІА, ф.257, оп.12, спр.4, арк.20. Автограф.

№102

ІЗ ЩОДЕННИКОВИХ ЗАПИСІВ АКАД. М.П.ВАСИЛЕНКА ПРО ВІДВІДАННЯ М.О.СКРИПНИКОМ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК 31 БЕРЕЗНЯ 1927 р.

1 квітня 1927 р.

1 апреля 1927 г. Вчера, в 1 ч. дня, Академию наук посетил Наркомосвиты Н.А.Скрыпник. Это первый Нарком, ее посетивший. Посещение было назначено заранее. На основании годичного отчета [А.Е.]Крымский (от Спильного зибрання), [С.А.]Ефремов (I Отд[ел]), [В.И.]Липский (II Отд[ел]), [М.В.]Птуха (III Отд[ел]), как секретари, познакомили Н.А.Скрыпника с деятельностью Академии. Результаты достижения, видимо, произвели впечатление, что отмечено было в речи Наркома, который подчеркнул, что массы о деятельности Академии, к сожалению, не знают. Выступления отдельных академиков были неудачны. [П.А.]Тутковский, по обыкновению, восхвалял себя. [Н.Ф.]Кащенко много ненужных деталей говорил об Акклиматизационном саде, [К.К.]Симинский дельно говорил о необходимости развивать технические науки. Прекрасную речь сказал [В.А.]Плотников, откровенно нарисовавший тяжелые условия, в которых при отсутствии Химической лаборатории в Академии приходится работать ему и его ученикам. Им приходится работать в Политехникуме, который относится несочувственно к их работе и требует платы за материалы, сам находясь на самоокупаемости. Нарком выражал обещание по возможности способствовать развитию Академии. Все заседание носило характер знакомства Академии с Наркомом и имело несколько торжественный характер, который был под ко-

---

* Далі закреслено слово: «секретар».

нец испорчен выступлением А.Е.Крымского и [М.С.]Грушевского. Выступление [Д.А.]Граве с заявлением, что он признает только практическую математику, было подлизнически глупо, что дало [В.А.]Плотникову повод сострить: «Дмитрий Александрович у нас давно «рыжий». Выступление [А.Е.]Крымского было деланным. Он говорил о том, как Академия при переменах власти никого так не ждала, как большевиков. Эту льстивую речь, видимо, неловко было слушать не только академикам, но и Наркому. [М.С.]Грушевский поразил всех вчера своею бестактностью. Он начал жаловаться на Державне выдавництво, просил возвращения акад. [К.В.]Харламповича из ссылки, исполнения обещания, данного раньше, назначить содержание [К.И.]Студинскому, увеличить содержание акад. [Е.К.]Тимченко и А.С.Грушевскому, содержание которых в этом году почему-то уменьшено и хлопоты Академии не привели ни к чему. Все эти вопросы важны, но они были неуместны в первом собрании, при первой встрече, и [Н.А.]Скрыпник ответил на них довольно резко. Это было единственное шероховатое место в заседании. Среди академиков произошло также возмущение, так как обнаружилось, что, вопреки желанию І Отдела, он окольными путями проводит в штатные академики [К.И.]Студинского, увеличивая таким образом для себя голоса. [Н.А.]Скрыпник еще в расцвете сил. Он среднего роста, с проседью, худощав, лицо малоподвижное. К нему можно отнести слова [М.Ю.]Лермонтова «глаза его не смеялись, когда он смеялся». В словах сдержан, очень осторожен. Никаких реальных обещаний или программных заявлений не делал. Если обещал поддерживать Академию, то в самых общих чертах. Трудно давать обещания, когда неизвестно, как долго останешься у власти.

НБУВ, ІР, ф.40, спр.36, арк.1-2. Копія. Машинопис.

№103

ЛИСТ ПРОФ. І.І.ОГІЄНКА АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ З ПРОХАННЯМ НАДІСЛАТИ МАЛЮНОК «РУСЬКОГО ПИСЬМА», ЗРОБЛЕНОГО АРАБСЬКИМ ПИСЬМЕННИКОМ ІБН-АЛЬ-НАДИМОМ

5 квітня 1927 р.
м. Варшава

Високодостойний Агафангел[е] Єфимовичу!

Дуже прошу вибачити мені, що турбую Вас, але турбую тільки ради наукової справи.

Пишу тепер працю: «Походження слов'янських азбук» і мені дуже потрібний той малюнок «руських» письмен, який дає арабський письменник X в. Ібн-ель-Неозим (чи Ібн-аль-Надим). Цей письменник подав малюнок «руського» письма, про що я знаю з праці І.Срезневського: «Древнія письмена (словянскія)» (див. «Журнал Мі[ністерства] Нар[одної] Пр[аці] 1848 р. частина 59, ст.21). Усі мої шукання цього малюнка не дали результатів, а тому найсердечніше прошу Вас вказати мені, де саме його видруковано, бо я хочу зробити кліше з нього. За вказівку сердечно буду Вам дякувати.

Три тижні тому післав Вам свою нову працю «Нариси з історії української мови». Чи отримали? Вже з місяць, як вислав я до Академії на ім'я

М.Левченка до збірника на честь Д.Багалія свою статтю. Не знаю, чи статтю отримано?

З правдивою до Вас пошаною і сердечним привітом забутий Вами

І.І.Огієнко

P.S. А коли б Ви були такі ласкаві і прислали фотографію малюнка Надима, то я з подякою охоче верну Вам втрати. В Варшаві потрібних книжок не все легко роздобути.

І.І.Огієнко[81]

НБУВ, ІР, ф.1, спр.23929, арк.1-2. Автограф.

№104*

ПОЯСНЕННЯ НЕОДМІННОГО СЕКРЕТАРЯ ВУАН АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОГО НА ЗАПИТ НКО УСРР ТА УКРГОЛОВНАУКИ ПРО РІШЕННЯ СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ЩОДО ГЕОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

7 квітня 1927 р.

Українська Академія наук розглянула в своєму Спільному зібранні од 7 березня 1927 р. заяву акад. Л.М.Яснопольського - голови академичної комісії для підготовлення Всесоюзного з'їзду виробничих сил, про те, що до комісії вступило чимало протестів од геологічних комітетів і дослідчих геологічних катедр проти передачі частини геологічного музею бувш[ого] Київського університету до Геологічного інституту згідно з проханням голови Інституту акад. П.А.Тутковського. Такі протести рівночасно надсилаються до Академії наук СРСР і инших наукових установ Союзу і будуть піднесені на майбутньому З'їзді для вивчення продукційних сил СРСР. Спільне зібрання сконстатувало: а) що Геологічний інститут абсолютно не є установа Української Академії наук, б) Українська Академія наук не причетна до клопотаннів акад. П.А.Тутковського про вийняття частини колекцій з геологічного музею бувш[ого] Київського університету і в) на думку Української Академії наук абсолютно не можна розпорошувати колекцій згаданого музею і порушувати суцільність того музею, сформованого довгою працею і зусиллям декількох поколінь видатних геологів.

(Постанова [В]УАН од 7 лютого 1927 р.)

Неодмінний секретар [В]УАН, академик *А.[Ю.]Кримський*

Керуючий справами *П.[Н.]Лозієв*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26554, арк.1. Оригінал. Машинопис.

---

* Див. док. № 100.

№105

ЛИСТ АКАД. М.М.КРИЛОВА НЕОДМІННОМУ СЕКРЕТАРЕВІ ВУАН АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ПРО ДОЗВІЛ НА ПРОДОВЖЕННЯ НАУКОВОГО ВІДРЯДЖЕННЯ

7 квітня 1927 р.
м. Париж

Глубокоуважаемый Агафангел Ефимович!

Настоящим имею честь довести до сведения Общего собрания [В]УАН, через Ваше посредство как Непременного секретаря [ВУАН] о том, что после прочтения мною конференций в некоторых университетах Италии (Неаполь, Болонья), мною был получен ряд предложений от других европейских университетов (Коимбра, Страсебурга* и т.д.). В ответ на телеграфные запросы Полном[очного] представителя СССР в Париже Х.Г.Раковского получен телеграфный ответ от Наркомосвиты Украины (моя командировка продолжена до конца июля 1927 г.), на основании которого, и в соответствии с отношением Полпредства СССР ко мне за №101112, я мог бы выехать уже в Коимбру для прочтения двухмесячного курса по предмету своих научных исследований за последнее время. Предложения - трудное и ответственное дело - чтение лекций и конференций в иностранных университетах; полагаю, что я это делаю в интересах [В]УАН, и что поэтому Академия пожелает немедленно ответить мне телеграммой (за мой счет проф. М.Ф.Кравчук оплатит ее из моего жалованья) в ответ на мою телеграмму, посланную 6 апреля 1927 [г.] на имя Президиума [В]УАН с запросом о неимении препятствий со стороны Академии. Отсутствие немедленного ответа убедит меня в том, что наша Академия не интересуется результатами моей научной командировки и заставит меня отказаться как от предложений иностранных университетов, так и от предложения Наркомосвиты Украины воспользоваться ими в интересах нашей Академии. Хотя действия Наркомосвиты Украины, очевидно, согласованы с [В]УАН и на основании имеющихся у меня бумаг я мог бы уже выехать в Коимбру, тем не менее, я счел нужным как посылку телеграммы, так и ответ на нее по причинам, не требующим разъяснений, причем отсутствие немедленного ответа сорвет главные результаты моей научной командировки.

Имею честь просить Вас, как Непременного секретаря [В]УАН, оказать содействие в деле получения мною немедленного ответа на мою телеграмму.

С глубоким уважением *акад. Н.М.Крылов*

P.S. Надеюсь, что Академия найдет также возможным содействовать облегчению формальностей, связанных с пересылкой содержания за границу, ибо до сих пор дело это обстоит крайне неудовлетворительно и часто ставит меня в крайне затруднительное положение, что вряд ли должно иметь место для лиц, командированных за границу.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.23596, арк.1. Автограф.

---

* Так у документі.

№106*

ЛИСТ НЕОДМІННОГО СЕКРЕТАРЯ АКАДЕМІЇ НАУК СРСР АКАД. С.Ф.ОЛЬДЕНБУРГА НЕОДМІННОМУ СЕКРЕТАРЕВІ ВУАН АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ПРО НАУКОВЕ ВІДРЯДЖЕННЯ ЗА КОРДОН ПРЕДСТАВНИКА ВУАН ПРОФ. В.М.ГАНЦОВА

9 квітня 1927 р.
м.Москва

Многоуважаемый Агафангел Ефимович!

При обсуждении в последнем заседании Комиссии при Совете Народных Комиссаров СССР по содействию работам Академии наук СССР вопросов о командировании за границу четырех молодых ученых Союза, была обсуждена кандидатура представленного Украинской Академией В.М.Ганцова, причем вопрос о нем решен в положительном смысле.

Хотя окончательного оформления дело это в настоящую минуту еще и не получило, тем не менее, учитывая важность командировок этого рода, которая одинаково чувствуется как Украинской Академией наук, так и Академией наук СССР, спешу доверительно уведомить Вас об изложенном решении, официальное сообщение о котором Вы получите в ближайшие дни от Отдела научных учреждений СНК СССР.

Мне было очень приятно, что я в качестве члена Украинской Академии наук имел возможность с[о] своей стороны поддержать в Комиссии кандидатуру В.М.Ганцова.

Искренне Вас уважающий

Сергей Ольденбург

НБУВ, ІР, ф.1, спр.23936, арк.1. Оригінал. Машинопис.

№107

ЛИСТ АКАД. О.В.КОРЧАКА-ЧЕПУРКІВСЬКОГО УКРГОЛОВНАУЦІ З ПРОХАННЯМ ВИДІЛИТИ ШТАТНІ ПОСАДИ ДЛЯ КАФЕДРИ НАРОДНЬОГО ЗДОРОВ'Я ТА СОЦІАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ ВУАН

14 квітня 1927 р.

Катедра народного здоров'я й соціяльної гігієни [В]УАН, що нею завідую я, перебуває в тяжкому стані через те, що по штатах Академії на моїй Катедрі не має ні одного** наукового співробітника, навіть нема й штатного технічного співробітника, і лише з операційних видатків Академії Катедра одержує до 50 крб. щомісячно на всі потреби Катедри**, в тому числі й на оплату погодинної праці технічного співробітника. За останній рік колективом Академії на мене покладена додаткова праця: мене обрано на члена Київ[ської] міськради, а там обрано на члена президії міськради. До того ж і Секція наукових робітників Київ[ської] спілки Робос обрала мене до складу бюра Секції, а далі мене обрано на члена центр[альної] ради Сек[ції]

---

* Документ з поміткою: «Доверительно».

** Підкреслено в документі.

наук[ових] роб[ітників]. Виконання цих обов'язків ще більше унеможливлює роботу по Катедрі в Акад[емії] наук, а також по [Науково]-дослідчій катедрі теоретичної медицини, де я завідую секцією гігієни та епідеміології.

Отже, я примушений звернутися з проханням до Укрголовнауки, щоб вона допомогла науковій роботі на моїй Катедрі. Не кажучи поки що про необхідність утворити при моїй Катедрі Науковий інститут охорони народнього здоров'я, я прошу в найближчому часі дати мені:

1) двох штатних наукових співробітників* відповідно двом галузям наукової роботи, що провадиться на Катедрі і по**.

2) відпустити одноразово суму до 200 крб.* на пристосування помешкання для Лабораторії експериментальної епідеміології.

Академик *О.[В.]Корчак-Чепурківський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5983, арк.1-1 зв. Автограф.

№108***

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ЗАСТУПНИКА ДИРЕКТОРА ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ ВУАН Г.Г.ХОЛОДНОГО НАРОДНОМУ КОМІСАРІАТУ ОСВІТИ УСРР ПРО РОБОТУ ІНСТИТУТУ НАД СЛОВНИКАМИ

30 квітня 1927 р.

На Ваш лист з 1 квітня 1927 р. ч.19020/541 Інститут повідомляє:

1) Замість відповіди на пункт перший посилаємо при цьому копію протоколу[4]* наради представників Київ[ської] філії ДВУ та Інституту. Цей протокол висвітлює питання за фактичний стан деяких словників. Незабаром Інститут надішле дані з ознайомлення Київськ[ої] філії ДВУ зі словниковою роботою в самому Інституті та на виробництві.

2) Щодо прилучення широких кіл населення до участи в роботі Інституту, то ІУНМ продовжував роботу по поширенню сітки народніх кореспондентів. На 20 квітня ц.р. Інститут запросив 2065 осіб, фактичних кореспондентів, що дали згоду працювати, має 558 чолов[ік], з цього числа 80 чолов[ік] активних; надіслано й опрацьовано матеріялів - 2622 картки.

3) В справі організації термінологічних осередків при установах поки що зроблено небагато. Організувати такі осередки способом листування дуже загайна справа. Цю справу можливо буде посунути під час експедиції, коли Інститут дістане на них гроші від [В]УАН.

2 лютого ц.р. ІУНМ звернувся до всіх наркоматів, до Центральної комісії в справах українізації, до всіх окрвиконкомів, до всіх радянських господарських установ з листовним запрошенням взяти участь у збиранні матеріялів.

ІУНМ має відомости, що по деяких установах невеличкі осередки організовано, але використати їхню роботу до теперішніх словників ІУНМ,

---

* Підкреслено в документі.

** Далі слово нерозбірливе.

*** Див. док. № 134, розділ II, п.2.

**** Протокол не знайдено.

напевне, не матиме змоги, бо матеріял поки що надійшов тільки від однієї установи (Інституту судової експертизи).

4) Директиву Президії Укрнауки щодо запрошення до роботи в ІУНМ Інституту марксизму та Марксівської катедри частково здійснено: в теперішньому складі Соц[іяльно]-економ[ічного] відділу працює С.М.Семко - науковий співробітник Катедри марксизму та ленінізму по секції історії України, ректор Київ[ського] ІНО.

При цьому ІУНМ посилає короткі життєписи своїх штатних співробітників.

Керівник ІУНМ *Гр[игорій] Холодний*

Резолюція: «Т[оваришу] [Я.П.] Ряппо. В мене немає ніякої певности, що і в такі терміни працю буде закінчено. Необхідно провести окремий статут через Колегію і призначити директора-комуніста. *В.Баланін*».

ЦДАВО України, ф.166, спр.5912, арк.208-208 зв. Оригінал. Рукопис.

№109*

ПРОЕКТ СТАТУТУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК В ТІЙ РЕДАКЦІЇ, ЩО ІІ АКАДЕМІЯ НАУК ВСІМА ГОЛОСАМИ (ПРОТИ ОДНОГО) ВИЗНАЛА ЗА ТАКУ, ЯКА ЗАБЕЗПЕЧУЄ НОРМАЛЬНЕ НАУКОВЕ АКАДЕМІЧНЕ ЖИТТЯ**

*[Не пізніше 9 травня 1927 р.]****

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ

1. Українська Академія наук є найвища наукова державна установа при уряді УСРР і знаходиться у віданні Наркомпросу.

2. Завдання Української Академії наук є:

а) розвивати, поглибляти й поширяти всякого роду корисні для людства знання у зв'язку з практичним завданням економічного й культурного будівництва України;

б) підтримувати науково-творчу діяльність українських наукових установ;

в) стежити за поступом міжнародньої наукової творчости і доповнювати її осягненнями наукової праці на Україні.

3. Українська Академія наук поділяється на три Відділи: наук природничо-технічних, наук соціяльно-економічних та історично-філологічних[4]**. Заснування инших Відділів провадиться з почину або в порозумінню з [В]УАН законодавчим порядком. Кожен із Відділів може поділятися на підвідділи з катедрами по основних ділянках науки, своїми, залежними від Відділів, науково-дослідчими інститутами, кабінетами, лабораторіями, музеями, комісіями і т.инш. Підвідділи, як і поодинокі академичні установи, означаються окремим положенням про штати Академії.

---

* Див. док. № 83, 85, 112.

** Заголовок документа.

*** Дату встановлено за протоколами Спільного зібрання ВУАН.

**** Підкреслено в документі.

4. Поруч наукових установ, що організуються при основних Відділах Української Академії наук, можуть при Спільному зібранні Академії наук засновуватися на правах окремих установ ще такі установи, які мають ширше завдання, ніж наукові установи при Відділах; наукові установи при Спільнім зібранні організуються на окремих статутах, що їх затверджується законним порядком.

5. З метою максимального упланування та регулювання науково-дослідчої роботи та об'єднання наукової думки України науково-дослідчі інститути, як загальне правило, та науково-дослідчі катедри, згідно з особливими постановами, входять до складу установ, що є під науковим віданням Академії наук; всі ж инші наукові установи на терені УСРР сповіщають обов'язково Академію про свою наукову працю та надсилають періодичні до неї звіти й доклади про хід та висліди науково-дослідчої роботи, одержуючи також від Академії наук вказівки й уваги, потрібні науковим установам для їхньої роботи.

6. З метою систематичнішого й загальнішого виявлення вислідів наукової праці на Україні, Українська Академія наук за згодою НКО скликає періодичні з'їзди, конференції та наради в тих або инших наукових питаннях, видає, крім чергових індивідуальних праць своїх членів, також періодичні наукові записки окремих своїх Відділів чи наукових установ.

7. Українська Академія наук піддержує наукові взаємини з Академіями, науковими установами і науковими асоціяціями всіх країн, постійно зміцнюючи і поширюючи ці взаємини, бере участь у міжнародніх наукових конгресах, з'їздах, як також скликає наукові міжнародні з'їзди на Україні за згодою уряду.

ОСОБОВИЙ СКЛАД УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

8. Українська Академія наук складається:

а) з дійсних членів,

б) членів-кореспондентів та

в) наукових співробітників, що працюють в наукових установах Української Академії наук.

9. Дійсним членом Української Академії наук може бути тільки такий вчений, що збагатив науку у своїй галузі вченими працями високовидатного значіння.

10. Науковими співробітниками Української Академії наук можуть бути ті вчені, що виявили себе доцільними для Академії науковими працями або спеціяльними знаннями в галузі відповідних ділянок наук.

ПОРЯДОК ВИБОРУ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

11. Вибори дійсного штатного члена Академії можуть відбуватися тільки при одкриттю вакансії на одній із катедр Академії. При одкриттю такої вакансії, зібрання дійсних членів Відділу вибирає з-поміж себе комісію в складі 3 спеціялістів, близьких до вільної катедри. Комісія сповіщає про намічений вибір членів Академії (дійсних і кореспондентів) та всі наукові установи України й Союзу з пропозицією внести на протязі місяця на руки комісії імена таких вчених, що являються кандидатами на вільну катедру.

УВАГА: Вибори на звання дійсного члена Академії можна провадити і на вакантні катедри науково-дослідчих інститутів чи катедр, що підлягають віданню Академії наук.

12. Комісія на протязі 2 місяців після свого уконстатування подає даному Відділові Академії свій висновок щодо кандидатів, запропонованих їй;

після цього на черговім зібранні Відділу голосується за намічених комісією кандидатів. Вибраний Відділом кандидат на вільну катедру голосується на черговому Спільному зібранню Академії після попередньої доповіді комісії про наукову працю кандидата.

13. Для правосильности виборів в дійсні члени необхідна присутність у Відділах і Спільному зібранні Академії не менш двох третин усіх перебуваючих в Київі академиків, крім тих, що знаходяться в командировці або відпуску, та більшість числа голосів академиків, присутніх на виборах.

14. Правосильність виборів нового дійсного члена Української Академії наук наступає після переслання всіх матеріялів та затвердження вибору НКО. Ствердження вибору разом з запискою про наукові праці й випискою з матеріялів вибраного оголошуються встановленим порядком.

15. Членів-кореспондентів вибирають на зібранні дійсних членів даного Відділу. Наміченого одною з катедр з її спеціяльности розглядають попереду рівно ж на окремій, спеціяльно на це вибраній зібранням даного Відділу комісії; після цього голосується вибрання на зібранні дійсних членів Відділу і на Спільному зібранні Академії. Вибір в члени-кореспонденти вступає в силу тільки після затвердження виборів в НКО.

16. Директорів установ при Спільному зібранні, а також науково-дослідчих інститутів, що є під віданням Академії, намічає Президія Академії, після цього голосується їх і затверджується в порядку вибору членів-кореспондентів. Директорів установ, що при Відділах, завідувачів науково-дослідчих катедр, що є під віданням Академії, як і наукових співробітників, вибирає кожен про себе.

Вибір всіх затверджується загальним порядком по лінії НКО.

17. Вищим органом управління Академії наук є Спільне зібрання Академії на чолі з Президією Академії. До відання Спільного зібрання належать такі справи:

а) розгляд і вирішення всіх загальних питань наукового і організаційного характеру, що торкаються всієї Академії в цілому;

б) питання організаційного характеру, відання Відділів, зокрема ті, що не знайшли, одначе, свого вирішення на зібранні Відділів;

в) ствердження організаційних постанов кожного Відділу;

г) вибір дійсних членів, членів-кореспондентів, директорів установ;

д) вибір Президії Академії наук;

е) ствердження оперативних планів всієї Академії;

ж) порядок іменування за видатну наукову працю доктором honoris causa*;

з) вибори секретаря Відділу.

18. У віданні зібрань Відділу, на чолі з секретарем Відділу, знаходяться такі справи:

а) розгляд і вирішення всіх питань, що торкаються наукової спеціяльности, зв'язаної з даним Відділом Академії;

б) попереднє обміркування питань загального характеру, що виносяться на вирішення Спільного зібрання;

в) принципові питання, порушені в підвідділах, що не мають загального характеру;

г) попередній вибір дійсних членів, як і членів-кореспондентів даного Відділу;

д) вибір директорів установ Відділу та наукових співробітників Відділу;

---

* Заради пошани (*лат.*).

е) розгляд і поширення оперативних планів установ Відділу і цілого Відділу;

ж) попередній вибір секретаря Відділу.

19. Чергові засідання Української Академії наук в Спільному зібранні і в зібранні Відділів розписуються наперед на початку академичного року. Звичайне Спільне зібрання збирається раз на місяць. Надзвичайні зібрання Відділів і Спільного зібрання можуть бути скликані для вирішення пильних* справ, але ні в якому разі не для виборів дійсних членів.

УВАГА: Час літньої перерви, коли через од'їзд академиків в наукові командировки не буває змоги зібрати звичайні (виборчі) зібрання, наперед встановлює Академія на початку року.

20. Всі наукові засідання Академії прилюдні. В засіданнях Відділів і Спільного зібрання право ухвального голосу мають тільки дійсні члени Академії, а також директори самостійних науково-дослідчих інститутів у справах своїх установ; право дорадчого голосу мають завідувачі наукових установ, в тому числі завідувачі науково-дослідчих катедр, що є під науковим віданням Академії наук, і члени-кореспонденти Академії наук. По всіх засіданнях Академії всі справи, крім виборів, вирішуються простою більшістю голосів.

ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ АКАДЕМІЇ НАУК. СПІЛЬНЕ ЗІБРАННЯ Й ЗІБРАННЯ ВІДДІЛІВ

21. Органами загального управління Академії наук є:

а) Спільне зібрання Академії як орган загально-керівничий;

б) Президія Академії як орган виконавчо-керівничий;

в) Наукова управа та

г) Адміністраційно-організаційно-господарська управа як виконавчі органи.

22. Керування справами в межах Відділу належить до зібрання Відділу з секретарем Відділу на чолі.

23. Внутрішній розпорядок життя й праці Академії встановлюється відповідним регламентом, уложеним Спільним зібранням і ствердженим НКО.

ПРЕЗИДІЯ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

24. Президія Української Академії наук складається з 5 осіб; з вибраного на 3 роки Президента, Віце-президента, Неодмінного секретаря та секретарів Відділів. До відання Президії Академії належать такі справи:

а) вирішення біжучих наукових і адміністраційних справ Академії;

б) розподіл щомісячно авансів на наукову і господарську частину Академії;

в) підтвердження про прийняття наукових співробітників до установ окремих Відділів;

г) проведення в життя всіх постанов Спільного зібрання.

25. Розпорядження Президії провадяться в життя по науковій лінії через Неодмінного секретаря Академії та секретарів Відділів, а по лінії адміністраційно-організаційній та господарській - через Віце-президента.

26. В надзвичайних і негайних випадках Президія має право рішати справи, що належать до відання Спільного зібрання, не вижидаючи його чергового засідання з тим, однак, щоб зроблені заходи стверджувалися на черговому засіданні Спільного зібрання.

---

* Тут - невідкладних.

27. Президент Академії наук є головний представник її назовні: він головує на Спільних зібраннях та в Президії. Президента вибирає Спільне зібрання Академії наук із числа дійсних членів Академії більшістю двох третин голосів, а стверджує цей вибір Рада Народніх Комісарів УСРР на пропозицію НКО.

28. Віце-президента Академії стверджує також РНК на пропозицію НКО. Віце-президент керує всіма адміністративно-організаційними, фінансовими й господарськими справами Академії та доповідає ці справи на Спільнім зібранні Академії.

29. Ученою частиною Академії наук керують й доповідають про неї на Спільному зібранні та Президії Неодмінний секретар, вибраний Спільним зібранням із дійсних членів Академії наук більшістю двох третин голосів, а також секретарі Відділів за належністю. Вибір Неодмінного секретаря Академії стверджує РНК на пропозицію НКО.

ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ АКАДЕМІЇ

30. При Президії Академії організуються виконавчі органи: в науковій частині - Наукова управа, а в адміністративно-господарській - Адм[іністраційно]-орг[анізаційно]-господарська управа, що працюють під проводом Президії Академії наук.

31. Наукова управа складається з Неодмінного секретаря Академії, яко голови Управи, і секретарів Відділів. Наукова управа обговорює і підготовує наукові питання до розгляду Президії й загальних зборів Академії та дбає за тим, щоб їх виконувалося.

32. Виконавчим органом постанов Спільного зібрання та Президії в адміністраційно-господарській частині при Президії - є Адміністративно-господарська управа. Вона складається із Віце-президента, яко голови Управи, і секретарів: Неодмінного та Відділів Академії. Адм[іністраційно]-орг[анізаційно]-госп[одарська] управа завідує всіма організаційно-адміністраційними, фінансовими і господарськими справами Академії та відпуском із кредитів Академії окремих сум як на наукові, так і на адміністраційно-господарські справи Академії.

33. Для виконання постанов Спільного зібрання, Президії та наукового й адм[іністраційно]-гос[подарського] управління при Президії Академії утворюються дві канцелярії: Неодмінного секретаря Академії і друга - в адм[іністраційно]-госп[одарській] частині, що перебуває в безпосереднім віданні Віце-президента Академії. Керівників канцелярії стверджує Президія на внесення Віце-президента і Неодмінного секретаря, за належністю.

34. При секретарях Відділів є наукові канцелярії Відділів, що працюють за проводом завідувачів цих канцелярій: цих завідувачів канцеляріями призначають секретарі Відділів і стверджує Президія Академії.

35. Видавничою діяльністю Академії відає з погляду науково-редакційного - Наукова управа, а з погляду господарського - Адм[іністраційно]-госп[одарська] управа. Наукові праці Академії наук друкуються за постановами відповідного Відділу і через секретаря Відділу передаються Неодмінному секретареві для підпису на випуск у світ.

36. Керування й управа установами при Спільнім зібранні з окремими статутами знаходяться у віданні окремих директорів, що вибираються Спільним зібранням Академії і стверджуються Наркомом освіти. Порядок керування такими установами означується їхніми статутами.

37. Зносини Академії наук з закордонними науковими установами та

державними і громадськими установами Союзу і України провадяться за двома підписами: Президента, а за його відсутністю - Віце-президента, та Неодмінного секретаря Академії.

ОКРЕМІ ПРАВА АКАДЕМІЇ

38. Академія Наук користується всіма правами юридичної особи. Вона має право набувати, відчужувати майно, вступати в зобов'язання, позивати до суду та відповідати на суді і має велику і малу печатку.

39. Академія має право брати для наукового розроблення всякі матеріяли у всіх бібліотеках, архівах і музеях УСРР. Умови для переховування цих матеріялів для Академії мають бути не гірші, як у постійнім місці їхнього перебування, і по використанні їх повертаються на давнє місце.

40. Академії дається повна змога зорганізувати своє власне видавництво. Згідно з постановою РНК УСРР з 29 серпня 1922 року (положення про Центральне управління в справах друку, п.4) наукові видання Академії звільняються від цензури. Прибутки з видань ідуть на дальший розвиток видавництва Академії.

41. Усякі друковані видання та рукописи, адресовані Академії наук чи її установам або дійсним членам, без будь-якого перегляду надходять безпосередньо до Академії.

42. Все, що друкується на Україні будь-якою мовою, засилається безплатно до Академії в 2 примірниках.

43. Згідно з декретом РНК УСРР з 9 березня 1923 року Академія наук має право безплатно пересилати в усі місцевості СРСР листи (звичайні й рекомендовані), бандеролі з рукописами і друкованими творами та пакунки з науковими матеріялами вагою до 1 пуда. Так само безплатно приймаються перелічені поштові відправлення, адресовані до Академії.

44. Академія наук має право без цензурного догляду висилати за кордон і одержувати з-за кордону друковані наукові видання, книжки, журнали та наукові приладдя і не платить за них мита.

Зокрема щодо наукового приладдя, то огляд його органи митничого відомства не можуть виконувати у відсутности представника Академії.

ЗАСОБИ АКАДЕМІЇ НАУК

45. Засоби Академії наук складаються: а) з державних асигнувань, що витрачаються згідно з кошторисом; б) з громадських та приватних пожертв і вкладок; в) з прибутків од продажу видань, од майна, що належить Академії наук, і т.п., що витрачаються за відповідними постановами Академії.

З оригіналом згідно:
Керуючий справами *П.Лозієв*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5927, арк.57-62. Засвідчена копія. Машинопис.

№110*

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК ДО РАДИ НАРОДНІХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ПРОЕКТ НОВОГО СТАТУТУ ВУАН**

9 травня 1927 р.

Прийнято всіма голосами проти одного.

Українська Академія наук вважає за свій обов'язок висловити думку з приводу проекту нового статуту.

Ст. 3 проекту звучить: «ВУАН поділяється на два основні Відділи: природничо-технічних і соціяльно-історичних наук».

Це, виходить, новина, порівнюючи з сучасним станом [В]УАН: з початку свого існування [В]УАН поділяється на три Відділи: проект пропонує поділ на два Відділи. Чи є принципові або практичні підстави для такої реформи? Треба одверто зазначити, що нема принципової підстави, нема й підстав практичних: що поділ на 2 Відділи загрожує розвитку науки і виконанню завдань [В]УАН, згідно з ст. 2 проекту.

Усі науки, з погляду своїх основних завдань, становлять єдину науку, бо всі досліджують явища дійсного реального життя з метою відкриття єдиної правди, бо всі повинні користуватися єдиним методом, що відповідає сучасному науковому світоглядові. Тому Всеукраїнська Академія наук, найвища наукова установа на Україні, що має завдання працювати у всіх галузях науки і керувати усіма окремими науковими установами на Україні, повинна бути в собі єдина ([п.]1,5). Заразом сучасний розвиток науки зробив те, що окремі науки являють собою самостійні і складні наукові дисципліни. За наші часи наукова спеціялізація замінила колишній науковий енциклопедизм. Вже нема таких енциклопедистів, як, наприклад, Аристотель або російський [М.В.]Ломоносов. Нині кожна наукова спеціяльність вимагає окремих наукових дослідників і окремих самостійних заходів для свого розвитку, хоч, разом з тим, поруч самостійности окремих наук існують і тісні зв'язки проміж деякими науками, що дають змогу об'єднати їх в групи споріднених наук. Такий склад наук вимагає, щоб і Академія наук ділилася на Відділи, але лиш таким способом, щоб кожний Відділ об'єднав групу наук споріднених.

На які саме Відділи повинна ділитися Академія? Проект передбачає підвідділів багато, а Відділів - лиш два, які мали б бути основними. Виходить, що поділ на два Відділи має (для авторів проекту) принципове значіння. Це, очевидно, наочне непорозуміння, пережиток традиційного поділу усіх окремих наук на науки про матерію і душу, або - в підновленому формулюванні - про природу і людину, що в його основі теж лежить, по суті, перестарілая протилежність проміж матерією і душею. Цей дуалізм не відповідає сучасному марксистському науковому світогляду й моністу*** і він уже неприйнятний за наші часи, перестарілий. З принципового погляду монізму, наука, як зазначено вище, єдина і поділ єдиної науки

---

* Див. док. № 109, 112.

** Заголовок документа. Проекту статуту, розробленого Народним комісаріатом освіти УСРР, не виявлено.

*** Підкреслено в документі. На поле винесено помітку, зроблену рукою [Я.П.Ряппо]: «Це непорозуміння самої Академії».

спричиняється лиш міркуваннями практичними та й залежить від сучасного стану окремих наук. Тому поділ Академії наук на Відділи не може бути щось постійне і на вік-вічний непорушне, а поділ лиш на 2 Відділи в проекті статуту - не прийнятний з практичного боку*. Навпаки, через практичні причини, саме в залежності від кількости катедр і инших установ Академії наук, від розвитку їх наукової праці, від збільшення державних асигнуваннів на [В]УАН, кількість Відділів повинна змінятися, як це й передбачав затверджений Радою Народніх Комісарів статут 1921 року. В тім статуті число Відділів - п'ять. І справді, в складі теперішнього Фізично-математичного відділу існують групи споріднених наук, технічних і медичних. Для біжучого момента, коли лиш один-однісінький штатний академик являє собою в Академії все представництво медичних наук, з практичного погляду було б ще недоцільно організувати негайно окремий самостійний Медичний відділ, або коли 2 штатних академики являють собою представників технічних наук, мабуть передчасно було негайно організувати Технічний відділ. Але в майбутньому (сподіваємося, вже недалекому) часі, коли кількість медичних і технічних катедр збільшиться і наукова праця в цих галузях розгорнеться, окремі Відділи медичних і механічних наук неминучі. Також неминучі окремі Відділи - наук математичних, природничих, лінгвістичних, історичних і т.д. Цю обставину й повинен передбачати проект статуту (п.3). І тому, звертаючи увагу на сучасне, треба якщо вже не збільшувати кількости Відділів в Академії, то хоча позалишати цілими ті Відділи, які вже існують, і ні в якому разі не випадає зменшувати їх кількости. Майбутнє науки - в поширенню Відділів, а не в скороченню їх.

Мова йде про теперішній Перший, чи Історично-філологічний, та про Третій, чи Соціяльно-економічний, відділи. Новий проект статуту для Академії передбачає їх сполучення-злиття в один Соціяльно-історичний відділ, і це негаразд. Економічні й юридичні науки - споріднені, поміж ними існує тісний зв'язок, бо на грунті господарства, що вивчають науки економічні, виникло право, яке вивчають науки юридичні і яке регулює організацію господарства; але вони дуже відокремлені від инших наук, таких, як мовознавство тощо. Тому сполучення економічних і юридичних наук з науками історично-філологічними в один спільний Відділ перешкоджує їх розвитку.

Приміром:

1) «До відання зібрань Відділу належить розгляд і вирішення усіх питань, що торкаються до наукової спеціяльности, зв'язаної з Відділом» (проект статуту [ст.] 13, пункт «а»). Але ж єдиної наукової спеціяльности, зв'язаної з запроектованим Соціяльно-історичним відділом, нема; є окремі спеціяльности, що зв'язані з[і] спорідненими науками, які мають увійти в склад Соц[іяльно]-істор[ичного] відділу. Тому і розглядання наукових питань буде дійсним, реальним з боку лише одної частини Соц[іяльно]-істор[ичного] відділу і суто формальним - з боку другої частини. Наприклад: питання щодо радянського трудового права або до державних фінансів, до економіки торгівлі чи промисловости, вони інтересні для економістів і юристів і зовсім не інтересні для археологів, мовознавців і фольклористів, і представники останніх дисциплін, звичайно, будуть ставитися до цих питань цілком формально.

2) «До відання зібрань Відділу належать - за проектом - принципові питання, порушені в підвідділах» (ст.13, пункт «в»). Безперечно, цим пунк-

* Підкреслено в документі. На поле винесено помітку, зроблену рукою [Я.П.Ряппо)]: «Він неприйнятний для консервативних кол».

том передбачаються ті принципові питання,котрі торкаються наукової спеціяльности підвідділів. Але ж нема таких питань, що торкалися б окремих підвідділів і були б інтересні і зрозумілі для усього запроектованого Соц[іяльно]-історичного відділу. Наприклад, питання, порушені з боку підвідділу статистики або звичаєвого права України, будуть інтересні для юриста і економіста і не інтересні і не зрозумілі для візантолога або тюрколога.

3) До відання зібрань Відділу належить - за проектом - попереднє обрання членів Академії та директорів установ (ст.13, пункти «г, й, д»), а саме: відділова комісія робить оцінку наукових праць кандидата, а голосування Відділу в сукупности усіх його членів, як зібрання спеціялістів, свідчить про наукову вартість кандидата. Але запроектований Соц[іяльно]-істор[ичний] відділ мав би складатися з надто різних спеціяльностів, що торкаються і не торкаються до спеціяльности кандидата і що попереднє голосування їх свідчить і не свідчить про наукову вартість кандидата. Наприклад, у разі обрання криміналіста або фінансиста голосували б на Відділі мовознавці і археологи. А по суті вага їхніх голосів не більша, ніж вага, прим[іром], голосу математика або палеонтолога в тій справі. І коли проект нового статуту не велить математикові та палеонтологові бути членом Соціяльно-історичного відділу, то нема поважних підстав, щоб і мовознавці та археологи, такі самі неспеціялісти в галузі економічних і юридичних наук, були інтегральними членами Соціяльно-історичного відділу.

4) «До відання зібрань Відділів належить розгляд і поширення оперативних планів установ Відділу і цілого Відділу» (ст.13, пункт «а»). А вже сумніву нема: розгляд і поширення оперативних планів є виключно справа спеціялістів. Члени Відділу неспеціялісти мусять або згоджуватися із спеціялістами, себто чисто формально ставитися до оперативних планів чужої спеціяльности, або суперечити без достатніх підстав, себто перешкоджувати розвитку наукових спеціяльностей, які для них чужі. Через те розгляд і поширення оперативних планів економічних і юридичних наук провадитимуться нормально, правильно і корисно для науки лиш за умовою існування окремого і самостійного Соціяльно-економічного відділу. І навпаки: коли сполучаться I і III Відділи і існуватиме лиш один Соціяльно-історичний відділ, то загрожує небезпека для складання правильних, згідно з науковими вимогами, оперативних планів економічних і юридичних наук.

5) Згідно з пунктом «а» ст.2 проекту, завдання ВУАН є «розвивати, поглиблювати й поширювати всякого роду корисні для людства знання в зв'язку з практичним завданням економічного і культурного будівництва України». І от, саме розвиток економічних і юридичних наук має особливе значіння для радянського будівництва. Відомо, що в буржуазних країнах науки економічні і юридичні перебувають у зневазі і непевности, бо їх розвиток загрожує непохитности сущого ладу; навпаки, в радянських республіках, де будівництво нового життя провадиться на науковому грунті, цим наукам належить почесне місце. Тому в столиці Радянського Союзу - Москві - після революції урядом РСФРР засновано самостійні науково-дослідчі інститути - Економіки і Радянського права, а в складі Всесоюзної Комуністичної Академії є окрема секція права і держави. Тому і на Україні в складі ВУАН, що виникла якраз після революції і є справжня дитина революції, уже існує окремий самостійний Відділ соц[іяльно]-економічний, що являє собою особливість ВУАН, порівнюючи з иншими Академіями і, зокрема, з Ленінградською Всесоюзною АН, яка заснована більш як 200 років тому у зв'язку з початком капіталістичного ладу в колишній Росії.

Не вважаючи на дуже несприятливі умови, теперішньому Соціяльно-економічному відділу Української Академії наук пощастило організувати в широкому масштабі наукову роботу на користь УСРР і людности. Нині працюють в складі Соц[іяльно]-економ[ічного] відділу 6 штатних академиків, 2 нештатних і 2 члени-кореспонденти, що являють собою представників таких наукових дисциплін, як філософія права, соціологія, міжнародне право, цивільне право, історія західньо-руського і українського права, звичаєве право України, статистика, економія сільського господарства, торгівлі і промисловости, державні фінанси. Передбачається обрання на Катедру теоретичної політичної економії відомого теоретика марксизму проф. [С.І.]Солнцева. Крім того, до складу Соц[іяльно]-економічного відділу належить декілька десятків наукових співробітників штатніх і позаштатніх, що працюють в різних наукових установах Відділу. Доволі зазначити назви цих установ: Демографічний інститут, Товариство економістів, Товариство кооперативне, Товариство правників, Економічний семінар, Фінансова комісія, постійна Комісія для виучування історії зах[ідньо]-рус[ького] і українського права, постійна Комісія для виучування звичаєвого права України, що складається з 2 секцій - цивільного і публічного права; задумано відкриття Комісії радянського права і дослідження історичного матеріялізму під керуванням члена-кореспондента [С.Ю.]Семковського. Доволі зазначити, що Соц[іяльно]-економ[ічний] відділ надрукував низку наукових праць, саме: 4 томи «Записок Соц[іяльно]-економічного відділу» (5 том друкується); 2 випуски «Праць Комісії для виучування іст[орії] зах[ідньо]-рус[ького] і українського пр[ава]» (3 вип[уск] друкується); 2 випуски «Праць Комісії для виучування звичаєвого права України» (3 вип[уск] друкується); 2 випуски «Праць Семінару для виучування народнього господарства України», 4 томи «Праць Демографічного інституту». Для радянського будівництва конче потрібні економічні і юридичні науки. Одна з[і] сприятливих умов для їх розвитку - існування самостійного Соц[іяльно]-економічного відділу в Академії наук.

На підставі усіх вищезазначених міркувань Українська Академія наук всіма (проти лиш одного) голосами прохає зафіксувати таку редакцію для першої частини ст.3 в проекті статуту: «[В]УАН поділяється нині на 3 Відділи: наук природничо-технічних, соціяльно-економічних та історично-філологічних; заснування цих Відділів провадиться з почину або в порозумінні з [В]УАН законодавчим порядком».

Голова-президент, академик *В.Липський*
Неодмінний секретар, академик *А.Кримський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5927, арк.51-56. Оригінал. Машинопис.

№111

ЛИСТ ЗАСТУПНИКА НАРКОМА ОСВІТИ УСРР Я.П.РЯППО ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ НАУК ПРО ПОДАННЯ НА ЗАТВЕРДЖЕННЯ НКО УСРР СПИСКУ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ТА ЧЛЕНІВ-КОРЕСПОНДЕНТІВ ВУАН

20 червня 1927 р.
м.Харків

Рада Народніх Комісарів УСРР дня 14 червня 1921 року схвалила статут Всеукраїнської Академії наук як вищої державної наукової установи УСРР (Зб[ірник] Узак[онень] 1921 року, ч.11, арт.310). Відповідно до цієї постанови встановлено основи організації Академії наук в Кодексі законів про народню освіту УСРР (арт.591-596 Кодексу). Постановою Ради Народніх Комісарів з дня 8 жовтня 1925 року (Зб[ірник] Уз[аконень] 1925 року, ч.78, арт.446) встановлено побудову й штати Академії наук.

За минулих років Академія наук перебувала в процесі організації й зросту і, не маючи ще достатніх засобів і сил, природня річ, не в стані була вповні реалізувати свій статут, зокрема щодо розгортання встановлених Відділів, координації всієї науково-творчої діяльности, видавання центрального наукового бюлетеня, скликання наукових з'їздів і конференцій тощо.

Поруч з тим досі не організовано ще деяких пунктів статуту, здійснимих тепер уже без труднощів і необхідних для нормальної діяльности Академії наук та тісніших зв'язків її з Наркомосом.

Сюди належить затвердження дійсних членів Академії (постанова Раднаркому з 14 червня 1921 року, розд.V, [п.]1 і 3 і арт.595 Код[ексу] зак[онів] про нар[одню] освіту) і побудова Ради та Президії Академії (розділ VI, [п.]2,3 та 5 і арт.596 Кодексу зак[онів] про нар[одню] освіту).

Для зміцнення нормальної діяльности Академії наук, керуючися вказівками Народнього комісара освіти т. М.О.Скрипника при його відвідинах Академії, а також його безпосередніми директивами, пропоную надіслати на затвердження Наркомосу список дійсних членів Академії, щоб найближчого часу, згідно з статутом, створити Раду Академії.

Прошу одночасно надіслати Народньому комісаріятові освіти УСРР і відомости про членів-кореспондентів Всеукраїнської Академії наук.

Зас[тупник] Наркома освіти та Голова Укрнауки *Я.Ряппо*
Зав[ідуючий] Адмінуправлінням НКО *Рогозний*

На документі зроблено помітку: «До справи ВУАН. 16 січня 1928 р.»

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5927, арк.74-74 зв. Засвідчена копія. Машинопис.

№112*

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК ПРО НЕЗГОДУ З РІШЕННЯМ УКРГОЛОВНАУКИ ЩОДО ЗЛИТТЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛІВ АКАДЕМІЇ

27 червня 1927 р.

Заслухано присланий з Харкова од Укрнауки за ч.35446-н.д. з 22 червня витяг з протоколу Президії Укрнауки за ч.29 п.13. де сказано, що Президія Укрнауки, ознайомившися з листом Академії наук з приводу запроектованого статуту Академії, констатує, що новий статут розглядався на двох пленумах Укрнауки НКО і на З'їзді в справі вивчення продукційних сил України в присутности більшости академиків і був одноголосно ухвалений з їхніми зауваженнями, а тому Укрнаука ухвалює вважати цей статут за погоджений з Академією. Президія Укрнауки гадає, що, очевидно, на Спільному зібранні в ВУАН академики не були про це досить поінформовані. Президія Укрнауки констатує з великим здивуванням зміну думки академиків на иншу, в протилежному напрямкові, не дивлячись по участи** у складанні нового статуту. Думку Президії Укрнауки НКО, ще до доповідної записки в ВУАН в справі нового статуту Академії, Укрнаука ухвалює доповісти Раднаркомові УСРР.

Вислухавши цей п.13 протоколу, ч.29 Президії Укрнауки, Спільне зібрання сконстатувало: 1) на З'їзді в справі вивчення продукційних сил України не обговорювався ані єдиним словом статут Академії наук або його якась зміна. На тім З'їзді було прочитано тільки коротке звідомлення про діяльність Академії наук, і її наукові досягнення. І навіть це звідомлення не обговорювалося, а було прийнято як гола інформація; 2) на двох пленумах Укрнауки, де розглядався проект статуту Академії наук, зовсім не була присутня більшість академиків, а присутні були лиш ті семеро (тобто, ледве одна четвертина академиків), кого вважала за потрібне викликати сама Укрнаука - академики: Неодмінний секретар [А.Ю.]Кримський, [Д.І.]Багалій, [Є.П.]Вотчал, [М.М.]Крилов, [М.В.]Птуха, [М.С.]Грушевський, [П.А.]Тутковський. Та навіть з числа цих сімох тільки двоє, акад. [М.С.]Грушевський та акад.[П.А.]Тутковський, піддержували думку Укрнауки про те, щоб замість дотеперішніх трьох Відділів Академії наук було два; 3) загальна думка Спільного зібрання всіх академиків (за винятком [вищезгаданих] двох членів) як два роки тому, так і тепер залишається незмінна, а саме: що знищення III (Соціяльно-економічного відділу) і злиття його з Історично-філологічним одіб'ється якнайгірше і якнайшкідливіше на науковій праці Академії наук.

Оригінал за належними підписами.

З оригіналом згідно:
Керуючий справами *П.Н. Лозієв*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26383, арк.17. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Див. док. № 109, 110.
** Так у документі.

№113

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА АКАД. П.А.ТУТКОВСЬКОГО СПІЛЬНОМУ ЗІБРАННЮ ВУАН ПРО ПЕРЕГЛЯД УКРНАУКОЮ ПАРАГРАФА 38 КОЛЕКТИВНОГО ДОГОВОРУ ЩОДО УСТАНОВ АКАДЕМІЇ

27 червня 1927 р.

В інтересах правильного розвитку й продукційної праці наукових установ Академії наук маю за честь звернутися до Спільного зібрання Академії з проханням зняти перед Укрнаукою клопотання про з'ясування в відповідних вищих інстанціях питання про тлумачення параграфа 38 Колдоговору щодо установ Академії.

Структура й характер діяльности установ Академії мало відомі деяким урядовим інституціям із чого виникають небажані непорозуміння. При Академії існує чимало окремих наукових установ, що носять скромні назви «Кабінетів» і «Інститутів», але справді являють з себе значні інституції, що неминуче розгортають свою діяльність, переводять важливу науково-дослідчу працю, а разом з тим виконують відповідальні доручення державних установ і проводять теж широку культурно-просвітню роботу. У звичайному розумінні слова «кабінет» є кімната для занять; тим часом ті «Кабінети», що існують при Академії наук, містять в собі цілі великі музеї на багато кімнат з відповідними лабораторіями, майстернями для монтування та для вироблення препаратів і ріжними допоміжними частинами: такі є кабінети Зоологічний, Ботанічний і Геологічний. В тих кабінетах і інститутах (як, наприклад, Інститут технічної механіки) є чимало великих наукових цінностей (ріжні апарати, мікроскопи, складні установки, термостати, акварії, терарії і ин.) і взагалі велике наукове майно; праці тут переводяться вранці й до пізніх годин вечора; постійний догляд та керування цими працями з боку керівників цими установами дуже потрібний в інтересах їх продукційної праці й охорони майна; при кожній такій академичній інституції є свій штатний й нештатний персонал і працює чимало співробітників. Тому постійне перебування при таких академичних установах відповідальних керівників або зав[ідувачів] установами є не тільки бажане, але й конче потрібне в інтересах Академії. Це передбачене й законом. Параграф 38 Колдоговору звучить так:

Параграф 38. Робітники освіти, чиє перебування при культосвітустановах є потрібне в інтересах виробництва: зав[ідувачі] установами, завгоспи, коменданти, двірники, швейцари, конюхи, сторожі, комірники, та для установ соцвиху - куховарки - одержують при установі безплатні помешкання.

Для кожного ясно, що цей параграф Колдоговору цілком стосується до згаданих вище керівників або зав[ідувачів] установами. У Колдоговорі ані слова не сказано про те, начебто зав[ідувачами] установами визначаються лише ті особи, що стоять на чолі установ, які мають окремий бюджет.

Тим часом Київський окрфінконтроль, як видно з повідомлення Управи ВУАН від 18 червня б[іжучого] року за №1199, визнає, що «користуватися без платні квартирою в академичному будинкові може, крім нижчого техничного персоналу, тільки особа, що стоїть на чолі Академії, бо усі її окремії інституції складають лише одну держбюджетову установу». Це є очевидне непорозуміння. Ясно, що особа, яка стоїть на чолі цілої Академії,

ніяк не може обслуговувати всі окремі інституції Академії в тому розумінні, як каже параграф 38 Колдоговору, бо ці ріжні інституції містяться в ріжних будинках, що порозкидані по всьому місту Київу на досить великих віддаленнях одна від одної.

З огляду на сказане, виникає пекуча потреба з'ясувати цю справу через Укрнауку у відповідних вищих інстанціях. Про це прошу Спільне зібрання зробити постанову в інтересах цілої Академії.

Академик *П.Тутковський*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26383, арк.20-21. Автограф.

№114

ЛИСТ НЕОДМІННОГО СЕКРЕТАРЯ ВУАН АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОГО ОКРЕМІЙ ВАЛЮТНІЙ НАРАДІ ПРИ НАРОДНОМУ КОМІСАРІАТІ ФІНАНСІВ УСРР З ПРИВОДУ ВСТАНОВЛЕННЯ ДЛЯ АКАДЕМІЇ ЛІМІТУ НА ПЕРЕСИЛКУ КОШТІВ ЗА КОРДОН ДЛЯ ОПЛАТИ ЗАМОВЛЕНЬ

27 червня 1927 р.

Українська Академія наук до цього часу майже щомісяця за дозволом Особл[ивої] вал[ютної] наради користувалась правом пересилу за кордон певної суми грошей, од 300 до 700 доларів, для оплати ріжних академичних замовлень, скерованих на поповнення наукового інвентаря академичних установ та на підвищення їх наукової роботи. Але такі щомісячні клопотання про дозвіл на пересил грошей дуже зле відбивалися на плановій роботі Академії, не даючи змоги наперед визначити напевно той чи инший контингент наукового майна, що його [В]УАН мала б надбати в кожному наступному місяці. І тільки довіра до Академії наук з боку закордон[них] фірм давала змогу більше-менше ладнати ці справи. Але останнє розпорядження НКФ про заборону пересилу грошей для оплати грошових зобов'язань фірмам закордону, поруч з дозволом приватного пересилу обмежених сум в адрес поодиноких осіб, що жиють за кордоном, штовхаючи на непевний шлях наукових співробітників [В]УАН, те саме розпорядження підрізує вже налагоджені грошові стосунки Української Академії наук з закордоном. Вважаючи на таке ненормальне становище, ВУАН просить встановити певний ліміт для Академії наук в пересиланні нею щомісяця за кордон 300-400 доларів для оплати її зобов'язань та нових замовлень. Ця сума може й не використовуватись вповні кожного місяця, але вона внесе певну ясність в наші фінансові взаємовідносини з закордоном, дасть змогу нормально провадити наукову роботу. Про ваше рішення в цій важливій організаційній справі просимо оповістити нас та відповідні фінансові установи.

Неодмінний секретар ВУАН, академик *А.Кримський*
Керуючий справами *П.Лозієв*

Помітка на документі: «НКФ дав дозвіл на щоміс[ячний] переказ 250 доларів. О.Ридник. 14.07.1927 р.».

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5910, арк.97. Оригінал. Машинопис.

№115

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ПОЗАЧЕРГОВОГО ЗАСІДАННЯ БЮРО КИЇВСЬКОГО ОКРКОМУ КП(б)У З ПРИВОДУ ЛИСТА НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ КИЄВА В ЗВ'ЯЗКУ З САМОГУБСТВОМ ПРОФ. Д.М.ЩЕРБАКІВСЬКОГО

1 липня 1927 р.

Слухали:

Листа наукових робітників м.Київа в зв'язку з самогубством професора [Д.М.]Щербаківського. (т. Сірко).

Ухвалили:

1. а) Констатувати, що лист за підписом 72 наукових робітників Києва, що його подано в зв'язку з самогубством професора [Д.М.]Щербаківського до центральних газет, своїм змістом і формою уявляє спробу наукових робітників Київа використати факт самогубства Д.М.Щербаківського для політичного виступу.

Вважати за недоцільне опублікування цього листа в пресі як в місцевій, так і в центральній, про що і повідомити ЦК.

б) Доручити Секретаріяту скласти листа до ЦК, в якому всебічно висвітлити справу як з самогубством проф. [Д.М.]Щербаківського (як самий факт самогубства, так і ті обставини, що утворилися навколо нього) й просити в ньому ЦК терміново розглянути справу та дати відповідну політичну оцінку згаданому листу наукових робітників, а також і самому факту самогубства.

в) Вважати за необхідне зняття [А.]Винницького з посади зав[ідуючого] Історичного музею. Доручити Секретаріяту вжити заходів до прискорення розслідування випадку в зв'язку зі самогубством [Д.М.]Щербаківського, який мав місце в правлінні спілки Робос, з тов. [С.О.]Єфремовим з тим, щоб на наступному засіданні Бюро (вівторок, 5 липня) остаточно розв'язати цю справу.

2. Прийняти до відому інформацію т. Сірко про те, що листа наукових робітників з відповідними поясненнями надіслано до ЦК. Прийняти до відому, що Секретаріятом ОПК доручено спілці Робос заслухати інформацію прокуратури про хід справи.

Секретар Окрпарткому *Сірко*

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.3, арк.308. Оригінал. Машинопис.

№116

ПРОТОКОЛ РОЗПОРЯДЧОГО ЗАСІДАННЯ УКРНАУКИ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ДОДАТКОВИХ ШТАТНИХ ПОСАД ВУАН

16 липня 1927 р.
м.Харків

Ухвалили:

І. а) Затвердити такі нові додаткові посади в штатах [В]УАН, по науковій лінії, на [19]27-[19]28 рр.

Академиків:

по 1 Відділу - 2
«-» 2 «-» - 2
«-» 3 «-» - 2

Із них 2 штатних посади установити з 1 жовтня, а 4 - з 1 квітня.

б) Вважати цей розподіл орієнтовним. Просити Академію представити обгрунтовані пропозиції з зазначенням і розподілом по Відділах персональних кандидатур.

в) По лінії керівників академичних установ установити такі нові додаткові штати:

1. По відділу етнології Кабінету антропології - 1.
2. Театральний музей - 1.
3. Керуючий Кабінетом музичної етнографії - 1.

г) По лінії наукових співробітників затвердити такі нові додаткові штати:

1. Інститут технічної механіки - 1.
2. Хімічної лабораторії - 1.
3. Катедра народнього здоров'я - 1.
4. Рефлексологічна лабораторія - 1.
5. Комісія радянського права - 1.
6. Комісія соціологічна - 1.
7. Комісія історичної пісенности - 1.
8. Комісія старої України - 1.
9. Технологічна лабораторія - 1.
10. Комісія народнього господарства - 1.
11. Для комісії * акад. [А.Ю.]Кримського - 1.
12. Комісія вивчення громадських течій - 1.
13. Комісія старого письменства акад. [В.М.]Перетца - 1.
14. Катедра фізико-математична акад. [М.М.]Крилова - 1.
15. Філологів для Ін[ститу]ту наук[ової] мови - 1.
16. Консерваторів для Музею учених діячів України - 1.

Лаборантів затвердити 2:

1. Для Хімічної лабораторії - 1.
2. Для Хімічно-технологічної лабораторії - 1.

По лінії адміністративно-технічного персоналу затвердити такі штати в цілому:

а) По Науковій канцелярії Академії:

1. Керуючий справами - 1.
2. Помічник керуючого - 1.
3. Завідуючий таємничою частиною - 1.
4. Завідуючий архівом - 1.
5. Старший кореспондент із знанням чужоземних мов - 1.
6. Машиністка-стенографістка - 1.
7. Машиністка 1 розряду - 2 (дві).

б) По канцелярії Управи Академії:

1. Керуючий справами - 1.
2. Старший діловод - 1.
3. Машиністка 1 розряду - 1.
4. Завідуючий господарством - 1.
5. Старший бухгалтер - 1.
6. Бухгалтер - 1.

---

* Далі закреслено: «по лінії».

7. Рахівник - 1.
8. Скарбник - 1.
9. Кур'єр - 1.

Співробітники, що обслуговують будинки Академії в цілому:

1. Кладовщик - 1.
2. Служників для лабораторій і музеїв - 8.
3. Грубників - 3.
4. Попрятників - 8.
5. Швейцарів - 3.
6. Двірників - 10.
7. Сторожів Дніпрянської біологічної станції - 1.

II. а) В додаток до скорочених Академією осіб додати слідуючих:

По лінії Наукової канцелярії:

1. Помічник керівничого - 1.
2. Стенографістка-машиністка - 1.

По канцелярії Управи:

1. Доглядачів - 2.

б) Для того, щоб укластися в сумі 50000 крб., що її додається по бюджету, вважати необхідним перевести такі заходи:

1) Підвищення платні членам Президії віднести на після одержання додаткових сум на бюджет [В]УАН.

2) Платню для встановлених штатами 4 нових академиків ввести з першого квітня [19]28 р.

3) 14 науковим співробітникам установити штати з 1 січня [19]28 р.

Попрятниці - 5 - з 1 січня.
Швейцарів - 2 - з «-»
Двірників - 5 - з «-»
Сторожів - 1 - з «-»
Трудників - 2 - з «-»

в) В розвиток постанов від 15 грудня про піднесення клопотання на додаткові суми по бюджету [В]УАН, просити Управу представити доповідну записку на обгрунтування цих додаткових сум як по лінії штатній, так і по лінії науково-операційній.

г) Просити Управу [В]УАН і Президію обміркувати питання про уніфікацію номенклатури посад і установ [В]УАН.

III. а) Просити Президію і Управу обміркувати справу про відзначення 10-річного ювілею бібліотеки.

б) Доручити директору бібліотеки т. [С.П.]Постернаку на підставі розмови з тов. [Ю.І.]Озерським скласти відповідні пропозиції.

IV. Не заперечуючи проти перерозподілу суми в 150000 [крб.] замість 110000 крб. по капітальному устаткуванню на 40000 [крб.] на біжучі видатки, просити Управу і Президію Академії представити план перерозподілу цих коштів, маючи на увазі покласти центральну вагу на нове устаткування (лабораторій, кабінетів).

V. Просити Управу і Президію обміркувати справу про план використання грошей (із фонду РНК СРСР), передбачаючи в ньому бюджет ВБУ (добудування будинку).

Голова *Ю. Озерський*
Секретар *Т. Зикеїв*

Примітка на документі: «Надіслано секретарю Наркома т. Качанову для уповноваж[еного] Укрнауки в Київі [Л.М.]Левитського».

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.562, арк.82-83. Оригінал. Машинопис.

№117

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ХАРКІВСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ПРИ ВУАН ЗА 1924 - 1926 рр.

*9 серпня 1927 р.**

З ініціятиви групи харківських вчених у 1920 р. у Харкові було засновано філію Українського наукового товариства, яка проіснувала до 1923 р. Філія провадила широку наукову й громадсько-освітню роботу, влаштовувала наукові доповіді, науково-громадські свята і т.ин. Працювали в ній такі секції: історично-філологічна, соціяльно-економічна, кооперативна, природнича т. ін. В 1922 р.**, коли Українське наукове товариство (в Київі) приєдналось до Української Академії наук, діяльність Харківської його філії зазнала занепаду. Але потреба в організації та об'єднанні наукових сил Харкова зростала, і через те Харківську філію було перетворено на окреме Харківське наукове т[овари]ство при Українській Академії наук. Розпочало воно свою діяльність першими організаційними зборами у квітні 1924 року з 23 членами.

Наукова робота, розробка питань з ріжних галузей науки, виробництва, народнього господарства й побуту провадиться ріжними секціями Т[овариства] (усього секцій - 10). Найбільш численними секціями були медична й технічна, що нараховували по 112 членів; секція сільськогосподарча, природнича, соціяльно-історична, педагогічна й бібліотечно-бібліографічна мали від 34 до 45 членів. Решта секцій - сходознавства, соціяльно-економічна та мови - були дуже нечисленними.

Найбільш розгорнули роботу медична, технічна та педагогічна секції. Решта секцій проявила себе дуже слабо, особливо соціяльно-економічна, на якій було заслухано всього 3 доповіди, з них лише одна - українського економіста, а решта 2 - московських економістів.

При президії Товариства організовано екскурсійне бюро, яким будуть проведені цим літом екскурсії за ріжними маршрутами. Від Планової комісії Держплану СРСР одержано запрошення взяти участь у Всесоюзному з'їзді по вивченню продукційних сил СРСР, що відбудеться в жовтні цього року, а також запрошення од російсько-німецького товариства «Культура й техніка»

---

* Дата публікації повідомлення.

** У тексті помилка. Потрібно: «1921 р.»

взяти участь в з'їзді та виставці по матеріялознавству, що відбудеться в жовтні цього року в Берліні.

Без підпису

Серія «Культура і побут», 1927, 9 серпня.

№118*

ЛИСТ ЗАСТУПНИКА НАРКОМА ОСВІТИ УСРР Я.П.РЯППО ДО ВУАН ПРО УЗГОДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМІСІЇ ВУАН З ДЕРЖАВНИМ МЕТОДОЛОГІЧНИМ КОМІТЕТОМ КИЇВСЬКОЇ ОКРУЖНОЇ ІНСПЕКТУРИ

30 серпня 1927 р.
м.Харків.

У відповідь на Ваш лист з дня 1 липня 1927 р. за №3367 з приводу листа Державного науково-методологічного комітету Київської окрінспектури, президія Держнаучметодкома доводить до Вашого відома ось що.

Докладне пояснення Академії наук ще більше пересвідчило президію Держнаучметодкома в правильности надісланих Київській окрінспектурі тверджень і вказівок, а саме:

1. В Київі створилося кілька методичних організацій, що працюють рівнобіжно, далеко від повного контакту і, таким чином, неминуче дезорієнтують учительство масової школи в єдиній лінії, яку має провадити Окрметодком Київської окрінспектури.

2. Відрив учительства від Окрметодкома поглиблюється далі, бо сама ж Академія пише: «Увага ширших кіл учительства до питань, що відбувалися в роботі Комісії чи Т[оварист]ва і не відбилися там у формах, авторитетність та доцільність яких стоїть під знаком сумніву».

3. Зауваження Окрінспектури, що «немарксисти і некомуністи не можуть забезпечити керівництва школою з погляду марксистської педагогіки та комуністичної вихови», є для нас самозрозумілою істиною. Це, природна річ, не є чиясь провина, та все ж лихо є.

4. Щодо науково-дослідчої роботи Комісії ВУАН та вказівок, надісланих нам від Науково-педагогічного товариства через шанованого академика О.Корчака-Чепурківського, то ми вважаємо їх дуже цінними і, безперечно, використаємо їх в дальшій праці.

Повідомляючи Вас про це, президія Держнаучметодкому висловлює, отже, щире побажання, щоб між керівничими методичними і науково-методичними органами не було взаємного ігнорування, щоб вони працювали в найтіснішому контакті.

Заст[упник] Наркома освіти та голова ДНМК *Я.Ряппо*
Секретар *Беркін*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5916, арк.8-8 зв. Оригінал. Машинопис.

---

* Див. док. № 131.

№119

ЛИСТ ГОЛОВИ КОМІСІЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ВУАН Ф.Я.САВЧЕНКА УПРАВІ ПТШ У ЛЬВОВІ ПРО УЧАСТЬ У СВЯТКУВАННІ 100-РІЧЧЯ ОПУБЛІКУВАННЯ ЗБІРНИКА УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ М.МАКСИМОВИЧА

10 вересня 1927 р.

З доручення президії Історичної секції Укр[аїнської] АН маю честь прохати Вас взяти участь у Всеукр[аїнському] святкуванню 100-річчя появи в світ Збірника укр[аїнських] пісень 1827 р. Михайла Максимовича, що разом з тим є святом укр[аїнської] науки й письменства.

Урочисті збори та засідання мають відбутись по всіх наукових осередках України в неділю 2 жовтня; наукові засідання, вистави, концерти, екскурсії тощо - протягом тижня, з 2 по 10 жовтня 1927 р.

В тому разі, коли б Ви не змогли вислати своїх делегатів на це свято до Києва, просимо надіслати до 2 жовтня на адресу Історичної секції [В]УАН відповідні привітання, в яких, згадуючи про українську науку епохи Максимовича, було б зазначено також про наукові й культурно-громадські досягнення НТ ім. Ш[евченка] у Львові та ин[ших] наукових осередків Галичини, про діяльність Київ[ського] наук[ового] тов[арист]ва та [В]УАН, а також побажання щодо дальнішого їх розвитку.

Член президії *Ф. Савченко*

ЦДІАЛ, ф.309, оп.1, спр.160, арк.17-17 зв. Автограф.

№120

ЗВІТ АКАД. І.І.ШМАЛЬГАУЗЕНА ПРО НАУКОВЕ ВІДРЯДЖЕННЯ ДО НІМЕЧЧИНИ

1 жовтня 1927 р.

Моя поездка за границу происходила при очень благоприятных условиях: так как командировка состоялась по постановлению Всесоюзного Совнаркома, то формальности по получению паспорта сократились до минимума. Со стороны материальной все было также вполне благополучно: правительство СССР выдало каждому участнику делегации 200 р[уб.] в иностранной валюте и оплатило стоимость паспорта, а германское правительство взяло на себя все расходы по нашему содержанию в Германии.

Что касается истории осуществления самой делегации, то нужно сказать, что инициатива в этом деле исходила со стороны германских ученых, а осуществление она получила в значительной мере благодаря тому несомненному интересу, который проявляет Германия, и в особенности ее интеллигенция, к жизни нашего Союза. Мысль о приглашении ученых Союза ССР в Германию возникла в результате празднования 200-летнего юбилея Всесоюзной Академии наук*. На этом юбилее из иностранцев преобладали

* Російська Академія наук. Реорганізована в АН СРСР у 1925 р.

германские* ученые и среди них там возникло желание отблагодарить за оказанное им гостеприимство*. Это желание удалось осуществить благодаря поддержке германского правительства, которое поручило непосредственную организацию этого ответного визита Обществу изучения Восточной Европы (Deutsche Gesellschaft zum Studium Osteuropas) и Обществу поощрения германской науки (Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft), возникшему в тяжелые годы в среде, гл[авным] обр[азом], Прусской Академии наук для спасения научных учреждений от угрожавшей им гибели. Решено было пригласить представителей естествознания и медицины, по видимому, как представителей аполитичной, объективной науки, как об этом ясно говорил министр народн[ого] просвещения Беккер в своей приветственной речи. Для того, чтобы дать возможность приглашенным лицам действительно ознакомить германских ученых со своими работами, решено было отойти от практики международных конгрессов и предоставить каждому для его докладов неограниченное время. В связи с этим, однако, пришлось ограничить число участников делегации сравнительно небольшим числом - около 20 лиц. Комиссия наметила целый ряд лиц для работы, кои ей казались особо интересными, и всем этим лицам были посланы персональные* приглашения.

Из приглашенных на «неделю ученых» отказались приехать вследствие болезни - физиолог, акад. И.И.Павлов* и биохимик Бах* и вследствие научной командировки - геолог Мушкетов*. Кроме того, перед самым открытием недели умер Л.А.Тарасевич* и, наконец, задержался в Испании и не приехал Н.И.Вавилов*. Таким образом, фактически делегация составилась из следующих лиц:

1) Наркомздрав Н.А.Семашко
2) Патологоанатом проф. А.И.Абрикосов (Москва)
3) Гидробиолог проф. А.Л.Бенинг (Саратов)
4) Палеонтолог проф. А.А.Борисяк (Ленингр[ад])
5) Хирург проф. С.П.Федоров (Ленингр[ад])
6) Минеролог акад. А.Е.Ферсман (Ленингр[ад])
7) Гистолог проф. А.Г.Гурвич (Москва)
8) Химик акад. В.Н.Ипатьев (Ленингр[ад])
9) Физик акад. А.Ф.Иоффе (Ленингр[ад])
10) Биолог проф. Н.К.Кольцов (Москва)
11) Биофизик акад. П.П.Лазарев (Москва)
12) Геофизик проф. П.Никифоров (Ленингр[ад])
13) Биохимик проф. А.[В.]Палладин (Харьков)
14) Агроном акад. Д.Н.Прянишников (Москва)
15) Физиолог проф. А.Ф.Самойлов (Каз[ань]-Москва)
16) Техно-химик проф. А.Е.Чичибабин (Москва)
17) Минеролог акад. В.И.Вернадский (Ленингр[ад])
18) Зоолог акад. И.[И.]Шмальгаузен (Киев)

Из Ленинграда - 7, из Москвы - 8, из Сар[атова] - 1, из Харкова - 1, из Киева - 1. «Неделя ученых» в Берлине, собственно, не была конгрессом - на ней не было ни одного совместного заседания, если не считать первого, чисто информационного, заседания и торжественного открытия «недели» в актовом зале Берлинского университета. В дальнейшем члены делегации встречались между собой только на банкетах, осмотрах некоторых учреждений и приемах официальных лиц.

И открытие «недели», и эти банкеты были не только торжественно-

---

* Підкреслено в документі.

праздничными, это были весьма теплые дружеские встречи ученых различной специальности. Мне удалось познакомиться не только со всеми, кажется, берлинскими биологами (последние устроили для нас, биологов СССР, специальную вечеринку), но и со многими другими лицами, как Эйнштейн, Планк, Нернст, Рубнер и др.

В специально-научной части «недели» не было, да по существу и не могло быть, общей аудитории у представителей самых разнообразных дисциплин. У каждого была своя аудитория, перед которой он отчитывался, но неизменно это была действительно набранная аудитория. Меня слушали: анатомы Keibel и Fick, зоолог Hesse, биологи Voldschmidt и Hartmann, Margold ...*, одним словом, все выдающиеся биологи Берлина и очень много студентов. Аудитория была бы еще больше, если бы не учебное время, которое помешало приехать на «неделю ученых» из других городов Германии и Австрии. Приглашения были разосланы повсюду, на открытии присутствовало немало приезжих, но на докладах их не было, и я получил целый ряд писем от различных коллег, в которых высказывалось сожаление, что учебное время лишает их возможности послушать мои доклады.

Насколько мне известно, большинство наших докладов произвело очень хорошее впечатление, и происходившие после беседы показали, что и мой доклад вызвал большой интерес.

Я, конечно, не берусь судить о том, что дала «неделя ученых» немцам - в речах они неизменно говорили о том, что они поражаются той работе, которую мы произвели и в самое трудное время - я думаю, что и в самом деле она показала ясно, что мы еще можем работать и можем дать науке немало вполне нового и оригинального.

Что же касается членов делегации, и в частности меня, то эта неделя дала нам чрезвычайно много. Прежде всего ознакомился с работами и организацией крупнейшего в Германии (даже в Европе). Научно-исследовательского института в Далене (Kaiser Wilhelm Institut für Biologie) и, во-вторых, лично познакомился со всеми видными биологами Берлина, много с ними беседовал на современные научные темы и, во всяком случае, установил тесную связь между названным Берлинским биологическим институтом и Биологическим институтом УАН.

Акад. *И.Шмальгаузен*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26384, арк.2-3 зв. Автограф.

№121

ЛИСТ АКАД. М.С.ГРУШЕВСЬКОГО ЗАСТУПНИКОВІ ГОЛОВИ УКРГОЛОВНАУКИ Ю.І.ОЗЕРСЬКОМУ ПРО СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ НАРОДОЗНАВСТВА

25 жовтня 1927 р.

Високоповажаний Юрій Іванович!

Я дуже дякую за Вашого листа, переданого з [Ф.Я.]Савченком, і уважливість, виявлену Вами до наших справ. В долученню я посилаю протокол

---

* Крапки в документі.

Катедри і додаткові відомості про т. [Ф.Я.]Савченка і [К.О.]Копержинського* і прошу провести затвердження їх дійсними членами з платнею, а щодо т. [О.І.]Покровського, то я докладніш напишу, як побачуся з ним.

Прошу все-таки не залишати справи Наук[ово]-дослід[ного] інституту народознавства (чи примітив[ної] культури), до котрого Кабінет мав служити підготовкою. Я не знаю, наскільки Вам відома вся ся історія. Коли я приїхав в 1924 р., я підняв клопотання про перенесення з-за кордону Українського соціологічного інституту, і така була ухвала Академії. Але партія признала се недогідним, і мені сказано було в Наркомосвіті, що можна заснувати Інститут для фольклорних чи етнологічних студій, але не для соціологічних. Даремно я поясняв, що Соціол[огічний] інститут вів би роботу власне у сій сфері: пережитків приміт[ивної] культури на Україні і народньої творчости. Засновано Кабінет приміт[ивної] культури як початок (в 1925 р.), і я почав підготовляти організацію Інституту, котрий міг би бути названий Укр[аїнським] інститутом народознавства або примітивної культури, якби се вводилося Наркомосом.

Весною с.р. плян був прийнятий Наркомосом, і М.О.Скрипник запевнив мене, що як не 1 жовтня [1927] р., то з 2 січня 1928 р. Інститут ввійде в життя. Але восени справа за щось зачепилась.

Се мені дуже прикро. Я вияснив у своїй записці (чи маєте її ?) і в листах до М.О.Скрипника, наскільки важко здійснити се нове дослідницьке огнище, що могло б послужити першорядною рекомендацією перед світом нашої нової революційної України, і дати мені змогу приложити до його здійснення мої останні працездатні роки. Мені до крайности гірка ся рівнодушність чи неувага до моїх трьохрічних роз'яснень, представлень, клопотань з боку тих мені невідомих, що головують сю справу, і я дуже прошу Вас звернути на сю справу, приложивши всі старання, щоб принаймні з 1 січня - так як се і сподівався М.О.Скрипник - сей Інститут вийшов у життя. Друга справа - се дотації. Мені, розуміється, дуже приємно, що дотацію на «Україну» збільшено до 11 тис. [крб], і додано дотацію на «Первісне громадянство» - що забезпечить її продовження. Але дуже недобре, що сю дотацію зроблено за рахунок Академії - викроєно з її видавничого бюджету. Се загрожує мені великими прикростями і ускладненнями. Дуже вас прошу переслати дотацію «України» назад, на рахунок періодичних видань Укрнауки, і нову дотацію на «Первісне громадянство» прошу також перевести по бюджету Укрнауки, а не Академії. Се дуже важно для мене, і про се я дуже Вас прошу.

З високим поважанням до Вас
М.Грушевський

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5915, арк.69-70. Автограф.

---

* Підкреслено в документі.

№122

КОРОТКИЙ ЗВІТ КОМІСІЇ ДАВНЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА ПРИ ПЕРШОМУ ВІДДІЛІ ВУАН*

*[Не раніше 1 грудня 1927 р].***

Комісія давнього письменства утворилася з ініціятиви академика В.М.Перетца при кінці 1927 р. У черговому засіданні Історично-філологічного відділу ВУАН 17 жовтня заслухано було доповідь його про потребу заснувати таку Комісію, що вона могла би спеціяльно піклуватись за вивченням та встановленням у світі пам'яток давнього українського письменства, що розвивалося майже не вісім віків; пам'ятки його відбивають на собі хід культурного та художнього розвитку українського народу, зосібно в ті часи, коли українське суспільство прокидається з довгого сну та виявляє свої творчі сили на полі словесного мистецтва. Але певні причини перепиняють нормальний хід вивчення давнього письменства: мала зацікавленість старовинного, як наслідок відсутности історичної точки зору у осіб, що цікавляться переважно творами нового часу; нечисленність осіб, що мають належну підготовку для дослідження пам'яток старого письменства, та ро[з]порошеність їх, що заважає колективній праці. Утворення Комісії для вивчення давнього українського письменства при Першому відділі [В]УАН могло би об'єднати коло такої праці всіх українських вчених, що цікавляться долею українського письменства XI-XVIII віків та спричинитись до висвітлення його розвитку. Відділ ухвалив погодитись з цими думками і прийняти такий план діяльности нової Комісії:

1. Виготовлення наукової бібліографії давнього українського письменства (що вже підготовлювалась протягом останніх літ);
2. Висвітлювання репертуару давнього укр[аїнського] письменства через розшукування його пам'яток по книгосховищах (почасти вже робиться);
3. Підготовлення до друку пам'яток давнього укр[аїнського] письменства XI-XIII вв., між иншим, художньої праці та віршів середньої доби;
4. Філологічне та історичне дослідження пам'яток давнього укр[аїнського] письменства. Для осягнення своєї мети Комісія повинна притягнути до співробітництва вчених з Київа, з Ленінграду, Москви, Одеси.

Спільне зібрання ВУАН затвердило постанову Історично-філологічного відділу (протокол №279, п.3), а на підставі цього І[сторично]-ф[ілологічний] відділ 1 грудня 1927 р. обрав на нештатних постійних співробітників професора О.А.Назаревського[82], проф. С.О.Щеглову та проф. М.К.Гудзія. Крім того, голова Комісії притяг до праці ще чимало осіб і, таким чином, Комісія сконструювалася в такому складі і з такими завданнями:

Голова*** - академик В.М.Перетц (розшукування пам'яток давнього укр[аїнського] письменства; готує до друку пам'ятки укр[аїнського] письменства XI-XVI вв. в обробках XVII сторіччя);

Заступник голови*** - нешт[атний] співр[обітник] проф. С.І.Маслов[83] (пам'ятки письм[енства] часів Мазепи - «Перло» 1646 р.).

Секретар*** - постійн[ий] співр[обітник] проф.О.А.Назаревський (старовинна українська повість).

---

* Заголовок документа.

** Дату встановлено за змістом документа.

*** Підкреслено в документі.

Члени*: проф., чл[ен]-кор[еспондент] [В]УАН В.П.Адріянова-Перетц (наукова бібліографія старого укр[аїнського] письменства; «Хожденіе» ігум[ена] Данила XII в.); проф. С.Д.Балухатий (не видані твори Йосафата Кунцевича); кол[ишній] проф. С.О.Богуславський («Сказанія про Бориса та Гліба»); кол[ишній] проф. С.Ю.Гаєвський (Українські «Александрії»); аспір[ант] М.В.Геппенер (перевірка рукописів, що їх описали акад. [В.П.]Петров та Лебедєв, виявлення нових рукописів); і проф. М.К.Гудзій («Повість про сім мудреців» та «Вел[ике] Зерцало» в українських перекладах); н[ауковий] співр[обітник] І.П.Єремін (Твори Кирила Туровського); і н[ауковий] співр[обітник] Г.Б.Нікольська (Твори м[итрополита] Іларіона); н[ауковий] співр[обітник] з осібних доруч[ень] П.М.Попов («Скарга нищих»; огляд рукописів Лаврської бібліотеки); пост[ійний] співр[обітник] проф. С.О. Щеглова (Пам'ятки українського епіграматичного віршування XVI-XVII вв.).

Тому що матеріяли до історії давнього українського письменства порозкидано по головніших містах Союзу - члени Комісії повинні були поділитися на групи. Крім голови Комісії, що мешкає та працює в Київі та Ленінграді, одвідуючи Москву, в ленінградських бібліотеках працюють: проф. В.П.Адріянова, проф. С.Д.Балухатий, І.П.Єремін, Г.Б.Нікольська, проф. С.О.Щеглова; в Київі: проф. С.І.Маслов, проф. [О.А.]Назаревський, проф.С.Ю.Гаєвський, П.М.Попов, М.В.Геппенер; в Москві: С.О.Богуславський та проф. М.К.Гудзій.

Київська група мала 3 засідання (під головуванням заст[упника] голови проф.С.І.Маслова та секр[етаря] проф. О.А.Назаревського); вона вирішила деякі організаційні питання та встановила круг занять кожного з членів; проф. [С.Ю.]Гаєвський зачитав доповідь про «Александрію» в українському письменстві, зрезюмував свої спостереження над нею, що можуть бути передмовою до видання реєстру. Ленінградська група слухала доповідь проф. [С.Д.]Балухатого про невідомі ще твори Йосафата Кунцевича, що мають вагу для історії полемичного письменства поч[атку] XVII в.; ухвалено запропонувати авторові: перевірити за рукописом ще раз копію творів Й.К[унцеви]ча, притягши до видання «службу» Йосафатові, що містить у собі деякі біографічні подробиці, доповідь - вкоротити яко передмову до текстів. Група розподілила поміж членами окремі теми (див. вище). Московська група притягла до праці нових співробітників, що зацікавилися роботою Комісії.

Голова *В.Перетц*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.12439, арк.1-3. Автограф.

---

* Підкреслено в документі.

№123

ОСІБНА ГАДКА АКАДЕМІКА МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО ДО ПРОТОКОЛУ СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК 17 ЖОВТНЯ, ЗАЧИТАНА НА ЗАСІДАННІ 1927 р.*

7 листопада 1927 р.

З жалем почув я на засіданню 31 жовтня, при читанню протокола 17 жовтня, що після того, як я вийшов з того засідання 17 жовтня, відпросившись у Президії тим, що мав бути присутнім як представник Академії на засіданню Комітету допомоги Західній Україні, і Неодмінний секретар запевнив мене, що в моїй неприсутности буде вислухане тільки звідомлення акад. [В.Г.]Шапошникова, нічого більше, а в дійсности переведена була Президією довга діскусія, звернена проти мене і моїх співробітників і, не вислухавши моїх пояснень, на підставі невірних інформацій винесено рішення, против котрих я мушу протестувати, та списано протокол, який представляє в цілком хибнім світлі діяльність мою і моїх співробітників з історичних установ Академії.

Протокол не називає мого імені - хоч воно, здається, називалось в діскусії, але і без того присутнім - принаймні дуже багатьом, було ясно, я певен, що про Ф.Я.Савченка - одного з трьох керівників академичних комісій, що працюють під моїм головуванням - себто одного з найближчих моїх співробітників, говорилось як про виконавця моїх доручень. Дійсно, я не раз відряджував тов. [Ф.Я.]Савченка до Харкова з клопотанням в справах історичних установ, їх видавництв і ріжних казусів наукової роботи, котрою я кермую; я давав йому при тім власною моєю рукою списаний реєстр справ, котрі він має порушити в відповідних установах, а з поворотом його вислухував за сим реєстром його звідомлення.

Доручив йому добиватися не змін в постановах, повзятих Укрнаукою чи якоюсь иншою центральною установою в справах Академії, а нагадувати про потреби мені доручених історичних установ і видавництв, щоб сі потреби не були переочені, а по можности задоволені при всяких розподілах коштів. Заявляю, як се заявив на засіданню 31 жовтня, що знаю тов. [Ф.Я.]Савченка за людину коректну і витриману, і певен, що він ніколи не забував свого становища як відповідального співробітника Академії, робив не на шкоду Академії, а тільки на користь її наукової праці, як і я при всіх клопотаннях мав завсіди на увазі повагу й видатність Академії як установи та її завдання.

Так було і в згаданім в протоколі випадку, що стався в липні сього року. Довідавшись приватно, що голова і секретар Управи виїхали до Харкова, викликані для укладання штатів Академії на р[ік] 1927, я доручив тов. Ф.[Я.]Савченкові поїхати також до Харкова, щоб довідатися, чи при сім укладанню взято на увагу мої клопотання в справах історичних установ, і коли ні - то нагадати про них і клопотатись про можливе задоволення. Бо ще в травні сього року я через того ж тов. Ф.[Я.]Савченка нагадав Укрнауці про незадоволені попереднього року клопотання, і Мала Президія в засіданню 31 травня постановила збільшити штати моєї Катедри і перенести се збільшення «в порядку планування штатів Української Академії наук на 1927-[192]8 рік». От сю постанову мав нагадати тов. Ф.[Я.]Савченко, і хоч він наспів уже після наради заступн[ика] голови Укрнауки з головою Управи

---

* Заголовок документа.

[В]УАН, Президія Укрнауки, пригадавши сю постанову, постановила додати дві посади для історичних установ [В]УАН. Се було мало, я ще раз доручав тов. Ф.[Я.]Савченку говорити в сій справі, і в місяці вересні Президія Укрнауки згодилась уже на три посади.

Але, може бути, потрібує пояснення, чому я звернувся до Укрнауки завчасу, в місяці травні с[ього] р[оку], з своїми проханнями про посади для істор[ичних] установ?

В травні 1925 р. - як я довідався вже потім - під час приїзду до Київа заст[упника] голови Укрнауки М.І.Яворського, він з головою Управи акад. [С.О.]Єфремовим перевели ревізію штатів і організаційних планів Академії. Про се, скільки знаю, ніколи не докладалось Спільному зібранню, - взагалі се характеристично для наших відносин, що Спільному зібранню дуже часто лишаються невідомими найважніші розпорядження Управи і Президії в справах штатів, розподілу сум, переписка їх з центральними установами і т.д. Дещо з того часом доходить згодом в уривках до відомости академиків, а дещо і зовсім не доходить. Се то й привело мене до переконання про необхідність від часу до часу персонально удаватись до Президії Укрнауки, щоб передати їй свої клопотання і одержати необхідні для праці інформації - і я їздив спочатку сам, а потім, як здоровлє моє стало здавати - відряджував для сього котрогось із співробітників.

Так от довідався я, що при тій ревізії штатів в маю 1925 року вичеркнено - без порозуміння зо мною - Комісію історичної пісенности, змінено назву Культурно-історичної комісії і скорочено три посади наукових співробітників; додано, правда, инші посади, але скорочені були необхідно потрібні. Тому я, як тільки довідавсь, так вніс на Істор[ично]-філол[огічний] відділ внесення про відновлення Комісії історичної пісенности, реституцію назви другої Комісії і про необхідність счеркнених посад, і се було ухвалено. Потім при обговоренню штатів на р[ік] 1926-[192]7 одержав постанову Істор[ично]-філ[ологічного] відділу і Спільного зібрання про необхідність 4 співробітників і потребу й бажаність, на випадок значнішого розширення штатів (що тоді малось на увазі), цілого ряду инших співробітників. Провівши сі проекти через усі форми і інстанції, я чекав результату академичних клопотань - і не дістав ні одної посади. Пройшли инші, підтримані Управою і Президією, або клопотаннями самих установ, але мої зістались без задоволення. Се поставило мене в дуже трудне становище. Напр[иклад], Комісія істор[ичної] пісенности, стративши єдиного свого співробітника, счеркненого без моєї відомости в травні 1925 р., і досі мусить провадити свою цінну наукову працю над корпусом історичної пісенности без жадного співробітника. Коли в липні сього року в своїй подорожі до Харкова голова Управи укладав з зам[ісником] голови Укрнауки штати на 1927-[192]8 р[р]., ся Комісія знов зісталася без єдиної посади і так би й лишилася, коли б я через тов. Ф.Я.Савченка не нагадав Укрнауці про се, і після сього й Управа - як заявив отсе Неодм[інний] секретар в засіданню 3 жовтня - включила її в штати. Сей приклад пояснює, чому я вважав досі і далі вважатиму своїм обов'язком підтримувати свої клопотання безпосереднє перед центральними установами*. Се мій обов'язок як члена Академії, котрому доручені історичні установи й історична праця.

Та під час засідання 31 жовтня й иншими разами з боку Президії робилися прозорі натяки, нібито історичні установи, що знаходяться під моїм головуванням, і так досить добре обставлені в порівнянню з иншими і

* Підкреслено в документі.

мають досить співробітників, а я нібито штучно помножаю кількість комісій і ставлю занадто великі претензії. Тому я мушу з усею рішучістю заявити, що се не так.

Українська історична наука в умовах царського режиму була поставлена в обставини незвичайно тяжкі і недогідні - гірше, ніж які-небуть інші дісципліни, так що мусіла або тікати за кордон, або ходити узькими стежками, для неї торованими, обминаючи «лоскотливі» питання. Розроблювалася вона тому здебільшого руками аматорів-делєтантів, а не академичних, університетських учених, для котрих була сферою несприятливою або й зовсім небезпечною. Тому дуже відстала проти стану инших культурних народів, бо навіть проти практичних вимог українізації і тепер вимагає сильної ініціятиви і дуже планової організації, може більше, ніж яка инша дісципліна, щоб побороти ті полишені минувшиною порожні, нерозроблені прогалини або одностороннє розроблені частини і перетворитися в зв'язлу і скільки-небуть одностайну оброблену цілість. Коли я, заставши одну тільки Археографічну комісію, і ту в стані зовсім не активнім, протягом чотирьох років довів число історичних комісій до десяти, я менш усього мав бажання множити їх тільки для множення: я крок за кроком вимацував найслабші пункти в системі історичної роботи і в них ставив як ударні організації от сі комісії. Досі на всі 10 комісій я мав 10 співробітників штатних (одинадцятого безпосереднє при Катедрі). Се не багато, а мало: 3 комісії мають тільки по одному співробітнику, а 4 не мають досі ні одного і не можуть сповняти свого призначення. А при тім значенню, яке повинна мати Академія як організаційний науковий центр для всеї української території, вони мають завдання великі і працю величезну.

Візьмім Археографічну комісію - найкраще з усіх датовану, бо вона має аж трьох штатних співробітників: керівничого, співробітника і ученого секретаря. З них учений секретар Г.А.Іванець заразом [є] секретарем Управи Академії і усьому урядові мусить віддавати весь свій час; керівничий О.Ю.Гермайзе також несе ріжні складні і відповідальні обов'язки (протягом двох років був проректором ІНО, кермує секцією Маркco-ленінської катедри і т. ин.). Отже, що можуть дати всі співробітники Комісії разом супроти завдань і потреб української археографії, такої занедбаної і упослідженої в царських часах? Українська археографічна комісія повинна бути великою установою, з далеко більшим штатом платних членів, редакторів, секретарів, щоб сповняти своє призначення. Пригадаймо, що таке була російська «Императорская археографическая комиссія» - а й вона не могла обслужити потреб російської археографії. Що ж може зробити Українська Археографічна комісія, коли її будуть трактувати як одну з десяти комісій акад. М.[С.]Грушевського, котрих, мовляв Неодмінний секретар, кожен академик може собі робити стільки ж. Те, що ми пробуємо тепер в ній робити - се розпучливі зусилля дати хоч щось навіть в нинішніх, неможливих матеріяльних і організаційних обставинах, з цілком иншим бюджетом і під необмеженим самовластям Неодмінного секретаря (пригадую мої протести проти його самовільних розпоряджень щодо транскрипції видаваних Арх[еографічною] комісією текстів). Коли я від часу до часу роблю зусилля трохи збільшити засоби сеї установи і полегшити умови її праці, чи можна сказати, що се я роблю «з жиру» чи з якоїсь неспокійної непогамовної вдачі? Попрацювавши на ниві української археографії сорок літ, в дуже несприятливих обставинах, я з сумом бачу, що вони не дуже то поправляються і в рамцях Української Академії наук.

Комісія Київа і Правобережжя має посаду керівничого і одного співробітника. Шан[овний] В.І.Щербина, що займає посаду керівничого, як ніхто инший відповідає сій посаді, але йому до помочи треба робочих сил більш ніж одна. Для Комісії, що має завдання розробляти історію нашого історичного осередка і його околиці, один співробітник і яких-небуть 30-40 карбованців на операційні видатки здається не багато? Я думаю, що страшно мало. Правда, Комісія ухитряється проявляти себе досить показно і в сих обставинах. Вона випустила торік великий гарний збірник «Київ та його околиці», її заходом вийшов «Збірник» нових студій про Київ В.І.Щербини; вона робить заходи коло видавання щорічника, присвяченого минувшині Київа та його пам'яткам, і провідника по сучасному Київу. Але, щоб вести сю роботу, безсумнівно цінну і дуже потрібну, безумовно, треба більше сил і засобів.

Комісія Західньої України має керівничого і одного штатного співробітника, а тим часом перед нею лежать величезні завдання не тільки досліду, але й наукового зв'язку з краями, що разом ставлять майже третину української території, потрібують крайньої уваги і підтримки, а всякого рода зносини з ними незвичайно утруднені політичними обставинами. Завдання зв'язку керівничий сеї Комісії Ф.Я.Савченко виконує зручно тактовно і успішно - завдяки дуже цінній помочи академика [К.Й.]Студинського, що бере дуже діяльну участь в проводі працями сеї Комісії. Не вважаючи на величезні труднощі, утворені кордонами - польськими, чеськими, румунськими, осягнено показні результати: їх яскраво засвідчили сьогорічні засідання сеї Комісії з участю західньо-українських учених, з їх доповідями на теми західньо-українського життя. Початки зроблені, можливости показані - але, щоб успішно розвивати сю роботу, треба не дві штатних сили і не 80-100 карбованців операційних коштів на місяць!

Тепер - Комісії Східньої і Полудневої України, з одним співробітником кожна, Неодмінний секретар представляє так, що я се просто розрізав на 4 порайонні комісії одну комісію і вийшло 4, і кожну академичну комісію можна б так розкроїти. Говорити так можна або не поінтересувавшися діяльністю сих комісій, або бажаючи дати хибне уявлення про них.

Може бути, що єсть академичні комісії, котрі могли б бути з користю для справи поділені на дві окремі чи більше комісій, про се не берусь судити. Але що[б] вести дослід історично даних умов, що формували певні території землі, з котрих складається Україна, і ті осередки, навколо котрих вони групувались - в аспекті економічнім, соціяльнім, культурнім, політичнім - те, для чого засновано й організовано сі комісії, се можу сказати цілком певно.

Я не раз виясняв рацію і завдання сього територіяльного районного дослідження: в звідомленнях, друкованих в «Україні» і в «Записках Істор[ично]-філол[огічного] відділу», в передмові до Київського збірника, і я думаю, що кожному, хто знайомився з сим, мусить бути ясно, що звалити в одну комісію завдання дослідження Київа та инших старих історичних центрів, обслідування Полісся, Правобіччини і Лівобережжя, Дніпрельстану, Донбаса, Чорноморського побережжя, Галичини і Закарпаття - значить, зробити цілком неробочу організацію. Може бути мова про те, чи не треба б, в інтересах роботи, поділити сю роботу ще дрібніш: замість на 4 - на якесь инше число, але не можна говорити, як от говорив Неодмінний секретар, що я поділив собі на чотири порайонні комісії те, що инші роблять в одній

комісії. Я думаю, що нинішня організація роботи себе оправдала. Торік вийшов Київський збірник, за місяць-два вийде Чернігівський. Зв'язана з цим збірником робота, ведена нашим академичним осередком спільно з місцевими науковими силами, викликала сильний науковий рух - він доказує, що сей організаційний план був правильний. Але, щоб його розвивати постійно далі, треба більше співробітників, і я мушу про се старатись.

Одного тільки штатного співробітника має і Культурно-історична комісія, що ставить своїм завданням пересадити на український грунт ті методи дослідження соціяльної і культурної праісторії, що дали за останнє чотирьохліття в Західній Європі і Америці досліди над примітивною культурою, над її переживаннями і міжнароднім культурним оборотом. Збірка з «Примітивної культури» моєї доньки і учениці і дві книги «Первісного громадянства», випущені під її редакцією, показують, що сі завдання переводяться реально солідно, методично; але, щоб ся важна робота, цінна з становища і дослідження народнього життя і ув'язки нашого досвіду з світовим науковим рухом, могла розвинутися з відповідною широтою і від взірців досліду* перейти до планової, постійної праці в сім напрямі, треба, розуміється, не одного співробітника.

Про Комісію історичної пісенности, що лишилась без жадного співробітника, хоч саме тепер випускає корпус дум з великою вступною статтею, - я вже сказав.

Три нові комісії: Старої історії України, Історії української історіографії в зв'язку з ідеологічними течіями і Новішої історії України теж не мають іще співробітників. Я вважав їх організацію необхідною в плані розвитку історичного досліду. Дослідження старої історії цілком занепало і вимагає ініціятивної організації. Історія нової української історіографії в зв'язку з розвоєм політичних, соціяльних і національних ідей - се велика прогалина в нашій науці. Розроблення національного, соціяльного і культурного руху України в останнім століттю теж мусить бути поведене більш енергійно. В академичних планах, переведених через Спільне зібрання, проєктовано для сих нових комісій 12 посад, я буду про них клопотатись з року на рік так, як і про засади, проєктовані для давніших історичних комісій. Взагалі я не виходив і не вихожу в своїх клопотаннях з тих дез[и]дерат**, які були прийняті Істор[ично]-філ[ологічним] відділом і Спільним зібранням. Голова Управи заявив на засіданню 31 жовтня, що він за власним вибором вибрав із тих 240 з чимсь посад, що були ухвалені Спільним зібранням, 20 і кілька посад, які вважав найпотрібнішими, і продиктував їх до протоколу Укрнауки 20 липня, не порозуміваючися із заінтересованими академиками. Я вважаю за собою не менше право клопотатись, щоб Укрнаука додала ті, з поминених ним (ухвалених Спільним зібранням перед вакаціями) посад, які я вважаю найбільш потрібними. Трудно нині зробити закид, що я тим нарушую плани Академії чи роблю щось самочинне. Може, я порушу плани голови, Управи, але про плани Академії не можна сього говорити - я не виходив і не вихожу поза спис, ухвалений Спільним зібранням. Навпаки, в своїх клопотаннях поводжуюся завсіди бажанням як тільки можна збільшити продуктивність, видатність і повагу Академії. Не творю дутих комісій, не множу посади для посад. Між моїми співробітниками нема мертвих душ, ні мертвих комісій. За три з половиною роки я дав докази тому. В обставинах не дуже-то легких, як відомо кожному, історичні комісії під моїм проводом

* Підкреслено в документі.

** Тут: вимоги (*лат.*).

видрукували 7 книг в академичних виданнях і 29 - коштом Державного видавництва, понад 600 друкованих аркушів. Коло історичних комісій згуртувалося до 200 постійних учасників наукової праці, не простих кореспондентів* і наукових робітників. Утворилася робоча мережа, яка обхоплює всю територію України і притягає все більше постійних учасників з-поза меж УСРР. Се вимагало великого напруження від мене і моїх співробітників. Я з болем відриваю на се час від моїх власних наукових праць, котрим би я властиво хотів нероздільно віддати свої останні працездатні роки. Я сильно навантажував моїх співробітників. Такого напруження продовжувати не можна постійно, і я мушу старатися про збільшення числа посад і оперативних коштів на оплату нештатних помічників.

Вповні свідом[ий] того, що декотрі інші катедри пильно потрібують співробітників і коштів для своїх комісій, і я думаю, що вони самі і Президія повинні робити в тім напрямі пильні заходи. Але з того зовсім не виходить, що я вимагаю для себе чогось зайвого і мало потрібного, і в ім'я тих инших потреб треба гальмувати мої клопотання. Маю те переконання, що Президія й Управа (сі поняття трудно розділити, бо всі члени Президії заразом члени Управи, а голова Управи - Віце-президент Академії) не виявляють досить енергії в збільшуванню штатів і коштів Академії. Мені, правда, мало відомо ті заходи, які ними робляться; але скільки я знаю і розумію ситуацію, я уявляю собі, що Президія і Управа занадто пасивні: обмежуються канцелярською одпискою і більше дбають про те, щоб з того малого мінімума, що одержується Академією в результаті, користали ті установи, котрих інтереси вони беруть ближче до серця, замість того, щоб роз'ясненнями потреб ріжних академичних установ, завдань і ваги їх роботи старатися здобути стільки, щоб того ставало для всіх. Маю тверде переконання, що, незважаючи на трудне економічне становище Української Радянської Республіки, знайшлися б для Академії і більші штати, і значніші кошти, ніж тепер, коли б більше робилося для інформації тих установ, від котрих се залежить, про діяльність, плани й потреби академичних установ. Тоді й те, що удається мені осягнути в сім напрямі, не випиналося б із загальної пропорції посад і коштів і не було б місця для натяків, нібито я коштом инших установ здобуваю собі посади. Я просив сього року 4 посади, дістану, може, 3, не більше. Що може значити се в нормальних відносинах для Академії - коли їй потрібно щонайменше 80-100 наукових посад? На мій погляд, членам нашого Зібрання треба б виявляти більшу енергію у власних заходах, а від Президії та Управи - вимагати більшої активности в клопотаннях коло збільшення штатів і коштів та задоволення академичних потреб. Президія та Управа, як представники центральної наукової установи республіки, повинні неустанно і пильно інформувати всі ті центральні органи, від яких залежить планування і розподіл коштів, про стан праці Академії, її потреби і вимоги, та добиватися відповідного їх узгляднення, а не чекати пасивно, який мінімум зістанеться в результаті всіх скорочувань і обкроювань, і потім накивувати в мій бік, що от, мовляв, Іст[орично]-філ[ологічний] відділ дістав 6 посад, а М.[С.]Грушевському дано дві чи три - ось яка діспропорція! Діспропорції не було б, коли б Президія і Управа більше дбали б про добування як про розподіл, як про скріплювання своєї позиції [і] про ущімлювання опозиції; якби рівно трактували установи «опозиційні» і «свої», а зате більше уваги віддавали зв'язкам з центральними органами і пильнували проходження в них академичних справ.

---

* Підкреслено в документі.

З другого боку, Спільне зібрання повинно вимагати, щоб Президія і Управа держали його в курсі академичних справ, своєчасно подавали їх на розгляд і рішення, а не ставили перед довершеним фактом. Тепер Спільне зібрання знає тільки те, що Президія та Управа признає за потрібне довести до його відома, а дуже багато важного проходить поза його відомом або стає відомим по невчасі*. Взяти хоч би се, що ми довідалися на засіданню 31 жовтня.

Виходить, що з яких півроку діскутується справа взаємовідносин нашої Академії з Всесоюзною. 20 липня голові Управи показали в Укрнауці план Всесоюзної Академії, присланий на відзив Наркомосвіти з поясненням, що сей план уже два місяці лежить в Укрнауці, але голова Управи не виявив до нього ніякого інтересу. Потім сей план прислано на відзив Академії, але голова Управи нашвидку збув його якоюсь канцелярською відпискою і навіть не повідомив про се Спільне зібрання після вакацій. Кілька разів воно збиралося в жовтні, не раз мало вільного часу аж забагато, одначе про се нічого не почуло, і тільки Держплан, вдруге запитавши гадки Академії, був виновником того, що Спільне зібрання про се почуло і могло подумати над такою важною справою, що так його займала два роки тому. А скільки таких справ проходить для Спільного зібрання зовсім не відомо? Президія і Управа самовільно, не докладаючи йому, розподіляє суми, рішає справи про посади і т.д. Я згадував, як в травні 1925 р. голова Управи з замголовою Укрнауки на власну руку переробив штати Академії і навіть не повідомив про се [ні] Спільного зібрання, ні Відділів. Так само не було подано до відома Спільного зібрання, що в травні 1926 року Управа (чи Президія) зложила новий проект штатів, завівши туди 104 нові посади, і сей проект Президії, а не плани, ухвалені Спільним зібранням, були прийняті Наркомосвітою на кошторис 1926-[192]7 р[р]. Правда, з того кошторису мало що здійснилось, але факт остається фактом, що він укладався за вказівками, даними Президією чи Управою поза Спільним зібранням. Так само самовільно розподіляє Управа і суми. Тільки формально повідомила вона Спільне зібрання про розподіл надзвичайної дотації в вересні 1926 р., а про розподіл кільканадцяти тисяч операційних, що прийшли в вересні сього року, навіть і в такій формі не доложено йому. В обох випадках я, довідавшися, старався добути щось на устаткування своїх установ, на оплату вже зроблених покупок, але стрічався з відповідею: вже Управа ухвалила, вже Управа розподілила. Навіть сам факт, що хтось з непокликаних довідався про те, що робиться розподіл, стрічався з невдоволенням: як се він довідався, і хто йому розказав секрети Управи?!

Я не маю приступу до діловодства Академії, тому, може, мої інформації не завжди точні. Мене запевняли люди, добре освідомлені, що восени 1925 року Неодмінний секретар був виходив** навіть наказ персоналові Укрнауки - не давати мені ніяких довідок і інформацій. Вони дістаються мені нелегко і неповно. Вищесказаним я хочу тільки пояснити, що мене переконало в необхідности шукати корективів мого тяжкого положення, інформуватися в центральних установах і у них робити клопотання для уможливлення наукової роботи. Брати ж при тім дозвіл на ті зносини від Управи - як рекомендувалося з боку Президії на засіданню 31 жовтня, я не можу - супроти крайнє неприязного відношення Управи до мене і моїх (принаймні деяких) співробітників.

---

* Тут: згодом.

** Так у документі. Потрібно: «видав».

видрукували 7 книг в академичних виданнях і 29 - коштом Державного видавництва, понад 600 друкованих аркушів. Коло історичних комісій згуртувалося до 200 постійних учасників наукової праці, не простих кореспондентів* і наукових робітників. Утворилася робоча мережа, яка обхоплює всю територію України і притягає все більше постійних учасників з-поза меж УСРР. Се вимагало великого напруження від мене і моїх співробітників. Я з болем відриваю на се час від моїх власних наукових праць, котрим би я властиво хотів нероздільно віддати свої останні працездатні роки. Я сильно навантажував моїх співробітників. Такого напруження продовжувати не можна постійно, і я мушу старатися про збільшення числа посад і оперативних коштів на оплату нештатних помічників.

Вповні свідом[ий] того, що декотрі інші катедри пильно потрібують співробітників і коштів для своїх комісій, і я думаю, що вони самі і Президія повинні робити в тім напрямі пильні заходи. Але з того зовсім не виходить, що я вимагаю для себе чогось зайвого і мало потрібного, і в ім'я тих инших потреб треба гальмувати мої клопотання. Маю те переконання, що Президія й Управа (сі поняття трудно розділити, бо всі члени Президії заразом члени Управи, а голова Управи - Віце-президент Академії) не виявляють досить енергії в збільшуванню штатів і коштів Академії. Мені, правда, мало відомо ті заходи, які ними робляться; але скільки я знаю і розумію ситуацію, я уявляю собі, що Президія і Управа занадто пасивні: обмежуються канцелярською одпискою і більше дбають про те, щоб з того малого мінімума, що одержується Академією в результаті, користали ті установи, котрих інтереси вони беруть ближче до серця, замість того, щоб роз'ясненнями потреб ріжних академичних установ, завдань і ваги їх роботи старатися здобути стільки, щоб того ставало для всіх. Маю тверде переконання, що, незважаючи на трудне економічне становище Української Радянської Республіки, знайшлися б для Академії і більші штати, і значніші кошти, ніж тепер, коли б більше робилося для інформації тих установ, від котрих се залежить, про діяльність, плани й потреби академичних установ. Тоді й те, що удається мені осягнути в сім напрямі, не випиналося б із загальної пропорції посад і коштів і не було б місця для натяків, нібито я коштом инших установ здобуваю собі посади. Я просив сього року 4 посади, дістану, може, 3, не більше. Що може значити се в нормальних відносинах для Академії - коли їй потрібно щонайменше 80-100 наукових посад? На мій погляд, членам нашого Зібрання треба б виявляти більшу енергію у власних заходах, а від Президії та Управи - вимагати більшої активности в клопотаннях коло збільшення штатів і коштів та задоволення академичних потреб. Президія та Управа, як представники центральної наукової установи республіки, повинні неустанно і пильно інформувати всі ті центральні органи, від яких залежить планування і розподіл коштів, про стан праці Академії, її потреби і вимоги, та добиватися відповідного їх узгляднення, а не чекати пасивно, який мінімум зістанеться в результаті всіх скорочувань і обкроювань, і потім накивувати в мій бік, що от, мовляв, Іст[орично]-філ[ологічний] відділ дістав 6 посад, а М.[С.]Грушевському дано дві чи три - ось яка діспропорція! Діспропорції не було б, коли б Президія і Управа більше дбали б про добування як про розподіл, як про скріплювання своєї позиції [і] про ущімлювання опозиції; якби рівно трактували установи «опозиційні» і «свої», а зате більше уваги віддавали зв'язкам з центральними органами і пильнували проходження в них академичних справ.

---

* Підкреслено в документі.

З другого боку, Спільне зібрання повинно вимагати, щоб Президія і Управа держали його в курсі академичних справ, своєчасно подавали їх на розгляд і рішення, а не ставили перед довершеним фактом. Тепер Спільне зібрання знає тільки те, що Президія та Управа признає за потрібне довести до його відома, а дуже багато важного проходить поза його відомом або стає відомим по невчасі*. Взяти хоч би се, що ми довідалися на засіданню 31 жовтня.

Виходить, що з яких півроку діскутується справа взаємовідносин нашої Академії з Всесоюзною. 20 липня голові Управи показали в Укрнауці план Всесоюзної Академії, присланий на відзив Наркомосвіти з поясненням, що сей план уже два місяці лежить в Укрнауці, але голова Управи не виявив до нього ніякого інтересу. Потім сей план прислано на відзив Академії, але голова Управи нашвидку збув його якоюсь канцелярською відпискою і навіть не повідомив про се Спільне зібрання після вакацій. Кілька разів воно збиралося в жовтні, не раз мало вільного часу аж забагато, одначе про се нічого не почуло, і тільки Держплан, вдруге запитавши гадки Академії, був виновником того, що Спільне зібрання про се почуло і могло подумати над такою важною справою, що так його займала два роки тому. А скільки таких справ проходить для Спільного зібрання зовсім не відомо? Президія і Управа самовільно, не докладаючи йому, розподіляє суми, рішає справи про посади і т.д. Я згадував, як в травні 1925 р. голова Управи з замголовою Укрнауки на власну руку переробив штати Академії і навіть не повідомив про се [ні] Спільного зібрання, ні Відділів. Так само не було подано до відома Спільного зібрання, що в травні 1926 року Управа (чи Президія) зложила новий проект штатів, завівши туди 104 нові посади, і сей проект Президії, а не плани, ухвалені Спільним зібранням, були прийняті Наркомосвітою на кошторис 1926-[192]7 р[р]. Правда, з того кошторису мало що здійснилось, але факт остається фактом, що він укладався за вказівками, даними Президією чи Управою поза Спільним зібранням. Так само самовільно розподіляє Управа і суми. Тільки формально повідомила вона Спільне зібрання про розподіл надзвичайної дотації в вересні 1926 р., а про розподіл кільканадцяти тисяч операційних, що прийшли в вересні сього року, навіть і в такій формі не доложено йому. В обох випадках я, довідавшися, старався добути щось на устаткування своїх установ, на оплату вже зроблених покупок, але стрічався з відповідею: вже Управа ухвалила, вже Управа розподілила. Навіть сам факт, що хтось з непокликаних довідався про те, що робиться розподіл, стрічався з невдоволенням: як се він довідався, і хто йому розказав секрети Управи?!

Я не маю приступу до діловодства Академії, тому, може, мої інформації не завжди точні. Мене запевняли люди, добре освідомлені, що восени 1925 року Неодмінний секретар був виходив** навіть наказ персоналові Укрнауки - не давати мені ніяких довідок і інформацій. Вони дістаються мені нелегко і неповно. Вищесказаним я хочу тільки пояснити, що мене переконало в необхідности шукати корективів мого тяжкого положення, інформуватися в центральних установах і у них робити клопотання для уможливлення наукової роботи. Брати ж при тім дозвіл на ті зносини від Управи - як рекомендувалося з боку Президії на засіданню 31 жовтня, я не можу - супроти крайнє неприязного відношення Управи до мене і моїх (принаймні деяких) співробітників.

---

* Тут: згодом.

** Так у документі. Потрібно: «видав».

Останнім часом Управа просто-таки розтяла і унеможливила всякі відносини між мною і нею. Писання мої до неї в справах доручених мені історичних установ вона просто-таки відмовляється приймати, а коли й удасться їх доручити - облишає без відповіди. Коли ж я доручаю своїм співробітникам порозумітися усно, голова і секретар Управи поводяться з ними не раз так грубо, з криком і невідповідними виразами, що співробітники всяко ухиляються від таких доручень. Виглядає так, наче б Управа хотіла б мені якнайсильніш докучити, підвести мене під усякі неприємности, унеможливити мені роботу і наглядно доказати, що всяка праця в Академії буде для мене неможливою, коли я не буду коритись бажанням Управи. Се особливо яскраво ілюструє історія з будинком, переданим міськрадою Академії для Історичної секції - я тому мушу про неї коротко згадати.

До сеї осени Історична секція і зв'язані з нею установи, що стоять під моїм проводом, містилися в 3 кімнатах будинку [по] вул. Короленка №37. Сей будинок в 1924 р. я виклопотав на власність Академії (доти він був в її аренді) у тодішнього голови виконкому Г.Ф.Гринька, щоб там можна було умістити історичні установи Академії і вселитися мені самому, з огляду на мої прикрі житлові умови (що й досі змушують мене для наукової роботи виїздити з міста на дачу, де я маю змогу, принаймні, хоч розложити потрібні для занять книги). Призначена Управою для завідування сим будинком комісія, котрої я був головою, викупила одно помешкання у жильців і тут, в 3 кімнатах, умістилася з початком 1925 р. Історична секція й інші установи. Думалось, що площу сього приміщення можна буде розширяти далі, але се показалося трудним. Тоді, літом 1925 р., довідавшися, що сусідня садиба №35 звільняється інспекцією праці, я почав клопотатися, щоб її передано Академії спеціяльно для історичних установ або, инакшими словами, - для Історичної секції. Просив підтримати сі клопотання Академію наук, Укрнауку і Наркомосвіти, що вони тоді ж - в серпні й вересні 1925 р. - й зробили. Але справа затяглася тим, що окрвиконком призначив сей будинок Секції наукових робітників під Дім учених; Секції на сю ціль він був непридатний, але вона вагалась між рішучими відмовами від нього і готовністю взяти на якийсь час сей будинок, коли окрвиконком рішучо не дає нічого иншого. З другого боку - як мене запевняли (а я провірити сього не можу), з боку Управи чи Президії Академії, окрвиконком інформовано так, що будинку істор[ичним] установам не треба, бо вони мають і так багато місця. З сим погоджувалося б то, що ті папери, які Управа Академії писала в підтримку мого клопотання за будинок, стилізувалися не так, як я просив: передати Академії для істор[ичних] установ, або для Істор[ичної] секції, а инакше: для Істор[ично]-філол[огічного] відділу або для кабінетів і лабораторій Академії тощо. Освітила се фраза, сказана Неодмінним секретарем на засіданню 6 червня с[ього] р[оку], і нібито Академія ще раніш клопоталася про сей будинок і на нього претендують ріжні установи. Се було причиною прикрої діскусії на тім засіданню, в результаті котрої Спільне зібрання ухвалило записати до протоколу, що треба клопотатися, аби будинок №35 був переданий Академії. Академія ж призначила його для історичних установ, чи для Історичної секції, як стилізували се инші присутні. Тоді ж, у червні, Наркомос просив окрвиконком приспішити передачу сього будинку Академії для Історичної секції, і після сього міськрада дійсно ухвалила передати сей будинок Академії для Істор[ичної] секції. Здавалось би, що й добре. Так ні ж[!] Управа прийняла се наче якусь особисту образу для себе, що в ухвалах міськради і в паперах комунгоспу говорилось про Історичну секцію, і

окружила справу такою казуїстичною формалістикою, що трохи не лишила нас без будинку. Тим часом, як ріжні претенденти облягали виконком домаганнями приміщення в опорожненім інспекцією праці будинку, Управа відмовлялась його прийняти, вимовляючися тим, що Історична секція не єсть юридична особа, що Академія не може прийняти будинку, призначеного для сеї Секції, що се так, як би був будинок особисто для мене (?!) Окрвиконком принаглював нас, щоб ми негайно займали будинок, бо инакше він буде відданий в инші руки, а Управа заявляла, що вона не прийме будинку, поки не матиме всіх документів остаточного закріплення будинку за Академією, і тільки за Академією, і, так би сказати, ігнорувала те фактичне вселення Історичної секції, яке я мусив перевести, щоб не стратити будинку. На засіданню 31 жовтня Неодмінний секретар, що являється також членом Управи, заявив, що Управі й досі невідомо, що Історична секція вселилась в сей будинок. В дійсности ж, як тільки представник ком[ун]госпу списав перший передаточний протокол з моїм співробітником [С.В.]Глушком, котрому були доручені сі клопотання, я зараз другого ж дня, 28 липня, письменно повідомив про се Управу, просячи тим часом доручити завідувати сим будинком тій самій комісії, що завідує сусіднім будинком №37, та ухвалити кошти на видатки, зв'язані з вселенням. Крім того, стрівши акад. [О.В.]Корчака-Чепурківського, що тоді заступав котрогось з членів Управи, я і персонально просив його, щоб Управа се ухвалила. А що акад. [О.В.]Корчак-Чепурківський заявив, що грошей в касі Управи фактично ніяких нема, я доручив також тов. [С.В.]Глушкові, з нагоди його поїздки до Харкова, поклопотатися в ФЕУ про спеціяльне асігнування для Істор[ичної] секції на ремонт і устаткування сього будинку. ФЕУ уповноважило Управу зробити для сього позику на рахунок асігнувань 1927-[192]8 року і двічі написало про се Управі, але Управа лишила се без наслідків, і ні сама не зробила такої позики, ані не передала сього права Історичній секції чи мені. Так само без усяких наслідків зісталося кілька паперців, що писав я до Управи в серпні і вересні, просячи зробити то те, то се в справах ремонту і устаткувань. Не завсіди навіть удавалось сі папірці доручити: голова Управи відмовлявся їх прийняти з вищенаведених мотивів - що Академія не прийняла сього будинку і не може його прийняти, поскільки він призначається для Історичної секції. Все се поставило мене і моїх співробітників в крайнє тяжке становище. Коли Управі хотілось показати, як вона може докучити, то вона се вповні осягла: вона зіпсувала мені і кільком моїм співробітникам вакації і знизила нашу працездатність у високій мірі. Протягом серпня, вересня, жовтня ми мусили робити розпучливі зусилля, щоб позичити приватно кошти на необхідний ремонт, перевести, бодай в якійсь мірі, вселення установ до будинку №35 і билися, з одного боку, об лід непризнання Управою сього факту, з другого - ріжними претензіями, які ставив ком[ун]госп до нас як фактичних мешканців сього будинку, включно до загроз штрафами за невиконання приписів чистоти і порядку - тим часом як Управа, нічого не відповівши на моє писання про тимчасове завідування будинком №37 і тільки усно кілька разів заявивши незгоду на се, ані не вказала нікого, хто мав би бути за се відповідальним, ані не дала ніяких коштів на технічну обслугу. Так се триває до нинішнього дня - 7 листопада - хоча 22 жовтня Управа вже формально прийняла будинок від ком[ун]госпу*.

* 9 листопада я одержав повідомлення Управи, що вона прийняла будинок і рахує його за історичними установами УАН, що працюють під моїм головуванням. *Примітка в документі.*

Уже після засідання, 4 листопада, повторився такий інциндент, коли співробітник, післаний до Управи з папірцем в справі будинку №35, звернувся до секретаря Управи, той не прийняв паперу, а послав його до голови Управи, а що голови під той час не було, співробітник подав папірець для регістрації регістраторці, і та спочатку прийняла, а потім - одержала відповідне роз'яснення, вибігла за співробітником, догнала його і встромила йому сей злочасний папір назад в руки, пояснюючи, що секретар не велів їй його приймати.

Але, одночасно, так би сказати, ігноруючи вселення наших установ до будинку №35, голова Управи двічі звертався до керівничого Комісії Зах[ідньої] України Ф.Я.Савченка з домаганням, щоб він опорожнив помешкання в будинку №37, з погрозами, що він його «виживе» звідти. Не спитавши мене, чи помешкання в №37 буде опорожнене історичними установами, що знаходяться під моїм головуванням, Управа роздала сі кімнати, нібито мною опорожнені, иншим установам, і наказує їм зайняти їх, бо инакше вона віддасть сі кімнати иншим. Се справді виглядає на «виживання» мене і моїх установ, коли, з одного боку, зістаються без відповіди папери, писані до Управи в справі вселення до будинку №35, а з другої сторони - до приміщень №37 закликаються вселятися ріжні установи. Ся малоповажна кампанія проти мене і моїх установ, на жаль, стає вже сюжетом улиці, обростає ріжними легендарними подробицями і понижає авторитет не тільки мій і поодиноких членів Президії Академії, але кидає якесь сміхотворне світло і на неї саму, прибираючи її в ріжні подробиці миргородської історії про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем.

Свого вершку дійшла вона в отсій телеграмі, котрої завірену копію я одержав з Наркомосвіти:

«31 жовтня з Київа. Харків, Артема, 29, Наркомос, Скрипникові.

Згідно постанови Спільного зібрання всіх академиків застерігаємо, що Хведір Савченко не має ніякого офіційного уповноваження клопотатись в справах Академії. Спільне зібрання уважає його самостійні виступи за цілком неприпустиме. Президент В.І.Липський, Віце-президент С.О.Єфремов, Неодмінний секретар А.Ю.Кримський».

Як бачимо з дати, ся телеграма була вислана після Спільного зібрання, на котрім я заявив, що тов. [Ф.Я.]Савченко їздить до Харкова з мого доручення. Телеграма ся, вислана на адресу тт. М.[О.]Скрипника, Я.П.Ряппо, [Ю.]І.Озерського і [І.]Бутвина, викликала там сенсацію. На мій погляд, епітет «неприпустимий» в повній мірі належить до сього вчинку Президії. Два роки тому я мав нагоду продемонструвати Спільному зібранню лист Неодмінного секретаря до замголови Укрнауки, де він доводив йому, що ні одному слову мойому не можна вірити. Тепер маємо колективний і сугубо офіційний виступ цілої Президії, звернений на діскредітування моєї діяльности.

На кінець, іще про сам протокол 31 жовтня. Він служить типовим взірцем сього складання протоколів, проти котрого не раз протестував я, і не один я. Неодмінний секретар складає його після засідання на підставі своїх заміток. Складає його в формі оповідальній, за своїми уподобленнями: що хоче розписує широко, чого не хоче - упускає, надає освітлення корисне для Президії, а некорисне - для опозиції. Потім се приноситься в готовім переписанім виді, заслуховується і дається для підпису. Пропозиції щось змінити приймаються з неохотою: се значить ламати літературний вибір Неодмінного секретаря. Кінець кінцем, або роблять якісь, можливо найменші,

поправки, або Секретар апелює до більшости і одстоює свою стилізацію голосуванням, незалежно від того, як проходила діскусія в дійсности; або, нарешті, протокол так і зістається формально не затвердженим - що не виключає того, що він та[к] йде в оборот, і протоколи в незатвердженій редакції подаються вищим органам.

От і в сім протоколі: хто, читаючи його і бачучи моє ім'я між присутніми, догадається, що діскусія велася в моїй неприсутности? Чи такі фрази: «Спільне зібрання прохало назвати...»*, «Спільне зібрання винесло постанову...»* - означають переведене голосування і одноголосний його вислід, чи се тільки літературні окраси оповідання, зложеного Неодмінним секретарем?

Свого часу акад. В.М.Перетц рекомендував прийняти практику Ленінградської (тепер Всесоюзної) Академії: записувати тільки ухвали під час самого засідання і при закінченню його - тут же зачитувати і підписувати. Сей спосіб годилося би прийняти і Укр[аїнській] Академії, щоб обминути довгі, безплодні і не раз дуже прикрі діскусії з приводу таких оповідальних протоколів, з тим додатком, щоб копії протоколів обов'язково роздавались всім членам на наступнім засіданню.

Академик *М.Грушевський*

НБУВ, ІР, ф.40, спр.24, арк.1-15. Оригінал. Машинопис.

№124

ЗВІТ АКАД. Л.М.ЯСНОПОЛЬСЬКОГО СПІЛЬНОМУ ЗІБРАННЮ ВУАН ПРО ЗАКОРДОННЕ ВІДРЯДЖЕННЯ ДО НІМЕЧЧИНИ

14 листопада 1927 р.

По ходатайству УАН мне была разрешена 2-месячная загр[аничная] командировка в Берлин для продолжения начатой мною работы о германской валюте (предл[агаемая] работа напечатана в «Записках III Відділу»). Краткая командировка была еще сопряжена с моею болезнью, заставившей меня 3 недели пробыть в Карлсбаде, где я мог лишь знакомиться с литературой, собранной мною в Берлине.

Проездом, перед Стокгольмом, мне удалось познакомиться с проф. Густ[авом] Касселем - одним из лучших авторитетов по валютным вопросам и выслушать его мнение об основных вопросах германского денежного обращения. В Берлине я работал гл[авным] обр[азом] в библиотеке и стат[истическом] отделе Рейхсбанка, где встретил чрезвычайно любезное отношение. Собрал значительное количество литературы и материалов, отчасти не поступающих в продажу, что дало мне возможность значительно продвинуть свою работу и лучше осветить на месте ряд вопросов, о которых трудно было судить до поездки в Германию. Подробный отчет о моей командировке будет напечатан в «Записках III Відділу», здесь же вкратце приводятся основные выводы.

Германия переживает сейчас полосу сильнейшего экономического подъема,

* Крапки в документі.

который, можно думать, окончится кризисом, но пока она находится в периоде высокой конъюнктуры. Контрибуции по плану Даурса Германия уже в 1926-[192]7 гг. уплатила 300 млн. мар[ок] вперед за 1927-[192]8 и 1928-[192]9 [гг.], за что получила скидку в 200 млн. мар[ок]. Она должна была уплатить в эти 2 года лишних 800* марок, если косвенные налоги будут давать свыше 1 с четвертью миллиарда мар[ок]. На деле, уже в 1926-[192]7 гг. они дали 2,4 миллиарда. Безработица (не считая сокращения рабочего времени) в начале 1927 г. составляла 2,1 млн. человек. А в сентябре-октябре 1927 г. она снизилась до 350-400 тыс., несмотря на то, что за это время проведена была энергичная рационализация в герм[анской] промышленности и освободившиеся также массы рабочей силы.

Приток иностранного капитала в Германии, гл[авным] обр[азом] американского, начиная с момента стабилизации валюты, т.е. с 1924 г., превысил уже 10 млрд. мар[ок], что начинает сознаваться уже как некоторая опасность для устойчивости германской валюты в будущем. Тем не менее, курс ее держится чрезвычайно стойко в отношении иностранных валют. Обилие денег на германском рынке в конце 1926 и начале 1927 гг. создало даже экспорт капитала из Германии, превысивший за полгода полмиллиарда марок.

Основной для Германии вопрос - выход на внешние рынки - пока еще не может считаться разрешенным. Германия энергично борется за него тремя путями: рационализацией промышленности, заключением торговых договоров и, наконец, отмеченным выше экспортом капитала. Пассивность германского торгового баланса является естественным выражением восстановительного процесса в ее промышленности за счет товарных кредитов из-за границы. Кредиты эти в отношении займов отдельных германских государств и городов поставлены под правительственный контроль, но в отношении кредитов частной промышленности в условиях капиталистических стран нет средств регулирования.

Опасность для Германии заключается, во-первых, в текущем характере большей части ее заграничной задолженности, что может в случае какого-либо международного осложнения грозить отливом капитала и ухудшением вексельных курсов. Во-вторых, репарационные платежи, с 1928-[192]9 гг. достигающие максимума в 2 с половиной миллиарда, могут также создать валютные затруднения в случае усиленного трансферта за границу.

Дальнейшая опасность не только для Германии, а для всех европейских валют - в ненормальном распределении мирового золотого запаса, сосредоточенного гл[авным] обр[азом] в С[оединенных] Штатах. С этим фактом придется считаться в ближайший период европейской истории. Но в настоящем можно только поражаться, с какой энергией Германия выбивается из своего исключительно трудного положения.

Л.Яснопольский

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26389, арк.13-14. Автограф.

---

* Так у документі. Очевидно, потрібно: «800 тыс.» або «800 млн.».

№125

РОЗПОРЯДЖЕННЯ НАРОДНОГО КОМІСАРА ОСВІТИ УСРР М.О.СКРИПНИКА ЩОДО ПОВНОВАЖЕНЬ ПРЕДСТАВНИКА УКРНАУКИ В КИЄВІ Л.М.ЛЕВИТСЬКОГО

15 листопада 1927 р.
м.Харків

Уповноважений Укрнауки НКО в Київі Л.М.Левитський є водночас і уповноважений для представництва і зносин з Всеукр[аїнською] Академією наук і має бувати на всіх засіданнях ВУАН так взагалі, як і Президії і Управи ВУАН [зокрема].

Уповноважений секретар *Ерстенюк*
Згідно: Секретар Уповнов[аженого]

НБУВ, ІР, ф.10, спр.34757, арк.1. Засвідчена копія. Рукопис.

№126

ЛИСТ АКАД. В.М.ПЕРЕТЦА АКАД. С.О.ЄФРЕМОВУ З ПРОХАННЯМ ЗНАЙТИ КОМПРОМІС З АКАД. М.С.ГРУШЕВСЬКИМ ЩОДО РОБОТИ ВУАН

24 листопада 1927 р.
м.Ленінград

Дорогий Сергію Олександровичу.

Я довго чекав відомостей од Вас, нарікав...*, але зрозумів, що Вам не до листування, одержавши «осібну гадку» М[ихайла] Сер[гійовича], з якої видно, що почалася нова «акироморська битва». Ви, на мою думку, вже відповіли на цю атаку. Я трохи запізнився, але сьогодні посилаю до Київа мою відповідь: 1) стараюся заспокоїти М.С.[Грушевського] в справі про будинок №35; 2) прохаю спростувати його помилку - я, кажучи на порядок Ак[адемії] н[аук] СРСР, висловився, що там записують лише ухвали, не процес обговорення справ, без гадок окремих осіб. Але** щодо зачитування** протокола і підписування його - я пропонував такий порядок з мого досвіду в іст[орично]-ф[ілологічному] ф[акульте]ті** Київського універс[итету], де я був секретарем 9 років; 3) відкидаючи обвинувачення Укр[науки] в пасивности - бо я не поділяю цієї думки і не маю підстав для неї, я підтвердив, що в порівнянні** з иншими комісіями - істор[ичні] установи мають велике число співроб[ітників]; в Арх[івно]-істор[ичній] пост[ійній] ком[ісії] АН СРСР - всього 3 шт[атних] і 3 нешт[атних], хоч вона й добре працює; 4) я висловився проти подорожів всіх** академиків, що мають комісії, до Харкова, бо тоді, коли вони клопотатимуться поруч з офіційним представником [В]УАН - буде вавилонське столпотворення. При кінці моєї відповіди я закликав М[ихайла] С[ергійовича] не руйнувати Ак[адемію] н[аук] такими гострими виступами, бо ніщо не утаїться от сущих во Харкові урядовців і, кінець-кінцем, може з наших суперечок вийти шось далеко не

* Крапки в документі.
** Підкреслено в документі.

корисне для такої поважної установи, якою повинна бути Ак[адемія] н[аук]. Дорогий Сергій Олександрович! Удаюсь до Вас, як і два роки тому: спробуйте вжити заходів, щоб втихомирити це море, бурхливе, неспокійне, що кипить такою ненавистю. Невже ж нема иншого путя*, як той, що тепер намічається: [а]бо він, або ми...** Ви з мене сміятиметесь, що я зробився таким поціфітом, але перед лицем такої небезпеки, що загрожує Ак[адемії] н[аук] перед новим статусом, що його можуть затвердити в такій формі, яка цілком непридатна для нас. Я питаю М[ихайла] С[ергійови]ча, чи хоче він утопити Ак[адемію] н[аук] за неприємности з співробітниками. Спитаю і Вас: чи добре буде, коли через М[ихайла] С[ергійовича] теперішня*** Ак[адемія] загине й повстане нова, в такому вигляді, що - як кажуть люде - «ріж по́ли** та тікай»? Будь ласка, уділіть мені хвилинку, напишіть про події, що у Вас сталися після 31 жовтня. Я написав недавно до Вас і до Агат[ангела] Юх[имовича]. Там була низка запитань. Я був би дуже щасливий, коли б діждався відповіди. Не знаю, чи затверджено мою Ком[ісію], вона вже почала працювати.

Ваш *В.Перетц*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26383, арк.11-13. Оригінал. Машинопис.

№127

ЛИСТ АКАД. М.С.ГРУШЕВСЬКОГО УКРАЇНЦІ ПРО ДОДАТКОВІ АСИГНУВАННЯ ІСТОРИЧНИХ УСТАНОВ ВУАН

25 листопада 1927 р.

Історичні установи Академії, в процесі розгортування своєї роботи і спеціяльно притягання співробітників закордонних, з Галичини й инших західно-українських країв, опинились в незвичайно труднім становищі наслідком того, що науково-операційні кошти Академії на рік 1927 зменшені, а інструкція ФЕУ забороняє оплачувати з коштів устаткування книги, часописи і копії рукописів і документів (хоч вони для історичних установ являються тим, що для лабораторій прилади і апарати). Крім того, кредити на устаткування сього року Академія призначає на лабораторії Природничого відділу. Але тим часом робота історичних установ, звернена на те, щоб вивести історичний дослід на широкі дороги, організувати його всебічно і планово, грозить повиснути в повітрі, коли ся робота зістанеться без фондів на сей рік. Уже кінчиться листопад, і найбільше дорогий триместр може пропасти. Історичні установи досі не одержали ніяких науково-операційних коштів. Я не бачу иншого виходу, крім асігнування Історичній секції спеціяльної дотації на науково-операційні витрати. Я просив би 6000 крб., і, по можности, асігнування сеї дотації не через Управу, що потягає за собою великі

---

* Тут: шляху.

** Крапки в документі.

*** Підкреслено в документі.

** Знак наголосу в слові поставлено упорядником.

ускладнення, тертя і трату часу, а безпосередньо під [звіт] Секції або її керівника.

Керуючий Секцією академик *М.Грушевський*

Помітки на документі: «ФЕУ 1) Ваші висновки. 2) Запитати думки Управи ВУАН, переславши цього [листа] попри копії. [Ю.І.]Озерський».

ЦДАВО України, ф.166, оп. 6, спр.5915, арк.54 зв. Оригінал. Машинопис.

№128

ІЗ ЛИСТА СЕКРЕТАРЯ КОМІСІЇ ДАВНЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА ПРОФ. О.А.НАЗАРЕВСЬКОГО АКАД. В.М.ПЕРЕТЦУ ПРО ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ

25 листопада 1927 р.

Дорогой Владимир Николаевич, позавчера получил Ваше письмо, а вчера у нас было первое заседание по Комиссии стар[ого] укр[аинского] письм[енства]. М[ежду] пр[очим], у нас возник вопрос: что мы собой представляем - Киевскую филию Комиссии или самую Комиссию, хотя не в полном виде? Как, следовательно, обозначать в протоколах - заседание Киев[ской] филии? На основании Ваших писем и представлений в Іст[орично]-ф[ілологічний] відділ я информировал остальных о том, как возникла Комиссия, каковы ее задачи и т.д. и сообщил, что Відділ «ухвалив» Ваш проект (это мне сообщил решение С.Ефремов). Затем мы перешли к организац[ионным] вопросам. [...]*

17 ноября Відділ утвердил В[аш] проект организации Комиссии, но само избрание или утверждение сотрудников д[олжно] быть в след[ующий] четверг - 1 декабря; затем должна еще быть санкция Спільн[ого] зібрання. [С.А.]Е[фремов] говорит, что это одна формальность, и он уверен, что и дальше все пройдет гладко. [...]*

Искренне преданный Вам *А.Назаревский*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.12497, арк.3-3 зв. Автограф.

№129

ІЗ СТЕНОГРАМИ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРНАУКИ

26 листопада 1927 р.
м.Харків

Слухали:

1. Інформацію тов. [Ю.І.]Озерського про огляд науково-дослідчих установ Київа і Вінниці.

Тов. [Ю.І.]Озерський починає свою інформацію з обслідування н[ауково]-

* Далі знято текст, що не стосується ВУАН.

д[ослідчої] установи. У Вінниці є філія ВБУ, при якій існує Кабінет виучування Поділля; Державний музей та Досвідна станція Цукротресту (з станом останньої т. [Ю.І.]Озерський ознайомитися не встиг).

Філія ВБУ має гарне приміщення, робота її досить розвинена, зв'язки багаті та усталені. Так само гарно працює Кабінет виучування Поділля, який не обмежується виучуванням лише Вінниці, а охоплює територію всього Поділля. Кабінет має багато наукових праць, але щодо їх друку - можливости досить обмежені.

Треба щоб Укрнаука звернула увагу відповідних окрвиконкомів на його роботу та притягти їх до матеріяльної участи в роботі Кабінету.

Тов. [Ю.І.]Озерський був на відкритті Музею пам'яти [М.М.]Коцюбинського. Музей має гарний будинок, відкриття мало урочистий характер, було багато відвідувачів, між иншим, був син М.М.Коцюбинського.

Вінницький державний музей влаштував гарну виставку історії революції, в Музеї зібрано чимало речей, серед яких звертає увагу велика колекція мисок, народнього гончарного виробу.

В Київі тов. [Ю.І.]Озерський був тиждень, за який він встиг оглянути майже всі науково-досл[ідчі] установи, і, зокрема, [В]УАН, де він оглянув всі приміщення Академії, познайомився з співробітниками, був на Спільному зібранні [В]УАН та приймав участь в обговоренні чергових справ.

[В]УАН перед Укрнаукою підняла питання про видавничі кредити, про закордонні командировки, про З'їзд слов'янських математиків і ще багато инших справ.

Зі свого боку тов. [Ю.І.]Озерський поставив перед Президією ВУАН питання про переведення таких заходів: встановлення тіснішого зв'язку з Укрнаукою, для чого необхідно надсилати до Укрнауки всі протоколи Спільного зібрання, Президії та Управи; щоб бюджет [В]УАН складався з твердих бюджетів кожної окремої частини ВУАН (Відділу, Комісій, установ), що урегулювало б роботу цих установ і ВУАН в цілому. Далі тов. [Ю.І.]Озерський порушив питання про те, що безпосередньо з [В]УАН не зв'язані і лише адміністративно можуть її обтягати: музеї і т[аке] инше. Доцільно ці установи оформити як самостійні. В принципі [В]УАН погодилась, що ці установи в кожному окремому випадкові треба розглянути.

Тов. [Ю.І.]Озерським було також поставлено, що для зв'язку з Укрнаукою уповноважений Укрнауки в Київі тов. [Л.М.]Левитський має входити з дорадчим голосом до Спільного зібрання, до Президії та до Управи [В]УАН.

В справі затвердження академиків тов. [Ю.І.]Озерський просив [В]УАН надіслати до Укрнауки особисті матеріяли про всіх академиків, яких було обрано після 1922 року.

Треба встановити єдиний порядок затвердження академиків - мабуть, це доведеться провадити через Раднарком.

В Київі було скликано пленум всіх катедр, на якому тов. [Ю.І.]Озерський зробив доповідь про роботу Укрнауки. Пленум був задоволений встановленням тіснішого зв'язку з Укрнаукою.

Доповідь викликала жваві дискусії, на яких було висунуто багато питань про організацію наукової роботи, про мережу установ, про внутрішню роботу катедр, про командировки, видавництво, аспірантуру, взаємовідносини між установами союзного значіння і т[аке] инше. Між иншим, було піднято питання про заповнення тої прогалини щодо одержання закордонної літератури, яке утворилося за часи громадянської війни; основні пропозиції тов. [Ю.І.]Озерського було схвалено - було запропоновано тов.

[Л.М.]Левитському скласти конкретні пропозиції на підставі обговорення.

Акад. [Д.І.]Багалій зазначає, що подорож тов. [Ю.І.]Озерського буде мати корисні наслідки, зокрема добре, що з'ясовано справу з уповноваженим та запропоновано йому мати тісний зв'язок з [В]УАН. Всі заходи тов. [Ю.І.]Озерського, що він їх перевів в Київі, треба затвердити.

Проф. [С.Ю.]Семковський - вітає подорож та зв'язок зав[ідуючого] Укрнаукою безпосередньо з ВУАН та науково-досл[ідчими] установами, що, безумовно, має велике значіння. Оскільки київські н[ауково]-д[ослідчі] катедри об'єднані, треба було б і в Харкові утворити якесь бюро, що об'єднувало б всі н[ауково]-д[ослідчі] установи.

Проф. [О.Н.]Соколовський[84] - вітає контакт, який було встановлено тов. [Ю.І.]Озерським з київськими н[ауково]-д[ослідчими] установами. На його думку, є елементи утворення двох центрів: в Харкові та Київі, і тому треба це передбачити і вживати відповідних заходів.

Проф. [О.А.]Яната - вважає, що поїздка тов. [Ю.І.]Озерського має велике значіння і було б бажання продовжувати цей зв'язок та ознайомитися з роботою н[ауково]-д[ослідчих] установ Одеси та Дніпропетровська. Крім того, треба б було встановити безпосередній зв'язок по окремим науковим галузям і взагалі поглибити зв'язок, що дасть можливість на місцях ліквідувати всі непорозуміння, що там виникають.

Ухвалили:

1. Прийняти інформацію тов. [Ю.І.]Озерського до відому; відзначити, що подорож зав[ідуючого] Укрнаукою та огляд н[ауково]-д[ослідчих] установ дали корисні наслідки. Всі заходи, особливо при ВУАН, що були переведені тов. [Ю.І.]Озерським, визнати за правильні і доцільні; з метою поширення зв'язків розробити питання про запрошення представників київськ[их] та инш[их] н[ауково]-д[ослідчих] установ на засідання Президії Укрнауки. Вважати за необхідне, щоб тов. [Ю.І.]Озерський ознайомився також з установами Одеси та Дніпропетровська.

Слухали:

2. Про святкування ювілею акад. Д.І.Багалія. Тт. [М.І.]Яворський та [Ю.І.]Озерський вносять пропозицію затвердити пропозиції про святкування, що вносить комісія тов. [М.І.]Яворського.

Ухвалили:

2. В ознаменування 50-літнього ювілею наукової діяльности акад. Д.І.Багалія вважати потрібним організувати разом з ВУК Робосу, його СНР, Харк[івським] окр[уговим] відділом Робосу з його СНР, Харк[івським] науков[им] товариством, при участи н[ауково]-д[ослідчих] установ та громадських організацій - урочисте засідання Президії Головнауки разом з указаними організаціями.

День святкування намітити 17 грудня в буд[инку] ім. [В.]Блакитного.

На засіданні намітити такий порядок денний:

1. Відкриття і вступне слово НКО.
2. Доповідь про наукову і громадську діяльність акад. Д.І.Багалія.
3. Привітання.
4. Концерт.

Організацію урочистого засідання доручити члену Президії проф. [М.І.]Яворському, проф. [С.Ю.]Семковському - від СНР (з правом заміни його тов. Піскарьовим) і секретарю Катедри історії України* тов. Водолажченко[ві].

* Харківська науково-дослідна кафедра історії України.

Для відзначення цього ювілею увійти до РНК з такими пропозиціями:

1. Організувати видання творів акад. Д.І.Багалія.

2. Назвати Катедру історії України ім. Д.І.Багалія.

3. Забезпечити Катедру історії України і бібліотеку акад. Д.І.Багалія відповідним приміщенням.

4. Установити акад. Д.І.Багалію пенсію в розмірі 200 крб. щомісячно.

5. Установити наукову щорічну премію ім. Д.І.Багалія в розмірі 1000 крб. для преміювання роботи з історії України.

6. Присвоїти акад. Д.І.Багалію звання Заслуженого діяча науки УСРР.

б)* Цю постанову внести на наступне засідання Колегії НКО на затвердження.

Слухали:

4. Затвердження штатів [В]УАН - тов. [Ю.І.]Озерський.

Ухвалили:

4. Затвердження штатів [В]УАН перенести на слідуюче засідання Президії, доручивши Укрнауці детально їх проробити.

Голова [*Ю.І.*] *Озерський*
Секретар Т.Зикеїв

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.564, арк.9-11, 13. Оригінал. Машинопис.

№130

КОРОТКИЙ ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІСІЇ ПО ДОСЛІДЖЕННЮ ТЕРИТОРІЇ ДНІПРЕЛЬСТАНУ ПРИ РАДІ АКАДЕМІЇ (СПІЛЬНОМУ ЗІБРАННЮ) ЗА 1927 РІК**

[Листопад 1927 р.] ***

Комісія по дослідженню території Дніпрельстану розпочала свою діяльність в лютому 1927 року (за ухвалою Спільного зібрання). Всього відбулося 7 засідань Комісії, на яких були обмірковані пляни дослідів території Дніпрельстану в окремих галузях знання. Наслідком цієї роботи був ухвалений загальний плян дослідження території Дніпрельстану в галузях геології, географії, водного господарства, іхтіології, ботаніки, фавни, потім антропології, археології, історичної географії, історії мистецтва, етнології, фольклору, музичної етнографії, звичаєвого права, діялектів та термінології на 112450 крб.[4]* для дослідів в 1927 р. Цей плян надіслали до Укрнауки та Держпляну, але грошей на досліди Комісії Дніпрельстану не було надіслано. Таким чином, Комісії завдяки відсутности коштів не можна було здійснити своїх плянів. Без грошей окремим членам Комісії на інші засоби пощастило перевести досліди в галузях географії, археології, етнографії, іхтіології. Про наслідки цих дослідів буде мова на прилюдних зборах, які ухвалила перевести Комісія Дніпрельстану. Влітку Комісія зробила спробу ув'язатися з ВУФКУ в справі зйомки території, на останньому засіданню Комісії було ухвалено організувати видання збірника «Дніпрельстан» та інші видання, зв'язані з цією територією, але це є поки що побажання, бо коштів нема.

В дальшому робота Комісії може розвинутися лише тоді, коли Укрнаука

* Так у документі. П.«б» відноситься до п.6.

** Заголовок документа.

*** Дату встановлено за суміжними документами.

[4]* Закреслено «120000 крб.»

енергійно допоможе здобути кошти на досліди на території Дніпрельстану. Може, хоча з запізненням, пощастить перевести обслідування території всебічно, а не лише в окремих галузях знання - території, що через деякий час буде покрита водою.

Секретар*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.13933, арк.9. Засвідчена копія. Машинопис.

№131**

ЛИСТ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК НАРОДНЬОМУ КОМІСАРІАТУ ОСВІТИ УСРР ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМІСІЇ ВУАН

1 грудня 1927 р.

Одержання в Академії наук копії листа Наркомосу до Київської окрінспектури наросвіти від 18 квітня ц.р. під №1010 в справі діяльности Науково-педагогічної комісії [В]УАН ставить Академію наук перед потребою внести в порушену справу максимальну ясність і поінформованість. Зробити це треба тим більш, що із змісту листа видно, на жаль, як низка висновків у дуже відповідальній справі робиться без належної поінформованости та вичерпного вивчення питання.

Брак цих двох обов'язкових передумов для правильного, доцільного розв'язання справи гостро відчувається вже в першому з хронологічно зазначених в листі моментів, а саме: обміркуванні в засіданні Держнаучметодкому НКО 6 липня 1926 року справи про рівнобіжне існування консультативних бюро при [В]УАН та при Київському ІНО. У Науково-педагогічної комісії нема відомостів, чому саме це питання було поставлено в Держметодкомі на порядок денний, але поза всяким сумнівом лишається той факт, що Держметодком поставив це питання не тільки без попередніх зносин з [В]УАН***, але навіть без вичерпних у цій справі інформацій.

Річ бо в тому, що ще навесні, в квітні 1926 року, з ініціятиви ректора КІНО тов. С.М.Семка відбулась нарада представників тих науково-педагогічних осередків м.Київа, що провадять методично-консультаційну роботу (Бюро педагогічної інформації та консультації при Науково-педагогічній комісії [В]УАН, Методично-консультаційне бюро КІНО4*, Педагогічна станція з її кабінетами, (окрметодком)***, і на цій нараді з'ясувалося, що при великій потребі на місцях в методичній інформації та консультації та різних радіусах впливу кожної з репрезентованих на нараді організацій немає солідних даних для побоювання за паралелізм та конкуренцію5*. Було ухвалено роботу вести далі, а наслідки в певному часі вивчити. Але Держметодком поставив це питання, не цікавлячись ні наслідками роботи, ні иншими матеріялами, що їх могла б подати Науково-педагогічна комісія. Мало того, окремим пунктом своєї постанови, до речі, не поданим свого часу до відома Академії наук, він зазначив: «Особовий

* Підпис не прочитано.

** Див. док. № 118.

*** Підкреслено в документі, а на полі помітка [Я.П.]Ряппо: «Не треба попередніх зносин».

4* Помітка [Я.П.Ряппо] на полі документа: «Такое бюро не утвержд[ал] НКО».

5* Помітка на полі документа: «Навпаки, бюро КІНО не згодилось».

склад Бюра не гарантує керівництва школою в напрямку марксівської педагогіки та в напрямку комуністичного виховання»*. Не може не викликати здивування ця, не позбавлена елементів моральної образи, кваліфікація певних робітників, зроблена без будь-якого вивчення змісту та характеру їхньої роботи в Бюрі на підставі самого лише списка консультантів, видрукованого в газеті «Народній учитель» - тим більш, що всі ці консультанти працюють по инших педагогічно-навчальних та педагогічно-дослідчих установах і, здається, жоден орган Наросвіти не робив їм закидів щодо марксівської педагогіки та комуністичного виховання.

Не сприяє внесенню в справу ясности також і ототожнення Науково-педагогічної комісії з Науково-педагогічним т[оварист]вом і зроблені з цього ототожнення висновки**. Що дві зазначені організації не є тотожними, видно вже з того, що до складу Науково-педагогічної комісії, крім керівничого Комісії, входять лише два штатні члени Комісії та кілька нештатних і неплатних наукових співробітників, а до складу Науково-педагогічного т[оварист]ва на 1 січня 1927 року входять 173 члени (див. друкований звіт Т[оварист]ва). Ознайомлення зі звітами про діяльність цих закладів, бодай на протязі одного 1926 року (ці звіти Держнаучметодком при бажанні міг би одержати від [В]УАН), легко доводить, що це дві різні організації з різними завданнями та різними науково-операційними плянами. Коли ж певні (чи то найбільш кваліфіковані, чи то найбільш активні) особи провадять чільну роботу в обох зазначених організаціях, то це є природнім наслідком невеликої поки що в нас кількости активних та кваліфікованих сил, що повинно бути добре відомим Наркомосвіті, в Науково-дослідчому інституті педагогіки, на Педагогічній станції, в педагогічній секції Наукового т[оварист]ва. Але Наркомосвіта, мабуть, далека від думки розглядати зазначені установи як тотожні.

Щодо центрального моменту листування, а саме того, що Науково-педагогічна комісія [В]УАН прибирає «функції учбового керівництва», внаслідок якого частина київського вчительства ніби відривається від окрметодкому, то Науково-педагогічна комісія з повною відповідальністю за свою роботу повинна посвідчити, що таких функцій вона не прибирала і не має ні бажання, ні можливостей прибирати***. Науково-педагогічна комісія ніколи не зверталась до шкільних закладів чи до ширших кіл учительства з будь-яким директивним матеріялом, не скликала конференцій, не подавала відповідних друкованих матеріялів, одне слово, не робила нічого, чим організаційно могло б характеризуватися «учбове керівництво». Ту анкету, що її видруковано в газеті «Народній учитель», [і що] схвалював Держметодком, подано до шкіл в порядку факультативному, а аналіз цієї анкети, якщо відмовитися від передузятости в підході, кожному доводить, що вона намагається обрахувати реальний стан речей і ні в якій мірі не претендує на те, щоб внести будь-які зміни чи найменшу критику в наявну організацію в школі педагогічного процесу****.

Самий факт уваги до актуальних моментів сучасного освітнього будівництва (зокрема, викладання української мови та літератури) є цілком природнім і законним, бо жодна науково-дослідча установа не може й не повинна замикатися у вузькому колі суто академичних проблем, але мусить

---

* Помітка на полі документа: «Зрозуміло - нема ні одного марксиста».

** Те саме: «Это софистика».

*** Те саме: «Гаразд!».

**** Те саме: «Про таку критику ми вже слухали».

і відгукуватися на ці проблеми сучасного будівництва, що входять в сферу її інтересів та компетенції.

Рівною мірою і Науково-педагогічне т[оваристо] при [В]УАН, оскільки нам відомо, не робило нічого, що могло б характеризуватись як заходи до того, щоб прибрати собі «учбове керівництво». Крім того, окремі ширші починання Науково-педагогічного т[оварист]ва (напр., тестове обслідування) погоджені були з окрнаросвітою*. Зауваження на програми старшого контингенту трудшколи, подані внаслідок роботи різних комісій Науково-педагогічного т[оварист]ва, продиктовані щирим бажанням внести поліпшення в програмову справу, і слушність зауважень на програми мови та літератури, надіслані при відношенні від 22 березня ц[ього] р[оку], визнає сам голова Держнаучметодкому тов. Я.П.Ряппо в листі на ім'я голови Науково-педагогічного т[оварист]ва О.В.Корчака-Чепурківського від 15 квітня ц. р. під №344. В усіх цих починаннях і Комісія, і Т[оварист]во ідуть не всупереч лінії Наросвіти, а в розвиток її, і не в мінус, а в плюс слід було б цим організаціям те, що вони уважно прислухаються до потреб освітнього будівництва і певним моментом своєї роботи дають оформлення, потрібне та цікаве ширшим колам робітників освіти.

І коли внаслідок цього створюється те, що Держметодком кваліфікує як одрив від окрметодкому, то, по суті, це є не одрив, а увага ширших кіл учительства до питань, що відбилися в роботі Комісії чи Т[оварист]ва і не відбилися у роботі окрметодкому, чи може відбитися там у формах, авторитетність та доцільність яких стоїть під знаком сумніву**.

На думку Наркомосвіти, Педагогічній комісії при [В]УАН треба обмежити свою працю науково-дослідчими завданнями та питаннями. Науково-педагогічна комісія сама орієнтується на це, систематично провадить науково-дослідчу роботу і рада зосередитись би на цьому. Але коли Наркомосвіта зазначає бажаний, на її думку, зміст та напрямок роботи Науково-педагогічної комісії, Комісія вправі поставити запитання: а яких заходів вживає Наркомосвіта для того, щоб забезпечити Комісії можливости до зазначеної роботи? Чи відомо Наркомосвіті, що штати Комісії менші за штати Кабінету соцвиху Педагогічних станцій? Кошти на операційні потреби Академія наук може давати лише в мірі забезпечення всіх своїх численних робочих осередків, тобто дуже обмежену суму. Через те немає коштів на найменше приладдя для організації й устаткування тих кабінетів, що в них можна було б розгорнути науково-дослідчу роботу, немає змоги сплатити навіть пожетонну платню нештатним співробітникам, бракує потрібних книжок, зокрема закордонної літератури. Через брак коштів урвалась дослідча робота в сільських школах, в загрозливому стані дальше розгортування дослідчої роботи в дослідній міській школі*** Комісії. Цікавлячись змістом та напрямом роботи Комісії, Наркомосвіта повинна зацікавитись організаційними її можливостями і подбати (через Укрголовнауку) про збільшення штатів (в найближчому операційному році - принаймні на 2 штатні співробітники) та збільшення асигнувань на операційні потреби. Лише тоді буде дано передумови до поглибленої та звуженої науково-дослідчої роботи. Але і в цій роботі Комісія повинна зберегти за собою право ініціятиви й певної самостійности в наукових починаннях, яке належить і иншим академичним осередкам. Гідности

---

* Помітка на документі: «Згоден».

** Підкреслено в документі.

*** Перша трудова школа ім. Т.Г.Шевченка в Києві. Директор В.Ф.Дурдуківський. Див. док. № 134.

академичної установи та доцільности роботи більш відповідало б певне контактування роботи, аніж постійний і дріб'язковий контроль в справі попереднього санкціонування кожного, скільки-небудь широкого, починання*.

Щодо взаємин з Окрметодкомом, то Комісія готова через своїх членів взяти участь в його роботі. Комісія ніколи не відмовлялась від співробітництва з Окрметодкомом і, наприклад, радо йшла назустріч починанням Окрнаросвіти в 1926 р.: координувати роботу науково-педагогічних осередків м. Київа. Не вина Комісії, що з того нічого не вийшло. Загалом беручи, Комісія вважає такий контакт за бажаний та доцільний і гадає, що при уважному доборі керівничого складу окрметодкому та належній організації праці*, цей контакт можна буде здійснити в інтересах школи та широких мас робітників освіти Київа й Київщини.

Неодмінний секретар [В]УАН, академик *А.Кримський*
Голова Науково-педагогічної комісії, академик
О.Корчак-Чепурківський
Керуючий справами *П.Лозієв*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5916, арк.9-11. Оригінал. Машинопис.

№132

ЛИСТ АКАД. С.О.ЄФРЕМОВА УКРНАУЦІ ПРО КОМПЛЕКТУВАННЯ ВСЕНАРОДНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ТА ВИДІЛЕННЯ КОШТІВ ДЛЯ НЕЇ

3 грудня 1927 р.

За сучасного стану наукової роботи взагалі не можна цілком нормально й успішно переводити наукову роботу ні в одній країні, якщо наукові дослідники не мають змоги своєчасно знайомитися з досягненнями науки в усьому світі. Відповідно до того й Українській Академії наук, щоб виконувати свою роботу вищої й керівної наукової установи УСРР, треба мати в своїй бібліотеці всі найцінніші з наукового боку закордонні журнали Зах[ідньої] Європи й Америки. Тим часом фундаментальна б[ібліоте]ка [В]УАН - Всенародня Бібліотека України - не може задовольняти цю потребу Академії через брак коштів. На 1925 р. НКО передплатив для ВБУ всього 66 закордонних журналів, на 1926 р. ВБУ передплатила 61 журнал, на 1927 р. на асигновані їй кошти мала змогу передплатити тільки 58 закордонних журналів.

Тим часом, щоб будь-скільки задовольняти наукові потреби [В]УАН, Всенар[одній] Б[ібліоте]ці України треба мати принаймні 400-500 журналів, що буде коштувати 15000-20000 крб. Отже, Українська Академія наук, згідно з постановою Спільного зібрання з 26 листопада 1927 р., просить Укрнауку вжити заходів, щоб Всенародній Бібліотеці України було асигновано на

---

* Підкреслено в документі.

передплату наукових закордонних журналів на 1928 р. не менше як 15000 крб.

За Президента Академії наук України, академик *С.Єфремов*
Неодмінний секретар [В]УАН, академик *А.Кримський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.6072, арк.49. Оригінал. Машинопис.

№133

ПРОТОКОЛ РОЗПОРЯДЧОГО ЗАСІДАННЯ УКРНАУКИ ПРО ДОДАТКОВІ ШТАТИ ТА БЮДЖЕТ ВУАН

15 грудня 1927 р.
м.Харків

Слухали*:

І. Про штати та бюджет ВУАН.

Тов. [В.]Баланін** інформує, що для задоволення потреб [В]УАН на побільшення робітників, включаючи сюди і нові посади, оплата яких передбачається, оплачувати з фонду призначеного в 306162 крб. - ВУАН дістала всього 274895 крб.

Отже, бракує 31267 крб., які треба вишукати***.

Ухвалили:

1) Заслухавши доклад про штати та бюджет ВУАН, вважати за необхідне:

а) Звернутися до РНК про додаткове забезпечення потреб Академії наук як у галузі робітників, так і в галузі науково-операційних і організаційних видатків. Для того, щоб[4*] не затримувати роботи Академії[5*], укластися в ці суми, яких не вистачає, а саме - приблизно 31250 крб.[6*] за рахунок внутрішніх ресурсів самої Акад[емії] за такими принципами:

1) Економія на нерозвинених штатах до січня місяця.

2) Економія до розгортання деяких штатів з 1 квітня.

3) За рахунок зменшення контингенту робітників на збільшення ставок.

4) За рахунок деякого зменшення штатів[7*].

5) За рахунок скорочення на 20 проц[ентів] згідно загальних директив Раднаркому Союзу.

6) Щодо самої системи складання штатних одиниць, просити Управу ВУАН поміркувати конкретно, щодо кожного Відділу і кожної комісії, приймаючи на увагу про можливість задоволення всіх директивних заявок. Крім того, просити ВУАН погоджувати штати й кошториси [В]УАН з професійними організаціями.

---

* На засідання були запрошені академіки Д.І.Багалій та С.О.Єфремов. *Примітка упорядника.*

** Закреслено слова «та [М.Г.]Кондрашенко».

*** Закреслено абзац: «Після цієї інформації т. [Ю.І.]Озерський подає до академіка [С.О.]Єфремова запитання щодо бюджету та штату ВУАН. Одержавши відповіді, тов. [Ю.І.]Озерський підводить підсумки та висуває низку пропозицій, що їх прийнято нарадою».

4* Далі закреслено: «закінчити це питання, задля якого ми влаштували це засідання, а саме».

5* Те саме: «єсть пропозиція».

6* Суму «21000 крб.» виправлено на «31250 крб.».

7* Далі закреслено: «намітити постанову нашу від липня м[ісяц]ця».

Слухали:

II. Про Геологічний музей в Київі. ([Ю.І.]Озерський).

Ухвалили:

1) Прийняти до уваги заяву Віце-президента [В]УАН акад. [С.О.]Єфремова, що незабаром ВУАН надішле свого висновку щодо постанови розпорядчого засідання Укнауки з 30 листопаду №17 - про Геологічний музей в Київі.

Слухали:

III. Про житловий стан академиків та співробітників [В]УАН. ([Ю.І.]Озерський).

Ухвалили:

1) а) Просити ВУАН скласти списка академиків, керівників установ Академії *, що мають право користуватися безплатним приміщенням та комунальними послугами. Погодити цей список з Київською секцією науков[их] робітників, після чого його слід надіслати до Укрнауки.

б) Щодо приміщення акад. [П.А.]Тутковського, надіслати від НКО до Київського окрфінвідділу повідомлення, що на підставі колумови приміщення акад. [П.А.]Тутковського звільняється від платні.

в) З огляду на скрутний житловий стан акад[емиків] та співробітників ВУАН, звернутися до Раднаркому з проханням знестися з союзним Раднаркомом про прискорення вирішення питання про асигнування на житло[ве] будівництво [для] наукових співробіт[ників] Харкова, Київа та Одеси відповідних асигнувань.

Доручити тов. [В.]Баланіну скласти в цій справі доповідну записку до РНК разом з ВУК Робосу та ВУКСВУ.

г) Звернутися до Всеукраїнсь[кої] та Київсь[кої] секцій наукових робітників з проханням порушити питання про організацію окремого житлкопу для академиків та співробітників ВУАН.

Слухали:

IV. Про приміщення [для] Всеукр[аїнської] художньої виставки. ([Ю.І.]Озерський).

Ухвалили:

1) Зважаючи на виключне значіння Всеукр[аїнської] художньої виставки «10 років Жовтня», підтримати ініціятиву Виставочного комітету та просити ВУАН** задовольнити прохання Комітету про відведення [для] виставки верхнього поверху нової будівлі ВУАН.

Голова Укрнауки [*Ю.І.*]*Озерський*
Секретар Укрнауки *Т.Зикеїв*

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.562, арк.79-79 зв. Оригінал. Машинопис.

---

* Далі закреслено: «та взагалі відповідальних співробітників».

** Те саме: «по можливости».

№134

ДИРЕКТИВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У НАРОДНОМУ КОМІСАРУ ОСВІТИ УСРР М.О.СКРИПНИКУ ПРО ЗАХОДИ ЩОДО ВУАН

31 грудня 1927 р.
м.Харків

1. а) Признавая правильным взятый Наркомпросом курс на поддержку действительно крупных и наиболее лояльных научных сил в Академии, считать, что в происходящей борьбе между двумя группами в Академии не следует оказывать монопольной поддержки какой-либо из них и конкретно признать недопустимым господство в Академии группы Ефремова - Крымского.

б) Ввиду того, что [С.А.]Ефремов сейчас является фактическим руководителем Академии и ведет политически вредную линию - считать необходимым устранение [С.А.]Ефремова из руководящих органов ВУАН. Считать возможным ввести в состав Президиума Академии [М.С.]Грушевского, с оставлением в нем и [А.Е.]Крымского, освободив его от обязанностей Непременного секретаря.

в) Ввиду обращения в Наркомпрос со стороны спорящих в ВУАН групп, как Общего собрания академиков, так и группы [М.С.]Грушевского, о происходящих между ними спорах и разногласиях - считать необходимым, чтобы НКП уполномочил ответственного партийного товарища, чтобы он ознакомился с положением дел в Академии, привлекая представителей заинтересованных общественных, профессиональных и др. организаций.

г) Считать необходимым введение в состав Президиума новых членов из действительных научных сил, не связанных с антисоветской политикой в прошлом, лояльных к партии и советской власти в настоящем и, по возможности, не связанных с той групповой борьбой, которая шла и идет в Академии.

д) Считать необходимым, чтобы при формировании Президиума не было создано большинства в пользу той или иной из борящихся групп. Наоборот, при вхождении в Президиум представителей спорящих групп, взаимно своей борьбой уравновешивающихся, сплотить новое ядро вполне лояльных к партии и советской власти, которое могло бы быть решающим в руководстве и жизни Академии.

е) Признать желательным и необходимым выдвижение на пост Президента Академии [Д.К.]Заболотного (академик в Ленинграде, украинец), поручив т. Н.А.Скрыпнику организовать предварительные переговоры с ним через уполномоченного Укрнауки в Киеве - [Л.М.]Левитского и при содействии ленинградских товарищей получить его согласие. Поручить [Л.М.]Левитскому выяснить при переговорах с Д.[К.]Заболотным вопрос о кандидатуре Д.[И.]Багалия как Непременного секретаря ВУАН.

Считать целесообразным, чтобы перевыборы Президента ВУАН состоялись, по возможности, уже в январе с.г.

ж) Одобрить предложение т. Н.А.Скрыпника о том, чтобы НКП полностью использовал представленные ему уставом ВУАН права, до сих пор НКП на протяжении пяти лет не использовавшиеся: утверждение состава академиков, с неутверждением всех явно враждебных нам элементов, утверждение правил и инструкций работы ВУАН, его Президиума и всех его учреждений, причем тайные голосования должны быть заменены открытыми. НКП согласовать с

орграспредом списки утвержденных академиков и список представителей НКП в Совете ВУАН. Поручить НКП сообщить ВУАН, что с 1 января 1928 г. основным руководящим органом ВУАН НКП будет признавать только предусмотренный статутом ВУАН Совет ВУАН в составе утвержденных НКП действительных членов Академии и представителей НКП, и что временно действовавшее как руководящий орган текущей жизни, в исключение из статута, Общее собрание академиков в ВУАН больше не может выступать в качестве законной инстанции ВУАН.

з) Считать целесообразным, чтобы после выборов Президиума ВУАН на указанных выше основаниях было организовано торжественное заседание ВУАН (совместно с Президиумом Укрнауки, о чем рассмотреть вопрос [в] НКП) с участием представителей правительства Украины, а также ВУСПС и др[угих] общественных организаций. Поручить НКП разработать вопрос и представить на утверждение С[ове]та.

и) Одобрить линию т. Н.А.Скрыпника относительно ВУАН и поручить ему ее проведение на основе настоящей директивы.

Секретарь ЦК *Л.Каганович*

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.147, арк.175-175 зв. Оригінал. Машинопис.

№135

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОЛЕГІЇ НАРКОМОСУ УСРР

31 грудня 1927 р.
м.Харків

Слухали:

1. Про стан Академії наук. ([Ю.І.]Озерський).

Ухвалили:

1) В зв'язку з необхідністю детального вивчення стану і роботи Академії наук, а також у зв'язку з тим, що деякі непорозуміння внутрі самої Академії гальмують справу ділової наукової роботи Академії наук, вважати необхідним для вивчення стану і роботи Академії наук, створення умов для підвищення ділової роботи в Академії виділити комісію НКО.

2) Склад комісії затвердити такий:

Голова - зав. Укрнаукою т. [Ю.І.]Озерський. Члени: т. [Л.М.]Левитський - уповнов[ажений] Укрнауки в Київі, УЦБ СНР ВУК Робос [Я.Г.]Білик.

Просити Київський окрвиконком і Київський відділ Робосу виділити своїх представників.

3) Висновки комісії представити на затвердження Колегії [НКО].

Слухали:

2. Про представника наукових установ УСРР до складу Всесоюзної комісії по обранню академиків. ([Ю.І.]Озерський).

Ухвалили:

Установити такий порядок обрання представників до Всесоюзної комісії:

а) наміченння кандидатів переводяться ВУАН;

б) кандидатури затверджуються НКО.

Намітити кандидатів до цієї комісії в такому порядкові: акад. [Д.І.]Багалій, акад. [О.В.]Корчак-Чепурківський; поставити це питання у відповідних органах.

Слухали:

3. Про затвердження штату академиків на [19]27-[19]28 рік.

Ухвалили:

В зв'язку з необхідністю затвердження штатних академиків НКО і в зв'язку з постановою розпорядчого засідання зав[ідуючого] Укрнаукою т. [Ю.І.]Озерського від 16 грудня, де було запропоновано Президії подати кандидатів на штатні посади академиків, припинити чинність постанови Управи від 23 грудня про призначення штатних академиків - акад. [К.К.]Симінського і акад. [С.І.]Солнцева. Просити Президію ВУАН представити кандидатів на затвердження НКО.

Голова *[А.]Приходько*

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.199, арк.65. Копія. Машинопис.

№136

ДОПОВІДЬ ГОЛОВИ КОМІСІЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ВУАН Ф.Я.САВЧЕНКА ПРО СПІВПРАЦЮ ЗІ ВЧЕНИМИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

*[Грудень 1927 р.]**

В зв'язку з запрошенням представників Львівського наукового товариства ім. Шевченка до участи в Правописній конференції, що скликав на місяць травень Народний комісаріят освіти у Харкові, тісніш закріпився фактичний зв'язок між Укр[аїнською] А[кадемією] та Львівським науковим товариством, що розпочався у жовтні 1926 р. приїздом голови Тов[ариства] акад. К.Студинського та директора Націон[ального] музею д[окто]ра І.Свєнціцького[85] на святкування ювілею акад. М.Грушевського. Тоді вже виступали вони на засіданнях Істор[ичної] секції [В]УАН з наук[овими] доповідями та інформаціями, звітами про наукове життя на Захід[ній] Україні і поновили їх в сей новий приїзд в засіданнях Комісії Захід[ньої] України. Сим разом до них приєднався ще й д[окто]р В.Сімович[86], ректор Педагог[ічного] ін[ституту] в Празі, також запрошаний на Правописну конференцію. Повертаючись з неї, він зупинився в Київі і виголосив в Комісії Зах[ідньої] України доповідь, присвячену сучасному положенню Буковини, звідкіль він сам походженням.

Сі три доповіді західньо-українських вчених, ентузіястично приняті київським громадянством, утворили замітний момент як в роботі цілої Академії, так і її Історичної секції зокрема. Вони документували не тільки моральний зв'язок між двома найвищими науковими осередками України, в Київі та Львові, обміну статтями, листування, але здійснюється також і давніше побажання акад. М.Грушевського щодо безпосередньої персональної участи в роботі членів обох українських Академій.

* Дату встановлено за текстом документа.

Академик К.Студинський в цій своїй подорожі на Правописну конференцію прибув до Київа травня [1927 р.], саме в той день, коли Історична секція [В]УАН призначила своє чергове засідання, присвячене продовженню науково-бібліографічних оглядів за 1926 р., які заінтересували і звернули на себе увагу ширших кол київського громадянства, а тепер друкуються в чергових книгах «України», починаючи з третьої.

Голова Істор[ичної] секції акад. М.Грушевський запрохав шановного львівського гостя - голову Львівського наукового т[оварист]ва ім. Шевченка, одночасно й дійсного члена нашої Академії - поділитись перед присутніми своїми поміченнями над науковими досягненнями на західніх землях українських.

Акад. [К.Й.]Студинський протягом чотирьох років тісно зв'язаний з роботою всіх трьох наукових секцій як відповідальний керівник наукової й адміністративно-організаційної діяльности Т[овариства], незважаючи на таку обмеженість часу, ласкаво погодився на запрохання й виголосив блискучу доповідь, що цілковито захопила численну, присутню на засіданню, авдиторію.

Підкресливши надзвичайно тяжкі сучасні умови наукової праці в Галичині, де всі члени Т[оварист]ва в неустанній боротьбі за щоденним хлібом і при максимальній нагрузці роботою по гімназіях, знаходять час і сили, щоб віддавати їх безкорисно науковій роботі, він змалював відрадну і світлу картину розвитку науки за останній період. Почавши з дослідів філологічних та історичних, докладно оповідав він і про праці математиків, природників та лікарів. Здається, не проминув він нікого з галицьких наукових робітників, ані придніпрянців, що перебувають тепер в Галичині або на Чехословаччині. Для всіх них, як академиків [С.Й.]Смаль-Стоцького, [І.Я.]Горбачевського[87], [С.С.]Дністрянського[88], так і наймолодших, знайшлись у нього щире об'єктивне слово-оцінка. Моментами особливої сердечности й теплоти були його спогади про недавній ювілей математика В.Ф.Левицького і доповідь на ньому проф. Зарицького «Математика й поезія». Звернув він увагу і на щасливу вдачу геолога Юрія Полянського, що скрізь, де лише появиться, добуває ріжні археологічні і палеологічні пам'ятки. Окрему згадку присв'ятив він дослідам д[окто]ра О.Тисовського в галузі біології. Доповідь свою влучно закінчив згадкою, що заснуванням своїм Т[оварист]во ім. Шевченка завдячує спільній праці галицьких і придніпрянських наукових робітників, що перетворення його на наукове було цілком [справою] рук [О.]Кониського[89], [В.]Антоновича, О.Барвінського, М.Грушевського.

Доповіді І.С.Свєнціцького про «Галицьке малярство XIV-XVI вв.» було присвячено спеціяльне засідання Комісії Західньої України.

Доповідь проф. В.Сімовича про «Сучасне положення українців в Буковині» була дуже цінним завершенням роботи Комісії Західньої України в 1926-[192]7 акад[емичному] році.

Проф. В.Сімович мав можливість минулого року проїхати із Праги до Чернівців і на власні очі побачити ті трагічні зміни щодо розвитку і положення укр[аїнської] культури з 1914 р.

Коли до війни Буковина займала в Австро-Угорській імперії перше місце щодо пропорції укр[аїнських] шкіл і гімназій серед инших укр[аїнських] земель імперії Франца-Йосифа, то тепер вона займає останнє. В університеті в Чернівцях нема жодної укр[аїнської] кафедри. Існує дві укр[аїнські] газети, але читати їх можна лише в Чернівцях, а не на провінції.

У нас є тверде переконання, що доповіді ці не будуть останніми, і в

прийдучому році за підтримкою цілої Укр[аїнської] Акад[емії] наук ще поширіться спільна робота з [Науковим] т[оварист]вом ім. Шевченка у Львові, представники якого матимуть змогу частіше брати участь в засіданнях і роботі Комісії Західньої України [В]УАН.

Керівник Комісії *Федір Савченко*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.18067, арк.1-2. Автограф.

№137

ІЗ ЗВІТУ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ОДЕСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ПРИ ВУАН ЗА 1926-1927 РІК

[Грудень 1927 р.] *
м. Одеса

Організування Товариства

28 березня 1926 р. відбулися установчі збори Одеського наукового при [В]УАН товариства, статут якого затверджено було на Спільному зібранні [В]УАН 1 березня 1926 р. Тут було переведено вибори президії Т[оварист]ва в складі - голови, заступника і вченого секретаря і президій секцій Т[оварист]ва - соціяльно-економічної, історично-філологічної і природничо-математичної. Президія Т[оварист]ва разом із головами секцій і склали раду Т[оварист]ва.

В склад президії увійшли: М.І.Гордієвський[90] (голова), Б.В.Варнеке[91] (заступник), В.Я.Герасименко (вчений секретар). Головою соціяльно-економічної секції обрано Є.О.Загоровського, секретарем - І.М.Бровера; головою історично-філологічної секції - В.Ф.Лазурського[92], секретарем - І.Є.Горуна і головою природничо-математичної - П.А.Талько-Гринцевича, секретарем - Т.М.Василишина**.

Крім зазначених секцій, було поставлено організувати при Товаристві секції - педагогічну (що значиться і в статуті), заходознавчу і медичну (що в статуті не значаться). Секції краєзнавства не заводити з огляду на існування в Одесі осібної комісії.

Організація секцій і ревізійної комісії

Радою Т[оварист]ва було ухвалено (24 вересня 1926 р.) організацію педагогічної секції на деякий час відкласти. Заходознавчу секцію було доручено організувати Б.В.Варнеке. Радою Т[оварист]ва було ухвалено організувати мистецьку секцію, для чого рада Т[оварист]ва звернулась з проханням до проф. Од[еського] ІНО М.І.Жука, аби він взяв на себе організацію цієї секції. М.І.Жук погодився взяти на себе це доручення і обіцяв його виконати в разі, коли знайдуться для того відповідні члени, а також умови праці для зазначеної секції. В справі заснування медичної секції було поставлено звернутися з відповідною пропозицією до проф.

* Дату встановлено за текстом документа.

** Склад ради Товариства було затверджено Спільним зібранням ВУАН від 24 травня 1926 р. протокол № 246.

Одеського мед[ичного] ін[ституту] М.М.Заєвлошина і аспіранта Медичної науково-дослідчої катедри Смеречинського.

З нових секцій було організовано - медичну, установчі збори якої відбулися 28 листопаду 1926 р. Головою секції обрано М.М.Заєвлошина і секретарем - т. Смеречинського.

В другій половині академичного 1926-[19]27 р., з доручення ради Т[оварист]ва, М.І.Гордієвським 13 лютого 1927 р. було скликано перші організаційні збори підсекції. Після того (28 лютого 1927 р.) було вирішено поділити педагогічну секцію на дві підсекції - дидактично-методичну й історії педагогіки. Головою педагогічної секції обрано М.І.Гордієвського, заступником - В.О.Чудновцева, секретарем - П.М.Нестеренка, скарбником - М.Г.Захаржевського. Головою дидактично-методичної підсекції обрано В.І.Селінова, заступником - В.О.Чудновцева, секретарем - В.П.Опанасюка; головою підсекції з історії педагогіки - М.І.Гордієвського, заступником - А.Г.Готалова-Готліба; секретарем - П.М.Нестеренка.

В статуті Одеського наукового т[оварист]ва не передбачалося ревізійної комісії. Таке явище рада Т[оварист]ва визнала за ненормальне і на своєму засіданні 17 січня 1927 р. ухвалила, аби кожна секція обрала по одному представнику для утворення ревізійної комісії. Після того головою ревізійної комісії обрано І.В.Матківського, секретарем - М.М.Семенова, членами - Е.І.Пелишенка і Т.М.Слабченка.

Таким чином, на кінець академичного 1926-[19]27 р. організація Т[оварист]ва була така: президія, рада Т[оварист]ва і секції: 1) соціяльно-економічна, 2) історично-філологічна, 3) природничо-математична, 4) педагогічна - з двома підсекціями: методичною й історії педагогіки, 5) медична* і ревізійна комісія. [...]**

За цілий академичний 1926-[19]27 рік було всього засідань 62.

Необхідно одмітити, що від імені Т[оварист]ва було надіслано адреси українським вченим-ювілярам - акад. С.О.Єфремову, акад. М.С.Грушевському і члену нашого Т[оварист]ва, а також і члену ради Т[овариства] проф. В.Ф.Лазурському.

Через свого представника, члена Т[оварист]ва В.О.Чудновцева, Наукове т[оварист]во приймало участь в Одеській міжвідомчій комісії при ІНО для улаштування 100 роковин смерти Генріха Песталоцці.

Також треба одмітити, що Одеське наукове т[оварист]во приймало участь і в громадсько-просвітній праці, а саме - через прилюдне вшанування видатних українських вчених - акад. С.О.Єфремова, акад. М.С.Грушевського, проф. В.[Ф.]Лазурського, через прилюдне читання лекцій про Ньютона, Д'юї, Песталоцці і др.

Наукова діяльність Товариства

На прилюдних наукових засіданнях, присвячених ювілеєві акад. С.О.Єфремова і акад. М.С.Грушевського, прочитано такі доповіді: В.Ф.Лазурський - «Життя і діяльність акад. С.О.Єфремова», В.Я.Герасименко - «Акад[емик] С.О.Єфремов як історик українського письменства», К.О.Копержинський - «Монографічні праці акад[емика] С.О.Єфремова», К.О.Копержинський - «Акад[емик] М.С.Грушевський як історик і етнограф», В.Я.Герасименко - «Акад[емик] М.С.Грушевський як історик письменства».

---

* «До затвердження ВУАН - медична секція рахуватиметься тільки номінально». *Примітка в документі.*

** Знято таблицю засідань секції за звітний рік.

Педагогічною секцією було улаштовано прилюдне наукове засідання Т[оварист]ва, на якому зачитано такі доповіді: П.М.Нестеренко - «Життя і діяльність Г.Песталоцці», М.І.Гордієвський - «Філософські підвалини педагогіки Г.Песталоцці».

Природничо-математичною секцією разом з «Обществом любителей мироведения» було проведено прилюдне урочисте зібрання, присвячене пам'яти 200-літньої річниці Ньютона, на якому з боку Т[оварист]ва з доповіддю виступив П.А.Талько-Гринцевич.

Секція соціяльно-економічна

Праця секції велася головним чином в двох напрямках: 1) вивчення економіки України і 2) студіювання економічної думки на Україні, все це - починаючи з XIX ст. За минулий рік було зачитано доповіді:

З економіки України:

Б.В.Варнеке. Залізниче будівництво на Україні (60 рр.).

Т.М.Слабченко. Аграрні кризи на Україні в другій половині XIX століття.

Д.Л.Бондар. Транзитний транспорт на Дністрі в XIX столітті.

С.М.П'ятницька. Вільні матроські товариства.

З економічної думки на Україні:

І.М.Бровер. До історії «австрійської школи» на Україні.

М.О.Бачинський. Голод 90-х років в Степовій Україні.

Він же. Економічна думка на Україні в 20-40-х роках.

К.К.Скавинська. Герсеванівщина.

Епізодичні:

Є.О.Загоровський. Життя і діяльність І.О.Лінниченка.

М.Є.Слабченко. Про те ж.

Він же. До 200-літньої річниці «Права, по якому судився український народ».

Він же. До методології студіювання історії робітничого руху.

Є.О.Загоровський. Поминки по Скалеовському, історикові Степової України.

Секція історично-філологічна

Провадила розробку питань з галузі філології та історії української і західно-європейської літератури.

З історії українського письменства:

В.Я.Герасименко. До літературних матеріялів (новознайдених) першої половини XIX ст.

Він же. Поет з розколотим світоглядом (про С.Руданського).

Він же. Одеська українська журналістика 90-х років [XIX ст.].

З етнографії, етнології, фольклору:

Б.В.Варнеке. Античні мотиви в двох українських казках.

К.О.Копержинський. Виробничі культи в давній Україні (Рецензія на студі[ї] Ковалівського).

К.О.Копержинський. Нові праці проф. Брюкнера з славянської міфології.

З української мови:

Т.Г.Сікиринський. Мова Шевченка.

О.М.Горецький. Рецензія на переклади [М.]Коцюбинського

«Избранные произведения».

З історії західно-європейської літератури:

В.Ф.Лазурський. Шекспір чи Рутленд.

В.Ф.Лазурський. Літературний портрет Г.Брандеса.

З українського театру:

Т.М.Слабченко. Театр Старицького в Одесі.

Секція педагогічна

Провадила свою роботу в напрямі розробки доповідей з історії педагогіки й методики.

П.М.Нестеренко. Життя й діяльність Г.Песталоцці.

М.І.Гордієвський. Філософські підвалини педагогіки Г.Песталоцці.

М.І.Гордієвський. Педагогічні погляди Д'юї.

З методики:

В.І.Селінов. Нормальна постановка викладання суспільствознавства в старших громадах трудшколи.

К.М.Щербина. Народна математика в її відношенні до школи.

І.П.Перван. Драматизація як засіб викладання.

Н.І.Буткевич. З досвіду вживання лабораторної методи при викладанні літератури.

Інформаційні доповіді:

А.Г.Готалов-Готліб. Святкування ювілею Г.Песталоцці в Швейцарії.

Секція природничо-математична

П.А.Талько-Гринцевич. Досліди над проникливістю рентген-промінів через одеський будівельний камінь.

П.А.Талько-Гринцевич. Життя і наукове значіння Ньютона.

В.О.Волянський. Фауна птахів м.Одеси.

І.В.Матківський. Дністро-Ягорлицький байраковий степ.

А.Д.Осмоловський. Деякі загадкові явища покладів Понту.

Видавничі справи Товариства

За грифом Т[оварист]ва видано такі праці: К.О.Копержинський «Обжинки. Обряди збору врожаю в слов'янських народів нової доби розвитку», М.І.Гордієвський «Напередодні великого ювілею (1827-17.11.1927 р. До майбутнього святкування 100 роковин Генриха Песталоцці)».

Коштом члена Т[оварист]ва проф. М.Є.Слабченка видано: «Записки», т.1, соціяльно-економічної секції. Все це видання М.Є.Слабченком подаровано Т[оварист]ву, а гроші од продажу «Записок» мають піти на видавничий фонд Т[оварист]ва.

Радою Т[оварист]ва ухвалено до друку «Записки», т.1, природничо-математичної секції на кошти видавничого фонду Т[оварист]ва. Затверджено постанову соціяльно-економічної секції про видання «Записок», т.2, а також бібліотеки українських економістів: Степанова, Демоля, Палемсестова, [Т.]Рильського, [М.]Зібера, [Р.]Орженцького, [М.]Туган-Барановського, [М.]Бунге, Цехановецького і др., зі вступними статтями і коментарями, і поруч з тим - про видання «Запорізького архіву» піднято відповідне клопотання перед Українською Академією наук.

Крім того, радою Т[оварист]ва ухвалено постанову педагогічної секції про видання творів Г.Песталоцці: 1) Щоденник [Г.]Песталоцці про виховання його сина. 2) Звертання [Г.]Песталоцці в справі улаштування дитячого притулку в Нейгофі. 3) Звіт [Г.]Песталоцці про його дитячий притулок в Нейгофі. 4) Вечірня година пустельника. До кожного твору буде додано вступну статтю (аналіз твору) і коментарі. План видання творів [Г.]Песталоцці ухвалено Педагогічною комісією ВУАН.

Членів Товариства було:

Фундаторів і присутніх на перших установчих зборах Товариства	39
новопринятих до Товариства	96
присутніх на установчих зборах медичної секції	8
Разом	143
З них припадає: на соціяльно-економічну	20
-"- історично-філологічну	22
-"- природничо-математичну	21
-"- медичну	8

Грошові справи Товариства

Протягом відчитного року грошовий стан Т[оварист]ва був дуже хитким. Членські внески, що складали основне джерело організаційних коштів Т[оварист]ва, поступали по секціях, які не робили відрахувань до ради. Отже, і грошові справи ради й секцій не зовсім були ув'язані й доводиться говорити про них окремо.

Кошти Т[оварист]ва поділяються головним чином на два фонди: 1) організаційний і 2) видавничий.

По першому фонду було поступлень за відчитний рік крб. 19 коп. 85, з яких крб. 6 коп. 85 було взято за постановою ради з видавничого фонду: 2 крб. - пожертви; 5 крб. - від підсекції, а решта - членські внески, що були сплачені безпосередньо раді. Видатки з організаційного фонду складають також крб. 19 коп. 85, так що лишку на це число по цьому фонду немає. [...]*

Зріст Товариства

Взагалі треба сконстатувати, що Т[оварист]во за короткий час свого існування, а саме - один академичний рік 1926-[19]27, а фактичної праці приблизно 6-7 місяців - значно зросло. Так, наприклад: на 1 січня 1927 р. всього членів рахувалось 64, а на кінець року - 143. Було організовано зовсім нову секцію медичну. Так саме за короткий час свого існування Т[оварист]во встигло видати під своїм грифом кілька праць своїх членів. Зібрано і деякі кошти. І хоч при тих мізерних засобах, якими розпоряджалося Т[оварист]во, досить тяжко було провадити працю, проте Т[оварист]во й секції загально провадили свою працю жваво, засідання відбувалися регулярно.

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.5944, арк.14-22. Друкарський примірник.

---

* Знято частину тексту про надходження та витрату коштів по секціях.

№138

ЗВІДОМЛЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК У КИЄВІ ЗА 1927 РІК *

I

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД 1927 РОКУ

Подає Неодмінний секретар акад. А.Ю.Кримський

Дев'ятий (1927) рік існування Української Академії наук збігся з дев'ятиріччям** Жовтневої революції. І ті знаменні й пам'ятні дні, коли святковано десяту річницю Жовтня, принесли з собою величезний дар для Української Академії наук. В урочистому з'єднаному засіданні Київського окрвиконкому, міської ради та Академії наук передано було Академії великий будинок на розі Ленінської (к[олишньої] Фундуклеївської) та Короленківської (к[олишньої] Вел[икої] Володимирської) вулиці, де колись, іще перед світовою війною, почала була будуватися т[ак] з[вана] «нова Ольгінська гімназія». На закінчення цієї будови радянська держава витратила понад півмільйона карбованців, а, окрім того, не менша сума асигнується на устаткування тих лабораторій, які міститимуться в цьому великому будинкові. Окрім лабораторій, тут-таки могтимуть широко розгорнутися музеї - Геологічний та Зоологічний, що досі містилися в дуже тісних, для них невідповідних приміщеннях. А що розвиток фізично-математичних і прикладних наук являється одним з найголовніших завдань Української Академії наук, то ясно, що в житті нашої Академії, дякуючи щедрому дарові радянської влади, починається, безперечно, нова ера.

Та це ще не край тому, що зроблено для Української Академії наук минулого року. Для історичних установ подаровано окремий будинок на розі вулиці М[алої] Підвальної та Короленків[ської]. Будови к[олишньої] Київо-Печерської лаври обернено в так зв[аний] «Музейний городок», де лев'ячу пайку одведено декільком музеям Академії наук (Театральному, Антропологічно-Етнологічному, Нумізматичному, Діячів України та ин.), - не кажучи про те, що там уже містилася академична друкарня і філія Всенародньої Бібліотеки. А для книгосховища Всенародньої Бібліотеки спішно добудовують великий будинок на території б[увшого] університету. Взагалі, десята річниця Жовтневої революції мало не подвоїла число академичних приміщень.

Не можна не піднести, що в неабиякій мірі Українська Академія наук завдячує своє збагатіння енергійним заходам тодішнього голови Київського виконкому П.П.Любченка, що раз-у-раз під час свого урядування в Київі виявляв якнайбільше піклування про найвищу наукову інституцію України. [...]***

До числа замітних подій у житті Академії наук 1927 року належить і урочисте святкування семидесятилітнього ювілею акад. Дмитра Івановича Багалія - історика України. Одбулося воно 10 грудня, і привітання надіслані були не тільки з найдальших кутків цілого Радянського Союзу, ба й од старих європейських Академій, європейських університетів та инших закордонних інституцій,- наочний досвід того, як ставиться тепер Європа до Української Академії наук. Збірник наукових статей та розвідок, що їх прислали для друку союзні й закордонні учені на вшанування юбіляра, становить собою три томи (2040 друкованих сторінок).

---

* Заголовок документа.

** Так у документі. Потрібно: «десятиріччя».

*** Знято частину тексту, що не стосується справ Академії наук.

Президія Академії наук була 1927 року та сама, що й попередніх: акад. В.І.Липський - Голова- президент, акад. С.О.Єфремов - Віце-президент, акад. А.Ю.Кримський - Неодмінний секретар. Засідання Ради Академії наук одбувалися: чергові - двічі на місяць, а в разі потреби скликалися й позачергові. Наукове життя Академії наук розбивається по Відділах - Історично-філологічному, Фізично-математичному та Соціяльно-економічному. Звідомлення про діяльність кожного з тих Відділів нижче подають секретарі Відділів. А Рада Академії наук має в своїм безпосереднім віданні такі установи, що носять характер загальніший од завдань одного якогось Відділу, як от: 1)Всенародня Бібліотека, 2) Музей мистецтв (бувш[ий] ім.Ханенків), 3) Антропологічно-етнологічний музей ім.Ф.Вовка, 4) Археологічний комітет, 5) Комісія краєзнавства, 6) Комісія для вивчення продукційних сил України, 7) Комісія для досліду території Дніпрельстану, 8) Бібліографічна комісія, 9) Фотографічна лабораторія, 10) Видавництво, 11) Наукова канцелярія.

1. *Всенародня Бібліотека України*, що на її чолі стоїть директор С.П.Постернак, має 69 штатних та 14 позаштатних співробітників. В її розпорядженні в Київі (та Вінницькій філії) було з 2 мільйони томів. За минулий рік приріст був такий: 112058 книж[кових] одиниць, 120185 чисел газет, 41929 нумерів «волянцій». А розподілялися вони по сховищах так: в оснівній бібліотеці (фундаментальній книгозбірні Академії наук) було понад 1090000 книжок; у Подільському відділі (колишня б[ібліоте]ка Київської Духовної академії) - 164548 книжок; у відділах Лаврському (б[ібліоте]ки колишньої Печерської лаври, Флавіянівська, Миколаївського та Видубецького монастирів) й у відділі Михайлівському (кол[ишнього] Михайлівського монастиря) та Софіївському (Софіївського собору) - 52000. Разом понад 1306000 книг. Газет Всенародня Бібліотека має 645000, «волянцій» близько 199000. У бібліотеках, зданих на догляд Всенародній Бібліотеці: Секції наукових робітників, академика М.М.Крилова та Київського товариства природників, що їми можуть користуватися всі читачі Всенародньої Бібліотеки - до 50000 томів. А на кінець року з бібліотеки кол[ишнього] Київського університету, яку ще 2 серпня 1926 р. Колегія НКО постановила прилучити до Всен[ароднь]ої Б[ібліоте]ки, перейшло до Всенародньої Бібліотеки бл[изько] 500000 томів.

У Вінницькій філії ВБУ мала понад 110000 томів.

З цього двохмільйонового фонду видається читачам 1506000 томів; зостаються непосортовані й непокаталогізовані бл[изько] 410000 томів. Всього за рік користувалося Всенародньою Бібліотекою 9446 осіб та установ; одвідувань було 143914; видано було для читання 422007 книжок.

Консультаційно-виставочний відділ Всенародньої Бібліотеки дав 1501 консультацію (бібліографічну); надрукував у журналах 9 бібліографічних списків; улаштував 22 виставки; крім того, функціонувала постійна виставка нової закордонної літератури в науковій читальні та раз на тиждень виставлювано нову закордонну літературу в головному будинку Академії наук. Всього виставлено 10880 книг.

Тематичний каталог доведено на вересень 1927 р. до 40600 карток.

Науково-дослідча комісія Всенародньої Бібліотеки (з завданням наук[ово]-досл[ідчих] катедр), що керує всією науково-дослідчою роботою бібліотеки, працювала над розробленням питань української каталографічної інструкції, абеткового каталога, над установленням правильних і доцільних форм систематичного каталога в умовах українських бібліотек - проблем предметового каталога, проблем вивчення книги та читача, всезбірного

каталога, бібліографії Дніпробуду та Дніпропетрівщини, бібліотечної та бібліографічної термінології і, особливо, українського бібліографічного репертуару. Відбулося 40 засідань президії наук[ово]-дослідчої комісії Бібліотеки та 37 прилюдних засідань пленуму, на яких поставлено і обмірковано 29 доповідей. Наук[ово]-дослідча комісія в особі своїх членів взяла участь у роботі Бібліографічної комісії Академії наук та в комісії для складання української каталографічної інструкції й керувала роботою своїх аспірантів. У Всенародній Бібліотеці України функціонували однорічні курси бібліотечних практикантів для підготування середнього бібліотечного персоналу для наукових бібліотек. [...]*

На всі потреби Бібліотеки (включаючи витрати на добудування книгосховища) протягом року витрачено 218357 крб. 87 коп.; в тій сумі на утримання персоналу - 63024 крб. 40 коп.

Вінницька філія Всенародньої Бібліотеки (в м.Вінниці) протягом року набула понад 9000 кн[ижкових] одиниць і мала на 1 жовтня 1927 року 110000 томів. Із них опрацьованих було 50000, а всього видавалося читачам 60000. Читальня Філії мала 1095 відвідувачів, пересічно 100-130 відвідувань на день, і видавала щодня 150-200 книжкових одиниць. У Вінницькій філії працював Кабінет виучування Поділля. Він вів далі роботу над бібліографією Поділля, видавав окремими виданнями 4 наукові праці, виготував до друку 2 наукові розвідки та збірник «Преса Поділля», присвячений бібліографії преси Поділля. Директор Вінницької філії ВБУ був В.Д.Отамановський.

2. *Музей мистецтв при Академії наук* (б[увший] ім. Ханенків) не подає короткого звідомлення про свою діяльність, бо видає про неї чималу друковану книжку.

3. *Археологічний комітет* перебуває під головуванням акад. О.П.Новицького. Минулого 1927 року притягла до себе особливу його увагу нова, невідкладна справа української археології - дослідження Дніпрельстанівської території та Надпоріжжя. У своїй доповіді Укрнауці Археологічний комітет запропонував широкий план заходів до дослідження Дніпрельстанівської території. Значну частину того плану, заслухавши доповідь од Археологічного комітету, Президія Укрнауки її ухвалила. Представники Комітету після того взяли жваву участь у Запорізькій експедиції.

Інші досліди Археологічного комітету, як і за років попередніх, велися в царині археологічного вивчення минувшини України та історії українського народнього мистецтва. Проф. Д.Й.Кіплик обслідував софійські фрески, С.С.Гамченко - садибу Трубецького в Київі, В.Є.Козловська - Бариш-пільський** район на Київщині, П.П.Курінний - Гуманщину***, проф. В.Г.Ляскоронський вів досліди біля «Золотої Брами», що їх було розпочато коштом Інспектури охорони; М.О.Макаренко - провадив досліди на Прилуччині та розкопи в межах Полтавської округи, К.В.Мощенко досліджував розпис хат на західньому Поділлі, М.Я.Рудинський - в Кам'янецькій та Могилівській округах, на Поділлі та на Чернігівщині.

Обмежені кошти, що їх має до свого розпорядження Комітет, надзвичайно ускладнюють лабораторне опрацювання здобутків од дослідів. Таке опрацювання проводили, без усякої оплати, члени Комітету та гурт молодих співробітників, що переходять при Археологічному комітеті археологічний та історично-мистецький стаж. Тільки ж систематично всю надзвичайно складну

---

* Знято перелік видань ВБУ за 1927 рік.

** Мається на увазі Бориспільський район.

*** Те саме - Уманський район.

роботу Комітету, з функціями всеукраїнських маштабів, проводять лиш три штатні співробітники Академії, що повинні комбінувати технічну канцелярську роботу з науковими дослідами та спеціяльними науковими дорученнями, що їх висуває робота в Комітеті.

В організаційній роботі Археологічного комітету минулого року не можна не відзначити кількох помітних досягнень. Археологічні досліди на території України проводяться тепер, як правило, у порозумінні й за санкцією Археологічного комітету. Число кореспондентів, а головним чином уповноважених Археол[огічного] комітету на місцях - побільшено. Ув'язку з музеями та органами місцевої влади усталено. За ініціятивою Археологічного комітету Кременчуцький виконком (на Полтавщині) та Охтирський виконком (на Харківщині) стали до організації місцевих музеїв. Археологічний комітет узяв на облік краєзнавчі гуртки та об'єднання на периферії, з'ясував джерела по архівних закладах на округах і т.ин.

За прикладом попереднього року, з метою підбити підсумки своєї дослідчої діяльности, а найголовніше - з метою виявити її перед широкими масами, Археологічний комітет улаштував звідомну виставку й видав компактне «Коротке звідомлення» за свою дослідчу роботу. На жаль, раптова смерть одного з найдіяльніших його членів - Віце-президента і голови мистецького відділу, невтомного дослідника українського мистецтва та української археології Д.М.Щербаківського - сталася причиною того, що минулого року не було видано «Записок Археологічного комітету» та чергового тома «Fontes artis Ucrainicae», яке підготував до друку небіжчик Д.М.Щербаківський.

4. *Антропологічно-етнологічний музей (кабінет) ім. Ф.Вовка.* На чолі відділу антропології та передісторії стояв керівник А.З.Носов, і це була єдина штатна посада антропологічного відділу. Нештатний співробітник М.Я.Рудинський зовсім не здобував ніякої платні за свою наукову роботу, а М.С.Мушкетова оплачувалася відрядно з науково-операційних сум відділу, що становили собою місячну квоту в 51 крб. 51 коп. Крім зазначених вище постійних співробітників, в антропологічному відділі працювало двоє практикантів, без будь-якої оплати праці, попросту з метою допомоги антропологічному відділові та самим загально удосконалюватися в дисциплінах, що репрезентує відділ. З таким от незначним складом співробітників провадилося опрацювання антропометричних матеріялів, що є в антропологічному відділі. Зокрема, опрацьовано дані про українців Поділля та Кубані. Досліджено було й по різних місцевостях Криму 180 татар та кілька осіб иншого роду, - з тих, котрі, живучи в татарському оточенні, звуть себе татарами; зроблено понад 40 фотознімків, здебільшого різних типів. Підготовано доповідь до з'їзду анатомів, зоологів та гістологів в Ленінграді, що й відбувся в грудні цього 1927 року. Опрацьовано питання про національний антропологічний тип українського народу, зроблено огляд досягнень у галузі антропології на 10 річницю Жовтневої революції. Велося підготування до участи відділу в дослідах району Дніпрельстану. [...]*

Так само, як і за попередні роки, антропологічний відділ давав приміщення, антропологічні струменти та керував практичними вправами студентів Київ[ського] інст[итуту] нар[одньої] осв[іти] з антропології, провадив роботу з особами спеціяльно командированими (напр., од Маріюпільського музею) для удосконалення в антропологічній роботі та з практикантами відділу, організував з молоді спеціяльний антропологічний гурток.

В частині передісторії антропологічний відділ прямував минулого року до

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

вивчення т[ак] зв[аної] «мезолітичної доби», себто епіпалеолітичних, пранеолітичних та ранньонеолітичних культур.

Відкриття північно-чернігівських культур Смячки (р[оків] 1925-1926) вимагало поширення розшуків, що зв'язали б їх із аналогічними знаходженнями по инших українських землях. З тою метою відділ передісторії перевів екскурсії: а) на північну Київщину - співробітниця відділу М.Мушкет, яка привезла цінні знахідки мезолітичні з узбережжя р[ічки] Тетерева; б) на Смячку - науковий співробітник відділу М.Рудинський, комплектує величезні матеріяли відділу, здобуті на Смячанському узбережжі протягом минулих років; в) на Слобідщину до сточища р[ічки] Донця у Куп'янській окрузі - співробітник відділу М.Рудинський, з метою вивчення тої ж таки мезолітичної культури. Крім того, провадилося дослідження західнього Поділля (продовження попередніх дослідів), яке, сказати б, зовсім не досліджено з погляду передісторичного. Відбулася четверта подорож цього року співробітників відділу М.Рудинського та М.Мушкетової за маршрутом: Кам'янець - Студениця - Бакота - Могилів, яка достачила багаті матеріяли, що стосуються палеоліту (Студениця, Врублівці) та епіпалеоліту (Калюс) і ранньонеолітичних культур (Студениця, Патринці, Бакота, Ушиця). Останнє являється великим досягненням відділу передісторії, не менш, як виявлення Смячанського кола ранньонеолітичних майстерень. М.Рудинський проводив ще досліди на Дніпропетрівщині, де він на острові Лоханському біля Лоханського порогу відкрив шліхувадла, привіз цікаву збірку шліхованих знарядь й кремінних виробів та кераміки; цінним придбанням відділу є привезене з Лоханського острову шліхувадло. Одбулася подорож співробітників відділу М.Рудинського, М.Мушкетової та А.Вороного до м[істечка] Журавки на Прилуччині, де виявлено сліди палеолітичної станції горішнього горизонту східньоєвропейської варіяції оріньяку.

Гальмувалася праця антропологічно-передісторичного відділу двома основними причинами: а) браком коштів і б) незмогою пересилати за кордон золоту валюту для придбання потрібної фахової літератури.

У відділі етнології цього самого Кабінету ім. Ф.Вовка обов'язки керівника виконувала Л.С.Шульгина. Решта співробітників була нештатна: М.П.Гайдай, Н.Б.Заглада, Ю.Ю.Павлович, М.А.Барасенко. За їхньою допомогою провадилася етнологічна праця: стаціонарною методою на дослідчих станціях етнологічного відділу (по селах Старосілля, Жукинь, Пекарі, Замисловичі) та екскурсійним способом (вісьмома систематичними екскурсіями) в районі Полісся, Поділля, Полтавщини, Чернігівщини. Співробітники й опрацьовували зібрані матеріяли.

Підготовано до друку перший том «Збірника матеріялів Етнологічного музею» на 10 арк. друку (з малюнками та фотографіями). Етнологічний відділ одбув низку наукових засідань [...]*, взяв участь у Російській краєзнавчій конференції, улаштував нові виставки в Музеї. Цього року Етнологічний музей поповнився новими експонатами (разом 214 нових речей) та фотографіями (67). Він узяв участь у закордонній виставці музичних інструментів у Франкфурті, надіславши туди свої експонати.

Минулого року, як і звичайно, Етнологічний музей відвідували трудшколи, студентство, вчительство. Зокрема, для партійних кіл було влаштовано в Музеї низку спеціяльних екскурсій (11 екскурсій, 390 осіб). Головно Музей відвідували наукові та музейні робітники.

---

* Знято частину тексту про засідання на честь 10-х роковин Жовтневої революції.

До бібліотеки Кабінету антропології та етнології ім. Ф.Вовка, де обов'язки бібліотекаря ніс Є.О.Дзбановський, поступило минулого року 90 назв - 183 томи, переважно закордонних видань - через обміну академ[ічними] виданнями. Бібліотекою користувалося 240 осіб, окремі дослідники, члени семінарів, студентство й инш. З нагоди жовтневих свят бібліотека ім. Ф.Вовка влаштувала виставку етнографічної літератури за р[оки] 1917-1927.

5. *Комісія краєзнавства* під головуванням акад. О.В.Корчака-Чепурківського далі вивчала стан краєзнавчої роботи на Україні, складала покажчик краєзнавчих організацій, подавала поради в справі організації краєзнавчих осередків та инших питань краєзнавчої роботи. Консультаційні поради в справі організації краєзнавчих осередків було подано, прим[іром], ініціятивній групі краєзнавців м.Переяслава, м.Олевська, [м.]Сосниці та инш. міст. Так само за порадами краєзнавчого характеру зверталися до нашої Комісії Музей краєзнавства в Маріюполі, Музей ім. Шевченка в Черкасах та инші установи. Секретар Комісії М.В.Шарлемань на замовлення Укрдержплану для Всесоюзного з'їзду по вивченню продукційних сил склав доповідь про стан вивчення та охорони природи на Україні та про стан мисливського господарства України. А з доручення Комісії сприянню Дніпрельбуду складено доповідь про стан наших відомостів за фавну Дніпрельстанського району та про чергові завдання в дослідженні цієї фавни.

6. *Комісія для вивчення продукційних сил України (УКОПС)* перебувала під головуванням акад. Л.М.Яснопольського. Завдання Комісії - це з'єднувати, в справі планового переведення наукових досліджень, установи та організації, що працюють в галузі вивчення природніх продукційних сил України. До складу Комісії належить таких установ та організацій (секцій) - 20. За минулий рік Комісія продукційних сил переводила таку роботу: 1) організовувала секції й розглядала плани їх робіт; 2) брала участь у конференції Укрдержплану у березні 1927 р. в справі підготовчих робіт до З'їзду для вивчення продукційних сил при Держплані СРСР, об'єднувала 5-річні перспективні плани наукових досліджень низки секцій й допомогла занести їх до перспективного плану й кошторисів Укрдержплану; 3) підготувала до друку: а) довідник науково-дослідчих установ та організацій у м.Київі, що вони працюють у галузі вивчення природніх продукційних сил, і б) збірник зазначених 5-річних перспективних планів; 4) розпочала (наприкінці року) розроблювати питання про те, щоб скликати у Київі, навесні 1928 р., нараду в справі с[ільсько]г[осподарської] сировини промислового значіння.

7. *Комісія для досліду території Дніпрельстану* під головуванням акад. Л.М.Яснопольського. З місяця лютого 1927 р. відбулося сім засідань Комісії, на яких були обмірковані і складені загальні плани дослідів території Дніпрельстану в окремих галузях знання: геології, географії, водного господарства, іхтіології, ботаніки, фавни, потім антропології, археології, історичної географії, історії, мистецтва, етнології, фольклору, музичної етнографії, звичаєвого права, діялектів та термінології. Обрахування було здійснено на 120000 крб. для дослідів в 1927 р. Цей план надіслали до Укрнауки та Держплану. Грошей на досліди Комісія Дніпрельстану одначе не одержала. Без грошей окремим членам Комісії на инші засоби пощастило перевести досліди в галузях географії, археології, етнографії, іхтіології. Влітку Комісія Дніпрельстану зробила спробу ув'язати з ВУФКУ в справі фотографування території.

В дальшому робота Комісії Дніпрельстану може розвинутися лиш тоді,

коли Комісія Дніпрельстану здобуде кошти для дослідів на території Дніпрельстану, що за деякий час буде покрита водою.

8. *Бібліографічна Комісія* під головуванням акад. М.В.Птухи, з науковим секретарем М.І.Сагардою почала функціонувати з 1927 р. Вона має своїм завданням: а) спрямувати бібліографічну роботу всіх наукових установ УСРР до обслуговування науково-дослідчої діяльности з метою використання для державного будівництва УСРР; б) координувати бібліографічну роботу всіх наукових установ, встановлюючи методологічну єдність та єдиний план роботи УСРР; в) створити внаслідок колективної роботи всіх наукових та спеціяльно бібліографічних установ УСРР вичерпний всеукраїнський бібліографічний репертуар як бібліографічну основу для вивчення розвитку й сучасного стану української культури та, зокрема, для вивчення продукційних сил України.

Організовано Бібліографічну комісію з представників установ, що провадять бібліографічну роботу.

До складу пленуму Бібліографічної комісії входять: а) представники всіх відділів [В]УАН, по одному од кожного; б) два представники Всенародньої Бібліотеки України; в) представник Українського науково-дослідчого інституту книгознавства; г) представник Українського марксівського інституту; д) кооптовані Бібліографічною комісією до свого складу представники державних бібліотек та науково-дослідчих установ, що провадять бібліографічну роботу, та вчені-спеціялісти. На чолі Комісії стоїть постійна президія в складі голови, товариша голови, одного члена і одного кандидата на члена, якому надано право і обов'язок постійної участи в роботах президії; одного з двох останніх пленум обирає на вченого секретаря Комісії. Президія перебуває в Київі й провадить роботу під час інтервалу між пленумами Бібліографічної комісії. У своїй роботі спирається Комісія на Всенародню Бібліотеку України при [В]УАН, до якої надходять всі бібліографічні матеріяли Комісії й, зокрема, звідна картотека бібліографічного репертуару.

11-14 квітня 1927 року в Київі, у Всенародній Бібліотеці України, відбувся Перший пленум Бібліографічної комісії. Резолюції надруковано в «Бібліографічному збірнику», вид[ання] Всенародньої Бібліотеки України, ч.3 (К., 1927). Пленум поширив склад Бібліографічної комісії, шляхом кооптації увівши до складу Комісії представників од Одеської Центральної наукової бібліотеки, Бібліографічно-бібліотечного бюра Сільськогосподарського наукового комітету України, Катедри марксизму й ленінізму при [В]УАН у Київі і персонально: акад. С.О.Єфремова та проф. С.І.Маслова. Президію обрано в такому складі: акад. М.В.Птуха (голова), С.П.Постернак (товариш голови), Ю.О.Меженко і кандидат на члена М.І.Сагарда (вчений секретар). На представника для Харкова обрано директора Української книжкової палати М.А.Годкевича, а для Одеси - директора Одеської Центральної наукової бібліотеки С.Л.Рубінштейна. Далі пленум Комісії принципово визнав за бажане кооптувати до складу Комісії ще й закордонних українських бібліографів, а президії надано право обирати вчених кореспондентів Комісії (це - не почесне звання, а функція) як на Україні, так і поза її межами.

9. *Фотографічна лабораторія* в завідуванні нештатного наукового фотографа П.Н.Лозієва. Протягом року Лабораторія виконувала роботи за замовленням таких установ Академії: Геологічний інститут, Зоологічний музей, Музей мистецтв, Археологічний комітет, Інститут наукової мови, Катедра красного письменства, Інститут технічної механіки, Етнографічний музей та ин. Знімків зроблено 283, надруковано відбитків 348 (різних розмірів),

виготовлено діяпозитивів 355. Разом виготувано 1076 одиниць. Окрім того, виготувано фільм «Асканія Нова» (екскурсію туди зробив керівник Лабораторії власним коштом).

10. *Видавництво Академії наук* перебуває під науковим керуванням Редакційно-видавничої колегії, що складається з редакторів та секретарів кожного з трьох Відділів Академії наук, під головуванням Неодмінного секретаря. Ця Редакційно-видавнича колегія дбає про загальний план академичного Видавництва, згідно з ухвалами кожного Відділу, а реальне виконування постанов лежить на керівнику Видавництва М.З.Левченкові. Минулого року Видавництво з надзвичайно малим штатом співробітників провадило роботу дуже успішно. Видано було за рік коштом Академії 65 назв різних наукових публікацій, що обіймають 770 6/16 аркушів друку. Коштом инших видавництв або самих авторів надруковано було ще 28 назв на 243 4/16 аркуші, і, таким чином, за 1927 рік побачило світ 93 праці Української Академії наук обсягом 1013 10/16 друкованих аркушів при пересічному тиражі 1200 примірників видання. Проти минулого року бачимо тут збільшення на 50 процентів. Звичайно, що цифра 1013 друкованих аркушів (понад 16200 сторінок), хоч сама по собі дуже поважна, виходить аж надто мало, коли порівняти її до тих потреб, які має Академія: в розпорядженні Видавництва тепер є рукописів на 3200 аркушів друку, і кількість цяя увесь час збільшується новими роботами. На Видавництві ж лежить повинність і розповсюджувати видання Академії. Протягом 1927 року Видавництво провадило регулярний обмін з 186 науковими установами закордону, із 123 - в СРСР та з 140 - на Україні, - отже, разом з 449 науковими закладами; рік перед тим з нами обмінювалося 358 установ, тобто тепер число збільшилось на 25 процентів. Переважно шляхом обміну та видачі книжок окремим науковим робітникам розповсюджено було за рік 68978 примірників академичних видань (попереднього року ж - 40114).

З поданих цифр видно, що з кожним місяцем видавнича і експедиторська робота Академії наук росте й розвивається, і успішно провадити її протягом нормальних робочих годин з таким малим штатом, який є зараз (бухгалтер та експедиторка) - немає ніякої фізичної змоги. Із своєї важкої ситуації Видавництво вив'язується тим, що всі його співробітники вкупі з керівником М.З.Левченком кінчають роботу не в 4 години дня, а в 6-7 год[ин] вечора (і то - без додаткової оплати). Хоч це робиться цілком добровільно, з власного почину, з почуття пекучої потреби, але вважати подібне самовідречення за річ нормальну не доводиться, і ясно, що особовий склад Видавництва повинен бути збільшений.

11. *Наукова канцелярія Української Академії наук* в звідомному році, як і попередні роки, маючи на чолі Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського, перебувала в завідуванні керівника справ П.Н.Лозієва. Після торішнього вкорочення штатів канцелярія тепер має лиш одного штатного діловода. Із своїм болюче-ненормальним малим складом канцелярія ледве-ледве могла виконувати біжуче листування; матеріялу перероблено було торік більше, ніж за рік попередній: регістратура листування подає нам число складених в канцелярії листів (не повісток та обіжників) - 5789, при 1143 вступних. На обов'язку Наукової канцелярії ще ж лежала й регістрація тих книжок, що присилалися до Академії - декілька тисяч. Книжки передавалися до академичних установ - і передавання книжок до установ, природня річ, формулювалося складанням нового спису (хіба в поодиноких випадках - розпискою). Не диво, що й робота керівника справами Канцелярії П.Н.Лозієва раз-у-раз зводилася на те, що самому треба було виконувати

обов'язки діловода, а почасти й друкарщика, та ще й бути агентом для приймання вантажів з митниці або й кур'єром для оповісток. Свого кур'єра Наукова канцелярія не має. Багаторазові обслідування праці співробітників Наукової канцелярії (і професійні, і офіціяльні од РСІ) давно вже, кожного разу, констатували нагальну потребу збільшити штат співробітників у ній, а не зменшувати. А все ж, чим далі робота в Академії поширюється, засновуються нові установи, нові музеї, нові комісії - всім треба дати раду та поміч, всіх треба охопити в роботі. Тому поновлення скасованих посад - це річ неминуча.

II
ПЕРШИЙ (ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ) ВІДДІЛ

Подає секретар Відділу акад. С.О.Єфремов

Особовий склад Відділу в звідомному році: дійсних академиків штатних - 8, позаштатних - 8; 2 директори з правами академиків Відділу та 6 членів-кореспондентів. Співробітників штатних на Відділі було 69 - збільшилося проти попереднього року наслідком поширення штатів з 1 жовтня; нештатних постійних - 122; всього - 191; окрім того, чимало осіб працювало при установах Відділу як непостійні співробітники - або постачаючи матеріял для роботи, або виконуючи ті або инші спеціяльні завдання. Число таких непостійних співробітників, кореспондентів, збирачів матеріялу доходить до поважної цифри - 600-700 чоловік. Зросли також у числі й установи Відділу, дійшовши цифри 38 - більше проти минулого року на 6. Установи Відділу протягом року мали 250 прилюдних засіданнів, на яких зачитано було близько 350 доповідів. Співробітники Відділу надрукували за звідомий період з 500 праць та одбули 49 наукових подорожів і експедицій. Президія Відділу залишилася в попередньому складі: за голову був акад. А.Ю.Кримський, за секретаря - акад. С.О.Єфремов. Розпорядчих засіданнів Відділу одбулося 20 - приблизно по 2 на місяць, опріч вакаційного періоду.

Як і попередніх років, наукова робота Відділу провадилася по комісіях та инших установах, утворених при академичних катедрах і органічно з ними зв'язаних особою голови, звичайно академика відповідної катедри, та загальним планом роботи Відділу. Звичайно, величезна більшість установ минулого року провадила далі свою роботу, що вже визначилася і змістом і обсягом за попередніх років, розгортаючи її відповідно до нових завданнів та можливостей. Нові комісії здебільшого закінчили організаційний період свого існування і переходять так само до планомірної роботи. Загалом Відділ мав такі Катедри, а при них установи:

I. *Історико-філологічна катедра* - акад. А.Ю.Кримський, при науковому секретарі М.З.Левченкові. Акад. [А.Ю.]Кримський був Неодмінним секретарем Академії та головою І Відділу і редактором його «Записок», яких вийшло протягом року 5 томів (X-XIV). Наукова праця акад. [А.Ю.]Кримського зосереджувалася в сфері дослідів над історією української мови: том «Розвідок» філологічного та фольклористичного змісту видрукувано, а перший відділ історичної граматики цілком готовий до друку. Окрім того, акад. [А.Ю.]Кримський редагував II том Російсько-українського словника, брав участь у працях Державної правописної комісії та в обробленні остаточної редакції проекту правопису. У виданнях Академії і поза межами України (в «Энциклопедическом словаре») надрукував низку праць з сфери як української, так і східньої філології. Керував науковою роботою в Комісії для складання словника української живої мови, в Інституті української

наукової мови, в Комісії історії української мови та Діялектологічній, в Кабінеті арабо-іранської філології та Гебраїстичній історично-археографічній комісії.

1. *Комісія для складання словника української живої мови* працювала в складі керівничого-редактора В.Ганцова, 3 членів-редакторів і наукового співробітника та вченого діловода, і 14 нештатних співробітників. Засіданнів Комісія одбула в звідомному році 36. Протягом року Комісія закінчила цілком III том Російсько-українського словника під головним редагуванням акад.С.О.Єфремова (I вип. випущено на початку року, II - закінчено друком в грудні); розпочала працю над томами II та IV. Другого тому оброблено і здано головному редакторові акад. А.Ю.Кримському близько 9 друкованих петитних аркушів, а також приступлено вже й до друку проредагованого матеріялу. Поруч з цією головною роботою Комісія провадила далі працю коло визбірування слів і поповнення карткового матеріялу, потрібного як для Російсько-українського словника, так і для дальшої роботи, себто Тлумачного словника української мови. Всього прибуло минулого року 20941 нових карток (з народніх уст) - записи О.Андрієвського, І.Галюна, П.Гладкого, М.Зерова, П.Колісника, Н.Лазовської, В.Матушевської, П.Михайлевича, П.Парасунька, П.Сокидона та з творів українських письменників ([М.]Коцюбинського, [О.]Кобилянської, [Б.]Лепкого, [О.]Маковея, [Ф.]Заревича та инш.), а з попередніми Комісія визбірала вже 761119 карток. Комісія, як і попередніх років, давала всякі філологічні поясніння різним установам, що зверталися до неї як з Київа, так і з провінції, а в особах своїх співробітників В.Ганцова та Г.Голоскевича брала активну участь у праці Державної правописної комісії, в Комісії для дослідження Дніпрельстану та в урядженні ювілею М.Максимовича. [...]*

2. *Інститут української наукової мови* працював у складі 5 відділів (природничий, сільськогосподарський, технічний, соціяльно-економічний та мистецький), що поділялися на 34 секції. Особовий склад: керівничий Інституту - Г.Г.Холодний, секретар - М.В.Кривенюк, 12 штатних редакторів, 3 філологи-спеціялісти та 3 науково-технічних; 18 постійних нештатних і 241 членів-співробітників. Наукова робота Інституту зосереджувалася в редактораті, методологічній комісії та філологічній колегії, що, з одного боку, розробляли загальні питання щодо укладання словників, з другого - рецензували вже готові праці, що приходили на розгляд від того чи иншого з відділів Інституту. Протягом останнього року Інститут приступив також до видання свого органу - «Вісник Інституту української наукової мови», випустивши в світ першу його книгу, а також низку інструкцій. Центральна картотека Інституту збагатилася на 31587 карток Загально-природничого словника та на 3000 карток-джерел, що їх використано для складання словників. Кореспондентська мережа складалася з 152 чоловіка, охоплюючи собою всю територію України. Надруковано протягом року: Словник зоологічної номенклатури, ч.II, М.Шарлеманя та К.Татарка і Словник технічної термінології, ч.I, К.Туркала та В.Фаворського. Здано до Держ[авного] видавництва словники: Загально-природничий, Електротехнічний, Педагогічний, Психологічний, Загально-технічний, Ботанічної номенклатури, Зоологічної номенклатури, ч.III - усього 6 словників. З кінцем року були ще готові такі словники: Математичної термінології, ч.III, Мануфактурний, Транспортовий, Механічної термінології, Економічний,

---

* Знято відомості про бібліотеку Комісії.

Соціологічний, Ділової мови, Сільськогосподарської термінології та Хімії органічної - разом 9 словників.

3. *Комісія історії української мови*, що фактично розпочала була свою роботу давніше, дістала при кінці 1927 р. вже юридичне оформлення, одержавши одну штатну посаду. Комісія підготувала до випуску в світ перший том серії «Пам'ятки і студії з історії української мови», збірку українських грамот XIV- XV в.в. проф. [Л.Д.]Розова, виробляє план дальших випусків цього видання, а також має готову розвідку В.Ярошенка - «Про мову старих буковинсько-молдавських грамот». Підготовляючи фототипічне видання корпусу українських грамот, Комісія складала реєстр їх, а декотрі з них (з архівів та музеїв - перемиських, львівських, краківських і варшавських) вже пофотографувала за допомогою своїх закордонних співробітників - д[октора] І.Кревецького, проф. І.Зілинського та проф.І.Брика. Комісія, в особі штатного співробітника В.Дем'янчука, брала участь у працях Державної правописної комісії.

4. *Діялектологічна комісія* не має жадного штатного співробітника, не зважаючи на ті широкі й негайні завдання, що стоять перед нею. Це тим ненормальніше, що Московська діялектологічна комісія (при Всесоюзній Академії) й досі в програму своєї роботи ставить дослідження української території, а тим часом, річ ясна, що воно тільки місцевими силами й заходами може бути виконано всебічно й планомірно. За звідомний період Комісія склала бібліографію діялектологічної української літератури р[оків] 1914-1927 та розпочала друком перший том «Діялектологічного збірника», що незабаром має вийти в світ, об'єднавши навколо себе всіх дослідників у царині української діялектології (із Галичини проф. І.Зілинський, Б.Кобилянський та ин.). Готується до друку «Описова фонетика української мови» проф. [І.]Зілинського, перша з цієї царини праця.

5. *Кабінет арабо-іранської філології*, в складі 2 штатних співробітників, працював далі над окремими питаннями історії, переважно Туреччини; випущено в світ «Історію турецького письменства» акад.А.Кримського та окремі розвідки й рецензії як голови, так і співробітників. Сильно поповнилася бібліотека Кабінету придбанням спеціяльних книгозбірень довголітніх орієнталістів Томари (Персія) та Горячкіна (Середня Азія).

6. *Гебраїстична історико-археографічна комісія* в складі керівничого І.В.Галанта, 1 шт[атного] і 2 нештатних співробітників одбула минулого року 25 засіданнів, на яких розглядала й упорядковувала нові архівні матеріяли до історії жидів на Україні. Опріч використовування місцевих архівів, Комісія звернула увагу на архіви центрів і минулого року відрядила була до Москви співробітника, проф. В.П.Рибинського, що обслідував «Московское древлехранилище» й повибірав справи, які торкаються історії жидів на Україні. Опріч праць членів Комісії, що надруковані були минулого року у загальних виданнях Відділу (Д.Бродського, І.Галанта, В.Рибинського), Комісія виготувала до друку окремий збірник своїх праць, що незабаром вийде в світ. [...]*

7. *Комісія історичного словника української мови* в складі директора, 2 штатних і 3 нештатних співробітників проробила роботу виготовлення словника на літери Г - Ж, визбирувала новий матеріял з рукописних і друкованих джерел (рук[опис] «Печерська Александрія» XVIII в., рук[опис] «Пересопницька Євангелія» та ин., [С.]Величка «Сказаніє о войнѣ козацкой зъ поляками», Рєзанова «Драма українська», «Записки Іст[орично]-

* Знято відомості про філологічні праці проф. Є.К.Тимченка. Див. «Додатки».

філ[ологічного] відділу» та ин.), придбавши нового матеріялу на 10608 карток. Для роботи над Пересопницькою Євангелією співробітниця Комісії Г.Петренкова одбула наукове командирування до Полтави. Виготовлений цілком до друку том І словника (А - Д), на жаль, і минулого року не діждався сприятливих обставин для свого надрукування.

8. *Комісія заходо- й американознавства* протягом року одбула 5 прилюдних засідань, на яких зачитано було 8 доповідів та здано до друку Державному видавництву Збірник заходознавства.

III. *Катедра усної словесности української.* Акад. А.М.Лобода редагував академичне видання «Етнографічний вісник», де й надрукував кілька своїх етнографічних студій, і керував роботою Етнографічної комісії з Музично-етнографічним кабінетом при ній.

9. *Етнографічна комісія* в складі керівничого В.П.Петрова, 1 штатного, 4 нешт[атних] пост[ійних] і 31 члена-співробітника минулого року значно поширила свою дослідчу роботу як у збиранні матеріялу, так і в його популяризації та публікації. Протягом року Комісія одбула 19 прилюдних засіданнів, на яких зачитано 32 доповіді. В серпні за керівництвом В.Петрова Комісія вирядила експедицію на Дніпрельстан з участю київських і місцевих наукових сил для дослідження побуту лоцманів (с. Лоцманська Кам'янка), а крім того, низку наукових командируваннів (на Дніпрельстан - 2, до Ленінграду та Москви, на Курщину, Чернігівщину, на Поділля, Звенигородщину). Брала участь Комісія у Всесоюзному з'їзді патологів, виставивши свої збірки з народньої медицини та відповідну літературу. Зросла й кореспондентська мережа Комісії (загальне число кореспондентів - до 700 чоловік в складі переважно селькорів, робкорів, учнів вищих шкіл тощо). [...]* Комісія виготовила до друку Бібліографічний покажчик українського фольклору, приступила до друку збірників фольклорних матеріялів з Поділля та Шевченківщини, а також назбирала багато матеріялу для окремих корпусів - Народнього календаря і так званих «частушок». Роботу Комісії минулого року одзначено тим, що Всесоюзне географічне товариство у Ленінграді присудило голові Комісії, акад. А.Лободі, великого золотого, а керівничому В.Петрову - срібного медалів за праці в сфері етнографії та фольклору.

10. *Кабінет музичної етнографії* в складі керівничого К.В.Квітки й 2 нешт[атних] співробітників збирав і упорядковував народні мелодії та розробляв теоретичні питання з сфери української музичної творчости. Протягом 1927 р. Кабінет одержав од своїх провінціяльних кореспондентів близько 400 нумерів нових записів українських народніх пісень (од М.Неказченка, Корсовецького, Середовича, Танюри, Середенка та ин.), урядив 5 наукових екскурсій ([М.П.]Гайдай, [В.Й.]Харків) на Київщину, Поділля, Чернігівщину; ці екскурсії дали чимало нових мелодій; через командированого до Ленінграду та Москви співробітника К.Квітка знайомився з музичними інструментами в тамтешніх музеях, а також з рукописами Державного історичного музею в Москві, що стосуються української музики. З попереду зібраних матеріялів Кабінет спинився на вивченні архіву М.Лисенка, впорядкувавши музично-етнографічні його матеріяли для присвяченої [М.В.]Лисенкові виставки; впорядкував до друку тексти і систематизував мелодії з рукописних матеріялів А.М.Грабенка (Конощенка); зробив вибір українських літературних та музичних експонатів на міжнародню музичну виставку у Франкфурті; складав бібліографічні

* Знято відомості щодо видання наукових праць Комісії. Див. «Додатки.

покажчики (української музичної етнографії, географічного до українських народніх пісень та речово-української музично-етнографічної літератури). Праці співробітників Кабінету друковано переважно в «Етнографічному віснику».

IV. *Катедра історії новітнього українського письменства.* Акад. С.О.Єфремов, разом і секретар Відділу, написав монографію про Панаса Мирного, випустив під своєю редакцією IV том академичного видання творів Т.Шевченка та (разом з М.Новицьким) поезії [Т.Г.]Шевченка в двох томах; зредагував том III академичного видання [Т.Г.]Шевченка (друкується); зредагував (у співробітництві з А.Ніковським) три томи нового видання Українсько-російського словника [Б.Д.] Грінченка (I і II вийшли 1927 р., III кінчиться друком), закінчив редагування тому III Російсько-українського словника (1 випуск 1927 р., 2 - закінчено друком), надруковано низку статтів і рецензій по академичних виданнях, дав кілька доповідів на засіданнях академичних комісій; керував роботою в комісіях: для видавання пам'яток новітнього українського письменства, громадських течій та біографічного словника діячів України і Історично-літературного товариства.

11. *Комісія для видавання пам'яток новітнього українського письменства* в складі 1 штатного, 2 пост[ійних] нештатних і 10 непостійних співробітників і в минулому році провадила головним чином працю над [Т.Г.]Шевченком. Випустивши в 1927 р. том IV академичного видання його творів, Комісія зараз же приступила до укладення тому III (листування) та т.VI (малюнки виготував акад. О.П.Новицький) - обидва томи друкуються з колективним коментарем співробітників Комісії. З инших праць Комісії в звідомному році вийшов збірник «П.Куліш» за ред[акцією] акад. С.Єфремова та О.Дорошкевича і підготовано до друку т.I збірника, присвяченого теорії і історії письменства під заголовком «Література». Співробітники Комісії одбули 5 наукових командирувань: до Ленінграду (П.Филипович - студіювання Шевченківського матеріялу та матеріялу з Центральної бібліотеки драми), три - до Чернігова (С.Єфремов, П.Филипович, М.Новицький - Шевченківський матеріял, архів Мордовцева, участь у ювілеї Л.Глібова), одно - до Полтави (С.Єфремов: архів П.Мирного). [...]*

12. *Історично-літературне товариство* під головуванням акад. С.О.Єфремова і при секретарі П.П.Филиповичу, в складі 49 членів одбуло в звідомному році 17 прилюдних засіданнів з 34 доповідями. Спеціяльні засідання присвячені були: Т.Шевченкові, П.Кулішеві (з нагоди 30-ліття смерти), М.Вовчкові (з нагоди 20-ліття смерти), П.Грабовському (з нагоди 25-ліття смерти), Дніпровій Чайці, а також літературним здобуткам за 10 років (з нагоди 10-ліття Жовтневої революції). До 1927 р. належить і видане заходами Товариства під ред[акцією] акад. С.Єфремова та М.Новицького двотомне видання «Поезій Т.Шевченка», зроблене на підставі автографії.

13. *Комісія для дослідів над історією громадських течій на Україні* в складі 2 штатних і 3 нештатних співробітників закінчила збирання матеріялу до історії грудневого повстання 1825 р., маючи на увазі видати II том збірника «Декабристи на Україні»; придбала низку матеріялів з історії польських повстань на Україні; зібрано й оброблено чимало матеріялу з історії революційного руху на Україні 70-х років; виготовлено до друку текст документів, що мають увійти до I тому збірки «Політичний процес 1847 року». Прилюдних засіданнів Комісія минулого року мала 11 з 24

---

* Знято відомості щодо видання наукових праць Комісії. Див. «Додатки».

доповідями; два засідання присвячено було оглядам пожовтневої історіографії та історично-революційної журналістики. Співробітники Комісії В.Міяківський та С.Буда одбули два наукових командирування до Ленінграду та Москви для студіювання там по архівах матеріялу до історії революційних рухів на Україні 70-х років та документів Кирило-Мефодіївської справи 1847 р.

14. *Комісія для складання біографічного словника діячів України* в складі керівничого М.Могилянського та 5 нештатних співробітників провадила далі роботу систематичного збирання бібліографічного матеріялу, придбавши нових карток 14978. Менш успішно йшло складання біографій, а саме тому, що редакторську працю зовсім не оплачувано, - проте і в цій сфері до Комісії надійшло чимало нових біографій (на літеру А), особливо з Галичини від співробітника д[окто]ра І.Крип'якевича. Взагалі біографічного матеріялу зібралося вже стільки, що Комісія могла б приступити до видання бодай І тому словника, коли б зроблено було потрібне асигнування на плату за оброблення біографій. Керівничий Комісії одбув два наукових командирування (до Ленінграду та Чернігова), що мали на меті дослідження біографічного матеріялу про українських діячів ([П.]Куліш та инш.).

V. *Катедра давнього українського письменства* - акад. В.М.Перетц, головним чином, розробляв питання з історії стародавніх українських та московських пам'яток письменства XVI-XVIII в.в., вивчаючи знайдене в порівнянні до пам'яток польського та московського письменства. Цілу низку праць з цієї ділянки надрукував у виданнях Української та Всесоюзної Академії і окремо («Исследования и материалы по истории украинской литературы XV-XVIII в.в.», «Ще одна вірша про Мазепу», «До питання про опис рукописів» та инш.). Керував, як голова, працями Постійної комісії давнього українського письменства, Товариства дослідників української історії, письменства та мови в Ленінграді, а також провадив складання наукової бібліографії давнього українського письменства.

15. *Комісія давнього українського письменства* в складі 1 штатного і 2 нештатних, 9 членів-співробітників організувалася при кінці року, поставивши собі такі завдання: 1) виготовлення наукової систематичної бібліографії давнього українського письменства через розшукування його пам'яток по музеях та книгосховищах, 2) висвітлювання репертуару давнього українського письменства через розшукування його пам'яток по музеях та книгосховищах, 3) підготовлення до друку пам'яток XI-XIII в.в., зокрема художньої прози та віршів середньої доби і 4) філологічне та історичне дослідження тих пам'яток. Цю роботу, що досі переводилася силами поодиноких учених (акад. В.М.Перетц, В.П.Адріянов[а] та инш.), таким чином, поставлено на грунт колективного розроблення, заснувавши, опріч основного ядра - Комісії в Київі - ще групи дослідників у Ленінграді та Москві, що працюють у тісному контакті, вишукуючи та опрацьовуючи матеріял з місцевих архівів. Всі групи під загальним безпосереднім керівництвом акад. В.М.Перетца вже склалися і приступили до роботи. Комісія за останній місяць 1927 р. мала 3 засідання, на яких вирішила організаційні справи, встановила теми роботи для кожного співробітника і заслухала декілька наукових праць.

16. *Товариство дослідників української історії, письменства та мови* в Ленінграді в складі 36 дійсних членів та 4 членів-співробітників минулого року розгорнуло ширшу, ніж за попередні роки, діяльність, урядивши 44

прилюдних засідання з 58 доповідями. Члени Товариства, розробляючи матеріял, що найближче стосується до їх інтересів, виготовили чимало праць суто наукового та інформаційного характеру. На черзі стоїть видання праць Товариства, і Президія зняла клопотання перед Головнаукою РСФРР про асигнування потрібних на це коштів.

VI. *Катедра новітньої історії українського народу* - акад. М.С.Грушевський - минулого року випустив другу половину V тому «Історії української літератури» і працює над дальшими її частинами, а також над підготовкою IX тому «Історії України-Руси» та українською історіографією (статті про [П.]Куліша, [О.]Лазаревського та [М.]Максимовича); редагував двохмісячник «Україна» та інші видання Історичної секції, надрукувавши в них низку розвідок, оглядів, рецензій; керував працею, як голова, в Історичній секції та комісіях: Культурно-історичній, Історичної пісенности, 4 комісіях порайонного розроблення історії України: Археографічній, Комісії найновішої історії України, Старої України та Української історіографії.

17-18. *Історична секція з історично-географічною підсекцією* і в минулому році урядила низку прилюдних засіданнів з доповідями (35 засіданнів з 80 доповідями), між ними урочисті ювілейні збори з приводу 100-ліття першого збірника українських пісень М.Максимовича, а також присвячені [П.]Кулішеві, [О.]Лазаревському, О.Кобилянській. Секція видала 5 книжок свого органу «Україна» та 1 книжку «Науковий збірник» за 1927 р. Праці історично-географічної підсекції, над якою провід має проф. О.С.Грушевський, зачитувано на її засіданнях і друковано в виданнях Академії.

19. *Культурно-історична комісія* в складі 1 штатного співробітника і 2 нештатних головною роботою для себе поставила обслідувати найбільш законсервовані частини української землі для збирання культурних пережитків, які освітлюють світогляд і соціяльні стосунки дальших часів, що залишили свої сліди у фольклорі та обрядовости. З цього погляду найбільшу увагу звернуто було на Припетське* Полісся та територію Дніпрельстану, а поруч їх на Димерський район, Остерщину, околиці Ніженя, Запоріжжя, Херсонщину. Комісія виряджала в зазначені місцевости наукові екскурсії (Л.Шевченківну, Т.Гавриленко, В.Денисенко, І.Самоненка, В.Стеценка), що дали чимало цінного матеріялу, а також використала й місцеві сили, розсилаючи анкети й програми. Минулого року вийшов у світ третій випуск органу Комісії «Первісне громадянство та його пережитки на Україні» під редакцією К.Грушевської.

20. *Комісія історичної пісенности* в складі (з кінця року) 1 штатного і 2 нештатних співробітників, що зосередила була свою увагу головним чином на праці над корпусом дум, минулого року видала перший том цього капітального видання «Українські народні думи» під редакцією і з передмовою К.Грушевської.

Окрім того, проваджено працю над упорядкуванням для видання історичних пісень XVIII в. головно пісень, зв'язаних з Запоріжжям та опришківських, і над студіюванням українського старецтва як професійного носія української пісні.

21-24. Чотири *Комісії порайонного розроблення історії України* за участю 6 штатних і 55 нешт[атних] співробітників-учасників провадили свою

---

* Тут: Прип'ятське Полісся.

роботу в давніше визначених межах і під керівництвом тих самих осіб, що й попереднього року. Комісія Київа і Правобережної України (керівничий - член-кореспондент Академії В.І.Щербина), видавши попереднього року збірник, присвячений Київу та його околицям, та «Нові студії з історії Київа» керівничого Комісії, спланувала видання провідника по Київу та історично-археологічного щорічника, продовжувала біжучі праці над дослідом київських пам'яток і історією київського життя. Комісія Лівобережної України (в[иконуючий] о[бов'язки] керівничого - проф. О.Ю.Гермайзе) всю свою увагу зосередила на складанні збірника, присвяченого Чернігову і північному Лівобережжю. Після довгої затримки Чернігівський збірник минулого року пішов, нарешті, до друку, самим процесом свого складання розбуркавши місцеві сили й викликавши чимало наукових дослідів. Комісія Полудневої (Степової) України (в[иконуючий] о[бов'язки] керівничого - М.М.Ткаченко) в зв'язку з Дніпрельстаном виробила разом з иншими установами перспективний план обслідування території Порогів і Долішнього Дніпра, брала участь у колективній екскурсії на Дніпрельстан і постановила звернути особливу увагу на історію українського руху на Херсонщині й Дніпропетрівщині. Комісія Західньої України (керівничий - Ф.Я.Савченко) кінчає друк першого тому «Матеріялів до соціяльної і культурної історії Західньої України», що містить листування М.Драгоманова й І.Франка; зав'язала наукові зв'язки з Закарпатською Україною, діставши звідти цінні матеріяли; організувала низку спеціяльних засіданнів з участю західньо-українських учених (акад. К.Студинського, проф. І.Свєнціцького, проф. В.Сімовича, проф. Ф.Колесси та инш.) і почала комплектування такої потрібної у нас для наукових студій галицької періодики.

25. *Комісія Старої України,* одержавши тільки з 1 січня 1928 р. одного штатного співробітника, що перед тим поставила була перед собою такі чергові завдання роботи - проблеми джерелознавства, колонізації, формування Київської держави, державне життя на Західній Україні і т.ин.

26. *Комісія для дослідження нової української історіографії* в складі нешт[атних] співробітників брала участь в уряджених од Історичної секції урочистих засіданнях, присвячених [П.]Кулішеві, [О.]Лазаревському та [М.]Максимовичу, та підготовляла поминки В.Антоновича з приводу 20-ліття його смерти.

27. *Комісія найновішої історії України* в складі нештатних співробітників провадила головно працю над виданням збірника «За сто літ»: перший том його випущено в 1927 р., підготовано другий (друкується) і третій томи.

28. *Археографічна комісія* в складі керівничого - проф. О.Ю.Гермайзе, 2 штат[них] і 4 нештатних співробітників, 16 дійсних членів інвентаризувала й копіювала в архівах Москви, одрядивши туди спеціяльну археографічну експедицію, та в архівах Польщі й Галичини, силами місцевих співробітників, джереловий матеріял до історії України XVII-XVIII в.в.; підготовляла до друку зібрані попередніми роками акти московської зверхности над Україною від року 1679, акти з діловодства українських установ XVII в., матеріяли про рух людности на Україні за другої половини XVII та XVIII в.в., українські духівниці XVI-XVIII в.в., витяги з оповідань шведських мемуаристів доби Карла XII про тодішні події на Україні; обслідувала документальні додатки Рум'янцевського опису та його історично-економічний матеріял; опрацьовувала до друку «Пам'ятки ук-

раїнського письменства з XVI-XVII в.в.». Протягом року Комісія випустила в світ: другий том «Українського археографічного збірника», що містить матеріяли з фамільного архіву Лазаревських та праці, присвячені історикові О.Лазаревському, і В.О.Кордта - «Матеріяли до історії картографії»; розпочала друкувати перший том «Українського архіву», що містить опрацьовані проф. [О.Ю.]Гермайзе матеріяли до історії Коліївщини (так звана «Коденська книга судових справ»). Утворений при Комісії комітет для описування українських стародруків до 2903 попереду описаних стародруків додав протягом року 833 нових описів з бібліотек Київа, Полтави, Чернігова й Ленінграду.

VII. *Катедра давньої історії українського народу* - акад. Д.І.Багалій - розпочав друкувати свій курс історії України, написав свою широку автобіографію, цінну з громадського боку (надрукована в «Збірнику», на пошану його виданому), зробив огляд української історіографії за післяжовтневу добу, зредагував разом з акад. С.О.Єфремовим том перший «Записок Шевченківського інституту» (друкується). Під головуванням та безпосереднім керівництвом акад. [Д.І.]Багалія перебували - Дослідча катедра української культури та Шевченківський інститут у Харкові.

VIII. *Директор з правами академика Відділу, проф. О.С.Грушевський* провадив далі свої історичні студії й надрукував деякі з них у виданнях Академії, керував працями історично-економічної підсекції в Історичній секції та Історично-географічній комісії.

29. *Історично-географічна комісія* в складі 4 штат[них] і 4 нештатних постійних співробітників провадила звичайну свою роботу - вибирання на картки історично-географічного матеріялу, оброблення в монографічній формі окремих питань, складання статтів словникового типу. Для першого використано низку друкованих і недрукованих архівних джерел (Д.Яворницького - «Источники», Я.Маркевича - «Дневныя записки», «Мотыженскій архивь», «Сулимовскій архивь» та ин.). Виготовлені в минулому році статті (О.Барановича, О.Грушевського, М.Ткаченка, О.Ткаченка, С.Шамрая та ин.) торкаються Київщини, Південної Волині, Західнього Поділля, Городнянщини, Козелеччини та Кременчуччини. В тісному зв'язку з цією працею йшли архівні студії, що своїм завданням мали вияснити склад київських архівних збірок, які не мають докладних описів, з-поміж їх визначити, в першу чергу, матеріял історично-географічного змісту, що був би корисний для праці Комісії. З вибраного таким чином матеріялу роблено виписи, які йшли на обробку до співробітника Комісії. [...]*

IX. *Катедра візантології* - акад. Ф.І.Мищенко - провадив далі свої візантологічні студії з історії візантійської культури, надрукувавши з них кілька етюдів у виданнях Академії, зробив кілька доповідів і, взагалі, вів провід над працями Комісії для виучування візантійського письменства та впливу його на Україні.

30. *Комісія для виучування візантійського письменства* та його впливу на Україні, не маючи зовсім штатних співробітників, мусіла спиратися в своїй роботі на коло спеціялістів-візантологів, що відгукнулися на заклик Комісії й склали гурток з 15 чоловік, постійних учасників у працях Комісії. Окрім розроблення питаннів з своєї спеціяльности, Комісія в звідомному році одбула 11 прилюдних засіданнів з 11 доповідями. В кон-

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці Комісії. Див. «Додатки».

такті з Комісією почав з кінця року працювати історично-етнологічний відділ Асоціяції сходознавства, уряджуючи спільно з Комісією свої засідання, - таких спільних засіданнів одбулось 5 з 6 доповідями.

X. *Катедра історії українського мистецтва* - акад. О.П.Новицький - працював над остаточним обробленням XII тому академичного видання творів [Т.Г.]Шевченка (друкується), між иншим, знайшовши під час свого командирування до Чернігова чимало нових Шевченківських малюнків, надрукував кілька своїх праць в академичних виданнях; виконав низку дорученнів, що торкаються розвитку мистецтва; головував в Археологічному комітеті з усіма його комісіями, в Кабінеті українського мистецтва та музеях - Українських діячів і Театральному.

31. *Кабінет українського мистецтва* з дослідчим гуртком при йому в складі 1 нешт[атного] співробітника працював над складанням мап художньої промисловости та визначенням виробничих осередків народнього мистецтва, зібрав багатий матеріял з термінології виробництва та елементів народнього орнаменту; розробив декілька наукових питань з сфери народнього мистецтва (межі поліхромії в житті, територія розповсюдження техніки шиття «низзю» і т.ин.). Наукові командирування голови і співробітників теж дали чималі результати: в Чернігові акад. О.Новицький знайшов нові Шевченкові малюнки і брав участь у перенесенні відомої фрески зі Спаського собору до Державного музею; у Вінниці Н.Кобилянська обслідувала місцевий архів і музей з мистецького погляду; на Кам'янеччині (М.Щепотьєва) досліджувано хатні розписи та архітектуру. Мережа кореспондентів зросла до 138 осіб; для них розіслано орієнтаційні анкети й друкується низка анкет з різних галузів народного мистецтва та з окремих наукових питань; відповідно до завдання на 1928 р. склали мапу художньої промисловости Поділля. Колекції Кабінету збільшилися в звідомному році на 171 експонат.

32. *Музей українських діячів науки та мистецтва* в складі консерватора Є.Я.Рудинської, 2 нештатн[их] постійних, 10 непостійних співробітників головну свою увагу за минулий рік віддав систематичному комплектуванню експонатів та окремих збірок Музею. За р[ік] 1927 Музей придбав 3235 нових експонатів, мало не виключно шляхом пожертв (головніше: портрети Лесі Українки, І.Стешенка, К.Широцького - пензля худ[ожника] Ф.Красицького, автопортрет і портрети проф. Г.Павлуцького, етюди худож[ника] О.Мурашка, речі П.Куліша, М.Лисенка, П.Грабовського, І.Карпенка-Карого та инш.). До Музею перейшли також художні частини з архівів померлих діячів: акад. М.Біляшівського, Д.Щербаківського, А.Терниченка. На жаль, не маючи відповідного приміщення та умеблювання, Музей не міг систематично розгортати й експонувати матеріял і через те мусів обмежитися епізодичними виставками. Таких виставок у звідомному році улаштовано троє: пам'яти М.Лисенка (єсть і друкований каталог виставки), жовтневу, що показала розвиток музичного життя на Україні за 10 літ революції, та присвячену Д.Щербаківському. Наукове командирування консерватора Музею до Миргорода, Лубен, Прилук, Могилева на Поділлі, Чернігова та Борзни дало нагоду не тільки зазнайомитися з місцевими збірками меморіяльного характеру, а й безпосередні наслідки в формі великої кількости зібраних на місцях і подарованих Музеєві речей. Музей, нарешті, зложив науковий збірник, присвячений пам'яти М.Лисенка (редакція акад. С.Єфремова та акад. О.Новицького), що дожидає своєї черги для видання.

33. *Український театральний музей*, в складі керівничого П.І.Руліна та нешт[атного] пост[ійного] співробітника одбув у звідомному році свій гострий організаційний період. Одержавши в половині року відповідне приміщення в Музейному городку (на території кол[ишньої] Лаври), Музей міг, нарешті, приступити до розгортання й експонування зібраного матеріялу, а це відібрало багато часу й напруженої праці. З вересня Музей одкрито для публіки, і це збільшило інтерес до його од громадянства й викликало надходження нових експонатів, як і спеціяльні в цій справі публікації (брошура П.Руліна «Український театральний музей» та кілька статтів і відозв). Нових експонатів прибуло за звідомний рік 4156 (1858 речей іконографічного характеру, 513 архівних матеріялів, 158 речових пам'яток, 1638 нумерів друкованого матеріялу) - між ними дорогоцінний Галаганівський вертеп, переданий через Укрнауку з Прилук, збірка речей М.К.Заньковецької з Музею українських діячів, збірка негативів та макетів з Франківського театру тощо. Всього з попередніми придбаннями Музей має вже понад 8000 експонатів. [...]*

34. *Історичне товариство Нестора Літописця* під головуванням академика III Відділу М.П.Василенка в минулому, 53 році свого існування, мало 181 члена. Протягом року одбуло 18 прилюдних засіданнів, на яких зачитано 39 доповідів, присвячених переважно розробці окремих історичних проблем Наддніпрянської України, зокрема Київа, а також різних питань книгознавства, історії письменства та етнографії. Товариство, перебуваючи в постійному науковому зв'язку з низкою наукових установ, брало участь в наукових з'їздах та ювілеях (Херсонська археологічна конференція, Третя краєзнавча конференція в Москві, ювілеї акад. Д.І.Багалія, проф. С.І.Маслова, проф. Л.М.Беркута та ин.). Звідомного року Товариство приступило до складання чергової книжки свого органу, що припинився р[оку] 1914, із звідомлення за 1914-1927 рр. та конспектами доповідів, прочитаних за цей час на засіданнях Товариства.

35. *Науково-педагогічна комісія* під головуванням академика II Відділу О.В.Корчака-Чепурківського та керівництвом В.Ф.Дурдуківського складалася з 3 штат[них] і 8 нештатн[их] співробітників.

I. *Секція методів педагогічної праці* дбала про поширення обсягу своєї роботи, заснувавши Кабінет наукової організації шкільної праці та шкільної психотехніки, про дальше комбінування колективних студій з індивідуальними, про розроблення певних моментів і історії педагогіки (100-річчя смерти [Г.]Песталоцці), нарешті, про встановлення контакту в роботі з иншими науково-педагогічними установами. Досвідну роботу минулого року довелося згорнути, одмовившись, за браком матеріяльних коштів, од праці в сільському районі і зосередивши, натомість, усю увагу на досвідній при Комісії Першій трудовій школі ім. Шевченка у Київі. З цієї сфери розроблено цілу низку питаннів з обсягу комплексової системи, ланкової організації праці в трудовій школі, тестової методи, гігієнічних умов життя і роботи учня і т.п. Колективно розроблено також питання про перший та другий рік роботи в сільській трудовій школі відповідно до комплексової системи. [...]**

II. *Секція охорони здоров'я дитини та Інфізкультури* проробили в звідомному році роботу на оці теми: санітарно-гігієнічна характеристика зай-

---

* Знято частину тексту про відвідини музею.

** Знято частину тексту про діяльність окремих членів Секції.

няття фізкультурою в трудовій школі, навантаження роботою дітей в Першій трудовій школі, санітарні умови в спальнях дитячого будинку молодшого віку, електроергограма як метод вивчення втоми, санітарна характеристика сільськогосподарської праці та методи викладання і контролю знаннів у вищій школі. Прилюдних засіданнів Інфізкульту одбулося 8 з доповідями. Завідуючий секцією проф. В.Я.Підгаєцький брав участь у Другому з'їзді професійної гігієни, у Всесоюзній конференції по психофізіології та з'їзді педіятрів у Москві. Він же мав закордонне наукове командирування до Німеччини та Італії, під час якого своєю доповіддю брав участь у Міжнародньому з'їзді наукової організації праці («Проблема фізіологічної раціоналізації жіночої праці на цукрових плантаціях»).

III. *Бюро педагогічної інформації та консультації.* Власне інформаційну та консультаційну роботу бюро перенесено до Досвідної трудової школи, яку одвідало понад тисячу як окремих педагогів, так і педагогічних екскурсій (між иншим, представники вчительства союзних республік, чужоземні делегації з Галичини, Чехословаччини, Франції й Америки). В школі консультації переводив, головним чином, керівничий Комісії за допомогою педагогічного персоналу, ілюструючи її експонатами з кабінету дитячої творчости при школі. Саме Бюро провадило в звідомному році, головним чином, складання картотеки поточної педагогічної літератури та спеціяльних покажчиків літератури з окремих актуальніших питаннів у педагогіці. Протягом року до картотеки прибуло понад 5000 карток. [...]*

36. *Науково-педагогічне товариство* під головуванням акад. О.В.Корчака-Чепурківського і в складі своїх 208 членів зібрало круг себе всі визначніші й активніші педагогічні сили Київа. Товариство з своїми 9 секціями й комісіями мало минулого року понад 150 засіданнів, на яких зачитано 65 доповідів.

37. *Кабінет дослідження дитячої творчости* під керівництвом акад. Ф.І.Шміта працював у складі 1 штатного співробітника за допомогою заінтересованих волонтерів. Дослідчий характер мали такі праці Кабінету: аналіза індивідуальних процесів малярського продукування у дітей, перепис дітей м.Київа щодо малюнку та инш., що мали матеріял для наукової праці на тему «Дитячий малюнок». Зібрано нових малюнків 6820, а також чимало иншого матеріялу - як таблиць, дитячих літературних творів, ігор тощо. [...]**

38. З окремими катедрами зв'язані і під керівництвом відповідних академиків працюють співробітники з спеціяльними науковими дорученнями. Звідомного року таких співробітників при Відділі було 8, з них 5 штатних.

1. Проф. В.І.Барвінок провадив далі опис стародруків по київських та ленінградських бібліотеках, склав працю «Бібліографія бібліографії стародруків», працював у Комітеті для опису українських стародруків та Візантологічній комісії.

2. О.Б.Курилова зредагувала «Словник української ботанічної номенклатури» (друкується), виготувала до друку перший випуск ілюстрованого подільського Діялектологічного словника й написала кілька філологічних розвідок.

---

* Знято частину тексту про діяльність В.Я.Підгаєцького.

** Знято частину тексту про участь Кабінету в святкуванні 10-річчя Жовтневої революції.

3. М.М.Новицький брав участь у виготовлені до друку Шевченківського щоденника (IV том академичного видання) й писав до тексту Щоденника коментарі, а також - у редагуванні «Поезій Шевченка» (вид[авництво] Книгоспілки); дав перевірений текст деяких Шевченківських творів («Наймичка», «Катерина» та ин.) для видання під редакцією Шевченківського інституту; розшукав і обробив для друку архівні матеріяли про [Т.Г.]Шевченка й ліберальне панство на Полтавщині в 40-х роках; мав наукове командирування до Чернігова для вишукування нового для [Т.Г.]Шевченка матеріялу.

4. Н.Д.Василенко-Полонська працювала над історією останніх літ існування Запоріжжя переважно на підставі архівного матеріялу, використовуючи так званий «Запорізький архів» в Одесі та додатки до його в Дніпропетровському, діставши для цього відповідне наукове командирування; обробляла працю над мапами Запоріжжя та Новоросійської губернії XVIII в.

5. П.М.Попов - працював у галузі давнього українського письменства та друкарства (3 друкованих праці), провадив обслідування архіву академичної (колись Лаврської) друкарні, продовжував спис інкунабул та стародруків у м.Київі. Наукова експедиція П.Попова до Глухівської та Сумської округ, помимо фольклорних здобутків, дала до 70 пудів найцінніших перводруків, стародруків, рукописів і взагалі коштовних виданнів, що на місцях гинули без належного догляду й охорони, а тепер вступили до відділу письма і друку в Державному культурно-історичному заповіднику в Київі.

6. В.А.Камінський (нештат[ний]) працював у сфері етнографії та звичаєвого права, зібравши й обробивши відповідний матеріял на Волині, Поділлі та Запоріжжі («Юридичний побут лоцманів на Дніпрі» тощо).

7. Проф. В.О.Пархоменко (нештат[ний]) працював далі над даною йому темою «Русь і Степ», переважно збираючи архівний матеріял; брав участь у Всесоюзній археологічній конференції в Херсоні.

8. Л.М.Старицька-Черняхівська (нешт[атна]) виконувала дане доручення щодо збирання матеріялів з історії українського театру та вела термінологічну роботу в театральній секції Інституту української наукової мови, працюючи над складанням Театрального словника.

9. *Бібліотека Відділу ім. Антоновича,* під керуванням К.М.Антоновичевої, працювала в складі 3 нешт[атних] співробітників. Саме на початку 1927 р. до бібліотеки прилучено велику (понад 22000 томів) бібліотеку академика В.С.Іконникова, вельми старанно дібрану в сфері всесвітньої та російської історії, історіографії, бібліографії та инших споріднених дисциплін.

Протягом року провадилось інтенсивне розібрання та реєстрація цього цінного набутку, що разом з попередніми складає вже бібліотеку понад 40000 книжних одиниць. Протягом року було 397 одвідувачів бібліотеки, переважно з співробітників Академії, видано разом 1236 томів. Керівниця бібліотеки, крім звичайної своєї поточної праці, виготовляє до друку систематичний каталог фундаментальної при Першому відділі бібліотеки ім. Антоновича.

III

ДРУГИЙ (ФІЗИЧНО-МАТЕМАТИЧНИЙ) ВІДДІЛ

Подає Секретар Відділу акад.В.І.Липський

За минулий 1927 рік в особовому складі II Відділу відбулися такі зміни. Усіх штатних академиків було 14. Обрано було нових 3 - позаштатних: Мельников-Разведенков Микола Федотович (Харків), Козлов Петро Кузьмич (Ленінград) та Яновський Теофіл Гаврилович (Київ). Року 1927 помер позаштатний академик Тарасевич Лев Олександрович[93]. Таким чином, на початку 1928 року всіх академиків було (14+21) = 35 осіб. На члена-кореспондента обрано одного - проф. Орлова Михайла Михайловича (Ленінград) - всіх член[ів]-кореспонд[ентів] - 9. Окрім того, до складу II Відділу належить двоє директорів: Дніпрянської біологічної станції - проф. Д.О.Белінг (1926) та директор Зоол[огічного] музею В.О.Караваєв (1927).

Загальний склад усіх співробітників II Відділу 127 (академиків 14+21, членів-кореспондентів 9, штатних наукових 22, нештатних 61), себто приблизно становить одну третю всіх наукових співробітників Академії.

Президія II Відділу була та сама, що й минулого року. Головою відділу був академик П.А.Тутковський, секретарем - академик В.І.Липський. Протягом 1927 року відбулося 19 засіданнів, що на них зроблено 62 наукових повідомлення на різноманітні теми як чисто наукового, так і прикладного значіння. Ці доповіді робили не тільки члени Відділу, а сторонні Академії особи. За встановленим порядком засідання Відділу поділялися на 2 частини: на наукові доповіді, на яких були присутні і сторонні особи, та на частину ділову. На засіданнях подавано різні звідомлення (у тому [числі] й річні), плани та проекти робіт, обмірковувано проекти екскурсій і мандрівок, розподілювано кошти, зачитувано призначені до друку праці, давано відповіді на різноманітні сторонні запитання тощо. До друку подано 60 праць. Ціла низка членів II Відділу була в командируваннях та екскурсіях. Так, академик М.М.Крилов пробув мало не рік за кордоном в Італії, Франції, Португалії. Академик П.А.Тутковський - в геологічній екскурсії на Київщині. Академик В.І.Липський брав участь в експедиції на Чорне море, Одеські лимани, Волинську округу. Академика І.І.Шмальгазена командировано було до Німеччини (за запрошенням німецьких вчених) та до Ленінграду (на Всесоюзний зоологічний з'їзд). Академиків Д.О.Граве та Г.В.Пфейффера - до Москви (на Математичний з'їзд). Академика Є.П.Вотчала - до Москви (Підсочний з'їзд), академика О.В.Фоміна - до Ленінграду. Директора Дніпрянської біологічної станції проф. Д.О.Белінга - на Дніпрові пороги та, окрім того, до Італії на Лімнологічний з'їзд; директора Зоологічного музею В.О.Караваєва - в Тіберду (Кавказ). Окрім того, ціла низка екскурсантів II Відділу була в командируваннях та екскурсіях у межах України та Союзу (між иншим, О.Б.Кістяківський - до Уссурійського краю). Усього ж у наукових командируваннях та екскурсіях було (з Київа) 22 особи.

Відділ виконував так само доручення од Укрнауки, подаючи відзиви на наукові праці різних вчених, професорів, аспірантів тощо. Відділ так само брав участь у різних з'їздах, ювілеях та святкуваннях - або безпосередньо беручи участь у них, або ж надсилаючи привітання. Разом з цілою Академією Відділ брав участь у святкуванні 10 річниці Жовтневої рево-

люції, коли представники II Відділу або виступали на урочистих зборах, або читали прилюдні лекції, або ж відкривали для одвідувачів свої музеї, кабінети та лабораторії, подаючи їм відповідні пояснення та демонстрації, й т.д. Далі II Відділ брав участь і в святкуванні 50-річного ювілею академика Д.І.Багалія та члена-кореспондента В.О.Поггенполя і в цілій низці инших.

Серед нових наукових комісій при II Відділові варто зазначити 1) Комісію для вивчення сорту сільськогосподарських рослин (академик Є.П.Вотчал); 2) Пато-комісію (Патологічну) під головуванням академика М.Ф.Мельникова-Разведенкова, і при ній же Патологічний музей; 3) Курортну комісію (акад. Ф.Г.Яновський). Ці комісії мають велике практичне значіння. Сюди ж треба віднести й поновлену Постійну комісію для вивчення продукційних сил країни. Ця комісія тепер перебуває під головуванням економіста (акад. Л.М.Яснопольського) і має за своє завдання - об'єднувати різні спеціяльности для промислових цілей; до неї належить чимало представників II Відділу, зокрема з ботаніки та сільського господарства.

Не можна не згадати ще про одну важливу справу, що має національне значіння. II Відділ склав Комісію з математиків, якій доручено 1) переглянути рукописи видатних українських математиків Остроградського та Вороного і 2) з'ясувати питання про повне видання їхніх праць.

Видавнича діяльність та обмін виданнями продовжуються. Редактором, як і раніш, був академик І.І.Шмальгаузен. [...]*

Геологічний кабінет (голова - академик П.А.Тутковський) та *Геологічна секція* продовжували працю в попередньому напрямкові.

За минулий рік Геологічний кабінет одержав для свого Геологічного музею поштою та залізницею 600 посилок мінералогічних, петрографічних та геологічних матеріялів. Матеріяли надійшли: від Всесоюзної Академії наук, Геологічного комітету, Дніпропетрівського гірничого інституту, Київських геолого-розвідочних курсів, тресту «Русские самоцветы», Лубенського педтехнікуму, від акад. П.А.Тутковського, М.Я.Рудинського, Х.Ядловського, В.[І.]Крокоса, проф. [Є.В.]Олексієва, Ф.[М.]Полонського, М.[Й.]Бурчака-Абрамовича, П.[І.]Василенка, Н.[В.]Пименової, О.[К.]Каптаренка, О.Кривицького, Л.Ткачука, В.Баяна, Я.[Х.]Лепченка, П.Савенка, Г.Коровниченка, А.Вороного, Ю.[Г.]Дубяги, Ф.[О.]Лисенка, В.[В.]Різниченка, Д.Біленка.

З матеріялів, що їх одержав Кабінет, тільки незначну частину (усього 16 колекцій) змонтовано і почасти виставлено в вітринах для демонстрування, решта ж лежить або в підвалі, або в коридорах і досі не змонтована. Крім великого наукового значіння, матеріяли Геологічного кабінету мають і велику матеріяльну цінність.

До книгозбірні Геолог[ічного] кабінету [В]УАН за минулий рік надійшло книжок та журналів 393 шт. і мап 716 аркушів на загальну суму 1601 крб. 60 коп., причому тільки 13 книжок закупив Кабінет на 120 крб. 15 коп., решта надійшла від різних установ і з власною бібліотекою акад. П.А.Тутковського відограє значну ролю в науковому житті як Кабінету, так і співробітників инших геологічних установ м.Київа.

На ті кошти, що їх Кабінет одержав для літніх дослідів у полі, співробітники Кабінету провадили такі роботи: 1) акад. П.А.Тутковський про-

---

* Знято відомості про видання наукових праць Відділу. Див. «Додатки».

вадив геологічні досліди на Київщині, 2) Ф.М. Полонський досліджував третинні поклади Амвросієвського району; крім того, на кошти Укргеолкома він досліджував цементні мергелі та третинні поклади того ж району. Найцікавіший наслідок польових робіт цього літа - є знахідка багатої флори та відбитки риб у третинних глинах Амвросієвського району, що їх усі попередні дослідники вважали німими в палеонтологічному відношенні і зараховували до олігоцену (Полтавський поверх); знайдені флора та фавна дадуть можливість точно визначити вік цих покладів. Попереднє опрацьовування матеріялів вже зараз дає змогу зазначити стратиграфічні визначення поглядів дослідників.

П.І.Василенко провадив дослідження польових скалинців та масивів кристалічних будівельних матеріялів на Волині.

Персонал Кабінету брав близьку участь у роботі Геологічної секції [В]УАН, Н[ауково]-д[ослідчого] геологічного інституту та Інституту української наукової мови.

Популяризаційно-освітня діяльність Кабінету провадилась шляхом демонстрування та пояснінння експонатів Музею екскурсіям закордонним і радянським, що одвідали Геологічний музей Кабінету.

Крім того, акад. Тутковський П.А. надрукував свою працю «Загальне землезнавство» і закінчив геологічний опис шістнадцятого 10-верстового аркуша (до 100 друкованих аркушів).

О.П.Сно виготувала «Бібліографічний покажчик геологічної літератури України до 1900 року», ч.І.

Ф.М.Полонський закінчував опрацьовувати вапняки Поділля.

П.І.Василенко обробляв колекції польових скалинців з Волини.

Катедра прикладної фізики (академик Б.І.Срезневський)

Метеорологічна обсерваторія являє собою базу робіт як Катедри прикладної фізики, так і Науково-дослідчої катедри геофізики та сільськогосподарської метеорології; ціла установа перебуває під безпосереднім відданням Укрнауки. Наукові зібрання бувають двічі на тиждень, але праця провадиться з ранку до вечора, а негайні спостереження переводяться, окрім того, в 7 год. ранку, 1 год. дня та о 9 год. вечора щоденно, не виключаючи свят. Робота провадиться в тісному зв'язку з Укрметом та з Досвідною сіль[сько]-госп[одарською] станцією на Батиєвій горі. Укрмет надрукував повні спостереження за 1924 та початок 1925 року, а також зводки за 40 років; окремі мемуари друкуються в академичних виданнях, у тому числі опис утвореного музею обсерваторії з поясняльним описом нових досягнень. Метеорологічною частиною позаміської станції керує аспірант Солопко, що стежить і за дослідами над сонячною прямою й дифузною радіяцією; одночасовими спостереженнями визначено ступінь забруднення повітря над міською обсерваторією; там же на Батиєвій горі влаштовано, на віддаленні 2840 м від вишки, над буд[инком] колишн[ього] університету другий базисний пункт, для спільного візування шарів-пілотів і визначення швидкостів та висот повітряних течій у вільній атмосфері. Приступлено вперше, на засигновані од Укрнауки кошти, до друкування аерологічних пілотних спостережень за 1926-[19]27 роки і сум прямої радіяції за вегетаційний період 1926 р.

Обмін спостереженнями погоди за посередництвом пошти, телеграфу та радіо дедалі збільшується як у межах Союзу, так і з закордонними обсерваторіями. Зібрані відомости популяризуються, виставляючи їх у

вітрині (міняючи їх 4 рази протягом дня) та приймаючи екскурсії; даються довідки за вимогами судової влади.

У наукових командируваннях в минулому році були співробітники [І.К.]Половко та [О.П.]Нічкевич до Ленінграду, Слуцька, Москви й Кисловодська. Через них можна було взяти участь у з'їзді при Головн[ій] геофізичній обсерваторії, а також підтримати зв'язок з спеціялістами актинометрії й метеорології морської, сільськогосподарської та медичної. [...]*

За минулий рік обсерваторія трохи поповнилась і науковим інвентарем, а саме: барограф (велика модель з 2 добов[ими] оборотами самописного барабана), замінено флюгерну частину анемографа, що вже трохи зужиткована, збільшено запас робочих термометрів, графічних приладів і т.инш., разом на суму 600 крб. З-за кордону одержано цінний фотополяриметр Мартенса для обміру поляризації неба й переліку пилинок в атмосфері Овенса; окрім того, Наркомосвіта замовила і швидко надійдуть: 1) серію приладів для електро-метеорологічних спостережень (лічильник йонів, колектор йоновий та инш.), 2) актинометр Анстрема, 3) пілотний теодоліт (що дасть можливість забезпечити надійні базисні спостереження), 4) похідний магнетометр Bamberg'a та 5) два парних об'єк-тиви для стереоскопічних знімків хмар. Відремонтовано дощовимірні устаткування та прилад, щоб вимірювати щільність снігу, прилад для радіоактивних вимірювань та инш. Переведено внутрішній ремонт приміщення обсерваторії та перемінено щогли на суму 1500 крб.

Музей обсерваторії внаслідок біжучої праці співробітників збагатився понад 60 експонатів. Під час святкування 10 річниці Жовтневої революції музей було відкрито для одвідувачів. Велику увагу привернув відділ аерології, сейсмології та с[ільсько]г[осподарської] метеорології.

Бібліотека обсерваторії, що налічує до 8000 окремих томів, збільшувалася почасти через купівлю книжок, а головним чином через обмін. Періодичні видання за плату одержувано в кількости 19 журналів, поміж них: 2 українських, 7 російських, 4 німецьких, 2 французьких, 1 англійський, 2 американських та 1 бельгійський. [...]**

Катедру математичної фізики посідає з 1921 року академик, професор, доктор М.М.Крилов. Протягом мало не цілого 1927 року акад. М.М.Крилов перебував у закордонному науковому командируванні. Друкований примірник (Звідомлення про закордонну наукову подорож до Західньої Європи) було додано. В цьому звідомленні докладно подано про ті лекції та конференції, що їх зачитав акад. М.М.Крилов на пропозицію чужоземних університетів: Коїмбри (Португалія), Страсбурга (Франція), Болоньї та Неаполя (Італія). В цьому ж звідомленні перераховано ті наукові праці (12 праць) акад. М.М.Крилова, що їх надруковано за минулий рік по різних наукових закордонних журналах (мовами: українською, французькою, англійською, італійською та португальською). [...]***

У минулому році акад. М.М.Крилова обрано на дійсного члена Наукового товариства ім. Шевченка у Львові.

Інститут технічної механіки (голова - академик К.К.Симінський).

Інститут технічної механіки, окрім директора, мав трьох штатних

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

** Знято відомості про наукові доповіді та надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

*** Те саме, М.М.Крилова.

співробітників, у тому [числі] двох технічних та одного наукового, і чотирьох нештатних постійних, що не одержували платні.

Цього року закордонного устаткування лабораторного та виробничого придбати не можна було, й через те лабораторії поповнено лиш дрібними випадковими приладами, а майстерні верстатами, які, хоч і не зовсім відповідають завданням Інституту, але їх можна було придбати на місцевому ринкові. Деякі роботи довелося припинити за браком відповідних матеріялів. У зв'язку з переходом до нового приміщення монтажні роботи в лабораторіях в останньому кварталі припинено.

Відповідно до актуальних завдань промисловости та планових органів, а так само відповідно до можливостів Інституту, сплановано наукову роботу Інституту за такими загальними рисами:

1) Дослідження природніх та штучних мінеральних будівельних матеріялів України.

2) Дослідження дерев України.

3) Дослідження електро- та термітнозварних процесів.

4) Розроблено питання інтегрування диференціяльних рівнянь руху поїздів, їх механізація та графізація.

5) Розроблено теорію продовжних коливань поїздів в умовах мішаного гальмування.

Розроблено методику низки випробуваннів матеріялів та конструкцій. Співробітники Інституту сконструювали відповідні прилади, що їх частково виконують.

Інститут перевів низку експертиз на виробнях та будовнях, склав висновки на винаходи та проекти.

Цього року видано друге число «Збірника» Інституту.

Поза академичними виданнями співробітники Інституту надрукували понад 30 аркушів праць. [...]*

Для нормальної планової наукової роботи треба забезпечити Інститут закордонним науково-технічним устаткуванням, ліцензіями та коштами, середнім лабораторним персоналом та нормальним постачанням матеріялів для наукової роботи.

Катедра чистої математики (голова - академик Г.В.Пфейффер, він же голова Комісії вищої математики).

Акад. Г.В.Пфейффер надрукував п'ятеро праць. [...]**

На засіданнях II Відділу зробив 8 доповідів та прочитав 14 доповідів у Комісії вищої математики.

У квітні-травні був командирований на з'їзд математиків у Москві, де зробив доповідь.

У червні-липні їздив за кордон до Німеччини та Франції. Був у Wurzburg, Paris та Gottingen'і. В Парижі та Геттінгені читав доповіді.

Комісія вищої математики. Голова Комісії акад. Г.В.Пфейффер, член Комісії - М.П.Кравчук, науковий співробітник - М.К.Куренський, практикантка - М.А.Бик.

На прилюдних засіданнях Комісії, що відбувались, як і минулими роками, о першій годині щовівторка, читалися наукові доповіді, реферати; члени Комісії ділилися думками про наслідки своєї праці, про наукову літературу, про свої враження від з'їздів та різних наукових засі-

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці Інституту. Див. «Додатки».

** Те саме, Г.В.Пфейффера.

дань; давано відзиви про праці, надіслані на розгляд Комісії. За рік відбулося 24 засідання. [...]*

М.П.Кравчук[94]: а) зробив відзив про роботу Кацмана, б) надрукував 13 статтів, в) читав лекції в ІНО, Сільськогосподарському інституті, КПІ, брав участь у роботі Н[ауково]-д[ослідчої] катедри математики.

М.К.Куренський: а) прочитав 6 доповідів, б) надрукував та подав до друку 3 праці, в) викладав лекції в КІНГ, КПІ, брав участь у роботі Науково-дослідчої катедри математики.

М.А.Бик: а) прочитала 5 доповідів, б) провадила практичні студії з математики у Сільськогосподарському інституті. [...]*

Ботанічний музей та гербарій (голова - акад. О.В.Фомін).

Протягом 1927 року працю Ботанічного музею та гербарія провадженo в таких напрямках:

1) Студії над споровою флорою України - мохами, листяними й торфовими, та почасти грибами - провадили співробітники Музею та гербарія: Д.К.Зеров - по торфових мохах, А.С.Лазаренко - по листяних мохах та М.М.Підоплічк[о] - по грибах.

В результаті обробки мохів моховий гербарій мав в 1927 р. 1300 примірн[иків], а на початок 1928 р. має 2850 примірн[иків], себто збільшився на 1550 примірників.

Грибний гербарій в році 1927 мав 4000 прим[ірників], а на початок року 1928 має 5300 примірників.

Співробітник Д.К.Зеров закінчив свою працю на тему «Торфові мохи України», що тепер передає її до друку. На III Всесоюзному з'їзді ботаників у Ленінграді (1928) він зробив доповідь про оцю свою роботу.

Співробітник А.С.Лазаренко, обробляючи свій матеріял по листяних мохах, знайшов кілька новин, описав їх і подав до друку свою статтю «Noch eine nebe Art der Vattung Desmadodonin der Ukraine».

Співробітник М.М.Підоплічко, обробляючи свої збірки грибів, монтував гербарій грибів. Щодо вищих сортових, то таку обробку провадив директор Ботанічного музею та гербарія - О.В.Фомін, що обробив збірки [П.]Оксіюка та [Д.]Зерова з Кавказу по Pteridophyta.

2) Студії над квітковою флорою України. Обробку квіткових рослин провадив співробітник П.Ф.Оксіюк, що робив також інсерацію квіткового гербарію. Значну частину квіткових зібрали співробітники Музею та гербарію, частину одержано в обмін од різних ботанічних установ СРСР; подаровано від різних осіб 450 примірн[иків]. Таким чином, квітковий гербарій на початок 1928 року має 6300 примірн[иків] збільшення, усього ж має 38300 примірників.

Співробітниця Ботанічного музею та гербарія О.Г.Радде-Фоміна провадила обробку роду Carpinus у всесоюзному масштабі. Протягом вересня О.Г.Радде-Фоміна була командирована до Ботанічного музею та Ботанічного саду в Ленінграді, де працювала у гербаріях та бібліотеках цих установ. Вона обробила увесь матеріял по роду Carpinus з Росії та з Кавказу та всі збірки з України.

Директор музею та гербарія О.В.Фомін обробляв гербарний матеріял.

Протягом року 1927 О.В.Фомін надрукував у «Збірнику ім. Бородіна» монографію роду Yuniperus з Кавказу та Криму.

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

Окрім того, виготував до друку розвідку «Pteridophyta Сибіру та Далекого Сходу» на 10 друкованих аркушів.

3) Улаштування показового музею. Показовий музей - вітрини і різні експонати - на кінець 1927 р. значно поширився, але брак місця не дозволяє його відкрити для одвідувачів.

Упорядковано показові колекції по мохах, грибах та квіткових рослинах, а крім того - показові асоціяції флори України.

Упорядковано 106 видів для видання Гербарія української флори.

Співробітник музею П.Ф.Оксіюк надрукував: «Ембріологія цукрового буряка» («Вісн[ик] Київського ботанічного саду», вип.VI).

Р[оку] 1927 академика О.В.Фоміна командировано до Ленінграду для обробки матеріялів та праці в гербаріях Всесоюзної Академії наук та Головного ботанічного саду, з допомогою в 150 крб.; а наприкінці грудня 1927 р. командировано на III Всесоюзний ботанічний з'їзд (1928 р.)

Катедра біології сільськогосподарських рослин (академик Є.П.Вотчал) продовжувала свою працю в попередньому напрямкові.

1) Акад. Є.П.Вотчал далі працював над теорією врожаю та посухи на пшениці, просі, буряку та гречці (чисті лінії) - в зв'язку з потребами селекції. Виучувано асиміляцію й транспірацію рослини, що вкоренилася та розвивається в природніх умовах. Рівнобіжно докладно облічував інсоляцію, температуру, вогкість та вітер. Вироблено методику облічувати CO_2 в швидкій течії атмосферного повітря й особливу методику облічувати газообмін бурякового листя. Закінчено досліджувати відміни в величині транспіраційного коефіцієнту асиміляції протягом доби. Виявлено переривчастий характер асиміляції в післяполуденні години, коли спостерігається періодична зміна засвоєння CO_2 диханням. Виявлено коливання денної транспірації незалежно від зовнішніх умов. Виготовлено 2 доповіді про ці явища для Академії (в січні 1928 р.) та Всесоюзного ботанічного з'їзду в Ленінграді.

Робота комплексна, переведена в співробітництві з А.М.Кекухом, Ф.І.Завгороднім, А.С.Мельником, І.П.Косач-Борисовою та з деякими студентами.

2) Акад. Є.П.Вотчал далі працював над смоляним тисненням (спільно з А.С.Мельником) та обліком продукції смоли в умовах різних соснових насаджень - на досвідних ділянках у Боярському досвідному лісництві КСГІ (спільно з О.М.Савенковим та О.Ф.Дробницькою). Наслідки другої з цих тем і є предмет доповіди, зробленої в Академії 9 грудня. Досвідні ділянки пронівельовано в сітці в 25 метрів, на них закладено низку колодязів, щоб облічити висоту стояння грунтових вод, і переводяться аналізи грунту.

3) Акад. Є.П.Вотчал 14 червня зробив на II Відділі Академії доповідь про свої роботи над розподілом води в заболоні сосни по різних висотах і «стьожках» стовбура (здорового й такого, що вмирає від місцевих пошкоджень).

4) Акад. Є.П. Вотчал зробив на II Відділі доповіді про свою роботу в справі організації терпентинного промислу у всесоюзному масштабі: 17 червня - про переведення YI сесії спеціяльних курсів для інструкторів терпентинного промислу (90 осіб) при КСГІ (курсанти були з різних місцевостей України та Союзу); про спеціяльно переведені лекції підсочки для лісоводів з закінченою освітою; про спеціяльний новий курс «прижиттьового» використання дерева, що організував він на лісовому фа-

культеті КСГІ. Курсові цьому акад. Є.П.Вотчал дав нову назву «дендротехнії» - 25 жовтня; про свою участь у Всесоюзному з'їзді каніфолевої справи в Москві при НТУ ВРНГ СРСР, а так само про свої лекції в с.Будаївці 11 липня і 27 серпня в терпентинній справі для селян і лісової охорони досвідного лісництва та в Омбиті в Київі 21 жовтня.

5) При Катедрі Є.П.Вотчала функціонує 2 комісії. *Комісія для вивчення підсочки та її впливу на сосну.* Комісію засновано наприкінці 1926 року. Тепер вона має цілу низку членів, як із складу Академії, так і з инш[ого] наукового персоналу Київа. Комісія виробила й розіслала різним відомствам програму своїх робіт, одержала асигнування (від ВРНГ СРСР, від Тсоавіяхіму УСРР, від Тресту «Русск[ая] смола»), на які і розпочала свою роботу під керівництвом науков[ого] співробітника Академії проф. [Д.]Товстоліса. Починається робота над всебічним вивченням зразків. Держплан УСРР включив роботи Комісії до 5-річного плану на 1928-1932 рр. Про роботи Комісії акад. Є.П.Вотчал доклав II Відділові Академії 10 жовтня.

6) Окрім акад. Є.П.Вотчала та нештатного наукового співробітника Академії проф. Д.І.Товстоліса, про працю яких згадувано вище, до складу Катедри входить і один асистент. [...]*

8) Асигнування, що їх було дано від Академії на Катедру, пішли на придбання декількох цінних приладів (актинометра В.А.Міхельсона, гальванометра Сименса і Гальске, приладів для обліку CO_2 повітря) і низка спеціяльних журналів біжучого року.

За базу для експериментальних робіт була Ботанічна лабораторія КСГІ та його ж лісова досвідна станція. Роботи проваджено в тісному контакті з Науковим інститутом селекції Сортівничо-насінньового управління Цукро-тресту та з терпентинними промислами Союзу.

Київський акліматизаційний сад (директор - академик М.Ф.Кащенко) працював найбільше над селекцією та гібридизацією лікарських рослин. А саме: далі селекціоновано збитолисту валеріяну. [...]* Найкращий кущ шавлію з величезним листям, що його дібрано 1926 р., вегетативно розмножено для дальшої селекції. [...]* Щоб дібрати найвідпорніший на мороз гатунок беладони, переведено селекційні засіви відмін беладони з зеленою та фіялковою закраскою стеблин. Щоб виробити нову тривалу породу для здобуття атропіну та близьких до нього алколоїдів, переведено міжродову гібридизацію: 1) беладони з 4 видами дурманів; 2) беладони з двохлітньою блекотою. Насіння здобуто обмаль. Випробувано перше покоління нашої скороспілої відміни рицини №14 і №13, дібраних 1926 року. Обидва нумери (надто №14) дали стільки ж насіння з одиниці земельної площі, як це буває навіть у Туркестані. Далі проваджено спостереження над гібридними маками та наперсником. Так само гібридизовано макові гібриди один з одним та з батьківськими видами. [...]*

Зовсім добрі наслідки дали нам спроби акліматизувати земляний горіх та люффі; овочів і стиглого насіння їх зібрано дуже багато. Засів 1926 року на третє доччине покоління близько 7000 нашого «серпневого» персика, але, через неврожай, у кількости тільки 1200 камінців. Окрім того, щоб поширити спроби над акліматизацією персиків, декілька гатунків з Криму, посіяних восени 1925 року, навесні 1927 р. висаджено на постійні місця.

---

* Знято відомості про наукові доповіді та надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

З досліджень над лікарськими рослинами треба зазначити: 1) тривала відміна лаванди перезимувала й дала досить стигле насіння, 2) з чорної мальви далі добирано повноквітні примірники, 3) дібрано скоростиглу відміну фенхелю, що дає стигле насіння першого ж літа [...]*, 4) посаджено восени щось із 200 цибулинок звичайного шафрану.

Наукова співробітниця К.С.Калачевська їздила на Кавказ, щоб поповнити колекції Саду; вона привезла чимало всякого насіння (здебільшого його висіяно). Насіння це збирано з таких примірників, котрі ростуть на значній височині.

Року 1927 вперше почали виробляти нову методу акліматизування - формовану акліматизацію - через підсушування; про неї надруковано буде окрему статтю.

Фенологічні спостереження проваджено й у звідомному році, як звичайно. Фізіологічні спроби роблено над листям гібридного наперсника.

Як і попередніми роками, відбувалися щотижня наукові зібрання колективу Саду. Тут читано й обговорювано доповіді про спроби та спостереження окремих співробітників. [...]*

Як і минулими роками, Сад брав участь у педагогічній праці, бо в ньому одбували практичне навчання студенти Фармацевтичного технікуму. Так само працювали вихованці дитячого будинку № 20, вивчаючи різні культури. Відбулося багато різних екскурсій. Поширено постачання нашого насіння й живих рослин різним науковим установам, плантаторам та селянам. Теж широко розгорнувся зв'язок з науковими установами та діячами, як СРСР, так і закордону, через листування та через обмін колекціями й книжками.

У звідомному році Сад брав участь у виставці, впорядженій з приводу святкування десятих роковин Жовтневої революції в Сільськогосподарському музеї (у Київі). Сад виставив багато експонатів: насіння, живі та сухі рослини, гербарій, фотографії, літературу тощо. Докладний опис виставки буде надруковано.

Катедра ботаніки та Ботанічний сад (академик В.І.Липський) продовжували свою діяльність у попередньому напрямкові; вона розпадалася на три частини: наукову, дослідчу та культурну. Завдяки тому, що було відпущено невеличкі операційні кошти, можна було зробити чималі придбання для книгозбірні та набути спеціяльну ботанічну бібліотеку, а також закупити інструменти й приладдя для Саду, виписати насіння, збільшити інвентар й т.инш. Щодо культури в Саді, то вона продовжувалася мало не в тому ж напрямкові, тільки за иншим розподілом участків Саду.

Щодо дослідчої діяльности, то вона виявилася в 3 екскурсіях, у яких брав участь академик В.І.Липський: 1) на початку червня він узяв участь у дослідженні підводних заростів тих водоростів на Чорному морі, з яких шляхом перероблення можна видобувати йод (з попелу); 2) брав участь у дослідженні Сухого лиману, взявши на себе ботанічну частину роботи, для чого зроблено було цілу низку екскурсій протягом липня-серпня-вересня, причому зібрано було гербарій та колекцію водоростів. На цю екскурсію він одержав від [В]УАН 150 крб.; 3) взяв участь у дослідженні мінеральних і радіоактивних джерел на Волині, причому недалеко від Новоград-Волинська знайдено вперше справжнє радіоактивне джерело.

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці та наукові доповіді. Див. «Додатки».

Наприкінці року, згідно з переведеним вкороченням штатів, вкорочено єдиного штатного наукового співробітника Є.І.Бордзиловського.

Катедра хімічної технології в 1927 році складалася, як і передніш, з однієї особи - академика В.Г.Шапошникова. Вона не мала жадних приміщень і жадного встаткування. Тому Катедра не могла поставити дослідчої роботи.

А втім, торік позначилися деякі зміни; вони дають надію сподіватися, що в недалекому майбутньому буде якийсь вихід з такого ненормального становища.

З приводу лабораторного устаткування, про яке йшла мова у звідомленні за 1926 рік, 9 квітня відбулася в Київському політехнічному інституті, під головуванням старшого інспектора Укрголовпрофосу М.К.Шматька, нарада «в справі передачі Українській Академії наук тієї частини устаткування красильної лабораторії, яка обслуговувала дослідницькі роботи В.Г.Шапошникова, і тепер необхідна йому для дальших дослідів». Ця нарада постановила виділити частину устаткування, за окремим списком, із інвентаря красильної лабораторії КПІ і передати до Академії наук. З такою постановою наради погодилося правління КПІ протокольним записом від 19 квітня, № 17, 3.

З другого боку, в новому будинкові, що його передав окрвиконком Українській Академії наук для розміщення в ньому Експериментального інституту Академії, під Лабораторію хімічної технології приділено приміщення з кількох кімнат, і цим покладено початок першій академичній Хімічно-технологічній лабораторії.

Нарешті, до штатів Української Академії наук заведено з 1 січня 1928 року дві нових посади при Катедрі хімічної технології: наукового співробітника та лаборанта. [...]*

Катедра хімії (академик В.О.Плотников, він же голова Комісії для вивчення атому та голова хімічної секції) далі працювала в попередньому напрямку. [...]*

Під керуванням акад. В.О.Плотникова було виконано декілька робіт виробничого характеру для тресту «Хімвугілля» та для Теплотехнічного бюра. Один із співробітників - М.О.Рабинович, за роботу, виконану під загальним керуванням акад. В.О.Плотникова, одержав від Головнауки премію. [...]*

Катедра експериментальної зоології (академик І.І.Шмальгаузен).

Протягом 1927 року робота Катедри експериментальної зоології далі розвивалася в напрямі студій над явищами росту. Вивчено загальні закономірности ембріонального росту, з'ясовано своєрідні зміни ембріональних пропорцій та основні типи ембріональної мінливости. Розроблено методику порівняльного вивчення ембріонального росту. Науковий співробітник Ю.А.Степанова вивчала як ростуть елементи кістяка кінцівок у зародків курчати та вираховувала відповідні константи.

Роботи надруковано в «Збірнику праць Біологічного інституту», ч.2, та наведено в звідомленні Біологічного інституту.

Біологічний інститут ім. Ф.З.Омельченка (директор - акад. І.І.Шмальгаузен).

Роботи Біологічного інституту охоплюють протягом 1927 року переважно галузь фізіології («механіки») розвитку та ембріології. Директор інституту, акад. І.І.Шмальгаузен, вивчав закономірности ембріонального

* Знято відомості про надруковані наукові праці та наукові доповіді. Див. «Додатки»

росту (див. звідомлення Катедри експер[иментальної] зоології) та розробляв методу порівняльного вивчення росту. За наслідки цих праць акад. І.І.Шмальгаузен доповідав в Берлінському університеті на «тижні вчених» у липні 1927 р. та на з'їзді зоологів у Ленінграді в грудні того ж року.

Науковий співробітник Н.П.Бордзиловська вивчала ріст бактеріяльних колоній.

Науковий співробітник Б.І.Балінський вивчав розвиток та будову індуктованих кінцівок в амфібій, що їх було одержано шляхом трансплантації слухового пухирця.

Науковий співробітник М.І.Драгомиров вивчав характер впливу очного бокалу на розвиток кришталика. Наслідки цих праць теж було докладено на з'їзді зоологів у Ленінграді.

Науковий співробітник В.В.Брунст досліджував вплив нервової системи на регенерацію кінцівок у тритонів. Окрім того, в Інституті працювали студенти М.М.Синицький та Е.І.Квасников, що вивчали ембріональний ріст (перший - у амфібій, другий - у ссавців).

Науковий співробітник О.І.Сковорода-Зачиняєв працював над умовними рефлексами в пацюків та собак, зокрема розроблював питання про типи нервової системи. [...]*

Зоологічний музей (директор В.О.Караваєв).

Протягом року колекції Зоологічного музею по всіх групах тварин і далі збільшувалися. Матеріял монтовано. Поставлено кілька груп тварин. Як дуже цінне придбання слід одзначити велику колекцію з біології лускокрильців, що її Музей придбав від гр. Мигуненка.

Матеріяли Музею науково оброблювано так само інтенсивно, як і попередніми роками. Протягом 1927 року Музей надрукував чотири збірники своїх праць та багато статтів і заміток у різних виданнях СРСР та закордону.

Штати Музею складалися з директора В.Караваєва, вч[еного]-зоолога М.Шарлеманя та наукового співробітника С.Парамонова; окрім того, в Музеї працювали весь час три постійних нештатних співробітники: О.Кістяківський, В.Дірш та А.Шепе.

В.[О.]Караваєв протягом року 1927 далі опрацьовував свою колекцію мурашок, що її зібрав в 1912-[19]13 р. на островах Індо-Австралійського краю, вивчав також гнізда мурашок, що їх теж зібрано в зазначеній місцевости. Окрім того, він обробляв матеріяли з мурашок Г.Бий-Биєнка з Акмолінського краю та околиць Омська, А.Аргіропуло - з Уралу, Г.Кочубея та П.Верещака - з Уссурійського краю, П.Верещака - з Іркутської губ[ернії], О.Кістяківського - з Уссурійського краю (Сучан), В.Щоголева - з околиць Ростова над Доном та власних матеріялів - з Теберди, Карачаївської округи. З 8 серпня по 8 вересня був у командируванні на р.Теберді (Півн[ічний] Кавк[аз]), де збирав мурашок та инших комах для Зоологічного музею. [...]*

С.Парамонов опрацьовував колекції Зоологічного музею. Збирав зоологічний матеріял під час двохмісячної подорожі до Вірменії. Зібрано кілька десятків птахів, рептилій, кілька сот комах та понад 1000 екз. двокрильців. Переводив обмін виданнями Зоолог[ічного] музею з установами СРСР та закордону. Був за технічного редактора двох Збірників праць Музею. [...]*

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

В.Дірш опрацьовував простокрильців з Далекого Сходу та инших місць СРСР. На початку року їздив до Зоологічного музею Академії наук СРСР, де працював над визначенням деяких родів простокрильців. Влітку 1927 р. збирав у Київській окрузі зоологічний матеріял. [...]*

А.Шепе протягом 1927 року працював над орнітологією, вивчаючи птахів України. Виконав 14 близьких екскурсій (протягом від одного дня до тижня) в околицях Київа та дві далекі разом з М.Шарлеманем - на південь. Перша екскурсія з 9 червня до 2 липня до державного заповідника «Чаплі» (кол[ишня] Асканія Нова) та далі до надморських заповідників: остр[ів] Джарилгач (на Чорному морі) та Чурюк (на Сиваші); друга - з 4 вересня до 13 вересня - знов до державного заповідника «Чаплі» та Солоноозерної дачі на Кінбурні. Головна мета першої екскурсії були студії над фавною степів та спостереження над гніздуванням морських птахів; за час другої подорожі спостережувано переліт птахів у районі Чапель, на Дніпровому лимані та на узбережжі Ягорлицької затоки.

Передав до Зоологічного музею:

43 екз. птахів та 1 ссавця з Київщини та разом з М.Шарлеманем коло 100 екз. птахів, 2 ссавців, деяку кількість плазунів та дві скриньки комах з півдня. [...]*

Катедра народнього здоров'я (голова - академик О.В.Корчак-Чепурківський). Становище Катедри і в цьому році було дуже важке в зв'язку з тим, що вона не мала ні одного штатного співробітника, не мала свого приміщення, а тому виконати цілком поставлені завдання (напр., вивчення епідеміології шкарлятини, закону періодичности пошестей) було неможливо. Разом з тим і суто наукові завдання (основна робота Катедри), як вивчення характеру, розмірів та причин хворобливости й смертности на Україні, виконати поки що важко, тим більш, що голова Катедри має аж надто багато праці громадського значіння (член Київської міськради, делегат X окружного з'їзду Рад робітничих та селянських депутатів і делегацій X Всеукраїнського з'їзду цих же депутатів, делегат II Всесоюзного з'їзду наукових робітників, член Центральної ради секції наукових робітників СРСР, член бюра Київськ[ої] секції наукових робітників, голова Медичної комісії, член окружного комітету Українського Червоного Хреста; а так само - член різних наукових організацій: Керівник Медичної секції Української Академії наук, голова підсекції громадської медицини, керівник Катедри народнього здоров'я, голова Науково-педагогічної комісії, голова Науково-педагогічного товариства, керівник Секції загальної та соціяльної гігієни й епідеміології, член Наукової ради Наркомздоров'я УСРР). Тільки наприкінці минулого року настала змога здобути окреме приміщення в новому будинкові Укр[аїнської] Академії наук, а так само з початку майбутнього року Катедра матиме одну штатну посаду, так що роботу можна буде поставити нормальніш. [...]*

Патолого-анатомічна комісія (голова - акад. М.Ф.Мельников-Разведенков) утворилася тільки наприкінці 1927 року (в листопаді). Складається з 5 осіб. Окрім голови та його заступника проф. П.О.Кучеренка, - 2 прозектори: лікар О.І.Смирнова-Замкова та доктор медицини Г.І.Квятківський, секретар Б.М.Соловйов. Комісія має відділити: 1) пантеон українських вчених (колекція мозків), 2) «авіахімічний куточок» (препарати з

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

органів людей, що загинули від задушливих газів), 3) расова патологія, 4) лабораторія наукового та науково-популярного кінематографу, 5) лабораторія тканинних культур, 6) бюро для вивчення кров'яних угрупувань.

Праця Патолого-анатомічної комісії вже розпочалася, зібрано вже чимало різних матеріялів і, між иншим, покладено початок бібліотеці (за короткий час зібрано вже близько 100 книжок). За недовгий час налагоджено зв'язок із різними громадськими, науковими та державними установами України й Союзу.

Катедра клінічної медицини та Курортна комісія (акад. Ф.Г.Яновський та 2 нештатних постійних співробітник[и]). На засіданні Спільного зібрання Укр[аїнської] Акад[емії] наук, що було зараз же по літній перерві, після доповіди акад. Ф.Г.Яновського ухвалено постанову утворити при Катедрі клінічної медицини Курортну комісію, яка б мала за своє завдання вивчати курортну справу на Україні та допомагала б якнайкраще поставити її, оскільки це входить у рамці праці академичної комісії. Згідно з цим дорученням вирішено було, окрім академиків, запросити до участи в роботі Комісії клініцистів Київа з усіх спеціяльностей, а самий план праці Комісії провадити трьома напрямками, а саме: [по-перше] - вивчати курортне значіння самого Київа, по-друге - околиць Київа і по-третє - окремих курортів України взагалі.

Утворена в такому складі Комісія мала досі троє засіданнів. Насамперед поставлено було на обміркування питання про необхідність негайно припинити вирубання лісу в курортних місцевостях навколо Київа, що дотепер звано їх «дачі». З приводу цього акад. Є.П.Вотчал зробив велику доповідь про характер лісу в цих дачних селищах, про умови рубання в них лісу та про ті заходи, яких треба ужити, щоб зберегти дачні селища від шкідливих порубів. Акад. Б.І.Срезневський доповів про необхідність усебічно вивчити метеорологічні умови всіх курортів, щоб забезпечити наукову базу, яка могла б лягти в основу медичного користування кожним із курортів зокрема. Акад. Ф.Г.Яновський у загальних рисах виклав програму роботи академичної Комісії, а зокрема свою загальну програму використання Київа, особливо як курорта. Тому, що Київ ще в 70-х роках минулого століття вже відогравав ролю курорта, куди з'їздилося багато хорих з усіх кінців України, це дає певні підстави й надії, що він, за невеликих витрат, цілком оплатить себе й поверне собі попереднє своє значіння. Акад. [Ф.Г.]Яновський зупинивсь, зокрема, на використанні Пролетарського саду* та на ув'язці його з кавказькими мінеральними водами за допомогою швидкого постачання тамтешніх вод та на влаштуванні в Пролетарському садку закладу для лікування фізичними методами.

Дніпрянська біологічна станція (директор - проф. Д.О.Белінг). Найголовніші завдання, що їх виконувала станція, гідробіологічні та іхтіологічні досліди над Дніпровими порогами, дуже важливі в зв'язку з будуванням Дніпрельстану, й досі не виконано. В цих дослідах, окрім співробітників станції, брав участь і Одеський ботанічний сад на чолі з його директором проф. Д.О.Свіренком, і співробітники Дніпропетрівського інституту народньої освіти та инш. установи. Досліджувано всю порожисту частину Дніпра від Дніпропетрівська до Никополя. Робота, що провадилася з

* Зараз «Першотравневий».

7 липня до 1 серпня, охопила життя порогів усебічно. Зоологічною частиною дослідів керував проф. Д.О.Белінг, ботанічною - проф. Д.О.Свіренко. Повна колекція риб дала спромогу поробити певні висновки. Ціла низка риб морського походження не може пройти знизу через пороги, инші ж проходять. Знайдено новий рід і вид риб, знайдено так само нові дані про поширення риби по річках України тощо. Вивчаються та опрацьовуються також і инші водяні тварини.

Окрім цієї праці проф. Д.О.Белінг брав участь у роботі Всеукраїнської підготовчої наради до Всесоюзного з'їзду для вивчення продукційних сил; а так само брав участь у праці IV Міжнароднього конгресу лімнологів у Римі (у вересні 1927 р.). [...]*

Лабораторія рефлексології та експериментальної педагогіки (науковий співробітник проф. О.І.Сковорода-Зачиняєв) заснувалася наприкінці року як самостійна одиниця, а передніш увіходила до складу Біологічного інституту. Праці його й завдання були такі: 1) як вплине на розвиток тварини сумісне й роздільне виховання самців; працю переведено на щурах, закінчено й готується до друку; 2) типи нервової системи - завдання цілої низки років; з них виконано тільки частину, переведену на собаках, і можна назвати 3) урівноважений тип нервової системи; розпочато роботу; 4) характеристика реакцій урівноваженого типу (переводиться на собаках).

Співробітники з окремими науковими дорученнями:

Проф. М.Г.Холодний року 1927 далі провадив свої досліди над диханням пророслого насіння і перейшов до студій над гормональною природою тропізмів. Тоді він їздив на Кавказ, щоб вивчати мікрофлору сірчаних та залізистих вод, і зміг ствердити свої попередні висновки. Працюючи в Сочинській санітарно-бактеріологічній лабораторії, він зробив висновок, що сірководень у славнозвісних Мацестинських водах з'явивсь там через присутність десульфураційних мікробів. Одну з них виділено з води і здобуто в чистій культурі. На Дніпрянській біологічній станції проф. [М.Г.]Холодний розробляв нові питання з царини вивчення гормонів росту; за об'єкт для вивчення була звичайна кукурудза. Розробляв також (спільно з Д.О.Радзимовським) нову методу бактеріологічної аналізи води, маючи на оці** застосувати її до вивчення мікрофлори з Дніпра та инших водоймищ. Ця нова метода показала, що там, де раніш знаходили в одному куб[ічному] сантиметрі Дніпрової гавані 1500 мікробів, там знайдено 1500000 (себто, в тисячу разів більше). [...]***

Бібліотека II Відділу. Бібліотеку II Відділу Укр[аїнської] Акад[емії] наук відкрито в грудні 1926 року.

Відтоді надійшло 2316 книжок; їх впорядковано та складено картковий альфабетний каталог.

Окрім цих книжок, у бібліотеці є 774 книжки академика Г.В. Пфейффера (переховуються за дозволом II Відділу, мають окремий каталог).

Всі книжки одержано як дар від авторів та окремих осіб, а так само в обмін на видання Відділу. До числа згаданих книжок увіходять, на тимчасове користування, 118 книжок з бібліотеки П.Н.Лозієва (з окремими каталогами).

Бібліотеку одвідували академики, наукові співробітники, аспіранти

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

** Тут: на меті.

*** Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

та учасники семінару підвищеного типу. Додому книжки видавано дуже рідко, тільки для спеціяльних робіт.

Бібліотекою II Відділу завідувала наукова співробітниця М.А.Бик.

Геологічна секція Укр[аїнської] Акад[емії] наук. Діяльність Геологічної секції р[оку] 1927 полягала в самих засіданнях, сполучених з засіданнями Українського науково-дослідчого геологічного інституту та Геологічного кабінету Укр[аїнської] Акад[емії] наук. На них вислухувано й обміркову-вано наукові доповіді.

Року 1927 відбулося усього 4 засідання, з них одне засідання було сполучено з засіданням відділу антропології Кабінету ім. [Ф.К.]Вовка Укр[аїнської] Акад[емії] наук та Київського товариства природників. [...]*

Діяльність Геологічної секції, що не має жадних матеріяльних засобів, жадного власного притулку, жадного майна, ні навіть будь-якого мізерного канцелярського приладдя, звичайна річ, мусить підупадати. Це ми бачимо на кількости засідань Секції, що відбуваються щороку. Як не рахувати перших років існування Геологічної секції, то було засіданнь:

Роки	Засідань	Роки	Засідань
1922	11	1925	11
1923	11	1926	3
1924	10	1927	4

Бюлетень Геологічної секції Української Академії наук - «Українські геологічні вісті», що його два числа вийшло в 1923 та 1924 рр. виключно на власні кошти декого з членів Секції, звичайно, за таких обставин не міг існувати. Всі клопотання про матеріяльну підтримку цього неминуче потрібного видання, що повинно відбивати в собі біжуче геологічне життя України (хоч би в мізерному розмірі 1-1 1/2 аркуша на рік), не мали жадних наслідків.

Тимчасом Геологічна секція, цей уламок Природничого відділу колишнього Українського наукового товариства в Київі, відограла певну ролю в науковому об'єднанні геологічних сил на Україні, та й тепер провадить корисну й потрібну роботу, яку не може заступити жадна инша, хоч би й споріднена, установа.

Гідрологічна секція Укр[аїнської] Акад[емії] наук. Гідрологічну секцію засновано р[оку] 1919, в складі Комісії для вивчення природніх багатств України, при II Відділові Академії наук. До 1923 року Секція працювала самостійно, а починаючи з 1923 р. працює спільно з заснованою в Київі Дослідчою катедрою гідрології р[оку] 1926 перетвореною в Дослідчий інститут водного господарства України. Починаючи з 1921 року Секція не має жадних грошових асигнувань од Академії наук. За голову Секції р[оку] 1927 був проф. М.І.Максимович. Членів-співробітників Секції р[оку] 1927 було 11.

Протягом 1927 року відбулося, спільно з Дослідчим інститутом водного господарства України, 5 загальних зібраннів. [...]*

Зоологічна секція Укр[аїнської] Акад[емії] наук. Протягом 1927 року Зоологічна секція Укр[аїнської] Акад[емії] наук, а один раз з Всеукраїнською спілкою мисливців та рибалок, упорядила низку засідань. [...]*

Окрім того, при Секції влітку минулого року заснувалася ентомологічна підсекція, що мала кілька засідань, на яких вислухано низку доповідів.

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

М.Л.Щербина, науковий співробітник Зоологічн[ого] музею Укр[аїнської] Акад[емії] наук, далі вивчав орнітофавну околиць м.Київа та Київщини взагалі. Для цього він зробив 22 екскурсії, на яких здобув: 1 дрозда омелюха, 7 шпаків звичайних, гніздо з 2 яйцями чикалки звичайної; сфотографував кілька гнізд птахів з їх кладками та пташенятами, провадив спостереження над дроздом кам'яним та иншими птахами.

Окрім того, зробив 3 далеких екскурсії, з них одну до Коростеня на 3 дні, до Чорнобильського району на 6 день та в плавні Дніпрового гирла й околиць с[ела] Гола Пристань Херсонської округи на 30 днів.

У Чорнобильському районі, в лісах та болотах коло с[іл] Парищова та Ладиженець, здобув: кладку деркача в 5 яєць, кладку дрімлюги з 2 яєць, шкаралупки з 2 гнізд тетерки, з яких одно розруйнувала білка, а з другого вивелися тетерята, а так само здобув гадюку. Тут же зробив кілька фотографічних знімків гнізд птахів, їх яєць, гніздових станцій та боброву хатку на р[ічці] Брагинці, здобувану р[оку] 1926.

В Дніпровському гирлі на Херсонщині здобув: 3 бджолоїдки, 5 кваків білих, 1 пастушка, 1 яструба-гороб'ятника, 1 дрімлюгу. Тут же сфотографував кілька живих птахів та їх гніздових станцій.

Всі здобутки передав Зоологічному музеєві Укр[аїнської] Акад[емії] наук. Всі спостереження занотував до щоденника.

IV

ТРЕТІЙ (СОЦІЯЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ) ВІДДІЛ

Подає секретар Відділу акад. М.В.Птуха

Особовий склад Відділу

За голову Відділу р[оку] 1927 був академик М.П.Василенко, за секретаря - академик М.В.Птуха.

Протягом 1927 р. в складі Відділу одбулися такі зміни: в квітні - проф. С.С.Дністрянського обрано на посаду позаштатного академика на Катедрі цивільного права, а в травні проф. С.І.Солнцева - на Катедрі політичної економії.

На 1 січня р[оку] 1928 в складі Соціяльно-економічного відділу було 6 штатних академиків, 4 позаштатних і 2 члени-кореспонденти, а саме:

1. Штатні академики: М.П.Василенко (Катедра західньо-руського та українського права), К.Г.Воблий (Катедра економії торгу й промисловости), О.М.Гіляров (Катедра історії філософії права), О.О.Малиновський (Катедра звичаєвого права України), М.В.Птуха (Катедра статистики), Л.М.Яснопольський (Катедра науки про фінанси).

2. Позаштатні: В.Е.Грабар (Катедра міжнароднього права - Москва), С.С.Дністрянський (Катедра цивільного права - Прага), С.І.Солнцев (Катедра політичної економії) та В.Ф.Левитський (Катедра історії народнього господарства - Харків).

3. Члени-кореспонденти: проф. М.О.Максимейко (при Катедрі історії західньо-руського та українського права - Харків) та проф. С.Ю.Семковський (при Катедрі соціології - Харків).

Окрім них, у складі Відділу працювало 9 штатних наукових співробітників і, не рахуючи членів товариств та семінарів, 97 позаштатних, що не одержували од Академії платні.

Протягом 1927 р. Відділ мав 12 засідань, де розглянуто й розв'язано було 115 питань.

I. Праця академиків та членів-кореспондентів Відділу

1. *Акад. М.П.Василенко* був за голову Відділу, за голову Комісії для виучування історії західньо-руського та українського права, голову Історичного т[оварист]ва Нестора Літописця, за редактора видань Відділу, члена Археографічної комісії, за члена Всеукраїнського археологічного комітету і Т[оварист]ва правників.

Року 1927 далі працював над історією західньо-руського та українського права. [...]*

2. *Акад. К.Г.Воблий* був за голову Комісії для виучування народнього господарства України, керував Семінаром для виучування народнього господарства, головував у Т[оварист]ві економістів при Академії наук, був за заступника голови науково-дослідчої катедри кооперації при Кооперативному інституті, професорував на катедрі прикладної економіки та статистики в Інституті народнього господарства, Кооперативному інституті та Торговельно-промисловому технікумі, працював у Київському окрдержплані над питаннями торгівлі та кооперації, брав участь у редагуванні «Записок Експериментального інституту цукрової промисловости», брав участь у з'їзді статистиків та економістів Центрсоюзу в Москві наприкінці червня та на початку липня 1927 р. Протягом 1927 року працював над історією цукрово-бурякової промисловости, також над торговельною статистикою. [...]**

3. *Акад. О.М.Гіляров* далі досліджував психологію права; взаємини поміж правом та мораллю; як поширюється загальна закономірність на господарче життя, суспільне й політичне; як відбивається капіталістичне господарство на ході філософської думки; рефлексологічне та психологічне тлумачення поведінки персональної й соціяльної. Всі зазначені проблеми входять до великої роботи «Схема історії філософії в освітленні історичного матеріялізму», перша частина якої друкується в «Записках» Відділу. [...]***

4. *Акад. М.В.Птуха* секретарював на Відділі, керував Демографічним інститутом Академії наук, був за члена ради Національної Бібліотеки України, за голову Бібліографічної комісії при Академії, за члена Виконавчої комісії Всесоюзних статистичних з'їздів, за члена Комісії соціяльної статистики Статплану при Союзнім Центральнім Статистичнім Управлінні, за професора на катедрі статистики Інституту народнього господарства й Кооперативного інституту.

На запрошення Союзного ЦСУ брав участь у Всесоюзній статистичній нараді 25 січня - 3 лютого (Москва) і нараді Сектора соціяльної статистики, 12-14 грудня (Москва).

Протягом 1927 року найбільше працював над теоретичною статистикою й демографією України та Росії. [...]4*

5. *Акад. О.О.Малиновський* в році 1927 був за голову Комісії для виучування народнього (звичаєвого) права України, за дійсного члена РАНИОН (Рос[сийской] Ассоциации научно-исследовательских инсти-

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці М.П.Василенка. Див. «Додатки».

** Те саме, К.Г.Воблого.

*** Те саме, О.М.Гілярова.

4* Те саме, М.В.Птухи.

тутов общественных наук), в Інституті радянського права, за голову Т[оварист]ва правників при Українській Академії наук, за заступника Історичного т[оварист]ва Нестора Літописця, за заступника голови комітету Кабінета ім. Ф.Вовка і за члена Археографічної комісії. [...]*

6. *С.І.Солнцев* р[оку] 1927 був за штатного професора на катедрі політичної економії в Ленінградському інституті народнього господарства, де й керував «Научным кружком политической экономии». 30 грудня р[оку] 1927 обраний був на дійсного члена Ленінградського науково-дослідчого інституту методології марксизму. [...]**

7. *Акад. Л.М.Яснопольський* керував Фінансовою комісією та Комісією для виучування продукційних сил України. Року 1927 одержав двохмісячне командирування за кордон. Перебуваючи в Берліні, працював у бібліотеці Рейхсбанку над проблемою німецької валюти. Внаслідок командирування написано роботу, надруковану в т.V-VI «Записок» Відділу, докладне звідомлення про неї має друкуватися в т.VII «Записок». [....]***

8. *В.Е.Грабар* прочитав у Бюрі юрисконсультів при Вищій арбітражній комісії у Москві доповіді. [...][4*]

9. *Акад. В.Ф.Левитський* завідував секцією організації сільськогосподарського виробництва при Науково-дослідчій катедрі сільського господарства й лісоводства у Харкові, був за професора на катедрі сільськогосподарської економії Харківського сільськогосподарського інституту, керував семінаром вищого типу для аспірантів. [...][5*]

10. *Акад. С.С.Дністрянський* (Прага) а) у літньому семестрі 1927 року викладав, як професор, в Українському університеті в Празі історію філософії права і провадив цивілістичний семінар; б) у зимовому семестрі: теорію правничого думання і провадив цивілістичний семінар; в) зосібна ж на цьому останньому обговорив і переробив розвідку Івана Волощака «Право забудови». [...][6*]

11. *Член-кореспондент проф. М.О.Максимейко* (Харків) був за члена Комісії для виучування історії західньо-руського та українського права та за керівника секції історії українського права при Харківській науково-дослідчій катедрі історії української культури. Далі студіював «Руську Правду». [...][7*]

12. *Член-кореспондент проф. С.Ю.Семковський.*

Праця проф. С.Ю.Семковського поділяється: на 1) науково-дослідчу, 2) науково-навчальну та 3) громадську.

І. Науково-дослідча робота провадилася в Українському інституті марксизму, де С.Ю.Семковський головує в філософічно-соціологічному відділі, керує катедрою філософії, головує в комісії методології природознавства та головує в комісії для виучування історії філософії на Вкраїні, а так само в Харківській науково-дослідчій катедрі історії європейської культури, де головує проф. [С.Ю.]Семковський і тепер, і в Київській науково-дослідчій катедрі марксизму й ленінізму при Укр[аїнській] Ака-

---

* Те саме, О.О.Малиновського.
** Те саме, С.І.Солнцева.
*** Те саме, Л.М.Яснопольського.
4* Те саме, В.Е.Грабаря.
5* Те саме, В.Ф.Левитського.
6* Те саме, С.С.Дністрянського.
7* Те саме, М.О.Максимейка.

демії наук, де він керує філософічно-соціологічною секцією та головує в комісії методології природознавства. В цих установах у звідомному році він прочитав цілу низку доповідів, що стосувалися до його основної дослідчої роботи, яку розраховано на низку років і присвячено основним питанням філософії діялектичного матеріялізму в зв'язку з методологією наук. Робота ця йде трьома напрямками: 1) діялектично-матеріялістична розробка тих галузів науки, що в них руйнуються тепер основні поняття (передніш видана розвідка «Диалектический материализм и принцип относительности» є одна з монографій тої серії); 2) критика ворожих до матеріялізму течій у сучасній теорії науки; 3) розробка основних питань діялектичного матеріялізму, коло яких іде дискусія всередині марксизму, і в зв'язку з тим особливо розробка філософських поглядів Ф.Енгельса й В.Леніна в їх стосунках до Гегелевої діялектики. [...]*

II. Науково-навчальна робота в звідомному році провадилася в Українському інституті марксизму й в Робітничому університеті в Харкові. Окрім того, з запрошення Всеукраїнського комітету спілки металістів читав лекції для профпропагандистів у Дніпропетровському й в Київі, а з запрошення спілки Робосу - в університеті тої спілки.

III. Громадська робота. Протягом звідомного 1927 р. С.Ю.Семковський брав участь у роботах сесії ВУЦВК та його Бюджетної комісії, Центральної ради й Українського центрального бюра секцій наукових робітників, був за голову Харківської секції наукових робітників, за члена Президії Укрнауки, за члена Президії Держметодкому тощо.

II. Праця установ відділу

1. Демографічний інститут

Р[оку] 1927 Інститут працював у складі: директор - акад. М.В.Птуха, штатні наукові співробітники - Ю.М.Масютин, П.І.Пустохід і М.М.Трацевський (прикомандированый до Інституту); постійні позаштатні співробітники: В.К.Воблий, Ю.О.Корчак-Чепурківський, В.А.Кульчицька і К.К.Хлопік; позаштатні - науковий співробітник А.П.Хоменко й статистики М.П.Діденко та Т.П.Королько.

Головна праця Інституту, як і р[оку] 1926, полягала в колективному обробленню статистичних матеріялів (переписів) для кількатомової роботи - «Людність України». Відомости розробляються за таким планом: 1) для окремих губерень та повітів України; 2) для повітової та міської людности; 3) для людности в містах понад 100000, од 50 - 100, од 20 - 50 тисяч, і для решти міст. Для порівняння з даними перепису р[оку] 1926 давніші матеріяли иноді об'єднуються по великих районах, наводяться також відомости для европейської частини Союзу, а иноді й для азійських його частин.

До 1 січня р[оку] 1928 співробітники Інституту вибрали, перевірили, звели й остаточно технічно розробили матеріяли, що ляжуть в основу одного тому зазначеної роботи, а саме для таких її розділів: 1) еволюція людности України за 30 років - з р[оку] 1897-1927 (на підставі даних переписів 1897, 1916, 1917, 1920 і 1926 рр. і біжучої реєстрації); 2) міська й сільська людність України (1897, 1904, 1910, 1916, 1917, 1920 і 1926 рр.); 3) густість людности (1897, 1916, 1917, 1920 і 1926 рр.);

---

* Те саме, С.Ю.Семковського.

4) розподіл людности за полом (ті ж роки); 5) ймовірні втрати людности України під час війни та революції; 6) національний склад людности України (1897 і 1920 рр., почасти 1926). Текст до цієї роботи, що почала розгортатися ще р[оку] 1926, пише акад. М.В.Птуха і друкувати її Інститут спо-дівається восени [року] 1928.

Окрім того, Інститут переводив ще деякі колективні роботи. З осени р[оку] 1927 йде докладна розробка статистичних матеріялів для розвідки П.Пустохода й М.Трацевського: «Шлюбність людности на Україні», що має бути надрукована в другому «Збірнику праць» Інституту. В ній висвітлені будуть питання про рух шлюбности з 1867 до 1914 р. і після революції, розподіл шлюбів по місяцях року, за попереднім родинним станом, віком тощо, а також виучено буде нахил людей до одруження з різними особами, що переводиться шляхом вирахування так званих індексів шлюбности за методою акад. М.В.Птухи. Відомости розробляються за наведеним вище планом, а також, для порівняння, індекси вираховуються й для місцевостей Союзу, що заселює їх людність переважно певних національностей.

Друга колективна робота Інституту полягала в збиранні по змозі повної бібліографії для статистики української людности. В ній більшу чи меншу участь брали мало не всі співробітники Інституту, особливо ж позаштатні. Виписано понад 700 нових карток; для цього, між иншим, переглянуто було комплекти українських журналів, старих «Губернскихъ Вѣдомостей», «Журналь Министерства Внутреннихъ Дѣлъ» тощо.

До осени проваджено також чималу працю над збиранням історично-статистичних матеріялів, розроблено виписки з літературних та рукописних джерел тощо. Вибрано й перевірено відомости всіх ревізій для українських губерень, а так само инші матеріяли (для Харківщини, Чернігівщини та Полтавщини). Надто цінні матеріяли зібрано під час командирувань співробітників до Москви та Ленінграду. За браком у Київі деякої друкованої, головне ж рукописної архівної літератури, праця ця поки що не може мати цілком систематичного характеру; цим і треба пояснювати те, що наукова обробка матеріялів для видання «Людність України» почалася з матеріялів кінця XIX в., а саме - даних перепису р[оку] 1897.

Продовжено й закінчено було обробляти матеріяли перепису р[оку] 1897, а почасти й р[оку] 1923, а саме - про професійний та соціяльний склад людности України, фізичні й психічні вади людности (1897 р.), національний склад людности України (1920 р.).

Окремі співробітники Інституту перевели таку роботу:

1. Акад. М.В.Птуха - звідомлення подано вище в розділі I, п.4.

2. Штатний науковий співробітник Ю.М.Масютин далі опрацьовував матеріяли про професії та зайняття людности України в 1897 і 1923 рр.

3. Штатний науковий співробітник П.І.Пустохід остаточно розробив і написав численні примітки до матеріялів для встановлення найімовірніших чисел людности в сільських місцевостях та по містах України в 1916, 1917, 1920 і 1926 рр. (по окремих повітах та губерніях). Він же використав ці відомости на те, щоб висвітлити густість людности та розподіл її за статтю. Під час командирування до Москви з 1 серпня до 15 вересня працював у Центральному статистичному управлінню Союзу, Древлехранилищі та «Военно-историческом архиве». В ЦСУ виписано дані з архівних матеріялів щодо природнього руху людности окремих губерень та повітів України за 1911-1914 рр.; в Древлехранилищі розглянуто й поча-

сти використано здебільшого книги Київського стола («повытья») і Малоросійського приказу. Особливо цінні рукописні матеріяли переховуються в «Военно-историческом архиве». Архів цей почасти було обслідувано й пороблено численні вибірки про людність України наприкінці XVIII та з початку XIX століть. П.І.Пустохід р[оку] 1927 був за викладача статистики 1 категорії в Інституті народнього господарства.

4. Штатний науковий співробітник М.М.Трацевський здебільшого збирав і розробляв матеріяли про людність міст та містечок України в 1825-1926 рр. Окрім того, вкупі з П.І.Пустоходом працював над встановленням чисел людности України за різні часи, збирав також бібліографію, виучував шлюбність людности на Україні тощо. Під час командирування до Ленінграду (з 20 липня до 5 вересня) працював по архівах та в Публічній бібліотеці. В архівах з'ясовував справу про перепис р[оку] 1897; в бібліотеці ж переглянув, записав на бібліографічні картки, почасти поробив виписки з матеріялів для статистики людности з «Губернскихъ Вѣдомостей» і «Журнала Министерства Внутреннихъ Дѣлъ».

Окрім того, М.М.Трацевський був за позаштатного викладача статистики загальної й математичної в Інституті народнього господарства й Торговельно-промисловому технікумі.

5-6. Співробітниці В.А.Кульчицька й К.К.Хлопік допомагали акад. М.В.Птусі в його бібліографічній роботі.

7-8. Позаштатні наукові співробітники А.П.Хоменко та Ю.О.Корчак-Чепурківський (завідуючий відділом демографії ЦСУ України та його заступник) готували для «Збірника» праць Інституту свої розвідки: перший - про національну статистику, другий - про родинну. Увесь час допомагають вони Інститутові в його біжучій роботі, постачаючи відповідні матеріяли та пояснюючи непорозуміння, що трапляються часом в статистичних джерелах.

9. Науковий співробітник В.К.Воблий працював над теорією статистики і в Семінарі для виучування народнього господарства України. Надрукував: 1) «Текстильний ринок Київщини» - Праці для виуч[ування] народ[нього] госп[одарства], в[ипуск] II і 2) «Киев[ский] текст[ильный] рынок» - Известия Текст[ильного] синдиката.

10-11. З усіх позаштатних співробітників Інституту тільки М.П.Діденко та Т.П.Королько здобували певну платню, бо ввесь час провадили тільки дуже важку й відповідальну технічну роботу. Протягом р[оку] 1927, зокрема, вони вибрали, перевірили, звели й технічно обробили матеріяли про національну статистику р[оку] 1920, фізичні й психічні вади за переписом 1897 р., чималі матеріяли про шлюбність людности тощо.

2. Комісія для виучування західньо-руського та українського права

На 1 січня 1927 року Комісія працювала в складі: голова - акад. М.П.Василенко; 2 штатні наукові співробітники - С.М.Іваницький та Л.О.Окиншевич (секретар Комісії) - та 14 нештатних: проф. М.О.Максимейко - член-кореспондент Академії (Харків), професор В.О.Барвінський (Харків), проф. М.Є.Слабченко (Одеса), Г.Л.Попов (Шпола), В.Д.Отамановський (Вінниця), І.Ю.Черкаський, І.М.Балінський, С.Г.Борисенок, О.С.Добров, В.І.Новицький, М.Ф.Тищенко, О.В.Юрченко, В.О.Романовський та П.К.Сосенко (працює на правах аспіранта, здобуваючи від Укрнауки стипендію).

Звідомного року сталися в цьому складі такі зміни: 1) помер 3 травня

І.М.Балінський, що в нім утратила Комісія свого висококваліфікованого члена, 2) вступив до складу Комісії - [В.Т.]Грішко.

Постійну й діяльну участь у Комісії брав також академик О.О.Малиновський.

Року 1927 відбулося 30 засідань Комісії. На них читано й обговорено доповіді-монографії, звідомлення про наукові доручення, рецензії на нову літературу з історії права. [...]*

Цього року відбулося тільки два командирування членів Комісії для праці в позакиївських архівах, а саме: С.Г.Борисенок їздив на 1 місяць до Москви, де працював у «Древлехранилищі», І.Ю.Черкаський - на 3 місяці до Харкова, де працював у Центральному історичному архіві.

Року 1927 далі виписувано картки для Словника української юридичної старовини з джерел та літератури. На 1 січня р[оку] 1928 Комісія має близько 11000 карток. Щоб упорядкувати та посистематизувати карткові матеріяли, обрано спеціяльну підкомісію в складі: І.Ю.Черкаського (голова підкомісії), С.Г.Борисенка, М.Ф.Тищенка, В.І.Новицького та Л.О.Окиншевича. Картки складено за абетковим порядком, підраховано загальну кількість термінів та пересічне число карток на 1 термін. Комісія, ухваливши працю підкомісії, визнала за потрібне далі виписувати термінологічні картки для Словника.

Року 1927 вийшов з друку випуск трьох праць Комісії (близько 33 др[укованих] аркушів). [...]**

Р[оку] 1927 почалися друком IV й V випуски «Праць» Комісії, що містять у собі монографію І.Ю.Черкаського про «Громадські (копні) суди на Україні та Білій Русі» і «Збірник матеріялів з історії українського права» академика М.П.Василенка.

Особиста наукова праця членів Комісії:

1) Акад. М.П.Василенко - звідомлення подано вгорі в розділі I, п.1.

2) Штатний науковий співробітник С.М.Іваницький студіював питання про форми землеволодіння на Гетьманщині XVII-XVIII вв. Він переглянув і опрацював численну літературу, зокрема - всі друковані джерела. Найбільше матеріялу зібрав він для проблеми про колективні форми землеволодіння на Гетьманщині і готує про них спеціяльну роботу.

3) Штатний науковий співробітник та секретар Комісії Л.О.Окиншевич далі збирав матеріяли з рукописних джерел (збірка рукописів О.М.Лазаревського) для теми про центральні установи Гетьманщини XVII-XVIII ст. [...]***

Систематичне виучування історії західньо-руського та українського права, розпочате ще р[оку] 1921, Л.О.Окиншевич звідомного року закінчив. Роботу цю проваджено під керуванням академика М.П.Василенка. Готував він до друку протоколи засідань Комісії, що, починаючи з III вип[уску], друкуються в її «Працях».

До друку виготував також збірку пам'яток українського права XVIII ст.

4) Смерть застала небіжчика І.М.Балінського за писанням «Нарисів з історії феодалізму та феодального права в Польщі, Литві та Україні». Покійний встиг надрукувати тільки початок цієї роботи, що містить у собі

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

** Знято відомості про надруковані наукові праці членів Комісії. Див. «Додатки».

*** Те саме, Л.О.Окиншевича.

вступ та огляд літератури про феодалізм у Польщі в II вип[уску] «Праць» Комісії.

5) О.С.Добров досліджував історію землеволодіння на Україні. Цієї проблеми торкається його замітка-відповідь проф. [Р.]Лащенкові, що її надруковано в III вип[уску] праць Комісії. [...]*

В.О.Романовський далі виучував фінансовий устрій Гетьманщини. Для цієї теми працював у Харківському історичному архіві, вивчаючи справи Малоросійської Колегії та Генеральної військової канцелярії, а так само й в Московському «Древлехранилищі», де студіював «Столбцы Малороссійского приказа» та книги Малоросійської експедиції Сенату. За минулий рік устиг опрацювати числовий матеріял щодо історії Скарбу до кінця 1735 р. За цей же період 1654-1730 рр. вивчено й організацію фінансового управління на Гетьманщині. Працював В.О.Романовський і в рукописному відділі Рум'янцевського музею, де переглянув низку документів (близько 6000) з збірки Марковичевих архівних матеріялів. З-поміж використаного архівного матеріялу тепер друкується в Археографічному збірникові (т.III) єдине відоме за XVII вік прибутково-видаткове звідомлення Генерального Скарбу за 1678 рік.

Г.Л.Попов року 1927 працював над питаннями про українську кормчу XIII ст. та коневий звод у праві Вел[икого] кн[язівства] Литовського. Про перше з цих питань він готує спеціяльну розвідку.

Проф. М.Є.Слабченко далі провадив свої студії над історією українського права та історією України. [...]**

П.К.Сосенко працював на правах аспіранта, маючи від Укрголовнауки спеціяльну стипендію. Він: 1) систематично виучував історію українського права, 2) написав досліди про «Етнологічну методу в історії українського права» та про «Початки територіяльно-громадської організації староукраїнців в етнологічному освітленні».

Працював протягом 3 місяців у Харк[івському] Центр[альному] історичному архіві, де далі збирав матеріяли для роботи «Судовий устрій та судочинство козацьких судів на Гетьманщині».

14) О.В.Юрченко досліджував звідомного року проблему про адміністрацію на Правобережжі XVI-XVIII ст., переважно на Волині. Збирав далі для своєї теми, працюючи над актовими матеріялами Київського Центр[ального] архіву давніх актів.

15) В.Д.Отамановський працює над темою про «Вінницьку міщанську громаду в XVI-XVIII ст.». Він опрацював друковані матеріяли та багато архівних джерел, зокрема Вінницьких гродських книг (140 книг). Для вивчення актів Вінницької міщанської громади, що є в Литовській Метриці, мав від Укрголовнауки наукове відрядження до Москви. Архівні матеріяли, що здобув він досі, дають спромогу скласти, так би мовити, дипломатарій м.Вінниці XVI-XVIII ст., що містить у собі низку дуже цінних документів.

16) С.Г.Борисенок - звідомлення подається нижче, в Комісії звичаєвого права України.

---

* Те саме, О.С.Доброва, М.О.Максимейка, В.І.Новицького.

** Те саме, М.Є.Слабченка, М.Ф.Тищенка, І.Ю.Черкаського, В.І.Новицького.

3. Комісія для виучування звичаєвого (народнього) права України

Року 1927 Комісія працювала в складі: голова - акад. О.О.Малиновський, керівничий над працями проф. А.Е.Кристер, секретар В.А.Камінський, двоє штатних наукових співробітників, 8 постійних - позаштатних і 12 непостійних. Поділялася вона на 2 секції: права публічного та приватного. На чолі першої стоїть акад. О.О.Малиновський, секретарює штатний співробітник С.Г.Борисенок, входять до неї 3 постійних позаштатних і 5 тимчасових співробітників. На чолі секції приватного права стояв проф. А.Е.Кристер, за секретаря був В.А.Камінський, окрім того, ввіходив до неї штатний співробітник В.С.Назимов, 6 позаштатних постійних і 8 тимчасових. Протягом 1927 р. з секції права публічного вибуло 3 співробітники ([Є.І.]Киричинський, [Б.В.]Селецький і [О.В.]Юрченко) і обрано теж три ([Н.О.]Олександров, [М.М.]Садовський та [М.Я.]Рожківський).

І. Праця секції приватного права

Робота секції полягала: 1) в збиранні матеріялів, 2) в їх опрацьовуванні і 3) в бібліографічній праці. Збирано матеріяли чинного приватного звичаєвого права, відряджуючи членів секції на місця, а так само од кореспондентів Комісії. Особливу увагу звернула секція на виучування права родинного, спадкового та земельного. Збирано архівні матеріяли на підставі фондів, що збереглися переважно по волосних архівах, постанов волосних сходів, книжок, де записано «Сдѣлки, договоры и духовныя завещанія» тощо.

Відрядженнів на периферію мала секція - 5: 1) Б.О.Язловського - на Полтавщину збирати матеріяли та виучувати місцеві звичаєво-правні норми; 2) М.Є.Шрамченка - на Чернігівщину, в Борзенський повіт збирати матеріяли та виучувати місцеві звичаєві норми родинного права; 3) В.А.Камінського - на Волинь (Новоград-Волинщину) збирати матеріяли та виучувати звичаєве родинне право і 4) на Дніпропетрівщину - для дослідів над побутом лоцманів на Дніпрі з юридичного боку і взагалі, щоб через кореспондентів наладнати зв'язки з цими місцями; 5) Є.М.Єзерського - на Київщину збирати матеріяли в галузі земельного права. Протягом 1927 р. зібрано чимало архівних матеріялів з волостей, і в секції є книжка, де записано: а) «Сдѣлки и договоры» з різних волостей Поділля - 14, б) духівниці - 10, в) «Приговоры по тяжебнымъ дѣламъ» - 5, г) «Приговоры о сборѣ денегъ» і, нарешті, «Народные юридическіе обычаи во второмъ мировомъ участкѣ Литинскаго у[езда] Подольской губ[ернии] миров[ого] посредн[ика]».

Відколи надруковано «Програми» (1925 р.), Комісія збирає матеріяли за окремими розділами програми. Тепер є матеріялів з родинного права Волині, Поділля, Чернігівщини та Київщини аркушів на 50. Звідомного року матеріяли збагачено новими записами - про родинне право з Полонської округи на Волині, про наймання пастуха, про чумацтво з Чернігівщини (село Прохорів), а так само чимало записів про побут лоцманів на Дніпрі. Опріч того, є мало не повна збірка матеріялів про спадкове право на Вінниччині (надруковано).

Картки з різних ділянок звичаєво-цивільного права складано на підставі різноманітних матеріялів, зібраних на Київщині, Чернігівщині, Поділлі та Волині, а так само й матеріялів надрукованих. Член Комісії Р.А.Безпалов, що систематично готував картки цієї категорії, протягом року на-

писав 1123 картки, так що на перше січня 1928 року всіх їх рахується 4337.

Опрацьовувано матеріяли кількома напрямками. Опрацьовуючи історичні джерела українського звичаєвого права, за об'єкт вивчення брано Руську Правду, Литовський Статут, Магдебурзьке право й збірник «Права, по которым судится малороссійскій народъ». Здобутий матеріял науково-історично висвітлювано; виготовлювано окремі розвідки, як от про духівниці, про заповітні розпорядження (А.Е.Кристер), про спадкове право ([М.М.]Товстоліс і [В.А.]Камінський), про товариство ([В.А.]Камінський), про земельне право ([М.М.]Гершонов і [В.П.]Завітневич), про право родинне ([Б.О.]Язловський), про адміністраційне право та приймацтво ([Є.М.]Єзерський) тощо. Підготовлювано взагальнюючі праці в галузі родинного, спадкового й земельного права України. Окрім того, до праць цього розділу належать нариси з науки історії звичаєвого права і біо- та бібліографічні розвідки про окремих наукових діячів, що працювали над українським звичаєвим правом (акад. О.О.Малиновський, В.А.Камінський, В.С.Назимов).

Нових бібліографічних карток не складено, але підбито підсумки попередній роботі, яка за браком коштів припинилася р[оку] 1926, і намічено низку часописів та праць, що повинні стати за матеріял для складання бібліографії у наступному році. На перше січня бібліографічних карток було 1082.

Року 1927 одбулося 37 засідань пленуму секції приватного права, де вислухано було й обговорено низку доповідів та обмірковувано загальнопрограмові питання. [...]*

Окремих нарад, де налагоджувано організацію праці взагалі, обмірковувано окремі завдання для окремих членів, а так само підготовувано матеріял для збірника праць секції приватного права; протягом 1927 року відбулося 20.

Особиста праця членів секції приватного права.

1. Проф. А.Е.Кристер був керівничий над працями Комісії, головував у засіданнях секції приватного права та окремих нарадах, складав програми праць секції й працював над питаннями заставного права. Опріч того, працював над історією українського звичаєвого права. Наслідком роботи була стаття: «Духівниці XVI-XVII ст.» Другу частину цієї праці, що торкається питання про виконавців духівниць, виготовано до друку. Опрацював він також сьогочасне радянське цивільне право й виготував до друку працю загального змісту: «Господарче право». Був професором цивільного права в Інституті народнього господарства й деканом правничого факультету. [...]**

2. Штатний науковий співробітник В.С.Назимов. Окрім доповідів (див. попереду) та участи в засіданнях секції працював над складанням бібліографічного покажчика праць О.Я.Єфименкової та П.М.Дашкевича і подав огляд їх праць та наукової діяльности. Зібрав матеріяли: 1) про заставне володіння, надруковані в «Архивъ Юго-Западной Россіи»; 2) про селянський двір за матеріялами сенатської практики; 3) склав бібліографічного покажчика літератури про селянське родинне право. Тепер оброблює матеріяли для праці «Форми землеволодіння на Україні» і готує

* Знято відомості про наукові доповіді Комісії. Див. «Додатки».

** Знято відомості про надруковані наукові праці А.Е.Кристера. Див. «Додатки».

звідомлення на підставі карточок про звичаєвий порядок спадкоємства на Україні. Протягом двох місяців (липень - серпень) виконував обов'язки бібліотекаря III Відділу.

3. Нештатний постійний співробітник В.А.Камінський секретарював у Комісії та її секції приватного права, збирав матеріяли взагалі й, зокрема, про приймацтво та чумацтво. Протягом вересня - листопада перебував у відрядженні на Волині й Дніпропетрівщині, збираючи матеріяли до звичаєвого права в місцевих архівах, а так само серед місцевої людности, зокрема досліджував побут дніпровських лоцманів і, нарешті, вживав заходів до того, щоб наладнати зв'язки поміж цими місцями та комісіями Укр[аїнської] Акад[емії] наук, виготував до друку працю: «П.Чубинський, його життя й праця в галузі звичаєвого права». Викладав курс історії українського письменства й культури в Київському художньому інституті. [...]*

4. М.М.Товстоліс студіював матеріяли щодо інституту застави за звичаєвим правом України і, зокрема, за литовським правом; виучував пам'ятки стародавніх прав, а так само акти юридичні та ті, що до юридичного побуту стародавньої доби стосуються, і історичні акти попередніх судів; досліджував інститут спадкоємства за духівницею, а так само питання про майнові стосунки поміж подружжям за звичаєвим правом України; про прийняття спадщини й про відповідальність спадкоємця; викладав курси торговельного та адміністраційного права в КІНГ. [...]**

5. Б.О.Язловський був за секретаря Комісії для виучування радянського права України й Товариства правників, викладав курс промислового права у КІНГ й керував Семінаром з цивільного права. Протягом 1927 року збирав матеріяли щодо звичаєвого та родинного права Полтавщини й студіював питання цього права, між иншим, і на підставі матеріялів, зібраних у межах Остерщини. Особливу увагу звернув на питання про шлюбне право за звичаєм у таких селах на Полтавщині: Манастирські Будищі, Вільбівне, Сари, Хітці, Червона Лука й Власівка. Опріч того, збирав матеріяли й провадив відповідні студії над питаннями: а) так званого трудового принципу, б) в зв'язку з шлюбним правом про особисті взаємини поміж подружжям. Стежив за працями, що виходили в галузі звичаєвого права й подавав про це доповіди. [...]*** Відбув відрядження на Полтавщину й до Ленінграду й склав про це звідомлення в засіданні секції.

6. Р.А.Безпалов збирав, досліджував та опрацьовував матеріяли в різних галузях цивільного права України, а головне в межах кол[ишніх] Київської, Подільської, Катеринославської та Харківської губерень. Склав мало не 1200 карток на підставі вироків волсудів, а так само актів, що їх записано в книжках волосних правлінь і, нарешті, праць Комісії для «преобразованія волостныхъ судовъ».

7. Є.М.Єзерський працював над збиранням матеріялів звичаєвого права, переважно Київщини, грунтуючись на практиці народнього суду та земельних судкомісій, а так само на власних спостереженнях над місцевим життям. [...]**

8. В.І.Базилевич склав покажчика матеріялів, що їх використав

---

* Те саме, В.А.Камінського.

** Те саме, М.М.Товстоліса.

*** Те саме, Б.О.Язловського.

**** Те саме, Є.М.Єзерського.

[Е.І.]Якушкін, і накреслив план дальшої бібліографічної праці, взявши на увагу окрім Якушкіної праці ще й дотеперішню бібліографічну працю Комісії. Основне завдання цього плану - продовжити й доповнити Якушкінову працю, а так само ті праці, що їх вміщено в різних юридичних часописах.

9. О.С.Добров працював: а) над теорією звичаєвого права в зв'язку з ученням про джерела права і б) над збиранням матеріялів торговельного звичаєвого права.

Окрім поданих доповідів, виготував до друку такі праці: 1) Правоутворення без законодавця. Нарис до теорії джерел права. Частина 1. Звичаєве право (друкується в Збірникові Соц[іяльно]-економ[ічного] відділу); 2) Заперечення проти векселевого позову за судовою практикою; 3) Сьогочасне банкове звичаєве право.

Окрім того, в Інституті народнього господарства викладав торговельне та господарче право.

10. М.Є.Шрамченко: 1) збирав матеріяли звичаєвого права на Чернігівщині й подав матеріяли з галузи спадкового й почасти речового права; 2) подав звідомлення про відрядження на Чернігівщину; 3) склав опис архівного матеріялу й упорядкував матеріяли, що їх одержано з архіву м[іста] Остра; 4) за дорученням Комісії поробив витяги з питаннів про згоду родичів на відчужування власности і 5) зібрав матеріяли та опрацював питання щодо спадкоємців за звичаєм на Чернігівщині.

11. Ф.В.Станішевський збирав матеріяли в галузі звичаєво-родинного права України по польських джерелах. Окрему увагу присвятив питанню про посаг і про становище приймака.

12. М.П.Левицький збирав матеріяли й опрацьовував питання про Магдебурзьке право та його чинність на Україні, а так само збирав матеріяли в польських джерелах про ролю виконавця духівниці тощо.

13. О.М.Чечот зібрав, переписав і подав невидані матеріяли духівниць XVI ст. на 35 аркушах.

14. В.Г.Кравченко збирав особисто та організував збирання матеріялів звичаєвого права на Волині, які надіслав до Комісії, а так само матеріяли про окремі питання за дорученням секції.

II. Секція публічного права

Секція р[оку] 1927 далі досліджувала революційне звичаєве право: збиралися архівні матеріяли за революційні часи (судові вироки, газетні відомости тощо) за певною системою; переводилась инша, також колективна, робота над складанням програми для збирання норм звичаєвого революційного права.

Протягом звідомного року відбулося 5 командирувань членів секції, а саме: 1) С.Г.Борисенка до Москви для праці над виучуванням Литовської Метрики, 2) В.К.Воблого до Жовтневого району на Сумщині, 3) М.Я.Рожківського до Тульчинської округи, 4) Є.В.Саченка-Сакуна до м.Змієва на Харківщині і 5) О.М.Чечота до Будаївського району на Київщині. [...]*

Члени секції [Є.В.]Саченко-Сакун та [Є.І.]Киричинський складали картки з звичаєво-публічного права; на 1 січня 1928 р. назбиралося їх аж 1227 штук.

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

Особиста праця членів секції публічного права.

1. Акад. О.О.Малиновський, звідомлення подано попереду в розд[ілі] I, п.5.

2. Н.М.Александров склав програму звичаєвого права, розд[іл] «Злочини проти життя».

3. С.Г.Борисенок був за вченого секретаря секції, за нештатного викладача карного процесу в Київському інституті народнього господарства, за нештатного постійного співробітника Комісії для виучування історії зах[ідньо]-руського та українського права. Склав програму з кримінально-процесуального права, розд[іл] «Судочинство». Був за постійного члена редак[ції] бюра в справі редагування програм. Протягом серпня 1927 р. працював у Московському архівосховищі («Древлехранилище») над Литовською Метрикою й на підставі зібраного матеріялу написав розвідку: «Звичаєве право в Литовській державі на початку XVI ст.» (2 арк.).

Написав на підставі газетних звісток розвідку: «Самосуди над карними злочинцями р[оку] 1917». [...]*

4. В.К.Воблий працював над складанням програми для збирання матеріялів до адміністративного звичаєвого права, досліджував звичаєве право на Сумщині та обробляв зібрані матеріяли.

5. М.Я.Рожківський досліджував під час командирування звичаєве право на Поділлі; склав програму, розд[іл] «Злочини проти порядку урядування»; написав розвідку про «Закон та звичай в установах соціяльного виховання інтернатного типу».

6. М.М.Садовський склав програму, розд[іл] «Злочини проти родинного права».

7. Є.В.Саченко-Сакун склав програму, розд[іл] «Злочини проти майна». Збирав під час командирування від секції матеріяли звичаєвого права на Харківщині. Переглянув щось близько 3000 судових справ у Зміївському архіві та впорядкував зібрані матеріяли за картковою системою. Працював у Київському окружному архіві над справами народніх судів 1918-[19]20 рр., де склав 300 карток.

8. М.Г.Сікорський був за штатного викладача карного права в Київському інституті народнього господарства. Склав програму з карного права, розд[іл] «Загальне вчення, злочин, кари», брав участь у редакційному бюрі при секції як постійний член.

9. О.М.Чечот збирав під час командирування від секції матеріяли звичаєвого права на Київщині. Склав програму, розд[іл] «Злочини проти чести».

10. В.Ф.Яновський був професором Київського інституту народнього господарства. Працював над складанням програми про сільське самоврядування.

11. А.С.Ярошевському доручено було переглянути судові справи в Київському окружному архіві.

4. Комісія для виучування народнього господарства України

Комісію утворив Відділ тільки навесні 1927 р. і перше її засідання відбулося 6 квітня. До складу Комісії входять: голова - акад. К.Г.Воблий, його заступник - проф. Г.О.Кривченко, секретар - О.А.Плевако, члени: Л.М.Бобир-Бухановський, С.Г.Ісаак'ян, О.М.Лапоногов, Н.С.Середа,

* Знято відомості про надруковані наукові праці С.Г.Борисенка. Див. «Додатки».

проф. Є.Д.Сташевський, В.О.Шпанбок (Харків), проф. А.І.Ярошевич, а з вересня - Я.С.Диманштейн (Харків), проф. П.І.Фомін (Харків) та проф. І.Л.Ямзін (Москва).

Засідань одбулося 8, з них два присвячено було питанням організаційним, решта - вислуханню доповідів та їх обговоренню. Завдання Комісії є - вивчати: 1) витворчі та продукційні сили народнього господарства України; 2) можливости, форми та вагу участи України в світовому господарстві; 3) умови, процес та наслідки переходу України від давнього до нового ладу; 4) різні перспективні плани з окремих галузів економіки України та їх погодженість між собою; 5) опрацьовувати бібліографію з економіки України тощо. [...]*

Особиста праця членів Комісії.

1. *Акад. К.Г.Воблий* - звідомлення подано попереду в розд[ілі] I, п.2.

2. *Проф. Г.О.Кривченко* звідомного року далі працював над закінченням роботи: «Еволюція сільського господарства на Україні з середини XIX ст. до наших днів». Першу частину праці вже мало не виготувано до друку. Другу частину, що охоплює революційні та післяреволюційні часи, буде закінчено наступного року. Найбільшу увагу автор звернув у звідомному році на вивчення змін у галузі організації польового господарства України, рівняючи до минулого. Для цього проф. Г.О.Кривченко зробив двохмісячну подорож до деяких районів лісостепової України. Під час цієї подорожі йому пощастило зібрати чималий матеріял, з яким він ознайомив Комісію на засіданні 30 листопада. Наступного літа проф. Г.О.Кривченко має одвідати з тим же завданням Степову Україну. Опріч цієї роботи, проф. Г.О.Кривченко закінчив та видрукував працю «Нарис світового господарства» (К., 1927).

Так само продовжував редагувати «Російсько-український словник економічної термінології» в економічній секції соціяльно-економічного відділу Інституту української наукової мови при Укр[аїнській] Акад[емії] наук, що його незабаром мають передати до друку.

Був штатним професором I категорії на катедрі економічної географії в Київському інституті народнього господарства та нештатним - у Кооперативному інституті та Торговельно-промисловому технікумі.

3. *Л.М.Бобир-Бухановський* вивчав економіку цукрової промисловости на Україні. Працюючи над питанням виявлення сировинної бази в нашому цукроварстві, головну увагу зосереджував він на справі селянського буряківництва. Випустив року 1927 за своєю редакцією II том «Селянського буряківництва на Україні» (Київ, вид[ання] Цукротресту). Далі збирає та обробляє відповідні статистично-економічні дані.

4. *С.Г.Ісаак'ян* поглиблював свою роботу в галузі вивчення шкуряної промисловости України. Надрукувавши в «Украинском экономисте» статтю «Емкость кожевенного рынка на Украине», він підготував до друку чималу розвідку «Емкость с[ельсько]хоз[яйственного] кож[евенного] рынка Украины за 1923-[19]24, 1924-[19]25, 1925-[19]26 гг.». Наготував також до друку «Курс ринкознавства. Загальна частина». Поряд з цим підготовлює до друку роботи: «Ринки живої худоби на Україні», «Ринки м'яса», «Ринки шерсти», «Ринки шкуряної сировини на Україні».

Рівночасно С.Г.Ісаак'ян провадив педагогічну роботу в Київському

---

* Знято відомості про наукові доповіді Комісії. Див. «Додатки».

кооперативному інституті, КІНГ та Тор[говельно]-промисловому технікумі, викладаючи ринкознавство, шкіряний ринок тощо.

5. *О.М.Лапоногов* далі працював над своєю роботою на тему: «Зернове господарство України з часів реформи 1861 р. до наших днів». Робота поділяється на чотири частини й виходитиме окремими книжками по 15-20 аркушів (з таблицями) в кожній. Щоб закінчити роботу, доведеться присвятити їй ще 2-3 роки.

Опріч того, [О.М.]Лапоногов провадив педагогічну роботу, перебуваючи штатним викладачем на катедрі світового господарства в КІНГ і нештатним у Кооперативному інституті та секретарював у Товаристві економістів при Академії наук.

6. *Н.С.Середа* працював над темою: «Лісова промисловість України»; чималу частину цієї роботи закінчено. Надрукував «Краткое руководство по лесным разработкам и таблицы объемов лесоматериалов» (Київ). Рівночасно провадив педагогічну роботу в КІНГ, К[иївському] с[ільсько]г[осподарському] інституті та Технікумі залізничного господарства.

7. *Проф. Є.Д.Сташевський* працював у галузі економіки цукрової промисловости та сільського господарства України. [...]* Опріч того, підготував до друку «Перспективный план развития сахарной промышленности в пределах Киевского Отделения» (за дорученням планового відділу Цукротресту). Рівночасно проф. Є.Д.Сташевський брав участь у роботі Комісії для виучування продукційних сил України при Укр[аїнській] Академії наук, був керівником Київської філії секції Науково-дослідчої катедри з економіки землеустрою, викладав с[ільсько]г[осподарську] економіку землеустрою в Київ[ському] зем[ле]меліоративному технікумі та був директором Київ[ського] краєвого с[ільсько]г[осподарського] музею тощо.

8. *В.О.Шпанбок* (Харків) працював над темою «Капітальне будівництво в промисловости України» й підготував до друку цю роботу.

Виконуючи обов'язки представника Комісії перед Оргбюро для вивчення продукційних сил України при Укрдержплані, В.О.Шпанбок перевів там низку робіт, прим[іром], подав висновки з приводу 5-літнього плану Укр[аїнського] геодезичного управління, робочого плану й кошторису Всесоюзної Академії наук на 1927-[19]28 рік, рецензії на підготовані до Всеукраїнського з'їзду продукційних сил нариси проф. [Є.В.]Оппокова, [М.О.]Лебедєва, [О.В.]Фоміна, Потресова («Вода», «Дніпрельстан», «Дослідчі роботи на Донбасі», «Людина як продукційна сила» тощо).

Перебуваючи на посаді вченого економіста Секретаріяту ВУЦВК, В.О.Шпанбок подав до Президії ВУЦВК сім доповідів з економіки України; періодично складав кон'юнктурні огляди народнього господарства України тощо. [...]**

9. *Проф. А.І.Ярошевич* далі писав свою роботу про капіталістичну оренду на Україні; економіку, птахівництво та районізацію Полісся. [...]*** Рівночасно проф. А.І.Ярошевич працював у Комісії для виучування продукційних сил при Укр[аїнській] Акад[емії] наук, головував в економічній секції економічного відділу Інст[итуту] української наукової мови, брав участь у редагуванні «Російсько-українського словника економічної термінології», працював у Київському окрпланові тощо.

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці Є.Д.Сташевського. Див. «Додатки».

** Те саме, В.О.Шпанбока.

*** Те саме, А.І.Ярошевича.

5. Комісія для виучування фінансових справ

Комісія працювала в складі: голова - акад.Л.М.Яснопольський, 9 постійних членів: В.В.Ігнатович, В.В.Карпенко, П.Л.Кованько, М.І.Мітіліно, М.Д.Плескачевський, М.М.Меєрсон, О.А.Раєвський (Харків), Ф.Я.Нєсмєлов (Харків) та Г.І.Тіктін (в Одесі) і 16 нештатних співробітників: П.Ф.Височанський, М.С.Дєлов, Б.Є.Дяченко, Н.М.Карцева, Ф.І.Крижанівський, Я.П.Левченко, В.А.Лобода, А.Н.Марголін, М.В.Масленников, Я.С.Перетц, М.Д.Рейнгерц, М.Б.Стельмашенко, Д.М.Сумневий, Ю.М.Шапоровський, П.Г.Югов, В.Ф.Яновський.

Комісія збиралася щодва тижні за вийнятком літніх вакацій та під час командирування акад.Л.М.Яснопольського за кордон. [...]* Підготовано до друку ч.1 «Збірника праць» Комісії, що видати її постановлено було ще р[оку] 1926. Під час закордонного командирування акад. Л.М.Яснопольський покупив чимало чужомовної літератури щодо фінансів, кредиту, банків та грошового обігу - на ті кошти, що їх має Комісія з бюджету Академії (50 крб. на місяць).

Особисті наукові праці членів Комісії.

1. *Акад. Л.М.Яснопольський* - звідомлення подано вище в розділі I, п.7.

2. *Проф. П.Л.Кованько* керував підкомісією для виучування місцевих фінансів, був за професора прикладної економії в Інституті народнього господарства та в Кооперативному інституті. Має в рукописах: а) Нариси з історії та теорії місцевих фінансів; б) Житлова криза у нас і на Заході. Опрацьовує [тему]: Фінанси м.Київа в минулому та сучасному.

3. *Я.П.Левченко* був за викладача в Інституті народнього господарства; опрацьовує тему: Основи муніципального господарства.

4. *Н.М.Карцева* опрацьовує тему: Рента з міських земель.

5. *Ю.М.Шапоровський* має в рукописові: Цінність міської землі та регулювання міського будівництва.

6. *А.Н.Марголін* має в рукописах: а) Економічні властивости банків СРСР; б) Приватна промисловість Київщини.

7. *В.А.Лобода* має в рукописові: Передумови запровадження відприбуткового податку.

8. *В.В.Ігнатович* упорядкував «Словник економічної термінології», що обробляє відповідна секція при Інституті української наукової мови під головною редакцією проф. Г.О.Кривченка.

9. *М.М.Меєрсон* був за викладача в Інституті народнього господарства. Має в рукописові: Сучасний стан товариств обопільного кредиту.

10. *М.В.Масленников* був за викладача в Інституті народнього господарства та Кооперативному інституті й Торговельно-промисловому технікумі. Працював над проблемою державного контролю. Внаслідок кількалітньої праці склав бібліографічного покажчика літератури з контролю (близько 600 назов) з критичною її оцінкою. Окрім того, працював над теорією публічного контролю. [...]**

6. Комісія для виучування радянського (цивільного) права

Комісія почала працювати з осени р[оку] 1927 в складі: голова - проф. А.Е.Кристер, секретар Б.О.Язловський; члени: проф. В.В.Карпенко, проф.

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

** Знято відомості про надруковані наукові праці М.В.Масленикова. Див. «Додатки».

М.І.Мітіліно, проф. М.М.Товстоліс та О.С.Добров. Штатних співробітників р[оку] 1927 Комісія не мала. За предмет робіт Комісії є радянське цивільне право у широкому його розумінні (тобто цивільне право у властивому розумінні - торговельне, промислове, трудове, земельне). Його студії мають провадитися на базі порівняльного та порівняльно-історичного правознавства: 1) розроблювати біжуче чинне радянське цивільне право; 2) опрацьовувати нові проблеми, що їх ставить юридичне життя; 3) монографічно опрацьовувати окремі питання; 4) складати бібліографію відповідних праць; 5) стежити за радянським та закордонним законодавством у відповідних галузях; 6) друкувати свої праці та висновки в галузі радянського права на запитання радянських установ.

Почавши функціонувати допіру з осени цього року, Комісія провадить організаційну роботу щодо здійснення своїх завдань. Одночасно почала й суто наукову працю. [...]*

7. Правничо-термінологічна комісія

Комісія року 1927 працювала в складі: голова І.Ю.Черкаський, секретар В.І.Войткевич-Павлович та 3 членів - Г.Д.Вовкушівський, А.Л.Дроб'язко і В.О.Крижанівський. Після тяжкої недуги вночі проти 2 серпня 1927 року помер секретар Комісії В.І.Войткевич-Павлович, а на його місце обрано члена Комісії Г.Д.Вовкушівського. Всі члени Правничо-термінологічної комісії вважаються за нештатних наукових співробітників Укр[аїнської] Акад[емії] наук. Протягом звідомного року відбулося 99 засіданнів, з них 7 присвячено було інформаційно-організаційним питанням, 36 - на обговорення й ухвалу слів-термінів з українських джерел, мало не виключно історичних, друкованих та рукописних, правничих актів (з Литовського Статуту р[оку] 1566, Рум'янц[евського] опису Переяслав[ського] та Київськ[ого] полку; рукоп[исного] відділу Всенар[одньої] Бібліот[еки] України та Арх[іву] Юго-Зап[адной] Россіи; з Акт[ов] Юж[ной] и Зап[адной] Росіи, т.1, СПб., 1863) та з актового матеріялу за XVII ст. в Харків[ському] Центр[альному] істор[ичному] архіві й з инших джерел - разом 4800 слів; і 57 засіданнів було присвячено на переклад та редагування мови й термінів, за дорученням од редактора виданнів III Відділу Академії академика М.П.Василенка, наукових розвідок і статтів для різних виданнів III Відділу, - в тому числі капітальної монографії акад. К.Г.Воблого «Історія цукро-бурякової промисловости». Переклади ці прислужаться чималою мірою до поповнення лексичного матеріялу для майбутнього нового видання словника правничої мови. Багатолітню працю Комісії «Російсько-український словник правничої мови» (Київ, 1926, видання Академії наук) - серйозна наукова критика зустріла прихильно (рецензії - проф. М.Є.Слабченка, К.Лоського й инш.); на конкурсі Укрнауки 1927 р. Комісія для преміювання наукових праць його преміювала.

8. Комісія соціологічна

Соціологічна комісія [В]УАН, під головуванням члена-кореспондента Академії проф. С.Ю.Семковського, протягом 1927 року перебувала ще в стані організації, опрацьовувала плани робіт та розподіляла їх поміж членами Комісії.

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

9. Окремі наукові доручення Відділу

1. Штатний науковий співробітник О.А.Плевако, прикомандированый од Відділу до Катедри акад. К.Г.Воблого, секретарював у Комісії для вивчування народнього господарства України і в такому ж семінарі, в Товаристві економістів, в економічній секції соціяльно-економічного відділу Інституту наукової мови, брав участь у роботі над складанням «Російсько-українського словника економічної термінології», в президії економічного відділу державного Інституту цукрової промисловости.

У звідомному році далі збирав матеріяли з історії економіки цукрової промисловости України. Для цього за вказівкою акад. К.Г.Воблого переглянув комплект газет - «Кіевскаго слова» за 14 років (1886-1900) та «Кіевлянина» за 15 років (1866-1881). Цю роботу, що подає чимало цікавого матеріялу з різних питань цукрової промисловости в висвітленні місцевих діячів-цукровиків, ще не закінчено. Переглянув також кілька справ у Київському Центральному істор[ичному] архіві. [...]*

10. Бібліотека Відділу

Протягом звідомного року бібліотеку поповнювано новими книжками - почасти шляхом обміну з деякими установами, почасти пожертвами од різних осіб (як акад. О.[О.]Малиновський - 26 книжок, П.[Н.]Лозієв тощо) та купівлею книжок на суму 1723 крб. 41 коп. Разом протягом року одержано 1238 книг та 14 часописів.

Бібліотекою регулярно користувалося 46 осіб, з них 13 не співробітників Академії.

Разом протягом року видано 942 книжки.

Заведено до інвентаря 1611 книжок. З них: 77 книжок з бібліотеки О.І.Левицького, 1379 книжок із бібліотеки А.Д.Стороженка та 161 книжку «Полное Собраніе Законовь Россійськой Имперіи». Для них написано 3328 карток, з яких прикомандирована до бібліотеки М.В.Кістяківська написала 500 карток. Оправлено 483 книги на 241 крб.

11. Семінар для вивчування народнього господарства України

Семінар працює під керівництвом акад. К.Г.Воблого. Складався він з 14 членів та кандидатів, а саме: 1) Воблий В.К., 2) Вольтман Р., 3) Марголін [А.], 4) Масютін Ю., 5) Орлова З., 6) Пилипенко В., 7) Плевако О., 8) Подгаєць С., 9) Рутківський П., 10) Таран Г., 11) Тимофіюк Р., 12) Трацевський М., 13) Іліцький Л. та 14) Черняхівський Ю. Звідомного року Семінар надрукував другий випуск своїх праць (16,5 друк. арк.) і виготував третій. [...]**

12. Семінар для вивчування цивільного права

Семінар працював під керівництвом проф. А.Е.Кристера в складі 3 осіб: М.Черняхівського, В.Завітневича і С.Білецького, що закінчили були правничий факультет КІНГ. Працював Семінар у трьох ділянках. Перша ділянка полягала в науково-теоретичному підготуванні в галузі цивільного права. Члени Семінару студіювали поступінно інститути цивільного права на підставі законодавства радянського та чужоземного, грунтовно перероблюючи питання цивільного права шляхом студіювання головних

* Знято відомості про надруковані наукові праці О.А.Плевако. Див. «Додатки».

** Знято відомості про наукові праці Семінару. Див. «Додатки».

компендіумів та основної монографічної літератури. Друга ділянка роботи полягала в самостійному науковому розробленні окремих тем, що їх висвітлити та науково опрацювати був поставив за завдання керівник Семінару. Отож, В.Завітневич опрацював і написав: 1) Первісні способи набувати право власности; 2) Позови про поновлення порушеного землекористування в законодавстві та практиці судово-земельних комісій. Ці дві праці надруковано в «Збірникові праць Комісії звичаєвого права України». Третя праця [В.В.]Завітневича полягала в вивченні питання про селянський двір у його минулому та сучасному. Над цією роботою він працює й досі. [М.]Черняхівський мав за своє окреме завдання виготувати тезу про договори на користь третіх осіб. Протягом звідомного року М.Черняхівський студіював монографічну літературу, зокрема твори: Полькена, Гарайса, Гельвіга, [С.]Дністрянського. [С.]Білецький виучував питання про так звану відумершину, спадщину без спадкоємців.

Третя ділянка роботи полягала в тому, що учасники Семінару стежили за новітньою радянською літературою та вивчали радянську судову практику.

13. Товариство економістів

Дарма що протягом 1927 року вступило 12 нових членів, все ж на 1 січня 1928 р. членів Т[оварист]ва значно поменшало проти минулого року. Сталося це через те, що тих членів, котрі виїхали з Київа, а то й з республіки і порвали всякий зв'язок з Т[оварист]вом, виключено з його складу.

Дійсних членів поменшало до 105, членів-співробітників побільшало до 11, а членів-кореспондентів - до 28. У це число не ввіходять члени філій Т[оварист]ва, заснованих торік у Черкасах і Гуманю, окрім тих, що працювали попереду як члени Т[оварист]ва ще в Київі чи як члени-кореспонденти.

Склад президії Т[оварист]ва протягом м[инулого] року змін не зазнав. Голова Т[оварист]ва акад. К.Г.Воблий, заступник голови проф. Г.О.Кривченко, члени - проф. А.І.Ярошевич і А.С.Синявський, секретарі - О.М.Лапоногов і О.А.Плевако.

Протягом року працювало три секції - статистична, кооперативна і для вивчення народнього господарства України. Як і торік, особливо жваво працювала кооперативна секція. Скупчивши навкруги себе багато молодих наукових сил і практиків-кооператорів, вона за теми для своїх засідань ставила як питання теоретичного характеру, так і студії над явищами біжучої роботи. Остання особливо притягає увагу широких мас робітників кооперації.

Заснування в Київі [Науково]-дослідчої катедри кооперації, відтягши чимало активних робітників, що почали працювати при Катедрі, позначилося й на роботі секції.

Теж саме треба сказати й про секцію вивчення народнього господарства України. Тут роботу почасти перенесено до заснованої при III Відділі Укр[аїнської] Акад[емії] наук Комісії для вивчення народнього господарства.

Взагалі з м[инулого] р[оку] робота Т[оварист]ва більше переходить до секцій через той спеціяльний характер тем, що збирав членів і зацікавлених осіб, і тим сприяє кращому та всебічнішому висвітленню питань

доповіди. На пленарні засідання ставляться тільки ті доповіди, котрі цікавлять усіх членів Т[оварист]ва і широкі кола радянського суспільства. [...]*

14. Товариство правників

У складі президії жадних змін не відбулося. За голову Т[оварист]ва був акад. О.О.Малиновський, за його заступника проф. А.Е.Кристер, за секретаря Б.О.Язловський. Склад членів Т[оварист]ва зменшився, помер М.С.Мазор.

Діяльність Товариства полягала в розробленні питань чинного та біжучого законодавства в галузях права цивільного (спадкового, зобов'язань), промислового та адміністраційного і в упорядженні двох прилюдних засідань укупі з Комісією радянського права, де прочитали доповіди проф. В.В.Карпенка та проф. А.Е.Кристера (див. звідомлення про діяльність Комісії радянського права). [...]*

Прикінцеві уваги

Року 1927 почасти здійснилися давні наміри Відділу - відкрито було діяльність трьох нових установ, а саме Комісії для виучування народнього господарства України, Комісії для виучування радянського права та Соціологічної. На жаль, комісії ці тільки з 1 січня р[оку] 1928 мають по одному штатному науковому співробітнику, а з давніх установ Відділу зовсім не мають штату - Комісія для виучування фінансових справ та Правниче-термінологічна. Навіть давні установи, що існують з самого початку діяльности Академії - Демографічний інститут, Комісія для виучування західньо-руського та українського права та Комісія звичаєвого права України мають усього по 2 штатних співробітники. З 1 січня р[оку] 1928 Відділ має тільки 12 молодших наукових співробітників - число очевидячки мізерне, щоб обслуговувати всі парості знання, репрезентовані на Відділі. Діяльність Відділу ввесь час розгортається, поширюється, видавництво поглиблюється й поширюється робота тощо. Всі давні установи Відділу не тільки зайняли почесне місце поміж науковими інституціями Союзу, але добре відомі й за кордоном. Не вважаючи на все це, ані кількість молодших штатних наукових співробітників, ані науково-операційні кошти, що їх має Відділ, зовсім не відповідають його питомій вазі. З р[оку] 1928, коли НКО затвердить трьох осіб, обраних на позаштатних академиків, а саме - С.І.Солнцева (політична економія), С.С.Дністрянського (цивільне право) і В.Е.Грабаря (міжнароднє право), вони мають перейти до штату. Немає жадних сумнівів, що з таким переходом робота Відділу пожвавішає і наукових закладів його побільшає. З другого боку, багато шкодить роботі брак приміщень. Їх не вистачає не тільки для нових установ Відділу, ба й давніх. До цього треба додати перешкоду загальноакадемичну - надзвичайно обмежені можливости одержувати з-за кордону часописи та книжки.

V

ЗВІДОМЛЕННЯ УПРАВИ АКАДЕМІЇ ЗА 1927 РІК

У 1927 році на всі свої потреби Академія витратила 473849 крб. 38 коп., себто на 105416 крб. 52 коп., або на 28,6 проц. більше, ніж у році 1926.

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

Сума ця склалася:

а) з асигнування від Наркомату освіти - 470822 крб. 38 коп. (до цієї суми зараховано вартість одержаного від Наркомату наукового приладдя - 3431 крб. 18 коп. та одного вагона мінпалива - 442 крб. 70 коп.);

б) з орендної плати від місцевих селян за земельну дільницю, належну Академії в Карлівському районі (на Полтавщині) - 2160 крб.;

в) з плати за квартиру та комунальні послуги від осіб, що живуть в академичних будинках - 867 крб.

По окремих статтях витрати розподіляються так:

1) платня штатним співробітникам - 222658 крб.;
2) утримання місцевкому - 2227 крб.;
3) нарахування на соцстрах - 24004 крб.;
4) поповнення бібліотек, музеїв, кабінетів і лабораторій - 53560 крб. 18 коп.;
5) поточні науково-операційні видатки - 46859 крб. 50 коп.

(придбання матеріялів для лабораторної й кабінетної праці - 7447 крб. 50 коп., плата за складання карток, виготування малюнків, діаграм, копіювання документів тощо - 39412 крб.);

6) наукові командирування - 13102 крб.;
7) видавництво - 69180 крб.;
8) канцелярські видатки - 1531 крб.;
9) пошта, телеграф і телефон - 1072 крб.;
10) господарські видатки - 19435 крб. 70 коп.

(утримання будинків і дрібний ремонт у них - 8837 крб., комунальні послуги - 2390 крб., опалення - 4332 крб. 70 коп., придбання й ремонт інвентаря - 2768 крб., транспорт - 1108 крб.);

11) капітальний ремонт будинків - 19500 крб.;
12) адміністративні подорожі - 720 крб.

Звідомний рік позначився дальшим зростанням матеріяльних ресурсів Академії.

Це дало їй змогу:

1. Збільшити на 22,6 проц. свій особовий склад, занісши до штатів 41 нову посаду: 6 для академиків, 19 для наукового персоналу та 16 для технічного. [...]*

2. Підвищити заробітну плату для деяких категорій співробітників, а саме: голові Відділу з 136 до 180 крб. на місяць, науковому співробітникові з 70 до 110 крб., фахівцеві-філологові з 65 до 100 крб., вченому-консерваторові з 70 до 100 крб., бібліотекареві з 70 до 80 крб.

Заробітна плата ж технічному персоналові залишилася на тому самому рівні, і цього не можна визнати за справедливе, коли звернути увагу на переобтяженість працею того персоналу, особливо по канцеляріях.

3. Поповнити науковий інвентар:

протягом року придбано:

а) книжок 17810 томів на суму 44996 крб. 14 коп. (з них багато надійшло шляхом наукового обміну);

б) музейних речей 7982 на суму 3494 крб. 14 коп.;

в) приладдя для лабораторій і кабінетів 1808 на суму 30418 крб. 48 коп.

---

* Знято таблицю збільшення штатів по окремих установах Академії наук у 1927 р.

На жаль, брак чужоземної валюти утруднював для Академії придбання за кордоном не тільки наукового приладдя, а так само й літератури і тим позбавляв можливости бути власно в курсі досягнень світової науки.

4. Приділити збільшені кошти академічним установам на придбання матеріялів, оплату відрядної роботи та на подорожі співробітників для праці по бібліотеках, архівах і для наукових досліджень на місцях. Треба зазначити, що хоча асигнування на ці потреби перевищили мало не на 65 проц. асигнування попереднього року, все ж таки установи не могли в достатній мірі використати для себе допоміжну роботу нештатних співробітників (серед яких є багато осіб з високою кваліфікацією); так само, замість комплексних експедицій, примушені були завдовольнитися командируванням лиш окремих співробітників, і то тільки в межах СРСР, а не за кордон.

5. Випустити в світ певну кількість наукових розвідок, залишивши, разом з тим, значну частину їх і надалі в рукописах, бо асигнування коштів на друк у звідомному році не відповідало літературній продукції Академії.

Книжковий склад Видавництва збільшився 94181 томами у 52 назвах на суму 161296 крб. 79 коп. - виключно видань самої Академії.

6. Утримувати в належному стані приміщення академічних установ, переводити в них потрібний поточний ремонт і капітально відремонтувати будинок № 14 на бульварі Шевченка (покладено новий дах, наново обтинковано й пофарбовано знадвору стіни будинку й парканів) та будинку № 35 на вулиці Короленка (відремонтовано всередині будинку стіни, стелі та підлоги).

У 1927 р. Академія має велике придбання, а саме три будинки: а) переданий Академії за постановою Комісії ВУЦВК двохповерховий з цегли будинок № 24 на терені Лаврського заповідника. Третину приміщень його забирає Український театральний музей, а решту призначено для Музею українських діячів науки та мистецтва; б) двохповерховий з цегли будинок з флігелем, № 35/18 на розі вулиць Короленка та Малої Підвальної, що закріпив за Академією Київський окрвиконком 18 жовтня 1927 року. Увесь цей будинок (загальна кубатура 953 куб. саж[нів], корисна площа 225 кв.саж[нів]) відведено для установ, що на чолі їх стоїть Катедра історії українського народу; в трьохповерховий з цегли будинок № 15/55 на розі вулиць Леніна й Короленка, якого, витративши на його добудування в 1927 році 570000 крб., Київський окрвиконком у день святкування 10-річчя Жовтневої революції врочисто передав Академії.

«Звідомлення Української Академії наук у Київі за 1927 рік». - К., 1928.

№139*

ПРОТОКОЛ ОБ'ЄДНАНОГО ЗАСІДАННЯ АКАДЕМІКІВ І СПІВРОБІТНИКІВ УСТАНОВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВІДДІЛУ ВУАН З КОМІСІЄЮ ПО ОБСТЕЖЕННЮ АКАДЕМІЇ НАУК**

25 січня 1928 р.

Відкриваючи засідання, тов. [Ю.І.]Озерський повідомляє присутніх про засідання комісії та про ту роботу, що її вона вже перевела: далі надає слово голові Відділу акад. [М.П.]Василенкові для доповіді про структуру й роботу Відділу.

Акад. [М.П.]Василенко починає з сумної згадки про втрату Відділом на протязі 1919-1925 рр. шістьох своїх дійсних членів: ([М.І.]Туган-Барановський, [Б.О.]Кістяківський, [Р.М.]Орженський, [О.І.]Левицький, [О.М.]Гуляєв, [В.М.]Гордон) та одного керівничого Комісією ([І.М.]Каманін). Замістити їх дуже важко, і це зле відбивалося не тільки на продуктивности Відділу, але і на загальнім його становищі. Лише за останні два роки, поповнивши трохи свій склад, Відділ почав більш-менш нормально працювати.

Структура Відділу така: кожний з академиків, крім [М.В.]Птухи і [О.М.]Гілярова, має при своїй Катедрі відповідну Комісію, де саме й провадиться наукова праця. При Катедрі акад. [М.В.]Птухи існує Демографічний інститут. Співробітники ж колишн[ьої] Комісії при Катедрі акад. [О.М.]Гілярова увійшли у 1927 році до Катедри марксизму-ленінізму.

Керування роботою належить Відділу, який складається з 6 дійсних членів, 2 членів-кореспондентів ([С.Ю.]Семковський і [М.О.]Максимейко) та одного керівничого ([А.Е.]Кристер). Через Відділ проходять усі адміністративні справи, вибори нових членів і співробітників (з попереднім обговоренням їхніх кандидатур), обговорення бюджету, розподіл коштів на екскурсії, справи друку. У 1927 році відбулося 12 засідань. Обговорено 115 питань.

Праця по комісіях провадиться так: або колективно розробляються окремі питання, або обговорюються результати роботи над темою, що нею індивідуально зацікавився той чи той співробітник. Кожний академик, крім роботи в комісії, провадить і індивідуальну наукову працю. Орган Відділу - «Записки» (вийшло 6 томів). В них інформація про роботу Відділу подається мовою українською і французькою. Окремі інституції Відділу також мають свої органи: «Праці Демографічного інституту», «Праці Комісії для виучування звичаєвого права», «Праці Комісії для виучування історії західньо-руського та українського права», «Праці Семінару для виучування народнього господарства». Відповідальний редактор усіх видань - голова Відділу.

Відділ має розроблювати два цикли наук: дисципліни соціяльно-правові і соціяльно-економічні. Мала кількість співробітників увесь час не давала змоги налагодити роботу по усіх ділянках цих дисциплін. Тільки з 1 січня 1928 року Відділ здобув штатну посаду для Комісії радянського права, для Комісії соціологічної та Комісії народнього господарства, але Комісія для вивчення фінансових справ і надалі залишається без штатних співробітників.

* Див. док. № 141.

** Заголовок документа.

Той самий брак співробітників спричиняється і до малої ув'язки в роботі Відділу з виробництвом. Зв'язок мали: акад. [М.В.]Птуха - з ЦСУ (друкував в його виданнях свої праці), акад. [К.Г.]Воблий - в галузі цукрової промисловости, акад. [Л.М.]Яснопольський - стоїть на чолі Комісії для вивчення продукційних сил України.

Всього штатних співробітників Відділ мав до 1928 року 9, тепер 12, решта 107 співробітників - нештатні, працюють без платні, лише заради любові до науки. На засіданнях комісій штатні і нештатні співробітники користуються однаковими правами при обговоренні наукових питань і мають однакове право на друк своїх праць. Молодші сили притягуються до роботи усіма академиками, але троє з них, що викладають по вузах, можуть намічати ці сили серед своїх слухачів; трьом другим академикам такі сили доводиться знаходити випадково. Керування співробітниками з боку академиків залежить від індивідуальности роботи і по окремих комісіях має свої відміни. Співробітників, щоб переводили таку роботу, яку переводять аспіранти по науково-дослідчих катедрах, - на Відділі нема. Є тільки один аспірант ([П.К.]Сосенко), що вивчає первісне право при Катедрі акад. [О.О.]Малиновського.

Коштів на командируваня й експедиції Відділ одержує досить (2800 крб. у 1928 році) і розподіляє їх сам. Мало коштів припадає йому на науково-операційні потреби, і це почасти пояснюється відсутністю представника Відділу в Управі. Відділ має свою бібліотеку, але невелику: поповнюється вона дарунками та на кошти комісій. Негаразд стоїть справа з закордонними командируваннями: акад. [К.Г.]Воблий хотів їхати до Німеччини - йому запропонували їхати на свій кошт, акад. [М.В.]Птусі просто одмовили. Масових командирувань взагалі не було, хоча деякі окремі командирування носили характер експедиції (на Дніпрельстан та для обслідування волостей).

Щодо методів марксизму в роботах Відділу, то сказати, що марксизм є провідний метод в цих роботах, не можна. Є, правда, роботи, написані за цим методом, наприклад, праці проф. [М.Є.]Слабченка про Запорізьку Січ[95].

Акад. [М.В.]Птуха каже, що застосувати методи марксизму в деяких дисциплінах не можна, наприклад, в статистиці. Їх цілком мають додержуватись в соціологічних працях та в економічних. Академики [С.Ю.]Семковський та [С.І.]Солнцев - представники чистого марксизму на Відділі. Крім того, акад. [О.М.]Гіляров друкує свою «Історію філософії в освітленні марксизму»; акад. [О.О.]Малиновський студіює карне право з точки погляду марксизму; в працях співробітників Комісії західньоруського та українського права ([Л.О.]Окиншевич, [С.Г.]Борисенок) освітлення дається марксівське. Взагалі, оскільки марксизм можна сполучити з характером дисципліни, то його додержуються, можна сказати, усі співробітники Відділу.

Акад. [К.Г.]Воблий не поділяє усіх поглядів Маркса, а які поділяє, то проводить в своїх працях. Так само і члени його Комісії народнього господарства, що її засновано року 1926. Тепер ця Комісія має одного штатного співробітника і опрацювала вже для ВРНГ питання про організацію осередку текстильної промисловости на Вкраїні. Крім того, він керує в Академії з 1925 року семінаром для осіб, що скінчили економічні вузи. Мета семінару - підготовка молоді для наукової праці. Робота провадиться на первісному матеріялі - розроблюються питання з народнього гос-

подарства України: надруковано два випуски праць цього семінару.

Акад. [М.П.]Василенко додає, що молодь працює і в Семінарі цивільного права, під керівництвом проф. [А.Е.]Кристера.

Тов. [Ю.І.]Озерський запитує, яке місце займає Відділ в системі Академії.

Акад.[М.П.]Василенко: ми увесь час обстоювали самостійне існування свого Відділу, виходячи з міркувань практичних і принципіальних (про це докладно зазначено в нашій записці). Таке існування Відділу вважаємо за норму для планової його праці.

Тов. [Р.С.]Левик запитує про принципи притягування членів до товариств, що при Відділі.

Акад. [М.В.]Птуха: при Відділі є два т[оварист]ва: Правниче та Економічне. Вони поповнюються за пропозицією та рекомендацією їхніх членів. Члени мешкають у Київі, є й поза межами Київа (члени-кореспонденти).

Тов. [Ю.І.]Озерський: в якому напрямку намічається розвиток Відділу?

Акад. [М.В.]Птуха: Відділ в своїх формах стабілізувався тільки на п'ятому році існування Академії, і в цих формах працює й дотепер. Вироблено плани утворення сил та від матеріяльних засобів*.

Акад. [К.Г.]Воблий: окремі комісії теж розробляли свої перспективні плани. В Комісії народнього господарства, наприклад, ми поставили за мету вивчати розвиток продукційних сил України та сприяти цьому розвиткові. Цукрову промисловість, що раніш виникла біля Москви, але не мала там успіху, а потім розвинулася на Вкраїні, де для неї дуже сприятливі умови, - Держплан тепер збирається розвивати на Поволжі та Сибіру. Через це питома вага української цукропромисловости впаде. І ось ми намагаємося науково боротися з цим. Так само текстильна промисловість потрібна Україні, бо треба мати крам для здобування хліба у селян. Ми намітили собі науково освітлювати питання і про промисловість.

Акад. [Л.М.]Яснопольський повідомляє про завдання Комісії для вивчення продукційних сил України. Її утворено було ще року 1919 (під головуванням акад. [В.І.]Вернадського, потім акад. [П.А.]Тутковського). У 1920 році вона припинила свою роботу. Поновилась року 1926 (вважається при Спільному зібранні Академії) для підготовки до Всесоюзного з'їзду Держпланів. В цій Комісії акад. [Л.М.]Яснопольський і проф. [А.І.]Ярошевич - представники і від Академії, і від Окрплану. Поділяється вона на 12 секцій. Для кожної з них вироблено 5-річний перспективний план і надіслано його до Укрплану; практичних наслідків поки що нема. Буде видано брошуру з програмою робіт кожної секції та «Довідник науково-дослідчих установ Київа». Чергова робота - оформлення нових секцій та подорож до Харкова в справах скликання в березні наради по вивченню промислової сировини. Життьове значіння цієї Комісії найбільш відчувається трестами й иншими господарчими організаціями.

Акад. [М.В.]Птуха: окремі інституції Відділу свій перспективний план мають. Для цілого ж Відділу його нема. Перспективний план для Відділу можна складати тільки в загальних рисах. Деталі можливо намітити тільки тоді, коли буде обрано академиків для усіх дисциплін Відділу. Крім того, усякий перспективний план залежить від розміру коштів, що передба-

---

* Така фраза в документі.

чається асігнувати на його здійснення. Про такі кошти нічого не було відомо ні Відділу, ні цілій Академії. Відділ, між иншим, давно вже вважає за конче потрібне заснувати Катедру сількогосподарської економіки; це багато разів обговорювалось на засіданнях, але до протоколу не занесено, бо всі заходи Відділу в цій справі не мають бажаних наслідків.

Повертаючись до питання про структуру Академії, акад. [М.В.]Птуха нагадує думку колишн[ього] голови Укрнауки тов. [М.І.]Яворського про те, що монізм полягає в дуалізмі. Але це не так: науки так переплелись, що часто важко встановити їхнє місце в класифікації. Наприклад, статистика однаково потрібна як для соціяльних наук, так і для природничих (біологія). Наука єдина, і Академія або не повинна мати Відділів, або мати стільки їх, скільки за сучасних умов треба, бо поділити бездоганно науки на дві чи більше груп - не можна.

Тов. [Ю.І.]Озерський: чи обговорювався на Відділі 5-річний перспективний план УСРР та його контрольні цифри?

Акад. [М.В.]Птуха: в цілому не обговорювався ні на Відділі, ні в його комісіях. Деякі з них, відповідно до своїх завдань, обговорювали частину цього плану (акад. [К.Г.]Воблий, акад. [Л.М.]Яснопольський).

Тов. [Ю.І.]Озерський: чи брав Відділ, як правники, участь в обговоренні статуту Академії та чи боровся з правонарушеннями, коли вони мали місце в Академії?

Акад. [М.В.]Птуха: участь в обговоренні статуту, звичайно, брав. Коли помічав правонарушення, то звертав на це увагу Спільного зібрання.

Тов. [Ю.І.]Озерський: чи звертав Відділ увагу на відсутність в Академії Ради протягом 5 років?

Акад. [М.В.]Птуха: не надавав цьому уваги, бо ріжницю між Радою і Спільним зібранням вбачав тільки в назві.

Тов. [Ю.І.]Озерський: різниця є і в суті, і політичного характеру. Статут 1918 року не передбачає участи в Спільному зібранні представників держави, Статут 1921 року вимагає участи таких представників в Раді.

Акад. [М.В.]Птуха: представники держави запрохувались на Спільне зібрання.

Далі, за пропозицією тов. [Ю.І.]Озерського, висловлюються окремі співробітники Відділу.

Проф. [А.І.]Ярошевич (секретар Комісії для вивчення продукційних сил України). Наша Комісія зв'язує Академію з широкими практичними колами. Ці кола мають конечну потребу зв'язатися з науковими установами. Окремі наукові діячі теж вимагають для себе постійного осередку, що зв'язував би практичні й наукові сили. Секції нашої Комісії і повинні би стати тими осередками, де мають обговорюватися усі питання, що їх в галузі промисловости підносять практичні кола. До цієї Комісії треба додати як Секцію і Комісію народнього господарства (в ній також секретарює проф. [А.І.]Ярошевич). Друге завдання, що стоїть перед Комісією, - це справа методології щодо обліку ресурсів нашої сировини і організації наукової праці в окремих підприємствах (трестах).

Співр[обітник] [С.М.]Іваницький-Василенко зазначає, що перспективного плану розвитку своєї роботи Академія і не могла подати до Наркомосу, бо скласти його можливо, тільки маючи контрольні цифри самого Наркомосу, яких він їй не надіслав. На його думку, немає жадних розумних підстав для того, щоб пояснити занедбаність Відділу, який відповідає вимогам, що ставляться до инших Відділів Академії. Тим більше,

що питання економіки, історії українського права, визначення звичаєвого права не менш важливі і самі по собі, і для висновків инших Відділів. Є недооцінювання Соціяльно-економічного відділу не тільки в Академії, але й в Наркомосі, помічається навіть недовір'я до старих фахівців. Коли порівняти до РСФРР, де в Інституті економіки 107 аспірантів (і видається часопис «Социол[огический] вестник»), в Інституті радянського права 41 аспірант (і видається часопис «Советское право»), в Інституті сільськогосподарської економіки 63 аспіранти, то доводиться констатувати величезну відсталість України в галузі розвитку соціяльно-економічних наук. Нам треба поширювати знання щодо індустріалізації України; на це потрібні кошти, їх у нас нема, в той час як Всесоюзна Академія одержує величезні кошти з всесоюзного бюджету, а ми з цього джерела нічого не маємо.

Тов. [Ю.І.]Озерський: ми гадаємо, що Українська Академія наук може мати всесоюзне значіння.

Співр[обітник] [С.М.]Іваницький-Василенко: коли так, то це треба формально й матеріяльно здійснити. За гаслом [М.]Хвильового «Геть від Москви» ми не підемо. Ми сподіваємося, що Укрнауці пощастить досягнути більш уважного ставлення до наших потреб з боку центрального уряду Союзу. Наша Академія повинна обслуговувати і АМСРР*. Щодо нештатних співробітників, що їхнею працею тримається низка комісій, є заслуга Академії. Співробітники Академії повинні брати участь і в адміністративно-господарських органах Академії, щоб їхній представник в цих органах користувався повними [правами] нарівні з иншими членами.

Проф. [А.Е.]Кристер говорить про перешкоди для складання плану діяльности на майбутнє (нема коштів, нема співробітників), але, незважаючи на ці перешкоди, плани організації роботи кожного року обговорювались. Питання про розвиток Відділу теж завжди ставилось: у 1927 році навіть відбулось 4 наради для оформлення того, як перевести в життя те, що вже стільки разів обговорювалось Відділом. Протоколи цього не відбивають: вони фіксують тільки такі постанови, які можна здійснити негайно. Наша робота в великій частині полягає в тому, щоб зібрати факти, які освітлюють ріжні ділянки знання. На це потрібні чималі кошти, а їх бракує. Ми притягаємо молодь: вона попрацює без платні рік, півтора, а потім розбігається, бо нема коштів на прожиття в Київі. Так само й з нештатними співробітниками: наші стосунки з ними базуються на тому, що вони вимагають для себе керування, а ми - їхньої роботи, яку майже не сплачуємо.

Співр[обітник] [І.Ю.]Черкаський: та невеличка винагорода, яку за свою працю одержують нештатні співробітники, до того ж запізнюється, бо кредити Академії на науково-операційні потреби ФЕУ Наркомосу відкриває Академії, запізнюючись на місяць, а то й півтора. Бажано також, щоб за статті видавався гонорар, видавати якого тепер заборонено. Це було одною з форм винагороди нештатних співробітників.

Тов. [Ю.І.]Озерський: треба вияснити, хто заборонив видавати гонорар.

Співр[обітник] [І.Ю.]Черкаський також звертає увагу на Комісію правничого словника: вона склала словник, одержала за нього навіть премію, проте штатного співробітника не має.

---

* Автономну Молдавську Соціалістичну Радянську Республіку.

Тов. [Ю.І.]Озерський: треба поставити перед Інститутом наукової мови питання, чому ця Комісія не при Інституті.

Співр[обітник] [О.А.]Плевако вважає, що Соціяльно-економічний відділ, як здобуток Жовтневої революції (такого Відділу по инших Академіях бракує), повинен і надалі залишатися самостійним Відділом. Кількість штатних співробітників для вивчення економічних дисциплін треба збільшити до тридцяти. Так само збільшити кошти на командирування і окремо призначити кошти на комплексні експедиції по Україні. В бібліотеці Відділу нема багатьох дуже потрібних видань: треба, щоб усі українські видання надсилались до Академії в трьох примірниках (замість двох, як тепер), і один з них передавався до бібліотеки Відділу.

Авторський гонорар конче потрібно видавати, бо дехто з нештатних співробітників вже друкує свої праці не в академичних виданнях, а там, де гонорар видається.

Співр[обітник] [С.Г.]Борисенок з приводу вимог щодо планування роботи Академії каже, що увесь порядок наукового життя Академії базується не стільки на писаному законі, скільки на звичаєвому праві. Ми намічаємо план, складаємо інструкції, розробляємо теми - як збирати матеріяли, а далі - хто буде той план здійснювати, коли нема відповідних співробітників і коштів; тому планування скривлюється. До того ж не всі установи уважно ставляться до роботи Академії: архіви, наприклад, неприступні для співробітників Академії, коли вони хочуть вивчати добу революційного часу. Треба, щоб Укрнаука полагодила цю справу в порозумінні з Укрцентрархівом.

Акад. [Л.М.]Яснопольський: Комісія Всесоюзної Академії КЕПС (Комиссия для изучения естественных производительных сил) об'єднує низку установ, що мають кошти на операційні витрати, але потребують наукового керівництва. Це можливо було б і на Україні для Комісії вивчення продукційних сил. Треба тільки утворити в цій Комісії ядро із штатних співробітників.

Комісія фінансових справ не має штатних співробітників і не одержує відповідних питань із РСФРР. Щодо Комісії для вивчення Дніпрельстану, то вона склала сміту і надіслала її до Харкова. На досліджування Дніпрельстану видано було проф. [Д.І.]Яворницькому 15000 крб., з них нашій Комісії нічого не перепало.

Акад. [М.В.]Птуха: нештатні співробітники - це люди ріжних категорій і винагорожувати їх треба в ріжний спосіб: одним видавати гонорар, других завести до штату, третім видавати платню з науково-операційних коштів. Щодо коштів на командирування й експедиції, то треба звернути увагу центрального уряду СРСР, що ми, які живемо далеко від Москви й Ленінграда, потрібуємо на командирування до цих центрів більше коштів, ніж наукові установи РСФРР.

Тов. [Р.С.]Левик: планування роботи, звичайно, залежить багато від коштів на цю роботу, бо цифри уперта річ, але цю упертість треба перемогти. В кожній науковій галузі треба мати ясну перспективу. Народне господарство повинно будуватися як частина соціялістичного господарства. Питання народнього господарства повинно зв'язуватися з загальним планом соціялістичної держави. Академія повинна виявити свою ініціятиву в справі розвитку науки і ставити питання про це в рямцях загального перспективного плану держави. Посилаючись на наукові праці [В.І.]Леніна, тов. [Р.С.]Левик заперечує думку акад. [М.В.]Птухи, що мар-

ксівського методу не можна застосовувати до статистики. Так само він заперечує думку про самостійне існування Відділу, зазначаючи, що існує два закономірні факти - природа і громада, і що відповідно до цих фактів поділяються усі науки. Якщо Соціяльно-економічний відділ є здобуток Жовтня, то треба лише дисциплінам цього Відділу надати належне місце. Треба поставити збільшені вимоги до Наркомосу щодо коштів, але такі самі вимоги слід поставити і до самої Академії з огляду на неув'язки, що в ній тепер помічаються.

Тов. [Я.Г.]Білик: питання про нештатних співробітників треба урегулювати, бо без них Академія працювати не може. Їхню роботу треба сплачувати як підрядну, і для поліпшення їхнього стану треба домагатися виплати авторського гонорару. (По профсоюзній лінії вже піднесено справу про збільшення Академії коштів на видавництво, в тому числі і на гонорар.)

Академія повинна зв'язуватися з иншими науково-дослідчими установами, і тому справа з оплатою нештатних співробітників ще більше загострюється.

Тов. [Я.Г.]Білик, як і тов. [Р.С.]Левик, не погоджується з думкою акад. [М.В.]Птухи щодо структури Академії і зазначає, що злиття Соціяльно-економічного відділу з Історично-філологічним (не влиття в нього) зовсім не загрожує самостійній праці кожного з них.

Голова місцевкому [М.М.]Ткаченко: справу про нештатних співробітників місцевком два місяці тому поставив на делегатських зборах. Вже виявилось, що серед таких співробітників є декілька категорій: одні мають посади з утриманням по инших установах, другі одержують від Академії до 50 крб. щомісяця. Коли буде закінчено дослідження, тоді справу можна унормувати.

Тов. [Ю.І.]Озерський зауважив, що нештатаних співробітників треба поставити в кращі умови - надати їм право бути присутніми на засіданнях установ Відділу, але без права ухвального голосу при виборах. Гонорару за статті нештатним співробітникам не можна видавати через загальні умови видавництва, тим більше, що це принципове питання і для цілої Академії.

Значіння Академії Наркомос добре розуміє, але можливости її він переоцінив. Він дав їй змогу працювати самостійно, але вона не працювала в тісному зв'язку з Наркомосом і господарським життям республіки. Контрольну цифру Наркомосу Академія повинна була одержати від нього за власною ініціятивою.

Справа про більше чи менше довір'я до старих фахівців розв'язується в залежности від роботи їх самих. Зараз справа стоїть не про довір'я, як три-чотири роки тому, а полягає в тому, щоб органічно зв'язатися з Наркомосом.

Щодо АМСРР, то вона сама зможе розв'язати свої культурні справи, і ми не повинні накидати їй тих чи инших заходів зверху.

По суті роботи Соціяльно-економічного відділу - тов. [Ю.І.] Озерський зауважив, що Відділ цей ще не дорозвився і перебуває майже в первісному стані. Про це свідчить відсутність вивчення проблем соціології, малий відсоток, що припадає на економічні дисципліни, відсутність вивчення проблеми радянського права. Питання про Соціяльно-економічний відділ треба ставити грунтовно, бо сам Відділ їх не ставив. Ув'язка з виробництвом на ньому йде по лінії індивідуальної ув'язки окремих

академиків, а не цілого Відділу. Місце цього Відділу в Академії недостатнє. Щодо ідейного характеру роботи Відділу, то треба зазначити, що методи марксизму проходять тільки в деяких працях його (при цьому тов. [Ю.І.]Озерський ілюструє видану 1925 року Відділом брошуру акад. [М.І.]Туган-Барановського: «Влияние идей политической экономии на естествознание и философию», де зовсім не згадується про марксизм); і в справі розподілу Академії на 3 Відділи позиція Соціяльно-економічного відділу не є марксівська.

Акад. [М.В.]Птуха заявив, що головною причиною недорозвитку Відділу було відмовлення в коштах з боку Наркомосу і що, оцінюючи роботу Відділу, тов. [Ю.І.]Озерський не взяв на увагу те, що Відділом було зроблено і за обмежених можливостей: і в Союзі, і за кордоном дуже цінять роботи Відділу в галузі звичаєвого права, західньо-руського права і демографії.

НБУВ, ІА, ф.22, оп.2, спр.65, арк.1-6 зв. Копія. Машинопис.

№140*

ЗАПИСКА НЕОДМІННОГО СЕКРЕТАРЯ ВУАН АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОГО ДО НКО УСРР ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ АКАДЕМІКІВ ЗА РОКИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ

4 лютого 1928 р.

Найперше затвердження сталося 4 червня 1919 року. Академія наук подала до Раднаркому список усіх своїх ординарних академиків (дійсних членів) і директорів інститутів на правах академиків, прохаючи дати їм спеціяльні охоронні листи. Раднарком, розглянувши прохання, зробив постанову 4 червня за №3320 і надрукував того декрета в київських «Известиях Всеукраинского Исполнительного Комитета» за 8 липня 1919 р., №85/112, з підписами Голови Раднаркому [Х.Г.]Раковського, Наркома освіти [М.Ю.]Панченка[96] та керівника справ Раднаркому Леонтьєва. Ось точний текст того опублікованого декрета.

«Обязательное постановление июня, 4 дня, 1919 года, исх[одящий] №3320:

Ввиду первостепенного значения вышедшей из Великой революции Украинской Академии наук для развития науки вообще и украинской научной культуры в частности, Совет Народных Комиссаров постановил:

1. Квартиры, занимаемые действительными членами Академии и директорами академических институтов и их семьями, а также их вещи, приобретенные на трудовой зароботок, не подлежат реквизиции.

2. Предоставить Голове-президенту Украинской Академии наук выдавать членам Академии и директорам академических институтов охранные грамоты на их квартиры и вещи по предлагаемому образцу»**.

На початку 1921 року Академія наук знов удалася з клопотанням до Раднаркому, вказуючи на тяжкі боки свого життя, на голодування дійсних академиків і видатних співробітників, на тісноту приміщення і т.ин. У

---

* Див. док. № 142.

** Див.: Історія Академії наук України. 1918-1923 : Документи і матеріали. - К., 1993 (док. №90).

відповідь на це клопотання у лютому 1921 року Народний комісар освіти Г.Ф.Гринько прислав до Академії декрет Раднаркому, прийнятий 25 січня 1921 р.*

В березні того ж самого 1921 року одержала Академія наук виписку з протоколу №7 засідання Колегії Народного комісаріята освіти від 28 лютого 1921 р., де містилася постанова: «Академія наук находиться в віданню наукової вертикалі Головпрофосвіти» - інакше сказати, передано Академію наук під безпосередню зверхність Наукового комітету Головпрофосу. В тій самій виписці з протоколу Колегії Наркомосу містилося повідомлення, що незабаром буде дано Українській Академії наук новий статут.

Але доки той новий статут (виданий 14 червня 1921 р.) був до Академії наук присланий (одержано 3 серпня 1921 р. через Київський губнаросвіти за №6451) і впроваджений, Академія наук встигла обрати ще декількох нових академиків. Згідно з розділом 3 нового статуту «дійсні члени Академії затверджуються Наркомосом». Тому Академія наук, як обрала собі нову Президію 17 жовтня 1921 р., то послала до Наркомосу вкупі з повідомленням про нову Президію ще й новий список усіх своїх дійсних членів академиків - і нових, і тих, котрі вже були затверджені. Відповідь на це наспіла аж у лютому 1922 року. А саме 21 лютого 1922 р. вислано до Української Академії наук через Л.М.Левитського** за підписом Комісара освіти Г.Ф.Гринька та секретаря Колегії Наркомосу тов. Т.Девіт лист, де було подано виписку з протоколу №12 засідання Колегії НКО 8 листопада 1921 року:

«В целях утверждения Наркомпросом, согласно статута Всеукраинской Академии наук, представленного ею списка членов, предложить Президиуму Академии в месячный срок представить curricum vitae*** всех членов Академии и отчет об их работе за последние годы».

Це Академія наук негайно виконала і за місяць одержала повідомлення, що в «Заседании большой Коллегии Главпрофобра от 21 марта 1922 г.» (протокол №29/204, пункт 22) постановлено:

«Список личного состава Украинской Академии наук утвердить. Подписи: зам[еститель] Наркомпроса Я.Ряппо, секретарь Коллегии Рывкина».

Дальші вибори академиків щороку зазначалися в звідомленнях Академії наук, і ті звідомлення посилалися до Наркомосвіти і Укрнауки.

На <u>штатних</u> **** академиків обрані ось які вчені:

Гіляров Олекса Микитович - філософія права,
Грабар Володимир Еммануїлович - міжнародне право,
Грушевський Михайло Сергійович - історія України,
Дністрянський Станіслав Северинович - цивільне право,
Малиновський Оникій Олексійович - звичаєве і народне право,
Новицький Олекса Петрович - історія українського мистецтва,
Солнцев Сергій Іванович - політична економія,
Яновський Теофіл Гаврилович - клінічна медицина,
Яснопольський Леонід Миколайович - фінансист, фінансове право,
Шмальгаузен Іван Іванович - зоологія.

1927 року голова Укрнауки Ю.І.Озерський повідомив, що треба життєписи новообраних академиків і оцінки їхніх праць послати до Укрнауки на

---

* Там само, док. №122.

** Дописано над текстом олівцем рукою А.Ю.Кримського: «через Л.М.Левитського».

*** Життєпис (*лат*).

**** Підкреслено в документі.

затвердження Наркомосвіти. Уже послано було матеріяли про академиків III Відділу: [В.Е.]Грабаря, [С.С.]Дністрянського, [О.О.]Малиновського, [С.І.]Солнцева та [Л.М.]Яснопольського. Досилаються матеріяли про академиків: [М.С.]Грушевського, [О.М.]Гілярова, [О.П.]Новицького, [І.І.]Шмальгаузена та [Ф.Г.]Яновського. Перерва і запізнення зчинилися чисто через технічні перепони: аж надто недостатній склад співробітників Наукової канцелярії не дозволяє належно проводити навіть щоденну біжучу справу.

Неодмінний секретар *А.Кримський*
Керівник справами *П.Лозієв*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26520, арк.1-2 зв. Оригінал. Машинопис.

№141*

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ КОМІСІЇ НКО УСРР ПО ОБСЛІДУВАННЮ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК**

15 лютого 1928 р.
м.Харків

Комісія НКО, утворена для обслідування Академії наук, з огляду на тяжкий внутрішній стан, звернення ВУАН до НКО, а також з метою всебічного ознайомлення з роботою Академії, ознайомившись по матеріялах (протоколах Спіл[ьного] зібрання за 1918-[19]27 рр., Управи за [19]26 р. і [19]27 р., друкованих звітів за 1919-[19]25 рр., писаних звітів за [192]6 і [19]27 рік, усних розмов комісії з членами Президії-Управи*** ВУАН, засідань з Відділами і т.инш.) зі станом, структурою та роботою ВУАН та її установ, констатує:

А. *Щодо загального стану ВУАН*

1. Безупинний зріст Академії наук як установи, особливо за останні п'ять років.

2. Цей зріст виявляється в систематичному, з року в рік, збільшенню штатів ВУАН, поширенню установ ВУАН та зростанню бюджету Академії.

3. Поліпшення стану наукових робітників ВУАН, так академиків, як і наукових співробітників, збільшення зарплатні, поліпшення матеріяльно-правового становища їх.

4. Зростання науково-операційних видатків на устаткування лабораторій, особливо за останній рік.

5. Поширення матеріяльно-технічної бази Академії.

6. Нав'язання зв'язків з Академіями закордонними та закордонними вченими і з Всесоюзною Академією наук.

7. Поширення роботи Академії через низку установ: комітетів, музеїв і т.п.

8. Збільшення книжкового фонду Академії.

9. Поширення видавничої діяльности Академії.

Всі ці заходи мали своїм грунтом підсилення уваги уряду, зокрема НКО, до роботи ВУАН, прийняття державними органами цілої низки заходів

---

* Документ з поміткою: «Совершенно секретно».

** Заголовок документа.

*** Так у документі.

для поширення матеріяльної бази діяльности ВУАН й для забезпечення всебічного розвитку наукової праці ВУАН.

Ось найважніші акти радянського уряду шодо допомоги Академії в її роботі:

а) Щодо помешкання Академії: передача будинку бувш[ого] пансіона Левашової (прот[окол] Спільн[ого] зібр[ання] №13, 1919 р.), передача будинку Першої Київської гімназії (прот[окол] Сп[ільного] зібр[ання] №56, 1920 р.), передача ВУАН території Голосіївського лісу (прот[окол] №32, 1919 р.), закріплення за ВУАН будинку на розі Червоної Площі та Набережно-Микольської вулиці, постановою Губвиконкому (прот[окол] Сп[ільного] зібр[ання] №211, 1925 р.), передача будинку бувш[ої] Ольгінської гімназії та одремонтування його в листопаді 1927 року.

б) Щодо забезпечення академиків та співробітників - видача охоронних грамот академикам та директорам установ ВУАН (прот[окол] Сп[ільного] зібр[ання] №34 від 1919 року); декрет Раднаркому від 1920 р. «Об улучшении положения ученых специалистов и заслуженных работников литературы и искусства» (прот[окол] Сп[ільного] зібр[ання] №70, 1920 р.); декрет Раднаркому від 1921 року про академ[ичний] пайок всім дійсним членам Академії, про позакатегорійну оплату академиків (прот[окол] Сп[ільного] зібр[ання], 1921 р.); постанова Губпрофради Київщини та Відділу праці про позакатегорійні ставки для академиків, постанова Раднаркому від [19]21 року про соціяльне забезпечення заслужених робітників науки (прот[окол] Сп[ільного] зібр[ання] №116, 1921 р.); постанова Наукового комітету Наркомосу від 8 серпня [19]22 р. про збільшення асигнувань для ВУАН (прот[окол] 147 Сп[ільного] зібр[ання]); охоронна грамота ВУЦВК від 1924 р.* для академика [М.С.]Грушевського в зв'язку з його поверненням; постанова ВУЦВК з 10 лютого 1925 р. «Про заходи до поліпшення матеріяльного стану [В]УАН», постанова Київського Губвоєнкомату** від 1919 р. (прот[окол] Сп[ільного] зібр[ання] №21) «Про звільнення співробітників ВУАН від призову».

в) Цілою низкою постанов було закріплено за ВУАН друкарню, бібліотеки, дано папір на друкування творів, на постачання лабораторій і т.п.

Але разом з цим, комісія констатує і низку негативних моментів, хиб і недоліків:

Б***. *В організаційних справах ВУАН*

Комісія, розглянувши організаційні справи ВУАН, констатує:

І. Щодо статуту ВУАН

1. Єдиним законночинним статутом ВУАН є статут, затверджений РНК УСРР від 14 червня 1921 року, який був занесений і до «Кодексу Законів про народню освіту», що вийшов в 1922 році.

2. Цим статутом, одначе, Академія наук в особі керуючого органу Президії-Управи - не керувалася, як це видно з протоколу Спільного зібрання ВУАН №110 від 8 серпня 1921 року [п.]1,2,3. Навпаки, ВУАН, як це видно з тої постанови від 8 серпня, керувалася, в дійсности, статутом УАН від 1918 року з 14 листопаду, виданим гетьманським урядом (див. «Держ[авний] Вісник» 26 листоп[ада] 1918 р., №75).

3. Що статут, на який посилався Секретар Академії А.Ю.Кримський на засіданні комісії від 18 січня, копію якого надіслано до комісії за підписом

* Дату вказано невірно. Потрібно 29 грудня 1923 р. Див. док. №1.

** Так у документі. Потрібно: «Губвійськкомату».

*** Далі в документі пропущено пункти «В», «Д».

начальника канцелярії тов. [П.Н.]Лозієва з такою припискою: «з незавіреною копією згідно», - не є законночинний, не є офіційний, та й розходиться з контекстом Декрету РНК УСРР в офіційному виданні - «Збірнику Узаконень і розпоряджень» за №11, арт[икул] 310 з 1921 р. і з «Кодексом Законів про народню освіту», виданому в 1922 році, що, як пізніший, є найофіціальнішим керівничим законом.

4. Що на протязі 7 років керуючий орган [В]УАН не розробив і не подав на затвердження НКО, згідно [п.]7, розділу 6 статуту ВУАН 1921 року, інструкцій чи положень, які визнали б права, функції і обов'язки керуючих органів Академії та всіх установ.

5. Статут [не] виконувався і в тому, що не існувала Рада Академії, згідно [п.]3, розділу 6 статуту 1921 року, що мала складатися з академиків, затверджених НКО, та представників НКО, про що не було порушено справи Академією перед НКО, і що НКО, з свого боку, не було зроблено.

6. Натомісць існувало Спільне зібрання академиків, передбачене лише статутом 1918 року.

7. Твердження Секретаря Академії А.Ю.Кримського про те, що Рада є паралельна назва Спільного зібрання, не може бути оправданням: Рада та Спільне зібрання не можуть бути тотожніми і законночинними, бо:

а) в протоколах так зв[аного] Спільного зібрання, починаючи від 1921 року з дня заведення нового статуту, за винятком трьох-чотирьох протоколів, де вживається назва Рада, - є єдина назва Спільного зібрання, що систематично вживається до 1 січня [19]28 року;

б) ніяким розпорядженням - ні НКО і инших вищих урядових органів Академії - не було переіменування Ради на Спільне зібрання;

в) ніякою навіть постановою так зван[ого] Спільного зібрання не постановлено писати замісць Ради - Спільне зібрання;

г) і по суті справи це твердження неправильне, бо Рада передбачає участь представників НКО, а Спільне зібрання старого гетьманського статуту ніяких представників НКО не могло й допустити.

8. Невиконання нового статуту, а додержання старого, виявляється також і в тому, що і сама назва Академії «Всеукраїнська» вже з початку 1923 року поволі змінюється на «Українську».

9. Саме звання Неодмінного секретаря не передбачалося статутом 1921 року, де зазначена лише назва Вченого секретаря Академії, а є лише в статуті 1918 року.

Отже, всі ті моменти показують, що керуюча верхівка Академії ухилялася від того, щоби керуватися статутом Академії, встановленим радвладою, і працювала весь час на підставі гетьманського статуту і тому ті порушення виходять за межі формальних, переходячи до політичних.

II. Щодо т[ак] зв[аного] Спільного зібрання

1. Ніякого положення про роботу Спільного зібрання немає, не було вироблено і не подано до затвердження НКО, як це передбачав [п.]7 розд[ілу] 6 статуту ВУАН.

2. Ніякого плану роботи т[ак] зв[аного] Спільного зібрання не було досі і зараз немає, і робота його мала випадковий і принагідний характер.

3. Основні питання роботи самої Академії, як скажемо, плани роботи Академії, бюджет, штати на обговорення Спільного зібрання не ставилися, і тому склад академик[ів], що бували на засіданнях Спільного зібран-

ня, не втягувався до обміркування таких найважливіших справ життя Академії.

4. Так само на обговорення Спільного зібрання, з метою переведення в життя, не ставилися всі найважливіші справи життя і роботи радянської влади і компартії.

5. Зокрема слід підкреслити, що такі найважливіші справи економічного, соціялістичного будівництва, як індустріялізація краю, що визначають напрямок характеру роботи і наукових органів, на обговорення Спільного зібрання не ставилися і не обговорювалися.

6. Тим паче не ставилися на Спільному зібранні справи про ув'язку роботи Академії з цілим обсягом діяльности УСРР, з найважливішими поточними суспільно-політичними завданнями радвлади в даний момент.

7. Так само на обговорювання Спільного зібрання не ставилися і наукові справи та питання, навіть справи організації і розвитку наукових установ в самій Академії (розгортання наукової роботи Відділів, катедр і т.инш.), за винятком затвердження окремих комісій.

8. Натомісць Спільне зібрання було заповнено справами організаційного порядку, які (найбільш важливі) в основному були направлені на створення в Академії організаційно-громадського центру керування науковим і науково-громадським життям (обростання і затвердження Наукових товариств по Україні, затвердження керуючих органів, установ при ВУАН і т.инш.). Більша ж частина організаційних справ - дріб'язкові (про штатних і нештатних співробітників окремим установам, особам і т.инш.), які могли бути погоджені на Президії Ради.

9. Серед питань, що розбиралися Спільним зібранням, окрему увагу притягають до себе ті виступи, що мають політичне значіння, а серед них окреме значіння повинна мати телеграма від імени ВУАН з приводу 10-річчя Жовтневої революції, що її не було надіслано в адресу ЦК КП(б)У, але згідно з повідомленням преси, було скеровано лише на адресу ЦК ВКП(б). Одначе є заяви, що ту телеграму відправлено, «не виявлено ким саме», без офіційної постанови Спільного зібрання ВУАН чи його Президії чи Управи.

10. Протилежне значіння має низка инших постанов Спільного зібрання ВУАН: постанова про надсилку видань до Організаційного комітету по скликанню Пражського з'їзду під головуванням академика [І.Я.]Горбачевського. Хоча перед тим Спільне зібрання ВУАН визнало потрібним запитати Укрнауку про доцільність участи ВУАН у тому з'їзді, саме зі свого боку ніякої думки з приводу політичної доцільности тої участи не висловивши; постанова Спільного зібрання про прийняття участи у святкуванні ювілею С.С.Русової, що за кордоном переводить шалену кампанію проти радянської освіти; демонстративні вибори на кандидата в академики відомого представника бувшої реакційної москвофільської течії в Галичині - [В.Е.]Грабаря (що нічого спільного з відомим російським художником [І.Е.]Грабарем не має), навіть без виявлення його кваліфікації й цінности. Подібний же характер має ціла низка постанов Спільних зборів з клопотанням перед радянською владою за низку кандидатів на академиків, які і до, і під час радянської влади приймали участь у контрреволюційних зборах та організаціях ([С.О.]Єфремов, [О.О.]Малиновський, [М.П.]Василенко, [К.В.]Харлампович і інш.), як також такий же характер мало і припущення безпосередніх зносин окремих робітників ВУАН з контрреволюційними діячами за кордоном (справа повернення гетьман-

цю [Д.]Дорошенко[ві] його бувшої бібліотеки), справа друкування творів окремих робітників Академії закордонними контрреволюційними організаціями; висунення на посаду Президента Академії засудженого у справі «Центродії» [М.П.]Василенка (не затвердженого Наркомосом) і т.инш.

11. Нарешті, численне місце в роботі Спільного зібрання займають справи громадсько-політичного характеру, як участь в ювілеях, надсилання привітань тим чи иншим науковим діячам, як також і сила-силенна заслуханих на Спільному зібранні подяк од обраних академиків, різних незначних листів і, нарешті, просто склок.

Дріб'язковий і навіть склочний характер багатьох питань, що поставлені були на Спільному зібранні ВУАН, може найяскравіше виявитися у справі так званого «вовка на зорях». Академик [П.А.]Тутковський окремою заявою просив занести до протоколу (прот[околи] Спільного зібр[ання] №236, 237 [19]26 року), що акад. [А.Ю.]Кримський під час обговорення на Спільних зібраннях академиків пропозиції Укрнауки НКО про участь ВУАН в організації сільськогосподарської виставки до 10-річчя Жовтневої революції висловився, що він, акад. [А.Ю.]Кримський, розуміється на природничих науках «як вовк на зорях». Про цей факт акад. [П.А.]Тутковський також висловлювався на зборах природничої секції Інституту наукової мови. Акад. [А.Ю.]Кримський підніс проти того протеста, заявляючи, що він таке своє розуміння - «як вовк на зорях» - определює не взагалі в природничих науках, а щодо організації сільськогосподарської виставки. Це питання обговорювалося аж тричи в засіданнях ВУАН.

До такого роду справ належить і, приміром, спір (протокол Спіль[ного] зібр[ання] №210 від [19]21 року) про кімнату ч[исло] 5, що із-за того питання Президія в цілому подалася до демісії.

12. Отже, підводячи підсумки роботи Спільного зібрання, слід визнати, що керування з боку верхівки ВУАН роботою Спільного зібрання було поставлено в ненормальні умови роботи, що Спільне зібрання не являлося керуючим органом Академії наук, не обмірковувало центральних питань політики і завдань радянської влади та її органа НКО, а ні найважливіших справ роботи самої Академії, не являлось також місцем виявлення ініціятиви окремих академиків, не було органом колективної роботи академиків, займалося переважно дріб'язковими справами, а в питаннях принципіяльного організаційного та політичного характеру не було достатньо проінформовано і тому часто приймало пропозиції верхівки без належної критичної оцінки їх нерадянського характеру.

III. Президія або Управа

1. Передусім слід зазначити, що Президія, як Президія обрана ще в 1921 році, незабаром після затвердження нового статуту Академії, фактично не існувала і формально жодних слідів своєї роботи не залишила, бо жодного протокола засідань Президії за ці 6 років немає.

2. Особливої уваги заслуговує ціла історія виборів та перевиборів Президії [В]УАН. Першим Президентом ВУАН був академик [В.І.]Вернадський, обраний 27 листопаду 1918 року (прот[окол] Сп[ільного] зібрання №1) і затверджений гетьманом 8 грудня 1918 року (прот[окол] Сп[ільного] зібрання №3), тоді ж було обрано і затверджено Неодмінним секретарем акад. [А.Ю.]Кримського. Але вже 5 липня 1919 р. на зборах Спільного зібрання головує Віце-президент [Д.І.]Багалій, а акад. [В.І.]Вернадський невідомо куди подався. За часів деникинщини Спільне зібрання збирати було заборонено, тому протоколів від №37 по №42 зовсім немає, але

5 січня 1920 року Президентом вже числиться О.[І.]Левицький, невідомо коли вибраний і невідомо ким затверджений. Він головує до 18 липня 1921 року, але жодних матеріялів ні в протоколах Спільного зібрання, ні в матеріялах [В]УАН про те, що ця Президія була представлена на затвердження НКО і була НКО затверджена - немає. 18 липня 1921 року замість [О.І.]Левицького обирають Президентом [М.П.]Василенка, а 17 жовтня 1921 року, уже після заведення нового статуту Академії, переводять переобрання всієї Президії і вибирають знову Президентом [М.П.]Василенка, Віце-[президентом] - [В.І.]Липського, Секретарем - [А.Ю.]Кримського. Розпорядженням Наркомосу від 1922 року (прот[окол] Спільн[ого] зібр[ання] №133) Президію не було затверджено, і тому на слідуючому засіданні (прот[окол] №134 1922 року, березень) було знов переобрано Віце-президентом академика [В.І.]Липського, Секретарем - [А.Ю.]Кримського, на члена Управи - акад. [А.М.]Лободу, а протоколом №137 1922 р. обрано на Президента акад. О.[І.]Левицького, а через декілька тижнів, з нагоди смерти Президента О.[І.]Левицького, було обрано на Президента академика [В.І.]Липського (прот[окол] №142). Ніяких матеріялів ні в самій Академії, ні в НКО про затвердження цієї Президії не знайдено. Ця Президія, таким чином, існувала до 23 лютого [19]25 року, коли в зв'язку з закінченням строку восьмирічного* існування Академії, а також напередодні нового статуту було поставлено питання про переобрання Президії. Як удалося вияснити в Академії, Президія була вся цілком забалотована, але в протоколі Спільного зібрання №212 від [19]25 р. про це забалотування нічого не сказано; як виявилося після забалотування, Президія стара поставила питання про довір'я і вийшла з засідання. Коли ж це довір'я до членів Президії персонально, як це зазначено в протоколі, було більшістю голосів ухвалено, то Президія вважала, що це є скасування перевиборів і знову приступила до роботи. Таким тактичним маневром було скасовано забалотування Президії. Цей момент також в матеріялах НКО не відбився і, таким чином, існуюча Президія Академії остається непереобраною від [19]22 року аж до сьогоднішнього дня, і жодних актів в НКО не затверджено. На тому ж засіданні академик [А.Ю.]Кримський аргументував потребу висловлення собі довір'я тим, «що він переконаний комуніст і, не вважаючи на все бажання його, академика [А.Ю.]Кримського, іти соборно зі всіма до спільної всім, однаково дорогої наукової мети, мабуть, у декого з академиків може виникнути побоювання, що думки і настрої академика А.Ю.Кримського могли би, часом, піти врозріз з думками й настроями инших академиків - людьми аполітичними або безпартійними». «Саме тепер, коли відбувається реформа Академії в дусі совєтизації, акад. А.Ю.Кримський мусить точно знати, яка частина академиків довіряє секретарювати під цю відповідальну пору, й яка частина не довіряє». Таким чином, певним моральним терором і спекуляцією «на совєтизації» і «комунізації» своїй академик [А.Ю.]Кримський рятував стан свого посідання яко Секретаря в Академії.

3. Ніяким актом, ні Наркомосу, ні самої Академії, Президія не була перетворена в Управу, бо і формальних причин для цього не було, і фактично робота дальшої Управи не могла бути ототожнена з роботою Президії.

4. Неправильне є твердження Секретаря А.Ю.Кримського про те, що Президія і Управа - це те ж саме, і що Президія мала два рода засідань - організаційного і господарчого характеру, бо не існували зовсім які-небудь

* Так у документі.

протоколи окремих засідань Президії або протоколи окремих організаційних засідань Президії.

5. Немає жодного положення, затвердженого НКО про права, компетенції і обов'язки Управи, так само, як немає жодного плану роботи Управи, виробленого нею і представленого до НКО.

6. Отже, слід констатувати, що: а) Управа ніяким розпорядженням Наркомосу не була затверджена як установа керуюча Академії; б) забрала фактично і самовільно в свої руки всю владу в Академії наук; в) на чолі цієї керуючої установи в Академії став четвертий член Президії, який після [А.М.]Лободи, обраного в [19]21 році і так само не затвердженого НКО, став обраний в 1923 році С.О.Єфремов, так само не затверджений НКО.

Г. Обрання академиків

Одним з найважливіших питань, що стояло перед ВУАН, було питання про склад ВУАН, про те, щоби обсягнути організаційним колом ВУАН всіх тих українських наукових робітників, що їх було під час царату відсунено від академичної діяльности, що їх не було припущено досягнути академичного оформлення наукової діяльности.

Таким робом, перед ВУАН повстало партійне завдання:

а) Притягнути до свого складу і до участи в ВУАН робітників, що студіювали українську історію, українську мову і економіку тощо як галузь науки, найбільше занедбану і найбільш у своїому науковому розвиткові перешкоджену царською владою; притягнути до роботи ВУАН так з-поміж наукових українських робітників, як і з-поміж наукових діячів російських та інших.

б) Притягнути до роботи ВУАН робітників України з инших галузів наукової роботи, маючи на увазі, що царат стремів* до знесилення наукового процесу на Україні і став перешкодою науковій діяльности на Україні взагалі.

в) Притягнути до роботи ВУАН всіх найвидатніших наукових робітників, що творять нові наукові шляхи взагалі, що виявили наукові досягнення, найважливіші для процесу соціялістичного переборення природи і, зокрема, що мають найбільше значіння для соціялістичного перебудовання України, для оволодіння трудящого люду всіми її природніми багатствами. Таким робом, щодо складу перед ВУАН знов-таки повстало потрійне завдання, а саме: охоплюючи всі наявні, витворені попереднім процесом наукові сили, притягнути до співпраці ВУАН наукові сили з радянських республік та з-за кордону, а водночас підтягувати нові наукові сили, що працюють на радянських підвалах суспільства.

Характеризуючи, отже, на підставі обслідування наслідків тої важливішої діяльности ВУАН, щодо обсягнення наукових сил ВУАН треба зазначити слідуюче:

1. Щодо організаційного питання:

а) Ні порядок висунення, ні обговорення, ні представлення на затвердження нововисунених академиків ВУАН ні разу не був обговорений і не був представлений на затвердження НКО, в порушення арт[икулу] статуту ВУАН.

б) Усі вибори кандидатів до ВУАН, що досі відбувалися, проходили поза межами широкої громадської уваги, ні разу не відбулося широке прилюдне обговорення наукових досягнень нововисунених кандидатів; ні разу

---

* Тут: «прагнув».

не було у творах ВУАН чи инших виданнях вміщено загальних сумарних висновків з приводу наукової діяльности нововисунених кандидатів; ні разу не було дано можливости суспільній думці українського наукового громадянства подати свої міркування з приводу наукової вартости тих чи инших творів, тих чи инших нововисунених кандидатів на члени Академії.

в) Коло уваги ВУАН при виборі кандидатів (крім кандидатів з-поза меж України) було майже цілковито обмежено круговидом старих, так зван[их] українських діячів, себто вузьким колом обізнаних до революції як знавців в «українській справі» - але більш молоді, або навіть і не молоді, але до революції не визнані українським науково-громадянським колом наукові діячі і, тим паче, молодші наукові діячі, не взираючи на їхню післяреволюційну наукову діяльність, були, як правило, залишені поза межами виборної уваги ВУАН при намічуванні кандидатів.

г) Ні жоден одібраний ВУАН кандидат на члена ВУАН не був ніяким формальним актом ВУАН представлений, згідно зі статутом ВУАН, на затвердження НКО; ні жоден такий кандидат не мав такого, передбаченого статутом ВУАН, затвердження Наркомосом; єдиним приводом для формально-законного існування штатного складу ВУАН це [є] те, що Президія ВУАН приймала відпуск коштів на штатні посади ВУАН - але формального затвердження Наркомосом, згідно статуту ВУАН, складу ВУАН ще немає і тепер це питання має бути остаточно розглянено НКО.

2. Щодо охоплення складом ВУАН усіх видатніших наукових сил. Тут ВУАН піш[ла] двома шляхами:

а) Щодо постійно у Київі перебуваючого складу академиків: ВУАН не притягну[ла] значної частини старих українських наукових діячів, а також і молодших наукових робітників, що висунулися до і після революції.

ВУАН скла[ла] умови, що фактично були перешкодою для висунення і розвинення видатніших молодих наукових діячів, що вже зарекомендували себе науковими працями, навіть не припускаючи їх до виявлення їх катедр і установ ВУАН, і тим складено атмосферу відсутности активности і почуття гідности наукових сил, незасвідчених академичним званням.

Не було прийнято ВУАН заходів для притягнення на постійну, штатну академичну діяльність українських наукових діячів з-поза Київа і, тим паче, з-поза меж Радянського Союзу, що не забезпечувало природньому процесові скупчення в наукових центрах України найвидатніших українських наукових сил з усіх українських земель. Зокрема, занедбано притягнення українських наукових сил із-за кордону, не звернено відповідної уваги до притягнення наукових сил Галичини і цілої Західньої України, з Закарпатської України, з Буковини, Бессарабії, Кубані та инших українських земель СРСР.

б) Щодо притягнення до співпраці до ВУАН наукових робітників УСРР не української національности: щодо наукової діяльности на Україні, що її царат стремів призвести до ступеня другорядного і провінційного взагалі, ВУАН не прийма[ла] заходів до охоплення, до підтягнення до співпраці ВУАН усіх видатних сил УСРР, для притягнення їх для загальних завдань співпраці, утворенню цілого українського наукового процесу.

ВУАН залишила поза межами своєї уваги навіть уваги в формі рецензій та висновків у виданій ВУАН пресі, всієї великої, все більше поширюваної галузі діяльности громадських Наукових товариств та організацій.

ВУАН не звертала ніякісінької уваги до наукової діяльности робітників з національних меншостей УСРР, навіть можна зазначити досить уперту

протидіяльність багатьох членів ВУАН, проти єдиної нацменівської наукової інституції, що була введена до складу ВУАН, проти Катедри єврейської культури.

в) Щодо наукової кваліфікації висунених в члени ВУАН кандидатів: ВУАН ні разу не виносила мотивованої постанови з пропозицією про надання тому чи иншому діячеві звання «академика» на підставі його наукової роботи; також ні разу не було ВУАН представлено на підставі посилок на наукову діяльність кандидатур на члени ВУАН. Всі кандидатури, висувані ВУАН дотепер, мали загальний характер, не будучи мотивовані, угрунтовані, підставлені, що доводило до унеможливлення якої-небудь суспільної громадської контролі над цією галуззю роботи ВУАН.

Серед висунених ВУАН кандидатів на члени ВУАН є досить значна кількість діячів, що їх наукова діяльність цілковито зв'язана зі старим дореволюційним укладом і з інтересами дореволюційних суспільних формацій, що виходять з передточок зруйнованої пролетарською революцією псевдонауки, церковної історії, майнового права тощо.

г) Щодо національного складу кандидатів до ВУАН, то ВУАН фактично виходила з переданого постановами гетьманського уряду завдання схопити*, відсовуючи від своєї уваги значну кількість українських наукових діячів, вихованих до революції, але українським науковим громадянством не визнаних, а притягнути до ВУАН за гетьманськими постановами значну кількість російських учених, що тоді протиставляли себе Радянській Росії, і ВУАН притягнула до свого складу значну кількість кандитатів не лише кваліфікованих визначних наукових робітників з терену України й поза її меж, але також і молодших вчених, що себе науковою діяльністю не зарекомендували, але, навпаки, своєю попередньою політикою і науковою діяльністю зарекомендували себе як противники українського культурного і національного руху (як [В.Е.]Грабар тощо), причому ВУАН ніколи не подавала мотивованого обгрунтування при[й]нятого нею вибору. Завдяки чому складалась загальна опінія**, буцімто керовничий склад ВУАН розраховує на закріплення постійного складу ВУАН, притягуючи до свого широкого складу з-поза меж Київа учених незалежно від порівняльного ступеня їх наукової кваліфікації і їх порівняльного значіння для українського наукового й культурного процесу, щоб тим закріплювати наявний науково-політичний напрямок і рівень української науки у ВУАН.

Занедбання притягнення усіх українських сил виявилося, наприклад, у тому, що:

в теперішньому більш-менш постійному складі Спільного зібрання ВУАН українських учених притягнено ледве чи на 1-2 голоси більше половини;

занадто мало звернено уваги до притягнення робітників в галузі природничо-технічних наук. Тим фактично закріплено старий, складений дореволюційним режимом поміщиків і капіталістів стан української науки, що її штучно було від усього обсягу питань природи й суспільства відтягнено до вузького кола питань «суто українських», питань мовних, етнографічних тощо.

д) Щодо зв'язку з загальним планом культурно-господарської діяльности країни: усі плани творчої діяльности української держави було полишено поза межами уваги ВУАН, - так, зокрема, щодо притягнення до

---

* Так у документі. Можливо, «обминути», «обійти» або ж «спихнути».

** Від англ. opinion - громадська думка на рівні стереотипу.

співпраці у ВУАН робітників тої наукової галузі державного планування. Не було притягнено до співпраці ВУАН робітників наукового планування господарчого та культурного будівництва України: навпаки, всі намічування кандидатів наче передбачали звернення уваги до попередніх часів розвитку українського народу і відвернення уваги від часів, коли повставали її теперішні соціяльні й історичні чинники.

Те ж [саме] виявилося, зокрема, у висуненню кандидатур ріжних академичних діячів, що приймали участь у керівничих органах антирадянських урядів і партій, навіть иноді без узгляднення* дійсного значіння їх наукових творів, а зокрема т[е] [саме] виявилося останніми роками у висуненню кандидатур до ВУАН представників старої реакційної професури бувшого університету св. Володимира.

3. Отже, приймаючи це до уваги, перед Наркомосом стоїть у всю височинь питання грунтовного підходу до виставлених до ВУАН кандидатур з всебічною перевіркою їх з точки зору наукової цінности - як і їх соціяльно-політичної вартости, так із точки зору забезпечення для ВУАН можливости виконання її завдань [щодо] дійсного представництва цілої української науки і її участи [в] українському культурному процесові.

Е. Щодо Відділів ВУАН

[1.] Академія наук поділяється на 3 Відділи: Історико-філологичний (або «Перший відділ»), Фізико-математичний (або «Другий відділ») та Соціяльно-економичний (або «Третій відділ»). Жодного положення, затвердженого НКО або самою Академією, про права, обов'язки та функції Відділ не має.

2. Фактично кожен Відділ складається лише з дійсних академиків, що проходять по даному Відділу, причому участь в роботі Відділів переводять лише ті академики, що перебувають в місті Київі.

3. Ні члени-кореспонденти, ні директори установ, ні керівники комісій на засіданнях Відділу прав[а] присутности і голосу не мають.

4. На чолі Відділу стоїть голова і секретар Відділу, які складають президію Відділу, яка і розв'язує справи про те, які поставити доповіді або справи на розв'язання Відділу.

5. Як виявилося з засідань з Відділами, Відділи не мають своїх планів розгортання наукової роботи, як так само не керують, поскільки це можливо, роботою окремих академиків, ні установ і комісій, що є при Відділах.

6. Відділи поділяються на секції, катедри, комісії, кабінети, інститути, лабораторії і т.п. Ніякої певної уніфікації цих самих установ в Академії немає.

7. Якогось положення про роботу цих самих секцій чи установ у Відділах тих немає, за винятком тих установ, що існують на окремих бюджетах та окремих статутах (наприклад, музеї, комітети).

8. Організація комісій обмежується лише постановами Відділу і лише в окремих випадках буває їх затвердження на Спільному зібранні. Ніякого плана розгортання цих комісій у Відділах тих немає.

9. Взаємовідношення між Відділами, Управою та Спільним зібранням також не встановлені. Практика ж роботи Відділів збудована відповідно того статуту [19]18 року.

10. Президії Відділів, як також керівники комісій, катедр та инш., вибираються на зборах Відділу і ніким не затверджуються. Президії Відділ[ів]

* Тут: без врахування.

приймаються до уваги (до відому) Спільн[ого] зібрання, а керівники комісій, секцій і т.п. приймаються до відома Управою, яка і виносить постанову про оплату їх роботи.

11. При Відділах в складі їх комісій працює численний штат наукових співробітників, які поділяються на штатних постійних, [постійних] нештатних і непостійних [нештатних], якихось принципів для обрання наукових співробітників також не установлено, обрання їх переводиться за пропозицією керівника комісії на зборах Відділу без жодної участи в цій справі з боку инших наукових співробітників.

12. Під категорію наукових співробітників, перелічуваних в попередньому пункті, входять різноманітні категорії від уже досвідчених і кваліфікованих співробітників до таких, як виявилося з обслідування, які переводять науково-технічну роботу (заповнення карток тощо).

13. Юридичне й матеріяльне становище наукових співробітників абсолютно безправне, бо ні прав[а] присутности, ні прав[а] голосу вони в Відділах не мають, а значна кількість наукових співробітників, особливо нештатних, одержує платню за рахунок коштів науково-операційних і жодними правовими нормами (скажемо, профспілкою) не захищаються.

14. Існує при Відділах і при Академії іще низка установ, яких формальне відношення до Академії також не визначено. Наприклад, Історична секція, як організація колишнього Українського Наукового Т[оварист]ва, яке злилося з Академією наук в 1921 році, існує в порядку громадської організації при ВУАН, маючи членство, своє бюро і т.инш. Инші установи, як Музей антропології та етнографії, існує чомусь при Спільному зібранні, коли його скоріше треба було прилучити частково до Другого відділу, частково до Першого, а Український археологічний комітет існує при Спільному зібранні, в той час як компетенція його цілковито в межах роботи Першого відділу. Крім того при Спільному зібранні ще є співробітники для окремих доручень, роботу яких комісії не вдалося виявити.

15. Робота в Академії, особливо в комісіях, переводиться таким чином, що її не завжди можна найти на місці*, а за словами деяких співробітників, є частина співробітників, яких зовсім не видно в Академії і які з'являються за одержанням платні. Є співробітники, про існування яких не знають навіть керівники Відділів чи комісій.

Господарчі справи ВУАН

1. Всіма адміністративно-господарчими справами ВУАН відала Управа на чолі з акад. [С.О.]Єфремовим та в складі членів: академиків - [В.І.]Липського і [А.Ю.]Кримського при секретарі [Г.А.]Іванцеві. За статутом ВУАН ці функції покладаються на Президію ВУАН, якої юридично за весь час існування Академії не було, бо немає жодного протокола її засідань. Натомісць всі функції Президії Академії виконував незаконний орган - Управа, де весь час головував не Президент, як то належало б в роботі Президії, а Віце-президент - акад. [С.О.]Єфремов.

2. Знайдено в протоколах Управи (пр[о]т[окол] №45, 26 червня [19]26 р.) такий факт, коли Управа в повному складі від'їзжала в відпустку, залишаючи замісць себе всіх трьох нових членів без жодних на те санкцій з боку вищих керуючих органів, хоч би тих же Спільних зборів.

3. Управа має свою власну канцелярію, через яку проводить свою роботу.

---

* Тут: простежити.

4. Бюджет ВУАН з року на рік значно зростає; так, в 1925 -[19]26 р. він визначався в сумі 395223 крб., а в 1926-[19]27 р. - в сумі 641729 крб.

5. Управа збирала матеріяли до бюджету з перевірених установ, але остаточно складала проект бюджету без погодження не тільки з цими установами, але навіть і з окремими академиками та МК.

6. У ВУАН існують штати, до яких увіходять співробітники трьох категорій: постійні штатні, постійні нештатні і непостійні нештатні, причому співробітники останніх двох категорій оплачуються з операційно-наукових коштів ВУАН.

7. Розподіл науково-операційних коштів провадиться Управою ВУАН між окремими установами Академії на рік, але поза цим розподілом залишається ще великий резерв, який Управа розподіляє поміж цими установами протягом року за своїм узглядненням*.

8. Розподіл науково-операційних коштів між окремими Відділами занадто нерівномірний, а саме: на І Відділ - 35 проц., ІІ - 30 проц., ІІІ - 20 проц. та на установи при Спільному зібранні, до яких стосуються головним чином організації типу І Відділу - 15 проц.

9. Фактичним розподілом коштів з використанням резервного фонду цілком підтверджує[ться] це відсоткове співвідношення в розподілі науково-операційних сум між Відділами, а саме, в 1926-[19]27 бюдж[етному] році одержано на науково-операційні кошти: І Відділом - 28304 крб. 44 коп; ІІ Відділом - 19077 крб. 36 коп; ІІІ Відділ[ом] - 6734 крб., установами при Спільному зібранні ВУАН - 22885 крб. 49 коп. (Звідсіль треба вирахувати 5761 [крб.] 49 [коп.] на видатки на Маркс[истсько]-ленін[ську] катедру, Катедр[у] євр[ейської] культури та на загальні потреби ВУАН, рахуючи, таким чином, за установами при Спільному зібранні витрату лише 17129 крб.)

10. Розподіл науково-операційних коштів між окремими установами ВУАН провадиться Управою за її власним бажанням без порозуміння з зацікавленими в цім особами та організаціями, причому майже всі ці резервні кошти використано на оплату підрядної праці позаштатних співробітників ВУАН.

11. Розподіл сум на науково-операційні видатки в межах окремих Відділів провадився без певного об'єктивного підходу, бо віддавалася перевага певним установам і особам без об'єктивної для того потреби.

12. В Першому відділі в 1926-[19]28 бюдж[етних] р[оках] найбільші суми перепали на долю Ін[ституту]ту укр[аїнської] наук[ової] мови - 1275 [крб.], Істор[ично]-філ[ологічної] к[атед]ри - 2208 крб. 95 коп., К[атед]рі укр[аїнського] мистецтва - 2700 [крб.], Комісії наук[ово]-педагогичній - 1200 [крб.], К[атед]рі історії України - 9000 крб. 94 коп. (на всі 10 ком[ісій]), Комісії етнограф[ічно]-фол[ьклорній] - 1894 крб. 70 коп., Комісії укр[аїнського] письм[енства] та Ленінгр[адському] т[оварист]ву дослід[ників] укр[аїнської] істор[ії], письм[енства] і мови - 1150 [крб.]. На ІІ Відділі: Ін[ституту]т техн[ічної] механіки - 4424 [крб.] 47 [коп.], Ботан[ічний] кабін[ет] - 1455 крб., Зоолог[ічний] музей - 3450 [крб.], Геолог[ічний] ін[ституту]т - 2700 [крб.], Геолог[ічний] каб[інет] - 1775 [крб.]. На ІІІ Відділі: Ком[ісія] звичаєвого права - 1680 крб., Ком[ісія] західньо-руськ[ого] права - 1038 [крб.], Демо[графічний] ін[ституту]т - 1816 [крб.]. Установам при Спільному зібранні: Муз[ей] антропології - 2065 [крб.], етно[графії] - 1675 [крб.], Археол[огічний] ком[ітет] - 1650 [крб.]. Редакц[ійно]-видавнич[а] ком[ісія] - 7434 крб.

---

* Тут: на свій розсуд.

Розподіл сум на самому І Відділі ішов теж по лінії забезпечення, виходячи із міркування групового характеру.

Наукова робота ВУАН

1. Наукова робота ВУАН виявляється по лінії роботи Відділу з наукових видань, командировок, доповідів на Відділах, участи на з'їздах і т.п.

2. Охоплюючи розвиток наукових дисциплін в межах всієї [В]УАН, слід сконстатувати недостатню розвиненість Другого відділу, Фізико-математичного. В той час, як лінія партії і робота НКО робить наголос зараз на розвинення фізико-математичних наук, так практичних, як і теоретичних, ВУАН - в своїй роботі як щодо кількости питань цього Відділу, розглянених Спільним зібранням, так і до розподілу коштів, відводу помешкань, кількости штатних посад і т.п.* Отже, лінія і увага ВУАН серед ріжних галузів наукової діяльности була, передовсім, скерована не по тій лінії, що по ній іде суспільно-господарчий розвиток України, куди спрямована загальна увага уряду і НКО. Слід також зазначити непритягнення відповідної кількости українських наукових робітників до роботи в цьому Відділі.

3. В галузі наук історико-філологічних треба відзначити широкі заходи ВУАН щодо вивчення української мови і організаційний розвиток історії України, слід відзначити розвиток роботи над студіюванням української наукової мови, що потребує ще дальшої уваги ВУАН для забезпечення всієї історичної і мовної бази українського культурного процесу.

Водночас треба зазначити, що справа українського письменствознавства ще потрібує збільшеної уваги, наукового студіювання української літератури, що стоїть ще на перших щаблях свого розвитку і здебільшого просякнен[а] напрямками, що їх політичне значіння викликає великий сумнів: наукове студіювання української літератури часто-густо замінено чисто публіцістичним підходом до літературних справ, причому та публіцістична праця здебільшого не йде в річищу творення української радянської культури, а навпаки, виходить з противоставлення себе їй, межуючи иноді навіть із закордонними українськими фашистівськими поглядами в справі української культури. Треба також зазначити перехід від наукового до чисто публіцістичного, суто політичного відношення до питань української культури в так званих літературних дискусіях, влаштованих при ВУАН. Особливо треба підкреслити, що наукові результати тої подвійної роботи майже зовсім відсутні.

Недостатньо розвинута і не має значних результатів робота по дослідженню мистецтвознавства при ВУАН; зовсім майже відсутнє вивчення культур національних меншостей на Україні та сусідніх слов'янських та инших народів.

4. Серед інститутів фактично Першого відділу, що рахуються, одначе, при Спільному зібранні, треба зазначити і Український археологічний комітет, що фактично всю свою діяльність зосередив на протиставлення себе Укрнауці НКО в керованні музеями, археологічними експедиціями, взагалі організаційними справами тощо. Це призвело до зменшення наукового обсягу археологічного дослідження і навіть призвело відволікання [В]УАН від наукової діяльности до суто політичних виступів (наприклад, постанова [В]УАН про бойкот Музею ім. Шевченка).

5. На Другому відділі [В]УАН треба зазначити вже досить широко по-

---

* Підкреслено в документі. Так побудоване речення.

ширену роботу в математичній галузі, а також і в галузі хемічних наук, хоча їх майже зовсім не забезпечено приміщенням і обладнанням. Щодо ботанічних наук, то констатуючи їх загальний високий рівень у ВУАН, треба зазначити, що поруч [з] вже розвиненим і забезпеченим Ботанічним садом акад. [О.В.]Фоміна, є ще Акліматизаційний сад академика [М.Ф.]Кащенка, що вже дав достатні наслідки своєї роботи, але ще достатньо не забезпечений, в той час як існуючий при Академії Ботанічний сад акад. [В.І.]Липського не розвинув ще своєї роботи і навіть не забезпечений окремою земельною площею. Щодо сільськогосподарчих наук, то досі вони були майже цілковито поза межами ВУАН, і досить значні і видатні українські сили з цих галузів примушені були скупчуватися навколо науково-дослідчих катедр та инших інституцій поза межами ВУАН.

Робота в галузі медичних наук стояла досі майже цілковито поза межами уваги ВУАН.

6. Щодо праці Третього, соціяльно-економічного, відділу ВУАН треба зазначити загальну недорозвиненість цього Відділу. Як правило, всі майже його роботи виходять з точки зору старого права дореволюційного напрямку і цілковито не зв'язані з новою марксівською соціологією, з радянською економікою та з радянським правом.

В цілому в працях Академії наук засвоєння марксівської ідеології майже непомітно. Висвітлення явищ, як по лінії природи, так і життя людей, іде з точки зору ідеологічно-буржуазної не діялектично-матеріялістичної, а в галузі соціяльно-економічних наук по лінії теорії буржуазних економистів.

7. При розвиткові наукової роботи ВУАН не має точної встановленої і затвердженої НКО кількости катедр на Відділах. Відкриття нових катедр або комісій ніким не апробується і часто-густо вони розгортаються уже для раніш обраних академиків (наприклад, Візантологічна комісія академика [Ф.І.]Міщенка).

8. Наукове видавництво ведеться безпланово, і по заявах керівників Відділів вони не знають напевно, скільки їм буде відпущено на видавництво Управою і в яку чергу їх буде поставлено. Загальноакадемичного органу ніякого немає ні адміністративного, ні наукового, а видаються записки Відділів та зрідка окремі монографії. Авторський гонорар зовсім не виплачується. Значна частина коштів витрачається на переклади з російської мови на українську, бо значна кількість академиків українською мовою не пише.

9. Наукові видання та розподіл на їх коштів, так само як і розподіл наукових командировок, теж не виходе з якої-будь принципової установки в роботі Академії, а лише з тої ж групової політики, яку вела Управа Академії.

10. Ніякого контролю переведення наукової роботи окремих академиків та наукових співробітників в Академії не існує, справа іде в залежности від бажання окремих осіб; на протязі останніх років деякими з робітників Академії не проведено жодної роботи і не надруковано ні одної значної праці, ба навіть жодної статті.

11. Характер виборів на кандидатів до членів ВУАН, політика, переведена керівничою групою в цьому відношенні зі зосередженням головнішої уваги наукової діяльности ВУАН на питаннях, так би мовити, суто українсько-національних, не вжиття всіх засобів для розвинення наук, що мають найбільший зв'язок з творчим господарчим процесом Української Республіки, все це фактично призвело ВУАН до ступеня якоїсь провінціяль-

ної Академії, звузило її значіння у розвиткові науки взагалі і зменшило її ролю в цілому українському процесові.

12. Все це повинно поставити перед українським урядом ребром питання про те, щоби вжити всіх, законами Радянської Республіки передбачених, заходів для забезпечення ВУАН від засмічення її роботи дріб'язковими питаннями, сварками та зовсім од наукової праці сторонніми суперечками, і на підставі радянського статуту ВУАН, його дал[ьшому] поліп[шенні], удосконаленні, забезпечити ВУАН дійсну можливість, відштовхнувши геть всякі претензії окремих осіб чи груп на керівництво і звуження роботи ВУАН, щоб ВУАН могла стати тим, що вона повинна бути: науковим осередком цілої науки Радянської України, що, скупчивши круг себе всі вихована історією і створені життям висококваліфіковані наукові сили у зв'язку з цілою системою наукової діяльности Радянського Союзу і використовуючи всі досягнення всесвітньої науки, давала б нові наукові надбання для творчого соціялістичного процесу нашої країни і для розвитку нашої науки.

Політичні висновки

Аналізуючи матеріяли організаційно-господарчого, наукового і політичного характеру з роботи ВУАН, слід прийти до таких політичних висновків:

1. Створена в умовах гетьманського режиму, ВУАН з початку свого існування стала і залишилася і досі притулком і осередком консолідації, з одного боку - збанкрутованих соціяльно груп української буржуазно-націоналістичної інтелігенції (передовсім есерів), з другого боку - кадетсько-монархічних кіл, російських та реакційних кіл бувшої університетської професури.

2. З перших років існування ВУАН радвлада ставила своїм завданням забезпечення наукової діяльности робітників науки, і передовсім ВУАН, забезпечення їх всіма можливими під той час матеріяльними ресурсами, установлюючи так звані академичні пайки, провадячи для вчених і, зокрема, для членів ВУАН найліпше, в декілька разів більше, в порівненні з Червоною Армією і з иншими робітниками Республіки, матеріяльне, продуктивне* тощо забезпечення, бронюючи [по]мешкання для ВУАН і для її членів, вживаючи всіх заходів для забезпечення їх наукової діяльности....** Але повз всі турботи радвлади по забезпеченню діяльности ВУАН, склад членів ВУАН та їх суспільно-політичний напрямок приводили до того, зокрема при недостатній увазі НКО до цієї справи, - що ВУАН фактично була предоставлена сама собі й розвивалася своїми власними шляхами.

3. Ці власні шляхи полягали в тому, що Академія підбирала свій склад шляхом самоеманації***, ховаючись за статутом, використовуючи форми академичного статуту.

4. Роки 1921-[19]25 полягали в зміцненню матеріяльної та організаційної бази Академії. Установлювалися штати, ставки, поширювалася матеріяльна база і разом з цим йшла консолідація і зміцнення керуючої верхівки - Президії, причому згодом поруч з Президією виникла непередбачена радянським статутом Управа ВУАН, але яка мається під назвою «Правління» в гетьманському статуті.

5. До консолідації сил і реакційних настроїв, як українських, так і російських, треба однести передусім той факт, що чимала частина реакцій-

* Тут: забезпечення продуктами харчування.

** Крапки в документі.

*** Витікання (*лат.*).

ної професури бувш[ого] Київського університету св. Володимира перейшла до Академії, утворивши там міцне і досить численне ядро, яке зберігається і зміцнюється досі.

6. З другого боку, консолідації цих сил сприяло і те, що в 1921 році було злито в ВУАН Українське наукове т[оварист]во, що було в Київі і об'єднувало націоналістично-демократичні елементи. Це злиття не дало бажаних результатів («влиття свіжих сил»), бо було розсовано і перетворено Академією, яка не пустила цих молодих вчених до керуючих органів Академії.

7. З поверненням в 1924 році з-за кордону [М.С.]Грушевського і вступу його до Академії, в ВУАН виявилася инша течія, що будучи по своїому соціяльно-політичному сенсу також в дійсности нерадянською і будучи виявом українського «демократичного» й «соціялістичного» націоналізму, протиставила себе керуючому в Академії блоку російських монархічних та українсько-буржуазних націоналістичних елементів. Все дальше життя ВУАН з того часу проходить під ознакою співвідносин і боротьби тих двох течій в ВУАН. З одного боку, української національно-соціялістичної демократичної течії [М.С.]Грушевського, що розраховує на вплив і притягнення до себе організованої уваги кіл дрібної міської української міщанської інтелігенції та нових сил дрібнобуржуазного селянського куркульства під напіврадянськими гаслами самостійної, незалежної, соціялістичної тощо України, а з другого боку - розрахованої, передовсім, на групи селянської куркульської буржуазії й старої української буржуазної інтелігенції - група [С.О.]Єфремова - [А.Ю.]Кримського, що, йдучи під гаслами чисто буржуазної української державности, з одного боку, веде лінію фактичного, а иноді і формального зв'язку з закордонною буржуазною українською контрреволюцією, західно-українським УНДО та західно-українським фашизмом, а з другого боку - вступає в блок з російською скритою, а частогусто й досить одкритою антирадянською буржуазною інтелігенцією та її угрупуваннями, так на Україні, як і в Росії, що відповідає складеному останніми часами за кордоном блоку російських і українських еміграцських контрреволюційних сил.

8. За ці два роки розгорнулася і за останні місяці загострилася боротьба поміж двома основними групами: [С.О.]Єфремова - [А.Ю.]Кримського, з одного боку, і [М.С.]Грушевського - [П.А.]Тутковського, з другого боку. Це єсть боротьба за вплив і за змогу використати зручну академичну форму для організації своїх сил.

9. Ювілей [М.С.]Грушевського, ювілей [М.О.]Максимовича, запрошення галицьких і своїх однодумців ([К.Й.]Студинського і инш.) - були спробами смотру і організації своїх сил з боку [М.С.]Грушевського; холодне відношення до ювілею [М.С.]Грушевського, ювілей [Д.І.]Багалія в піку [М.С.]Грушевському - це відповідь групи [С.О.]Єфремова - [А.Ю.]Кримського на заходи [М.С.]Грушевського. Разом з цим, веде група [С.О.] Єфремова - [А.Ю.]Кримського зміцнення своєї організаційної і керуючої ролі в Академії - і по лінії Всесоюзної Академії, а також і по лінії російських кіл. Обрання [О.П.]Карпінського, [С.Ф.]Ольденбурга, [В.А.]Стеклова та инш. академиками ВУАН, приєднання цілої низки старої університетської професури до Академії - створює єдиний і міцний блок українсько-буржуазно-національних кіл з кадетсько-правими (включно до монархістів) під керівництвом української групи [С.О.]Єфремова - [А.Ю.]Кримського*.

10. Ця консолідована група та її верхівка зараз виступає в Академії як

* Підкреслено в документі.

самовласна диктаторська група, яка безпощадно громить всіх, хто їй не хоче підлягати. Вся система одгорожування від НКО (невиконання статуту, непредставлення затвердження в НКО кандидатів в академики, ненадіслання протоколів), замкнутість Спільного зібрання, ліквідація Президії, перехід влади до Управи, система закритого вибору академиків, система вибору співробітників, положення співробітників, які не мають жодних прав, система розподілу коштів відповідно до інтересів своєї групи, економічне пригнічення опозиційних Управі сил - створили в Академії атмосферу диктатури, деспотизму, надзвичайної задушливости, затхлости і інтриганства.

11. Боротьба груп [М.С.]Грушевського - [П.А.]Тутковського та стремління і самій до влади зустріли від групи [С.О.]Єфремова гострий відпор, який в грудні місяці 1927 року дійшов кульмінаційного пункту. Давління українських академичних і націоналістичних кіл з-поза Київу, так із Москви і Ленінграду, як також і із-за кордону УСРР, під час тої групової боротьби всередині Академії мало своїм завданням уникнути тої боротьби, довести ці групировки до примирення на єдиному й спільному їх протиставленню радвладі, на складанні єдиного, по суті, контрреволюційного українського націоналістичного фронту проти радвлади на терені ВУАН.

Невизначена, нерішуча і, фактично, безпринципова лінія, що її до останніх часів провадив НКО щодо ВУАН, фактично допомагала тій груповій боротьбі і давала їй можливість закріпитися і оформитися, фактично складаючи лінію повної відсутности керівництва з боку державного органу радянської влади в галузі освіти - Народнього Комісаріяту освіти щодо ВУАН.

Новий курс Наркомосу, розрахований на забезпечення ВУАН дійсної широкої наукової роботи на грунті радянського статуту ВУАН, і неусунення умов, що сприяли зачатку груповій боротьбі політиканських угруповань, викликав спочатку ще більшу загостреність тої боротьби і потім виявив цілу низку заходів, переведених ВУАН до створення...* зазначеного єдиного антирадянського націоналістичного фронту, але врешті, після дальшого твердого переведення НКО нового курсу, склалися умови для можливого дальшого переходу ВУАН на тверді рейки реальної практичної роботи.

Призначення НКО, за згодою уряду, комісії обслідування під головуванням тов. [Ю.І.]Озерського, що в протилежність попередньому 1925 року, чисто зовнішньому і, навіть, можна сказати, предвзято формальному обслідуванню Наркомосом** ВУАН, яка мала перед собою завдання повного, всебічного і безстороннього обслідування фактичного стану роботи, організації і співвідносин в ВУАН, виявлення всіх хиб, недоліків і суперечностей в роботі ВУАН, складає можливість їх усунення, з їх усуненням і усунення групо[вої] боротьби політиканського характеру в ВУАН.

12. Об'єктивне обслідування комісією тов. [Ю.І.]Озерського виявило, що важливіша сума наукової праці в ВУАН, найбільш значна наукова робота в ній переведена саме тими науковими робітниками ВУАН, що найменше були втягнені в групову боротьбу, найменшу ролю грали в ній і були в ній більше об'єктами тої групової політиканської боротьби, будучи фактично проти неї, але ж стримано виступали проти неї, будучи морально й політично проти борючихся*** груп.

* Крапки в документі.

** Мається на увазі Комісія НК РСІ та НКО УСРР.

*** Так у документі. Див. док. № 52.

Звідси головнішим завданням сучасного менту є забезпечення отих, найбільш далеких політиканським стремлінням груп і елементів ВУАН, що передовсім ставлять своїм завданням чисто й суто наукову роботу.

Таким робом, намічається ставка НКО на широке розвинення наукової діяльности ВУАН, на підсилення дос[і] мало матеріяльно забезпечених галузей науково-природничих, фізичних і матеріяльних*, водночас з дальшим забезпеченням галузей науково-історичних та соціологічних, на притягнення нових [в]же кваліфікованих в науковій діяльности молодих українських наукових сил, як також і видатніших наукових діячів нацменшостей УСРР, а також з инших радянських республік і з-за кордону.

13. Отже, щодо існуючих угрупувань в ВУАН, завданням сучасного менту є боротьба з тим груповим розподілом академиків, боротьба проти гегемонії тих чи инших груп з двох борючихся, неприпущення того, щоб та чи инша група із двох, по суті ворожнечих радвладі угрупувань, могла захопити керівництво ВУАН в свої руки і зробити її плацдармом для дальшої організації сил проти диктатури пролетаріяту.

14. Звідси виникає конча потреба й обов'язковість і відповідальність того завдання і інтересів наукової діяльности ВУАН - висунути принципову наукову ділову діяльність ВУАН, що призводить до ділової наукової кандидатури на керівництво в ВУАН**.

Це означає: по-перше - висунення на керівничу роботу в ВУАН ділових, дійсно наукових, не зв'язаних з груповою боротьбою кандидатур.

По-друге - висвітлення політиканських групових претензій на керівництво ВУАН з боку існуючих угрупувань і передовсім з боку тої групи, що досі тримала на протязі року керівництво Академією в своїх руках, а саме - група [С.О.]Єфремова - [А.Ю.]Кримського.

По-третє - після усунення тих претензій політиканських груп на керівництво, складання умов для одноцільної праці всієї Академії в цілому на науковому терені в рямцях радянського устава, шляхом введення до Президії ВУАН також і наукових робітників з обох борючихся зараз груп, але ж не припускаючи їм можливости захопити керівництво в свої руки і складаючи забезпечення керівництва ВУАН за діловою групою дійсно наукових діячів, що працюватимуть дійсно в радянському річищі.

15. Виявлені матеріяли з усією очевидністю виявляють керуючу групову ролю і диктаторське положення групи [С.О.]Єфремова - [А.Ю.]Кримського, її контрреволюційну лінію роботи (Празький з'їзд УАК, піддержка еміграції, зв'язки з емігрантами, зріст зв'язків з правими колами як на Україні, так і у Всесоюзній Академії і т.п.).

16. Коли [С.О.]Єфремов, являючись принципіяльним ворогом радянської влади, друкуючи і зараз друге видання своєї «Історії українського письменства» за кордоном, не вилазить, одначе, на перший план, то фактичним виконавцем його волі є [А.Ю.]Кримський. З цієї точки його не можна залишати Секретарем ВУАН, але варто використати його в Президії через його науковий авторитет, особливо коли [А.Ю.]Кримського відколоти від [С.О.]Єфремова.

17. Инша справа з [С.О.]Єфремовим, але цього принципіяльного ворога треба усунути за всяку ціну, бо він є центром і політичним «вдохновителем» всієї організації сил. Його треба усунути з Президії, навіть коли б його і переобрали.

---

* Так у документі, ймовірно - «математичних».

** Таке речення в документі.

Пропозиції

На підставі всіх цих висновків комісія вважає необхідним:

1. Приймаючи на увагу:

а) що керуюча верхівка (Управа-Президія) вела неправильну групову лінію в роботі в Академії, чим не утворювала обстановку ділової роботи, створювала грунт для всяких конфліктів і склок;

б) що Управа-Президія одгорожувалась від зв'язків з НКО, утворюючи з Академії самодавліючий організм, одірваний від життя і потреб Радянської Республіки;

в) що Управа направляла зв'язки Академії і зміцнення Академії не по лінії втягнення українських наукових сил, а продовжувала лінію старого первісного, ще гетьманського, ядра Академії, а саме: на союз з реакційними колами російськими і українськими;

г) що Управа не створювала [в] Академії атмосфери колегіяльности роботи та притягнення до ближчої участи в роботі Академії молодих наукових сил, розвитку певної громадськости і демократизму в житті і роботі ВУАН.

Визнати, що Президія зі своєю роботою не справлялась.

2. Перевести в життя намічені НКО заходи, а саме:

а) негайно оголосити термін і порядок перевиборів. Доручити* Укрнауці виробити інструкцію до перевиборів.

б) З огляду на те, що академики ніяким законночинним способом і досі не затверджені, перевести затвердження академиків*.

в) Негайно призначити представників НКО до Ради*, щоби Рада могла на законних підставах працювати.

г) Розробити положення про роботу Ради, президій Відділів* та комісій, передбачивши притягнення до участи в роботі їх представників молодших наукових сил в Академії та академичних установах.

3. Щодо Ради Академії, вважати необхідним перетворити її в дійсний керуючий орган.

4. Зважаючи на поширення роботи Академії, слід поширити склад Президії до 5 чоловік. На одного із членів Президії покласти керування господарчими справами, утворивши при ньому як дорадчий орган Управу Академії, до складу якої ввести представників Відділів та МК. Функції її - планово-господарчі.

5. Вважати необхідним встановити тверду структуру і штати Академії*, кількість катедр, комісій і т.инш. Утворення нових комісій, катедр затверджувати в НКО.

6. Вважати необхідним завести уніфікацію установ Академії*.

7. В справі затвердження керівників катедр, установ, комісій*, а також щодо наукових співробітників Академії, завести загальний порядок, існуючий в науково-дослідчих катедрах та інститутах НКО.

8. Окремі установи Академії*, що виросли в своїй роботі як самостійні наукові установи, як то: музеї, бібліотеки*, перевести на окремий статут*. і коли вони органічно не зв'язані з дослідницькою роботою Академії, виділити їх з системи ВУАН, збільшивши використання їх для культурного обслуговування широких кіл населення, збер[і]гаючи їх науковий характер.

---

* Підкреслено в документі.

9. Щодо бюджету ВУАН* - вважати необхідним складати і затверджувати твердий бюджет кожної установи Академії (комісії, катедри і т.инш.) при складанні бюджету і штатів на дальші роки; не зменшувати темпу росту Першого відділу, головну увагу звернути на розвиток індустріяльно-технічних та хемічних і сільськогосподарчих наук, а також підтягування в бюджеті Соціяльно-економічного відділу.

10. У видавничу справу треба внести плановість і усталеність: кожна комісія, катедра і інші установи повинні твердо знати, який видавничий фонд є в їх розпорядженні.

11. Відмічаючи недостатність бюджету ВУАН, особливо в галузі забезпечення лабораторіями і оборудованням, вважати за необхідне поставити перед державними органами питання про збільшення коштів Академії, особливо на устаткування лабораторій та на будівництво.

12. З метою підвищення авторитету ВУАН, як в межах УСРР і СРСР, так і за кордоном, доручити Укрнауці намітити низку заходів щодо популяризації роботи Академії, як в широких робітничо-селянських масах, так і на науковому терені всесвіту. Зокрема передбачити після перевиборів Президії організацію урочистого річного засідання ВУАН разом з представниками уряду. Також передбачити організацію 10-літнього ювілею Академії, 10-річчя закінчення будівництва Національної Бібліотеки і т.инш.

[Ю.І.]Озерський

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.147, арк.176-194. Оригінал. Машинопис.

№142**

ПРОПОЗИЦІЇ ГОЛОВИ УКРНАУКИ Ю.І.ОЗЕРСЬКОГО НАРОДНОМУ КОМІСАРОВІ ОСВІТИ УСРР М.О.СКРИПНИКОВІ ЩОДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ АКАДЕМІКІВ

*[20 лютого 1928 р.]****
м.Харків

Не затвердити:

а) за втечу за кордон і неповернення: 1. Старков А.В.[97]; 2. Тимошенко [С.П.] (Америка); 3. Тарановський [Ф.В.] (невідомо де); 4. Вияснити додатково справу з Ейхенвальдом [О.О.];

б) за неприсилкою біографічних матеріялів: 1. Перетц В.М.; 2. Харлампович К.В.; 3. Вернадський В.І.; 4. Горбачевський І.[Я.]; 5. Навашин [С.Г.]; 6. Павлова М.В.; 7. Карпинський [О.П.]; 8. Стеклов [В.А.]; 9.Ольденбург [С.Ф.]; 10. Козлов [П.К.]; 11. Мейє [Антуан]; 12. Брок [Олаф]; 13. Полівка [Іржі];

в) затребувати додаткові відомості: 1. Грабар [В.Е.] (відношення до Окркультури); 2. Малиновський [О.О.] (за що був в лагері особл[ивого] призн[ачення]); 3. Новицького [О.П.] (за що висилався); 4. Шміт Ф.І. (відношення до укр[аїнської] культури); 5. Єфремов С.О. (чи друкує за кордоном

---

* Підкреслено в документі.

** Документ з поміткою «Таємно».

*** Дату встановлено за док. №141.

свої видання); 6. Птуха М.В. (за що був арештований); 7. Шмальгаузен І.І. (відношення до укр[аїнської] культури); 8. Яснопольський [Л.М.] (відношення до укр[аїнської] культури); 9. Липський [В.І.] (про наукові праці за останні роки); 10. Міщенко [Ф.І.] (про наукові праці за останні роки); 11. Корчак-Чепурківський [О.В.] (за що був висланий); 12. Шапошников [В.Г.] (за що хотіли вислати); 13. Дністрянський [С.С.] (вияснити його громадську й політ[ичну] фізіономію); 14. Солнцев [С.І.] (відношення до укр[аїнської] культури); 15. Роменський (за що був арештований і де зараз). [....]*

Зав[ідуючий] Укрнаукою і голова Комісії НКО по обслідуванню ВУАН *Ю.Озерський*

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.149, арк.131-132. Оригінал. Машинопис.

№143

ЛИСТ АКАД. С.С.ДНІСТРЯНСЬКОГО ДО НКО УСРР З ПРОХАННЯМ НАДАТИ ЙОМУ РІЧНУ ВІДПУСТКУ ДЛЯ ПРОДОВЖЕННЯ РОБОТИ ЗА КОРДОНОМ

28 лютого 1928 р.
м.Прага

Високий Народний Комісаріяте Освіти!

Українська Академія наук у Київі покликала мене на засіданні 3 травня 1927 р. на посаду дійсного академика по Катедрі цивільного права та з кінцем грудня м[инулого] р[оку] рішила предложити мене на затвердження з платнею від 1 квітня 1928 р.

Це останнє рішення випало, одначе, в такому часі, коли я вже перебрав у Празі та Відні далеко ідучі наукові зобов'язання, не тільки з огляду на мої обов'язки як професора Українського університету в Празі, але й з огляду на більші наукові праці, що приготовлюються до друку. Крім цього, й теперішній стан мого здоровля (серцева вада) не дозволює мені вже з 1 квітня виїхати до Київа, щоб там розпочати свою наукову працю. Тому залишається мені виконувати обов'язки академика поки що за кордоном, щоби, влаштувавши свої відносини як слід, у слідуючому році переїхати на Україну. Цим я приневолений прохати високий НКО однорічну відпустку та призначення мені платні вже від 1 квітня ц[ього] р[оку], щоб мав я й матеріяльну можливість працювати для української науки поза кордоном. Таке саме прохання вислав я також до Української Академії наук у Київі.

Академик *Станислав Дністрянський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.265, арк.8. Автограф.

---

* Знято списки академіків, поданих на затвердження НКО УСРР та померлих. Див. док. №146.

№144*

ПРОПОЗИЦІЇ ЦК КП(б)У ДО ЦК ВКП(б) ПРО НАДАННЯ ВУАН СТАТУСУ ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ ТА ОБРАННЯ ПРЕЗИДЕНТОМ ВУАН М.С.ГРУШЕВСЬКОГО

*[Лютий - березень 1928 р.]***
м.Харків

В условиях Украины вопрос об Академии наук приобретает не только академический характер, но и крупнейшее политическое значение. Вокруг Украинской Академии наук сплачиваются не только академики, в собственном смысле слова, но и молодая выдвигающаяся интеллигенция. На политические настроения интеллигенции и на ее отношение к советской власти и вовлечение ее в советское строительство в значительной мере влияет вопрос об общем развитии науки на Украине, центром которой она считает Украинскую Академию наук. Исходя из этого, ЦК КП(б)У обратил особое внимание на Академию наук, на советизирование Академии и академиков. Наиболее внимательным крупным ученым на Украине является [М.С.]Грушевский, бывший председатель Украинской Рады, приехавший в 1923 г. из эмиграции и начавший работать в Академии наук. До последнего времени он не выявлял открыто свое политическое лицо, в результате соответствующей работы мы в настоящий момент получили от него прилагаемые при сем его публичные выступления, порывающие с эмиграцией и связывающие его с нами. Это связано с вопросом о выдвижении его в качестве Президента Украинской Академии наук. Политбюро ЦК КП(б)У постановило поддержать его кандидатуру в качестве Президента и поставить это на утверждение Политбюро ЦК ВКП(б). Кроме того мы считаем, что крупнейшее политическое значение будет иметь объявление Украинской Академии наук Академией всесоюзного значения, а также ассигнование единовременного пособия от Союза на развитие Украинской Академии наук. Мы считаем, что этот акт, который в данном случае совпадает с настроением самих ученых, явится большим шагом вперед в деле преодоления имеющих место среди украинской интеллигенции и ученых тенденций ориентации на западную культуру, а не на союзную.

Поэтому мы просим Политбюро ЦК ВКП(б) принять следующие предложения:

1. Не возражать против предложения Политбюро ЦК КП(б)У против кандидатуры академика [М.С.]Грушевского в Президенты Украинской Академии наук.

2. Признать целесообразным объявление от имени правительства Союза Украинскую Академию наук как Академию всесоюзного значения, поручить тов. ...*** редактировать проект официального правительственного постановления.

3. Ассигновать единовременное пособие на развитие Украинской Академии в размере ...***

---

* Див. док. №63, 66, 76.

** Дату встановлено за суміжними документами.

*** Крапки в документі.

4. На предстоящем широком Пленуме Украинской Академии наук признать целесообразным поездку в качестве представления союзного правительства тов. ...*

Члены Политбюро ЦК КП(б)У: Оригинал подписали *Л.Каганович, В.Чубарь* и *Г.Петровский*

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.149, арк.146-147. Засвідчена копія. Оригінал. Машинопис.

№145**

СТЕНОГРАМА ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРНАУКИ З ПРИВОДУ ОБГОВОРЕННЯ ДОПОВІДІ Ю.ЛОЗЕРСЬКОГО ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОБСТЕЖЕННЯ ВУАН

5 березня 1928 р.
м.Харків

Обговорення: *Акад. [М.Ф.]Мельников-Разведенков.* Відмічає, що в процентному відношенні національного складу академиків є неточність, що за українців можна вважати і тих, хто не є українцями, але працюють науково кілька десятків років на Україні.

Далі акад. [М.Ф.]Мельников-Разведенков зазначає, що з боку Управи Академії був живий відгук на потреби України, зокрема є багато галузів медичної праці, які цілком носять громадський характер. Робота Академії наук ведеться не тільки в бік наукової праці, але і в бік певної освіти народних мас України.

Проф. [В.О.]Юринець.

Відмічає, що в науково-академичній роботі Академії немає громадської зацікавленості. Який би орган Академії не зачіпати, кидається в вічі науково-громадський консерватизм і архаїзм, який явно характеризує Академію взагалі і в особистости Укр[аїнську] Академію наук. Академія наук повинна підійти ближче до нашої сучасности.

Проф. [С.Ю.]Семковський.

Вказує на те, що Укр[аїнська] Академія наук почала своє існування в революційну добу, коли все бистро міняється, і тому Академія з трудом могла поспішати за життям. Є досягнення в роботі Академії, але треба поставити завдання ще більшого масштабу. Коли виносяться пропозиції комісією, то не з метою ломки Академії, а для того, щоби не порушувалися закони радянської влади. Всі пропозиції мусять бути виконані, це зробить Укр[аїнську] Академію наук дійсно рідною в системі радянського будівництва.

Акад. [В.Я.]Данилевський.

Зазначає, що, вносячи пропозиції, треба підходити так, щоби не було зайвої регламентації, яка обмежувала творчість науки. Коли б НКО давав краще матеріяльне забезпечення, то і вимагати можна було би більшого. Укр[аїнська] Академія наук мусить знайти шляхи для планової організації колективної наукової праці.

Проф. [О.С.]Попов.

Зазначає, що треба, не утворюючи ломки, давати цілком виразні корек-

* Крапки в документі.
** Див. док. №141.

тиви щодо напрямку праці тих галузей роботи Академії, що найбільш відсталі. Треба звернути увагу на те, щоби Академія наук в своїй науковій і громадській діяльности відповідно реагувала на потреби сучасности.

Проф. [І.О.]Соколянський[98].

Вважає, що Укр[аїнська] Академія наук мала більші матеріяльні і инші можливости, ніж будь-які инші наукові установи на Україні і, не дивлячись на це, в цілій низці галузей наукового життя зроблено дуже мало.

Він рішуче висловився проти того, що в своїх пропозиціях до Академії треба підходити дуже обережно, навпаки - треба давати певні директиви, які Академія наук мусить виконувати і тим допомагати соціялістичному будівництву.

Проф. [А.С.]Синявський.

Звертає увагу на те, що Укр[аїнська] Академія наук дуже молода установа, і тому до неї треба підходити дуже обережно, щоби не внести деморалізації. Не можна давати нереальних програмів роботи, всі пропозиції мусять носити характер господарчого керування.

Проф. [О.А.]Яната.

Зазначає, що Академія наук не була обтяжена директивами, а навпаки.

Проф. [Ю.П.]Мазуренко[99].

Зазначає, що є дуже важливі галузі науки для промисловості, для індустріялізації країни, якими цікавляться державні органи та радянська суспільність, але вони [не] охоплені Академією. ВУАН ними цікавиться мало.

Проф. [В.]Баланін.

Висловлюється за те, щоби притягти Академію наук до індустріялізації країни як до творчої роботи всесоюзного значіння.

Тов. [Ю.І.]Озерський.

В прикінцевому слові зазначає, що Укр[аїнська] Академія є молода установа, і тому організаційні заходи треба висовувати з надзвичайною обережністю, не дивлячись на те, що наслідки обслідування дають можливість поставитися до Академії наук гостріше. Було багато вад в роботі Академії і тому пропозиції, що вносяться комісією, внесуть плановість в роботу Академії. Пропозиції комісії полягають в тому, щоби всіляко сприяти розвиткові науково-громадської роботи Академії наук. Треба завойовувати марксистськими поглядами Укр[аїнську] Академію наук через саму Академію, але не можна від ідейного керування нею*. Терпіння, всіляке сприяння і надзвичайна тактовність і обережність, це мінімум, без якого не можна обійтися.

Ухвалили:

1. Інформацію голови Комісії НКО по обслідуванню роботи ВУАН т. [Ю.І.]Озерського прийняти до відому. До основних положень, що їх висунула Комісія НКО, приєднатися.

Зав[ідуючий] Укрнаукою *Ю.І.Озерський*
Секретар *Т.Зикеїв*

Примітка: «Протокол за розп[орядженням] т. Озерського не розсилався. 22.III [19]28 [р.] Т.Зикеїв»

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.564, арк.36-38. Оригінал. Машинопис.

---

* Так у документі.

№146*

ПРОТОКОЛ ШОСТОГО РОЗШИРЕНОГО ЗАСІДАННЯ КОЛЕГІЇ НАРКОМОСВІТИ УСРР ПРО ПІДСУМКИ РОБОТИ КОМІСІЇ ДКО З ОБСЛІДУВАННЯ ВУАН**

9 березня 1928 р.
м.Харків

Присутні:

з ухвальним голосом: тт. [М.О.]Скрипник, [А.Т.]Приходько[100], Маркитан, [І.]Бутвин, [М.І.]Радченко, [Ю.І.]Озерський, Бунякін, [В.Г.]Воробйов, [А.В.]Фалькович.

З дорадчим голосом:

тт. Рогозний, Ганджій, Глейзер, проф. [О.А.]Яната (Президія Укрнауки), акад. [А.Ю.]Кримський, акад. [С.О.]Єфремов, акад. [М.М.]Крилов, акад. [М.В.]Птуха, акад. [В.Г.]Шапошников, акад. [С.Н.]Бернштейн, акад. [В.П.]Бузескул, акад. [М.Ф.]Мельников-Разведенков, [Л.М.]Левитський, уповнов[ажений] Укрнауки в Київі, [Р.С.]Левик (Київ, ОВК), [С.М.]Семко (Київ, СНР), проф. [С.Ю.]Семковський (Секція наук[ових] роб[ітників] і Президія Укрнауки), Роххін (Інст[итут] марксизму), [О.М.]Камишан (Інститут марксизму), [В.О.]Юринець (Інститут марксизму, Президія Укрнауки), проф. [О.І.]Соколовський (Президія Укрнауки), Зинкевич, Ястржембський, [П.]Никифоров (ВУК, Робос), Піскарьов (ВУК, Робос), проф. О.[С.]Попов (Президія Укрнауки), проф. [О.В.]Палладін (Президія Укрнауки).

І. Заслухавши доповідь тов. [Ю.І.]Озерського про роботу комісії та висновки й пропозиції комісії в справі обслідування ВУАН, Колегія НКО ухвалює:

1. Висновки й пропозиції комісії затвердити.

2. Доручити Укрнауці в дальшому повністю виконувати покладене на неї Наркомосом завдання - виконувати й доглядати за виконанням всіх передбачених статутом ВУАН та директивами НКО умов її діяльности.

3. Констатувати, що Укрнаука не забезпечувала своєю керівничою увагою виконання ВУАН затвердженого радянським урядом статуту ВУАН.

4. Доручити Укрнауці представити на затвердження інструкції та правила роботи керуючих органів Академії.

5. Зважаючи на поширення роботи Академії, визнати за необхідне поширити склад Президії ВУАН до 5 чоловік. Для виконання цього увійти до Раднаркому з відповідним клопотанням.

6. Скасувати Управу Академії наук, поклавши на одного з членів Президії керування господарчою роботою Академії, утворивши при ньому господарчу нараду в складі представників Відділів та інституцій ВУАН, а також представника місц[ев]кому та молодших наукових співробітників ВУАН.

7. Доручити Укрнауці розглянути з метою удосконалення та закріплення структуру й штати Академії, а також структуру й штати її н[ауково]-д[ослідчих] катедр, комісій і т.инш.

[З]обов'язати Укрнауку одночасно одержувати, розглядати й представ-

---

* Див. док. №141.

** Затверджено НКО УСРР 17 березня 1928 р.

ляти на затвердження всі пропозиції та постанови ВУАН про заснування нових комісій, катедр тощо, приймаючи постанови для їх матеріяльного та иншого забезпечення.

8. Доручити Укрнауці розробити правила та усунути будь-яку тяганину в справі розглянення й затвердження наукових співробітників, лаборантів і т.инш., що їх запрошується для роботи у ВУАН, її катедрах, інституціях тощо.

9. Доручити Укрнауці переглянути всю мережу установ ВУАН і прийняти всі заходи для того, щоби кошторис ВУАН не був завантажений тими установами, що не мають безпосереднього органічного зв'язку з діяльністю ВУАН.

10. Щодо бюджету ВУАН, вважати за необхідне збільшувати його й надалі, складаючи твердий бюджет кожної установи ВУАН. При складанні бюджету й штатів на слідуючий рік не зменшувати темпу росту Першого відділу, головну увагу звернути на розвиток індустріяльно-технічних, хемічних та сільськогосподарських наук, а також підтягування в бюджеті Третього, соціяльно-економічного, відділу ВУАН.

11. Відмічаючи недостатність бюджету ВУАН в галузі забезпечення лабораторіями та науковим обладнанням, вважати за необхідність поставити перед державними органами питання про збільшення [асигнувань] Академії, особливо на устаткування лабораторі[й] та на будівництво.

12. З метою підвищення авторитету ВУАН, як в межах УСРР і СРСР, так і за кордоном, доручити Укрнауці намітити низку заходів щодо популяризації роботи Академії як в широких робітничо-селянських масах, так і на науковому терені всесвіту. Зокрема передбачити після перевиборів ВУАН організацію (святкування) 10-річчя її роботи й закінчення будівництва Національної Бібліотеки й т.инш.

13. Просити Раднарком на одному з чергових засідань заслухати доповідь Наркомосу про роботу ВУАН.

14. Доручити Укрнауці на підставі [рішень] Колегії [НКО] та затверджених Колегією висновків і пропозицій розробити всі необхідні заходи для переведення їх в життя.

II. Внесений Управлінням науковими установами проект «Положення про роботу Ради ВУАН»* затвердити.

III. Внесений Управл[інням] науковими установами проект «Інструкції щодо перевиборів Президії ВУАН»** затвердити.

IV. Вироблений Управлінням науковими установами проект «Положення про роботу Президії ВУАН»*** передати яко проект на проробку новообраній Раді та Президії ВУАН з тим, щоб після остаточної проробки цей проект було внесено на затвердження НКО яко проект ВУАН.

V. Вироблений Управлінням науковими установами проект «Положення про роботу Відділів ВУАН» передати яко проект на проробку новообраній Раді та Президії ВУАН з тим, щоб після остаточної проробки цей проект було внесено на затвердження НКО яко проект ВУАН.

VI. 1. Констатувати, що за 8 років - з 1920 року, НКО не ставив на своє розглянення виконання ним передбачених статутом ВУАН та «Кодексом Законів про народню освіту» обов'язків НКО - розглядати й затверджувати кандидатів на дійсних членів Академії; що ВУАН та її Президія не

---

* Див. док. № 147.

** Див. док. № 148.

*** Документ не знайдено.

представляла обраних нею на дійсних членів Академії кандидатів і що лише за останні півроку НКО запросив і Президія ВУАН представила на затвердження список осіб, обраних ВУАН на дійсних членів Академії.

2. Визнати, що НКО, маючи лише тепер для свойого затвердження список академиків, формально нічим не зв'язаний, однакше розглядаючи ці кандидатури в березні 1928 року, після 8 років непреривної діяльности Академії в тому складі, як він стався за виборами ВУАН, НКО треба приймати [ще] до уваги, що:

а) деякі академики були обрані до Президії ВУАН, і хоча вони й не були формально затверджені НКО, однак же НКО рахувався з ними як з членами Президії;

б) частина академиків була вибрана до державних органів, до ВУЦВК, до місцевих рад, до виконкомів, причому вони були обрані з зазначенням, що вони члени Академії;

в) НКО декілька разів щороку розглядав штатні списки академиків і було зазначено, що то є дійсні члени Академії й тому, хоча НКО не розглядав кожне ім'я зокрема, але приймав до уваги всі списки їх;

г) що обрано до ВУАН деяких кандидатів, які вже є членами Всесоюзної Академії й т.п.

3. Тому визнати, що НКО мусить прийняти за основу свого розгляду список дійсних членів Академії, які зараз є. При цьому по лінії цього списку НКО треба виходити не з точки зору того, що зараз є, так би мовити, установча для ВУАН робота щодо складу, а лише її оформлення.

4. Затвердити дійсними членами-академиками ВУАН таких осіб:

1. Багалій Д.І.	- з 1918 р.
2. Бузескул В.П.	- з 1925 р.
3. Бернштейн С.Н.	- з 1925 р.
4. Бородін [І.П.]	- з 1925 р.
5. Вернадський В.І.	- з 1918 р.
6. Вотчал [Є.П.]	- з 1921 р.
7. Воблий [К.Г.]	- з 1919 р.
8. Василенко М.П.	- з 1920 р.
9. Граве [Д.О.]	- з 1920 р.
10. Гіляров [О.М.]	- з 1922 р.
11. Грушевський М.С.	- з 1923 р.
12. Дністрянський [С.С.]	- з 1927 р.
13. Єфремов С.О.	- з 1919 р.
14. Данилевський [В.Я.]	- з 1926 р.
15. Заболотний Д.К.	- з 1922 р.
16. Кримський А.Ю.	- з 1918 р.
17. Кащенко [М.Ф.]	- з 1918 р.
18. Крилов М.М.	- з 1922 р.
19. Карпінський [О.П.]	- з 1925 р.
20. Курнаков [М.С.]	- з 1926 р.
21. Корчак-Чепурківський [О.В.]	- з 1921 р.
22. Лобода [А.М.]	- з 1922 р.
23. Левицький В.Ф.	- з 1925 р.
24. Липський [В.І.]	- з 1919 р.
25. Мал[и]новський [О.О.]	- з 1925 р.

26. Мельников-Разведенков М.Ф. - з 1927 р.
27. Нікольський [О.М.] - з 1919 р.
28. Навашин [С.Г.] - з 1924 р.
29. Новицький О.П. - з 1922 р.
30. Ольденбург [С.Ф.] - з 1925 р.
31. Плотніков [В.О.] - з 1920 р.
32. Пфейффер [Г.В.] - з 1920 р.
33. Птуха [М.В.] - з 1920 р.
34. Писаржевський Л.В. - з 1925 р.
35. Перетц В.М. - з 1919 р.
36. Срезневський [Б.І.] - з 1920 р.
37. Студинський [К.Й.] - з 1924 р.
38. Сіверцов [О.М.] - з 1925 р.
39. Симінський [К.К.] - з 1927 р.
40. Смаль-Стоцький [С.О.] - з 1918 р.
41. Тутковський П.А. - з 1918 р.
42. Фомін [О.В.] - з 1921 р.
43. Шмальгаузен І.І. - з 1922 р.
44. Шапошников [В.Г.] - з 1922 р.
45. Шміт Ф.І. - з 1921 р.
46. Яновський [Ф.Г.] - з 1927 р.
47. Яснопольський [Л.М.] - з 1925 р.

5. Одкласти питання про затвердження [до отримання] всіх потрібних даних від [В]УАН таких закордонних вчених, обраних ВУАН на дійсних членів-академиків:

1. Брок Олаф.
2. Горбачевський І.Я.
3. Мейє Антуан.
4. Полівка Іржі.
5. Стормер К.

6. Одкласти справу про затвердження до одержання додаткових даних про наукову та иншу роботу таких громадян, що перебували в СРСР:

1. Грабар [В.Е.]
2. Кістяківський В.О.
3. Павлова М.В.
4. Солнцев [С.І.]
5. Козлов [П.К.]

7. Одкласти справу про затвердження аж до одержання даних про те, чи зазначені громадяни, поїхавши за кордон, не вибули зі складу академиків:

1. Ейхенвальд О.О.
2. Косинський [В.А.]
3. Тарановський [Ф.В.]
4. Тимошенко [С.П.]

8. Визначити неможливим затвердити таких осіб з політичного й ідеологічного боку та за недостатньою їх кваліфікацією:

1. Харлампович [К.В.]
2. Міщенко [Ф.І.]

9. Прийняти до відому, що такі особи вибули зі складу ВУАН за смертю:

1. Андрусов [М.І.]

2. Біляшівський [М.Т.]
3. Гордон [В.М.]
4. Гнатюк [В.М.]
5. Іконніков [В.С.]
6. Кістяківський Б.О.
7. Косоногов [Й.Й.]
8. Левицький О.[І.]
9. Петров М.Л.
10. Орженцький [Р.М.]
11. Старков [А.В.]
12. Стеклов [В.А.]
13. Гуляєв [О.М.]
14. Тарасевич [Л.О.]
15. Туган-Барановський [М.І.]

10. Просити Президію ВУАН як у найскоріший час надіслати до НКО повідомлення про академиків, зазначених у пп. 5, 6 і 7.

Секретар Колегії *[Є.М.]Марковський*

Помітка: «Тов. Марковський! Коли обмірковувався параграф 3 Положення про Раду, а також параграф 14, то ці пункти ставилися під спеціяльне обговорення та голосування. Чи не слід би це відбити в протоколі, тоді зрозуміліше будуть пропозиції акад. [М.В.]Птухи та инших про право голосу представників (а мова йшла взагалі про участь представників влади в Раді ВУАН) та про таємне голосування, що у Вас зовсім не зазначено.

25.III.28 р.

[Голова Укрнауки] *[Ю.І.]Озерський»*

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.198, арк.26-29. Оригінал. Машинопис.

№147

ПОЛОЖЕННЯ ПРО РОБОТУ РАДИ ВУАН*

*9 березня 1928 р.***
м.Харків

І. Загальні положення

1. Рада ВУАН є найвищий орган Академії, що керує всіма плановими науковими організаціями та господарчими справами Всеукраїнської Академії наук.

2. До компетенції Ради належить:

а) обговорення та затвердження плану роботи ВУАН та його виконання,

б) заслуховування наукових доповідей і інформацій про нові відкриття за внесками*** Відділів ВУАН та постановами Президії ВУАН,

в) обговорення та прийняття для представлення на затвердження НКО бюджету та штатів ВУАН,

г) обрання та переобрання Президії ВУАН,

---

* Заголовок документа.

** Дата затвердження документа Колегією НКО УСРР. Див. док. №146, п.III.

*** Так у документі. Потрібно: «за поданням».

д) обрання дійсних членів ВУАН (академиків), почесних членів та членів-кореспондентів ВУАН.

Примітка: попереднє обговорення дійсних членів ВУАН (академиків) та членів-кореспондентів проводять Відділи ВУАН.

е) підтвердження та представлення на затвердження до НКО президії Відділів,

ж) розгляд і затвердження звітів Президії ВУАН та Відділів,

з) розгляд і затвердження планів та звітів установ, що є при Раді ВУАН,

і) розгляд всіх инших питань, що мають загальне для цілої Академії значіння.

II. Склад Ради ВУАН

3. Рада ВУАН згідно з параграфом 3 розд[ілу] 6 статуту ВУАН складається із всіх дійсних членів ВУАН, затверджених НКО та представників НКО.

Примітка 1. До складу Ради ВУАН з правом дорадчого голосу входять всі члени-кореспонденти ВУАН.

Примітка 2. До складу Ради ВУАН з правом дорадчого голосу входять всі керівники академ[ичних] установ ВУАН і при ВУАН, а саме: директори інститутів, керівники н[ауково]-д[ослідчих] катедр, що є при ВУАН, директори музеїв, бібліотек, керівники окремих наукових інституцій ВУАН за окремим списком, що його затверджує ВУАН.

Примітка 3. В засіданнях Ради ВУАН приймають участь з дорадчим голосом представники наукових співробітників, що не охоплюються приміткою 2, по одному від кожного Відділу ВУАН.

Примітка 4. Всі засідання Ради ВУАН прилюдні.

III. Збори Ради ВУАН

4. Збори Ради поділяються на: а) звичайні - чергові, б) надзвичайні, в) урочисті.

5. Звичайні збори Ради ВУАН відбуваються щомісячно в дні, призначені за календарем, що його затверджує Рада ВУАН, і мають своїм завданням роз'язання чергових справ.

Примітка: на літні перерви дні засідань определяються постановою Ради.

6. Звичайні збори Ради ВУАН дійсні, коли на них є присутніми більш половини всіх членів Ради, присутніх в Київі. На зборах для дійсних членів ВУАН (академиків) та членів-кореспондентів повинно бути 2/3 всіх членів Ради, присутніх у Київі, а для виборів Президії більше половини.

Вибраними вважаються лише ті кандидатури, що за них було подано 2/3 всіх голосів членів Ради, присутніх на виборах.

7. Порядок денний зборів Ради складається Неодмінним секретарем ВУАН, ствердженується Президентом і з[а] обома підписами надсилається до членів Ради.

8. До порядку денного прикладається і разом з ним надсилається коротенький зміст доповіді по пактах* порядку денного з пропозиціями по них.

Примітка 1. Порядок денний і матеріяли до нього розсилаються всім членам Ради з таким розрахунком, щоб вони одержали його принаймні за тиждень до зборів Ради.

Примітка 2. Внесення Відділу ВУАН встановлюються до порядку денного зборів Ради, крім випадків, коли про те є постанова Президії ВУАН.

* Так у документі. Потрібно: «по пунктах».

Примітка 3. Внесення членів Ради до порядку денного подається разом з матеріялами до [Неодмінного] секретаря з таким розрахунком, щоб секретаріят міг виконати примітку і цього пакту.

Примітка 4. Внесення до порядку денного за окремою постановою Ради під час зборів Ради обмежується лише в одиноких випадках, в разі дійсної терміновости, неможливости відкласти й неможливости своєчасно представляти матеріяли до секретаріяту.

9. Надзвичайні збори скликаються для розв'язання справ, що не укладаються в межі, мають велике значіння і вимагають негайного розв'язання.

Примітка 1. Надзвичайні збори Ради скликаються: а) за рішенням Президії ВУАН, б) при заяві не менш однієї третини кворуму Ради, в) за пропозицією НКО.

10. Урочисті збори Ради ВУАН скликаються: а) для річних звітів ВУАН за свою роботу, б) з приводу важливих моментів і подій життя суспільного, політичного, наукового, культурного так УСРР і СРСР, як і по инших країнах і т.инш.

IV. Порядок роботи Ради ВУАН

11. Президент ВУАН відкриває збори і головує на них.

Примітка 1. В разі відсутности і хвороби Президента ВУАН відкриває збори та провадить їх Віце-президент, а в разі його хвороби чи відсутности відкриває збори та провадить їх голова одного з Відділів ВУАН по черзі.

12. Секретарює на зборах і складає протокол Неодмінний секретар Академії.

13. Всі протоколи і постанови Ради ВУАН підписуються Президією ВУАН, надсилаються до відому всім членам Ради, а також поступають до НКО звичайним порядком.

Примітка: осібні думки, довнесення [до] протоколів та постанов подають на письмі до [Неодмінного] секретаря, прилучаються до протоколу і разом з тим розсилаються. Осібні думки про виправлення протоколу або додання до протоколу поступають на розгляд зборів Ради порядком, зазначеним в п.8, примітки 1 та 2.

V. Порядок голосування

14. Розв'язання справ відбувається шляхом одкритого голосування, піднесення[м] рук.

15. В разі розподілу голосів порівну, голос голови дає перевагу, крім випадків, коли переводяться вибори.

ЦДАВО України, ф.166, оп.9, спр.369, арк.225-226. Копія. Машинопис.

№148

ІНСТРУКЦІЯ ЩОДО ПЕРЕВИБОРІВ ПРЕЗИДІЇ ВУАН*

*9 березня 1928 р.***
м. Харків

1. Перевибори Президії ВУАН відбуваються на зборах Ради ВУАН в терміни, передбачені статутом ВУАН, і не пізніше 2 тижнів після закінчення установленого статутом терміну.

* Заголовок документа.

** Дата затвердження документа Колегією НКО УСРР. Див. док. №146, п.III.

Примітка: продовження терміну перевиборів може мати місце лише на термін не більше 3 місяців і лише за постановою Ради ВУАН, затвердженої НКО.

2. Збори Ради ВУАН рахуються дійсними при наявности не менше половини всіх присутніх в Київі членів Ради ВУАН.

3. Оповіщення про засідання всіх членів Ради провадиться: дійсних членів (академиків) - непосередньо* Президією ВУАН, а представників НКО - через Наркомосвіти.

День зборів призначається по згоді з НКО.

4. Відкриття засідання Ради ВУАН: Президент ВУАН об'являє про вибори голови і секретаря засідань Ради для перевиборів президії Ради ВУАН.

·5. Президент Академії переводить вибори лише голови даного засідання Ради.

6. Намічення кандидатур на голову і секретаря засідання Ради ВУАН, що переводить перевибори Президії ВУАН, можуть бути зі складу всіх присутніх членів Ради ВУАН, що мають ухвальний голос, крім членів Президії ВУАН, що їх термін повноваження закінчився.

7. Намічених кандидатур на голову засідання Ради ВУАН переводиться словесним найменуванням їх членами Ради ВУАН.

8. Кожен член Ради має лише один ухвальний голос. Передача голосів одного члена Ради другому членові Ради не може мати місця.

9. Голосування тих кандидатур переводяться в порядкові їх алфавітного списку.

10. Вибори переводяться відкритим голосуванням - піднесенням рук.

11. Вибраним рахується той, хто дістав більшу кількість голосів взагалі та більше половини голосів всіх присутніх з ухвал[ь]ним голосом.

12. В разі, коли при перших виборах жоден з кандидатів на голову в даному засіданні Ради не получить більше половини голосів присутніх, Президент ВУАН переводить повторне голосування на голову в даному засіданні Ради, як з числа раніш названих кандидатур, так і з новозасно-ваних**, коли такі будуть.

13. Після виборів голови засідання Ради ВУАН обраний голова перевибирає від Президента Ради ВУАН головування й переводить вищезазначеним порядком вибори секретаря засідання Ради ВУАН.

Примітка: в разі, коли після подвоєного голосування жоден з намічених на секретаря кандидатів не одержить більш[е] половини голосів присутніх членів Ради, голова засідання Ради приголошує до секретарювання одного з членів за своїм вибором.

14. Після виборів секретаря Ради голова засідання Ради приступає до переведення перевиборів, запрошує членів Ради до виставлення кандидатів на Президента ВУАН.

15. Виставлення кандидатур переводиться так словесним найменуванням кандидатів, як і подачею до голови засідання Ради списку з найменувань кандидатів.

16. Кандидатури так на Президента, Віце-президента й Неодмінного секретаря ВУАН, як і членів Президії, можуть бути виставлені з числа всіх дійсних членів Академії, так з числа присутніх, як і відсутніх.

Примітка: кандидатури членів Академії, відсутніх на засіданні Ради

---

* Тут: безпосередньо.

** Тут: новопропонованих.

ВУАН, що перевод[я]ть перевибори Президії, можуть бути поставлені на голосування лише в разі, коли є їх писана згода на виставлення своєї кандидатури.

17. Прийнявши всі словесні та на записках виставлені кандидатури Президента ВУАН, голова засідання разом з секретарем засідання Ради складає алфавітні списки виставлених кандидатур.

18. Кандидатури осіб, що відмовилися від того, щоб їх кандидатура була поставлена, на голосування не ставляться і в остаточні списки кандидатів для голосування не вносяться.

19. Після того голова засідання Ради ВУАН переходить непосередньо до голосування виставлених кандидатів, ставлючи їх на голосування в порядкові їх алфавітного списку.

20. Голосування переводиться піднесенням рук.

21. Підраховування голосів щодо кожної кандидатури переводиться окремо з зазначенням: хто за, хто проти, хто утримався.

22. Вибраним рахується той, хто одержав більшість голосів при голосуванні й при тому більше половини всіх присутніх членів Ради.

23. Після переведення голосування всіх кандидатур голова засідання Ради ВУАН оголошує результати голосування і проголошує Президентом ВУАН того, хто при виборах одержав найбільше голосів, при тому більше половини присутніх членів Ради.

Примітка: в разі, коли при першому голосуванні жоден кандидат не одержав встановленої кількости голосів - більше половини всіх присутніх членів Ради - голова засідання Ради приступає до повторного голосування кандидатів на Президента Ради* ВУАН.

24. Перед переходом до повторного голосування голова засідання запитує спочатку всіх присутніх членів Ради про нові, виставлені ними кандидатури на Президента ВУАН, а потім знову, разом з секретарем, склавши алфавітний список всіх виставлених кандидатів, складає остаточний список і приступає непосередньо до повторного голосування, що переводиться таким самим шляхом, як і перше голосування.

Примітка: в разі, коли при повторному голосуванні жоден з виставлених кандидатів не одержав більше половини голосів присутніх членів Ради або коли всі виставлені кандидати відмовляються від виставлення своєї кандидатури на повторне голосування, голова засідання об'являє засідання закритим і перевибори Президії ВУАН переносяться на нове засідання Ради ВУАН, що має відбутися не пізніше трьох день після першого засідання.

25. При закінченні виборів Президента ВУАН і оголошення головою засідання Ради ВУАН, що одержав більшість голосів і при тому більш ніж половину всіх присутніх членів Ради, новообраний Президент ВУАН займає місце в президії засідання Ради ВУАН.

26. Після того голова засідання Ради приступає до переведення виборів Віце-президента ВУАН, переводячи їх вищезазначеним шляхом.

Примітка: в разі, коли після повторного голосування кандидатур на Віце-президента ВУАН жоден з них не получить більше половини голосів присутніх членів Ради ВУАН, голова засідання Ради переходить до переведення виборів Неодмінного секретаря ВУАН, а вибори Віце-президента ВУАН переносяться на друге засідання Ради ВУАН, що має відбутися не пізніше трьох день після першого.

---

* Помилка в документі. Потрібно: «Президента ВУАН».

27. Повторні збори Ради ВУАН для виборів Віце-президента відбуваються в зазначеному вище порядкові, але ж під головуванням новообраного на перших зборах Ради ВУАН Президента ВУАН.

28. Після переведення виборів Віце-президента головою засідання Ради ВУАН переводяться в зазначеному вище порядкові вибори Неодмінного секретаря Академії.

29. Після переведення голосування для вибору Неодмінного секретаря ВУАН головою засідання Ради ВУАН переводиться голосування кандидатур спочатку на одного, потім і на другого члена Президії ВУАН в вищезазначеному порядкові.

30. Після переведення всіх голосувань та оголошення їх результатів [і] проголошення головою засідання Ради ВУАН всіх обраних членів Президії ВУАН переводиться складання протоколу зборів Ради ВУАН і відбувшихся на них перевиборів.

Протокол той складається головою засідання Ради разом з секретарем і підписується так головою й секретарем зборів Ради ВУАН, як і новообраним на зборах Президентом, Віце-президентом, Неодмінним секретарем і членами Президії ВУАН, а також і всіми присутніми членами Ради ВУАН.

Примітка: в разі, коли хто з членів Ради ВУАН має до протоколу зауваження, той член Ради підписує протокол зборів з зазначенням «з окремим зауваженням» і водночас подає ті формальні зауваження на протокол секретарю зборів Ради ВУАН для додання до протоколу.

Примітка 2: зазначені заяви до протоколу членів Ради ВУАН можуть бути подані виключно в справі формальній.

31. Після складання й підписання протоколу зборів Ради ВУАН голова зборів Ради оголошує засідання Ради по справі перевиборів Президії ВУАН закритим.

З оригіналом згідно:
Діловод *М.Кульчицький*

НБУВ, ІР, ф.40, спр.11, арк.1-2. Засвідчена копія. Машинопис.

№149

ЛИСТ НАРОДНОГО КОМІСАРА ОСВІТИ УСРР М.О.СКРИПНИКА ПРОФ. К.Й.СТУДИНСЬКОМУ З ПОВІДОМЛЕННЯМ ПРО ЙОГО ЗАРАХУВАННЯ ДО СКЛАДУ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ВУАН

[19 березня 1928 р.] *
м.Харків

Зі вдячністю повідомляю Вас про одержання Вашого листа від 7 лютого [19]28 р. та надісланих Вами В[аших] друкованих творів. Я останніми часами був в роз'їзді по Україні і тому досі не мав змоги Вам відповісти. Я гадаю, що цілковито піду відповідно В[ашої] думки, якщо дозволю собі надіслані Вами наукові праці передати бібліотеці Всеукраїнського інститу-

* Датується за суміжними документами.

ту марксизму, що її ректором та керівником науково-дослідчої катедри національного питання того інституту зараз я є.

Певен я, що Вами вже одержано офіційне повідомлення про зарахування Вас до складу штатних академиків* Всеукраїнської Академії наук, що, незалежно від всіх співвідносин в ВУАН, було остаточно рішено лише Укрнаукою, відповідно загальних інтересів української науки.

В скорому часі відбудеться перше засідання катедральних керівників інститутів ВУАН - Ради ВУАН, що має в своїому складі не лише наявних в Київі членів, але ж і всіх дійсних академиків. Гадаю, що Ви, конешно, будете на тому важливому для ВУАН засіданні. Я зможу там з Вами тоді зустрінутись.

Прийміть мої пошанування і побажання найліпшої праці.

М.Скрипник

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.265, арк.5. Копія. Машинопис.

№150

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ПРИ ВУАН

20 березня 1928 р.
м.Кам'янець-Подільський

Потреба в науковій організації в Кам'янці.

Кам'янець-Подільське наукове товариство засноване в червні місяці 1925 р. Потреба в широкій науковій організації в Кам'янці відчувалась уже де-кілька років перед тим.

В Кам'янці є три вищі школи, в яких працює значна кількість наукових робітників, є багато наукових робітників, як у Кам'янці, так в околицях його, які науково працюють і поза вузами. Широкий розвиток науки на Україні, як одного з головних засобів організації й розвитку всіх елементів державного життя, не був чужим для наукових робітників Кам'янеччини з самого початку існування радянської влади на Україні. Не доставало тільки такого осередку, де об'єднались би ці наукові сили для спільної й організованої участи в науковому житті радянської країни. Правда, ще в 1920-1922 рр. продовжувало існувати Наукове товариство при Кам'янець-Под[ільському] інституті народньої освіти, але йому не пощастило об'єднати наукових робітників Кам'янця, і воно поволі завмерло. Припинили своє існування й інші наукові організації того часу, напр[иклад], «Комісія охорони пам'яток старовини та мистецтва» (1919), «Товариство охорони пам'яток старовини та мистецтва» (1919), «Кам'янець-Подільський комітет охорони пам'яток старовини, мистецтва і природи» («Камподкост», заснований в кінці 1920 р.).

До більш міцних і тривалих кам'янецьких наукових організацій належить Науково-дослідча катедра, яка заснувалась при ІНО в кінці 1922 р. і існує до цього часу, змінивши за час існування декілька разів свою назву («Історії та економіки Поділля», «Економіки Поділля», «Народнього гос-

---

* Насправді на цей час К.Й.Студинський не був обраний ні І Відділом ВУАН, ні Спільним зібранням ВУАН. Див. «Регести протоколів».

подарства й культури Поділля», «Природи, сільського господарства й культури Поділля»), «але за своєю організаційною структурою та напрямком своєї роботи, мимо того, що науково-дослідчі змагання робітників СГІ були гострі й виразні, за весь час свого існування ця Катедра притягнула до науково-дослідчої роботи тільки трьох науково-педагогічних робітників СГІ із загальної кількости 22. Ніяких перспектив, що ця Катедра зможе виконати ролю організаційного осередка науково-дослідчої роботи всієї маси науково-педагогічних робітників, таким чином, не було»*, «ця установа має спеціяльне завдання і вступ до неї й перебування в ній членів обмежено»**. Треба зазначити, що зараз Кам'янецька науково-дослідча катедра об'єднала більшу кількість наукових робітників, але все ж таки тепер вона за своєю організаційною структурою та напрямком роботи не може охопити всіх, що бажають науково працювати в організованому колективі.

Думка заснувати в м.Кам'янці-Под[ільському] Наукове товариство, яке б охопило всіх, що бажають науково працювати, виникла серед кам'янецьких прихильників наукової праці. Розвиткові й реалізації цієї думки багато сприяв професор П.В.Клименко, колишній професор Кам'янецького ІНО і керівник Науково-дослідчої катедри, що переїхав до Київа й працює тепер при ВУАН. Він надіслав до Кам'янця різні поради щодо заснування Товариства, надіслав взірцевий статут Наукових товариств і т[аке] інше. Ініціятивна група детально обміркувала питання про місце заснування Т[оварист]ва і вирішила заснувати його при Археологічно-природничому музеї. Малось на увазі, що Кам'янецький музей, утворений протягом декількох десятиліть власними засобами кам'янецьких прихильників науки, і тепер спричиниться до вільного об'єднання для спільної праці наукових робітників, і ні в кого не виникатиме думки про бажання підсилити значіння однієї установи за рахунок наукових сил инших установ. Був вироблений статут Товариства, за яким Товариство поділяється на п'ять секцій: 1) краєзнавства, 2) історично-філологічну, 3) педагогічну, 4) природничо-математичну, 5) соціяльно-економічну. Статут підписаний десятьма членами-основниками, засвідчений місцевим нотарем і надісланий на затвердження до Української Академії наук. Статут був затверджений Спільним зібранням ВУАН від 6 квітня 1925 р., протокол ч. 218, п. 4. Після чого було приступлено до організаційної роботи.

Організація Товариства.

Перші організаційні збори Наук[ового] т[оварист]ва з членів-основників відбулися 2 червня 1925 р. в помешканні Арх[еологічного] музею. На цих зборах за статутом Т[оварист]ва обрано було тимчасову президію з 3 осіб для переведення організації Т[оварист]ва. До складу цієї президії ввійшли: головою президії В.П.Храневич, заступником голови Ю.Й.Сіцінський і секретарем В.С.Зборовець.

Разом із тим намічено було тимчасових керівників секціями Т[оварист]ва, а саме: 1) краєзнавчої секції - Ю.Й.Сіцінського, 2) істор[ично]-філологічної - О.З.Неселовського, 3) соціяльно-економічної - Т.Д.Недужого, 4) педагогічної - В.С.Зборовця, 5) природничо-математичної - В.П.Храневича.

---

* *Баер М.М.* Науково-дослідча катедра природи, сільського господарства й культури Поділля при Кам'янецькому СГІ // Записки Сільсько-господарського інституту в Кам'янці на Поділлі. - 1927. - Кн. 4. - С. 146. *Примітка в документі.*

** *Сіцінський Ю.[Й.]* Наукова робота в Кам'янці на Поділлі за останнє десятиліття (1914-1924 рр.) // Україна. - 1926. - Кн.1 - С.177. *Примітка в документі.*

Крім того, складено було список тих осіб, що їх вирішено було запросити на другі установчі збори Наукового т[оварист]ва.

21 червня 1925 року відбулися установчі збори Наукового т[оварист]ва при великому числі присутніх. Під час засідання заслухано було дві доповіді: а) «Про заснування Наукового т[оварист]ва в Кам'янці» - В.Зборовця; б) «Огляд краєзнавчої роботи на Поділлі» - Ю.Сіцінського.

Після заслухання доповідей приступлено було до обміркування цілого ряду організаційних питань і в зв'язку з цим ухвалено було: 1) всім присутнім вступити членами Наукового т[оварист]ва, 2) розмежувати працю окремих секцій, 3) встановити розмір членських внесків (ухвалити: для дійсних членів Т[оварист]ва 3 крб., для членів-співробітників 1 крб. на рік), 4) виробити принципи зарахування членів Т[оварист]ва дійсними членами й членами-співробітниками.

Наприкінці обрано почесними членами Т[оварист]ва Ю.Й.Сіцінського та П.М.Бучинського* (професора і бувшого ректора ІНО).

На засіданні Т[оварист]ва від 5 липня обрано постійними керівниками секцій таких членів Т[оварист]ва: 1) Сіцінського Ю.Й. - кер[івник] секції краєзнавчої, 2) Копержинського К.О. - істор[ично]-філологічної секції, 3) Храневича В.П. - природничо-математичної секції, 4) Запучинського Ф.О. - педагогічної секції, 5) Олійника І.А. - соціяльно-економічної секції.

На засіданні Т[оварист]ва 26 липня обрано постійну президію Наукового т[оварист]ва в складі: голови Т[оварист]ва проф. О.М.Полонського, заст[упника] голови Ю.Й.Сіцінського й ученого секретаря В.С.Зборовця.

На загальних зборах Т[оварист]ва від 7 лютого 1926 р. був заслуханий звіт про діяльність Т[оварист]ва за 1925 р. і поставлено питання про перевибори президії, згідно з статутом (п.9). Збори ухвалили звіт затвердити, і з огляду на те, що президія керувала справами Т[оварист]ва не рік, як зазначено в статуті, а тільки 5 місяців, продовжити без перевиборів уповноваження її на ввесь 1926 р.

На протязі 1926 р. в складі президії та ради відбулись такі зміни: вибули з Кам'янця, а разом з тим і подали заяви про відмовлення від покладених на них обов'язків керування, залишаючись і надалі членами Т[оварист]ва: 1) керівник іст[орично]-філ[ологічної] секції К.О.Копержинський, за виїздом до Одеси, 2) голова Т[оварист]ва О.М.Полонський, за виїздом до Криму, 3) вчений секретар В.С.Зборовець, за виїздом до Харкова. На їх місця обрані: керівником іст[орично]-філ[ологічної] секції Ю.П.Філь від 7 лютого 1926 [р.], протокол ч.15; головою Т[оварист]ва Д.О.Богацький від 24 жовтня 1926 р., прот. ч.25 і за вченого секретаря Ю.П.Філь, 24 жовтня 1926 року, протокол ч.25.

На загальних зборах Т[овариства] від 13 лютого 1927 р. було зроблено звіт президії про діяльність Т[оварист]ва за 1926 р. і поставлено питання про перевибори президії Т[оварист]ва на 1927 рік, згідно статуту. Збори ухвалили звіт прийняти до відома і до президії на 1927 рік обрали: 1) на голову Т[оварист]ва Д.О.Богацького, 2) заступником голови Ю.Й.Сіцінського і 3) ученим секретарем Ю.П.Філя. Голови секцій Т[оварист]ва залишились без перевиборів у своєму попередньому складі і на 1927 р. В такому складі президія й рада Т[оварист]ва працювала ввесь 1927 р.

На загальних зборах Т[оварист]ва від 13 травня 1928 р. була переобрана

---

* Петро Миколайович Бучинський помер 18 вересня 1927 р. *Примітка в документі.*

президія й рада Т[оварист]ва на 1928 р. До президії обрано: на голову Ф.І.Донського, заступником голови Д.О.Богацького і ученим секретарем Ю.П.Філя; керівниками секцій обрано: краєзнавчої - О.З.Неселовського, істор[ично]-філол[огічної] - Ю.П.Філя, природничо-математ[ичної] - Д.О.Богацького, педагогічної - М.В.Курневича, соц[іяльно]-екон[омічної] - Ф.А.Кондрацького, крім того, до ради обрано І.Ф.Малого. В такому складі президія й рада Т[оварист]ва працює до цього часу. Загальні збори Т[оварист]ва від 28 листопада 1926 р. ухвалили видавати неперіодичний друкований орган Т[оварист]ва під назвою: «Записки Кам'янець-Подільського Наукового при Українській Академії наук товариства» і тоді ж вибрали видавничо-редакційну комісію в такому складі: відповідальний редактор - Д.О.Богацький; члени комісії: Ю.Й.Сіцінський, М.М.Недужа, Ю.П.Філь і Т.Д.Недужий.

Товариство має такі свої видання:

1. В.Герасименко. «Кармалюк в українській народній пісні. 1926 р.»
2. «Записки Кам'янець-Под[ільського] Наукового при [В]УАН т[оварист]ва», т.І, 1928 р. [...]*

За голову *Д.Богацький*
Вчений секретар Товариства *Ю.П.Філь*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.18954, арк.1-5. Оригінал. Машинопис.

№151

ЛИСТ ПРОФ. К.Й.СТУДИНСЬКОГО НАРОДНОМУ КОМІСАРОВІ ОСВІТИ УСРР М.О.СКРИПНИКУ З ПОДЯКОЮ ЗА ОБРАННЯ ЙОГО ШТАТНИМ АКАДЕМІКОМ ВУАН

28 березня 1928 р.
м.Львів

Високодостойний Пане Народний Комісаре!

Прошу прийняти щиру подяку за лист з дня 19 березня, який дійшов до моїх рук сьогодні, дня 28 березня. В працю Інституту марксізма я вірю так само, як в роботу Історичної секції під проводом М.С.Грушевського, тому перед кількома днями просив я в листі до Мих[айла] Лозинського[101], щоби Інститут марксізму прислав мені ліцензію на висилку перших 36 річників «Діла» від р[оків] 1881-1916, потім буду їх дальше комплектувати аж до найновіших часів.

За вістку про штатність щиро дякую. Завдячую її виключно Вашій жичливости для культурного єднання з Галицькою землею. Досі не повідомив мене про це ніхто ані офіційно, ані неофіційно. Не знав про це, очевидно, навіть, Мих[айло] Серг[ійович], який часто пише до мене. Не можуть мені простити в Президії [В]УАН, що я брав проти їх волі участь в ювіл[ейному] святі Мих[айла] Серг[ійовича] Грушевського. Забувають, одначе, що ВУАН - це не приватна домена, а державна інституція, призначена для великої, культурної, громадської, збірної праці.

---

* Знято текст зі списком членів Товариства та планом роботи на 1929 р.

На перевибори Академії збираюсь і поробив вже заходи в справі паспорту, хоча тепер роблять великі труднощі. Є в мене ще спеціяльне діло в Харкові, де при кінці квітня буде проба опери мого пок[ійного] тестя Анатоля Вахнянина п[ід] н[азвою] «Купало» перед музичними колами. Від висліду думки музиків буде залежати, чи піде вистава в держ[авній опері].

Вірю, що вислід буде добрий, бо річ незвичайно гарна.

Гром[адянин] Козицький накликує мене до приїзду в інтересі справи. Хочу за одним заходом бути в Київі і Харкові, а тоді буду мати нагоду зложити поклін і подяку за жичливість і за листа.

Прошу прийняти слова глибокої пошани.

К.Студинський

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.267, арк.10-10 зв. Автограф.

№152

З УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК*
(Допис з Київа)

*2 квітня 1928 р.***

Загальна увага звернена тут від довшого часу на Всеукр[аїнську] Акад[емію] наук і на перевибори Президії по новому статутові. Вам, певно, відомо, що в грудні мин[улого] року й січні ц[ього] р[оку] переводив Нар[одний] ком[ісаріят] освіти ревізію ведення справ дотеперішньою Президією. Ревізію повірено голові Української науки Ю.І.Озерському і [Я.Г.]Біликові. Гром[адянин] [Ю.І.]Озерський мав на меті при цій нагоді підготовити справу перевиборів. Дотеперішня Президія урядує в дійсности від р[оку] 1923 без вибору, бо її тоді провалено, а висловлено тільки довір'я за попередню роботу. Скористали[ся] із цього члени Президії і урядують аж по сьогоднішній день.

Годі переповідати вислід ревізії в деталях. Закидується Президії, що не вміла створити сприятливої для праці атмосфери і довела до утворення державної ревізійної комісії, не маючи ні одного протоколу засідання за п'ять років. Коли гром[адянин] [Ю.І.]Озерський запитав на прилюдному засіданні, чи Президія готова обняти керму усієї наукової роботи по цілій Україні, дістав відмовну відповідь. На питання, яка є ріжниця між Президією й Управою (за обі функції побирала Президія значні місячні платні), члени Президії не вміли дати відповіди. Декрети Раднаркому вияснювано незгідно з їхнім дійсним змістом.

Загально впадало на вічі, що останніми часами форсувала Президія на членів Академії російських учених. Зацікавився цею справою Наркомос і одного з них, крайньо правого***, що вже переїхав був до Київа, не затвердив, і він повернувся восвояси над Неву. Була думка у Президії провести в члени Академії київського фізика [Г.Г.]Де-Метца[102], крайньо правого, а як провірила ревізійна комісія, на основі документів, стояла Президія у зв'язку з Ленінградською Всесоюзною Академією наук, спеціяльно з

* Назва статті в газеті «Діло».

** Дата написання статті, опублікованої в газеті «Діло» від 13 квітня 1928 р.

*** Мається на увазі С.І.Солнцев.

її правицею і погоджувалась навіть інтернувати в Ленінграді українських академиків як її членів. Ціль була ясна. Президія хотіла затримати владу в своїх руках і опиратися на російських учених. На ділі добилась вона їх повної підтримки. Підтримують її також деякі українські академики, два з них із чисто матеріяльних причин.

Якби справа з іменуванням йшла дальше так, як досі, то прийшлося б Всеукр[аїнську] Академію наук - українізувати, тим паче, що численні члени росіяни уживають виключно російську мову, хоча перед урядом запевнюють, що працюють для української культури, але їх від цього відтручують. Членів Академії поділяла Президія на два відділи - «друзів» і «недрузів». Для «друзів» є всяка підтримка, справляються гучні ювілеї з багатими виданнями - на «недругів» накладаються великі податки за помешкання і насильно їх стягається, погрожується юрисконсультами, стримується платня для їх співробітників, відмовляється [в] участи в ювілеях і т.п. Успіхи має Президія тому, бо з одної сторони «неодмінно» складає урядові заяви лояльности і компліменти, з другої - оглядається за підтримкою у правих, російських колах. І Богу свічка, і чортові огарок! Все ж таки є надія, що Академія втратить обличчя приватного підприємства теперішньої Президії, а стане Всеукраїнською державною громадською інституцією.

Без підпису

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.265, арк. 9-10.

№153

ЛИСТ КЕРІВНИКА КОМІСІЇ ДЛЯ СКЛАДАННЯ СЛОВНИКА ЖИВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Г.К.ГОЛОСКЕВИЧА АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОМУ ПРО РОБОТУ КОМІСІЇ НАД СЛОВНИКОМ

*[7 квітня 1928 р.]**

Високоповажний Агатангел Юхимовичу!

Я дуже просив би Вас, коли Ви згодитесь, дозволити мені побачитись з Вами. Мені доконче потрібно побалакати з Вами з приводу таких питань:

1) я не знаю, що робити з Вашим листом, переданим мені** через [М.]Левченка. Лист оскільки жахливий, що я без розмови з Вами не наважуюсь, не можу передати його до Комісії.

2) Хотів би з Вами поговорити з приводу питаннів, що ви порушили в Вашому листі, і обвинувачень на адресу Комісії та її керівничого.

3) З приводу Вашої пропозиції щодо дальшої долі «Словника» і

4) з приводу приїзду т. [М.Ф.]Сулими[103] в ролі помічника головного редактора.

Я глибоко певен, що й Ви, Агатангеле Юхимовичу, і Комісія цілком свідомі великого обов'язку, покладеного на нас українським народом, українським урядом і Акад[емією] наук, і про цей великий обов'язок, про

* Дату встановлено за суміжними документами.

** Підкреслено в документі.

цю високу честь, а разом з тим і про велику і страшну відповідальність ні Ви, ні Комісія ніколи ні на хвилину не забуваємо, і коли постають якісь взаємні непорозуміння, незгоди, навіть болючі, прикрі образи, то повірте, дорогий Агатангелу Юхимовичу, що це єдино тому, що Комісія, так же, як і її голова - головний редактор, роблять так і те*, що проказує їм їхня наукова совість. «Словник» для Комісії, як і для Вас - це честь її, гордощі, прекрасна мрія, укохана, вимріяна. Словник не може не бути щонайкращим*, і коли ми в розумінні щонайкращого часом розходимося, то це цілком природна річ. Давайте поміркуємо про те щиро, з «незлим серцем», зробім спільне засідання з участю С.О.Єфремова - вірного лицаря тої ж прекрасної Дами - української мови, і вирішимо всі непорозуміння на користь нашій справі і на честь Академії, щоб не глузували з нас вороги, і щоб ми з честю спільними зусиллями довели до доброго кінця нашу «любу» (Ваш влучний вираз) працю.

Пробачте і не гнівайтесь, що вдаюсь до Вас з таким листом, написаним не в академичному тоні.

З пошаною до Вас, щиро прихильний

Г.Голоскевич

Чекаю на відповідь (здається, краще - чекаю відповіди).

НБУВ, ІР, ф.1, спр.22861, арк.1-2 зв. Автограф.

№154

ПРОТОКОЛ ЗАКРИТОГО ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ЗА ДОПОВІДДЮ П.П.ЛЮБЧЕНКА ПРО ПІДГОТОВКУ ДО ВИБОРІВ ПРЕЗИДІЇ ВУАН

21 квітня 1928 р.
м.Харків

1) Принять к сведению, что организационно-подготовительная работа по переизбранию Президиума Академии т. [Н.А.]Скрыпником выполнена.

Не возражать против намеченного состава Президиума.

Поручить тт. [П.П.]Любченку, [Н.А.]Скрыпнику наметить 15 новых академиков, в том числе нескольких коммунистов.

Подготовку общественного мнения к перевыборам в Академии возложить на бюро Киевского окр[ужного] ком[итета] партии, в частности на т. [Н.]Демченко.

Предварительные переговоры с академиками вести [Ю.]Озерскому. Окончательные переговоры поручить т. [Н.]Скрыпнику.

Л.Каганович

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.6, арк.82. Оригінал. Машинопис.

---

* Підкреслено в документі.

№155

ПОСТАНОВА ЦК КП(б)У ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ НАРОДНОГО КОМІСАРА ОСВІТИ УСРР М.О.СКРИПНИКА ПРЕДСТАВНИКОМ ВІД УРЯДУ НА ПЕРЕВИБОРАХ ПРЕЗИДІЇ ВУАН

30 квітня 1928 р.
м.Харків

Считать необх[одимы]м поездку т. [Н.А.]Скрыпника в Киев для прове-д[ения] перевыборов в Академию наук.

Секретарь ЦК КП(б)У *Л.Каганович*

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.149, арк.126. Оригінал. Машинопис.

№156*

РОБОТА АКАДЕМІЇ НАУК (МАТЕРІАЛИ ДО ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У)**

30 квітня 1928 р.
м.Харків

На одному з останніх засідань Колегії Наркомосвіти під головуванням тов. [М.О.]Скрипника розглядалася доповідь Комісії НКО, що була виділена НКО для обслідування Академії наук. Комісія складена під головуванням зав[ідуючого] Укрнаукою тов. [Ю.І.]Озерського, уповноваженого Укрнауки в Київі тов. Левитського Л.М., секретаря УЦБ СНР ВУК РОБОС тов. [Я.Г.]Білика, голови Київської СНР - тов. [С.М.]Семка і представників Київського ОВК - тов. [Р.С.]Левика - детально ознайомилися зі станом та роботою Академії наук. Комісія мала декілька засідань з Президією ВУАН, з усіма Відділами та окремими комісіями та комітетами ВУАН.

Як виявилося з матеріялів, Академія наук провела чималу роботу в цілій низці галузів наук, так: чималий розвиток мають в Академії галузі наук з поля українознавства, як скажемо: української мови, історії.

Велику роботу проводить Академія наук в справі виготовлення термінологічних словників, але темп роботи ще недостатній і внутрішня організація цієї справи ще не налагоджена, що в значній мірі гальмує роботу Інституту наукової мови. Велике розгалуження має історія України, як чималу роботу проводить Історична секція ВУАН. Вивчення літератури та мистецтва поставлено в Академії ще недостатньо. Необхідно буде і далі поширювати, не зменшуючи темпу, розвиток роботи Історико-філологичного відділу Академії наук.

Щодо другого, Фізико-математичного, відділу Академії, то звертають увагу на себе академичні праці в галузі математики, хімії, геології. Серед ботанічних установ є як високо розвинені установи, так і недорозвинені, зате недостатньо розвинені галузі медичних наук і, зовсім майже, відсутнє

---

* Див. док. № 141.
** Заголовок документа.

вивчення сільськогосподарчих наук. На цей, Другий відділ, на думку комісії, треба звернути якнайбільшу увагу, бо його робота щільно ув'язана з індустріялізацією краю, розвитком сільського господарства і т.п.

Щодо третього, Соціяльно-економічного, відділу, то він в Академії в цілому не дорозвився: кількість штатних посад академиків, як і мережа установ, недостатня. Переважають катедри та комісії історичного правового характеру, зовсім немає вивчення радянського права, марксистської соціології, фінансових наук тощо.

Особливу увагу комісія звернула на справу щодо складу Академії наук - дійсних академиків ВУАН. Констатуючи велику кількість притягнених до роботи в Академії наукових сил (кількість всіх обраних Академією з початку її існування членів-академиків досягає 78), комісія одночасно звернула увагу Колегії [НКО] на те, що Академія мало притягла українських вчених, як старих, так і молодих: на сьогоднішній день склад Академії такий: українців - 30, росіян - 38, німців - 5, инших - 5, з УСРР - 45, з РСФРР - 20, з закордону - 9, з яких українських вчених: 1 - з Західньої України, 3 - з Праги. Більша частина академиків українськ[у] мов[у] ще не опанувала, через те Академії доводиться чималу кількість грошей, що відпускаються урядом на видавничі справи, витрачати на переклади. Недостатньо також було притягнено сил з Західньої України. Притягнення його* головним чином з Київа (з Київа - 36, з инших міст УСРР - 9).

Комісія вважає в цій справі необхідним посилення притягнення українських наукових сил з СРСР і з Західньої України.

Щодо створення організаційних та матеріяльних умов для роботи Академії, комісія констатувала, що статут, виданий радвладою в 1921 році, давав повну можливість самодіяльности та впорядкування внутрішнього життя Академії.

Одначе Академія в дійсности користувалася в своєму житті старим гетьманським статутом, що привело до цілої низки небажаних наслідків. Так, скажемо, замісць Ради Академії, передбаченої статутом 1921 року, куди мали входити і представники НКО, існувало «Спільне зібрання», передбачене лише гетьманським статутом.

Президія Академії формально не існувала, бо жодних протоколів за сім років її існування немає. Натомість всіма справами Академії керувала Управа, непередбачена ні статутом 1921 р., ні иншими розпорядженнями НКО.

Наукові співробітники, навіть висококваліфіковані, не мають права голосу та участи в засіданнях Спільного зібрання та засіданнях Відділів, за винятком двох-трьох осіб. Це не створювало атмосфери колективної роботи в Академії. Комісія вважає необхідним участь наукових співробітників, хоча би з правом дорадчого голосу, у всьому житті Академії наук.

Бюджет Академії наук, як і инша матеріяльна база (передача цілої низки помешкань для Академії), безупинно зростає. Одначе керування матеріяльно-фінансовими справами перетворилося** Управою безпланово, бюджет Академії складався без належної проробки та ув'язки його з планом роботи Академії. Розподіл сум на науково-операційні та господарчі податки через це проводився безпланово й випадково, що створювало грунт для різних непорозумінь внутрі Академії.

Комісія вважає необхідним ліквідувати Управу Академії, передавши

---

* Так у документі. Потрібно: «їх».

** Так у документі. Потрібно: «проводилося».

згідно статуту керування адміністративно-господарчими справами до Президії, створивши при ній господарчо-планову комісію, куди б входили представники Відділів та приймали участь профорганізації і т.п.

Приймаючи все це на увагу, комісія висловила думку, що Президія-Управа ВУАН не виправдала покладених на неї обов'язків. З огляду на те, що термін її повноважень давно вже скінчився, комісія запропонувала перевести переобрання Президії.

Разом з тим комісія указала на недостатність заходів з боку НКО по керованню Академії наук, що теж спричинилася до появи та поширення негативних явищ [в] життю Академії.

Колегія НКО разом з Президією Академії, членами Президії Укрнауки, Секції наукових робітників обміркувала доповідь комісії і всі висновки й пропозиції комісії схвалила. Колегія визнала необхідним поставити доповідь НКО в Раді Народніх Комісарів.

Колегія за пропозицією комісії вносить в Раду Народніх Комісарів проекти постанов про низку заходів до поліпшення стану в Академії наук, зокрема про збільшення видатків на наукові потреби, видавництво, збільшення бюджету і штатів Академії, відзначення десятилітнього ювілею Академії, закінчення будівництва Національної бібліотеки і т.п.

Крім того, на засіданні Колегії НКО було установлено остаточний склад членів ВУАН, дійсних академиків. На сьогоднішній день список такий: [...]*.

Секретар Колегії НКО [*Є.М.Марковський*]

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.149, арк.142-145. Копія.Машинопис.

№157

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ РАДИ ВУАН ПРО ПЕРЕВИБОРИ ПРЕЗИДІЇ

3 травня 1928 р.

Присутні - члени Ради:

1. Дійсні члени ВУАН, академики: С.Н.Бернштейн, В.П.Бузескул, М.П.Василенко, В.І.Вернадський, К.Г.Воблий, Є.П.Вотчал, О.М.Гіляров, Д.О.Граве, М.С.Грушевський, В.Я.Данилевський, С.О.Єфремов, М.Ф.Кащенко, О.В.Корчак-Чепурківський, М.М.Крилов, А.Ю.Кримський, В.Ф.Левитський, В.І.Липський, А.М.Лобода, О.О.Малиновський, М.Ф.Мельников-Разведенков, О.П.Новицький, В.М.Перетц, В.О.Плотников, М.В.Птуха, Г.В.Пфейффер, К.К.Симінський, Б.І.Срезневський, П.А.Тутковський, О.В.Фомін, В.Г.Шапошников, Ф.І.Шміт, І.І.Шмальгаузен, Ф.Г.Яновський, Л.М.Яснопольський.

2. Представники Народнього комісаріяту освіти УСРР: М.О.Скрипник, Ю.І.Озерський, Л.М.Левитський, [Ю.О.]Войцехівський[104], Ю.[П.]Мазуренко, [О.М.]Камишан та [В.О.]Юринець.

1. Згідно [п.]4 інструкції** щодо виборів Президії ВУАН засідання відчи-

* Знято список дійсних академіків, затверджених 9 березня 1928 р. Див. док. №146.

** Див. док. №148.

няє Президент академик В.І.Липський, який і просить намітити кандидатів на голову засідання Ради.

Акад. [В.П.]Бузескул називає кандидатом акад. В.І.Вернадського, а акад. П.А.Тутковський - народнього комісара освіти М.О.Скрипника.

При голосуванні в порядку алфавітного списку акад. В.І.Вернадський одержав: 26 - за, 7 - проти і один - утримався, а М.О.Скрипник 10 - за, 7 - проти, 18 - утрималося.

На голову засідання Ради вважається за обраного акад. В.І.Вернадський.

2. Акад. В.І.Вернадський просить намітити кандидата на секретаря засідання Ради. Акад. В.М.Перетц пропонує в секретарі акад. М.В.Птуху. Ніяких инших кандидатів названо не було. При голосуванні акад. М.В.Птуха одержав 28 голосів - за, 7 - утрималося, проти голосів не було.

3. Акад. В.І.Вернадський просить членів Ради намітити кандидатів на Президента ВУАН. Яко кандидата названо академика Д.К.Заболотного. При голосуванні акад. Д.К.Заболотний одержав: 39 - за, 1 - утримався, проти голосів не було.

4. Акад. В.І.Вернадський просить назвати кандидатів на Віце-президента. Виставлено кандидатур[и] академиків К.Г.Воблого і К.К.Симінського. При голосуванні акад. К.Г.Воблий одержав 30 голосів - за, 5 - проти і 5 - утрималося. Акад. К.К.Симінський зняв свою кандидатуру.

5. Акад. В.І.Вернадський просить назвати кандидатів на Неодмінного секретаря. Виставлено кандидатами академиків А.Ю.Кримського і О.В.Корчак[а]-Чепурківського. Голосувався попереду акад. [О.В.]Корчак-Чепурківський, потім акад. [А.Ю.]Кримський. При голосуванні акад. [А.Ю.]Кримський одержав 25 голосів - за, 8 - проти і 6 - утрималося. Акад. О.В.Корчак-Чепурківський одержав 12 голосів - за, 17 - проти і 9 утрималося. За обраного вважається акад. [А.Ю.]Кримський.

6. Народній комісар освіти тов. М.О.Скрипник од імені Комісаріята заявив, що Комісаріят не користувався в даному разі правом, наданим йому Радою Народніх Комісарів, пропонувати Раді ВУАН поширити Президію до 6 членів, через що вибори двох додаткових членів Президії одпадають, і це констатовано головою зібрання Ради академиком В.І. Вернадським.

7. Член Ради тов. [Ю.О.]Войцехівський просить занести до протоколу заяву акад. В.І.Вернадського, зроблену після обрання його на голову засідання Ради. В ній акад. [В.І.]Вернадський подякував за вибори, заявив, що він довший час не вживав української мови, буде говорити по-українськи, проте, коли це б йому було трудно, буде вживати російську мову.

8. Акад. П.А.Тутковський робить заяву, що сума голосів, поданих за, проти і утримавшихся за різних кандидатів, не зберігаються і не відповідають числу наявних членів Ради. Акад. [Д.О.]Граве заявив, що різниця вийшла через те, що ті, хто утримався, зовсім не підіймали рук, наприклад, він сам. Голова засідання Ради підтримує це тлумачення акад. [Д.О.]Граве.

9. Акад. В.Г.Шапошников просить занести до протоколу, що це засідання Ради ВУАН було прилюдним і що на ньому було дуже багато присутніх не членів Ради.

Голова Ради, академик [*В.І.*]*Вернадський*
Секретар Ради, академик [*М.В.*]*Птуха*

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26393, арк.5-7. Оригінал. Машинопис.

№158

«ЗА УКРАЇНСЬКУ АКАДЕМІЮ НАУК»*

*3 травня 1928 р.***

Сьогодні відбулися перевибори у Всеукраїнській Академії наук. Заки дійде до Вас мій лист, Ви будете вже знати про їх вислід. Я хочу тільки подати короткий огляд настроїв перед виборами і в їх часі, який ледве чи найдете в київській чи харківській пресі.

Мене повідомлено про перевибори завчасу телеграфічно, а що мав я виголосити на засіданні Історичної секції доповідь про наукову роботу в межах Галичини за рік 1927, тому приїхав до Києва за кілька днів перед перевиборами в Академії.

Дотеперішня Президія Академії урядувала від 1921 р., отже, повних сім літ, хоча її мандат покінчився в дійсности в р[оку] 1924. З огляду, що за часів гетьманщини і революційного перевороту Академія не могла виявляти широкої діяльности, тому її творча широка праця починається щойно з р[оку] 1921, коли гетьманський статут уневажено, а надано їй новий.

З невеликими змінами в особистім складі за час від 1921-[19]28 рр. входили до Президії академики: В.І.Липський, як Голова-президент, С.О.Єфремов, як Віце-президент, і акад. А.Ю.Кримський, як Неодмінний секретар.

През[идент] [В.І.]Липський займався Академією дуже мало, складаючи весь тягар проводу [на] акад. [С.О.]Єфремова і акад. [А.Ю.]Кримського. Про їх кермування міг би сказати більше хтось із місцевих українців, краще поінформований від мене. Радянська влада, що вислала на обслідування діяльности Президії окрему комісію, піднесла цілий ряд замітів*** на основі доповіді голови Укрнауки [Ю.І.]Озерського, а між ними чи не найважчий, що Академія не стала осередком всеукраїнського наукового руху, не пригорнула на постійну, штатну академ[ичну] діяльність наукових діячів з-поза Києва, ані з-поза кордону, з Галичини, Волині, Закарпатської землі, Буковини і т.п., а окружила себе російськими ученими, так що в національному складі Академії на загальне число 84 академик[и] більшість була не українська та що серед українців-академиків (із 39) тільки 20 писало українською мовою.

Таких академиків, що нехтували українською мовою, зовуть тут типовим іменем «малороси».

Вже сам національний склад Академії, ствердженій в обслідуванні, захитав Президію. Зразу стало ясним, що ані акад. [В.І.]Липський, ані акад. [С.О.]Єфремов не будуть обрані. Але ще друга обставина вийшла наяву, що при теперішньому національному складі Академії Президентом не буде обраний ніякий активний український діяч. Передбачував це Народний комісаріят освіти і не потвердив нового статуту, а на Президента Академії висунув дуже поважного ученого-українця, члена Всесоюзної Академії наук в Ленінграді, знаменитого бактеріолога і епідеміолога Данила Кириловича Заболотного, якого вибрано 39 голосами на 43 голосуючих. Заступником Президента вийшов кандидат російських учених і акад. [А.Ю.]Кримського

---

* Назва статті в газеті «Діло».

** Дата написання листа, опублікованого в газеті «Діло» від 13 травня 1928 р.

*** Тут - зауважень.

- К.Г.Воблий (невиразний українець) - 29 голосами, а Неодмінним секретарем обрано акад. [А.Ю.]Кримського - 25 голосами.

У перевиборах брало участь 36 академиків і сім членів Нар[одного] комісаріяту освіти з ком[уністом] М.О.Скрипником на чолі. Мали вони до цього право на основі статута в р[оці] 1921. В часі збори проводив акад. [В.І.]Вернадський з Ленінграду, який обняв провід, вітаючи учених академиків словами: «Вибачайте, я вже давненько не вживав української мови, тому, як мені бракує слів, буду говорити по-руськи». Слова акад. [В.І.]Вернадського, підтримуваного при виборі на провідника зборів акад. [А.Ю.]Кримським, викликали дуже прикре враження і на домагання відпоручника Наркомосу гром[адянина] Ю.Войцехівського їх вписано до протоколу.

Перевиборам прислухалася широка публіка в числі около сотні людей. Російські учені виступали виразно проти Комісаріяту нар[одної] освіти і це було з їх боку великою політичною помилкою. Вона, як загально думають, може заважати від'ємно і на долі акад. А.Ю.Кримського як Неодмінного секретаря, але корисно на дальшім перетворенні Академії на всеукраїнський осередок наукового життя.

З чотирьох дійсних членів Академії - галичан - зміг прибути на перевибори тільки один. До акад. С.[О.]Смаль-Стоцького і д[окто]ра [С.С.]Дністрянського телеграфував Нар[одний] комісаріят освіти, але паспортові труднощі станули в дорозі їх прибуттю до Київа. Не приїхав також акад. [І.Я.]Горбачевський. Із загального числа присутніх на перевиборах академиків мало що не дві третини становили російські учені. Російську мову чути було на кожному кроці. На Президента Академії висувано поза кулісами навіть декого із росіян. Хоча зібрання викликувало прикре враження, то все ж таки нема сумніву, що й воно було етапом до кращих відносин в Академії у майбутньому. На зібранні відмічено цілий ряд недостач у дотеперішньому статуті. Можна надіятися, що новий статут буде кращий і більше згідний з достоїнством Всеукр[аїнської] Академії наук. На випадок, якби не затверджено акад. [А.Ю.]Кримського на становищі Неодмінного секретаря, займуть його місце провізорично аж до найближчих перевиборів або акад. [О.В.]Корчак-Чепурківський, або акад. [П.А.]Тутковський. През[идент] [Д.К.]Заболотний виїздить на разі на один місяць за кордон і дня 15 червня вертає у Київ, куди з осінню перенесеться на постійний побут. Київ здобуде, таким робом, нову наукову, бактеріологічну інституцію, на яку влада призначила сто тисяч карбованців.

Кирило Студинський

Від редакції. Зі змісту листа виходить, що уряд УСРР виявив неабияку ініціятиву у виборі нового Президента Академії, але чомусь не проявив її ні у виборі Віце-президента, ні Неодмінного секретаря, дарма, що, як виходить з листа, з обох вибраних на ті становища кандидатів далеко невдоволений і дарма що акад. [А.Ю.]Кримський за весь час минулої своєї діяльности на становищі Секретаря кооперував з несимпатичними для Наркому московськими академиками. При тому незрозуміла для нас політика уряду, що поминув усі кандидатури місцевих українців-академиків на Президента Академії і найшов підхожого собі на те становище кандидата аж у Ленінграді. Чи не краще було б, якби на це становище висунув був от хоч би засланого на Сибір українського академика [К.В.]Харламповича? Далі, не можна ніяк зрозуміти і того, що при виборах не тільки не

була актуальною кандидатура акад. [М.С.]Грушевського на Президента, але, що більше, що акад. [М.С.]Грушевський не відіграв при них узагалі ніякої ролі. А він, чей же, мав і має на одне й на друге аж надто багато даних. Накінець, важко нам зрозуміти й таке явище, що такі старі українці і наукові укр[аїнські] діячі, як акад. [С.О.]Єфремов і акад. [А.Ю.]Кримський, могли стати аж такими завзятими приклонниками московського засилля в Академії. Все це справи загадочні та дуже незрозумілі.

Діло. - 1928. - 13 травня.

№159

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОЛЕГІЇ НКО УСРР ПРО ПЕРЕВИБОРИ ПРЕЗИДІЇ ВУАН*

15 травня 1928 р.
м.Харків

1. Кандидатуру обраного на зборах Ради ВУАН Президента ВУАН акад. Заболотного Д.К. - затвердити.

2. Кандидатуру обраного на зборах Ради ВУАН на Віце-президента ВУАН акад. Воблого [К.Г.] - за-твердити.

3. Кандидатуру обраного на зборах Ради ВУАН на Неодмінного секретаря ВУАН акад. Кримського[А.Ю.] - вважати за неможливе затвердити.

4. Визнати за конче потрібне, щоб стара Президія протягом тижня здала свої права новообраній Президії ВУАН. Визнати за конче потрібне, аби акт прийому та передачі справ ВУАН був складений з участю представника НКО т.[Л.М.]Левитського.

5. Констатувати, що тимчасово обов'язки Президента ВУАН і Неодмінного секретаря ВУАН виконував Віце-президент акад. [К.Г.]Воблий.

Визнати за потрібне, аби довибори Президії ВУАН відбулися після повернення з закордонної командировки Президента ВУАН - акад. [Д.К.]Заболотного.

6. Внесену Укрнаукою мотивовану постанову Колегії НКО щодо перевиборів ВУАН в основі прийняти й передати її на остаточне затвердження наради Наркома освіти та його заступників.

Секретар Колегії [*Є.М.*]*Марковський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.198, арк.58-59. Оригінал. Машинопис.

---

* Затверджений НКО УСРР 22 травня 1928 р.

№160

РЕЗОЛЮЦІЯ КОЛЕГІЇ НКО УСРР ЩОДО ВИБОРІВ ПРЕЗИДІЇ ВУАН

15 травня 1928 р.
м.Харків

Затверджений урядом УСРР 14 червня 1921 року статут Всеукраїнської Академії наук, арт[икул] 5, розд[іл] 6 (Зб[ірник] Уз[аконень] і розпоряджень робітничо-селянського уряду № 11, арт[икул] 310, 1921 р.) покладає на Народний комісаріят освіти обов'язок забезпечити ділову наукову роботу ВУАН і її об'єднання з цілим обсягом переведеного робітничо-селянською державою господарчо-культурного будівництва, розглядом і затвердженням висунених і обраних ВУАН академиків і членів її Президії.

На виконання того обов'язку Народній комісаріят освіти примушений був в 1922 році після обрання ВУАН на посаду Президента ВУАН академика М.П.Василенка, приймаючи до уваги дані про його тодішню приналежність до антирадянської діяльности, винести постанову про його незатвердження на посаду Президента ВУАН. Після цього ВУАН обрав нову Президію в складі Президента академика В.І.Липського і Віце-президента академика А.М.Лободи (а потім академика С.О.Єфремова) і Неодмінного секретаря академика А.Ю.Кримського. Термін чинности тої Президії було в 1925 році продовжено Народнім комісаріятом освіти (телеграма заступника наркома освіти з 18 лютого [19]25 року, №312).

Листопада 28, 1927 року, Спільне зібрання академиків ВУАН своєю постановою ухвалило звернутися до Народнього комісаріяту освіти, надіславши йому всі протоколи і матеріяли Спільного зібрання ВУАН, де виявилися гострі розходження між членами ВУАН в справі переведення роботи і керівництва ВУАН її Президією.

Прийнявши теє до уваги, Народній комісаріят освіти призначив спеціяльну комісію під головуванням члена Колегії НКО і завідуючого Управлінням науковими установами тов. Ю.І.Озерського в складі представників: Українського центрального бюра Секції наукових робітників профспілки робітників освіти тов. Я.Г.Білика, уповноваженого Управління науковими установами НКО в Київі тов. Л.М.Левитського, представника Київської секції наукових робітників С.Семка, представника Київського окружного виконавчого комітету тов. Р.С.Левіка.

Переведене вищеозначеною комісією обслідування діяльности Президії ВУАН цілковито підтвердило заяви, зроблені в надісланих до НКО Спільним зібранням академиків ВУАН матеріялах, і виявило низку значних і серйозних недоліків та хиб, що загрожували діловій науковій роботі ВУАН, і виявило цілковиту неправильність керівничої організаційної та господарчої роботи Президії ВУАН, що приводило до розподілу* серед академиків та групової боротьби і перешкоджало дійсн[ій] співучасти в розвитку української культури Української Соціялістичної Радянської Республіки. Це вело Академію до перетворення ворожнечих до радянської влади фактичних блок[ів] деяких консервативних елементів української науки з представниками ворожнечих до неї прихильників** реакційної російської професури, об'єднаних під гаслом «академичної свободи», а в

* Так у документі. Потрібно: «розколу».
** Так у документі. Потрібно: «представників».

дійсности під гаслом протиставлення радянській владі, переведеному нею соціялістичному будівництву. Попри всі заяви керівника практичної роботи ВУАН, бувшого Неодмінного секретаря ВУАН академика [А.Ю.]Кримського, про те, що він «переконаний комуніст» (дивись протокол «Спільного зібрання» 3 дня 1923 року, №212)*, все зазначене приводило керовану Президією Академію на відрубні від радянської влади позиції і перешкоджало дійсному розвитку української науки.

Доповідь вищезазначеної комісії тов. [Ю.І.]Озерського було заслухано за участю членів Президії ВУАН та багатьох академиків на спеціяльному засіданні Колегії НКО, що затвердило доповідь комісії тов. [Ю.І.]Озерського про роботу ВУАН своєю резолюцією з дня 7-9 березня 1928 року. В тій резолюції Колегія визнала, що попередня Президія ВУАН своїх обов'язків ділового керівництва ВУАН не виправдала. Тую резолюцію Колегії НКО, після заслухання доповіди, підтвердила прийняттям до відома постанова РНК УСРР з дня 26 квітня 1928 року.

Народній комісаріят освіти визнав за конче потрібне і звернувся до Президента ВУАН з пропозицією скликати передбачену статутом Раду ВУАН для переобрання Президії, тим паче, що термін повноважень попередньої Президії вже давно минув. Тії перевибори відбулися на засіданні Ради ВУАН 3 травня 1928 року.

Виходячи з покладеного НКО статутом ВУАН завдання - забезпечити можливість ділової роботи ВУАН та дійсну незалежність її праці від сторонніх групових та инших впливів, Народній комісаріят освіти на підставі вищезазначеного ухвалює:

Обрання Радою ВУАН на посаду Президента ВУАН академика Д.К.Заболотного і на посаду Віце-президента академика К.Г.Воблого прийняти до відому і це обрання затвердити.

Щодо новообрання на посаду Неодмінного секретаря ВУАН кандидатом академика А.Ю.Кримського, Колегія НКО констатує, що а) за неправильну, шкідливу для розвитку української радянської науки лінію керівництва попередньої Президії ВУАН відповідає вся попередня Президія і її фактичний ке-рівник, бувший Неодмінний секретар ВУАН академик А.Ю.Кримський, б) що решт[у] бувших членів Президії ВУАН - академика С.О.Єфремова і академика В.І.Липського - під час перевиборів до Президії ВУАН не переобрано і їхніх кандидатур не висунено до переобрання, в) таким робом, кандидатура академика А.Ю.Кримського являє собою весь засуджений напрямок керівничої роботи бувшої Президії ВУАН.

Прийнявши те до уваги, Народній комісаріят ухвалює: визнати за неможливе затвердити кандидатуру академика А.Ю.Кримського [на] посаду Неодмінного секретаря Всеукраїнської Академії наук.

Секретар [*Є.М.*]*Марковський*

Помітка на документі: «Остаточний варіянт, затверджений т. [М.О.]Скрипником».

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.198, арк.60-62. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Помилка в документі. Див. «Регести» (Протокол Спільного зібрання ВУАН № 212 від 23 лютого 1925 р.).

№161

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ВСЕНАРОДНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ЗА 10 РОКІВ ІСНУВАННЯ (1918-1927)*

24 травня 1928 р.

Всі найбільші бібліотеки всесвіту утворювалися десятки, иноді сотню років. За такий довгий час, зростаючи поволі, вони мали змогу вирости в добре зкомплектовані, упорядковані й устатковані бібліотеки.

Не така доля судилася Всенародній Бібліотеці України. Утворена за революції як цілком нова бібліотека, зростаючи надзвичайним темпом і притягнувши лише потім до себе й деякі давні бібліотеки, ВБУ за 9 з половиною років свого існування, з яких 4 роки припало на роки громадянської війни, інтервенції, руїни й голоду і лише 5 з половиною років на планову роботу, не маючи і ці 5 з половиною років ні пристосованого й устаткованого будинку, ні достатнього штату й бюджету, вона виросла, проте, в четверту за своїми розмірами б[ібліоте]ку СРСР; зібрала величезні кадри читачів; проробила колосальну працю організаційну, політосвітню, краєзнавчу, наукову й педагогічну.

Нині ВБУ міститься в 7 будинках - двох головних, з яких один добудовується, і з 5 додаткових, з загальною кубатурою в 140000 куб[ічних] метрів.

Фонд: 1900000 книжних і журнальних одиниць, поверх 1000000 номерів газет, 200000 листівок; загальний метраж 30 кілометрів; вартість фонду 3300000 крб.

Річний приріст: 112058 книг і журналів, 120185 номерів газет, 41929 листівок.

Стан фондів: закаталогізованих - до 1000000 кн[иг] і журн[алів], незакаталогізованих - 900000 кн[иг] і журн[алів], 1000000 номерів газет, 200000 листівок.

Книгокористування за рік: 143914 одвідувань, видано 422007 книг. Склад читачів: наукові робітники усіх установ і фахів, кваліфіковані практичні діячі й студентство всіх вищих шкіл м.Київа; для цього студентства ВБУ створила з своєї читальні другу вищу школу, найбільшу в Київі, що рахує поверх 5 з половиною тисяч студентства.

Як наукова бібліотека нового типу ВБУ розгорнула широку активну роботу з читачем. Організовуючи сотні виставок, серед них, напр[иклад], такі, як виставка «Продукційні сили України» з 4000 книг, мап, лекцій; або величезна виставка «Наука на Україні за 10 років революції»; складаючи бібліографічні покажчики; подаючи тисячі бібліограф[ічних] консультацій; активно просовуючи до читачів сотні тисяч книг з прикладних наук, техніки, економіки; виступаючи на з'їздах і конференціях по вивч[енню] продукційних сил УСРР і СРСР - Всенародня Бібліотека бере, таким чином, активну участь в постановці й вивченні проблем індустріялізації та розвитку продукційних сил УСРР, в поглибленій політосвітній і краєзнавчій роботі.

З неї виріс своєрідний на Україні тип науково-дослідчої бібліотеки, що сполучає в собі б[ібліоте]ку й широку науково-дослідчу установу в галузі бібліотекознавства та бібліографії - ідеальне сполучення науково-дослід-

---

* Заголовок документа.

чої праці з самим виробництвом, де Бібліотека з усіма своїми різноманітними й складними робочими процесами й функціями становить велику робочу лабораторію для постійних спостережень, експериментів, дослідів, висновків в галузі бібліотекознавства та бібліографії. Так неминуче ВБУ прийшла до організації своєї науково-дослідчої комісії бібліотекознавства та бібліографії (НДКБ). За 3 роки існування НДКБ проробила в неробочі години немалу роботу, а саме: відбулося 78 наукових прилюдних засіданнів, зачитано 87 доповідів, видруковано 3 бібліотечних збірники і 2 номери журналу «Бібліотекознавство та бібліографія», разом - 48 аркушів, закінчується друком друга книжка журналу в 10 аркушів; підготовлено до друку 2 бібліотечних збірники й кілька монографій. Крім того, члени НДКБ надрукували по инших виданнях УСРР і СРСР 152 статті і кілька книг, виступали [з] десятками доповідів на бібліотечних і бібліографічних з'їздах і конференціях.

Цілковита відсутність на Україні кваліфікованих, з спец[іяльною] бібліотечною освітою бібліотекарів примусила ВБУ розпочати науково-педагогічну роботу: керувати аспірантами в галузі бібліотекознавства та бібліографії й готувати для себе середній бібліотечний персонал шляхом бібліотечних курсів. Проект постійних 2-річних бібліотечних курсів ВБУ подала до НКО, з проханням дозволити відкрити їх з 1928-[192]9 року, асигнувавши на 1 рік 3247 крб.

У процесі роботи вона стала за науково-організаційний бібліотечний осередок, гуртуючи біля себе десятки наукових бібліотек і бібліотекарів; зв'язалася з тисячами різних установ, організацій, товариств, окремих осіб; оточила себе цілою мережею своїх кореспондентів по всій Україні.

Так, багато зроблено за перше десятиліття, багато осягнуто, безмірно більше, ніж про те могла коли-небудь мріяти найбуйніша фантазія бібліотекаря. А проте, це все лише перший, хоч і найважчий, крок. Колосальну кількість робіт треба проробити, щоб із цього велетенського книжкового фонду, наполовину незакаталогізованого, з десятками різноманітних каталогів і систем, з цього конгломерату б[ібліоте]к і збірок утворити справжню організовану бібліотеку, яка могла б не тільки розмірами фондів, а й упорядкованістю стати нарівні з кращими європейськими бібліотеками.

Потреби Всенародньої Бібліотеки України

1. *Приміщення ВБУ.*

Як сказано вище, ВБУ міститься в 7 будинках - двох основних і 5 додаткових.

Ще в 1926-[192]7 році ВБУ одержала 120000 крб. на добудування одного з двох своїх основних будинків, добудувала частину його (книгосховище) й цією зимою почала використовувати добудовану частину, перенісши до неї б[ібліоте]ку кол[ишнього] університету в 600000 томів. У 1927-[192]8 році НКО спочатку проектував закінчити добудову, але остаточно зміг асигнувати лише 50000 крб.

Отже, найперше завдання - закінчити цілком добудування, коли не в цьому, то в 1928-[192]9 році. Для цього треба асигнувати згідно з смітою за цінами 1928 року 281000 крб. Але це добудування буде лише першим етапом, який дасть змогу скоротити число будинків, занятих ВБУ, але не дозволить зібрати в одному будинку навіть основних її фондів. Другий етап - добудувати до нового будинку ще нове книгосховище на півтора мільйона томів, кубатурою в 30000 куб[ічних] метрів, що коштуватиме за орієнтовочним кошторисом 1500000 крб. Ця добудова буде рентабельна з трьох

поглядів: 1) вона остаточно розв'яже проблему з приміщенням ВБУ й дасть, нарешті, змогу цілком доцільно організувати б[ібліоте]ку; 2) вона цілком забезпечить книжкові фонди ВБУ від пожежі, під загрозою якої живе нині ВБУ; 3) добудова 30000 куб[ічних] метрів звільнить для инших потреб НКО цілком два величезних будинки з значно більшою кубатурою, до 70000 куб[ічних] метрів.

Отже, було б доцільно цю забудову вставити в 5-річний план і закінчити її в 1932-[19]33 році. (Довідка: збудування нового будинку для Всесоюзної б[ібліоте]ки в Москві кубатурою в 157000 куб[ічних] метрів розраховане теж на 5 років: 1927-[192]8 - 1931-[193]2; за смітою коштуватиме 6687000 крб.; із них півтора мільйона віднесено на кошти НКО РСФРР і 5187000 крб. на бюджет СРСР).

2. Упорядкування фондів ВБУ.

ВБУ має незакаталогізованих 900000 книг і журналів та поверх 1200000 номерів газет і листівок. Нинішній штат і бюджет ВБУ дають змогу проробити лише половину поточної роботи, а друга половина поточної роботи над річним приростом щороку лишається боргом на майбутнє; таким чином, з кожним роком зростає і нагромаджується цей колосальний борг; ціла низка відділів, за браком штату, зовсім ще не функціонує. ВБУ просить на друге десятиліття її існування дати їй змогу:

1) виконувати всю поточну роботу й упорядкувати весь річний приріст, за виїмком другорядної літератури;

2) вирішити, за скільки років треба їй ліквідувати весь вищезгаданий старий колосальний борг.

Відповідно до цих 2 пунктів треба визначити на 1928-[192]9 рік штат і бюджет ВБУ.

Щоб подати матеріяли до вирішення цього питання, ВБУ розробила детальний проект штатів на підставі точних, перевірених за хронометражем, норм виробки.

1) Для поточної щорічної роботи над прирічним приростом треба штат в 140 робітників, замість нинішніх 86 робітників.

2) Для ліквідації старого боргу за 10 років треба додатково щороку 29 робітників, а як ліквідувати борг за 5 років - то треба щороку додатково 59 робітників.

Отже, для поточної роботи десятилітки треба разом 169 робітників щороку, для пятилітки треба 200 робітників щороку (довідка: Б[ібліоте]ка Всесоюзної Академії наук в 1927 році мала приріст річний 112629 книг і журналів, 40037 номерів газет і 4627 од[иниць] инших, а ВБУ - 112058 книг і журналів, 120185 номерів газет, 41929 од[иниць] инших мат[еріялів]; видача за рік - 197366 одиниць, а ВБУ - 422007 од[иниць]; штат - 170 робітників, а ВБУ - 86 робітників. Штат Всесоюзної Б[ібліоте]ки в Москві - 312; штат Ленінградської Публічної - 310; штат Пруської Державної б[ібліоте]ки - 307).

3. Комплектування ВБУ.

Як не багата ВБУ на книжкові фонди, проте вона має колосальні провали в комплектуванні.

1. Найперше і найголовніше - треба поставити належне комплектування ВБУ закордонною літературою - періодичною й монографічною. Без достатнього числа закордонної літератури неможлива доцільна наукова робота, особливо в галузі прикладних і точних наук. Щоб стежити за всіма досягненнями світової науки, фахівець кожної дисципліни повинен мати десятки періодичних органів і найголовнішу монографічну літературу. Отже,

для сотні наукових установ Київа, що охоплюють мало не всі галузі наук, ВБУ повинна [мати] щороку не менше як 1000 закордон[них] журналів і тисячі дві найголовніших європейських монографічних творів. (Довідка: Б[ібліоте]ка Всесоюзної Академії наук в 1927 році виписувала 1008 назв закордон[них] журналів, а ВБУ - 140 назв).

Друге завдання щодо комплектування - заповнити протягом кількох років основні прогалини в закордонній літературі за 1914-1928 роки. Про це вже двічі виносив постанови пленум Укрнауки, треба лише реалізувати постанову пленумів Укрнауки.

Нарешті, третє завдання - закупити для ВБУ за кордоном кілька бібліотек з закордонною українікою, зовсім слабо представленою серед книжкових фондів ВБУ, і докомплектувати її український фонд взагалі.

4. Науково-дослідча та науково-педагогічна робота ВБУ.

Як вище зазначено, ВБУ провадить в своїй науково-дослідчій комісії бібліотекознавства та бібліографії велику науково-дослідчу працю й керує аспірантами. Президія Укрнауки ще 9 липня 1927 року відзначила цінність цієї роботи й ухвалила цілком прирівняти науково-дослідчу комісію бібліотекознавства до науково-дослідчих катедр як з матеріяльного, так і з правового погляду. Нині треба реалізувати цю постанову й перетворити НДКБ в науково-дослідчу катедру бібліотекознавства та бібліографії. (Довідка: в РСФРР при Всесоюзній бібліотеці в Москві є Науково-дослідчий інститут бібліотекознавства, а при Ленінградській Публічній Бібліотеці - Науково-дослідчий інститут книгознавства).

5. *Бюджет ВБУ* - і нині ще в значній мірі споживчий, а не виробничий. Бібліотека не має достатнього устаткування, їй не вистачає полиць, столів, стільців, шахов, шухляд для каталогів, каталожних карточок, палятурок і десятків инших абсолютно необхідних елементарних речей, без яких неможливе саме бібліотечне виробництво - опрацювання й використання книг.

Отже, відповідно до того проекту упорядкування ВБУ, який буде ухвалено, треба скласти її бюджет, забезпечивши його виробничий характер.

6. Нарешті, останнє - треба точно визначити й зафіксувати цілеве уставлення ВБУ.

ВБУ вважає, що її основні завдання, як б[ібліоте]ки ВУАН і Національної Бібліотеки України - обслуговувати 1) науку УСРР, тобто наукові установи та наукових робітників; 2) державні установи та всіх кваліфікованих практичних діячів радянського будівництва, що потребують у своїй роботі наукової книжки.

Такий стан і такі основні потреби ВБУ на кінець першого десятиліття її існування. [...]*

Директор Всенародньої Бібліотеки України *С.Постернак*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.6079, арк.57-59 зв. Оригінал. Машинопис.

---

* Знято частину малоінформативного тексту.

№ 162

ЗВІТ ПРО РОБОТУ КОМІСІЇ ВУАН ДЛЯ ДОСЛІДУ ТЕРИТОРІЇ ДНІПРЕЛЬСТАНУ ЗА 1927 РІК

[Не пізніше 25 травня 1928 р.]*

1. Для організації й керування Комісією Дніпрельстану ВУАН Спільним зібранням Академії наук було обрано академика Л.[М.]Яснопольського в лютому 1927 р. З березня 1927 р. було почато організаційну працю з запрошенням до участи в Комісії представників відповідних наукових установ і виділенням на секретаря Комісії М.Ткаченка, що виконує обов'язки секретаря до кінця 1927 р.

З 21 установи й відповідних осіб, що було запрошено, в Комісії взяли участь 10 установ і 10 осіб, що приймали участь в засіданнях Комісії, подавали проекти досліджень і переводили працю на території Дніпрельстану. Було подано плани дослідження історичного (акад. [М.С.]Грушевський), геологичного (акад. П.[А.]Тутковський), гідрогеологичного (проф. [Є.В.]Оппоков), гідробіологичного (проф. [Д.О.]Белінг) й географо-економичного (проф. [А.С.]Синявський).

Крім того, вступили заяви про відрядження від Інституту наукової мови, Кабінета етнології й Комісії словника живої мови.

2. Склад Комісії. До участи в праці Комісії було запрошено: акад. П.[А.]Тутковського (представник Геологічного комітету); акад. О.[В.]Фоміна (Дослідча катедра ботаніки); М.[С.]Грушевського (Катедра історії України); проф. О.[С.]Грушевського (Історико-географічна комісія); акад. А.[М.]Лободу (Етнографична комісія); проф. [Є.В.]Оппокова (Наукова дослідча катедра гідрогеології); проф. [Д.О.]Белінга (Дніпровська біологічна станція); проф. А.[С.]Синявського (Дослідча катедра сільськогосподарської економіки й керуючий Секцією економгеографії); А.[З.]Носова (Кабінет антропології); Трофімовського (Сільськогосподарський комітет); Комісія Степової України, Археологична комісія [В]УАН; Кабінет етнології ім. Ф.Вовка, Інститут наукової мови, Словник живої мови; М.Рудинський (Кабінет антропології); [М.В.]Шарлемань (Охорона природи); [А.]Терпугов, М.[М.]Ткаченко, [М.]Холодний.

Протягом минулого року відбулося 6 засідань. Було розглянуто подані проекти досліджень, кошторисів і видатків і план праці на 1927 р. За постановою Комісії відбулися відрядження для вивчення території Дніпрельстану.

3. Праці по дослідженню території Дніпрельстану.

Всі матеріяли щодо плана дослідження було надіслано з відповідним клопотанням про асигнування коштів до Укрнауки, але ж відповіди одержано не було, й на переведення відряджень коштів не асигновано. Тому протягом минулого року на території Дніпрельстану було переведено роботу тільки двох експедицій - гідробіологичної й географо-економичної.

1) Гідробіологична експедиція під керівництвом проф. Д.[О.]Белінга перевела дослідження під правим і лівим берегом Дніпра й на Дніпрових порогах, досліджуючи іхтеологичне та гідробіологичне взагалі життя Дніпрової течії. Спорудження великих гідротехничних будівель відіб'ється

---

* Дату встановлено за датою слухання звіту на засіданні Комісії 25 травня 1928 р.

на умовах життя дніпрових риб та инших водяних організмів. Пороги з іхтеологичного та гідробіологичного боку майже зовсім були не вивчені, й проф. [Д.О.]Белінгом було переведено систематичне дослідження певних ділянок Дніпрової течії й зібрано цінні колекції.

2) Географо-економичне дослідження під керівництвом проф. А.[С.]Синявського мало наслідком:

а) перевірку мап Дніпрової течії од Дніпропетровська до Запоріжжя, назв самого інвентаря Дніпра й дано характеристику Дніпрової течії за сучасним становищем; б) зазнято фотографично й сінематографично головні краєвиди природні, культурні і економичні берегів Дніпра, що їх буде затоплено; в) досліджено економіку сіл, що буде затоплено, сучасний вплив Дніпра. Внаслідок дослідження зібрано 2 альбоми фотографій й змонтовано фільм - «По Дніпровим порогам» і «Дніпробуд».

3) Звіти про працю. Звіти про наслідок експедицій - гідробіологичної проф. [Д.О.]Белінга й географо-економичної проф. А.[С.]Синявського - було подано на прилюдному засіданню Комісії з приводу річниці будування Дніпрельстану 1 квітня, а також прикладаються при загальному звіті.

Фінансове становище Комісії. На утримання Комісії не було дано жадних коштів, що утрудняло працю Комісії. Комісія мала користуватися для ведення справ, переписки протоколів апаратом канцелярії Неодмінного секретаря Академії, що був постійно загружений. Не одержано було таких коштів на переведення дослідчої праці на території Дніпрельстану; переведення зазнімків і всі видатки переводилися на кошти відповідних керівників експедицій.

Голова Комісії Дніпрельстану, акад. *Л.Яснопольський*
Секретар, проф. *А.Синявський*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.13940, арк.27-28.

№163

ЛИСТ АКАД. А.Ю.КРИМСЬКОГО СЕКРЕТАРЕВІ ЦК КП(б)У Л.М.КАГАНОВИЧУ ІЗ СПРОСТУВАННЯМ ВИПАДІВ У ПРЕСІ ПРОТИ ВУАН ТА ПЕРЕВИБОРІВ ЇЇ ПРЕЗИДІЇ

[*Травень 1928 р.*]*

Високоповажний т. [Л.М.]Кагановичу!

Як вірний громадянин радянської республіки не можу не звернути Вашої уваги на звістку в Київській «Пролетарській Правді» №104 з приводу перевиборів Президії Української Академії наук. Репортер намагається надати перевиборам таке світло, ніби Академія зробила демонстрацію проти Наркомоса, а тим самим і проти всього радянського уряду України. Таке безпідставне й неправдиве освітлення справи не тільки є образа для Академії наук, але разом з тим воно може викликати певну радість в закордонних емігрантських колах, які матимуть підставу, спираючись на радянський часопис, пускати видумки, ніби Українська Академія наук, ота

* Дату встановлено за текстом документа.

«Радянська Академія», «Більшовицька Академія» (як вони досі титулували), на десятий рік революції схибила з свого шляху.

Ні про яку політичну демонстрацію ніхто в Академії на перевиборах Президії і не думав. Перед виборами голова Укрнауки тов. Ю.І.Озерський порадив Академії скласти Президію із [Д.К.]Заболотного, [К.К.]Симінського, [О.В.]Корчака-Чепурківського, [М.С.]Грушевського, [А.Ю.]Кримського (при чому [М.С.]Грушевський одразу відмовився). Хоч кандидатура [Д.К.]Заболотного як Президента являла собою деякі практичні невигоди (бо акад. [Д.К.]Заболотний в 1928-1929 році ще не могтиме перебувати увесь час у Київі), Академія наук охоче пішла назустріч бажанню т. Ю.І.Озерського і [підтримала] кандидатуру акад. [Д.К.]Заболотного - видатного вченого з твердим радянським напрямом; вибір його перейшов одноголосно. Щодо [К.К.]Симінського і [О.В.]Корчака-Чепурківського, то, на жаль, т. Ю.І.Озерський, називаючи їх, не звернув уваги на те, що з наукового погляду вони поміж усіма академиками являються людьми найменше відомими в широкому ученому світі, а до того обидва не володіють європейськими мовами і через те абсолютно не придаються для таких посад в Президії, де треба репрезентувати Українську Академію наук у наукових зносинах з науковим європейським світом. З них [К.К.]Симінський і сам це зрозумів та й одмовився кандидувати*, і тому акад. [К.Г.]Воблий, обраний на Віце-президента Академії наук, був навіть єдиним кандидатом, що балотувався. Акад. [О.В.]Корчака-Чепурківського, як громадського діяча, Академія була б охоче вибрала на додаткового члена Президії (і це навіть йому самому було сказано), тільки ж тов. М.О.Скрипник уже під час виборів заявив, що додаткових членів Президії обирати тепер не треба, і тому [О.В.]Корчак-Чепурківський виступив як кандидат на Неодмінного секретаря. Академики, маючи вибирати поміж акад. [О.В.]Корчаком-Чепурківським та дотеперішнім десятилітнім Неодмінним секретарем філологом-поліглотом акад. А.Ю.Кримським, ученим, що може безпосередньо без перекладача порозумітися не тільки з ученим світом усіх націй Європи, ба однаково й Азії, оддали свої голоси за [А.Ю.]Кримського. З політичного ж боку акад. [А.Ю.]Кримський не менш радянська людина, ніж акад. [О.В.]Корчак-Чепурківський. Таким чином, говорити про якусь політичну антирадянську демонстрацію у цих виборах - річ абсолютно неможлива, з ніякого погляду.

Може бути, що певну демонстрацію хтось хотів би добачити в необранні тов. М.О.Скрипника на голову виборчих зборів. Тільки це, безперечно, буде непорозуміння. Ані тов. Ю.І.Озерський, ані хто инший не натякував академикам, що тов. М.О.Скрипник справді бажав би виставити свою кандидатуру на голову зборів. Не Наркомос виставив цю кандидатуру, а виставив її уже після відкриття зборів несподівано для всіх акад. [П.А.]Тутковський, ні з ким не порадившись і нікого про те не попередивши. Акад. [П.А.]Тутковський, на жаль, абсолютно не тішиться ніяким авторитетом серед своїх товаришів. Всі надто добре пам'ятають його предреволюційну діяльність, коли він обіймав таку адміністративну посаду, що обов'язково вимагала насаджування «православія, самодержавія и русской народности». У всіх тяжкі спомини залишаються і од недостойної поведінки акад. [П.А.]Тутковського під час денікінської окупації в Київі. Пам'ятають і те, як він в будинку Академії перед денікінцями - нищите-

* Так у документі.

лями радянської влади і всього революційного, хвалився царськими військовими нагородами свого сина, а син його ще й тепер білогвардійський емігрант. Через те, коли акад. [П.А.]Тутковський запропонував од себе обрати тов. М.О.Скрипника на голову зборів, то академики були певні, що це попросту акад. П.А.Тутковський намагається затерти своє недобре політичне минуле і силується вислужитися перед тов. [М.О.]Скрипником, не спитавши навіть його згоди. Через певну несподіваність того партизанського виступу акад. [П.А.]Тутковського інші академики не встигли навіть до чогось спільного додуматись, і через те вибір тов. М.О.Скрипника не стався. А коли це й вийшла мимовільна демонстрація, то, в кожнім разі, не проти тов. [М.О.]Скрипника, а виключно проти акад. [П.А.]Тутковського і його нетактовних намаганнів замазувати своє політичне минуле такими експромтами, для всіх несподіваними способами. Не може бути ані найменшого сумніву: коли б у академиків була найменша певність, що кандидатура М.О.Скрипника на голову зборів виходить од самого Наркомоса, а не од цілком безавторитетного акад. [П.А.]Тутковського, то все обішлося б якнайкраще.

Найсильнішим доводом радянського настрою Академії наук являється факт, що на Неодмінного секретаря обрано якраз мене - акад. [А.Ю.]Кримського. Моя безмежна і безкористовна відданість радянській владі, занотована ще перед її затріумфуванням, не підлягала протягом десятьох літ ані найменшим сумнівам. За часів денікінської окупації я терпів найгірші переслідування, за часів польської окупації я стояв під розстрілом на подвір'ї самої Академії наук. За десятьох літ мого секретарювання я не проминав ані найменшої нагоди підкреслювати, що Українська Академія наук є дітище тільки радянської влади, і що тільки радянська влада може забезпечити розвій українській культурі. Коли б подати всі ті номери газет, де надруковані за десять літ мої заяви про високу, недосяжну вагу радянської влади (а ці заяви ще й за кордоном передруковувалися з ворожими для мене коментарями), то можна було б скласти маленьку бібліотечку. Та нагадаю про дві свої торішні промови - на десятилітньому ювілеї Червоної Армії, що в передруках облетіли цілий Радянський Союз і закордон. І коли академики після того обрали мене знов на свого Неодмінного секретаря, то тим поновним вибором вони аж надто яскраво засвідчили перед широким світом, що я був справжнім їхнім речником, що висловлювані мною політичні почуття і настрої - то справжні їхні настрої.

От чому такі замітки, як у «Пролетарській Правді», являються, безперечно, шкодливими. Українська Академія наук за десять літ придбала собі за кордоном, навіть у найбуржуазніших країнах, високу наукову пошану і разом з цією високою пошаною скрізь констатувався факт, що великі наукові досягнення Академії наук тісно зв'язані з її відданістю радянській владі. Коли тепер газетна замітка (а вона може бути незабаром і не одна) кидає фальшиву антирадянську тінь на Академію, то це може бути на руку тільки ворогам радянської влади. Як вірний радянський громадянин, вважаю за свою повинність звернути на це Вашу увагу. З товариським привітом

Акад. *А.Кримський*

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.149, арк.136-139. Автограф.

№164

КЛОПОТАННЯ ПОСТІЙНОЇ КОМІСІЇ ВУАН ДЛЯ ВИВЧУВАННЯ ПРОДУКЦІЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ НАРОДНОМУ КОМІСАРІАТУ ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВ УСРР ПРО АСИГНУВАННЯ КОШТІВ НА ПРОВЕДЕННЯ НОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

[Травень 1928 р.] *

У минулому 1927 р. при Всеукр[аїнській] Академії наук організовано Постійну комісію ВУАН для виучування продукційних сил України (УКОПС).

УКОПС має на меті встановлення міцного зв'язку між ВУАН і радянським виробництвом та народним господарством по лінії науково-дослідчого виучування проблеми продукційних сил, переважно ж проблеми сировини промислового та експортного значіння.

В 1927-[192]8 бюдж[етному] році УКОПС не мала ще свого бюджету й тільки користувалася невеликими асигнуваннями на операційні витрати. Поруч з цим УКОПС не пощастило одержувати кошти й на виконання дослідчих робіт за перспективним планом, що його було складено й навіть затверджено з боку Укрдержплану. Тому в 1927-[192]8 р. УКОПС мала змогу перевести переважно тільки організаційну роботу, а саме:

1. З'ясувала ті питання, що в сучасний момент найбільш цікавлять радянську промисловість за зовнішній торг по лінії сировини. З цією метою в Київі в березні б[іжучого] р[оку] улаштовано було нараду УКОПС з представниками (т. Вільніт), ВРНГ (т. Левенштейн) та представниками Всеукраїнського торгового з'їзду в Київі, причому на цій нараді обговорено було, на яких саме питаннях треба спинитися УКОПС в її праці.

2. УКОПС з'ясувала наукові сили, на які можна було б покластися в науково-дослідчій роботі, й встановила повний зв'язок з низкою наукових установ, що вже переводять науково-дослідчу роботу за своїми завданнями, планами й бюджетами й що через своїх керівників, що входять до складу УКОПС, погодилися переводити дослідження за планами УКОПС, коли на це будуть відповідні кошти з боку центру.

3. УКОПС утворила нові наукові центри для виучування таких суто спеціяльних галузів продукційних сил, що не мають своїх центрів, але мають чималу кількість фахівців та пильних науково-дослідчих інтересів і питань.

З цією метою утворено поки що 9 секцій УКОПС: 1) секція лікрослин, 2) секція хмільова, 3) секція лісова, 4) секція картопляна, 5) секція тютюново-махорочна, 6) секція олійних та текстильних рослин, 7) секція скотарства, 8) секція каолінова і 9) секція торфова.

Зазначені секції об'єднали до 75 видатних фахівців, що разом з членами пленуму УКОПС доводить актив УКОПС до 100 душ. Частина секцій вже досить щільно зв'язана з виробничими, промисловими та торговельними організаціями й переводять свою працю в повному контакті з ними. До таких секцій належать - тютюново-махорочна, каолінова, хмільова та картопляна.

4. УКОПС склала й надіслала до Укрдержплану, а також і до НКЗС свій 5-річний перспективний план, а також операційний план робіт на наступний 1928-[192]9 р.

* Дату встановлено за суміжними документами.

5. УКОПС переводила протягом року наукову роботу шляхом улаштування засідань секцій з науковими доповідями. Між иншим, з боку УКОПС висунуто картопляну проблему.

На чолі УКОПС стоїть президія в такому складі: голова - акад. Л.М.Яснопольський, зам. голови - акад. [К.К.]Симінський, вчений секретар - А.І.Ярошевич, члени - проф. [Г.Г.]Де-Метц, акад. В.І.Липський та проф. Є.Д.Сташевський.

Для здійснення намічених УКОПС планів потрібно коштів. Останні, на думку УКОПС, можна одержати лише за рахунок тих установ, що вони зацікавлені в проведенні тих чи инших робіт. Загальна сума коштів, потрібних для переведення всієї суми робіт, в тому обсягові, що їх намічено в оперативному плані на 1928-[192]9 р., становить разом 139250 крб. З цієї суми УКОПС покладає надію одержати з боку НКЗС 79350 крб., а саме: за рахунок агрофонду - 37200 крб. і за рахунок загального бюджету НКЗС - 42150 крб. [...]*

Своєчасність та тісний зв'язок усіх цих робіт з потребами розвитку радянського господарства, промисловости та торгу - цілком очевидні.

Як зазначено, УКОПС вже зверталася до НКЗС про асигнування відповідних коштів на переведення досліджень в галузях вівчарства, птахівництва, хмільництва**, але ніяких асигнувань не одержала. На цей раз УКОПС*** подає відомости про потреби наукового дослідження, які вона вважає за своєчасні, чергові й навіть пильні з боку розвитку продукційних сил, й просить НКЗС розглянути й вжити заходів щодо відпуску зазначених сум в розпорядження УКОПС або окремих дослідників, що вони будуть переводити за керуванням й відповідальністю УКОПС.

У разі потреби буде надіслано й докладні кошториси.

Про наслідки цього просимо сповістити УКОПС за адресою: Київ, ВУАН.

Вчений секретар *А.І.Ярошевич*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.12975, арк.1-8. Оригінал. Машинопис.

№165

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(б)У ПРО ВИСУНЕННЯ КАНДИДАТІВ ДО ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК ТА ЮВІЛЕЙ АКАД. К.Й.СТУДИНСЬКОГО

19 червня 1928 р.
м.Харків

Выдвинуть в[о] Всесоюзную Академию наук - профессоров: [Л.В.]Писаржевского, [Д.А.]Граве, [Н.М.]Крылова, [М.С.]Грушевского и Д.И.Багалея.

Наркомпросу принять участие в проведении празднования юбилея

* Вилучено назви робіт, які передбачалося провести за рахунок Агрофонду та з бюджету НКЗС.

** Підкреслено в документі.

*** Після «УКОПС» закреслено слово «завчасно».

академика [К.И.]Студинского с тем, чтобы использовать его для выступлений перед рабочими и крестьянами Галиции по вопросу о достижениях Украины в области науки и литературы и т.п.

Секретарь ЦК КП(б)У [*Н.В.*]*Медведев*

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.34, арк.72. Оригінал. Машинопис.

№166

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАКРИТОГО ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ПОЛІТИЧНУ ТАКТИКУ ЩОДО УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

26 червня 1928 р.
м.Харків

п. 12. Заслушав сообщение [Л.М.]Кагановича с [А.Е.]Крымским, [М.С.]Грушевским и [А.К.]Дорошкевичем*, решили: образовать комиссию из тт. [Л.М.]Кагановича, [В.Я.]Чубаря, [О.Я.]Шумского, [Г.Ф.]Гринько и [В.А.]Балицкого[105] по изучению вопроса об украинской интеллигенции, нашей тактике по отношению к ним, в частности в отношении к Академии и [М.С.]Грушевскому**, о привлечении к работе и т.п.

Л.Каганович

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.1, арк.179 зв. Оригінал. Рукопис.

№167

ЗВІТ ПРО РОБОТУ АКАДЕМІЧНОЇ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЗА 1927-1928 АКАДЕМІЧНИЙ РІК***

[Червень 1928 р.][4]*

Академична катедра історії українського народу, обсаджена акад. М.С.Грушевським, зіставалася далі, протягом академичного 1927-[192]8 року, осередком жвавої науково-дослідчої, науково-виховуючої і популяризуючої роботи на ниві української історії в широкому розумінні сього слова, що стало розвиватися в останніх роках, 1924-[192]6. Академик М.С.Грушевський являється заразом головою 10 постійних академичних Комісій, а саме:

Культурно-історична комісія,
Комісія історичної пісенности,
Комісія старої історії України,
Комісія Старого Київа і Правобережжя,

* Так у документі. Потрібно: «о А.Е.Крымском, М.С.Грушевском и А.К.Дорошкевиче».

** Після слів «к ним» вставлено фразу: «в частности в отношении к Академии и Грушевскому».

*** Заголовок документа.

[4]* Дату встановлено за протоколами Спільного зібрання.

Комісія Лівобережжя і Слобідщини,
Комісія Західньої України,
Комісія Полудневої України,
Комісія археографічна,
Комісія дослідження української історіографії,
Комісія новішої історії України.

В сих академичних установах працюють 13 штатних співробітників: 3 керівничі, 9 наукових співробітників і 1 учений секретар; 23 нештатні наукові співробітники і коло 100 членів і постійних учасників праці комісій.

Крім того, акад. М.Грушевський кермує заняттями Науково-дослідчої катедри історії України, що стоїть під безпосереднім завідуванням Управління науковими установами України (скорочено: Укрнауки), але в деяких організаційних справах (як бухгалтерія*, тощо) зв'язана з Академією (инші катедри з сього погляду зв'язані з ріжними вищими школами). Ся Катедра поділяється тепер на 2 відділи: а) соціяльно-економічної і політичної історії, б) примітивної культури і народньої творчости. Разом в обох відділах працює тепер понад 40 наукових сил.

Нарешті, акад. [М.С.]Грушевський головує в Історичній секції б[увшого] Українського наукового товариства, а тепер Академії - науково-громадській організації типу наукових товариств, що об'єднує також понад 100 наукових дослідників (в значній части тих самих, що працюють в згаданих академичних Комісіях).

Наслідком таких реальних і персональних уній утворилася фактично доволі велика і цінна наукова асоціяція, що може підіймати і здійсняти ріжні наукові плани навіть і в нинішніх, все ще трудних і невдячних для наукової ініціятиви обставинах.

Варто їх коротко нагадати.

В 1924 р. Історична секція відновила видання журналу «Україна» спочатку як трьохмісяч[ни]ка, в складі фактичних трьох книг, з додатком Наукового збірника, а сього року довела до 6 книжок з додатком Наукового збірника як сьомої книжки. Відновлено археографічне видавництво, припинене в Київі і Львові війною: став виходити Український археографічний збірник (вийшли 2 томи), Пам'ятки українського письменства (перший том, «Український архів», другий т[ом] - в друку).

Слідом поставлено план порайонних збірників і дійсно випущено два великі, і як на нинішні умови - досить гарно видані збірники - Київський і Чернігівський - праці 34 київських і чернігівських дослідників.

Організовано спеціяльний орган соціяльної предісторії, культурних пережитків і соціологічного обслідування народньої творчости: «Первісне громадянство та його пережитки на Україні» - тепер вийшла третя книга його як річник 1927 р.

Приступлено до систематичного видання пам'яток народньої історичної пісенности. Восени 1927 [р.] вийшов перший том великого корпусу українських народних дум із великою вступною студією. У роботі другий том сього корпусу (докінчення текстів дум). В плані - дальші томи, що мають містити пародії, фальсифікації, музичні записи, порівняння літературні* і т.д. Також корпус історичних пісень XVIII віку.

Поруч «Матеріялів з громадського і літературного життя України XIX-XX вв.», що становлять постійну рубрику «України», утворено спеціяльне

---

* Далі слово не прочитане.

видавництво для сих матеріялів - збірник «За сто літ» - заходом Комісії новішої історії України; тепер друкується 3 том.

Для освітлення історії західньо-українського життя в собі самім і в зв'язках його з великоукраїнським, засновано спеціяльну серію «Матеріялів» до історії літературного й громадського життя Західньої України - вийшов перший том, що містить листування [І.Я.]Франка і [М.П.]Драгоманова між собою, підготовлюється кореспонденція О.Терлецького й ин.

Вироблено план комісій для обслідування взаємовідносин українського народу з його сусідами; перша в життя вийшла Українсько-молдавська комісія.

Науково-дослідча катедра друкує збірник праць своїх членів і аспірантів під заголовком: «Студії з історії України» (вийшов 2 том).

Щороку виходять «Праці Історичної секції» в «Записках Історично-філологічного відділу» Академії з вступними звідомленнями про діяльність історичних установ - досі вийшли за р[оки] 1924, 1925, 1926 «Записки», том VI, XI, XVII, друкується том за р[ік] 1927 «Записок» - т.XXI. Звідомлення з діяльности секцій й історичних установ за р[ік] 1926 вийшло окремою чималою брошурою.

З нагоди комеморативних дат організовано спеціяльні урочисті засідання, з серіями доповідей, присвячених даній події чи особі: десятиліттю революції 1917 р., двадцятиліттю - 1905 р., століттю повстання декабристів, століттю «Малороссійськихъ песен» [М.О.]Максимовича, 50 літ «Историческихъ песен малорус[ского] народа», 40 літ смерті [М.І.]Костомарова, 30 літ - [П.О.]Куліша, 25 літ - [О.М.]Лазаревського, 20 літ - [В.Б.]Антоновича, 10 літ - [І.Я.]Франка, 50 літ виїзду на еміграцію [М.П.]Драгоманова. Відсвяткувані були також урочисто ювілеї живих: акад. М.С.Грушевського, В.І.Щербини, Ольги Кобилянської, Г.П.Житецького. Спеціяльні засідання були присвячені Сіверщині, старокиївським поетичним традиціям, будівництву київської доби, старому західнє-українському малярству, галицько-українським взаєминам, сучасній Буковині. Такі засідання, присвячені певним подіям, явищам, індивідуальностям фіксували увагу не тільки громадянства, а й дослідників на певних темах, викликали присвячені їм розвідки, і в результаті з'являлись матеріяли, доповіді, книжки «України», спеціяльно присвячені певним темам і т.д.

Особливо цінною вкладкою являються викликані сими поминальними датами статті з української історіографії - досі дуже мало розробленої. Вони багато кинули світла на її розвиток. Підготовлюються спеціяльні збірки статей на сю тему.

З початком 1927 року організовано також систематичні огляди наукової продукції «України»; огляди читалися на спеціяльних засіданнях, що збирали велику авдиторію, і потім друкувалися в «Україні».

Планово переводилося обслідування археографічного матеріялу в ріжних архівосховищах і бібліотеках, в широких розмірах реєструвався матеріял, потрібний для видань і чергових наукових студій.

Переводилося обслідування народнього життя на місцях спеціяльними екскурсіями: обрядовість, словесність, світогляд в нових аспектах, пережитків примітивного мишлення, магічних уяв і соціяльної предісторії.

Спеціяльно такі обслідування соціяльного побуту і традиції переводяться в районі Дніпрельстану.

Як на чотирьохлітню роботу в обставинах радянського життя після кризи 1921-[192]2 рр. - досягнення серйозні.

Розуміється, вони далеко не відповідають культурним потребам українського життя, української науки після вікового занедбання і тяжкої, а часто безплідної боротьби з урядовими заборонами та репресіями, що мали на меті коли не зовсім задавити український рух, то принаймні звести його до аматорської забави тісних інтелігентських гуртків, позбавлених всяких можливостей широкої культурної, творчої дослідчої праці. Вони далеко не відповідають навіть тим перспективам, які були накреслені на сторінках «України» на початку 1926 року на підставі заяв і планів, внесених Укрнаукою на тодішній пленум. Тим менше відповідають вони потребам України як культурної країни і самостійної держави, потребам українського народу, відродженого великою революцією для всєї повноти національного життя. Всі нинішні осягнення - є тільки невеликі фрагменти, які повинні бути об'єднані в цілість всебічного історичного - в широкім розумінні слова - досліду України і українського народу, великим накладом збирацької, обробницької і дослідчої роботи.

Умови праці все ще зістаються дуже тяжкими. Засоби малі, зносини з заграничними науковими установами, користування з закордонних збірок, набування літератури, заграничні поїздки - утруднені до крайности. Організація роботи стрічається все ще з ріжними великими, часом непереборними труднощами. Не так великі, вище підсумовані здобутки були осягнені тільки координацією праці історичних установ Академії з організаційними видавничими засобами Історичної секції (котрі вона завдячує дотаціям Укрнауки та Державному видавництву України) і дослідчими та науково-виховуючими засобами Науково-дослідчої катедри. Видобування навіть сих скромних засобів, якими ведеться вищезгадана робота, зв'язане з великими труднощами і викликає нарікання, що, мовляв, історична праця притягає до себе більше засобів, ніж галузі гуманітарного знання - такі малі взагалі ті засоби, якими можуть сі галузі обходитись, тим часом як культурні потреби України вимагають від них дуже інтенсивної праці і негайних конкретних результатів.

[М.Грушевський]

НБУВ, ІР, ф.10, спр.18008, арк.1-5. Машинопис з правками М.Грушевського.

№168

СТАТТЯ АКАД. С.О.ЄФРЕМОВА «ПРО ДВОХ ЛИЦАРІВ - ОДНОГО ШЛ ЗАБРАЛОМ, ДРУГОГО ТАК»*[106]

14 липня 1928 р.

Ти, брате, любиш Русь,
Я ж не люблю, сарака!
Ти, брате, патріот,
А я собі собака.

Ів[ан] Франко

Прочитав я в «Ділі» спільні, під одним дахом (заголовком) і одним стилем писані, статті і пана Кирила Студинського та пана Лівобічного**,

* Опублікована в газеті «Діло» 25 липня 1928 р. Відповідь акад. С.О.Єфремова К.Й.Студинському та Лівобічному.

** Особа Лівобічного не встановлена.

якими вони ущасливили Українську Академію наук - з опізненням. Прочитавши - вагався, чи піднімати їхню лицарську рукавичку: від неї тхне, від неї дуже тхне, хоча й казали колись розумні люди, що «пекунія нон олет»*. Нарешті, зважився: якусь годину можна вже перетерпіти, заткнувши щільно носа в додаток...**

Отже - затикаю носа...**

Обидва лицарі говорять, власне, одне: проф. [К.Й.]Студинський без забрала - обережненько, проф. (треба думати) Лівобічний з-під забрала - розперезавшись. Власне, заради останнього, так я думаю, й заличкував своє обличчя цей одважний лицар. Поперек для людини не характерний, а обличчя - це ж дзеркало душі. Звичайно, не гаразд, що лицар, з ефектом кажучи: «правді треба глянути в очі» - сам свої ховає і стає перед нами взагалі без обличчя, без дзеркала своєї душі - дарма: вона віддзеркалюється навіть крізь спущене забрало: «видом малая и не бессмертная», мовляв російський сатирик.

Обидва лицарі - і під забралом, і так - пишуть, «спираючись головно на урядових даних (а звідки вони їх знають?! - *С.Є.*) або опублікованих у пресі поміченнях». Се добре, се навіть дуже добре. На жаль, не можу піти їхнім слідом: помічень у пресі про Академію взагалі не було ніяких, до урядових даних доступу не маю, а документи...**, вони мають нехорошу звичку фатально спізнюватись і появляються в «Українській старовині» або «Нашому минулому» років хіба за тридцять, коли й кісточки наші з вами, о благородні лицарі, давно в землі зомліють. Отже, писатиму, не вдягаючись в убрання офіціозної ймовірности, а на підставі просто того, що бачили очі мої, яких я не ховаю перед благородним лицарем під спущеним забралом і перед достойним колегою й «альтер его»*** без забрала.

Скажу одразу і щиро: багато чого я од них навчився - я, що з 1922 р. близько брав участь у справах Академії і, виходить, не знав того, що там робиться і робитись повинно. Я здивований, але за науку я вдячний, без міри вдячний обом лицарям - і під забралом, і без його.

Навчився я насамперед історії. Досі я думав, що більш-менш нормальний хід життя в Академії починається з того часу, як вона перейшла на певний і твердий, хоч, як до потреб, і невеличкий бюджет, - так десь з року 1925. Професор без забрала повчає, що в Академії «творча широка праця починається щойно (!) в р[оці] 1921, коли гетьманський (!)[4]* статут уневажено, а надано їх, новий». Звичайно, співробітники Академії, що пам'ятають і 1921, і 1922, і 1923 роки, знизнуть плечима й скажуть: «вашими б, пане професоре, устами та мед пить», але - хай іде. Цікаве тут інше. Виходило б - чудовий маємо статут, бо спричинився ж він до «творчої широкої праці», та невдячний автор і з його невдоволений: він чекає ще новішого й сподівається, що останній «буде кращий і більше згідний з достоїнством Всеукраїнської Академії наук...»** Чорна невдячність! Її затушкувати не може навіть дотепний екскурс професора під забралом, що

* Гроші не пахнуть (*лат.*).

** Крапки в документі.

*** Друге Я. (*лат.*).

[4]* До речі, «гетьманський» статут, що так очі коле радикальному співробітникові із «Руслана»: «гетьманського» у йому тільки й того, що затверджено його за часів гетьмана. А складала його, як це знають, широка комісія з наукових сил (див. «Збірник праць Комісії»... Київ, 1919), та й затвердив не гетьманець - небіжчик П.Стебницький, що задля цього затримав був навіть на кілька день свою демісію... - *С.Є. Примітка автора.*

картає Президію за негосподарність під ті роки, коли не було на чому господарювати: «бракувало нераз (!) грошей на наукові видання, але коштом Академії (?!) вийшли екзотичні поезії [А.Ю.]Кримського «Пальмове гілля» (1923 [р.]), «Хафиз та його пісні» (1924 р.) або переклад з російської мови «Історія Туреччини» (1924 р.), - картає та ще й дивується: «кому цей переклад був потрібний...*». На здивування не маю що казати, на картання ж відповідь коротка: не «бракувало нераз», а просто нічогісінько не було. До 1926 року Академія взагалі ніяких коштів на видавництво не одержувала і коли під ті роки що й виходило, то виключно завдяки енергії та заходам отого самого злочинного [А.Ю.]Кримського, а часто його ж й коштом (як і згадані з докором видання, на які Академія й шага не витратила).

Досить історії, підемо вчитись статистики. Досі я думав, що на життя і роботу Академії впливає її наявний актив: присутні в Київі академики (усіх 26) та наукові співробітники (біля 130, з нештатними - далеко більше). Проф[есор] без забрала про останніх забув зовсім, зате з академиків настягав усі мертві (буквально!) і відсутні душі і нарахував аж 84, а проф[есор] під забралом раз притакує на 84, раз подає цифру 60. Навіщо це потрібно? А те, щоби показати, що Українська Академія наук - не українська. Бо ж коли в ній «засідають»: [В.М.]Перетц («говорить українською мовою»), [В.П.]Бузескул, [С.Ф.]Ольденбург, [Ф.І.]Шміт, француз Мейє і чех Полівка і т.ин., і т.ин. - то як же це, на милость, українська Академія? Допомогти цьому вражінню мають ще ті сприятливі маніпуляції, які проробляють наші лицарі з прізвищами академиків, зачислюючи, кого самі схочуть, то до «росіян», то до «малоросів», то навіть до «німців». Статистика річ хороша, коли з нею не трапляється того, що називають - «аж пальці знать». Річ у тім, що окрім академика [В.М.]Перетца, який до того ж «говорить українською мовою», та ще один час акад. [Ф.І.]Сміта**, ніхто з вичислених академиків в Академії не засідав, не засідає і, мабуть, не засідатиме. Це просто почесне обрання чи то наслідком якої урочистої оказії, чи наукового зв'язку, а не [за] реальну роботу. І взагалі треба сказати, що національної боротьби ніколи не було в Академії: тут робили*** національну роботу, а не говорили чи то змагались за неї. І незважаючи на підозрілу статистику благородних лицарів, все ж наша Академія - українська була, є українська і такою буде, аж поки переважна більшість її активу - академиків укупі з співробітниками - буде українська.

Досить і статистики, бо навчивсь я ще й хороших обичаїв, спізнав - хоч, на жаль, пізно, - свої права і обов'язки як члена Президії. Щодо прав, то досі я в простоті своїй міркував, що кожен з членів Президії у виборі академиків має стільки ж сили, як і всякий инший поза Президією академик - 1 голос; так я думав і тим одним голосом легковажно користувався. Виходить, що я помилявся, і благородні лицарі мене навчили, що я себе кривдив. Як виявляється тепер, Президія («президійний тріумвірат», як, не без претензій на ущіпливість, титулує лицар під забралом) вибирала самих за себе російських ученых, бо їй «залежало на тім, щоби мати з боку російських (чому ж тільки російських? - *С.Є.*) академиків якнайдальше йдучу підтримку», і одкидала злочинно «поважних

---

* Крапки в документі.

** Так у документі. Потрібно: «Шміта».

*** Підкреслено в документі.

учених-українців», яким не поталанило подобатися бувшому «президійному тріумвіратові». Це дійсно було б злочинство, якби в цьому була насамперед хоч тінь якоїсь правди...* А то ж яким чудом це робилося, коли Президія мала всього 3 голоси на 20-26 у Спільному зібранні, а з Відділів, на III, наприклад, і жадного не мала - це секрет наших лицарів, і я дуже жалую, що вони так і не виявили способу, яким би я з двома товаришами міг цілу Академію переголосувати. Щодо обов'язків, то тут справа ясніша. Я думав, що як член Президії, маю однаково ставитись до всіх товаришів і дбати про те, щоби була їм змога працювати в Академії. Виходить, що й тут я робив злочинство, коли дбав - на жаль, безрезультатно, - про Хемічну лябораторію для акад. [В.Г.]Шапошникова і не дбав про приватне помешкання для «Катрі Михайловни»**, коли не пробував ламати обов'язкові у нас квартирні закони й не шукав помешкання для любих нашім лицарям осіб...* Каюсь - винен, але думаю, що всі президії усіх на світі академій винні так само. Бо на те, що Президії накидають наші лицарі, є комісіонери, є контори, бюра, нарешті, установи для розподілу житлових помешкань, і академіям втручатися в те нічого.

І ще багато чого я навчився з бойових статтів «За Українську Академію наук»***, але досить, не буду на тому спинятись. Скажу коротко: нема тієї вуличної плітки, якої не підібрав би з бруку й не придав до своєї ясної зброї лицар під забралом, нема того пункту, на якому б не притакнув йому - обережніше, бо «с лицом открытым и прямым» - лицар без забрала. Нема такої дрібниці з нашого минулого, якої не вловили б вони, на свій штиб не препарували й не подали публіці, яка по самій суті зачепленої справи в них орієнтуватися не може. І все це тоном навдивовижу злістно-обмовним, без краю роздратованим і особистим. Йому, бачте, таємничому отому Лівобічному, аж «рука дрожить і серце трівожно б'ється...*».

Можна повірити, бачучи, скільки зусилля витратив чоловік, щоб дивитись правді в вічі, сховавши свої очі під спущеним забралом! Можна повірити...* А тому кривду зробила нашим лицарям редакція «Діла», вмістивши слова застереження й сумніву до першої ж статті: «Все це справи загадочні і дуже незрозумілі». Навпаки, все ясне, все зрозуміле в цій, що взагалі не викликає сумнівів, історії: гострі шильця стирчать із кожного куточка того укладистого міха, що зветься «За Українську Академію наук». Ясно, що плітки, обмови, нісенітниці, вигадані й перекручені дрібниці не в те місце попадають, куди націлені. Ясно, що инший грунт оте роблене обурення під собою має, ніж хочуть нас запевнити благородні лицарі, яким аж «рука дрожить» од наукової злости. Ясно, нарешті, - і це, може, найгірше, що є поганого в оцій взагалі не з найкращих історій - не доросли ми до Академії, коли таке і таким тоном можем про неї говорити[4]*. Не доросли навіть до того, щоби до великої справи не плутати дрібнісіньких рахуночків, на які тільки здатна буває душа «видом мала и не бессмертная» і здіймаємо патріотичний галас там, де слід було б заховати хоч дрібку національного і просто людського достоїнства...*

---

* Крапки в документі.

** Мається на увазі донька М.С.Грушевського.

*** Див. док. № 158.

[4]* Підкреслено в документі.

А втім, ясно й те, чого той галас вартий. Персоніфікована Україна устами свого найкращого сина давно вже на це пророчисто відповіла:

«Що підняли на тебе галас:
«Не любить Руси він ні раз» -
Наплюй! Я, синку, краще знаю
Всю ту патріотичну зграю
Й ціну її любовних фраз»*.

Діло. - 1928. - 25 липня.

№169**

ПРОПОЗИЦІЇ НАРОДНОГО КОМІСАРА ОСВІТИ УСРР М.О.СКРИПНИКА ДО ЦК КП(б)У ПРО ВКЛЮЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ КАНДИДАТУР ВІД УКРАЇНИ ДО СПИСКУ КАНДИДАТІВ У ДІЙСНІ ЧЛЕНИ ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

12 вересня 1928 р.
м.Харків

Ознайомившись з циркулярним листом Агітпропу ЦК ВКП(б) про переведення кампанії підготовки виборів академиків до Всесоюзної Академії наук, довожу до відома ЦК, що в додаткові до тих вказівок, що зазначені в циркулярі Агітпропу ЦК ВКП(б), а саме в тих додатках, де під ч[ислом] зазначений список кандидатур, яких треба піддержувати, немає кандидатів від України, що в свій час пройшли через ЦК КП(б)У, а саме: академика [М.М.]Крилова - математика, акад. [Л.В.]Писаржевського - хіміка, акад. [Д.К.]Заболотного - мікробіолога, нинішнього Президента ВУАН.

Отже, прошу ЦК піднести відповідне клопотання перед ЦК ВКП(б) про включення і цих кандидатів до списку №1.

Разом з цим прошу по партійній лінії дати із свого боку директиви відповідним Окружкомам про сприяння такій кампанії на території України.

Нарком освіти [*М.О.*]*Скрипник*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.2702, арк.80-80 зв. Оригінал. Машинопис.

---

* І.Франко.

** Документ з поміткою «Таємно». Див. док. №165, 170, 172.

№170*

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ВКЛЮЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ КАНДИДАТУР ВІД УКРАЇНИ ДО СПИСКУ КАНДИДАТІВ У ДІЙСНІ ЧЛЕНИ ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

28 вересня 1928 р.
м.Харків

Прохати ЦК ВКП(б) додатково включити [Л.В.]Писаржевського й [М.М.]Крилова в список, що активно піддержується партією, в академики Всесоюзної Академії наук.

Секретар ЦК КП(б)У *С.Косіор*

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.143, арк.64. Оригінал. Машинопис.

№171

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ЕКОНОМІЧНОЇ КОМІСІЇ ПРИ МІСЦЕВОМУ КОМІТЕТІ ПРОФСПІЛКИ ВУАН ДО РАДИ ВУАН ПРО СТАТУС НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ АКАДЕМІЇ

*[Не раніше 1 жовтня 1928 р.]***

І. Українська Академія наук є осередком, що організовує наукову думку й працю в країні, скуплюючи коло себе людей, які мають здатність і охоту до наукової праці. Обійтися ж силами самих-но академиків у цьому відношенні, певна річ, не можна. Отже, Академії наук необхідні наукові співробітники. Оскільки праця в певній галузі знання провадиться по комісіях чи установах [В]УАН, які називають постійними*** через те, що не можна для їхнього існування поставити певного терміну, бо перспективи розвитку кожної галузі знання безмежні, то й члени таких комісій мають назву постійного*** члена, постійного співробітника*** комісії чи установи в протилежність особам, яким доручено тимчасову працю***, виконавши яку, вони не гадають далі працювати.

Щодо того, як набувати знання наукового співробітника, то надалі, як це було почасти й до цього часу, установити такий порядок: на наукового співробітника обирає відповідна комісія чи установа [В]УАН, а Відділ Академії наук, у складі якого перебуває та комісія чи установа, затверджує. Той, хто бажає бути науковим співробітником, повинен мати переважно вищу освіту й подати до відповідної комісії чи установи кілька друкованих наукових праць дослідницького характеру або зачитати в комісії чи установі стільки ж ненадрукованих ще науково-дослідницьких праць, що стосуються до фаху комісії чи установи, де провадиться, головним чином, різноцільного характеру наукова лабораторна чи словникова праця; бажаючі мати знання наукового співробітника подають відповідні наукові матеріяли. Обираючи на наукового співробітника, комісія жодних

---

* Див. док. №169, 172.

** Дату встановлено за текстом документа.

*** Підкреслено в документі.

формальних вимог щодо наукової кваліфікації йому не ставить, а керується єдине здатністю його до наукової праці, оскільки її він виявив у поданих працях. Зважаючи ж на те що, переглядаючи списки наукових співробітників - постійних і непостійних, не можна прийти до певних висновків, кого рахувати нештатним постійним, виникає неохідність переглянути списки наукових співробітників через призначення відповідних комісій по Відділах. Комісії ці складаються з академика відповідного Відділу (він головує в цій комісії) та двох представників од наукових робітників того Відділу, по одному від постійних штатних і нештатних. Комісії ці, за вищенаведеним принципом, мають переглянути список наукових робітників [В]УАН і подати до Відділу на затвердження доповідну записку з зазначенням осіб: 1) які надалі залишаються в званні постійних наукових співробітників [В]УАН і 2) яких треба рахувати за тимчасових наукових робітників.

II. Залишаючи поки що на боці питання про матеріяльне забезпечення штатних наукових робітників і звертаючись до питання про матеріяльне забезпечення нештатних* наукових співробітників, треба звернути увагу на те, що з них до цього часу лиш одиниці заведено до штату й то нерівномірно: є комісії і установи, де нема жодного штатного співробітника, є такі, де працює лиш один штатний співробітник, і є, нарешті, (найменше) й такі, де працює два, а часом і більше штатних співробітників. Певна річ, що обмежитися лиш наявними штатними науковими співробітниками Академія не може. Отже, кадр їхній повинно поповнювати з наукових робітників нештатних.

Між нештатними співробітниками треба розрізняти дві категорії: 1) Одні мають штатні посади поза Академією в инших установах, переважно по вищих; викладаючи там певну дисципліну, вони ту посаду вважають за основну й лиш вільний час уділяють науково-дослідницькій роботі в Академії. 2) Друга категорія наукових співробітників [В]УАН - це ті, що не посідають навчальних посад по вишах або через те, що таких дисциплін зараз по вишах немає (напр[иклад], історія права), або через те, що бракує вакансій. Становище їхнє з матеріяльного боку найтяжче. Увесь свій час і всю свою працю віддаючи Академії, вони заслуговують на те, щоб їхню працю в Академії було оплачено в першу чергу. Цього досягти можна кількома способами:

а) Переводити їх до штату*. Статистика (правда, досить неповна) показує, що зараз в Академії за списками рахується 216 нештатних наукових постійних і непостійних співробітників; можна з певністю сказати, що після перегляду списку число їхнє буде (беручи кругло) біля 200 чоловік. З них 120 [чоловік], чи 60 проц., зараз мають постійний заробіток поза Академією й лиш 80 чол[овік], чи 40 проц., такого заробітка не мають. Отже, треба прийняти план, за яким протягом 5 років (відповідно до 5-річного перспективного плану) всі ці 80 співробітників буде переведено до штату - себто, щороку штати Академії повинні збільшуватися на 16 посад наукових співробітників.

б) Оплачувати працю їхню за участь у наукових засіданнях*. За звітом Академії на р[ік] 1926 всього було 423 засідання по всіх комісіях. Якщо рахувати по 3 крб. за засідання й прийняти, що пересічно в кожному засіданні бере участь п'ять нештатних співробітників, то на оплату праці

---

* Підкреслено в документі.

їхньої на засіданнях потрібна сума (3 х 5 х 423) = 6345 крб., а за округленням і зважаючи на інтенсивність праці по комісіях - 7000 крб.

в) Обов'язково* треба оплачувати авторським гонораром праці*, що їх друкують в академичних виданнях. Певна річ, що авторський гонорар треба було б платити за всі праці, що друкуються в академичних виданнях. Але, зважаючи на матеріяльний стан держави, треба прийняти план, за яким сплачувалися б авторським гонораром поки що лиш надруковані праці нештатних наукових співробітників (постійних і непостійних). Звертаючись до цифр, ми бачимо, що протягом р[оку] 1926 Академія випустила коло 600 друкованих аркушів. Припускаючи, що принаймні половину з них написали нештатні наукові співробітники, треба гадати, що протягом р[оку] 1929 вони напишуть і надрукують не менш 400 аркушів - себто, пересічно не менш 2 арк[ушів] на чоловіка. Тому на оплату їх авторського гонорару потрібно асигнувати, рахуючи по 80 крб. за аркуш, не менш 32000 крб.*

Отже, асигнуванням на бюджетовий 1928-[19]29 рік* (7000 + 32000) = 39000 крб.* можна було б хоч трохи забезпечити матеріяльний стан нештатних наукових співробітників [В]УАН. Незалежно від цього - збільшити штат наукових робітників не менш як на 16 посад*.

Економкомісія при місцевкомі просить Раду ВУАН:

а) ухвалити Уставу* про наукових співробітників ВУАН (див. додаток 1).

б) подати до Наркомосвіти для внесення до РНК УСРР проект закону про матеріяльне забезпечення наукових співробітників [В]УАН (додаток 2).

Додаток 1

Устава про наукових співробітників [В]УАН

1. За наукових робітників Української Академії наук вважати осіб, що їх обрала на свого постійного співробітника-члена відповідна комісія чи установа [В]УАН і затвердив Відділ, у складі якого перебуває комісія чи установа.

Примітка. Обираючи на постійного свого співробітника, комісія чи установа керується єдине здатністю до наукової праці особи, що бажає бути науковим співробітником комісії, оскільки та здатність її виявилась у поданих до комісії науково-дослідницьких працях, друкованих чи рукописних, з тої галузи знання, яку розробляє комісія чи установа. Рукописні праці автор може зачитати особисто на засіданні комісії чи установи.

2. Наукові співробітники, що займають штатну посаду в Академії, називаються штатними, решта - постійними нештатними. Ними поповнюється кадр штатних наукових робітників.

3. Особи, що виконують тимчасову наукову працю в комісії чи установі, називаються тимчасовими науковими співробітниками [В]УАН; вони жодними правами в Академії не користуються.

4. Постійні (штатні й нештатні) наукові співробітники комісії мають ухвальний голос у всіх науково-розпорядчих питаннях комісії чи установи.

5. Утворити по Відділах [В]УАН спеціяльні комісії, під головуванням академика, з двох постійних наукових співробітників (одного штатного й

* Підкреслено в документі.

одного нештатного) для одноразового перегляду списків наукових співробітників і з'ясування, яких саме осіб рахувати надалі, на підставі арт[икула] 1 та 3 цієї устави, науковими співробітниками [В]УАН постійними, а яких тимчасовими. З правом дорадчого голосу до складу комісії входить представник тієї комісії чи установи [В]УАН, список якої розглядається.

Додаток 2

Проект закону про матеріяльне забезпечення наукових співробітників [В]УАН

1. Починаючи з 1 жовтня р[оку] 1928 і зважаючи на наявну потребу, збільшувати протягом 5 років штати [В]УАН на 16 посад наукових співробітників. Посади ці Президія [В]УАН розподіляє по Відділах відповідно до наявної кількости постійних нештатних наукових співробітників.

2. На 1928-[19]29 бюджетовий рік збільшити зарплатню по Академії на 7000 крб. для оплати праці нештатних наукових співробітників за участь їхню в засіданнях комісії чи установи. Ця сума на майбутні роки збільшується чи зменшується в залежності від кількости засідань і наявного числа нештатних наукових співробітників, що беруть участь у засіданнях комісії.

3. На 1928-[19]29 бюджетовий рік одпустити 32000 крб. на оплату авторського гонорару нештатним науковим співробітникам, що праці їхні надруковано в академичних виданнях. Сума ця щороку збільшується відповідно до кількости дійсно надрукованих за попередній рік аркушів і перспектив розвитку української науки на наступний бюджетовий рік.

НБУВ, ІР, ф.40, спр.28, арк.2-4 зв. Копія. Машинопис.

№172

ТЕЛЕГРАМА ВІДДІЛУ АГІТАЦІЇ ТА ПРОПАГАНДИ ЦК ВКП(б) ЗАСТУПНИКУ ЗАВІДУЮЧОГО ВІДДІЛОМ АГІТАЦІЇ ТА ПРОПАГАНДИ ЦК КП(б)У Р.СЛЕВИКУ ПРО ПРОВЕДЕННЯ КАМПАНІЇ ВИБОРІВ ДО ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

29 вересня 1928 р.
м.Москва

В связи с началом работы подкомисии Академии наук к выбору кандидатов, немедленно разверните кампанию в печати и в общественно-научных организациях, точно руководствуясь письмом от 4 августа за №5390 с, за кандидатов: [Н.И.]Бухарина, [А.М.]Деборина, Лукина, [В.М.]Фриче, [И.М.]Губкина, [Г.М.]Кржижановского, [В.Р.]Вильямса, [М.Н.]Покровского, Рязанова, Базарова, [П.П.]Маслова, [М.С.]Грушевского, [С.Н.]Бернштейна, [Н.М.]Крылова, против кандидатов: Гюнтера, [В.Я.]Железнова, [И.В.]Егорова, [В.А.]Кистяковского[107], [А.Г.]Дояренко, [Г.А.]Надсона[108], Фреймана, [Г.И.]Челпанова[109], Гензеля, [М.К.]Любавского[110].

Зав[едующий] АППО ЦК ВКП(б) *Крипицкий*

На документі помітка: «Совершенно секретно», «Срочно». Див. док. №165, 169.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.2705, арк.26. Оригінал. Машинопис.

№173

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО УЧАСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ УКРНАУКИ ТА ВУАН У ВІДЗНАЧЕННІ ЮВІЛЕЮ АКАД. К.Й.СТУДИНСЬКОГО

28 жовтня 1928 р.
м.Харків

Не заперечувати проти поїздки на ювілей академика [К.Й.]Студинського представника Укрголовнауки т. [Ю.І.]Озерського та трьох представників від Української Академії наук.

Секретар ЦК КП(б)У *С.Косіор*

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.143, арк.86. Оригінал. Машинопис.

№174

ЛИСТ АКАД. С.О.ЄФРЕМОВА ДО ПРЕЗИДІЇ ВУАН З ПІДТВЕРДЖЕННЯМ СВОЄЇ ЛОЯЛЬНОСТІ ДО РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ

Жовтень 1928 р.

З 1921 р. я працював і до цього дня працюю на користь радянської науки. За цей час я написав низку монографій про українських письменників ([М.М.]Коцюбинський, [І.К.]Карпенко-Карий, [І.С.]Левицький-Нечуй, [І.Я.]Франко, [П.Я.]Мирний), редактував твори [М.М.]Коцюбинського, академичне видання творів [Т.Г.]Шевченка (т.IV) та инш., написав і надрукував багато розвідок по академичних виданнях.

Тепер працюю над редагуванням і коментуванням III тому академичного [видання] Шевченка (листування), виготовлення[м] до друку дальших томів [М.М.]Коцюбинського тощо.

За весь час своєї роботи* я раз у раз лояльно ставився до радянської влади і виконував як радянський громадянин усі обов'язки, покладені на мене цим станом, - і, певна річ, виконуватиму їх надалі.

Академик *Сергій Єфремов*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.2705, арк.30. Оригінал. Машинопис.

---

* Підкреслено в документі.

№175

ПРОТОКОЛ НАРАДИ ПРЕЗИДІЇ ВУАН З ПРЕДСТАВНИКАМИ ВІДДІЛІВ І МІСЦЕВКОМУ ВУАН В СПРАВІ ЗАСНУВАННЯ ЮВІЛЕЙНОЇ КОМІСІЇ З НАГОДИ 10-РІЧЧЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК*

14 листопада 1928 р.

І. Слухали: постанову Ради ВУАН 5 листопаду б[іжучого] р[оку] про заснування Ювілейної комісії з нагоди 10-річчя наукової діяльности ВУАН.

Постановили:

а) Прийняти до відома й керування.

б) Філію Ювілейної комісії заснувати в Харкові, під головуванням академика Д.І.Багалія.

ІІ. Слухали: предложення Президії ВУАН в справі персонального складу Ювілейної комісії та її організації.

Постановили:

а) До складу комісії входить ex officio** весь Президіум Академії, далі секретарі Відділів ВУАН, уповноважений Укрнауки в Київі тов. Л.М.Левитський та Ю.О.Войцехівський яко голова ОВК.

б) Комісії надати право кооптації.

в) В порядку кооптації запросити до роботи в Ювілейній комісії таких осіб: акад. М.С.Грушевського, Ф.Л.Ернста, В.І.Щербину та акад. О.П.Новицького.

г) До складу Харківської філії Ювілейн[ої] комісії під головуванням акад. Д.І.Багалія входять всі члени ВУАН, що живуть в Харкові.

д) Філії в Харкові надати право кооптації.

е) З метою більшого охоплення та глибини своєї роботи Ювілейна комісія має утворити відповідні підкомісії.

ІІІ. Слухали: план святкування ювілею ВУАН.

Постановили: вести роботу по 2 напрямках: виставо-екскурсійному та видавничому. Тому:

а) Закласти вже тепер Ювілейну підкомісію, виставо-екскурсійну, на чолі з академиком О.П.Новицьким, доручивши йому скликати її.

б) Просити акад. Д.І.Багалія скласти і подати на засідання Ювілейної комісії 22 листопаду ц[ього] р[оку] (четвер) інструкції щодо характеру ювілейних 10-річних звітів Відділів ВУАН, також схему ювілейного провідника ВУАН.

в) В галузі видавництва вважати потрібним подати в відповідних популярних і наукових серіях (різними мовами) живий історичний нарис про 10-річну діяльність ВУАН, з поділом на етапи в її житті, головні досягнення її, відповідний напрям діяльности та дальші наукові перспективи Академії.

ІV. Слухали: про характер видань та їх розмір.

Постановили:

а) Буде виданий збірник «10 літ наукової діяльности ВУАН», додержаний в історичній перспективі в зв'язку з ростом науки і культури на Україні. Збірник прикрашений портретами дійсних членів ВУАН, з зовсім

---

* Заголовок документа.

** По посаді (*лат.*).

коротенькими біографічними даними. Збірник міститиме 20-25 аркушів друку українською мовою з розділами: загальний вступний нарис про розвиток науки на Україні, що довів до утворення самої ВУАН, історія Відділів ВУАН, історія визначних установ ВУАН, з підведенням під них економічної бази, та економічний нарис про цілу ВУАН, з вказівкою на об'єктивні умови в її розвитку.

Вкорочене ілюстроване видання цього збірника, більш-менш 5 аркушів друку, дати на мовах російській, англійській, німецькій та французькій.

б) Видати українською та російськими мовами популярну колективну листівку «Роля ВУАН в культурній революції», розраховану на робітничо-селянського читача, підкресливши, зокрема, в листівці завдання та значіння ВУАН в розвиткові сільського господарства та індустріялізації.

в) Видати популярного ювілейного провідника ВУАН (по Київу, його околицях та по установах ВУАН) з малюнками, схемами, маршрутами та відповідним оздобленням, передпославши всьому тому короткий нарис про розвиток науки на Україні (історія, мистецтво, українська література тощо) як передумови розвитку ВУАН.

г) Спис видань ВУАН тощо [видати] «Матеріялами» як окремий додаток до тому першого основного ювілейного видання ВУАН.

V. Слухали: розподіл обов'язків по видавничій частині.

Постановили: а) Вся технічна видавнича робота переводиться через видавництво ВУАН.

б) Загальну частину ювілейного збірника «10 літ наукової діяльности ВУАН» подає Неодмін[ний] секретар Академії.

в) Вступ до роботи окремих Відділів ВУАН складають представники Відділів, обрані для того за постановою Відділу. Ці виступи* передаються до рук Неодмін[ного] секретаря для загального зведення їх до редакції.

г) Секретарі Відділів складають нариси наукової діяльности своїх Відділів, бажано на підставі (організаційних) офіційних даних і, по змозі, архівних джерел.

д) Звернутися до О.Ю.Гермайзе з пропозицією скласти популярну листівку про ВУАН розміром 1 аркуш друком, розраховану на робітничо-селянського читача. В листівці висунути завдання, досягнення та перспективу ВУАН в розвитку науки, а зокрема в прикладенні її до сільського господарства та промисловости.

е) До складання «Провідника» запросити: в галузі мистецтва - Ф.Л.Ернста; природи - М.В.Шарлеманя; археології - М.Я.Рудинського; [в галузі] історії - закласти підкомісію для вироблення плана й зміста «Провідника», зокрема частини його, присвяченій історії. До складу цієї комісії запрохати акад. М.С.Грушевського, акад. М.П.Василенка та В.І.Щербину з пропозицією негайно подати вироблений проект плана на затвердження Ювілейної комісії. Художнє оформлення «Провідника» доручити Ф.Середі.

VI. Слухали: час подання рукописів до друку.

Постановили:

а) Всі Відділи подають свої ювілейні нариси на 1 січня 1929 року.

б) Вступи до 10-річних звітів Відділів мають бути подані теж не пізніше 1 січня 1929 року.

---

* Так у документі. Потрібно: «вступи».

в) Останнім терміном здачі до друку всіх ювілейних рукописів визначити 1 березня 1929 р.

VII. Слухали: багато матеріялів ВУАН документального характеру - протоколи кол[ишнього] Спільного зібрання, Відділів тощо, забрані в свій час обслідчою комісією НКО під головуванням Ю.І.Озерського, досі не повернені в архів ВУАН. Ювілейна комісія не може приступити до опрацювання ювілейних розвідок з нагоди 10-річчя ВУАН.

Постановили: просити НКО УСРР негайно повернути всі позначені матеріяли до архівосховища ВУАН.

VIII. Слухали: день наступних зборів Ювілейної комісії.

Постановили: призначити збори Ювілейної комісії на четвер, 22 листопаду б[іжучого] р[оку].

Президент ВУАН, академик *Д.Заболотний*
Неодмінний секретар ВУАН, академик *О.Корчак-Чепурківський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.564, арк.78-79 зв. Оригінал. Машинопис.

№176

ЗАПИСКА АКАД. Д.І.БАГАЛІЯ ДО ЮВІЛЕЙНОГО КОМІТЕТУ ВУАН ПРО ЮВІЛЕЙНІ ВИДАННЯ*

*[15-20 листопада 1928 р.]***
м.Харків

Згідно з дорученням Ювілейного комітету ВУАН і на підставі протокола Президії ВУАН з представниками Відділів од 14 листопаду 1928 р. я склав проекта доручених мені інструкцій щодо характеру ювілейних видань Української Академії наук, в першу чергу 10-річних звітів Відділів ВУАН і ювілейного провідника; проект мусить бути заслуханий і обговорений на засіданні Ювілейної комісії 22 [листопаду] ц[ього] р[оку].

В засіданні 14 листопаду Ювілейна комісія затвердила такі видання: 1) збірник «10 літ наукової діяльности ВУАН» українською мовою; 2) скорочені видання цього збірника на мовах - російській, англійській, німецькій і французькій; 3) популярна листівка «Роля ВУАН в культурній революції» українською та російською мовами; 4) популярний ювілейний провідник ВУАН; 5) «матеріяли» до основного збірника.

1) Збірник «10 літ наукової діяльности ВУАН». Це основне наукове ювілейне видання, що мусить охопити діяльність Академії за усі десять років її існування. Очевидно, одначе, що в виборі матеріялів, які характеризують цю діяльність, треба керуватись відповідною історичною перспективою. Збірник не повинен бути механічною зводкою фактичних даних про діяльність кожного з трьох Відділів Академії і її допомічних установ - сухим звітом Відділів за кожний з 10 років їх життя, що буде зведений докупи в єдине загальне справоздання. Історична перспектива полягатиме у тому, що треба буде встановити еволюцію зросту Відділу і, так би мови-

* Заголовок документа.
** Датується за змістом документа.

ти, коефіцієнт цього зросту відносно часу, моментів особливо напруженої праці і, головним чином, її наслідків відносно інтенсивности цієї праці на ріжних катедрах і [в] ріжних установах. Особливу увагу треба буде звернути на плановість праці чи на її випадковість в зв'язку з сприяючими чи несприяючими її умовами. Треба буде рівнобіжно характеризувати і колективну, і індивідуальну працю, надаючи особливу увагу колективній роботі, що являється основним завданням Академії яко вченого колективу. Треба буде стежити за еволюцією розроблення окремих наукових дисциплін, за зростом числа катедр, за зв'язком наукової праці Академії з сучасним життям - з вимогами державного соціялістичного будівництва в галузях сільського господарства і індустріялізації, і особливо культурної революції, що її провадять усі наукові робітники, об'єднані в профспілку, і в тому числі колектив Академії наук. Виходячи з історичної перспективи, треба буде накреслити головні етапи життя Академії в цілому, її досягнення, відповідний напрямок діяльности та дальші її наукові перспективи як вищої державної радянської установи - в зв'язку зі зростом науки і культури на Україні. Згідно з таким планом і схемою, збірник повинен мати вступ загального характеру про стан і розвиток науки на Україні і, зокрема, українознавчих дисциплін, що довів до утворення самої ВУАН. Тут же треба буде оповісти про початок її і її завдання. Далі йдуть історичні нариси Відділів ВУАН і її визначних установ з їхньою економічною базою, нарис економічної бази цілої ВУАН і об'єктивних умов її діяльности - як сприятливих, так і несприятливих. Видання буде ілюстровано портретами академичних діячів з коротенькими біографічними даними про них.

2) Скорочені видання цього збірника, по 5 аркуш[ів] друку кожне, призначаються, головним чином, для чужоземних вчених і цим определюється їх зміст і популярний характер; в них треба буде звернути особливу увагу на те, найбільш що може зацікавити чужоземного читача в життю Академії (її своєрідні риси в порівнянню з иншими академіями Всесвіту, її видавнича діяльність, її зв'язок з науковими установами Заходу і Америки), а також і наукових робітників союзних республік нашого Союзу, що так мало знають про нашу Академію.

3) Популярна листівка «Роля ВУАН в культурній революції» буде складена українською та російською мовами і матиме на меті робітничо-селянського читача, якому треба буде освітлити як науково-освітню ролю ВУАН за минуле десятиріччя, що майже збіглося з десятиріччям Великого Жовтня, так і, зокрема, її значіння в розвиткові сільського господарства та індустрії України як в минулому, так і особливо в перспективі найближчої будучини (союз працівників науки і фізичної праці на користь пролетарських мас).

4) Популярний «Провідник по Київу, його околицях та по установах ВУАН» з малюнками, схемами, маршрутами призначається головним чином для приїзжих на ювілей з Союзу і з-за кордону і цим определюється його зміст. У вступній частині дається короткий нарис науки на Україні, головним чином історії України, її мистецтва, письменства, етнографії, фольклору, краєзнавства як передумов для розвитку УАН. Далі дається історія Києва в ріжні доби його існування в зв'язку з тими пам'ятниками, що залишила йому ця історія, - як рукозданними, так і музейними. Це буде перша частина. Друга - присвячується природі Києва і його околиць, палеонтології і археології, пам'яткам історії, доісторії і мистецтва, що

містяться в музеях етнографічних, антропологічних та язиком природи* по музеях ВУАН і инших установ.

5) «Матеріяли» до збірника складатимуть з реєстру видань Академії і т.инш.

Д.І.Багалій

ЦДАВО України, ф.166, оп.7, спр.564, арк.75-77. Копія. Машинопис.

№177**

ЗАЯВА АКАД. С.О.ЄФРЕМОВА ДО ПРЕЗИДІЇ ВУАН З ПОЯСНЕННЯМИ ВІДНОСНО ПУБЛІКАЦІЇ ЙОГО СТАТТІ В ЗАКОРДОННІЙ ПРЕСІ

1 грудня 1928 р.

До Президії Всеукраїнської Академії наук

За останні два тижні в пресі і на прилюдних зібраннях, переважно по вищих школах, багато говориться про мої нібито контрреволюційні виступи в закордонній пресі. Виступ був тільки один і не торкався ні революції, ні контрреволюції, а тільки внутрішнього життя нашої Академії наук. Мова про мою статтю в «Ділі» під заголовком «Про двох лицарів - одного під забралом, другого так». З приводу цієї статті я прохав би Президію Академії наук узяти до уваги такі мої пояснення.

Стаття моя в «Ділі» (з 25 липня - копію прикладаю) дає відповідь на надруковані в тій же таки газеті статті двох авторів, акад. К.[Й.]Студинського і невідомого мені Лівобічного, про Всеукраїнську Академію наук. І змістом своїм (спростування поглядів і фактичного багажу названих авторів), і стилізацією (епіграф і закінчення з [І.Я.]Франка, що мали акад. [К.Й.]Студинськ[ому] й самому «Ділові» нагадати подібні обвинувачення, які вони вкупі колись виставляли проти знаменитого українського письменника) - моя стаття скерована виключно проти акад. [К.Й.]Студинського*** й самої редакції газети, що необачно вмістила глибоко, на мій погляд, нетактовні вихватки свого постійного співробітника акад. [К.Й.]Студинського. Я писав не проти*** Академії наук, а навпаки - в її оборону; я писав не проти*** Наркомосу (у мене взагалі про його мови нема), а навпаки - для здемаскування людини, що, підшиваючись під офіціяльні документи, навсправжки втопила їх у безлічі дрібних пліток, вигадок і непродуманих, чисто особистих обвинувачень. Чому я вважав за потрібне надрукувати таке спростування [?] А саме тому, що статті акад. [К.Й.]Студинського і Лівобічного перед неосвідомленими в справах Академії читачами подавали цілком викривлений вигляд як найвищої наукової установи на Радянській Україні, так і її роботи - отже, були, власне, по суті, дискредитацією перед закордоном не тільки Академії, а й Наркомоса. Мені здавалося і здається, що такої дискредитації без протесту не можна було полишити якраз во ім'я правди і розвитку науки на Україні. Чому я вмістив такий протест у «Ділі»? Власне тому, що вибір газети не од мене залежав. Органи для відповіді вибираються - або ближчий для

---

* Так у документі.

** Див. док. № 168.

*** Підкреслено в документі.

автора напрямок, або як той, у якому надруковано статті, що дають привід для полеміки. За кордоном я не знаю органів, які відповідали б моєму світоглядові - отже, лишився той, у якому акад. [К.Й.]Студинський і Лівобічний свої нападки на Академію вмістили. В даному разі було це тим доцільніше, що спростування йшло просто до того читача, який одержав однобічні про Академію інформації од названих авторів. Можу додати, що за 33 роки моєї письменської роботи це були перші рядки, які я послав до «Діла», газети мені глибоко антипатичної в минулому й тепер своїми хитаннями й опортунизмом. Отже, всі здогади, закиди й обвинувачення щодо солідарности з цією газетою взагалі - мушу одкинути.

Тим більше мушу одкинути обвиновачення щодо солідарности з тими невідомими мені органами преси й угрупуваннями за кордоном, котрі намагаються - очевидно, в своїх інтересах - використати мою статтю. Я можу брати на себе одповідальність тільки за те, під чим стоїть моє ім'я. Я завжди був тієї думки, що письменник повинен за свої слова відповідати і тому, друкуючи за кордоном навіть за царського режиму (з половини 90-х років), я з тим не крився і підписувавсь повним ім'ям.

Все, що я писав і робив - писав і робив одверто, не уникаючи відповідальности. І тому я маю право вимагати, щоб мене судили за мої*, а не за чужі* думки і не накидали мені того, чого я ані думав, ані робив. З часу свого повороту до Київа в 1921 році я працював виключно на науковому полі; я не займався і не займаюсь політикою ні явно, ні потайки; я не мріяв і не мрію ні про які конспірації чи інтервенції; глибоко переконаний, що всяка інтервенція була б тільки на шкоду трудящим, а тим більше інтервенція, добре мені з минулого відомої «історичної Польщі», що своїм воістину...** на землях Західної України - хоча б останніми програмами у Львові - нехибно показала, що нічого не забула й нічого з своєї історії не навчилась. Ще раз кажу: все, що я робив і роблю - робив і роблю при світлі ясного дня. І я, щонайменше з жалем, мушу констатувати, що ті органи преси і громадські організації, що виносять осуд, навіть не вислухавши* обвинуваченого - ллють воду не на свій млин.

Я вже не кажу про те, що сама форма, обставини й тон тих безпідставних осудів позбавляють мене всякої можливости спокійно на них відповідати. Можу хіба пожалкувати, що мою з акад. [К.Й.]Студинським спірку перенесено на таке далеке від суті справи поле.

Подаючи ці пояснення Президії Академії наук, я просив би її взяти цю справу в свої руки і своїм розважним словом поставити її, нарешті, на належне місце.

Академик *С.Єфремов*

ЦДАГО України, ф.1, оп.2, спр.2705, арк.38-39. Копія. Машинопис.

---

* Підкреслено в документі.

** Крапки в документі.

№178*

ПРОЕКТ РЕЗОЛЮЦІЇ ПРЕЗИДІЇ ВУАН ЗА ФАКТОМ ВИСТУПУ АКАД. С.О.ЄФРЕМОВА ЗІ СТАТТЕЮ У ГАЗЕТІ «ДІЛО»

Грудень 1928 р.

Розібравши справу С.О.Єфремова і вислухавши його пояснення, Президія ВУАН:

1) Вважає за неприпустиме і засуджує суворо виступи академиків ВУАН** С.О.Єфремова з загальними полемічними статтями в закордонній пресі***, що може бути використано ворогами радянських республік.

2) Зауважити акад. С.О.Єфремову його хибну позицію і запізнення в спростуванні виставленого проти нього обвинувачення.

3) Приймаючи на увагу заяву акад. С.О.Єфремова про його лояльне відношення до Радянської влади, готовність виконувати усі обов'язки радянського громадянина, надалі працювати на користь радянської науки і рішуче утримуватись од таких виступів, Президія Академії вважає інцидент цілком вичерпаним.

На підставі цього Президія Академії вважає вчинок С.О.Єфремова за виправданий.

Президія Академії приймає заяву С.О.Єфремова до відома.

Прикладається: 1) Заява акад. С.О.Єфремова до Президії ВУАН.

2) Копія його відповіди акад. [К.Й.]Студинському і Лівобічному.

3) Декларація акад. С.О.Єфремова на запитання Президента ВУАН.

Д.Заболотний
К.Воблий
О.Корчак-Чепурківський

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.2705, арк.31. Копія. Машинопис.

№179

ІЗ ДОНОВІДНОЇ ЗАПИСКИ ЗАСТУПНИКА НАРКОМА ОСВІТИ УСРР А.Т.ПРИХОДЬКА М.О.СКРИПНИКОВІ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОБГОВОРЕННЯ ПРЕЗИДІЄЮ ВУАН ФАКТУ ВИСТУПУ АКАД. С.О.ЄФРЕМОВА ЗІ СТАТТЕЮ У ГАЗЕТІ «ДІЛО»

19 грудня 1928 р.
м.Харків

В суботу, 15 грудня, т. П.П.Любченко запитав мене по телефону, чому я давав вказівки Президенту ВУАН т. [Д.К.]Заболотному без погодження ЦК, які, на його думку, йшли всупереч з директивами ЦК. Я дав відповідні пояснення. Але все ж в київських партійних і академичних колах снують

---

* Див. док. № 168.

** Далі слово «зокрема» закреслено в документі.

*** Вписано від руки невстановленою особою: «та ще в тій, що вороже ставилася до радвлади».

ріжні думки про мою розмову з Президентом [Д.К.]Заболотним. Тому я вважаю за потрібне повідомити Вас докладно про мою розмову з акад. [Д.К.]Заболотним.

Приблизно 4 грудня [19]28 р. вночі мені з Києва позвонив по телефону [Д.К.]Заболотний і сповістив, що вони в Президії ВУАН обмірковували виступ акад. [С.О.]Єфремова у львівській пресі та ухвалили засудити його. Крім того, додав він: С.[О.]Єфремов визнав, що об'єктивно його лист є помилка, але він, пишучи листа, не сподівався, що він може викликати таке зрушення суспільної думки. І далі [С.О.]Єфремов заявив, що він ніколи не виступав проти радянської влади і обіцяє надалі бути лояльним і слухняним*.

Зараз, сказав Президент [Д.К.]Заболотний, Президія, й зокрема він, виробляє проект резолюції і зачитав мені її по телефону**.

Зміст її складався з двох пунктів: в першому пункті засуджувався виступ [С.О.]Єфремова. Другий же пункт мав два варіанти, які різнилися лише, як я пригадую, редакцією, а смисл їх зводився до того, що, заслухавши заяву С.[О.]Єфремова про лояльність, вважати інцидент за вичерпаний.

Я йому сказав, що, на мою думку, в другому пункті обидва варіанти краще відкинути і зформувати пункт так, що Президія приймає до відома заяву С.[О.]Єфремова.

Не сказати нічого я не міг. Я вважаю, що приняття заяви [С.О.]Єфремова до відома усуне намір Президії змазати інцидент. От всі мої поради [Д.К.]Заболотному.

Зараз же після розмови я став звонити по телефону тт. [П.П.]Любченку й [С.В.]Косіору, щоб дістати від них директиви. Але ні того, ні другого дома не було. На другий, на третій день і в инші дні теж не дозвонився. [...]***

Заст[упник] Наркома освіти [*А.Т.*]*Приходько*

На документі помітка: «Таємно», «Копія С.В.Косіору та Любченкові».

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.2705, арк.40-40 зв. Копія. Машинопис.

№180

ЗВІДОМЛЕННЯ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ АРХЕОГРАФІЧНОЇ КОМІСІЇ ВУАН

[*Грудень 1928 р.*]**

Археографічна комісія під головуванням акад. М.С.Грушевського в складі 3 штатних і 4 нештатних співробітників, 18 дійсних членів та 12 постійних учасників її засідань: 1) інвентаризувала й копіювала в архівах Москви, Харкова, Одеси, Дніпропетровська та Чернігова та в архівах Польщі, Га-

---

* Див. док. №168, 177.

** Див. док. №178.

*** Знято частину тексту, що не стосується даної справи.

** Дату встановлено за текстом документа.

личини й Прусії джереловий матеріял до історії України XVII-XVIII вв. Причому в Москві працювала спеціяльна експедиція, в инших архівах праця йшла силами місцевих робітників; 2) друкувала «Українського архіву» т.I, розпочала друкувати «Українського архіву» т.II (Генеральне слідство про маєтности Стародубського полку) та 3) підготовляла до друку «Українського архіву» т.III (Матеріяли до історії України XVII в.), т.IV (Опис Новгород-Сіверського намісництва), т.V (переписні книги 1666 року) та Пам'яток укр[аїнського] письменства т.II; 4) відбула на протязі року 8 засідань, на яких розглянуто було 63 питання, з яких головніші торкалися:

На засіданні 28 січня* - справи видання: 1) архіву Запорожської Січі, 2) «Українського дипломаторія» за планом акад. М.С.Грушевського, 3) актів до історії кріпацтва за планом В.В.Дубровського, та обговорено інструкцію для збирання присвят, передмов та післямов, уміщених в українських стародруках (С.І.Маслов).

На засіданні 29 лютого* - справа підготовки до видання матеріялів до історії київського міщанства (Ейнгорн), матеріялів до історії селянства (для чого обрано спеціяльний комітет), матеріялів до історії колонізації та загосподарення Правобережної України у XVIII ст. за приватними архівами.

На засіданні 24 березня* - заслухано доповідь голови комісії при Н[ауковому] т[оварист]ві ім. Шевченка у Львові М.М.Кордуби.

На засіданні 27 квітня* - справи видання:

1) Опис Новгород-Сів[ерського] намісництва, 2) Генер[альне] слідство про маєтности Стародубського полку; заслухано рецензію акад. О.О.Малиновського на запропонов[аний] співр[обітником] Арх[іву] давн[іх] актів О.М.Чечотом збірник «Духівниць» та затверджено інструкцію для збирання присяг та передмов з укр[аїнських] стародруків.

На засід[анні] 25 травня* - заслухано план видання матеріялів до історії колонізації ([О.І.]Барановича) та заяву С.В.Глушка про виготовлений матеріял до історії селянських рухів.

На засіданні 25 жовтня* - 1) ухвалено внести до плану видання «Укр[аїнського] архіву» переписні книги 1666 р.; 2) ухвалено ввести до плану видання «Укр[аїнського] архіву» «Матер[іали] до історії України XVII-XVIII в.», вибрані з Пруського державного таємного архіву.

На засіданні 23 листопада* - заслухано доповідь [П.К.]Федоренка про підготовку друкування Опису Новгор[од]-Сів[ерського] намісництва.

На засіданні 25 грудня* - заслухано доповідь С.В.Юшкова про підготовку видання «Руської Правди», про видання матер[іялів] до історії України Кенігсберзького архіву (д[окто]р Олянчин), Запорозький архів (Слабченко М.Є.).

Поза тим, в особі керівничого Комісії проф. О.Ю.Гермайзе, брала участь у Всеукраїнскому архівному з'їзді.

НБУВ, ІР, ф.10, спр.8121, арк.2-3. Автограф [М.С.Грушевського].

---

* Підкреслено в документі.

№181

ПРОПОЗИЦІЇ ФІЗИЧНО-МАТЕМАТИЧНОГО ВІДДІЛУ ВУАН ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ І КЕРУВАННЯ УСТАНОВАМИ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ ПРИ РАДІ ВУАН

*[1928 р.]**

1. Тепер при Раді перебуває 8 установ:
а) Всеукраїнський археологічний комітет (ВУАК),
б) Комісія для виучування продукційних сил України (УКОПС),
в) Бібліографічна комісія,
г) Комісія Дніпрельстану,
д) Кабінет антропології та етнології ім. Ф.Вовка,
е) Музей мистецтв,
є) Всенародня Бібліотека України (ВБУ),
ж) Краєзнавча комісія.

2. За підставу до того, чому ці установи не були досі приєднані до Відділів, було те, що обсяг їх роботи виходив за межі поодиноких Відділів ВУАН.

3. Дотеперішній досвід роботи цих установ переконав Академію, що при комплексовому виучуванню об'єктів буває трудно, здебільшого неможливо, дати справжнє керівництво роботі установи; наслідки цього бувають чотирьох типів: а) або гальмується відповідна робота (Краєзнавча комісія); б) або паралельно з комплексовою установою починають розвиватися спеціяльні, що враз випереджують на роботі комплексову установу (знов-таки Краєзнавча комісія, бо паралельно з нею інтенсивно працюють Етнографічна комісія, УКОПС і ще низка академичних установ); в) або комплексовість дедалі більше переходить в спеціяльний ухил роботи установи, залишивши комплексовість тільки в назві (Комісія Дніпрельстану - ухил гуманітарний, УКОПС - ухил економічний); г) або установа лишається і по суті комплексовою, але правдивого проводу від ВУАН не має (решта установ при Раді).

4. Щоб забезпечити роботу й авторитетне наукове та науково-організаційне керівництво всім цим установам, треба:

а) ВУАК зарахувати до І Відділу, бо його завдання цілком входять до компетенції цього Відділу.

б) УКОПС зберігти економічний ухил, який він з початку своєї роботи прибрав собі, і зарахувати до ІІІ Відділу; в потребі зробити це переконує й досвід КЕПС Всесоюзної Академії наук, що фактично дублює роботу численних наукових позаакадемичних і академичних установ.

в) Кабінет антропології та етнології розділити на дві установи, що фактично вже кілька років є фактом: Кабінет антропології зарахувати до ІІ Відділу і запобігти дублюванню їм роботи ВУАН, Кабінет і Музей етнології приєднати до І Відділу і організаційно сконстатувати його роботу з Етнографічною комісією, щоб запобігти паралелізмові.

г) Музей мистецтв приєднати до І Відділу і забезпечити йому наукове керівництво (можливо, створення відповідної катедри).

д) Краєзнавчій комісії дати природничо-географічний ухил і приєдна-

---

* Дату встановлено за суміжними документами.

ти до II Відділу, виділивши етнографію та економіку до відповідних академичних установ; Комісію перейменувати на Краєзнавчо-географічну комісію.

е) Комісію Дніпрельстану, Бібліографічну комісію та ВБУ передати від Ради до Президії ВУАН, з огляду на неможливість для Ради керувати цими установами. До Президії ж передати з I Відділу Інститут наукової української мови, з огляду на те, що він обслуговує роботу всіх Відділів і його завдання виходять за межі I Відділу. Щоб забезпечити керівництво цими установами, створити при Президії особливий орган під головуванням Неодмінного секретаря ВУАН, із членів Президії усіх Відділів, по одному від кожного.

Примітка: Думка II Відділу ВУАН: всі 8 установ, які тепер є при Раді, треба передати до Президії ВУАН, забезпечивши їх авторитетним керівництвом, а для погодження ж загального керування роботою цих установ створити окремий орган з представників усіх Відділів.

НБУВ, ІР, ф.40, спр.26, арк.1. Копія. Машинопис.

№182

КОРОТКЕ ЗВІДОМЛЕННЯ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ УСТАНОВ ВУАН ЗА 1928 РІК

(Звіт Неодмінного секретаря Всеукраїнської Академії наук академіка О.В.Корчака-Чепурківського)

Свій акт сьогодні Українська Академія наук відбуває напередодні десятиліття свого існування і перший раз після глибоких та органічних змін в життю Академії, що зайшли з початком минулого літа.

Минулий рік в життю Української Академії наук пройшов для неї під знаком особливої уважности та заінтересовання з боку радянської влади та широкої маси пролетарського суспільства. Новий статут Академії, ствердженій Народнім комісаріятом освіти, запровадив до життя і фукціонування новий керуючий академічний орган, а саме - академічну Раду. Рада Академії наук поповнилась представниками Наркомосу, включила в число своїх членів усіх фактичних керівників науковою роботою в Академії не тільки з числа дійсних членів її, але також і з числа відповідальних наукових робітників, які мають в Раді дорадчий голос. Рада установила постійний і діловий контакт з професійними органами, зробила свої збори прилюдними та одкритими для всіх і тим самим ближче стала до всіх наукових робітників і до радянського громадянства. Засідання Ради Академії одвідують і співробітники самої Академії, і наукові робітники інших установ. На цих засіданнях можна побачити і профспілчанського діяча, і студента, і робітника.

Увага керівних радянських органів і широкого суспільства до Академії виявилася не тільки в отих формах. Минулого року представники Наркомосу, керівник Упрнауки, завідуючий ФЕУ спеціяльно приїздили на засідання Ради Академії й складали перед нею свої звідомлення про роботу та про наміри й пляни щодо організації та фінансування наукової роботи на Україні. Широкі маси робітництва уважно стежили за роботою Академії, багато разів робітники окремих підприємств, так само, як і збори професійних та інших громадських радянських організацій, слухали доповіді про загальний напрямок діяльности Академії, ухвалюючи резолюції

підтримки Академії. Так само і Президія Академії наук відгукувалася на явища громадського порядку, виступаючи на громадських та партійних з'їздах і зборах, улаштовуючи прилюдні звичайні збори з представників профорганізацій та робітників керуючих осередків. Особлива увага до Академії органів радянської влади та громадських і робітничих установ знаменує собою повне й цілковите втягнення Української Академії наук у творчу роботу соціялістичного будівництва, що його проводять трудящі маси Радянського Союзу. В зв'язку з наближенням до десятилітнього ювілею Академія ще більше інтенсифікувала розгортання роботи щодо все більшої й ретельнішої перевірки своєї дотеперішньої праці, поліпшення її основ та повнішої демонстрації її десятилітніх досягнень. При Раді Академії засновано спеціяльну Ювілейну комісію, яка взяла на себе головний провід організації ювілейних свят. В цьому напрямку Ювіл[ейна] комісія проводить дуже інтенсивну роботу. Крім того, також повстали з участю профспілчанських представників комісії Плянова та Статутарна, що мають завдання опрацювати статут Академії наук та положення про її установи, а також розробити п'ятилітній плян.

Крім організації цих нових комісій, заснованих в зв'язку з академічними змінами, Рада Академії, як і раніше, відала одною з найважливіших установ Академії, а саме - її видавничим відділом. Цей відділ, що давав змогу реалізувати в друку величезну наукову продукцію академічних установ, дістав у минулому році від держави 81000 крб. На ці гроші видавництво випустило в світ 69 видань на 852 друкованих аркушах. На Відділи це припадає так: Історично-філологічний - 44 назви на 542 друк[ованих] арк[ушах], Фізично-математичний - 14 назов на 126 друк[ованих] арк[ушах], Соціяльно-економічний - 9 назов на 161 друк[ованому] арк[уші] і на установи при Раді ВУАН - 2 назви на 23 друк[ованих] арк[ушах].

Крім того, видавнича діяльність Академії збільшилась ще тим, що частина наукових академічних праць виходила накладом інших видавництв. Таких видань в 1928 р. вийшло 39 назв на 453 друкованих аркушах, отже, всього за 1928 р. Академія видала 108 праць розміром на 1305 друкованих аркушах. Регулярний обмін своїми виданнями Академія провадила із 137 закордонними установами, 117 - по СРСР та 106 - установами на Україні, всього з 360 установами. За 1928 рік Академія розповсюдила 62127 примірників своїх видань, тобто на 40 проц. більше, ніж було розповсюджено попереднього року.

З установ при Раді Академії, що їх діяльність мусить мати велике значення для економіки нашої країни, в першу чергу треба назвати Постійну комісію для виучування продукційних сил України, що працює під головуванням акад. Л.[М.]Яснопольського та при ученому секретареві А.[І.]Ярошевичу.

Ця Комісія розпочала своє існування ще з 1919 року. В минулому році здобула свій невеликий, правда, бюджет - всього 3090 крб., а також одного штатного наукового співробітника. В зв'язку з цим Комісія оживила свою діяльність. Вона організує прилюдні збори з метою інформації та популяризації потреб і досягнень в царині виучування продукційних сил на Україні. Крім того, Комісія зладила до друку 2 числа своїх інформаційних «Бюлетенів». Окремі секції Комісії зібрали низку монографій, пророблених по секціях ще попередніх років їхньої діяльности, готуючи матеріяли для першого збірника наукових праць УКОПС. Поруч Комісії

по вивченню продукційних сил України треба поставити Комісію по науковому дослідженню території Дніпрельстану, що працює також під головуванням акад. Л.[М.]Яснопольського та при секретарі - М.[М.]Ткаченко[ві]. В минулому році ця Комісія провадила свою роботу в доволі несприятливих умовах, бо вона не дістала від Наркомосу тих коштів, що вона просила для того, щоби відповідно розгорнути свою роботу. Одначе Комісія провела чимало дослідів. Під керівництвом ВУАК ішло археологічне дослідження території Дніпрельстану, над яким працювали С.Гамченко, Л.Добровольський, П.Смоличов. Член Етнографічної комісії В.Білий вивчав побут та життя лоцманів. Проф. А.Синявський перевів географічно-економічне дослідження Посамар'я. На прилюдних засіданнях Комісії ставились інформаційні доповіді про діяльність її, а також і праці, що були результатом дослідження, які проводили члени Комісії. Праці своїх секцій Комісія підготовила для спеціяльного збірника.

Дальшою установою при Раді з дуже важливими економічно-практичними завданнями є Акліматизаційний сад, що роботою в ньому керує акад. М.Ф.Кащенко. Ця установа продовжувала свою роботу попередніх літ і дійшла певних успіхів в галузі акліматизації плодових та лікарських рослин. Тут треба згадати, що Акліматизаційний сад не має цілком задовольняючого матеріяльного запезпечення для своєї праці. Напр[иклад], сад не може навіть огородити своїх цінних посадок будь-якою міцною огорожею, ризикуючи, що ці посади розкрадуть або витолочить та поб'є худоба.

Велику роботу проробив за минулий рік Всеукраїнський археологічний комітет, що є також при Раді ВУАН. ВУАК вів археологічні досліди в районі Дніпрельстану та вивчав Трипільську культуру, тримаючи під своїм контролем та керівництвом справу археологічних розкопин на всій Україні.

Крім свого бюджету, ВУАК користувався ще й фінансовою підтримкою місцевих виконкомів тощо. Чималу роботу проробила в минулому році і Софійська комісія при ВУАК. Вона зайнялася реставрацією та укріпленням відомих фресок у Києво-Софійському соборі. На цю роботу Упрнаука асигнувала 5000 крб., і Комісія викликала для неї з Ленінграду фахівця - проф. Л.О.Кіпліка. Його праця, окрім позитивних результатів щодо зміцнення фресок, виявила ще й дуже багато цікавого й нового до історії Софійського собору. Звернула увагу Комісія і на мозаїку Собору, виробляючи способи зберегти й науково вивчити ті мозаїки.

Провадив експедиції для поповнення своїх колекцій і Кабінет антропології ім. [Ф.К.]Вовка, також і опрацьовуючи науково свій матеріял. Кабінет підготував другий том свого видання «Антропологія», куди мають увійти праці співробітників Кабінету за 1928 рік.

Спеціяльний відділ етнології при Кабінеті ім. [Ф.К.]Вовка також проробив низку дослідів, вивчав дитячий побут, народнє харчування, народню техніку, як от: гончарство, виріб веретен. Зокрема, треба відзначити досліди відділу етнології над побутом кримських татар. Співробітники відділу дбали також про поповнення музейних збірок та їх вивчення, а також присвятили низку дослідів над працями покійного фундатора Кабінету Ф.К.Вовка, за матеріялами з його архіву.

Свої роботи відділ зібрав і видає як «Матеріяли до етнології», т.І, що нині закінчуються друком.

Музей мистецтв ВУАН поповнив минулого року свої колекції цінни-

ми надбаннями, що перейшли до Музею через здійснення директив НКО [УСРР] про систематизацію і перерозподіл майна між київськими музеями відповідно до цілевого наставлення кожного, а також багато експонатів закуплено.

Деякі картини Музей реставрував під доглядом спеціялістів. Для експертизи над картинами Музей користувався порадами відомих знавців Радянського Союзу й Західньої Европи. Музей підтримує виставні зв'язки з багатьма мистецькими та музейними європейськими установами.

Великою установою з окремим бюджетом, що існує при Раді Академії, є Всенародня Бібліотека ВУАН, яка стала поважною установою європейського розмаху і займає серед великих бібліотек Радянського Союзу четверте місце. Її діяльність вимагає окремого великого звідомлення. Тут в коротких словах скажемо лише, що ВБУ в минулому році значно збільшила свої штати, що дало їй змогу інтенсивніше посунути справу впорядкування та каталогізації своїх величезних фондів. Також продовжено ремонт нового будинку, де має розташуватись основний, науковий відділ бібліотеки та переведено багато інших поліпшень в практичній роботі.

Бібліотека, обслуговуючи велику масу читачів, звертала на себе увагу преси, і Президія Академії чуйно прислухалася до її голосу. Було призначено спеціяльну комісію для обслідування діяльности ВБУ. Комісія широко поставила свою роботу та вивчила докладно діяльність ВБУ. На підставі висновків обсліду було спростовано безпідставні обвинувачення, а також комісія виставила цілу низку ділових пропозицій щодо роботи ВБУ, які ствердила Рада Академії. ВБУ мала у Вінниці свою філію, що, окрім вельми цінної бібліотечної роботи, ще провадила і роботу краєзнавчу в спеціяльному Кабінеті виучування Поділля.

Філія видає свій орган та окремі праці.

Розпочала свою роботу Бібліографічна комісія при Раді. Але ця установа ще не встигла широко розгорнути своєї діяльности і пробуває в стадії організації.

За минулий рік, як і в попередні роки, Рада Академії мала при собі цілу низку наукових товариств по всій Україні.

В самому Києві треба назвати Науково-педагогічне т[оварист]во. Воно об'єднувало в цьому році 196 членів (попереднього року було 184 чл.). Основною вихідною точкою для розвитку діяльности цього Товариства був інтерес до різноманітних питань педагогіки, надто в зв'язку з будівництвом радянської школи. Товариство організувало низку секцій, згуртувало навколо них педагогів, ставило прилюдні доповіді і, зрештою, друкує нині перший том своїх «Записок». Велику активність виявили численні провінціяльні наукові товариства. Вони об'єднують на місцях усіх тих, хто хоч трохи цікавиться наукою й працює над нею. В числі членів цих товариств бачимо людей, вельми заслужених і відомих і науці, як от проф. Д.І.Яворницький та В.О.Пархоменко в Дніпропетровському, проф. М.Є.Слабченко в Одесі і т.д. Але входить в число учасників в роботі наукових товариств і низка мало відомих людей, що, одначе, велику поміч дають науці, особливо під час експедицій та дослідів в даній місцевості, і готують із себе кадр наукової зміни, а поки що побільшують наукову масу, яка гуртується біля місцевих центрів. Вичисляти всі ці товариства зараз було б зайвим і непотрібним, але для ілюстрації вкажемо, що, напр[иклад], Шепетівське наукове товариство складається з 4 почесних членів, 28 членів дійсних та 6 членів-співробітників. Більшість із цих това-

риств, як от Одеське, Полтавське та інші, видавали збірники своїх праць, а інші готуються також до видання праць.

Кінчаючи цими короткими інформаційними додатками нашу інформацію про діяльність наукових товариств, відзначимо, що робота у цих товариствах великою мірою сприяє зв'язкові Академії між широкими масами інтелігенції на Україні та всіма тими, хто цікавиться наукою й бажає щось для неї зробити, чимсь для неї прислужитися.

Академія об'єднує наукових робітників по найглухіших українських закутках, не ставлячи жодних формальних перешкод для тих, хто хоче і може працювати науково, а гуртуючи всі живі сили з єдиним наміром - науково служити інтересам труда. З жалем треба сказати, що політичні рогатки, що їх поставили буржуазні держави, міцно затримують наше єднання з науковою діяльністю Західньої України - Галичини, Буковини й Закарпаття. Але ж відомо, що такі рогатки не в силі надовго вдержати те природньо-національне тяжіння до свого П'ємонту - Радянської України, до влади пролетаріяту і до наукового осередку пролетарської Української Держави - Всеукраїнської Академії наук.

ЗВІДОМЛЕННЯ І, ІСТОР[ИЧНО]-ФІЛОЛОГ[ІЧНОГО], ВІДДІЛУ ВУАН ЗА 1928 РІК

(Звіт секретаря Відділу академіка О.П.Новицького)

Коли вся Академія є дитиною революції, то особливо доводиться це сказати за Перший відділ Академії. Його становлять якраз ті дисципліни наук, про розробку яких й думати не можна було за часів царизму.

Це були часи, коли професор М.С.Грушевський був засланий в Казань, як автор «Історії України-Руси». Не тільки студіювати нашу літературу, але вшанувати пам'ять такого видатного нашого письменника, як [Т.Г.]Шевченко, вважалося тоді за злочин, а щодо мови, то тут усім відомо знамените гасло: «украинского языка не было, нет и не будет». З Жовтневою революцією усе змінилося. Те, що було заборонено, за що людей засилали, тепер вважається за конче потрібне, за це людей шанують. Не зважаючи на великі негайні державні потреби, що забирають силу грошей, радянська влада все ж таки знаходить гроші й на підтримку наукової роботи, з кожним разом все збільшуючи бюджет як цілої Академії, так і І Відділу. Мало того, сучасний радянський державний устрій остільки поширив поривання до науки в народніх масах, що всякі наукові досліди зустрічають підтримку не тільки з боку центральних установ, але і в провінції, навіть у сільрадах. Це факт остільки знаменний, що його не можна обминути. Зі свого боку й Академія дбає про найтісніший зв'язок з працюючим народом, як дбає й про те, щоб бути корисною радянському державному будівництву.

Подивимось тепер, чого встигла досягти кожна катедра в таких умовах.

У звідомному році в особовому складі Відділу є деякі зміни: за відмовленням від секретарства акад. С.О.Єфремова обрано секретарем Відділу акад. О.П.Новицького. Вибули зі складу Відділу два члени: [акад.] Ф.І.Міщенко і К.В.Харлампович, так що зараз Відділ має дійсних академіків штатних 8, позаштатних 7, двох директорів з правами академіків та 6 членів-кореспондентів. Одного з членів Відділу, [акад.] М.С.Грушевського, обрано на дійсного члена Всесоюзної Академії наук, так що

Відділ зараз має трьох дійсних членів, спільних з Всесоюзною Академією, не рахуючи акад. С.Ф.Ольденбурга, який досі не брав ще участи в роботі нашого Відділу.

Катедра історії українського народу, крім загального керівництва історичними установами, керувала систематизацією історичного матеріялу за другу половину XVII в. і підготовляла видання історії Хмельниччини, як IX тому «Історії України-Руси». Перша половина цього тому закінчена друком і цими днями вийде в світ. Культурно-історична комісія разом з Комісією історичної пісенности і Кабінетом примітивної культури, крім організації дослідчо-збирацької роботи - особливо в районі Правобічного Полісся і Дніпрельстану, провадила видавання: «Первісне громадянство та його пережитки на Україні», «Примітивна культура та її пережитки на Україні», «Соціяльна праісторія та її соціологічні підстави»; цього року вона випустила річник 1927 - припізнений з браку дотації - і перший випуск річника 1928.

Комісія історичної пісенности приступила до підготовки 2 тому «Корпусу українських народніх дум»; разом із тим ішла праця над корпусом історичних пісень XVIII в.

Комісія старої історії України в цім році вела свої заняття головно в трьох напрямках: історії колонізації, організації суспільних верств і влади та історії українського літописання.

Комісія Лівобічної України випустила великий збірник, присвячений Чернигову і Північному Лівобережжю.

Комісія Полудневої України приступила до видання збірника [Комісії] Полудневої України «Степи і побережжя».

Комісія Західньої України вела підготовчу роботу для збірника, присвяченого Галичині з Буковиною і Закарпаттям.

Комісія Києва і Правобережжя займалася обслідуванням цієї країни - особливо XIX віку; тому що Комісії досі не вдалося здійснити пляну щорічників, присвячених Києву та його околиці, ці статті виходили в різних виданнях. Так само не вдалося цього року здійснити пляну Музею м.Києва, що подав до міськради акад. О.П.Новицький.

Археографічна комісія закінчила друком I том «Українського архіву», що містить т[ак] зв[ану] Коденську книгу; приступила до друку I тому «Генерального Слідства», приготовила до друку «Акти й листи р[оків] 1659-1665»; одною зі справ, яка її особливо займала, було видання «Січевого архіву» в цілості.

Комісія дослідження української історіографії випустила том науково-публіцистичних і полемічних писань [М.І.]Костомарова і приступила до підготовки видання творів [В.Б.]Антоновича. З її участю було переведено Істор[ичною] секцією комеморативні засідання, присвячені [В.Б.]Антоновичу, вистава його рукописів і т.ін.

Комісія новішої історії України випустила II і III томи збірника «За сто літ».

Історична секція при Істор[ично]-філол[огічному] відділі випустила III і IV томи своїх «Праць», 6 книг «України» і «Науковий Збірник» за р[ік] 1928. Сюди ж треба зарахувати перший том «Ювілейного збірника» акад. М.Грушевського.

Комісія дослідів над історією громадських течій на Україні, під головуванням акад. С.О.Єфремова, в цьому році виділила спеціяльну декабри-

стську підкомісію; намічаються надалі підкомісії: для вивчення польських повстань і початків соціялістичного руху.

Комісія для складання біографічного словника діячів України, під головуванням акад. С.О.Єфремова, підготовила вже до друку перший том словника.

Історично-географічна комісія під керівництвом проф. О.С.Грушевського провадила роботу у таких напрямках: вибирання на картки матеріялів історично-географічного змісту, переважно з архівних джерел; оброблення в монографічній формі окремих питань з історії заселення та складання статтів словникового типу. У тісному зв'язку з цією працею йшли архівні студії. Комісія випустила в світ 2 том свого «Історично-географічного Збірника».

Комісія давнього українського письменства, під головуванням акад. В.М.Перетца, переводила розшуки та перегляд пам'яток давнього українського письменства, складала систематичну бібліографію давнього письменства та описи ще неописаних рукописів; почала вже свою видавничу діяльність: видала перший том «Пам'яток мови та письменства» й здала до друку другий том.

Комісія для видавання пам'яток новітнього українського письменства провадила працю, головним чином, над Шевченком*, т. III (листування) і VIII (малюнки), що закінчуються друком. Крім того, вийшов збірник «Література», том I.

Етнографічна комісія за цей рік довела свою кореспондентську мережу - загальне число постійних кореспондентів - до 1200, а число непостійних сягає до 11000 чоловік. Вона видала дві книжки (6 і 7) «Етнографічного Вісника». Крім того, 27 грудня, за клопотанням Комісії, Відділ затвердив при ній Кабінет національних меншостей та Кабінет казкової творчости**.

Кабінет музичної етнографії урядив 7 наукових екскурсій, три з них зроблені коштом Академії, дві на субсидію, дану в особисте розпорядження К.В.Квітки від Управління політосвіти, через Всеукраїнське т[оварист]во революційних музик, на підсилення музично-етнографічної роботи й дві - коштом керівничого К.В.Квітки. До Кабінету вступили ще записи народніх мелодій від дев'яти осіб з різних округ. В справі опублікування музично-етнографічних матеріялів Кабінет з осени звітного року редагує й видає записи Андрія Конощенка (Грабенка) та злагодив до друку збірку своїх власних записів двоголосних пісень.

Катедра й Кабінет українського мистецтва продовжували збирання матеріялів для мап художньо-народньої промисловости, особливо на Поділлю, збирання матеріялів для тлумачного словника української архітектури і матеріялів по малярській праці М.В.Гоголя.

У цьому році Кабінет видав «Розписи хат у с.Ходоровцях на Кам'янеччині» М.О.Щепотьєвої. До цієї катедри належить ще два музеї: Музей українських діячів науки та мистецтва та Український театральний музей. Перший з них, крім інвентаризації та систематизації матеріялів Музею, улаштував виставку пам'яти І.С.Нечуя-Левицького, видав каталог цієї виставки зі звітом за два останні роки і «Листи В. Горленка до Панаса Мирного».

---

* Так у документі. Потрібно: «над архівними матеріалами Т.Г.Шевченка».

** Те саме. Потрібно: «Кабінет дитячої творчості».

Зараз друкується «Збірник Музею», присвячений Миколі Лисенкові. Подорожі для збирання музейного матеріялу дали гарні наслідки. За рік прибуло 4480 експонатів.

Театральний музей значно поповнився новими експонатами, в кількості 13169 речей. Невважаючи на те, що через брак штатних співробітників (Музей має лише самого керівника) доводилося відчиняти його тільки раз на тиждень, було 1322 відвідувань. Восени розпочався в Музеї ремонт, для поширення його помешкання, через що довелося його зачинити, а тому що ремонт не закінчився, Музей й досі залишився зачиненим.

Комісія для складання словника української живої мови, під головуванням акад. А.Ю.Кримського, продовжувала працю над виготовленням Російсько-українського словника. Виготовлено 1 і 2 випуски II тому (З - К). Крім того, Комісія продовжувала працю над поповненням лексичного матеріялу для тлумачного словника української мови. Усього виписано з різних джерел 36576 карток.

У цьому році комісія понесла сумну втрату: 15 липня 1928 р. померла член-редактор Марія Миколаївна Грінченкова. Треба ще зазначити, що керівничий Комісії В.М.Ганцов увесь рік перебував за кордоном у науковому відрядженні, а заступав його Г.К.Голоскевич.

Комісія історичного словника української мови (директор Є.К.Тимченко) виготовила до друку словник до літери Ж і тепер, одержавши спеціяльне на це асигнування від Наркомосу, приступила до друку I тому.

Інститут української наукової мови за відчитний рік видав шість словників, два словники здано до друку, а шість словників проходять зараз через редакторат.

Комісія історії української мови під керівництвом акад. А.Ю.Кримського сильно розвила свою діяльність за цей рік. Вона поставила собі за найближче завдання в першу чергу досліджувати актову мову XIV-XVII вв., що відбиває в собі сильну течію народньої мови, й видала I т. «Українських Грамот» і підготовила до друку т.II та, крім того, видала ще декілька публікацій по історії української мови.

Діялектологічна комісія друкує «Діялектологічний Збірник». Зараз закладаються ще Комісія нормативної граматики української мови, під головуванням акад. А.Ю.Кримського, та Комісія етимологічного словника, під головуванням проф. Є.К.Тимченка. Кабінет арабо-іранської філології та тюркології, під керуванням акад. А.Ю.Кримського, працював далі над загальними та спеціяльними питаннями лінгвістики та історії східніх народів і видав декілька публікацій.

Зараз засновується ще новий *Кабінет експериментальної фонетики*, яка має не тільки наукове, але й практичне значення в справі нормалізації літературної вимови, в справі вимови чужих звуків при навчанні чужих мов, а також допомагає навчати глухонімих, лікувати деяки органи тощо.

Комісія візантологічна улаштувала свої засідання почасти самостійно, почасти спільно з Асоціяцією сходознавства.

Гебраїстична комісія випустила свій «Збірник».

Комісія заходо- і американознавства теж випустила «Збірник Заходознавства».

Науково-педагог[ічна] комісія під головуванням акад. О.В.Корчака-Чепурківського та керівництвом В.Ф.Дурдуківського так само, як і в минулому році, в міру обмежених коштів, розвивала свою діяльність у 2 секціях: 1) методів педагогічної праці і 2) охорони здоров'я дітей. Комісія

розв'язувала актуальні питання з педагогіки та шкільної гігієни, в зв'язку з життьовими вимогами і пляновим розвитком навчання в трудовій школі (комплексна система, ланкова організація роботи, санітарно-гігієнічні умови занять фізкультурою, навантаження роботою дітей і т. і[нш.]).

Бібліотека Відділу ім. В.Б.Антоновича під керуванням К.М.Антоновичевої впорядкувала всю книгозбірню акад. В.С.Іконникова, крім брошур та періодики; впорядковано по новій системі розділ періодики фундаментальної бібліотеки та зареєстровано в інвентарний та систематичний каталоги 600 примірників новопридбаних книжок. Крім того, бібліотека брала участь в улаштуванню виставки з нагоди 20-річчя з дня смерти В.Б.Антоновича.

Переходимо, нарешті, до товариств, що існують при І Відділові.

Історично-літературне товариство під головуванням акад. С.О.Єфремова й при секретарі П.П.Филиповичу, в складі 49 членів одбуло в звідомному році, крім звичайних засідань, спеціяльні засідання, присвячені [Т.]Шевченкові, О.Кобилянській, [М.]Коцюбинському та [Г.]Квітці-Основ'яненкові.

Товариство дослідників української історії, письменства та мови в Ленінграді, під головуванням акад. В.М.Перетца, в складі 40 членів, улаштувало 37 засідань з 52 доповідями, між іншим, одне засідання було присвячено [Т.]Шевченкові, а друге [Г.]Квітці-Основ'яненкові.

Історичне товариство Нестора Літописця під головуванням академіка ІІІ Відділу М.П.Василенка, в минулому, 56-му році свого існування, мало 178 членів.

Протягом року одбуло 17 прилюдних засідань, на яких зачитано 42 доповіді, присвячених переважно розробці окремих історичних проблем Наддніпрянської України, зокрема Києва, а також різних питань архівознавства, історії, письменства та етнографії.

Товариство, перебуваючи в постійному науковому зв'язку з низкою наукових установ, брало участь і в наукових з'їздах та ювілеях.

Звідомного року Товариство продовжувало роботу над складанням чергової книжки свого видання, що припинилося р[оку] 1914, із звідомленнями за 1914-1928 рр. та конспектами доповідів, прочитаних за цей час на засіданнях Товариства.

Щодо співробітників зі спеціяльними науковими дорученнями, то проф. В.І.Барвінок провадив далі опис стародруків, при чому звернув особливу увагу на латинські та польські, зробив наукову подорож до Москви та Ленінграду, де працював в архівах, брав участь у працях Візантологічної комісії і був обраний на дійсного члена ВУАК та секретаря мистецького відділу ВУАК, а за час роботи у Софії секретарював і в Софійській комісії. Крім того, за відсутністю вченого секретаря ВУАК, виконував його обов'язки.

О.Б.Курило продовжувала свої діялектологічні досліди й підготовила до друку «Діялектологічний словник Поділля», що складений переважно з новозібраного матеріялу. М.М.Новицький продовжував збирати та оброблювати матеріяли до біографії й творчости Т.Г.Шевченка. Н.Д.Полонська-Василенкова ввесь час працювала над головною своєю працею «Розподіл запорожської спадщини», надрукувала розвідки: «Південна Україна р[оку] 1787» і «Не здійснений архітектурний проєкт (з осель Дніпропетровську)», підготовила до друку покажчик мап XVIII в. Запо-

рожжя та редагувала, за дорученням акад. Д.І.Багалія, його працю «Заселення південної України».

П.М.Попов знайшов декілька невідомих полемічних творів кінця XVI - початку XVII в. та апокрифів і видав «Ксилографічні дошки Лаврського музею» (вип.1). У цьому році його обрано дійсним членом ВУАК.

Таким чином, робота нашого Відділу вся б'є в одну точку - поширення й поглиблення українознавства в найширшому розумінні слова: історія, мова, письменство, мистецтво, побут українського народу - все це повинно знайти свою розробку та освітлення в роботі цього Відділу, щоб стати знаряддям до перетворення життя на нових підвалинах, до виховання національно-свідомих громадян Радянської Соціялістичної Республіки.

ЗВІДОМЛЕННЯ II. ФІЗИЧНО-МАТЕМАТИЧНОГО, ВІДДІЛУ ВУАН ЗА 1928 РІК

(Звіт секретаря Відділу академіка І.І.Шмальгаузена)

Протягом 1928 року в особовому складі II Відділу відбулися такі зміни. Штатних академіків було спочатку 14, а після зарахування до штату академіка Ф.Г.Яновського - 15. Того ж року помер академік Ф.Г.Яновський та зараховано до штату акад. Д.К.Заболотного. Таким чином, на початок 1929 року II Відділ має 15 штатних академиків. Нештатних академіків було 21, з них в 1928 році помер у Відні акад. А.Старков і перейшов до штату акад. Д.К.Заболотний. Таким чином, на початок 1929 року є 19 нештатних академіків. До складу Відділу належать також директори Зоологічного музею та Дніпрянської біологічної станції. Членів-кореспондентів було 9 і 9 залишається. Штатних наукових співробітників на Відділі було 19, з них 2 - для «окремих доручень» при президії Відділу; на початку 1928 року додано було ще 8 нових штатних посад, так що на початок 1929 року на Відділі маємо 27 штатних наукових співробітників (не враховуючи сюди 2 директорів).

Нештатних наукових співробітників було 52, вибуло 4, додано було 5, і, таким чином, на 1 січня 1929 року маємо 53 нештат[них] наук[ових] співробітників.

Року 1928 засновується при II Відділі новий Музей акліматизації, що перебуває під керівництвом акад. М.Ф.Кащенка; до відання Відділу перейшла фотографічна лябораторія, під завідуванням акад. Б.І.Срезневського, поновлюється Комісія прикладної математики, під керівництвом акад. Д.О.Граве, та при ній організується Вирахувально-креслярське бюро та, нарешті, реалізовано дві нових лабораторії - Хемічна лабораторія, під керівництвом акад. В.О.Плотникова, та Хемічно-технологічна лабораторія, під керівництвом акад. В.Г.Шапошникова. Ці лабораторії розміщено в новому будинкові Академії, де, крім двох хемічних лабораторій, дістали приміщення також Інститут технічної механіки, Геологічний та Зоологічний музей, Дніпрянська біологічна станція, Катедра народнього здоров'я з Курортною комісією, Комісія для вивчення проблем патології з її музеями, Кабінети чистої та прикладної математики, Фотографічна лабораторія, Геофізична комісія та бібліотека II Відділу. В зв'язку з переходом деяких установ II Відділу до нового будинку Академії, в старому будинку (кол[ишня] Ольгинська гімназія) поширено також приміщення Ботанічного кабінету та гербарію. Головою Відділу був акад. П.А.Тутковсь-

кий, а секретарем - акад. В.І.Липський. Після від'їзду останнього до Одеси восени 1928 року - обов'язки секретаря виконує акад. І.І.Шмальгаузен. На протязі 1928 року відбулося 23 засідання Відділу (з них 4 екстрених), що на них заслухано 48 наукових доповідів, ухвалено до друку 99 праць та розглянено 504 справи. Згідно з постановами II Відділу дано було 12 особам наукові відрядження на з'їзди, різні наукові наради, а також для праці по бібліотеках та наукових інституціях Союзу (їздили акад. В.Г.Шапошников, О.В.Фомін, Б.І.Срезневський, В.І.Липський та декілька наукових співробітників). Окрім того, відряджено було для літніх наукових дослідів 36 осіб, з яких 26 екскурсій було оплачено (в сумі 3800 крб.).

В закордонних відрядженнях були - акад. О.В.Фомін, що працював в Ботанічних інституціях Берліну, Мюнхена та інш., і академіки М.М.Крилов та Г.В.Пфейффер, що їздили на Міжнародній конгрес математиків в Больоньї (Італія), де вони зачитали низку доповідів. Академік М.М.Крилов також був у Парижі, де робив доповіді у Французькому математичному товаристві та в Паризькій Академії наук. Серед наукових співробітників у закордонному відрядженні був С.Я.Парамонов, що опрацьовував двокрилих в Берлінському зоологічному музеї.

Щодо поточної науково-організаційної діяльности II Відділу, то варто тут відзначити заведення певної пляновости щодо витрачання грошових коштів та чужоземної валюти, розподіл приміщень, штатних посад і т. інш. Вперше всі ці питання остаточно вирішувались на засіданнях Відділу і, невважаючи на те, що система така була трохи громіздкою, але все ж вона в більшій мірі забезпечувала пляновий розвиток установ Відділу, ніж яка інша. З цього погляду дуже важливим є заведення твердого бюджету окремих установ Відділу, при якому тільки і можливе доцільне витрачання коштів. Разом з тим розроблено також і плян дальшого розвитку II Відділу, намічено порядок відкриття нових катедр та нових науково-дослідчих установ, серед яких ми тут зазначимо: Фізичний інститут, Геофізичний інститут, Інститут біології сільськогосподарських рослин, Грунтознавчий інститут, Інститут транспортної механіки. Передбачається також перевести повну реорганізацію Інституту технічної механіки, заснувати Біохемічний інститут, Інститут народнього здоров'я, Інститут загальної патології, Фізіологічний інститут та низку мікробіологічних станцій по різних пунктах України.

Окрім цієї організаційної роботи, II Відділ, як і раніш, багато часу віддавав консультаційній роботі, давав багато різних відзивів, зауважень, порад, відповідів на найрізноманітніші запитання та ін.

Видавнича діяльність Відділу продовжує розвиватись. Протягом 1928 року випущено в світ 2 випуски «Записок Фізично-математичного відділу», що містять в собі 22 наукових праці та 12 книжок «Трудів Фізично-математичного відділу». В 1928 році закінчено т. VI та VII «Трудів», надруковано томи VIII та X і почасти вийшли томи IX, XI. [...]* Разом надруковано 78 праць, обсягом 138 й одна третя друкованих аркушів.

Обмін виданнями II Відділу також продовжував зростати, і в 1928 році розіслано 14200 примірників на адреси 142 закордонних та 214 союзних наукових установ.

З діяльности окремих установ II Фізично-математичного відділу ми можемо зазначити такі найбільш важливі моменти:

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

1. *Катедра вищої математики* - голова - академік Г.В.Пфейффер, він же голова Комісії вищої математики. Акад. Г.В.Пфейффер на протязі 1928 року був у закордонному відрядженні - на Конгресі математиків в Больоньї, де зачитав 3 доповіді, зробив цілу низку наукових повідомлень в Комісії та на засіданнях II Відділу і надрукував 10 наукових праць (з яких 2 - за кордоном). Науковий співробітник М.П.Кравчук надрукував 11 праць (з яких 2 - за кордоном) та науковий співробітник М.К.Куренський надрукував 3 наукових праці (1 - за кордоном).

2. *Катедра застосованої математики* - голова - акад. Д.О.Граве, що продовжує свої досліди над електромагнітними силами в небесній механіці. Внаслідок цих дослідів надруковано 3 наукових праці.

В біжучому році відновлено працю *Комісії застосованої математики*, що має своїм завданням - зближення математики з технікою. Науковий співробітник Ю.Д.Соколов надрукував 1 наукову працю.

3. *Катедра математичної фізики* з академіком М.М.Криловим на чолі продовжувала досліди в царині наближеного обчислення диференційних інтегральних та інтегрально-диференційних рівнянь. Акад. М.М.Крилов був у командируванні на Інтернаціональний конгрес математиків в Больоньї, а також в Парижі, де зробив наукові доповіді. На засіданнях Відділу акад. М.М.Крилов зробив 7 наукових повідомлень та надрукував 10 наукових праць (6 з них - за кордоном).

Науковий співробітник М.М.Боголюбов спільно з акад. М.М.Криловим надрукував 4 праці (всі - за кордоном).

4. *Катедра прикладної фізики* та при ній *Комісія для дослідів над питаннями геофізики* з академіком Б.І.Срезневським на чолі продовжувала свої досліди в царині сільськогосподарської метеорології та кліматології. Особливу увагу звернено було на дослідження метеорологічних факторів, що характеризують курортне значення окремих місцевостей. На засіданнях II Відділу акад. Б.І.Срезневський зачитав багато наукових доповідів та надрукував 1 працю.

При Комісії працює 1 штатний науковий співробітник.

5. *Катедра геології* з *Геологічним кабінетом* під керівництвом акад. П.А.Тутковського переводила дослідження останків ссавців в Амвросіївському та в Никопільському районах, а також провадила досліди цементних мергелів, бурштинів, марганцевих руд. Геологічний кабінет за минулий рік збагатився численними новими матеріялами, що їх зібрали співробітники, а почасти одержаними в обмін від різних установ. Бібліотека Кабінету помітно зросла за цей час, до неї передано було 5000 книжок з Геологічного кабінету ІНО. Окрім наукової роботи, Геологічний кабінет провадив також велику науково-громадську та популяризаційно-освітню діяльність. При Кабінеті рахується 3 штатних наукових співробітники.

6. *Катедру хемії* посідає акад. В.О.Плотников. Наукову працю Катедра продовжувала в попередньому напрямкові, працюючи, головним чином, над різними питаннями теоретичної та прикладної електрохемії. На протязі 1928 року майже цілком організовано Хемічну лябораторію, що має зараз 2 штатних наукових співробітників. Протягом 1928 року акад. В.О.Плотников спільно з своїми учнями виготував та здав до друку 2 наукових праці. Науковий співробітник М.Фортунатов здав до друку 2 наук[ові] праці.

7. *Катедра хемічної технології* та організована при ній в 1928 році *Хемічно-технологічна лябораторія* (в новому буд[инку] Академії) з академіком

В.Г.Шапошниковим на чолі працювала головним чином над питаннями про вогкість текстильної сировини. В лабораторії працює зараз 2 штатних наукових співробітники. Академік В.Г.Шапошников надрукував в 1928 році 3 праці (з яких 2 - за кордоном).

8. *Інститут технічої механіки*, під керівництвом академіка К.К.Симінського, провадить досліди над механічними властивостями дерева як будівельного матеріялу, відновив свої досліди над міцністю кам'яних будівельних матеріялів, провадив низку теоретичних дослідів з царини транспортної механіки. В 1928 році Інститут технічної механіки перейшов до нового приміщення та одержав досить значне устаткування. В Інституті працює 3 штатних наукових співробітники та 1 бібліотекар. На протязі 1928 року акад. К.К.Симінський надрукував 4 наукових праці, науковий співробітник С.В.Серенсен - 6 праць, наук[овий] співробітник П.М.Супруненко - 9 праць та науковий співробітник І.Я.Штаєрман надрукував 7 праць. З частини цих робіт склався «Збірник праць Інституту технічної механіки», ч. 3. Зараз друкується вже ч. 4 того ж «Збірника».

9. *Катедра ботаніки* з *Ботанічним кабінетом та гербарієм* перебуває під керуванням академіка О.В.Фоміна і продовжує вивчати фльору України. Акад. О.В.Фомін працював головним чином над складанням монографії папоротів; науковий співробітник Д.К.Зеров та А.С.Лазаренко опрацьовували колекції мохів. На протязі 1928 року акад. О.В.Фомін надрукував 1 монографію, науковий співроб[ітник] Д.К.Зеров - 2 наукових праці, А.С.Лазаренко - 2 праці та П.Оксіюк - 1 наукову працю.

10. *Ботанічний сад* під завідуванням академіка В.І.Липського підтримував культуру деяких технічних та лікарських рослин. Академік В.І.Липський продовжував збирати гербарій та провадив досліди над фльорою, головним чином вищих рослин.

11. *Зоологічний музей* з директором В.О.Караваєвим на чолі продовжував збирати зоологічні колекції не тільки на Україні, але й в Криму, на Кавказі та Туркестані та опрацьовував зібрані матеріяли, головним чином ентомологічні та орнітологічні. Зоологічний музей перейшов у новий академічний будинок і переводить велику працю над монтуванням демонстраційних колекцій. Директор Музею В.О.Караваєв надрукував 4 науков[і] праці, наук[овий] співробітник М.В.Шарлемань надрукував 23 статті (з яких 3 - за кордоном), науковий співробітник С.Я.Парамонов надрукував 1 велику монографію та 1 статтю. Праці співробітників Зоологічного музею почасти увійшли до складу «Збірників праць Зоологічного музею», ч.4 й 5.

12. *Катедра експериментальної зоології та Біологічний інститут*, що перебувають під керівництвом академіка І.І.Шмальгаузена, провадили дослідження в царині вивчення закономірностей росту та фізіології розвитку за методом ембріональних трансплянтацій. На протязі 1928 року акад. І.І.Шмальгаузен надрукував 4 наукових праці (з яких 2 за кордоном), наук[овий] співробітник Б.Балінський та М.Драгомиров надрукували по 1 науковій праці. Окрім того, виготовлено і здано до друку «Збірник праць Біологічного інституту», ч. 3, до якого увійшли дальші 8 праць співробітників Інституту.

13. *Дніпрянська біологічна станція* з директором Д.О.Белінгом на чолі продовжувала гідробіологічні досліди Дніпра та його допливів, зокрема р.Тетерева та, крім того, зробила низку екскурсій, організувала експедицію на порожисту частину Дніпра, де провадила свої гідробіологічні та

іхтіологічні дослідження. Директор Д.О.Белінг надрукував на протязі 1928 року 5 наукових праць, та його співробітники (всі нештатні) - 10 робіт, що увійшли до складу «Збірників праць Дніпрянської біологічної станції», ч. 3 та 4.

14. *Катедра біології сільськогосподарських рослин* - голова - акад. Є.П.Вотчал. що продовжував свої досліди над асиміляцією та транспірацією рослин в природніх умовах, а також досліди над тисненням в смоляних ходах сосен в зв'язку з питаннями підсочки. Окрім *Комісії для вивчення підсочки,* при Катедрі розпочала свою працю також *Комісія для вивчення сортів сільськогосподарських рослин.* При Катедрі є 1 штатний науковий співробітник.

15. *Катедра акліматизації* на чолі з акад. М.Ф.Кащенком продовжувала свою працю над селекцією та гібридизацією валеріяни, беладони, рицини, а також наперстянки та опійного маку. Переводилися також спроби над багатьма іншими лікарськими та технічними культурами. Катедра зараз організує новий Музей акліматизації. Акад. М.Ф.Кащенко надрукував на протязі 1928 року 3 статті, та його нештатні співробітники - 4 праці.

16. *Комісія для вивчення проблем патології* перебувала під керівництвом академіка М.Ф.Мельникова-Разведенкова і провадила, головним чином під керівництвом замісника голови проф. П.О.Кучеренка, науково-організаційну роботу щодо влаштування Музею мізків та інш. органів видатних діячів та Музею національної й расової патології, з відповідними лабораторіями. Виготовлено до друку «Збірник праць Комісії для вивчення проблем патології», що містить в собі наукові праці співробітників Комісії (всі нештатні).

17. *Катедра епідеміології та мікробіології* під керівництвом академіка Д.К.Заболотного тільки що приступає до організаційної роботи в стінах Всеукраїнської Академії наук. Засновуються комісії - Мікробіологічна та Епідеміологічна.

18. *Катедра народнього здоров'я* з акад. О.В.Корчаком-Чепурківським на чолі продовжувала свої досліди щодо характеру, розмірів та причин хвороб й смертности українського населення, головним чином методом санітарної статистики. Акад. О.В.Корчак-Чепурківський провадив також велику громадсько-наукову та професійно-громадську роботу. При Катедрі працює 1 штатний науковий співробітник.

19. *Курортну комісію* організував в 1927 р. академік Ф.Г.Яновський. Комісія має своїм завданням вивчення курортної справи на Україні з метою можливої її раціоналізації. В роботі Комісії брала участь ціла низка київських клініцистів, було вироблено програму дальшого розвитку її діяльности. Але діяльність Комісії не довго продовжувалась - після смерти акад. Ф.Г.Яновського (1928 р.) діяльність її припинилась. Нині завідування Комісією передано академікові О.В.Корчаку-Чепурківському.

20. *Фотографічну лабораторію* приєднано до установ II Відділу в 1928 році, завідування нею доручено академікові Б.І.Срезневському, і в даний час вона розпочала свою працю в новому будинку Академії.

21. *Бібліотека Фізично-математичного відділу* в 1928 році перейшла в добре приміщення в новому будинкові Академії, її цілком впорядковано і вона починає швидко зростати. Наприкінці 1928 року кількість книжок в бібліотеці дійшла вже до 3865 томів. Безпосереднє керівництво бібліотекою доручено акад. Г.В.Пфейфферу. Штатного бібліотекаря ще й досі нема.

22. *Наукові співробітники для окремих доручень при президії Відділу:*

а) Член-кореспондент проф. *М.Г.Холодний* розробляв методику кількісного вивчення бактерійного планктона, а також бактерійного населення грунтів та мулу, продовжував досліди над залізобактеріями та досліди щодо гормональної теорії тропізмів. На протязі 1928 року М.Г.Холодний надрукував 7 наукових праць (серед них - 3 за кордоном).

б) *Проф. В.В.Правдич-Немінський* провадив досліди над фалоцитозом туберкульозних бактерій, вікових змінень складу крови та продовжував дослідження з електрофізіології. В.В.Правдич-Немінський надрукував за 1928 рік 6 наукових праць.

23. При Відділі, як і раніш, працювали такі наукові товариства:

1. *Геологічна секція*, під головуванням акад. П.А.Тутковського.
2. *Українське ботанічне товариство*, під головуванням акад. О.В.Фоміна.
3. *Зоологічна секція*, під головуванням М.В.Шарлеманя.
4. *Медична секція*, під головуванням акад. О.В.Корчака-Чепурківського.

Всі ці товариства упорядили велику кількість засідань, на яких заслухано та обмірковано численні наукові доповіді.

Підсумовуючи все, можна сказати, що крім поточної наукової роботи по *вивченню природніх багацтв України*, що вже давно провадиться цілою низкою установ - от як Геологічним музеєм, Зоологічним та Ботанічним кабінетами, а також Дніпрянською біологічною станцією, значно і помітно розвивалась й дослідницька праця в *питаннях про раціональне використання цих багацтв* та вивчення продукційних сил країни, що є головним завданням наших хемічних та технічних катедр, а також Катедри сільськогосподарської біології та акліматизації. Ця праця зв'язує наші установи все тісніш з промисловістю, і зокрема з хемічною та текстильною промисловістю, а також і з сільським господарством. Наряду і в зв'язку з цим на Відділі провадилась велика організаційна праця.

Коли установи II Відділу досі розвивались і зростали поволі, замалим темпом, то причина цього полягала в недостатніх коштах, без яких неможливо було розпочати організацію лабораторій з дорогим їхнім устаткуванням. Тільки збільшення асигнувань, і зокрема чужоземної валюти, що Академія одержала звітного року, могло поставити на конкретний грунт справу організації цілком сучасних Хемічної та Хемічно-технологічної лабораторій і справу реорганізації Інституту технічної механіки.

Ми сподіваємося, що на цьому [не] лише не закінчиться, а що в дальшому асигнування дадуть можливість організувати цілу низку не менш потрібних науково-дослідчих установ, ось як Фізичний інститут та цілий ряд прикладних інститутів, які ще тісніше зв'яжуть нас з дальшими вимогами нашого народнього господарства, та зокрема з промисловістю, яка при наявності багацтв Донбасу і Кривого Рогу, з використанням водяної енергії Дніпра повинна поставити Україну на перше місце серед держав Радянського Союзу.

ЗВІДОМЛЕННЯ III, СОЦІЯЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО, ВІДДІЛУ ВУАН ЗА 1928 РІК

(Звіт секретаря Відділу академіка М.В.Птухи)

I. *Особовий склад Відділу.* Протягом 1928 р. змін в складі Відділу не було. До нього належать: 6 штатних академіків, що перебувають у Києві: М.П.Василенко (Катедра західньо-руського й українського права), К.Г.Воблий

(Катедра економії торгу й промисловости), О.М.Гіляров (Катедра філософії права), О.О.Малиновський (Катедра звичаєвого права України), М.В.Птуха (Катедра статистики) та Л.М.Яснопольський (Катедра фінансової науки); 2 позаштатних академіки: С.С.Дністрянський (Прага - Катедра цивільного права) і В.Ф.Левитський (Харків - Катедра історії народнього господарства); 2 члени-кореспонденти: М.О.Максимейко (Харків - Катедра зах[ідньо]-рус[ького] права) та С.Ю.Семковський (Харків - Катедра соціології); професори С.І.Солнцев (політична економія) і В.Е.Грабар (міжнароднє право), обрані в свій час на академіків, поки ще не затверджені НКО. Окрім них, на Відділі працюють 12 штатних наукових співробітників, 1 бібліотекар та, не рахуючи членів наукових товариств, понад 100 позаштатних наукових і науково-технічних співробітників. За голову Відділу був акад. М.П.Василенко, за секретаря - акад. М.В.Птуха. Протягом 1928 р. Відділ мав 13 засідань, де розглянуто й розв'язано було 127 питань. [...]*

III. *Праця установ Відділу.*

При Відділі існують такі установи: 1 інститут, 7 постійних комісій, 2 семінари, 2 наукових товариства і бібліотека.

1. *Демографічний інститут* в 1928 р. працював у тому ж складі, що і в р[оці] 1927.

У р[оці] 1928 Інститут продовжував свої незакінчені праці, головне - систематичне оброблення статистичних матеріялів для серії «Людність України». Наукове опрацювання даних для І тому затрималось через потребу перераховування остаточних підсумків перепису 1926 р. в межі 1897 [р.]. Роботу цю розпочало було ЦСУ України, але потім припинило. Довелося Інституту командирувати до Харкова свого наукового співробітника П.Пустохода. Йому пощастило скласти порівняльні таблиці про кількість людности в 1926 і 1897 рр. (за статтю) для частини округ України, всю ж роботу закінчено до 1 січня 1929 р. Продовжувалось також поглиблене розроблення та виучування професій і зайнять людности України, що його переводив Ю.Масютин. Закінчено підготовчу роботу для спільної праці П.Пустохода й М.Трацевського «Шлюбність на Україні». М.Трацевський продовжував за допомогою П.Пустохода систематично опрацьовувати всі статистичні відомості щодо міст та містечок України. Між іншим, на підставі статистичних джерел та інших матеріялів з'ясовано, які саме околиці та хутори до них залічувались, які ні, і складено порівняльні таблиці для обслідувань за різні часи. Продовжували систематично опрацьовувати бібліографію зі статистики людности України. Новий штатний співробітник Інституту В.Рєзніков виконував обов'язки секретаря Інституту, працював над історичною частиною «Людности України» і працював над бібліографією. Р[оку] 1928 Інститут надрукував V і VI томи своїх «Праць». [...]*

2. *Комісія для виучування народнього господарства України* в 1928 р. працювала в складі: голова - акад. К.Г.Воблий, 2 штатних наукових співробітників - Г.О.Кривченко (заступник голови) і А.І.Ярошевич (в[иконуючий] о[бов'язки] керівничого) та 12 позаштатних членів. [...]*

Дальша робота Комісії має бути скерована на докладніше вивчення сучасних проблем української економіки.

3. *Комісія для виучування фінансових справ* в р[оці] 1928 працювала в

---

* Знято перелік надрукованих наукових праць. Див. «Додатки».

складі голови акад. Л.М.Яснопольського, 9 членів, з них В.В.Ігнатович перебував секретарем, та 21 наукового співробітника.

На протязі 1928 р. відбулось 30 засідань Комісії. [...]*

4. *Соціологічна комісія* - під головуванням члена-кореспондента С.Ю.Семковського - має одного штатного наукового співробітника (Я.С.Розанова), 15 дійсних членів та 6 наукових співробітників. Організовано філію в Харкові. Комісія працює над проблемами соціології в широкому розумінні, зокрема над 1) систематичною розробкою проблем марксистської соціології; 2) критиками марксизму й антикритикою; 3) історією соціологічних доктрин; 4) новішими соціологічними течіями та їх критикою; 5) соціологією права й держави, а також - 6-12) соціологією національного питання, техніки, мови, науки й філософії релігії, мистецтва й літератури, культури. Повесні 1929 р. приступлено буде до друку т. І «Праць» Комісії.

5. *Комісія для виучування історії західньо-руського та українського права.* На 1 січня р[оку] 1928 в Комісії, опріч голови її - акад. М.П.Василенка, було 2 штатних наукових співробітника (С.М.Іваницький та Л.О.Окиншевич) та 19 нештатних. Року 1928 Комісія мала 34 засідань. На них читалися доповіді членів Комісії, звідомлення про наукові командирування, реферати нових праць з історії права тощо. Звідомного року Комісія давала відрядження С.Г.Борисенку на 1 місяць до Москви, І.Ю.Черкаському на 2 міс[яці] до Москви й Ленінграду, О.С.Доброву на 1 місяць до Москви та Л.О.Окиншевичу на 2 міс[яці] до Москви та на 1 міс[яць] до Харкова. Протягом цих відряджень названі співробітники працювали над архівними матеріялами для історії українського права.

Члени Комісії монографічно розроблювали такі проблеми: 1) Штатний науковий співробітник *С.М.Іваницький* працював над історією і організацією міст за Магдебурзьким правом та досліджував II Литовський Статут; 2) штатний науковий співробітник і секретар Комісії *Л.О.Окиншевич* досліджував центральні установи України XVII-XVIII ст.; 3) проф. *М.Є.Слабченко* досліджував юридичну організацію Запоріжжя та Генеральний суд на Гетьманщині; 4) *Г.Л.Попов* виучував інститут сусідства у XVIII ст.; 5) *В.Д.Отамановський* працював над історією м.Вінниці за Магдебурзьким правом; 6) *І.Ю.Черкаський* досліджував організацію козацьких судів на Україні XVII-XVIII вв.; 7) *С.Г.Борисенок* виучував І Литовський Статут та організацію адвокатури в Литві та Україні; 8) *О.[С.]Добров* працював над виучуванням інституту купівлі-продажу в праві XVI ст.; 9) *В.І.Новицький* - досліджував схеми-соймики в кн[игах] В[еликої] Русі та Вел[икому] кн[язівстві] Литовському; 10) *М.Ф.Тищенко* опрацьовував проблему про юридичну організацію торговельних компаній на Гетьманщині; 11) *В.О.Романовський* виучував фінансовий устрій Гетьманської України; 12) *О.В.Юрченко* досліджував адміністрацію Правобережної України; 13) *В.Т.Гришко* працював над давністю в історії українського права; 14) *П.К.Сосенко* виучував первісну територіяльну організацію України, а також каптурові суди XVI-XVII вв. на Правобережжі.

1928 р. за керівництвом акад. М.П.Василенка над систематичним виучуванням історії українського права працювали: *П.К.Сосенко,* що мав спеціяльну стипендію від Упрнауки, та В.Т.Гришко. Продовжувалася також робота Комісії по складанню словника-енцикльопедії української

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці. Див. «Додатки».

юридичної старовини. Для цього продовжувалося виписування карток з актових джерел та літератури історії українського права. Працю над складанням такого словника Комісія гадає закінчити протягом наступних 5 років. Опріч цього, Комісія звідомного року приступила до складання книги до читання з історії українського права, яка міститиме ряд статтів-оглядів, з систематичним освітленням історії українського права. Року 1928 Комісія випустила в світ 2 випуски (IV та V) своїх «Праць». Містять вони в собі велику монографію І.Ю.Черкаського про «Громадські (копні) суди на Україні-Русі». Випуски ці мають понад 45 арк[ушів] друку. Звідомного ж року Комісія розпочала друком в[ипуск] VI своїх «Праць».

6. *Комісія для вивчування звичаєвого права України* в 1928 р. працювала в складі: голова - акад. О.О.Малиновський, керівничий над працями проф. А.Е.Кристер, секретар В.А.Камінський, 2 штатних наукових співробітників (В.С.Назимов і С.Г.Борисенок) і 24 позаштатних. На чолі Секції публічного права стоїть акад. О.О.Малиновський, секретарює С.Г.Борисенок, входить до неї 9 членів - позаштатних наукових співробітників. Головою Секції приватного права перебуває проф. А.Е.Кристер, за секретаря - В.А.Камінський. В ній було 16 позаштатних членів-співробітників.

Секція приватного права продовжувала свою діяльність по збиранню й опрацюванню матеріялів звичаєвого права України і виготовленню наукових розвідок. Засідань пленуму Секції одбулося в 1928 р. 35. Праця головним чином переводилась над такими проблемами: 1) земельне право ([М.М.]Гершонов, [В.П.]Завітневич, [Є.М.]Єзерський, [А.Е.]Кристер, [В.А.]Камінський); 2) історичний розвиток інститутів звичаєвого права ([М.М.]Товстоліс, [В.С.]Назимов, [В.І.]Базилевич); 3) теорія звичаєвого права в російській та закордонній літературі ([О.С.]Добров, [Б.О.]Язловський); 4) вивчення звичаєво-правних норм сьогочасного села ([М.Є.]Шрамченко, [Є.М.]Єзерський, [В.А.]Камінський); 5) родинне право ([А.Е.]Кристер, [В.С.]Назимов); 6) звичаєве право лоцманів ([В.А.]Камінський); 7) бібліографія ([В.А.]Камінський). [...]*

Секція публічного права в р[оці] 1928 продовжувала свою роботу по дослідженню дореволюційного й післяреволюційного звичаєвого права України. Для цього, як і раніше, збирались і оброблялись матеріяли народніх судів, сільських органів управління, архівні документи, статті й замітки часописів та газет. Праця переводилась в таких напрямках: 1) складання програми для збирання матеріялів звичаєвого публічного права, кримінального, адміністративного, того, що утворилось на фабриках та заводах; 2) монографічне оброблення окремих питань; 3) складання словника збирачів і дослідників звичаєвого права (акад. [О.О.]Малиновський, [М.Г.]Сікорський, [С.Г.]Борисенок). [...]**

7. *Комісія для вивчування радянського права* р[оку] 1928 працювала в складі: голова - проф. А.Е.Кристер, 1 штатний науковий співробітник (Є.М.Єзерський) і до весни 6 позаштатних членів. З весни відчитного року при Комісії під головуванням акад. О.О.Малиновського засновано Секцію кримінального радянського права, куди входять 8 членів.

Об'єднуючи як наукові сили, так і кваліфікованих практиків, Комісія має на меті всебічно вивчувати різні галузі нашого права. Окрему увагу

---

* Знято відомості про наукові доповіді. Див. «Додатки».

** Знято відомості про надруковані праці та наукові доповіді.

звертає вона на питання, що їх висуває життя, та що їх не досить теоретично опрацьовано. Бере вона також участь в розробці законодавчих питань, стежить за бібліографією, має консультувати відповідні установи тощо. Брала Комісія участь в розробці Комісії НКЮ [УСРР] для перероблення цивільного та цивільно-процесуального кодексу.

З її доручення обговорювала проблему кодифікації господарчих законів (доповіді [А.Е.]Кристера, [М.І.]Мітіліно й [Б.О.]Язловського), виготовила тези ([А.Е.]Кристер, [М.М.]Товстоліс) щодо права спадкового у майбутньому кодексі.

Виготовлені до друку: 1) Бібліограф[ічний] покажчик рад[янської] літератури з господарчого права (12 друк[ованих] арк[ушів]) і 2) наукові розвідки (15 др[укованих] ар[кушів]).

8. *Правничо-термінологічна комісія*, як і в попередньому році, працювала в складі: голова І.Ю.Черкаський, секретар Г.Д.Вовкушівський і члени - А.Л.Дроб'язко та В.О.Крижанівський. Протягом звідомного року одбулося 70 засідань Комісії. На них обговорювались слова-терміни, яких вибрано було за рік 7300, переклади видань III Відділу тощо. Всі співробітники Комісії - позаштатні.

9. *Семінар для вивчування народнього господарства України* під головуванням акад. К.Г.Воблого нараховує 23 члени. Коло нього об'єднуються молодші наукові сили, що вивчують ту чи ту галузь з економіки України. Кращі доповіді членів його друкуються. Вийшло 3 випуски його «Праць».

10. *Семінар для вивчування цивільного права* під керівництвом проф. А.Е.Кристера в р[оці] 1928 нараховував 7 членів. Кожен член опрацьовував ту чи ту проблему, поруч з чим всі вони систематично вивчували цивільне право.

11. *Товариство економістів* в р[оці] 1928 нараховувало 139 дійсних членів, 25 членів-кореспондентів та 12 членів-співробітників. Головою його перебував К.Г.Воблий, заступником його - Г.О.Кривченко, членами президії - А.І.Ярошевич і А.С.Синявський, секретарем - О.М.Лапоногов, головою статистичної секції - акад. М.В.Птуха, народнього господарства - А.І.Ярошевич, кооперативної - П.Н.Пожарський. За рік одбулося 40 засідань пленуму й секцій.

12. *Товариство правників* нараховує 45 членів. Працює під головуванням акад. О.О.Малиновського, заступник голови - А.Е.Кристер, секретар - Б.О.Язловський. Протягом 1928 р. одбулося 10 засідань.

13. *Бібліотека* Відділу має 1 штатну посаду і 1 позаштатну. В 1928 р. придбано багато нового інвентаря, книг та часописів.

Вісті ВУАН. - 1929. - №3/4.

КОМЕНТАРІ

1. ІНСТИТУТ ДЛЯ ВИУЧУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОН'ЮНКТУРИ ТА НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ утворено 5 грудня 1918 р. за ініціативою акад. М.І.Тугана-Барановського, який був його першим директором. Із середини січня 1919 р. в зв'язку з виїздом М.І.Тугана-Барановського поза межі України Інститут тимчасово очолив М.В.Птуха, а з 22 травня 1919 р. його директором став акад. К.Г.Воблий. Восени 1919 р., після від'їзду акад. К.Г.Воблого з Києва, директором був обраний акад. М.Р.Орженцький. Перший склад співробітників Інституту був такий: акад. М.І.Туган-Барановський (директор), акад. К.Г.Воблий, С.П.Тимошенко (керуючий справами), В.В.Полянський (помічник керуючого справами); наукові співробітники - М.С.Голубєв, О.М.Горешкевич, В.М.Сперанський, С.М.Шульжевич, співробітники - Г.З.Разовський, Кушнеренко, Новиков, Несмій. Співробітники Інституту розробляли проблематику, пов'язану з вивченням історії народного господарства України, зокрема кам'яновугільної промисловості Донбасу, капіталістичної оренди на Правобережжі України, історії чиншового володіння; збирали статистичний та архівний матеріал про розвиток цукрової промисловості України; підготували бібліографічний покажчик праць М.І.Тугана-Барановського. У 1920 р. в Інституті здійснювалися спроби організувати роботу щодо вивчення світової економічної кон'юнктури довоєнного періоду (до 1914). Через брак коштів у 1921 р. Інститут припинив свою діяльність. Розробкою його тематики з 1925 р. займався Семінар для виучування народного господарства при Соціально-економічному відділі ВУАН, а з квітня 1927 р. - Комісія для виучування народного господарства України, до складу якої входили: акад. К.Г.Воблий (голова), проф. Г.О.Кривченко (заступник голови), О.А.Плевако (секретар), члени Комісії - Л.М.Бобир-Бухановський, О.М.Лапоногов, Н.С.Середа, проф. Є.Д.Сташевський, В.О.Шпанбок (Харків), проф. А.І.Ярошевич, а з вересня 1927 р. - Я.С.Диманштейн (Харків), професори П.І.Фомін (Харків) та І.Л.Язмін (Москва). - *Док. 7.*

2. НІКОВСЬКИЙ АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ (псевдоніми: А.Василько, А.Ганаскович, А.Яринович) (14.10.1885 - 1942) - громадсько-політичний діяч, дипломат, публіцист, літературознавець. Народився в с. Малому Буялику на Одещині. Закінчив історично-філологічний факультет Новоросійського (Одеського) університету (1912). Працював учителем в Одеській жіночій гімназії (1912), редактором газет «Рада» (1913-1914), «Основа» (1915) та «Нова рада» (1917). Член, товариш голови Союзу українських автономістів-федералістів (з літа 1917 р. - Українська партія соціалістів-федералістів). У 1918 р. очолив Український національний союз. Входив до Української Центральної Ради. Брав участь в антигетьманському повстанні. З травня 1920 р. А.Ніковський - міністр закордонних справ Директорії УНР, займав цю посаду в першому складі екзильного українського уряду (до кінця 1921). Емігрував до Праги. У 1924 р. з дозволу радянської влади повернувся в Україну. Працював у Всеукраїнській Академії наук, очолював Правописно-термінологічну комісію ВУАН. Підготував і видав «Словник українсько-російський» (1927), статті про творчість Лесі Українки, І.С.Нечуя-Левицького, Г.Ф.Квітки-Основ'яненка та ін. Переклав українською мовою твори М.В.Гоголя, Д.Лондона, В.Шекспіра. 23 липня 1929 р. заарештований у справі «Спілки визволення України» (СВУ). Засуджений до 10 років заслання. Відбував покарання на Соловках. Звільнений 21 квітня 1940 р. Помер у блокадному Ленінграді. Реабілітований у 1989 р. - *Док. 14.*

3. АРХЕОЛОГІЧНИЙ КОМІТЕТ організовано 31 січня 1921 р. за постановою Спільного зібрання ВУАН. 6 лютого 1922 р. з ліквідацією ВУКОМПИС за пропозицією акад. Ф.І.Шміта розроблено новий статут, обрано новий склад Комітету. В 1924 р. постановою РНК УСРР Археологічний комітет перетворено на Всеукраїнський археологічний комітет (ВУАК). З від'їздом акад. Ф.І.Шміта до Ленінграда ВУАК очолив акад. О.П.Новицький. До першого складу Комітету входили: голова - акад. Ф.І.Шміт, члени - М.Т.Біляшівський, Д.М.Щербаківський, П.П.Курінний, М.Я.Рудинський, В.Корсовська, Ф.Л.Ернст, М.О.Макаренко, І.В.Моргилевський, О.П.Новицький та ін. ВУАК проводив археологічні дослідження, вивчав пам'ятки історії, культури та старовини. У 1924 р. до його складу ввійшла Софійська комісія ВУАН, що займалась дослідженням Київської св. Софії. ВУАК існував до 1933 р. - *Док. 22.*

4. ЯВОРСЬКИЙ МАТВІЙ ІВАНОВИЧ (15.11.1885 - 03.11.1937) - учений-історик, академік ВУАН (1929). Народився в с. Корчмині на Львівщині. Закінчив юридичний факультет Львівського університету (1910). Працював у суді. У 1920 р. - викладач Інституту народної освіти та Центральної партшколи в Харкові. У 1921-1922 рр. М.Яворський - уповноважений КП Східної Галичини при ЦК КП(б)У. З 1922 р. працював в Українському інституті марксизму-ленінізму. Очолював Укрголовнауку при Наркомосі УСРР (1926). Автор праць: «Історія боротьби класів на Україні», «Революція на Україні в найголовніших етапах», «Короткий курс історії України», який був першим марксистським посібником з історії України. Підготував серію підручників з історії України для шкіл, середніх та вищих навчальних закладів. Опублікував дослідження «Україна в епоху капіталізму». На початку 1929 р. М.Яворського звинувачено в націоналістичних злочинах. Почалася кампанія боротьби з «яворщиною» в українській науці. 10 травня 1931 р. вченого заарештовано в справі вигаданого «Українського національного центру». В 1932 р. засуджено до 6 років виправно-трудових таборів на Соловках. Розстріляний. Реабілітований на початку 1960-х років. - *Док. 22.*

5. ГЕРМАЙЗЕ ОСИП (ЙОСИФ) ЮРІЙОВИЧ (ЮЛІЙОВИЧ, ГЕОРГІЙОВИЧ) (05.08.1892 - 22.09.1953) - історик, археограф, педагог, активний діяч українського революційного, національно-визвольного й культурного рухів. Закінчив історично-філологічний факультет Київського університету. Брав участь в українському революційному національно-визвольному русі в складі УСДРП. У 1917-1929 рр. викладав загальні та спеціальні курси історії України, історію революційних рухів, марксизм-ленінізм у навчальних закладах Києва. З 1921 р. - доцент, з 1925 р. - професор. Наукову діяльність почав в Українському науковому товаристві у Києві (1918-1921). У 1919-1929 рр. працював у комісіях ВУАН: для складання історично-географічного словника української землі, археографічній (керівник), займав посаду секретаря Історичної секції. Очолював бібліографічний комітет журналу «Україна», секцію історії України Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму при ВУАН (1927-1929). Автор близько 40 опублікованих наукових та науково-популярних праць з історіографії, історії громадських і революційних рухів в Україні, краєзнавства, історії літератури, історії селянства і сільського господарства. Заарештований у справі СВУ. В квітні 1930 р. засуджений до 5 років позбавлення волі, які провів у Ярославському політізоляторі й на Соловках. З 1934 р. перебував у адміністративному засланні в Саратові, де 8 грудня 1937 р. його засуджено до 10 років таборів. Строк відбував на півночі Комі, працюючи завідуючим табірних бібліотек. У 1944 р. отримав новий вирок - 10 років ув'язнення. Помер на засланні. Частково реабілітований у 1958 р., повністю - в 1989 р. - *Док. 23.*

6. ЩЕРБИНА ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ (16.05.1850 - 1936) - історик, педагог, член-кореспондент ВУАН (1924). Закінчив Київський університет та педагогічні курси в Петербурзі. У 1879-1920 рр. учителював у гімназіях Петербурга та Києва. Співробітник Всенародної Бібліотеки України (1919). Співпрацював з Київською археологічною комісією, збирав стародруки і пам'ятки мистецтва на Правобережній Україні. З 1920 р. займався науковою роботою, приділяючи особливу увагу вивченню історії Києва. Очолював Комісію Старого Києва та Правобережної України ВУАН (з 1924), член Історичного товариства Нестора Літописця та Всеукраїнського археологічного комітету (з 1927). Автор праць: «Про Київську старовину» (1912), «Головні будівлі Печерської лаври» (1926), «Наукові студії з історії Києва» (1926). - *Док. 23.*

7. ДАНИЛЕВСЬКИЙ МИКОЛА ІВАНОВИЧ (1880 - ?) - метеоролог. Співробітник гідрологічної секції Комісії для досліду виробничих сил України, пізніше - Комісії для виучування природних багатств України ВУАН (1919), член природничої секції Правописно-термінологічної комісії ВУАН (1919), старший учений-співробітник Фізично-географічного інституту (1921), голова метеорологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1923). Доцент Київського сільськогосподарського інституту. Основні наукові праці - з питань кліматології України. Репресований у 1930-х роках. - *Док. 23.*

8. ГЛУШКО СИЛЬВЕСТР ВАСИЛЬОВИЧ (1896 - ?) - історик. Народився в с. Москаленках на Київщині. Закінчив Київський університет (1922), після чого керував трудовою школою при заводі «Більшовик». З 1924 р. - аспірант Науково-дослідної кафедри історії України при ВУАН. У 1924-1933 рр. працював у ВУАН, зокрема в Археографічній комісії. Заарештований 24 лютого 1933 р. «за участь в Українській військовій організації (УВО)». Засуджений 9 червня 1933 р. до 5 років виправно-трудових таборів. Відбував покарання до 10 січня 1937 р. у таборі «Ухтонжемлаг». У 1937-1941 рр. за вільним наймом перебував у тому ж таборі (Комі АРСР, с. Ухта). 22 лютого 1941 р. судимість з С.Глушка було знято. Реабілітований у 1958 р. - *Док. 23.*

9. ТКАЧЕНКО МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ (04.01.1892 - 07.11.1965) - історик. Народився в м. Тальному на Черкащині. Закінчив історично-філологічний факультет Київського університету (1916). З 1919 р. - науковий співробітник різних установ Української Академії наук: Комісії для складання історично-географічного словника української землі, Археографічної комісії, Комісії для досліду території Дніпрельстану, Інституту історії та Інституту літератури АН УРСР. У 1964 р. захистив докторську дисертацію. Наукові праці присвячені проблемам історичної географії, української історіографії шевченкознавства. Автор праць: «Нариси з історії селян на Лівобережній Україні в XVII-XVIII ст.» (1931), «Літопис життя і творчості Т.Г.Шевченка» (1961), «Історія Києва» (1959-1960) у співавторстві. - *Док. 23.*

10. КРИЛОВ МИКОЛА МИТРОФАНОВИЧ (29.11.1879 - 11.05.1955) - математик, академік ВУАН (1922), академік АН СРСР (1929). Народився в Петербурзі. Закінчив Петербурзький гірничий інститут (1902), був залишений працювати на кафедрі вищої математики. У 1902-1909 рр. перебував за кордоном для вдосконалення своїх математичних знань. Захистив дисертацію (1910), почав читати математичні курси. З 1912 р. - професор Гірничого інституту, з 1918 р. - викладач Таврійського відділення Київського університету в Лівадії. У 1922 р. переїхав до Києва, очолив Кафедру математичної фізики ВУАН. Згодом обраний дійсним членом Науково-дослідної кафедри математики. З 1925 р. - керівник секції інженерної механіки Науково-дослідної кафедри прикладної сільськогосподарської механіки. Автор праць з теорії інтерполяції і наближеного інтегрування диференціальних рівнянь математичної фізики та проблем нелінійних коливань. Заслужений діяч науки УРСР (1939), нагороджений орденом Леніна. - *Док. 24.*

11. НОСОВ (Носів) АНАТОЛІЙ ЗИНОВІЙОВИЧ (1883 - 1941) - учений-антрополог і археолог. Народився в м. Полтаві. Закінчив Петербурзький університет (1913). З 1918 р. - член Українського наукового товариства, науковий співробітник Музею антропології та етнології ВУАН. У 1920-х роках працював в Інституті української наукової мови, член Всеукраїнського археологічного комітету ВУАН, член Комісії краєзнавства ВУАН. Брав участь у збиранні та опрацюванні матеріалів з антропології України, надрукованих у виданнях: «Етнографічний Вісник», «Антропологія» та ін. У лютому 1933 р. А.Носова було заарештовано в справі УВО. В травні 1933 р. засуджено до 5 років ув'язнення у виправно-трудових таборах. Після заслання, з середини 1930-х років, працював у Ялті в Краєзнавчому музеї. - *Док. 27.*

12. МУЗЕЙ МИСТЕЦТВ ПРИ ВУАН (тепер Київський музей західного та східного мистецтва). Переданий Українській Академії наук у Києві в 1919 р. Основою Музею була колекція картин Б.І. та В.М.Ханенків, яка почала формуватися в 70-х роках XIX ст. Директором Музею від часу заснування був професор М.О.Макаренко. Керував цією установою Музейний комітет, до складу якого входили голова, шість членів і секретар. Комітет вирішував найважливіші питання діяльності Музею. Наукову роботу дослідження пам'яток ми-

стецтв проводили М.О.Макаренко, вчений секретар С.О.Гіляров, які читали мистецтвознавчі курси лекцій у навчальних закладах Києва, працювали над виданням «Провідника» Музею та іншої наукової літератури. У відділах античного, західноєвропейського та східного мистецтв представлено картини Стародавнього Єгипту, Стародавньої Греції, Візантії, Італії XIV-XIX ст., Голландії XVII ст., Франції XV-XIX ст., Китаю, Японії, Ірану, Середньої Азії. - *Док. 33.*

13. ЩАВИНСЬКИЙ ВАСИЛЬ ОЛЕКСАНДРОВИЧ (1868 - 27.12.1924) - мистецтвознавець і колекціонер, за фахом хімік-технолог, професор. Народився на Київщині. Навчався в Петербурзькому технологічному інституті, з якого був виключений «за політичну неблагонадійність». Виїхав за кордон до Швейцарії, де закінчив Цюріхський політехнічний інститут (1898). З поверненням у Росію працював на заводах А.М.Жукова в Петербурзі, спочатку хіміком, потім - помічником директора. У 1915-1919 рр. - директор заводу «Каолін». У 1917 р. В.Щавинський організував у Петрограді Товариство вивчення та охорони пам'яток української старовини. З 1919 р. він - експерт старовинного малярства Відділу охорони, обліку й реєстрації пам'яток старовини та мистецтва в Петрограді й професор Вищого інституту фотографії та фототехніки, де читав спецкурс «Історія та теорія малярської техніки». Дійсний член Інституту археологічної технології при Російській Академії історії матеріальної культури. З 1922 р. - член Товариства дослідників української історії, письменства та мови в Ленінграді. Автор близько 20 праць з історії образотворчого мистецтва, серед яких: «Нарис з історії техніки живопису і технології фарб у Давній Русі», «Т.Г.Шевченко і Рембрандт», «Про підробку старовинних картин» та ін. Трагічно загинув від руки злочинця у власному помешканні в Ленінграді. - *Док. 34.*

14. СЕМКОВСЬКИЙ (БРОНШТЕЙН) СЕМЕН ЮЛІЙОВИЧ (15.03.1882 - 18.03.1937) - філософ і соціолог, академік ВУАН (1929). Народився в м. Могильові. Закінчив Петербурзький університет. У 1904-1917 рр. перебував в еміграції. З 1918 р. - в Україні. Викладав у Київському університеті (з 1918), редагував газету «Начало». У 1920 р. переїхав до Харкова. Професор теоретичних основ марксизму в Харківському ІНО. У 1921-1931 рр. С.Семковський - голова філософсько-соціологічного відділу і керівник кафедри філософії ВУАМЛІН. З 1927 р. - голова Соціологічної комісії ВУАН, з 1931 - член президії та керівник Асоціації природознавства ВУАН. З 1934 р. - член президії Ради для виучування продукційних сил УСРР. Завідуючий кафедрою Харківського університету, голова Комісії філософії АН УСРР. 17 березня 1936 р. С.Семковського було заарештовано за звинуваченням у створенні та участі в контрреволюційній троцькістсько-зінов'євській організації в Україні. 8 березня 1937 р. засуджений до вищої міри покарання. Реабілітований 18 грудня 1956 р. - *Док. 35.*

15. КОМІСІЯ КРАЄЗНАВСТВА ВУАН створена в листопаді 1922 р. Спочатку її очолив акад. А.М.Лобода, а з 1925 р. - акад. О.В.Корчак-Чепурківський. У 1923 р. створено президію Комісії, до якої входили: акад. А.М.Лобода, акад. М.В.Птуха, В.І.Лучицький, секретар Д.О.Белінг, пізніше (1924) секретарем став М.В.Шарлемань. Членами Комісії були: проф. Г.О.Кривченко, А.З.Носов, С.П.Постернак, акад. П.А.Тутковський, акад. О.В.Фомін, акад. І.І.Шмальгаузен. До неї входили представники Центрального російського бюро краєзнавства С.Ф.Ольденбург, В.В.Богданов. Комісія займалася організацією та об'єднанням місцевих краєзнавчих установ Києва, а пізніше - і за його межами, розробила «Анкету до інституцій і товариств». На підставі надісланих до Комісії М.В.Шарлеманем анкет були складені карта краєзнавчих організацій України та покажчик до неї. У 1924 р. Комісією було зібрано відомості про 200 краєзнавчих установ та організацій, що працювали на той час в Україні. Діяльність Комісії здійснювалася за фаховим принципом. Діяли секції: антропології, ботаніки, географії, геології, демографії, економічної географії, етнографії та ін. У 1924 р. створилася студентська секція, яка керувала краєзнавчою діяльністю молоді. Комісія проводила лекційну роботу з метою поширення знань про рідний край серед населення. Протягом 1924 р. її члени виступали з доповідями на V сесії Центрального бюро краєзнавства в Ленінграді, на II Всесоюзній конференції краєзнавства в Москві та на I Всеукраїнському з'їзді з виучування продукційних сил народного господарства України у Харкові. Згідно з постановою Всеукраїнської наради краєзнавства, що відбулася в Харкові у червні 1925 р., в 1927 р. Комісія продовжувала вивчати стан краєзнавчої роботи в Україні, складала покаж-

чик краєзнавчих організацій, надавала поради в справі організації краєзнавчих осередків та інших питань краєзнавства. На замовлення Держплану для Всесоюзного з'їзду з виучування продукційних сил народного господарства України Комісією підготовлено доповідь про стан вивчення й охорони природи та мисливського господарства України, а за дорученням Комісії для досліду території Дніпрельстану при Раді ВУАН - доповідь про стан фауни в районі Дніпрельстану та про чергові завдання дослідження цієї фауни. У 1934 р. Комісія припинила діяльність. - *Док. 39.*

16. ПОСТЕРНАК СТЕПАН ПИЛИПОВИЧ (27.04.1885 - 19.01.1938) - педагог, бібліограф і бібліотекознавець. Перший директор Всенародної Бібліотеки України при ВУАН. Народився в с. Степанівці на Чернігівщині. Навчався в Ніжинському історично-філологічному інституті, звідки перевівся в Петербурзький університет (закінчив у 1911 р.). Працював викладачем історії та російської мови в Тихорецькому, а потім у Таганрозькому комерційному училищах. У 1917 р. повернувся в Україну. Працював на курсах підготовки вчителів, у Київському губернському Комісаріаті народної освіти тощо. З 1921 р. - голова секції історії освіти Науково-педагогічної комісії ВУАН, учений секретар Комісії для складання енциклопедичного словника, заступник голови Бібліографічної комісії, член Комісії краєзнавства. У 1923-1926 рр. - голова науково-дослідної комісії бібліотекознавства та бібліографії при ВБУ, редактор «Бібліотечних збірників» ВБУ та «Журналу бібліотекознавства та бібліографії». Автор праць: «Із історії освітнього руху на Україні за часи революції 1917-1919 рр.» (1920), «Всенародня Бібліотека України при Всеукраїнській Академії наук» (1923) та ін. 18 жовтня 1929 р. С.Постернака заарештовано за звинуваченням у приналежності до СВУ та «Братства української державності» (БУД). За відсутністю доказів 20 травня 1930 р. справу було закрито. Вдруге заарештовано 30 грудня 1937 р., 31 грудня 1937 р. засуджено до розстрілу. Реабілітований у 1989 р. - *Док. 39.*

17. КОМІСІЯ ДЛЯ СКЛАДАННЯ СЛОВНИКА УКРАЇНСЬКОЇ ЖИВОЇ МОВИ утворена в 1918 р. Очолив її акад. А.Ю.Кримський. Постійні члени-редактори: В.М.Ганцов, Г.К.Голоскевич, М.М.Грінченко, О.Н.Синявський, учений-діловод О.Т.Андрієвська. Постійні співробітники: М.П.Гармашівна, В.П.Тутковський, С.О.Буда, М.Г.Гнатевич, І.О.Селецький, І.І.Рудницький. Метою Комісії було збирання матеріалів для словника української живої мови, на базі словника Б.Д.Грінченка. До кожного слова у словнику мали даватися його діалектичні відмінності, всі граматичні форми, всі тлумачення слова, літературні та народні приклади, вирази та звороти спеціального метафоричного й локального характеру. Було складено понад 700 тис. карток на весь зібраний матеріал. З 1923 р. Комісія почала готувати словник для публікації. До 1928 р. було опубліковано три томи словника (букви А - Н) під редакцією акад. С.О.Єфремова та А.В.Ніковського. У 1930 р. за постановою Президії ВУАН Комісію переведено до складу Інституту української наукової мови. - *Док. 39.*

18. ГАНЦОВ ВСЕВОЛОД МИХАЙЛОВИЧ (25.11.1892 - 1979) - мовознавець. Народився в м. Чернігові. Закінчив Петербурзький університет (1916). З 1919 р. - науковий співробітник УАН. Протягом 1920-1929 рр. керував Комісією для складання словника української живої мови ВУАН. У 1927 - 1929 рр. перебував у закордонному відрядженні, під час якого стажувався в університетах Берліна, Гамбурга, Парижа. Був учасником Першого міжнародного лінгвістичного конгресу в Гаазі (1928). Вивчав питання нормалізації української літературної мови, історії білоруської мови. Особливе значення мають його праці з української історичної діалектології. У 1929 р. В.Ганцова було заарештовано за звинуваченням у приналежності до СВУ і засуджено до 8 років ув'язнення (5 з них - на Соловках). Потім - ще 8 років виправно-трудових робіт у Комі АРСР. У 1949 р. знову заарештовано, в 1950 р. вислано до Красноярського краю. У 1956 р. повернувся до Чернігова. В 1958 р. з В.Ганцова знято всі звинувачення, крім вироку в справі СВУ. Повністю реабілітований у 1989 р. - *Док. 39.*

19. ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ створено в 1921 р. на основі Правописно-термінологічної комісії УАН, яка існувала з 17 червня 1919 р. Завданням Інституту було вивчення та розробка наукової термінології різних галузей знань. За структурою поділявся на правничий та природничий відділи. У 1922 р. у штаті Інституту був лише один штатний співробітник, усі інші, включаючи голову, - позаштатні. У 1923 р. організувалися

ще технічний і сільськогосподарський відділи. Президія Інституту поповнилася новими членами - заступником голови І.Ю.Черкаським та секретарем М.М.Любинським. У 1925 р. в Інституті працювали 7 штатних і 21 нештатний співробітник. Протягом 1922-1930 рр. колективом зібрано й опрацьовано значний термінологічний матеріал, на основі якого підготовлено словники з різних галузей знань. У 1930 р. за постановою Президії ВУАН Інститут української наукової мови припинив діяльність у зв'язку з передачею до ВУАН Інституту мовознавства НКО УСРР. - *Док. 39.*

20. КОМІСІЯ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ІСТОРИЧНОГО СЛОВНИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ створена в 1919 р. Її очолив проф. Є.К.Тимченко. В різні роки до її складу входили 1-2 штатних та 3-6 нештатних співробітників. У розпорядженні Комісії були джерела з історії української мови, зібрані проф. Є.К.Тимченком та українським філологом П.Г.Житецьким. Співробітники мали можливість користуватися особистою філологічною бібліотекою проф. Є.К.Тимченка. До кінця 1920-х років було зібрано значний лінгвістичний матеріал з історії української мови, на основі якого був складений Історичний словник української мови, том І (А-Ж). У 1930 р. за постановою Президії ВУАН Комісія припинила діяльність, влившись до Інституту української наукової мови. - *Док. 39.*

21. ТИМЧЕНКО ЄВГЕН КОСТЯНТИНОВИЧ (27.10.1866 - 22.05.1948) - учений-мовознавець, педагог, член-кореспондент АН СРСР (1929). Народився в м. Полтаві. Закінчивши історично-філологічний факультет Київського університету (1910), виїхав до Варшави. Викладав російську мову в середніх навчальних закладах та на Вищих жіночих курсах. З 1914 р. після захисту дисертації - доцент Варшавського університету. У 1916 р. евакуювався до Ростова. Тут організував товариство «Просвіта», від якого був делегований до Української Центральної Ради (1918). Брав участь у роботі Комісії по заснуванню Української Академії наук у Києві. З 1918 р. Є.Тимченко - професор кафедри українознавства Київського університету. З 1919 р. очолював Комісію для складання історичного словника української мови ВУАН, пізніше - Комісію для дослідження історії української мови. У 1930-1933 рр. працював в Інституті мовознавства ВУАН, звідки був звільнений «за участь у контрреволюційній діяльності СВУ». Автор наукових праць з фонетики, граматики, лексики української мови, діалектології. Основні праці: «Українська граматика» (1907), «Функции генетива в южнорусской языковой области» (1913), «Номінатив і датив в українській мові» (1925), «Локатив в українській мові» (1925), «Курс історії українського язика. Вступ і фонетика» (1927, 1930), «Історичний словник українського язика» (1930, 1932). 9 серпня 1938 р. Є.Тимченка було заарештовано. У 1940 р. засуджено до заслання. Покарання відбував у с. Дзержинському Красноярського краю. В 1943 р. повернувся до Києва. Працював в Академії наук УРСР. Реабілітований у 1985 р. - *Док. 39.*

22. КВІТКА КЛИМЕНТ ВАСИЛЬОВИЧ (04.02.1880 - 19.09.1953) - мовознавець, фольклорист. Народився в Києві. Закінчив юридичний факультет Київського університету (1902). Член Фольклорно-етнографічної комісії ВУАН (1922), професор Київського вищого музично-драматичного інституту. В 1922-1933 рр. очолював Кабінет музичної етнографії ВУАН. Останні двадцять років життя пов'язані з Московською консерваторією. В 1937 р. - керівник Кабінету вивчення музичної творчості народів СРСР. У 1942-1943 рр. розробив і почав читати курс музичного фольклору народів СРСР. Автор понад 60 наукових праць, серед яких «Українські народні мелодії» (1922). - *Док. 39.*

23. ІНСТИТУТ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА (Шевченківський інститут) - науково-дослідна установа Наркомосу УСРР, яка працювала в Харкові впродовж 1926-1932 рр. Інститут мав філію в Києві. Метою установи було збирання й наукова розробка матеріалів (рукописних, друкованих тощо) про українську літературу XIX - початку XX ст., насамперед про Т.Г.Шевченка та про радянську українську літературу. Дослідницька робота Інституту зосереджувалася в т. зв. кабінетах дошевченківської літератури, біографії Т.Г.Шевченка, післяшевченківської літератури, радянської літератури та бібліографії. - *Док. 39.*

24. КОМІСІЯ ДЛЯ СКЛАДАННЯ БІОГРАФІЧНОГО СЛОВНИКА ДІЯЧІВ УКРАЇНИ створена в лютому 1919 р. У 1923-1926 рр. її головою був акад. С.О.Єфремов. З 1926 р. в Комісії посада голови практично була вакантною, а працями її керував М.М.Могилянський. До

першого складу Комісії входили редактори відділів - Н.Ю.Мірза-Авак'янц, П.Я.Стебницький, П.І.Зайцев, Ф.Л.Ернст, В.О.Романовський; співробітники - І.В.Галант, Г.Л.Берло, О.І.Ликошин, Ф.М.Вербицький-Антіох, Я.М.Колубовський, В.І.Щербина, Д.М.Щербаківський, К.М.Антонович-Мельник, Д.О.Граве. Комісія мала свого попередника - гурток, який діяв у 1890-х роках під керівництвом проф. В.Б.Антоновича і займався підготовкою біографічного словника діячів України. До цього гуртка входили Ф.П.Матушевський, Г.Л.Берло, І.М.Каманін, В.І.Щербина, О.Я.Конiський, С.О.Єфремов, М.П.Василенко, М.С. та О.С.Грушевські, В.Ф. та Б.Ф.Дурдуківські, К.М.Мельник, О.І.Лотоцький. Частину членів гуртка було запрошено до Комісії УАН. На першому етапі існування комісії її завданням було визначення програми словника, до якого мали ввійти біографії діячів різного роду діяльності, якщо вони жили на території України, незалежно від їх національності та віросповідання, з найдавніших часів. Завдання Комісії полягало також у розробці анкети для збирання біографічних відомостей українських діячів сучасної доби. Її діяльність розвивалася в трьох напрямах: а) складання списку осіб, біографії яких повинні ввійти до словника; б) перегляд джерел і складання до них бібліографічних покажчиків; в) складання біографічних довідок на перші літери алфавіту. З 1924 р. її члени перейшли до обробки зібраного матеріалу та систематизації його в словнику. В 1931-1932 рр. окремі томи словника були підготовлені до друку, але видання не було здійснене. Голова Комісії акад. С.О.Єфремов, а пізніше й інші члени, були репресовані. - *Док. 39.*

25. МОГИЛЯНСЬКИЙ МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ (22.11.1873 - 22.03.1942) - публіцист, літературознавець, письменник. Народився в м. Чернігові. Закінчив юридичний факультет Петербурзького університету. В 1923 р. переїхав до Києва. Працював у Комісії для складання біографічного словника діячів України при ВУАН. В українську літературу М.Могилянський увійшов передусім як критик, літературознавець, знавець світової літератури. Автор творів: «Вбивство» (1926), «Честь» (1929), «Всюду страсти роковые» (1939), «Хильда» (1941), які залишилися неопублікованими. Помер у Красноярському краї. - *Док. 39.*

26. НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА КОМІСІЯ розпочала свою діяльність у складі Історично-філологічного відділу ВУАН на базі Науково-педагогічної комісії УНТ, приєднаної до Академії в 1921 р. Головою Комісії був акад. О.В.Корчак-Чепурківський, керівником над працями - В.Ф.Дурдуківський. На початок 1928 р. в ній було 3 штатних та 8 нештатних співробітників. У Комісії працювали три секції. Секція методів педагогічної праці проводила дослідження в сільських школах та Київській трудовій школі ім. Т.Г. Шевченка. Основну увагу секція приділяла питанням організації методики роботи в масовій сільській трудовій школі перших двох років навчання. Секція охорони здоров'я дітей та Інститут фізичної культури розробляли термінологію фізичної культури, збирали й опрацьовували матеріали про народні ігри, брали участь в організації Всеукраїнської наукової конференції фізичної культури. Бюро педагогічної інформації та консультації займалося організацією консультацій і підготовкою інформаційних матеріалів з різноманітними аспектами організації роботи вчителя. Тільки протягом 1926 р. з метою одержання консультацій бюро відвідали понад 800 учителів та студентів. - *Док. 39.*

27. БЕЛІНГ ДМИТРО ОСТАПОВИЧ (1882 - 1949) - учений-іхтіолог, професор. Директор Дніпровської біологічної станції ВУАН (1922- 1937), професор Київського університету. Автор праць «Визначник риб» (1914), «Дніпро та його багатства» й ін. Під його редакцією видавався «Збірник праць Дніпровської біологічної станції» (ч. 1-4) (1926-1928). 28 жовтня 1937 р. був заарештований як член Київської масонської ложі «Заря». Звільнений 21 березня 1938 р. - *Док. 39.*

28. КРИСТЕР АРНОЛЬД ЕДМУНДОВИЧ (30.10.1886 - 24.10.1937) - правознавець, історик права, професор. Народився в Києві. Закінчив юридичний факультет Київського університету (1911). Навчався в Бернському та Тюрінзькому університетах (Німеччина) (1913-1914). Професор Київського університету (1920). У 1923-1924 рр. - завідуючий правничим семінаром при Київському інституті народного господарства, в 1924-1928 рр. - голова Комісії для виучування звичаєвого права ВУАН (з 14 березня 1921 р. - Комісія народного права), заступник голови Товариства правників ВУАН. Наукові праці присвячені проблемам

звичаєвого права. Заарештований 10 лютого 1937 р. Засуджений 23 жовтня цього ж року до розстрілу. Вирок виконано в Києві. Реабілітований 10 лютого 1959 р. - *Док. 39.*

29. КОМІСІЯ ДЛЯ ВИУЧУВАННЯ ІСТОРІЇ ЗАХІДНОРУСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА заснована в 1919 р. З 1920 р. її очолював акад. М.П.Василенко. До складу Комісії входили акад. О.О.Малиновський, М.О.Максимейко, М.Є.Слабченко, І.Ю.Черкаський, С.Г.Борисенок, С.М.Іваницький-Василенко, Л.О.Окіншевич, В.Т.Гришко, О.В.Юрченко та інші дослідники історії українського права. Комісія видала 6 томів «Праць», тираж сьомого було знищено. Підготувала й видала «Матеріали до історії українського права» (1 том) за редакцією акад. М.П.Василенка, а також розпочала роботу над складанням «Словника української юридичної старовини» під керівництвом І.Ю.Черкаського. В 1932 р. Президія ВУАН прийняла рішення про закриття Комісії. Остаточно припинила діяльність у лютому 1934 р. - *Док. 39.*

30. ОКІНШЕВИЧ (Окиншевич) ЛЕВ ОЛЕКСАНДРОВИЧ (07.02.1898 - 07.11.1980) - правознавець, історик права, професор. Народився в Петербурзі. Закінчив юридичний факультет Київського університету (1921). Науковий співробітник, секретар Комісії для виучування історії західноруського та українського права ВУАН (1921-1929). У 1925-1928 рр. навчався в аспірантурі при Науково-дослідній кафедрі історії України. У 1929-1931 рр. - директор видавництва ВУАН, у 1931-1932 рр. - заступник секретаря Соціально-економічного відділу ВУАН, з 1933 р. - професор історії Ніжинського педагогічного інституту (1934). В 1937 р. переїхав до Смоленська, працював юрисконсультом. У вересні 1941 р. - евакуйований до Ростова-на-Дону, потім мобілізований. Потрапив до німецького полону, був звільнений, повернувся до Києва. За окупаційного режиму працював у міській управі, газеті «Нове українське слово», судових органах, Науково-дослідному інституті краєзнавства. З 1943 р. жив і працював у Львові, Івано-Франківську, Празі. Був деканом правничого факультету Українського вільного університету в Мюнхені (Німеччина). Працював у Колумбійському університеті (США) (1951-1954) та Бібліотеці Конгресу США у Вашингтоні (1954-1969). Наукове визнання Л.Окіншевичу принесли праці з історії державного права України: монографія «Центральні установи України-Гетьманщини XVII - XVIII ст.», нариси «Рада старшинська на Гетьманщині», «Генеральна старшина на Лівобережній Україні XVII - XVIII ст.». Всього ним опубліковано близько 130 праць українською, білоруською, російською і англійською мовами. Помер у Гілкрест Гілсі (штат Меріленд). - *Док. 39.*

31. ІВАНИЦЬКИЙ-ВАСИЛЕНКО СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ (1884 - 1984) - історик українського права. Старший науковий співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права ВУАН. Учений секретар Президії ВУАН (1929-1932). У 1931-1932 рр. - секретар Соціально-економічного відділу ВУАН. Досліджував історію магдебурзького права. - *Док. 39.*

32. БОРИСЕНОК СТЕФАН (Степан) ГНАТОВИЧ (17.05.1891 - 14.11.1937) - правознавець. Народився в Києві. В 1913 р. закінчив юридичний факультет Київського університету. З 1922 р. працював у Комісії для виучування історії західноруського та українського права ВУАН. У 1930 р. - завідуючий бібліотеками I і II Відділів ВУАН. З грудня 1936 р. - науковий співробітник Київського медичного інституту. Основні праці: «Карний зміст потока Руської Правди» (1925), «Звичаєве право Литовсько-Руської держави на початку XVI в.» (1928). Заарештований 24 вересня 1937 р. за звинуваченням в участі «у антирадянській українській націоналістичній терористичній організації, шкідництві в діяльності Академії наук та шпигунстві на користь Німеччини й Польщі». В ході слідства визнав себе винним у зв'язках з «Центром дій». 25 жовтня 1937 р. засуджений до розстрілу. Реабілітований у 1958 р. - *Док. 39.*

33. ТОВАРИСТВО ЕКОНОМІСТІВ при Українській Академії наук засновано в 1920 р. Статут затверджено 9 серпня 1920 р. Спільним зібранням УАН. Ініціатива створення Товариства належала акад. Р.М.Орженцькому, який був його першим головою. Після від'їзду Р.М.Орженцького за кордон (1923) Товариство очолив акад. К.Г.Воблий. Заступниками голови були проф. Г.О.Кривченко і А.С.Синявський, секретарем - О.М.Лапоногов. До складу

Товариства входили почесні, дійсні члени, члени-кореспонденти та члени-співробітники. Наприкінці 1920-х років Товариство налічувало 176 членів. Його метою було об'єднання науковців та економістів-практиків для досліджень у галузі економіки. За структурою Товариство поділялося на три секції: народного господарства України, статистичну та кооперативну. В окремих регіонах існували його філії, завданням яких було збирання відповідних матеріалів та вивчення економічного життя регіонів. У 1929 р. за постановою Президії ВУАН Товариство припинило діяльність. - *Док. 39.*

34. КРИВЧЕНКО ГЕОРГІЙ (Юрій) ОЛЕКСІЙОВИЧ (15.04.1883 - 02.04.1960) - економіст, географ і статистик, професор. Народився в с. Кибинцях на Полтавщині. Навчався в Петербурзі в Політехнічному інституті, з якого в 1905 р. його виключили за антиурядову агітацію. Закінчив Мюнхенський університет (Німеччина) (1910). Співробітник Демографічного інституту УАН (1919-1920), член Комісії краєзнавства (1923), професор Київського інституту народного господарства (1922-1931, 1956-1960), професор Київського університету. Працював у наукових установах санітарної статистики УРСР та на практичній планово-економічній роботі. Автор монографічних праць, статистичних збірників і економічних оглядів України та інших країн, статей з питань розвитку сільського господарства, окремих галузей промисловості УРСР. Основні праці: «Збірник статистичних відомостей по народному господарству України» (1919), «Внешняя торговля Украины в настоящее время и до войны» (1923) та ін. - *Док. 39.*

35. СИНЯВСЬКИЙ АНТІН СТЕПАНОВИЧ (25.07.1866 - 02.02.1951) - історик, археолог, географ, економіст, професор. Народився в с. Веприку на Київщині. Закінчив історично-філологічний факультет Київського університету (1889) та юридичний - Новоросійського (Одеського) (1893). Навчався у Варшавському університеті, де здобув звання магістра (1898). Викладав на Вищих жіночих курсах та в юнкерському училищі в Одесі (1893-1896). З 1898 р. читав лекції у Варшавському університеті, викладав у комерційних школах Лодзя та Білостока (Польща), згодом повернувся в Україну до Катеринослава, де очолив Комерційне училище (1901-1918). У 1905-1916 рр. - заступник голови створеної за його ж ініціативою Катеринославської губернської вченої архівної комісії, редактор її «Летописи». В 1916 р. переїхав до Києва, працював директором департаменту середніх шкіл Міністерства народної освіти Української Держави, згодом - Директорії. В 1919-1921 рр. - приват-доцент Інституту соціально-гуманітарних наук Українського університету в Кам'янці-Подільському. З 1921 р. викладав у Київському кооперативному інституті, Інституті народної освіти, ін. вузах. Директор Інституту зовнішніх зносин, в.о. професора й завідуючого кафедрою географії факультету профосвіти ІНО. З 1928 р. - професор. Викладав у Польському пединституті в Коростені на Житомирщині. У 1930 р. працював на науково-дослідній кафедрі сільського господарства в Інституті соціалістичної реконструкції сільського господарства в Києві. Одночасно вів наукову роботу в установах ВУАН: член Соціально-економічного відділу, Історичної секції, Історично-географічної комісії, Комісії для досліду території Дніпрельстану при Раді ВУАН (заступник її голови у 1927-1931), Фольклорно-етнографічної комісії, Комісії для складання українського історично-географічного словника. З 1928 р. - голова Київської філії Всеукраїнської наукової асоціації сходознавства (ВУНАС). У 1931 р. за дорученням Президії ВУАН переїхав на Далекий Схід (Зелений Клин) з метою створення Агропедагогічного інституту в Благовєщенську, де очолив кафедру на українському відділенні. До 1934 р. викладав у вузах Владивостока, Хабаровська, Благовєщенська, а потім очолив кафедру географії Сталінградського пединституту. Викладав у Кримському (1936-1939), Кабардино-Балкарському (1939-1942) пединститутах. У 1942-1943 рр. перебував в окупованому Києві, потім евакуювався до Перемишля. У 1944-1945 рр. проживав у Сімферополі. Викладав у Ростовському (1944-1945), Чернівецькому (1945-1947) університетах, Кіровоградському (1947-1949) та Краснодарському (1949-1950) пединститутах. Основні праці: «Економічні райони та економічний ландшафт», «Близький Схід і Україна», «Методологія економгеографії», «Украинская спиртовая промышленность и восточные рынки», а також численні праці з етнографії, історії Південної України, Запорозького козацтва, географії. Помер у Сімферополі. - *Док. 39.*

36. ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ при ВУАН засновано 3 березня 1921 р. за ініціативою проф. В.І.Синайського. Його головою в різні часи були академіки

О.І.Левицький, О.М.Гуляєв, О.О.Малиновський, секретарем - Б.О.Язловський. Наприкінці 1920-х років воно налічувало 45 членів. Основною формою діяльності Товариства було обговорення доповідей, з якими виступали його члени. Ці доповіді присвячувалися новим течіям у теорії права, зокрема в галузях карного та цивільного права, оглядам новітньої закордонної і радянської літератури з правознавства тощо. У 1929 р. за постановою Президії ВУАН Товариство припинило діяльність. - *Док. 39.*

37. БЕРНШТЕЙН СЕРГІЙ НАТАНОВИЧ (05.03.1880 - 26.10.1968) - математик, академік ВУАН (1925) і АН СРСР (1929). Народився в м. Одесі. Навчався в університетах Парижа (Франція) та Геттінгена (Німеччина). У 1905 р. повернувся до Росії. З 1907 р. - професор Жіночих політехнічних курсів у Петербурзі. У 1907-1933 рр. займався викладацькою та науковою роботою в Харківському університеті. У 1928 р. НКО УСРР створено Харківський науково-дослідний математичний інститут, директором якого обрано С.Бернштейна (1928-1931). Працював завідуючим кафедрою математичних дисциплін у Ленінградському університеті та Інституті математики АН СРСР у Москві (1933-1941). Автор понад 250 наукових праць. Видатні наукові досягнення С.Бернштейна одержали світове визнання. Лауреат премій Бельгійської (1911), Французької академій наук (1926), у 1955 р. обраний іноземним членом останньої. Нагороджений двома орденами Леніна, орденом Трудового Червоного Прапора, лауреат Державної премії СРСР (1942). - *Док. 41.*

38. РОМАНОВСЬКИЙ ВІКТОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ (1890 - 1971) - історик, архівіст, доктор історичних наук, професор. Народився у м. Глухові на Сумщині. Закінчив історично-філологічний факультет Київського університету (1914) і був залишений для підготовки до професорського звання. Працював на Вищих жіночих курсах. У 1919 р. - позаштатний редактор Комісії біографічного словника діячів України при УАН. Професор Київського археологічного інституту (1922). Директор Центрального архіву давніх актів (1924-1931). У 1925-1928 рр. - член Археографічної комісії ВУАН. Співробітник Комісії для виучування історії західно-руського та українського права (1927-1928). З 1940 р. працював у Карагандинському вчительському інституті. З 1947 р. - завідуючий кафедрою історії Ставропольського педагогічного інституту. Основні наукові праці: «Друкар Іван Федоров...» (1925), «Нариси з архівознавства» (1927), «Кодекс грамот на магдебурзьке право міст України XVI-XVIII ст.» та ін. Вперше заарештований у 1923 р. в справі «Центру дій», 26 січня 1931 р. - «Республікансько-демократичного об'єднання». Як покарання було зараховане попереднє ув'язнення. Повторно заарештований 27 квітня 1935 р. за звинуваченням «в участі у контрреволюційній організації». 10 серпня 1935 р. засуджений до 5 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у Караганді. - *Док. 54.*

39. ОТАМАНОВСЬКИЙ ВАЛЕНТИН ДМИТРОВИЧ (1893 - 10.05.1964) - історик, краєзнавець, громадський і політичний діяч, професор. Закінчив Віденський університет за фахом «історія права». Був уповноваженим Комітету Південно-Західного фронту Всеросійського союзу (1916), головою «Братства самостійників» (1917), представником Української партії соціалістів-самостійників в Українській Центральній Раді. Емігрував до Відня (1918). Організував друкування української літератури за кордоном. У 1920 р. повернувся в Україну. Очолив Вінницьку філію Всенародної Бібліотеки України при УАН та науково-краєзнавчий «Кабінет виучування Поділля». Заарештований в справі СВУ (1929). Засуджений до 5 років позбавлення волі. 1 липня 1934 р. - повторно засуджений до заслання в Татарську АРСР. 26 серпня 1936 р. звільнений. Працював у Казані в бібліотеці університету. В 1940 р. проживав у Сімферополі, в 1950-х роках - у Саратові. В 1946 р. захистив у Москві кандидатську, а 10 років по тому - докторську дисертації. 1958 р. повернувся в Україну. Основна наукова праця: «Вінниця як тип українського правного стану та устрою на тлі суспільного розвитку Побожжя XIII-XVII вв. та процесу формування станів» (рукопис кандидатської дисертації). Опублікована під назвою «Вінниця в XIV-XVII століттях. Історичне дослідження» (1993). Помер у Харкові. Реабілітований у 1989 р. - *Док. 57.*

40. КОЛЕССА ФІЛАРЕТ МИХАЙЛОВИЧ (17.07.1871 - 04.03.1947) - учений-фольклорист, музикознавець, громадський діяч, академік ВУАН (1929). Народився в с. Піщанах Львівської області. Закінчив філософський факультет Львівського університету (1896). Працював у

гімназіях Львова, Стрия і Самбора. Дійсний член НТШ у Львові (1909). З 1922 р. працював у тісному контакті з Кабінетом музичної етнографії ВУАН. У 1933 р. Президія ВУАН за вказівкою ЦК КП(б)У прийняла рішення про позбавлення Ф.Колесси звання академіка, інкримінуючи йому зв'язки з польськими політичними колами, які пропагували політику інтервенції в Радянський Союз. У 1939 р. поновлений у складі дійсних членів АН УРСР, стає професором Львівського університету, очолює кафедру українського фольклору та етнографії. З 1940 р. - директор Львівського державного етнографічного музею і керівник Львівського відділу Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. Ф.Колесса зібрав великий і багатий музичний фольклорний матеріал жителів гірських районів Західної України, вперше почав науково опрацьовувати віршову й музичну форму народної пісенності. Опублікував ряд статей та спогадів про І.Я.Франка, М.В.Лисенка, Лесю Українку. Автор збірок: «Українські народні думи», «Про генезу українських народних дум» тощо. - *Док. 58.*

41. ГРИНЕНКО ІВАН (1882 - 1952) - агроном, громадський діяч в еміграції. Народився на Чернігівщині. З 1906 р. жив у Італії, багатолітній науковий співробітник Міжнародного інституту хліборобства в Римі, писав в італійській пресі про українські справи. У 1920-х роках співпрацював з Українським інститутом громадознавства в Празі. З 1949 р. жив в Аргентині, де й помер. - *Док. 58.*

42. ШАПОВАЛ МИКИТА ЮХИМОВИЧ (псевдоніми: М.Сріблянський, М.Бутенко) (18.06.(26.05)1882 - 25.02.1932) - соціолог, політичний і громадський діяч, письменник, доктор соціології (1929). Народився в с. Сріблянці на Катеринославщині. Закінчив Ново-Глухівську державну лісову школу (1900). Працював лісівником. У 1904-1906 рр. перебував на військовій службі, навчаючись у Чугуївській юнкерській школі. У 1907 р. заарештований царською владою за пропагандистську роботу серед солдатів, 8 місяців провів у Варшавській цитаделі. Після звільнення повернувся в Україну. Навчався на історично-філологічному факультеті Харківського університету. В 1909 р. переїхав до Києва, де видавав журнал «Українська хата». Працював лісівником у маєтках М.Терещенка (1911-1917). Спробував завершити освіту в Київському комерційному інституті, але перешкодили революційні події 1917 року. Очолював Всеукраїнську лісову спілку (1917). Обирався директором лісового департаменту, комісаром Київського повіту, заступником голови Київської земської управи, призначався міністром пошт і телеграфів Української Центральної Ради, працював у багатьох комісіях для складання універсалів ЦР. У 1918 р. - член правління Всеукраїнської спілки сільськогосподарських кооператорів «Централя», голова Українського національного союзу для захисту української державності, міністр земельних справ в уряді Директорії. Після встановлення радянської влади емігрував до Угорщини, потім - до Чехословаччини. Сприяв організації Української господарської академії в Подебрадах (1922) та Українського архіву-музею в Чехословаччині. 1924 р. організував у Празі Український інститут громадознавства (Український соціологічний інститут), в якому керував відділом соціології та політики, брав участь у виданні журналу «Нова Україна», збірників «Суспільство». У 1927 р. завдяки діяльності М.Шаповала в США створено Український робітничий університет. Основні наукові праці: «Революція і військо» (1923), «Шлях визволення» (1923), «Більшовизм і Україна» (1926), «Велика революція і українська визвольна програма» (1928). Пізніше видано «Схеми життєпису» (1956) та «Щоденники» (у 2 ч., 1958). Помер у Ржевницях, поблизу Праги. - *Док. 58.*

43. ШУМСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ЯКОВИЧ (02.12.1890 - 18.09.1946) - політичний і державний діяч, провідний діяч Української партії соціалістів-революціонерів. Народився в с. Рудні Боровій на Житомирщині. У 1911-1915 рр. працював у Москві. Навчався в Народному університеті ім. А.Л.Шанявського, Ветеринарному інституті. Від Української партії соціалістів-революціонерів обирався до Української Центральної Ради. У листопаді 1917 р. - член ЦК УПСР. Активно протидіяв політиці уряду гетьмана П.П.Скоропадського. В січні 1919 р. брав участь у підготовці відозви УПСР на підтримку Української Соціалістичної Республіки Рад, її союзу з іншими соціалістичними республіками і на цій основі об'єднання з більшовиками. В травні 1919 р., після ліквідації Української партії боротьбистів вступив до КП(б)У. У 1924-1927 рр. - нарком освіти України. 1927 р. О.Шумського було звинувачено в націонал-ухильництві, звільнено з посади наркома освіти. В 1927-1933 рр. працює у вузах Ленінграда

(ректор Інституту народного господарства, згодом - політехнічного). Заступник завідуючого агітаційно-масовим відділом ЦК ВКП(б), голова ЦК профспілки працівників освіти. 13 травня 1933 р. його було заарештовано, 5 вересня того ж року засуджено до 10 років позбавлення волі за участь в УВО. 10 грудня 1935 р. 10-річне ув'язнення було замінене 10-річним засланням до Красноярська. У жовтні 1937 р. заарештовано знову, вже на засланні, за причетність до справи боротьбистів. У листопаді 1939 р. справу припинено за браком доказів. Покінчив життя самогубством. За іншою версією, коли він повертався після заслання в Україну, його вбито в Саратові за вказівкою Й.В.Сталіна і Л.М.Кагановича. - *Док. 59.*

44. ДРАГОМИРЕЦЬКИЙ АНТІН ГРИГОРОВИЧ (1887 - ?) - політичний діяч. Народився в Києві. Систематичної освіти не мав. З 1898 р. працював столяром у столярних майстернях. Член УСДРП (з 1906). Один із провідників Спілки деревообробників. Працював столяром на Південно-Руському заводі та в залізничних майстернях у Києві (1907-1915). За політичну діяльність був засуджений до 5 років тюрми. Покарання відбував у Київській в'язниці (1915-1917). Звільнений після Лютневої революції 1917 р. Працював у Товаристві західних земств. Очолював Український робітничий клуб і Київський комітет УСДРП. На Всеукраїнському національному конгресі був делегований до Української Центральної Ради, а на І Всеукраїнському робітничому з'їзді - до Всеукраїнської ради робітничих депутатів. Засновник партії УСДРП (незалежних), яку в січні 1920 р. було реорганізовано в Українську комуністичну партію (УКП). Голова ЦК цієї партії. Після розпуску УКП (1924) приєднався до КП(б)У. Член правління Українського тресту сільськогосподарського будівництва (1925), член ВУЦВК (1925-1926). Репресований у 1930-х роках. - *Док. 59.*

45. ТАРАНЕНКО КОРНІЙ СЕМЕНОВИЧ (середина 1880-х - 1930-ті) - діяч партії боротьбистів, економіст-практик. На Трудовому конгресі 1918 р. очолював боротьбистську фракцію. В 1919 р. - член Ради Народних Комісарів УСРР. Заступник голови, згодом - голова Вищої ради народного господарства УСРР. У 1920 р. переведений на господарську роботу до Москви. Засуджений і розстріляний у 1930-х роках. - *Док. 59.*

46. ДОРОШКЕВИЧ ОЛЕКСАНДР КОСТЯНТИНОВИЧ (27.09.1889 - 02(01).04.1946) - літературознавець, педагог і критик, доктор філологічних наук, професор. Народився в м. Бронниці Московської області. Закінчив історично-філологічний факультет Київського університету (1913). У 1920-х роках - професор Київського інституту народної освіти, науковий співробітник ВУАН, співробітник Науково-педагогічної комісії (1924-1925). З 1927 р. керував Київською філією Інституту Т.Г.Шевченка. У 1930-х роках був висланий з Києва. Займався викладацькою роботою на Уралі. Повернувшись до Києва, у 1940-х роках завідував відділом української літератури XIX ст. Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка АН УРСР, член його вченої ради. Керував кафедрою української літератури Київського державного університету (1943). Вів активну громадську діяльність, обирався депутатом Київської міської ради, членом бюро секції наукових працівників. Був головою правління київського Будинку вчених. Основні наукові праці присвячені дослідженню творчості Т.Г. Шевченка, Марка Вовчка, М.П.Драгоманова, І.К.Карпенка-Карого та інших класиків української літератури. Вивчав проблеми українсько-російських літературних і громадських зв'язків, теорії і методології літературознавства, методики викладання літератури в середній та вищій школі. - *Док. 62.*

47. ПОПОВ ОЛЕКСАНДР СТЕПАНОВИЧ (жовтень 1885 - ?) - економіст, професор. Народився в м. Тульчині Подільської губернії (тепер Вінницька область). Закінчив Київський кадетський корпус (1904), Артилерійське училище в Санкт-Петербурзі (1906). Навчався на юридичному факультеті Київського університету (1909), в Московському та Київському комерційних інститутах на економічному факультеті (1913-1918). У 1918-1920 рр. працював статистиком у кооперативній організації «Дніпросоюз». Доцент кафедри політекономії Київського політехнічного інституту (1921-1923). Доцент, професор політекономії Київських інститутів: сільськогосподарського (1922-1927), народної освіти (1926-1928), кооперативного (1929) та Науково-дослідного інституту сільського господарства в Харкові (1929). Член економічної секції Кафедри марксизму-ленінізму ВУАН. У 1929 р. заарештований в справі СВУ. Винним себе не визнав. Засуджений до 5 років позбавлення волі у виправно-трудових таборах. Викладав економічні дисципліни в Тульчинському фінансовому технікумі у 1933-

1935 рр. Був на господарчій роботі у Москві (1935-1936), викладав економічну географію в середній школі у Курській області (1937-1939). Професор, завідуючий кафедрою економічної географії Пермського педагогічного інституту (1939-1944). Доцент кафедри економічної географії Київського університету (1944-1945). Наукові праці присвячені зовнішній торгівлі України: «Загальний характер української зовнішньої торгівлі у передвоєнні часи» (1925), «Хлібна торгівля України» (1927). Реабілітований у 1989 р. - *Док. 62.*

48. САВЧЕНКО ФЕДІР ЯКОВИЧ (02.02.1892 - ?) - історик. Народився в м. Хоролі на Полтавщині. Навчався у Ніжинському історично-філологічному інституті та Історично-філологічному інституті в Петербурзі. З метою підготовки до професорського звання перебував за кордоном (1914-1924). У 1924 р. повернувся в Україну. Працював у ВУАН керівником Комісії Західної України та співробітником Культурно-історичної комісії (1925), Науково-дослідної кафедри історії України (1928). 8 березня 1931 р. Ф.Савченка було заарештовано за звинуваченням у приналежності до «Українського національного центру». 7 лютого 1932 р. засуджено до 5 років позбавлення волі. Після звільнення в 1936 р. жив і працював у Саратові. - *Док. 62.*

49. ТЕРНИЧЕНКО АРИСТАРХ ГРИГОРОВИЧ (15.04.1882 - 01.02.1927) - агроном, економіст, громадський діяч, професор. Народився в м. Охтирці Сумської області. Закінчив сільськогосподарський відділ Київського політехнічного інституту (1914). Організатор і керівник товариства «Український агроном». У 1919-1923 рр. працював у Наркомземі УСРР, потім - у Київському губземвідділі. Редактор видань «Трудове господарство» (1920) і «Село» (1922), голова Київської філії Сільськогосподарського наукового комітету України і редактор газети «Український агроном» (1923-1926). З 1922 р. - доцент, з 1923 - професор Ветеринарно-зоотехнічного і Сільськогосподарського інститутів у Києві, член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови ВУАН (1926). Автор праць з проблем агрономічної науки, підручників і численних статей. - *Док. 62.*

50. ХОЛОДНИЙ ГРИГОРІЙ ГРИГОРОВИЧ (1886 - 1938) - математик і агроном. Науковий співробітник ВУАН, заступник директора Інституту української наукової мови ВУАН (1924-1927), редактор «Вісника ІУНМ». Брав активну участь у виробленні головних засад розвитку української наукової термінології. Працював викладачем Київського інституту народної освіти. 23 серпня 1929 р. Г.Холодного було заарештовано в справі СВУ. Засуджено до 8 років позбавлення волі та на 3 роки - громадянських прав. 14 лютого 1938 р. засуджено до розстрілу. Реабілітований у 1989 р. - *Док. 62.*

51. НАУКОВІ ТОВАРИСТВА - добровільні асоціації вчених і фахівців з окремих ділянок науки при ВУАН. На початок 1928 р. з дореволюційних наукових товариств існували Історичне товариство Нестора Літописця та Українське наукове (приєднані до ВУАН відповідно в 1920 і 1921 рр.). Крім того, у 1919-1927 рр. були створені Історично-літературне та Науково-педагогічне товариства при Історично-філологічному відділі; товариства економістів (1920) і правників (1921) при Соціально-економічному відділі; Ботанічне і Геологічне при Фізично-математичному відділі. Крім названих, у системі ВУАН діяли поза Києвом ще 12 окремих наукових товариств, які виконували роль філій ВУАН. Зокрема, наукові товариства функціонували в Харкові (з 1924 - з технічною, медичною, природничою секціями), в Одесі (з 1926 - з історично-філологічною, медичною, природничо-математичною, соціально-історичною та педагогічною секціями), у Полтаві (з 1919), Дніпропетровську (з 1925), у Кам'янці-Подільському, Чернігові, Запоріжжі. При ВУАН також були: Науково-краєзнавче товариство в Лубнах, Кабінет виучування Поділля у Вінниці (з 1924), Одеська комісія краєзнавства, Наукове товариство ім. М.Аркаса в Миколаєві (з 1923). Крім того, поза Україною, в Ленінграді з 1922 р. існувало Товариство дослідників української історії, письменства та мови. Більшість наукових товариств мала свої наукові видання: наукові записки, праці, вісники тощо. У 1929 р. за постановою Президії ВУАН товариства припинили діяльність. - *Док. 64.*

52. ЛЮБИНСЬКИЙ МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ (05.10.1895 - 1938) - державний діяч, філолог. Народився в с. Стріхівцях Подільської губернії. Закінчив історично-філологічний

факультет Київського університету. Член Української Центральної Ради. Був секретарем делегації Української Народної Республіки на Брестській мирній конференції. У березні 1918 р. М.Любинського призначено керуючим справами Міністерства закордонних справ УНР. Брав участь у Всеукраїнському трудовому конгресі як делегат від Поділля (1918). У 1918-1919 рр. працював у Всеукраїнській кооперативній видавничій спілці. З 1921 р. - в Українській Академії наук: у Комісії для складання енциклопедичного словника (1921-1923), член-співробітник Інституту української наукової мови, де упорядковував «Словник українських філологічних термінів» (1923-1927). 14 жовтня 1930 р. М.Любинського було заарештовано в справі «Українського національного центру». 21 березня 1932 р. засуджено до 3 років позбавлення волі. Відбував покарання у «Біломорбалтлагу» в Карелії. 10 лютого 1933 р. висланий у Північний край ще на 3 роки. В 1938 р. засуджений до розстрілу. Реабілітований у 1989 р. - *Док. 66.*

53. ГОЛОСКЕВИЧ ГРИГОРІЙ КОСТЯНТИНОВИЧ (04.11.1884 - 1934) - мовознавець, громадський діяч. Народився в с. Супрунківці на Хмельниччині. Закінчив історично-філологічний факультет Петербурзького університету (1911). Під час навчання брав участь в українській громаді Санкт-Петербурга та осередку Товариства українських поступовців. Читав лекції на таємних курсах Українського клубу в Петрограді. Працював учителем російської мови в середніх школах у Ризі (1911-1913) і в Петербурзі (1913-1917). У 1917 р. переїхав до Києва. Належав до Української радикально-демократичної партії (УРДП), пізніше - Української партії соціалістів-федералістів (УПСФ). Очолював відділ середньої школи Генерального секретарства освіти (вересень-жовтень 1917), видавничий відділ Міністерства народної освіти УНР (1918). Член Української Центральної Ради. У 1924-1928 рр. діяльність Г.Голоскевича тісно пов'язана з ВУАН: редактор, керівничий і секретар Комісії для складання словника української живої мови, голова правописної секції Правничо-термінологічної комісії. Автор праць з лінгвістики, діалектології Поділля та опису Євсевієвого Євангелія 1283 р. Уклав перший, найповніший «Правописний словник української мови» (близько 40 тис. слів). Заарештований 17 серпня 1929 р. в справі СВУ. Засуджений до 5 років позбавлення волі. Покарання відбував у Ярославльській в'язниці, потім був висланий до Тобольська, де загинув за нез'ясованих обставин. Реабілітований у 1989 р. - *Док. 66.*

54. ПЛЕВАКО ОЛЕКСАНДР АНТОНОВИЧ (27.04.1899 - 1990) - економіст. Народився в с. Дворіжа Харківської губернії. У 1918 р. вступив на економічний факультет Київського комерційного інституту. Навчався у військовій юнкерській школі. З січня 1920 р. працював у редакції газети «Боротьба», з квітня - у канцелярії неодмінного секретаря УАН. У 1921-1922 рр. О.Плевако - викладач економічних дисциплін в агрошколі у с. Гоголеві на Чернігівщині. В 1927 р. працював постійним науковим співробітником для доручень на Кафедрі економії, торгу та промисловості Соціально-економічного відділу ВУАН, секретар Комісії для виучування народного господарства України (1926-1927). Співробітник Інституту української наукової мови (1926-1928). Заарештований 6 березня 1928 р. за звинуваченням у «проведенні антирадянської агітації та пропаганди, спробах створити терористичну організацію». Засуджений до заслання в Сибір строком на 3 роки. 5 квітня 1939 р. вдруге засуджений до позбавлення волі на 10 років з відбуванням покарання у виправно-трудових таборах. 6 травня 1950 р. засуджений до заслання на спецпоселення до Красноярського краю. В 1958 р. частково реабілітований. Повністю реабілітований у 1992 р. - *Док. 66.*

55. АНДРІЄВСЬКА ОЛЬГА ТРОХИМІВНА (1876 - 1937) - філолог. Науковий співробітник, учений-діловод (1919-1921), бібліотекар (1922-1927) Комісії для складання словника української живої мови ВУАН. У 1930 р. О.Андрієвську засуджено до заслання, яке відбувала в Саратові. 8 грудня 1937 р. засуджено до розстрілу. - *Док. 66.*

56. ГРІНЧЕНКО (Грінченкова) МАРІЯ МИКОЛАЇВНА (дівоче прізвище Гладиліна, літературні псевдоніми: М.Загірня, М.Чайченко, М.Доленко та ін.) (13.06.1863 - 15.07.1928) - педагог, лексикограф, письменниця. Народилася в м. Богодухові Харківської області. Працювала у народній школі (1881-1884). В 1887-1893 рр. разом з чоловіком Б.Д.Грінченком вчителювала в однокласній земській школі у с. Олексіївці на Катеринославщині. В 1894 р. родина переїхала до Чернігова, де М.Грінченко займалася просвітницькою роботою.

Працювала у видавництві популярної літератури, створеному її чоловіком. У 1901 р. М. та Б.Грінченки переїхали до Києва і почали обробляти лексикографічний матеріал, зібраний редакцією журналу «Киевская старина». В 1906-1914 рр. М.Грінченко співпрацювала з редакціями київських газет «Громадська думка», «Рада», педагогічним журналом «Світло», брала участь у створенні товариства «Просвіта» в Києві. Разом з чоловіком підготувала до друку «Словар української мови», виданий у 1907-1909 рр. Після смерті Б.Грінченка присвятила себе популяризації його творів. У 1912 р. видала його читанку «Рідне слово», в 1918 р. - свій підручник «Наша рідна мова». У 1919 р. М.Грінченко передала приватну бібліотеку чоловіка - 6000 книжок, брошур, статей - Українській Академії наук для ВБУ. З 1919 р. М.Грінченко - член-редактор Комісії для складання словника української живої мови у складі УАН. Редагувала академічний українсько-російський словник, підтримувала контакти з педагогічними закладами. Померла в Києві. - *Док. 66.*

57. МАКАРЕНКО МИКОЛА ОМЕЛЯНОВИЧ (04.02.1877 - 04.01.1938) - археолог, мистецтвознавець. Директор Музею мистецтв при ВУАН. Автор праць: «Археологические раскопки 1905-1913 годов», «Могилы городища Полтавской губернии», «Музей мистецтв ВУАН», «Мистецтво книги» (1924), «Орнаментація української книги 16-18 ст.» (1926), «Етюди з трипільської культури» (1927), «Біля Чернігівського Спаса» (1928) та ін. Відмовився підписати акт про зруйнування Михайлівського Золотоверхого собору в Києві. Вперше був заарештований у 1925 р., вдруге - у квітні 1934 р. В травні 1934 р. засуджений до 3 років заслання, яке відбував у Казані. 24 квітня 1936 р. його заарештовано і засуджено до 3 років виправно-трудових таборів. 15 грудня 1937 р. заарештований Томським міським відділом УНКВС по Новосибірській області. Розстріляний у Новосибірську. - *Док. 66.*

58. КЛЕПАТСЬКИЙ ПАВЛО ГРИГОРОВИЧ (12.01.1885 - ?) - історик. Народився у с. Пугачівці Київської губернії. Працював на історично-філологічному факультеті Новоросійського (Одеського) університету. Читав лекції на курсах учителів. У першій половині 1920-х років жив у Полтаві, викладав у Полтавському пединституті соціального виховання. Підготував дисертацію на здобуття ступеня доктора української історії, присвячену історії Диканьківського маєтку Кочубеїв другої пол. XVII - першої пол. XIX ст. У 1924-1927 рр. жив у Полтаві, працював нештатним співробітником Фольклорно-етнографічної комісії ВУАН. У 1931 р. його заарештовано. Після звільнення жив у Мелітополі і викладав у Педагогічному інституті, звідки через переслідування змушений був виїхати. Працював у педвузах Оренбурга, Махачкали (1934-1936). У 1936 р. його вдруге заарештовано «за належність до контрреволюційної організації», яка нібито готувала збройне повстання проти радянської влади. Засуджено до 5 років позбавлення волі та на 3 роки - громадянських прав. У квітні 1938 р. засуджено до 7 років таборів. Термін зменшено до 5 років. - *Док. 72.*

59. ДУРДУКІВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ФЕДОРОВИЧ (17.09.1874 - 16.01.1938) - педагог, літературознавець. Народився в с. Пединівці на Черкащині. Навчався у Києво-Подільському духовному училищі. Закінчив Київську духовну академію та консерваторію. Редагував збірник «З практики трудової школи». У 1890-х роках брав участь у гуртку проф. В.Б.Антоновича. Гурток займався збиранням біографічних даних про видатних діячів України і став попередником Комісії для складання біографічного словника діячів України. У 1917-1918 рр. - член товариства «Просвіта», редактор правописної секції Правописно-термінологічної комісії, редактор Комісії для складання словника української живої мови, керівник Науково-педагогічної комісії ВУАН (1919-1929). Очолював Першу київську трудову школу ім.Т.Г.Шевченка. 3 липня 1929 р. його заарештовано за звинуваченням в участі у СВУ. Засуджено до 8 років позбавлення волі. 27 червня 1930 р. звільнено за станом здоров'я. Вдруге заарештовано 26 грудня 1937 р. як «ворога радянської влади» й «українського націоналіста». 31 грудня 1937 р. засуджено до розстрілу. Реабілітовано у 1964 р. - *Док. 75.*

60. РАКОВСЬКИЙ ХРИСТИЯН ГЕОРГІЙОВИЧ (справжнє прізвище СТАНЧЕВ КРИСТЮ) (13.09.1873 - 11.09.1941) - державний і політичний діяч України, Росії, Болгарії, міжнародного робітничого руху, доктор медицини (1897). Народився у м. Котел (Болгарія). У 1890 р. вступив на медичний факультет Женевського університету. У 1891-1892 рр. брав участь у створенні Болгарської соціал-демократичної партії. Переїхав до Франції. Навчався в

університеті Монпельє. У 1898-1899 рр. служив у румунській армії лікарем. Брав участь у роботі Лондонського (1896), Амстердамського (1904), Штутгартського (1907) конгресів II Інтернаціоналу, у Міжнародній соціалістичній конференції у Циммервальді (Швейцарія, 1915). Переїхав до Румунії. Був заарештований за антивоєнну діяльність. Звільнений з в'язниці в Яссах російськими військовими 1 травня 1917 р. У жовтні 1917 р. потрапив до Петрограда, де вступив до РСДРП(б). З січня 1919 р. - голова Ради Народних Комісарів УСРР. У березні 1919 р. - член ЦК РКП(б). Наприкінці 1919 р. виїхав до Москви. Очолював політуправління Реввійськради. У лютому 1920 р. Х.Раковського знову направлено в Україну, де він очолив уряд республіки. Після XII з'їзду РКП(б) його звільнено з посади голови Раднаркому України, переведено на дипломатичну роботу. Восени 1927 р. повертається до СРСР. 31 грудня 1936 р. його звинувачено в справі «антирадянського правотроцькістського блоку» й заарештовано. Засуджено до 20 років ув'язнення. 11 вересня 1941 р. під час наближення гітлерівців до Орла всіх політв'язнів місцевої в'язниці розстріляли. Серед них був і Х.Раковський. - *Док. 75.*

61. ШАРЛЕМАНЬ МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ (06.02.1887 - 29.04.1970) - зоолог, доктор біологічних наук (1937), професор (1938). Народився в м. Кременчуці на Полтавщині. Навчався у Київському реальному училищі, пізніше - на агрономічному відділі Київського політехнічного інституту. Брав участь у створенні Дніпровської біологічної станції на Чорторії (1912) і до 1917 р. завідував її орнітологічним відділом. Сприяв створенню державних природних заповідників на території України, зокрема рибогосподарської станції Кончa-Заспа на Дніпрі (1921) та заповідника Асканія-Нова (1926). З 1919 р. працював ученим-консерватором Зоологічного кабінету УАН, потім - ученим секретарем Комісії краєзнавства ВУАН (1922), а з 3 лютого 1923 р. - дійсний член Науково-дослідної кафедри зоології під керівництвом акад. І.І.Шмальгаузена. До 1941 р. - завідуючий відділом Інституту зоології, директор Зоологічного музею АН УРСР. У 1946 р. - професор Лісогосподарського інституту. Пізніше працював на Київській станції захисту рослин та інспектором Головного управління у справах мисливства. Автор понад 300 наукових праць з питань біології, історії, краєзнавства. - *Док. 75.*

62. КАФЕДРА НАРОДНОГО ЗДОРОВ'Я ТА СОЦІАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ створена в 1921 р. Очолював її акад. О.В.Корчак-Чепурківський. Головним завданням Кафедри було наукове вивчення характеру, масштабів та причин виникнення хвороб і смертності в Україні. Але відсутність приміщення та штатних співробітників не давала змоги протягом перших п'яти років існування Кафедри як слід розгорнути свою роботу. Ці обставини спонукали О.В. Корчака-Чепурківського чергового разу поставити питання перед Укрнаукою про необхідність виділення ставок для Кафедри. - *Док. 75.*

63. ЧЕЧОТ ОЛЕКСАНДР МОДЕСТОВИЧ (1856 - 1931) - правознавець, архівознавець. Співробітник Київського Центрального архіву давніх актів. У 1920-х роках - член Комісії для виучування українського звичаєвого (народного) права ВУАН. Співпрацював у Археографічній комісії ВУАН. Заарештований 16 грудня 1930 р. 15 лютого 1931 р. засуджений до розстрілу. Реабілітований 27 липня 1989 р. - *Док. 75.*

64. Конфлікт між акад. М.С.Грушевським та С.О.Єфремовим почався ще під час заснування Академії наук (різні точки зору на принцип побудови самої Академії). У січні 1919 р. за ініціативою М.С.Грушевського Директорія розглянула питання про ліквідацію Академії наук. Акад. А.Ю.Кримському та групі вчених тоді вдалося відстояти існування Академії. Після повернення в Україну (1924) М.С.Грушевський, очоливши створену НКО Науково-дослідну кафедру історії України та відновивши Історичну секцію УНТ, почав швидкими темпами створювати ряд історичних комісій без погодження зі Спільним зібранням, звертаючися безпосередньо до НКО УСРР та Укрголовнауки, де вирішував усі питання, що стосувалися діяльності створюваних ним установ: дозвіл на їх відкриття, штатні розписи, кошти на наукову та видавничу діяльність, на заробітну плату, персональний склад і т.ін., даючи, таким чином, привід до втручання уряду у внутрішні справи Академії. Спільне зібрання не раз приймало рішення про обов'язкове попереднє погодження таких питань на Спільному зібранні Академії наук. М.С.Грушевський уперто порушував його рішення,

мотивуючи це особистою неприязню з боку керівництва ВУАН. Конфлікт вдало підігрівався урядовими та партійними органами, а пізніше був використаний ДПУ. - *Док. 80.*

65. ЛЕВЧЕНКО МИКОЛА ЗАХАРОВИЧ (1903 - 1934) - етнограф, історик. Народився в Києві. Навчався в Інституті народної освіти й Археологічному інституті в Києві (1920). Працював бібліотекарем у Всенародній Бібліотеці України. Спеціалізувався в галузі українського літературознавства та етнографії. Впродовж 1923-1929 рр. завідував друкарнею ВУАН. Науковий секретар канцелярії Історично-філологічної кафедри ВУАН. З 1924 р. - постійний позаштатний співробітник при Кабінеті арабо-іранської філології, а з 1928 - дійсний член Фольклорно-етнографічної та Діалектологічної комісій ВУАН, науковий консультант Кабінету виучування Поділля Вінницької філії ВБУ. Автор праць: «Знадоби до життєпису Степана Руданського» (1926, спільно з акад. А.Ю.Кримським, з передмовою акад. С.О.Єфремова); «З поля фольклористики та етнографії», т.І, ІІ (1927-1928), «Казки й оповідання з Поділля в записах 1850-1860 рр.», т.І, ІІ (1928) та ін. У 1929 р. його заарештовано в справі СВУ. Засуджено 20 лютого 1930 р. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Біломорбалтлагу» в Карелії, де психічно захворів. Звільнений у 1934 р. і відправлений до Києва. В тому ж році покінчив життя самогубством. Реабілітований у 1973 р. - *Док. 82.*

66. Лист-подяку акад. М.С.Грушевський написав наступного дня після ювілейних урочистостей, присвячених 60-річчю з дня народження і 40-річчю наукової діяльності, хотів його опублікувати в газеті «Пролетарська правда». Лист було показано у відповідних інстанціях, де порадили не друкувати його повністю. 9 жовтня 1926 р. в «Пролетарській правді» з'явився матеріал «До ювілею академіка М.С.Грушевського», що являв собою виклад листа з цитатами. Ознайомившись з цією публікацією, М.С.Грушевський вирішив надрукувати лист повністю, що й зробив у львівській газеті «Новий час» (22.10.1926). - *Док. 89.*

67. ЩЕРБАКІВСЬКИЙ ДАНИЛО МИХАЙЛОВИЧ (17.12.1877 - 06.06.1927) - етнограф, дослідник українського народного мистецтва, археолог і музейний діяч, професор. Народився в с.Шпичинцях на Київщині (тепер Житомирська область). Закінчив історично-філологічний факультет Київського університету (1901). Збирав вироби українських ремісників для музеїв Києва та Полтави. Проводив археологічні розкопки в різних районах України. У 1910-1927 рр. - завідуючий історично-побутовим відділом народного мистецтва Всеукраїнського історичного музею ім.Т.Г.Шевченка. Дійсний член НТШ у Львові. Співорганізатор Української державної академії мистецтв, її вчений секретар (1917). Читав там курс українського народного мистецтва та історію українського мистецтва, а також у Археологічному, Архітектурному та Художньому інститутах. З 1918 р. - почесний член, член Комісії охорони пам'яток старовини (1918), член Фольклорно-етнографічної комісії УАН (1920), учений секретар секції мистецтв УНТ (1921), заступник голови Українського археологічного комітету при ВУАН (1922), засновник Київського етнографічного товариства (1924). Автор понад 50 наукових праць, серед яких: «Козак Мамай» (1913), «Символіка в українському мистецтві» (1921), «Оркестри, хори й капели при панщині на Україні» (1924), «Український килим» (1927) та ін. Покінчив життя самогубством. - *Док. 90.*

68. Прагнучи до максимальної автономії Історичної секції як підрозділу ВУАН, акад. М.С.Грушевський мріяв створити окремий Інститут історії України, який, на його думку, майже не підпорядковувався б Президії ВУАН. У цьому важливому питанні його повністю підтримував акад. П.А.Тутковський. - *Док. 91.*

69. ДАНИЛЕВИЧ ВАСИЛЬ ЮХИМОВИЧ (1872 - 1935) - історик і археолог, професор. Закінчив Харківський університет. З 1907 р. - доцент, професор Київського університету й Вищих жіночих курсів. У 1930-х роках - Інституту червоної професури. Досліджував Донецьке городище та могильники на Сумщині. Член Історичного товариства Нестора Літописця та УНТ. Брав участь у роботі Комітету для заснування Національної бібліотеки Української Держави (1919-1920). Член академічних комісій: для складання Біографічного словника діячів України, словника української живої мови, для складання Історично-географічного словника української землі. Очолював підсекцію матеріальної культури Науково-дослідної кафедри

історії України. Читав аспірантам М.С.Грушевського низку загальних і спеціальних курсів. Автор праць: «История Полоцкой земли до конца XIV ст.» (1896), «Археологічна минувшина Київщини» (1925) та досліджень з історії Слобожанщини, історіографічних розвідок про М.І.Костомарова і О.Я.Єфименко, а також публікацій матеріалів численних археологічних досліджень курганів на Сумщині тощо. - *Док. 91.*

70. КЛИМЕНКО ПИЛИП ВАСИЛЬОВИЧ (1887 - 1955) - історик України, професор. Народився в с. Ярославці на Чернігівщині. Закінчив економічне відділення Санкт-Петербурзького політехнічного інституту, історично-філологічний факультет Київського університету (1912). Працював у Київському Центральному архіві давніх актів. У 1914 р. залишений професорським стипендіатом. Магістерські іспити склав 1917-1918 рр. Читав лекції в Київському археологічному інституті. Співробітник Науково-дослідної кафедри історії України, очолюваної акад. М.С.Грушевським (1927-1929). Основні наукові праці - з історії України періоду феодалізму та з історії освіти в Україні. В документі, очевидно, йдеться про його велику роботу «Місто й територія на Україні за Гетьманщини». - *Док. 91.*

71. На початку 1920-х років з метою підготовки здібної молоді до наукової та викладацької роботи при Інститутах народної освіти були створені семінари підвищеного типу. Основним джерелом для поповнення молодими науковцями Науково-дослідної кафедри історії України М.С.Грушевського став, відповідно, історичний семінар підвищеного типу при Київському ІНО, яким керував проф. О.П.Оглоблин. Він, прагнучи перебрати від акад. М.С. Грушевського частину функцій його Кафедри, в тому числі й тих, що стосувалися підготовки аспірантських кадрів, та заручившися підтримкою Укрголовнауки, 22 грудня 1926 р. відкрив Київську філію Харківської науково-дослідної кафедри історії України (кафедра працювала під керівництвом акад. Д.І.Багалія - багатолітнього опонента акад. М.С.Грушевського). М.С.Грушевському при підтримці ректора Київського ІНО С.М.Семка вдалося домогтися скасування філії. - *Док. 91.*

72. «Пролетаризації науки» тодішня більшовицька влада надавала неабиякого значення, тому не дивно, що під її постійним контролем перебувала аспірантура. Незважаючи на свої впливові зв'язки, акад. М.С. Грушевський нічого не міг вдіяти і погодився прийняти на Кафедру як аспірантів-партійців, так і прокомуністично настроєних співробітників (К.Є. Антиповича, Д.Є.Бованенка, В.Я. Камінського, І.І. Кравченка). - *Док. 91.*

73. ЖИТЕЦЬКИЙ ПАВЛО ГНАТОВИЧ (04.01.1837 - 18.03.1911) - педагог, мовознавець, член-кореспондент Петербурзької Академії наук (1898). Народився в м. Кременчуці на Полтавщині. Закінчив Полтавську духовну семінарію і Київський університет (1864). У 1864-1867 рр. викладав російську мову та літературу в Кам'янець-Подільській гімназії, з 1867 р. працював у середніх навчальних закладах Києва, Петербурзькому університеті. У 1878 р. захистив дисертацію й одержав учений ступінь магістра. Почесний доктор Київського університету (1908). Дійсний член Наукового товариства ім.Т.Г.Шевченка. Наукові праці присвячені дослідженню історії української мови XIV-XVIII ст., вивченню пам'яток української мови, проблемам української фонетики, книжкової лексики. Основні праці: «Очерк звуковой истории малорусского наречия» (1876), «Очерк литературной истории малорусского наречия в XVII и XVIII вв.» (1889), перекладений українською мовою в 1941 р. під назвою «Нариси з історії української літературної мови XVII в.». - *Док. 91.*

74. ГІЛЯРОВ СЕРГІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ (1887 - 09.02.1946) - історик мистецтва, професор (1929). Народився в Москві. Закінчив Київський університет (1912). У 1915-1923 рр. - асистент кафедри історії мистецтв Київського університету. З 1923 р. - вчений секретар, заступник директора з наукової роботи Музею мистецтв ВУАН. Одночасно працював на викладацькій роботі в київських інститутах: археологічному (1917-1924), будівельному (1924-1945), кінематографії (1930-1934). Член Спілки архітекторів СРСР (1935), член Спілки художників СРСР (1938), член правління цієї Спілки. Був делегатом Українського та Всесоюзного з'їздів архітекторів (1937). Автор Каталогу Музею мистецтв ВУАН (1927), книг «Рафаель», «О.Дом'є» (1930-ті). 7 січня 1933 р. його заарештовано і звинувачено в шпигунській діяльності. 7 липня 1933 р. звільнено за відсутністю доказів. Удруге заарештовано 30 грудня 1945 р. за звинуваченням

у співробітництві з фашистською владою під час тимчасової окупації Києва. В ході слідства захворів і помер у лікарні Лук'янівської в'язниці в Києві. - *Док. 93.*

75. ЮРЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ (01.12.1904 - 26.06.1962) - правознавець. Народився в Києві. Закінчив юридичний факультет Київського інституту народного господарства (1926). З цього ж року - постійний позаштатний науковий співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права ВУАН. Брав участь у роботі Комісії радянського права ВУАН (1927). У 1930-1941 рр. - науковий співробітник економічного відділу Всесоюзного науково-дослідного інституту тютюнових виробів. Після другої світової війни перебував в еміграції. Доцент (1948) та професор (1953) Українського вільного університету в Мюнхені. Старший науковий співробітник і дійсний член Інституту по вивченню СРСР у Мюнхені, дійсний член Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка (за кордоном) і Української вільної академії наук (1954). Спеціалізувався з питань права УРСР. Основні праці: «Федеративні форми совєтської державної структури і їх ідеологічно-правні функції» (1952), «Ідеологічно-правні засади державної організації підсовєтської України» (1952), «Політичні і правові форми совєтської агресії на Україні 1917-1920 років» (1953-1954), «Проблема національного і інтернаціонального в більшовизмі» (1955) та ін. - *Док. 93.*

76. ЯРОШЕВИЧ АНДРІЙ ІВАНОВИЧ (1875 - 05.11.1941) - статистик, фахівець з економічної географії. Народився в с. Мельниківцях на Поділлі. Закінчив історично-філологічний факультет Московського університету (1899). У 1903-1916 рр. працював інспектором «Северного страхового общества» в Москві та Києві. Читав курс економічної географії в Київському комерційному інституті (1908). Директор департаменту сільськогосподарської статистики та сільськогосподарської економіки Міністерства землеробства Української Держави (1918). У 1919 р. - приват-доцент Державного українського університету. Протягом 1920-1924 рр. працював у Вінницькому губплані над складанням адміністративно-територіального поділу губернії, у 1924-1930 рр. - в Київському губплані. Співробітник ВУАН (1928-1933). У 1930-1934 рр. працював у Науково-дослідному інституті географії та картографії у Харкові, в Київському університеті та Педагогічному інституті. Заарештований 20 липня 1941 р. за звинуваченням в антирадянській, націоналістичній діяльності. 25 вересня 1941 р. висланий етапом до Новосибірська. Помер на засланні. Реабілітований у 1958 р. - *Док. 93.*

77. ОЗЕРСЬКИЙ ЮРІЙ ІВАНОВИЧ (1896 - 1937) - педагог. Народився в с.Свячино на Чернігівщині. Закінчив Ніжинський історично-філологічний інститут. Працював на викладацькій роботі в Ніжині, а з 1921 р. - на відповідальних посадах у Народному комісаріаті освіти УСРР; член його Колегії. З грудня 1928 р. - член Колегії Укрнауки. Наукові статті присвячені актуальним проблемам педагогіки. Заарештований 26 листопада 1933 р., 26 лютого 1934 р. засуджений до 10 років виправно-трудових таборів. Термін відбував на Соловках. 9 жовтня 1937 р. засуджений до розстрілу. Вирок виконано в урочищі Сандормох під Медвежегорськом (Карелія). Реабілітований 28 квітня 1962 р. - *Док. 96.*

78. КОЗЛОВ ПЕТРО КУЗЬМИЧ (19.10.1863 - 16.09.1938) - географ, мандрівник, археолог, академік ВУАН (1928). Закінчив Санкт-Петербурзьку військову школу. Брав участь у 4-й і 5-й експедиціях М.М.Пржевальського (1883, 1888). Російське географічне товариство нагородило його медаллю ім.М.М.Пржевальського. Ще одна експедиція за участю П.Козлова відбулася в 1893-1895 рр. У 1899-1901 рр. під його керівництвом проведено Тібетську експедицію, за яку він отримав від Російського географічного товариства вищу нагороду - Костянтинівську золоту медаль. У 1907-1909 рр. здійснено Монголо-Сичуанську експедицію, під час якої відкрито так зване Мертве місто - Хара-хото. З грудня 1917 р. по квітень 1919 р. - комісар по охороні зоопарку Асканії-Нової. Однією з найпродуктивніших була експедиція до Монголії (1923-1926), з якої він привіз багаті колекції. З 1927 р. очолював Кафедру географії ВУАН. Автор праць: «Тибет и Далай-Лама», «Монголия и Андо и Мертвый город Хара-хото», «Монголія й Кам». - *Док. 97.*

79. НАУКОВО-ДОСЛІДНА КАФЕДРА МАРКСИЗМУ-ЛЕНІНІЗМУ при ВУАН створена в 1926 р. Робота Кафедри розгорталася в трьох напрямах: науково-дослідна, навчальна робота з аспірантами, пропаганда марксизму. Кафедра мала три секції: філософську, історичну, економічну. При них працювали методичні комісії, які переглядали навчальні вузівські програми з відповідних дисциплін. Починаючи з 1928 академічного року, при Кафедрі працювала Комісія з історії партії та Жовтневої революції. З метою пропаганди марксизму Кафедра організувала постійно діючі курси для відповідальних партійних працівників та науково-популярні лекції і доповіді з різних проблем марксизму. На кінець 1927 р. на Кафедрі працювало 6 дійсних членів, 18 наукових співробітників і 40 аспірантів. Перший випуск аспірантів здійснено у 1930 р. Закінчили аспірантуру 14 членів партії і 4 безпартійних. Шість випускників залишилися для науково-дослідної роботи на Кафедрі, двох рекомендовано для наукової роботи у ВУАН, інші направлені на викладацьку та лекторську роботу в Києві та ін. містах України. На кінець 1920-х років у системі ВУАН існувало близько 10 різних комісій з питань історії. У 1930 р. було створено Історичний цикл у складі шести кафедр з різними комісіями при них, що працювали до кінця 1933 р., коли знову було проведено реорганізацію цих установ - створено Історично-археографічний інститут, який працював з лютого по листопад 1934 р. Згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. було затверджено структуру та штати Історично-археографічного інституту. Серед 5 секторів був і сектор історії партії, створений на базі Кафедри марксизму-ленінізму. - *Док. 99.*

80. Питання про доцільність передачі частини колекції Геологічного музею колишнього Київського університету св. Володимира було порушене на Спільному зібранні ВУАН 7 березня 1927 р. акад. Л.М. Яснопольським. Розглянувши його, Спільне зібрання констатувало, що оскільки Геологічний інститут не академічна установа, тому ВУАН не повинна клопотатися про передачу частини колекції Геологічного музею до Геологічного інституту. Також було зазначено, що Спільне зібрання вважає за недоцільне розпорошувати колекцію музею, сформовану не одним поколінням геологів. У зв'язку з тим, що акад. П.А. Тутковський, на прохання якого Укрнаука і прийняла рішення про передачу частини колекції музею до Геологічного інституту, був відсутній на засіданні Спільного зібрання 7 березня 1927 р., він заявив про свою незгоду з прийнятим рішенням і висловив 21 березня 1927 р. свою думку з цього приводу, яку було додано до протоколу Спільного зібрання від 4 квітня 1927 р. Акад. П.А. Тутковський виступив за те, щоб створений ним Центральний геологічний музей України був при Українській Академії наук. Це питання також обговорювалося на Спільному зібранні ВУАН 31 жовтня та 28 листопада 1927 р., але остаточного рішення не було прийнято. - *Док. 100.*

81. ОГІЄНКО ІВАН ІВАНОВИЧ (митрополит Іларіон) - (02.01.1882 - 29.03.1972) - український політичний, культурний та церковний діяч, доктор філософії (1931). Народився в м. Брусилові Київської губернії (тепер Житомирська область). Закінчив Київський університет (1909). Через декілька років захистив магістерську дисертацію. Викладав у комерційній школі та гімназії, з 1917 р. - у Київському університеті, з 1918 р. - професор. Гетьманський уряд призначив його головою Комісії по створенню нових вищих шкіл. За його участю організовано українські державні університети в Києві та Кам'янці-Подільському. З липня 1918 р. І.Огієнко - ректор Кам'янця-Подільського університету. У першому та другому уряді Директорії УНР - міністр освіти та міністр віросповідань (1919). У 1920 р. емігрував до Польщі. Заснував видавництво Української автокефальної церкви, брав участь у заснуванні Українського народного університету в Тарнові, займався науковою роботою. З 1926 р. - професор відділу православного богослов'я Варшавського університету. У 1940 р. прийняв чернечий постриг у Яблочинському монастирі (Польща). Потім був висвячений на диякона та ієромонаха, возведений у сан архімандрита, єпископа, архієпископа Холмсько-Підляського, з 1944 р. - митрополит. У 1945-1947 рр. перебував у Швейцарії. На запрошення віруючих Канади у 1947 р. переїхав до Вінніпегу, де з 1951 р. - митрополит УГПЦ усієї Канади. Розбудовував богословський факультет Манітобського університету, протягом багатьох років був його деканом, організував і очолив Науково-богословське товариство. Автор понад 1000 наукових праць з історії церкви, української культури («Початок християнства в Україні», «Історія української літературної мови») та ряду літературних творів. Протягом багатьох років займався перекладом «Біблії» українською мовою. - *Док. 103.*

82. НАЗАРЕВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР АНДРІАНОВИЧ (12.12.1887 - 30.09.1977) - філолог і літературознавець, професор. Закінчив Київський університет. З 1914 р. - приват-доцент, професор Київського університету. Вивчав рукописну спадщину стародавньої української та російської літератури. Підготував «Библиографию древнерусской повести». Знайшов цікаві матеріали, що стосувалися життя і діяльності М.В.Гоголя. Брав участь у підготовці до друку академічного видання творів Т.Г.Шевченка в 10 томах, підготував грунтовний опис пушкінських матеріалів. Написав понад 100 наукових праць. Серед них є розвідки з історії української та білоруської мов, фольклору, історії культури, історії студентського руху в Києві. - *Док. 122.*

83. МАСЛОВ СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ (28.11.1880 - 11.01.1957) - філолог, доктор філологічних наук, професор (1935), член-кореспондент АН УРСР (1939). Народився в м. Ічні на Чернігівщині. Навчався в Київському політехнічному інституті (1900), Київському університеті (1907). У 1912-1913 рр. склав магістерські іспити й розпочав педагогічну діяльність. З 1914 р. - приват-доцент Київського університету, з 1935 р. - професор. У 1920-х роках - завідуючий відділом стародруків Всенародної Бібліотеки України, керівник секції історії книги Українського наукового інституту книгознавства, голова Історично-літературного товариства при І Відділі ВУАН. Завідував відділом давньої української літератури Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка АН УРСР (1939). У роки Великої Вітчизняної війни разом з АН УРСР виїхав до Уфи, де продовжував наукову діяльність. Після повернення до Києва працював в університеті та Інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка АН УРСР. Автор понад 100 наукових і науково-популярних праць. - *Док. 122.*

84. СОКОЛОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ НИКАНОРОВИЧ (14.03.1884 - 25.04.1959) - учений в галузі грунтознавства, академік ВУАН (1929), дійсний член ВАСГНІЛ (1935), УАСГН (1956). Народився в с. Великій Бурімці (тепер Золотоніського району Черкаської області). Закінчив Київський університет (1908), Московський сільськогосподарський інститут (1910). Професор Московського сільськогосподарського інституту (1922). Професор (з 1924), директор (з 1944) Харківського сільськогосподарського інституту; директор Українського науково-дослідного інституту грунтознавства (1956-1959). О.Соколовський створив в Україні новий напрям у грунтознавстві - агрономічне грунтознавство. Заслужений діяч науки УРСР (1945), нагороджений двома орденами Леніна. Автор понад 150 наукових праць. У середині 1930-х років був репресований. Перебував декілька років на засланні. - *Док. 129.*

85. СВЄНЦІЦЬКИЙ ІЛАРІОН СЕМЕНОВИЧ (07.04.1876 - 18.09.1956) - філолог, музеєзнавець і мистецтвознавець. Народився в м. Буську на Львівщині. Навчався у Львівському (1895) та Петербурзькому археологічному інституті. Працював у бібліотеці Народного дому у Львові (1900). У 1904 р. у Відні захистив докторську дисертацію. В 1905 р. організував у Львові Національний музей (тепер Державний музей українського мистецтва), який очолював протягом 48 років. З 1913 р. - приват-доцент Львівського університету. У 1917-1918 рр. - викладач української мови. Після закінчення першої світової війни повернувся до Львова і продовжив викладацьку та наукову роботу в університеті. Протягом 12 років завідував кафедрою слов'янської філології у Львівському університеті. З 1944 р. до останніх днів життя керував відділом мовознавства Інституту суспільних наук АН УРСР. Видав українсько-польський і польсько-український словники (1920), «Нариси з української мови XI-XVIII вв.» (1920), посібник з граматики української мови для поляків (1922), «Історію назви «Русь» (1926). - *Док. 136.*

86. СІМОВИЧ ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ (09.03.1880 - 13.03.1944) - мовознавець і педагог, доктор філологічних наук (1913). Народився в с. Гадинківцях на Тернопільщині. Закінчив Чернівецький університет. Працював у Чернівецькій учительській семінарії. У роки першої світової війни - член «Союзу визволення України» і організатор культурної праці в таборах для українських полонених. З 1923 р. - професор Українського вищого педагогічного інституту ім. М.П.Драгоманова в Празі. В 1926-1930 рр. - його ректор. В.Сімович підтримував постійні зв'язки з науковою громадськістю України, з ВУАН. З 1927 р. брав участь у державній правописній конференції в Харкові, у роботі славістичних з'їздів у Празі, Варшаві. Міжнародного лінгвістичного з'їзду в Женеві. З 1933 р. жив у Львові. Працював редактором

товариства «Просвіта», секретарем Ради НТШ у Львові, був головою його мовознавчої комісії. У 1939-1941 рр. - професор Львівського університету, завідуючий кафедрою українського мовознавства. Автор праць: «Граматика української мови» (1919), «Українські іменники чоловічого роду на *-о* в історичному розвитку й освітленні», а також розвідок про творчість Т.Г.Шевченка, І.Я.Франка, О.Ю.Кобилянської та ін. - *Док. 136.*

87. ГОРБАЧЕВСЬКИЙ ІВАН ЯКОВИЧ (15.05.1854 - 24.05.1942) - біохімік, гігієніст, епідеміолог, громадсько-політичний діяч, іноземний член ВУАН (1925). Народився в с. Зарубинцях на Тернопільщині. Студіював медицину у Віденському університеті. Працював демонстратором у Хімічному інституті проф. Шнайдера, пізніше - в Фізичному інституті та Інституті лікарської хімії. Тут зробив відкриття світового значення, вперше синтезував сечову кислоту. З 1883 р. - професор медичного факультету Карлового університету в Празі. У 1902-1903 рр. - його ректор. Перший міністр здоров'я в уряді Австрії (1917-1918). Один із засновників, професор хімії, ректор Українського вільного університету у Відні, згодом - у Празі. У 1904-1908 рр. І.Горбачевський видав перший підручник із загальної та фізіологічної хімії українською й чеською мовами в 4-х томах. Опублікував у Празі «Органічну хімію» (1924). - *Док. 136.*

88. ДНІСТРЯНСЬКИЙ СТАНІСЛАВ СЕВЕРИНОВИЧ (13.11.1870 - 05.05.1935) - правознавець, політичний діяч, іноземний член ВУАН (1927). Народився в м. Тернополі. Закінчив Віденський університет (1893), одержав ступінь доктора права. У 1895-1897 рр. продовжував освіту в Німеччині. Доцент кафедри цивільного права, професор кафедри австрійського цивільного права Львівського університету, її керівник (1898-1918). Дійсний член Наукового товариства ім.Т.Г.Шевченка. Не полишаючи наукової роботи, став членом Віденського парламенту (1907) як представник Національно-демократичної партії. Автор проекту Конституції ЗУНР (1920). Після окупації Галичини Польщею С.Дністрянський емігрував до Чехії. У 1921 р. - декан факультету права й суспільних наук Українського вільного університету, в 1922-1923 рр. - його ректор. Вивчав форми державного устрою і права людини, проблеми консолідації української нації, національно-державного творення в Україні, проблеми забезпечення державного статусу української мови, звичаєве і сімейне право в Україні, проблеми зв'язку права й політики. У 1929-1933 рр. - професор німецького університету. В 1934 р. переселився до Ужгорода, де й помер. - *Док. 136.*

89. КОНИСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ЯКОВИЧ (літературні псевдоніми: О.Верниволя, Ф.Горовенко, В.Буркун, Перебендя, Сирота, О. Хуторянин, Яковенко, Семен Жук та ін.) (18.08.1836 - 12.12.1900) - письменник, педагог, публіцист, громадський діяч ліберального напряму. Народився в с. Переходівці на Чернігівщині. Навчався у чернігівській гімназії, звідки був виключений за складання віршів українською мовою. Далі була самоосвіта, судова й адвокатська служба. У Полтаві організував недільні школи. В 1865 р. їздив лікуватися до Німеччини. Там тісно зійшовся з національними українськими діячами Галичини. Після повернення з-за кордону жив у Єлисаветграді, Катеринославі, Бобринці. З 1872 р. і до кінця життя - у Києві, де працював у «Киевском телеграфе». Був одним з фундаторів Літературного товариства ім. Т.Г.Шевченка у Львові (1873). Пізніше - ініціатором перетворення його в Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка. В 1890-х роках брав участь у гуртку проф. В.Б.Антоновича, який збирав біографічні дані про видатних діячів України. Друкуватися почав у «Черниговском листке» (1858). Написав підручники для недільних шкіл: «Українські прописи» (1862), «Арифметика, або щотниця» (1863), «Перша граматика або читання» (1863), за що був засланий до Вологди, а потім Тотьми (1863). Автор грунтовної біографії Т.Г.Шевченка. У поезіях, повістях, драмах, оповіданнях обстоював українську національну ідею. Від кінця 1920-х років твори О.Конисього в СРСР були під забороною (за винятком кількох поезій), а радянське літературознавство відносило його до «націоналістів». - *Док. 136.*

90. ГОРДІЄВСЬКИЙ МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ (23.05.1885 - 1938) - історик, філософ, педагог, професор. Народився в с. Зеленьках на Черкащині. Закінчив Київську духовну семінарію (1905) та Новоросійський (Одеський) університет (1910). Працював учителем історії в реальній школі та жіночій гімназії в Одесі. Навчався в аспірантурі при кафедрі філософії Новоросійського (Одеського) університету, був зарахований її приват-доцентом.

Потім - професор інститутів гуманітарно-суспільних наук, народного господарства та народної освіти. У 1924-1926 рр. очолював науково-методичну комісію Губполітосвіти в справах українізації. Очолював Одеське наукове товариство при ВУАН, а також Науково-дослідну кафедру педагогіки і педології при Одеському інституті народної освіти (1926-1930). З 1930 р. викладав у Інституті соціального виховання та у Фізико-хіміко-математичному інституті. Праці М.Гордієвського «В.В.Лесевич як філософ» (1915), «Теоретична філософія Г.С. Сковороди» (1922), «Соціально-педагогічні погляди Песталоцці в світлі його філософії» (1927) та ін. були добре відомі в науковому світі. Книгу «Рабство в стародавньому Римі» було конфісковано НКВС до виходу в світ. У 1938 р. Гордієвського було репресовано. - *Док. 137.*

91. ВАРНЕКЕ БОРИС ВАСИЛЬОВИЧ (15.07.1874 - 31.07.1944) - літературознавець, історик театру, професор. Народився в Москві. Закінчив Петербурзький історично-літературний інститут (1898). Працював професором у Казанському, потім у Новоросійському (Одеському) університетах. З 1917 р. викладав в Одеському театральному інституті. Досліджував історію античного театру і драматургії. Цій проблемі присвячені наукові праці «Спостереження над давньоримською комедією», «До історії типів» (1905) та «Античний театр» (1929). Значну увагу приділяв дослідженню історії російської народної драми («Замітки про народну драму», 1915) та історії російського театру і драматургії XVII - початку XX ст. У праці «Історія російського театру» (т.1-2, 1908-1910) помітне місце відводив українському шкільному театрові та його ролі в становленні сценічного мистецтва і драматургії в Росії, драматичній творчості Ф.Прокоповича, Г.Конисського, В.В.Капніста, І.П.Котляревського, українсько-російським зв'язкам у галузі драматургії. Автор статей про Т.Г.Шевченка: «Композиція «Назара Стодолі» та «Майстерність реаліста-маляра» (1929). Репресований у 1930-х роках. - *Док. 137.*

92. ЛАЗУРСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ФЕДОРОВИЧ (02.08.1869 - 01.05.1946) - літературознавець і бібліолог, професор, доктор філологічних наук (1941). Закінчив Московський університет (1892). У 1894-1900 рр. працював учителем грецької та латинської мов, вихователем дітей у родині Л.М.Толстого. У 1920-х роках - голова Українського бібліографічного товариства та член Наукового товариства в Одесі. У 1917-1927 рр. - викладач зарубіжної літератури Одеського університету. З 1927 р. до середини 1930-х років працював у Одеському будинку вчених. Автор праць: «Чехов в Англії» (1901), «Англійська журналістика 18 ст.» (1906, 1907), «Курс історії західноєвропейської літератури. Вісімнадцяте століття» (1920), «Шевченко і Толстой» (1929), «Шекспір українською мовою» (1929) тощо. Помер в Одесі. - *Док. 137.*

93. ТАРАСЕВИЧ ЛЕВ ОЛЕКСАНДРОВИЧ (14.02.1868 - 12.06.1927) - лікар-епідеміолог, мікробіолог і патолог, академік ВУАН (1925). Народився у м.Тирасполі (Молдавія). Закінчив Новоросійський (Одеський) університет. Слухав лекції у Військово-медичній академії Петербурга. Переїхав до Парижа, де закінчив медичний факультет й одночасно працював у лабораторії І.І.Мечникова над докторською дисертацією «К учению о гемолизинах», після чого повернувся до Одеси. У 1902-1907 рр. очолював кафедру загальної патології та бактеріології медичного факультету Новоросійського (Одеського) університету. Восени 1907 р. переїхав до Москви. Професор кафедри мікробіології Вищих жіночих курсів та приват-доцент Московського університету (1908-1918). У 1911 р. брав участь в експедиції, організованій Пастерівським інститутом, метою якої було вивчення осередків чуми в калмицьких степах. Під час першої світової війни працював у санітарному відділі Земського союзу. В 1916 р. виїхав до Франції з метою вивчення організації проведення щеплень в арміях союзних держав. У 1917 р. - головний польовий військово-санітарний інспектор Північно-Західного фронту (1917). Очолював учену медичну раду Наркомздоров'я СРСР (1918-1927). Керував Державним контрольним інститутом медичних біологічних препаратів. У 1923 р. йому присвоєно звання Героя праці. У 1927 р. представлено до нагороди Золотою медаллю медичного факультету Гамбурзького університету (Німеччина). Основні наукові праці: «Общая патология» (1908), «Медицинская микробиология» (1912) та ін. Помер у Дрездені (Німеччина). - *Док. 138.*

94. КРАВЧУК МИХАЙЛО ПИЛИПОВИЧ (27.09.1892 - 09.03.1942) - математик, академік ВУАН (1929). Народився в с. Човницях на Волині. Закінчив Київський університет (1914). Викладав математику в I та II українських гімназіях Києва, Українському народному

університеті (1917-1919). Член Українського наукового товариства в Києві (1917). Викладав курси математики в Київському університеті, Електротехнічній школі, Архітектурному (1918-1924), Політехнічному (1921-1938), Ветеринарно-зоотехнічному, Сільськогосподарському (1923) інститутах. Очолював Комісію математичної статистики ВУАН (1923-1933), відділ математичної статистики Інституту математики АН УРСР (1934-1938). Працював в Українському науково-дослідному інституті педагогіки (УНДІП) (1936). Організатор першої в Україні (і однієї з перших у колишньому СРСР) математичної олімпіади школярів (1935). Створив українську алгебраїчну та геометричну термінологію. Розробив програми курсу «Елементи вищої математики в пристосуванні до сільського господарства» та підручник «Математика для сільськогосподарських профшкіл». Автор 80 наукових праць, серед яких: «Вступ до вищої математики», «Елементи теорії детермінантів», «Вибрані питання з основ аналізу нескінченно малих», «Вплив Ейлера на дальший розвиток математики». 21 лютого 1938 р. М.Кравчука було заарештовано. 23 вересня 1938 р. засуджено до 20 років ув'язнення та до 5 років заслання і відправлено на Колиму, де й загинув. 15 вересня 1956 р. його реабілітовано, в 1992 р. поновлено у складі дійсних членів Академії наук України. - *Док. 138.*

95. Питанням історії Запорозької Січі присвячені такі наукові праці М.Є.Слабченка: «Соціально-правова організація Січі Запорозької» (1927), «Паланкова організація Запорозьких Вольностів» (1929) та ін. - *Док. 139.*

96. ПАНЧЕНКО МИХАЙЛО ЮРІЙОВИЧ (1888 - ?) - політичний і державний діяч, літератор, кіносценарист та драматург. Народився в м. Полтаві. Член Української партії соціалістів-революціонерів, пізніше - боротьбистів. У 1917-1918 рр. - член Української Центральної Ради. З 1919 р. - представник від партії боротьбистів в уряді УСРР. Був противником об'єднання партії з КП(б)У і не вступив до неї. В 1920-х роках працював літературним редактором у журналі «Червоний шлях» Державного видавництва України. Завідував літературним музеєм Харківського інституту ім. Т.Г.Шевченка. Автор сценаріїв фільмів «Тарас Шевченко» (1925) і «Малий Тарас» (1926), п'єси «Коліївщина» (1927). У 1934 р. був засуджений до 5 років заслання у Казахстан, де й загинув. У 1964 р. реабілітований. - *Док. 140.*

97. СТАРКОВ АРСЕНІЙ ВІКТОРОВИЧ (08.02.1874 - ?) - медик-анатом, академік ВУАН (1921). Народився в м.Торжку Тверської губернії. Закінчив Московський університет (1897). Професор Київського університету. У 1923-1925 рр. працював в Українському педагогічному інституті в Празі. Наукові дослідження присвячені біології й анатомії. Основна наукова праця: «Загальна біологія. Елементи життя». - *Док. 142.*

98. СОКОЛЯНСЬКИЙ ІВАН ОПАНАСОВИЧ (06.04.1889 - 27.11.1960) - дефектолог, педагог, професор. Народився в станиці Донській на Кубані. Закінчив педагогічне відділення природничо-історичного факультету Петербурзького психоневрологічного інституту (1913). Додатково одержав дефектологічну освіту на Маріїнських педагогічних курсах (на відділенні навчання та виховання глухонімих дітей). Протягом 1910-1919 рр. - викладач училища для глухонімих. Заснував в Умані школу для глухонімих дітей (1919). З 1920 р. - доцент сурдопедагогіки та психології Київського інституту народної освіти, з 1923 р. - Харківського інституту народної освіти. Професор і декан факультету соціального виховання Харківського ІНО (1926). Засновник української системи навчання та виховання дітей з сурдо-тифлодефектами. Один з організаторів Науково-дослідного інституту педагогіки в Україні, його директор (1926). З 1930 р. - перший директор Науково-дослідного інституту дефектології у Харкові. Створив спеціальну школу-клініку для сліпоглухонімих дітей, що на той час була першим у світі закладом такого типу. В 1939 р. працював у Науково-практичному інституті спеціальних шкіл. Директор спецшколи при цьому ж інституті. З 1941 р. очолював відділ сурдопедагогіки Інституту дефектології, а з 1947 р. і до кінця життя - засновану ним лабораторію сліпоглухонімих при цьому Інституті. Автор близько 60 наукових праць з проблем сурдотифлопедагогіки. Підготував понад 20 учених-педагогів. Під час репресій у 1930-х роках був одним з членів суду на процесі СВУ. Пізніше - репресований: 8 березня 1934 р. засуджений умовно до 3 років, 13 січня 1937 р. заарештований, а 20 листопада 1937 р. засуджений до 10 років виправно-трудових таборів. Справу було припинено 16 квітня 1939 р. за недостатністю зібраних доказів. - *Док. 145.*

99. МАЗУРЕНКО ЮРІЙ ПЕТРОВИЧ (01.07.1885 - 03.11.1937) - політичний діяч, правознавець, професор. Народився у м. Кривому Розі. Член Української соціал-демократичної робітничої партії. В січні 1919 р. став одним з ініціаторів утворення фракції «незалежників» в УСДРП, яка виступала за встановлення радянської влади в Україні та за негайні переговори з радянською Росією. В квітні 1919 р. очолив Головний штаб повстанських військ України (у Сквирі). У 1920-1930-х рр. - професор Харківського інституту народного господарства, голова Юридичного товариства в Харкові, голова Харківського наукового товариства, голова планово-фінансового сектора Наркомгоспу УСРР. У 1926 р. - член-співробітник будівельної секції Інституту української наукової мови. В 1934 р. його було заарештовано. У 1935 засуджено в «Справі боротьбистів» до 10 років виправно-трудових таборів. 9 жовтня 1937 р. винесено смертний вирок, виконаний в урочищі Сандормох під Медвежегорськом (Карелія). Реабілітований в 1960-х роках. - *Док. 145.*

100. ПРИХОДЬКО АНТІН ТЕРЕНТІЙОВИЧ (1892 - ?) - політичний діяч. Член Української Центральної Ради від УПСР. Згодом один з лідерів Української партії соціалістів-революціонерів (боротьбистів). В уряді УСРР займав різні посади. У 1926-1929 рр. - заступник наркома освіти УСРР. У 1930 р. А.Приходько був головою суду на процесі СВУ. Згодом (не пізніше 1937) сам став жертвою сталінських репресій. - *Док. 146.*

101. ЛОЗИНСЬКИЙ МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ (літературні псевдоніми: М.Закордонний, М.Михайленко, Радикал та ін.) (30.06.1880 - 27.10.(04.11.)1937) - громадсько-політичний діяч, правознавець, правник, публіцист, літературознавець, перекладач, професор. Народився в с. Бабиному Івано-Франківської області. Закінчив Віденський університет (1912). Працював юристом, співпрацював в українських періодичних виданнях «Громадський голос», «Діло», «Рада» та ін. У 1914-1917 рр. брав участь у діяльності «Союзу визволення України» у Львові. Член Української національно-демократичної партії. З листопада 1918 р. входив до складу Української Національної Ради Західно-Української Народної Республіки. З лютого 1919 р. - керуючий справами Державного секретаріату закордонних справ ЗУНР, товариш (заступник) секретаря. У березні 1919 р. очолював делегацію Західної області УНР на українсько-польських мирних переговорах. З квітня того ж року входив до складу української делегації на Паризькій мирній конференції (1919-1920). У 1921-1927 рр. - професор міжнародного права Українського вільного університету в Празі. Очолював кафедру права в Інституті народного господарства в Харкові. Автор науково-історичних, публіцистичних і мемуарних творів, серед яких: «Польський і руський революційний рух і Україна» (1908), «Духовенство і національна культура» (1912), «Галичина в житті України» (1916), «Галичина в рр. 1918-1920. Розвідки і матеріали» (1922), «Уваги про українську державність» (1927), «У десятиріччя галицької революції: факти і спроба оцінки» (1928). Його перу належать також підручники з міжнародного права: «Міжнародне право» (1922), «Охорона національних меншостей в міжнародному праві» (1923) тощо. Чимало його досліджень присвячено життю і творчості видатних постатей українського духовного відродження Т.Г.Шевченка, І.Я.Франка, М.П.Драгоманова, М.І.Павлика та ін. Переклав ряд оповідань М.Горького, В.М.Гаршина, арабські казки «Тисяча і одна ніч». 23 вересня 1933 р. засуджений до 10 років виправно-трудових таборів, 9 жовтня 1937 р. - до розстрілу за звинуваченням у створенні контрреволюційної організації «Всеукраїнський центральний блок». Вирок виконано в урочищі Сандормох під Медвежегорськом (Карелія). Реабілітований посмертно. - *Док. 151.*

102. ДЕ-МЕТЦ ГЕОРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ (21.05.1861 - 03.02.1947) - фізик і педагог, професор. Народився в м. Одесі. Закінчив Новоросійський (Одеський) університет (1885). У 1891-1933 рр. - професор Київського університету, в 1934-1947 рр. - завідуючий кафедрою Київського педагогічного інституту. Член правління Української асоціації фізиків, голова секції прикладної фізики Комісії ВУАН для виучування природних багатств України. Наукові дослідження в галузі теплових явищ та радіоактивності; працював над виготовленням еталонів для радіоактивних вимірів. Автор багатьох монографій. Склав перший курс методики викладання фізики в школах України. - *Док. 152.*

103. СУЛИМА МИКОЛА ФЕДОРОВИЧ (28.08.1892 - ?) - мовознавець, педагог, професор. Народився в с. Гуляй-Полі на Харківщині. Навчався у Варшавському та Харківському університетах (1912-1917). Викладав українську мову в Харківській гімназії (1918-1926). Професор Харківського інституту народної освіти (1921-1927). У 1922-1927 рр. працював на Харківській науково-дослідній кафедрі мовознавства. Голова підсекції методики суспільствознавства педагогічної секції та заступник голови секції мови Харківського наукового товариства. Працював на адміністративній роботі в установах народної освіти. Член Державної правописної комісії. Автор праць з українського правопису і мови, дослідник мови видатних українських письменників та народної української мови. Основні праці: «З історії української мови. Популярний начерк», «Про Шевченкову мову», «До характеристики мови Архипа Тесленка», «Фразеологія Миколи Хвильового» та ін. Репресований за «український буржуазний націоналізм» у середині 1930-х років. Реабілітований посмертно. - *Док. 153.*

104. ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ (? - ?) - радянський державний діяч 1920- 1930-х років. Голова окружного виконавчого комітету в Чернігові. Працював головою Державного видавництва України в Харкові й Києві. Репресований у 1937 р. - *Док. 157.*

105. БАЛИЦЬКИЙ ВСЕВОЛОД АПОЛЛОНОВИЧ (1892 - 27.11.1937) - голова ДПУ України, один з організаторів терору 1920-1930-х років. Народився у м. Верхньодніпровську Катеринославської губернії. Навчався на юридичному факультеті Московського університету, але не закінчив. У 1918 р. працював на Закавказзі на партійній роботі, продовжував її в Україні. Один із керівників Всеукраїнської надзвичайної комісії. Керував роботою з відновлення «революційного порядку» в регіонах, звільнених від білогвардійців. Член Колегії Об'єднаного державного політичного управління при Раднаркомі СРСР (1923). Сприяв запровадженню позасудових каральних органів - Особливої наради при Колегії ДПУ: «трійок», «двійок» тощо. Очолював ДПУ та НКВС УСРР (1923). Один із ініціаторів боротьби з різними «опозиціями» в республіці. Найяскравішим прикладом стали процеси «Спілки визволення України» (1930), «Українського національного центру» (1931). Восени 1932 р. В.Балицький керував у Москві слідством у справі «Спілки марксистів-ленінців» на чолі з Рютіним. З 21 листопада 1933 р. - голова ДПУ УСРР. «Викрив» заколот у сільському господарстві та сприяв зберіганню таємниць голодомору в Україні. У 1933 р. переслідував представників «націоналістичного ухилу», лідером якого ДПУ вважало М.О.Скрипника. Водночас ДПУ «викрив» так звану «Українську військову організацію», яка, за висловом В.Балицького, «очолювала повстанську, шпигунську і диверсійну роботу, а також організацію саботажу в сільському господарстві». У зв'язку з перенесенням у 1934 р. столиці України з Харкова до Києва головою урядової комісії по переїзду було призначено В.Балицького. Він приймав рішення про створення урядових будівель у центрі Києва та ліквідацію багатьох архітектурних пам'яток, зокрема Михайлівського Золотоверхого собору. Особливо активізував репресії після вбивства С.М.Кірова. В 1935 р. йому присвоєно звання комісара держбезпеки I рангу. У 1937 р. був переведений на Далекий Схід, де його призначили начальником Управління НКВС по Далекосхідному краю. В липні 1937 р. Балицького заарештовано і звинувачено в участі у так званому «Якірівському контрреволюційному центрі», а також організації заколоту в НКВС України. У листопаді 1937 р. засуджено до смертної кари. Не реабілітований. - *Док. 166.*

106. Статтю акад. С.О.Єфремова «Про двох лицарів - одного під забралом, другого - так» було опубліковано у львівській газеті «Діло» 25 липня 1928 р. (див. док. 164). Вона послужила приводом для організації цькування і звинувачень проти С.О.Єфремова як антирадянського діяча. Як показував сам С.О.Єфремов на слідстві після свого арешту, акад. К.Й.Студинський і Лівобічний - це одна особа. Діяльність К.Й.Студинського проти С.О.Єфремова фактично була інспірована керівництвом України. Після публікації цієї статті «антирадянська діяльність» акад. С.О.Єфремова стала предметом обговорення не тільки в ВУАН, а й у вузах та інших наукових установах. Ініціаторами цькування С.О.Єфремова був розроблений шаблонний сценарій, за яким мало здійснюватись його викриття як ворога народу (див. док. 176). Перше таке засідання відбулося у грудні 1928 р. в Київському інституті народної освіти. - *Док. 168.*

107. КІСТЯКІВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ (12.10.1865 - 19.10.1952) - фізикохімік, академік УАН (1919), АН СРСР (1929). Народився в Києві. Закінчив Петербурзький університет (1889). У 1888 р. розпочав наукову діяльність. Професор Петербурзького політехнічного інституту (1903-1934). У 1934-1939 рр. - директор Колоїдно-електрохімічного інституту (з 1945 - Інститут фізичної хімії АН СРСР). В.Кістяківський розробляв проблеми фізичної хімії - теорію розчинів, учення про швидкості хімічних реакцій, теорію електродних процесів та інші наукові проблеми. Написав понад 100 наукових праць. Нагороджений орденами Леніна та медалями. Помер у Москві. - *Док. 172.*

108. НАДСОН ГЕОРГІЙ АДАМОВИЧ (04.06.1867 - 15.04.1939) - біолог, мікробіолог і ботанік, академік АН СРСР (1929). Народився в Києві. Закінчив Петербурзький університет. У 1985-1900 рр. вперше в історії цього закладу читав курс мікробіології. В 1895 р. йому присуджено вчений ступінь магістра, а в 1903 р. - доктора ботаніки. Професор ботаніки та мікробіології Петербурзького медичного інституту (1897). Керував бібліотекою Ботанічного інституту Петербурзької АН (1899-1930) та працював завідуючим ботаніко-мікробіологічної лабораторії Державних рентгенологічного, радіологічного та ракового інститутів (1918-1937). У 1930 р. очолював лабораторію мікробіології, а в 1934 р. - Інститут мікробіології Академії наук СРСР, засновником якого він був. Наукові праці присвячені генетиці та селекції мікроорганізмів, дослідженням геологічної діяльності мікроорганізмів та водної мікробіології, а також вищих грибів і водоростей. Восени 1937 р. Г.Надсона заарештовано та звинувачено в участі у так званій «антирадянській диверсійно-шкідницькій організації». 14 квітня 1939 р. засуджено до розстрілу. Вирок виконано в Москві. Реабілітовано та поновлено в складі дійсних членів АН СРСР у 1960-х роках. - *Док. 172.*

109. ЧЕЛПАНОВ ГЕОРГІЙ ІВАНОВИЧ (28.04.1862 - 13.02.1936) - філософ та психолог, професор. Народився в м.Маріуполі. Закінчив Новоросійський (Одеський) університет (1887). У 1890 р. переїхав до Москви. Працював на кафедрі філософії Московського університету (1892). Викладав у Київському університеті (1892-1907). У 1894 р. захистив магістерську дисертацію, в 1906 - докторську. Професор та завідуючий кафедрою філософії Київського університету (1897-1906), завідуючий кафедрою філософії Московського університету (1907-1923). Видавав журнал «Психологическое обозрение» (1917-1919). Завдяки Г.Челпанову при Московському університеті у 1941 р. коштом меценатів було відкрито Психологічний інститут, першим директором якого він був. Автор праць з психології. Помер у Москві. - *Док. 172.*

110. ЛЮБАВСЬКИЙ МАТВІЙ КУЗЬМИЧ (13.09.1860 - 22.11.1936) - історик, академік АН СРСР (1929). Народився в с.Великих Можарах Рязанської області. Закінчив Московський університет (1882). Працював у ньому професором (1901-1911), з 1911 р. - ректором. У 1931-1936 рр. - співробітник Башкирського науково-дослідного інституту національної культури в Уфі. Автор понад 200 праць з історії Росії, Литви та України XIV-XVI ст., історичної географії, серед яких: «Обласний поділ і місцеве управління Литовсько-Руської держави на час видання першого Литовського Статуту» (1892), «Литовсько-Руський сейм» (1900), «Нарис історії Литовсько-Руської держави до Люблінської унії включно» (1910), «Утворення основної державної території великоруської народності. Заселення і об'єднання центру» (1929) та ін. - *Док. 172.*

В.І.Вернадський.
Голова-президент УАН у
1918-1921 рр.

М.П.Василенко.
Голова-президент ВУАН у
1921-1922 рр.

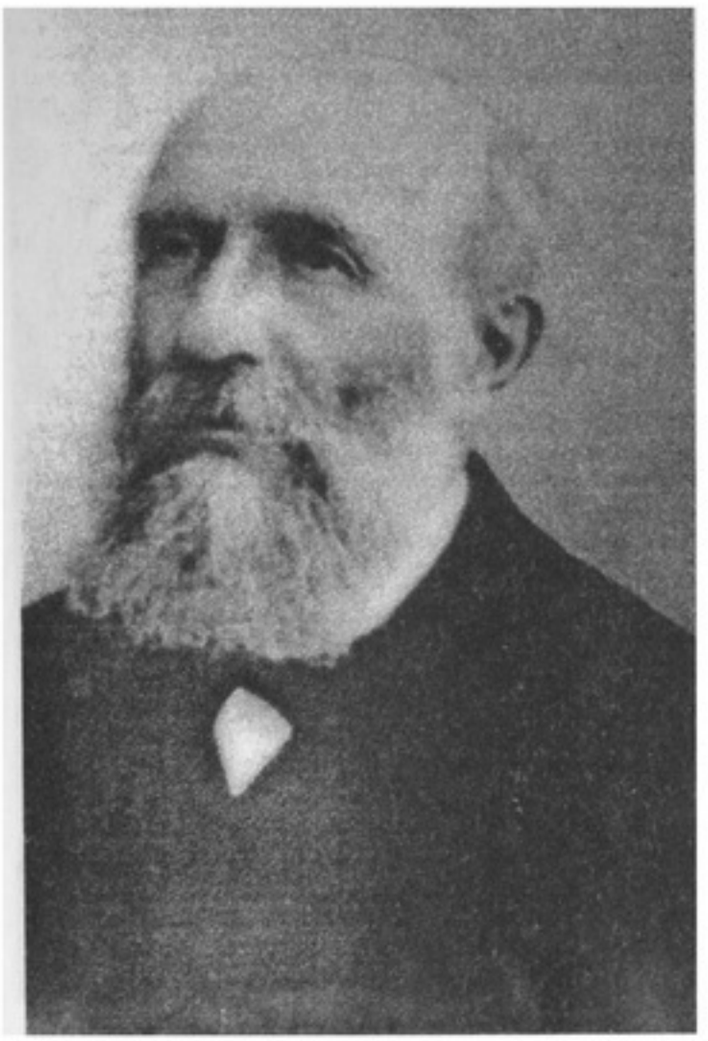

О.І.Левицький.
Голова-президент ВУАН у
1922 рр.

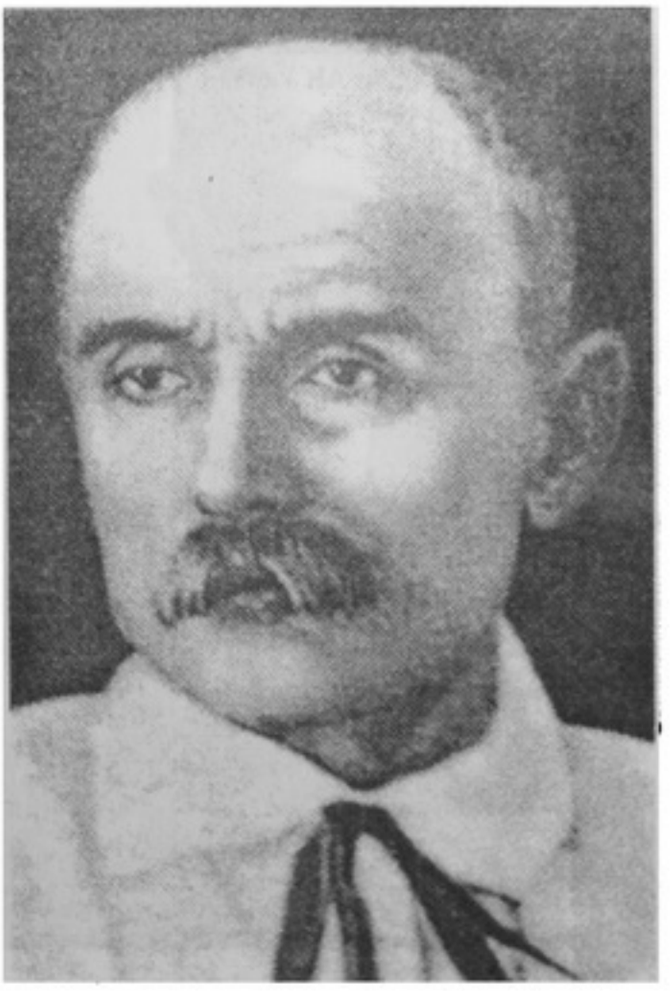

В.І.Липський.
Президент ВУАН у
1922-1928 рр.

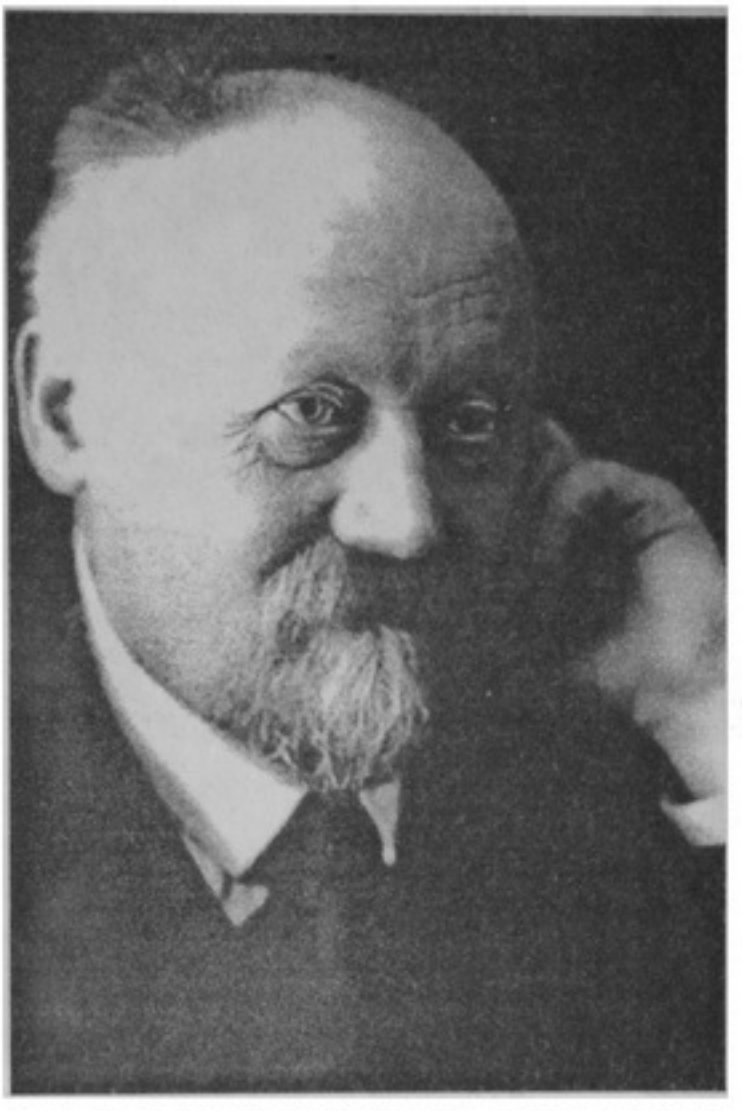

Д.К.Заболотний.
Президент ВУАН у
1928-1929 рр.

О.О.Богомолець.
Президент АН України у
1930-1946 рр.

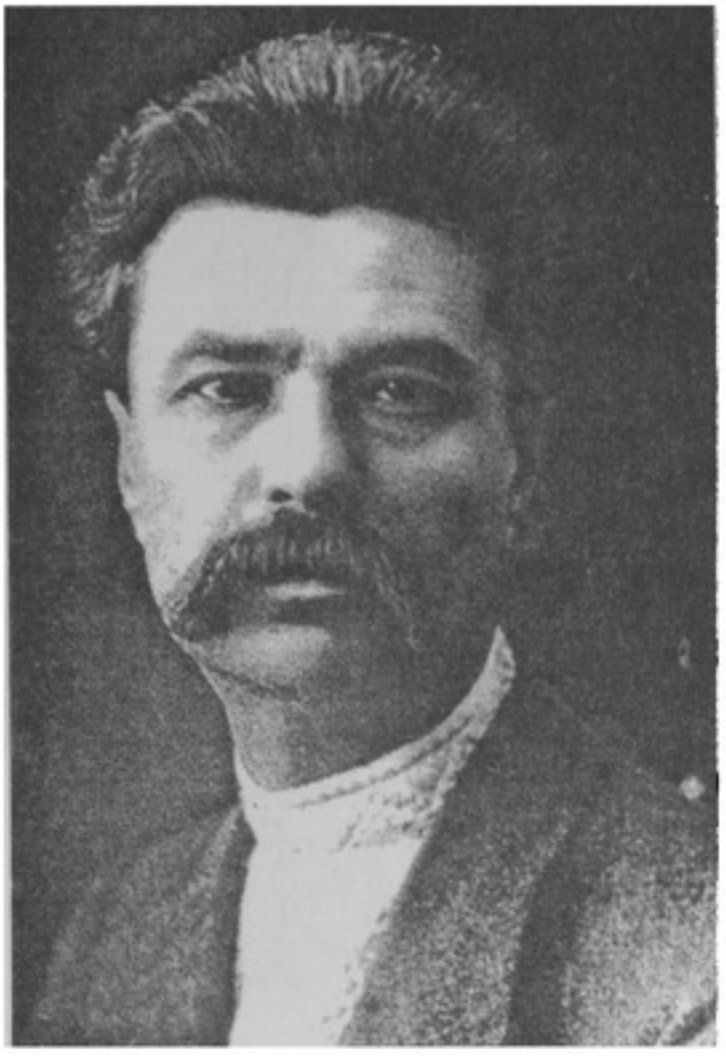

С.О.Єфремов.
Віце-президент ВУАН у
1921-1928 рр.

А.Ю.Кримський.
Неодмінний секретар ВУАН у
1918-1928 рр.

Д.І.Багалій.
Голова
Історично-філологічного відділу
УАН у 1918-1920 рр.

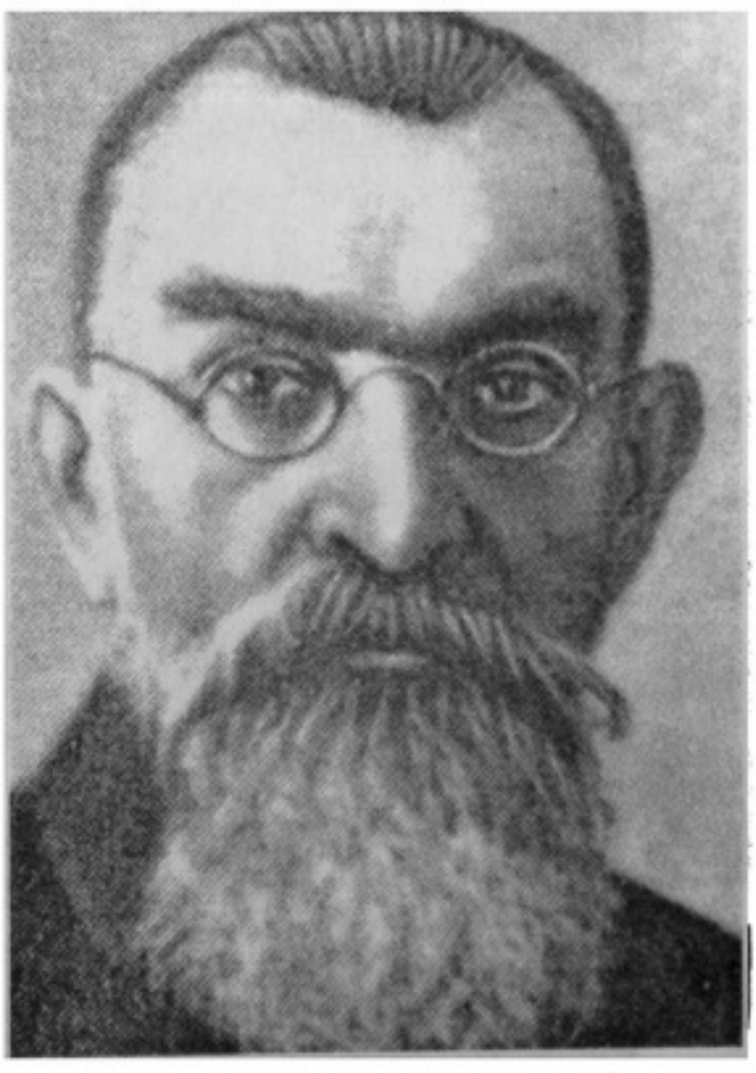

П.А.Тутковський.
Голова Фізико-математичного
відділу ВУАН (з 1921 р.).

М.І.Туган-Барановський.
Голова
Соціально-економічного відділу
УАН у 1918-1920 рр.

Група учасників Першого з'їзду геофізиків України.
Перший ряд (зліва направо): С.І.Савінов, І.Я.Точидловський, В.І.Данилов, Б.І.Срезневський.
Київ, 1925 р.

Віце-президент
О.Є.Ферсман і президент
АН СРСР
О.П.Карпинський на
засіданні АН СРСР.
Ленінград, 1927 р.

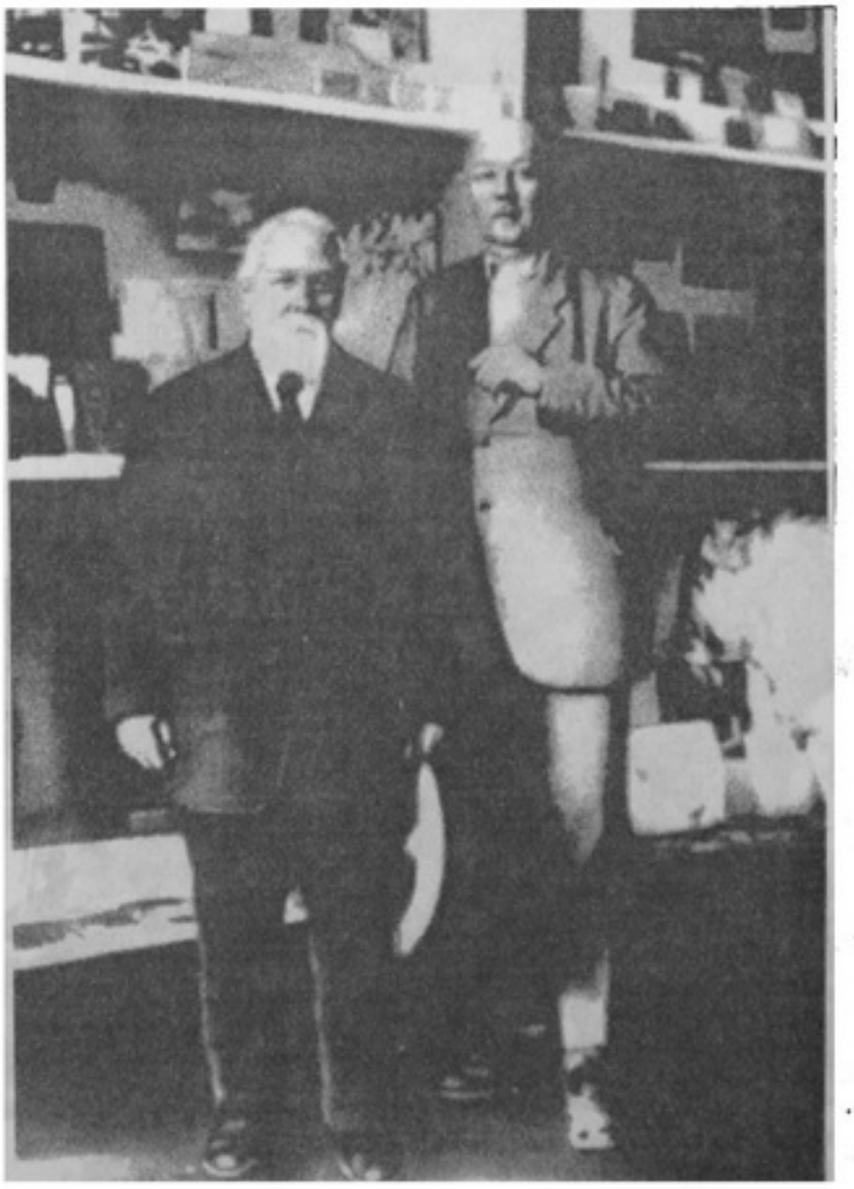

Академік АН СРСР і
ВУАН
О.П.Карпинський та
академік АН СРСР
О.Є.Ферсман.
1928 р.

Група радянських палеоботаніків.
Зліва направо: М.Д.Залеський, А.М.Криштофович, М.Ф.Нейбург, І.В.Палібін.
Ленінград, 1925 р.

Академік ВУАН М.Ф.Кащенко в Акліматизаційному саду ВУАН. 1926 р.

Академік ВУАН М.Ф.Кащенко серед співробітників Акліматизаційного саду ВУАН.

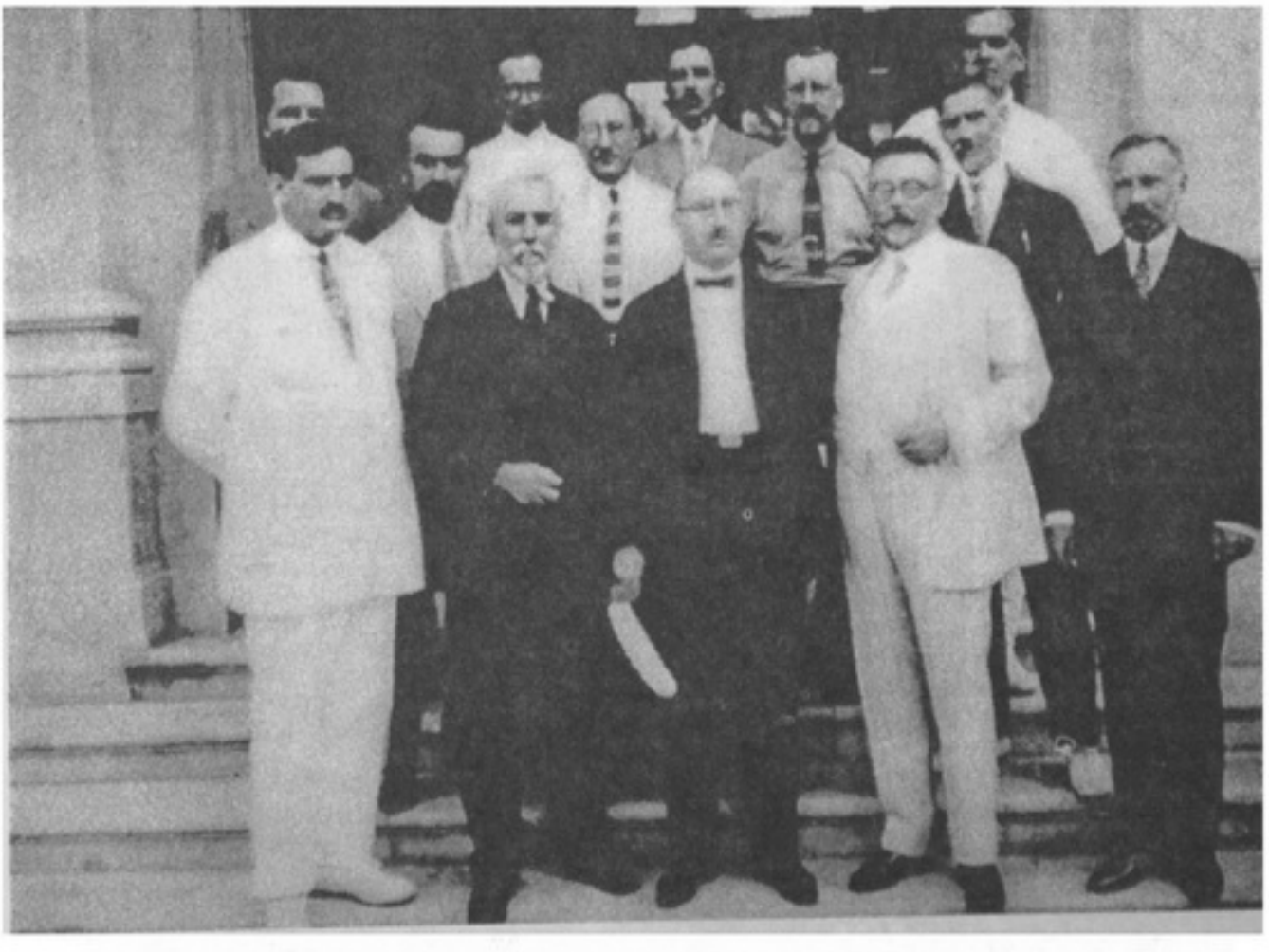

Учасники II Всеукраїнського з'їзду терапевтів. Справа наліво: 1-й ряд - Б.М.Манькі
М.Д.Стражеско, М.М.Губергріц, Ф.Г.Яновський; 2-й ряд - Ф.А.Удінцев, Рашба (третій),
(четвертий), Шелудченко, Кореневський, Т.А.Карлштейн, А.С.Фурман, Д.М.Ковале
М.І.Пилиповський, Завістовський. Одеса, 1927 р.

Академіки АН СРСР М.Я.Марр та О.Є.Ферсман і академік ВУАН С.Ф.Ольденбург. 1927 р.

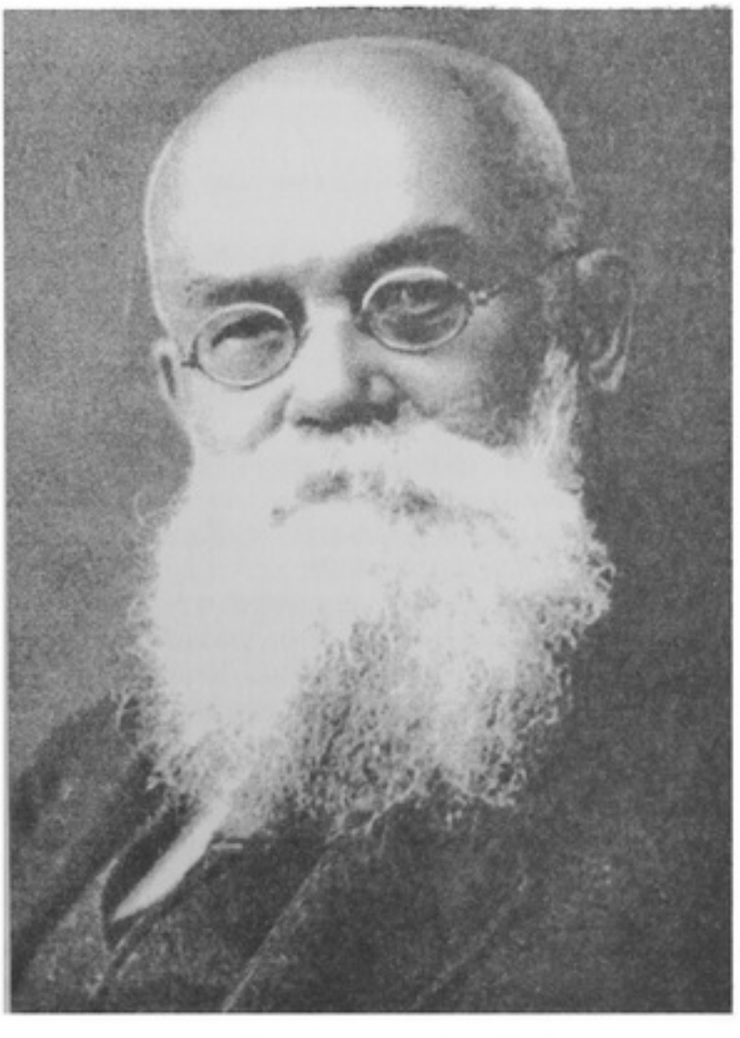

М.С.Грушевський. Академік ВУАН

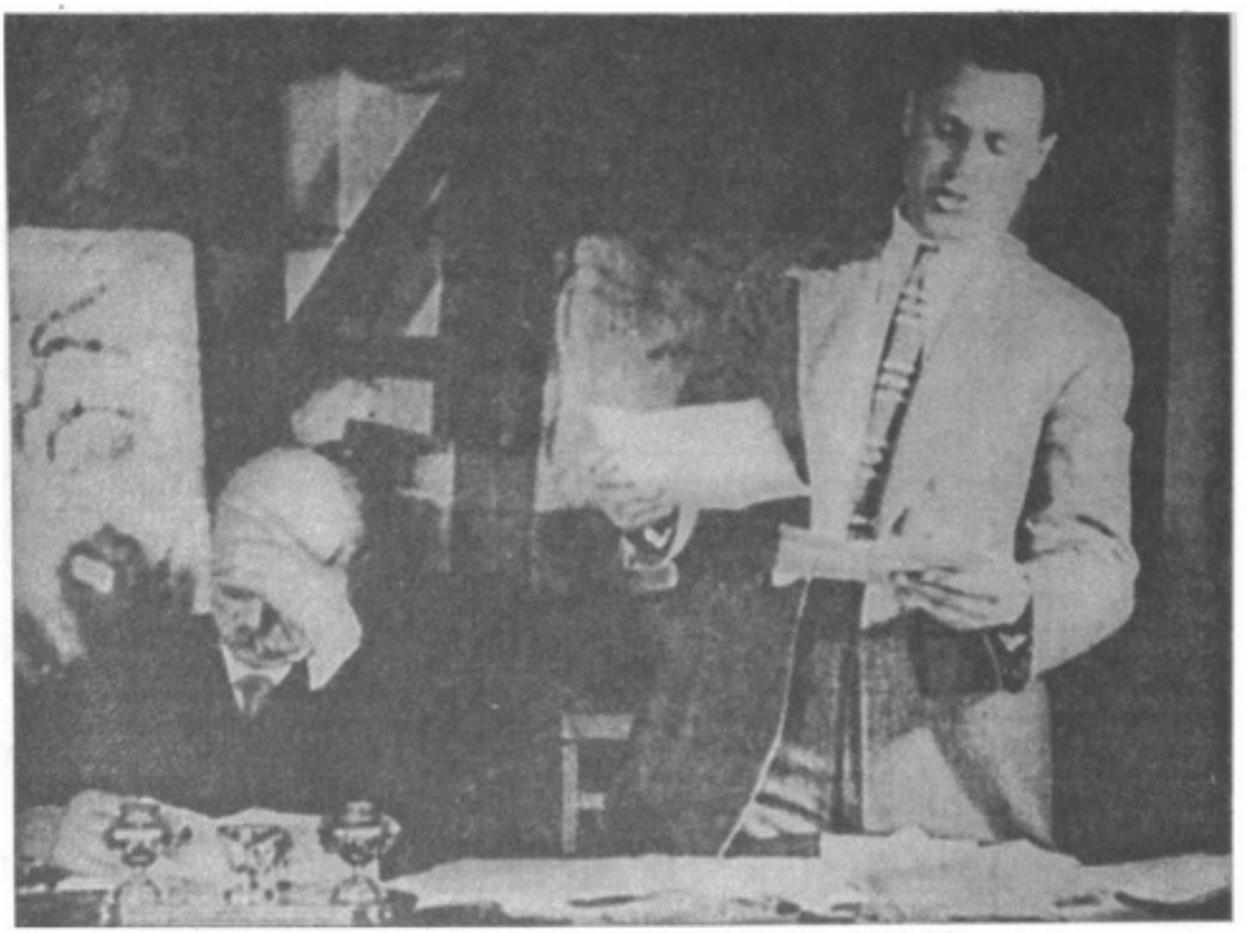

Президія урочистого засідання, присвяченого відкриттю єврейської кафедри при ВУАН.
Виступає керівник кафедри Й.І.Лібербергг.
Зліва - В.І.Липський. Київ, 1928 р.

У збірнику використано фотодокументи Центрального державного архіву кінофотофонодокументів України та особових фондів учених О.Є.Ферсмана, К.Й.Новик, М.Ф.Кащенка, О.І.Смирнової-Замкової, які зберігаються в Інституті архівознавства НБУВ.

ДОДАТКИ

ПРОТОКОЛ № 183
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 21 СІЧНЯ 1924 р.

1. ...*

2. Привітали акад. О.В.Корчака-Чепурківського в зв'язку з дозволом уряду повернутися до Києва для наукової праці.

3. Заслухавши витяг з протоколу № 122 засідання Укрголовпрофосвіти про введення до складу ВУАН Сільськогосподарського наукового комітету, одноголосно визнали таке приєднання небажаним і доручили II Відділові підготувати грунтовну відповідь Укрголовпрофосвіті.

4. Слухали повідомлення акад. А.Ю.Кримського про перевезення книг Археографічної комісії до будинку ВУАН за вимогою Київського університету.

5. Вирішили клопотатися перед урядом про відпуск коштів для відрядження акад. Г.В.Пфейффера до Америки на Міжнародний конгрес математиків.

6. Затвердили клопотання акад. Б.І. Срезневського про встановлення заповідної зони навколо могили Т.Г.Шевченка.

7. Затвердили остаточну редакцію статуту Мікробіологічного інституту.

8. Задовольнили прохання керівника Науково-дослідної кафедри історії та економіки Поділля проф. П.В.Клименка про дозвіл ознайомитись з роботою відповідних комісій Академії наук.

9. Вирішили нагадати всім науково-дослідним кафедрам України надіслати до ВУАН звідомлення про їх діяльність.

10. Затвердили рішення II Відділу про відновлення діяльності Комісії для зносин з різними науковими установами.

11. Заслухали й схвалили доповідь М.М.Крилова про його листування з проф. Ліхтенштейном.

12. Слухали повідомлення від паризької контори АРКОС, яка запропонувала себе посередником між ВУАН та французькими науковими видавництвами.

13. Вирішили влаштувати ряд розширених Спільних зібрань з науковими доповідями, програму яких доручили розробити кожному Відділу окремо.

14. Вирішили зобов'язати II Відділ підготувати актову (урочисту) промову до річного Спільного зібрання 11 березня 1924 р. (26 лютого за старим стилем).

15. Звернули увагу Управи на необхідність закупки друкарської машинки.

16. Обрали акад. О.П. Новицького представником від ВУАН в журі по відбору проекту пам'ятника на могилу М.В.Лисенка (при Музичному товаристві ім. М.Д.Леонтовича).

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 25294, арк. 1-3. Оригінал. Машинопис.

---

* Тут і далі в протоколах упорядниками знято пункт про затвердження протоколу попереднього засідання Спільного зібрання.

ПРОТОКОЛ № 184
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 28 СІЧНЯ 1924 р.

2. Вирішили одноголосно просити акад. А.М.Лободу проводити і далі свою корисну службу на посаді голови Господарчої управи ВУАН.

3. Заслухавши доповідь акад. М.В.Птухи про відрядження до Петербурга на з'їзд Центрального бюро краєзнавства, оголосили йому подяку.

4. Затвердили статут Одеської комісії краєзнавства при ВУАН.

5. Вирішили закласти в Київській комісії краєзнавства геологічну секцію.

6. Заслухавши повідомлення акад. Ф.І.Міщенка про повернення директора Центрального архіву В.О.Романовського до виконання своїх обов'язків, вирішили, що контрольним академічним органом над Центральним архівом має бути Археографічна комісія, а її голова повинен одночасно бути й головою Центрального архіву.

7. Взяли до відома текст Охоронної грамоти ВУЦВК від 29 грудня 1923 р., надісланої акад. М.С.Грушевському.

8. Заслухавши наказ Наркомосу УСРР від 9 січня 1924 р. про звільнення акад. А.Ю.Кримського від господарських, адміністративних та бібліотечних засідань з метою негайного редагування Російсько-українського словника, вирішили не перевантажувати акад. А.Ю.Кримського господарськими справами.

9. Заслухавши запит Наукового комітету НКО УСРР про роботу Археологічного комітету ВУАН, вирішили від імені Академії скласти умотивовану записку.

10. Вирішили надіслати до Харкова постанови II Відділу щодо спорудження астрономічної станції біля могили Т.Г.Шевченка в Каневі та про співпрацю з Сільськогосподарським науковим комітетом.

11. Затвердили постанову II Відділу про доручення акад. Є.П.Вотчалу зачитати річний звіт Відділу.

12. Заслухавши повідомлення з Берліна від проф. Мізеса про Міжнародний конгрес математиків, вирішили відрядити на конгрес акад. М.М.Крилова.

13. Вирішили поновити клопотання перед урядом про право вільного пересилання за кордон видань ВУАН.

14. Доручили Управі ВУАН розглянути пропозицію акад. П.А.Тутковського про право безкоштовного залізничного пересилання вантажів різної ваги.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26295, арк. 1-3. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 185
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 11 ЛЮТОГО 1924 р.

2. Слухали повідомлення Голови-президента про смерть засновника і директора Мікробіологічного інституту проф. Ф.З.Омельченка.

3. Доручили I Відділу обрати директора Музею українських діячів, оскільки Музей переведено до I Відділу; до нього ж переведено і Комісію біографічного словника діячів України.

4. Привітали проф. В.І.Щербину з нагоди 50-річчя його наукової діяльності.

5. Затвердили постанову II Відділу про відрядження двох експедицій на Закавказзя (зоологічної та ботанічної) під загальним керівництвом акад. О.В.Фоміна.

6. Затвердили постанову II Відділу про участь у заснуванні Управлінням водяних шляхів гідротехнічної лабораторії.

7. Відхилили прохання III Відділу про збільшення штатів у Комісії народного права.

8. Вирішили надіслати до Наукового комітету Укрголовпрофосвіти рішення III Відділу про зняття Відділом відповідальності за несвоєчасний вихід «Записок» через погану роботу друкарні.

9. Відхилили прохання Інституту української наукової мови про затвердження позаштатних співробітників.

10. Відхилили прохання керівника Жидівської історичної комісії І.В.Галанта про переведення його на новий розряд тарифної плати.

11. Обрали в тимчасову комісію для передачі майна Мікробіологічного інституту: акад.

О.В.Корчака-Чепурківського, М.В.Шарлеманя, С.Я.Парамонова, а також брата покійного Ф.З.Омельченка та представника від Зоотехнічно-ветеринарного інституту.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26296, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 186
НАДЗВИЧАЙНОГО СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 12 ЛЮТОГО 1924 р.

2. Заслухавши повідомлення акад. С.О.Єфремова про приїзд проф. О.Н.Синявського - делегата від ініціативної групи з 5 чоловік у справі заснування Харківської філії Академії (доповнення до доповіді акад. С.О.Єфремова зробили акад. П.А.Тутковський та М.П.Василенко), вирішили, що існування Харківської філії ВУАН недоцільне.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26297, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 187
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 25 ЛЮТОГО 1924 р.

2. Обрали через таємне голосування акад. М.В.Птуху представником Академії наук до Держплану.

3. Затвердили доручення II Відділу акад. М.В.Птусі щодо клопотання перед урядом про дозвіл висилати за кордон свої наукові праці та видання.

4. Затвердили акад. О.П.Новицького на посаді голови комітету Музею ім. Ханенків замість акад. Ф.І.Шміта.

5. Задовольнили прохання акад. Б.І.Срезневського про звернення ВУАН до уряду щодо виділення коштів для придбання похідного магнітного теодоліта. Дали дозвіл на відрядження акад. Б.І.Срезневського до Москви на з'їзд Держплану.

6. Взяли до відома рішення Наукового комітету Укрголовпрофосвіти про попередню реєстрацію всіх паперів, надісланих від київських наукових установ, в уповноваженого представника Наукового комітету у Києві.

7. Доручили секретарям Відділів до 1 березня підготувати плани наукової роботи на 1924 р. для подання їх до Наукового комітету Укрголовпрофосвіти НКО УСРР.

8. Взяли до відома рішення ВУЦВК про припинення переведення Полтавського народного музею до приміщення Пролетарського музею.

9. Перенесли розгляд проекту статуту Інституту української наукової мови на інше засідання.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26298, арк. 1. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 188
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 11* БЕРЕЗНЯ 1924 р.

2. Слухали доповідь Неодмінного секретаря про діяльність Академії наук та її установ за 5 років існування.

3. Слухали доповіді про п'ятирічну діяльність I Відділу - акад. С.О.Єфремова, II Відділу - акад. П.А.Тутковського, III Відділу - акад. М.В.Птухи.

4. Слухали звідомлення акад. А.М.Лободи про матеріальне становище Академії.

5. Слухали академічну промову акад. Є.П.Вотчала «Взаємовідношення між теоретичною наукою та практичною».

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26299, арк.1. Оригінал. Машинопис.

---

* Дату засідання Спільного зібрання виправлено олівцем з 12 на 11 березня рукою акад. А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 189
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 24 БЕРЕЗНЯ 1924 р.

2. Слухали життєписи, оцінку і реєстр наукових праць кандидатів у позаштатні академіки: від І Відділу - В.М.Гнатюка на Кафедру української народної словесності; від ІІ Відділу - С.Г.Навашина на Кафедру ботаніки, М.В.Павлову на Кафедру палеонтології.

3. Вирішили відрядити акад. М.С.Грушевського до Харкова клопотатись про переведення Українського соціологічного інституту з Відня до Києва та збільшення асигнувань для Археографічної та Історичної комісій.

4. Уповноважили акад. М.В.Птуху клопотатись від імені ВУАН перед урядом про поновлення діяльності Інституту економічної кон'юнктури народного господарства України* та заснування Інституту наукової організації праці й Інституту радянського права.

5. Вирішили відрядити акад. Б.І.Срезневського до Москви та Харкова у справах Конференції з природничо-виробничих сил при Держплані СРСР.

6. Проект статуту Інституту української наукової мови вирішили повернути І Відділу на доопрацювання.

7. Доручили комісії в попередньому складі продовжити інвентаризацію майна Мікробіологічного інституту**.

8. Вирішили клопотатися перед урядом про передачу ВУАН Бершадського музею з бібліотекою старих книг.

9. Вирішили клопотатися перед урядом про збільшення пенсії К.М.Антонович, вдові проф. В.Б.Антоновича.

10. На повідомлення Російської Академії наук про засідання, присвячене пам'яті проф. Л.В.Докучаєва, вирішили надіслати привітання від імені Управи ВУАН.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26300, арк. 1-4. Автограф акад. А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 190
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 7 КВІТНЯ 1924 р.

2. Слухали про вибори позаштатних академіків: на Кафедру української народної словесності - В.М.Гнатюка, на Кафедру ботаніки - С.Г.Навашина, на Кафедру палеонтології - М.В.Павлову.

3. Заслухавши доповідь про результати відрядження до Харкова акад. М.С.Грушевського (Наркомос прийняв постанову про надання коштів на діяльність Історичної секції та Археографічної комісії), вирішили виділити кошти на відрядження акад. М.С.Грушевського до Ленінграда та до Москви.

4. Слухали розпорядження народного комісара праці СРСР про порядок прийняття на службу робітників через біржу праці.

5. Заслухавши звіт акад. Б.І.Срезневського про його відрядження до Харкова та Москви, а також постанову ІІІ Відділу про проведення в Харкові З'їзду виробничих сил народного господарства України, вирішили: а) почекати директив, які будуть привезені з Харкова акад. А.М.Лободою та акад. М.В.Птухою; б) запропонувати Наркомосові провести такий з'їзд восени; в) запропонувати всім трьом Відділам ВУАН підготувати наукові доповіді на з'їзд.

6. Доручили ІІ Відділові обрати делегатів від ВУАН на IV Всеукраїнський з'їзд бактеріологів, що відбудеться 17-21 квітня 1924 р.

7. Відхилили клопотання ІІІ Відділу про збільшення посад в Комісії для виучування народного права.

8. Затвердили наукове відрядження акад. М.М.Крилова до Харкова, Москви та Ленінграда.

9. Відмовили Музичному товариству ім. М.Д.Леонтовича в матеріальній допомозі через брак коштів.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26301, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

---

* Припинив свою діяльність через брак коштів у 1920 р.

** Див. протокол № 185, п.11.

ПРОТОКОЛ № 191
СПІЛЬНОГО ЗАСІДАННЯ ВУАН ВІД 21 КВІТНЯ 1924 р.

2. Заслухавши доповідь акад. Д.К.Заболотного про хід Бактеріологічного з'їзду України, що відбувся в Києві, запропонували йому взяти на себе обов'язки директора Мікробіоло-гічного інституту та дати відповідь про свою згоду протягом двох місяців.

3. Вирішили звернути увагу Наукового комітету Головпрофосвіти на недопустимість злиття Гідрологічної секції ВУАН з Науково-дослідною кафедрою гідрології.

4. Вирішили повідомити Раднарком УСРР про поганий стан наукової роботи в заповіднику Асканія-Нова.

5. Відклали питання про створення організаційної комісії для підготовки З'їзду виробничих сил народного господарства до повернення акад. М.В.Птухи та акад. А.М.Лободи.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26302, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 192
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 12 ТРАВНЯ 1924 р.

2. Вирішили клопотатися про закордонні паспорти для запрошенних на З'їзд слов'-янських географів та етнографів, що має відбутися в Празі 6 червня 1924 р.

3. Слухали повідомлення акад. М.М.Крилова про виділення для нього 400 доларів Королівським лондонським науковим товариством для поїздки на Всесвітній з'їзд математиків в Торонто.

4. Слухали повідомлення Державної планової комісії СРСР про відмову виділити для ВУАН 2500 крб. на придбання похідного магнітного теодоліта.

5. Слухали доповідь акад. М.В.Птухи про відрядження до Харкова.

6. Затвердили статут Всеукраїнського географічного товариства як однієї з установ ВУАН.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26303, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 193
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 19 ТРАВНЯ 1925 р.

2. Слухали повідомлення Президента ВУАН акад. В.І.Липського про смерть акад. М.І.Андрусова у Празі.

3. Через таємне голосування обрали акад. М.В.Птуху головою Київської філії комісії для організації З'їзду виробничих сил народного господарства України, що має відбутися восени 1925 р. в Харкові.

4. Задовольнили прохання проф. В.Я.Підгаєцького про безкоштовне відрядження за кордон для наукових дослідів в галузі фізичної культури.

5. Підтримали клопотання акад. М.С.Грушевського перед Наркомосом про спеціальне асигнування 100 червонців для Історичної секції на відновлення трьохмісячника «Україна» та історичного збірника при ньому. Зауважили про бажаність випуску першої книжки до З'їзду виробничих сил народного господарства України.

6. Затвердили статут Харківського наукового товариства при ВУАН.

7. Слухали подяку від С.Г.Навашина та М.В.Павлової за обрання їх позаштатними академіками.

8. Заслухавши питання про літні вакації в Академії наук згідно з її статутом, вирішили: «... так само, як і в попередні роки, ВУАН жодних канікул не робитиме, всі її установи, як і досі, працюватимуть без перерви. Спільні зібрання, які відбуватимуться з 1 липня до 30 вересня, вважатимуться за позачергові, і в них, згідно зі статутом Академії наук, не можуть переводитись вибори».

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26304, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 194
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 2 ЧЕРВНЯ 1924 р.

2. Слухали подані І Відділом життєписи, реєстр праць та оцінку наукової діяльності чотирьох закордонних вчених, яких І Відділ одноголосно обрав позаштатними академіками: проф. К.Й.Студинського - на Кафедру історії українського письменства; І.Полівку, члена Чеської Академії наук - на Кафедру етнографії і фольклору; О.Брока, члена Норвезької Академії наук - на Кафедру слов'янської філології; проф. Сорбонни А.Мейє - на Кафедру порівняльної філології. Згідно зі статутом ВУАН вибори відбудуться на найближчому черговому зібранні.

3. Затвердили статут Лубенського наукового товариства при ВУАН.

4. Слухали повідомлення акад. П.А.Тутковського про початок друку його роботи про геологію України в «Трудах Геологического комитета».

5. Вирішили поновити клопотання перед урядом про відпуск коштів на заробітну плату 10 співробітникам ВУАН, які через помилку бухгалтерії її не отримують.

6. У відповідь на клопотання Етнологічного музею ім. Ф.К.Вовка вирішили при розподілі коштів врахувати потреби Музею.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26305, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 195
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 24 ЧЕРВНЯ 1924 р.

2. Через таємне голосування одноголосно обрали позаштатних закордонних академіків: К.Й.Студинського - на Кафедру історії українського письменства; І.Полівку - на Кафедру етнографії і фольклору; О.Брока - на Кафедру слов'янської філології; А.Мейє - на Кафедру порівняльної філології.

3. Заслухавши повідомлення начальника Київського губернського будинку примусових праць від 21 червня 1924 р. № 14188 про тяжкий фізичний стан ув'язненого акад. М.П.Василенка, вирішили клопотатися перед ВУЦВК про переведення акад. М.П.Василенка в такі умови, які б не загрожували його здоров'ю, та про надання йому змоги працювати в Академії.

4. На прохання акад. Б.І.Срезневського вирішили клопотатися перед НКО УСРР про переведення після літніх вакацій Метеорологічної обсерваторії з Київського інституту народної освіти (колишнього університету) до Науково-дослідної кафедри ВУАН.

5. Взяли до відома заяву видавництва «Шлях освіти» про перейменування його на «Червоний шлях».

6. Заслухавши заяву голови Управи акад. А.М.Лободи про звільнення його з посади голови Управи ВУАН через хворобу, вирішили зачекати результатів його лікування та поклопотатись перед урядом про збільшення для нього заробітної плати.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26306, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 196
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 21 ЛИПНЯ 1924 р.

2. Слухали повідомлення Наукового комітету Головпрофосвіти від 3 липня 1924 р. № 14245 щодо прийняття Колегією Укрголовпрофосвіти постанови про виключення акад. М.П.Василенка зі складу дійсних членів ВУАН. Після слухання цього рішення голова Господарчої управи ВУАН заявив, що акад. М.П.Василенка вже викреслено зі списків.

3. На постанову Президії Наукового комітету Укрголовпрофосвіти від 24 червня 1924 р. щодо списків академіків, які знаходяться за кордоном, сконстатували: «за кордон виїхали академики:

а) Тарановський Ф.В. - взяв відпустку влітку 1919 р., до Києва не повернувся. Представник Червоного Хреста в Швейцарії взимку 1920 р. повідомив, що Ф.В.Тарановський перебуває в Сербії, чим там займається - Академії не відомо.

б) Вернадський В.І. у 1923 р. виїхав до Парижу для ознайомлення із своїми відкриттями: радія та живої матерії, виступає з доповідями переважно в Сорбонні. Повернутись думає на

початку зими цього року; матеріяльно його підтримує Ленінградська* Академія наук.

в) Тимошенко С.П. - виїхав у Північну Америку на початку літа 1919 р. Гроші (в австрійській валюті) видано йому за допомогою Х.Г.Раковського**. На ім'я ВУАН надсилає свої наукові праці: одну з них- «Теорія арок» - ВУАН почала друкувати. Грошей від ВУАН не отримує, в дослідах допомагають американські наукові установи.

г) Старков Арсен Вікторович виїхав за кордон влітку 1923 р. з дозволу НКО УСРР й на його кошти. Останніми часами перебував у Празі. У своїх наукових звідомленнях, надісланих до ВУАН, відзначає, що відкритий ним спосіб муміфікації трупів вимагає ще довголітньої перевірки в дуже теплих краях. Тому планує їхати до Італії, а потім кудись під тропіки. Грошей від Академії не отримує».

4. Слухали про присвоєння наукових звань: «До Київського бюро Наукового комітету від науково-дослідчих катедр надходять дисертації від людей, що бажають здобути науковий ступінь. Не всі вони задовольняють вимоги, що давніш становилися в Росії для здобуття вченого ступеня доктора. Академикам, які входять до науково-дослідчих катедр, треба було б почути авторитетний голос колегії всіх академиків. Спільне зібрання одноголосно висловилося за те, щоб докторський ступінь присуджувати за дисертації, які своєю науковою вартістю дійсно задовольняють вимоги, що й раніше ставилися до докторів. До цього ж кличе й загальний інтерес науки. Нові дисертації своєю безперечною науковою вартістю наочно покажуть, що під робітниче-селянською владою наука не тільки не падає, а ще краще розвивається, і що поважний титул «доктора наук» не дається у нас за слабенькі праці.

Окрім того, Академія наук висловлюється за те, що Комісія для присуду наукових ступенів повинна робити для дисертантів попередні й перевірочні колоквіуми, якщо не справді докторські іспити.

Обидві ці думки постановлено довести до відома Наукового комітету НКО УСРР та його Київського бюро».

5. Заслухавши доповідь І Відділу, вирішили затвердити постійні комісії в складі І Відділу: 1) Культурно-історичну; 2) Історичної пісенности; 3) три комісії при Історичній секції: Комісію Старого Києва; Комісію Старого Чернігова; Комісію історії Запоріжжя.

«Разом з тим постановлено підтримати перед урядом прохання акад. М.С.Грушевського про утворення у новому році нових штатних посад, а саме: 3 при Катедрі історії України; керівничого і 2 співробітники при Культурно-історичній комісії; 1 керівничого і 2 співробітники при Комісії історичної пісенности; керівничого і 2 співробітники при Комітеті*** Старого Києва, 1 керівничого і 1 співробітника при Комісії Старого Чернігова і 2 співробітники при Комісії історії Запоріжжя; 2 співробітники при Археографічній комісії; 2 співробітники при Історичній секції.

Постановлено від імені Спільного зібрання піддержати заходи Катедри історії українського народу про призначення асигнувань на історично-археографічні курси-семінари при цій Катедрі».

6. Затвердили статут Катеринославського наукового товариства при ВУАН.

7. Слухали «Положення про Музей мистецтва ім. Т.Г.Шевченка при ВУАН (колишній ім. Ханенків)», затверджене Головпрофосвітою УСРР 25 лютого 1924 р.

8. Доручили Управі ВУАН всіма законними шляхами залишити за Академією меблі, подаровані їй Українбанком, які він, відновивши свою діяльність, хоче забрати назад.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26307, арк. 1-2 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 197
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 29 ВЕРЕСНЯ 1924 р.

1. На запит акад. М.В.Птухи щодо участі ВУАН у роботі З'їзду продукційних сил України вирішили створити комісію у складі: акад. С.О.Єфремова, акад. М.В.Птухи, акад. П.А.Тутковського, акад. І.І.Шмальгаузена, акад. А.Ю.Кримського та скласти короткий огляд діяль-

---

* Зверху дописано рукою акад. А.Ю.Кримського «Російська».

** Тоді Голова Ради Народних Комісарів УСРР.

*** Так у документі. Потрібно: «Комісії».

ності Академії наук за весь період її існування для доповіді на з'їзді, попередньо зачитавши його на Відділах.

2. Заслухавши повідомлення голови комітету Музею мистецтв ВУАН акад. О.П.Новицького про необхідність ревізії Музею, вирішили створити ревізійну комісію НК РСІ УСРР за участю представників ВУАН: акад. М.Т.Біляшівського, акад. О.П.Новицького, акад. Ф.І.Шміта, попередньо опечатавши Музей.

3. Заслухавши повідомлення Укрцентрархіву від 25 вересня 1924 р. за № 880 про переведення Центрального архіву давніх актів до Укрцентрархіву згідно з декретом РНК УСРР від 31 жовтня 1922 р., доручили Неодмінному секретареві ВУАН акад. А.Ю.Кримському вивчити це питання.

4. Заслухавши витяг з протоколу № 35 засідання Президії Наукового комітету Укрголовпрофосвіти від 19 серпня 1924 р. про утворення тимчасових комісій - Культурно-історичної, Історії Запоріжжя, Історичної пісенності - і недоцільність організації Постійної археографічної комісії при Кафедрі історії українського народу та комісій Старого Києва і Старого Чернігова, вирішили: «організувати ці комісії на загальних підставах коштом Академії».

5. Вирішили задовольнити прохання Всеукраїнського історичного музею ім. Т.Г. Шевченка від 27 вересня 1924 р. про передачу йому старих планів Києва.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26308, арк.1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 198
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 20 ЖОВТНЯ 1924 р.

2. Привітали акад. А.М.Лободу з поверненням його до роботи після тяжкої хвороби.

3. Заслухавши повідомлення акад. О.П.Новицького про закінчення ревізії Музею мистецтв, вирішили звернутися до НК РСІ УСРР з проханням надіслати копію акту ревізії.

4. Заслухавши пропозицію І Відділу щодо проведення періодичних ревізій всіх установ ВУАН, доручили акад. А.Ю.Кримському скласти реєстр установ Академії та подати його на розгляд Спільного зібрання.

5. Слухали і затвердили проект доповіді ВУАН на З'їзді продукційних сил України.

6. Слухали повідомлення виконуючого обов'язки Неодмінного секретаря акад. С.О.Єфремова про знищення старих кліше та вивезення шрифтів з друкарні ВУАН без відома Академії.

7. Слухали і затвердили проект заснування Шевченківського дому, запропонований І Відділом.

8. Заслухавши повідомлення голови Управи акад. С.О.Єфремова про вимогу Укрбанку до Академії щодо повернення меблів, які йому належать, погодились з вимогами Укрбанку та доручили цю справу Управі.

9. Затвердили рішення ІІ Відділу про обрання акад. І.І.Шмальгаузена на посаду директора Мікробіологічного інституту ім. Ф.З.Омельченка.

10. Вирішили: а) привітати проф. Є.В.Оппокова з приводу 30-річного ювілею наукової діяльності та професорів В.Я.Данилевського, Н.Н.Тринклера з 40-річчям їх наукової діяльності; б) звернутися до Наукового комітету з проханням виділити кошти для наукового відрядження акад. Г.В.Пфейффера до Парижа.

11. Затвердили рішення Соціально-екномічного відділу про обрання акад. О.М.Гілярова головою Відділу.

12. Вирішили звернутися до НКО УСРР з проханням виділити кошти на проведення археологічних розкопок в Ольвії влітку 1925 р.

13. Вирішили перевести одного штатного співробітника з Археологічного комітету до Кабінету антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка.

14. Вирішили клопотатися перед урядом про утворення Тростянецького заповідника та вжити заходів щодо охорони оранжереї у Сокиринцях і перевезення художніх цінностей з Сокиринців до Києва.

15. Заслухавши заяву акад. Г.В.Пфейффера про вихід з ревізійної комісії НК РСІ УСРР, попросили його продовжити роботу.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26309, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 199
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 3 ЛИСТОПАДА 1924 р.*

2. Заслухавши звіт акад. М.М.Крилова про результати наукового відрядження на Всесвітній конгрес математиків у Торонто (Канада), оголосили йому подяку від імені Академії.

3. За пропозицією П.А.Тутковського вирішили клопотатися перед урядом про встановлення пам'ятників Т.Г.Шевченку та В.І.Леніну і примусити Укрінбанк повернути кошти (120000 крб. золотом), що були зібрані у попередні роки з пожертв населення на будівництво пам'ятника Т.Г.Шевченку.

4. Привітали проф. Д.І.Яворницького з нагоди його 70-річчя.

5. Відхилили постанову II Відділу про звільнення штатного співробітника Б.П.Брунса від військової служби, як таку, що суперечить закону.

6. Підтримали прохання акад. Б.І.Срезневського щодо запобігання розкрадання наукового майна Метеорологічної обсерваторії.

7. Затвердили М.Я.Рудинського постійним співробітником Кабінету антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка.

8. Вирішили повідомити Всенародну Бібліотеку України про залишення книжкового фонду Київської духовної академії в її ж приміщенні в зв'язку з передачею цього будинку Академії наук.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26310, арк.1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 200
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 10 ЛИСТОПАДА 1924 р.

2. Заслухавши повідомлення Президента ВУАН про бібліотеку колишньої Духовної академії, вирішили не перевозити її на бульвар Шевченка, 14, а залишити на місці.

3. Відхилили пропозицію Спілки харчовиків про дозвіл зайняти 1 поверх колишньої Духовної академії.

4. Погодились із запрошенням французьких вчених-математиків взяти під патронаж ВУАН разом із західноєвропейськими академіями «Енциклопедію математики», що має видаватися, повідомивши про це Науковий комітет Головпрофосвіти.

Підкреслили особливі заслуги акад. М.М.Крилова в установленні тісних відносин із західним науковим світом.

5. На внесення акад. М.С.Грушевського вирішили надіслати привітання Я.П.Новицькому в Запоріжжя з нагоди 50-річчя наукової діяльності.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26311, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 201
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 1 ГРУДНЯ 1924 р.

2. Заслухавши подані I Відділом життєписи та оцінку праць трьох вчених, обраних I Відділом членами-кореспондентами: етнографа і історика Я.П.Новицького, історика В.І.Щербини, історика та етнографа Д.І.Яворницького, вирішили, що згідно зі статутом обрання їх буде проведене на найближчому Спільному зібранні.

3. Заслухавши повідомлення Київського губвідділу народної освіти про звільнення від обов'язків директора Музею мистецтв ВУАН М.О.Макаренка наказом № 6 від 22 листопада 1924 р. та про передачу його справи до прокуратури, а також про призначення згідно з цим наказом директором Музею І.І.Врони, вирішили просити уповноваженого Наркомосу** переслати до ВУАН акт ревізійної комісії для ознайомлення з її висновками.

4. Заслухавши письмове звернення М.О.Макаренка від 30 листопада 1924 р. до Спільного зібрання про надання йому дозволу особисто повідомити Спільне зібрання про хід і розвиток справ у Музеї, вирішили спочатку ознайомитись з актом ревізії.

5. Заслухавши постанову Раднаркому «Про затвердження штатного розпису ВУАН та її установ на 1925 р.», сконстатували, що сильне скорочення штатів позбавляє Академію реальної можливості виконувати поставлені перед нею наукові завдання та вирішили відря-

---

* Дату «3 листопада» написано від руки замість закресленої «4 жовтня 1924 р.».

** Л.М.Левитського.

дити до Харкова акад. А.Ю.Кримського з такими дорученнями: домогтися не тільки скасування скорочень штатів, але їх збільшення; повністю врегулювати друкарсько-видавничі справи Академії.

6. Слухали протокольні постанови Президії Наукового комітету Укрголовпрофосвіти від 24 жовтня 1924 р.:

1) Про відкриття Київського археологічного інституту.

Вирішили: а) питання про відкриття Археологічного інституту не ставити; б) дозволити Академії відкрити при Археологічному комітеті довготермінові курси; в) учбовий план та положення зазначених курсів внести на розгляд Колегії Укрголовпрофосвіти; г) просити Науковий комітет дати директиву про розробку учбового плану та положення про курси.

2) Про затвердження співробітників Науково-дослідної кафедри акад. М.С.Грушевського.

Вирішили: а) закріпити Науково-дослідну кафедру при Академії наук; б) Кафедру затвердити в складі трьох секцій: методологічної, соціально-політичної історії України та історії матеріальної культури; в) керівником першої секції затвердити О.Ю.Гермайзе; другої і третьої - акад. М.С.Грушевського; г) членами Кафедри затвердити В.І.Щербину та М.І.Данилевського; д) аспірантами - В.А.Ігнатієнка, О.І. Барановича, Глущенка, М.М.Ткаченка та С.В.Шамрая.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26312, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 202
НАДЗВИЧАЙНОГО СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 8 ГРУДНЯ 1924 р.

2. Вирішили відрядити Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського до Харкова для вирішення в уряді питань ВУАН: упорядкування видавничих справ; асигнування коштів на лабораторії; затвердження штатів для виборів нових академіків, асистентів та інших співробітників; влаштування підручної бібліотеки, незалежної від ВБУ; закордонні відрядження та участь у міжнародних наукових заходах.

3. Заслухавши подяку зі Страсбурга від редактора «Меморіалу математичних наук» Анрі Вілля за згоду ВУАН взяти під патронаж «Меморіал математичних наук», вирішили копію листа А.Вілля надіслати до Укрголовнауки.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26313, арк. 1. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 203
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 15 ГРУДНЯ 1924 р.

2. Обрали членами-кореспондентами І Відділу: Д.І.Яворницького (одноголосно), Я.П.Новицького (одноголосно), В.І.Щербину (один - проти).

3. Слухали повідомлення акад. А.Ю.Кримського про дозвіл акад. М.П.Василенкові працювати в Академії.

4. Обрали акад. С.О. Єфремова представником ВУАН у Шевченківському домі.

5. Доручили акад. С.О.Єфремову нести обов'язки Неодмінного секретаря на період відрядження акад. А.Ю.Кримського до Харкова.

6. Доручили акад. Є.П.Вотчалу 21 грудня 1924 р. від імені ВУАН привітати проф. К.О.Зворикіна з його ювілеєм.

7. Слухали повідомлення старшого слідчого Київського губсуду про закриття Музею мистецтв ВУАН.

8. Заслухавши акт ревізії Музею мистецтв ВУАН від 11 листопада 1924 р., вирішили заслухати пояснення М.О.Макаренка на наступному Спільному зібранні.

9. Слухали повідомлення Укрголовнауки, що помилково надіслані до Раднаркому скорочені штати не ввійдуть в дію, та попередження про категоричну заборону приватного листування членів ВУАН з офіційних питань із членами уряду*.

---

* У тому числі малися на увазі запити та листи М.С.Грушевського.

10. Розгляд питання про передачу з ВУАН Лабораторії наочного приладдя до Сільськогосподарського наукового комітету перенесли на січень 1925 р.

11. Вирішили повідомити Харківський ветеринарний інститут про телеграму ректорату Вищої ветеринарної школи в Берні з приводу смерті проф. О.В.Дедюліна.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26314, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 204
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 29 ГРУДНЯ 1924 р.

2. Заслухавши повідомлення Президента ВУАН про смерть В.О.Щавинського, який заповів Академії колекцію картин, збірку археологічних речей та бібліотеку з мистецтвознавства, вирішили вшанувати пам'ять небіжчика; доручили А.Ю.Кримському, щоб подбав про прискорення справи з дарунками В.О.Щавинського Академії.

3. Слухали повідомлення про арешт директора Музею мистецтв ім. Ханенків М.О.Макаренка.

4. Вирішили створити комісію в складі академіків: В.І.Липського, П.А.Тутковського, І.І.Шмальгаузена та С.О.Єфремова для огляду Лабораторії наочного приладдя ВУАН, яку Сільськогосподарський науковий комітет просить передати йому.

5. На попередження Наукового комітету про порушення правил академічного правопису у виданнях Академії, доручили Неодмінному секретареві негайно скликати компетентну комісію в справах правопису.

6. Взяли до відома постанову Укрголовпрофосвіти від 9 грудня 1924 р. щодо затвердження «Положення про Всеукраїнський археологічний комітет».

7. Вирішили відрядити за кордон в наукових справах Д.О.Граве та В.Є.Дяченка на один місяць до Німеччини; акад. І.І.Шмальгаузена - на один-півтора місяці до Німеччини, Австрії та Італії.

8. Вирішили відрядити до Ленінграда керівника Кабінету антропології та етнології ім.Ф.К.Вовка для перевезення експонатів Мізенських розкопок.

9. Доручили акад. С.Г.Навашину бути присутнім від імені ВУАН на святкуванні ювілею Д.М.Прянишникова (Москва).

10. Затвердили президію Катеринославського краєзнавчого товариства при ВУАН в складі: голова - проф. Коршун, заступник - В.Л.Дашевський, секретар - П.О.Єфремов*.

11. Затвердили розклад засідань Спільного зібрання на І квартал 1925 р.: 12, 26 січня, 9, 23 лютого, 9, 11 березня.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26315, арк.1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 205
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 12 СІЧНЯ 1925 р.

2. Вирішили обговорити проект «Основних положень реорганізації ВУАН», запропонований Укрголовнаукою УСРР, на Спільному зібранні 19 січня 1925 р.

3. Вирішили повідомити Управу ВУАН про переведення акад. Ф.І.Шміта згідно зі статутом ВУАН в позаштатні академіки на його прохання.

4. Слухали відповідь ЦВК Татарської республіки, що питання про переїзд акад. К.В.Харламповича до Києва залишається відкритим.

5. Слухали відмову акад. А.М.Лободи бути представником від Академії в Музичному товаристві ім. М.Д.Леонтовича.

6. Затвердили президію Археологічного комітету в складі: голова - акад. О.П.Новицький, заступник голови - Д.М.Щербаківський, секретар - М.Я.Рудинський.

7. Доручили акад. К.Г.Воблому оголосити новорічну промову на урочистому Спільному зібранні.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26316, арк.1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

* Брат акад. С.О.Єфремова.

ПРОТОКОЛ № 206
НАДЗВИЧАЙНОГО СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 15 СІЧНЯ 1925 р.

2. Заслухавши повідомлення акад. А.Ю.Кримського про незатвердження урядом штатного розпису ВУАН на 1925 р., вирішили користуватися тимчасовим штатним розписом, куди ввійшли всі співробітники ВУАН. Нештатних співробітників вирішили рахувати за VIII групою.

3. Взяли до відома повідомлення акад. А.Ю.Кримського про асигнування на видавничу діяльність Академії 9340 крб., на ремонт будинків ВУАН - 12000 крб., а також про закордонну літературу та закордонні відрядження.

4. Слухали постанову Укрголовнауки від 30 грудня 1924 р. на клопотання керівників кафедр ВУАН історії та мови, а також попередження про додержання керівниками кафедр загального порядку проходження запитів через Академію наук, а не від себе.

5. На заяву директора Музею мистецтв ВУАН І.І.Врони про відмову інвентаризації Музею по «Провіднику», зробленому М.О.Макаренком, вирішили справу передати Археологічному комітету ВУАН.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26317, арк.1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 207
НАДЗВИЧАЙНОГО СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 19 СІЧНЯ 1925 Р.

2. Заслухавши інформацію акад. П.А.Тутковського про результати роботи комісії, обраної 29 грудня 1924 р.*, вирішили: прилади наукового призначення передати науковим установам ВУАН, решту віддати Сільськогосподарському науковому комітету.

3. Заслухавши «Проект реорганізації ВУАН», вирішили: а) ВУАН повинна стати в центрі наукового життя на Україні, постійно тримати зв'язок з сіткою науково-дослідних кафедр; б) організувати Медичний відділ - або як самостійний у ВУАН, або як підвідділ II Відділу; в) реорганізувати Педагогічну комісію.

Проект реорганізації доручили розробити академікам О.В.Корчаку-Чепурківському та С.О.Єфремову.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26318, арк. 1 - 1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 208
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 26 СІЧНЯ 1925 р.

2. Заслухавши життєпис, реєстр праць і оцінку наукової діяльності С.Н.Бернштейна, обраного II Відділом позаштатним академіком механіки, вирішили вибори провести на засіданні Спільного зібрання 9 лютого 1925 р.

3. На повідомлення голови Комісії краєзнавства акад. А.М.Лободи про припинення її діяльності через брак коштів і штатних працівників, вирішили ширше це питання обговорити на Спільному зібранні 9 лютого.

4. На повідомлення голови Фізично-математичного відділу П.А.Тутковського про скаргу завідуючого Науково-дослідною кафедрою проф. І.А.Кухаренка на президію II Відділу відносно відмови йому брати участь у засіданнях без попередньої заяви до президії Відділу вирішили: «Член-кореспондент має право робити свої доповіді в Академії, секціях і комісіях чи в інших академічних установах через відповідного ординарного академика (така практика в багатьох академіях), або сам безпосередньо (так робиться в ВУАН). Але згідно з інструкцією, прийнятою ВУАН, член-кореспондент, так само, як і ординарний академик, попереджує про це голову Відділу, секції, комісії».

5. Згідно з постановою II Відділу вирішили клопотатися перед Укрголовнаукою про відрядження М.М.Крилова до Португалії, а також нагадати Укрголовнауці відносно відрядження за кордон акад. Г.Ф.Пфейффера та акад. Д.О.Граве.

6. Згідно з наказом Укрголовнауки від 7 січня 1925 р. вирішили передати Музей наочного приладдя ВУАН до Київської губнаросвіти.

---

* Див. протокол № 204, п.4.

7. На пропозиції Укрголовнауки про реорганізацію І Відділу, зокрема про відокремлення Історичної та Археологічної секцій та приєднання їх до Археологічного комітету і передачу до ІІ Відділу Комісії для дослідів над громадськими течіями на Україні та Кафедри історії України, вирішили Історичну секцію не відокремлювати, Археологічна секція й далі повинна працювати в тісному контакті з Археологічним комітетом. Питання про зміни, спільні для І та ІІ Відділів, обговорити на їх спільному засіданні.

8. Відхилили пропозицію про створення Харківської філії ВУАН, оскільки Харківське наукове товариство, Харківський дослідний інститут, Одеський фізичний інститут і інші інститути та наукові товариства перебувають у тісному контакті з ВУАН і цілком заміняють собою потребу філій.

9. Вирішили погодитись з пропозицією Укрголовнауки про проведення двічі на рік розширених наукових нарад за участю дійсних академіків, членів-кореспондентів ВУАН та відповідальних керівників установ.

10. Вирішили просити Укрголовнауку, щоб гроші, виділені ВУАН на видавництво, були закріплені за нею в твердому бюджеті.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26319, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 209
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 2 ЛЮТОГО 1925 р.

2. Слухали доповідь директора Музею ім. Ф.К.Вовка А.З.Носова про відрядження до Ленінграда та перевезення до Києва решти колекції з палеолітичної стоянки в Мізені на Чернігівщині й автопортрета Т.Г.Шевченка. Вирішили вдові В.О.Щавинського надіслати листовну подяку і клопотатися перед урядами УСРР та СРСР про пенсію для неї. Повернути до Академії через Укрголовнауку 112 картин, переданих покійним В.О.Щавинським на збереження до Ермітажу, які він заповів ВУАН.

3. Слухали лист проф. Д.І.Яворницького з подякою за обрання його членом-кореспондентом ВУАН.

4. Розглянули текст статуту Академії наук від 14 червня 1921 р. з метою вияснення, які зміни потрібно в ньому зробити, щоб узгодити з останніми вимогами Укрголовнауки.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26320, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 210
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН* ВІД 9 ЛЮТОГО 1925 р.

2. Більшістю голосів (проти - 3) обрали проф. С.Н.Бернштейна позаштатним академіком Кафедри механіки.

3. Слухали «повідомлення про спільну нараду Історично-філологічного та Соціяльно-економічного відділів у справі їх структурних змін, які, може, треба було б внести до нового статуту Академії наук, що виробляється згідно з побажаннями Укрголовнауки. Сконстатовано, що до єдиного вирішення питання нарада не прийшла. Одна частина присутніх висловилась за повне злиття, друга - за перенесення декотрих дисциплін Історично-філологічного відділу на Соціяльно-економічний, третя - за залишення обох Відділів у їхньому дотеперішньому становищі і, нарешті, четверта частина утрималася від голосування.

Голосування на Спільному зібранні академиків трьох Відділів дало такі результати: 9 голосів висловилися за залишення структур вказаних Відділів незмінними; 2 голоси - щоб поробити реорганізаційні зміни; 7 академиків утрималося од голосування».

4. Таємним голосуванням обрали комісію з трьох осіб (академіки А.Ю.Кримський, С.О.Єфремов, М.П.Василенко), яка протягом двох тижнів має відредагувати текст проекту нового статуту Академії наук згідно з постановами Спільного зібрання.

5. Взяли до відома витяг з протоколу Президії ВУЦВК №56/192 від 3 лютого 1925 р. «Про припинення виселення акад. М.П.Василенка за межі України».

6. Згідно з попередніми постановами Спільного зібрання та Відділів вирішили клопота-

---

* Примітка А.Ю.Кримського: «Переписати наново. Є переп[равлення], але не підп[исувати].

тися перед Укрголовнаукою про платні відрядження для таких осіб: від II Відділу для академіків Д.О.Граве, Г.В.Пфейффера - на три місяці; М.М.Крилова - на семестр (шість місяців); від I Відділу для акад. М.С.Грушевського, К.М.Грушевської та проф. Є.К.Тимченка - на три місяці, а для І.В.Галанта безкоштовно - на 1 рік; від III Відділу для акад. М.В.Птухи та проф. А.Е.Кристера - на 3 місяці. Зазначили, що акад. М.В.Птусі, можливо, доведеться поїхати до Риму у вересні біжучого року на XVI сесію Міжнародного статистичного інституту, і що Укрголовнауці треба буде це врахувати при розподілі грошей на відрядження.

7. Згідно з пропозицією акад. П.А.Тутковського вирішили клопотатися перед урядом, щоб для ВУАН була заброньована певна кількість самоцвітного каміння.

8. Слухали подання III Відділу про скасування Спільним зібранням постанови щодо вселення в кімнату №5 Комісії для дослідів над громадськими течіями, яку було відведено для Кафедри філософії права (акад. О.М.Гілярова) та Комісії західноруського права (акад. М.П.Василенка).

Президент акад. В.І.Липський висловив думку, що остаточне вирішення цієї справи потрібно відкласти на найближче засідання Спільного зібрання (16 лютого), коли будуть подані всі раніше розроблені постанови про розподіл приміщень.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26321, арк. 1-2 зв. Машинопис. Копія.

ПРОТОКОЛ № 211
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 16 ЛЮТОГО 1925 р.

2. На повідомлення Неодмінного секретаря А.Ю.Кримського про те, що всі постанови Спільного зібрання та комісії з розподілу приміщень він підібрав на пропозицію Президента В.І.Липського, вирішили відкласти розгляд питання до того часу, поки буде обрано нову Президію ВУАН.

3. Слухали витяг з протоколу №85 засідання Президії Київського губвиконкому від 6 лютого 1925 р. «Про закріплення за Академією наук будинку, збудованого у 1704 р. для бібліотеки Київської Духовної академії на розі Червоної площі та Набережно-Микольської вулиці».

4. Акад. М.С.Грушевський сконстатував, що віднині будинок колишньої Духовної академії належить ВУАН, і що набувають особливої ваги постанови Спільного зібрання від 3 листопада 1924 р. (протокол №199) та 10 листопада 1924 р. (протокол №200).

5. Вирішили збільшити склад Бібліотечного комітету під головуванням директора Всенародної Бібліотеки С.П.Постернака представником від Археографічної комісії.

6. Згідно з поданням II Відділу вирішили клопотатися перед Укрголовнаукою: а) про виділення Академії достатньої кількості чужоземних шрифтів для опублікування цінних і видатних відкриттів; б) лабораторію, засновану акад. В.Г.Шапошниковим при КПІ, яка тепер не працює, передати до Академії наук під завідування акад. В.Г.Шапошникова.

7. Питання, підняте III Відділом про папір для друкування II тому «Записок», вирішили відкласти до надходження з Харкова грошей, асигнованих на видавничу діяльність ВУАН.

8. Вирішили заслухати на найближчому засіданні заяву звільненого з в'язниці колишнього директора Музею мистецтв ім. Ханенків М.О.Макаренка про готовність дати Спільному зібранню пояснення.

9. На клопотання академіків В.М.Перетца, В.О.Кістяківського, Д.К.Заболотного про матеріальну допомогу вдові В.О.Щавинського та повідомлення акад. А.Ю.Кримського, що 41 ящик з бібліотекою В.О.Щавинського та музейними зібраннями вже прибули до Києва, вирішили: а) клопотатися про матеріальну допомогу вдові В.О.Щавинського; б) бібліотеку В.О.Щавинського передати до Музею мистецтв ВУАН. Інші деталі доручили виробити приймальній комісії під головуванням акад. О.П.Новицького.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26322, арк. 1-2. Машинопис. Копія.

ПРОТОКОЛ № 212
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 23 ЛЮТОГО 1925 р.

1. Слухали: «питання про переобрання Президії ВУАН, проте значна кількість академиків висловилась про недоцільність переобрання в зв'язку з проведенням реформи в Академії. На це акад. С.О.Єфремов заявив, що переобрання може бути для теперішньої Президії висловом довіри, без якої їй важко нести свої повинності. Акад. О.П.Новицький запропонував замінити вибори таємним голосуванням про довіру всій Президії. Президент, Віце-президент, Неодмінний секретар одказали, що можуть погодитись на голосування по кожному члену Президії окремо. Акад. А.Ю.Кримський заявив, що він переконаний комуніст; у декого з академиків може виникнути побоювання, що думки й настрої його могли б часом піти врозріз з іншими академиками, людьми аполітичними або безпартійними. Саме тепер, коли відбувається реформа Академії в дусі совєтизації, акад. А.Ю.Кримський мусить знати, яка частина академиків довіряє йому секретарювати».

Вирішили: «потайно балотувати вотум довіри для кожного члена Президії.

Наслідок таємного балотування: 1) Голові-президентові акад. В.І.Липському довіру виказали 17 голосів, недовіру - 5, 1 - утримався; 2) Віце-президентові акад. С.О.Єфремову висловили довіру 21 голос, недовіру - 2; 3) Неодмінному секретареві акад. А.Ю.Кримському висловили довіру - 17, недовіру - 6».

2. Заслухавши життєпис, реєстр наукових праць та оцінку наукової діяльності проф. Л.О.Тарасевича, обраного II Відділом позаштатним академіком Кафедри загальної патології та прикладної медичної мікробіології; проф. В.Ф.Левицького, обраного III Відділом позаштатним академіком Кафедри історії народного господарства; проф. В.М.Гордона, обраного III Відділом позаштатним академіком Кафедри цивільного права, вирішили вибори провести на наступному Спільному зібранні.

3. Взяли до відома, що з 1 березня обов'язки голови III Відділу покладено на акад. К.Г.Воблого.

4. Затвердили постанову III Відділу про клопотання перед НКО УСРР щодо заснування кафедр історії українського права при правничих факультетах інститутів народного господарства.

5. На прохання студентів Катеринослава надіслати вказівки для краєзнавчої роботи та прохання Ніжинського краєзнавчого товариства про затвердження його статуту вирішили обрати членами Краєзнавчої комісії ВУАН акад. А.М.Лободу, С.О.Єфремова та М.П.Василенка, надавши їм права кооптувати дальших членів і передати статут Ніжинського товариства їм на розгляд.

6. Слухали витяг з протоколу № 57/193 засідання Малої президії ВУЦВК від 10 лютого 1925 р. про додаткове асигнування коштів на розвиток роботи ВУАН.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26323, арк. 1-2. Машинопис. Копія.

ПРОТОКОЛ № 213
ПЛЕНАРНОГО* СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 3 БЕРЕЗНЯ 1925 р.

1. Слухали вступне слово голови ревізійної комісії Н.М.Калюжного про завдання комісії: «комісія приїхала з метою вияснити потреби Академії, щоб влада знала, чим може допомогти Академії».

2. Слухали заступника Голови Укрголовнауки М.І.Яворського, який оголосив висновки про обслідування ВУАН комісією Наркомату робітничо-селянської інспекції, після чого присутні співробітники Академії наук обмінялися своїми думками з членами ревізійної комісії.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26324, арк.1. Оригінал. Машинопис.

---

* На цьому засіданні були присутні директори установ ВУАН, уповноважений від НКО УСРР Л.М.Левитський, члени ревізійної комісії НК РСІ УСРР: Н.М.Калюжний, М.І.Яворський, М.Л.Баран, співробітники Академії.

ПРОТОКОЛ № 214
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 9 БЕРЕЗНЯ 1925 р.

2. Слухали подяку акад. С.Н.Бернштейна за обрання його позаштатним академіком Академії наук.

3. Затвердили обрання Л.О.Тарасевича позаштатним академіком Кафедри загальної патології та прикладної медичної мікробіології, В.Ф.Левицького - позаштатним академіком Кафедри історії народного господарства, В.М.Гордона - позаштатним академіком Кафедри цивільного права.

4. Взяли до відома «Пояснення» НКО УСРР до правил обрання Президії ВУАН, а саме: «до затвердження нової Президії Академії наук її обов'язки повинна виконувати дотеперішня Президія».

5. Вирішили дозволити керівникові Гебраїстичної комісії ВУАН І.В.Галантові закордонне відрядження на 3 місяці.

6. Справу про призначення представника ВУАН до редакції науково-технічного журналу Доброхіму на прохання його ради доручили II Відділу.

7. Затвердили статут Ніжинського краєзнавчого товариства.

8. Взяли до відома заяву акад. М.С.Грушевського про відмову бути членом академічної Краєзнавчої комісії.

9. На подання голови Комісії для видавання пам'яток новітнього українського письменства акад. С.О.Єфремова вирішили вдатися зі скаргою до НКО УСРР на Чернігівський державний музей за те, що він не видає Академії наук «Щоденника» Т.Г.Шевченка, потрібного для останньої коректури академічного видання.

10. Взяли до відома й виконання «Постановление Народного комиссариата труда СССР и Народного комиссариата рабоче-крестьянской инспекции СССР» №25/3 від 3 лютого 1925 р., надрукованого 20 лютого 1925 р. в № 6 «Вісника Київського виконавчого комітету».

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26325, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 215
УРОЧИСТОГО РІЧНОГО СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ АКАДЕМІЇ НАУК ВІД 11 БЕРЕЗНЯ 1925 р.

(В присутності численної публіки)

1. Слухали привітальне слово Голови - президента акад. В.І.Липського, який привітав публіку, що своєю присутністю вшанувала річне засідання Академії наук.

2. Слухали звідомлення про діяльність Академії наук в 1924 р. та про діяльність установ, що перебувають при Спільному зібранні, яке зачитав Неодмінний секретар акад. А.Ю.Кримський.

3. Слухали звідомлення Відділів, які зачитали: секретар Історично-філологічного відділу акад. С.О.Єфремов, член Фізично-математичного відділу проф. К.К.Симінський та секретар Соціально-економічного відділу акад. М.В.Птуха.

4. Слухали промову акад. К.Г.Воблого «Виробничі сили України».

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26326, арк.1. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 216
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 23 БЕРЕЗНЯ 1925 р.

2. Слухали доповідь акад. Є.П.Вотчала про поїздку до Харкова для остаточного вирішення питання про передачу Академії наук Голосіївського лісу.

3. Слухали життєпис, реєстр праць і оцінку наукової діяльності проф. І.Я.Горбачевського, обраного II Відділом позаштатним академіком Кафедри біологічної хімії та проф. О.О.Малиновського, обраного III Відділом позаштатним академіком Кафедри народного права.

4. Заслухавши життєпис, реєстр наукових праць і оцінку наукової діяльності кандидатів у члени-кореспонденти: від I Відділу - етнографів П.В.Іванова та О.П.Косач (Олени Пчілки), від III Відділу - соціолога С.Ю.Семковського, вирішили обрання провести на наступному Спільному зібранні.

5. Взяли до відома проект енциклопедичного «Меморіалу математичних наук», що вихо-

дить під патронажем Академій - Французької, Сербської, Бельгійської, Румунської, Польської, Української, Іспанської, Чеської, Італійської, Шведської, в якому є праця українського математика М.М.Крилова «Про методи інтеграції диференціяльних рівнянь».

6. Заслухавши повідомлення Неодмінного секретаря А.Ю.Кримського про надсилку з Паризької школи східних мов видань на суму до 10000 франків, вирішили висловити їй подяку.

7. Вирішили відкласти на наступне засідання розгляд статуту Музею антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26327, арк. 2-3 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 217
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 30 БЕРЕЗНЯ 1925 р.

2. Вирішили: кошти, виділені на академічне видавництво в сумі 2332 крб., розподілити так: на І і ІІІ Відділи - 500 крб., на ІІ Відділ - 1000 крб., решту - на установи Спільного зібрання.

3. Затвердили Г.Д.Саливона на посаду голови Лубенського наукового товариства, В.Г.Саленка - на посаду заступника голови згідно з п. 16 статуту Товариства.

4. Затвердили статут Музею антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка ВУАН.

5. Взяли до відома повідомлення акад. М.М.Крилова про вміщення у міжнародному математичному «Меморіалі» статті акад. С.Н.Бернштейна «Про теорію функцій, які найменше одхиляються від нуля».

6. Заслухавши проект нового статуту Академії наук, зредагований комісією згідно з постановами Спільного зібрання, вирішили ще раз розглянути його на Спільному зібранні. Питання про кількість Відділів в Академії вирішили шляхом голосування: 11 голосів за те, що в Академії має бути три Відділи - Фізично-математичний, Соціально-економічний, Історично-філологічний; 7 голосів за те, щоб Соціально-економічний та Історично-філологічний об'єднати в один Відділ. Пропозицію П.А.Тутковського, щоб в проект статуту вписати й думку меншості, вирішили обговорити на наступному засіданні.

7. Вирішили дообрати до Краєзнавчої комісії акад. О.В.Корчака-Чепурківського, акад. О.П. Новицького, остаточно надавши Комісії право самій комплектуватися шляхом кооптування потрібних їй членів.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26328, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 218
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 6 КВІТНЯ 1925 р.

2. Затвердили обрання позаштатними дійсними членами: проф. О.О.Малиновського - на Кафедру народного права, проф. І.Я.Горбачевського - на Кафедру біологічної хімії.

Членами-кореспондентами обрали: П.В.Іванова та О.П.Косач (І Відділ); С.Ю.Семковського (ІІІ Відділ).

3. Дали заперечну відповідь на запит ІІІ Відділу, чи може Академія наук влаштовувати іспити на магістра та доктора.

4. Затвердили статут Кам'янець-Подільського наукового товариства при ВУАН з такими членами-засновниками: Т.Недужий, А.Веселовський, В.Свидзінський, В.Зоборовець, Ю.Філь, А.Шумлянський, Ю.Сіцінський, В.Храневич, Є.Кондрацький, Д.Богацький.

5. Вирішили восени 1925 р. взяти участь у святкуванні 200-літнього ювілею Ленінградської Академії наук.

6. Затвердили остаточний варіант проекту нового статуту Академії наук, що має бути поданий на затвердження пленумові Укрголовнауки.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26329, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 219
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 27 КВІТНЯ 1925 р.

2. Слухали оцінку наукової діяльності проф. В.І.Крокоса та проф. Є.С.Бурксера, запропонованих II Відділом кандидатами у члени-кореспонденти ВУАН.

3. Слухали подяки акад. В.Ф.Левицького та В.М.Гордона за їхнє обрання дійсними позаштатними академіками.

4. Затвердили статути товариств при ВУАН: Педагогічного, Ботанічного (колишньої Ботанічної секції), Геологічного (колишньої Геологічної секції).

5. Взяли до відома повідомлення Укрголовнауки, що: а) до Комісії для присуду наукового ступеня мають право вдаватися зі своїми дисертаціями не тільки з України, а взагалі з Союзу; б) при вузах кафедри історії українського права поки що не засновуватимуться.

6. Слухали повідомлення Укрголовнауки про те, що вона доручає Академії наук запропонувати П.П.Потоцькому переїхати з Ленінграда до Києва, щоб обійняти посаду директора Музею ім. Ханенків.

7. Слухали повідомлення акад. В.О.Плотникова про те, що він покинув адміністративні обов'язки в Політехніці, а також подяку Укрголовпрофосвіти за його роботу.

8. Слухали повідомлення акад. А.Ю.Кримського, що «Западно-Сибирское общество сельского хозяйства» обрало М.Ф.Кащенка своїм почесним членом.

9. На повідомлення Укрголовнауки, що в Комісії для присуду премій з п'яти чоловік, три повинні бути від Академії, вирішили: «вважати, що дійсні члени ВУАН взагалі мають право одержувати премії за свої наукові праці. Проте, в даному разі, коли премії мають присуджуватись органом, у якому Академія бере офіційну участь, визнати за недоцільне, щоб академики подавали свої праці на премію: тому оголосити конкурс для всіх інших співробітників, як штатних, так і позаштатних - постійних».

Затвердили членами комісії від I Відділу акад. А.Ю.Кримського, II - акад. О.В.Фоміна, III - акад. М.П.Василенка та останній термін для приймання праць на премію - 20 травня.

10. Затвердили список внутрішніх наукових відряджень на літо для трьох Відділів Академії наук.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26330, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 220
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 18 ТРАВНЯ 1925 р.

2. Затвердили членом-кореспондентом проф. Є.С.Бурксера (здобув абсолютну більшість голосів) та відхилили кандидатуру проф. В.І.Крокоса, на що голова II Відділу акад. П.А.Тутковський висловив протест.

3. Слухали подяку О.П.Пчілки-Косач за її обрання членом-кореспондентом ВУАН.

4. Заслухавши доповідь Неодмінного секретаря про результати ділової поїздки до Харкова, вирішили поновити клопотання про наукові відрядження акад. В.І.Липського до Англії та акад. М.М.Крилова - до м. Коїмбри.

5. Вирішили відхилити пропозицію Музею мистецтва ВУАН про перерозподіл книжок, які заповів В.О.Щавинський Академії наук.

6. Заслухавши протест виконуючого обов'язки директора Музею мистецтва ВУАН І.І.Врони про кандидатуру П.П.Потоцького на посаду директора Музею, вирішили підтвердити думку про те, що П.П.Потоцький цілком підходить на цю посаду.

7. Слухали подяку голови Головнауки НКО РСФРР Ф.М.Петрова за надання йому змоги ознайомитися з внутрішньою роботою ВУАН.

8. Відповідно до нових прохань акад. К.В.Харламповича з Актюбінська вирішили поновити клопотання про нього перед усіма відповідними органами влади.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26331, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 221
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 1 ЧЕРВНЯ 1925 р.

1. На заяву акад. П.А.Тутковського про те, що II Відділ вважає попереднє Спільне зібрання недійсним, шляхом голосування вирішили: «засідання 18 травня визнати за чергове і вибори - за правильні. Зауважено, що Президія має акуратно розсилати всім академікам наперед реєстр чергових Спільних зібрань».

2. Слухали реєстр праць, наукову оцінку і життєпис проф. Л.М.Яснопольського, обраного III Відділом на Кафедру фінансових справ.

3. Взяли до відома заяву акад. М.П.Василенка про відмову співпрацювати в Комісії краєзнавства за браком часу.

4. Згідно з проханням Київського виконкому вирішили відрядити проф. К.К.Симінського представником від Академії наук у Комісію винаходів при виконкомі.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26332, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 222
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 22 ЧЕРВНЯ 1925 р.

1. Слухали повідомлення Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського й делегатів пленуму Укрголовнауки про хід засідань пленуму і про розгляд поданого ВУАН проекту статуту Академії наук.

2. Слухали доповідь Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського про господарські академічні справи, які йому вдалося вирішити в Харкові (надіслано гроші на ремонт будинку колишньої Ольгинської гімназії). Акад. П.А.Тутковський звернув увагу, що в будинку може бути цвілевий грибок.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26333, арк. 1. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 223
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 29 ЧЕРВНЯ 1925 р.

2. Затвердили обрання проф. Л.М.Яснопольського академіком на Кафедру фінансових справ.

3. Слухали життєписи, реєстри наукових праць та оцінку наукової діяльності професорів П.М.Крилова, В.К.Залеського, М.Г.Холодного, обраних II Відділом членами-кореспондентами ВУАН.

4. Для чергових засідань Спільного зібрання визначили такі дні у липні: 6, 13, 15.

5. Заслухавши лист Українського інституту громадознавства в Празі з пропозицією до ВУАН «увійти з Інститутом в найтісніший науковий зв'язок», вирішили: «З огляду на те, що ВУАН не має ніяких відомостей про цей Інститут, просити пояснень в Укрголовнауки».

6. Взяли до відома постанову Всеросійського Центрального Виконавчого Комітету про відхилення клопотання ВУАН щодо полегшення долі акад. К.В.Харламповича.

7. Зобов'язали Управу ВУАН розіслати всім установам Академії зразок операційних планів, які слід подати Укрголовнауці.

8. Обрання академіків делегатами для привітання Російської Академії наук з 200-літнім ювілеєм у вересні 1925 р. вирішили перенести на наступне засідання Спільного зібрання.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26334, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 224
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 6 ЛИПНЯ 1925 р.

2. Заслухавши реєстр наукових праць, їх оцінку та життєписи дійсних членів Російської Академії наук В.П.Бузескула та С.Ф.Ольденбурга, обраних I Відділом в зв'язку з 200-річчям РАН академіками на кафедри Всесвітньої історії та Східної філології ВУАН, вирішили провести вибори на наступному засіданні Спільного зібрання.

3. Затвердили одноголосно через таємне балотування обрання проголошених на попе-

редньому Спільному зібранні членів-кореспондентів П.М.Крилова, В.К.Залеського та М.Г.Холодного.

4. Заслухавши інформацію про операційні плани наукової роботи на 1925-1926 рр., запропонували Управі негайно надіслати установам I та II Відділів як зразок план Археографічної комісії, III Відділу - план Геологічної комісії.

5. Згідно з постановою II Відділу вирішили клопотатися перед Укрголовнаукою про негайний відпуск 100-125 крб. проф. Д.О.Белінгові, представникові від ВУАН, для поїздки на Міжнародний з'їзд лімнологів у Ленінграді.

6. Затвердили постанову II Відділу про охорону степів заповідника Асканія-Нова. Доручили Управі ВУАН знайти кошти на поїздку геолога до заповідника з метою проведення розкопок кістяка мамонта.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26335, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 225
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 13 ЛИПНЯ 1925 Р.

2. Слухали подяку акад. О.О.Малиновського з Москви за обрання його дійсним членом ВУАН.

3. Привітали новообраного академіка Л.М.Яснопольського.

4. Затвердили одноголосно через таємне балотування обрання акад. В.П.Бузескула на Кафедру всесвітньої історії та Секретаря Російської Академії наук акад. С.Ф.Ольденбурга - на Кафедру східної філології ВУАН.

5. Заслухавши реєстр наукових праць, їх оцінку та життєписи Президента Російської Академії наук О.П.Карпінського, Віце-президента В.А.Стеклова та акад. І.П.Бородіна, обраних II Відділом дійсними членами ВУАН, вирішили вибори провести на наступному засіданні Спільного зібрання.

6. Заслухавши реєстр наукових праць, їх оцінку та життєписи російського геолога проф. О.М.Сіверцова та професора-хіміка Л.В.Писаржевського, обраних II Відділом дійсними членами ВУАН, вирішили вибори провести на наступному засіданні Спільного зібрання.

7. Вирішили обрати делегатами ВУАН для поїздки на святкування 200-літнього ювілею РАН акад. Є.П.Вотчала та акад.Б.І.Срезневського.

8. Вирішили клопотатися перед Укрголовнаукою та ВУЦВК про призначення пенсії вдові акад. М.І.Туган-Барановського.

9. Доручили II Відділу ВУАН обрати представника до Головної палати мір і ваги згідно із законом від 30 вересня 1922 р. №38.

10. Затвердили операційно-науковий план діяльності Археографічної комісії на 1925-1926 рр. як зразок для гуманітарних установ ВУАН. Вирішили всі операційні плани попередньо розглядати на Відділах. На III квартал плани негайно надіслати до Управи ВУАН з тим, щоб їх разом відправити Укрголовнауці.

11. За пропозицією III Відділу запропонували Управі ВУАН внести до загального кошторису графу про виділення коштів на відрядження іногороднім членам ВУАН, вважаючи, що кожен з них має приїжджати до Києва три-чотири рази на рік.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26336, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 226
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 15 ЛИПНЯ 1925 р.

2. Затвердили через таємне балотування академіками ВУАН: О.П.Карпінського, І.П.Бородіна, О.М.Сіверцова - одноголосно, В.А.Стеклова, Л.В.Писаржевського - один проти.

3. В зв'язку з науковим відрядженням акад. А.Ю.Кримського та його помічника П.Н.Лозієва до кінця вересня 1925 р. призначили їхніми заступниками відповідно: Віце-президента акад. С.О.Єфремова та С.Г.Вороніна. В Управі акад. А.Ю.Кримського заступатиме акад. О.П.Новицький, а в разі потреби - акад. І.І.Шмальгаузен.

4. Вирішили надрукувати з видавничих коштів II Відділу записку акад. Б.І.Срезневського французькою мовою з відповідними кресленнями, працю акад. Є.П.Вотчала - англійською

мовою, працю акад. М.Ф.Кащенка - українською мовою. Управі доручили подбати про своєчасну оплату праці.

5. Взяли до відома і до виконання витяг з протоколу Укрголовнауки № 37 від 27 червня 1925 р., п. 7 «Про порядок дозволу друкування праць Академії наук».

6. Взяли до відома постанову Укрголовнауки про неконкретність пропозицій проф. П.В.Клименка відносно організації нового марксистсько-ленінського закладу в Києві.

7. Слухали подяку від Запорізької спілки робітників освіти за лист з приводу смерті члена-кореспондента Я.П.Новицького.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26337, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 227
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 28 ВЕРЕСНЯ 1925 р.

1. Затвердили протокол попереднього засідання Спільного зібрання та заслухали повідомлення акад. П.А.Тутковського про надрукування своєї наукової праці замість праці акад. Є.П.Вотчала*.

2. Слухали листи з подякою від новообраних академіків: О.П.Карпінського, В.А.Стеклова, С.Ф.Ольденбурга, В.П.Бузескула, І.П.Бородіна, І.Я.Горбачевського, Л.В.Писаржевського, О.М.Сіверцова та члена-кореспондента П.М.Крилова.

3. Слухали доповідь Президента акад. В.І.Липського про його подорож до Ленінграда на ювілей Російської Академії наук та тексти привітальних адрес, що були піднесені від ВУАН ним та акад. Б.І.Срезневським.

4. Слухали повідомлення акад. С.О.Єфремова про київське засідання ВУАН з нагоди 200-річчя РАН.

5. Слухали лист Львівського товариства «Просвіта» з приводу смерті В.І.Самійленка.

6. Затвердили склад президії Кам'янець-Подільського наукового товариства: голова - проф. О.М.Полонський, заступник голови - Ю.Й.Сіцінський (він же голова краєзнавчої секції), секретар В.С.Зборовець, голови секцій - К.О.Копержинський, В.П.Храневич, Ф.О.Запучинський, І.А.Олійник. Крім того, затвердили обраних Товариством Ю.Й.Сіцінського та П.М.Бучинського почесними членами Товариства.

7. Вирішили просити Укрголовнауку асигнувати кошти на проведення Радіологічного з'їзду, перевіз до Києва музейного майна В.О.Щавинського та П.П.Потоцького і закупівлю шаф для Геологічного кабінету акад. П.А.Тутковського. Тексти з умотивуванням клопотань доручили скласти академікам П.А.Тутковському, В.І.Липському, О.П.Новицькому.

8. Чергові засідання Спільного зібрання в 1925 році вирішили провести: 12 та 16 жовтня, 9 та 24 листопада, 7 та 21 грудня.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26338, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 228
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 2 ЖОВТНЯ 1925 р.

2. Слухали повідомлення Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського, що II Відділ через друкарські причини витратив суму більшу, ніж призначено було Спільним зібранням (4 тис. крб.).

3. Згідно з доповіддю акад. Б.І.Срезневського обрали комісію для обговорення проекту створення Українського відділу Всесоюзного бюро наукових з'їздів. Головою комісії обрали акад. Б.І.Срезневського, членами - академіків К.Г.Воблого, Д.О.Граве, М.С.Грушевського, А.М.Лободу, П.А.Тутковського, з правом кооптації інших членів.

4. Заслухавши прохання керівника етнографічного відділу Музею мистецтв ВУАН ім. Ф.К.Вовка про урочисте святкування свого п'ятилітнього ювілею, вирішили: «вважаючи на швидкий розвиток, дати самостійність обом відділам Музею, щоб Україна мала при Академії дві великі, давно потрібні установи. Одну з них - Інститут антропологічно-етнологічний, другу - Музей етнографічний. Проект статуту на першу установу повинен подати А.З.Носів, на другу - А.І.Онищук».

* Див. протокол № 226, п.4.

5. Затвердили постанову II Відділу про перейменування Мікробіологічного інституту в Інститут біології імені Ф.З.Омельченка.

6. На прохання Музею революції УСРР для організації у Музеї відділу «Декабристи» рекомендували представником-консультантом від ВУАН В.В.Міяковського.

7. Взяли до відома витяг з протоколу Президії Укрголовнауки від 5 березня 1925 р., № 41, п.6.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26339, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 229
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 26 ЖОВТНЯ 1925 р.

2. Слухали два повідомлення Укрнауки: а) від 19 жовтня 1925 р. - про одержання Укрнаукою операційного плану ВУАН на 1925-1926 рр.; б) від 23 жовтня 1925 р. - про перегляд штатів у зв'язку з майбутньою реорганізацією Академії наук.

3. Заслухавши повідомлення Укрнауки про видання журналу «Наука на Україні», погодились з пропозицією систематично надсилати звідомлення про наукове життя і роботу Академії, зобов'язавши до цього секретарів Відділів.

4. Слухали подяку акад. О.П.Карпінського за його обрання дійсним членом ВУАН.

5. Затвердили статут Чернігівського наукового товариства при ВУАН.

7*. Заслухавши звідомлення комісії, створеної Спільним зібранням 2 жовтня 1925 р. для обговорення проекту Українського відділу Всесоюзного бюро наукових з'їздів, доручили комісії кооптувати до свого складу представників від неакадемічних наукових установ і підготувати матеріали про наукові зв'язки з всесоюзними установами на найближчий пленум Укрнауки. Доручили цю справу акад. М.В.Птусі.

8. Підтримали клопотання акад. М.Ф.Кащенка про виділення додаткової ділянки землі для розширення Акліматизаційного саду ВУАН.

9. Слухали звідомлення акад. М.В.Птухи про його наукове відрядження за кордон.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26340, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 230
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 10 ЖОВТНЯ 1925 р.**

1. Слухали про надрукування брошури акад. М.Ф.Кащенка (прот. 228, п. 2): «Прочитано витяг з протоколу II Відділу від 19 червня 1925 р., звідки видно - брошура друкувалась «як негайне окреме видання» за постановою Відділу». Акад. П.А.Тутковський під згаданим протоколом Спільного зібрання записав свою окрему думку: «Видання, зазначені в пункті другому, видруковані без мого відома й участи».

2. Одноголосно привітали акад. М.П.Василенка в зв'язку з повідомленням ВУЦВК про його помилування.

3. Колективний лист наукових співробітників Академії з пропозиціями щодо розмежування діяльності Всесоюзної Академії наук (Ленінградської) з діяльністю Всеукраїнської Академії наук вирішили передати до комісії під головуванням акад. Б.І.Срезневського.

4. На повідомлення Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського про заснування Наукового товариства в Зінов'євську (Єлисаветграді)*** вирішили надіслати їм зразок статуту.

5. Вирішили передати на попереднє обговорення II Відділу постанову ВУЦВК про закріплення за ВУАН степової ділянки цілини в Карлівці.

6. Заслухавши схвальні відгуки «Результаты осмотра Киевского Акклиматизационного сада делегатом от Главного ботанического сада в Ленинграде Н.Н.Монтеверде» та телеграму з Томської виставки про присудження акад. М.Ф.Кащенкові медалі за успішне акліматизування яблук у Сибіру, вирішили клопотатися про розширення території Акліматсаду ВУАН.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26341, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

---

* Пункт 6 у документі відсутній.

** Так датований документ.

*** Тепер Кіровоград.

ПРОТОКОЛ № 231
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 23 ЛИСТОПАДА 1925 р.

2. Слухали подяку С.Ю.Семковського за його обрання членом-кореспондентом ВУАН.

3. Вирішили утворити дві постійні посади нештатних співробітників при Комісії для дослідів над питаннями геофізики, де досі не було таких посад.

4. Вирішили звернутися до НКО УСРР з проханням передати бібліотеку колишнього університету св. Володимира з її штатом до Академії наук.

5. Вирішили поновити клопотання про передачу будинку № 35 по вул. Короленка* та будинку колишнього Інституту благородних дівиць в розпорядження Академії наук.

6. Доручили акад. М.В.Птусі бути представником від ВУАН на Всесоюзному з'їзді статистиків.

7. Вирішили дати запит Комуністичній Академії при ЦВК СРСР, з якої спеціальності їм потрібен представник від ВУАН у Комісію для присуду премій ім. В.І.Леніна.

8. Слухали пропозицію Комісії акад. Б.І.Срезневського** про виставку робіт ВУАН в галузі вивчення продуктивних сил України та визнали, що виставку поки що не можна влаштувати через відсутність коштів.

9. Доручили Управі справу про відведення приміщення під Хімічну лабораторію ВУАН*** згідно клопотання В.О.Плотникова.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26342, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 232
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 7 ГРУДНЯ 1925 р.

2. Заслухавши поданий III Відділом життєпис, реєстр праць і оцінку наукової діяльності кандидата в члени-кореспонденти проф. М.О.Максимейка, вирішили вибори провести на наступному засіданні Спільного зібрання.

3. Вирішили відрядити делегатом від ВУАН на 150-річний ювілей Гірничого інституту в Ленінграді акад. М.М.Крилова; акад. К.Г.Воблого - до Ленінграда на січень 1926 р. для роботи над історією цукрової промисловості на Україні.

4. Вирішили надіслати до Москви на ім'я проф. історії Д.М.Петрушевського привітання від ВУАН з нагоди відзначення 20 грудня 1925 р. його ювілею.

5. Вирішили повідомити акад. В.М.Гордона, що він повинен регулярно приїздити до Києва на засідання Спільного зібрання ВУАН.

6. Вирішили поновити клопотання перед Укрголовнаукою про П.П.Потоцького і його музей.

7. Згідно з постановою II Відділу вирішили клопотатися перед НКО УСРР про організацію Бюро для розгляду винаходів при ВУАН та асигнування відповідних коштів.

8. На доповідь акад. Б.І.Срезневського про роботу Комісії з питань ув'язки діяльності українських наукових установ із всесоюзними вирішили вироблений Комісією проект розглянути на надзвичайному Спільному зібранні ВУАН.

9. Кошти, асигновані НКО УСРР на видавничу діяльність Академії (5000 крб.), вирішили поділити між всіма Відділами порівну до 1 січня 1926 р.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26343, арк.1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 233
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 21 ГРУДНЯ 1925 р.

2. Слухали подяку акад. С.О.Смаль-Стоцького за привітання з нагоди 40-річного ювілею його наукової діяльності.

3. Затвердили через таємне голосування обрання проф. М.О.Максимейка членом-кореспондентом ВУАН.

* Будинок по вул. Короленка, 35 було передано під «Дім вчених» у розпорядження Київського окрвиконкому.

** Мається на увазі академічна Комісія з питань ув'язки діяльності українських наукових установ із всесоюзними під головуванням акад. Б.І.Срезневського.

*** Академія наук не мала власної хімічної лабораторії. Досліди проводилися в приміщенні лабораторії КПІ.

4. Заслухавши життєписи, реєстр праць і оцінку наукової діяльності проф. В.П.Адріанової та проф. А.Я.Лященка, яких І Відділ одноголосно обрав членами-кореспондентами ВУАН, вирішили вибори провести на найближчому засіданні Спільного зібрання.

5. Заслухавши життєпис, реєстр праць і оцінку наукової діяльності проф. Карла Стормера, обраного II Відділом на Кафедру прикладної математики та космічної фізики, вирішили вибори провести на засіданні Спільного зібрання 4 січня 1925 р.

6. Вирішили клопотатися перед Укрнаукою про дозвіл на закордонні наукові відрядження для акад. М.М.Крилова (на початку 1926 р.) та акад. Г.В.Пфейффера (не пізніше травня 1926 р.).

7. Вирішили клопотатися перед Укрголовнаукою про виплату акад. М.В.Птусі 275 крб., витрачених ним на закордонне відрядження.

8. Для розподілу грошей, асигнованих Наркомосом на 1926 р. на внутрішні наукові відрядження ВУАН, доручили кожному Відділу подати до Спільного зібрання розпис відряджень.

9. Заслухавши витяг з протоколу № 5 Президії Укрголовнауки від 21 листопада 1925 р. про затвердження обміну речей, що зробив Музей мистецтв ім. Ханенків, та копію телеграми Наркомосу від 15 листопада 1925 р. до директора Музею І.І.Врони з забороною видавати музейні речі, вирішили звернутися до НКО УСРР з проханням про зміщення І.І.Врони з посади директора.

10. Взяли до відома повідомлення Центрального правління спілки РОБОС від 9 грудня 1925 р. за № 5563, що Комісія з державного регулювання заробітної плати постановила «встановити академику оклад 180 крб. на місяць».

11. Щодо питання про заниження заробітної плати директорам установ проф. О.С.Грушевському та проф. Є.К.Тимченкові доручили Управі ВУАН при розподілі зарплати виплатити проф. О.С.Грушевському та проф. Є.К.Тимченкові зарплати, як і директорам установ II Відділу, з лишків особового складу.

12. Вирішили звернутися до Бюро спілки наукових робітників щодо вжиття заходів для доведення заробітної плати академіків до того ж рівня, що й заробітна плата штатних професорів вузів.

13. Вирішили звернутися з проханням до Черкаського окрсоцзабезу про надіслання матері покійного композитора К.Г.Стеценка третьої частини пенсії, призначеної урядом для його родини.

14. Із 800 крб., асигнованих на видання, 500 крб. вирішили відпустити на друкування «Звідомлення Археографічної комісії»; решту - на друкування наукових розвідок покійного В.Модзалевського «Про гури на Чернігівщині».

15. Заслухавши доповідну записку акад. Д.О.Граве про наукову діяльність Юрка Тодосовича Вороного, погодилися з пропозицією щодо видання повної збірки його творів.

16. Вирішили звернутися до Московського Центрального архіву з проханням допомогти акад. О.О.Малиновському дослідити матеріали московських архівів для вивчення історії українського права.

17. Доручили представникові І Відділу ВУАН прочитати промову на урочистому Спільному зібранні 10 березня цього року.

18. Затвердили розклад чергових Спільних зібрань на І півріччя 1926 р.: 4 та 18 січня; 1 та 15 лютого; 1, 11, 22 березня; 12,26 квітня; 10,24 травня; 7 та 28 червня.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26344, арк.1-2 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 234
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 4 СІЧНЯ 1926 р.

2. Затвердили через таємне голосування обрання проголошених на попередньому зібранні проф. К.Стормера позаштатним академіком Кафедри прикладної математики, В.П.Адріанову та А.Я.Лященка - членами-кореспондентами ВУАН.

3. Висловили співчуття родині померлого акад. В.М.Гордона, Укрголовнауці і Соколіновій - редакторові Інституту народного господарства, де професорував академік.

5*. Слухали запрошення комісії з вшанування 50-річчя наукової діяльності проф. О.О.Ейхельмана.

---

* Пункт 4 в документі відсутній.

6. Слухали лист акад. І.Я.Горбачевського з Праги з проханням надіслати представників від ВУАН на науковий з'їзд, що має відбутися влітку 1926 р. в Празі, який проводитиме Українське наукове об'єднання. Попросили акад. І.Я.Горбачевського дати пояснення, що таке Українське наукове об'єднання.

7. Вирішили надіслати привітання Мінському інститутові білоруської культури з нагоди ювілею Франціска Скорини.

8. Вирішили нагадати II Відділові про остаточне обрання представника від ВУАН до Комісії для присудження премій ім. В.І.Леніна при Московській комуністичній Академії.

9. Вирішили нагадати Відділам Академії наук про запит щодо наукових тем, на які Комісія для преміювання наукових праць Укрнауки могла б оголосити конкурс.

10. Затвердили і вирішили надіслати до Укрголовнауки тези з питань узгодження відносин українських наукових установ зі всесоюзними, що розроблені акад. М.С.Грушевським й узгоджені спеціально з Комісією під головуванням акад. Б.І.Срезневського.

11. Обрали Комісію в складі акад. М.П.Василенка як голови та академіків О.П.Новицького, М.Т.Біляшівського і А.М.Лободи для з'ясування, які предмети з Музею ім. Ф.К.Вовка повинні бути виділені в окремий Етнографічний музей, а які залишаються в Антропологічно-етнологічному кабінеті.

12. Заслухавши проект статуту Антропологічного музею, обчисленого на 34 штатні посади, та пояснюючу записку до нього, доручили А.І.Онищукові підготувати проект статуту Етнографічного музею, а не Антропологічного.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26345, арк.1-2. Копія. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 235
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 18 СІЧНЯ 1926 Р.

2. Заслухавши відозви акад. Д.О.Граве та акад. Г.В.Пфейффера на праці проф. Ю.Т.Вороного, вирішили, що праці проф. математики М.В.Остроградського теж повинні бути видані повною збіркою українською мовою.

3. Слухали лист акад. В.П.Бузескула з приводу смерті акад. В.М.Гордона.

4. Вирішили звернутися до ВУЦВК з проханням залишити будинок, де жив акад. В.М.Гордон у Харкові, родині покійного.

5. Слухали запит НКО УСРР відносно переліку осіб на отримання закордонних наукових відряджень.

6. Підтвердили необхідність закордонних наукових відряджень акад. М.М.Крилова - до Італії і Франції та акад. Г.В.Пфейффера - до Німеччини і Франції.

7. Слухали доповідь комісії про розділ Кабінету антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка.

8. Обрали до комітету Музею антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка голову - акад. Л.М.Яснопольського; членів - акад. М.Т.Біляшівського, А.М.Лободу.

9. Слухали Є.О.Дзбановського про непорозуміння між директорами Музею антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка та колективом.

10. Доручили Комісії Старого Києва дати представника до комісії Київського виконкому для перейменування вулиць.

11. Слухали доповідь Комісії ВУАН з питань ув'язки діяльності українських наукових установ із всесоюзними.

12. Слухали повідомлення Укрголовнауки про розгляд операційного плану Академії наук на пленумі Укрнауки 22-27 січня 1926 р.

13. Слухали заяву співробітників Академії наук про внесення змін до поданого на розгляд статуту ВУАН.

14. Слухали статтю-лист до Всеукраїнської Академії наук, надруковану в журналі «Комуніст», № 4 за 1926 р. під заголовком «За шмат гнилої ковбаси», пов'язану з декларацією галицьких вчених до польського міністра освіти.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр.26346, арк. 1-2. Копія. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 236
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 1 ЛЮТОГО 1926 р.

2. Слухали подяку М.О.Максимейка за обрання його членом-кореспондентом ВУАН.

3. Доручили К.В.Квітці привітати проф. Г.М.Беклемішева з нагоди 25-річного ювілею його наукової діяльності.

4. Доручили акад. Д.О.Граве, акад. М.М.Крилову та акад. Г.В.Пфейфферу скласти привітальну адресу Фізично-математичному товариству при Казанському університеті з приводу святкування 100-річчя М.І.Лобачевського 25 лютого 1925 р.

5. Згідно з проханням Археологічного комітету вирішили виплатити заробітну плату голові Д.М.Щербаківському, вченому секретареві М.Я.Рудинському, науковому співробітникові В.Є.Козловській.

6. Вирішили звернутися з клопотанням до Укрнауки про відрядження акад. В.І.Липського, акад. М.С.Грушевського, К.М.Грушевської, акад. О.В.Фоміна (до Франції), керівничого Гебраїстичною комісією І.В.Галанта (до Варшави, Берліна та Парижа) і безкоштовне відрядження Н.М.Караваєвої - бібліотекаря Інституту технічної механіки.

7. Заслухавши постанову Президії Укрголовнауки «До 10-літнього ювілею Радянської влади на Україні», доручили акад. В.І.Липському скликати комісію для організації Всесоюзної сільськогосподарської виставки.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26347, арк.1-1 зв. Копія. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 237
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 15 ЛЮТОГО 1926 р.

2. Слухали пояснення Неодмінного секретаря щодо форми своєї відмови від участі в комісії по організації Всесоюзної сільськогосподарської виставки.

3. Слухали подяки проф. К.Стормера - за обрання його академіком; проф. В.П.Адріанової - за обрання членом-кореспондентом; проф. Д.М.Петрушевського (Москва) та проф. Іванова (Одеса) - за привітання Академії.

4. Вирішили виділити Дніпрянській біологічній станції постійних нештатних співробітників.

5. Комісії в складі академіків - О.П.Новицького, С.О.Єфремова, М.В.Птухи - доручили розглянути проект статуту Археологічного комітету.

6. Заслухавши заяву голови II Відділу акад. П.А.Тутковського про відмову Інституту наукової мови знаходитися у складі установ I Відділу ВУАН та про перегляд статуту Інституту, вирішили розгляд справи відкласти.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26348, арк. 1-2 зв. Машинопис. Оригінал.

ПРОТОКОЛ № 238
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 1 БЕРЕЗНЯ 1926 р.

1. Затвердили статут Всеукраїнського археологічного комітету.

2. Затвердили статут Одеського наукового товариства при ВУАН.

3. Даючи від Академії наук ступінь доктора, вирішили обирати кандидатів за такими ж правилами, що й академіків.

4. Заслухавши постанову II Відділу про присвоєння члену-кореспонденту ВУАН М.Г.Холодному ступеня доктора, вирішили вибори провести на наступному засіданні Спільного зібрання.

5. Вирішили розподілити кошти, асигновані на наукові відрядження.

6. Заслухавши лист Головнауки НКО РСФРР від 26 лютого 1926 р. оцінку колекції В.О.Щавинського доручили О.П.Новицькому.

7. Слухали лист Укрнауки від 20 лютого 1926 р. про передачу бібліотеки В.О.Щавинського до Музею мистецтв ВУАН.

8. Заслухавши лист від 11 лютого 1926 р. Організаційної комісії для влаштування Українського наукового з'їзду в Празі, який організовує Український академічний комітет, вирішили звернутися до Укрголовнауки з проханням дозволити відрядження на з'їзд представників від ВУАН.

9. На повідомлення ради Київських державних курсів доручили Педагогічній комісії ВУАН розглянути питання про конкурс на складання українського підручника з стенографії.

10. Слухали лист проф. О.О.Ейхельмана та акад. О.П.Карпінського з подякою за привітання.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26349, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 239
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 8 БЕРЕЗНЯ 1926 р.

2. Заслухавши звіти: загальний академічний - Неодмінного секретаря ВУАН акад. А.Ю.Кримського; усіх Відділів; Управи ВУАН і наукову промову акад. С.О.Єфремова «Декабристи на Україні», вирішили відзначити річне свято Академії 11 березня.

3. Слухали доповідь голови Управи акад. С.О.Єфремова про кредити на заробітну плату відповідно до нових штатів Академії.

4. Слухали запрошення Полтавського окрвиконкому на відкриття пам'ятника Т.Г.Шевченку 12 березня 1926 р.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26350, арк. 1-2. Автограф С.О.Єфремова.

ПРОТОКОЛ № 240
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 11 БЕРЕЗНЯ 1926 р.

1. Слухали звідомлення про діяльність академічних установ, що перебувають при Спільному зібранні та при Історично-філологічному відділі, яке зачитав акад. А.Ю.Кримський.

2. Слухали звідомлення про діяльність Фізично-математичного відділу, яке зачитав проф. К.К.Симінський.

3. Слухали звідомлення про діяльність Соціально-економічного відділу, яке зачитав акад. М.В.Птуха.

4. Слухали академічну промову «Декабристи на Україні», яку зачитав акад. С.О.Єфремов.

5. Слухали Президента акад. В.І.Липського, який повідомив про замітку московських «Известий», № 5, стосовно повернення з трьохрічного закордонного відрядження акад. В.І.Вернадського.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26351, арк. 1. Копія. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 241
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 15 БЕРЕЗНЯ 1926 р.

2. Слухали повідомлення Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського про обрання акад. М.М.Крилова 10 грудня 1925 р. членом-кореспондентом Коїмбрської Академії наук (Португалія).

3. На лист НКО УСРР про відрядження представника Академії наук на Всесоюзний з'їзд вивчення виробничих сил СРСР, вирішили представника від ВУАН не призначати у зв'язку з відсутністю запрошення від Держплану СРСР (організатора з'їзду).

4. Затвердили склад президії Археологічного комітету: голова - акад. О.П.Новицький; заступник голови - Д.М.Щербаківський; вчений секретар - М.Я.Рудинський, завідуючий фінансами - А.З.Носів.

5. Відхилили клопотання Археологічного комітету про перегляд розподілених Спільним зібранням коштів на наукові відрядження.

6. На постанову Президії Укрголовнауки про залишення Хімічної лабораторії проф. В.Г.Шапошникова при КПІ вирішили клопотатися перед НКО УСРР про передачу Лабораторії до відання Академії наук.

7. Слухали: про збільшення заробітної плати співробітникам Академії шляхом перерозподілу коштів, отриманих від держави.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26352, арк. 1-1 зв. Копія. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 242
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 22 БЕРЕЗНЯ 1926 р.

2. Через таємне голосування вирішили присудити члену-кореспонденту Академії наук М.Г.Холодному науковий ступінь доктора.

3. Слухали життєпис, реєстр наукових праць та оцінку наукової діяльності проф. В.Я.Данилевського, обраного II Відділом академіком на Кафедру фізіології людини, та проф. К.А.Красуського - членом-кореспондентом на Кафедру хімії.

4. Слухали повідомлення Президента Академії наук акад. В.І.Липського про постанову Укрголовнауки від 24 січня 1926 р. про відкриття у 1927 р. в Києві Всесоюзної господарсько-промислової виставки.

5. Заслухавши новоопубліковані штати Всеукраїнської Академії наук та проаналізувавши їх, порівнюючи із штатами Ленінградської Академії наук, вирішили клопотатися про урівняння тарифних ставок ВУАН з ленінградськими та збільшення числа співробітників ВУАН згідно з її планами наукової діяльності.

6. На лист акад. К.В.Харламповича з Тургаю вирішили звернутися до Головнауки СРСР, зокрема до Ф.М.Петрова, за допомогою у справі повернення К.В.Харламповича в Україну.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26353, арк. 9-9 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 243
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 12 КВІТНЯ 1926 р.

2. Затвердили через таємне голосування обрання проголошених на попередньому Спільному зібранні позаштатним академіком проф. В.Я.Данилевського на Кафедру фізіології; проф. К.А.Красуського - членом-кореспондентом на Кафедру хімії.

3. Слухали лист від Українського наукового комітету в Празі.

4. Попередньо розглянули новий статут Академії.

5. Вирішили поновити клопотання перед Укрголовнаукою про закордонні наукові відрядження академіків.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26354, арк. 1-1 зв. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 244
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 26 КВІТНЯ 1926 р.

2. Вшанували пам'ять померлого академіка М.Т.Біляшівського та вирішили клопотатися про пенсію для його сім'ї.

3. Слухали виступи академіків В.П.Бузескула та Ф.І.Шміта з приводу смерті акад. М.Т.Біляшівського.

4. Заслухавши інформацію члена-кореспондента С.Ю.Семковського про дозвіл акад. О.О.Ейхенвальдові повернутися з-за кордону та проводити свою наукову роботу в Одесі, вирішили повідомити акад. О.О.Ейхенвальда про можливість його роботи і в Києві.

5. Заслухавши життєпис, реєстр та оцінку наукових праць проф. М.С.Курнакова, подані II Відділом для обрання його позаштатним академіком ВУАН на Кафедру хімії, вирішили вибори провести на наступному засіданні Спільного зібрання.

6. Заслухавши життєпис, реєстр та оцінку наукових праць проф. О.В.Палладіна, подані II Відділом для обрання його членом-кореспондентом на Кафедру біології, вирішили провести вибори на наступному засіданні Спільного зібрання.

7. Вирішили делегувати академіків М.М.Крилова та В.І.Вернадського на 150-річний ювілей Ленінградського гірничого інституту.

8. Слухали інформацію члена-кореспондента С.Ю.Семковського про хід роботи в Укрнауці над формуванням нового статуту ВУАН.

9. Користуючись присутністю на Спільному зібранні С.Ю.Семковського, вирішили звернутися з проханням до Укрголовнауки про усунення І.І.Врони з посади директора академічного Музею мистецтв.

10. Вирішили придбати для ВБУ бібліотеку акад. В.С.Іконникова.

11. Щодо розподілу бібліотеки В.О.Щавинського вирішили, що це є внутрішньою справою Академії.

12. Взяли до відома постанову Історично-філологічного відділу про створення під голо-

вуванням акад. Ф.І.Міщенка Комісії для вивчення візантійського письменства та його впливу на Україну.

13. Взяли до відома повідомлення Соціально-економічного відділу про заснування Комісії для вивчення фінансових та банкових питань.

14. На повідомлення Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського про отримання від Укрголовнауки проекту статуту Інституту української наукової мови вирішили передати його на висновок до І Відділу ВУАН.

15. На повідомлення Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського про постанову Укрголовнауки щодо утворення Науково-дослідної кафедри жидівської культури при ВУАН вирішили передати її на розгляд І Відділу.

16. Вирішили делегувати від Академії наук на Всеукраїнський з'їзд архівних працівників проф. О.С.Грушевського та проф. О.Ю.Гермайзе.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26355, арк. 3-6. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 245
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 10 ТРАВНЯ 1926 р.

2. Слухали від Харківського археологічного музею лист-співчуття з приводу смерті акад. М.Т.Біляшівського.

3. Затвердили обрання О.В.Палладіна членом-кореспондентом та М.С.Курнакова - позаштатним академіком на Кафедру хімії ВУАН.

4. Замість померлого акад. М.Т.Біляшівського вирішили обрати членом комітету Музею антропології й етнології ім. Ф.К.Вовка акад. О.О.Малиновського.

5. Затвердили статут Запорізького наукового товариства при ВУАН.

6. Заслухавши повідомлення Чернігівського наукового товариства про склад його президії, вирішили повідомити Товариство, що згідно з інструкцією Академія наук повинна ознайомитися з життєписами та оцінкою наукових праць обраних осіб.

7. Слухали повідомлення Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського про відновлення роботи Комісії енциклопедичного словника.

8. Слухали повідомлення ІІІ Відділу про поділ Комісії виучування народного права на дві секції: 1 - секцію цивільного права на чолі з проф. А.Е.Кристером; 2 - секцію публічного права на чолі з акад. О.О.Малиновським.

9. Взяли до відома витяг з протоколу Укрголовнауки № 13, п.5 про приєднання до ВУАН заповідника Конча-Заспа.

10. Слухали повідомлення акад. Є.П.Вотчала про свято закладин будинку лісоінженерного факультету в Голосієві.

11. Згідно з доповіддю О.П.Новицького вирішили звернутися з проханням до Укрголовнауки про придбання для ВУАН збірки П.П.Потоцького в Ленінграді.

12. Слухали повідомлення Укрголовнауки про те, що КПІ повинен передати ВУАН прилади з Хімічної лабораторії акад. В.Г.Шапошникова.

13. Заслухавши порядок проведення чергових зібрань, на яких можуть проводитися вибори, після чергових засідань 24 травня, 7 червня, 28 червня вирішили провести засідання Спільного зібрання 27 вересня.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26356, арк. 3-7. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 246
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 24 ТРАВНЯ 1926 р.

2. Слухали привітання акад. В.П.Бузескула з його першою присутністю на Спільному зібранні.

3. Слухали лист зі співчуттям з приводу смерті акад. М.Т. Біляшівського від Національного музею у Львові та Всеукраїнського історичного музею у Києві.

4. Слухали життєписи та оцінку наукових праць членів президії Одеського наукового товариства при ВУАН.

5. Слухали повідомлення від Української національної жіночої ради в Празі про святкування

22 травня 1926 р. 50-річного ювілею педагогічної та громадсько-літературної діяльності С.Ф.Русової.

6. Слухали витяг з протоколу Укрнауки від 30 квітня про призначення пенсії вдові К.О.Щавинській.

7. Заслухавши доповідь голови Управи ВУАН акад. С.О.Єфремова про зменшення науково-операційних коштів у другому півріччі на 10000 крб., доручили Управі ВУАН переглянути грошові видатки й провести необхідні скорочення.

8. Заслухавши доповідь голови Управи ВУАН акад. С.О.Єфремова про скорочення асигнувань на наукові відрядження та екскурсії, вирішили скоротити суми, виділені на кожен Відділ ВУАН.

9. Слухали життєпис, реєстр та оцінку наукових праць проф. В.О.Поггенполя, обраного II Відділом членом-кореспондентом ВУАН.

10. Заслухавши доповідь акад. М.С.Грушевського, що будинок по вул. Короленка, 35, який призначався для ВУАН, Окрвиконкомом вирішено передати Секції наукових робітників, вирішили через акад. О.В.Корчака-Чепурківського звернутися до Окрвиконкому та до НКО про залишення згаданого будинку за ВУАН.

11. Заслухавши заяву акад. О.П.Новицького, що ВУЦВК ухвалив закріпити урочище Церковщину за колонією неповнолітніх правопорушників, вирішили клопотатися про залишення частини урочища Церковщини за ВУАН.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26354, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 247
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 7 ЧЕРВНЯ 1926 р.

2. Слухали подяки за обрання від академіка В.Я.Данилевського та членів-кореспондентів К.А.Красуського і О.В.Палладіна.

3. Затвердили обрання членом-кореспондентом В.О.Поггенполя.

4. Заслухавши життєпис, реєстр і оцінку наукових праць проф. Д.К.Третьякова, якому II Відділ присвоїв звання доктора зоології, вирішили вибори провести на наступному засіданні Спільного зібрання.

5. Заслухавши повідомлення Інституту білоруської культури у Мінську про його реорганізацію на Білоруську Академію наук, вирішили переслати до Білорусії всі матеріали про заснування УАН у Київі та всі її статути і річні звідомлення для ознайомлення.

6. Слухали повідомлення НТШ у Львові про обрання нової президії і ради.

7. Затвердили новообрану президію Полтавського наукового товариства при ВУАН.

8. Заслухавши протокол організаційних зборів Запорізького наукового товариства, вирішили просити Товариство подати життєписи та реєстри наукових праць новообраних членів президії.

9. Вирішили обрати акад. Ф.І.Міщенка членом Кабінету антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка замість акад. А.М.Лободи.

10. Слухали повідомлення з Софії про встановлення пам'ятника на могилі М.П.Драгоманова.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26358, арк.2-3. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 248
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 28 ЧЕРВНЯ 1926 р.

2. Вирішили присвоїти ступінь доктора зоології професору Д.К.Третьякову.

3. Вирішили задовольнити прохання Атенської Академії наук, заснованої 18 березня 1926 р., виславши їй всі видання ВУАН.

4. Взяли до відома повідомлення Укрголовнауки, що об'єднане засідання Академії наук та наукових установ України з розгляду питань реформи ВУАН призначається на осінь.

5. Слухали звіт акад. Б.І.Срезневського про діяльність Комісії з питань ув'язки діяльності українських наукових установ із всесоюзними.

5а. Реєстр установ*, осіб та завдань, пов'язаних з виробничими силами України, вирішили надрукувати за кошти ВУАН.

* Реєстр не виявлено.

6. Вирішили клопотатися про повернення Хімічної лабораторії акад. В.Г.Шапошникова з КПІ до ВУАН.

7. На повідомлення Укрголовнауки про святкування ювілею акад. О.М.Нікольського у Харкові вирішили просити акад. Д.І.Багалія та В.Я.Данилевського бути представниками ВУАН на ювілеї.

8. Прохання Науково-дослідної кафедри мистецтва НКО УСРР про приєднання її безпосередньо до ВУАН вирішили відкласти до реформи Академії.

9. Задовольнили клопотання акад. О.П.Новицького про перейменування Музею діячів України в Музей діячів українського мистецтва.

10. Слухали план збірника «Чернігів та Північне Лівобережжя», підготовлений до друку Комісією Лівобережжя ВУАН.

11. Вирішили звернути увагу Кабінету антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка на те, що, згідно з листом доктора В.Гериновича, проф. Р.Раковський (Львів) пропонує його впорядкувати.

12. Вирішили збільшити кредити для Кабінету антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка.

13. Вирішили повідомити ВУЦВК про згоду ВУАН задовольнити клопотання Вінницького окрвиконкому щодо поширення на Вінницький філіал ВБУ пільг на поштові відправлення.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26359, арк.3-5. Рукопис.

ПРОТОКОЛ*
ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ ВУАН ВІД 21 ЛИПНЯ 1926 р.

1. Заслухавши витяг з протоколу Всеукраїнського археологічного комітету ВУАН про проведення в м.Керчі Археологічної конференції з 5 по 10 вересня цього року, вирішили делегувати на неї акад. О.П.Новицького та А.З.Носова.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26360, арк.12. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 249
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 27 ВЕРЕСНЯ 1926 р.

2. Слухали розклад засідань Спільного зібрання на друге півріччя 1926 р.: 11 і 25 жовтня, 8 і 22 листопада, 6 і 20 грудня.

3. Слухали повідомлення голови Управи акад. С.О.Єфремова про надходження з всесоюзних коштів дотації в сумі 45000 крб. на установи ВУАН, з яких 20000 - на видавництво, 25000 - на наукові потреби.

4. Взяли до відома обіжник НКО УСРР про введення режиму економії.

5. Заслухавши повідомлення голови Тимчасового комітету для влаштування Геологічного з'їзду у Києві, що має початися 27 вересня 1926 р., доручили Президентові Академії наук акад. В.І.Липському привітати делегатів з'їзду.

6. Заслухавши постанову Організаційного комітету для святкування ювілею акад. М.С.Грушевського, доручили Президентові Академії привітати ювіляра як наукового діяча.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26360, арк. 2-3. Автограф С.О.Єфремова.

ПРОТОКОЛ № 250
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 11 ЖОВТНЯ 1926 р.

2. Для вшанування пам'яті померлого у Львові акад. В.М.Гнатюка вирішили скликати прилюдне Спільне зібрання.

---

* Протокол без номера.

3. Взяли до відома повідомлення Г.В.Пфейффера про привітання математика Рунге з нагоди його 70-річчя.

4. На постанову РНК УСРР про заснування Музейного містечка на території Києво-Печерської лаври створили комісію в складі акад. М.П.Василенка, В.І.Щербини, М.Я.Рудинського для підготовки пропозицій щодо забезпечення інтересів ВУАН стосовно Музейного містечка.

5. Вирішили опротестувати постанову Укрголовнауки про розподіл дотацій між установами, що не є академічними, на суму 150000 крб. без відома ВУАН.

6. Згідно з повідомленням І Відділу про заснування Комісії найновішої історії України вирішили призначити для Комісії дві посади нештатних постійних наукових співробітників.

7. Слухали повідомлення акад. П.А.Тутковського про відвідини Геологічного кабінету ВУАН учасниками Геологічного з'їзду, що проходив у Києві з 30 вересня по 6 жовтня 1926 р.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26361, арк. 1-1 зв. Копія. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 251
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 25 ЖОВТНЯ 1926 р.

2. Вирішили привітати проф. М.В.Тулайкова (Саратов), проф. В.І.Пічету (Мінськ) з нагоди 25-річного ювілею їх наукової діяльності.

3. Слухали доповідь акад. М.П.Василенка про хід передачі приміщень Лаври до відання НКО УСРР для Музейного містечка.

4. Заслухавши повідомлення проф. В.Г.Ляскоронського про перевезення нумізматичної колекції колишнього університету св. Володимира, доручили Управі ВУАН вибрати найбільш придатне для колекції приміщення.

5. Задовольнили заяву завідуючого етнологічним відділом Кабінету антропології А.І.Онищука про відмову далі нести службові обов'язки у зв'язку з великим скороченням штатів.

6. Вирішили вжити необхідних заходів щодо покращення становища зі штатами Академії у зв'язку з їх різким скороченням, що відбулося в літній період без відома ВУАН.

7. Вирішили передати на висновок Гебраїстичної історично-археографічної комісії персональний склад Науково-дослідної кафедри єврейської культури.

8. Слухали протест акад. М.С.Грушевського проти виправлень мови оригіналів коректорами у «Збірнику» Археографічної комісії.

9. Щодо реорганізації ВУАН вирішили просити голову Укрнауки М.І.Яворського, щоб Укрнаука врахувала всі побажання Академії та виправила помилки, допущені в новому штатному розписі ВУАН.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26362, арк.3-11 зв. Рукопис [А.Ю.Кримського].

ПРОТОКОЛ № 252
ПРИЛЮДНОГО СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 31 ЖОВТНЯ 1926 р.

Слухали доповіді, присвячені пам'яті акад. В.М.Гнатюка:

а) акад. М.С.Грушевський «Пам'яті акад. В.М.Гнатюка»; б) Л.П.Шевченкова «В.М.Гнатюк - учитель молодих етнографів»; в) акад. А.М.Лобода «Заклик В.М.Гнатюка записувати етнографічні матеріали»; г) В.П.Петров «В.М.Гнатюк у своїх порівняльних студіях»; д) акад. М.С.Грушевський - заключне слово.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26363, арк. 1. Копія. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 253
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 8 ЛИСТОПАДА 1926 р.

2. Слухали повідомлення Неодмінного секретаря А.Ю.Кримського про ревізію, яку він провів згідно зі скаргою акад. М.С.Грушевського щодо виправлень мови документів у виданнях Археографічної комісії.

3. Заслухавши життєпис, реєстр та оцінку наукових праць проф. К.К.Симінського, обраного II Відділом позаштатним академіком Кафедри технічної механіки, В.Е.Грабаря - позаштатним академіком Кафедри публічного права III Відділу, вирішили вибори провести на наступному засіданні Спільного зібрання.

4. Слухали повідомлення акад. А.Ю.Кримського про створення Комітету для вшанування 70-річчя акад. Д.І.Багалія. Головою Комітету обрали В.І.Липського, членами - академіків С.О.Єфремова, А.Ю.Кримського.

5. Слухали повідомлення Президії ВУАН про привітання М.І.Кузнєцова (м.Ленінград, Ботанічний сад) з нагоди 40-річчя наукової діяльності.

6. Згідно з пропозицією акад. Л.М.Яснопольського вирішили не приймати відставки А.І.Онищука.

7. На клопотання акад. Д.О.Граве до Спільного зібрання про придбання бібліотеки проф. Г.Шварца в Берліні вирішили дізнатися про вартість цієї бібліотеки.

8. Слухали доповідь акад. Г.В.Пфейффера про наукові відрядження за кордон.

9. Задовольнили клопотання Історично-філологічного відділу про надання Інституту наукової мови трьох додаткових посад нештатних постійних співробітників.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26364, арк.1-6. Копія. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 254
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 22 ЛИСТОПАДА 1926 р.

1. Взяли до відома постанову Укрнауки від 9 жовтня 1926 р. про своєчасне подання заяв на закордонні відрядження.

2. Обрали представниками від ВУАН у комісії з розподілу приміщень Лаври акад. О.П.Новицького та С.П.Постернака.

3. Взяли до відома подяку НТШ у Львові за висловлення співчуття з приводу смерті акад. В.М.Гнатюка.

4. Вирішили надіслати привітання акад. О.М.Нікольському з приводу 45-річного ювілею наукової діяльності.

5. Вирішили надіслати привітання письменникові Г.О.Коваленкові (Полтава) з приводу 40-річчя літературної діяльності.

6. Взяли до відома повідомлення про привітання Президією щойно відкритого Білоруського державного театру у Вітебську.

7. Заслухавши повідомлення про розпродаж стародруків з Чернігівської державної бібліотеки, вирішили звернутися до Укрнауки з заявою про недопустимість розпродажу.

8. Заслухавши повідомлення акад. М.П.Василенка про його поїздку до Москви для переговорів з Литовським урядом про видачу йому в тимчасове користування з науковою метою документів Литовської Метрики, доручили Археографічній комісії звернутися в цій справі до Народних комісаріатів закордонних справ УСРР та СРСР.

9. Затвердили обрання позаштатних академіків: на II Відділ - проф. К.К.Симінського; на III Відділ - В.Е.Грабаря.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26365, арк. 1-1 зв. Копія. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 255
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 6 ГРУДНЯ 1926 р.

2. Слухали привітання новообраного академіка К.К.Симінського.

3. Вирішили затвердити текст привітання проф. В.І.Щербині з нагоди його ювілею.

4. Вирішили запросити антрополога проф. Р.Раковського (Львів) на посаду члена комітету Музею антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка.

5. В зв'язку з підготовкою З'їзду з вивчення виробничих сил при Держплані СРСР до складу комісії, обраної II Відділом, вирішили ввести акад. Л.М.Яснопольського, акад. М.В.Птуху та проф. А.І.Ярошевича.

6. На запит секретаря II Відділу, чи можна вважати дійсними вибори, якщо голоси розділилися 50 на 50, вирішили, що згідно статуту ВУАН в такому випадку результат обрання вважати недійсним.

7. Слухали повідомлення акад. А.Ю.Кримського про повернення С.П.Тимошенка до СРСР.

8. Вирішили розподілити кредит наступного 1927 р. на внутрішні відрядження таким чином: І Відділові - 35 відсотків; ІІ Відділові - 30 відсотків; ІІІ Відділові - 20 відсотків; установам Спільного зібрання - 15 відсотків.

9. Доручили кожному Відділу подати заяви та списки тих, хто повинен їхати у закордонне відрядження.

10. Вирішили поновити клопотання перед Секцією наукових робітників РОБОС про вжиття заходів, щоб Народний комісаріат праці та РНК УСРР встановили для наукових співробітників ВУАН заробітну плату - 115 крб. як асистентам вищих шкіл, замість 65 крб.

11. Вирішили клопотатися перед Секцією наукових робітників РОБОС про призначення місячної заробітної плати директорам академічних установ в сумі 180 крб.

12. Вирішили поновити клопотання перед НКО про те, щоб заробітна плата ординарним академікам в сумі 180 крб. виплачена була з 1 грудня 1925 р. згідно з постановами РНК УСРР.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26366, арк. 1-2. Копія. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 256
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 20 ГРУДНЯ 1926 р.

2. Слухали подяку акад. О.М.Нікольського, проф. М.І.Кузнєцова та письменника Г.О.Коваленка за надіслані їм від Академії ювілейні привітання.

3. Слухали подані ІІ Відділом життєпис, реєстр та оцінку наукових праць проф. М.Д.Зуєва, обраного ІІ Відділом членом-кореспондентом ВУАН.

4. Вирішили, що в першій половині 1927 р. чергові Спільні зібрання мають відбутися 10 та 24 січня; 7 та 21 лютого; 7,11 та 21 березня; 4 та 18 квітня; 2,16 та 30 травня; 13 та 27 червня.

5. Взяли до відома повідомлення Укрголовнауки, що її пленум має відбутися в кінці квітня 1927 р. в Харкові.

6. Згідно з клопотаннями ІІІ Відділу вирішили звернутися до Укрголовнауки про асигнування відрядження акад. М.В.Птухи на Міжнародний статистичний конгрес.

7. Вирішили клопотатися перед ВУКСВ про надання матеріальної допомоги акад. М.М.Крилову для продовження його закордонного відрядження.

8. Взяли до відома постанову Укрголовнауки про повноваження Л.М.Левицького.

9. Слухали витяг з протоколу Президії Укрнауки від 27 листопада 1926 р. про затвердження Н.І.Штіфа на посаді виконуючого обов'язки керівника Кафедри єврейської культури.

10. За пропозицією акад. Д.О.Граве вирішили клопотатися перед Укрголовнаукою про придбання бібліотеки проф. Г.Шварца.

11. Взяли до відома повідомлення Ювілейного комітету для вшанування 70-річчя акад. Д.І.Багалія, що Укрголовнаука 4 грудня 1926 р. звернулася до нього з пропозицією про введення до складу комітету проф. С.Ю.Семковського.

12. На прохання Кабінету антропології та етнології ім.Ф.К.Вовка про виділення коштів на екскурсійну роботу вирішили залишити розподіл коштів незмінним.

13. Затвердили постійними співробітниками Кабінету антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка М.С.Мушкетову та М.О.Тарасенка.

14. Задовольнили клопотання А.І.Онищука про звільнення його від обов'язків завідуючого етнологічним відділом Кабінету антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка.

15. Затвердили члена-кореспондента В.І.Щербину та Л.П.Добровольського членами Археологічного комітету ВУАН.

16. Слухали клопотання ІІІ Відділу про затвердження 5 постійних нештатних посад для Комісії публічного права.

17. Слухали витяг з протоколу № 41 Президії Укрнауки від 4 грудня 1926 р. про те, що ВУАН згідно статуту 1921 р. має право присвоєння вищих вчених звань за видатну наукову діяльність.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26367, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 257
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 10 СІЧНЯ 1927 р.

2. Вшанували пам'ять померлого проф. О.Г.Барвінського, одного з найстаріших членів НТШ у Львові і колишнього його голови.

3. Затвердили через таємне голосування більшістю голосів (3 - проти) обрання проф. М.Д.Зуєва членом-кореспондентом.

4. Вирішили на наступному засіданні провести вибори проф. Д.О.Белінга на посаду директора Дніпрянської біологічної станції з правами члена Відділу.

5. Слухали подяку члена-кореспондента ВУАН В.І.Щербини за привітання, надіслане Академією в день 50-річчя його наукової діяльності.

6. Вирішили привітати акад. О.П.Карпінського від імені Всеукраїнської Академії наук з нагоди його 80-річчя.

7. Вирішили привітати професора Кримського педінституту Є.В.Пєтухова з нагоди 40-річчя його науково-педагогічної діяльності.

8. Вирішили звернутися до Укрголовнауки з пропозицією передати з відання НКО УСРР до ВУАН Український біологічний інститут.

9. У відповідь на клопотання комітету Музею мистецтв ім. Ф.К.Вовка доручили Л.С.Шульгіній прийняти майно і справи етнологічного відділу Музею від А.І.Онищука і тимчасово виконувати обов'язки заступника керівника відділу.

10. Вирішили звернутися до НКО УСРР з проханням дозволити відрядження академікам: К.Г.Воблому, Є.П.Вотчалу, М.В.Птусі, Г.В.Пфейфферу, В.Г.Шапошникову, Л.М.Яснопольському, проф. Є.К.Тимченку і співробітникам Академії К.М.Грушевській, С.Я.Парамонову, В.О.Пархомову, І.В.Галанту, В.Я.Підгаєцькому та директору Сисаку (останньому - на його власні кошти).

11. Вирішили: «перехід нештатнього академика в штатні може відбутися не інакше, як за постановою Відділу, в тому разі, коли одкривається на Відділі штатня посада».

12. Заслухавши думку акад. М.С.Грушевського про зміни правопису і мови у виданнях Академії наук, записку акад. П.А.Тутковського, приклади прикрих помилок та довільних перекручувань у книзі П.А.Тутковського «Узбережжя ріки Уборти», доручили акад. А.Ю.Кримському перевірити наведені у записці факти.

13. Заслухавши пропозицію акад. П.А.Тутковського про правила редагування видань, вирішили, що науковий коректор повинен виправляти явні граматичні помилки та стилістичні недоречності, але ні в якому разі не переробляти стилю, коли в ньому помилок немає.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26368, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 258
СПІЛЬНОГО ЗАСІДАННЯ ВУАН ВІД 24 СІЧНЯ 1927 р.

2. Заслухавши доповідь директора Всенародної Бібліотеки України С.П.Постернака про її роботу, вирішили відзначити як позитивний досвід, так і ряд проблем, які треба вирішити для поліпшення її роботи.

3. Затвердили через таємне голосування обрання проголошеного на попередньому Спільному зібранні проф. Д.О.Белінга директором Дніпрянської біологічної станції.

4. Доручили акад. В.М.Перетцу привітати акад. І.П.Бородіна в день його 80-річчя.

5. Вирішили відрядити акад. М.В.Птуху на Всесоюзну статистичну нараду, що має відбутися 25 січня 1927 р.

6. Вирішили відрядити акад. О.В.Корчака-Чепурківського делегатом на Всесоюзний з'їзд секцій наукових робітників.

7. Слухали повідомлення акад. А.Ю.Кримського про проведення ним розслідування в справі заяви акад. П.А.Тутковського про друкарські помилки в його книзі «Узбережжя ріки Уборти».

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26369, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 259
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 7 ЛЮТОГО 1927 р.

2. Слухали подяку від проф. Є.В.Петухова за привітання, надіслане йому Всеукраїнською Академією наук з нагоди 40-річного ювілею науково-педагогічної діяльності.

3. Вирішили провести на наступному засіданні вибори у члени-кореспонденти проф. В.О.Поггенполя.

4. Взяли до відома постанову ВУЦВК, протокол ч. 87/292-25/1 1927 р. про негайне виселення всіх приватних мешканців з колишньої Києво-Печерської лаври, яка має бути перетворена на «Музейний городок».

5. Слухали запрошення від Організаційного комітету на II Конгрес слов'янських географів та етнографів.

6. Вирішили повідомити РНК СРСР, що Всеукраїнська Академія наук так само, як Академія наук СРСР, готова прислати остаточні коректури в редакції наукових закордонних часописів, що бажають уміщати реферати про наукові роботи в СРСР.

7. Слухали заяву до Наркомфіну про те, що Академія наук повинна щомісяця мати ліцензію на право переказу за кордон не менше 1000 доларів для закупівлі нової закордонної літератури та наукового приладдя.

8. Вирішили відрядити акад. Д.О.Граве та Г.В.Пфейффера на з'їзд математиків до Москви.

9. Вирішили, що видання Історичної секції мають носити назву «Праці Історичної секції Української Академії наук (бувшої Історичної секції Українського наукового товариства)».

10. Вирішили задовольнити прохання акад. М.С.Грушевського і видати Історичній секції по два примірники всіх академічних видань на загальних підставах.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26370, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 260
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 21 ЛЮТОГО 1927 р.

2. Затвердили через таємне голосування більшістю голосів (3 - проти) обрання проф. В.О.Поггенполя членом-кореспондентом.

3. Вирішили провести на наступному засіданні Спільного зібрання вибори проф. В.О.Караваєва на посаду директора Зоологічного музею з правами академіка Відділу.

4. Більшістю голосів (проти - один, акад. П.А.Тутковський) вирішили, що бібліотека університету повинна залишатися як фундамент для бібліотеки Академії наук, і що потрібно вжити рішучих заходів для збереження цінностей.

5. Вирішили провести прилюдне засідання Академії наук, Товариства природознавців та Секції наукових робітників, на якому заслухати доповідь відомого мандрівника П.К.Козлова про його останню подорож до Монголії.

6. Розроблений проект роботи Комісії для дослідів над територією Дніпрельстану вирішили передати на розгляд до загальноакадемічної комісії під головуванням акад. Л.М.Яснопольського.

7. Вирішили звернутися до РНК УСРР з проханням підготувати декрет про створення лісового заповідника в урочищі Корабель.

8. Вирішили звернути увагу уряду на вкрай незадовільне становище могили Т.Г.Шевченка у Каневі.

9. Вирішили відрядити акад. С.О.Єфремова делегатом від ВУАН на святкування 100-річчя від дня народження Л.І.Глібова.

10. Вирішили привітати від імені Всеукраїнської Академії наук Семипалатинський відділ Російського географічного товариства з 25-річчям діяльності.

11. Згідно з клопотанням Соціально-економічного відділу вирішили виділити дві посади постійних нештатних наукових співробітників для Комісії виучування фінансових та банкових справ.

12. Вирішили вважати за вирішену і вичерпану справу про коректурні правки в книзі акад. П.А.Тутковського «Узбережжя річки Уборти».

НБУВ, ІР, ф.1 спр. 26371, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 261
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 7 БЕРЕЗНЯ 1927 р.

2. Затвердили через таємне голосування більшістю голосів (проти - 2) обрання проф. В.О.Караваєва директором Зоологічного музею з правами академіка Фізично-математичного відділу.

3. Слухали подяку Спільному зібранню від акад. І.П.Бородіна за привітання, надіслане йому з нагоди 60-річчя наукової діяльності, та подяку акад. П.К.Козлова за прихильне ставлення до нього під час перебування в Києві.

4. Вирішили надіслати Сербській Академії наук співчуття з приводу смерті її президента Йована Цвіїча.

5. На пропозицію Організаційного комітету X Міжнародного конгресу зоологів вирішили послати делегатів на Конгрес, що має відбутися 4 - 9 вересня 1927 року в Будапешті.

6. Взяли до відома постанову Президії Укрнауки від 31 січня 1927 р. про затвердження проф. Д.К.Третьякова у вченому ступені доктора зоології.

7. Заслухавши витяг з протоколу № 5 Великої президії Укрнауки від 29 січня 1927 р. про те, що Кафедра єврейської культури повинна залишатися при ВУАН, вирішили: в тому складі керівників, який є, Кафедра в ніякому разі не може рахуватися при Академії наук.

8. Затвердили план участі Академії наук в наукових дослідах на території Дніпрельстану, підготовлений спеціальною комісією на чолі з акад. О.В.Фоміним.

9. Слухали повідомлення Укрнауки від 10 лютого 1927 р., що асигнування для етнографічної експедиції на територію Дніпрельстану не внесене до бюджетного плану Укрнауки і тому клопотання Академії відкладене.

10. Вирішили призначити делегатами від Академії наук на підготовчу нараду до Всесоюзного з'їзду продукційних сил, що відбудеться в Харкові 10 березня 1927 р., акад. В.Ф.Левицького, члена-кореспондента М.Д.Зуєва та проф. А.І.Ярошевича.

11. Заслухавши заяву акад. Л.М. Яснопольського, прийняли рішення про недоцільність розпорошення колекцій Геологічного музею колишнього Київського університету і передачі його частини до Геологічного інституту.

12. Доручили секретарю Управи Академії наук Г.А.Іванцю взяти участь у засіданні комунальної секції Міської ради 7 березня 1927 р., де має розглядатися питання про забезпечення Інституту шляхів приміщеннями за рахунок частини будинку Ольгинської гімназії, що належала Академії.

13. Взяли до відома повідомлення Малої президії НКО УСРР від 10 листопада, що, вважаючи на велику цінність математичної бібліотеки проф. Г.Шварца у Лейпцігу, НКО УСРР постановив включити до бюджету на 1927-1928 роки суму, яку вона коштує.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26372, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 262
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 11 БЕРЕЗНЯ 1927 р.

1. Слухали вступне слово Президента ВУАН В.І.Липського про річну діяльність Всеукраїнської Академії наук.

2. Слухали загальний огляд діяльності Академії за минулий рік, зроблений Неодмінним секретарем А.Ю.Кримським.

3-5. Слухали звідомлення про діяльність Історично-філологічного, Фізично-математичного і Соціально-економічного відділів, з якими виступили С.О.Єфремов, К.К.Симінський і М.В.Птуха.

6. Слухали звідомлення про економічне становище Академії наук минулого року, яке зачитав голова Управи.

7. Слухали наукову доповідь акад. К.К.Симінського «Українська Академія наук і техніка».

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26373, арк.1. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 263
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 14 БЕРЕЗНЯ 1927 р.

2. Взяли до відома повідомлення директора Паризької школи слов'янознавства А.Мазона про поновлення наукових відносин учених Франції з вченими СРСР.

3. Слухали повідомлення Неодмінного секретаря королівської Іспанської Академії наук про те, що на річних зборах Академії оголошено подяку ВУАН за встановлення тісних зносин з Іспанською Академією.

4. Вирішили заслухати на наступному Спільному зібранні директора ВБУ про хід передачі бібліотеки колишнього Університету св. Володимира до Всенародної Бібліотеки.

5. Взяли до відома повідомлення Наркомосу про те, що ним піднято питання перед урядом про виділення додаткових коштів у загальний кошторис Дніпрельстану на археологічні досліди.

6. Слухали повідомлення Наркомосу про його звернення до Української військової округи поставити постійну військову охорону на території колишньої Києво-Печерської лаври, перетвореної в заповідник - Музейне містечко.

7. Висловили подяку Київському окрвиконкому за закріплення постановою № 1767 будинку на розі вул. Короленка і вул. Леніна за Академією наук та ухвалили клопотання перед відповідними інстанціями про відпуск коштів на добудову цього будинку.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26374, арк.1. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 264
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 21 БЕРЕЗНЯ 1927 р.

2. Заслухавши доповідь директора ВБУ С.П.Постернака про хід передачі бібліотеки колишнього Київського університету до Всенародної Бібліотеки України, ухвалили передачу провести без розпорошення основного фонду бібліотеки.

3. Слухали повідомлення акад. Д.О.Граве про його запрошення на перший Конгрес польських математиків у Львові 7-10 вересня 1927 р.

4. Вирішили надіслати привітання від імені ВУАН з нагоди 25-річного ювілею Семипалатинського відділу Російського географічного товариства.

5. Вирішили надіслати до Наркомосу клопотання про прискорення надходження кредитів для видавництва Академії, яке перебуває в критичному стані.

6. Взяли до відома окрему думку акад. П.А.Тутковського щодо прийнятої постанови в справі Геологічного музею колишнього Київського університету.

7. Слухали повідомлення акад. П.А.Тутковського про підготовку до друку ювілейного збірника на честь акад. М.С. Грушевського.

8. Взяли до відома повідомлення акад. Д.І.Багалія та С.Ю.Семковського про роботу Всесоюзного з'їзду секцій наукових робітників.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26375, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 265
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 31 БЕРЕЗНЯ 1927 р.

1. Слухали короткі звідомлення Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського і секретарів Відділів С.О.Єфремова, В.І.Липського та М.В.Птухи перед народним комісаром освіти М.О.Скрипником про роботу Академії наук.

2. Слухали виступи акад. П.А.Тутковського, В.О.Плотникова, К.К.Симінського, М.Ф.Кащенка, які висловили пропозиції щодо задоволення потреб їхніх установ.

3. Взяли до відома зауваження народного комісара освіти УСРР М.О.Скрипника з приводу того, що широкий загал мало знає про досягнення Академії наук, та запевнення, що він докладе всіх зусиль, щоб підтримати Академію матеріально.

4. Заслухали текст клопотання акад. М.С.Грушевського до НКО УСРР: про збільшення кількості аркушів для спеціальних наукових видань; про повернення до Києва акад. К.В.Харламповича, який відбував заслання у м. Тургай, і про переїзд проф. К.Й.Студинського зі Львова до Києва.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26373, арк. 1-4. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 266
СПІЛЬНОГО ЗАСІДАННЯ ВУАН ВІД 4 КВІТНЯ 1927 р.

2. Вирішили долучити до протоколу окрему думку акад. П.А.Тутковського щодо постанови Спільного зібрання ВУАН від 7 березня 1927 р. про недоцільність розпорошення Геологічного музею колишнього Київського університету.

3. Взяли до відома пропозицію акад. М.С.Грушевського про доцільність переведення акад. К.Й.Студинського до Києва для роботи в Академії наук і сконстатували, що офіційного запиту до Наркомосвіти з цього питання не надходило.

4. Вирішили привітати Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка у Львові у зв'язку з 30-річним ювілеєм математично-природничої секції.

5. Вирішили відрядити акад. О.В.Фоміна до Ленінграда, а академіків Д.О.Граве та Г.В.Пфейффера - на Математичний з'їзд до Москви.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26377, арк. 1-5. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 267
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 18 КВІТНЯ 1927 р.

2. На подання II Відділу вирішили провести на наступному засіданні обрання позаштатним академіком на Кафедру патологічної анатомії проф. М.Ф.Мельникова-Разведенкова та позаштатним академіком на Кафедру географії проф. П.К.Козлова.

3. На подання III Відділу вирішили провести на наступному засіданні обрання позаштатним академіком на Кафедру цивільного права проф. С.С.Дністрянського.

4. Вирішили надіслати ювілейне привітання професору-філологу Казанського університету В.О.Богородицькому.

5. Висловили співчуття Ленінградському університетові з приводу смерті М.М.Миклухо-Маклая.

6. Затвердили такий склад президії Бібліографічної комісії ВУАН: акад. М.В.Птуха - голова президії, С.П.Постернак - товариш голови, Ю.О.Меженко, М.І.Сагарда - члени президії.

7. Доручили комісії у складі: акад. М.В. Птухи (голова), акад. С.О.Єфремова та акад. А.М.Лободи уважно розглянути проект статуту Антропологічно-етнологічного кабінету ім. Ф.К.Вовка і подати Спільному зібранню свій висновок.

8. Заслухали прохання Археологічного комітету про затвердження дійсними членами ВУАК ряду закордонних вчених.

9. Задовольнили бажання Миколаївського природничо-історичного наукового товариства працювати під керівництвом Академії.

10. Вирішили відрядити від II Відділу представника на Міжнародний конгрес зоологів у Будапешті.

11. Задовольнили прохання акад. М.М.Крилова про продовження його закордонного відрядження до кінця літа та попросили його присилати звідомлення про хід відрядження.

12. Взяли до відома лист Наукового товариства ім Т.Г.Шевченка у Львові про те, що воно не бере участі у Польському з'їзді математиків у м. Львові.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26378, арк. 1-6. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 268
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 3 ТРАВНЯ 1927 р.

2. Взяли до відома заяву акад. М.С.Грушевського про те, що він не може взяти участь у цьому Спільному зібранні з поважних причин, і його прохання дотримуватись затвердженого графіку проведення Спільних зібрань.

3. Обрали більшістю голосів (проти - 3) позаштатним академіком на Кафедру патологічної анатомії М.Ф.Мельникова-Разведенкова; більшістю голосів (проти - 2) - П.К.Козлова позаштатним академіком на Кафедру географії; більшістю голосів (проти - 1) - С.С.Дністрянського позаштатним академіком на Кафедру цивільного права.

4. Затвердили на посаду директора Української книжкової палати в Харкові М.А.Готкевича і директора Одеської Центральної наукової бібліотеки - С.Л.Рубінштейна.

5. Слухали проект статуту Академії наук, розроблений Укрнаукою, та затвердили комісію для його доопрацювання. Визнали за доцільне мати в структурі Академії не два Відділи (як пропонує Укрнаука), а три або й більше.

6. Прийняли пропозицію акад. В.І.Липського поставити питання перед урядом України про необхідність заснування Українського товариства культурних зв'язків із закордоном.

8.* Вирішили взяти участь у святкуванні 5-річного ювілею Харківського психоневрологічного інституту.

9. Вирішили привітати з ювілеєм ректора Українського університету у Празі О.М.Колессу.

11. Слухали повідомлення з Полтави І.Горіздри про незадовільний стан могили відомого математика М.В.Остроградського.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26379, арк. 1-9. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 269
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 16 ТРАВНЯ 1927 р.

2-3. Взяли до відома повідомлення акад. М.С.Грушевського і акад. В.О.Плотникова про причини їх відсутності на попередньому засіданні Спільного зібрання.

4. Заслухали подяку акад. П.К.Козлова у зв'язку з його обранням.

5. Слухали про проведення на найближчому засіданні виборів у члени-кореспонденти проф. М.М.Орлова, рекомендованого II Відділом.

6. Затвердили дійсними членами Археологічного комітету проф. Тальгрека, доктора Айліо (Гельсінгфорс), доктора Арке, проф. Еберта (Кенігсберг).

7. Вирішили надіслати привітання З'їздові природників і лікарів у Львові, З'їздові Всеукраїнської наукової асоціації сходознавства у Харкові та проф. Г.К.Суслову (Одеса) з нагоди 70-ї річниці від дня народження.

8. Взяли до відома повідомлення акад. Д.О.Граве про роботу Всесоюзного з'їзду математиків і склали йому подяку за участь у роботі з'їзду.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26380, арк. 1-2. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 270
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД ЧЕРВНЯ 1927 р.**

10***. Дали дозвіл на друкування ювілейного збірника на честь акад. М.С.Грушевського та затвердили список статей до нього.

11. Вирішили з'ясувати через Укрнауку у вищих інстанціях про правильність тлумачення параграфа 38 Колективного договору щодо установ Академії з боку Київського окрфінконтролю.

12. Висловили глибокий жаль з приводу трагічної смерті Д.М.Щербаківського, заступника голови Всеукраїнського археологічного комітету, та вирішили прохати судову владу прискорити розслідування цієї фатальної і ненормальної справи, яка схвилювала наукові кола.

13. Затвердили більшістю голосів (проти - 1) С.С.Гамченка на посаді товариша голови Всеукраїнського археологічного комітету замість померлого Д.М.Щербаківського.

14. Вирішили знову поставити питання перед РНК УСРР і НК фінансів УСРР про відміну заборони для Академії наук переказувати гроші за кордон книжковим фірмам.

15. У відповідь на витяг з протоколу президії Укрнауки за № 35446-НД від 22 червня більшістю голосів (проти - 2) вирішили підтвердити думку Спільного зібрання про те, що згідно з новим Статутом у складі Академії наук повинно залишитися три Відділи, а не два, як пропонувала Укрнаука.

16. Вирішили вищезгадану думку надіслати до Укрнауки, НКО УСРР, тов. М.О.Скрипнику, та Раднаркому УСРР.

---

* Пункти 7, 10, 12 - не прочитані.

** Точна дата засідання Спільного зібрання в документі відсутня.

*** Протокол розпочинається з п.10.

17. Взяли до відома звідомлення про хід закордонного відрядження акад. М.М.Крилова та вирішили передати його для детального розгляду на II Відділі.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26381, арк. 1-9. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 271
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 6 ЧЕРВНЯ 1927 р.

2. Затвердили більшістю голосів (проти - 2) обрання Ф.Г.Яновського позаштатним академіком на Кафедру клінічної медицини, більшістю голосів (проти - 3) - С.І.Солнцева позаштатним академіком на Кафедру політичної економії.

3. Взяли до відома повідомлення НКО УСРР про те, що Колегія НКО визнала за доцільне участь представників української науки в наукових з'їздах на терені Польщі.

4. Заслухали подяки від проф. В.О.Богородицького та проф. О.М.Колесси за надіслані їм привітання з приводу їх ювілеїв.

5. Взяли до відома повідомлення акад. П.А.Тутковського про готовність до друку ювілейного збірника на честь акад. М.С.Грушевського.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26382, арк. 1-2. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 272
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 27 ЧЕРВНЯ 1927 р.

2. Оголосили привітання новообраному акад. Ф.Г.Яновському і заслухали від нього слова подяки.

3. Заслухали листовну подяку новообраного акад. С.С.Дністрянського (Відень).

4. Вирішили клопотатися перед Наркомосом УСРР про відкриття трьох штатних посад для академіків С.С.Дністрянського, С.І.Солнцева і В.Е.Грабаря, які висловили бажання переїхати до Києва.

5. Заслухали подяку від проф. Г.І.Танфільєва за привітання, надіслане Академією наук з приводу 40-річчя його наукової діяльності.

6. Слухали про призначення найближчого Спільного зібрання після літньої перерви на 3 жовтня 1927 р.

7. Взяли до відома повідомлення від Комітету для збудування пам'ятника Г.Сенкевичу в Бидгощі.

8. Вирішили передати на остаточне вирішення до комісії в складі акад. С.О.Єфремова, М.В.Птухи та Л.М.Яснопольського на затвердження статут секції тютюнництва та тютюнової промисловості, підготовлений постійною Комісією для виучування продукційних сил України.

9. На пропозицію акад. Л.М.Яснопольського дали дозвіл секції тютюнництва скликати у жовтні 1927 р. Всеукраїнську нараду з питань тютюнництва.

10-17*.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26383, арк. 1-4. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 273
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 3 ЖОВТНЯ 1927 р.

2. Привітали вперше присутніх на Спільному зібранні академіків М.Ф.Мельникова-Разведенкова та С.І.Солнцева.

3. Слухали і затвердили розклад засідань Спільного зібрання на II півріччя 1927 р.

4. У зв'язку зі святкуванням 10-ї річниці Жовтневої революції доручили Відділам протягом тижня розробити плани святкування і подати на обговорення 10 жовтня.

5. Слухали доповідь голови Управи акад. С.О.Єфремова про його поїздку до Харкова та заходи щодо збільшення штатів і зарплати академікам.

---

* Зміст пунктів 10-17 повністю збігається з відповідними пунктами протоколу № 270. Напевне, один протокол оформлено двічі під різними номерами.

6. Слухали заяву акад. М.М.Крилова про необхідність призначення наукового співробітника для його кафедри.

7. Взяли до відома повідомлення акад. К.К.Симінського та акад. С.О.Єфремова про хід будівництва будинку для Академії на розі вулиць Леніна та Короленка.

8. Слухали звідомлення акад. М.М.Крилова про його закордонне відрядження.

9. Слухали звідомлення акад. Г.В.Пфейффера про його закордонне відрядження.

10. Взяли до відома повідомлення акад. І.І.Шмальгаузена про його закордонне відрядження.

11. Вирішили задовольнити прохання Всеукраїнського археологічного комітету про переведення переданого Академії наук колишнього нумізматичного кабінету Університету св. Володимира до приміщення Лаврського заповідника.

12. Взяли до відома повідомлення Управління справами Раднаркому УСРР від 14 вересня про задоволення клопотання Академії, щоб Вінницьку філію ВБУ залишили як установу на державному бюджеті у Вінниці.

13. Слухали доповідь акад. С.О.Єфремова про наслідки переговорів з адміністрацією Полтавської бібліотеки в справі передачі до Академії математичних рукописів М.В.Остроградського.

14. Задовольнили прохання Одеського наукового товариства ВУАН про затвердження медичної секції.

15. Розглянули і затвердили інструкцію в додаток до статуту Одеського наукового товариства при ВУАН.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26384, арк. 1-1 зв.. Автограф С.О.Єфремова.

ПРОТОКОЛ № 274
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 1927 р.*

10**. Заслухавши повідомлення директора Музею мистецтв ВУАН І.І.Врони про місце зберігання колекції книжок та фотографій покійного В.О.Щавинського згідно з його заповітом, вирішили залишити їх під охороною Кабінету мистецтв та поставити питання перед Укрголовнаукою про заміну директора Музею.

11. Доручили Управі Академії наук вирішити питання про виділення в новому будинку двох кімнат для Київського відділу Асоціації сходознавства.

12. Всі матеріали, які збирає Гебраїстична історично-археографічна (Жидівська) комісія ВУАН, вирішили вважати власністю Академії наук.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26385, арк. 1. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 275
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 17 ЖОВТНЯ 1927 р.

2. Слухали повідомлення акад. М.С.Грушевського про засідання Комітету допомоги Західній Україні, на якому розглядалось питання про заснування для тієї ж мети самостійної комісії Академії наук.

3. Заслухавши звіт акад. В.Г.Шапошникова про його закордонне відрядження, вирішили просити його виступити з цією доповіддю на ювілейному засіданні, присвяченому 10-й річниці Жовтневої революції.

4. Заслухавши повідомлення акад. М.В.Птухи про можливе скорочення штатів та науково-операційних коштів для Академії наук, вирішили вважати за недопустиме безпосереднє звернення різних інституцій до Наркомосу з метою виділення додаткових коштів.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26386, арк. 1-4. Автограф А.Ю.Кримського.

---

* Точна дата на документі відсутня.

** Протокол починається з п. 10.

ПРОТОКОЛ № 276
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 31 ЖОВТНЯ 1927 р.

2. Слухали про проведення 8 листопада, у вівторок, о 12-й годині урочистого засідання Всеукраїнської Академії наук з приводу 10-річчя Жовтневої революції.

3. Вирішили направити акад. Є.П.Вотчала представником від Академії наук на відкриття новозбудованого лісового корпусу та закладання хліборобського корпусу Київського сільськогосподарського інституту.

4. Взяли до відома повідомлення Вінницької центральної бібліотеки ім. К.А.Тімірязєва про її 20-річний ювілей 10 листопада 1927 р.

5. Вирішили привітати видатну українську письменницю О.Кобилянську з нагоди 40-річчя її літературної діяльності.

6. Вирішили надіслати привітання у зв'язку зі 100-річним ювілеєм Гідрографічному управлінню в Ленінграді.

7. Заслухавши повідомлення акад. К.Г.Воблого про значення випущеної позики індустріалізації, вирішили пропагувати її серед співробітників Академії.

8. Взяли до відома повідомлення акад. М.С.Грушевського та О.В.Корчака-Чепурківського про те, що Комісія для допомоги жертвам повені в Західній Україні визнала за неможливе створення аналогічної окремої академічної комісії.

9. Слухали прислану від Державної планової комісії доповідну записку Організаційного бюро для вивчення продукційних сил та вироблений Оргбюро проект постанови Президії Держплану в справі кошторису Всесоюзної Академії наук на 1927-1928 рр.

10. Слухали про закордонне відрядження акад. О.В.Фоміна до Берліна та Парижа та про перенесення закордонного відрядження акад. К.Г.Воблого.

11. Слухали про відносини новозаснованого Центрального геологічного музею України до Всеукраїнської Академії наук. Остаточне вирішення питання перенесли на інше засідання.

12. Затвердили повідомлення Історично-філологічного відділу про заснування Комісії історії української мови та Діалектологічної комісії під керуванням акад. А.Ю.Кримського і Комісії старої історії України та Комісії новішої історії України під керуванням акад. М.С.Грушевського.

13. У відповідь на лист Укрнауки від 28 жовтня 1927 р. про необхідність передачі частини фотографій і книжок В.О.Щавинського з Кабінету мистецтв Академії наук до колишнього Музею мистецтв ім. Ханенків вирішили не змінювати проведений раніше розподіл колекції.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26387, арк. 6-7. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 277
УРОЧИСТОГО СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН, ПРИСВЯЧЕНОГО ДЕСЯТИМ РОКОВИНАМ ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В ПРИСУТНОСТІ ЧИСЛЕННОЇ ПУБЛІКИ ВІД 8 ЛИСТОПАДА 1927 р.

1. Голова-президент акад. В.І.Липський привітав присутніх з десятими роковинами Жовтневої революції.

2. Слухали доповідь акад. А.Ю.Кримського на тему: «Досягнення історично-філологічних наук на Україні за останні десять літ».

3. Слухали доповіді акад. П.А.Тутковського про успіхи української геології за останні десять літ і акад. О.В.Корчака-Чепурківського про успіхи техніки.

4. Слухали доповідь акад. К.Г.Воблого «Про розвиток господарства на Україні за останні десять літ».

5. Слухали повідомлення про те, що в Музеї революції відбулося об'єднане засідання Академії наук, окрвиконкому та міської ради, на якому Академії наук було передано в дар новий будинок для її математичних та природничих установ на розі вулиць Леніна та Короленка.

6. Слухали численні привітання Академії від різних установ.

7. Після закриття засідання відбувся прилюдний огляд новозбудованого для Академії наук приміщення.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26388, арк. 1. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 278
ЗАСІДАННЯ РАДИ ВУАН В ПРИСУТНОСТІ ГОЛОВИ УКРНАУКИ Ю.І.ОЗЕРСЬКОГО ВІД 14 ЛИСТОПАДА 1927 р.

2. Слухали звіт акад. Л.М.Яснопольського про наукове відрядження.

3. Взяли до відома пояснення голови Укрнауки Ю.І.Озерського щодо скорочення науково-операційних коштів та незатвердження додаткових штатів Академії наук.

4. Слухали постанову Фізично-математичного відділу про заснування Патологоанатомічної комісії та Патологічного музею під головуванням акад. М.Ф.Мельникова-Разведенкова.

5. Взяли до відома повідомлення акад. М.Ф.Мельникова-Разведенкова про те, що ідея проведення у 1930 р. в Києві Міжнародного з'їзду патологів знайшла підтримку в Наркомосвіти і Наркомздоров'я УСРР.

6. Вирішили надіслати члену-кореспонденту В.О.Поггенполеві (Новочеркаський інститут сільського господарства) привітання з нагоди 50-річчя його науково-педагогічної діяльності.

7. Слухали ініціативу Фізично-математичного відділу і прийняли рішення про те, що всякі звернення приватних осіб не повинні залишатися без відповіді, за винятком звернень психічно хворих.

8. Взяли до відома «осібну гадку» акад. М.С.Грушевського до протоколу від 17 жовтня 1927 р., яку зачитав Неодмінний секретар А.Ю.Кримський.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26389, арк.1. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 279
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 28 ЛИСТОПАДА 1927 р.

2. Слухали заяви Неодмінного секретаря акад. А.Ю.Кримського та Віце-президента, голови Управи акад. С.О.Єфремова з приводу «осібної гадки» акад. М.С.Грушевського.

3. Затвердили постанову Історично-філологічного відділу про заснування Комісії старого українського письменства під головуванням акад. В.М.Перетца з правом мати двох постійних нештатних співробітників.

4. На пропозицію акад. Л.М.Яснопольського вирішили юридично оформити Комісію для виучування продукційних сил України, внісши її до списку установ Академії наук і надавши їй право мати двох постійних нештатних співробітників.

5. Вирішили виділити Всеукраїнському археологічному комітетові 5 постійних нештатних співробітників.

6. Вирішили виділити посаду одного нештатного постійного наукового співробітника Кафедрі сільськогосподарських рослин Фізично-математичного відділу.

7. Вирішили утворити при ВУАН Всеукраїнську асоціацію фізиків. Доручили Комісії у складі акад. М.В.Птухи, М.П.Василенка, С.О.Єфремова розглянути її статут.

8. Затвердили постанову Фізично-математичного відділу про приєднання Київської астрономічної обсерваторії до Всеукраїнської Академії наук.

9-10. Вирішили відрядити на Всесоюзний з'їзд зоологів у Ленінграді, який відбудеться у грудні, акад. І.І.Шмальгаузена та на З'їзд ботаніків - акад. Є.П.Вотчала та О.В.Фоміна.

11. Оголосили подяку акад. О.О.Малиновському за його цінний дарунок - особисту бібліотеку, яку він вирішив передати Соціально-економічному відділу.

12. Слухали клопотання перед Укрнаукою про збільшення асигнувань Всенародній Бібліотеці на наукові закордонні журнали на 1927-1928 рр. до 15000 крб.

13. Слухали повідомлення акад. К.К.Симінського та акад. А.Ю.Кримського про відзначення ювілеїв академіків П.А.Тутковського, Б.І.Срезневського та В.М.Перетца.

14. У зв'язку з відсутністю акад. П.А.Тутковського питання про відносини новозасновано-го Національного геологічного музею до Всеукраїнської Академії наук вирішили відкласти до наступного засідання.

15. Слухали повідомлення акад. Д.І.Багалія про організаційні зміни, які відбулися в Наркомосвіти та Укрнауці, а також про прихильне ставлення Укрнауки до Академії наук.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26390, арк. 1-6 зв. Автограф А.Ю.Кримського.

ПРОТОКОЛ № 281*
СПІЛЬНОГО ЗІБРАННЯ ВУАН ВІД 12 ГРУДНЯ 1927 р.

2. Слухали листовне пояснення акад. В.М.Перетца щодо «осібної гадки» акад. М.С.Грушевського.

3. Вирішили долучити «окрему думку» акад. П.А.Тутковського з приводу «окремих думок» академіків А.Ю.Кримського та С.О.Єфремова до протоколу.

4. Вирішили не брати участі у святкуванні 70-річчя від дня народження П.А.Тутковського у зв'язку з тим, що Академія наук вже відзначала його науковий ювілей.

4а. На постанову Укрнауки про заснування Національного геологічного музею при Академії наук доручили Віце-президенту акад. С.О.Єфремову з'ясувати суть справи в Укрнауці і розглянути це питання пізніше.

5. Вирішили звернутися до Укрнауки за роз'ясненням питання про порушення акад. М.С.Грушевським порядку переведення наукового співробітника Ф.Я.Савченка на посаду дійсного члена.

НБУВ, ІР, ф.1, спр.26391, арк.1-5. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 282
ЗАСІДАННЯ РАДИ ВУАН ВІД 2 СІЧНЯ 1928 р.

2. Вставанням вшанували пам'ять померлого 1 січня 1928 р. проф. В.Г.Ляскоронського.

3. Вирішили відмовитися від вживання терміну «Спільне зібрання». Доручили Неодмінному секретареві в усіх дальших протоколах дотримуватися офіційного терміну «Рада», як записано в статуті ВУАН від 14 червня 1921 р.

4. Вирішили на наступному засіданні Ради затвердити обрання позаштатним академіком на Кафедру хімії Є.І.Орлова, рекомендованого Фізично-математичним відділом.

5. Заслухали подяку від члена-кореспондента ВУАН В.О.Поггенполя за привітання в зв'язку з 50-річчям його наукової діяльності.

6. Слухали повідомлення акад. С.О.Єфремова про результати його поїздки до Харкова.

7. Слухали про розподіл шести додаткових штатних посад академіків по Відділах: три - Соціально-економічному відділу; дві - Фізично-математичному і одна - Історично-філологічному.

8. Вирішили відкрити дві посади нештатних постійних співробітників на Кафедрі клінічної медицини.

9. Затвердили постанову Фізично-математичного відділу про переведення вченого лісовода О.М.Сіверцова в нештатні постійні співробітники Дніпрянської біологічної станції.

10. Слухали про дозвіл Всенародній Бібліотеці поновити її давню назву «Національна Бібліотека України».

11. Слухали повідомлення Головного редактора «Меморіалу фізичних наук» у Парижі проф. А.Вілля про те, що ВУАН згодилася взяти під свій патронаж «Меморіал».

12. Вирішили розподілити між Відділами призначену для Академії наук суму 14000 крб. на наукові експедиції на 1927-1928 рр. в тім самім відсотковім відношенні, як і торік.

13. Вирішили відрядити акад. Г.В.Пфейффера до Москви на нараду Всесоюзної математичної асоціації.

14. Слухали повідомлення академіків І.І.Шмальгаузена та М.Ф.Мельникова-Разведенкова про те, що IV Всесоюзний з'їзд зоологів, анатомів та гістологів скликається у Києві навесні 1930 р.

15. Питання про закордонні відрядження відклали до однієї з найближчих Рад.

17. Затвердили такий графік засідання Ради на І півріччя 1928 року: в січні - 16 та 30; у лютому - 13 та 27; у березні - 5 та 26, у квітні - 9 та 23; у травні - 7 та 21; у червні - 4 та 18.

НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26392, арк. 1-4. Автограф А.Ю.Кримського.

---

* Протокол №280 відсутній.

ПРОТОКОЛ*
ЗАСІДАННЯ РАДИ ВУАН ВІД 3 ТРАВНЯ 1928 р.

1. На прохання Президента акад. В.І.Липського, який згідно з параграфом 4 Інструкції щодо виборів Президії ВУАН відкрив засідання, головою засідання Ради обрали акад. В.І.Вернадського.

2. На пропозицію В.М.Перетца секретарем засідання Ради обрали М.В.Птуху.

3. За результатами голосування (39 голосів - за і 1 - утримався) на посаду Президента обрали акад. Д.К.Заболотного.

4. Кандидатами на Віце-президента запропонували акад. К.Г.Воблого і К.К.Симінського. При голосуванні акад. К.К.Симінський зняв свою кандидатуру. Віце-президентом обрали К.Г.Воблого.

5. Кандидатами на Неодмінного секретаря запропонували акад. А.Ю.Кримського та акад. О.В.Корчака-Чепурківського. При голосуванні більшістю голосів Неодмінним секретарем обрали А.Ю.Кримського.

6. Вирішили не розширювати Президії до 5 членів.

7. На пропозицію члена Ради Ю.О.Войцехівського занесли до протоколу заяву акад. В.І.Вернадського, зроблену після обрання його головою засідання Ради.

8. На заяву акад. П.А.Тутковського, що сума голосів, поданих «за», «проти» і «утримався» за різних кандидатів не відповідає кількості наявних членів Ради, сконстатували, що не всі члени Ради голосували за всі кандидатури.

9. Акад. В.Г.Шапошников запропонував занести до протоколу, що це засідання Ради ВУАН було прилюдним, так як на ньому були присутніми багато сторонніх осіб.

НБУВ, ІР, ф.1, спр. 26393, арк. 3-3 зв. Автограф М.В.Птухи.

ПРОТОКОЛ № 1
ЗАСІДАННЯ РАДИ ВУАН ВІД 5-6 ЛИПНЯ 1928 р.

І. Засідання 5 липня.

1. Затвердили регламент роботи зборів.

2. Слухали повідомлення акад. Д.К.Заболотного про його участь у роботі Серологічного конгресу в Копенгагені та про ознайомлення з роботою наукових установ Швеції, Німеччини та Польщі.

3. Взяли до відома зачитане акад. К.Г.Воблим та затверджене Колегією Наркомосвіти 9 березня 1928 року «Положення про роботу Ради ВУАН» та список членів Ради з ухвальним і дорадчим голосом.

4. Слухали доповідь акад. К.Г.Воблого про організацію роботи для складання плану наукової діяльності Академії на найближче п'ятиріччя.

5. Затвердили положення про Господарчу нараду при Президії ВУАН та її склад, запропонований акад. К.Г.Воблим.

6. За доповіддю акад. К.Г.Воблого затвердили проект видаткового кошторису Академії на 1928-1929 бюджетний рік, складений на підставі заявок окремих установ Академії у сумі 2005848 крб.

7. Розглянули поточні справи: а) про святкування 10-річчя ВУАН; б) про поштові пільги для ВУАН; в) про ліцензії для ВУАН на купівлю за кордоном наукового приладдя та книжок; г) про делегування акад. М.М.Крилова та Г.В.Пфейффера на Міжнародний конгрес математиків у Болоньї у вересні цього року; д) про календар звичайних зборів Ради ВУАН у 1928-1929 академічному році.

8. Взяли до відома зачитану акад. К.Г.Воблим постанову ВУЦВК від 4 квітня 1928 р. «Про конкретні заходи для дальшого поглиблення роботи по забезпеченню успішної самодіяльності нацменшостей на Вкраїні та найкращого їх обслуговування всіма урядництвами держапарату в центрі й на місцях».

9. Слухали повідомлення акад. Д.К.Заболотного, що за його дорученням акад. О.В.Корчак-Чепурківський 4 липня цього року виступив на урочистому засіданні пленуму Київської міськради з приводу 5-річчя Конституції СРСР з привітанням від ВУАН.

---

* Протокол без номера.

10. Вирішили надіслати до Центрального Комітету КП(б)У привітальну телеграму з нагоди 10-річчя І з'їзду партії.

II. Засідання 6 липня.

1. Вирішили створити при ВУАН спеціальну Комісію для виучування розвитку наукової думки на Україні.

2. Затвердили квоти, визначені Господарчою нарадою для установ кожного Відділу та установ при Раді згідно з орієнтованим кошторисом Академії наук на 1928-1929 бюджетний рік, ухваленим 5 липня на засіданні Господарчої наради.

3. Вирішили звернутися до Наркомосу щодо затвердження для Академії наук ставок, розроблених місцевкомом на засіданні Господарчої наради 2 липня цього року.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп.1, спр. 27, арк. 172-176. Оригінал. Машинопис.

ПРОТОКОЛ № 2
ЗБОРІВ РАДИ ВУАН ВІД 5-6 ЛИСТОПАДА 1928 р.

I. Ранкове засідання 5 листопада.

1. Прийняли постанову на доповідь Г.Г.Холодного «Стан та перспективи наукової роботи Інституту української наукової мови при ВУАН».

II. Вечірнє засідання 5 листопада.

1. Слухали доповідь Віце-президента акад. К.Г.Воблого «Про методи та тематику п'ятирічного плану наукової діяльності ВУАН».

2. Вирішили створити комісію для опрацювання проекту статуту ВУАН.

3. Розглянули поточні справи: а) про святкування 10-річчя наукової діяльності ВУАН; б) про полегшення умов роботи академіків і наукових співробітників у справі одержання ними поточної закордонної літератури; в) про вибори нових наукових співробітників.

III. Ранкове засідання 6 листопада.

1. Затвердили резолюцію по доповіді В.О.Бутвина «Бюджет ВУАН на 1928-1929 рр.».

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр. 27, арк. 81-88. Рукопис [М.В.Птухи].

СПИСОК ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ, ІНОЗЕМНИХ ЧЛЕНІВ, ЧЛЕНІВ-КОРЕСПОНДЕНТІВ ВУАН, ОБРАНИХ У 1924-1928 рр.*

ДІЙСНІ ЧЛЕНИ ВУАН

Бернштейн Сергій Натанович (05.03.1880-26.10.1968) - математик. Академік ВУАН (09.02.1925), АН СРСР (1929), іноземний член Паризької АН (1955). Професор Петербурзьких жіночих політехнічних курсів (1907-1908), Харківських вищих жіночих курсів (1908-1918), Харківського інституту народної освіти (1920-1933), Ленінградського університету та Політехнічного інституту (1933-1941). Працював у Математичному інституті ім.В.А.Стеклова АН СРСР (з 1935).

Бородін Іван Парфенович (30.01.1847-05.03.1930) - ботанік. Академік ВУАН (15.07.1925), член Петербурзької АН** (1902). Викладач (з 1869), професор (з 1880) Петербурзького університету. Організатор і президент Російського ботанічного товариства (1916), віце-президент РАН (1917-1919).

Бузескул Владислав Петрович (08.03.1858-01.06.1931) - історик. Академік ВУАН (13.07.1925), РАН (1922). Викладач (з 1885), професор (з 1890) Харківського університету.

Волкович Микола Маркіянович (08.12.1858-11.07.1928) - хірург. Академік ВУАН (04.07.1928). Працював (з 1882) у Київському університеті (з 1903- професор); завідуючий Науково-дослідною кафедрою хірургії при Київському відділенні Головнауки Наркомосу УСРР (з 1923), працював хірургом у різних лікарнях Києва.

Гнатюк Володимир Михайлович (09.05.1871-06.10.1926) - фольклорист, етнограф, літературознавець і громадсько-культурний діяч. Академік ВУАН (07.04.1924), член-кореспондент Петербурзької АН (1902), член іноземних наукових товариств. Секретар Наукового товариства ім.Т.Г.Шевченка, редактор «Українсько-руської видавничої спілки», «Етнографічного збірника», «Літературно-наукового вістника» (з 1898).

Гордон Володимир Михайлович (25.10.1871-03.01.1926) - правознавець. Академік ВУАН (09.03.1925). Професор Харківського університету (з 1906), завідуючий кафедрою проблем сучасного права Харківського інституту народного господарства (з 1923). Очолював Кафедру цивільного права ВУАН (1925), завідуючий правовим відділом Наркомату внутрішньої торгівлі УСРР.

Грабар Володимир Еммануїлович (22.01.1865-26.11.1956) - правознавець. Академік ВУАН (22.11.1926). Доцент, професор Юр'євського (Тартуського) університету (1893-1901). Професор Варшавського і Петроградського (з 1918), Московського (з 1923) університетів. Очолював Кафедру міжнародного права ВУАН (1926), Секцію зовнішньої торгівлі Інституту економічних дослідів при Наркомфіні СРСР; був консультантом Наркомату зовнішньої торгівлі СРСР.

Данилевський Василь Якович (13.01.1852-25.02.1939) - фізіолог. Академік ВУАН (12.04.1926). Професор Харківського університету (1883-1909, 1917-1921); директор Харківського жіночого медичного інституту (з 1910); професор Харківського медичного інституту (1921-1926). Очолював Органотерапевтичний інститут, тепер Харківський науково-дослідний інститут ендокринології і хімії гормонів (1927-1939).

---

* У списку подаються точні дати обрання згідно з протоколами Спільного зібрання ВУАН.

** З 1724 р. - Петербурзька АН; з травня 1917 р. - Російська АН (РАН); з липня 1925 р. - АН СРСР.

Карпінський Олександр Петрович (07.01.1847-15.07.1936) - геолог. Академік ВУАН (15.07.1925), Петербурзької АН (1889), член багатьох академій та наукових товариств. Працював у Петербурзькому гірничому інституті (1868-1896), директор Геологічного комітету (1885-1903). Президент РАН (1917-1936).

Козлов Петро Кузьмич (15.10.1863-26.09.1935) - географ і мандрівник, дослідник Центральної Азії. Академік ВУАН (03.05.1927). Завідуючий Кафедрою географії ВУАН (з 1927).

Курнаков Микола Семенович (06.12.1860-19.03.1941) - хімік. Академік ВУАН (10.05.1926), Петербурзької АН (1913). Працював у Петербурзьких гірничому (1882-1899), електротехнічному (1899-1908), політехнічному (1902-1930) інститутах. Керівник Інституту фізико-хімічного аналізу РАН (з 1918). Директор Інституту загальної і неорганічної хімії АН СРСР (з 1934).

Левитський (Левицький) Володимир Фавстович (06.06.1854-26.10.1939) - економіст і статистик. Академік ВУАН (09.03.1925). Викладач Харківського університету (з 1893), професор Харківського сільськогосподарського інституту (1919-1931).

Малиновський Оникій (Іоаникій) Олексійович (04.11.1868-12.01.1932) - правознавець. Академік ВУАН (06.04.1925). Професор Томського (1898-1913) та Варшавського (з 1913) університетів, Донського юридичного інституту. Голова Комісії для виучування звичаєвого (народного) права ВУАН (з 1924). Член Історичного товариства Нестора Літописця ВУАН, член Археографічної комісії, Комісії для виучування історії західноруського та українського права ВУАН (з 1924). Очолював секцію публічного права Соціально-економічного відділу ВУАН (з 1926), голова Правничого товариства ВУАН (з 1926). Усунутий від діяльності в АН УСРР в 1920 -1930-ті роки. Офіційно поновлений в списках дійсних членів АН України в 1992.

Мельников-Разведенков Микола Федотович (24.12.1866-20.12.1937) - патологоанатом. Академік ВУАН (03.05.1927). Працював у Московському університеті (1890-1902); професор Харківського університету (1902-1920); завідуючий кафедрами Кубанського університету (1920-1922), Кубанського медичного інституту (1922-1925). Директор Українського патологоанатомічного інституту (1925-1930). Очолював Патологоанатомічну комісію та Патологічний музей Фізично-математичного відділу ВУАН (з 1927). Завідуючий відділом Українського інституту експериментальної медицини (з 1930).

Навашин Сергій Гаврилович (14.12.1857-10.12.1930) - ботанік. Академік ВУАН (07.04.1924), РАН (1918), член багатьох академій і наукових товариств. Викладач Петербурзького університету (1889-1894); професор Київського (1894-1915), Тифліського (1918-1923) університетів. Директор Біологічного інституту в Москві (1923-1930), завідуючий Цитологічною лабораторією АН СРСР у Пушкіно (1929-1930).

Ольденбург Сергій Федорович (26.09.1863-28.02.1934) - сходознавець. Академік ВУАН (13.07.1925), Петербурзької АН (1900), член ряду академій і наукових товариств. Неодмінний секретар Президії Петербурзької АН (1904-1929). Організатор і директор Інституту сходознавства АН СРСР (1930-1934).

Павлова Марія Василівна (27.06.1854-23.12.1938) - палеозоолог. Академік ВУАН (07.04.1924), АН СРСР (1930). Працювала у Геологічному музеї Московського університету (з 1885), його ж професор (1919-1930).

Писаржевський Лев Володимирович (14.02.1874-23.03.1938) - хімік. Академік ВУАН (15.07.1925), АН СРСР (1930). Доцент, професор Юр'євського (Тартуського) університету (1904-1908). Професор Київського політехнічного (1908-1911), Катеринославських гірничого і хіміко-технологічного інститутів (1913-1932), директор (з 1927) Українського інституту фізичної хімії (з 1934 - Інститут фізичної хімії АН УСРР).

Сєверцов (Сіверцов) Олексій Миколайович (24.09.1866-19.12.1936) - зоолог. Академік ВУАН (15.07.1925), РАН (1920). Професор Київського (1902-1911) та Московського (1911-1930) університетів.

Симінський Костянтин Костянтинович (05.03.1879-13.06.1932) - учений в галузі будівельної механіки. Академік ВУАН (22.11.1926), віце-президент ВУАН (1931-1932). Викладач Київського політехнічного інституту. Директор Інституту технічної механіки ВУАН (з 1921).

Солнцев Сергій Іванович (01.10.1872-13.03.1936) - економіст. Академік ВУАН (06.06.1927), АН СРСР (1929). Професор Томського (1913-1917), Одеського (1917-1919), Петроградського (1921-1926) університетів. Працював у Раді по вивченню продуктивних сил АН СРСР (з 1929).

Стеклов Володимир Андрійович (09.01.1864-30.05.1926) - математик і механік. Академік ВУАН (15.07.1925), Петербурзької АН (1912). Працював у Харківському університеті (1887-1905), професор Петербурзького університету (1906-1919). Віце-президент РАН (1919-1926), директор Фізико-математичного інституту РАН (з 1921).

Студинський Кирило Йосипович (04.10.1868 - червень 1941) - літературознавець і громадський діяч. Академік ВУАН (24.06.1924). Викладав українську мову і літературу в Краківському (Ягеллонському) університеті (1897-1899). Член Археографічної комісії ВУАН. Член Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка (з 1899), його голова (з 1923). Працював у Львівському університеті (1900-1918 та 1939-1941). Виключений зі складу Академії в 1933, поновлений - у 1939. Голова Народних Зборів Західної України (1939). Загинув під час примусової евакуації зі Львова. За даними деяких дослідників - розстріляний у жмеринських лісах (улітку 1941).

Тарасевич Лев Олександрович (14.02.1868-12.06.1927) - мікробіолог і патолог. Академік ВУАН (09.03.1925). Працював у Київському університеті (1898-1900), Пастерівському інституті в Парижі (1900-1902). Викладав в Одеському (1902-1907) і Московському (1907-1911) університетах. Професор Московських вищих жіночих курсів (1908-1918), Другого Московського університету (1918-1924). Очолював вчену медичну раду Наркомздоров'я СРСР (1918-1927). Засновник і директор Державного наукового інституту охорони здоров'я ім. Л.Пастера (з 1920).

Яновський Феофіл (Теофіл) Гаврилович (24.06.1860-08.07.1928) - терапевт. Академік ВУАН (06.06.1927). Викладач Київського університету (1884-1919, з 1905 - професор). Працював у Кримському університеті (1919-1921). Завідуючий кафедрою Київського медичного інституту (з 1921).

Яснопольський Леонід Миколайович (01.02.1873-25.05.1957) - економіст. Академік ВУАН (29.06.1925). Викладав у Петербурзькому (з 1895), Харківському і Київському університетах (1902-1904), Петербурзькому політехнічному інституті (1906-1910). Професор Київського університету та Інституту народного господарства (з 1910). Член Комісії для виучування природних багатств України (з 1919). Голова Фінансової комісії при ВУАН (з 1926), Комісії для виучування продукційних сил України (УКОПС) та Комісії для досліду території Дніпрельстану (з 1927). Працював в науково-дослідних установах Москви (1931-1936). У 1937 заарештований і до 1942 перебував у в'язницях і таборах. З 1943 працював в Інституті економіки АН УРСР.

ІНОЗЕМНІ ВЧЕНІ - ДІЙСНІ ЧЛЕНИ ВУАН

Брок Олаф (04.07.1867-28.01.1961) - лінгвіст. Іноземний член ВУАН (24.06.1924). Член Норвезької АН, її неодмінний секретар. Професор університету в Осло (з 1900).

Горбачевський Іван Якович (15.05.1854-24.05.1942) - біохімік, гігієніст, епідеміолог. Іноземний член ВУАН (06.04.1925). Працював у Віденському університеті (з 1875); професор Чеського університету в Празі (1883-1917), його ректор (1902-1903). Професор Українського університету у Відні (з 1919); професор (з 1921), ректор (з 1924) Українського університету в Празі.

Дністрянський Станіслав Северинович (13.11.1870-05.05.1935) - правознавець. Іноземний член ВУАН (03.05.1927). Викладач (1898-1899), професор (1901-1918) Львівського університету; декан (з 1921), ректор (з 1922) Українського вільного університету в Празі. Член Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка.

Мейє Антуан (11.11.1866-12.09.1936) - мовознавець. Іноземний член ВУАН (24.06.1924), Петербурзької АН (1906), член багатьох академій і наукових товариств. Професор Вищої практичної школи (з 1891). Член (1889) і секретар (1906-1936) Паризького лінгвістичного товариства. Професор Колеж де Франс (з 1906). Організатор Інституту слов'янознавства у Франції.

Полівка Іржі (Юрій) (06.03.1858-21.03.1933) - фольклорист і філолог. Іноземний член ВУАН (24.06.1924), Петербурзької АН (1901), член Чеської і ряду інших академій. Професор Празького університету (з 1895).

Стьормер (Стормер) Карл (03.09.1874-13.08.1957) - математик і геофізик. Іноземний член ВУАН (04.01.1926), член ряду академій наук. Професор університету в Осло (1903-1946).

Адріанова (Андріанова)-Перетц Варвара Павлівна (12.05.1888-06.06.1972) - літературознавець, текстолог, бібліограф, педагог. Член-кореспондент ВУАН (04.01.1926), АН СРСР (1943). Працювала в гімназіях і вузах Києва й Петрограда (1905-1921), у системі РАН (з 1921). Член Товариства дослідників української історії, письменства та мови у Петрограді (1923). Науковий співробітник Інституту російської літератури АН СРСР (1934-1954).

Бурксер Євген Самійлович (04.08.1887-25.06.1965) - геохімік. Член-кореспондент ВУАН (18.05.1925). Завідуючий Радіологічною лабораторією при Одеському відділенні Російського технічного товариства (1910-1926), директор Хіміко-радіологічного інституту в Одесі (1926-1932). Директор Українського філіалу Інституту рідкісних металів (з 1932); заввідділом, лабораторією Інституту геологічних наук АН УРСР (з 1938).

Залеський (Залевський) Вячеслав Костянтинович (03.09.1871-10.11.1936) - фізіолог і біохімік рослин. Член-кореспондент ВУАН (06.07.1925). Працював у Харківському університеті (1893-1936, з 1903 - професор).

Зуєв Михайло Дмитрович (08.10.1877-27.09.1929) - хімік. Член-кореспондент ВУАН (10.01.1927). Працював у Харківському технологічному інституті (1901-1928); професор Київського політехнічного інституту (з 1928).

Іванов Петро Васильович (1837-1931) - етнограф і фольклорист. Член-кореспондент ВУАН (06.04.1925). Учитель і доглядач повітового училища (з 1862) в Куп'янську (тепер Харківська обл.), інспектор народних училищ на Куп'янщині (1877-1884). Член Історико-філологічного товариства при Харківському університеті (з 1884).

Косач (Косачева) Ольга Петрівна (Олена Пчілка) (17.07.1849-04.10.1930) - фольклорист, етнограф, письменниця. Член-кореспондент ВУАН (06.04.1925). Працювала в Етнографічній комісії Історично-філологічного відділу ВУАН (з 1921). Автор оповідань, збірок поезій, п'єс.

Красуський Костянтин Адамович (14.09.1867-07.04.1937) - хімік. Член-кореспондент ВУАН (12.04.1926), АН СРСР (1933). Працював у Петербурзькому університеті (1894-1902), професор Варшавського університету (1902-1907), Київського політехнічного інституту (1907-1912), Київського (1912-1916), Харківського (1916-1929), Азербайджанського (1929-1930) університетів, Азербайджанського індустріального інституту (1930-1937).

Крилов Порфирій Микитович (13.08.1850-27.12.1931) - ботанік. Член-кореспондент ВУАН (06.07.1925), АН СРСР (1929). Працював у Томському університеті (1885-1931, з 1910 - професор).

Лященко Аркадій Якимович (Іоакимович) (07.02.1871-12.09.1931) - історик літератури, слов'янознавець. Член-кореспондент ВУАН (04.01.1926), АН СРСР (1928). Редактор видань «Общество любителей древней письменности» в Петербурзі (1893-1897), «Литературный вестник» (1901-1904). Президент Російського бібліографічного товариства в Петербурзі (1903-1904). Дійсний член Товариства любителів російської словесності (1903). Один із фундаторів і заступник голови Товариства дослідників української історії, письменства та мови в Петрограді (з 1921). Член Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка.

Максимейко Микола Олексійович (червень 1870-14.04.1941) - правознавець. Член-кореспондент ВУАН (21.12.1925). Викладач вузів Харкова (1897-1925), працював у Науково-дослідному інституті української культури в Харкові (1926-1934). Член Комісії для виучування історії західноруського та українського права ВУАН (з 1926). Працював в Інституті історії України АН УРСР (1940-1941).

Новицький Яків Павлович (14.10.1847-19.05.1925) - етнограф і фольклорист. Член-кореспондент ВУАН (15.12.1924). Учитель та організатор народної освіти Олександрівського повіту (тепер Запорізька обл.) (з 1868). Дійсний член Південно-Західного відділу Російського географічного товариства (з 1876). Працював у Наркоматі освіти УСРР (з 1919). Нештатний співробітник Комісії Степової України та Чорномор'я ВУАН.

Палладін Олександр Володимирович (10.09.1885-06.12.1972) - біохімік. Член-кореспондент (10.05.1926), академік ВУАН (1929); АН СРСР (1942), член багатьох академій і наукових товариств, Президент АН УРСР (1946-1962). Професор Харківського інституту сільського господарства і лісництва (з 1916); завідуючий кафедрами Харківського медичного інституту (1921-1931). Директор Українського біохімічного інституту в Харкові (з 1931 - Інститут біохімії АН УСРР у Києві) (1925-1970). Засновник і голова Українського фізіологічного товариства (з 1928). Очолював Кафедру біохімії Фізично-математичного відділу ВУАН (з 1930). Завідую-

чий кафедрою Київського університету (1934-1954). Неодмінний секретар Президії АН УСРР (1935-1938), віце-президент АН УРСР (1939-1946).

Поггенполь Вільгельм Олександрович (30.09.1854-05.08.1938) - учений в галузі метеорології, фітофенології та кліматології. Член-кореспондент ВУАН (21.02.1927). Викладач Уманського училища садівництва і землеробства (1877-1907), Донського сільськогосподарського училища (Ростов-на-Дону, 1907-1917). Доцент, професор Донського сільськогосподарського інституту (1918-1927).

Семковський (Бронштейн) Семен Юлійович (15.03.1882-18.03.1937) - філософ, соціолог. Член-кореспондент (06.04.1925), академік ВУАН (1929). Викладач Київського університету (з 1918), професор Харківської академії теоретичних знань (з 1920). Викладач, завідуючий кафедрою Українського інституту марксизму-ленінізму в Харкові (1922-1931). Голова Соціологічної комісії (1927-1931) та голова Асоціації природознавства ВУАН (1931-1934). Очолював кафедри філософії (з 1930) і соціології (з 1932) Соціально-економічного відділу ВУАН. Член президії Ради для виучування продукційних сил УСРР (з 1934). Заарештований 17.03.1936 в справі троцькістсько-зінов'євської організації в Україні. 08.03.1937 засуджений до вищої міри покарання. Реабілітований в грудні 1956.

Холодний Микола Григорович (22.06.1882-04.05.1953) - ботанік. Член-кореспондент (06.07.1925), академік ВУАН (1929). Викладач, професор, завідуючий кафедрою Київського університету (1906-1941). Штатний співробітник Фізично-математичного відділу ВУАН з окремих наукових доручень (1921-1924), нештатний співробітник Дніпровської біологічної станції (з 1922). Співробітник Інституту ботаніки ВУАН (1922-1949), з 1931 - заввідділом.

Щербина Володимир Іванович (16.05.1850-1936) - історик. Член-кореспондент ВУАН (15.12.1924). Викладач петербурзьких, київських гімназій (1879-1920). Співробітник Всенародної Бібліотеки України (1919), очолював Комісію історії Києва та Правобережжя (з 1924), член Археографічної комісії ВУАН (з 1926), член Всеукраїнського археологічного комітету (з 1927).

Яворницький (Еварницький) Дмитро Іванович (07.11.1855-05.08.1940) - історик, археолог, етнограф, фольклорист, письменник. Член-кореспондент (15.12.1924), академік ВУАН (1929). Доцент Московського університету (з 1897). Завідуючий Історико-археологічним музеєм у Катеринославі (після 1917 - Державний історичний музей, тепер - Історичний музей ім. Д.І.Яворницького в Дніпропетровську) - (1902-1933). Професор Катеринославського університету (1918-1933). Голова Науково-дослідної кафедри історії України, член і почесний президент Катеринославського наукового товариства (з 1925). Очолював Кафедру передісторії України Історично-філологічного відділу ВУАН.

СПИСОК СПІВРОБІТНИКІВ ВУАН (1924-1928)

1. Абрамович Дмитро Іванович (1873-1955) - історик літератури й мови, професор; член Комісії старої історії України (1928).

2. Абрамович Юрій Миколайович (?-?) - геолог, учений консерватор Національного геологічного музею (1928).

3. Александров Наум Мойсейович (1866-?) - правознавець, нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1928).

4. Алексенко Борис Олексійович (1893-?) - зоолог, нештатний постійний співробітник Біологічного (Мікробіологічного) інституту ім. Ф.З.Омельченка (1926).

5. Алексєєв Євген Бенедиктович (1869-1930) - лісознавець, голова лісової секції Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

6. Альтерзон Семен Григорович (1888-?) - правознавець, штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

7. Андрієвська (Яременко) Антоніна Митрофанівна (1894-1938) - фольклорист, етнограф, штатний співробітник Комісії для складання словника української живої мови (1924-1928).

8. Андрієвська Ольга Трохимівна (1876-1937) - філолог, штатний співробітник, бібліотекар Комісії для складання словника української живої мови (1924-1927).

9. Андрієвський Олександр (Олекса) Юхимович (1869-1930) - історик, секретар відділу історії Комісії для складання енциклопедичного словника (1924-1925); нештатний постійний співробітник Комісії для дослідів над громадсько-політичними течіями на Україні (1924-1927) та Комісії для складання біографічного словника діячів України (1924-1928).

10. Андріяшев Олександр Михайлович (1863-1939) - історик, нештатний постійний співробітник Археографічної комісії (1927); виконуючий обов'язки керівничого Комісії старої історії України (1928); редактор Комісії для складання біографічного словника діячів України (1928).

11. Антипович Костянтин Єрофейович (1899-1949) - історик, аспірант Кафедри історії України (1925).

12. Антонович-Мельник (Антоновичева) Катерина Миколаївна (1867-1942) - історик, археолог; штатний співробітник, бібліотекар бібліотеки ім. В.Б.Антоновича Історично-філологічного відділу (1924-1927); заступник голови Археологічної секції (1924-1927); член-співробітник археологічної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926); член Комісії української історіографії (1928).

13. Антоновська Ольга Йосипівна (1887-?) - медик, редактор природничого відділу Інституту української наукової мови (1928).

14. Аргіропуло Анатолій Іванович (1906-1941) - зоолог, нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1925).

15. Артем'євський Олександр Павлович (1875-?) - гідротехнік, професор; член Комісії для дослідів над питаннями геофізики(1925-1927).

16. Асмус Валентин Фердинандович (1899-1975) - філософ, дійсний член Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928) (Москва).

17. Астряб Олександр Матвійович (1879-1962) - математик, нештатний постійний співробітник секції методів навчання Науково-педагогічної комісії (1927).

18. Афанасьєв Самійло Іванович (1859-1937) - член-співробітник будівельної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

19. Ахієзер Наум Ілліч (1901-1980) - математик, нештатний постійний співробітник Кафедри прикладної математики (1924-1928).

20. Бабій Адам Минович (1898-1937) - музикознавець, диригент; член-співробітник, секретар музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

21. Базилевич Борис Миколайович (?-?) - діловод Комісії краєзнавства (1924-1925).

22. Базилевич Василь Митрофанович (1892-1942) - історик, помічник секретаря Історичного товариства Нестора Літописця (1924-1927).

23. Базилевич Віктор Іванович (?-?) - правознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926-1928) та III Відділу з окремих наукових доручень (1925-1928).

24. Балінський Борис Іванович (1905-?) - ембріолог, професор; нештатний постійний співробітник Біологічного (Мікробіологічного) інституту ім. Ф.З.Омельченка (1925-1928).

25. Балінський Іван Мартинович (1879-1927) - історик права, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1924-1927).

26. Балухатий Сергій Дмитрович (1893-1945) - літературознавець, член Комісії давнього (старого) українського письменства (1927) (Ленінград).

27. Балясний Андрій Дмитрович (1900-?) - історик, член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

28. Баранович Олексій Іванович (1892-1961) - історик, член історично-економічної підсекції Історичної секції (1924); нештатний постійний співробітник (1924-1925), штатний співробітник (1927-1928) Комісії для складання історично-географічного словника української землі та Кафедри історії України (1927-1928).

29. Барбар Аркадій Олексійович (1879-1937) - лікар, член Медичної секції (1926).

30. Барвінок Володимир Іванович (1879-?) - історик, штатний співробітник з окремих наукових доручень I Відділу (1924-1928); нештатний постійний співробітник академічної бібліотеки в Михайлівському саду (1924-1925).

31. Барвінський Віктор Олександрович (1885-1940) - історик, архівіст; нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1926-1927) (Харків).

32. Баськевичева Ольга Василівна (1898-?) - зоолог, штатна співробітниця Зоологічного музею (кабінету) (1928).

33. Безбородько Микола Іванович (1883-1937) - геолог, петрограф, гірничий інженер; член-співробітник геологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926); заввідділом мінералогії Національного геологічного музею (1928).

34. Безпалов Ростислав Андрійович (1859-?) - правознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1924-1928).

35. Белінг Дмитро Остапович (1882-1949) - біолог, іхтіолог; директор Дніпровської біологічної станції (1924-1928); член Комісії краєзнавства (1924-1928); голова секції рибництва Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

36. Бендецький Михайло Аврамович (?-?) - хімік, нештатний постійний співробітник Кафедри хімії (1927).

37. Бендзя Петро Андрійович (?-?) - член-співробітник соціологічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

38. Беркович Вольф Ісакович (1897-?) - суспільствознавець, дійсний член Соціологічної комісії (1928).

39. Берло Ганна Львівна (1859-1942) - історик, нештатна постійна співробітниця Комісії для складання біографічного словника діячів України (1924-1928) і Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1927-1928).

40. Берсен Ольга Володимирівна (1889-?) - медик, нештатна постійна співробітниця Кафедри народного здоров'я та соціальної гігієни (1926-1928).

41. Бєлянкін Федір Павлович (1892-1972) - механік, нештатний постійний співробітник (1924-1926), штатний співробітник (1927-1928) Інституту технічної механіки.

42. Бик Марія Аронівна (1873-?) - математик, нештатна постійна співробітниця (1924-1926), бібліотекар (1927-1928) Комісії вищої математики.

43. Білановський Іван Дмитрович (1878-1958) - ентомолог, член-співробітник лісової секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

44. Білецька Віра Юхимівна (1894-1933) - етнограф, член Фольклорно-етнографічної комісії (1926).

45. Білий Володимир Васильович (1894-1937) - етнограф, літературознавець; штатний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1928).

46. Білинський Микола Матвійович (1852-?) - етнограф, член Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927).

47. Білозір (Білозорова) Лідія Іванівна (1894-?) - мовознавець, нештатна постійна співробітниця Комісії для складання історичного словника української мови (1924-1927).

48. Білоцерківська Катерина Іллівна (1894-?) - мистецтвознавець, дійсний член гуртка «Студіо» при Кафедрі українського мистецтва (1926); нештатна постійна співробітниця Всеукраїнського археологічного комітету (1928).

49. Бобир-Бухановський Лаврентій (Лаврін) Михайлович (1885-?) - економіст, статистик; секретар Товариства економістів (1924); нештатний постійний співробітник Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1927-1928).

50. Богаєвський Борис Л. (1882-1942) - археолог, член Археологічного комітету (1924).

51. Боголюбов Микола Миколайович (1909-1992) - математик, штатний співробітник Кафедри математики (1928).

52. Бойко Василь Сидорович (1893-1938) - літературознавець, член Комісії для видавання пам'яток новітнього українського письменства (1927); дійсний член Соціологічної комісії (1928).

53. Бойчук Михайло Львович (1882-1937) - художник-монументаліст, член-співробітник секції малярства мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

54. Бордзиловська Надія Петрівна (1897-1997) - мікробіолог, штатна співробітниця Біологічного (Мікробіологічного) інституту ім. Ф.З.Омельченка (1926-1928).

55. Бордзиловський Євген Іванович (1875-1948) - ботанік, штатний співробітник Ботанічного саду (1924-1927).

56. Борецький Адальберт А. (1910-?) - нештатний непостійний співробітник Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

57. Борисенок Степан (Стефан) Гнатович (1891-1937) - історик права, професор; нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1924-1928); штатний співробітник, секретар секції публічного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926-1928).

58. Боровський Василь Віталійович (1893-?) - зоотехнік, член-співробітник ветеринарно-зоотехнічної секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

59. Бракер Наталя Аркадіївна (1859-?) - історик культури, нештатна постійна співробітниця Комісії Полудневої України (1928) (Зінов'ївськ).

60. Бродський Давид Петрович (1885-?) - історик, нештатний постійний співробітник (1924-1925), штатний співробітник (1927-1928) Єврейської історично-археографічної комісії.

61. Брунс Борис Павлович (1902-?) - хімік, нештатний постійний співробітник Хімічної лабораторії (1924-1927).

62. Брунст Віктор Вікторович (1903-?) - зоолог, нештатний постійний співробітник Біологічного (Мікробіологічного) інституту ім. Ф.З.Омельченка (1925-1928).

63. Брянцева О.В. (?-?) - нештатна постійна співробітниця Акліматизаційного саду (1928).

64. Бугославський Сергій Олексійович (1888-1946) - історик літератури, член Комісії давнього (старого) українського письменства (1927).

65. Буда Сергій Олексійович (1866-1942) - історик літератури, нештатний постійний співробітник Комісії для дослідів над громадсько-політичними течіями на Україні (1924-1927).

66. Бужинський Михайло Михайлович (?-?) - історик, член Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1928).

67. Бузук Петро Опанасович (1889-1943) - мовознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для видавання пам'яток новітнього українського письменства (1926).

68. Булда Сава Андрійович (1894-?) - фахівець з мостобудування, заступник голови будівельної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1928).

69. Буртан Сергій Миронович (1886-?) - секретар будівельної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

70. Бурчак-Абрамович Микола Йосипович (1900-1993) - геолог, член-співробітник геологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

71. Бутник-Сіверський Борис Степанович (1901-1983) - мистецтвознавець, нештатний

постійний співробітник Музею (Кабінету) мистецтв ВУАН (1924); штатний співробітник, завідуючий Музеєм дитячої творчості Науково-педагогічної комісії (1925-1928).

72. Бутовський Олександр Миколайович (1869-1959) - правознавець, штатний співробітник Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1927-1928).

73. Бухальський А.Н. (?-?) - член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1925).

74. Бучило Пилип Степанович (?-?) - нештатний постійний співробітник Археографічної комісії (1924-1925).

75. Бучківський Максим Володимирович (1888-?) - історик, археолог; штатний співробітник І Відділу з окремих наукових доручень (1927).

76. Бучківський Михайло Володимирович (1887-?) - хімік, інженер-технолог; штатний співробітник Кафедри хімічної технології (1928).

77. Бучневич Василь Євстахійович (1860-1928) - історик, археолог; штатний співробітник І Відділу з окремих наукових доручень (1927-1928).

78. Вайнштейн Давид Ісакович (?-?) - нештатний постійний співробітник (1924), керівничий і секретар (1925-1928) Єврейської історично-археографічної комісії.

79. Варнеке Борис Васильович (1874-1944) - літературознавець, історик театру; член Комісії Полудневої України.

80. Василенко Андрій Овер'янович (1891-1963) - учений у галузі машинознавства й сільськогосподарської техніки, член-співробітник секції сільськогосподарського машинознавства технічного відділу (1926-1928), член-співробітник сільськогосподарського відділу (1926) Інституту української наукової мови.

81. Василенко Павло Іванович (1891-1937) - геолог, член-співробітник геологічної секції природничого відділу (1926), секретар гірничої секції технічного відділу (1926) Інституту української наукової мови; штатний співробітник Національного геологічного музею (1927-1928).

82. Василько (Миляєв) Василь Степанович (1893-1972) - режисер, театрознавець; член-співробітник театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

83. Васютинський М.О. (1885-?) - економіст, штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

84. Венгржановська Марія Василівна (?-?) - мистецтвознавець, дійсний член гуртка "Студіо" при Кафедрі українського мистецтва (1926).

85. Венгржановська Надія Семенівна (1894-?) - мистецтвознавець, дійсний член гуртка "Студіо" при Кафедрі українського мистецтва (1926); нештатний постійний співробітник Всеукраїнського археологічного комітету (1928).

86. Веретенников Василь Іванович (1880-1942) - історик, дійсний член Соціологічної комісії (1928).

87. Верзилов Аркадій Васильович (1867-1931) - історик, педагог; нештатний постійний співробітник Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1925-1928) (Чернігів).

88. Вериківський Михайло Іванович (1896-1962) - композитор, музичний фольклорист; член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

89. Вироцький Іван Лаврінович (Іларіонович) (1893-?) - нештатний постійний співробітник бюро педагогічної інформації і консультації Науково-педагогічної комісії (1927).

90. Височанський Павло Федорович (1894-?) - економіст, історик кооперації, професор; штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

91. Вишнівська Катерина Пилипівна (1853-?) - бібліотекар Музею (Кабінету) мистецтв ВУАН (1924-1925).

92. Вікул Іван Павлович (1894-?) - статистик-демограф, нештатний постійний співробітник Демографічного інституту (1928).

93. Вінер Меєр Ф. (1893-1941) - гебраїст, штатний співробітник Науково-дослідної кафедри історії єврейської культури (1927-1928).

94. Воблий Вадим Костянтинович (1905-1956) - демограф, нештатний постійний співробітник Демографічного інституту (1925-1928); нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926-1928); член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

95. Вовк Дмитро Романович (?-?) - член-співробітник секції мостів і шляхів технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

96. Вовк К.О. (?-?) - секретар електротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

97. Вовк М. (?-?) - учений-агроном, член-співробітник секції сільськогосподарського машинознавства технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

98. Вовк Прокіп Федорович (1887-1943) - фахівець з сільськогосподарського машинобудування, професор; член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

99. Вовкушевський Григорій Дмитрович (1866-?) - правознавець, нештатний постійний співробітник відділу правничої мови (1924-1925), правничого відділу (1926) Інституту української наукової мови та Правничо-термінологічної комісії (1926-1928).

100. Вовчанецький Володимир Святославович (1893-1942) - ботанік, фізіолог; член-співробітник ботанічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

101. Войткевич (?-?) - співробітник-агроном Комісії для виучування сортів сільськогосподарських рослин та врожаю при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928).

102. Войткевич-Павлович Василь Ількович (1864-1927) - правознавець, нештатний постійний співробітник відділу правничої мови (1924-1925), правничого відділу (1926) Інституту української наукової мови; секретар Правничо-термінологічної комісії (1926-1927).

103. Волгін Вячеслав Петрович (1879-1962) - історик, дійсний член Соціологічної комісії (1928).

104. Волошин Євген Костянтинович (1896-?) - філолог, нештатний співробітник (1924-1926), штатний співробітник, редактор технічного відділу Інституту української наукової мови (1927); штатний співробітник Комісії для складання історичного словника української мови (1928).

105. Вольтман Р. (?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

106. Воренко І.І. (?-?) - вчений-лісознавець Комісії для виучування підсочки та її впливу на дерево при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928) (Алтай).

107. Вороний А. (?-?) - нештатний непостійний співробітник антропологічного відділу Музею (Кабінету) антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка (1928).

108. Воронін Семен Григорович (1895-?) - штатний співробітник, помічник завідуючого і бухгалтер Редакційно-видавничої комісії (1924-1928).

109. Врона Іван Іванович (1887-1970) - мистецтвознавець, тимчасово виконуючий обов'язки директора Музею (Кабінету) мистецтв ВУАН (1925-1928); штатний співробітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928); дійсний член Соціологічної комісії (1928).

110. Вязьмітіна Марія Іванівна (1896-1994) - мистецтвознавець, дійсний член гуртка «Студіо» при Кафедрі українського мистецтва (1926).

111. Гаврик Володимир Данилович (1881-1938) - правознавець, член-співробітник економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

112. Гавриленко Теодор (Федір) Матвійович (1899-1939) - історик, член Культурно-історичної комісії (1927-1928); секретар Комісії Полудневої України (1928); член Фольклорно-етнографічної комісії (1928).

113. Гаєвський Степан Юхимович (1876-1975) - історик літератури, член Комісії старої історії України (1928) та Комісії для дослідження нової української історіографії (1928); штатний співробітник Кафедри історії України (1928); нештатний постійний співробітник Комісії давнього (старого) українського письменства (1927-1928).

114. Гайдай Михайло Петрович (1878-1965) - етнограф, композитор; нештатний постійний співробітник І Відділу з окремих наукових доручень (1924-1927) та відділу етнології Музею (Кабінету) антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка (1927).

115. Гайдамака Катерина Данилівна (1902-?) - штатна співробітниця, кореспондент Редакційно-видавничої комісії (1925-1928).

116. Гайдамака Марія Данилівна (1900-?) - штатна співробітниця, кореспондент Редакційно-видавничої комісії (1924-1925).

117. Гаккебуш Любов Михайлівна (1888-1947) - актриса, член-співробітник театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

118. Галант Ілля (Еліягу) Володимирович (1868-1939) - історик, штатний співробітник, керівничий і секретар Єврейської історично-археографічної комісії (1924-1928).

119. Галюн Іван Павлович (1890-?) - член філологічного й етнографічного відділів Всеукраїнського археологічного комітету (1927); дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

120. Гаморак Ничипір (Нестор) Теодорович (1892-1937) - ботанік, член Ботанічної секції (1924); член-співробітник ботанічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

121. Гамченко Сергій Свиридович (Северинович) (1859-1934) - археолог, дійсний член (1925), заступник голови (1927), директор (1928) Всеукраїнського археологічного комітету.

122. Ганцов Всеволод Михайлович (1892-1979) - філолог, мовознавець; штатний співробітник, керівничий над працями і секретар (1924-1926), член-редактор Комісії для складання словника української живої мови (1927); член-редактор Правописно-термінологічної комісії (1924).

123. Гаркавик Григорій Михайлович (?-?) - нештатний постійний співробітник Музею (Кабінету) мистецтв ВУАН (1924-1927).

124. Гах Іван Васильович (1889-1928) - медик, нештатний постійний співробітник Кафедри народного здоров'я та соціальної гігієни (1927).

125. Гацанюк Михайло Дементійович (Дометійович) (1882-?) - нештатний постійний співробітник Інституту фізичної культури (1924-1926), секції фізичної культури (1927) Науково-педагогічної комісії; секретар медичної секції Інституту української наукової мови (1925).

126. Гейзер Георгій Костянтинович (1897-?) - хімік, штатний співробітник Хімічної лабораторії (1928).

127. Геппенер (Лінка) Надія Володимирівна (1896-1957) - мистецтвознавець, дійсний член гуртка "Студіо" при Кафедрі українського мистецтва (1926); член Комісії давнього (старого) українського письменства (1927).

128. Герасименко Володимир Якович (1895-1984) - літературознавець, штатний співробітник Комісії для видавання пам'яток новітнього українського письменства (1927-1928) (Одеса).

129. Герасимів Володимир Іванович (1896-?) - інженер-гідротехнік, член-співробітник гідротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

130. Герасимук Петро Онисійович (?-?) - член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

131. Герасимчук Василь Іванович (1880-1944) - історик, член Комісії Західної України та член Археографічної комісії (1928); дійсний член Кафедри історії України (1928) (Львів).

132. Герасимчук М.О. (?-?) - член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

133. Гербановська Р.М. (?-?) - асистент Акліматизаційного саду (1928).

134. Гермайзе Йосип (Осип) Юрійович (1892-1953) - історик, археограф; штатний співробітник (1924-1926), керівничий (1927-1928) Археографічної комісії; секретар Історичної секції (1924-1926); член Комісії для дослідів над громадсько-політичними течіями на Україні (1925); нештатний постійний співробітник відділу соціологічно-історичної мови (1925), заступник голови соціально-економічного відділу (1926) Інституту української наукової мови; керівничий, нештатний постійний співробітник Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1925-1928); керівничий секції методології й соціального обгрунтування Кафедри історії України (1927-1928); член Комісії для дослідження нової української історіографії, Комісії новітньої історії України (1928); дійсний член Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926) та Соціологічної комісії (1928).

135. Гертнер Егон Вільгельмович (1887-?) - метеоролог, член-співробітник метеорологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

136. Гершельман Емілій Фердинандович (1858-?) - інженер, нештатний постійний співробітник гідрологічної секції Комісії для виучування природних багатств України (1924-1927).

137. Гершонов Мойсей Маркович (?-?) - правознавець, професор; нештатний постійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1924-1928); штатний співробітник Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1928).

138. Гіляров Сергій Олексійович (1888-1946) - мистецтвознавець, заступник директора, вчений секретар Музею (Кабінету) мистецтв ВУАН (1924-1927).

139. Гімельрейх Олексій Іванович (1887-?) - інженер-технолог, електротехнік; член-співробітник механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

140. Гладкий Микола Дмитрович (1885-1937) - біолог, член-співробітник зоологічної секції (1926), член-співробітник метеорологічної секції (1926), штатний співробітник (1927) природничого відділу Інституту української наукової мови.

141. Гладкий Петро Дмитрович (1890-1937) - мовознавець, дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

142. Глухенько Владислав Васильович (?-?) - член-співробітник філософської секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

143. Глушко Сільвестр Васильович (1896-1938) - історик, літературознавець; член бюро Історичної секції (1924-1927); штатний співробітник, секретар Комісії Старого Києва та Правобережної України (1925); нештатний постійний співробітник (1927), секретар (1928) Комісії Західної України; штатний співробітник Кафедри історії України, член Комісії Лівобережжя та Слобідської України; член Комісії новітньої історії України (1928).

144. Глядківський Павло Семенович (1896-?) - історик, штатний співробітник Кафедри історії України (1925-1928); аспірант, член Культурно-історичної комісії (1928).

145. Гніп Михайло Оксентійович (1900-?) - історик, архівіст; член Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1927-1928).

146. Голобородько Микола Трохимович (1880-?) - член-співробітник економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

147. Головін П.С. (?-?) - нештатний постійний співробітник Демографічного інституту (1928).

148. Головко Іван Михайлович (?-?) - нештатний постійний співробітник Інституту технічної механіки (1924).

149. Голов'янко Зіновій Степанович (1876-1953) - ентомолог, нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1924-1925); член-співробітник лісової секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

150. Голоскевич Григорій Костянтинович (1884-1934) - мовознавець, штатний співробітник, член-редактор Комісії для складання словника української живої мови та Правописно-термінологічної комісії (1924-1928).

151. Гольдман Олександр Генріхович (1884-1971) - фізик, член-співробітник фізичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

152. Гончаров Степан Валентинович (1893-?) - педагог-хімік, доцент; редактор природничого відділу Інституту української наукової мови (1928).

153. Горбачевський Іван Давидович (1875-?) - інженер-технолог, фахівець з електротехніки, професор; член-співробітник електротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

154. Горбунов Борис Миколайович (1901-1944) - фахівець з будівельної механіки, нештатний постійний співробітник Інституту технічної механіки (1924-1927).

155. Гордєєв (Гордіїв) Дмитро Петрович (1889-1968) - мистецтвознавець, сходознавець; керівник харківської секції Кафедри українського мистецтва (1926-1928).

156. Гординський Ярослав Антонович (1882-1939) - літературознавець, член Культурно-історичної комісії (1928).

157. Гордон Михайло Володимирович (1902-?) - правознавець, нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926-1928).

158. Горецький Петро Йосипович (1888-1972) - мовознавець, філолог; нештатний постійний співробітник Комісії для складання словника української живої мови (1924-1928); штатний співробітник, редактор (1926-1928), член-співробітник (1926) педагогічно-психологічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови.

159. Горков (Юрков) Володимир Олександрович (?-?) - історик, нештатний постійний співробітник Комісії для складання біографічного словника діячів України (1924-1928).

160. Горощенко Ю. (?-?) - гідробіолог, нештатний постійний співробітник Дніпровської біологічної станції (1925).

161. Граховецький Дмитро Денисович (?-?) - член Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1928).

162. Григоренко Ілля Іванович (1890-1965) - зоотехнік, фахівець зі скотарства, професор; член-співробітник ветеринарно-зоотехнічної секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

163. Гримайлівська Марія Агафонівна (1901-?) - гідробіолог, нештатна постійна співробітниця Дніпровської біологічної станції (1927-1928).

164. Гришко Василь Тодосович (1897-?) - історик права, професор; нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1927-1928).

165. Грінченко (Грінченкова) Марія Миколаївна (1863-1928) - письменниця, лексикограф; штатна співробітниця, член-редактор Комісії для складання словника української живої мови (1924-1928) та Правописно-термінологічної комісії (1924); нештатна постійна співро-

бітниця Фольклорно-етнографічної комісії (1924); член-співробітниця музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

166. Грінченко Микола Олексійович (1888-1942) - український музикознавець, фольклорист; голова музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

167. Грушевська Катерина Михайлівна (1900-1944) - історик, етнограф; член Історичної секції (1924); штатна співробітниця Кафедри історії України (1924), Культурно-історичної комісії (1924-1928), Комісії для дослідження первісної культури (1927-1928), Комісії історичної пісенності (1928).

168. Грушевська Ольга Олександрівна (1877-1961) - історик, бібліотекар, нештатна постійна співробітниця бібліотеки Історично-філологічного відділу (1925-1927); штатна співробітниця Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1927).

169. Грушевський Олександр Сергійович (1877-1942) - історик, професор; заступник голови Історичної секції (1924-1927); керівник Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1924-1928); дійсний член Археографічної комісії (1925-1928); керівничий секції економічної, соціальної і політичної історії Кафедри історії України (1925-1928); член Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1928).

170. Губенко Тихін Павлович (1886-1971) - електротехнік, член-співробітник, заступник голови електротехнічної секції та технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

171. Гудвіл (?-?) - співробітник-агроном Комісії для виучування сортів сільськогосподарських рослин та врожаю при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928).

172. Гудзій Микола Каленикович (1887-1965) - літературознавець, професор; член Комісії давнього (старого) українського письменства (1927) (Москва).

173. Гулак Григорій Олексійович (1888-1943) - ветеринар, фахівець з молочної справи, член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

174. Гуревич Зиновій Наумович (1895-?) - історик, нештатний постійний співробітник Інституту української наукової мови (1927).

175. Давидсон Ілля Львович (1869-?) - економіст, професор; дійсний член Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926).

176. Данилевич Василь Юхимович (1872-1935) - історик, археолог; дійсний член Всеукраїнського археологічного комітету та Кафедри історії України (1924-1928); Археографічної комісії (1925-1928); член-співробітник археологічної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

177. Данилевич Людмила Юхимівна (1892-?) - археолог, нештатна постійна співробітниця археологічної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

178. Данилевський В. (?-?) - дійсний член Соціологічної комісії (1928).

179. Данилевський Микола Іванович (1880-?) - метеоролог, голова метеорологічної секції (1925-1926), член-співробітник сільськогосподарської секції (1926) природничого відділу Інституту української наукової мови.

180. Данилов Володимир Валер'янович (1881-1970) - літературознавець, етнограф; член Комісії для дослідження нової української історіографії (1928).

181. Данько Михайло Михайлович (1883-1971) - публіцист, член будівельної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

182. Дарморос Микита Терешкович (?-?) - нештатний постійний співробітник, голова механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1924-1927).

183. Деденко П.Д. (?-?) - статистик Демографічного інституту (1926).

184. Деконський Петро Олександрович (1889-1937) - економіст, бухгалтер; член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

185. Делен Костянтин Олександрович (1884-?) - гідролог, нештатний постійний співробітник гідрологічної секції Комісії для виучування природних багатств України (1924-1928).

186. Де-Метц Георгій Георгійович (1861-1947) - фізик, педагог; член президії Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

187. Демич Василь Федорович (1858-1930) - історик медицини, нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924).

188. Демуцький Данило Порфирович (1893-1954) - кінооператор, нештатний постійний співробітник Фотографічної лабораторії (1924).

189. Демуцький Порфир Данилович (1860-1927) - етнограф, композитор; нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927); член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

190. Дем'янчук Василь Климентійович (1897-1938) - сходознавець, філолог; нештатний постійний співробітник Історично-філологічної кафедри з Кабінетом арабо-іранської філології (1926-1927).

191. Дем'янчук Ю. (?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

192. Денисенко Василь Семенович (?-?) - етнограф, член Культурно-історичної комісії (1927-1928).

185. Дєлов М.С. (?-?) - нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1927-1928).

194. Дзбановський Євген Олександрович (1892-?) - філолог, бібліотекар; науковий співробітник Музею (Кабінету) антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка (1924-1928).

195. Дзюбенко Л.К. (?-?) - асистент Акліматизаційного саду (1928).

196. Діброва Порфирій Опанасович (1883-?) - агроном, економіст; голова картопляної секції Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

197. Діденко Михайло Пилипович (?-?) - нештатний постійний співробітник, статистик Демографічного інституту (1927).

198. Дідусенко (?-?) - член-співробітник гідротехнічної секції технічного відділу Інституту укранської наукової мови (1926).

199. Діманштейн Яків Борисович (1833-?) - економіст, нештатний постійний співробітник Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1928).

200. Дірш Віталій Михайлович (1904-?) - ентомолог, нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1924-1928).

201. Діхтяр Панас Андрійович (?-?) - аспірант Кафедри історії України (1928).

202. Длугопільська Вікторія Петрівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Комісії для складання словника української живої мови (1924-1925).

203. Дмитров Леонід Дмитрович (1885-1965) - археолог, нештатний постійний співробітник Всеукраїнського археологічного комітету (1928).

204. Добринін Іван Григорович (1894-?) - геолог, нештатний постійний співробітник Геологічного музею (кабінету) (1924-1925).

205. Добров Олександр Соломонович (1901-?) - історик права, професор; штатний співробітник (1924-1925), нештатний непостійний співробітник (1926-1928) Комісії для виучування звичаєвого (народного) права; нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1926-1928); штатний співробітник Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1927-1928).

206. Добровольський Леонід Павлович (1867-1929) - історик, професор, член Всеукраїнського археологічного комітету (1927), член Комісії Старого Києва та Правобережної України (1928).

207. Доброгаїв Віктор Митрофанович (?-?) - штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

208. Дога Василь Михайлович (1866-?) - педагог, член-співробітник педагогічно-психологічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926); нештатний постійний співробітник секції методів навчання Науково-педагогічної комісії (1927), секретар Педагогічного товариства (1927).

209. Доманицький Микола Іванович (1875-?) - хімік, член-співробітник хімічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

210. Дорошенко Володимир Вікторович (1879-1963) - літературознавець, бібліограф; нештатний постійний співробітник Комісії Західної України (1928) (Львів).

211. Дорошенко Микола Юхимович (?-?) - член-співробітник економічної секції (1926-1928), заступник голови секції ділової мови соціально-економічного відділу (1926) Інституту української наукової мови.

212. Дорошкевич Олександр Костянтинович (1889-1946) - літературознавець, критик, педагог, професор; нештатний постійний співробітник секції вищої школи Науково-педагогічної комісії (1924-1925); секретар Історично-літературного товариства (1924-1925).

213. Драгоманов Світозар Михайлович (1884-1958) - письменник, член Комісії комунального господарства (1926).

214. Драгомирів Микола Іванович (1905-?) - ембріолог, нештатний постійний співробітник Біологічного (Мікробіологічного) інституту ім. Ф.З.Омельченка (1926-1928).

215. Дробницька Ольга Федорівна (1894-1938) - учений лісознавець Комісії для виучування підсочки та її впливу на дерево при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928).

216. Дроб'язко Антін Лаврінович (1870-?) - правознавець, нештатний постійний співробітник відділу правничої мови (1924-1926), член-співробітник педагогічно-психологічної секції соціально-економічного відділу (1926) Інституту української наукової мови; нештатний постійний співробітник Правничо-термінологічної комісії (1926-1928).

217. Дубняк Костянтин Васильович (1890-?) - петрограф; географ, секретар географічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1924-1927).

218. Дубровська-Трикулівська Ніна Юріївна (1885-?) - музикознавець, член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

219. Дубровський Василь Васильович (1897-1966) - історик, музеєзнавець; член Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1928).

220. Дубровський Віктор Григорович (1876-1943) - мовознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для складання словника української живої мови (1924-1925); штатний співробітник, редактор, член-співробітник секції мостів та шляхів технічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

221. Дуб'яга Юрій Григорович (1888-1937) - геолог, штатний співробітник Національного геологічного музею (1928).

222. Дувин С.С. (?-?) - член пленуму Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

223. Дурдуківський Володимир Федорович (1874-1938) - педагог, літературознавець; штатний співробітник, керівничий Науково-педагогічної комісії (1925-1928); голова Науково-педагогічного товариства (1925).

224. Дяченко Борис Євгенович (1875-1954) - економіст, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926).

225. Дяченко Вадим Євгенович (1896-1945) - штатний співробітник Кафедри прикладної математики (1924-1928).

226. Дяченко Дмитро Михайлович (1887-1942) - архітектор, інженер-будівельник, член-співробітник будівельної секції мистецького відділу, сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

227. Ернст Федір Людвигович (Теодор Львович) (1891-1942) - мистецтвознавець, член Всеукраїнського археологічного комітету (1924-1927); нештатний постійний співробітник, редактор Комісії для складання біографічного словника діячів України (1924-1928); член-співробітник будівельної секції, архітектурної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926); член Комісії Старого Києва та Правобережної України (1928).

228. Єгоровська Лідія Петрівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Комісії для складання біографічного словника діячів України (1924).

229. Єзерський Євген Михайлович (1876-1942) - правознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1924-1928); штатний співробітник Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1928).

230. Ємченко Андрій Іванович (1893-1964) - фізіолог, член-співробітник зоологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

231. Єршов Анатолій Григорович (1899-?) - історик, член Історичної секції, нештатний постійний співробітник Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1927-1928) (Ніжин).

232. Єрьомін Ігор Петрович (1904-1963) - літературознавець, штатний співробітник Комісії давнього (старого) українського письменства (1927) (Ленінград).

233. Єфимовський (Євфимовський) Володимир Степанович (1899-?) - історик, нештатний постійний співробітник Археографічної комісії (1925-1928) та Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1927); аспірант Кафедри історії України (1928), член Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1928).

234. Єфремов Федір Олександрович (1867-1947) - лісівник, меліоратор; нештатний постійний співробітник, член-співробітник економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

235. Жданова Надія Миколаївна (?-1933) - нештатна постійна співробітниця Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1924-1928).

236. Житецький Гнат Павлович (1866-1929) - історик, літературознавець; дійсний член Археографічної комісії (1926-1928).

237. Жук Сергій Степанович (Стефанович) (1885-1964) - український скульптор, письменник; член-співробітник секції різьбярства, секретар сницарської секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

238. Жукевич К.С. (?-?) - асистент Акліматизаційного саду (1928).

239. Жуковська (Жуківська) Марія Аркадіївна (1894-?) - етнограф, нештатний бібліотекар Кафедри історії України (1926-1927); архіваріус і систематизатор Кабінету примітивної культури (1926-1928); штатна співробітниця Комісії історичної пісенності (1927-1928).

240. Журавська Ніна Петрівна (1898-?) - геофізик, нештатна постійна співробітния Комісії для дослідів над питаннями геофізики (1927).

241. Завітневич Василь Прокопович (1899-1983) - правник, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1928).

242. Заглада Ніна Борисівна (1896-?) - етнограф; нештатна постійна співробітниця Археологічного комітету (1924), відділу етнології Музею (Кабінету) антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка (1925-1928), співробітниця підсекції матеріального побуту при Комісії краєзнавства (1925).

243. Загоровський Євген Олександрович (1885-1938) - історик, член Комісії Полудневої України (1928).

244. Загорулько Олексій Павлович (1897-?) - філософ, професор; штатний співробітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926); дійсний член Соціологічної комісії (1928).

245. Загродський Андрій Олександрович (1886-1948) - філолог, педагог; член-співробітник секції ділової мови соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

246. Задорожний Федір Харитонович (1877-?) - економіст, нештатний постійний співробітник III Відділу з окремих наукових доручень (1924); нештатний постійний співробітник, член-співробітник економічної секції соціально-економічного відділу, відділу соціологічно-історичної мови Інституту української наукової мови (1926-1928).

247. Заклинський Ростислав Романович (1877-1974) - письменник, музеєзнавець, літературознавець; член Комісії Старого Києва та Правобережної України (1928).

248. Закревська Ганна Василівна (1894-1974) - геолог, член-співробітник зоологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926), керівник Національного геологічного музею (1927-1928).

249. Залізняк Володимир Кіндратович (1895-1937) - хімік, інженер-технолог; секретар хімічної секції природничого відділу (1925-1927), член-співробітник технологічної секції технічного відділу (1926) Інституту української наукової мови.

250. Заліський Андрій Петрович (1885-?) - член-співробітник фізичної, географічної секцій природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

251. Зацерковнюк В.П. (?-?) - член-співробітник гірничої секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

252. Збрага Лідія Михайлівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Комісії для складання словника української живої мови (1927).

253. Зеров Дмитро Костянтинович (1895-1971) - ботанік, член Ботанічної секції (1924); штатний співробітник, учений консерватор Ботанічного музею (кабінету) та гербарію (1924-1928); член-співробітник ботанічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

254. Зеров Микола Костянтинович (1890-1937) - літературознавець, професор; нештатний постійний співробітник Комісії для складання словника української живої мови (1927).

255. Зілинський Іван (1879-1952) - діалектолог, дійсний член Діалектологічної комісії (1928) (Прага).

256. Зільберман Ісак І. (?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1928).

257. Зісерман Юхим Ісайович (1888-?) - економіст, штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1927) і Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928).

258. Зосимович Дмитро Павлович (1901-1989) - хімік, лаборант Хімічної лабораторії (1928).

259. Зубков (Зубків) Іван Михайлович (1885-1938) - секретар гідротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

260. Зюков Анатолій Матвійович (1886-1953) - лікар-терапевт, доктор медицини, приват-доцент; нештатний постійний співробітник Кафедри клінічної медицини (1928).

261. Іванець Володимир Григорович (1901-?) - нештатний постійний співробітник I Відділу з окремих наукових доручень (1924); нештатний постійний співробітник (1924), штатний співробітник, бібліотекар (1925-1927) Історично-філологічної кафедри з Кабінетом арабо-іранської філології.

262. Іванець Григорій Антонович (1873-1928) - історик, штатний співробітник Археографічної комісії (1924-1928).

263. Іванець Павло Григорович (1897-?) - педагог, штатний співробітник, науковий коректор, філолог Редакційно-видавничої комісії (1924-1927).

264. Іваницький Василь Федорович (1881-1943) - історик, гебраїст; нештатний постійний співробітник Єврейської історично-археографічної комісії (1928).

265. Іваницький-Василенко Сергій Михайлович (1883-1984) - історик права, штатний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1924-1928); член Статутарної комісії (1928).

266. Іваниця Григорій Микитович (1892-1938) - педагог, штатний співробітник, секретар Науково-педагогічної комісії (1924-1927); член-співробітник педагогічно-психологічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

267. Іванов Григорій Антонович (?-?) - штатний співробітник, учений секретар Археографічної комісії (1927).

268. Іванов Олексій Антонович (1885-?) - агроном, асистент Комісії для виучування сортів сільськогосподарських рослин та врожаю при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928).

269. Іванов Сергій Олексійович (1856-?) - ветеринар, голова секції Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

270. Іванов Т.С. (?-?) - штатний співробітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928).

271. Іванова-Артюхова (Артюхова-Іванова) Аделаїда Володимирівна (1903-1993) - мистецтвознавець, дійсний член гуртка "Студіо" при Кафедрі українського мистецтва (1926).

272. Івченко Михайло Євдокимович (1882-1939) - економіст, статистик; член-співробітник філософської секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

273. Ігнатієнко (Ігнатенко) Варфоломій Андріанович (1892-1937) - бібліограф, історик книги і преси; нештатний постійний співробітник Комісії для дослідів над громадсько-політичними течіями на Україні (1924); член-співробітник соціально-економічної секції (1926), редактор соціологічної секції (1928) соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови.

274. Ігнатович Віктор Володимирович (1862-1933) - економіст-фінансист, нештатний постійний співробітник Демографічного інституту (1924-1927); нештатний постійний співробітник III Відділу з окремих наукових доручень (1926); секретар Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926-1928); член-співробітник, скарбник економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1928).

275. Ігнатович (Балинський) Гнат Гнатович (1898-1978) - актор і режисер, член-співробітник театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

276. Ізбеков Володимир Олексійович (1881-1961) - хімік, нештатний постійний співробітник Кафедри хімії (1925-1927).

277. Ілляшенко Лаврентій (Лаврін) Опанасович (1898-?) - математик, член-співробітник фізичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

278. Імшенецький Володимир Михайлович (1892-?) - геофізик, штатний співробітник Комісії для дослідів над питаннями геофізики (1924-1927).

279. Ісаак'ян Ісак Галустович (1890-?) - економіст, професор; нештатний постійний співробітник Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1927-1928).

280. Істомін Михайло Павлович (1860-?) - історик, нештатний постійний співробітник Комісії Старого Києва та Правобережної України (1924-1928).

281. Йогансен Майк (Михайло) Гервасійович (1895-1937) - поет, мовознавець; дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

282. Кагаров Євген Георгійович (1882-1928) - етнограф, доктор грецької словесності, професор; дійсний член Фольклорно-етнографічної комісії (1927) (Ленінград).

283. Каковський Антін Хомич (?-?) - лікар-терапевт, доктор медицини, професор; нештатний постійний співробітник Кафедри клінічної медицини (1928).

284. Калачевська Клавдія Степанівна (1873-?) - біолог, штатний співробітник Акліматизаційного саду (1928).

285. Калинович Михайло Якович (1888-1949) - філолог, член-співробітник філологічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926); нештатний постійний співробітник Комісії для складання словника української живої мови, Право-

писно-термінологічної комісії (1927); дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

286. Калинович Федір Пилипович (1891-?) - математик, нештатний постійний співробітник (1924-1928), штатний співробітник (1926), секретар математичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови.

287. Калишевський Григорій Абрамович (1891-?) - філолог, нештатний постійний співробітник академічної бібліотеки в Києво-Печерській лаврі, Комісії для складання словника української живої мови (1924-1925).

288. Калкатін Дмитро Єлисейович (1883-?) - ветеринар, професор; член-співробітник ветеринарно-зоотехнічної секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

289. Каманіна Ганна Іванівна (1886-?) - бібліотекар, штатний співробітник бібліотеки Соціально-економічного відділу (1924-1927).

290. Камишан Олександр Миколайович (1898-?) - історик, професор; керівник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928).

291. Камінський Вячеслав Арсенович (1869-1938) - історик права, етнограф; нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927); штатний співробітник (1924-1925), нештатний постійний співробітник (1926-1927) І Відділу з окремих наукових доручень; нештатний постійний співробітник, секретар секції цивільного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права України (1924-1928); дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

292. Каневський Наум (?-?) - нештатний постійний співробітник Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1928).

293. Канівець Олександр Павлович (?-?) - інженер-механік, член-співробітник секції мостів та шляхів технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

294. Канторов Микола Іванович (?-?) - економіст, штатний співробітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928).

295. Каптаренко-Черноусова Ольга Костянтинівна (1899-?) - геолог, член Геологічної секції (1927).

296. Караваєв Володимир Опанасович (1864-1939) - зоолог, штатний співробітник, голова Зоологічного музею (кабінету) (1924-1928).

297. Караваєва Надія Миколаївна (1864-?) - штатна співробітниця, бібліотекар Інституту технічної механіки (1924-1927).

298. Карацуба Степан Ісакович (1897-1984) - фахівець з історії авіації, член-співробітник секції автомобілів та авіації технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

299. Карачківський Михайло Федорович (1899-1950) - історик, штатний співробітник Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1927), Комісії старої історії України (1928); член Комісії Західної України (1928).

300. Карпеко Володимир Васильович (1877-1941) - правознавець, професор; штатний співробітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926), Комісії для виучування радянського (цивільного) права, Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

301. Карпеко Олександр Олександрович (1891-?) - правознавець, член Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926-1927), Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1927).

302. Карпов (Карпів) Іван Васильович (1893-?) - психолог, нештатний постійний співробітник Семінару для виучування суспільного життя (1924-1927).

303. Карцев М.П. (?-?) - штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

304. Карцева Н.М. (?-?) - штатна співробітниця Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1927-1928).

305. Касаєва Марія Олександрівна (1896-?) - агроном-селекціонер, штатний співробітник Акліматизаційного саду (1928).

306. Касперович Микола Іванович (1885-1934) - художник-реставратор, член-співробітник секції малярства мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

307. Качаловський Олександр Маркіянович (1875-?) - хімік, голова хімічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1928).

308. Квітка Климент Васильович (1880-1953) - етнограф, штатний співробітник, керівничий музично-етнографічного кабінету Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1928); член Комісії краєзнавства (1925-1927); член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інсти-

туту української наукової мови (1926); штатний співробітник Комісії історичної пісенності (1928).

309. Квятковський Григорій Іванович (?-?) - член Патологоанатомічної комісії (1927-1928).

310. Кезма Теофіл (Тауфік) Гаврилович (1882-1958) - філолог, сходознавець; нештатний постійний співробітник (1925), штатний співробітник (1927) Історично-філологічної кафедри з Кабінетом арабо-іранської філології.

311. Кельман Євген Ісакович (1891-1945) - правознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1924).

312. Керкіс Юлій Якович (1907-1977) - зоолог, генетик, нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1925-1927).

313. Кириченко Микола Віссаріонович (?-?) - медик, секретар Медичної секції (1928).

314. Киричинський Омелян Іванович (?-?) - нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926).

315. Кирієнко Іван Андрійович (1879-1971) - механік, нештатний постійний співробітник Інституту технічної механіки (1925).

316. Кисіль Олександр Григорович (1889-1942) - бібліограф, театрознавець; нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927), Театрального музею при Кафедрі українського мистецтва (1927-1928); член-співробітник, голова театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

317. Кияниця Петро Антонович (1899-1933) - історик, літературний критик; аспірант Кафедри історії України (1928).

318. Кияниця Петро Олександрович (?-?) - член Комісії новітньої історії України (1928).

319. Кістяківська Марія Веніамінівна (1869-?) - статистик, нештатна постійна співробітниця III Відділу з окремих наукових доручень (1924-1927).

320. Кістяківський Лев Євгенович (1904-?) - нештатний постійний співробітник Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1928).

321. Кістяківський Олександр Богданович (1904-?) - зоолог, нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1924-1928) (Одеса).

322. Кіяшко Олександр Васильович (1894-?) - метеоролог, секретар метеорологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

323. Клеопов Юрій Дмитрович (1902-1942) - ботанік, нештатний постійний співробітник Ботанічного музею (кабінету) та гербарію (1924-1927); член-співробітник ботанічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1924-1926).

324. Клепатський Павло Григорович (1885-?) - історик, професор; нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927) (Полтава).

325. Клименко Пилип Васильович (1880-1955) - історик, член Історичної секції (1924-1927); керівничий підсекцією джерелознавства і допоміжних історичних дисциплін Кафедри історії України (1927).

326. Клодницький Іван Іванович (1884-?) - генетик, професор; нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1924-1925).

327. Кобилянський Броніслав (1896-?) - діалектолог, дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

328. Коваленко Вікторія Григорівна (1887-?) - штатна співробітниця Кафедри біології сільськогосподарських рослин (1927-1928).

329. Коваленко (Коломацький) Григорій Андрійович (1867-1938) - письменник, штатний співробітник, завідуючий кореспондентською мережею Інституту української наукової мови (1926-1927).

330. Кованько-Кованківський Петро Леонідович (1876-?) - економіст, магістр фінансового права, професор; член Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926-1928).

331. Ковтун Гнат Петрович (1881-?) - інженер-будівельник, член-співробітник будівельної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

332. Ковтун Ничипір Кирилович (?-?) - фахівець у галузі автомобілів та авіації, секретар, член-співробітник секції автомобілів і авіації технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

333. Ковтунович Гаврило Парфентійович (1892-1961) - лікар, член Медичної секції (1927).

334. Козаченко Антін Іванович (1900-1962) - історик, статистик друку, бібліограф; член Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1926) (Харків).

335. Козачок (?-?) - учений агроном, член-співробітник секції сільськогосподарського машинознавства технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

336. Козик Михайло Якимович (1879-1947) - художник, член-співробітник малярської секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1927).

337. Козлов Сергій Федорович (1882-?) - історик, нештатний постійний співробітник Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1927), нештатний постійний співробітник Історичної секції (1927-1928).

338. Козловська Валерія Євгенівна (1886-1956) - археолог, секретар Археологічної секції, Секції мистецтва; дійсний член (1924), штатний співробітник, секретар (1924-1927) Софійської комісії; член-співробітник археологічної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926); голова Трипільської комісії (1927); секретар археологічного відділу Всеукраїнського археологічного комітету (1927).

339. Козловський Борис Євгенович (?-?) - нештатний постійний співробітник Всеукраїнського археологічного комітету (1924-1928).

340. Козуб Сергій Гнатович (1897-1937) - літературознавець, член Історично-літературного товариства (1924).

341. Колесницький Андрій Наумович (1883-?) - лікар-терапевт, член-співробітник медичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

342. Колкунов Володимир Володимирович (1866-1939) - селекціонер, член Комісії для виучування сортів сільськогосподарських рослин та врожаю при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928).

343. Колоніус Дмитро Михайлович (1883-?) - член-співробітник, секретар секції ділової мови соціально-економічого відділу Інституту української наукової мови (1926).

344. Колосова-Петрова Софія Миколаївна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Комісії для дослідів над питаннями геофізики (1926-1927).

345. Комарницький Станіслав Карлович (1882-1937) - метеоролог, заступник голови метеорологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

346. Комаров Богдан Михайлович (1882-1975) - бібліограф, нештатний постійний співробітник Комісії новітньої історії України (1927) (Одеса).

347. Комендант Павло Іванович (1892-1960) - видавець, член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

348. Кондра Сергій Григорович (1880-1937) - бібліограф, музикознавець, член-співробітник музичної секції мистецького (1925-1926) та сільськогосподарського відділів (1926) Інституту української наукової мови.

349. Кондратьєва Катерина Борисівна (1881-?) - нештатна постійна співробітниця відділу правничої мови Інституту української наукової мови (1924), Культурно-історичної комісії (1925-1928), Правничо-термінологічної комісії (1927).

350. Кондрачук Юліан Гаврилович (1892-?) - філолог, доцент; штатний співробітник, філолог-спеціаліст Інституту української наукової мови (1927-1928).

351. Копержинський Костянтин Олександрович (1894-1953) - літературознавець, секретар Товариства дослідників української історії, письменства та мови в Ленінграді (1924-1925); член Культурно-історичної комісії та Комісії новітньої історії України (1928); дійсний член Кабінету примітивної культури (1928).

352. Кордт Веніамін Олександрович (1860-1934) - історик, бібліограф, фахівець з історичної картографії; дійсний член Археографічної комісії (1925-1928).

353. Кордуба Мирон Михайлович (1876-1947) - дійсний член Археографічної комісії (1927-1928), член Комісії Західної України (1928).

354. Кореневич Іван Андрійович (1891-1972) - лікар-офтальмолог, член термінологічної комісії Медичної секції (1928).

355. Корнілович Михайло Іванович (1870-?) - історик, етнограф; нештатний постійний співробітник Археографічної (1925-1928) та Фольклорно-етнографічної комісій (1927).

356. Коробцов Василь Григорович (1880-?) - інженер-будівельник, голова будівельної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

357. Короленко Теодосій (Тодось) Пантелеймонович (?-?) - нештатний непостійний співробітник, статистик Демографічного інституту (1927).

358. Корольков Т.П. (?-?) - нештатний непостійний співробітник, статистик Демографічного інституту (1926-1927).

359. Корсунський Олександр Миколайович (1893-?) - мікробіолог і епізоотолог, член-

співробітник ветеринарно-зоотехнічної секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

360. Корчак-Чепурківська Наталя Оксентіївна (1889-?) - бактеріолог, нештатна постійна співробітниця Кабінету профілактичної медицини та епідеміології при Кафедрі народного здоров'я та соціальної гігієни (1928).

361. Корчак-Чепурківський Іван Васильович (?-?) - нештатний непостійний співробітник Кабінету профілактичної медицини та епідеміології при Кафедрі народного здоров'я та соціальної гігієни (1927).

362. Корчак-Чепурківський Юрій Оксентійович (1896-1967) - демограф, нештатний постійний співробітник Демографічного інституту (1924-1928); штатний співробітник Кафедри народного здоров'я та соціальної гігієни (1928).

363. Костащук Василь Миколайович (1897-?) - історик, філософ; член Комісії Західної України (1928); аспірант Кафедри історії України (1928).

364. Костенко Дмитро Петрович (1896-1967) - інженер-електрик, доцент, член-співробітник електротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

365. Костенко Ф.К. (?-?) - асистент Акліматизаційного саду (1928).

366. Котов Михайло Петрович (?-?) - інженер-механік, член-співробітник електротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

367. Коцюбинська Євгенія (Ївга) Антонівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця відділу мистецтва Інституту української наукової мови (1924).

368. Коцюбинська Наталя Антонівна (1896-1937) - мистецтвознавець, нештатна постійна співробітниця Кафедри українського мистецтва (1924-1928); секретар художньо-промислової секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926); дійсний член гуртка «Студіо» при Кафедрі українського мистецтва (1926); нештатна постійна співробітниця Всеукраїнського археологічного комітету (1928).

369. Кочубей Юрій Семенович (?-?) - нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1927-1928).

370. Кравцов В.О. (?-?) - член Історичної секції (1927).

371. Кравцов Дмитро Овсійович (Євстахійович) (1893-1982) - історик, штатний співробітник Комісії Полудневої України (1925-1928); член історично-економічної підсекції Історичної секції (1927).

372. Кравченко Василь Георгійович (1862-1945) - етнограф, правознавець; штатний співробітник Комісії історичної пісенності (1925-1927); член Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926-1928) та Фольклорно-етнографічної комісії (1927) (Житомир).

373. Кравченко Іван Іванович (1899-1953) - історик, аспірант Кафедри історії України (1925).

374. Кравчук Іван Лукич (1895-?) - економіст, член-співробітник економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

375. Кравчук Михайло Пилипович (1892-1942) - математик, член-співробітник математичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926); штатний співробітник Комісії вищої математики (1925-1928).

376. Крамаренко Андрій П. (1897-1976) - член-співробітник малярської секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

377. Крамаренко Леонід Петрович (1881-1960) - інженер-механік, професор; член-співробітник секції сільськогосподарського машинознавства технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

378. Крамаренко Олексій Іванович (?-?) - нештатний постійний співробітник, лаборант Інституту технічної механіки (1924-1925).

379. Крамаренко Феофіл Львович (?-?) - голова лісової секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

380. Красовський Олександр Володимирович (1884-?) - геолог, гідролог, дійсний член Геологічної секції (1928) (Кам'янець-Подільський).

381. Крашенинников Сергій Михайлович (1895-?) - зоолог і паразитолог; член-співробітник зоологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1924-1926); нештатний постійний співробітник Дніпровської біологічної станції (1927-1928).

382. Кривенко Володимир Бартоломейович (?-?) - член-співробітник соціально-економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

383. Кривенюк (Кривинюк) Михайло Васильович (1871-1941) - штатний співробітник, учений секретар Інституту української наукової мови (1926).

384. Кривоший Іван Ананійович (1881-?) - член-співробітник секції ділової мови соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

385. Кривченко Георгій (Юрій) Олексійович (1883-1960) - економіст, географ, статистик; член президії Комісії краєзнавства (1924-1927); заступник голови Товариства економістів (1924-1928); штатний співробітник, редактор соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1928); заступник голови Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1927-1928); член пленуму, голова секції олійних і текстильних рослин Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

386. Крижанівський Всеволод Йосипович (1885-1938) - історик права, нештатний постійний співробітник відділу правничої мови Інституту української наукової мови (1924-1925); нештатний постійний співробітник Правничо-термінологічної комісії (1926-1927); член Комісії для виучування візантійського письменства та його впливу на Україну (1927).

387. Крижанівський Федір Іванович (1878-1938) - правознавець, штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

388. Криловський Амвросій Семенович (1853-1930) - дійсний член Археографічної комісії (1925-1928).

389. Крип'якевич Іван Петрович (1886-1967) - історик, член Комісії Західної України (1928) та Археографічної комісії (1928); дійсний член Кафедри історії України (1928); нештатний постійний співробітник Комісії для складання біографічного словника діячів України (1928).

390. Кристер Арнольд Едмундович (1886-1937) - правознавець-цивіліст, штатний співробітник, керівничий Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1924-1928); член Комісії краєзнавства (1925-1927); голова Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1927) і Наукового семінару для виучування цивільного та народного права (1928); член статутарної комісії (1928).

391. Кричевський Василь Григорович (1873-1952) - художник, скульптор; член Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1927); член-співробітник будівельної секції, секцій малярства, мистецької промисловості, архітектури мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926); член Комісії Старого Києва та Правобережної України (1928).

392. Кричевський Федір Григорович (1879-1947) - скульптор, художник; член-співробітник малярської секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

393. Крокос Володимир Іванович (1895-1936) - геолог, заввідділом палеонтології Національного геологічного музею (1928).

394. Куда Яків Маркіянович (Макарович) (1890-1928) - ботанік, доцент; член-співробітник ботанічної секції природничого відділу, сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

395. Кудра О.К. (1898-?) - хімік, нештатний постійний співробітник Кафедри хімії (1925-1927).

396. Кудрицький Микола Антонович (1883-?) - лікар-гігієніст, нештатний постійний співробітник Інституту фізичної культури (1928).

397. Кудрявцев Петро Павлович (1868-1940) - літературознавець, історик, професор; нештатний постійний співробітник Комісії для складання біографічного словника діячів України (1925-1928); виконуючий обов'язки керівника Комісії для виучування візантійського письменства та його впливу на Україну (1928); нештатний постійний співробітник Єврейської історично-археографічної комісії (1928).

398. Кулик Іван Миколайович (?-?) - гірничий інженер, член-співробітник гірничої секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

399. Куликівський Павло Григорович (1875-?) - інженер-технолог, математик, доцент; член-співробітник механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

400. Кульженко Поліна Аркадіївна (1891-1982) - мистецтвознавець, дійсний член гуртка «Студіо» при Кафедрі українського мистецтва (1926).

401. Кульчицька Варвара Антонівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Демографічного інституту (1924-1927).

402. Кульчицький В. (?-?) - нештатний постійний співробітник Демографічного інституту (1924).

403. Куницький П.М. (?-?) - нештатний непостійний співробітник Інституту фізичної культури (1928).

404. Куниця-Романенко Надія Василівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Музею діячів України (науки та мистецтва) (1924-1927).

405. Куренський Максим Каленикович (1895-1940) - математик, штатний співробітник Комісії вищої математики (1927-1928).

406. Курило Олена Борисівна (1890-1946) - філолог, діалектолог; нештатна постійна співробітниця Фольклорно-етнографічної комісії (1924); нештатна постійна співробітниця (1924-1925), член-співробітник (1926) хімічної секції природничого відділу та філологічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови; штатна співробітниця І Відділу з окремих наукових доручень (1924-1928); член Комісії краєзнавства (1925-1927) та Комісії історичної пісенності (1928); дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

407. Курінний Петро Петрович (1894-1972) - історик, археолог, етнограф; дійсний член, учений секретар Всеукраїнського археологічного комітету (1924-1928); нештатний постійний співробітник академічної бібліотеки в Києво-Печерській лаврі (1924-1925); член Комісії краєзнавства (1925-1927); член-співробітник археологічної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926); член Комісії Старого Києва та Правобережної України (1928).

408. Курц Борис Григорович (1890-?) - історик, магістр історії, професор; член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1928).

409. Кухаренко Іван Антонович (1880-?) - інженер-технолог цукрового виробництва, професор; член-співробітник технологічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

410. Кучеренко Павло Олександрович (1882-1936) - патолог, доктор медицини, професор; заступник голови Комісії для виучування проблем патології (1928).

411. Кущ Олександр Михайлович (1894-1946) - інженер-шляховик, секретар секції мостів та шляхів технічного відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

412. Лавренюк Петро Теодосійович (1876-?) - зоотехнік, професор; член-співробітник ветеринарно-зоотехнічної секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

413. Ладиженський Олександр Михайлович (1891-?) - історик права, нештатний постійний співробітник секції цивільного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926-1927).

414. Лазаревська Катерина Олександрівна (1879-1940) - історик, нештатна постійна співробітниця (1924), штатна співробітниця (1925-1927) Комісії для складання історичного словника української мови; нештатна постійна співробітниця, секретар, виконуюча обов'язки керівничого Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1925-1928); штатна співробітниця Археографічної комісії (1927-1928); член Історичної секції (1927) та Комісії для дослідження нової української історіографії (1928).

415. Лазаренко Андрій Созонтович (1901-1979) - ботанік, штатний співробітник Ботанічного музею (кабінету) та гербарію (1924-1928); член-співробітник ботанічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

416. Лапин Петро Іванович (?-?) - нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1924-1925).

417. Лапиро-Скобло (?-?) - дійсний член Соціологічної комісії (1928).

418. Лапоногов Олександр Миколайович (1891-?) - економіст, нештатний постійний співробітник III Відділу з окремих наукових доручень (1925-1927); член-співробітник економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926); нештатний постійний співробітник Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1927-1928); секретар Товариства економістів (1928).

419. Левитський М.К. (?-?) - штатний співробітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926); нештатний постійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926).

420. Левитський М.П. (?-?) - нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1928).

421. Левицький Григорій Андрійович (?-?) - нештатний постійний співробітник II Відділу з окремих наукових доручень (1925).

422. Левицький Леонід Макарович (1892-?) - член Всеукраїнського археологічного комітету (1926-1927).

423. Левицький Максиміліан Пилипович (?-?) - нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1925-1927).

424. Левік Рувим Самійлович (1889-?) - керівник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926-1928).

425. Левченко Микола Захарович (1903-1934) - літературознавець, сходознавець, етнограф; штатний співробітник, завідуючий видавництвом Редакційно-видавничої комісії (1924-1928); нештатний постійний співробітник (1924), штатний співробітник і секретар (1925-1928) Історично-філологічної кафедри з Кабінетом арабо-іранської філології.

426. Левченко Петро Якович (1884-?) - математик, член-співробітник будівельної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

427. Левченко Яків Павлович (1894-?) - економіст, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1927-1928).

428. Левшин (Льовшин) Олександр Михайлович (1875-1945) - завідуючий секцією селекції і цитології Кафедри біології сільськогосподарських рослин (1928).

429. Леонтович Михайло Степанович (1880-?) - зоотехнік-ветеринар, професор; член-співробітник ветеринарно-зоотехнічної секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

430. Леончук П. (?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

431. Лепченко Яків Хомич (1883-1942) - ботанік, штатний співробітник, редактор ботанічної секції природничого відділу (1925-1928), член-співробітник сільськогосподарського відділу (1926) Інституту української наукової мови; член Ботанічної секції (1925); нештатний постійний співробітник Ботанічного товариства (1926-1927); учений секретар Національного геологічного музею (1928).

432. Лещенко Микола Іванович (?-?) - член-співробітник гірничої секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

433. Липківський Костянтин Васильович (?-?) - член-співробітник секції мостів і шляхів технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

434. Липська Ольга Володимирівна (?-?) - штатна співробітниця Кафедри біології сільськогосподарських рослин (1924-1927).

435. Липська Тетяна Володимирівна (1902-1958) - нештатна постійна співробітниця Ботанічного саду (1924-1927).

436. Липський Борис Володимирович (1906-1941) - нештатний постійний співробітник Ботанічного саду (1927).

437. Липський Святослав Володимирович (1907-1937) - нештатний постійний співробітник Біологічного (Мікробіологічного) інституту ім. Ф.З.Омельченка (1924-1927).

438. Лисенко Мар'яна Миколаївна (1887-1947) - музикознавець, член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

439. Лисенко Остап Миколайович (1885-1968) - музикознавець, член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926-1928).

440. Лисенко Федір Остапович (1887-1937) - геолог, гірничий інженер; голова, член-співробітник гірничої секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1928).

441. Лисін Борис Савелійович (1883-1970) - хімік, нештатний постійний співробітник, старший лаборант (1924-1925), голова секції мінеральної сировини (1928) Комісії для виучування продукційних сил України.

442. Ліберберг Йосип Ізраїлевич (1897-1936) - історик, керівничий Науково-дослідної кафедри історії єврейської культури (1927-1928).

443. Лінник Володимир Павлович (1889-?) - фізик, член-співробітник фізичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

444. Лінниченко Микола Антонович (1876-?) - фізик, професор; голова фізичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

445. Лобода Віктор Андрійович (1902-?) - економіст, педагог; нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926-1928).

446. Лозієв Іван Ничипорович (1898-?) - фотограф, нештатний постійний співробітник Кафедри українського мистецтва (1925); завідуючий Фотографічною лабораторією (1926-1927).

447. Лозієв (Лозіїв) Павло Ничипорович (1894-?) - сходознавець, нештатний постійний співробітник Історично-філологічної кафедри з Кабінетом арабо-іранської філології (1926-1928).

448. Лорченко О.М. (?-?) - нештатний постійний співробітник Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1928).

449. Лосевський Степан Юхимович (1878-?) - член-співробітник будівельної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

450. Лоташівський Микола Миколайович (1877-?) - геолог, професор; науковий співробітник Геологічної секції (1927).

451. Лоташівський Федір Пилипович (1877-?) - інженер-технолог, заступник голови гідротехнічної секції (1926); член-співробітник механічної секції (1926), технічного відділу Інституту української наукової мови.

452. Лоханько Федір Пилипович (1884-?) - хімік, інженер-технолог; нештатний пос-тійний співробітник II Відділу з окремих наукових доручень (1925), Кафедри хімічної технології (1926-1927); заступник голови технологічної секції (1926-1927) та голови технічного відділу (1928) Інституту української наукової мови.

453. Луговський Борис Львович (1898-?) - етнограф, літературознавець, фольклорист; нештатний постійний співробітник Комісії історичної пісенності (1925-1928) (Чернігів).

454. Лук'янов Дмитро Петрович (1888-1937) - ботанік, нештатний постійний співробітник Акліматизаційного саду (1927).

455. Лучицький Володимир Іванович (1877-1949) - геолог, петрограф; заступник голови Комісії краєзнавства (1924).

456. Львов В.Л. (?-?) - штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

457. Любинська Клавдія Володимирівна (?-?) - член-співробітник філологічної, педагогічно-психологічної секцій соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

458. Любинський Микола Михайлович (1895-1938) - філолог, штатний співробітник, секретар (1924), нештатний постійний співробітник (1925-1927), голова секції ділової мови, член-співробітник філологічної, соціологічної, соціально-економічної секцій (1926) соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови.

459. Лютий Іван Григорович (1890-?) - літературознавець, член Історично-літературного товариства (1924) та Комісії для складання історичного словника української мови (1924), Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927).

460. Ляскоронський Василь Григорович (1860-1928) - історик, нумізмат; нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924), член Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1927); член-співробітник археологічної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926)

461. Ляскоронський Порфирій Григорович (?-?) - член-співробітник археологічної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

462. Лященко Аркадій Якимович (1871-1931) - літературознавець, заступник голови Товариства дослідників української історії, письменства та мови в Ленінграді (1924-1927).

463. Лященко Костянтин Васильович (?-?) - член Всеукраїнського археологічного комітету (1927).

464. Мазуренко М. (?-?) - дійсний член Соціологічної комісії (1928).

465. Мазуренко (?-?) - інженер-будівельник, член-співробітник будівельної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

466. Макаренко Микола Омелянович (1877-1938) - мистецтвознавець, археолог; директор Музею (Кабінету) мистецтв ВУАН (1924-1925); член Всеукраїнського археологічного комітету (1924-1927); штатний співробітник, редактор (1925), голова археологічної секції, член-співробітник малярської, художньо-промислової секцій, секції різьбярства (1926) мистецького відділу Інституту української наукової мови; член Комісії старої історії України, Комісії Старого Києва та Правобережної України (1928).

467. Маковська Лідія Опанасівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Музею (Кабінету) мистецтв ВУАН (1924-1927).

468. Маковський Федір Григорович (1895-1959) - етнограф, нештатний постійний співробітник Музею (Кабінету) мистецтв ВУАН (1924).

469. Максимович Микола Іванович (1855-1928) - гідротехнік, інженер шляхів, професор; нештатний постійний співробітник гідрологічної секції Комісії для виучування природних багатств України (1924-1928).

470. Маламуж Дмитро Артемович (1893-?) - нештатний лаборант Всеукраїнського археологічного комітету (1925).

471. Малинка Олександр Никифорович (Ничипорович) (1865-1941) - етнограф, філолог; член Фольклорно-етнографічної комісії (1927).

472. Малюшицький Микола Кирилович (1872-1929) - ботанік, член Комісії для виучування сортів сільськогосподарських рослин та врожаю при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928).

473. Мамаєнко Володимир Пилипович (?-?) - гірничий інженер, голова гірничої секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

474. Мандзюк Іван Данилович (1897-?) - історик, виконуючий обов'язки вченого секретаря Археографічної комісії (1928).

475. Марголін Арнольд М. (1877-1956) - правознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926-1927).

476. Маргуліс Зиновій Григорович (?-?) - правознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для складання словника української живої мови (1925-1928).

477. Маренко Григорій Якович (1894-?) - філософ, соціолог, професор; дійсний член Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926).

478. Марич Василь Митрофанович (?-?) - нештатний непостійний співробітник Інституту фізичної культури (1928).

479. Марковський Євген Михайлович (1893-?) - мовознавець, бібліограф; нештатний постійний співробітник Комісії для складання словника української живої мови (1924-1927).

480. Марковський Михайло Миколайович (1869-1947) - літературознавець, дійсний член Кафедри історії України (1928).

481. Марковський Юрій Михайлович (1904-1954) - гідробіолог, нештатний постійний співробітник Дніпровської біологічної станції (1924-1928).

482. Марчук Павло Дорошевич (1901-1970) - лікар-імунолог, нештатний непостійний співробітник Інституту фізичної культури (1928).

483. Мар'яненко Іван Олександрович (1878-1962) - актор, режисер; член-співробітник театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

484. Масленников Микола Васильович (1894-1928) - правознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1924-1925), Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926-1928).

485. Маслов Сергій Іванович (1880-1957) - історик книги, літературознавець; секретар Історичного товариства Нестора Літописця (1924-1927); член Комісії давнього (старого) українського письменства (1927).

486. Масютін Юрій Миколайович (1896-?) - статистик, нештатний постійний співробітник Демографічного інституту (1926-1928); член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926); член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

487. Матросов (Матросів) Євген Миколайович (1860-?) - економіст, секретар секції сільськогосподарського машинознавства технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

488. Матюшенко Віктор Павлович (?-?) - ботанік, член Ботанічної секції (1927).

489. Махов Григорій Григорович (1886-1952) - грунтознавець, член пленуму Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

490. Машовець Л. (?-?) - гідробіолог, нештатний постійний співробітник Дніпровської біологічної станції (1925).

491. Меєрсон Михайло Маркович (1879-?) - член Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1925-1928).

492. Меженко-Іванов Юрій Олексійович (1892-1969) - бібліограф, критик; член президії Бібліографічної комісії (1927).

493. Мельник Олексій Степанович (1887-?) - агроном, лаборант Комісії для виучування підсочки та її впливу на дерево при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928).

494. Мельников Дмитро Федорович (?-?) - голова гірничої секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

495. Миклухо-Маклай Михайло Михайлович (?-?) - нештатний непостійний співробітник Дніпровської біологічної станції (1925-1927).

496. Миколаєнко Костянтин Васильович (?-?) - член-співробітник технологічної секції Інституту української наукової мови (1926).

497. Миколенко Ничипір Миронович (1888-1937) - економіст, професор; голова Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України, економічної комісії Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928).

498. Миловидов Лев Вікторович (1901-1928) - історик, аспірант Кафедри історії України (1928).

499. Мироненко Петро Хомич (?-?) - секретар електротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

500. Михайлів Юхим Спиридонович (1885-1935) - живописець, мистецтвознавець; член-співробітник сницарської, малярської секцій мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

501. Михайловський Іван Олександрович (?-?) - нештатний постійний співробітник академічної бібліотеки в Києво-Печерській лаврі (1925).

502. Михайлюта Федот Олександрович (1882-?) - дійсний член Медичної секції (1928) (Харків).

503. Мінаков Іван Іванович (1874-?) - нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1924).

504. Мірошниченко Олександра Захарівна (1902-1996) - гідробіолог, тимчасово виконуюча обов'язки лаборанта Дніпровської біологічної станції (1928).

505. Мітіліно Михайло Іванович (1875-1930) - правознавець, професор; член Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926-1928), Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1927-1928).

506. Мішківська Тетяна Андріївна (1898-?) - етнограф, дійсний член гуртка "Студіо" при Кафедрі українського мистецтва (1926).

507. Міяковський (Міяківський) Володимир Варламович (1888-1972) - історик, літературознавець, археограф; штатний співробітник, секретар Комісії для дослідів над громадсько-політичними течіями на Україні (1924-1927); дійсний член Археографічної комісії (1924), Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1927); керівник Комісії новітнього мистецтва (1928).

508. Могилевський М.М. (?-?) - штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

509. Могилянський Михайло Михайлович (1873-1944) - історик, літературознавець; штатний співробітник, керівничий Комісії для складання біографічного словника діячів України (1924-1928); член Комісії для дослідів над громадсько-політичними течіями на Україні (1925).

510. Модилевський Яків Самуїлович (1883-1968) - ботанік, дійсний член Ботанічної секції (1924-1928).

511. Моргилевський Іполит Владиславович (1889-1942) - інженер-технолог, історик архітектури і мистецтва; нештатний постійний співробітник (1924), штатний співробітник секції мистецтв (1925-1927), член-співробітник будівельної секції, секції архітектури (1926) мистецького відділу Інституту української наукової мови; член Комісії Старого Києва та Правобережної України (1928).

512. Мороз Ганна Василівна (?-?) - член-співробітник секції мистецької промисловості, художньо-промислової секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926); дійсний член гуртка «Студіо» при Кафедрі українського мистецтва (1926).

513. Морозов Федір Михайлович (1883-1962) - мистецтвознавець, штатний співробітник академічної бібліотеки в Києво-Печерській лаврі (1924).

514. Мочульський Михайло Михайлович (1875-1940) - письменник, літературознавець; член Комісії Західної України (1928).

515. Мощенко Костянтин Васильович (1876-1963) - мистецтвознавець, дійсний член Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1927); член-співробітник будівельної, художньо-промислової, секретар архітектурної секцій мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

516. Мулявка Любов Данилівна (1898-?) - мистецтвознавець, дійсний член гуртка «Студіо» при Кафедрі українського мистецтва (1926).

517. Мушкет (Мушкетова) Марія Степанівна (1899-?) - антрополог, мистецтвознавець; нештатна постійна співробітниця відділу мистецтв Комісії для складання словника української живої мови (1924-1925), мистецького відділу Інституту української наукової мови (1927), Музею (Кабінету) антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка (1927-1928).

518. Навроцький Борис Олександрович(1894-1943) - етнограф, літературознавець; член Фольклорно-етнографічної комісії (1925-1926).

519. Назаревський Олександр Адріанович (1887-1977) - філолог і літературознавець, штатний співробітник, секретар Комісії давнього (старого) українського письменства (1927-1928).

520. Назаренко Іван Іванович (1899-1940) - агроном, зоотехнік, фахівець зі скотарства,

член-співробітник ветеринарно-зоотехнічної секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

521. Назарець Олекса Іванович (?-?) - історик, член Комісії Лівобережжя та Слобідської України, Фольклорно-етнографічної комісії (1925).

522. Назимов Володимир Сергійович (1852-?) - правознавець, штатний співробітник, керівничий (1925) Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1924-1928).

523. Наконечний Микола Федорович (1900-1981) - мовознавець, дійсний член Діалектологічної комісії (1928) (Харків).

524. Наливайко Андрій Юрійович (?-?) - агроном, член-співробітник секції сільськогосподарського машинознавства технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

525. Наливайко Лука Євстратович (1904-1945) - геолог, науковий співробітник Національного геологічного музею (1928).

526. Наумов-Леках Давид Борисович (1887-?) - економіст-фінансист, дійсний член Соціологічної комісії (1928).

527. Неводовський Гаврило Степанович (1874-?) - фітопатолог, член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

528. Немоловський Іван Пилипович (1884-1933) - інженер-будівельник, член-співробітник гідротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

529. Неселовський П.О. (?-?) - член Історичної секції (1927).

530. Несмілов Федір Якович (1861-?) - фінансист, професор; член Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1927-1928).

531. Нестеровський Василь Антонович (1889-?) - член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

532. Нечипоренко Микола Іванович (?-?) - член-співробітник гірничої секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

533. Нечипоренко Петро Кирилович (1892-?) - гірничий інженер, член-співробітник гірничої секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926) (Катеринослав).

534. Нирчук Михайло Антонович (1899-?) - суспільствознавець, професор; секретар Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928); дійсний член Соціологічної комісії (1928).

535. Ніковський Андрій Васильович (1885-1942) - літературознавець, член-редактор Комісії для складання словника української живої мови та Правописно-термінологічної комісії (1925-1927); член-співробітник театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

536. Нікольська Ганна Борисівна (1899-?) - літературознавець, член Комісії давнього (старого) українського письменства (1928) (Ленінград).

537. Нічкевич (Половко) Ольга Нилівна (1897-?) - геофізик, нештатна постійна співробітниця Кафедри геофізики (1924-1927).

538. Новак Андрій Васильович (1879-1955) - лісознавець, агроном, професор; голова лозової секції Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

539. Новицька Марія Олексіївна (1896-1965) - мистецтвознавець, нештатна постійна співробітниця Всеукраїнського археологічного комітету (1924-1928); дійсний член гуртка «Студіо» при Кафедрі українського мистецтва (1926).

540. Новицький Віктор Ізмайлович (1884-?) - історик права, архівіст; учений секретар Центрального архіву давніх актів (1924); нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1926-1928), Комісії старої історії України (1928).

541. Новицький Михайло Михайлович (1892-1964) - літературознавець, штатний співробітник Комісії для видавання пам'яток новітнього українського письменства та І Відділу з окремих наукових доручень (1924-1928).

542. Носов (Носів) Анатолій Зиновійович (1883-1941) - антрополог, етнограф; штатний співробітник, керівничий Музею (Кабінету) антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка (1924-1927); член Комісії краєзнавства (1924-1927); нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924), член Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1927); голова географічної секції природничого відділу (1925-1928), член-співробітник сільськогосподарського відділу (1926) Інституту української наукової мови.

543. Оглоблин (Мезько) Олександр Петрович (1899-1992) - історик, професор; нештатний постійний співробітник Кафедри історії України (1926-1927), Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1928); дійсний член Кабінету примітивної культури (1928).

544. Ойслендер Наум (Нахум) Овсійович (1893-1962) - гебраїст, учений секретар Науково-дослідної кафедри історії єврейської культури (1928).

545. Окіншевич (Окиншевич) Лев Олександрович (1898-1980) - історик права, штатний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1924-1928).

546. Оксіюк Петро Федорович (1896-1960) - ботанік, професор; член Ботанічної секції (1924); штатний співробітник Ботанічного музею (кабінету) та гербарію (1924-1928); заступник голови ботанічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

547. Окснер Альфред Миколайович (1898-1973) - ботанік; член Ботанічної секції (1924); нештатний постійний співробітник Ботанічного музею (кабінету) та гербарію (1924-1927); член-співробітник ботанічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

548. Онищук Антін Іванович (1885-1937) - етнограф, штатний співробітник, консерватор Музею (Кабінету) антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка (1924-1925); нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927).

549. Оппоков Євген Володимирович (1869-1937) - гідролог, член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

550. Орлова Зінаїда Миколаївна (?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

551. Орловський Микола Іванович (1900-1974) - селекціонер, член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

552. Ормонт Борис Пилипович (1900-?) - хімік, нештатний постійний співробітник Кафедри хімії (1926); штатний співробітник Хімічної секції (1927).

553. Осадча-Яната Наталя Тихонівна (1891-1982) - мовознавець, нештатна постійна співробітниця відділу природничо-математичної мови (1924-1925), ботанічної секції природничого відділу (1925-1926) Інституту української наукової мови.

554. Осмяловський Олександр Матвійович (?-?) - член-співробітник економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

555. Островський Мар'ян Кирилович (?-?) - агроном, член-співробітник секції сільськогосподарського машинознавства технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

556. Остроушко П. (?-?) - нештатний постійний співробітник Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

557. Осьмак Василь Олександрович (1870-1942) - архітектор, професор, член Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1927).

558. Осьмак Кирило Іванович (1890-1960) - секретар сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1925).

559. Отамановський (Атамановський) Валентин Дмитрович (1893-1964) - краєзнавець, історик права; нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1926-1928).

560. Павелко (Черський) Василь Гаврилович (1889-?) - філолог, нештатний постійний співробітник академічної бібліотеки в Софійському соборі (1924-1925).

561. Павленко Михайло Степанович (1895-?) - скульптор, член-співробітник сницарської секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

562. Павлик Остап Якович (1890-1937) - історик, член Комісії Західної України (1928); аспірант Кафедри історії України (1928).

563. Павлов Михайло (?-?) - штатний співробітник Біологічного (Мікробіологічного) інституту ім. Ф.З.Омельченка (1924).

564. Павлович Юрій Юрійович (1872-1947) - художник, етнограф; нештатний постійний співробітник Музею (Кабінету) антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка (1924-1927); член-співробітник секції малярства мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

565. Павлушков Микола Петрович (1907-1937) - літературознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для дослідів над громадсько-політичними течіями на Україні (1924-1927).

566. Павлюк (?-?) - член-співробітник гідротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

567. Падалка Борис Якович (1883-?) - лікар-епідеміолог, доцент; нештатний постійний співробітник Кабінету профілактичної медицини та епідеміології (1927).

568. Пакуль Микола Макарович (1880-1937) - історик, професор; дійсний член Соціологічної комісії (1928).

569. Паленчук Степан Ілліч (1898-?) - економіст, штатний співробітник Комісії для вивчування фінансових та банківських питань (1928).

570. Панасюк Мар'ян (Маркіян) Донатович (1893-?) - скульптор, доцент; член-співробітник сницарської секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

571. Паночіні (Каракаш) Сергій Сергійович (1891-1931) - філолог, публіцист; штатний співробітник, редактор, секретар зоологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1928); секретар, нештатний постійний співробітник Геологічної секції (1925), Зоологічного товариства (1925-1927).

572. Паншин Борис Аркадійович (1884-?) - нештатний постійний співробітник Секції генетики та селекції (1924).

573. Панькевич Дмитро Васильович (1899-1939) - секретар фізичної секції природничого відділу (1925-1926), заступник голови секції мостів та шляхів технічного відділу (1926) Інституту української наукової мови.

574. Панькевич Іван Артемович (1887-1958) - мовознавець, дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

575. Паньківський Северин Федорович (1872-1943) - актор, перекладач; секретар театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

576. Папкова Неоніла Федорівна (1890-?) - нештатна постійна співробітниця гідрологічної секції Комісії для вивчування природних багатств України (1924-1927).

577. Парамонов Олексій Якович (1903-1968) - лісознавець, нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1926-1927).

578. Парамонов Сергій Якович (1884-1967) - зоолог, штатний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1924-1928).

579. Пархоменко Володимир Олександрович (1880-1942) - історик, професор; штатний співробітник Археологічного комітету (1924); редактор Комісії для складання біографічного словника діячів України (1924-1926); нештатний постійний співробітник І Відділу з окремих наукових доручень (1925-1927); член Комісії старої історії України (1928).

580. Пелех Петро Михайлович (1887-1961) - психолог, філософ; член-співробітник педагогічно-психологічної, філософської секцій соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

581. Перепелиця Григорій Іванович (1899-?) - секретар (1925-1927), член-співробітник механічної секції, заступник голови секції автомобілів та авіації (1926) технічного відділу Інституту української наукової мови.

582. Перетц Яків Семенович (1897-?) - економіст, нештатний постійний співробітник Комісії для вивчування фінансових та банківських питань (1926).

583. Перлін Євген Ісакович (1893-?) - штатний співробітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926).

584. Перлін Микола Ісакович (1894-?) - штатний співробітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1927).

585. Пермякова-Сулима Лідія Юхимівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця, секретар соціально-економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

586. Персидський Дмитро Якович (1889-1939) - ботанік, нештатний постійний співробітник Геологічного комітету (1924), Національного геологічного музею (кабінету) (1925-1927).

587. Петренко Ганна Андріївна (1893-?) - штатна співробітниця, учений діловод Комісії для складання історичного словника української мови (1924-1928).

588. Петров (Домонтович) Віктор Платонович (1894-1969) - археолог, етнограф, літературознавець; штатний співробітник, секретар, керівничий Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1928).

589. Петровський Микола Неонович (1894-1951) - історик, нештатний постійний співробітник Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1926-1927); член Комісії для дослідження нової української історіографії (1928); штатний співробітник Кафедри історії України (1928).

590. Петрунь Федір Остапович (1894-?) - історик, економіст; бібліограф, член Комісії Полудневої України (1928).

591. Петрусь Володимир Петрович (1887-1957) - педагог, секретар Педагогічного товариства (1925).

592. Петрушевський Василь Григорович (1869-?) - письменник, хормейстер, професор; член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

593. Пивовар Микола Петрович (1896-?) - хімік, нештатний постійний співробітник Комісії для складання енциклопедичного словника (1924-1925).

594. Пилипенко Володимир Миколайович (1893-?) - економіст, бібліограф; член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

595. Пименова Ніна Василівна (1881-1941) - палеоботанік і палеонтолог, нештатна постійна співробітниця Геологічної секції (1924-1927), Геологічного товариства (1925-1927).

596. Підгаєць Соломон Ісакович (?-?) - економіст, член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

597. Підгаєцький Володимир Якович (1889-1937) - лікар-хірург, професор; штатний співробітник Науково-педагогічної комісії (1924-1928); директор Інституту фізичної культури (1925-1928).

598. Підоплічко Микола Макарович (1904-1975) - ботанік, нештатний постійний співробітник Ботанічного музею (кабінету) та гербарію (1924-1928); секретар ботанічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

599. Піонтковський Аполінарій Адамович (1881-?) - ботанік, доцент; голова садово-городньої секції Комісії для виучування продукційних сил України (1928); дійсний член Кафедри біології сільськогосподарських рослин (1928).

600.Плевако Микола Антонович (1890-1941) - літературознавець, бібліограф, професор; нештатний постійний співробітник І Відділу з окремих наукових доручень (1924-1926).

601. Плевако Олександр Антонович (1899-1990) - економіст, штатний співробітник ІІІ Відділу з окремих наукових доручень (1924-1927); секретар Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926-1927); член-співробітник економічної секції со-ціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1928); нештатний постійний співробітник Товариства економістів (1927).

602. Плескачівський Михайло Дмитрович (?-?) - член Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926).

603. Пожарський Дмитро Ничипорович (?-?) - правознавець, штатний співробітник Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1928); голова кооперативної секції Товариства економістів (1928).

604. Пожарський Петро Ничипорович (1878-?) - економіст, член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

605. Пожитько Федір Михайлович (1899-?) - інженер-механік, член-співробітник секції сільськогосподарського машинознавства технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

606. Покровський Олексій Іванович (1868-1928) - історик, дійсний член Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926-1928).

607. Половко Іван Кирилович (1887-1967) - геолог, старший геофізик Кафедри геофізики (1924-1927).

608. Полонська Ганна Михайлівна (1884-?) - історик, нештатна постійна співробітниця відділу природничо-математичної мови (1925-1926), завідуюча центральною картотекою (1926), штатна співробітниця природничого відділу (1927) Інституту української наукової мови.

609. Полонська Євгенія (Ївга) Олександрівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1924-1927).

610. Полонська Олександра Михайлівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця відділу природничо-математичної мови Інституту української наукової мови (1924-1925).

611. Полонська-Василенко Наталя Дмитрівна (1884-1973) - історик, археолог; штатна співробітниця І Відділу з окремих наукових доручень (1925-1927); член Комісії Полудневої України (1928); редактор Комісії для складання біографічного словника діячів України (1928).

612. Полонський Федір Михайлович (1887-1953) - геолог, штатний співробітник, учений консерватор (1924-1928), керуючий справами (1928) Національного геологічного музею; заступник голови (1925), секретар (1926) Геологічної секції; член-співробітник географічної секції природничого відділу (1926-1928), гірничої секції технічного відділу (1926) Інституту української наукової мови; завідуючий відділом корисних копалин Національного геологічного музею (1928).

613. Полуботько Костянтин Васильович (1893-?) - інженер-механік, член-співробітник секції шляхів і мостів технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

614. Полулях Олександр Іванович (1890-?) - секретар, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування візантійського письменства та його впливу на Україну (1927).

615. Попов Григорій Лаврінович (?-?) - історик права, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1924-1927).

616. Попов Н. (?-?) - член Діалектологічної комісії (1928).

617. Попов Олександр Степанович (1885-?) - економіст, член-співробітник економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926); член Комісії новітньої історії України (1928).

618. Попов Павло Миколайович (1890-1971) - літературознавець, етнограф; нештатний постійний співробітник академічної бібліотеки в Києво-Печерській лаврі (1924-1925); штатний співробітник I Відділу з окремих наукових доручень (1924-1928); нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927); член Комісії давнього (старого) українського письменства (1927).

619. Порфир'єв Сергій Іванович (1892-?) - нештатний постійний співробітник Археографічної комісії (1927) (Москва).

620. Посвольський Соломон Абрамович (1882-?) - економіст, професор; виконуючий обов'язки керівничого Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928).

621. Постернак (Пастернак) Степан Пилипович (1885-1938) - педагог, бібліограф, бібліотекознавець; директор ВБУ, керівничий Комісії для складання енциклопедичного словника (1924); нештатний постійний співробітник секції історії освіти на Україні Науково-педагогічної комісії (1924-1925); член Комісії краєзнавства (1925-1927); заступник голови Бібліографічної комісії (1927).

622. Потебня Олександр Олександрович (1867-1935) - електротехнік, професор, член-співробітник електротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

623. Правдич-Неминський Володимир Володимирович (1879-1952) - фізіолог, штатний співробітник Біологічного (Мікробіологічного) інституту ім. Ф.З.Омельченка (1924-1926) та II Відділу з окремих наукових доручень (1926-1928).

624. Прахов Олекса Васильович (?-?) - нештатний постійний співробітник Єврейської історично-археографічної комісії (1924).

625. Прибильський Петро Аврамович (?-?) - голова секції сільськогосподарського машинознавства технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

626. Прихоженко Іван Євтихійович (Євтихович) (1890-?) - фахівець з питань сільськогосподарської кооперації, член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

627. Пугацевич Дмитро Степанович (?-?) - член-співробітник гідротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

628. Пустоход Петро Іванович (1893-1991) - статистик, штатний співробітник Демографічного інституту (1924-1928).

629. Рабинович Марко Олександрович (1891-?) - інженер-хімік, нештатний непостійний співробітник Хімічної лабораторії (1928).

630. Радде Юрій Робертович (?-?) - нештатний постійний співробітник Ботанічного саду (1924).

631. Радде-Фоміна Ольга Густавівна (1876-?) - ботанік, нештатна постійна співробітниця Ботанічного музею (кабінету) та гербарію (1924-1927).

632. Радзиківський Борис Євгенович (1894-1955) - економіст, історик, доцент; голова секції методики викладання економічних дисциплін Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926-1928).

633. Радзимовський Дмитро Олександрович (1903-1985) - гідробіолог, нештатний постійний співробітник Дніпровської біологічної станції (1927-1928).

634. Радзимовський Олександр Васильович (1870-?) - хімік, нештатний непостійний співробітник, член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

635. Радченко Андрій Якович (1900-1983) - економіст сільськогосподарського виробництва, член-співробітник (1926-1927), секретар (1928) сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови.

636. Раєвський Олександр Андрійович (1891-1971) - правознавець, професор; член Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1927-1928).

637. Райко Володимир Васильович (?-?) - інженер-механік, член-співробітник механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

638. Расторгуєв Павло Андрійович (1881-1959) - мовознавець, діалектолог; дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

639. Ревуцький Дмитро Миколайович (1881-1941) - фольклорист, етнограф, музикознавець; нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927); член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926); редактор Комісії для складання біографічного словника діячів України (1928).

640. Ревуцький Лев Миколайович (1889-1977) - композитор, нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924); член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

641. Регірер А.М. (?-?) - штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

642. Рейнгерц М.Д. (1897-?) - економіст, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926-1928).

643. Рейхардт Олександр Олексійович (1871-?) - лісознавець, член Комісії для виучування підсочки та її впливу на дерево при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928) (Москва).

644. Рєзніков Василь Федорович (1892-?) - статистик, асистент Демографічного інституту (1928).

645. Рибинський Василь Петрович (1867-?) - історик, нештатний постійний співробітник (1925), штатний співробітник (1927) Єврейської історично-археографічної комісії.

646. Рихлік Євген Антонович (1888-1937) - літературознавець, нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927).

647. Різниченко Володимир Васильович (1870-1932) - геолог, нештатний постійний співробітник, секретар Комісії для виучування природних багатств України (1924-1927); член Геологічної секції (1924-1927), директор Геологічного комітету (1928), заввідділом загальної геології Національного геологічного музею (Кабінету) (1928).

648. Рожківський Микола Павлович (?-?) - член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

649. Рожківський М.Я. (?-?) - нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1928).

650. Розанов Яків Самійлович (1889-?) - соціолог, дійсний член Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926), штатний співробітник Соціологічної комісії (1928).

651. Розов Володимир Олександрович (1876-1940) - філолог, дійсний член Комісії давнього (старого) українського письменства (1927).

652. Розов Л.Д. (?-?) - голова кустарної секції Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

653. Романенко Надія Василівна (1902-?) - лаборант Музею діячів України (науки та мистецтва) (1928).

654. Романович-Ткаченко Наталя Данилівна (1884-1933) - письменниця, нештатна постійна співробітниця бібліотеки Історично-філологічного відділу (1924-1927).

655. Романовський Віктор Олександрович (1898-1971) - історик-архівіст, директор Центрального архіву давніх актів (1924); бібліотекар Історичного товариства Нестора Літописця (1924-1927); дійсний член Археографічної комісії (1925-1928); нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1927-1928); редактор Комісії для складання біографічного словника діячів України (1928).

656. Руденко Володимир Сергійович (?-?) - член-співробітник фізичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

657. Руденко Григорій Серапіонович (1888-?) - фізик, аспірант, член-співробітник фізичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

658. Руденко Олесь Юрійович (?-?) - нештатний постійний співробітник, голова секції шляхів і мостів технічного відділу Інституту української наукової мови (1925-1927).

659. Руденський В.М. (?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1928).

660. Рудинська Євгенія Яківна (1885-?) - історик, літературознавець, етнограф; нештатна постійна співробітниця Музею діячів України (науки та мистецтва) (1925-1928); член-співробітник географічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

661. Рудинський Михайло Якович (1887-1953) - археолог, історик, антрополог; нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924); член Археологічної секції (1924); нештатний постійний співробітник Музею (Кабінету) антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка (1924-1928); штатний співробітник, учений секретар Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1928); член-співробітник археологічної, географічної секцій, секції мистецької промисловості мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

662. Рудницький Євген М. (?-?) - дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

663. Рулін Петро Іванович (1892-1941) - історик, етнограф; нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924), Комісії для складання біографічного словника діячів України (1924-1928), нештатний постійний співробітник, керівничий Театрального музею при Кафедрі українського мистецтва (1926-1928); член-співробітник театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

664. Рябінін-Скляревський Олександр Олександрович (1878-?) - історик, літературознавець; нештатний постійний співробітник Історично-філологічного відділу (1926); член Комісії новітньої історії України (1926-1927); нештатний постійний співробітник Комісії Полудневої України (1928).

665. Сабалдир Григорій Олексійович (1883-?) - мовознавець, аспірант Науково-дослідної кафедри мовознавства (1928).

666. Сабалдир Павло Іванович (1880-?) - мовознавець, член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

667. Сабанєєв (Сабанеїв) Петро Петрович (1893-?) - гідробіолог, нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1924-1925).

668. Савенков Олександр Миколайович (1898-?) - лісознавець, доцент; лаборант Комісії для виучування підсочки та її впливу на дерево при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928).

669. Савченко Федір Якович (1892-1937) - історик, літературознавець; штатний співробітник Культурно-історичної комісії (1925); керівничий Комісії Західної України (1925); секретар соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1925-1928); керівничий Комісії заходо- та американознавства (1926-1927); дійсний член Кабінету примітивної культури (1926-1928); штатний співробітник Кафедри історії України (1928); член Комісії новітньої історії України (1928).

670. Сагайдачний Євген Якович (1886-1961) - скульптор, член-співробітник сницарської та художньо-промислової секцій мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

671. Сагарда Микола Іванович (1870-1943) - літературознавець, бібліограф, професор; штатний співробітник академічної бібліотеки в Києво-Печерській лаврі (1924-1925); член Комісії для виучування візантійского письменства та його впливу на Україну (1926-1928); учений секретар Бібліографічної комісії (1927).

672. Садовський (Тобілевич) Микола Карпович (1856-1933) - актор, режисер, театральний діяч; член-співробітник театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

673. Садовський М.М. (?-?) - нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1928).

674. Садовський Феодосій (Тодос) Федорович (1891-1943) - інженер-технолог, професор; нештатний постійний співробітник відділу технічної мови (1924-1925), секретар хімічної секції (1925-1926) природничого відділу, голова технологічної секції технічного відділу (1926) Інституту української наукової мови; нештатний постійний співробітник Інституту технічної механіки (1924-1925).

675. Саксаганський (Тобілевич) Панас Карпович (1859-1940) - актор, режисер; член-співробітник театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

676. Самоненко Федір Михайлович (1883-?) - літературознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для видавання пам'яток новітнього українського письменства (1925-1928); штатний співробітник, член-редактор соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

677. Самороденко Анатолій Іванович (?-?) - історик, нештатний постійний співробітник Комісії для дослідження нової української історіографії (1928).

678. Саніс Соломон Овсійович (1886-?) - штатний співробітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926).

679. Сарнавський Володимир Йосипович (1875-?) - педагог, нештатний постійний співробітник Інституту фізичної культури Науково-педагогічної комісії (1924).

680. Сафонова Оксана Тимофіївна (?-?) - дійсний член гуртка «Студіо» при Кафедрі українського мистецтва (1926).

681. Саченко-Сакун Євген Васильович (1885-?) - геолог, нештатний постійний співробітник секції публічного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926-1928); учений консерватор Національного геологічного музею (1928).

682. Севрук Петро Онисійович (1879-?) - член-співробітник гідротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

683. Седляр Василь Феофанович (Теофанович) (1889-1937) - живописець, член-співробітник художньо-промислової секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

684. Секунда Тадей Владиславович (1892-1937) - інженер-гідротехнік, нештатний постійний співробітник відділу технічної мови (1924-1925), голова гідротехнічної секції технічного відділу (1926-1927) Інституту української наукової мови .

685. Селецький Борис Васильович (?-?) - нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926).

686. Селецький Іван Йосипович (1883-1938) - метеоролог, член-співробітник метеорологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926-1928).

687. Селіханович Йосип (Осип) Броніславович (1881-?) - нештатний постійний співробітник секції трудової школи (1924-1925), секції методів навчання (1927) Науково-педагогічної комісії.

688. Семко Семен Михайлович (Семко-Козачук Степан) (1890-?) - економіст, член-співробітник (1926-1928), голова (1928) соціально-економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови.

689. Сенгалевич Валентина Яківна (1890-1941) - нештатна постійна співробітниця Музею (Кабінету) мистецтв ВУАН (1924-1925).

690. Сенгалевич Федір Миколайович (1875-1941) - історик, член Комісії для дослідів над громадсько-політичними течіями на Україні (1924).

691. Сенченко Леонід Іванович (1870-?) - зоотехнік, професор; член-співробітник ветеринарно-зоотехнічної секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

692. Серебрякова М. (?-?) - дійсний член Соціологічної комісії (1928).

693. Середа Антон Хомич (1890-1961) - мистецтвознавець, член Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1927); член-співробітник малярської, художньо-промислової секцій мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

694. Середа Наум Степанович (1892-1975) - доцент, нештатний постійний співробітник Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1927-1928).

695. Серенсен Сергій Володимирович (1905-1977) - механік, штатний співробітник Інституту технічної механіки (1928).

696. Сидоряк Семен Дмитрович (1870-?) - економіст, науковий співробітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1926).

697. Сильченко Володимир Миколайович (?-?) - аспірант Кабінету примітивної культури (1928).

698. Симзен-Сичевський Олексій Михайлович (1874-?) - штатний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1924-1925); член Комісії Старого Києва та Правобережної України (1924-1928); штатний співробітник Комісії для виучування фінансових і банківських питань (1928).

699. Симович Василь Іванович (1880-1944) - мовознавець, філософ; дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

700. Сингаєвська Катерина Іванівна (1902-?) - нештатна постійна співробітниця Біологічного (Мікробіологічного) інституту ім. Ф.З.Омельченка (1926).

701. Синицький Петро Стратонович (1882-1938) - нештатний постійний співробітник, помічник бібліотекаря Соціально-економічного відділу (1924-1928).

702. Синиченко Володимир Андрійович (?-?) - нештатний постійний співробітник Музею наочного приладдя (1924); член президії і голова секції народного господарства Товариства економістів (1928).

703. Синявський (Катран, Скраглюк) Антін Степанович (1866-1951) - історик, економіст, географ, професор; член-співробітник, редактор економічної секції соціально-економічного

відділу Інституту української наукової мови (1926-1928); член Комісії Полудневої України (1928).

704. Синявський Олександр (Олекса) Наумович (1887-1937) - мовознавець, професор; член-співробітник гідротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

705. Сіверцов Петро А. (1860-1932) - гідробіолог, нештатний постійний співробітник Дніпровської біологічної станції (1928).

706. Сігал Б.В. (?-?) - нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1927-1928).

707. Сікорський (Сикорський) Микола Гнатович (1895-?) - правник-криміналіст, нештатний постійний співробітник секції публічного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926-1928).

708. Сіцінський (Сіцинський) Юхим (Євтим) Йосипович (1859-1937) - історик, нештатний постійний співробітник Комісії Західної України (1927-1928) (Кам'янець-Подільський).

709. Сіяк Микола Михайлович (1872-1933) - історик, юрист; аспірант Кафедри історії України (1926).

710. Скабаланович Михайло Миколайович (1871-?) - історик, нештатний постійний співробітник академічної бібліотеки в Києво-Печерській лаврі (1924-1925).

711. Скатинський Йосип Кузьмович (1882-?) - історик, нештатний постійний співробітник Комісії для складання енциклопедичного словника (1924-1928).

712. Сковорода-Зачиняєв (Зачиняїв) Олександр Іванович (1877-1936) - патолог, професор; штатний співробітник Біологічного (Мікробіологічного) інституту ім. Ф.З.Омельченка (1924-1928); нештатний постійний співробітник Лабораторії рефлексології (1928).

713. Скороходько Антін Каленикович (1883-1954) - учений в галузі зоогігієни, професор; голова ветеринарно-зоотехнічної секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

714. Скрипчинський Петро Васильович (1879-?) - філолог, нештатний постійний співробітник відділу природничо-математичної мови Інституту української наукової мови (1924-1928).

715. Сластьон Опанас Васильович (1855-1933) - художник, етнограф; член Комісії історичної пісенності (1928).

716. Слинько Микола Петрович (1877-?) - нештатний постійний співробітник III Відділу з окремих наукових доручень (1924).

717. Слуцький Абрам Ісакович (1876-?) - педагог, штатний співробітник Науково-дослідної кафедри історії єврейської культури (1926-1928).

718. Смирнова-Замкова Олександра Іванівна (1880-1962) - патологоанатом, член Комісії для виучування проблем патології (1927-1928).

719. Смолинська Євгенія Сергіївна (?-?) - історик, член Комісії історичної пісенності (1928); аспірантка Кабінету примітивної культури (1928).

720. Смоличев Петро Іванович (1891-1954) - археолог, дійсний член Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1928).

721. Сно Ольга Павлівна (1881-1929) - геолог, штатна співробітниця Національного геологічного музею (кабінету) (1927).

722. Собкевич Антон Іванович (1883-1945) - лікар, доктор медицини, професор; член-співробітник медичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

723. Совинський Вадим Васильович (1883-1957) - ентомолог, нештатний постійний співробітник Дніпровської біологічної станції (1924-1928).

724. Соколов Іван Іванович (1870-?) - візантолог, штатний співробітник I Відділу з окремих наукових доручень (1927).

725. Соколов Юрій Дмитрович (1896-1971) - механік, математик, нештатний постійний співробітник Комісії застосовної математики (1924-1928); член Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927).

726. Соколовський Олександр Іванович (1892-1975) - ботанік, доктор біології, професор; член-співробітник ботанічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1926); нештатний постійний співробітник секції методів навчання Науково-педагогічної комісії (1927).

727. Соловйов Борис Михайлович (1900-?) - патологоанатом, секретар Комісії для виучування проблем патології (1927-1928).

728. Сонні Георгій Адольфович (1902-?) - економіст, бухгалтер; член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

729. Сорочинський Вадим Іванович (?-?) - заступник голови механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

730. Сосенко Петро Ксенофонтович (1900-1936)- історик права, аспірант; нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1926-1928).

731. Спаська Євгенія (Ївга) Юріївна (1892-1980) - мистецтвознавець, дійсний член гуртка "Студіо" при Кафедрі українського мистецтва (1926); нештатна постійна співробітниця Всеукраїнського археологічного комітету (1928).

732. Сперанський Михайло Несторович (1868-1938) - історик літератури, член Історичної секції (1927).

733. Співак Соломон Ісакович (?-?) - штатний співробітник Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1928).

734. Станіславський Микола Олексійович (1892-?) - лексикограф, член Комісії для складання історичного словника української мови (1924); нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924); секретар філологічної секції, член-співробітник секції ділової мови соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

735. Станішевський Фелікс Вікторович (?-1931) - правознавець, нештатний непостійний співробітник Комісії для складання історичного словника української мови (1924), секції цивільного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926-1927).

736. Старицька-Черняхівська Людмила Михайлівна (1868-1941) - письменниця, історик літератури; нештатна постійна співробітниця І Відділу з окремих наукових доручень (1924-1926); член-співробітник театральної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

737. Старицький Микола Вікторович (?-?) - член-співробітник механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

738. Сташевський Євген Дмитрович (1884-1938) - історик, економіст, професор; штатний співробітник Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1927-1928); член президії, голова цукрової секції і секції шовківництва Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

739. Стельмашенко (?-?) - член-співробітник секції автомобілів та авіації технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

740. Стельмашенко М.В. (?-?) - нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1927-1928).

741. Степанишина Оксана Михайлівна (1895-?) - історик, аспірантка Кафедри історії України (1925); член Комісії новітньої історії України (1928).

742. Степанів Іван Симонович (1880-?) - нештатний постійний співробітник Історичної секції (1925-1927), Комісії Полудневої України (1925-1927) (Катеринослав).

743. Степанова Юлія Андріївна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Кафедри експериментальної зоології (1924-1927).

744. Степович (Дудка-Степович) Андроник Оникійович (1856-1935) - історик-славіст, член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

745. Степура Костянтин Юхимович (?-?) - секретар технологічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

746. Стешенко Ярослав Іванович (1904-1939) - книгознавець, бібліограф; нештатний постійний співробітник Комісії для дослідів над громадсько-політичними течіями на Україні (1928).

747. Столяров Микола Олександрович (1870-?) - математик, голова математичної комісії (1924-1925), математичної секції (1926) природничого відділу Інституту української наукової мови.

748. Сторчаков Василь Володимирович (?-?) - лікар, нештатний постійний співробітник Кафедри народного здоров'я та соціальної гігієни (1928).

749. Стоянов Юрій Андрійович (?-?) - член-співробітник лісової секції сільськогосподарського відділу та географічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

750. Страшкевич Володимир Михайлович (1876-?) - історик, нештатний постійний співро-

бітник Історичної секції (1926); штатний співробітник, член-редактор соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1928).

751. Сумневич Дмитро Михайлович (1885-?) - економіст, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926).

752. Супруненко Петро Михайлович (1893-1938) - інженер-технолог, фахівець з проблем залізничного транспорту, нештатний постійний співробітник Інституту технічної механіки (1926-1928).

753. Сухомел Георгій (Юрій) Васильович (1888-1966) - фахівець у галузі гідравліки, голова механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

754. Сушицька Поліна Оверкіївна (1890-?) - нештатна постійна співробітниця Комісії для складання енциклопедичного словника (1924-1925), бібліотеки Історично-філологічного відділу (1925-1928).

755. Сушко Іван Пимонович (?-?) - член-співробітник економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926); нештатний непостійний член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

756. Табенцький Олександр Олександрович (1890-1964) - анатом-фізіолог, член Комісії для виучування підсочки та її впливу на дерево при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928).

757. Таран Андрій Іванович (1886-1967) - художник, член-співробітник секції малярства мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

758. Таран Григорій Мойсейович (1897-?) - секретар, нештатний постійний співробітник Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1927-1928).

759. Тарасенко Михайло Олександрович (1903-?) - літературознавець, нештатний постійний співробітник, лаборант Музею (Кабінету) антропології та етнології ім.Ф.К.Вовка (1926-1928).

760. Татарко Костянтин Ларіонович (1903-?) - зоолог, член-співробітник зоологічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

761. Терниченко Аристарх Григорович (1882-1927) - агроном, економіст, професор; член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

762. Тимошкін Є.Ф. (?-?) - штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

763. Тимченко Євген Костянтинович (1866-1948) - мовознавець, магістр російської мови і словесності, філолог; нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924); штатний співробітник, голова Комісії для складання історичного словника української мови (1924-1928); голова філологічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1925-1926); дійсний член Археографічної комісії (1927-1928).

764. Тирановець В.С. (?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1928).

765. Титаренко Костянтин Данилович (?-?) - інженер-механік, член-співробітник механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

766. Тищенко Микола Федорович (1893-?) - історик-архівіст, нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1926-1928).

767. Тіктін Георгій Ісакович (1880-?) - економіст, професор; член Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

768. Ткаченко Борис Данилович (1899-1940) - мовознавець, дійсний член Діалектологічної комісії (1928).

769. Ткаченко Микола Михайлович (1892-1965) - історик, штатний співробітник Комісії для складання історично-географічного словника української землі; скарбник Історичної секції (1924-1927); нештатний постійний співробітник, виконуючий обов'язки керівничого Комісії Полудневої України (1925-1927); член-співробітник географічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926); секретар Комісії для досліду території Дніпрельстану (1927); штатний співробітник Кафедри історії України (1927-1928); член Комісії для дослідження нової української історіографії (1928).

770. Товстоліс Дмитро Іванович (1877-1939) - член Комісії для виучування підсочки та її впливу на дерево при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1927-1928).

771. Товстоліс Микола Миколайович (1872-1938) - правознавець, професор; нештатний постійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1924-1928); штатний співробітник Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1927-1928);

нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1928).

772. Товстоніг Петро Андріанович (?-?) - нештатний постійний співробітник, науковий кореспондент Редакційно-видавничої комісії (1927).

773. Токарський С.М. (?-?) - член пленуму Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

774. Томасевич Федір Миколайович (?-?) - член-співробітник філологічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

775. Топорків М.П. (?-?) - інженер-гідротехнік, член-співробітник гідротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

776. Трацевський Михайло Миколайович (1897-1979) - демограф, штатний співробітник III Відділу з окремих наукових доручень (1924-1927); член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926); штатний співробітник Демографічного інституту (1926-1928) і Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

777. Требінська Олена Миколаївна (1885-1934) - нештатна постійна співробітниця Комісії для складання енциклопедичного словника (1924-1925).

778. Трефілов (Трифильїв, Трихвилів) Георгій (Юрій) Васильович (?-?) - нештатний постійний співробітник технічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

779. Троїцький Аркадій Дмитрович (?-?)- нештатний постійний співробітник академічної бібліотеки в Києво-Печерській лаврі (1924).

780. Трохименко Карпо Дем'янович (1885-1979) - живописець, секретар малярської секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

781. Тулуб Олександр Олександрович (?-?) - історик, літературознавець, бібліограф; нештатний постійний співробітник Комісії для дослідів над громадсько-політичними течіями на Україні (1924-1927), Комісії для складання біографічного словника діячів України (1928).

782. Туркало Костянтин Тимофійович (1892-1979) - штатний співробітник, редактор, голова технічного відділу Інституту української наукової мови (1924-1927).

783. Тутковський Вадим Павлович (1858-1930) - нештатний постійний співробітник Комісії для складання словника живої української мови (1924-1927); член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

784. Удовенко Володимир Васильович (1881-1937) - лікар-гігієніст, професор; член-співробітник медичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

785. Ульман Іда Фердинандівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця відділу природничо-математичної мови (1924-1925), природничого відділу (1926) Інституту української наукової мови.

786. Уманський Олександр Азарович (1900-1973) - учений в галузі будівельної техніки, нештатний постійний співробітник Інституту технічної механіки (1924-1927).

787. Усанович Михайло Ілліч (1894-1981) - хімік, нештатний непостійний співробітник Кафедри хімії (1925-1927).

788. Устьянцев Василь Петрович (1875-1935) - агроном-зоотехнік, професор; член пленуму Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

789. Фаворський Володимир Васильович (1886-?) - мовознавець, заступник голови електротехнічної секції, секретар механічної секції (1926), секретар технічного відділу (1927-1928) Інституту української наукової мови.

790. Фаранюк Тетяна Григорівна (?-?) - історик, нештатна постійна співробітниця відділу філософської і педагогічної мови Інституту української наукової мови (1925-1926).

791. Федоренко Павло Костянтинович (1880-1961) - історик, член Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1927); штатний співробітник Кафедри історії України (1928).

792. Федоровський Олександр Семенович (1885-1939) - археолог, геолог, палеонтолог; член Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1927) (Харків).

793. Филипович (Зорєв) Павло Петрович (1891-1937) - поет і літературний критик, штатний співробітник, секретар Комісії для видавання пам'яток новітнього українського письменства (1924-1928); секретар Історично-літературного товариства (1927).

794. Филиповський Олександр Костянтинович (1880-?) - агроном, член пленуму Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

795. Фіалков Яків Нафтулович (1895-1985) - хімік, нештатний непостійний співробітник Кафедри хімії (1925-1927).

796. Філонківський Іван Йосипович (?-?) - член-співробітник секції мостів та шляхів технічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1928).

797. Фінкельштейн Володимир (Вольф) Соломонович (1898-1937) - фізико-хімік, нештатний непостійний співробітник Хімічної лабораторії (1927-1928).

798. Фінн Володимир Васильович (Вільгельмович) (1878-1957) - ботанік, професор; член Ботанічної секції (1924).

799. Фішер Петро Захарович (1889-1961) - фізико-хімік, нештатний непостійний співробітник Національного геологічного музею (кабінету) (1927).

800. Фомін Петро Іванович (1875-?) - економіст, професор; член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1928).

801. Фокін А.С. (?-?) - хімік, нештатний постійний співробітник Кафедри хімії (1927).

802. Фортунатов Михайло Сергійович (?-?) - штатний співробітник Кафедри хімії (1928).

803. Харків Володимир Йосипович (Осипович) (?-?) - нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1927-1928).

804. Химшієва Надія Миколаївна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Ботанічного саду (1924).

805. Хлопик-Птуха (Хлопік) Катерина Костянтинівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Демографічного інституту (1924-1927).

806. Холодна Софія Касьянівна (?-?) - член-співробітник музичної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

807. Холодний Григорій Григорович (1886-1938) - математик, штатний співробітник природничого відділу, секретар, керівничий Інституту української наукової мови (1924-1928).

808. Холодний Микола Григорович (1882-1953) - ботанік, штатний співробітник II Відділу з окремих наукових доручень, природничого відділу Інституту української наукової мови (1924-1927).

809. Хоменко Арсен Петрович (1891-1939) - демограф, нештатний непостійний співробітник Демографічного інституту (1927-1928).

810. Цельтнеров Г. (?-?) - штатний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1928).

811. Цішківський Федір Олександрович (1881-1924) - нештатний постійний співробітник Інституту фізичної культури Науково-педагогічної комісії (1924).

812. Червяк Корній Григорович (1894-?) - етнограф, географ; секретар Товариства дослідників української історії, письменства та мови в Ленінграді (1927).

813. Череповська Катерина Овсіївна (1902-?) - нештатна постійна співробітниця, кореспондент Редакційно-видавничої комісії (1926-1927).

814. Черкаський Іринарх Ювеналійович (1869-1941) - історик права, заступник голови, нештатний постійний співробітник відділу правничої мови (1924-1925), правничого відділу (1926) Інституту української наукової мови; нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1924-1928); голова, нештатний постійний співробітник Правничо-термінологічної комісії (1926-1928); член Статутарної комісії (1928).

815. Черняхівський Євген Григорович (1873-1938) - лікар-хірург, член-співробітник медичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

816. Черняхівський М. (?-?) - член Наукового семінару для виучування цивільного та народного права (1926).

817. Черняхівський Олександр Григорович (1869-1939) - гістолог, голова медичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

818. Черняхівський Ю. (?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

819. Чечель Микола Флорович (1891-1937) - інженер-гідротехнік, член-співробітник гідротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

820. Чечот Олександр Модестович (1854-1934) - правознавець, архівіст; учений палеограф Центрального архіву давніх актів (1924-1925); нештатний непостійний співробітник секції публічного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926-1928).

821. Чижський Микола Феодосійович (Тодосович) (1888-1938) - статистик, член-співробітник секції мостів і шляхів технічного відділу Інституту української наукової мови (1925-1926).

822. Чорний Борис Овсійович (1883-?) - статистик-економіст, професор; штатний співро-

бітник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1927) і Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1928).

823. Чорний Сергій Данилович (1874-1956) - математик, член-співробітник математичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926); штатний співробітник Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1928); голова комісії для дослідження питань праці економічної комісії Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928); член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1928).

824. Чучмарьов Володимир Іванович (1898-?) - історик, професор; дійсний член Соціологічної комісії (1928).

825. Шадаєва Р.(?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

826. Шалита Володимир Михайлович (?-?) - член-співробітник механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1924-1926).

827. Шалита Михайло Соломонович (?-?) - ботанік, нештатний постійний співробітник Ботанічного музею (кабінету) та гербарію (1924-1927).

828. Шамрай Агапій Пилипович (1896-1952) - літературознавець, критик; член Комісії для видавання пам'яток новітнього українського письменства (1926).

829. Шамрай Ганна Сергіївна (1880-1943) - історик, штатна співробітниця Історичної секції та Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1925-1928).

830. Шамрай (Шамраїв) Сергій Вікторович (1900-1938) - історик, учений секретар Кафедри історії України (1924-1928); штатний співробітник Історичної секції (1924); нештатний постійний співробітник Комісії Старого Києва та Правобережної України (1925-1928), Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1927-1928); член Комісії Полудневої України (1928).

831. Шапаренко К.К.(?-?) - асистент Акліматизаційного саду (1928).

832. Шапоровський Ю. М.(?-?) - нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1927-1928).

833. Шарко Вадим Вікторович (1882-?) - математик, штатний співробітник, член-редактор математичної та фізичної секцій природничого відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

834. Шарлемань Микола Васильович (1887-1970) - зоолог, професор, штатний співробітник, учений консерватор Зоологічного музею (кабінету) (1924-1928); учений секретар Комісії краєзнавства (1924-1928); член Всеукраїнського археологічного комітету (1925-1928); член-співробітник сільськогосподарського (1926), природничого (1926-1927) відділів Інституту української наукової мови; член пленуму, голова секції хутряних тварин та мисливствознавства Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

835. Шаровський Сергій Миколайович (1884-?) - лікар-невропатолог, член-співробітник медичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

836. Шевелєв (Шевельов) Борис Михайлович (1893-1938) - історик, літературознавець; член Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1928).

837. Шевченко Людмила Прокопівна (1895-1969) - фольклорист, етнограф; штатна співробітниця Кафедри історії України (1925-1928); член Культурно-історичної комісії (1925-1928); Кабінету примітивної культури (1926-1927); штатна співробітниця Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1926-1928).

838. Шевчук Дмитро Данилович (1880-?) - мовознавець, професор; член-співробітник лісової секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

839. Шекера Яків Григорович (1878-?) - педолог, професор; нештатний постійний співробітник Музею дитячої творчості (1924-1925), секції методів навчання (1927) Науково-педагогічної комісії.

840. Шелудько Іван Михайлович (1900-?) - інженер-електротехнік, штатний співробітник, голова електротехнічної секції, редактор технічного відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

841. Шелюжко Лев Андрійович (1890-1969) - ентомолог, нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1924-1927).

842. Шемет Володимир Михайлович (1873-1933) - нештатний постійний співробітник Комісії для складання словника української живої мови (1924-1925); нештатний постійний співробітник сільськогосподарського відділу, член-співробітник механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

843. Шепе Арнольд Карлович (1905-1938) - зоолог, нештатний непостійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1926-1928).

844. Шидловська Віра Василівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця, член-співробітник археологічної секції мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

845. Шило Костянтин Петрович (1877-1933) - педагог, член-співробітник педагогічної секції Інституту української наукової мови (1926).

846. Шлемкевич Є.І. (?-?) - історик права, нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1927) (Харків).

847. Шпанбок В.О. (?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1927-1928), пленуму Комісії для виучування продукційних сил України (1928).

848. Шрамченко Михайло Євгенович (1881-?) - правознавець, нештатний непостійний співробітник секції цивільного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1924-1928).

849. Штаєрман Ілля Якович (1891-1962) - математик і механік, нештатний постійний співробітник, молодший лаборант Інституту технічної механіки (1924-1928).

850. Штепа Костянтин Феодосійович (Тодосович) (1896-1970) - історик, нештатний постійний співробітник Культурно-історичної комісії (1927-1928).

851. Штіф Наум (Нахум) Іонович (1879-1933) - філолог-ідишист, заступник керівника Науково-дослідної кафедри історії єврейської культури (1928).

852. Шуба Петро Васильович (1884-1938) - виконуючий обов'язки секретаря механічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

853. Шугаєвський Валентин Андрійович (1884-1966) - історик-археолог, нумізмат; член Історичної та Археологічної секцій (1924).

854. Шульгіна Лідія Савівна (1897-1938) - етнограф, штатна співробітниця, виконуюча обов'язки керівничого Музею (Кабінету) антропології та етнології ім.Ф.К.Вовка (1924-1928); нештатна постійна співробітниця Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927).

855. Шульгіна-Іщук Надія Яківна (1888-1979) - математик, член-співробітник математичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

856. Шумілін Іван Миколайович (1895-?) - правник-цивіліст, нештатний непостійний співробітник секції цивільного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1927).

857. Шумський Ростислав Федорович (1891-?) - нештатний постійний співробітник Інституту технічної механіки (1927).

858. Шутяк (?-?) - член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1926).

859. Щеглова Софія Олексіївна (1886-1965) - літературознавець, скарбник Товариства дослідників української історії, письменства та мови в Ленінграді (1927); член Комісії давнього (старого) українського письменства (1927).

860. Щепотьєв Володимир Олександрович (1880-1937) - історик літератури; педагог, професор; дійсний член Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1928).

861. Щепотьєва Марія Олександрівна (1893-?) - нештатна постійна співробітниця Всеукраїнського археологічного комітету (1928).

862. Щербаківський Данило Михайлович (1877-1927) - мистецтвознавець, етнограф, археолог; нештатний постійний співробітник Фольклорно-етнографічної комісії (1924); член Всеукраїнського археологічного комітету, Комісії краєзнавства (1925-1927); член-співробітник будівельної, художньо-промислової секцій, секції архітектури мистецького відділу Інституту української наукової мови (1926).

863. Щербина Матвій Лаврентійович (1880-1937) - зоолог, нештатний постійний співробітник Зоологічного музею (кабінету) (1924-1927); член-співробітник хімічної секції природничого, сільськогосподарського відділів Інституту української наукової мови (1926).

864. Щербина Надія Володимирівна (1881-?) - хімік, приват-доцент, член-співробітник хімічної секції природничого відділу Інституту української наукової мови (1926).

865. Щітківський Іван Іванович (1866-1931) - історик, штатний співробітник Історичної секції (1924-1925), Комісії Старого Києва та Правобережної України (1925-1928).

866. Щоголєв Іринарх Михайлович (1873-1943) - ентомолог, професор; голова зоологічної секції природничого відділу (1925-1927), член-співробітник сільськогосподарського відділу (1926) Інституту української наукової мови.

867. Щупак Самуїл (Самійло) Борисович (1894-1937) - літературний критик, дійсний член Соціологічної комісії (1928).

868. Югов Петро Григорович (1897-?) - нештатний постійний співробітник Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926-1928).

869. Юдін Мойсей Ізраїлевич (1902-?) - правознавець, член підкомісії торговельно-промислового права (1928).

870. Юдіцький А.Д. (?-?) - штатний співробітник Науково-дослідної кафедри історії єврейської культури (1927-1928).

871. Юркевич Віктор Дмитрович (1898-1939) - історик, краєзнавець; нештатний постійний співробітник Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1924-1927); штатний співробітник Кафедри історії України, Комісії Лівобережжя та Слобідської України (1926); секретар Комісії для дослідження нової української історіографії (1928).

872. Юркевич Марія Павлівна (1885-?) - нештатна постійна співробітниця сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926-1927).

873. Юрків Федір Олексійович (1874-?) - ветеринар, секретар ветеринарно-зоотехнічної секції сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

874. Юрченко Олександр Володимирович (1904-1962) - правознавець, нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1926); нештатний постійний співробітник Комісії для виучування історії західноруського та українського права (1926-1928).

875. Яворський Іван Панкратович (1897-?) - економіст, член Комісії (Семінару) для виучування народного господарства України (1928).

876. Явяківська Марія Йосипівна (1887-?) - штатна співробітниця Інституту технічної механіки (1924-1927).

877. Язловський Борис Олексійович (1894-1937) - правознавець, нештатний постійний співробітник секції цивільного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права (1925-1928); секретар Комісії для виучування радянського (цивільного) права (1927-1928).

878. Якимович Сергій Тимофійович (Тодосович) (1887-?) - етнограф, історик літератури, нештатний постійний співробітник Комісії для складання історичного словника української мови (1924-1925) та Фольклорно-етнографічної комісії (1924-1927).

879. Яковенко Андрій Данилович (?-?) - нештатний постійний співробітник Музею (Кабінету) мистецтв ВУАН (1924).

880. Яковенко Надія Кирилівна (?-?) - нештатна постійна співробітниця Музею (Кабінету) мистецтв (1925-1927).

881. Якубсон Софія Йосипівна (1891-?) - хімік, нештатна постійна співробітниця Хімічної лабораторії (1924-1927).

882. Якубський Борис Володимирович (1889-1944) - літературознавець, критик, професор; член Комісії для видавання пам'яток новітнього українського письменства (1927).

883. Якубський Олександр Володимирович (?-?) - нештатний постійний співробітник Всеукраїнського археологічного комітету (1927).

884. Яната Олександр Алоїзович (1888-1958) - ботанік, член-співробітник ботанічної секції природничого (1925-1926), сільськогосподарського відділів (1926) Інституту української наукової мови.

885. Янгол Антон Михайлович (?-?) - член-співробітник гідротехнічної секції технічного відділу Інституту української наукової мови (1926).

886. Яновський Віктор Теофілович (1891-1942) - правознавець, професор; нештатний постійний співробітник секції публічного права Комісії для виучування звичаєвого (народного) права і Комісії для виучування фінансових та банківських питань (1926-1928).

887. Ярослав Семен Юрійович (1888-?) - фізіолог, професор; нештатний постійний співробітник Інституту фізичної культури (1924-1928), секції фізичної культури Науково-педагогічної комісії (1927); член-співробітник сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926).

888. Ярошевич Андрій Іванович (1875-1941) - економіст, статистик, фахівець з економічної географії; член Комісії краєзнавства (1925-1927); нештатний постійний співробітник економічної секції соціально-економічного відділу Інституту української наукової мови (1925-1927); керівничий Комісії для виучування продукційних сил України (1928), голова секцій: тютюн-махорка, хмільової, народного господарства Товариства економістів (1928).

889. **Ярошевський Адольф Станіславович (1898-1937) - правознавець, нештатний непостійний співробітник Комісії для виучування звичаєвого (народного) права України (1928).**

890. **Ярошенко Володимир Григорович (1888-1957) - мовознавець, нештатний постійний співробітник Комісії для складання словника української живої мови (1927); штатний співробітник, член-редактор сільськогосподарського відділу Інституту української наукової мови (1926-1927); дійсний член Діалектологічної комісії (1928).**

891. **Яхонтов Ілля Олексійович (1874-?) - лісознавець, член Комісії для виучування підсочки та її впливу на дерево при Кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928) (Харків).**

БІБЛІОГРАФІЯ ПРАЦЬ НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ ВУАН

1924

1. Академік Андрій Лобода (1894-1924): Його життєпис і список наук. пр.: (З нагоди 30-ліття його наук.-літ. діяльності / УАН. — К., 1924. — 16 с.
Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1924. — Кн. 4.
2. Андрианова-Перетц В.П. Хождение в Иерусалим и Египет Василия Гагары // Сб. Рос. публ. б-ки. - Пг., 1924. - Т. 2, вып. 1. - С. 230-247.
3. Анкета про розповсюдження бобра на Україні. — К., 1924. — 2 с. — (Зоол. сер.).
4. Багалій Д.І. З приводу антикритики проф. М.І. Яворського // Червон. шлях. - 1924. - № 6. - С. 149-160.
5. Багалій Д.І. Нарис української історіографії. Т. 1, вип. 2. Літописи / ВУАН. — К., 1924. — 16 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 1).
6. Багалій Д.І. Олександр Опанасович Потебня: Заг. характеристика // Червон. шлях. - 1924. - № 4/5. - С.143-159.
7. Бузук П.О. Коротка історія української мови / ВУАН. Одес. коміс. краєзнавства. — Одеса, 1924. — 60 с. — (Етнол.-діалект. секція).
8. * Бурксер Е.С. Использование отработанной грязи с физико-химической точки зрения в связи с рационализацией грязевого хозяйства // Журн. исслед. каф. в Одессе. - 1924. - Т. 1, № 8/9.
9. * Бурксер Е.С. О радиоактивности воздуха в лечебных местностях Черного и Азовского морей // Там же.
10. Бюлетень Комісії краєзнавства. — К., 1924. - № 2. — 16 с.
11. Вернадский В.И. О водородных минералах // Докл. РАН. Сер. А. - 1924, апр.-июнь. - С.74-76.
12. Вернадский В.И. La géochimie. - Paris: Alcon, 1924. - 404 p.; 22 tabl.
13. Вернадский В.И. La matiere vivante et la chinue de la mer. Pt 1/2 // Rev. gen. Sci. - [1924]. - Vol. 35, № 1. - P.5-13; № 2. - P.46-54.
14. Вернадский В.И. Le produit de la déhydration du kaolin // C.r. Acad. Sci. - 1924. - Vol. 178. - P.1082-1084.
15. Вернадский В.И. Sur la géochimie // Rev. gen. Sci. - 1924. - Vol. 35, № 15. - P.449-453.
16. Вернадский В.И. Sur la representation de la composition chimique de la matiere vivante // C.r. Acad. Sci. - 1924. - Vol. 179. - P.1215-1217.
17. Вернадский В.И. Sur une pseudomorphose de la curite // Ibidem. - P. 1726-1728.
18. Вернадский В.И. The action of heat on Kaolinte and kaolinitic clays // Trans. Ceram. Soc. - 1924. - Vol. 24, № 1. - P.13-22.
19. Вісник Одеської Комісії краєзнавства Всеукраїнської Академії Наук. Ч. 1 / ВУАН; Редкол.: Р.М. Волков та ін. — Одеса, 1924. — 26 с.
20. Воблий К.Г. Економічний стан України, її багатства підземні й наземні // Вся Україна, в адресах на 1925 рік: Календар-справочник. - К., 1924. - С. 117-134.
21. Воблий К. Г. Польський текстильний ринок (1903-1913). — К., 1924. — 46 с.
Відб. із: Зап. III-го Соц.-екон. відділу. — Т. 1.
22. Воблый К. Г. Биржи в прошлом (на Западе и в России) и их современная роль в советском хозяйстве // Биржи и рынки. - М., 1924. - С. 200-218.

---

* Зірочкою позначені твори друку, не переглянуті de visu.

23. Воблый К. Г. К вопросу о плантаторском сахаре // Вісн. цукр. пром-сті. - 1924. - № 1/2. - С. 99-104.
24. Воблый К. Г. К вопросу о подъеме товарных цен в отдельных странах // Пром-сть Украины. - 1924. - № 21. - С. 17-19.
25. Воблый К. Г. К характеристике положения торговли в Киевской губернии в 1922-1923 гг. // Вестн. пром-сти торговли и транспорта. - 1924. - № 3. - С. 122-131.
26. Воблый К. Г. Киевская товарная биржа в 1923-1924 гг. // Хоз-во Украины. - 1924. - № 4. - С. 24-31.
27. Воблый К. Г. Киевская ярмарка в ряду других советских ярмарок // Справочник-путеводитель по ярмарке. - К., 1924. - С. 5-17.
28. Воблый К. Г. Контрактовая ярмарка и транспорт // Мест. хоз-во. - 1924. - № 4. - С. 24-31.
29. Воблый К. Г. Металлургическая промышленность Украины // Экон. обозрение. - 1924. - № 13. - С. 51-61.
30. Воблый К. Г. Мировое сельское хозяйство в 1923 г. // Хоз-во Украины. - 1924. - № 16/17. - С. 47-50.
31. Воблый К. Г. О заработках сельского населения от извоза в Киевской губернии // Вестн. пром-сти, торговли и транспорта. - 1924. - № 1/2. - С. 120.
32. Воблый К. Г. Площадь и сбор свеклы в отдельных странах за 1923 г. // Вісн. цукр. пром-сті. - 1924. - № 1/2. - С.131-182.
33. Воблый К. Г. Польский текстильный рынок (1903-1908-1913). - К.: Вид. УАН, 1924. - 44 с.
34. Воблый К. Г. Производительные силы Украины // Науч. зап. Киев. ин-та нар. хоз-ва: Техника, экономика и право. - 1924. - № 4/5. - С. 126-149.
35. Воблый К. Г. Работа Киевской торговой биржи в 1923 г. // Мест. хоз-во. - 1924. - № 8. - С. 3-55.
36. Воблый К. Г. Статистика: Пособие для учащихся и самообразования. - 6-е изд., перераб. - Х.: Госиздат, 1924. - 288 с.
37. Воблый К. Г. Торговля Польши с Россией и Украиной: (Стат.-экон. исслед.) // Наук. зап. Київ. ін-ту нар. госп-ва: Техніка, економіка і право. - 1924. - № 2. - С. 27-73.
38. Те саме. - № 3. - С. 3-38.
39. Воблый К. Г. Хлебная продукция Киевской губернии // Хлеб. рынок. - 1924. - № 8/9. - С. 89-91.
40. Воблый К. Г. Хлебные излишки в Киевской губернии в довоенное и настоящее время // Мест. хоз-во. - 1924. - № 10. - С. 3-10.
41. Воблый К. Г. Хлебозаготовительная кампания на Киевщине 1923-1924 гг. // Там же. - С. 11-19.
42. Воблый К. Г. Ярмарки СССР // Вестн. пром-сти, торговли и транспорта. - 1924. - № 8/9. - С. 125-131.
43. Вотчал Е.Ф. Сосуды млечные // Энциклопедический словарь / Сост. Гранат. - 7-е изд., перераб. - М., 1924. - Т. 40. - Стб. 244-249.
44. Гнатюк В.М. В справі української літературної мови // Літ.-наук. вісн. - 1924. - Кн. 2. - С. 178-182; Кн. 5. - С. 83-87; Кн. 6. - С. 383-388; Кн. 11. - С. 177-180.
45. Граве Д. Краткий курс математического анализа: Руководство для ВУЗов и самообразования. - Х.: Госиздат Украины, 1924. - 368 с.
46. Грушевська К. З примітивної культури: Розвідки і доп. / ВУАН. Іст. секція; Передм. М. Грушевського. — К.: Держвидав України, 1924. — 224 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 36).
47. Грушевський М.С., Крушельницький А. Грецькі колонії на Україні: Восьма читанка. - К.; Відень; Львів: Чайка, 1924. - С. 367-369.
48. Грушевський М.С. Могила Володимира Великого // Стара Україна. - Львів, 1924. - Ч. 6. - С. 82.
49. Грушевський М.С. Поезія Олеся: Передм. до вид. // Олесь О. Вибір поезій. - Прага: Вид. С. Лаврова, 1924. - С. I-XVI.
50. Грушевський М.С. Протестантські громади на Україні // Віра та знання. - [Торонто], 1924. - Рік II, ч. 9/10. - С. 44-48.
51. Данилевский В.Я. Гипнотизм. - Х.: Путь просвещения, 1924 . - II, 254 с., 14 рис.
52. Данилов Л. Клімат Поділля / ВУАН. Він. філія. — Вінниця, 1924. — VII, 48 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 1).

53. Дем'янчук В. Гнат (Ватрослав) Ягіч (1838-1923): Корот. нарис його життя й наук. діяльності / ВУАН. — К., 1924. — 22 с.

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1924. — Кн. 4.

54. Денисенко П.Д. Хімічні первені: Числа хім. порівнюючої ваги (атомної), поставлені в переходові ряди і стовпці. — К., 1924. — 4 с.

55. Дністрянський С.С. Modeme Theorie der Reallasten // Österrerichische allgemeine Gerichts-Zeitung. - Wien, 1924. - S. 8-9.

56. Ернст Ф. Контракти та контрактовий будинок у Києві 1798-1923: Культ.-іст. етюд / ВУАН. - К., 1924. - 104 с.

57. Єфремов С.О. Без синтезу: До життєвої драми Куліша. — К., 1924. — 24 с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1924. — Кн. 4.

58. Єфремов С.О. Іван Левицький-Нечуй. - К.; Лейпціг: Слово, 1924. - 189 с.

59. Єфремов С. Карпенко-Карий (І.К.Тобілевич): Крит.-біогр. нарис. - К.: Соробкоп, [1924]. - 113 с.

60. Єфремов С.О. На нерівних позвах (Шевченко і самодержавіє) // Шевченківський зб. - 1924. - Т. 1. - 152 с.

61. Єфремов С. Перед судом власної совісті: Громад. й політ. робота В.Б. Антоновича. — К., 1924. — 16 с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1924. — Кн. 4.

62. Заболотний Д.К. Нові досліди по епідеміології чуми // Тр. 4-го Всеукр. съезда бактериологов, эпидемиологов и сан. врачей в Киеве (17-20 апр. 1924 г.). - К., 1924. - Т. 2. - С. 15.

63. Заболотный Д.К. Борьба с невидимыми врагами-микробами // Гигиена и здоровье раб. семьи. - 1924. - № 1. - С. 1; № 3. - С. 3-4; № 6. - С. 1-2; № 12. - С. 1-2; № 14. - С. 2-3; № 15. - С. 1-2; № 23. - С. 1.

64. Заболотный Д.К. Заразные болезни и защита от них. - М.; Пг., 1924. - 95 с.

65. Заболотный Д.К. Механизм кишечного иммунитета при вакцинации per. os. // Тр. 4-го Всеукр. съезда бактериологов, эпидемиологов и сан. врачей в Киеве (17-20 апр. 1924 г.) - К., 1924. - Т. 2. - С. 8.

66. Заболотный Д.К. Хата (изба) здоровья // Гигиена и здоровье раб. семьи. - 1924. - № 14. - С. 1-2.

67. Заболотный Д.К. Чума // Там же. - № 13. - С. 6-7.

68. Записки Історично-філологічного відділу Української Академії Наук. Кн. 4 (1923) / Гол. ред. А. Кримський. — К., 1924. — 355 с.

69. Записки Фізично-математичного відділу. Т. 1, вип. 2 / УАН. — К., 1924. — 96, 36 с.

70. Звідомлення про діяльність Української Академії Наук у Києві за 1923 рік: (З нагоди п'ятиріч. існування Акад. Наук: 1918-1924) / ВУАН. — К., 1924. — 166 с.

71. Звідомлення Фізично-математичного відділу за 1918-1923 рр. / ВУАН. — К., 1924. — 36 с.

Відб. із: Зап. Фіз.-мат. відділу. — 1924. — Т. 1, вип. 2.

72. Зеров Д.К. До флори Черкаської округи (кол. Черкаський та Чигиринський повіти) Київщини // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1924. - Вип. 1. - С. 5-26.

73. Калинович М.Я. Шляхи новітньої французької поезії. - К.: Слово, 1924. - 116 с.

74. Кащенко М.Ф. Десятиріччя Київського акліматизаційного саду // Глобус. - 1924. - № 27. - С. 13-14.

75. Квітка К. Професіональні народні співці й музиканти на Україні: Прогр. для досліду їх діяльності й побуту / Етногр. коміс. — К., 1924. — 114 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 13, вип. 1).

76. Кистяковский В.А. О ржавлении железа // Второй съезд научных деятелей по металлургии им. Д.К. Чернова в Ленинграде (25 мая - 3 июня 1924 г.). - Л., 1924. - С. 39-42.

77. Кравчук М. До загальної теорії білінійних форм // Изв. Киев. политехн. и с.-х. интов. - К., 1924. - Кн. 1, вып. 1. - С. 72-79.

78. Кравчук М.П. Довід теореми про суцільність коренів алгебраїчного рівняння // Наук. зап. київ. н.-д. кафедр. - 1924. - [Т.] 1, вип. 2. - С. 71-81.

79. Кравчук М.П. Замітка про рівняння Briot та Bouquet // Зап. Київ. вет.-зоотехн. ін-ту. - 1924. - [Т.] 1. - С. 101-103.

80. Кравчук М.П. Новий довід одної теореми Міньківського // Наук. зап. київ. н.-д. кафедр. - 1924. - [Т.] 1, вип. 2. - С. 66-70.

81. Кравчук М.П. Про алгебраїчну теорему додавання // Зап. Київ. вет.-зоотехн. ін-ту. - 1924. - [Т.] 1. - С. 104-106.

82. Кравчук М. Про квадратні форми та лінійні перетворення. Т. 1 / ВУАН; Ред. М.М. Крилов та ін. — К., 1924. — 92 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 1, вип. 3).

83. Кравчук М. Про одиниці поля R ($\sqrt{p}$) // Изв. Киев. политехн. и с.-х. ин-тов. - К., 1924. - Кн. 1, вып. 1. - С. 17-18.

84. Кравчук М.П. Простір: час, матерія (до теорії релятивності) // Червон. шлях. - 1924. - № 4/5. - С. 226-244.

85. Кравчук М.П. Demonstration du theoreme fondamentale d'algebre // Sitz. Math. Sect. Ševčenko. - Ges. Wiss. - 1924. - № 1. - S. 28-29.

86. Кравчук М.П. Note sur la longuer de la circonference en geometrie noneuclidiene // Ibid. - P. 28.

87. Кримський А. Історія Туреччини з 13 малюнками, що їх узято побільше із стародруків XVI-XVIII вв.: Звідки почалася осман. держава, як вона зростала й розвивалася й як досягла апогею своєї слави і могутності. — К., 1924. — XII, 226 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 10).

88. Кримський А. Хафиз та його пісні (бл. 1300-1389) в його рідній Персії XVI в. та в новій Європі. — К., 1924. — VIII, 204 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 9).

89. Кристер А. Євген Губер (1849-1923). — К., 1924. — 22 с.
Відб. із: Зап. Соц.-екон. відділу. — 1924. — Т. 1.

90. Курило О. Початкова граматика української мови. Ч. 1. - 8-е вид. - Х.: Держвидав України, 1924. - 104 с.

91. Курило О. Початкова граматика української мови. Ч. 2. - 6-е вид. - Х.; К.: Книгоспілка, 1924. - 64 с.

92. Курило О. Фонетичні та деякі морфологічні особливості говірки села Хоробричів, давніше Городнянського повіту, тепер Сновської округи на Чернігівщині / Етногр. коміс. — К., 1924. — [2], II, 112 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 2).

93. * Липский В.И. Путешествие в Джунгарский Ала-тау // Тр. Глав. ботан. сада. - 1924. - Т. 37.

94. Макаренко М. Музей Мистецтв ім. Б.І. та В.М. Ханенків Української Академії Наук: Провідник. — К.: Червон. шлях, 1924. — 144 с.

95. Масленіків М.В. Бібліографічний покажчик літератури з публічного й державного контролю. - К., 1924. - 46 с. - (Зб. Соц.-екон. відділу; № 2).

96. Матеріали щодо природного руху населення України (1867-1914 рр.) / ВУАН; Ред. М.В. Птуха. — К.; Х.: ЦСУ УСРР, 1924. — XVI, 102 с. — (Пр. / Демогр. ін-т; Т. 1.).

97. Науковий збірник Харківської Науково-дослідної кафедри історії України: Пам'яті акад. М. Сумцова / За ред. Д. Багалія та ін. - Х.: Рух, 1924. - VI, 154 с.

98. Никольский А.М. Биология. - Х.: Рабочий Донбасса, 1924. - 189 с.

99. Никольский А.М. Вымершие животные // Знание. - 1924. - № 40. - С. 21.

100. Никольский А.М. Вымершие чудовища: Диноцер и бронтос // Там же. - № 50. - С. 18.

101. Никольский А.М. Вымершие чудовища: Летающие ящеры // Там же. - № 52. - С. 29.

102. Никольский А.М. Глубоководные рыбы // Там же. - № 43. - С. 11-12.

103. Никольский А.М. Жемчуг // Там же. - № 52. - С. 18-19.

104. Никольский А.М. Зимняя спячка животных // Там же. - № 3. - С. 13-15.

105. Никольский А.М. Змеи Украины // Там же. - № 36. - С. 18-19.

106. Никольский А.М. Значение давления атмосферы в жизни животных и человека // Там же. - № 30. - С. 20-21.

107. Никольский А.М. Как развивалась на земле животная жизнь // Там же. - № 47. - С. 18-20; № 49. - С. 15-18.

108. Никольский А.М. Киты и китоловство // Там же. - № 51. - С. 11-13.

109. Никольский А.М. Наши науки // Там же. - № 39. - С. 16-19.

110. Никольский А.М. Новое в биологии; Переливание крови; Оживление частей тела животных и человека // Там же. - № 16. - С. 10-12.

111. Никольский А.М. О спиритизме // Там же. - № 42. - С. 3.

112. Никольский А.М. Ответ Н. Крюченко: (Откуда берется энергия у сердца; Почему корни живого дерева не гниют...) // Там же. - № 51. - С. 3.

113. Никольский А.М. Перелетные птицы // Там же. - № 11. - С. 9-12.

114. Никольский А.М. Пересадки органов у животных и человека // Там же. - № 24. - С. 7-9.

115. Никольский А.М. Прудовое рыболовство // Там же. - № 40. - С. 18-21.

116. Никольский А.М. Термиты // Там же. - № 42. - С. 17-19.

117. Никольский А.М. Чарльз Дарвин // Там же. - № 28. - С. 1-3.

118. Никольський О.М. Зимова спячка тварин // Там же. - № 3/4. - С. 27-28.

119. Окснер А.Н. Материалы к флоре лишайников Белоруссии: (Предварит. сообщ.) // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1924. - Вип. 1. - С. 27-37.

120. Оппоков Є.В. Про багнисті грунти та як з ними боротися. - Х.: Червон. шлях, 1924. - 18 с.

121. Особовий склад Академії на 1-ше червня 1923 року [на 1-й с.: на 1-ше трав. 1924 р.]. — К., 1924. — 16 с.

Відб. із: Звідом. ВУАН за 1923 р.

122. Перетц В.Н. Древнейший список славянского Апокалипсиса // Slavia. - 1924. - R. 2, S. 2. - С. 641-644.

123. Перетц В.Н. История древней русской литературы в работах русских ученых (1917-1923 гг.) // Там же. - R. 3, S. 2. - С. 486-505; S. 4. - С. 706-724.

124. Перетц В.Н. К изучению «Слова о полку Игореве» I. Новейшая литература о «Слове» (1911-1923) // Изв. отд-ния рус. языка и словесности Акад. наук. - 1924. - Т. 28. - С. 145-199.

125. Перетц В.Н. К столетию «Истории» русской литературы (по поводу «опыта краткой истории русской литературы» Н.И. Греча, 1822) // Там же. - С. 200-213.

126. Перетц В.Н. Описи монастырских библиотек XVII в. и спорные вопросы истории древнерусской литературы // Slavia. - 1924. - R. 3, S. 2. - С. 336-351.

127. Плотников В. Внутриатомное уплотнение веществ // Изв. Киев. политехн. и с.-х. ин-тов. - 1924. - Кн. 1, вып. 1. - С. 81-89.

128. Птуха М. П'ять років існування III Соціально-економічного відділу УАН (1919-1923): Дод. до 1-го т. «Зап. Соц.-екон. відділу УАН»/ УАН. — К., 1924. — 28 с.

129. Російсько-український словник. Т. 1 / ВУАН. Коміс. для склад. слов. укр. живої мови; Голов. ред. А. Кримський. — К.: Червон. шлях, 1924. — XIV, 290 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 24).

130. Семковский С.Ю. Конспект лекций по историческому материализму. - 3-е изд. - Х., 1924. - 152 с.

131. Семковский С.Ю. Марксистская хрестоматия: Пособие для преподавателей и студентов: В 3 т. Т. 1. - Х.: Госиздат Украины, 1924. - VIII, 710 с.

132. Семковский С.Ю. Теория относительности и материализм. - Х.: Госиздат Украины, 1924. - 66 с.

133. Симинский К.К. К вопросу о реорганизации преподавания в высших технических вузах // Изв. Киев. политехн. и с.-х. ин-тов. - 1924. - Кн. 1, вып. 3. - С. 3-22.

134. Симинский К.К. О допускаемых напряжениях мостового железа // Строит. промсть. - 1924. - № 9/10. - С. 407-409.

135. Симинский К.К. Об усталости металов в мостах // Техника и экономика путей сообщения. - 1924. - № 9/10. - С. 956-964.

136. Симинский К.К. Строительная механика; сопротивление материаллов; моменты инерции. - К.: Вид. КПІ, 1924. - 48 с.

137. Симінський К.К. Журнал лабораторних вправ з опору матеріалів студента... фак., 192... рік... триместр. - К.: Вид. КПІ, 1924. - 31 с.

138. Тарасевич Л.А. Государственный институт народного здравоохранения (1918-1924) // Государственный институт народного здравоохранения им. Пастера, 1919-1924: Орг., деятельность и науч. тр. - М., 1924. - С. 3-11.

139. Тітов Х. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні в XVI - XVII вв.: Всезбірка передм. до укр. стародруків / Передм. А. Кримського. — К., 1924. — II, 9 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 17).

140. Тітов Х. Стара вища освіта в Київській Україні XVI - поч. XIX в.: Із 180 мал. / Передм. А. Кримського. — К., 1924. — II, 421 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 20).

141. Тутковський П.А. Катастрофи у всесвіті і на землі, їх природа, ймовірність та передбачення. - Х.; К.: Книгоспілка, 1924. - 48 с.

142. Тутковський П.А. Краєвиди України в зв'язку з її природою і людністю. — К.: Червон. шлях, 1924. — 136 с.

143. Тутковський П.А. Матеріали для бібліографії мапознавства України: (Мапи, плани, атласи, альбоми, мапознавча літ.). Ч. 1. - К., 1924. - 64 с.

144. Тутковський П.А. Матеріали для сільсько-господарської бібліографії України. Вип. 1. — К., 1924. — 48 с.

145. Тутковський П.А. Нариси досягнень української науки за часи революції: Досягнення в царині геології та мінералогії // Вісн. с.-г. науки. - 1924. - Т. 3, вип. 7/9. - С. 14-23. - Бібліогр.: С. 18-23.

146. Україна: Наук. трьохміс. українознавства. Кн. 1/2 / ВУАН. Іст. секція; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1924. — 224 с.

147. Те саме. Кн. 3. — 204 с.

148. Те саме. Кн. 4. — 198 с.

149. Український ботанічний журнал. Т. 2 / Ботан. секція; Ред. О. Ната. — К., 1924. — 107 с.

150. Українські геологічні вісті. Ч. 2. Бюлетень / ВУАН. Геол. секція; Редкол.: Л. Красівський та ін. — К., 1924. — 36 с.

151. Фомин А.В. Торфяные мхи Харьковской губернии // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1924. - Вип. 1. - С. 37-40.

152. Холодний М.Г. Zur Elektrophysiologie der Transpiration // Pfluger's Arch. gesamte Physiol: Menshen und Tiere. - [1924]. - [Vol.] 204, № 2/3. - S. 386-395.

153. Холодний М.Г. Zur Morphologie der Eisenbakterien Gallionella und Spirophyllum // Ber. Dtsch. bot. Ges. - [1924]. - Vol. 42, № 2. - S. 35-44.

154. Холодний М.Г. Über die Hormonale Wirkung der Organspitze der geotropischen Krunimung // Ibid. - Vol. 42, № 9. - S. 356-362.

155. Холодний М.Г. Über Protoplasmaveränderunger bei Plasmolyse // Biochem. Ztschr. - [1924]. - Vol. 147, № 1/2. - S. 22-29.

156. Шахматов О., Кримський А. Нариси з історії української мови та хрестоматія з пам'ятників письменської старо-українщини XI-XVIII вв. — К., 1924. — VI, 203 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 12).

157. Шмит Ф. Диалектика развития искусства // Под знаменем марксизма. - 1924. - № 12. - С. 231-249.

158. Шмит Ф. Живопись, ваяние, зодчество // Печать и революция. - 1924. - № 3. - С. 107-130.

159. Штаерман И.Я. К теории симетричных деформаций упругих анизотропных оболочек// Изв. Киев. политехн. и с.-х. ин-тов. - 1924. - Кн. 1, вып. 1. - С. 64-75.

160. Те саме. - Вып. 2. - С. 54-72.

161. Штаерман И.Я. О применении метода асимптотического интегрирования к расчету упругих оболочек // Изв. Киев. политехн. и с.-х. ин-тов. - 1924. - Кн. 1, вып. 2. - С. 75-99.

162. Яновский Ф.Г. Туберкулез легких (Патология, клиника, лечение). - 2-е изд. - М.: Госиздат, 1924. - IV, 323 с.

1925

163. Анатомічні назви, прийняті в Базелі на IX зборах анатомічного товариства, перекладені на українську мову / ВУАН. Ін-т укр. мови; Ред. Ф. Цешківський. — К.: Держвидав України, 1925. — 82 с. — (Матеріали до укр. природн. термінології та номенклатури; Т. 5).

164. Багалій Д.І. Нарис української історіографії: Джерелознавство. Т.1, вип. 2 / ВУАН. — К., 1925. — 108 с.

165. Багалій Д.І. Привітання акад. Багалія [З'їзду Рад від Всеукраїнської ЦК секції наукових робітників] // IX Всеукраїнський з'їзд радянських робітників, селян та червоноармійських депутатів, 3-10 трав. 1925 р. - Х., 1925. - С. 158-159.

166. Багалій Д.І. Т.Г. Шевченко і кирило-мефодіївці: Іст.-літ. розвідка / За ред. каф. історії укр. культури. - [Х.]: Держвидав України, 1925. - 95 с.

167. Багалій Д.І. Українські архівні фонди в межах РСФРР // Арх. справа. - 1925. - № 1. - С. 34-44.

168. Бедро И.П. Плодоводство в Сибири: Сборник / Предисл. Н.Ф. Кащенко. - Оман, 1925. - С. 3-4.

169. * Белянкін Ф.П. Оптичний компаратор для виміру напружень у мостах // Сборник трудов научно-технического комитета НКПС. - 1925.

170. Бернштейн С.Н. Об экономическом барометре Конъюнктурного института // Хоз-во Украины. - 1925. - № 4. - С. 12-22.

171. * Буркcер Е.С. К вопросу о разрушении глины микроорганизмами // Физ.-фармацевт. вестн. - 1925. - № 7/8.

172. Бюлетень Кабінету антропології ім. Ф. Вовка. Ч. 1 / УАН. — К., 1925. — 50 с.

173. Василенко М.П. Пам'ятник української правничої літератури XVIII ст. // Зап. наук. т-ва ім. Т.Г. Шевченка у Львові. — 1925. — Т. 138/140. - С. 105-130.

174. Вернадский В.И. О задачах геохимического исследования Азовского моря и его бассейна // Зап. Крым. о-ва естествоиспытат. и любителей природы. — 1925. — № 8. - С. 7-18.

175. Вернадский В.И. Ход жизни в биосфере // Природа. — 1925. — № 10/12. - С. 25-38.

176. Вернадский В.И., Карпинский А.П., Ферсман А.Е. Записка об ученых трудах профессора Ф.Ю. Левинсон-Лессинга // Изв. АН СССР. Сер. 6. — 1925. — С. 904-913.

177. Вернадский В.И. Sur la pression de la matiere vivante dans la biosphere // C.r. Acad. Sci. - 1925. - Vol. 180. - P. 2079-2081.

178. Вернадский В.И. Sur la porte biologique de quelques manifestations geochimiques de la vie // Rev. gen. Sci. - 1925. - Vol. 36, № 10. - P. 301-304.

179. Вернадский В.И. L'autotrophie de l'humanite // Ibidem, № 17/18. - P. 495-502.

180. Вернадский В.И. O chemickem slozeni rive hmoty v souvislosti s chemi kury zemske // Sb. prir. - 1925. - № 1. - S. 1-16.

181. Від Етнографічної Комісії Української Академії Наук / УАН. — К., [1925]. — [2] с.

182. Вісник Одеської Комісії краєзнавства при Всеукраїнській Академії Наук. Ч. 2/3 / ВУАН; Редкол.: Р.М. Волков та ін. — Одеса, 1925. — 272, II с.

183. Те саме. Ч. 2/3. Секція археологічна. — 1925. — 70 с.
Окр. відб. із: Вісн. Одес. коміс. краєзнавства. -1925. — № 2/3.

184. Те саме. Ч. 2/3. Секція вивчення природних багатств. — 1925. — 42 с.
Окр. відб із: Вісн. Одес. коміс. краєзнавства. — 1925. — № 2/3.

185. Те саме. Ч. 2/3. Секція соціально-історична. — 1925. — 53 с.
Окр. відб. із: Вісн. Одес. коміс. краєзнавства. -1925. — № 2/3.

186. Воблий К.Г. Економічна географія України. - [2-е вид.]. - К.: Держвидав України, 1925. - 259, III с.

187. Воблий К.Г. Продукційні сили України в суспільній економіці: [Тез. доп.] // Бюл. орг. ком. з'їзду в справі дослід. продуктив. сил та нар. госп-ва України. - [1925]. - № 7. - С. 16.

188. Воблый К.Г. Арендная плата и кредит в частной торговле // Вестн. пром-сти торговли и транспорта. — 1925. — № 6. - С. 97-100.

189. Воблый К.Г. Движение протестов векселей в Киеве за 1923/24 гг. и первый квартал 1924/25 гг. // Мест. хоз-во. - 1925. -№ 8. - С. 66-85, табл.

190. Воблый К.Г. Киевская контрактовая ярмарка // Справочник-путеводитель на ярмарке. — К., 1925. — С. 11-20.

191. Воблый К.Г. О биржевой статистике // Биржевой вестн. - 1925. - № 3. - С. 7-9.

192. Воблый К.Г. О размерах торговых оборотов Киевщины за 1923-24 гг. // Товарные рынки Киевского района. - К., 1925. - Вып. 1/4. - С. 5-16.

193. * Воблый К.Г. О торговых оборотах Киевщины // Мест. пром-сть и торговля. - 1925. - № 11/12.

194. Воблый К.Г. Производительность труда в текстильной промышленности Польши и Соединенных Штатов // Изв. текстил. пром-сти и торговли. - 1925. - № 1. - С. 4-5.

195. Волкович Н.М. О поврежденном суставе // Тр. 1-го обл. съезда хирургов Левобереж. Украины. Ч. 2. - Х., 1925. - С. 77-85.

196. Вотчал Є. Використання живиці соснових борів підсочкою // Бюл. з'їзду в справі дослід. продукц. сил України. - Х., 1925. - № 10. - С. 12-14.

197. Грунський М.К., Сабалдир Г.О. Правила українського правопису: Практ. порадник: Слов. найнеобхідніших в діловодстві слів та виразів. - К., 1925. - 128 с.

198. Грушевський М.С. Впливи чеського національного руху XIV-XV в. в українському житті і творчості як проблеми досліду: (Кілька заміток і дезидерат) // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. - 1925. - Т. 141/143. - С. 1-13.

199. Грушевський М.С. До чого змушувано українців у Львові з кінцем 16 століття / / Календар «Українського хлібороба» на 1926 рік. - Уніон на Вікторія. 1925. - С. 89-90.

200. Грушевський М.С. З історії релігійної думки на Україні. - Львів: Ukrainian Sociol. Institute, 1925. - 160 с.

201. Грушевський М. Історія української літератури. Т. 4. Усна творчість пізніх княжих і переходових віків XIII-XVII / ВУАН. Іст. секція. — К.: Держвидав України, 1925. — 692 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 36).

202. Грушевський М. Постриження й інші обряди, відправлювані над дітьми й підлітками / ВУАН. Іст. секція. — К., 1925. — 4 с. — (Прогр.; Вип. 3).

Відб. із: Первісне громадянство та його пережитки на Україні. — 1925.— Вип. 1/2.

203. Данилевич В. Археологічна минувшина Київщини: З 5 табл. мал. і 9 мапами / ВУАН. — К., 1925. — 175 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 31).

204. Дністрянський С.С. Погляд на теорії права та держави // Ювілейний збірник Наукового товариства ім. Шевченка у Львові в п'ятдесятиліття основання 1873-1923. - Львів, 1925. - С. 1-63.

205. До [Відозва Етнографічної Комісії до вчителів про надсилку етнографічних матеріалів] / Етногр. коміс. — К., [1925]. — [2] с.

206. Дубровський В. Російсько-український технічний словник. - К., 1925. - 72 с.

207. Етнографічний вісник. Кн. 1 / Етногр. коміс.; Ред. А. Лобода, В. Петров. — К., 1925. — 4, 96 с.

208. Єфремов С. Іван Левицький-Нечуй: [Письменство та критика]. - К.: Слово, 1925. - 194 с.

209. Єфремов С. Поет і плантатор. — К., 1925. — 22 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 30).

Відб. зі зб.: Шевченко та його доба. — [Вип.] 1.

210. Жигадло І.Л. Російсько-український словничок ремесл, професій та підприємств / ЦСУ УРСР. - Х., 1925. - 24 с. - (Матеріали до укр. статистичної та екон. термінології; Вип. 2).

211. Заболотный Д.К. Возникновение, работа и задачи кафедры микробиологии и эпидемиологии // Наша искра. - 1925. - № 9 (21). - С. 75-76.

212. Заболотный Д.К. Задачи чумных обследований // Тр. 8-го Всерос. съезда бактериологов, эпидемиологов и санитар. врачей в г. Ленинграде 20-26 мая 1924 г. - Л., 1925. - С. 520.

213. Заболотный Д.К. Механизм химического иммунитета // Там же. - С. 315-317.

214. Заболотный Д.К. И.И. Мечников - насадитель микробиологии в России // Врачеб. дело. - 1925. - № 15/17. - Стб. 1202.

215. Заболотный Д.К. Невидимая жизнь // Гигиена и здоровье рабочей семьи. - 1925. - № 2. - С. 2-4; № 12. - С. 2-3; № 15. - С. 1-2.

216. Заболотный Д.К. О чем думают микробиологи и эпидемиологи // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1925. - № 16. - С. 1.

217. Заболотный Д.К. Угасание эпидемий // Профилакт. медицина. - 1925. - № 12. - С. 34-39.

218. Заболотный Д.К. Успехи науки в изучении туберкулеза и борьба с ним // Гигиена и здоровье рабочей семьи. - 1925. - № 10. - С. 2.

219. Заболотный Д.К. Что дали русские микробиологи мировой науке // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1925. - № 18. - С. 2-4.

220. Записки Історично-філологічного відділу Української Академії Наук. Кн. 5 (1924-1925) / Гол. ред. А. Кримський. — К., 1925. — IV, 350 с.

221. Те саме. Кн. 6 (1925) / Гол. ред. М. Грушевський. — XII, 262 с.

222. Записки Фізично-математичного відділу. Т. 1, вип. 3 / УАН. — К., 1925. — 100, IV с.

223. Те саме. Т. 1, вип. 4. — 72 с.

224. Звідомлення Української Академії Наук у Київі за 1924 р. / УАН. — К., 1925. — 94 с.

225. Зекцер А. 1905 рік на Поділлі. Ч. 1. Аграрні заколоти та заворушення наймитів рр. 1904-1906 / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1925. — 44 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 3).

226. Зеров Д. Декілька нових і маловідомих листяних мохів // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1925. - № 3. - С. 30-32.

227. Інструкція кафедри історії Українського народу ВУАН для екскурсій і дослідів її співробітників та кореспондентів в царині культурних переживань та історичної пісенності:

Прогр. для збирання матеріалів, що пояснюють значіння огню в світогляді укр. народу / ВУАН. Культ.-іст. коміс. — К., 1925. — 2 с. — (Прогр.; Вип. 1).

228. Калинович Ф. Словник математичної термінології: (Проект). Ч. 1. Термінологія чистої математики / ВУАН. Ін-т укр. мови. — К.: Держвидав України, 1925. — XII, 240 с. — (Матеріали до укр. термінології та номенклатури; Т. 4, вип. 1).

229. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. А.Д. Архангельского // Изв. Акад. Наук. Сер. 6. - 1925. - Т. 19, № 18. - С. 825-827.

230. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. А.А. Иванова // Там же. - С. 869-871.

231. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. Ф.Ю. Левинсона-Лессинга // Там же. - С. 904-907.

232. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. М. Люжон // Там же. - С. 832-834.

233. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. М.В. Павловой // Там же. - С. 825.

234. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах В. Рамзай // Там же. - С. 834-835.

235. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах П. Термье // Там же. - С. 831-832.

236. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах Г. Штеймана // Там же. - С. 834.

237. Кащенко М.Ф. На допомогу Київському акліматизаційному садові! / УАН. - К., 1925. - 36 с.

238. Кащенко Н.Ф. Как стрелять орлов из дробовика // Охотник. - 1925. - № 11. - С. 24.

239. Кащенко Н.Ф. Культура подофила в Киевском акклиматизационном саду // Вестн. плодоводства. - 1925. - С. 413-417.

240. Кащенко Н.Ф. О некоторых растениях, разводимых в Киевском Акклиматизационном саду // Тр. по приклад. ботанике. - 1925. - Т. 14, вып. 3. - С. 137-138.

241. Квітка К. Потреби в справі дослідження музики на Україні. - К., 1925. - 136 с.

242. Кистяковский В.А. Индивидуальные постоянные и факторы ассоциации жидкостей // Сообщ. о науч.-техн. работах в Республике. - Л., 1925. - Вып. 20.- С. 39.

243. Кистяковский В.А. К вопросу о флотационных методах: Псевдоэкстракция золота //Там же. - С. 174-175.

244. Кистяковский В.А. Контакт коллоидной химии и электрохимии // Изв. кружка мет. и хим. Ленингр. политех. ин-та. - 1925. - Вып. 1. - С. 32-36.

245. Кистяковский В.А. О числе электрических квант на коллоидных частицах // Докл. РАН. Сер. А. - 1925. - Июль-сент. - С. 94-96.

246. Кистяковский В.А. Образование соды при контакте железа, раствора глауберовой соли и воздуха в связи с процессом ржавления железа // ЖРФХО. Ч. хим. — 1925. — Т. 57, вып. 1/2. — С. 97-106.

247. Клеонов Ю.Д. Про цікаву знахідку папоротів на Маріупольщині // Вісн. Київ. ботан. саду. — 1925. — № 3. — С. 27-29.

248. * Козлов П.К. Северная Монголия. Нопи-Улинские памятники: Крат. отчеты по исслед. Север. Монголии в связи с монголо-тибет. экспедицией П.К. Козлова. - Л.: Изд. АН, 1925.

249. Коротке звідомлення про діяльність Української Академії Наук у Київі за 1919-1924 рр. / УАН. — К., 1925. — 34 с.

250. Кравчук М.П. До теорії кореляції // Зап. Вет.-зоотехн. ін-ту. - 1925. - Т. 3. - С. 43-47.

251. Кравчук М.П. Доказ основної теореми алгебри // Зб. математ.-природничо-ліқар. секції Наук. т-ва ім. Шевченка. - Львів, 1925. - Т. 23/24. - С. 49-52.

252. Кравчук М.П. Замітка про обвід кола в неевклідовій геометрії // Там само. - С. 53-54.

253. Кравчук М.П. Про розчинювання кристалів та кристалізацію // Зап. Н.-и. каф. технол. с.-х. пр-ва при КПИ. - 1925. - С. 222-225.

254. Кравчук М.П., Білик І.П. Математика для сільськогосподарських профшкіл. - К.: Держвидав України, 1925. - 355 с.

255. Кримський А. Перський театр, звідки він узявсь і як розвивавсь: (Урив. з 3 т. Історії Персії та її письменства): З 5-ма мал. — К., 1925. — 109 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 6).

256. Кримський А. Правничі терміни в академічному «Російсько-українському словнику»: Лист до редакції // Культура і побут. - 1925. - № 13. - С. 7.

257. Кристер А. Академік Олекса Михайлович Гуляєв та його наукова творчість, 1863-1923. — К., 1925. — 28 с.

Відб. із: Зап. Соц.-екон. відділу. - 1925. — Т. 2/3.

258. Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови / ВУАН. - 3-є вид. - Х.; К.: Книгоспілка, 1925. - 250 с.

259. Лазаренко А.С. Матеріали до флори листяних мохів України // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1925. - № 3. - С. 22-26.

260. * Левитский В.Ф. Рынок сельскохозяйственных продуктов и рынок фабрикатов // Сборник Совета Съездов промышленности, торговли и транспорта Украины. - 1925.

261. Малиновский О. Карательная политика Советской власти и «исправительно-трудовой кодекс» // Право и жизнь. - М., 1925. - Кн. 1. - С. 62-70.

262. Малиновский О. Редакционные потребности исправительно-трудового кодекса // Там же. - Кн. 7/8. - С.72-80.

263. Марковський М. Як утворивсь роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» П. Мирного та Ів. Білика: Розвідка та дод.: (За арх. матеріалами Полт. пролетар. музею). — К., 1925. — [4], 184 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; Вип. 22).

264. Машкін А. Спроба проаналізувати твір О.С.Пушкіна «Обвал». — К., 1925. — 36 с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1925. — Кн. 5.

265. Навашин С.Г. Единицы жизни // Тр. гос. Тимиряз. НИИ. - Вологда, 1925. - Сер. 2, вып. 2. - С. 25.

266. Найголовніші правила українського правопису. — Нове вид. Тридцять п'ята тисяча. — К., 1925. — 16 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 15).

267. Найголовніші правила українського правопису. — Нове вид. Шістдесята тисяча / УАН. — К., 1925. — 16 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 15).

268. Найголовніші правила українського правопису. — Нове вид. Дев'яносто п'ята тисяча / УАН. — К., 1925. — 16 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 15).

269. Науковий збірник [за роки 1924-1929]: [за рік 1924] / ВУАН. Іст. секція.; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1925. — 236 с.: іл. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 26). — (Зап. Укр. наук. т-ва; Т. 19).

270. Нелегальні відозви з нагоди Шевченківських роковин / За ред. і передм. О.Ю. Гермайзе. - Х.; К.: Держвидав, 1925. - 66 с.

271. Никольский А.М. Америка и человек // Знание. - 1925. - № 13. - С. 21.

272. Никольский А.М. Базальт // Там же. - № 12. - С. 16.

273. Никольский А.М. Ведьма-рыба // Там же. - № 41. - С. 8.

274. Никольский А.М. Вымершие животные: Глиптодон // Там же. - № 3. - С. 21.

275. Никольский А.М. Вымершие животные: Исполинские черепахи. Сиватерий// Там же. - № 2. - С. 21.

276. Никольский А.М. Вымершие животные: Птица моа // Там же. - № 4. - С. 13.

277. Никольский А.М. Галюцинации и сны // Там же. - № 49. - С. 10-12.

278. Никольский А.М. Гипнотизм // Там же. - № 45. - С. 13-15.

279. Никольский А.М. Двухголовая змея // Там же. - № 41. - С. 23.

280. Никольский А.М. Дерево и солнечные пятна // Там же. - № 33/34. - С. 39.

281. Никольский А.М. Дождь с животными // Там же. - № 18/19. - С. 10.

282. Никольский А.М. Домашние животные и учение Дарвина // Там же. - № 39. - С. 14-17.

283. Никольский А.М. Душа и мозг. - Х.: Укр. рабочий, 1925. - 76 с.

284. Никольский А.М. Железо и селезенка: Влияние возбуждающих веществ (наркотиков) на пол потомства // Знание. - 1925.- № 49. - С. 23.

285. Никольский А.М. Живорождение и паразитизм // Там же. - № 37/38. - С. 22-26.

286. Никольский А.М. Живорастения // Там же. - № 39. - С. 14-17.

287. Никольский А.М. Жизнь на других планетах // Там же. - № 33/34. - С. 14-17.

288. Никольский А.М. Жизнь на океанических островах // Там же. - № 11. - С. 16-18.

289. Никольский А.М. Заметки из зоопарка: Хороший аппетит гиппопотама. Рождение крокодила. Лягушка бык // Там же. - № 42. - С. 17.

290. Никольский А.М. Звери величиной с насекомое // Там же. - № 46. - С. 6.

291. Никольский А.М. Звери и люди Индии // Там же. - № 18/19. - С. 10.

292. Никольский А.М. Заселение растениями и животными мертвого острова Кракатау // Там же. - № 33/34. - С. 38-39.

293. Никольский А.М. Значение силы тяжести в устройстве тела человека и животных // Там же. - № 7. - С. 17-19.

294. Никольский А.М. Из жизни народов: Дикари франты // Там же. - № 5. - С. 10.

295. Никольский А.М. Из жизни народов: Погребальные обычаи у диких народов // Там же. - № 7. - С. 23.

296. Никольский А.М. Искусственные клетки // Там же. - № 15. - С. 10-11.

297. Никольский А.М. Искусственный навоз // Там же. - № 43. - С. 23.

298. Никольский А.М. История крыс и кошек // Там же. - № 13. - С.22.

299. Никольский А.М. К вопросу о происхождении человека // Там же. - № 44. - С. 5.

300. Никольский А.М. К фауне земноводных и пресмыкающихся Восточной Сибири // Докл. АН СССР. Сер. А, окт. - 1925. - С. 123-124.

301. Никольский А.М. Колония клеток // Знание. - 1925. - № 29/30. - С. 32-33.

302. Никольский А.М. Леса в пределах СССР // Там же. - № 12. - С. 14-16.

303. Никольский А.М. Магнетическая сила взгляда // Там же. - № 29/30. - С. 32-33.

304. Никольский А.М. Маленькие животные сильнее больших // Там же. - № 8. - С. 4.

305. Никольский А.М. Масло из саранчовых яиц // Там же. - № 18. - С. 30.

306. Никольский А.М. Мегатерий // Там же. - № 3. - С. 9.

307. Никольский А.М. Насекомоядные растения // Там же. - № 43. - С. 8-11.

308. Никольский А.М. Насекомые - паразиты насекомых // Там же. - № 44. - С. 22-23.

309. Никольский А.М. Наследование особенностей, приобретенных при жизни // Там же. - № 21/22. - С. 24-25.

310. Никольский А.М. Наука и техника: Отпечаток пальцев. Цена радия. Сыворотка против скарлатины. Химеры в царстве животных. Лечение растений подкожным впрыскиванием. Новая теория происхождения азиатских народов и желтой кожи. Гусеница-ботаник // Там же. - № 21/22. - С. 39-40.

311. Никольский А.М. Непосредственное наблюдение изменяемости животных // Там же. - № 21. - С. 21.

312. Никольский А.М. Новые сведения по омоложению // Там же. - № 20. - С. 23.

313. Никольский А.М. О гипнотизме // Там же. - № 11. - С. 3.

314. Никольский А.М. О плаче и смехе // Там же. - № 3. - С. 3 обкл.

315. Никольский А.М. Обед удава // Там же. - № 42. - С. 5.

316. Никольский А.М. Образование витаминов под влиянием ультрафиолетовых лучей // Там же. - 1925. - № 27. - С. 19.

317. Никольский А.М. Отдых // Там же. - № 25/26. - С. 23-25.

318. Никольский А.М. Открытия в биологии: 1. Новый вид ископаемой человекообразной обезъяны. 2. Способность пчел объясняться друг с другом // Там же. - № 16. - С. 12-14.

319. Никольский А.М. Ошибки глаз // Там же. - № 1. - С. 11-13.

320. Никольский А.М. Переливание крови // Там же. - № 28. - С. 18-20.

321. Никольский А.М. Плодовитость и семейственность // Там же. - № 35. - С. 14-16.

322. Никольский А.М. Почему в одном случае родится мальчик, а в другом девочка: Пол у человека// Там же. - № 4. - С. 10-12.

323. Никольский А.М. Почему кукушка походит на ястреба // Там же. - № 8. - С. 11.

324. Никольский А.М. Практическое применение гипнотизма // Там же. - № 46. - С. 7-9.

325. Никольский А.М. Разведение страусов // Там же. - № 17. - С. 16.

326. Никольский А.М. Разговорный язык у животных // Там же. - № 13. - С. 22.

327. Никольский А.М. Разница между болезнями растений и животных // Там же. - № 2. - С. 21.

328. Никольский А.М. Рефлекс, инстинкт и разум // Там же. - № 13. - С. 19-21; № 14. - С. 11-12.

329. Никольский А.М. Самооперация у животных (анатомия) // Там же. - № 5. - С.14-16.

330. Никольский А.М. Светящиеся животные и растения // Там же. - № 50. - С. 14-17.

331. Никольский А.М. Скоро ли растут грибы // Там же. - № 40. - С. 23.

332. Никольский А.М. Следы прошлого в теле человека // Там же. - № 47. - С. 13-15.

333. Никольский А.М. Слышат ли насекомые // Там же. - № 44. - С. 21.

334. Никольский А.М. Соль и рабочие в угольных шахтах // Там же. - № 28. - С. 24.

335. Никольский А.М. Способы летания у животных // Там же. - № 23. - С. 18-20.

336. Никольский А.М. Страна и окраска насекомых // Там же. - № 13. - С. 9.

337. Никольский А.М. Температурный предел жизни // Там же. - № 32. - С. 14.

338. Никольский А.М. Труд и отдых. - Х.: Рабочий Донбасса, 1925. - 71 с.

339. Никольский А.М. У истоков жизни // Знание. - 1925. - № 20. - С. 14-16.

340. Никольский А.М. Фотография убийцы в глазу убитого // Там же. - № 25/26. - С. 39.

341. Никольский А.М. Цвет морских растений и животных в зависимости от глубины и воды // Там же. - № 18/19. - С. 4.

342. Никольский А.М. Человеческие чучела // Там же. - № 45. - С. 12.

343. Никольский А.М. Чернильная рыба: Головоногий молюск каракатица // Там же. - № 42. - С. 20.

344. Никольский А.М. Число видов животных и растений // Там же. - № 13. - С. 7.

345. Никольский А.М. Эпифиты // Там же. - № 44. - С. 6.

346. Никольский А.М. Юные натуралисты за работой по зоологии. - М.: Знание, 1925. - 112 с.

347. Окснер А.М. Новинки з ліхнефлори України // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1925. - № 3. - С. 8-21.

348. Окснер А.М. Нові та маловідомі досі види обрісників на Україні // Там само. - 1925. - № 2. - С. 20-28.

349. Ольденбург С.Ф. Академия Наук Союза Советских Социалистических Республик за двести лет: Речь... чит. на торжеств. заседании Конф. Акад. 6 сент. 1925. - Л.: Изд. Акад. Наук, 1925. - 22 с.

350. Ольденбург С.Ф. Вопрос о международных научных объединениях // Научный работник. - 1925. - № 1. - С. 123-134.

351. Ольденбург С.Ф. [Вступительная статья А.И. Дзене-Литовский, И.С. Абрамов] // Познание местного края. - Л.: Колос, 1925. - С. 7-9.

352. Ольденбург С.Ф. И.Н. Берзин как путешественник и исследователь иранских наречий // Зап. Коллегии востоковедов. - 1925. - Т. 1. - С. 173-176.

353. Ольденбург С.Ф. К двухсотлетию Российской Академии Наук // Науч. работник. - 1925. - № 1. - С. 65-69.

354. Ольденбург С.Ф. Научно-культурные итоги академического юбилея // Там же. - № 3. - С. 3-8.

355. Ольденбург С.Ф. Отчет о деятельности Российской Академии Наук за 1924 г.: Сост. и чит. в публ. заседании 2 февр. 1925 г. - Л.: Изд. Акад. Наук, 1925. - XVIII, 287 с.

356. Опоків Є.В. Про болотяні грунти та як їх використовувати. - Х.: Держвидав України, 1925. - 16 с.

357. Опоків Є.В. Як будувати ставки та греблі. - Х.: Держвидав України. - 1925. - 26 с.

358. Опоков Е.В. Водные богатства Украины: (С прилож. ст.: «О гидравлических установках, плотинах и водохранилищах за границей»). - Х.: Госполитиздат Украины, 1925. - 164 с.

359. Праці Комісії для виучування звичаєвого права України. Вип. 1 / ВУАН; Ред. А.Е. Кристер. — К., 1925. — 96 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 4).

360. Праці Комісії для виучування історії західноруського та українського права. Вип. 1 / ВУАН; Ред. М.П. Василенко. — К., 1925. — Х,182 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 3).

361. Програма до збирання матеріалів звичаєвого права, вироблена в Комісії для виучування звичаєвого права України / ВУАН; Ред. А.Е. Кристер. — К., 1925. — XII, 130 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 1).

362. * Програма до збирання оповідань, казок, перекладів і прислів'їв / Етногр. коміс. — К., 1925. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 29).

363. Програма до збирання пісенного матеріалу / Етногр. коміс. — К., 1925. — 2 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 13, вип. 3).

364. Програма збирання матеріалів до українського народного сонника / ВУАН. Культ.-іст. коміс. — К., 1925. — 2 с. — (Прогр.; Вип. 2).

365. Птуха М.В. История первой таблицы брачности // Вестн. статистики. - 1925. - Кн. 21, № 4/6. - С. 27-56.

366. Птуха М.В. Население Киевской губернии / ВУАН. — К.; Х.: ЦСУ УССР, 1925. — 144 с. — (Пр. / Демогр. ін-т; Т. 2.).

367. Птуха М.В. Те ж.
Відб. із: Стат. бюл. київ. губстатбюро. — № 4/5.

368. Птуха М.В. Статистическая наука на западе: Библиогр. заметки о книгах по статистике, вышедших за границей за десятилетие (1914-1923 гг.). - Х.: ЦСУ УССР, 1925. - VIII, 208 с.

369. Резанов В.І. Драма українська. 1. Старовинний театр український. Вип. 3. Шкільні дійства великоднього циклу. - Дод. - (Зб. іст.-філол. відділу; № 7).

370. Романовський В.О. Друкар Іван Федоров. - К.: Укр. ін-т книгознавства, 1925. - 56 с.

371. Савостіянов О. Дика рослинність Поділля: Схемат. нарис / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1925. — 72 с. — (Каб. вивчування Поділля; Вип. 2).

372. Северцов А.Н. Главные направления эволюционного процесса: Прогресс, регрес и адаптация. - М.: Изд. т-ва А.В. Дуленов, 1925. - 84 с.; ил.

373. Северцов А.Н. Записки об ученых трудах проф. М.В. Павловой // Изв. Акад. Наук. Сер. 6. - 1925. - № 18. - С. 825.

374. Северцов А.Н. Обзор исследований по сравнительной морфологии позвоночных с 1917 // Тр. Науч.-исслед. ин-та зоологии. - М., 1925. - Т. 1. - С. 67-138.

375. Северцов А.Н. Развитие покровных костей черепа Amia calva // Бюл. Моск. о-ва испытателей природы. Новая сер. - М.; Л., 1925. - Т. 24. - С. 87-127.

376. Семковский С.Ю. Марксизм и ленинизм: Кн. для чтения для шк. политграмоты. - Х.: Пролетарий, 1925. - 288 с.

377. Семковский С.Ю. Марксистская хрестоматия: Пособие для преподавателей и студентов: В 3 т. Т. 1. Учение Маркса. - 6-е изд. - Екатеринослав: Госполитиздат, 1925. - VIII, 720 с.

378. Семковський С.Ю. Марксистська хрестоматія для юнацтва. Кн. 1 / Пер. з рос. вид. Н. Іванченко; За ред. Я. Білика. - Х.: Держвидав України, 1925. - 164 с.

379. Семковський С.Ю. Те саме. Кн. 2. - 112 с.

380. Семковский С.Ю. Что такое марксизм. - Х.: Госиздат, 1925. - 84 с.

381. Симинский К.К. Сопротивление сжатых железных стержней, усиленных деревом // Сб. тр. науч.-техн. ком. НКПС. - М., 1925. - С. 110-141.

382. Слабченко М.Е. Организация хозяйства Украины от Хмельнищины до мировой войны. Ч. 1. Т. 4. Состав и управление государственным хозяйством Гетманщины XVII-XVIII вв. - Х.: Госиздат Украины, 1925. - 340 с.

383. Слабченко М.Є. Матеріали до економічно-соціальної історії України XX століття. Т. 1. - Х.: Держвидав України, 1925. - VIII, 318 с.

384. Слабченко М.Є. Те саме. Т. 1. - Одеса: Держвидав України, 1925. - VIII. 320 с.

385. Смаль-Стоцький С. Розвиток поглядів про сем'ю слов'янських мов і їх взаємне споріднення // Зап. наук. Т-ва ім. Шевченка. - Львів, 1925. - Т. 141/143. - С. 1-42.

386. Смаль-Стоцький С. Федір Гартнер // Там само. - Т. 136/137. - С. 239-248.

387. Стеклов В.А. В Америку и обратно: Впечатления. - Л.: Время, 1925. - 146 с.

388. Тарасевич Л.А. О штандартизации и общей постановке реакции Bordet-Wassermann'a // Рус. вест. дерматологии. - 1925. - Т. 3, № 4. - С. 329-331.

389. Тимченко Є. Вказівки як записувати діалектичні матеріали на українському язиковім обширі / ВУАН. — К., 1925. — 20 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 13, вип. 3).

390. Тимченко Є. Локатив в українській мові: (З укр. складні) / ВУАН. — К., 1925. — 74 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 18).

391. Тимченко Є. Номінатив і датив в українській мові / ВУАН. — К., 1925. — 68 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 32).

392. Туган-Барановский М.И. Влияние идей политической экономии на естествознание и философию / ВУАН. — К., 1925. — 40 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 2).

393. Тутковский П.А. Геологические исследования на территории бывшей Минской губернии. - Минск: Изд. Госплана Белоруссии, 1925. - 362 с.

394. Тутковський П.А. Копальні мікрофауни України, їх геологічна вага і методи їх дослідження. Ч. 1. — К., 1925. — 24, XLII с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 1, вип. 8).

395. Тутковський П.А. М'яколовицький кряж Овруцького пісковика: Геол. і геоморфол. опис // Наук. зап. Київ. н.-д. кафедри. - 1925. - Т. 3, вип. 1. - С. 54-57.

396. Тутковський П.А. Нові геологічні спостереження на Овруччині // Там само. - Т. 3, вип. 5. - С. 58-65.

397. Тутковський П.А. Нові свердловини на Київщині // Там само. - Т. 3, вип. 1. - С. 28-53.

398. Тутковський П.А. Поліське озеро «Князь» // Там само. - Т. 3, вип. 1. - С. 69-81.

399. Тутковський П.А. Родовища залізної руди та керамічних матеріалів в Лиственському районі на Овруччині. - К.,.1925. — 50 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 1, вип. 7).

400. Тутковський П.А. Узбережжя ріки Жерева: Геол. та геоморфол. опис. - К., 1925. — 44 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 1, вип. 6).

401. *Тутковський П.А., Полонський Х.М. Мінералогія і геологія для сільськогосподарських інститутів. - Б.м., 1925. - 231 с., 204 мал.

402. Тутковський П.А., Симинський К.К. Кам'яні будівельні матеріали Київщини. — К., 1925. — 112 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 1, вип. 6).

403. Україна: Наук. двохміс. українознавства. Кн. 1/2 / ВУАН. Іст. секція; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1925. — 240 с.

404. Те само. Кн. 3. — 192 с.

405. Те само. Кн. 4. — 192 с.

406. Те само. Кн. 5. — 192 с.

407. Те само. Кн. 6. — 192 с.

408. Фомин А.В. Краткий очерк естественных ботанико-географических районов Украины (с картой). - К., 1925. - 17 л.

409. Храневич В. Нарис фауни Поділля. Ч. 1. Ссавці та птахи / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1925. — 134 с. - (Каб. виучування Поділля; Вип. 7).

410. Храневич В. Птахи Поділля: Огляд сист. / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1925. — 66, IX с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 5).

411. Храневич В. Ссавці Поділля: Огляд сист. / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1925. — 32 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 4).

412. Шапошников В.Г. Годовой кругооборот влажности льна // Вестн. льняного дела. - М., 1925. - Кн. 9. - С. 571-588.

413. Шапошников В.Г. Испытание прочности, растяжимости и других свойств хлопчатобумажной ткани, подвергнутой фабричной варке в котлах Тисса // Изв. текстил. промсти и торговли. - 1925. - Ч. 23. - С. 2067-2073.

414. Шапошников В.Г. К вопросу о составе печатных красок из основных красителей // Там же. - Ч. 26/27. - С. 2141.

415. * Шарлемань М. Матеріали до орнітології околиць Асканії Нової // Вісті Держ. заповідника ім. Раковського. - 1925.

416. * Шарлемань М. Матеріали до орнітології Поділля // Матеріали до фауни Поділля. - 1925. - Ч. 2.

417. Шарлемань М. Нові відомості про бобрів// Укр. охотник и рыболов. - 1925. - № 10. - С.9-11.

418. Шарлемань М. О лисицах Украины и Крыма // Там же. - № 11. - С.10-12.

419. * Шарлемань М. Про їжу крота // Листок по боротьбі з шкідниками с-г. - 1925.

420. * Шарлемань М. Список птахів Волині // Київ. наук. зап. - 1925. - Вип. 2.

421. Шевченко Л. Звичаї, зв'язані з закладами будівлі / ВУАН. Культ.-іст. коміс. — К., 1925. — 4 с.

Відб. із: Первісне громадянство та його пережитки на Україні. — 1925. — Вип. 1/2.

422. Шевченко та його доба: Зб. 1 / ВУАН. Коміс. для вид. пам'яток повіт. письменства; Ред. С.О. Єфремов та ін. - Х.: Держвидав України, 1925. - 204 с.

423. Шмальгаузен И.И. Подвесочный аппарат рыб // Тр. НИИ зоологии. - М., 1925. - Т. 1. - С. 100-102.

424. Шмит Ф. Искусство: Основ. пробл. теории и истории. - Л., 1925. - 185 с.

425. Шмит Ф. Почему и зачем дети рисуют: Педол. и пед. очерк. - М., 1925. - 197 с.

426. Шульгіна Л. Народний календар. Ч. 3. Великдень: (Прогр. для збирання матеріалів) / ВУАН. Каб. антропології та етнології. — К., 1925. - № 4. — 32 с.

427. Шульгіна Л. Пасічництво: (Прогр. для збирання матеріалів) / ВУАН. Каб. антропології та етнології. — К., 1925. — IV, 64 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 23, вип. 1).

428. Щербаківський Д. Перший театральний будинок у Київі і його садиба / ВУАН. Іст. секція. — К., 1925. — 28 с.

Окр. відб. зі зб.: Київ та його околиця. — 1925.

429. Щербаківський Д. Реліквії старого київського самоврядування / ВУАН. Іст. секція. — К., 1925. — 52 с.

Окр. відб. зі зб.: Київ та його околиця. — 1925.

430. Щербаківський Д., Ернст Ф. Український портрет: Виставка укр. портр. XVII-XX ст. / Музей ім. Т. Шевченка - К., 1925. - 66 с.; 16 іл.

431. * Яновський Ф.Г. Клиническое значение запаха // Врачеб. дело. - 1925. - № 7.

432. Яснопольский Л.Н. Кредитные учреждения на Украине // Науч. зап. Киев. ин-та нар. хоз-ва. Техника, экономика и право. - 1925. - № 1 (6). - С. 3-81.

433. Яснопольский Л.Н. Кредитные учреждения на Украине // Хоз-во Украины. - 1925. - № 1/2. - С.23-33; № 3. - С. 10-19.

434. Яснопольский Л.Н. О девизной политике // Там же. - № 4. - С.4.

435. Nomina Anatomica Ucrainica: Анатом. назви, прийняті в Базелі на IX -х зборах Анатом. т-ва пер. на укр. мову / ВУАН. Ін-т укр. мови; Ред. О. Курило. — К.: Держвидав України, 1925. — 82 с. — (Матеріали до укр. термінології та номенклатури; Т. 5).

436. Ormont B. Sur la prepation electrochimique de l'arsenite de plomb. — K., 1925. — 16 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 1, вип. 5).

437. Scheljuzko L.A. Eine neue Rasse von Pararge climene Esp. // Entonologischer Anzeiger, Wien V. - 1925. - № 12. - S. 89-91.

438. Scheljuzko L.A. Neue Erebien aus Sibirien // Ibidem. -№ 1. - S. 1-3; № 2. - S. 9-10.

439. Scheljuzko L.A. Neue Parnassiinen-Formen // Zeitschr. des Oesterr. Ent. Ver., Wien X. - 1925. - № 18. - S. 137-138.

440. Scheljuzko L.A. Neue Pieriden-Formen // Mittil. d. Münchcrner. Ent. Ges., München. XV. - 1925. - № 6/12. - S. 96-100.

1926

441. * Адміністративна мапа УСРР / Склав Л. Кльований; Ред. А. Кримський. - Х.: Держвидав України, 1926.

442. Айзеншток І. До історії видань творів Г.Ф. Квітки // Бібліол. вісті. - 1926. - № 4. - С. 35-47.

443. Алексеев Е.В. Рубки ухода в связи с типами леса Правобережья Украины. - К.: Книгоспілка, 1926. - 64 с.

444. Анкета до збирання відомостей про звичай кидати гілки на могили / Етногр. коміс. — [К., 1926]. — [2] с.

445. Анкета про [народне мистецтво] / Етногр. коміс. — К., [1926]. — [2] с.

446. Анкета про вірування в вихор / Етногр. коміс. — [К., 1926]. — [2] с.

447. Анкета про квіти / Етногр. коміс. — [К., 1926]. — [2] с.

448. Анкета про купальські звичаї / Етногр. коміс. — [К., 1926]. — [2] с.

449. Анкета про народні перекази за явища природи - сонце / Етногр. коміс. — [К., 1926]. — [2] с.

450. Астряб О. Геометрія на дослідах: (Індуктив. лабораторн. метод викладання). - 2-е вид., значно перероб. - Х.: Держвидав України, 1926. - 252, IV + [2] с.

451. Астряб О. Задачник до початкової геометрії / УАН. - 5-е вид. - Х.: Держвидав України, 1926. - 176 с. - Стереотип.

452. Астряб О. Математичні вправи на комплексні теми: Другий рік навчання. - Х.: Держвидав України, 1926. - 144 с.

453. Багалий Д.И. Профессиональное объединение научных работников на Украине // Науч. работник. - 1926. - № 9. - С. 72-78.

454. Багалій Д.І. Український мандрований філософ Григорій Савич Сковорода / ВУАН. — Х.: Держвидав України, 1926. — 400 с. (Зб. Іст.-філол. відділу; № 25).

455. Багалій Д.І. Солдатські маси в декабристському рухові. - К., 1926. — 22 с.

Окр. відб. із: Зб. Іст.-філол. відділу. — 1926. - № 37.

Окр. відб. із кн.: Декабристи на Україні. - 1926.

456. Базилевич В.М. Декабристы: Очерки. [Ч.] 1/3. - К.: Вид-во КПІ, 1926. - 48 с.

457. Базилевич В.М. Декабристи на Київщині. - Х.: Держвидав України, 1926. - 64 с.

458. Баранович О. Нариси магнатського господарства на півдні Волині у XVIII в. / ВУАН. Наук.-дослід. каф. історії України. — К., 1926. — 92 с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1926. — Т. 1.

459. Белинг Д., Шарлемань Н. Об изучении животных своего края. - Х.: ВУСОР, 1926. - 120 с.

460. Белінг Д.О. До іхтіофауни південних річок України // Зап. Київ. вет.-зоотехн. ін-ту. - 1926. - Т. 4. - С. 61-66.

461. Белінг Д.О. Scardinius erythrophthalmus L. X Blicca bjorkna L з р. Унави: Мішанець чорнухи та густери // Там само. - С. 67-71.

462. Белянкин Ф.П., Клех Е.А. Калиброметр для мостоиспытательных экстенсометров // Тр. Науч.-техн. ком. НКПС. - М., 1926. - Вып. 40. - С. 129-136.

463. Бендецкий М.А. Регенерация жировых отбросов дрожжевого производства // Укр. хім. журн. - 1926. - Т. 2, кн. 4. - С. 136-138.

464. Бернштейн С.Н. О применении одного геометрического принципа к теории корреляций // Сб. памяти Лобачевского. - Казань, 1926. - Т. 2. - С. 137-150.

465. Бернштейн С.Н. Lecons sur les proprietés extremales et la meilleure appromaximation des fonctions analytiques d'une variable réele. - Paris, 1926. - X, 207 p.

466. Бернштейн С.Н. Sur la nature analytique des solutions differentielles aux derivees partielles du type elliptique // Math. Ztschr. - 1926. - Vol. 25. - S. 505-513.

467. Бернштейн С.Н. Sur l'extention du theoreme limite du calcul des probabilites dependantes // Math. Ann., 1926. - Vol. 97. - S. 1-95.

468. Бернштейн С.Н. Sur les sommes de quantites dependants // Изв. АН СССР. - 1926. - Т. 40. - С. 1459-1478.

469. Бернштейн С.Н.Sur l'integration des equation auxderivees partielles du type elliptique, I note, Repouse a une critique // Math. Ann. - 1926. - Vol. 95. - S. 585-594.

470. Бернштейн С.Н. Sur une propriete des fonctions entieres de genre O ($_{1,9}$) //Наук. зап. н.-д. мат. кафедр України. - 1926. - Т. 2. - С. 1-9.

471. Бібліографічний покажчик писань акад. А.Ю.Кримського / ВУАН. — К., 1926. — 44 с.

Відб. із: Зб. Іст.-філол. відділу. — 1926. — Кн. 1.

472. Білінський М. Вінницький Замок: Іст. нарис з доби 16-18 ст. / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1926. — XIII, 18 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 10).

473. * Борисенок С.Г. Сільсуди в сучасній судовій системі України. - К., 1926.

474. Брунс Б.П. Электрохимическое получение зелени Шееля // Укр. хім. журн. - 1926. - Т. 2, кн. 4. - С. 43-154.

475. Брунс Б.П., Павлов В. Электрохимическое получение ярьмедянки // Там же. - Т. 2, кн. 3. - С. 311-320.

476. Бузескул В.П. Из истории критического метода. 1. Ранке и Штенцель // Изв. АН СССР. - 1926. - № 12. - С. 1121-1138.

477. Букреев Б.Я. Об одном предложении вариационного исчисления // Вісті КПІ. - 1926. - № 1. - С. 23-25.

478. Бюлетень Етнографічної Комісії Української Академії Наук. № 1 / УАН. — К., 1926. — 4 с.

479. Те само. № 2. — 4 с.

480. Василенко М.П. Неприємності через етнографію // Етногр. вісн. - 1926. - Кн. 3. - С. 145-147.

481. Василенко М.П. Як скасовано Литовського статута. — К., 1926. — 85 с.

Відб. із: Зап. Соц.-екон. відділу. - Т. 2, вип. 3.

482. Василенко-Полонська Н. Перший всеукраїнський з'їзд архівних робітників // Бібліол. вісті. - 1926. - № 1. - С. 84-87.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1926. — Кн. 10.

483. Величко С. Сказание о войне казацкой с поляками / ВУАН. — К., 1926. — XVI, 300 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 42). — (Пам'ятки укр. письменства; Т. 1).

484. Вернадский В.И. Биосфера. - Л.: Хим.-техн. изд-во, 1926. - 146 с.

485. Вернадский В.И. Записка о необходимости возобновления работы Комиссии по истории знаний // Докл. АН СССР. Сер. А. - 1926, дек. - С.1692-1694.

486. Вернадский В.И. Изотопы и живое вещество // Там же. - С.215-218.

487. Вернадский В.И. О размножении организмов и его значении в механизме биосферы: Ст. 1/2 // Изв. АН СССР. Сер. 6. - 1926. - [Т.] 20, № 9. - С. 697-726; № 12. - С. 1053-1060.

488. Вернадский В.И. Определение геохимической энергии (величины Δ, υ, e) одноклетных цветковых растений. - Л.: Изд-во АН СССР, 1926. - 9 с.

489. Вернадский В.И. Определение геохимической энергии (величины Δ, υ, e) некоторых групп насекомых. - Л.: Изд-во АН СССР, 1926. - 12 с.

490. Вернадский В.И. Очередная задача изучения естественных производительных сил // Науч. работник. - 1926. - № 7/8. - С.3-21.

491. Видання Етнографічної Комісії Української Академії Наук та Музично-етнографічного кабінету / УАН. — К., 1926. — [2] с.

492. Винницький А. Микола Теодотович Біляшевський: Його життя та музейна робота / Всеукр. іст. музей ім. Т. Шевченка. — К., 1926. — 18 с.

Відб. із: Зб. Іст.-філол. відділу . - 1926. - Кн. 9.

493. Винниченко В. Вибрані твори. Кн. 2 / Ред. і передм. А. Ніковського. - К.: Час, 1926. - 190 с.

494. Вісник Одеської Комісії краєзнавства при Всеукраїнській Академії Наук. Ч. 2/3. Секція етногр.-лінгвіст. / ВУАН; Редкол.: Р.М. Волков та ін. — Одеса, 1926. — 108 с.

Відб. із: Вісн. Одес. коміс. краєзнавства при УАН. — 1925. — Ч. 2/3.

495. Воблий К.Г. Елементарний підручник статистики для профшкіл / Пер. з рос. за ред. П. Пеца. - К.: Держвидав України, 1926. - 154 с.

496. Воблий К.Г. Товаровий голод // Селян. кредит. - 1926. - № 7/8. - С. 4-6.

497. Воблий К.Г., Новинський М.Г. Торгівля Польщі з Росією та Україною // Наук. зап. Київ. ін-ту нар. госп-ва. Техніка, економіка і право. - 1926. - № 1 (7). - С. 13-56.

498. Воблый К.Г. Грузооборот киевского узла // Мест. хоз-во. - 1926. - № 5. - С. 35-50.

499. Воблый К.Г. О современной биржевой сети // Биржевой вестн. - 1926. - № 5. - С. 9-10.

500. Воблый К.Г. Обороты с сахаром на Киевской товарной бирже за 1924/1925 г. // Бюл. Сахаротреста. - 1926. - № 1. - С. 128-130.

501. Воблый К.Г. Текстильный оборот Киевской товарной биржи в 1924-1925 г. // Изв. текстил. пром-сти и торговли. - 1926. - № 1. - С. 5-6.

502. Вовк П. Сільськогосподарське машинознавство. Ч. 1. Землеробне знаряддя та сівалки. - 2-е вид. - Х.: Держвидав України, 1926. -88 с.

503. Вовк П. Сільськогосподарське машинознавство. Ч. 2. Уборочні машини; Молотарки; Віялки та сортівниці; Машини для приготування кормів; Двигуни в сільському господарстві. - 2-е вид. - Х.: Держвидав України, 1926. - 108 с.

504. Волкович Н.М. Аппендицит; Желчно-каменная болезнь; Туберкулезный перитонит. - К., 1926. - 189 с.

505. Вотчал Е.П., Томачев И.М. Исследования по движению пасоки в деревьях // Там же. - С. 50-52.

506. Вотчал Е.П. Исследования по физиологии смолоотделительного аппарата // Дневник Всесоюзного създа ботаников в Москве в январе 1926 года. - М., 1926. - С. 53-58.

507. Вотчал Е.П. О явлении транспирационного утомления // Там же. - С.49-50.

508. Вотчал Е.П. Тезисы по вопросу о всеукраинской сельскохозяйственной Академии в Киеве // Матеріали до організації Всеукраїнської сільськогосподарської академії у Київі. - 1926. - Вип. 1. - С. II-IV.

509. Вотчал Е.П. Исследования по ассимиляции CO_2 в природных условиях // Там же. - С. 47-49.

510. Гаморак Н. Світ бактерій: Значіння бактерій в економіці людства. - Х.: Держвидав України, 1926. - 104 с.

511. Ганцов В. До історії звуків в українській мові / ВУАН. — К., 1926. — 14 с.

Окр. відб. із: Зб. Іст.-філол. відділу. — Кн. 7/8.

512. Герасименко В. Кармелюк в українській народній пісні: Дод. до ч. 1 «Зап. Кам'янець-Поділ. наук. т-ва при УАН» / УАН. Іст.-філол. секція. — Кам'янець-Подільський, 1926. — 16 с.

513. Гермайзе О. Нариси з історії революційного руху на Україні. Т. 1. Революційна українська партія (РУП). - Х.: Книгоспілка, 1926. - 390 с.

514. Гершонів М. Земельний кодекс з поясненнями: Порадник для селян та земел. робітників / Ред. Д. Каплан. - Х.: Всеукр. с.-г. вид-во, 1926. - 150 с.

515. Гіжицька З. Гриби, що було зібрано протягом осени 1925 та весни й літа 1926 років // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1926. - Вип. 4. - С. 22-33.

516. Гнатюк В. Анкета про народні перекази, опрацьовані В. Гнатюком у статтях: «Три жіночі вдачі», «Пісні про неплідну матір і ненароджені діти», «Пісні про покритку, що втопила дитину» / Етногр. коміс. — [К., 1926]. — [2] с.

517. Голоскевич Г. Український правописний словник з короткими правилами правопису. - Х.: Держвидав України, 1926. - XII, 226 с.

518. Горбунов Б.Н., Патон Е.О. О разгрузке поясов продольными ветровыми связями мостовых ферм // Сб. тр. науч.-техн. ком. НКПС. - М., 1926. - Вып. 40. - С.93-122.

519. Гордієвський М. Напередодні великого ювілею: (До майбут. святкування 100-х роковин смерті Генріха Песталоцці) / ВУАН. Одес. коміс. краєзнавства. — Одеса, 1926. — 24 с. — (Секція пед.; [№ 1]).

520. Гордон В.М. Вексельное право, сущность векселя, его составление, передача и протест. - Х.: Юриздат, 1926. - 112 с.

521. Гордон В.М. Добровольная регистрация сделок // Биржевой вестн. - 1926. - № 11/12. - С.21-22.

522. Гордон В.М. Положение о векселях в частной кодификации: Положение о векселях 1922 г. с включ. позднейших изменений его с подстатей. сводкою относящихся к нему офиц. постановлений и разъяснений: С прилож. форм вексел. актов - 2-е изд., доп. - Х.: Юриздат, 1926. - XVI, 113 с.

523. Горецький П., Шаля В. Українська мова: Практ.-теор. курс. - Х.: Книгоспілка, 1926. - 204 с.

524. Грабарь В.Э. Советско-германский договор 12 октября 1925 г. // Вестн. финансов. - 1926. - Ч. 3. - С. 99-111.

525. Грабарь В.Э. Торговый арбитраж в международных договорах // Вестн. сов. юстиции. - 1926. - № 7. - С. 701-702.

526. Граве Д. Закон Галуа в теории упругости // Наук. зап. Київ. ін-ту нар. госп-ва: Техніка, економіка і право. - 1926. - № 1. - С. 111-113.

527. Граве Д. О резонансе // Там же. - С. 114-116.

528. Граве Д. Об уравнениях Эйлера и их приложениях к теории упругостей // Изв. АН СССР. Сер. 6. - 1926. - Т. 22. - С.917-942.

529. Граве Д., Соколов Ю. Про рух перигелія Меркурія / ВУАН. — К., 1926. — 14 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 5, вип. 1).

530. Грінченко Б. Твори. Т. 1, кн. 1. / Ред. М. Грінченко; Вступ С. Єфремова. - Х.: Книгоспілка, 1926. - 297 с.

531. Грунський М., Сабалдир Г. Українська мова: Фонетика. Морфологія. Синтаксис. Фразеол. слов.: Порадник для самовиховання. - 2-е вид., допов. - К.: Час, 1926. - 156 с.

532. Грушевський М.С. Автобіографія. - К.: Київдрук, 1926. - 33 с.

533. Грушевський М.С. До управильнення українського правопису // Літ.-наук. вісн. - Львів, 1926. - Кн. 2. - С. 272-276.

534. Грушевський М.С. Історія української літератури. Т. 5. Культурні і літературні течії на Україні в XV-XVI вв. і перше відродження (1580-1610 рр.): Перша половина / ВУАН. Іст. секція. — К.: Держвидав України, 1926. — 208 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 36).

535. Гулак Г. Гуртова молочарня на селі та її встаткування. - Х.: Рад. селянин, 1926. - 66 с.: іл.

536. Дарморос М., Дарморос Л. Словник технічної термінології з російським покажчиком. - К.: Горно, 1926. - 292 с. + [1].

537. Декабристи на Україні: Зб. пр. Коміс. для дослідів громад. течій на Україні. Т. 1 / Ред. С. Єфремов, В. Міяковський. - К., 1926.— 4, 208 с.

538. Демографічний збірник / ВУАН; Ред. М.В. Птуха. — К., 1926. — IV, 211 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 7). - (Пр. / Демогр. ін-т; Т. 4).

539. * Диманштейн Я. К вопросу о математическом выражении движения населения. - Х., 1926.

540. Дністрянський С. Das Allgemeine Bürgerliche Gesetzbuch im Lichte der Lehren Kants // Zentralblatt furdie juristische Praxis. - Wien, 1926. - Bd. 44. - S. 899-906.

541. * Дністрянський С. Příspěvek krevisi Československeho zákonika obcanského // Pravnik. - Praha, 1926.

542. Дністрянський С. Zur Lehre von der Geschaftsführung // Iherings Jahrbücher für die Dogmatik des bürgerlichen Rechts. - Jena, 1926. - Bd. 77. - S. 48-74.

Окр. відбиток. - Jena, 1926. - 27 s.

543. * До світла: Кн. для першого року навчання / Упоряд. О. Астряб, В. Дога, Г. Іваниця, О. Соколовський. - Х.: НКО УСРР, 1926. - Вип. 1/3.

544. Добров О.С. Примушування в цивільному праві // Наук. зап. Київ. ін-ту нар. госп-ва. Техніка, економіка і право. - 1926. - № 1 (7). - С. 83-102.

545. Дога В. Живе слово; Розвиток мови; Письмо; Спостереження над мовою: Другий рік навчання. - Х.: Держвидав України, 1926. - 80 с. - (Стереотип. вид.).

546. Дога В. Навчання грамоти: Спроба методики. - Х.: Книгоспілка, 1926. - 96 с. - (Б-ка сучас. педагога).

547. Дога В. Наше життя: Перша кн. для читання / Ред. А. Бутник-Сіверський. - Х.: Держвидав України, 1926. - 128 с.

548. Дорошкевич О. Кулішеве видання // Бібліол. вісті. - 1926. - № 2. - С. 75-80.

549. Драпалюк С.І. Людина як машина: (Фізіологія та гігієна праці) / УАН; Ред. В.Я. Підгаєцький. - Х.: Держвидав України, 1926. - 194, II с.

550. Дубровський В. Про українську наукову бібліографію // Бібліол. вісті. - 1926. - № 4. - С. 57-59.

551. Дубровський В. Російсько-український технічний словник. - 2-е вид., доп. - К.: Київдрук, 1926. - 106 с.

552. Егоров И.В. Технический анализ. - 3-е вид., перероб. і доп. - Х.: Держвидав України, 1926. - VI, 258 с.

553. Етнографічний вісник. Кн. 2 / Етногр. коміс.; Ред. А. Лобода та ін. — К., 1926. — 176 с.

554. Єфремов С. В тісних рамцях: Укр. кн. в 1798-1916 рр. / Укр. наук. ін-т книгознавства. - К., 1926. - 30 с.

555. Єфремов С. Те само. // Бібліол. вісті. - 1926. - № 2. - С. 40-67.: іл.

556. Єфремов С. Від редактора: Бібліогр. розвідки // Іван Котляревський. Твори. - Х., Держвидав України, 1926. - С. 341-367.

557. Єфремов С. Іван Франко: Крит.-біогр. нарис. - 2-е вид. - К.: Слово, 1926. - 256 с.

558. Єфремов С. На переломі двох епох (Іван Котляревський): Переднє слово // Іван Котляревський. Твори. - Х., 1926. - Т. 12. - С. 5-18.

559. Жорніков М. Промисловість Київщини в 1923-24 рр.: (Порівнял. характеристика до передвоєн. й воєн. часу). [Вип. 1] / Передм. К. Воблого. — К., 1926. — 148 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 5). - (Пр. семінару для виучування нар. госп-ва України; Вип. 1).

560. Заболотный Д. Борьба за жизнь: Жизнь и смерть организма // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1926. - № 8. - С. 2-5.

561. Заболотный Д. Борьба за жизнь: Что такое живой организм, как он устроен и какие бывают организмы // Там же. - № 4. - С. 2-5.

562. Заболотный Д. Вредные привычки // Там же. - № 24. - С. 1-2.

563. Заболотный Д. Географическое распространение микробов // Вестн. знания. - 1926. - № 23. - С.1481-1486.

564. Заболотный Д. Как уберечься от летних заразных заболеваний // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1926. - № 14. - С. 1-2.

565. Заболотный Д. Летние желудочно-кишечные заболевания. - М.; Л., 1926. - 48 с.

566. Заболотный Д. Микробы - источник энергии // Вестн. знания. - 1926. - № 5. - С. 307-310.

567. Заболотный Д. Микробы, их жизнь и значение. - М., 1926. - 32 с. - (Б-ка журн. «Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи»; Вып. 20).

568. Заболотный Д. Нападение микробов и защита от них // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1926. - № 11. - С. 2-3.

569. Заболотный Д.Новое о микробах // Вестн. знания. - 1926. - № 2. - С.81-84.

570. Заболотный Д. Новое о чуме // Природа. - 1926. - № 3/4. - С.47-50.

571. Заболотный Д. Письма к крестьянам о здоровье. - М., 1926. - 64 с.

572. Заболотный Д. Рот - ворота для микробов // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1926. - № 13. - С. 1-2.

573. Заболотный Д. Угасание эпидемий: Речь на заключ. пленар. заседании 9-го Всерос. съезда бактериологов, эпидемиологов и сан. врачей. - М., 1926. - Т. 2. - С. 435-441.

574. То же // Гигиена и эпидемиология. - 1926. - № 1. - С. 36-42.

575. Заболотный Д. Холод и здоровье // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1926. - № 18. - С. 2.

576. Заболотный Д. Чистый воздух - залог здоровья / Там же. - № 15. - С. 1-2.

577. Заболотный Д. Что такое грипп? - Л., 1926. - 53 с.

578. Заболотный Д. Явления инфекций и иммунитета у спящих животных // Микробиол. журн. - 1926. - Т. 3, вып. 1/2. - С. 62-63.

579. Записки Історично-філологічного відділу Української Академії Наук: З 4-ма мал. та 1 мапою. Кн. 7/8 / УАН; Гол. ред. А. Кримський. - К., 1926. - VI, 626 с.: іл.

580. Те саме. Кн. 9. - VI, 379 с.

581. Записки Соціально-економічного відділу. Т. 2/3 (1924-1925) / Ред. М.П. Василенко. - К., 1926. - (V - L), 403 с.

582. Те саме. — Т. 4 (1926). — XXIV, 254 с.

583. Записки Фізично-математичного відділу. Т. 2, вип. 1 / УАН. — К., 1926. — 236 с.

584. Збірник праць Біологічного інституту ім. Ф. Омельченка. Ч. 1 / Відп. ред. І.І. Шмальгавзен. — К., 1926. — 173 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 2, вип. 5).

585. Збірник праць Дніпровської біологічної станції. Ч. 1 / Ред. Д.О. Белінг. — К., 1926. — 136 с. - (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 2, вип. 4).

586. Збірник праць Зоологічного музею. Ч. 1. — К., 1926. — 110 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 4, вип. 2).

587. Збірник праць Зоологічного музею. Ч. 2 / УАН. — К.: Друк. УАН, 1926. — 104 с.

588. Збірник праць Інституту технічної механіки. [Вип.] 1 / Під ред. К. Симінського. — К., 1926. — 122 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 4, вип. 3).

589. Звідомлення Вінницької філії Всенародної бібліотеки України та Кабінету вивчування Поділля з 1 жовтня 1925 р. / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1926. — 8 с.: іл. — (Каб. вивчування Поділля; Вип. 9).

590. Звідомлення Української Академії Наук у Київі за 1925 р. / УАН. — К., 1926. — 80 с.

591. * Земні півкулі / Пер. і ред. А. Кримський. - Х.: Книгоспілка, 1926.

592. Зеров М. До джерел: Літ.-крит. ст. - К.: Слово, 1926. - 132 с.

593. Зуев М.Д. Энциклопедия свеклосахарного производства. Т. 4. - К., 1926. - XXIV, 502 с.

594. Иваница Г. Курс украинского языка в кратком практическом изложении с хрестоматией / УАН. - Х.: Госиздат Украины, 1926. - 189, III с.

595. Іваниця Г., Якубський Б. Шляхами життя: Читання для ст. концентру труд. шк., робфаків шк. для дорослих. Ч. 1. Доля селянська. - Х.: Книгоспілка, 1926. - 279 с.

596. Ігнатієнко В. Українська преса (1816-1923 рр.): (Іст.-бібліогр. етюд) / Ред. Ю. Меженко. - К.; Х.: Держвидав України, 1926. - 80 с. - (Наук.-попул. б-ка книгознавства; Вип. 61).

597. Ігнатієнко В. Українські нелегальні видання рр. 1914-1917 // Бібліол. вісті. - 1926. - № 1. - С. 65-70.

598. Імшенецький В.М. Температурна аномалія 30.X. - 2.XI.1926 р. в Києві. Ч. 31 (133) // Декад. бюл. Укрмета. - 1926. - С. 3.

599. Історичний матеріалізм: Зб. ст. / Упоряд. С. Семковський; Пер. з 4 рос. вид. М. Петренка і М. Башлая. - Х.: Держвидав України, 1926. - 352 с.

600. Кагаров Є. Нарис історії етнографії / УАН. Етногр. коміс. — К., 1926. — 42 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 34).

Окр. відб. із: Етногр. вісн. — 1926. — Кн. 3.

601. Калинович Ф. Словник математичної термінології: (Проект). Ч.2. Термінологія теоретичної механіки / ВУАН. Ін-т укр. мови. — Львів: Держвидав України, 1926. — VIII, 80 с. — (Матеріали до укр. термінології та номенклатури; Т. 4, вип.2).

602. Караваев В.О. Заметка по поводу нахождения двух представителей семейства Mantidae в Киевской губ. // Ежегодник Зоологического музея Академии наук СССР. - 1926. - Т. 9. - С. 329-332.

603. Караваєв В.О. Beitrage zur Ameisenfauna des Kaukases. - Konowia, 1926. - 39 S.

604. Карманов Н. Зоологический индо-русский словарь / Под ред. А.М. Никольского. - Х., 1926. - 68 с.

605. Карпинский А. Записка о научных трудах проф. К.Д. Глинки // Изв. Акад. Наук. Сер. 6. - 1926. - Т. 20. - С. 1683-1685.

606. Карпинский А. О вероятном происхождении коренных местонахождений платины уральского типа I, II // Там же. - Т. 20, № 1/2. - С. 133-170.

607. Карпинский А. On a new species of ammonoid of the family Medlicottinae: on the belationship between genera of this family, and on the ontogeny and phylogeny of Proleganitidae // Ежегодник Рус. палеонт. о-ва. - 1926. - Т. 4. - С. 1-9.

608. Карцев М. Комунальне господарство м. Києва в 1924/25 р. // Мест. хоз-во. - 1926. - № 4. - С. 162-180.

609. Кащенко Н.Ф. Надо культивировать салеп // Сибир. плодоводство и огородничество. - 1926. - № 1. - С. 24-26.

610. Квітка К. Українські пісні про дівчину, що помандрувала зі зводителем: Систе-

матизація, уваги та нові матеріали. — К., 1926 - 40 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 47. Ч. 2).
Окр. відб. із: Етногр. вісн. - 1926. - Кн. 2.

611. Київ та його околиця в історії і пам'ятках / ВУАН. Іст. секція; Ред. М. Грушевський. — К., 1926. — X, 478 с. — (Зап. Укр. наук. т-ва в Києві; Т. 22). - (Зб. Іст.-філол. відділу; № 45).

612. Кистяковский В. Прикладная физическая химия. Ч. 1. - Л.: Кубуч, 1926. - 221 с.

613. Кистяковский В. Теория растворов в связи с современным учением о жидком состоянии вещества // Тр. 4-ого Менделеев. съезда по чистой и приклад. химии. - Л., 1926. - С. 77-91.

614. Клеопов Ю.Д. Нові дані для флори Ліпецького повіту Тамбовської губернії // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1926. - С. 3-5.

615. Клименко П. Місто й територія на Україні за гетьманщини 1654-1764; Украшений портрет військового отамана Чепіги та Козак-запорожець; Способы о болезнях. — К., 1926. — 90 с.
Відб. із: Зб. Іст.-філол. відділу. - 1926. - Кн. 7-8.

616. Козловська В. Кераміка культури: (З дод. щоденника розкопів р. 1925 у с. Вулм'ї). — К., 1926. - 32 с., [3] вкл. арк.
Окр. відб. із: Трипіл. зб. — 1926. — Вип. 1.

617. Козловська В. Точки Трипільської культури біля с. Кушківка на Гуманщині: (Розкопки 1916 р). — К., 1926. — 86 с., 4 вкл. арк.
Окр. відб. зі зб.: Трипіл. культура на Україні. — 1926. — Т. 1.

618. Колкунов В. Курс загального рослинництва. Вип. 1 / З рос. пер. Я. Лепченко. - Х.: Книгоспілка, 1926. - 160 с.

619. Комарницький С. Гідрографічний нарис Десни. - К.: Укрмет, 1926. - 21 с. - (Матеріали до геогр. характеристики України; Т. 1, вип. 3).

620. Копержинський К. Обжинки: Обряди збору врожаю у слов'ян. народів нової доби розвитку / ВУАН. Одес. наук. пед. т-во. — Одеса, 1926. — 60 с. — (Іст.-філол. секція; № 1).

621. Кордт В. Чужоземні подорожі по Східній Європі до 1700 р. — К., 1926. — 126 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 38).

622. Коротке звідомлення Всеукраїнського археологічного комітету за археологічні досліди року 1925-1926: (З кат. звідом. вист.): За 1925 р. / Всеукр. археол. ком. — К., 1926. — 120 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 35).

623. Кравчук М. До теорії функцій дійсного змінного // Зап. Київ. ін-ту нар. освіти. - 1926. - № 1. - С. 94-100.

624. Кравчук М. Замітки про обвід кола в неевклідовій геометрії // Зап. Київ. с.-г. ін-ту. - 1926. - Т. 1. - С. 74-75.

625. Кравчук М. Новий довід однієї теореми Міньковського // Вісті Київ. політехн. ін-ту. - 1926. № 1. - С. 63-64.

626. Кравчук М. Перемінні множини лінійних перетворень // Зап. Київ. с.-г. ін-ту. - 1926. - Т. 1. - С. 25-58.

627. Кравчук М. Про кореляцію // Зап. Київ. вет.- зоотехн. ін-ту. - 1926. - Т. 4. - С.43-60.

628. Кравчук М. Про остачу ряду Lagrange'a // Зб. математ.-природопис.-лікар. секції НТШ. - Львів, 1926. -Т. 25. - С. 46-48.

629. Кравчук М. Про перетворення Green'obei Stores'obe // Там само. - С.82-92.

630. Кравчук М. Про спосіб М. Крилова в теорії наближеної інтеграції диференціальних рівнянь. - К., 1926. - 26 с. - (Тр. Фіз.-мат. відділу; Т. 5, вип. 2).

631. Кравчук М. Про суцільність коренів цілих трансцендентних функцій // Вісті Київ. політехн. ін-ту. - 1926. - Т. 20, кн. 1. - С. 63-64.

632. * Кравчук М. Програми з курсу «Елементи вищої математики в пристосуванні до сільського господарства». - К.: НКО, 1926.

633. * Кравчук М. Програми з математики // Програми сільськогосподарських профшкіл рослинознавства. - К., 1926.

634. Кравчук М., Оконенко А. Про нормальний закон розподілу при двох змінних ознаках // Зап. Київ с.-г. ін-ту. - 1926. - Т. 1. - С. 95-99.

635. Красівський О. З геологічних спостережень на Поділлі у 1924 і 1925 рр. / УАН. Кам'янець-Поділ. наук. т-во. — Кам'янець-Подільський, 1926. — 18 с.

636. Крилов М.М. Про наближене розв'язування лінійних інтегральних рівнянь. — К., 1926. — 26 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 3., вип. 6).

637. Крилов М.М. Про різні узагальнення Ritzового методу та методу найменших квадратів для наближеного інтегрування рівнянь математичної фізики. — К., 1926. — 28 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 3, вип. 2).

638. Крилов М.М. Спосіб нескінченних визначників у теорії лінійних інтегральних рівнянь // Зб. природ.-мат.-лікар. секції НТШ. - Львів, 1926. - Т. 25. - С. 72-81.

639. Крилов М., Боголюбов М. Про Rayleigh'ів принцип з теорії диференціальних рівнянь математичної фізики та про одну Ейлерову методу в варіаційнім численні. — К., 1926. — 24 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 3, вип. 3).

640. Кримський А. Вступ до історії Туреччини. Вип. 3. Європейські джерела XVI в. — К., 1926. — 35 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 10, вип. 3).

641. Крымский А. Фатимиды [династия] (909-1171) // Энциклопедический словарь Гранат. - 7-е изд., перераб. - М., 1926. - Т. 43. - Стб. 46-47.

642. Кримський А., Левченко М. Знадоби для життєпису Степана Руданського (1833-1873) / Передм. С. Єфремова. — К., 1926. — XIII, 244 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 19, вип. 1).

643. Кристер А. Академік Володимир Михайлович Гордон та наука права 1874-1926. — К., 1926. — 22 с.

Відб. із: Зап. Соц.-екон. відділу. — 1926. — Т. 4.

644. Кристер А.Е. Огляд літератури цивільного та торговельного права // Наук. зап. Київ. ін-ту нар. госп-ва. Техніка, економіка і право. - [1926]. - № 1 (7). - С. 176-181.

645. Кристер А. Приватне право та студіювання його в новітній західно-європейській літературі. — К., 1926. — 28 с.

Відб. із: Зап. Соц.-екон. відділу. — 1926. — Т. 2/3.

646. Курасівський О. З геологічних спостережень на Поділлю у 1924 і 1925 рр. / УАН. Кам'янець-Поділ. наук. т-во. — Кам'янець-Подільський, 1926. — 18 с.

647. * Куренский М.К. Преобразование дифференциальных уравнений Ейлера в задаче о трех телах на одной прямой и случаи интегрируемости уравнений этой задачи // Изв. Моск. физ.-мат. о-ва. Сер. 3. - 1926. - Т. 1.

648. Куренский М.К. Riduzione del problema delle superfici ortogonali all'integrazione di un sistema di equazioni de prim'ordine in una funzione incognita // Rend circ. mat. - Palermo. - 1926. - Vol. 50. - P. 412-418.

649. * Курило О.Б. Діалектологічний словник Поділля. - К., 1926.

650. Курило О.Б. Початкова граматика української мови. Ч. 1. -10-е вид., змінене . - Х.: Держвидав України, 1926. - 134 с.

651. Курило О.Б. Те саме. - Ч. 2. - 8-е вид. - Х.: Держвидав України, 1926. - 64 с.

652. Курінний П. Академік Микола Теодотович Біляшівський як археолог. — К., 1926. — [2], 10 с.

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1926. — Кн. 9.

653. Курінний П. Лаврські інтролігатори XVII-XVIII століття. - К.: УНІК, 1926. - 40 с.

654. Курнаков Н.С. Годичный цикл перекопских соляных озер // Протоколы заседаний Отд-ния химии Рус. физико-хим. о-ва. - Л., 1926. - Т. 32. - С.7-9.

655. Курнаков Н.С. О месторождении калиевых солей в Соликамске // Докл. АН СССР. Сер. А. - 1926. - № 2. - С.21-23, табл.

656. Курнаков Н.С. Сингулярные складки и ребра нейтрализации // Изв. ИФХА. - 1926. - Т. 3, вып. 1. - С.463.

657. Курнаков Н.С. Соединение и пространство // Техн.-экон. вестн. - 1926. - Т. 6, № 1. - С. 4-11, рис.

658. Курнаков Н.С., Белянкин Д.С. Исследование боратов железа // Протоколы заседаний Отд-ния химии Рус. физико-математ. об-ва. - Л., 1926. - Т. 32. - С. 5-6.

659. Курнаков Н.С., Бударин-Котомин Ф.А. О борножелезных солях // Изв. ИФХА. - 1926. - Т. 3, вып. 1. - С. 488-489.

660. Курнаков Н.С. Бударин-Котомин Ф.А. Переменный химический состав и окраска железных боратов под влиянием степеней окисления // Протоколы заседаний Отд-ния химии Рус. физико-математ. об-ва. - Л., 1926. - Т. 32. - С. 6-7.

661. Курнаков Н.С., Генке Т.А. Изотермы растворимости системы: Окись натрия - азот. ангидрид - вода // Изв. ИФХА. - 1926. - Т. 3, вып. 1. - С. 463.

662. Курнаков Н.С., Манделем Р.А. О твердых растворах холестерина // Изв. ИФХА. - 1926. - Т. 3, вып. 1. - С. 464.

663. Курнаков Н.С., Немилов В.А. О сплавах серебра с платиной // Там же. - С. 481.

664. Курнаков Н.С., Немилов В.А. Твердость, микроструктура и электропроводность сплавов платины с серебром // Изв. Ин-та платины. - 1926. - Вып. 4. - С. 306-316, 1 вкл. фиг., табл.

665. Курнаков Н.С., Николаев В.И. Изотермы растворимости системы: окись натрия - азот. ангидрид - вода // Изв. ИФХА. - 1926. - Т. 3, вып. 1. - С. 463.

666. Курнаков Н.С., Николаев В.И. Сингулярные складки при образовании солей: Азот.-натриевая соль // ЖРФХО. Ч. хим. - 1926. - Т. 58, вып. 3/4. - С. 548-552; черт.

667. Курнаков Н.С., Пастернак Я. Синтез ульманита // Изв. ИФХА. - 1926. - Т. 3, вып. 1. - С. 484.

668. Курнаков Н.С., Роде Е.Я. О химической природе естественных гидратов окиси железа // Там же. - Т. 3, вып. 1. - С. 305-322; рис., табл.

669. Курнаков Н.С., Роде Е.Я. То же // Металлург. - 1926. - Май. - С. 11-24, рис., табл.

670. Курнаков Н.С., Черных В.В. Результаты физико-химического исследования змеевиков, хлоритов и некоторых слюд // Записки Российского минералогического общества. Сер. 2. - 1926. - Ч. 55, вып. 1. - С. 206-209, рис.

671. Курнаков Н.С., Черных В.В. Физико-химическое исследование брусита и змеевиков // Изв. ИФХА. - 1926. - Т. 3, вып. 1. - С. 485-486.

672. Курнаков Н.С., Черных В.В. Физико-химическое исследование брусита и немалита // Минерал. сырье. - 1926. - № 5. - С. 367-374, диагр., табл.

673. Курнаков Н.С., Черных В.В. Физико-химическое исследование гидротальката и пироаурита // Зап. Рос. минерал. об-ва. Сер. 2. - 1926. - Ч. 55, вып. 1. - С. 118-128, рис., табл.

674. Курнаков Н.С. The physico-chemical investigation of the natural hydrate of magnesia: (The minerals brucite and nemalite) // Там же. - С. 74-95, рис., табл.

675. Ладыженский А.М. Декабристы: Мировоззрение, организации, выступления. - К.: Тип. КПИ, 1926. - 36 с.

676. Лазаренко А.С. Про новий вид листяного моху з України // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1926. - Вип. 4. - С. 34-35.

677. Лебідь А., Рильський М. За 25 літ: Літ. хрестоматія. - К.: Час, 1926. - 448 с.

678. Левитский В.Ф. Очерки хозяйственного быта народов Древнего Востока: Вавилония, Египет. - Х.: Укр. экономист, 1926. - 103 с.

679. Левченко М. Оповідання селян за часи громадянської війни на Вкраїні. — К., 1926. — 10 с.

Окр. відб. із: Етногр. вісн. — 1926. — Кн. 2.

680. Левченко М. Ще про перський театр. — К., 1926. — 10, [2] с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1926. — Кн. 7/8.

681. Лепченко Я. Про польові бур'яни та як їх позбутися. - 2-е вид. / УАН. - Х.: Держвидав України, 1926. - 68 с.

682. * Липський В.І., Свиренко Д. Доповідь про ботанічний сад та інші ботанічні заклади заповідника // Вісті Держ. степ. заповідника «Чаплі». - 1926. - Т. 5. - С. 143-145.

683. Лист Ф. Международное право в систематическом изложении: Справ. пособие / Перераб. и доп. В.Э. Грабаря. - 5-е изд. - Л.: Госиздат, 1926. - 244 с. - (Руководства и науч. пособия для высш. шк.).

684. Лінниченко М. Фізика з метеорологією для агропрофшкіл. Ч. 2 - Х.: Держвидав України, 1926. - 130 с.

685. Лобода А. Судьбы этнографии на Украине // Этнография. - 1926. - № 1/3. - С. 201-210.

686. Макаренко М. Орнаментація української книжки XVI-XVII ст. - К.: Укр. наук. ін-т книгознавства, 1926. - 76 с.

Відб. із.: Тр. Укр. наук. ін-ту книгознавства. - Т. 1.

687. Максимейко М. Система Руської Правди в її поширеній редакції. — К., 1926. — 28 с.

Відб. із: Зб. пр. Коміс. для виучування історії зах.-рус. та укр. права.

688. * Малиновский И.А. В архиве московских дореформенных судебных учреждений // Право и жизнь. - 1926. - Кн. 1.

689. Малиновский И.А. Подвиги полтавского советника Филимонова. - Л.: Прибой, 1926. - 24 с.

690. Малиновский И.А Социально-экономическое отделение Всеукраинской Академии наук в Киеве // Право и жизнь. - 1926. - Кн. 4/5. - С. 106-108.

691. Малиновский И.А. Строгая изоляция // Сов. право. - 1926. - № 2. - С. 64-69.

692. Мандзюк І. Гоголівська сотня Київського полку 1766 р. — К., 1926. — 68 с.
Окр. відб. із: Студії з історії України наук.-дослід. каф. історії України в Київі. — 1926. — Т. 1.

693. [Маслов С.] Образцы шрифта и филиграней // Бібліол. вісті. - 1926. - № 4. - С. 144. - Підпис: С.М.

694. Матеріали санітарної статистики України (1876-1914) / Ред. М. Птуха. — Х.: ЦСУ УСРР, 1926. — XXII, 122 с. — (Пр. / Демогр. ін-т; Т. 3.).

695. Машкин А. Письменство й мова в сучасній школі: Нариси. - 2-е вид. / Пер. за ред. С. Єфремова. - Х.: Держвидав України, 1926. - 144 с.

696. Международное право в систематическом изложении / Сокращ. пер. учеб. проф. Франца Листа; Перераб. и доп. В.Э. Грабарь. - Л.: Госиздат, 1926. - 242 с.

697. Меженко Ю. Перспективи розвитку великих та наукових бібліотек на Україні // Бібліол. вісті. - 1926. - № 2. - С. 32-39.

698. Меженко Ю. Теоретичні передумови організації української бібліографічної роботи // Там само. - № 4. - С. 48-57.

699. Мельников-Разведенков Н. К истории научно-общественного объединения среди русских патологов // Врачеб. дело. - 1926. - № 10/11. - С. 975-978.

700. Мельников-Разведенков Н. Общественная организация борьбы против раковых заболеваний // Тр. Первого Всеукр. съезда терапевтов. - Х., 1926. - С. 226-230.

701. Мельников-Разведенков Н. Ориентировочный и перспективный план работы Харьковского отделения УКРООПа: (Реф. докл. на 2-м заседании Укр. о-ва патологов 25 марта 1926 г.) // Врачеб. дело. - 1926. - № 10/11. - С. 1014.

702. Мельников-Разведенков Н. По поводу организационных вопросов научно-медицинских издательств // Вестн. соврем. медицины. - 1926. - № 4. - С. 28-29.

703. Мельников-Разведенков Н. Украинский патолого-анатомический институт (Харьков): Офиц. открытия // Врачеб. дело. - 1926. - № 8. - С. 748.

704. Мирний П., Білик І. Хіба ревуть воли, як ясла повні? - 2-е вид. / Ред. й вступ Б.В. Якубського. - Х.: Книгоспілка, 1926. - LXIXX, 464 с. - (Літ. б-ка).

705. Мітіліно М.І. Елементи фінансової науки. - Х.: Держвидав України, 1926. - 204, II с.

706. Міяковський В. Ювілей цензурного акту 1876 року // Бібліол. вісник. - 1926. - № 3. - С. 62-73. - Відб.

707. Модзалевський В. Чути на Чернігівщині / Ред. і авт. передм. М. Біляшівський. — К., 1926. — 198 с., [2] вкл. арк. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 39).

708. Навашин С.Г. Нео-менделеизм // Тр. Гос. Тимирязев. науч.-исслед. ин-та. Сер. 5. - Вологда, 1926. - Вып. 2. - С. 42, 7 табл.

709. Навашин С.Г. О парном сочетании хромосом при делении соматических клеток // Докл. АН СССР. Сер. А. - 1926. - С. 142-144.

710. Навашин С.Г. Пол - фактор органической эволюции // Тр. Гос. Тимирязев. науч.-исслед. ин-та. Сер. 9. - Вологда, 1926. - Вып. 14. - С. 37.

711. Найголовніші правила українського правопису: Нове вид. / УАН. - К., 1926. - 16 с. - (Зб. Іст.-філол. відділу; № 15).

712. Народний календар: Верес. / Етногр. коміс. — К., 1926. — 2 с.

713. Народний календар: Жовт. / Етногр. коміс. — К., 1926. — - 2 с.

714. Народний календар: Листоп. / Етногр. коміс. — К., 1926. — 2 с.

715. Науковий збірник [за рік 1925] / ВУАН. Іст. секція.; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1926. — 192 с. — (Зап. укр. наук. т-ва; Т. 20).

716. Науковий збірник Харківської науково-дослідної кафедри історії української культури. Ч. 2/3: (Присвяч. пам'яті проф. О. Потебні) / Ред. Д. Багалія, М. Плевака та ін. - Х.: Держвидав України, 1926. - 278 с.

717. Науковий збірник Харківської науково-дослідної кафедри історії української культури. Ч. 4. / За ред. Д. Багалія. - Х.: Держвидав України, 1926. - 235 с.

718. Наукові записки Науково-дослідних математичних кафедр України / Ред. С. Бернштейн. - Х.: Держвидав України, 1926. - 168 с.

719. Наукові записки Українського біохімічного інституту. Т. 1 / Ред. О.В. Палладін. - Х.: Держвидав України, 1926. - 156 с.

720. Науково-технічний вісник: Місяч. техн. науки і пром-сті. - № 1. Січ. / Редкол.: І. Немоловський та ін. — Х.: Держвидав України, 1926. — 60 с.

721. Те саме. — № 2. Лют.— 48 с.

722. Те саме. — № 3. Берез. — 48 с.

723. Те саме. — № 4/5. Квіт.-трав. — 66 с.

724. Те саме. — № 6/7. Черв.-лип.— 68 с.

725. Те саме. — № 8/10. Серп. — 82 с.

726. Те саме. — № 11. Листоп. — 48 с.

727. Те саме. — № 12. Груд.— 38 с.

728. Нечуй-Левицький І. Бурлачка / Ред. і вступ А. Ніковського. - К.: Сяйво, 1926. - 288 с. - (Б-ка укр. просвіти).

729. Нечуй-Левицький І. Микола Джеря: Повість / Ред. і вступ А. Ніковського. - Х.: Книгоспілка, 1926. - XLIX, 180 с. - (Б-ка укр. повісти).

730. Те ж. [За рік 1926]. — 192 с. — (Зап. укр. наук. т-ва; Т. 21).

731. Никольский А.М. Биолог весной // Знание. - 1926. - № 18. - С. 8-10.

732. Никольский А.М. Близорукость и дальнезоркость // Там же. - № 12. - С. 4-6.

733. Никольский А.М. Вкус // Там же. - № 37. - С. 5-7.

734. Никольский А.М. Волос // Там же. - № 38. - С. 8.

735. Никольский А.М. Вторичные половые признаки у животных // Там же. - № 34/35. - С.11-13.

736. Никольский А.М. Выражение ощущений у животных // Там же. - № 11. - С.6-8.

737. Никольский А.М. Голос и речь // Там же. - № 38. - С.5-8.

738. Никольский А.М. Железы внутренней секреции и психика // Там же. - № 27. - С.9-12.

739. Никольский А.М. Исполинские черепахи // Там же. - № 1. - С.21.

740. Никольский А.М. К вопросу об омоложении // Там же. - № 2. - С.12.

741. Никольский А.М. Как свет воспринимается глазом // Там же. - № 2. - С.7-10.

742. Никольский А.М. Малярийный комар // Там же. - № 3. - С.13.

743. Никольский А.М. Насекомые, разносящие заразные болезни // Там же. - № 39. - С.3-5.

744. Никольский А.М. Новая теория происхождения пола у человека // Там же. - № 19. - С.6.

745. Никольский А.М. Осень на Украине // Там же. - № 41. - С.6-8.

746. Никольский А.М. Развитие нервной системы // Там же. - № 26. - С.9-12.

747. Никольский А.М. Развитие обоняния // Там же. - № 32. - С.7-9.

748. Никольский А.М. Сердце и его болезни // Там же. - № 49/50. - С.12-17.

749. Никольский А.М. Слух // Там же. - № 42. - С.9-11.

750. Никольский А.М. Союз животных и растений // Там же. - № 10. - С.11-12.

751. Никольский А.М. Четырехглазая жаба // Там же. - № 10. - С.8.

752. Никольский А.М. Шмели кукушки // Там же. - № 2. - С.9.

753. Никольский А.М. Эволюция дыхания // Там же. - № 8. - С.7-9.

754. Никольский А.М.Coluber (Vipera) sachalinensis (Traz) и его история // Ежегод. Зоол. музея. - 1926. - Т. 27, № 2/3. - С.247-260.

755. Ніковський А. [А.Франс: Вступ. ст.] // Франс А. Світання: Оповідання. - К., 1926. - С.VII-XXXI.

756. Ніковський А. «Бурлачка»: (Літ. аналіз) // Нечуй-Левицький І. Бурлачка. - К., 1926. - С. 5-28.

757. Ніковський А. Ганна Монтовт: [Передм.] // Левицький О. Ганна Монтовт. - К., 1926. - С. 5-11.

758. Ніковський А. Мова «Бурлачки»: [Передм.] // Нечуй-Левицький І. Бурлачка. - К.: Сяйво. 1926. - С. 29-39.

759. Нікольський О.М. Новий підвид змії з Туркестану Ancistrodon holys paramanovi subsp. nov.) // Зб. пр. Зоол. музею. - 1926. - Ч.10. - С. 115-113.

760. Нові студії з історії Києва Володимира Івановича Щербини: В пошану п'ятдесятиліття його літ.-наук. діяльності / УАН. — К., 1926. — XI, 166 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 4).

761. Окиншевич Л. Генеральна старшина на Лівобережній Україні XVII-XVIII вв. — К., 1926. — 96 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування історії зах.-рус. та укр. права. — 1926. — Вип. 2.

762. Опис Вінницької округи / Ред.: Ф. Самутіна, В. Отамановський. — Вінниця, 1926. — 2 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 11).

763. Опоків Є. Болота-торфовища. 2-е вид. - Х.: Держвидав України, 1926. - 120 с. - (Наук.-попул. б-ка; Сер. с.-г.).

764. Опоків Є. Доповідь про будівлі Заповідника // Вісті Держ. степ. заповідника «Чаплі». - 1926. - Т. 5. - С. 171-172.

765. Опоків Є. Доповідь про метеорологічні та гідрологічні дослідження в Заповіднику // Там само. - С. 133-134.

766. Опоків Є. Доповідь про технічну частину Заповідника // Там само. - С. 169-170.

767. Опоків Є. Кліматичні та гідрологічні умови водозбору р. Десни за період 1884-1922 рр. - К.: Укрмет, 1926. - 72 с. - (Матеріали до геофіз. характеристики України; Т. 1, вип. 2).

768. Опоків Є. Про штучне зрошення та його перспективи в Асканії-Нова // Вісті Держ. степ. заповідника «Чаплі». - 1926. - Т. 5. - С. 136-138.

769. Опоків Є. Топографічні експедиції С.-г. наукового комітету в Державному степовому Заповіднику 1925 року // Там само. - С. 135.

770. Орлов А.Я. Орбита и эфемерида β Aurigae. - Одесса: Изд. Одес. астроном. обсерватории, 1926. - С.1-13.

771. Орлов А.Я. О приливах Черного моря в Потийском порту // Изв. Центр. гидрометеорол. бюро. - 1926. - С.212-220.

772. Ормонт Б.П. К вопросу об электрическом получении мышьяковистого и мышьякового свинца // Укр. хим. журн. - Х., 1926. - Т. 2, кн. 1. - С. 20-26.

773. Отамановський В. Краєзнавство на Поділлі, найближчі його завдання та потреби й роль в краєзнавчій праці Кабінету виучування Поділля / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1926. — 13, XV с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 8).

774. Павлова М.В. Кладовище кісток третинних ссавців на лівому березі між Сенгилеєм та с. Новодівочим. — К., 1926. — 14 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 3, вип. 1).

775. Павлова М.В. Cervus tschelekensis n.sp. u Alces maeoticus n.sp. // Ежегод. Рус. палеонтол. о-ва. - 1926. - Т. 4. - С. 45-72.

776. Павлова М.В. Rangifer tarandus et les formes rapprochees // B.S.N.M. - 1926. - № 5. - С. 35.

777. Палладин А.В., Кратинова Е.Р., Линкинд Э.А. Новые данные по креатиновому обмену: (Реф. докл.) // Труды 2-го Всесоюзного съезда физиологов. - Л., 1926. - С. 232.

778. Палладин А.В., Любарская П.Е., Савронь Е.С. К биохимии мозга при авитаминозах // Там же. - С. 236.

779. Палладін О.В. Основи живлення: Фізіол. нариси / Пер. з 2-го рос. вид. - Х.: Держвидав України, 1926. - 200 с.

780. Палладін О.В., Савронь Є.С. До питання про дитячу креатинурію та залежність її від Ylandula thyreodea // Наук. зап. Укр. біохім. ін-ту. - 1926. - Т. 1. - С. 115-127.

781. Палладін О.В., Утєвський А.М. Вплив реакції харчів на цукор крові за експериментального скорбуту // Там само. - С. 25-35.

782. Палладін О.В., Утєвський А.М., Фердман Д.І. До біохімії авітамінозу тиреоїдектомованих тварин // Там само. - С. 67-90.

783. Палладін О.В., Фердман Д.Л. Про вплив характеру харчу на процеси синтезу та окислення // Там само. - С. 7-24.

784. Парамонов С.Я. Матеріали до монографії роду Botbilius L. — К., 1926. — 186 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 3, вип. 5).

785. Парамонов С.Я. Четыре новых вида Prorachtes // Ежегод. Зоол. музея РАН. - 1926. - № 1/2. - С.12.

786. Первісне громадянство та його пережитки на Україні: Примітив. культура та її пережитки на Україні, соціал. преісторія, нар. творчість в соціол. освітленню: Наук. щоріч. Вип. 1 / ВУАН. Іст. секція; Ред. К. Грушевська. — К.: Держвидав України, 1926. — VIII, 152 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 27).

787. Перетц В.Н., Перетц Л.Н. Декабрист Григорий Абрамович Перетц: Биогр. очерк: Документы. - Л.: Изд-во АН СССР, 1926. - 110 с.

788. Перетц В.Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI-XVIII. I-VIII // Сб. Отд-ния рус. языка и словесности АН СССР. - 1926. - Т. 101, № 2. - С. 176.

789. Перетц В.Н. К вопросу о еврейско-русском литературном общении // Slavia. - 1926. - С. 267-276.

790. Перетц В.Н. К изучению «Слова о полку Игореве». Т. 4. - Л.: Изд-во Акад. Наук СССР, 1926. - 149 с.

Отд. оттиск из: Известия Отделения русского языка и словесности АН СССР. - 1924-1926. - Т. 28/30.

791. Перетц В. Слово о полку Ігоревім: Пам'ятка феодал. України-Руси XII віку. — К., 1926. — X, 358 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 33).

792. Персидський Д. До ембріології Orobanche Cumana Waller I Oramosa L. // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1926. - Вип. 4. - С. 3-5.

793. Петров В. Місце фольклору в краєзнавстві /УАН. - К., 1926. - 12 с. - (Зб. Іст.-філол. відділу; № 29). - (Праці етногр. коміс.).

794. Писаржевский Л.В. Введение в химию на основе строения атома и электронно-ионного строения молекул. - 2-е изд. - Днепропетровск, 1926. - 103 с.

795. Писаржевский Л.В. К вопросу об электронной природе катализа бертолетовой соли окислами и металлами // Наук. зап. Катеринослав. наук.-дослід. каф. хімії. - [Дніпропетровськ], 1926. - С. 165-169.

796. Писаржевский Л.В. Реакция перехода электронов от ионов иода к ионам трехвалентного железа // Там же. - С. 143-150.

797. Писаржевский Л., Ройтер В. К вопросу о механизме катализа перекиси водорода // Укр. хім. журн. - 1926. - Т. 2. - С. 75-87.

798. Писаржевский Л., Ройтер В. Те ж // Наук. зап. Катеринослав. наук.-дослід. каф. хімії. - [Дніпропетровськ], 1926. - С. 18-27.

799. Піотровський М.Ю. Фізика в літніх екскурсіях / Пер. та пристосував до України М. Гладкий. - Х.: Держвидав України, 1926. - 122, 2 с.

800. Плевако М. Тарас Шевченко: Літ.-суспільствознав. хрестоматія в окр. кн.: Для стар. груп соціал. виховання й юнацтва. Вип. 18. - Х.: Держвидав України, 1926. - 404 с. - (Б-ка мол. ленінця).

801. Плевако М. Хрестоматія нової української літератури. Т. 1. - Х.: Держвидав України, 1926. - 594 с.

802. Плевако М. Хрестоматія нової української літератури від початку 80-х років XIX ст. до останніх часів: Підруч. кн. - 4-е вид. - К.: Книгоспілка, 1926. - 258, [8] с.

803. Покровський О. Як ідеалізовано скитів у грецькому та римському письменстві. — К., 1926. — 64 с.

804. Попов П.М. До питання про способи збирати фольклорні матеріали / Етногр. коміс. — К., 1926. — 16 с.

Відб. із: Етногр. вісн. — 1926. — Кн. 2.

805. Попов П. Матеріали до словника українських граверів. - К.: Укр. наук. ін-т книгознавства, 1926. - 144 с.

Відб. із: Тр. Укр. наук. ін-ту книгознавства. - Т. 1.

806. Потебня А.А. Полное собрание сочинений / ВУАН; Вступ. ст. В.И. Харциева. — 5-е изд., пересмотр. и испр.; — Одесса: Госиздат Украины, 1926. — XXX, 208 с.

807. Правдич-Неминский В.В. К познанию явлений утомления // Журн. эксперимент. биологии и медицины. - 1926. - [№ 10/11]. - С. 157-171.

808. * Правдич-Неминский В.В. Опыт применения некоторых простых формул к изучению деятельности функциональных нервных элементов спинного мозга // Сеченов. физиол. журн. - 1926. - Т. 8.

809. Практичний російсько-український словник ділової мови (конторської та рахівничої) / Упоряд. Є. Лінкевич; З ред.: М. Гладкий, К. Туркало; Укр. правопис склали: М. Грунський, Г. Сабалдир. - Х.: Держвидав України, 1926. - 136 с.

810. Праці Інституту гідробіології. Ч. 1 / УАН. — К., 1926. — 136 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 2, вип. 4).

811. Праці Комісії для виучування історії західно-руського та українського права. Вип. 2 / ВУАН; Ред. М.П. Василенко. — К., 1926. — XIV, 306 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу. № 6).

812. Праці Першої конференції наукових бібліотек УСРР. — К., 1926. — 176 с. — (Бібл. зб.; Ч. 1).

813. Природа и охота: (Сб. 1925 г.) / Ред. Н. Шарлемань. - Х.: Изд-во ВУСОР, 1926. - 140 с.

814. Проскура Г.Ф. Воздушные винты: Теория и расчет воздуш. винтов. - Х.: ХТИ, 1926. - Вып. 1. - 83 с.

815. Проскура Г.Ф. Конспект лекций по водяным турбинам. - Х.: НТО при ХТИ, 1926. - 72 с.

816. Проскура Г.Ф. Определение основных расчетных данных водяных турбин // Вестн. инженеров. - 1926. - № 7/8. - С.84-394.

817. Птуха М.В. Международный статистический институт и его XVI сессия // Вестн. статистики. - 1926. - Кн. 24, № 1/6. -С. 155-192.

818. Радде-Фоміна О.Г. Матеріяли до флори Остерського повіту Чернігівщини // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1926. - Вип. 4. - С. 36-44.

819. Рєзанов В.І. Драма українська: Старовин. театр укр. Вип. 1. Сценічні вистави у Галичині. — К., 1926. — 204 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 7).

820. Рєзанов В.І. Драма українська: Старовин. театр укр. Вип. 3. Шкільні дійства великоднього циклу: Дод. — К., 1926. - 394 с.

821. Романовський О. До історії папірень на Україні // Бібліол. вісті. - 1926. - № 2. - С. 73-75.

822. Російсько-український словник правничої мови (понад 67000 слів) / ВУАН. Правн.-термін. коміс. при Соц.-екон. відділі; Редкол.: А.Ю. Кримський (гол. ред.) та ін. — К., 1926. — Х, 228 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 41).

823. Рудинський М. Матеріали до вивчення неолітичної доби сточища р. Ворскла: Стація в ур. Біла Гора під Полтавою / Каб. антропології та етнології. Відділ антропології та передісторії. — К., 1926. — 18 с.

824. Рулін П. На шляхах до нового українського театру: Пол. театр у Київі 1816 р. — К., 1926. — 30 с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1926. — Кн. 7/8.

825. Рух декабристів на Україні: [Зб.] - Х., 1926. - 184, 103 с. - (Ювіл. вид. Укрцентрархіву).

826. Сабалдир Г. Практичний російсько-український словник. - К.: Час, 1926. - 436 с.

827. Самійленко О. Вибрані твори / Вступ, приміт., ред. О. Дорошкевича. - Х.: Книгоспілка, 1926. - 314 с. - (Літ. б-ка).

828. Северцов А.Н. Beitrage zu einer Theorie des knocheren Schadels der Wirbeltiere // Paleont. Ztschr. - Berlin, 1926. - Bd. VIII, H. 1/2. - S. 42-43.

829. Северцов А.Н. Development of the pelvic fins of Acipenser ruthenus: New data for the theory of the paired fins of fisches // Journ. of morphol and physiol. - Philadelphia, 1926. -V. 61, № 2. - P. 547-579.

830. Северцов А.Н. The development of the scales of morphol and physiol Philadelphia // Там же. - 1926. -V. 62, № 2. - P. 523-560.

831. Северцов А.Н. Die Morphologie der Brustflossen der Fische // Jen. Ztschr. für Naturwiss. - 1926. - Bd. 62, H. 2. - S. 343-392.

832. Северцов А.Н. Studies on the bony skull of fisches. 1. Structure and development of the bony skull of Acipenser ruthenus.2.Primari structure of the bony skull of fisches // Quart. Journ.of microscop. science. - London, 1926. - Bd. LXX, № 279. - P. 451-540.

833. Северцов А.Н. Ursprung der Quadrupeda // Palaeont. Ztschr. - 1926. - Bd. VIII, H. 1/2: Vortr. u. Diskuss Während cl. Weimar. Tagung. - S. 75-95 : il.

834. Северцов А.Н. Uber den Bau und die Funktionen Rippen von Polypterus // Anat.Anz. - Jena, 1926. - Bd. LXI, № 12-13. - S. 274-280 : il.

835. Северцов А.Н. Семковский С.Е. Диалектический материализм и принцип относительности. - М.; Л.: Госиздат, 1926. - 236 с.

836. Секунда Т. Матеріали до української технічної термінології південно-західної Чернігівщини / Ін-т укр. наук. мови. Техн. відділ. — Х., 1926. — 16 с.

Відб. із журн.: Наук.-техн. вісн. — 1926. — Ч. 1.

837. Семенкевич Ю.М. Деякі доповнення до флори околиць України // Вісн. Київ. ботан. саду. - 1926. - Вип. 4. - С. 45-58.

838. Семковский С.Е. Диалектический материализм и принцип относительности. - М.; Л.: Госиздат, 1926. - 236 с.

839. Симинский К.К. Механическое испытание узлов нового шоссейного моста через р. Днепр в Киеве: Опыт механ. испытания мостов. узлов в завод. обстановке // Тр. НКТ НКПС. - М., 1926. - С. 193-215.

840. Симинский К.К. На новых путях в высшей технической школе: Этюды по методологии и реорганизации. - К.: КПИ, 1926. - 35 с.

Отт. из: Изв. КПИ - 1926 г.

841. Симинский К. Теория прочности гранитов // Строит. пром-сть. - 1926. - № 5. - С. 339-340.

842. Симінський К.К. Про втому дерева при повторному обтяжуванні // Наук.-техн. вісн. - Х., 1926. - С. 2-11, 11 рис., 10 табл.

843. Симінський К.К. Технічні завдання виробництва й ролі в них Київського політехнічного інституту // Вісн. КПІ. - 1926. - С.53-56.

844. Симінський К.К. Чергові навчальні завдання Київського політехнічного інституту // Там само. - С.21-27.

845. Симінський К.К. Чергові завдання предметових комісій у вищих технічних наукових закладах // Там само. - С.34-51.

846. Сікорський М.Г. Юридична помилка в галузі народного права // Наук. зап. Київ. ін-ту нар. госп-ва: Техніка, економіка і право. - 1926. - С. 71-82.

847. Слабченко М.Є. Бджільництво на Україні та прикре непорозуміння проф. С.Шелухіна // Пасічник. - 1926. - № 7. - С. 21-22.

848. Смаль-Стоцький С. Правописна справа // Літ. наук. вісн. - Львів, 1926. - Кн. 5. - С. 75-81; Кн. 7/8. - С. 312-321.

849. Смаль-Стоцький С.Й. Ритмика Шевченкової поезії // Пр. Іст.-філол. ін-ту в Празі. - 1926. - Т.1. - С. 64-108.

850. Смаль-Стоцький С.Й. Франко і українська літературна мова // Літ.-наук. вісн. - 1926. - Кн.6. - С. 131-141.

851. Старицька-Черняхівська Л. Напередодні: Іст. сцена на 1 дію. - Х.: Рух, 1926. - 40 с. - (Театр. б-ка; Ч.60).

852. Старицька-Черняхівська Л. Розбійник Кармелюк: Вистава на 5 дій і 6 одмін. - Х.: Рух, 1926. - 112 с. - (Театр. б-ка; Ч. 52).

853. Стеклов В.А., Никифоров П.М. Sur les mouvements speciaux enregistres par la station sismique Leningrad // Докл. АН СССР. Сер. А. - 1926. - С. 5-6.

854. Стеклов В.А. Über die Wiederherstellung des Netzes seismischer Hationen von USSR und über den gegenwartigen Zustand der Arbeiten des Physikalisch. - Matematischen Instituts der Akademie der Wissenchaften // Ztschr. für Geophysik. - 1926. -H. 1. - S. 12-13.

855. Стеклов В.А. Sur le probleme d'approximation des fonctions arbitraires a l'aide des polynomes de Tchebychef // Изв. АН УССР. Сер. 6. - 1926. - Т. 20, № 10/11. - С.857-862.

856. Стеклов В.А. Theorie de fermeture et le probleme de represantation approchee des fonctions continues a l'aide polynomes de Tchebychef // Acta Mat. - 1926. - Т. 49. - P. 263-299.

857. Супруненко П.М. Тяговые расчеты, 1-е изд. - К.: Друк. Півд.-зах. залізництва, 1926. - 249, [7] с.

858. Студії з історії України Науково-дослідної кафедри історії України в Києві. Т. 1 / Ред. М. Грушевський. — К., 1926. — VIII, 179 с.

859. Тарановський Ф.В. Начерки з історії державного права Речи Посполитої XVII в. — К., 1926. — 58 с.

Відб. із: Зап. Соц.-екон. відділу. — 1926. — Т. 2-3.

860. Тарасевич Л.А. О деятельности сывороточно-вакцинного совещания НКЗ и контрольного института // Тр. 9 Всерос. съезда бактериологов, эпидемиологов и сан. врачей, 25 мая - 1 июня 1925. - Л., 1926. - Т. 1. - С. 201.

861. Тарасевич Л.А. Современные течения в области эпидемиологии: Эксперимен. эпидемиология // Там же. - С. 10.

862. Твори Марка Вовчка. Т. 2/3 / Ред. і вступ О. Дорошкевича. - Х.: Держвидав України, 1926.

Т. 2. - 383 с.

Т. 3. - 356 с.

863. Терниченко А. Польові культури Київщини: Колоскові хліба: Матеріали ботан.-агроном. вивчення польової культури флори Київщини в 1924 і 1925 рр. - К.: Книгоспілка, 1926. - 32 с.

864. Тимошенко С.П. Курс статистики сооружений. Ч. 1. - 2-е изд. - Л.: Кубуч, 1926. - 391с.

865. Тимченко Є. Вокатив і інструменталь в українській мові. — К., 1926. — 118 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 45).

866. Ткаченко М. Канівська сотня Переяславського полку за Рум'янцевською ревізією: (Студія з екон. та соціал. життя Полтав. Подніпров'я). — К., 1926. — 66 с.
Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1926. — Кн. 7-8.

867. Трипільська культура на Україні. Вип. 1 / ВУАН. Всеукр. археол. коміс.; Ред. В. Козловська, П. Курінний. — К., 1926. — Х, 219 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 40).

868. Тропа на завод: Общедоступ. введение в изуч. фабрич.-завод. производительность: В 6 вып. Вып. 1 / Сост. В.Е. Васильев, А.И. Душечкин и др.; Под ред. В.Г.Шапошникова. - М.; Л.: Госиздат, 1926. - VII, 160 с.

869. Тутковський П.А. Нові шляхи геологічного дослідження Києва // Наука на Україні. - 1926. -№ 1. - С. 21-26.

870. Тутковський П.А. Путеводитель экскурсии по Волыни. - К., 1926. - Т. 3, вып. 2. - С. 100-158.

871. Тутковський П.А. Узбережжя ріки Вужа (у середині його течії): Геол. і геоморфол. опис // Наук. зап. Київ. наук.-дослід. каф. - К., 1926. - Т. 3, вип. 2. - С. 100-158.

872. Тутковський П.А., Полонський Х.М. Мінералогія і геологія для сільськогосподарських інститутів. - Х.: Держвидав України, 1926. - 227, IV с.

873. Україна: Наук. двохміс. українознавства. Кн. 1 / ВУАН. Іст. секція; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1926. — 192 с.

874. Те саме. Кн. 2/3. — 249 с.

875. Те саме. Кн. 4. — 192 с.

876. Те саме. Кн. 5. — 192 с.

877. Те саме. Кн. 6. — 200 с.

878. Українська книга XVI-XVII-XVIII ст. / Ред.: М.О. Макаренко, С.І.Маслова. - К.; Х.: Держвидав України, 1926. - XV, 435 с. - (Тр. Укр. наук. ін-ту книгознавства; Т. 1).

879. Український археографічний збірник. Т. 1/3 / ВУАН. Археогр. коміс. — К., 1926. — VIII, 356 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 43).

880. Український ботанічний журнал. Т. 3 / Укр. ботан. т-во; Ред. О. Ната. — К., 1926. — 68 с.

881. Устянцев В.П. Загальна зоотехнія: Годівля сільськогосподарських тварин / УАН; Пер.: І.І. Григоренко, І.І. Назаренко. - Х.: Держвидав України, 1926. - 296 с.

882. Фиалков Я. Опыт определения иодного числа в водной среде // Укр. хім. журнал. - Х., 1926. - Т. 2, кн. 4. - С. 139-142.

883. Филипович П. Шевченко й декабристи. — Х.: Держвидав України, 1926. — 108 с.

884. Финкельштейн В. Потенциальные разложения некоторых неводных растворов / / Вісн. Київ. політехн. ін-ту. - К. , 1926. — Кн.1. - С. 3-22.

885. Філіповський О.К. Розвідки з організації селянського господарства на Україні / УАН; Пер. Є. Плужник. — Х.: Держвидав України, 1926. — 316 с.

886. Філь Ю. Народні пісні, що виникли під час пошесті чудес на Поділлі / Ю. Філь. З матеріалів до характеристики мови окремих сільських господарів с. Пановець Кам'янецької округи. — Кам'янець-Подільський, 1926. — 13 с.
Відб. із: Зап. Кам'янець-Поділ. наук. т-ва. — 1926. — Т. 1.

887. Фомин П.И. Металлопромышленность Украины. - Х.: Госплан УССР, 1926. - 53 с. - (Тр. Комис. по металлу при Госплане УССР; № 2).

888. Фомін О. Флора України. І. Pteridophyta. — К., 1926. — 72 с., XVIII с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 2, вип. 1).

889. Франко І. Твори. Т. 2. Борислав сміється: Повість / Ред. С. Пилипенка; Вступ. ст. О. Дорошкевича. -Х.; К.: Книгоспілка, 1926. - XLV, 336 с.

890. Хлібороб і природа: Хрестоматія природн. наук / УАН; Упоряд.: В. Вовчанецький, М. Гладкий, С. Паночині, В. Терниченко, О. Черняхівський. - Х.: Держвидав України, 1926. - 180 с.

891. Холодний М.Г. Мікроорганізми грунту. - К.: Книгоспілка, 1926. — 59 с. - (Наук.-попул.).

892. Храневич В. Минуле фауни Поділля: Шкіц з доби 12-19 ст. / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1926. — 20, VI с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 6).

893. Чикаленко Л. Нарис розвитку української неолітичної мальованої кераміки: Більче золото. — К., 1926. — 9 с.

Відб. зі зб.: Трипіл. культура на Україні. — 1926. — Т. 1.

894. Чума на Юго-Востоке СССР и причины ее эндемичности / Ред.: Д.К. Заболотный, В.Л. Омеляновский. - Л., 1926. — VII, XXXVI с.

895. Шалит М. Звіт про ботанічну роботу в Державному степовому заповіднику в 1924-1925 роки // Вісті Держ. степ. заповідника «Чаплі». - 1926. - Т. 5. - С. 91-93.

896. Шапошников В.Г. К вопросу о рационализации методов отбельного производства // Изв. текстил. пром-сти и торговли. - 1926. - Т. 5, № 8. - С. 17-22.

897. Шапошников В.Г. К истории установления нормы для влажности русских льнов // Там же. - №14. - С. 23-25.

898. Шапошников В.Г. Красящие вещества // Егоров И.В. Технический анализ. - К., 1926. - С. 215-230.

899. Шапошников В.Г. О ведении рабочих записей по работе в лаборатории // Там же. - С. 237-238.

900. Шапошников В.Г. О влажности текстильного сырья // Изв. текстил. пром-сти и торговли. - 1926. - Т. 5, № 4. - С. 17-22.

901. Шапошников В.Г. То же // Техн.-экон. вестн. - 1926. - Т. 6, № 4. - С. 237-244.

902. Шапошников В.Г. О предельном увлажнении и высыхании волокнистого сырья // Изв. текстил. пром-сти и торговли. - 1926. - Т. 5, № 23. - С. 17-25.

903. Шапошников В.Г. О составлении заключений по испытанию товара // Егоров И.В. Технический анализ. - К., 1926. - С. 233-237.

904. Шапошников В.Г. Об установлении нормы влажности для русских льнов // Техн.-экон. вестн. - 1926. - № 3. - С. 179-183.

905. Шапошников В.Г. Об устойчивом и подвижном состоянии влажности волокон // Техн.-экон. вестн. - 1926.- Т.6, № 6/7. - С. 382-391.

906. Шапошников В.Г. Распознавание волокнистых материалов и изделий из них // Егоров И.В. Технический анализ. - К., 1926. - С. 230-232.

907. Шапошников В.Г. Про вогкість текстильної сировини. — К., 1926. — 18 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 4, вип. 1).

908. Шарлемань М.В. Матеріали до орнітофауни Державного степового заповідника ім. Х. Раковського // Вісті Держ. степ. заповідника «Чаплі». - 1926. - Т. 3. - С. 48-96.

909. Шарлемань М.В. О пище большого кроншнепа (Numenius arquata L). // Укр. охотник и рыболов. - 1926. - № 6. - С. 46.

910. Шарлемань М.В. Охотник-краевед: Прогр. наблюдений // Там же. - № 3. - С. 17-18; № 4. - С. 20-21.

911. Шарлемань М.В., Белинг Д.О. Об изучении животных своего края. - Х.: ВУСОР, 1926. - 119 с.

912. Шарлемань М. Зоогеографічні райони України: Спроба поділу. — К., 1926. — 15 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 2, вип. 3).

913. Шарлемань М. Матеріали до орнітофауни України. — К., 1926. — 72 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 2, вип. 2).

914. Шарлемань М.В. Про їжу дніпрянського кулика-сороки // Укр. охотник и рыболов. - 1926. - № 2. - С. 25-26.

915. * Шарлемань М.В. Словник зоологічної номенклатури. Ч. 1. Назви птахів. - Х.: Держвидав України, 1926.

916. Шевченко Т. Кобзар / Упоряд. Ю. Меженко. - К.: Час, 1926. - 320 с.

917. Шевченко та його доба / Ред. М. Новицький, П.П. Филипович. - К.: Держвидав України, 1926. - 170 с.

918. Шмальгаузен И. Проблема смерти и бессмертия. - М.; Л.: Госиздат, 1926. - 92 с. - (Природа и культура; Т. 19).

919. Шмальгаузен И. Нервная система // Биология в отрывках из произведений известных натуралистов. - Л., 1926. - С. 138-142.

920. Шмит Ф. Искусство: Пробл. методологии искусствоведения: Искусство как фактор общественности: Искусство как продукт общественности. Новые наблюдения в обл. изуч. дет. рисунка // Пробл. социологии искусства. - Л., 1926. - № 1. - С. 9-71.

921. Шмит Ф. Крестьянское искусство Севера: Об искусствовед. экспедиции на рус. Север // Там же. - С. 166-190.

922. Штаерман И. О приближенном интегрировании дифференциальных и интегральных уравнений // Вісн. Київ. політехн. ін-ту. - 1926. - Кн. 1. - С. 26-59.

923. Щепотьєва М. Українські килими. - Х.: Музей укр. мистецтва, 1926. - 8 с. - (Сер. наук.-попул. провідників; Ч. 4).

924. Щербаківський Д. Оправа книжок у Київських золотарів XVII-XVIII ст. - К.: Укр. наук. ін-т книгознавства, 1926. - 52 с.

925. Щербина М.Л., Веселий Ф.І. Полуничний шкідник. - К.: Книгоспілка, 1926. - 8 с.

926. Щербаківський В. Тілопальні точки і мальована кераміка. — К., 1926. — 22 с. Відб. зі зб.: Трипіл. культура на Україні. — 1926. — Т. 1.

927. Щоголів Я. Поезії / Передм. М. Зерова. - Х.: Книгоспілка, 1926. - XLIII. - 96 с. - (Літ. б-ка).

928. Яворский М.И. Краткая история Украины / Предисл. Х. Раковского; Пер. с 2-го укр. изд. с доп. и изм. всех последующих изд. - Х.: Госиздат Украины, 1926. - 128 с.

929. Яворський М.І. Коротка історія України / Передм. Х. Раковського. - 5-е вид. - Х.: Держвидав України, 1926. - 144 с.

930. Яната О. До питання про швидке визначення схожости насіння. - Х., 1926. - 28 с.

Відб. із: Тр. с.-г. ботаніки. - 1926. - Т. 1, вип. 1.

931. Яната О. Доповідна записка про основи науково-операційного плану Першого степового заповідника УСРР «Чаплі» // Вісті Держ. заповідника «Чаплі». - 1926. - Т. 5. - С. 17-28.

932. Яната О. Доповідь про стан господарства Державного степового заповідника «Чаплі» // Там само. - С. 154-165.

933. Яната О. Науково-степова станція Державного степового заповідника «Чаплі» // Там само. - С. 139-142.

934. Яната О. Рослина і життя. - 2-е вид. - Х.: Рад. селянин, 1926. - 126, 2 с.

935. Яницкий Э.Р. Доломиты / Ред. У.И. Орлов. - Х., 1926. - 22 с.

936. Яновский Ф.Г. Современное положение желудка // Врачеб. дело. - 1926. - № 10/11. - С. 890-895; № 14. - С. 1068-1074.

937. Ясницький Ю. Коротка банківська й комерційна енциклопедія / Ред. О. Полоцький; Упоряд. : І.Д. Войткевич, В.І. Павлович, В.О. Крижановський, І.Ю. Черкаський. - Х.: Рух, 1926. - 256 с.

938. Яснопольский Л. К вопросу о местном сборе грузов // Мест. хоз-во. - 1926. - № 5. - С. 51-63.

1927

939. Адріанова-Перетц В.П. З діяльності єзуїтів на Україні і Білорусі наприкінці XVI ст. за новими документами // Україна. - 1927. - Кн. 3. - С. 3-9.

940. Анкета для генерального обліку бібліографічної роботи на Україні та про Україну: [Для окр. установ]. — К., 1927. — 2 с.

941. Анкета про казки та легенди про св. Касіяна / Етногр. коміс. — [К., 1927]. — [2] с.

942. Астряб О. Перший рік навчання в сільській трудовій школі / УАН. - Х., 1927. - 228 с.

943. Ахієзер Н. Про одну теорему M. Brellonina // Зб. мат.-природ.-лікар. секції Наук. т-ва ім. Шевченка. - Львів, 1927. - Т. 26. - С. 51-52.

944. Багалій Д.І. Автобіографія: П'ятдесят літ на сторожі укр. науки та культури / ВУАН. — К., 1927. — 174 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 62).

945. Багалій Д.І. Академік М.С. Грушевський і його місце в українській історіографії: Іст.-крит. нарис // Червон. шлях. - 1927. - № 1. - С. 160-217.

946. Багалій Д. І. Декабристи на Україні: З приводу сторіччя їх повстання на Україні, 1825-1925 // Там само. - С. 93-116.

947. Багалій Д.І. Шевченкова поема про Івана Гуса // Шевченко Т.Г. Єретик. - Х., 1927. - С 5-12.

948. Балабай П. Будова та функція зябрового апарату міноги. — К., 1927. — 40 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 4, вип. 6).

949. Балика Д.А. До питання про підготування робітників наукових бібліотек УСРР: (Одноріч. бібл. курси ВБУ в 1926-27 р.). — К., 1927. — 12 с.

950. Балика Д.А. Орієнтовочний перегляд книг бібліотекарем: Метод. вказівки. — К., 1927. — 22 с.

Відб. із журн.: Бібліотекознавство та бібліогр. — 1927. — № 1.

951. Балика Д.А. Про рекомендаційну бібліографію. — К., 1927. — 24 с.

Окр. відб. із: Бібл. зб. — 1927. — Ч. 3.

952. Белінг Д. Матеріали до іхтіофауни р. Південний Буг. — К., 1927. — 358 с.

Відб. із: Зб. праць Дніпр. біол. ст. — 1927. — Ч. 2.

953. Бернштейн С.Н. Теория вероятностей . - М.; Л.: Госиздат., 1927. - VIII, 363 с.

954. Бернштейн С.Н. Demonstration nouvelle d'une inegalite relative aux polynomes trigonometriques // Rendiconti Accad. D. Lincei. - Roma, 1927. - Vol. 5. - P. 558-561.

955. Бернштейн С.Н. Fondements géometriques de la théorie des correlations // Metron. - 1927. - Vol. 7. - № 2. - S. 3-27.

956. Бернштейн С.Н. Sur les polynomes multiplemenent monotones // Сообщ. Харьк. о-ва. - 1927. - Т. 1. - С. 1-11.

957. Бернштейн С.Н. Sur les polynomes multiplement monotones, qui s'écartent le moins de zero // Comptes rendus. - Paris, 1927. - T. 185. - P. 247-249.

958. Бернштейн С.Н. Sur l'integration des equations auxderivées partiells du type elliptique, 11 note // Math. Annalen. - 1927. - Bd. 96. - S. 633-347.

959. Бернштейн С.Н. Sur une propriété des polynomes de Tchebycheff // Докл. Акад. наук СССР. Сер. А. - 1927. - С. 405-407.

960. Бернштейн С.Н. Über ein geometrisches Theorem, und seine Anwendung auf die partiellen Differentialgleichungen vom elliptischen Typus // Math. Ztschr. - 1927. - Bd. 26. - S. 551-558.

961. Бібліографічна комісія Української Академії Наук у Київі / УАН. — К., 1927. — 8 с.

Відб. із: Бібл. зб. — 1927. — Ч. 3.

962. Бібліографія на Україні / Редкол.: В. Козловський та ін. — К., 1927. — 128 с. — (Бібл. зб.; Ч. 3).

963. Бібліотечний збірник: На наук.-бібліот. фронті УСРР. Ч. 2 / УАН; Ред. С. Постернак та ін. - К., 1927. - 130 с.

964. Біла Г.Д. Вищі курси бібліотекознавства при Державній публічній бібліотеці в Ленінграді. - К., 1927. — 12 с.

Відб. із журн.: Бібліотекознавство та бібліогр. — 1927. — № 1.

965. Білінський М. Часописи Поділля (в межах України): Іст. нарис з доби 1838-1927 / ВУАН. ВБУ. Він. філія; Ред. В. Отамановський. — Вінниця, 1927. — 32 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 16). — (Матеріали до історії друку та бібліогр. Поділля; Т. 1, зош. 1).

Відб. із газ.: Часописи Поділля. — 1927.

966. Білінський М., Співачевська Н., Кревецький І. Часописи Поділля: Іст.-бібліогр. зб. з нагоди 150-ліття першої газ. на Україні (1776-1926) та 10-ліття існування УСРР / ВУАН. ВБУ. Він. філія; Ред. В. Отамановський. — Вінниця, 1927. — 207 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 20). — (Матеріали до історії друку та бібліогр. Поділля; Т. 1).

967. Борисенок С. Утворення професійної адвокатури в Литовсько-Руській державі. — К., 1927. — 68, 2 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування історії зах.-рус. та укр. права.

968. Бродский А.И. К вопросу об интенсивности спектральных линий // Журн. Рус. физ.-хим. о-ва. - 1927. - С. 115. - (Сер. физ.; № 59).

969. Бродский А.И. Температурный коэффициент хингидрового электрода // Днепропетр. мед. журн. - 1927. - № 5/6. - С. 201-209.

970. Бузескул В. Изучение древностей северного побережья Черного моря и их значение с точки зрения греческой и мировой истории. — К., 1927. — 24 с.

971. Бузескул В.П. Открытия и научные достижения за последние годы в области истории Древнего Востока // Схід. світ. - 1927. - № 7. - С. 120-137.

972. Бузук П. Нарис історії української мови: Вступ, фонетика і морфологія з дод. іст. хрестоматії. — К., 1927. — 96 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 48).

973. Бюлетені Постійної комісії вивчення кров'яних угрупувань. Т. 1, кн. 1 / Харк. наук. т-во. Мед. секція; Редкол.: В. Рубашкін та ін. — Х., 1927. — 80 с.

974. Те саме. Т. 1, кн. 2. — 22 с.

975. Те саме. Т. 1, кн. 3/4. — 104 с.

976. Бюлетень Етнографічної комісії Української Академії наук. № 3 / УАН. — К., 1927. — 8 с.

977. Те саме. № 4. — 4 с.

978. Те саме. № 5. — 4 с.

979. Те саме. № 6. — 4 с.

980. Бюлетень Харківського наукового товариства. № 1. Трав. — Х., 1927. — 12 с.

981. Те саме. № 2. Черв. — 20 с.

982. Те саме. № 1(3). Жовт. — 20 с.

983. Те саме. № 2/3 (4/5). Листоп.-груд. — 22 с.

984. Бюлетень Шепетівського наукового при УАН товариства. № 1 / УАН. — Шепетівка, 1927. — 8 с.

985. Василенко М.П. Збірка матеріалів до історії Лівобережної України та українського права XVII-XVIII вв. /ВУАН. — К., 1927. — 3, 115 с.

Відб. із: Укр. археогр. зб. — 1927. — Т. 1.

986. Василенко М.П. Олександр Матвійович Лазаревський (1834-1902) // Україна. - 1927. - Кн. 4. - С. 18-82.

987. Велс Г. Країна сліпих / Пер. з англ. та вступ. ст. М. Калиновича. - К.: Слово, 1927. - 136 с.

988. Вернадский В.И. Бактериофаг и скорость передачи жизни в биосфере // Природа. - 1927. - № 6. - Стб. 433-446.

989. Вернадский В.И. Геохимия в Союзе // Наука и техника СССР, 1917-1927. - М., 1927. - Т. 1 - С. 235-248.

990. Вернадский В.И Записка об ученых трудах проф. К.Д. Глинки // Изв. АН СССР. Сер. 6. - 1927. - Т. 21, № 18. - С. 1529-1536.

991. Вернадский В.И. История минералов земной коры. - Л., 1927. - Т. 1, вып. 2. - С. 209-376.

992. Вернадский В.И. Мысли о современном значении истории знаний: Докл. прочит. на 1-м заседании Комис. по истории знаний, 14 окт. 1926 г. - Л., 1927. - 17 с.

993. Вернадский В.И. О новых задачах в химии жизни // Тр. Бальнеол. ин-та Кавказ. минерал. вод. - 1927. - Вып. 5. - С. 3-16.

994. Вернадский В.И. О предполагаемой организации химической лаборатории при Почвенном институте // Изв. АН СССР. Сер. 6. - 1927. - Т. 21, № 18. - С. 1591-1593.

995. Вернадский В.И. О проделанной биогеохимической лабораторией работе по анализу живого вещества // Там же. - С. 1589-1591.

996. Вернадский В.И. О рассеении химических элементов // Отчет о деятельности Академии Наук за 1926 г. - Л., 1927. - С. 1-15.

997. Вернадский В.И. Очерки геохимии. - М; Л.: Госиздат, 1927. - 368 с.

998. Вернадский В.И. Памяти академика К.М. фон Бэра // Первый сборник памяти Бэра. - Л., 1927. - С. 1-9. - (Тр. Комис. по истории знаний; Вып. 2).

999. Вернадский В.И. Работы по истории знаний // Академия Наук СССР за десять лет, 1917-1927. - Л., 1927. - С. 155-163.

1000. Вернадский В.И. Etudes biogeochimiques: 2. La vitesse maximum de la transmission de la vie dans la biosphere // Изв. АН СССР. Сер. 6. - 1927. - Т. 21, № 3/4. - С. 241-254.

1001. Вернадский В.И. Sur la dispersion des elements // Rev. gen. Sci. pur. appl. - 1927. - Vol. 38, № 12. - P. 366-372.

1002. Вернадский В.И., Белопольский А.А. Записка об ученых трудах проф. В.Г. Фесенкова // Изв. АН СССР. Сер. 6. - 1927. - Т. 21, № 18. - С. 1441-1445.

1003. Вернадский В.И, Белопольский А.А., Карпинский А.П. Записка об ученых трудах Л.Я. Орлова // Там же. - С. 1431-1435.

1004. Вернадский В.И., Левинсон-Лессинг Ф.Ю., Костичев С. Записка об ученых трудах проф. К.К. Гедройца // Там же. - С. 1470-1476.

1005. Вильсон Э.Б. Физическая основа жизни / Пер. с англ. С.Г. Навашина // Тр. Тимиряз. НИИ. Сер 5. - Вологда, 1927. - Вып. 4. - 54 с.

1006. Виставка тканини: Кат. / Музей мистецтв; Уклад. П.А. Кульженко. — К., 1927. — 40 с.

1007. Віленський Д. Перший міжнародний конгрес грунтознавців в Америці / Харк. наук. т-во. — Х., 1927. — 8 с.

Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 2.

1008. Вінниця, її околиці та Вінницька округа. Ч. 1. Культура та природа: Про-

відник екскурсанта, приїжджаючого та краєзнавця: 37 іл., план м. Вінниці, карта Він. округа нового районування / Ред. В. Отамановський. — Вінниця, 1927. — 35 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 13).

1009. Вісник Київського ботанічного саду. Вип. 5/6 / Ред. О.В.Фомін. - К.: Київдрук, 1927. - 168 с.

1010. Вісник природознавства. № 1. Лип. / Харк. наук. т-во. Секція природ.; Редкол.: М. Білоусів та ін.— Х., 1927. — 64 с.

1011. Те саме. № 2. Серп. — 130 с.

1012. Те саме. № 3/4. Верес.-жовт. — 260 с.

1013. Те саме. № 5/6. Листоп.-груд. — 340 с.

1014. Воблий К.Г. Дослідна кафедра кооперації при Київському кооперативному інституті // Зап. Київ. кооп. ін-ту. - 1927. - № 1. - С. 25-30.

1015. Воблий К. Економічна географія України. - 3-тє вид. - К.: Київдрук, 1927. - 240 с.

1016. Воблий К.Г. Кооперативний крамобіг України (1923/1924-1926/1927 рр.) // Пр. наук.-дослід. каф. кооперації при Київ. кооп. ін-ті. - 1927. - № 1. - С. 27-50.

1017. Воблий К.Г. Польський ринок металів (1903-1908-1913) / УАН. - К., 1927. - 61 с.

1018. Воблий К.Г. Розвиток народного господарства України за 10 років революції // Життя і революція. - 1927. - № 10/11. - С. 137-146.

1019. Воблый К.Г. Украинские ярмарки // Торговля Украины по биржевым данным за 1925-26 хозяйственный год. - Х., 1927. - С. 147-156.

1020. Волкович Н.М. Введение в клинику, ее задачи: Из лекций, чит. в хирург. фак. клинике / УАН. — К., 1927. — 40 с.

1021. Вотчал Е.Ф. Работа отдела физиологии сельскохозяйственных растений Научного института селекции // Научный институт селекции: Отчет о деятельности за период 1922-1926 гг. и прог. работ 1927 г. - К.: Изд. Сахаротреста, 1927. - С. 27-46.

1022. Гіляров С.О. Каталог / Музей мистецтва — К., 1927. — 76 с., [5] вкл. арк.

1023. Гольдман О. Фізика на Україні у 10-у річницю Радянської України / Харк. наук. т-во. — Х., 1928. — 16 с.

Відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 5/6.

1024. Грабар В.Е. История воздушного права // Грабар В.Е. Вопросы воздушного права: Сборник. - М., 1927. - Вып. 1. - 17 с.

1025. Грабар В.Е. Питання державного права в коментарях Джона Мера до сентенцій Петра Ломбарда: До літ. іст. міжнар. права серед. віків. — К., 1927. — 36 с.

Відб. із: Зап. Соц.-екон. відділу. — Т. 5/6.

1026. Грабар В.Е. Das hentige Völkerrecht vom Standpunte eines Sowjetjurichten // Ztschr. für Volnerrecht. - 1927. - Bd. 14. - 26 с.

1027. Граве Д.А. Плоская геометрия Эвклида как предельная для геометрии Лобачевского // Lobatschewskii. In memoriam: Сборник. - Казань, 1927. - Т.2. - С. 25-36.

1028. Граве Д.О. Flächeuntrene Abbildungen der Flächen auf die Ebene // Math. Ztschr. - Leipzig, 1927.- Bd.26, № 5.- S.691-693.

1029. Граве Д.О. Über die linearen Differentialgleichungen die in Bezug auf die lineare gebrochene Transformations-gruppe invarianf sind // Journ. für die reine und angew. Math. - 1927. - Bd. 156. - S. 164-175.

1030. Граве Д.О. Über eine Tchebuchesche Frage // Зб. мат.-природ.-лікар. секції Наук. т-ва ім. Т.Г. Шевченка. - Львів, 1927. - Т. 6. - С. 45-60.

1031. Грушевський М.С. Предок // Досвітні огні: Збірник. - [Б.м.], 1927. - С. 320-328.

1032. Грушевський М. Історія української літератури. Т. 5. Культурні і літературні течії на Україні в XV-XVI ст. і перше відродження (1580-1610 рр.): Друга половина / ВУАН. Іст. секція. — К.: Держвидав України, 1927. — 723 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 36).

1033. Данилевський В.В. Енергія вод // Полтавщина: Збірник. - Полтава, 1927. - Т. 2. - С. 49-57.

1034. Данилевський В.В. У віки крилаті: Перемоги техніки XX ст. - Х., Держвидав України, 1927. - 288 с.

1035. Данилевський В.В. Фабрично-заводська промисловість // Полтавщина. - Полтава, 1927. - Т. 2. - С. 239-247.

1036. Дністрянський С. Нова держава: Інавгурац. вклад ректора проф. Станіслава

Дністрянського // Український вільний університет в Празі, в роках 1921-1926. - Прага, 1927. - С. 93-105.

1037. Дністрянський С. Dingliche und persönliche Rechte // Iherings Jahrbücher für die Dogmatic des burgerlichen Rechts. - Jena, 1927. - Bd. 78. - S. 87-137.

1038. Дністрянський С. Kultur, Zivilisation und Recht // Arch. für Rechts und Wirtschaftsphilos ophin. - Berlin-Breslau, 1927. - Bd. 21. - S. 1-17.

Відб. із: Berlin-Breslau. - 1927.

1039. До [установ з приводу анкети для генерал. обліку бібліогр. роботи на Україні та про Україну]. — К., 1927. — 2 с.

1040. Дубняк К. Досягнення української науки в галузі бібліографії, зокрема природознавчої / Харк. наук. т-во. — Х., [1927]. — 8 с.

Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 3/4.

1041. Етнографічний вісник. Кн. 3 / Етногр. коміс.; Ред. А. Лобода, В. Петров. — К., 1927. — 196 с.

1042. Те саме. Кн. 4 .— 218 с.

1043. Те саме. Кн. 5 .— 216 с.

1044. Єрьомін І. «Сводный» Патерик у південно-слов'янських, українському та московському письменствах. — К., 1927. — 32 с., 1 вкл. арк.

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1924. — Кн. 4.

1045. Єфремов С.О. Літературний автопортрет // Шевченко Т.Г. Щоденні записки. - К., 1927. - С. XIII-XL.

1046. Єфремов С. Михайло Коцюбинський, український письменник / ВУАН. ВБУ. Він. філія; Вступ Ф. Маслюка; Іл. В. Сільвестрова. — Вінниця, 1927. — 16 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 14).

1047. Жорніков М. Промисловість Київщини в 1923-1924 рр.: (Порівн. характеристика до передвоєн. й воєн. часу). Вип. 2 / Передм. К.Г. Воблого. — К., 1927. — VIII, 264 с. - (Зб. Соц.-екон. відділу; № 9).

1048. Журнал бібліотекознавства та бібліографії. Т. 1 / Редкол.: В. Козловський та ін. — К., 1927. — VIII, 168 с.

1049. Заболотный Д.К. Береги здоровье - Л., 1927. - 15 с.

1050. Заболотный Д.К. Изучение невидимых врагов // Искры науки. - 1927. - № 11. - С. 408-409.

1051. Заболотный Д.К. Лев Александрович Тарасевич // Природа. - 1927. - № 7/8. - С. 533-538.

1052. Заболотный Д.К. Микробы - источник богатства и разорения // Искры науки. - 1927. - № 10. - С. 367-368.

1053. Заболотный Д.К. Наука и здоровье за 10 лет // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1927. - № 21. - С. 2.

1054. Заболотный Д.К. Новая забота: Вспышка брюшного тифа // Там же. - № 20. - С. 3.

1055. Заболотный Д.К. Новое о микробах // Вестн. знания. - 1927. - № 16. - С. 961-964.

1056. Заболотный Д.К. Основы эпидемиологии. - М.; Л., 1927. - Т. 1. - 207 с.

1057. Заболотный Д.К. Памяти Виктора Ильича Яковлева // Микробиол. журн. - 1927. - Т.5, вып. 2. - С. 95-96.

1058. Заболотный Д.К. Сыпной тиф // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1927. - № 52. - С. 24.

1059. Заболотный Д.К. Тепло и микробы // Искры науки. - 1927. - № 7. - С. 241-242.

1060. За сто літ: Матеріали з громад. й літ. життя України XIX і поч. XX ст. Кн. 1 / ВУАН; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1927. — VI, 298 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 61). — (Зап. іст. секції Укр. наук. т-ва в Києві; Т. 24).

1061. Записки Історично-філологічного відділу Української Академії наук. Кн. 10 (1927) / Гол. ред. А. Кримський. — К., 1927. — VI, 384 с.

1062. Те саме. Кн. 11. Праці історичної секції / Ред. М. Грушевський, О. Грушевський. - XIV, 340 с.

1063. Те саме. Кн. 12 / Гол. ред. А. Кримський. — VI, 364 с.

1064. Те саме. Кн. 13/14. Ювілейний збірник на пошану академіка Дмитра Івановича Багалія з нагоди сімдесятої річниці життя та п'ятдесятих роковин наукової діяльності. Ч. 2 / Гол. ред. А. Кримський.— VII, 422 с.

1065. Те саме. Кн. 15. — IV, 320 с.

1066. Записки Одеського наукового при ВУАН товариства: Секція природ.-математ. № 1 / ВУАН. — Одеса: Держвидав України, 1927. — 72 с.

1067. Записки Одеського наукового при ВУАН товариства: Секція соціал.-іст. Ч. 1 / ВУАН; Ред. М. Слабченко. — Одеса: Держвидав України, 1927. — 100 с.

1068. Записки соціально-економічного відділу . Т. 5/6 / ВУАН; Ред. М.П. Василенко. [Б. м.] - 1927. - LXVI, 464 с.

1069. Записки фізично-математичного відділу. Т. 2, вип. 2 / УАН. — К., 1927. — 104с.

1070. Те саме. Т. 2, вип. 3. — 136 с.

1071. Збірник праць біологічного інституту ім. Ф. Омельченка. Ч. 2 /УАН. - К., 1927. - 180 с. - (Тр. / Фіз.-мат. відділу; Т. 6, вип. 1).

1072. Збірник праць Зоологічного музею. Ч. 2 /ВУАН. - К., 1927. - 106 с. - (Тр. / Фіз.-мат. відділ ; Т. 4, вип. 4).

1073. Збірник праць Інституту технічної механіки. [Вип.] 2 / Під ред. К. Симінського. — К., 1927. — 134 с., [8] вкл. арк. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 5, вип. 5).

1074. Звідомлення Вінницької філії Всенародної бібліотеки України та Кабінету виучування Поділля з 1.X. 1926 р. до 1.X. 1927 р.: Ювіл. підсумування досягнень з нагоди 10-ї річ. Жовт. революції / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1927. — 8 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 15).

1075. Звідомлення Товариства дослідників української історії, письменства та мови у Ленінграді за перше п'ятиріччя (1922-1926) / ВУАН. — К., 1927. — 24 с.

1076. Звідомлення Української Академії Наук у Київі за 1926 р. / УАН. — К., 1927. — 132 с.

1077. Звіт про діяльність з 14 трав. 1925 р. до січ. 1927 р. / Наук.-пед. т-во. — К., 1927. — 16 с.

1078. Звіт про діяльність Одеського наукового товариства: [За 1926-27 рік] / УАН. — Одеса, 1927. — 16 с.

1079. Звіт про діяльність Харківського наукового товариства за 1924-1926 роки. — Х., 1927. — 36 с.

1080. Зуев М.Д. Химический контроль сахарного производства. Вып. 4 / Науч.-техн. упр. ВСНХ УССР. - Х., 1927. - 42 с.

1081. Імшенецький В.М. Надзвичайно теплий і сухий листопад 1926 р. у Києві / В.М. Імшенецький. Синоптичний аналіз термічної аномалії південного заходу СРСР в зв'язку з атмосферними збуреннями центру і сходу 1-3 листоп. 1926 р. — К., 1927. — 20 с. — (Пр. Київ. метеорол. обсерваторії).

Відб. із: Зап. Фіз.-мат. відділу. — 1927. — Т. 2, вип. 3.

1082. Історично-географічний збірник. Т. 1 / ВУАН. Коміс. для склад. іст.-геогр. слов. України; Ред. О. Грушевський. — К., 1927. — 182 с. розд. паг.

1083. Карпинский А.П. [Автобиография] // Огонек. - 1927. - № 2. - С. 8-9.

1084. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. О. Абель (O. Abel) и список ученых трудов // Изв. Акад. наук. Сер. 6. - 1927. - Т. 21, № 18. - С. 1493-1496.

1085. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. Константина Горини (Costantino Gorin) // Там же. - С. 1484-1485.

1086. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. К. Депера (Ch. Deperet)и список ученых трудов // Там же. - С. 1489-1493.

1087. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. Н.М. Книповича // Там же. - С. 1485-1486.

1088. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. А.Я. Орлова // Там же. - С. 1431-1433.

1089. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. К.Д. Покровского // Там же. - С. 1435-1436.

1090. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. Г.А. Тихонова // Там же. - С. 1438-1439.

1091. Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. Ганса Эйлера (Hans Euler) // Там же. - С. 1483-1484.

1092. Каталог / Музей мистецтв; Уклад. С.О. Гіляров. — К., 1927. — 75 с.

1093. Каталог виставки, присвяченої Миколі Лисенкові з нагоди 85-ліття з дня

народження і 15-ліття з дня смерті. 1842-1912-1927 / ВУАН. Музей укр. діячів науки та мистецтва. — К., 1927. — 40 с.: іл.

1094. Кащенко М.Т. Огляд діяльності Київського акліматизаційного саду у відділі лікарських рослин за перший період його існування з року 1915 по 1921. — К., 1927. — 4, 112 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 5, вип.4).

1095. Кащенко М. Перетворення живої природи / УАН. - К., 1927. - 46 с.

1096. Кащенко Н.Ф. Сибирские ягодники на Украине // Сибир. плодоводство и огородничество. - 1927. - № 3. - С. 1-3.

1097. Кащенко Н.Ф. Сибирским любителям садоводства // Там же. - №4. - С. 1.

1098. Кащенко Н.Ф. Три периода в истории сибирского плодоводства // Там же. - № 3. - С. 1-2.

1099. Кистяковский В.А. К вопросу о кинетике гомогенных химических реакций // Сообщ. о науч.-техн. работах в республике. - Л., 1927. - Вып. 22. - С. 54-60.

1100. Кистяковский В.А. Уравнения диффузии и миграции ионов в применении к коллоидному состоянию веществ // Изв. Ленингр. политехн. ин-та: Отд. техн., естеств. и математ. - 1927. - Т. 30. - С. 369-380.

1101. Кістяковський О.Б. Нарис географії УСРР / УАН. - 7-е перероб. вид. - Х., 1927. - 164 с.

1102. Клодницький І. Генетика та розплоджування свійських тварин. - Х.; К.: Держвидав України, 1927. - 284 с.

1103. Козачок А.Г. Бджільництво: Підруч. для с.-г. шк. / УАН. - Х.: Держвидав України, 1927. - 110 с.

1104. * Козлов П.К. Три года по Монголии и мертвый город Хара-Хото: Лекция, прочит. в Москве и Ленинграде. - М.; Л., 1927. - [Б.с.]

1105. Козуб С. Ранній Коцюбинський: (Він. доба в житті та творчості М. Коцюбинського). — К., 1927. — 50 с.

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1927. — Кн. 12, 15.

1106. Конрад Дж. Аванпост прогресу / Пер. з англ. і вступ. ст. М. Калиновича. - К., 1927. - 93 с.

1107. Корчак-Чепурківський О.В. Їжа та здоров'я людини: Голов. основи фізіології та гігієни щодо живлення та харчування. - Х.; К.: Держвидав України, 1927. - 66 с.

1108. Корчак-Чепурківський О.В. Латинсько-українські назви хвороб та російський покажчик до них: Склад. за «Номенклатурою болезней и причин смерти НКЗ РСФСР». - К.: Вид. Київ. мед. ін-ту, 1927. - 50 с.

1109. Корчак-Чепурківський О.В. Номенклатура хвороб: Латино-українські назви хвороб та російський покажчик: Склад. за «Номенклатурою болезней и причин смерти НКЗ РСФСР». - К., 1927. - 50 с.

1110. Котів М. «Св'яті гори» на Артемівщині як забуток природи / Харк. наук. т-во. — Х., 1927. — 8 с.

Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 3/4.

1111. Кравчук М.П. До способу моментів у математичній статистиці // Зап. Київ. с.-г. ін-ту. - 1927. - № 2. - С. 83-95.

1112. Кравчук М.П. Праця Кафедри математики та варіяційної статистики за рр. 1923-1927 // Там само. - № 3. - С. 29-32.

1113. Кравчук М.П. Про деякі перетворення кратних інтегралів // Там само. - С. 77-88.

1114. Кравчук М.П. Про існування похідних функцій у дійсного змінного // Збірник математично-природничо-лікарської секції Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка. - Львів, 1927. - Т. 26. - С. 85-96.

1115. Кравчук М.П. Про одну Hermite'oby формулу // Зап. Київ. с.-г. ін-ту. - 1927. - № 2. - С. 80-82.

1116. Кравчук М.П. Про ортогональні перетворення // Зап. Київ. ін-ту нар. освіти. - 1927. - № 2. - С. 151-156.

1117. Кравчук М.П. Про похідні від наближених інтегралів деяких диференціальних рівнянь // Вісті КПІ. - 1927. - № 21. - С. 3-10.

1118. Кравчук М.П. Про спосіб найменших квадратів та спосіб моментів у теорії наближеної інтеграції диференціальних рівнянь // Там само. - С. 11-18.

1119. Кравчук М.П., Левицький В. Формула Стірлінга // Зап. Київ. с.-г. ін-ту. - 1927. - № 2. - С. 89-90.

1120. Кравчук М.П. Sopza un teorema generale di Kronecker // Bolletino dell'Unione Mat. Itallana. - 1927. - № 6. - P. 12-15.

1121. Кравчук М.П. Sur l'existence des derivees superienrs // Sitz. Math. Sect. Sevcenco. - Ges. Wiss. - 1927. - № 8. - S. 12-16.

1122. Кравчук М.П. Sur les fonctions analytigues a singularites reeles // C.r. Acad. Sci. - 1927. - № 185. - P. 1106-1109.

1123. Кравчук М.П. Uber die Existenz die Differentialguotienten hoherer Ordnung // Ges. Wiss. - 1927. - № 7. - S. 5.

1124. Кравчук М.П. Uber vertauschbare Matrizen // Rendiconti del Circolo Matematico di Palermo. - 1927. - № 51. - P. 126-130.

1125. Крачковский И.Ю. Сулейман Аль-Бустани. — К., 1927. — 14 с.

1126. Крашенінніков С. Матеріали до фауни Protozoa околиць Дніпрянської біологічної станції. — К., 1927. — 254 с.

Відб. із: Зб. праць Дніпр. біол. ст. — 1927. — Ч. 2.

1127. Кревецький І. Часописи Галицького Поділля: Іст.-бібліогр. матеріали за рр. 1882-1927 / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1928. — 24 с. — (Каб. виучування Поділля: Вип. 19).

1128. Кримський А. Історія Туреччини та її письменства. Т. 2, вип. 2. Письменство XIV-XV вв. — К., 1927. — VIII, 29 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 10).

1129. Кримський А., Кезма Г. Оповідання арабського історика XI віку Абу-Шоджі Рудраверського про те, як охристилася Русь. — К., 1927. — 16 с.

Відб. із.: Ювіл. зб. на честь акад. Д.І. Багалія. — 1927.

1130. Кристер А. Приналежності та складові частини речей в історії російського та українського права. — К., 1927. — 30 с.

Відб. із: Зап. Соц.-екон. відділу. — 1927. — Т. 5/6.

1131. Крылов Н.М. О некоторых новых методах приближения решения задач математической физики // In memoriam N. Lobachevsky. - Kazan, 1927. - Vol. 2. - P. 180-185.

1132. Крылов Н.М. Sur l'intégration dans certains cas des équations différetielles non linéaires de la physique mathématique // Tohoku Math J. 1927. - V. 28, №1/2. - P. 65-68.

1133. Крылов Н.М. Sur différents procédés d'integration approchée en physique mathématique // Chap. 2. Sur la solution approchée des equations integreles linéaires. - Ann. fac. sci. Univ. Toulouse. - 1927. - 3 ser. - Vol. 19. - P. 176-199.

1134. Крылов Н.М. Sur l'intégration approchée des queloques equations aus derivées parhtielles de la physique mathématique // C.r. Acad. Sci. - Paris, 1927. - Vol. 184. - P. 587-589.

1135. Куренський М. Про інтегрування диференційних рівнянь з частковими похідними при багатьох залежних змінних / ВУАН. — К., 1927. — 144 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 5, вип.3).

1136. Куренський М. Про інтегрування диференційних рівнянь з частковими похідними при багатьох залежних змінних // Зап. ВУАН. — 1927. — Т. 3, вип. 5. - С. 35-169.

1137. Курило О. Початкова граматика української мови. Ч.1. Стереотип. - 12-е вид. - Х.; К.: Держвидав України, 1927. - 136 с.

1138. Те саме. Ч. 2. - 62 с.

1139. Курнаков Н.С. К столетию русской платины: [Протоколы] / Изв. Института платины Акад. наук. СССР. - 1927. - Т. 21, вып. 5, № 18. - С. 362-363.

1140. Курнаков Н.С. О работах Института физико-химического анализа при Академии наук СССР // Тр. 2-го Всесоюз. совещ. по цветным металлам. - М., 1927. - Т. 3, вып. 4. - С. 187-189.

1141. Курнаков Н.С. Соединение и пространство // Изв. Ин-та физ.-хим. анализа, дальше ИФХА. - 1927. - Т. 3, вып. 2. - С. 525-552.

1142. Курнаков Н.С., Коновалов Д.П. Записка об ученых трудах проф. П.Г. Меликова // Изв. Акад. наук. Сер. 6. - 1927. - Т. 21, № 18. - С. 1453-1455.

1143. Курнаков Н.С., Коновалов Д.П. Записка об ученых трудах проф. А.Е. Чичибабина // Там же. - С. 1455-1463.

1144. Курнаков Н.С., Коновалов Д.П., Левинсон-Лессинг Ф.Ю. Записка об ученых трудах проф. В.Е. Грум-Гржимайло // Там же. - С. 1467-1470.

1145. Курнаков Н.С., Коновалов Д.П., Левинсон-Лессинг Ф.Ю. Записка об ученых трудах проф. М.А. Павлова // Там же. - С. 1463-1466.

1146. Курнаков Н.С., Муратов Б.А. Сингулярные складки при образовании солей. 3. Хлористый калий // Докл. АН СССР. Сер. А. - 1927. - № 17. - С. 262-266.

1147. Курнаков Н.С., Николаев В.И. Singulore Falte des Natriumnitrats [сингулярные складки азотнонатриевой соли] // Ztschr. Phys.-Chemie, 1927. - Bd. 130. - S. 193-204, Fig., Tbl.

1148. Лавренко Є. Охорона природи на Україні / Харк. наук. т-во, Укр. ком. охорони пам'яток природи. — Х., 1927. — 16 с.

Відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 3/4.

1149. Лапоногов О.М. Дніпрельстан в економіці України й Союзу // Життя й революція. - 1927. - № 4. - С. 99-108.

1150. Лапоногов М. Нове в світовій хлібній торгівлі й наші завдання // Там само. - № 2. - С. 227-235.

1151. Левченко М. З поля фольклористики й етнографії: Ст. та записи. [Вип. 1] / Етногр. коміс. — К., 1927. — 72 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 55).

1152. Липський В.І. Ботанічний сад Української Академії Наук / УАН. — К., 1927. — 54 с.

Відб. із: Ювіл. зб. на пошану акад. Д. Багалія. — 1927.

1153. Максимейко М. Закупы Русской Правды // Наук. зап. каф. історії укр. культури. - 1927. - № 6. - С. 40-47.

1154. Максимейко М. Про смердів Руської Правди. — К., 1927. — 30 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування іст. зах.-рус. та укр. права. — 1927. — Вип. 3.

1155. Максименко Ф. Межі етнографічної території українського народу. — К., 1927. — 32 с.

Відб. із: Бібл. зб. — 1927. — Ч. 3.

1156. Марковський М. Найдавніший список «Енеїди» І.П. Котляревського й деякі думки про генезу цього твору: З дод. — К., 1927. — 4, 182 с., IV вкл. арк. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 44).

1157. Масленников Н.В. Контроль и бухгалтерия // Учет и контроль. - К., 1927. - С. 14-17.

1158. Масленников Н.В. Мысли счетных работников // Там же. - С. 26-27.

1159. Маслов С.І. Етюди з історії стародруків. IX-X. — К., 1927. — 24 с.

Відб. із: Ювіл. зб. на пошану акад. Д.І. Багалія. — 1927.

1160. Маслов С.І. Обсяг та план українського бібліографічного репертуару XVI-XVIII вв. — К., 1927. — 8 с.

Відб. із: Бібл. зб. — 1927. — Ч. 3.

1161. Мищенко Ф. З історії східно-візантійської культури. Етюд 1-й. Споріднення й шлюб. — К., 1927. — 52 с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1926. — Кн. 7/8.

1162. Міяковський В. Записка 1874 р. про український рух // Арх. справа. - 1927. - № 2/3. - С. 21-29.

1163. Мельников-Разведенков М.Ф. Історичний нарис розвитку патології на Україні // Укр. мед. арх. - К., 1927. — Т. 1, зош. 1. - С. 1-38.

1164. Мельников-Разведенков Н.Ф. Патологическая анатомия висуерального сифилиса // Тез. докл. II Всеукр. съезда терапевтов. - Одесса, 1927. — С. 8.

1165. Мельников-Разведенков М.Ф. Участь українських вчених в організації медичного факультету Кубанського університету в Краснодарі (5/IX.1920-1/XI.1921) // Укр. мед. арх. - К., 1927. — Т. 1, зош. 2/3. - С. 1-11.

1166. Навашин С.Г. Опыт структурного изображения свойств половых ядер (с одной диаграммой) // Юбилейный сборник, посвященный И.П. Бородину. - Л., 1927. - С. 94-114.

1167. * Навашин С.Г. Zellkerndimor phismus bei yaltonia candicas Des. und einige verwandten Monokotylen // Berichte Deutsch. Bot. Ges. - 1927. - Bd. 35. - H. 7.

1168. На науково-бібліотечному фронті УРСР / Редкол.: В.Козловський та ін. — К., 1927. — 131 с. — (Бібл. зб.; Ч. 2).

1169. Найголовніші правила українського правопису: Нове вид. — К., 1927. — 16 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 15).

1170. Науковий збірник [за рік 1927] / ВУАН. Іст. секція.; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1927. — 200 с. — (Зап. Укр. наук. т-ва; Т. 24).

1171. Науково-технічний вісник: Місяч. техн. науки і пром-сті. № 1. Січ. / Редкол.: І. Немоловський та ін. — Х.: Держвидав України, 1927. — 44 с.

1172. Те саме. № 2. Лют. — 84 с.

1173. Те саме. № 3. Берез. — 1 Курнаков Н.С. - 28 с.
1174. Те саме. № 4. Квіт. — 176 с.
1175. Те саме. № 5/6. Трав.-черв. — 248 с.
1176. Те саме. № 7/8. Лип.-серп. — 320 с.
1177. Те саме. № 9. Верес. — 360 с.
1178. Те саме. № 10. Жовт. — 396 с.
1179. Те саме. № 11/12. Листоп.-груд. — 484 с.
1180. Некритий С.С., Бо́ков І.І. Втома виливків легких алюмінійних стовпів при повторно-перемінних навантаженнях. — К., 1927. — 24, VI с.
Відб. із: Зб. пр. Ін-ту техн. механіки. — 1927. — № 2.
1181. Нечуй-Левицький І.С. Твори. Т.3. / Ред. Ю. Меженко. - [Х.]: Держвидав України, 1927. - 104 с.
1182. Никольский А.М. Занимательная зоология // Время. - Л., 1927. - С. 192.
1183. Никольский А.М. К вопросу о происхождении сибирской фауны птиц / Uragus. - Томск, 1927. - Кн. 4, № 3. - С. 7-8.
1184. Никольский А.М. К истории заселения Сибири птицами // Uragus. - Томск, 1927. - Кн. 5, № 4. - С. 11-13.
1185. Никольський О.М. Історія біологічних учеснів / З передм. та приміт. С. Семковського. - Х., 1927. - 114 с.
1186. Никольський О.М. Науково-дослідна кафедра зоології в Харкові // Вісн. природознавства. - Х., 1927. - № 5/7. - 370 с.
1187. Носів А. До антропологічного типу українського населення / Харк. наук. т-во. — Х., 1927. — [2], 6 с.
Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 3/4.
1188. Носів А. Досягнення української антропології за останнє десятиріччя / Харк. наук. т-во. — Х., 1927. — 6 с.
Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 3/4.
1189. Ольденбург С.Ф. Всесоюзная Академия Наук // Печать и революция. - 1927. - № 7. - С. 241-249.
1190. Ольденбург С.Ф. Десять лет нашей науки (1917-1927) // План. хоз-во. - 1927. - № 11. - С. 143-153.
1191. Ольденбург С.Ф. Научные учреждения Академии наук СССР: Крат. обозрение ко дню десятилетия. - Л.: Акад. наук СССР. - 1927. - 169 с.
1192. Ольденбург С.Ф. Отчет о деятельности Академии Наук Союза Советских Социалистических Республик за 1926 г. : Сост. и чит. в публич. засед. 2 февр. 1927 г.: 1 общ. отчет. - Л.: Акад. наук СССР, 1927. - XX, 398 с.
1193. Ольденбург С.Ф. Памяти М.А. Кастрена к 75-летию дня смерти. - Л., 1927. - 48 с.
1194. Оппоков Е.В. Научно-исследовательский институт водного хозяйства Украины в Киеве. - Х., 1927. - 8 с.
1195. Павлуцький Г. Історія українського орнаменту / Передм. М. Макаренка. - [К.], 1927. - 28 с.
1196. Палладин А.В. Влияние авитаминоза на синтетические и окислительные процессы в животном организме // Врачеб. дело. - 1927. - № 23/24. - С. 1870-1872.
1197. Палладин А.В. Влияние скорбута и голодания на химический состав мозга // Журн. эксперим. биологии. - 1927. - Т. 5, № 15. - С. 237-245.
1198. Палладин А.В., Палладина Л.И. Колориметрический способ количественного определения остаточного азота в крови // Врачеб. дело. - 1927. - № 2. - С. 108-110.
1199. Палладин А.В. Основы питания: Физиол. очерки. - 3-е изд., перераб. и доп. - 1927. - 220 с.
1200. Палладин А.В. Учебник физиологической химии для студентов и врачей. - 2-е изд., перераб. и доп. - Х.; К., 1927. - 424 с.
1201. Палладін О.В. Підсумки дослідів з біохімії живлення за десять років (1917-1927) // Наук. зап. Укр. біохім. ін-ту. - 1927. - Т. 2. - С. 7-16.
1202. Палладін О.В. Фізіологічна хімія: Підруч. для студентів і лікарів. - Х.: Держвидав України, 1927. - 405 с.
1203. Палладін О.В. Утворення ацетальдегіду м'ясневою тканиною нормальних, авітамінозних і голодних голубів // Наук. зап. Укр. біохім. ін-ту. - 1927. - Т. 2. - С. 79-88.
1204. Палладін О.В., Ельбаум С. До питання про вплив голодування на виділен-

ня креатину та креатиніну і на вміст креатину в м'яснях кішок // Там само. - С. 49-70.

1205. Палладін О.В., Савронь Є.С. Вплив скорбуту та голодування на хімічний склад мозку // Там само. - С. 89-96.

1206. Палладін О.В., Фердман Д.Л. Вплив скорочення і тренування м'яснів на вміст у них креатину // Там само. - С. 17-32.

1207. Палладін О.В. Beitrag zur Frage der kindlichen Kreatinurie und ihrer Abhendlichkeit von der Schilddrüse // Biochem. Ztschr. - 1927. - Bd. 191, H. 1/3. - S. 1-12. - Співавт Є.Савронь.

1208. Палладін О.В. Über den Einfluss des Charakters der Nahrung auf die Prozesse der Synthese und Oxydation // Biochem. Ztschr. - 1927. - Bd. 182, H. 1/4. - S. 193-203. - Співавт. Д.Фердман.

1209. Пантелеймон Куліш: Зб. пр. Коміс. для вид. пам'яток новіт. письменства / ВУАН. - К., 1927. - 200 с. - (Зб. Іст.-філол. відділу; № 53).

1210. Первісне громадянство та його пережитки на Україні: Примітив. культура та її пережитки на Україні, соціал. преісторія, нар. творчість в соціол. освітленню: Наук. щоріч. Вип. 3 / ВУАН; Ред. К. Грушевська. — К.: Держвидав України, 1927. — 208 с.

1211. Перетц В.Н. Работы по истории русской и украинской литературы // Академия наук СССР за десять лет (1917-1927 гг.): Сборник. - Л., 1927. - С. 123-139.

1212. Петров В. Місце фольклору в краєзнавстві / Етногр. коміс. — К., 1927. — 12 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 29, вип.2.)

1213. Петров В. Теорія культурництва у Кулішевому листуванні р. 1856-7. — К., 1927. — 22 с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1927. — Кн. 15.

1214. Плевако О. З матеріалів до історії цукрової промисловості на Україні: (До питання, коли побудовано перші цукроварні). — К., 1927. — 34 с.

Окр. відб. із: Ювіл. зб. на честь акад. Д.І. Багалія. — 1927.

1215. Плотников В.О., Бендецький М.А. Електрохімія розчинів алюмінійного броміду в нітробензолі. — К., 1927. — 16 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 4, вип. 5).

1216. Попов О.С. Хлібна торгівля України. - Х.: Рад. селянин, 1927. - 253 с.

1217. Попов П.М. До текстів «Калинівських пісень» / Етногр. коміс. — К., 1927. — 30 с.

Відб. із: Етногр. вісн. — 1927. — Кн. 1.

1218. Попов П.М. Панегірик Крщоновича Лазарю Барановичу: Невідоме чернігів. вид. 80-х р. 17 в. — К., 1927. — 32 с.

Відб. із: Ювіл. зб. на честь акад. Д. Багалія. — 1927.

1219. Праці Інституту гідробіології. Ч. 2 / УАН. — К., 1927. — 268 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 3, вип. 7).

1220. Праці Комісії для виучування історії західно-руського та українського права. Вип. 3 / ВУАН; Ред. М.П. Василенко. — К., 1927. — XXVIII, 502 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 12).

1221. Праці семінару для виучування народного господарства України. Вип. 2 / ВУАН; Передм. В. Воблого. — К., 1927. — VIII, 264 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 9).

1222. Провідник по Харкову з назвами вулиць та планом м. Харкова: Кн. потрібна для всіх. — Х., 1927. — 94 с.

1223. Програма [до збирання відомостей про людей, що «замирають»] / Етногр. коміс. — К., 1927. — 2 с.

1224. Програма [до збирання відомостей про пісню «Ой не ходи, Грицю, на вечорниці»] / Етногр. коміс. — К., 1927. — 2 с.

1225. Програма [до збирання оповідань та пісень про коліївщину, гайдамаччину, гуманську різню, про Гонту, Залізняка або якого іншого гайдамацького ватажка] / Етногр. коміс. — К., 1927. — 2 с.

1226. Проскура Г.Ф. Насосы пропеллерного типа // Наук. зап. Харк. технол. ін-ту. - 1927. - Т. 2, вип. 1. - С. 79-83.

1227. Проскура Г.Ф. Определение коэффициентов навигации водяных турбин // Вести инженеров. - 1927. - № 3. - С. 89-137.

1228. Проскура Г.Ф.Определение диаметра воздушного винта из условия минимума потерь // Наук. зап. Харк. технол. ін-ту. - 1927. - Т. 2, вип. 1. - С.101-105.

1229. Протоколи засідань фізично-математичного відділу Української академії наук у Києві. - К., 1927. - Т. 2, вип. 2. - 104 с.

1230. Протоколи засідань фізично-математичного відділу Української академії наук

у Києві. - К., 1927. - Т. 2, вип. 3. - 136 с.

1231. Птуха М.В. Звідомлення Соціально-економічного відділу за 1926 р. — К., 1927. — 32 с.

Відб. із: Зап. Соц.-екон. відділу. — 1927. — Т. 5/6.

1232. Птуха М.В. История первой таблицы брачности // Памяти Николая Алексеевича Каблукова. - М., 1927. - Т. 2. - С. 27-56.

1233. Пчілка О. Українські узори / Зібр. О. Пчілка. - 5-е вид. - К., 1927. - 11 с.

1234. Рейсер С. Лесков та українська культура. — К., 1927. — 12 с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1927. — Кн. 15.

1235. Рєзанов В.І. Драма українська: Старовин. театр укр. Вип. 4. Шкільні дійства різдв. циклу. — К., 1927. — 208 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 7).

1236. Романовський В.О. Нариси з архівознавства. - Х.: Центр. архів. упр. УСРР, 1927. - 168 с.

1237. Російсько-український словник. Т. 3, вип. 1 / ВУАН; Коміс. для склад. слов. укр. живої мови; Голов. ред. А. Кримський. — К.: Держвидав України, 1927. — 336 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 24).

1238. Рубінштейн С.Л. Організація спеціальної наукової бібліографії в УСРР. — К., 1927. — 8 с.

Відб. із: Бібл. зб. — 1927. — Ч. 3.

1239. Рудинський М. Кварцитові вироби в інвентарі пізньо-неолітичних стацій України. — К., 1927. — 23 с.

Відб. із: Ювіл. зб. на честь акад. Д. Багалія. — 1927.

1240. Рулін П. Український Театральний музей: Завдання і перспективи. — К., 1927. — 22 с.

1241. Сагарда М.І. Організація бібліографії на Україні. — К., 1927. — 16 с.

Відб. із журн.: Бібліотекознавство та бібліогр. — 1927. — № 1.

1242. Сагарда М.І. Основні проблеми українського бібліографічного репертуару. — К., 1927. — 26 с.

Відб. із: Бібл. зб. — 1927. — Ч. 3.

1243. Свиренко Д.О. Альгологічне дослідження цікавого купиння коло Дніпропетровського. — К., 1927. — 428 с.

Окр. відб. із: Зб. пр. Дніпр. біол. ст. — 1927. — Ч. 2.

1244. Северцов А.Н. Биогенетический закон // БСЭ. - М., 1927. - Т. 6. - Стб. 264-275.

1245. Северцов А.Н. О происхождении наземных позвоночных // Тр. II съезда зоологов, анатомов и гистологов СССР в Москве 4-10 мая 1925 г. - М., 1927. - С. 128-129.

1246. Северцов А.Н. Die Richtungen der phylogenetischen Entwikelung. [Тезисы] // Sitzungsberichte d. Gesellschaft naturforsch. Freunde zu Berlin, 1927. - №8/10. - S. 127-128.

1247. Симинский К.К. Об усталости дерева при повторной нагрузке // Вестн. инженеров. - 1927. - № 4/5. - С. 137-140; 185-189.

1248. Симинский К.К. Строительная механика: Системы с лишними неизвестными. - К.: Кубуч «Киевпечать», 1927. - 324 с.

1249. Синявський А. Бібліографічний огляд літератури німецькою мовою з економгеографії (1914-1927): Бібліогр. нотатки / ВУАН. - К., 1927. - 8 с.

1250. Сільсько-господарська машина: Розд. «Науково-технічного вісника», присвяч. питанням сіл.-госп. машинобудівництва, машинознавства та мотокультури / Харк. наук. т-во. Техн. секція сіл.-госп. наук. ком. України; Редкол.: І.Василенко та ін. — Х.: Держвидав України, 1927. — 248 с.

Окр. відб. із журн.: Наук.-техн. вісн. — 1927. — № 1/6. Січ.-трав.

1251. Те саме. — 456 с.

Окр. відб. із журн.: Наук.-техн. вісн. — 1927. — № 7/12. Лип.-груд.

1252. Сіцінський Є. Нариси з історії Поділля. Ч. 1. Загальний огляд історії Поділля; Передісторія Поділля: З 48 мал. та іст.-археол. мапою / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1927. — 74 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 12).

1253. Слабченко М.Є. Матеріали до економічно-соціяльної історії України XIX століття. Т. 2. - [Х.]: Держвидав України, 1927. - 288 с.

1254. Слабченко М.Є. Організація народного господарства України від Хмельниччини до світової війни. Т. 5, вип. 1. Соціально-правова організація Січі Запорозької. — К., 1927. — 136 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування історії зах.-рус. та укр. права. — 1927.

1255. Слабченко Т. З листування М.Л. Кропивницького / ВУАН. Одес. наук. т-во. — Одеса: Держвидав України, 1927. — 92 с. — (Секція Іст.-філол.; № 2).

1256. Словник української мови. Т. 1. А-Г / Зібр. ред. журн. «Киев. старина»; Упоряд. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченка. — 3-є вид., випр. й доп., за ред. С. Єфремова. — К.: Горно, 1927. — XLIX, 428 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 66).

1257. Те саме. Т. 2. Д-Й. — XXIV, 440 с.

1258. Смаль-Стоцький С.Й. Великий льох // Літ.-наук. вісн., Львів, 1927. - Кн. 6. - С. 137-148.

1259. Смаль-Стоцький С.Й. І. Онишкевича Руська Бібліотека (1877-1927) //Там само. - Кн. 9. - С. 55-61.

1260. Смаль-Стоцький С.Й. Поліські мішані говори і поліські дифтонги // Річник. - 1927. - Кн. 6, зош. 1. - С. 28-39.

1261. Смаль-Стоцький С.Й. Розвиток поглядів на сім'ю слов'янських мов і їх взаємне пориднення. - 2-е вид. - Прага, 1927. - С. 90.

1262. Смаль-Стоцький С.Й. Уваги до проекту українського правопису. - К.: Україна, 1927. - Кн. 1/2. - С. 230-239.

1263. Смаль-Стоцький С.Й. Чигирин // Літ.-наук. вісн. - Львів, 1927. - Кн. 7/8. - С. 266-280.

1264. Смаль-Стоцький С.Й. Як будився зі сну український народ на Буковині? // Ювіл. календар т-ва «Просвіта» на рік 1928. - Львів, 1927. - С. 62-68.

1265. Собкевич А.І. Наука про харчування та їжу: Дієтика. - Х., 1927. - 400 с.

1266. Собкевич А.І. Як довідатися, що людина хворіє на сухоти / УАН. - Х.: Держвидав України, 1927. - 54 с.

1267. Совинський В. До фауни Lepidoptera Чернігівщини. — К., 1927. — 428 с.
Відб. із: Зб. пр. Дніпр. біол. ст. — 1927. — Ч. 2.

1268. Соколовський О. Грунтознавство на Україні / Харк. наук. т-во. — Х., [1927]. — 6 с.
Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 3/4.

1269. Стеклов В.А. Основы теории интегрирования обыкновенных дифференциальных уравнений. - Х.: Госиздат, 1927. - 419 с.

1270. Стеклов В.А. А.А.Фридман (некролог) // Геофиз. сб. - 1927. - Т. 5, вып. 1. - С. 7-8.

1271. Століття «Малороссійських песен» М.О. Максимовича / ВУАН. Іст. секція. Коміс. іст. пісенності. — К., 1927. — 32 с.

1272. Тарасевич Л.А., Любарский В.А., Тогунова Д.И. Профилактика туберкулеза по методу Кальметта (вакцина ВСУ) // Тр. десятого Всесоюз. съезда бактериологов, эпидемиологов и сан. врачей им. И.И.Мечникова, 5-11 сент. 1926 г., Одесса. - Одесса, 1927. - Т. 1.- С. 55-57.

1273. Тарасевич Л.А. Слово, посвященное памяти И.И. Мечникова // Там же. - С. 12-21.

1274. Тарнані І. Про хижих птахів / Харк. наук. т-во. — Х., 1927. — 20 с.
Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 2.

1275. Тимченко Є.К. Курс історії українського язика / ВУАН. - Х., 1927. - 171 с.

1276. Ткаченко М. Гетьманщина в XVI-XVII вв. — К., 1927. — 32 с.
Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1927. — Кн. 11.

1277. Україна: Наук. двохміс. українознавства. Кн. 1/2 / ВУАН. Іст. секція; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1927. — 240 с.

1278. Те саме. Кн. 3. — 216 с.

1279. Те саме. Кн. 4. — 224 с.

1280. Те саме. Кн. 5. — 200 с.

1281. Те саме. Кн. 6. — VIII, 214 с.

1282. Український археографічний збірник. Т. 2 / ВУАН. Археогр. коміс. — К., 1927. — LXXX, 394 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 43).

1283. Український медичний архів. Т. 1, зош. 1 / Редкол.: О. Гейманович та ін. — Х.: Наук. думка, 1927. — VIII, 214 с.

1284. Те саме. Т. 1, зош. 2/3. — 344 с.

1285. Українські народні думи. Т. 1 / ВУАН. Іст. секція. Коміс. іст. пісенності. — К.: Держвидав України, 1927. — CCXX, 178 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 56).

1286. Федоренко П. З історії монастирського господарства на Лівобережжі XVII-XVIII вв.: Госп-во Петропавл. монастиря біля Глухова. — К., 1927. — 70 с., [1] вкл. арк.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1927. — Кн. 11.

1287. Холодний М.Г. Гормони росту і тропізми рослин // Зап. Київ. ін-ту нар. освіти. - 1927. - № 2. - С. 69-88.

1288. Холодний М.Г. Спостереження над мікрофлорою сірчастих та залізнистих вод Кавказу // Зб. пр. Дніпр. біол. ст. - К., 1927. - Ч. 2. - С. 219-237. - (Тр. / Фіз.-мат. відділу; Т. 3, вип. 7).

1289. Холодний М.Г. Wuchshorme und Tropismen bei den Pflanzen // Biol. Zbl. - 1927. - Bd. 47, H. 10. - S. 604-626.

1290. Шапошников В.Г. Влажность русских льнов. Вып. 4. - К.: Киевпечать, 1927. - 15 с.

1291. Шапошников В.Г. К вопросу о классификации красителей и окрасов // Текстил. новости. - 1927. - № 6/7. - С. 221-222.

1292. Шапошников В.Г. О колебаниях влажности у моченцов и стланцов // Вестн. льноделия. - 1927. - Кн. 7/8. - С. 412-418.

1293. Шапошников В.Г. Программа для практических занятий по химической технологии мануфактурных производств. - 3-е изд., доп. - К.: Киевпечать, 1927. - 118 с.

1294. Шарлемань М.В. Назви птахів: (Проект) / ВУАН. Ін-т укр. наук. мови. Зоол. секція природн. відділу. — К.: Держвидав України, 1927. — 64 с. — (Матеріали до укр. природн. термінології та номенклатури; Т. 6, вип. 1). — (Слов. зоол. номенклатури; Ч. 1).

1295. Шарлемань М.В. Про сучасне поширення бобра на Україні // Охорона природи на Україні. - 1927. - Ч. 1. - С. 17-33.

1296. Шарлемань М.В., Татарко К. Назви хребетних тварин: (Проект) / ВУАН. Ін-т укр. наук. мови. Зоол. секція природн. відділу. — К.: Держвидав України, 1927. — 128 с. — (Матеріали до укр. природн. термінології та номенклатури; Т. 6, вип. 2). — (Слов. зоол. номенклатури; Ч. 2).

1297. Шевченко Т. Поезія. Т. 1 / ВУАН. Ін-т укр. мови; Ред. С. Єфремов. — К.: Книгоспілка, 1927. — VIII, 480 с. — (Іст.-літ. т-во).

1298. Те саме. Т. 2. — 484 с.

1299. Широких І. П'ятий міжнародний конгрес генетиків / Харк. наук. т-во. — Х., 1927. — 12 с.

Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 3/4.

1300. Шмальгаузен И.И. О специфичности скелетогенной ткани по опытам пересадки слухового пузырька у тритонов // Тр. Второго съезда зоологов, анатомов и гистологов СССР в Москве 4-10 мая 1925 г. - М., 1927. - С. 165-167.

1301. Штаерман И. О приложении методов интерполяции к приближеному интегрированию дифференциальных уравнений равновесия упругих оболочек // Вісн. Київ. політехн. ін-ту. - 1927. - Кн. 2. - С. 101-112.

1302. Ювілей академіка М.С. Грушевського. 1866-1926 // УАН. - К.: Київдрук, 1927. - 145 с.

1303. Ювілейний збірник на пошану академіка Дмитра Івановича Багалія з нагоди сімдесятої річниці життя та п'ятдесятих роковин наукової діяльності. [Ч. 1] / ВУАН. — К., 1927. — XII, 196, 1192 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 51).

1304. Яната О. Михайло Максимович: (З нагоди 100-річчя наук. діяльності) / Харк. наук. т-во. — Х., 1927. — 23 с.

Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1927. — № 3/4.

1305. Яновский Т.Г. Диагностика заболеваний почек в связи с их патологией. - К., 1927. - 110 с.

1306. Яновский Т.Г. Пути научного исследования в клинике // Врачеб. дело. - 1927. - № 23/24. - С. 1719-1724.

1307. Яновский Ф.Г. Эмфизема легких // Частная патология и терапия внутренних болезней. - М.; Л., 1927. - Т. 3. - С. 177-202.

1308. Ярошевич А.І. Нариси економічного життя України. Вип. 7. Капіталістична оренда на Україні за пол. доби. — К., 1927. — 148 с.

Окр. відб. із: Зап. Соц.-екон. відділу. — 1927. — Т. 5/6.

1309. Ясинський М. Бібліографічна робота на Радянській Україні в 1926 році. — К., 1927. — 32 с.

Відб. із журн.: Бібліотекознавство та бібліогр. — 1927. — № 1.

1310. Ясинський М. Головні моменти з історії української бібліографії. — К., 1927. — 32 с.

Відб. із: Бібл. зб. — 1927. — Ч. 3.

1311. Яснопольский Л.М. Восстановительный процесс в нашем денежном обращении и задачи валютной политики. - М., 1927. - 75 с.

1312. Яснопольский Л.М. К вопросу о капиталах в металлической промышленности // Тр. Комис. по металлу при Госплане УССР. - Х., 1927. - № 8. - 75 с.

1313. Die idische Sprach =Єврейська мова: Часопис для практ. євр. мовознавства: 1-й рік. Берез.-трав. № 1 / Ред. Н. Штіф. — К.: Культур. ліга, 1927. — 48 с. - Їдиш.

1314. Те саме. Трав.-черв. № 2. — 48 с. - Їдиш.

1315. Те саме. Лип.-серп. № 3/4. — 84 с. - Їдиш.

1316. Те саме. Верес.-жовт. № 5/6. — 96 с. - Їдиш.

1317. Те саме. Листоп.-груд. № 7. — 74 с. - Їдиш.

1928

1318. Адрианова-Перетц В.П. Библиография русской школьной драмы и театра XVI-XVIII вв. // Старинный спектакль в России: Сб. ст. - Л., 1928. - Вып. 2. - С. 184-197.

1319. Адрианова-Перетц В.П. Сцена и приемы постановки в русском школьном театре XVII-XVIII ст. // Там же. - С. 7-63.

1320. Адрианова-Перетц В.П. Юмористические лечебники // Сборник статей в честь академика Алексея Ивановича Соболевского, изданный ко дню 70-летия со дня его рождения Академией наук по почину его учеников. - Л., 1928. - Т. 10, № 3. - С. 1-4.

1321. Анкета для генерального обліку бібліографічної роботи на Україні та про Україну: [Для окр. установ]. — К., 1928. — 4 с.

1322. Анкета про граматичний рід іменників / Філол. секція. — К., 1928. — 10 с.

1323. Антропологія: Річник. Вип. 1 / УАН. Каб. антропології. — К., 1928. — 196 с.

1324. Арендс А.К. Персидско-русский словарь физических терминов / Вступ. ст. С.Ф. Ольденбурга. - Л.: Изд-во АН СССР, 1928. - 35 с.

1325. Ахієзер Н. Аеродинамічні досліди. — К., 1928. — 58 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 7, вип. 2).

1326. Багалій Д.І. Нарис історії України на соціально-економічному грунті. Т. 1. Історіографічний вступ і доба натурального господарства / ВУАН. — Х.: Держвидав України, 1928. — 394 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 72).

1327. Багалій Д. І. Погляди О.О. Потебні на роль нацмови в утворенні культури: [Доп. на урочист. засіданні н.-д. кафедр Наркомосу, присвяч. О.О. Потебні, 25 лют. 1928 р.] // Зап. Харк. ін-ту нар. освіти. - 1928. - Т. 3. - С. 5-6.

1328. Багалій Д.І. Про поему «Кавказ» // Шевченко Т.Г. Сон; Кавказ: Дві поеми. - 2-е вид. - [Х.], 1928. - С. 31-33.

1329. Багалій Д.І. Т. Шевченко і селяни в переказах і історичній дійсності: Доп., зачит.на прилюд. зборах Ін-ту Т. Шевченка в Харкові, 14 берез. 1927. - Х., 1928. - 28 с.

1330. Багалій Д.І. Те саме // Шевченко. Річник перший. - С. 7-34.

1331. Балика Д. Бібліологічна педагогіка. — К., 1928. — 14 с.

Відб. із журн.: Бібліотекознавство та бібліогр. — 1928. — № 2.

1332. Балика Д. Рекомендаційна й критична бібліографія. — К., 1928. — 34 с.

Окр. відб. із: Зб. пр. Бібліогр. коміс. — 1928. — Т. 1.

1333. Барабашів М. Про склад поверхні місяця / Харк. наук. т-во. — Х., 1928. — 4 с.

Відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1928. — № 3/4.

1334. Баранович О. Панське місто за часів польської держави: Старий Костянтинів. — К., 1928. — 68 с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 17.

1335. Барвінок В.І. Балканські слов'яни в історії Візантії за IV-го Хрестового походу. — К., 1928. — 2, 13 с.

Окр. відб. із: Ювіл. зб. на пошану акад. Д.І. Багалія. - 1927. — Ч. 1.

1336. Батуринець П. З громадської діяльності О.М. Лазаревського на Чернігівщині / ВУАН. — К., 1928. — 16 с.

Відб. із кн.: Чернігів і Півн. Лівобережжя. —1928.

1337. Беркут Л. Етюди з джерелознавства середньої історії: Період утворення й консолідації нац. держав на романо-герман. Заході / ВУАН. — К., 1928. — XII, 148 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 69).

1338. Беркут Л. Про долю каролінзької історіографії 20-40 рр. IX в. / ВУАН. — К., 1928. — 39 с.

Відб. із кн.: Беркут Л. Етюди з джерелознавства серед. історії. — 1928.

1339. Берман Я.З. До столітніх роковин заснування газети «Одесский вестник» (1827-1927): Матеріали для іст. нарису / УАН. — К., 1928. — 16 с. — (Тр. / Одес. публ. б-ка).

Окр. відб. зі зб.: Література. — 1928. — Зб. 1.

1340. Бернштейн С.Н. О некоторых свойствах регулярно-монотонных функций // Сообщ. Харьк. мат. о-ва. Сер. 2. - Х., 1928. - Т. 2. - С. 73-74.

1341. Бернштейн С.Н. Поняття кореляції між статистичними величинами // Вісн. статистики України. - Х., 1928. - Т. 1. - С. 111-113.

1342. Бернштейн С.Н. Современное состояние теории вероятностей и ее приложений // Тр. Всерос. съезда математиков в Москве 27 апр. - 4 мая 1927 г. - М.; Л., 1928. - С. 50-63.

1343. Бируля О. Ріка Бог та її сточище: Матеріали до гідрології ріки та використання її енергії: З 14 рисунками, багатьма мал. та картою сточища р. Бога / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1928. — 96 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 18).

1344. Білінський М. Часописи Поділля (в межах УСРР): Іст. нарис з доби 1838-1927 рр. / ВУАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1928. — 2, 21 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 16).

1345. Білоусів М. Сучасний стан Шлейден-Шванової клітинної теорії / Харк. наук. т-во. — Х., [1928]. — 8 с.

Відб. із журн.: Вісн. природознавства. — [1928]. — № 1.

1346. Бродский А.И., Габинский Я.О. К вопросу о стандартизации исходных данных для теплотехнических расчетов // Изв. Днепропетр. ин-та. - 1928. - № 15. - С. 233-244.

1347. Бугославський С. Українсько-руські пам'ятки князів XI-XVIII вв. про князів Бориса та Гліба: (Розвідка й тексти) / ВУАН. Коміс. давн. письменства. — К., 1928. — XXXIV, 208 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 77). — (Пам'ятки мови та письменства дав. України; Т. 1).

1348. Бурксер Є. Солоні озера та лимани України: (Гідрохім. нарис). — К., 1928. — 338, IV с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 8, вип. 1).

1349. Быховская Е.Е. Что такое гонорея? / Ред. Д.К. Заболотный // Искры науки. 1928. - № 3. - С. 116-117.

1350. Бюлетені Постійної комісії вивчення кров'яних угрупувань. Т.1, кн. 1 / Харк. наук. т-во. Мед. секція; Редкол.: В. Рубашкин та ін. — Х., 1928. — 80 с.

1351. Те саме. Т. 2, кн. 1. —96 с.

1352. Те саме. Т. 2, кн. 2. — 68 с.

1353. Те саме. Т. 2, кн. 3. — 86 с.

1354. Те саме. Т. 2, кн. 4. — 72 с.

1355. Те саме. Т. 3, кн. 1. — 96 с.

1356. Бюлетень Етнографічної Комісії Української Академії наук. № 7, (1927). — К., 1928. — 8 с.

1357. Те саме. № 8. — 4 с.

1358. Те саме. № 9. — 6 с.

1359. Бюлетень Харківського наукового товариства. № 4/5 (6/7). Січ.-лют. — Х., 1928. — 14 с.

1360. Бюлетень Шепетівського наукового товариства при УАН. № 2. — Шепетівка, 1928. — 8 с.

1361. Вернадский В.И. Вступительное слово на Совещании по учету животноводческих богатств СССР 12-13 дек. 1927 г. в Ленинграде при КЕПС // Материалы Комис. по изуч. естеств. производит. сил. - 1928. - № 5. - С. 12-16.

1362. Вернадский В.И. Геохимия в Союзе. - М.: Работник просвещения, 1928. - 16 с.

1363. Вернадский В.И. Задачи минералогии в нашей стране (1917-1927) // Природа. - 1928. - № 1. - С. 21-40.

1364. Вернадский В.И. Те саме // Нар. учитель. - 1928. - № 3/4. - С. 126-135.

1365. Вернадский В.И. [Из письма к П.Н. Чирвинскому. 1927] // Петр Николаевич Чирвинский: 25-летие (1902-1927) научной и преподавательской деятельности: Библиогр. список науч. тр. и юбил. чествование. - Новочеркаск, 1928. - С. 39.

1366. Вернадский В.И. О задачах организации прикладной и научной работы Ака-

демии наук СССР. - Л.: АН СССР, 1928. - 42 с. - (АН СССР, КЕПС, Отчеты; № 20).

1367. Вернадский В.И. Отчет о научной командировке за границу. 1928 г. // Изв. АН СССР. Сер. 7. - 1928. - Т. 22, № 8/10. - С. 694-696.

1368. Вернадский В.И. Эволюция видов и живое вещество // Природа. - 1928. - № 3. - Стб. 227-250.

1369. Вернадский В.И., Лазарев П.П., Крылов А.Н. Записка об ученых трудах С.П. Глязенапа // Изв. АН СССР. Сер. 7. - 1928. - Т. 22, № 8/10. - С. 618-620.

1370. Вернадский В.И., Ферсман А.Е, Карпинский А.П. Записка об ученых трудах проф. П.А. Земятченского //Там же. - С. 637-642.

1371. Видання Одеського наукового при Українській Академії наук товариства. — Одеса, 1928. — 4 с.

1372. Вісник Інституту української наукової мови. Вип. 1 / ВУАН; Відп. ред. М.Г. Холодний. — К., 1928. — 112 с.

1373. Вісник природознавства. № 1. Січ. 1928 / Харк. наук. т-во. Природн. секція; Редкол.: М. Білоусів та ін. — Х., 1928. — Х, 68 с.

1374. Те саме. № 2. Лют. — 128 с.

1375. Те саме. № 3/4. Берез.-квіт. — 224 с.

1376. Те саме. № 5/6. Трав.-черв. — 335 с.

1377. Вісті Всеукраїнської Академії наук: Рік 1 (жовт.-груд.). № 1/3. - К., 1928. — 84 с.

1378. Воблий К.Г. Історичний нарис кооперативної орендної цукро-бурякової промисловості на Україні // Праці науково-дослідної кафедри кооперації при Київському кооперативному інституті ім. В.Я. Чубаря. Кн. 3. - К., 1928. - С. 1-32.

1379. Воблий К.Г. Нариси з історії російсько-української цукрово-бурякової промисловості. Т. 1. Перед розкріпаченням селян 1861 р. Вип. 1. — К., 1928. — 248 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 10).

1380. Воблий К.Г. Те саме. Т. 1. Вип. 2. —256 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 15).

1381. Воблий К.Г. Програма для збирання звичаєвого адміністративного права: Міськ. садибне самоврядування. — К., 1928. — 16 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України. — 1928.

1382. Воблый К.Г. Опыт истории свекло-сахарной промышлености СССР. Т. 1. (До освобождения крестьян 1861 г.). - М., 1928. - 412 с.

1383. Волкович Н.М. Колебания в лечении хирургического туберкулеза: Прогр. докл. на 2-м Всеукр. съезде хирургов (Киев, сент. 1927) // Новый хирург. арх. - К., 1928. - Т. 15, кн. 2/3. - С. 166-167.

1384. Волкович Н.М. Повреждение костей и суставов: (Переломы, ушибы суставов, дисторсии, вывихи, ранения суставов): В 2-х ч. / Киев. мед. ин-т. - К., 1928. - 607 с.

1385. Вотчал Е.Ф. Ионизация воздуха листьями // Дневник III Всесоюзного съезда ботаников в Ленинграде. - С. 371-373.

1386. Вотчал Е.Ф. Полевая физиология (нормальная и патологическая) и физиологическое сортоизучение в селекции // Тр. науч. ин-та селекции. - 1928. - С. 209-236.

1387. Вотчал Е.Ф. Проект первого регламента терпентинных промыслов // Лесн. хоз-во. - 1928. - № 5. - С. 78-80.

1388. Вотчал Е.Ф. Электро-физиологические исследования над березой // Там же. - С. 369-370.

1389. Вотчал Е.Ф., Завгородний Р.И. Дневной ход испарения и географические факторы // Дневник III Всесоюзного съезда ботаников в Ленинграде. - Л., 1928. - С. 358-359.

1390. Вотчал Е.Ф., Кежух А.М. Транспирационый коэффициент ассимиляции // Там же. - С. 367.

1391. Вугман І.С. Книга та бібліотека в старому та новому Китаї. — К., 1928. — 14 с. — (Тр. / Одес. держ. публ. б-ка).

Відб. із журн.: Бібліотекознавство та бібліогр. — 1928. — № 2.

1392. Гаєвський С. Повість «Александрія» в українській літературі: До питання про серб. ред. «Александрії». — К., 1928. — 32 с.

Окр. відб. із: Наук. зб. іст. секції. — Т. 27.

1393. Галабутська Є.А. Визначення величини зерна українських каолінів за методою Шрама та Скрипчура / Харк. наук. т-во. Центр. лаб. — Х., 1928. — 19 с.

Окр. відб. із журн.: Наук.-техн. вісн. — 1928. — № 3.

1394. Герасименко В. Звіт про діяльність «Одеського наукового товариства» за 1927-1928 рр. / ВУАН; Одес. наук. т-во. - Одеса, 1928. - 16 с.

1395. Гермайзе О. Руїна і Дорошенко: (Сторінка з історії укр. політики XVII ст.) // Костомаров М. Чернігівка: Бувальщина з другої половини XVII віку: Пер. з рос. / Ред. О. Гермайзе. - [Х.]: Книгоспілка, 1928. - С. V-LXXXVIII.

1396. Гершонов М. Зміни земельного кодексу УСРР: [Селян. двір з погляду рад. земел. права і місцевих звичаїв]. — К., 1928. — 27 с.

Окр. відб. із: Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України. — Вип. 2.

1397. Гнатюк В. До перебування Коцюбинського в Житомирі // Зап. Укр. наук. т-ва в Києві. - К., 1928. - С. 163-176.

1398. Гоголь М.В. Тарас Бульба: Повість / Пер. М. Садовського; Вступ. ст. Ф. Якубовського. - К.: Слово, 1928. - 188 с.

1399. Горецький П. Словник термінів педагогіки, психології та шкільного адміністрування: (Проект) / ВУАН. Ін-т укр. мови. - К., 1928. — Х, 104 с. - (Матеріали до укр. термінології та номенклатури; Т. 13).

1400. Граве Д.А. Оценка влияния электрической гиператмосферы на земной магнетизм // Докл. АН СССР. - 1928. - № 22. - С. 347-366.

1401. Граве Д.А. По поводу магнитных аномалий // Там же. - № 16/17. - С. 316-318.

1402. * Граве Д.А. Принципы механики // Вестн. Ком. акад. - М., 1928. - Т. 27.

1403. Грунський М. Київські листки та Фрейзінгенські уривки: (З факс. знімками). — К., 1928. — 22 с., [10] вкл. арк. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 54).

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 16.

1404. Грунський М. Форма та композиція «Слова о полку Ігоревім». — К., 1928. — 24 с.

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 18.

1405. Грушевський М.С. З публіцистичних писань Костомарова // Науково-публіцистичні і полемічні писання Костомарова. - К.: Держвидав України. - С. III-XXI.

1406. Грушевський М. Історія України-Руси. Т. 9. Перша половина (Хмельниччина, роки 1650-1653) / ВУАН. Іст. секція. — К., 1928. — 604 с. — (Зап. Іст.-філол. відділу; Кн. 16/20).

1407. Грушевський М.С. Під зорями: Оповідання, начерки, замітки, іст. обряди. - Х.; К.: Київдрук, 1928. - 572 с.

1408. Гудалов-Кульженко П.А. Яношська гравюра на виставці мистецтва Далекого Сходу / Музей мистецтв. — К., 1928. — 22 с., [5] вкл. арк.

1409. Дем'янчук В. Морфологія українських грамот XIV і першої половини XV в. — К., 1928. — 42 с.

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 16.

1410. Діяльність Історичної секції Всеукраїнської Академії Наук та зв'язаних з нею історичних установ Академії в році 1926 / ВУАН. Іст. секція. — К., 1928. — 34 с.

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 17.

1411. Те саме. ... в році 1927. — 42 с.

1412. Дністрянський С.С. Культура, цивілізація та право // Тез. доп. на Укр. наук. з'їзді в Празі 3-7 жовт. 1926 р. - Прага, 1928. - С. 33-34.

1413. Дністрянський С.С. Наші правничі часописи (з моїх редакторських споминів) // Життя і право. - Львів, 1928. - Ч. 1. - С. 3-11.

1414. Дністрянський С.С. Повинність і ручення у модерному приватному праві // Тез. доп. на Укр. наук. з'їзді в Празі 3-7 жовт. 1926 р. - Прага, 1928. - С. 36.

1415. Дністрянський С.С. Потреби нової системи приватного права //Там само. - - С. 36.

1416. До [Лист до окр. осіб з приводу анкети для генерал. обліку бібліогр. роботи на Україні та про Україну]. — К., 1928. — 2 с.

1417. Добров О. Правоутворення без законодавця: (Нариси з теорії джерел права). Ч. 1. Звичаєве право. — К., 1928. — VIII, 122 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України. — Вип. 2.

1418. Дорошкевич О. Поема дівочого горя // Шевченко Т.Г. Катерина: Поема / Ред. М. Новицький. - 2-е вид. - Х.: Держвидав України, 1928. - С.3-12.

1419. Етнографічний вісник. Кн. 4 / Етногр. коміс.; Редкол.: А. Лобода та ін. — К., 1928. — 218 с.

1420. Те саме. Кн. 6. — LXX, 158 с.

1421. Те саме. Кн. 7. — IV, 268 с.

1422. Єфремов С.О. Панас Мирний: Крит. біогр. нарис. - К.: Слово, 1928. - 354 с.

1423. Єфремов С.О. Страчене життя: Літ. характеристика А. Тесленка // Тесленко А.Ю. Повне зібр. творів. - Х.; К.: Держвидав України, 1928. -С. 5-31.

1424. Житецький І. Київська Громада за 60-тих років: Вид. на пошану 40-літ. наук. діяльності авт. / УАН. Іст. секція. — К., 1928. — IV, 40 с.

Відб. зі зб.: Україна. — 1928. — Кн. 1.

1425. Журнал бібліотекознавства та бібліографії. Т. 2 / Редкол.: В. Козловський та ін. — К., 1928. — 152 с.

1426. За сто літ: Матеріали з громад. й літ. життя України XIX і поч. XX ст. Кн. 2 / ВУАН.; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1928. — VI, 328 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 61). — (Зап. іст. секції Укр. наук. т-ва в Києві; Т. 25).

1427. Те саме. Кн. 3. — 328 с. — (Зап. іст. секції Укр. наук. т-ва в Києві; Т. 29).

1428. Заболотный Д.К. Брюшной тиф // Большая медицинская энциклопедия. - М., 1928. - Т. 4. - Стб. 159-214.

1429. Заболотный Д.К. Живая теплица микробов // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1928. - № 9. - С. 6-7.

1430. Заболотный Д.К. Задачи профилактики в ближайшем будущем //Там же. - № 1. - С. 8-9.

1431. Заболотный Д.К. Медицинская наука за 10 лет // Путь к здоровью. - 1928. - № 12. - С. 6-7.

1432. Заболотный Д.К. Новые проблемы в изучении чумы // Тр. 1-го Всесоюз. противочум. совещ. 31 мая - 3 июня 1927. - Саратов, 1928. - С. 402-404.

1433. Заболотный Д.К. Оздоровление деревни // Гигиена и здоровье рабочей и крестьян. семьи. - 1928. - № 2. - С. 5.

1434. Заболотный Д.К. Оздоровление деревни : Распространение зараз. болезней // Там же. - № 6. - С. 4.

1435. Заболотный Д.К. Памяти В.Л. Омелянского // Арх. биол. наук. - 1928. - Т. 28, вып. 3. - С. 207-209.

1436. Заболотный Д.К. То же // Микробиол. журн. - 1928. - Т. 6, вып. 3. - С. 177-179.

1437. Заболотный Д.К. Профессор Я.Ю. Бардах // Там же. - Т. 7, вып. 3. - [Б.с.].

1438. Заболотный Д.К. Современные подходы к изучению эпидемии // Вестн. знания. - 1928. - № 6. - С. 321-322.

1439. Заболотный Д.К., Соловьев В. Бактериология // Большая медицинская энциклопедия. - М., 1928. - Т. 4. - Стб. 695-714.

1440. Завітневич В. Студії з українського звичаєвого права. Вип. 1. — К., 1928. — 20 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України. — Вип. 2.

1441. Записки історично-філологічного відділу Української Академії Наук. Кн. 16 / Гол. ред. А. Кримський. — К., 1928. — VI , 328 с.

1442. Те саме. Кн. 17. Праці історичної секції / Ред.: М. Грушевський, О. Грушевський. — XXXVI, 350 с.

1443. Записки історично-філологічного відділу Української Академії Наук. Кн. 18 / Гол. ред. А. Кримський. — К., 1928. — IV, 344 с.

1444. Те саме. Кн. 19. — IV, 424 с.

1445. Те саме. Кн. 20. Праці історичної секції / Ред.: М. Грушевський, О. Грушевський. — XLIV, 354 с.

1446. Записки Кам'янець-Подільського наукового товариства. Т. 1 / Відп. ред. Д. Богацький. — Кам'янець-Подільський, 1928. — 102 с.

1447. Записки науково-дослідної кафедри хімії у м. Києві Т. 1 / Ред. В. Плотников. - К., 1928. - 62 с.

1448. Записки Одеського наукового при ВУАН товариства. — Одеса: Держвидав України, 1928. — 112 с. — (Секція природ.-математ.; № 2 / Редкол.: І.Я. Точидловський та ін.).

1449. Записки Одеського наукового при ВУАН товариства. — Одеса: Держвидав України, 1928. — 94 с. — (Секція соціал.-іст.; Ч. 2 / Ред. М. Слабченко).

1450. Те саме. Ч. 3.— 104 с.

1451. Записки Одеського наукового при УАН товариства. — Одеса, 1928. — 80 с. — (Секція іст.-філол.; № 1).

1452. Записки Полтавського наукового при Всеукраїнській Академії Наук товариства.— Полтава, 1928. — Вип. 2. - XIV, 114 с.

1453. Записки фізично-математичного відділу / ВУАН; Ред. І.І. Шмальгаузен. -— К., 1928. - Т. 3, вип. 1. — 72 с.

1454. Те саме. Т. 3, вип. 2. — 124 с.

1455. Збірник Єврейської історично-археографічної комісії. Кн. 1 / ВУАН; Ред. І.В. Галант. — К., 1928. — X, 256 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 73).

1456. Збірник праць Дніпропетровської біологічної станції. Ч. 3 / УАН; Під ред. Д.О. Белінга. - К., 1928. - 160 с.

1457. Збірник праць Зоологічного музею. Ч. 5. — К., 1928. — С. 304-554: іл. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 6, вип. 3).

1458. Те саме. Ч. 4. - С. 231-385.

1459. Звідомлення Бібліографічної секції Кабінету виучування Поділля Вінницької філії Всенародної бібліотеки України при Українській Академії Наук з 1 квітня 1926 р. до 1 квітня 1928 р. / УАН. ВБУ. Він. філія. — Вінниця, 1928. — VI с. — (Кабінет виучування Поділля; Вип. 21).

Відб. зі зб.: Часописи Поділля. - 1928.

1460. Звідомлення про діяльність Української Академії Наук у Київі за 1927 рік... / ВУАН. — К., 1928. — 146 с.

1461. Звіт про діяльність «Одеського наукового товариства» [за 1927-28 акад. рік] / Уклад. В. Герасименко. — Одеса, 1928. — 16 с.

1462. Зеров Д. Торфові мохи України / ВУАН. — К., 1928. — 80 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 10, вип. 1).

1463. Зуев М.Д. Тепло-силовая установка. - К.: Сахартрест, 1928. - 410 с.

1464. Зуев М.Д. Энциклопедия свекло-сахарного производства. Т. 7. - К., 1928. - 412 с.

1465. Інструкція до збирання мовного матеріалу з галузі природничої термінології та номенклатури / Природн. відділ. — К., 1928. — 20 с.

Відб. із: Вісн. Ін-ту укр. наук. мови. — 1928. — Вип. 1.

1466. Історично-географічний збірник. Т. 2 / ВУАН. Коміс. для склад. іст.-геогр. слов. України.; Ред. О. Грушевський. — К., 1928. — 210 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 46-в).

1467. Кагаров Є. Завдання та методи етнографії. — К., 1928. — 44 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 79).

Окр. відб. із: Етногр. вісн. — 1928. — Кн. 7.

1468. Кагаров Є. Про один український весільний звичай / Етногр. коміс. — К., 1928. — [2] с.

Окр. відб. із: Етногр. вісн. — 1928. — Кн. 6.

1469. Кагаров Є. Форми та елементи народної обрядовості. — К., 1928. — 38, [2] с.

Відб. із часопису: Первісне громадянство. — 1928. — Вип. 1.

1470. Камінський В. Нариси звичаєвого права України. — К., 1928. — 66 с.

Окр. відб. із: Зб. пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України.— Ч. 2/3.

1471. Карманов Н. Русско-индийский словарь / Под ред. А.М. Никольского. - Х., 1928. - 149 с.

1472. Карпинский А.П. Краткие воспоминания о Горном институте за период 1858-1866 гг. // Зап. Горн. ин-та. - 1928. - Т. 8, вып. 2. - С. 7-14.

1473. Карпинский А.П. О некоторых новых данных об остатках организмов, признаваемых проблематическими, о делаемых относительно их и других ископаемых выводах и о научной критике // Ежегодник Русского палеонтологического общества. - М., 1928 (1927). - Т. 7. - С. 1-24, 6 диагр., 1 л. табл.

1474. Карпинский А.П. Памяти Карла Динера // Геол. вестн. - 1928. - Т. 6. - № 1/3. - С. 91-92.

1475. Карпинский А.П. Союз науки и труда: [Очерк] // Огонек. - 1928. - № 6. - С. [1]: портр.

1476. Карпинский А.П., Вернадский В., Ферсман А. Записка об ученых трудах проф. П.А. Земятченского // Протоколы общего собрания Академии наук СССР. - М., 1928. - № 1. - С. 49-51.

1477. Карпинский А.П., Сушкин П. Записка об ученых трудах проф. Луи Допло // Там же. - С. 70.

1478. Карпинский А.П., Сушкин П. То же // Там же. № 8/10. - С. 657.

1479. Каталог виставки пам'яті Івана Левицького-Нечуя. 1838-1918 / ВУАН. Музей укр. діячів науки та мистецтва. — К., 1928. — 68 с.

1480. Кащенко М. Ф. Перетворення живої природи. — К., 1928. — 48 с. — (Київ. акліматсад; № 2).

1481. Кащенко Н.Ф. Нужно искать новых медоносов // Пасека. - 1928. - № 3. - С. 34-36.

1482. Кащенко Н.Ф. По поводу статьи А.Д. Тяжельникова «По следам Алтая» // Сибир. плодоводство и огородничество. - 1928. - № 2. - С. 3-4.

1483. Кащенко Н.Ф. Сибирским любителям садоводства: Письмо 2-е // Там же. - № 1. - С. 5-6; То же. Письмо 3-е. - №4.

1484. Квітка К. Українські пісні про дітозгубництво. — К., 1928. — 76 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 59).

Окр. відб. із: Етногр. вісн. — 1928. — Кн. 3/4.

1485. Кезма Т. Элементарные основы грамматики арабского языка в популярном изложении / Ред. А. Крымский. — К., 1928. — 580, 2 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 70).

1486. Кисільов В.Ф. Медичний російсько-український словник / ВУАН. Ін-т укр. наук. мови. Мед. секція; Ред. О.І. Волянський та ін. — Одеса: Держвидав України, 1928. — 144 с.

1487. Кистяковский В.А. Коррозия некоторых металлов в связи с их пассивностью // Сообщения о научно-технических работах в Республике. Вып. 24. Электрические и электрохимические свойства металлов: 2-я конф. по физ.-хим. вопр. - Л., 1928. - С. 193-215.

1488. Кистяковский В.А. Очерк географии УССР. - 3-е изд. - Х.; М.: Госиздат Украины, 1928. - 170 с.

1489. Кістяківський В.О. Нарис географії УСРР. - 8-е вид. - [Х.]: Держвидав України, 1928. - 160 с. - Стереотип. вид.

1490. Кістяківський В.О. Робоча книжка з географії. Ч. 1. - 3-е вид., перероб. - [Х.]: Держвидав України, 1928. - 134 с.

1491. Клименко П. Програма для збирання матеріалів до історії цехового ладу на Україні. — К., 1928. — 4 с.

1492. Кльований Л. Географічний атлас України / Ред. А. Кримський та ін. - К.: Держвидав України. - 8 с.

1493. Козлов П.К. Краткий отчет о монголо-тибетской экспедиции Русского географического общества 1923-1926 гг. - Л., 1928. - 58 с.

1494. Козловський В.О. Бібліотекознавство в УСРР за період 1917-1927 років. — К., 1928. — 14 с.

Відб. із журн.: Бібліотекознавство та бібліогр.— № 2.

1495. Козловський В.О. Спільні каталоги. — К., [1928]. — 44 с.

Відб. із журн.: Бібліотекознавство та бібліогр. — 1927. — № 1.

1496. Козуб С. Рід Михайла Коцюбинського і його дитячі роки. — К., 1928. — 20 с.

Окр. відб. із: Україна. — 1928. — Кн. 3.

1497. Корчак-Чепурковский А.В. Естественное движение населения УССР в 1927 г. // Вісн. статистики України. - 1928. - № 1. - С. 74-83.

1498. Корчак-Чепурківський О.В. Основні етапи будування та розвитку вищої медичної школи у Києві за перше десятиліття існування Радянської влади на Україні // Укр. мед. вісті. - 1928. - № 9/10. - С. 978-990.

1499. Костомаров М. Науково-публіцистичні і полемічні писання Костомарова / ВУАН. Іст. секція; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1928. — XXII, 318 с., [1] вкл. арк. — (Зап. Наук. т-ва в Київі; Т. 27). — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 96).

1500. Костомаров М. Чернігівка: Бувальщина з другої половини XVII віку / Перекл. Б. Грінченка; Ред. і вступ. ст. О. Гермайзе. - 1928. - 88 с.

1501. Коцюбинський М.М. Твори. Т. 1, 3 / Ред. С. Єфремов. - 3-є вид. - Х.; К.: Держвидав України, 1928. - 268 с.

1502. Кравчук М.П. Замітка про існування кореня в алгебричного рівняння // Зап. Київ. ін-ту нар. освіти. - 1928. - Кн. 3. - С. 247-250.

1503. Кравчук М.П. Замітка про контурні інтеграли // Зб. Наук. т-ва ім. Шевченка. - 1928. - № 27. - С. 129-131.

1504. * Кравчук М.П. Математична наука на Україні (за десятиріччя 1918-1928) // Укр. вісті. - Париж, 1928. - № 76. [Б.с.]

1505. Кравчук М.П. Нотатки з подорожі // Зап. Київ. ін-ту нар. освіти. - 1928. - № 2. - С. 3-6.

1506. Кравчук М.П. Про збіжність деяких ланцюгових (ступанкових) дробів // Зб. Наук. т-ва ім. Шевченка. - 1928. - № 27. - С. 115-128.

1507. Кравчук М.П. Про зростання організмів // Зап. Київ. ін-ту нар. освіти. - 1928. - № 1. - С. 36-38.

1508. Кревецький І. Часописи Галицького Поділля: Іст.-бібліогр. матеріали з рр. 1882-1927 / Ред. В. Отамановський. - Вінниця, 1928. - 24 с.

1509. Кримський А.Ю. Звенигородщина з погляду етнографічного та діалектологічного. Ч. 1. Побутово-фольклорний текст. - К., 1928. - XI, 434 с. - (Зб. Іст. -філол. відділу; № 71).

1510. Кримський А. Розвідки, статті та замітки. — К., 1928. — 410 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 57).

1511. Кримський А., Боголюбський О. До історії вищої освіти у арабів та дещо про арабську Академію наук / ВУАН. Каб. арабо-іран. філології. — К., 1928. — XX, 86 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 83).

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 16, 18, 19.

1512. Крип'якевич І. Саранча на Україні в XI-XVIII ст. / Харк. наук. т-во. — Х., [1928]. — 10 с.

Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — [1928]. — № 3/4.

1513. Курило О. Матеріали до української діалектології та фольклористики. — К., 1928. — 136 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 85).

1514. Курило О. Спроба пояснити процес зміни *о, е* в нових закритих складах у південній групі українських діалектів: (З мапою Поділля). — К., 1928. — 88 с., [1] вкл. арк. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 80).

1515. Курнаков Н.С. Введение в физико-химический анализ. -2-е изд., доп. - Л.: НХТИ, 1928. - 114 с., 2 вкл. л. диагр.: табл.

1516. Курнаков Н.С. [Дополнение к главе 12-й «Натрий»]. Т. 2 // Менделеев Д.И. Основы химии. - 9-е изд., доп. посмертное. - М.; Л.: Госиздат., 1928. - С. 230-232.

1517. Курнаков Н.С. Закон четных паев // Изв. ИФХА. - 1928. - Т. 4, вып. 1. - С. 313. - (Протоколы).

1518. Курнаков Н.С. Новые международные ассоциации химиков // Журн. приклад. химии. - 1928. - Т. 1, вып. 1. - С. 59.

1519. Курнаков Н.С. Об изменении состава соляной массы рассолов Сакского озера в различное время // Изв. ИФХА. - 1928. - Т. 4, вып. 1. - С. 315.

1520. Курнаков Н.С. Предисловие // Павлович П.И. Дубильные экстракты. - Ростов-на-Дону, 1928. - С. 3.

1521. Курнаков Н.С. Растворы и сплавы // Менделеев Д.И. Основы химии. - 9-е изд., испр. и доп., посмертное. - М.; Л., 1928. - С. 503-556: рис., табл.

1522. Курнаков Н.С., Агеев Н.В., Погодин С.А. Аномальные свойства эвтектик высокой дисперсности // Изв. ИФХА. - 1928. - Т. 1, вып. 1. - С. 23-33.

1523. Курнаков Н.С., Алаксина-Шишокина Е.Ф. Равновесие тройной системы бензол-анилин-аллиловое горчичное масло // Там же. - С. 317-318.

1524. Курнаков Н.С., Коновалов Д.П. Записка об ученых трудах А.А. Байкова // Там же. - № 8/10. - С. 634-637.

1525. Курнаков Н.С., Коновалов Д.П. Записка об ученых трудах Л.В. Писаржевского // Там же. - С. 630-631.

1526. Курнаков Н.С., Коновалов Д.П. Записка об ученых трудах В.Е. Тищенко // Там же. - С. 631-634.

1527. Курнаков Н.С., Коновалов Д.П., Лазарев П.П. Записка об ученых трудах И.А. Каблукова // Там же. - С. 626-630.

1528. Курнаков Н.С., Коновалов Д.П., Лазарев П.П. Записка об ученых трудах Липина // Там же. - С. 667-669.

1529. Курнаков Н.С., Макаров С.З. К познанию содовых и горько-соленых озер:

Тройная система ... // Тр. V Менделеев. съезда по чистой и приклад. химии, посвящ. столетию со дня рождения А.М. Бутлерова (1820-1928). - Казань, 1928. - С. 3-4.

1530. Курнаков Н.С., Макаров С.З. Тройная система сернонатриевая и угленатриевая соли и вода // Изв. ИФХА. - 1928. - Т. 4, вып 1. - С. 337-340.

1531. Курнаков Н.С., Муромцев Б.А. Поле кристаллизации хлористого калия и льда в тройной системе // Там же. - С. 316.

1532. Курнаков Н.С., Черных В.В. Некоторые результаты физико-химического исследования пирофиллита и талька // Зап. Рос. минерал. о-ва. Сер. 2. - 1928. - Ч. 57, вып. 1. - С. 125-139.

1533. Курнаков Н.С., Черных В.В. О кривых нагревания манганита // Там же. - С. 101-104: рис.

1534. Курнаков Н.С., Черных В.В. Физико-химическое исследование некоторых водных силикатов, окиси железа и глинозема // Там же. - С. 61-74: рис., табл.

1535. Лавров П. Кирило та Методій в давньослов'янському письменстві: Розвідка. — К., 1928. — 424 с.: іл. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 78).

1536. Левитский В.Ф. Сельское хозяйство древнего Египта в новом освещении // Журн. Ассоц. СССР: Новый Восток. - 1928. - Кн. 20/21. - С. 363-369.

1537. Левченко М. З поля фольклористики й етнографії: Ст. та записи. Вип. 2. Знадоби до життєпису подільського етнографа А.І. Димінського (бл. 1826-1897) / Етногр. коміс. — К., 1928. — [4], 19 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 55).

1538. Левченко М. Казки та оповідання з Поділля: В записах 1850-1860 рр. Вип. 1/2 / Передм. А.М. Лободи; Етногр. коміс. — К., 1928. — LVI, 598 с.: іл. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 68).

1539. Література: Зб. 1 / ВУАН; Ред. С. Єфремов та ін. — К., 1928. — 264 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 82).

1540. Лоханько Ф. Словник технічної номенклатури: Мануфактур. вир-ва: (Проект) /ВУАН. Ін-т укр. мови. — К.: Держвидав України, 1928. — VII, 104 с. — (Матеріали до укр. термінології та номенклатури; Т. 14).

1541. Лук'янів Д.П. Про нові або мало на Україні розповсюджені рослини акліматсаду / ВУАН; Передм. М. Кащенка. — К., 1928. — 36 с., 11 мал.: іл. — (Київ. акліматсад; № 2).

1542. Лысин Б.С. Каолин Глуховецкий: Обогащение. Свойства. Применение / ВУАН. Постійна коміс. для виучування продукц. сил України. — К., 1928. — 48 с. — (Каолин. секция; Вып. 1).

1543. Макаренко М. Борзенські емалі й старі емалі України взагалі. — К., 1928. — [2], 21 с.

Відб. із кн.: Чернігів і північ. Лівобережжя. — 1928.

1544. Макаренко М. Старогородська «Божниця» та її малювання. — К., 1928. — 22, [1] с.

Відб. із кн.: Чернігів і північ. Лівобережжя. — 1928.

1545. Малиновский И.А. Исправительно-трудовые кодексы отдельных республик или исправительно-трудовой кодекс СССР // Вестн. сов. юстиции. - 1928. - № 20. - С. 589-591.

1546. Малиновський О.О. До збирачів революційного звичаєвого права. — К., 1928. — 4 с. — (Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України).

1547. Малиновський О.О. Короткороченцеве позбавлення волі // Червоне право. - 1928. - № 24. - С. 1141-1144.

1548. Малиновський О.О. Науково-дослідний і науково-видавничий рух Радянської України в 1927 році: Бібліогр. огляд // Україна. Наук. двохміс. українознавства. - К., 1928. - Кн. 4. - С. 110-114.

1549. Малиновський О. Революційне радянське звичаєве право. — К., 1928. — 100 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України. — Вип. 3.

1550. Малиновський О.О. Радянські поправчо-трудові установи порівнюючи з буржуазними тюрмами. — К., 1928. — VIII, 232 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 16).

1551. Малиновський О.О. Треба вивчати і знати історію українського права // Червоне право. - 1928. - № 15/16. - С. 767-770.

1552. Марковський Ю.М. Нарис зоопланктону річки Інгульця (з мапою та 5 мал.). — К., 1928. — 156 с.

Відб. із: Зб. пр. Дніпр. біол. ст. — 1928. — Ч. 3.

1553. Маслов С.І. Етюди з історії стародруків. XI-XII. — К., 1928. — 52 с.
Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 22.

1554. Маслов С.І. Спроба інструкцій та план роботи над складанням українського бібліографічного репертуару XVI-XVIII ст. — К., 1928. — 28 с.
Окр. відб. із: Зб. пр. Бібліогр. коміс. — 1928. — Т. 1.

1555. Матеріали для культурної й громадської історії Західної України. Т. 1. Листування І. Франка і М. Драгоманова: Зібр. з автогр. Наук. т-ва ім. Шевченка і Укр. нац. музею у Львові / ВУАН. Коміс. Захід. України. — К., 1928. — IV, 508 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 52).

1556. *Матковський І. Нові дані про природне поширення лісових порід на Одещині / УАН. — Одеса, 1928. — (Зап. Одес. наук. т-ва. Секція природн.-математ; № 3, вип. 1).

1557. Махов Г. Територіальні дослідження грунтів на Україні за період з 1887 по 1927 р. / Харк. наук. т-во. — Х., 1928. — 14 с.
Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1928. — № 1.

1558. Меженко Ю.О. Українська книжка часів Великої революції / Укр. наук. ін-т книгознавства. - К.: Київдрук, 1928. - 32 с.

1559. Мельников-Разведенков Н.Р. Значение Украинского медичного архива для развития патологии на Украине: (Крат. сообщ. на 17 заседании Укр. о-ва патологов 24 марта 1927) // Врачеб. дело. - 1928. - № 1. - Стб. 77.

1560. Мельников-Разведенков НФ. О действии алкоголя на организм человека // Путь к здоровью. - 1928. - № 8/9. - С. 23-24.

1561. Методологічний збірник / ВУАН. Бібліогр. коміс. — К., 1928. — VIII, 248 с. — (Укр. бібліогр.; Вип. 1).

1562. Навашин С.Г. Об образовании так называемых «хроматиновых телец» // Тр. Тимирязев. НИИ . - [1928]. - С. 1-25: ил.

1563. Навашин С.Г. Цитология // Энциклопедический словарь Русского библиографического института Гранат. - 7-е изд. - [1928]. - Т. 45, ч. 3. - С. 466-479.

1564. Назаревський О.А. До студій над давньою українською повістю. — К., 1928. — 12 с.
Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 18.

1565. Народний календар: [Лют., берез., квіт. Вірування про небо] / УАН. — К., 1928. — 4 с.
Відб. із: Бюл. Етногр. коміс. — 1928. — № 2.

1566. Народний календар: [Трав., черв. Веснянки. Вірування про небо] / УАН. — К., 1928. — 4 с.
Відб. із: Бюл. Етногр. коміс. — 1928. — № 4.

1567. Наукові записки Науково-дослідчих математичних кафедр України. Т. 3 / Ред. С. Бернштейн. - [Х.]: Держвидав України, 1928. - 216 с.

1568. Науковий збірник [за рік 1928] / ВУАН; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1926. — 200 с. — (Зап. Укр. наук. т-ва. Іст. секція; Т. 27).

1569. Науковий збірник Ленінградського товариства дослідників української історії, письменства та мови. Вип. 1 / ВУАН; Ред. В. Перетц. — К., 1928. — [4], 112 с., іл. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 74).

1570. Науково-технічний вісник: Міс. техн. науки і пром-сті. № 1, січ. / Редкол.: І. Немоловський та ін. — Х.: Держвидав України, 1928. — 71 с.

1571. Те саме. № 2. Лют. — 124 с.

1572. Те саме. № 3. Берез. — 142 с.

1573. Те саме. № 4. Квіт. — 218 с.

1574. Те саме. № 5/6. Трав.-черв.— 290 с.

1575. Те саме. № 7/8. Лип.-серп.— 368 с.

1576. Те саме. № 9. Верес.— 404 с.

1577. Те саме. № 10. Жовт.— 452 с.

1578. Те саме. № 11/12. Лист.-груд.— 584 с.

1579. Нечуй-Левицький І. Твори. Т. 6 / Ред. Ю. Меженко. - [Х.]: Держвидав України, 1928. - 496 с.

1580. Никольский А.М. Занимательная зоология. - 2-е изд. - Л.: Время, 1928. - 192 с.: ил.

1581. Никольский А.М. К истории оз. Балхаш // Зап. Одес. о-ва естествоиспытателей. - 1928. - Т. 4. - С. 289-293.

1582. Никольский А.М. Номогенез Л.С. Берга // Теория номогенеза: новая фаза в развитии российского антидарвинизма: Сб. крит. ст. - М., 1928. - С. 26-61.

1583. Никольский А.М. Разновидность номогенеза // Там же. - С. 62-86.

1584. Нічкевич О.Н. Суми прямої сонячної радіації в Києві 1926 р. та градуювання геліографу Кембеля. — К., 1928. — 22 с.
Відб. із: Зап. фіз.-мат. відділу. — 1928. — Т. 3, вип. 2.

1585. Овчинник М. Вивчення віку та темпу росту риб у зв'язку з завданнями рибного господарства / Харк. наук. т-во. — Х., 1928. — 8 с.
Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — 1928. — № 3/4.

1586. Ольденбург С.Ф. Востоковедение // Общественные науки СССР. 1917-1927 / Под ред. В.П. Волгина. - М., 1928. - С. 309-340.

1587. Ольденбург С.Ф. К.М. Бэр и изучение человека // Человек. - 1928. - № 1. - С. 3-9.

1588. Ольденбург С.Ф. Краеведение // Общественные науки СССР. 1917-1927 / Под ред. В.П. Волгина и др. - 1928. - С. 163-172.

1589. Ольденбург С.Ф. Объединение для помощи немецкой науке // Науч. слово. - 1928. - № 4. - С. 96-110.

1590. Ольденбург С.Ф. Положение нашей науки среди науки мировой. - М.: Работник просвещения, 1928. - 17 с.: ил.

1591. Ольденбург С.Ф. [Предисловие] // Финно-угорский сборник. - Л., 1928. - С. 3-4.

1592. * Ольденбург С.Ф. Человек в путешествиях Н.М.Пржевальского // Изв. геогр. о-ва. - 1928.

1593. Оппоков Е.В. Днепрострой и развитие производительных сил Украины / Ин-т вод. хоз-ва. - К.: Киевдрук, 1928. - 24 с.

1594. Орлов А.Я. О гравиметрических работах на Украине // Естеств. производ. силы УССР: Тр. Госплана УССР. - Х., 1928. - С. 1-4, 1 карта.

1595. Орлов М. Нові обчислення фігур відносної рівноваги однорідної рідини / ВУАН. — К., 1928. — 58 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 9, вип 2).

1596. Павлович П.И. Дубильные экстракты / Предисл. Н.С. Курнакова. - Ростов-на-Дону, 1928. - С. 3.

1597. Палладин А.В. Влияние авитаминоза на синтетические и окислительные процессы в животном организме // Врачеб. дело. - 1928. - № 23/24. - С. 1870-1872.

1598. * Палладин А.В., Фрезман Д.Л. Влияние тренировки мышц на содержание в них креатина // Журн. эксперим. биологии и медицины. - 1928.

1599. Палладин А.В. Учебник физиологической химии: Для студентов и врачей. - 3-е изд., перераб. и доп. - Х.: Науч. мысль, 1928. - 440 с.

1600. Парамонов С.Я. Матеріали до монографії роду Exoprosopa Macg. (Bombyliidae, Diptera).— К., 1928.— 126 с.: іл.- (Тр./ Фіз.-мат.відділ; Т.6, вип.2).

1601. Первісне громадянство та його пережитки на Україні: Примітив. культура та її пережитки на Україні, соціал. преісторія, нар. творчість в соціол. освітленню: Наук. щоріч. Вип. 2/3 / ВУАН. Іст. секція. — К.: Держвидав України, 1928. — 216 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 27).

1602. Перетц В.Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI-XVII вв., IX-XI // Сб. отд-ния рус. языка и словесности Акад. наук [СССР]. - 1928. - Т. 1, вып. 1. - С. 234 с.

1603. Перетц В.Н. Неизвестные подражатели: Кн. А.Д. Кантемирова // Изв. по рус. языку и словесности Акад. наук [СССР]. - 1928. - Т. 1, кн. 2. - С. 335-357.

1604. Перетц В.Н. «Слово о полку Игореве» и исторические библейские книги: Сб. ст. в честь акад. Алексея Ивановича Соболевского: Ст. по славян. филологии и рус. словесности // Сб. отд-ния рус. языка и словесности Акад. наук [СССР]. - 1928. - Т. 1, № 3. - С. 10-14.

1605. Перетц В.Н. Театральные эффекты на школьной сцене в Киеве и Москве XVII и начала XVIII вв. // Старинный спектакль в России: Сб. ст. - К., 1928. - С. 64-98.

1606. Песталоцці. Вибрані твори / Ред. М.І. Гордієвський та ін. ВУАН. Одес. наук. т-во; — Одеса, 1928. — 168 с. — (Секція пед.; № 2). — (Класики педагогіки; Вип. 1).

1607. Петровський М.Н. Псевдодіаріум Самійла Зорки. — К., 1928. — 46 с.

Окр. відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 17.

1608. Писаржевский Л.В. Введение в химию на основе строения атома и электронно-ионного строения молекул. - 2-е изд., доп. - Днепропетровск: Информбюро ДГИ, 1928. - 108 с.

1609. Писаржевский Л.В. Делимость атома и превращение химической энергии в электрическую: // Тр. V Менделеев. съезда. - Казань, 1928. - С. 8.

1610. Писаржевский Л.В. К вопросу об электрической природе каталитических явлений // Там же. - С. 8-9.

1611. Писаржевский Л.В. О влиянии газов на ход гетерогенного катализа в газообразной, жидкой и твердой фазе // Там же. - С. 9-10.

1612. Писаржевский Л.В., Ройтер В. Катализ перекиси водорода при различных условиях // Там же. - С. 10.

1613. Писаржевский Л.В., Шульц Е. К вопросу об электрической природе катализа гремучего газа // Там же. - С. 9.

1614. Полонський Х. Словник природничої термінології: (Проект) / ВУАН. Ін-т укр. мови. — К.: Держвидав України, 1928. — VIII, 264 с. — (Матеріали до укр. термінології та номенклатури; Т. 11).

1615. Правдич-Немінський В.В. Про реакції крові для визначення полу: Дослід. над фагоцитозом / ВУАН. — К., 1928. — 64 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 7, вип. 3).

1616. Праці Інституту гідробіології. Ч. 3 / УАН. — К., 1928. — 158 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 10, вип. 2).

1617. Те саме. Ч. 4. — 158 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 10, вип. 3).

1618. Праці Комісії для виучування звичаєвого права України. Вип. 2 / ВУАН; Ред. А.Е. Кристер. — К., 1928. — VI, 448 с. - (Зб. Соц.-екон. відділу; № 18).

1619. Те саме. Вип. 3 / ВУАН; Ред. О.О. Малиновський. — К., 1928. — XXIV, 316 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 17).

1620. Праці Комісії для виучування історії західно-руського та українського права. Вип. 4 / ВУАН; Ред. М.П. Василенко. — К., 1928. — X, 256 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 13).

1621. Праці Комісії для виучування народного господарства України. Вип. 1 / Ред. К.Г. Воблий. — К., 1928. — 274 с. — (Зб. Соц.-екон. відділу; № 19).

1622. Про поділ господарства між чоловіком і жінкою; Про голе тіло як магічний засіб / Культ.-іст. коміс. — К., [1928]. — [2] с. — (Прогр.; Вип. 6).

Окр. відб. із кн.: Первісне громадянство... — 1925.

1623. Програма до збирання оповідань, казок, переказів і прислів'їв [ін. ред.] / Етногр. коміс. — К., 1928. — 2 с.

1624. Проскура Г.Ф. Водяные турбины: Конспект лекций, чит. на мех. фак. Харьк. технол. ин-та / НТО при ХТИ. - Х., 1928. - 84 с.

1625. Проскура Г.Ф. О работе инженера Г.Х. Сабинина «Теория идеального ветряка» (Письмо 1-е) // Вестн. инженеров. - 1928. - № 1. - С. 1-62.

1626. Птуха М. Смертність у Росії й на Україні / ВУАН. — К.; Х.: ЦСУ УСРР, 1928. — 196 с. — (Пр. / Демогр. ін-т; Т. 5) .

1627. Птуха М. Смертность 11 народностей России в конце XIX века / ВУАН. — К.; Х.: ЦСУ УСРР, 1928. —58 с. — (Пр. / Демогр. ін-т; Т. 6).

1628. Рєзанов В.І. Драма українська: Старовин. театр. укр. Вип. 5. Драматизовані легенди агіограф. — К., 1928. — 296 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 7).

1629. Розов В. Українські грамоти. Т. 1. XIV і перша пол. XV в. / Пост. Коміс. історії укр. мови; Керів. А.Ю. Кримський. — К., 1928. — 256, IX с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 63). — (Пам'ятники і студії з історії укр. мови; Вип. 1).

1630. Російсько-український словник. Т. 3, вип. 2 / ВУАН. Коміс. для склад. слов. укр. живої мови; Голов. ред. А. Кримський. — К.: Держвидав України, 1928. — 318 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 24).

1631. Рудинська Є. Листи Василя Горленка до Панаса Мирного, 1883-1905 / УАН. - К., 1928. - 106 с.

1632. Рудницький С. Вигаслі вулкани Українського Закарпаття / Харк. наук. т-во, УкрНДІ географії та картографії. — Х., 1928. — 32 с. — (Дрібні наук. розвідки й матеріали; № 1).

1633. Рудницький С. Досягнення географії України в 10-річчя Жовтневої рево-

люції / Харк. наук. т-во, УкрНДІ географії та картографії. — Х., 1928. — 6 с. — (Дрібні наук. розвідки й матеріали; № 2).

1634. Савченко Ф. Перший збірник українських пісень Максимовича, 1827-1927 / Іст. секція. — К., 1928. — 59 с.

Відб. зі зб.: Україна. — 1927. — Кн. 6.

1635. Сагарда М.І. Обсяг поняття «періодика». — К., 1928. — 22 с.

Відб. із журн.: Бібліотекознавство та бібліогр. — 1928. — № 2.

1636. Северцов А.Н. Историческое направление в зоологии // Наука и техника СССР, 1917-1927: Сб. ст. - М., 1928. - Т. 2. - С. 143-193: рис., табл.

1637. Северцов А.Н. О принципах филогенеза: Предварит. сообщ. // Рус. зоол. журн. - 1928. - Т. 8, вып. 3. - С. 139-148.

1638. Симинский К.К. Строительная механика; Системы с лишними неизвестными: Доп., примеры и задачи. - К., 1928. - С. 325-418, рис. 229-292.

1639. Сиповський В. Україна в російському письменстві. Ч. 1 (1801-1850 рр.). — К., 1928. — 460 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 59).

1640. Сікиринський О.В. Ганна Барвінок (Кулішева) в її листах 1902-1911 рр. / ВУАН. Одес. наук. т-во. — Одеса, 1928. — 64 с. — (Секція Іст.-філол.; № 3).

1641. Сільсько-господарська машина: Розд. «Науково-технічного вісника», присвяч. питанням сіл.-госп. машинобуд., машинознавства та мотокультури. № 1/2 (січ.-лют.) / Редкол.: І. Василенко та ін. — Х.: Держвидав України, 1928. — 96 с.

Окр. відб. із: Наук.-техн. вісн. — № 3.

1642. Те саме. № 3/4 (берез.-квіт.). — 194 с.

1643. Те саме. № 5/6 (трав.-черв.). — 298 с.

1644. Те саме. № 7/8 (лип.-серп.). — 344 с.

1645. Те саме. № 9 (верес.). — 404 с.

1646. Те саме. № 10/11 (жовт.-груд.). — 506 с.

1647. Сіцінський Є. Оборонні замки західного Поділля XIV-XVII ст.: (Іст.-археол. нариси). — К., 1928. — 103 с.

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 17.

1648. Словник ботанічної номенклатури: (Проект) / ВУАН. Ін-т укр. наук. мови. — Х.: Держвидав України, 1928. — XXXII, 313 с. — (Матеріали до укр. термінології та номенклатури; Т. 7).

1649. Словник технічної термінології: Комун. госп-во: (Проект) / ВУАН. Ін-т укр. наук. мови. Техн. відділ; Уклад.: К.Туркало, В. Фаворський. — Х.: Держвидав України, 1928. — 172 с. — (Матеріали до укр. термінології та номенклатури; Т. 9). — (Матеріали до укр. техн. термінології; Т. 1).

1650. Словник української мови. Т. 3 / Зібр. ред. журн. «Киев. старина»; Упоряд. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко; Ред. С. Єфремов. — 3-є вид., випр. й доп. — К.: Горно, 1928. — XX, 480 с.

1651. Смаль-Стоцький С.Й. Дорогії земляки // Ольга Кобилянська: Альм. у пам'ятку її сорокаліт. письмен. діяльності, 1887-1927. - Чернівці, 1928. - С. 277-288.

1652. Смаль-Стоцький С.Й. Звідомлення акад. Кримського про правописну конференцію // Літ.-наук. вісн. - Львів, 1928. - Кн. 7/8. - С. 270-276.

1653. Смаль-Стоцький С.Й. Обов'язки української науки супроти Шевченка // Там само. - Кн. 3. - С. 252-255.

1654. Смаль-Стоцький С.Й., Гуртнер Т. Граматика української (руської) мови. - 4-е вид. - Львів, 1928. - 211 с.

1655. Смірнов П. Волзький шлях і стародавні руси: (Нариси з рус. історії VI-IX вв.). — К., 1928. — 230 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 75).

1656. Соколов Ю. Умови загального співудару трьох тіл, що обопільно притягаються за законом Ньютона / ВУАН. — К., 1928. — 64 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 9, вип. 1).

1657. Співачевська Н. Бібліографія часописів Поділля (в межах УСРР): Покажч. від р. 1838 до р. 1927 / ВУАН. ВБУ. Він. філія; Ред. В. Отамановський. — Вінниця, 1928. — 148 с. — (Каб. виучування Поділля; Вип. 17). — (Матеріали до історії бібліогр. Поділля; Т. 1).

1658. Тимошенко С.П. Курс сопротивления материалов. - 6-е изд. - М.; Л.: Госиздат, 1928. - 537 с.

1659. Тимошенко С.П. Сборник задач по сопротивлению материалов. Вып. 1. - 4-е изд. - М.; Л.: Госиздат, 1928. - 204 с.

1660. Тимченко Є. Акузатив в українській мові: (З укр. складні). — К., 1928. — 106 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 67).

1661. Ткаченко М. Список праць О.М. Лазаревського і праць про нього. — К., 1928. — 32 с.

Окр. відб. із: Укр. археол. зб. — Т. 2.

1662. Товстоліс М. З минулого: Нарис спадково-правних стосунків села Прохорів. — К., 1928. — 26 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України. — Вип. 2.

1663. Товстоліс М. Про знахідку за звичаєвим правом України. — К., 1928. — 18 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України. — Вип. 2.

1664. Товстоліс М. Розуміння застави в звичаєвому праві України. — К., 1928. — 24 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України. — Вип. 2.

1665. Товстоліс М. Спільна власність за звичаєвим правом України. — К., 1928. — 26 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України. — Вип. 2.

1666. Труды Озерной комиссии. Вып. 1 / ВУАН. — Одесса, 1928. — 140 с.

1667. Тулуб О. Словник псевдонімів українських письменників: (Матеріали). — К., 1928. — 34 с.

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу. — 1928. — Кн. 16.

1668. Туркало К., Фаворський В. Комунальне господарство: (Проект). — К.: Держвидав України, 1928. — 172 с. — (Матеріали до укр. термінології та номенклатури; Т. 9). — (Слов. техн. термінології; Т. 1).

1669. Турлей Г. Геологічно-розвідкові роботи трестів України й їхня ув'язка з роботами українських геологічних наукових установ / ВУАН. Харк. наук. т-во. — Х., [1928]. — 8 с.

Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства.— № 3/4.

1670. Тутковський П. Матеріали для бібліографії мапознавства України: (Мапи, плани, атласи, альбоми, мапознав. літ.). Ч. 1. — К., 1928. — 64 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 16).

1671. Тутковський П.А. Передісторична природа Чернігівщини: (Геол. минуле території Чернігівщини за четвертин. періоду) // Чернігів і північне Лівобережжя: Огляд, розвідки, матеріали. - К., 1928. - С. 1-16.

1672. Україна: Наук. двохміс. українознавства. Кн. 1 / ВУАН. Іст. секція; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1928. — 186 с.

1673. Те саме. Кн. 2.— 184 с.

1674. Те саме. Кн. 3.— 178 с.

1675. Те саме. Кн. 4.— 170 с.

1676. Те саме. Кн. 5.— 192 с.

1677. Те саме. Кн. 6.— 226 с.

1678. Український ботанічний журнал. Т. 4 / Укр. ботан. т-во; Редкол.: В.І. Фаворський та ін. — К., 1928. -- 76 с.

1679. Український діалектологічний збірник. Кн. 1 / ВУАН. Діалектол. коміс. — К., 1928. — IV, 180 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 64).

1680. Український медичний архів. Т. 2. Зош. 1/2 / Редкол.: О. Гейманович та ін. — Х.: Наук. думка, 1928. — 267 с.

1681. Те саме. Т.3, зош. 3. — 156 с.

1682. Український правопис / Держ. Коміс. для впорядкув. укр. правопису; Ред. А.Ю. Кримський. - Х.: Держвидав України, 1928. - 103 с.

1683. Українські фізичні записки. Т. 1 / Наук. -дослід. каф. фізики Київ. політехн. ін-ту; Ред. О.Г. Гольдман. - К., 1928. - 76 с.

1684. Устінов О. Екологічне й кількісне вивчення наземної фауни / Харк. наук. т-во. — Х., 1928. — 8 с.

Окр. відб. із журн.: Вісн. природознавства. — № 2.

1685. Филипович П. Українське літературознавство за десять років революції. — К., 1928. — 28 с.

Відб. зі зб.: Література. — 1928. — Зб. 1.

1686. Финно-угорский сборник / АН СССР; Ред. С.Ф. Ольденбург, А.И. Андреев.

- Л.: Изд-во АН СССР, 1928. - 349 с. - (Тр. Комис. по изуч. племен. состава населения СССР и сопред. стран; Т. 15).

1687. Фомін О. Голонасінньові Кавказу та Криму / ВУАН. — К., 1928. — 62 с. — (Тр. / Фіз.-мат. відділ; Т. 11, вип. 1).

1688. Холодний Г. Стан та перспективи наукової роботи Інституту української мови: (Доп. Ради Акад. 5-го листоп. 1928 р.) / ВУАН. Ін-т укр. мови. — К., 1928. — 12 с.

1689. Холодный Н.Г. Новые данные к обоснованию гормональной теории тропизмов // Журн. Рус. ботан. о-ва. - 1928. - Т. 13, № 1/2. - С. 191-206.

1690. Хращевський М. Деякі фразеологічні особливості мови А. Свидницького. — К., 1928. — 29 с.

Відб. із: Зап. Іст.-філол. відділу.— Кн. 21/22.

1691. Черкаський І. Громадський (копний) суд на Україні-Русі XVI-XVIII вв. / Передм. М. Василенка. — К., 1928. — 714 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування історії зах.-рус. та укр. права. — Вип. 4/5.

1692. Чернігів і північне Лівобережжя: Огляди, розвідки, матеріали / ВУАН; Ред. М. Грушевський. — К.: Держвидав України, 1928. — XII, 532 с.: іл. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 95). — (Зап. Укр. наук. т-ва; Т. 23).

1693. Шевченко Т.Г. Гайдамаки: [Поема] / Ред. Д.І. Багалій; Передм. і приміт. до тексту М.В. Горбаня; Текст пер. М. Новицький. - [Х.]: Держвидав України, 1928. - 148 с.

1694. Шевченко Т.Г. Катерина: [Поема] / Ред.: Д.І. Багалія, М.М. Новицького. Передм. О.К. Дорошкевича. - [Х.]: Держвидав України, 1928. - 40 с.

1695. Шевченко Т.Г. Наймичка [Поема] / Ред. тексту: Д.І. Багалія, М.М. Новицького. Передм. Б.О. Навроцького. - 2-е вид. - [Х.]: Держвидав України, 1928. -32 с.

1696. Шевченко Т.Г. Річник перший / Ін-т Т. Шевченка; Ред.: Д.І. Багалій, С.О. Єфремов. Вступ. ст. Д. Багалія. - [Х.]: Держвидав України, 1928. -289 с.: іл.

1697. Шевченко Т.Г. Сон. Кавказ: Дві поеми / Ред. тексту: Д.І. Багалія, М.М. Новицького. - Х.: Держвидав України, 1928. - 42, [2] с.

1698. Шевченко Т.Г. Художник: (Автобіогр. повість): Пер. з рос. / Ред.: Д.І. Багалія, І.Я. Айзенштока; Передм. І.Я. Айзенштока. - [Х.]: Держвидав України, 1928. -166 с.

1699. Шелудько І. Словник технічної термінології: Електротехніка / ВУАН. Ін-т укр. мови. — К.: Держвидав України, 1928. — XVI, 248 с. — (Матеріали до укр. термінології та номенклатури; Т. 12).

1700. Шелудько І., Садовський Т. Словник технічної термінології: (Проект) / ВУАН. Ін-т укр. мови. — К.: Держвидав України, 1928. — 612 с. — (Матеріали до укр. термінології та номенклатури: Т. 10).

1701. Шестериков С. Бібліографічний їжак: (Уваги бібліотекаря про друк. кат. картку Держ. Центр. Кн. палати РСФРР). — К., 1928. — [12] с. — (Тр. / Одес. публ. б-ка).

Відб. із журн.: Бібліотекознавство та бібліогр. — № 2.

1702. Шмальгаузен И.И. Количественный метод в эмбриологии // Тр. Третьего Всерос. съезда зоологов, анатомов и гистологов в Ленинграде 14-20 дек. 1927 г. - Л., 1928. - С. 55-56.

1703. Шмальгаузен И.И. О закономерностях роста у животных // Природа. - 1928. - № 9. - С. 815-838.

1704. Шмит Ф.И. Предмет и границы социологического искусствоведения. - 2-е изд. - Л., 1928. - 147 с.

1705. Щепотьєва М.О. Розписи хат в с. Ходоровцях на Кам'янеччині / Каб. укр. мистецтва. — К., 1928. — 37 с. — (Зб. Іст.-філол. відділу; № 84).

1706. Щербина В. «Преображенский спектр» у Китаїві в його колишньому і сучасному стані / УАН. Іст. секція. — К., 1928. — 8 с.

Окр. відб. зі зб.: Україна. — Кн. 3.

1707. Щоголів І., Паночіні С. Назви безхребетних тварин: (Проект) / ВУАН. Ін-т укр. наук. мови. Зоол. секція природн. відділу. — К.: Держвидав України, 1928. — 200 с. — (Матеріали до укр. природн. термінології та номенклатури; Т. 6, вип. 3). — (Слов. зоол. номенклатури; Ч. 3).

1708. Ювілейний збірник на пошану академіка Михайла Сергійовича Грушевського: З нагоди шістдесятої річниці життя та сорокових роковин наук. діяльності. Т. 1 / ВУАН; Редкол.: П.А. Тутковський та ін. — К., 1928. — XII, 492 с.— (Зб. Іст.-філол. відділу; № 76).

1709. Те саме. Т. 2. — XII, 524 с.

1710. Яворницький Д.І. Дніпрові пороги: Альбом фотографій з географічно-історичним нарисом. - Х.: Держвидав України, 1928. - 98 с.

1711. Яворницький Д.І. Моя перша зустріч з Л. Толстим // Життя і революція. - 1928. - Т. 10. - С. 74-82.

1712. Яворський М.І. Історія України в стислому нарисі. - Х.: Держвидав України, 1928. — 340 с.

1713. Язловський Б. Репрезентивна метода та студії над звичаєвим правом. — К., 1928. — 40 с.

Відб. із: Пр. Коміс. для виучування звичаєвого права України. — Вип. 2. — 36 с.

1714. Якубовський С. Російсько-український словник військової термінології. - Х.: Держвидав України, 1928. - 216 с.

1715. Ямпольський І. Замітки про Куліша. — К., 1928. — 19 с.

Окр. відб. із: Зап. І Відділу. — Кн. 19.

1716. Яновский Ф.Г. Общая диагностика болезней почек // Основы клинической диагностики. - М.; Л., 1928. - С. 383-416.

1717. * Яновский Ф.Г. Основы терапевтических мер при мочевых камнях // Клин. медицина. - 1928. - Т. 6. - № 6.

1718. * Яснопольский Л.Н. Естественные ресурсы УССР / Укргосплан. - Х., 1928.

1719. Яснопольский Л.Н. Обложение сахара на Западе, в частности в Германии // / Журн. сахар. пром-сти. - К., 1928. - № 11/12. - С. 761-785.

1720. Яснопольский Л.Н. Теории торгового и платежного баланса // Экономика и политика внешней торговли. - М., [1928]. - С. 21-47.

1721. Die idische Sprach =Єврейська мова: Часопис для практ. євр. мовознавства. 2-й рік / Ред. Н. Штіф. — К.: Культур-ліга, 1928

1722. Те саме. Січ.-квіт. № 1-2 (8/9). — 72 с. - Ідиш.

1723. Те саме. Трав.-черв. № 3 (10). — 72 с. - Ідиш.

1724. Те саме. Лип.-жовт. № 4-5 (11/12). — 80 с. - Ідиш.

1725. Те саме. Листоп.-груд. № 6 (13). — 50 с. - Ідиш.

ПЕРЕЛІК ДОПОВІДЕЙ СПІВРОБІТНИКІВ УСТАНОВ ВУАН* (1924 - 1928)

І відділ

1. Абрамов І.С. Українські пісні в рукописнім співанику Лизаветинської доби (1924).
2. Абрамов І.С. Народне тлумачення снів за матеріялами, зібраними у м.Вороніжі на Чернігівщині (1925).
3. Абрамов І.С. Повернення Шевченка з заслання (1925).
4. Абрамов І.С. Подорож до м.Вороніжа на Чернігівщині (1926).
5. Абрамов І.С. Українська казка в рукоп[исах] XVIII в. (1926).
6. Абрамов І.С. З листування Н.О.Білозерської з П.О.Кулішем та ин. особами (1927).
7. Абрамов І.С. Спогади та вірші П.А.Шрамченка (1927).
8. Абрамович Д.І. Кутейнинське видання1637 р. «Історії про Варлаама та Йоасафа» (1924).
9. Абрамович Д.І. Загадкове свідотство про переклад «Історії Варлаама та Йоасафа» з індійської мови (1925).
10. Абрамович Д.І. З листування М.І.Костомарова з гр. А.Л.Блудовою (1926).
11. Абрамович Д.І. Листи М.П.Драгоманова до О.С.Суворіна (1927).
12. Абрамович Д.І. Повість про Варлаама та Йоасафа в перекладі кн. А.М.Курбського (1927).
13. Авраменко І.Б. З листування М.Драгоманова (1927).
14. Адріанова В.П. До історії українського шкільного театру XVII-XVIII вв. (1924).
15. Адріанова В.П. Український паломник кінця XVI в. Данило Корсунський (1924).
16. Адріанова В.П. Вірші та народні стихи про «Плач Адама» (1925).
17. Адріанова В.П. З історії польсько-українських взаємин у XVI в. (1926).
18. Адріанова В.П. Прислів'я з Полтавщини в записах1850-х років (1926).
19. Адріанова В.П. З історії пародії в укр[аїнській] літературі XVIII в. «Служба пиворізам» (1927).
20. Адріанова В.П. Старовинна укр[аїнська] етимологія слова «горілка» (1927).
21. Айзеншток І.Я. Шевченків «Щоденник» (1925).
22. Айзеншток І.Я. Квітка і Погодін (до історії літературних відносин) (1926).
23. Айзеншток І.Я. Листи Порфирія Кореницького (1926).
24. Айзеншток І.Я. З юних днів М.Драгоманова (1928).
25. Александрович Ю. Повідомлення за гончарство в с.Бубнівці та с.Жереденівці Тульчинської округи (1925).
26. Андрієвська О.Т. Нова книга про Закарпатську Русь (1925).
27. Андріяшев О.М. Історично-географічний нарис Київської землі (1925).
28. Антонович К.М. Праці В.І.Щербини з історії Київа (1926).
29. Антонович К.М. До археологічної статистики степової Полтавщини (1928).
30. Арасимович Л.В. Шевченко в польських перекладах (1926).
31. Астряб О.М. Всеросійська конференція в справі дитячої книжки (1926).
32. Афанасьєв М. Фольклор безпритульних (1925).
33. Багалій Д.І. Декабризм і декабристи на Україні (1926).
34. Багалій Д.І. Нові матеріяли до історії польського повстання1863 р. (2 доповіді) (1926).
35. Багалій Д.І. Досягнення укр[аїнської] історіографії за10 років (1927).
36. Багалій Д.І. Шевченко та селянство (1927).
37. Багалій О.Д. Агітація серед солдатів Чернігівського полку (1926).
38. Багалій О.Д. Учасники повстання Чернігівського полку перед військово-судовою комісією в Могильові (1926).
39. Базилевич В.М. Георгієвська церква в Київі (1924).

---

* У Переліку збережено тогочасний правопис. Всі прізвища подано українською мовою і за абеткою.

40. Базилевич В.М. Декабристи в Київі (1924).
41. Базилевич В.М. Друга Всесоюзна краєзнавча конференція в Москві (1924).
42. Базилевич В.М. Братська могила декабристів у Трилісах (1925).
43. Базилевич В.М. Виставка: купеческький портрет XVIII-XIX вв. (1925).
44. Базилевич В.М. З нової літератури про декабристів (1925).
45. Базилевич В.М. З ранніх листів декабриста А.П.Юшневського1817-1820 рр. (1925).
46. Базилевич В.М. Краєвий поділ України в проєктах декабристів (1925).
47. Базилевич В.М. Листи декабриста П.В. Аврамова з Сибіру (1925).
48. Базилевич В.М. Нові матеріяли до історії декабристів (1925).
49. Базилевич В.М.14 декабря1825 р. (1925).
50. Базилевич В.М. Ювилейні свята Всесоюзної Академії наук (1925).
51. Базилевич В.М. Декабрист Юшневський та Гнідич (1926).
52. Базилевич В.М. Декабристи на Сибіру (1926).
53. Базилевич В.М. Збитки населення під час повстання1825-1826 рр. (1926).
54. Базилевич В.М. Повстання Чернігівського полку (1926).
55. Базилевич В.М. Бердичівський державний заповідник (1927).
56. Базилевич В.М. Землетруси в давньому Київі (1927).
57. Базилевич В.М. Історичне Т[оварист]во Нестора Літописця за10 літ (1927).
58. Базилевич В.М. Краєзнавчий момент в ювилейній літературі (1927).
59. Базилевич В.М. Пам'яти трьох істориків (М.О.Рожкова, М.Д.Чечуліна та В.З.Завітневича) (1927).
60. Базилевич В.М. Реставраційні роботи в Софіївському соборі влітку1928 р. (1928).
61. Балінський І.М. Проф. П.Г.Віноградов як вчений (1926).
62. Баранович О.І. Господарство Мнишків. Збори (1924).
63. Баранович О.І. Господарство Мнишків. Оренди (1924).
64. Баранович О.І. Господарство Мнишків у першій половині XVIII в. в Вишневецькім ключі (1924).
65. Баранович О.І. З волинської економічної старовини (1924).
66. Баранович О.І. Заселення Південної Волини в XVII-XVIII вв. (1925).
67. Баранович О.І. Господарчий розвиток Південної Волини XVIII в. (1926).
68. Баранович О.І. З історії заселення Південної Волини (1926).
69. Баранович О.І. Капіталістична оренда на Україні за польської доби. Критичний розгляд праці А.І.Ярошевича (1928).
70. Баранович О.І. Ставове господарство на півдні Волини у XVIII ст. (1928).
71. Барвінок В.І. Акад. Н.П. Кондаков та його праці з обсягу візантології (1927).
72. Барвінок В.І. Роля балканських слов'ян в історії Візантії за доби четвертого хрестового походу (1927).
73. Барвінський В.О. Лист І.І.Сухинова (1926).
74. Барик С. Спроба соціологічної та композиційної аналізи творів Винниченка «Голод», «Кузь та Грицунь», «На пристані» (1927).
75. Бежкович О.С. Еволюція будівництва одягу та харчу на Кубані (1926).
76. Бежкович О.С. Еволюція землеробства та скотарства на Кубані (1926).
77. Бежкович О.С. Землеробство на Кубанщині (1927).
78. Бежкович О.С. Розселення українців в Казакстані (1927).
79. Бежкович О.С. Сільсько-господарські комуни на Кубанщині (1927).
80. Бежкович О.С. Укр[аїнська] людність Семипалатинської губернії (1927).
81. Беренштам-Кістяківська М.[В.] Українські гуртки в Київі другої половини 80-х років та початку 90-х років (1928).
82. Беркут Л.М. Про ідеологію німецьких цезаристів у середніх віках (1926).
83. Беркут Л.М. Про перші середньовічні біографії літописного типу (1927).
84. Берлінер Є. Мапа північного узбережжя Чорного моря III в. по Хр[исту]* (1927).
85. Берсен О.В. Бюро праці при Всеукр[аїнській] учит[ельській] спілці (1927).
86. Берсен О.В. Бюро праці при Всеукр[аїнській] учит[ельській] спілці та Спілці учителів укр[аїнської] м[ови] м.Київа в цифрах (1927).
87. Білецька В.Ю. З студій над сучасними піснями (1926).
88. Білий В.В. Архів С.Д.Носа (1924).
89. Білий В.В. До 40-літнього ювилею наукової діяльности Д.І.Яворницького (1924).

---

* Мається на увазі ера від Різдва Христового.

90. Білий В.В. Етнографічні враження з Запоріжжя (1924).
91. Білий В.В. Життя й етнографічна діяльність Я.П.Новицького (1925).
92. Білий В.В. Перекази за бабу Лашуху в с.Сошниках на Переяславщині (1925).
93. Білий В.В. Торгівля народніми ліками на київських базарах (1925).
94. Білий В.В. Етнографічна діяльність Носа (1926).
95. Білий В.В. Археологічна екскурсія на Дніпрельстан у червні р[оку]1927 (1927).
96. Білий В.В. До планів краєзнавчої роботи в зв'язку з побудуванням Дніпрельстану (1927).
97. Білий В.В. Друге видання «Старосвітського бандуриста» М.В.Закревського (1927).
98. Білий В.В. Огляд літератури про лоцманів (1927).
99. Білий В.В. Укр[аїнські] нар[одні] пісні р[оку]1927. М.О.Максимович в одзивах його сучасників (1927).
100. Білик Г. Наближені обчислення в проф[есійній] школі (1927).
101. Білинський М.М. Пісні й оповідання про Кармалюка (1924).
102. Білозір Л.І. Стиль і мова в поезії Пачовського (1924).
103. Богаєвський Б.Л. Нові англійські студії про Трипільську культуру (1924).
104. Богаєвський Б.Л. Нові розкопки в Ольвії (1924).
105. Богаєвський Б.Л. Пам'ятки Трипільської культури в музеях України (1924).
106. Богданова Н.Г. Автограф Шевченка в альбомі Селецької р[оку]1844 (1926).
107. Бойко І. Сулими на Переяславщині в кінці XVII в. та на початку XVIII в. (1927).
108. Боровський [В.В.] Статистика київської людности в революційні1917-[19]23 рр. (1925).
109. Борщак І. Вольтер і Україна (1926).
110. Боцяновський В.Ф. Гуманізм Шевченка (1924).
111. Боцяновський В.Ф. Естетичні погляди Т.Г.Шевченка (1925).
112. Боцяновський В.Ф. Відгуки ідей Ж.-Ж.Русо на Україні при кінці XVIII в. та на поч[атку] XIX в. (1927).
113. Боцяновський В.Ф. Про переклад Гетевого «Фавста» на укр[аїнську] мову (1927).
114. Боцяновський В.Ф. Шевченко і гайдамаччина (1927).
115. Бракер Н.А. Голодні роки на Чернігівщині (1927).
116. Бракер Н.А. Африкан Олександрович Шпір (1928).
117. Бракер Н.А. В.І.Григорович. Спогади учнів і сучасників (1928).
118. Бродський Д.П. До справи Фридмана (про пожежу в Зимовому палаці та образу царя) (1924).
119. Бродський Д.П. Додатки до справи Фридмана (1924).
120. Бродський Д.П. Декілька документів про жидів з початку XVIII в. (1925).
121. Бродський Д.П. Про виселення жидів з Києва1829-1833 рр. (1925).
122. Бродський Д.П. Архівні матеріяли про Київський погром1905 р. (1926).
123. Бродський Д.П. До історії освіти за XIX в. Боротьба влади з цадиками (1926).
124. Бродський Д.П. До історії освітнього руху поміж жидами60-х років (1926).
125. Бродський Д.П. Доповідна записка київського кагала1804 р. (1926).
126. Бродський Д.П. Жидівська присяга на Київщині (1926).
127. Бродський Д.П. Матеріяли до жидівської статистики1835-1836 рр. (1926).
128. Бродський Д.П. Матеріяли про право мешкання жидів (1926).
129. Бродський Д.П. Нові матеріяли про охрещення кантоністів (1926).
130. Бродський Д.П. Статистичні дані про жидів у Києві за1897-1923 рр. (1926).
131. Бродський Д.П. «Вбивство Гамана» (1927).
132. Бродський Д.П. До історії ритуальних процесів у Польщі на початку XVIII ст. (1927).
133. Бродський Д.П. Документи про оренди жидів на Україні XVI ст. (1927).
134. Бродський Д.П., Вайнштейн Д.І. Матеріяли до історії рабинської школи в Житомирі (1927).
135. Бродський Д.П. Питання про одяг у жидів в50-х рр. (1927).
136. Бродський Д.П. Привилеї кагалам Острога, Гайсина та ин. (1927).
137. Бруцкус Ю. Перші звістки про жидів у Польщі й на Русі (1927).
138. Буда С.О. З настроїв перед польським повстанням (1924).
139. Буда С.О. Український елемент у народництві 70-х років (1924).
140. Буда С.О. Дві постаті в укр[аїнському] рев[олюційному] рухові 70-х років (1927).
141. Буда С.О. Заслання драгоманівця Миколи Ковалевського (з неопублікованих матеріялів за архівом III відділу) (1927).
142. Бужинський М.М. Полтавський магістрат (1926).
143. Бужинський М.М. Службове листування І.Котляревського (1926).

144. Бузескул В.П. Дни баррикад Харькова в октябре1905 г. по личным воспоминаниям (1925).
145. Бузескул В.П. Древнегреческие колонии на территории нынешней Украины и Крыма (1926).
146. Бузескул В.П. З історії критичної методи (Ранке та Штенцель) (1926).
147. Бузескул В.П. Изучение греческой и мировой истории (1926).
148. Бузескул В.П. М-me де-Сталь та пізніші історики французької революції (1926).
149. Бузескул В.П. Наукові твори М.І.Карєєва (1926).
150. Бузеекул В.П. Наукові твори Д.М.Петрушевського (1926).
151. Бузескул В.П. Открытия и научные достижения последних лет в области изучения древнего Востока (1926).
152. Буйний К.В. Нова підручна праця з укр[аїнської] мови для старших груп труд[ової] школи (Рецензія на книжку «Укр[аїнська] мова» Л.Білецького) (1927).
153. Буйний К.В. Граматичний матеріял до V гр[упи] трудшкіл (1927).
154. Бурик І. Техніка переведення наближеного обчислення в трудовій школі (1927).
155. Бухбіндер Н.А. Листи М.І.Костомарова до О.С.Суворіна (1928).
156. Вайнштейн Д.І. Військова цензура та жиди (1924).
157. Вайнштейн Д.І. До історії ружинського цадика (1924).
158. Вайнштейн Д.І. Ружинський цадик Фридман (з архіву генерал-губ.) (1924).
159. Вайнштейн Д.І. Документи про погром у Київі1881 р. (1925).
160. Вайнштейн Д.І. Судові процеси над учасниками погромів у Київі1881 р. (1925).
161. Вайнштейн Д.І. Жидівська хліборобська колонія біля Київа (1926).
162. Вайнштейн Д.І. Жидівський погром у м.Троянові на Волині1905 р. (1926).
163. Вайнштейн Д.І. Рецензія на книжку Тана: «Еврейское местечко в революцию» (1926).
164. Вайнштейн Д.І. Спогади про київський погром1881 р. (1926).
165. Вайнштейн Д.І. Участь жидів у постачаннях за документами1837-1838 рр. (1927).
166. Вайнштейн Д.І. Участь жидівських капіталістів у справі утворення жидівських хліборобських колоній (1927).
167. Вайнштейн Д.І. Тенденційність флорентійських хроністів щодо висвітлення гвельфського перевороту (1927).
168. Варнеке Б.В. Легенда про походження скитів (1927).
169. Варнеке Б.В. Наслідки переходу грецьких колоній Чорномор'я під владу римлян (1928).
170. Варнеке Б.В. До історії становища робітництва в Донбасі в першій половині XIX ст. (1928).
171. Василенко К. Спогади про студентське життя 90-х років у Київі (1925).
172. Василенко М.П. Пам'яти Г.Г.Павлуцького (1924).
173. Василенко М.П. З подій1905 року (1925).
174. Василенко М.П. Нова праця з історії Хмельниччини (М.С.Грушевський. «Історія України-Руси» т.VIII) (1925).
175. Василенко М.П. Павло Полуботок (1925).
176. Василенко М.П. Пам'яти Н.П.Кондакова (1925).
177. Василенко М.П. Пам'яти П.С.Уварової (1925).
178. Василенко М.П. Скасування Литовського Статуту на Правобережній Україні та Литві (1925).
179. Василенко М.П. Ювилей Рос[ійської] Академії наук (1925).
180. Василенко М.П. Пам'яти Г.Е.Афанасьєва (1926).
181. Василенко М.П. Пам'яти акад. М.Ф.Біляшівського (1926).
182. Василенко М.П. Пам'яти П.Г.Віноградова (1926).
183. Василенко М.П. Пам'яти М.Ф.Владимирського-Буданова (1926).
184. Василенко М.П. Головні моменти життя і діяльности О.М.Лазаревського (1927).
185. Василенко М.П. Конституція Пилипа Орлика (1927).
186. Василенко М.П. Пам'яти І.М.Балінського (1927).
187. Василенко М.П. Пам'яти О.М.Лазаревського з приводу 25-річчя зо дня його смерти (1927).
188. Василенко М.П. Пам'яти І.А.Линниченка й В.М.Маліиіна (1927).
189. Василенко М.П. Пам'яти А.Н.Філіпова, В.М.Латкіна та М.О.Рожкова (1927).
190. Василенко М.П. Пам'яти М.Д. Чечуліна та В.З.Завітневича (1927).
191. Василенко М.П. Правне становище Чернігівщини XVII в. (1927).
192. Василенко М.П. Територія України XVII ст. Розвідка з історії права (1927).
193. Васильківська Р. До принципів розташування матеріялу з природознавства в старшому

концентрі труд[ової] школи (1927).
194. Венгржановська Н.С. Візантійська кераміка Херсонеського музею (1926).
195. Верзилов А.В. Спогади про Коцюбинського (1924).
196. Винницький А.В. Акад. М.Т.Біляшівський як музейний робітник (1926).
197. Виноградов В.В. Хвороба і смерть П.Я.Стебницького (1924).
198. Виноградський Ю. З минулих часів м.Сосниці (1926).
199. Виноградський Ю. З минулого м.Сосниці (1927).
200. Виноградський Ю. З економічного життя Сосниччини XVIII-XIX вв. (1928).
201. Вітошинський Є.М. Селянські оповідання про «воссоединение униатов» в Холмщині в 1870-[18]71 рр. (1926).
202. Вітошинський Є.М. Музична етнографія Холмщини та її сучасні завдання (1927).
203. Воєйков В. Методи шкільні та наукові (спроба класифікації) (1927).
204. Воєйков В. Форми дослідчої методи (1927).
205. Возняк М.С. Листування М.Костомарова з О.Кониським (1925).
206. Возняк М.С. Листування Нечуя з Галичиною (1926).
207. Возняк М.С. Автобіографічні знадібки до характеристики В.С.Александрова (1927).
208. Возняк М.С. Думи про козака-нетягу в записі кінця XVII в. (1927).
209. Возняк М.С. Журнальні плани Франка у [18]80-х рр. (1927).
210. Возняк М.С. Листування І.Франка з М.Драгомановим (1927).
211. Возняк М.С. До публіцистичної діяльности І.Франка в1879-1883 рр. (1928).
212. Возняк М.С. Місія Драгоманова (1928).
213. Войтков О. З минулих часів на Поділлі (1927).
214. Воскерчян С.І. Чи можливий об'єктивний облік праці учнів у школі? (1926).
215. Воскерчян С.І. Метода тестів як метода тренування (1927).
216. Вотчал Є.П. Фольклор у галузі прикладного природознавства (1926).
217. Вязьмітіна М.І. Критська культура (1926).
218. Гавриленко Т.М. Археологічний з'їзд у Київі у1874 р. (1928).
219. Гавриленко Т.М. Екскурсія на Дніпрельстан (1928).
220. Гаєвський С.Ю. З Шевченкової поетики (аналіза «Гамалії» і «Лілеї») (1925).
221. Гаєвський С.Ю. «Александрія» в українській старій літературі (1927).
222. Гаєвський С.Ю. Творчість Ольги Кобилянської (1927).
223. Гаєвський С.Ю. Нові висліди про склад і розвиток українського літописання (1928).
224. Гаєвський С.Ю. Початки українського літописання в світлі новіших даних (1928).
225. Гаєвський С.Ю. Українська «Александрія» з польських обробок (1928).
226. Гаєвський С.Ю. Хроніка Г.Амартола та початкове літописання (1928).
227. Гайдай М.П. Етнографічна екскурсія в Валькарію (1924).
228. Галант І.В. Погром жидів у Житомирі р[оку]1905 (1925).
229. Галант І.В. Справа Богрова (1925).
230. Галант І.В. Про збирання та записування діялектичного матеріялу (1925).
231. Ганцов В.М. Проблеми української літературної мови (1925).
232. Ганцова-Берникова В. З життя селянства Київщини (1927).
233. Ганцова-Берникова В. Революційна діяльність Дебагорія-Мокрієвича (1927).
234. Ганцова-Берникова В. Відгуки декабристського руху (1927).
235. Геппенер М.В. Жарданівське гончарство (Поділля) (1926).
236. Геппенер Н.В. Деякі неописані рукописи кол[ишнього] Ц[ентрального] Археол[огічного] музею в Київі (1928).
237. Гераклітов О. Із спостережень над стародруками (1925).
238. Герасименко В.Я. Життя і творчість С.Руданського (1927).
239. Геринович В. Економічна роля Чорномор'я і політична кон'юнктура Сходу Європи в другій половині XVIII в. (1928).
240. Гермайзе О.Ю. З чернігівського сучасного наукового життя (1924).
241. Гермайзе О.Ю. Коліївщина за новознайденими матеріялами (1924).
242. Гермайзе О.Ю. З історії РУП (1925).
243. Гермайзе О.Ю. Ідейна еволюція РУП (1925).
244. Гермайзе О.Ю. Костомаров у світлі автобіографії (1925).
245. Гермайзе О.Ю. Розвій марксистських ідей на укр[аїнському] грунті (1925).
246. Гермайзе О.Ю.1905 рік (1925).
247. Гермайзе О.Ю. Епізод з історії народницької пропаганди і селянських рухів на Чернігівщині1870 р. (1927).

248. Гермайзе О.Ю. Значіння праць Лазаревського для укр[аїнської] історіографії (1927).
249. Гермайзе О.Ю. Історична література в1926 р. (1927).
250. Гермайзе О.Ю. Антонович в українській історіографії (1928).
251. Гермайзе О.Ю. Історія (1928).
252. Гермайзе О.Ю. Остання праця О.І.Покровського - До питання про первісне матеріялістичне розуміння історії (1928).
253. Гермайзе О.Ю. Праця Київського Укр[аїнського] наукового товариства на тлі наукового життя Наддніпрянської України (1928).
254. Гермайзе О.Ю. Українсько-донські відносини XVII в. (1928).
255. Гіляров С.О. Павлуцький як мистецтвознавець і професор (1924).
256. Глушко С.В. Київські недільні школи (1924).
257. Глушко С.В. Нові історично-літературні матеріяли з чернігівських збірок (1924).
258. Глушко С.В. Погляди Драгоманова на Шевченка (1924).
259. Глушко С.В. Листи Куліша до Жемчужнікова (1925).
260. Глушко С.В. Селянські рухи на Чернігівщині 1905 р. (1925).
261. Глушко С.В. П'ядесятиріччя науково-педагогічної й громадської діяльности В.І.Щербини (1926).
262. Глушко С.В. Спомини В.Антоновича про Драгоманова (1926).
263. Глушко С.В. Селянські рухи на Чернігівщині кінця XIX та початку XX ст. (1928).
264. Глядківський П.С. Книга G.Huet про казки (1928).
265. Гнатюк В.М. Впливи збірок Максимовича на польсько-українську школу (1927).
266. Голоскевич Г.К. П.Я.Стебницький і укр[аїнська] книжка (1924).
267. Голоскевич Г.К. Дослідження лексики в українських письменників (1925).
268. Голоскевич Г.К. Шлях розвитку укр[аїнської] літер[атурної] мови (1925).
269. Горбань М.В. Два листи лондонського студента-українця 1763 р. (1927).
270. Горбань М.В. Лист П.Мировича (1927).
271. Гордон В.М. Логіка та інтуїція в курсі геометрії для труд[ових] шкіл (1927).
272. Граховецький Д.Д. До історії полтавського театру в 1852-[18]82 рр. (1927).
273. Граховецький Д.Д. Службове листування Котляревського (1927).
274. Граховецький Д.Д. Одруження Семена Гаркуші (1928).
275. Греков В. Запорізький Кіш і його відношення до Коліївщини (1927).
276. Грінченко М.М. Спогади про Самійленка (1925).
277. Грінченко М.М. Згадки про чернігівську громаду [18]90-[1]900 рр. (1926).
278. Грунський М.К. До історії розробки «Слова о полку Ігоревім» (1924).
279. Грунський М.К. Глаголиця та її походження (1927).
280. Грушевська К.М. Передісторична людина Америки, її техніка і культура (1924).
281. Грушевська К.М. Дума про пригоду на морі поповича Олексія (1925).
282. Грушевська К.М. Іван Богуславець і Маруся Богуславка (1926).
283. Грушевська К.М. Перші збірки дум XIX ст. (1927).
284. Грушевська К.М. Два центри етнологічної науки (1928).
285. Грушевська К.М. До взаємин між загальним і спеціяльним народознавством (1928).
286. Грушевська К.М. До питання про первісний монотеїзм (1928)..
287. Грушевська К.М. Доповідь про відрядження до Відня, Берліну й Парижу (1928).
288. Грушевська К.М. Етимологія Анголи, з приводу книги «Schachtzabel» (1928).
289. Грушевська К.М. Замітки з приводу брошури M.Mauss «Parentes a plaisaterie» (1928).
290. Грушевська К.М. Нове видання Crawley: «The mystic rose» (1928).
291. Грушевська К.М. Острови Паски, з приводу E.Schultze-Maizier (1928).
292. Грушевська К.М. Прохальні обряди, з приводу роботи М.Мойлі (1928).
293. Грушевська К.М. Французькі переклади українських дум (1928).
294. Грушевська О.О. Митний кордон коло Київа XVIII в. (1925).
295. Грушевська О.О. Київські суперечки з приводу шинкування в XVII-XVIII ст. (1927).
296. Грушевський М.С. 50-ліття «Исторических песен» Антоновича і Драгоманова (1924).
297. Грушевський М.С. Відгомони княжого епоса в укр[аїнському] фольклорі (1925).
298. Грушевський М.С. Історичне дослідження Київського вузла (1925).
299. Грушевський М.С. Костомаров і новітня Україна (1925).
300. Грушевський М.С.1825-1905-1925 [рр.] (1925).
301. Грушевський М.С. Герасим Смотрицький як сатирик (1926).
302. Грушевський М.С. З старої сатиричної літератури. Промова Мелешка (1926).
303. Грушевський М.С. Історикові Київа (1926).

304. Грушевський М.С. Пам'яти акад. М.Т.Біляшівського (1926).
305. Грушевський М.С. Пам'яти акад. В.Гнатюка (1926).
306. Грушевський М.С. Вступне слово до оглядів наукового руху на Україні 1926 р. (1927).
307. Грушевський М.С. Вступне слово про Галичину (1927).
308. Грушевський М.С. Наукова спадщина О.М.Лазаревського та її дослідження (1927).
309. Грушевський М.С. Науково-дослідчий і науково-видавничий рух УСРР в 1926 році (1927).
310. Грушевський М.С. Пам'яти Д.М.Щербаківського (1927).
311. Грушевський М.С. Соціяльно-традиційні підоснови Кулішевої творчости (1927).
312. Грушевський М.С. Століття «Малорос[ійських] пісень» і століття укр[аїнської] наукової праці (1927).
313. Грушевський М.С. Чернігів і Сіверщина в укр[аїнській] історії (1927).
314. Грушевський М.С. Вступне слово, присвячене пам'яти О.І.Покровського (1928).
315. Грушевський М.С. 20-ліття Українського Наукового товариства (1928).
316. Грушевський М.С. З публіцистичних писань М.І.Костомарова (1928).
317. Грушевський М.С. З соціяльно-політичних концепцій Антоновича (1928).
318. Грушевський О.С. Деякі архівні матеріяли у ВБУ (1924).
319. Грушевський О.С. З наукової спадщини Костомарова (рецензії на літературні твори) (1924).
320. Грушевський О.С. Міські земельні маєтки на Лівобережжі XVIII в. (1924).
321. Грушевський О.С. Селянські переходи і гетьманська влада (1924).
322. Грушевський О.С. Чергові теми в розробленні Румянцівського Опису (1924).
323. Грушевський О.С. Замітки з історії Київського ратушного господарства XVII-XVIII вв. (1925).
324. Грушевський О.С. Торгові й промислові стосунки Лівобережжя та Правобережжя в першій полов[ині] XVIII в. (1925).
325. Грушевський О.С. Воєводське управління в Київі XVII в. (1926).
326. Грушевський О.С. М.Т.Біляшівський у Київськ[ому] Наук[овому] товаристві (1926).
327. Грушевський О.С. Старшинські захоплення міських земель XVII-XVIII вв. (1926).
328. Грушевський О.С. Тяжкі роки в житті Драгоманова (1890-[189]5 рр.) (1926).
329. Грушевський О.С. Питання оборони замків В[еликого] кн[язівства] Литовського в XVI в. (1927).
330. Грушевський О.С. Міщанські підрахунки в ревізіях XVI в. (1928).
331. Грушевський О.С. Старшинське млинове господарство XVII-XVIII вв. (1928).
332. Гудзій М.К. «Історія 7-х мудреців» в українській обробці (1928).
333. Данилов В.В. Російська цензура в справі арешту збірника українських пісень Коципинського (1924).
334. Данилов В.В. Голосіння українських старців (1926).
335. Данилов В.В. М.О.Максимович і «Основа» (1926).
336. Данилов В.В. П.О.Куліш і М.О.Максимович (1926).
337. Данилов В.В. Українські повісті Хоми Купрієнка, вид.1844 р. (1926).
338. Данилов В.В. Франко як ліричний поет (1926).
339. Данилов В.В. Бодянський й його листування з Максимовичем (1927).
340. Данилов В.В. Збірник пісень Максимовича р[оку]1827 в оцінці його сучасників та успіхи студій над укр[аїнськими] народніми піснями протягом100 років (1927).
341. Данилов В.В. Листування О.М.Бодянського з М.О.Максимовичем (1927).
342. Даніні Є.П. Деревообробництво на Поділлі (1926).
343. Демич В.Ф. Укр[аїнське] народне самолікування (за спостереженнями сільського лікаря) (1925).
344. Демич В.Ф. Роля нечистої сили в народній медицині слов'ян (1926).
345. Демич В.Ф. Чаклунство у східніх слов'ян за даними народньої медицини (1927).
346. Демуцький П.Д. До питання про символізм укр[аїнської] народн[ої] мелодії (1924).
347. Дем'яновський О. Справа про «завмирання» баби Занудихи р[оку] [1]900 (1925).
348. Денисенко В.С. Болгарський і французький текст праці Ф.К.Вовка про весільний обряд (до історії студії) (1928).
349. Денисенко В.С. Екскурсії до с.Жукина і с. Шепелевич (1928).
350. Дзюбенко М. Математична оцінка поточности оточення (1927).
351. Дінцес Л. Сучасний стан питання про Трипільську культуру (1925).

352. Дінцес Л. Трипільська культура (1926).
353. Діхтяр П.А. Селянський рух на Правобережній Україні1905-[190]6 рр. (1928).
354. Добровольський Л.П. Декабристи С.І.Муравйов-Апостол та М.П.Бестужев-Рюмін (1925).
355. Добровольський Л.П. Деякі відгуки подій1825 р. в укр[аїнській] пісенній творчості (1925).
356. Добровольський Л.П. До первісної ідеології Драгоманова (1925).
357. Добровольський Л.П. З минулого Хотівської околиці (1925).
358. Добровольський Л.П. Київські Золоті Ворота (1925).
359. Добровольський Л.П. Рецензія на збірник «Декабристы» под редакцией Б.Л.Модзалевского и Ю.Г.Оксмана (1925).
360. Добровольський Л.П. Повстання Чернігівського полку. Учасники подій (1925).
361. Добровольський Л.П. Сподвижники С.Муравйова-Апостола під час повстання Чернігівського полку (1925).
362. Добровольський Л.П. Виправа солдатів Чернігівського полку на Кавказ (1926).
363. Добровольський Л.П. Віноградов як педагог (1926).
364. Добровольський Л.П. Давній вал біля Києва (1926).
365. Добровольський Л.П. Йосип Руліковський, автор мемуарів про повстання Чернігівського полку (1926).
366. Добровольський Л.П. Київ чи Мерв? До питання про астрономічну обсерваторію у Києві XI ст. (1926).
367. Добровольський Л.П. М.П.Драгоманов у Берліні в1870-[18]71 рр. (1926).
368. Добровольський Л.П. Decembriana. До підсумків юбілейної літератури про південний декабризм (1927).
369. Добровольський Л.П. Едвард Руліковський - знавець Київщини (1825-1900 рр.) (1927).
370. Добровольський Л.П. Київщина та Київ у роботах акад. М.С.Грушевського (1927).
371. Добровольський Л.П. Китаїв біля Києва (1927).
372. Добровольський Л.П. Огляд літератури про повстання декабристів на Україні (1927).
373. Дога В.М. До питання про методи навчання правопису (1927).
374. Дога В.М. Песталоцці і трудова школа (1927).
375. Донець Л. Київські виноградні сади в XVIII і XIX ст. (1927).
376. Донець Л. Печерські манастирські виноградні сади (1928).
377. Дорошенко В.В. Подорож Шевченка по Волині (1928).
378. Дорошкевич О.К. З українських матеріялів ленінград[ських] архівів і бібліотек (1925).
379. Дорошкевич О.К. Нові матеріяли про Щоголева (1925).
380. Дорошкевич О.К. Самійленко (1925).
381. Дорошкевич О.К. Невідоме видання Куліша (1926).
382. Дорошкевич О.К. Шевченко й петрашівці (1926).
383. Дорошкевич О.К. До питання про вплив Герцена на Шевченка (1927).
384. Дорошкевич О.К. Куліш героєм роману (1927).
385. Дорошкевич О.К. Куліш і Милорадовичева (1927).
386. Дорошкевич О.К. М.Вовчок за кордоном (1927).
387. Дорошкевич О.К. Проєкт програми літератури для проф[есійних] шкіл (1927).
388. Дорошкевич О.К. Чергові проблеми викладання літератури в проф[есійній] школі (1927).
389. Драгоманов С.М. Урбанізм та міжнародна федерація упорядкування міст, сіл та міст-садів (1926).
390. Драй-Хмара М.О. Життя Лесі Українки (1924).
391. Драй-Хмара М.О. Лірика Лесі Українки (1925).
392. Драй-Хмара М.О. Франко і Леся Українка (1926).
393. Драй-Хмара М.О. Поема Л.Українки «Віла-посестра» на тлі сербського та українського епосу (1927).
394. Драй-Хмара М.О. Стиль поеми Л.Українки «Віла-посестра» (1927).
395. Драпалюк С.І. Морфологічна характеристика конституційних типів (1925).
396. Дроздовський В.В. Старосвітський дотеп український (1926).
397. Дроздовський В.В. Я.Г.Кухаренко як літературний діяч (1927).
398. Дубняк К.В. Сільське господарство (1927).
399. Дубровський В.В. Селянські утечі на Лівобережній Україні1782-1791 [рр.] (1925).
400. Дубровський В.В. Гетьманство Данила Апостола (1927).
401. Дубровський В.В. Про Гілянський похід 1725 року (1928).
402. Дуйсбург А.Я. Винарство подільських молдаванів (1926).
403. Дуйсбург А.Я. Укр[аїнські] ткацькі верстати (1927).

404. Дурдуківський В.Ф. Грінченко як педагог (1925).
405. Дурдуківський В.Ф. Песталоцці і діти (1927).
406. Дучинський А. До історії РУП на Полтавщині (1927).
407. Дядченко М. До питання про мовчазне читання на І концентрі труд[ової] школи (1927).
408. Ернст Ф.Л. Кріпацькі оркестри на Україні (1924).
409. Ернст Ф.Л. Павлуцький як історик українського мистецтва (1924).
410. Ернст Ф.Л. Київська архітектура в XVII-XVIII вв. (1925).
411. Ернст Ф.Л. Кловський дворець і його сумна доля (1925).
412. Ернст Ф.Л. Мазепин дім у Чернігові (1927).
413. Ернст Ф.Л. Плани Києва (1928).
414. Єгунова-Щербина С. Одеська громада кінця 70-х років (1927).
415. Єльченкова Т. Жіночі головні убори на Україні (1927).
416. Єршов А.Г. Осьмаки і «лядські» на Гетьманщині (1924).
417. Єршов А.Г. До історії грошової лічби й монети на Лівобережній Україні в XVII-XVIII ст. (1928).
418. Єфремов С.О. Джерела творчости Нечуя-Левицького (1924).
419. Єфремов С.О. З коментарів до Шевченкового Щоденника (1924).
420. Єфремов С.О. З нової мемуарної літератури (спомини Овсянико-Куликовського та Тучапського) (1924).
421. Єфремов С.О. Літературний авторитет Шевченка (1924).
422. Єфремов С.О. П.Я.Стебницький (1924).
423. Єфремов С.О. Укр[аїнська] книга в1798-1916 рр. (1924).
424. Єфремов С.О. Шевченко і Куліш (1924).
425. Єфремов С.О. Акад. Сумцов як історик письменства (1925).
426. Єфремов С.О. Акад. Федір Євг[енійович] Корш (1925).
427. Єфремов С.О. Василь Горленко. До характеристики80 років (1925).
428. Єфремов С.О. До основ світогляду Драгоманова (1925).
429. Єфремов С.О. Громадські погляди Костомарова (1925).
430. Єфремов С.О. Літературна діяльність Грінченка (1925).
431. Єфремов С.О. Пам'яти Конисього (1925).
432. Єфремов С.О. Поет і плантатор (1925).
433. Єфремов С.О. Спадщина кобзаря Дармограя (1925).
434. Єфремов С.О. Спомини про1905 р. (1925).
435. Єфремов С.О. «Стрічене життя» (Тесленко) (1925).
436. Єфремов С.О.1905 рік в українськім письменстві (1925).
437. Єфремов С.О. Українські моменти в історії Російської Академії наук (1925).
438. Єфремов С.О. Щоголів (1925).
439. Єфремов С.О. Іван Франко (1926).
440. Єфремов С.О. М.Т.Біляшівський на громадській роботі (1926).
441. Єфремов С.О. Місцеве підгрунтя в декабристському рухові (1926).
442. Єфремов С.О. Шевченко в Новопетровському форті (1926).
443. Єфремов С.О. Шевченко і Гоголь (1926).
444. Єфремов С.О. Дві постаті (І.Білик і П.Мирний) (1927).
445. Єфремов С.О. Дніпрова Чайка (1927).
446. Єфремов С.О. Загадковий декабрист (1927).
447. Єфремов С.О. Короленко й сучасне йому покоління (1927).
448. Єфремов С.О. М.О.Максимович в історії української самосвідомости (1927).
449. Єфремов С.О. Марко Вовчок (1927).
450. Єфремов С.О. Невідомі рядки Шевченка (1927).
451. Єфремов С.О. «Нелегальный действительный статский советник» (Епізод з життя Панаса Мирного) (1927).
452. Єфремов С.О. П.Грабовський (літ[ературна] характеристика) (1927).
453. Єфремов С.О. Пам'яти В.К.Дебагорія-Мокрієвича (1927).
454. Єфремов С.О. Рукопис Шевченкового Щоденника (1927).
455. Єфремов С.О. Характер і завдання дослідів про Куліша (1927).
456. Жданова Н.М. З архіву Я.Новицького (з Олександрівська) (1926).
457. Житецький Г.П. Костомаров як письменник (1925).
458. Житецький Г.П. Листування Костомарова про видання народніх книжок (1925).
459. Житецький Г.П. Походження назви «Київ» (1925).

460. Житецький Г.П. Закриття «Юго-Зап[адного] отдела Географ[ического] общества» в1876 р. (1926).
461. Житецький Г.П. О.О.Потебня (1926).
462. Житецький Г.П. Головні моменти біографії М.О.Максимовича (1927).
463. Житецький Г.П. Київська громада в60-х роках (1927).
464. Житецький Г.П. Куліш і Костомаров (1927).
465. Житецький Г.П. Листи Лєскова до проф.Терновського (1927).
466. Житецький Г.П. Листування О.М.Лазаревського і М.І.Костомарова (1927).
467. Житецький Г.П. Заходи коло організації Історичного товариства в Київі (1928).
468. Житецький Г.П. «Кіевская Старина» - сорок років тому (1928).
469. Житецький Г.П. Недрукований уривок автобіографії М.І.Костомарова (1928).
470. Журбицький К. Громадсько-корисна праця в школі (1927).
471. Журбицький К. Інформація про працю в труд[ових] школах Ленінграда (1927).
472. Зарембський А.І. Розпис хат на Поділлі (1926).
473. Зарембський А.І., Фріде М.О. Нові праці з етнографії (1927).
474. Зеров М.К. З чернігівських матеріялів для історії українського письменства (1924).
475. Зеров М.К. Лірика і драми Л.Українки (1924).
476. Зеров М.К. Поезія і проза П.Я.Стебницького (1924).
477. Зеров М.К. Запізнений романтик (Щоголів) (1925).
478. Зеров М.К. Покутська група українських письменників (1925).
479. Зеров М.К. Самійленко як сатирик (1925).
480. Зеров М.К. Перший період поетичної діяльности Куліша (1926).
481. Зеров М.К. Оповідання Свидницького (1927).
482. Іваниця Г.М. Основні методичні питання в роботі четвертого пленуму Наукпедкому (1925).
483. Іваниця Г.М. Іван Франко - вчитель учителів (1926).
484. Іваниця Г.М. Чергові проблеми створення нового підручника (1926).
485. Іваниця Г.М. Десять років роботи в справі викладання укр[аїнської] мови та літератури (1927).
486. Іваниця Г.М. Наукова-дослідча робота в галузі педагогіки на Україні за10 років революції (1927).
487. Іваниця Г.М. Песталоцці в історії західньоєвропейської педагогіки (1927).
488. Іваниця Г.М. Програми Держнаукметодкому з мови й літератури для старшого концентру труд[ових] шкіл (1927).
489. Іваниця Г.М., Дога В.М. Травневий пленум Держметодкому України (1927).
490. Іваницький В.Ф. Прототип Дубова, героя романа Леванді «Гаряче серце» (за архівними даними) (1926).
491. Іваницький В.Ф. Чи знав Сковорода жидівську мову? (1926).
492. Іванова-Артюхова А.В. Ге у збірці Всеукр[аїнського] історичн[ого] музею ім.Шевченка (1926).
493. Іванова-Артюхова А.В. Картина Ярошенка «Кочегар» і оповідання В.Гаршина «Художники» (1926).
494. Іванова-Артюхова А.В. Соціяльні основи в творах Ярошенка (1926).
495. Ігнатієнко В.А. Українська преса періоду війни і революції (1924).
496. Ігнатьєва-Папчинська. Біографія Тесленка та Л.Українки для пророблення в школі (1927).
497. Ільїнський Г. Звістки про Київ у Костянтина Багрянородного (1928).
498. Істомін М.П. Історичні пам'ятки Щекавицького кладовища (1925).
499. Істомін М.П. Слідство та суд над членами польських таємних товариств р[оку]1820 (1926).
500. Кабарівський П. Інструкція для тестового дослідження розумової працездатности учнів труд[ової] школи (1927).
501. Кабарівський П. Результати та аналіза орієнтаційного досвіду в VI та VII гр[упах] 22 труд[ової] школи (1927).
502. Кагаров Є.Г. Відділ еволюції та типології культури при Музеї антропології й етнографії Академії наук в Ленінграді (1928).
503. Кагаров Є.Г. Новий переклад книги Фрезера «Золотая ветвь», вип. I (1928).
504. Кагаров Є.Г. Форми та елементи народньої обрядовости (1928).
505. Камінський В.А. З наукового життя на Поділлі (Краєзнавча праця у м.Вінниці та на Поділлі і підсумки її в сьогочасний мапі) (1924).

506. Камінський В.А. Свято Купайла на Волині (1924).
507. Камінський В.А. Вінницький музей. Історія його заснування та його сьогочасний стан (1925).
508. Камінський В.А. Драгоманов як етнограф (1925).
509. Камінський В.А. Етнографічні виучування на Чернігівщині в історич[ному] аспекті (1925).
510. Камінський В.А. Етнографія в світлі наукових розвідок М.Т.Сумцова (1925).
511. Камінський В.А. З наукового життя на Волині (1925).
512. Камінський В.А. Костомаров як етнограф (1925).
513. Камінський В.А. Соціяльно-побутовий елемент у розвідках Костомарова (1925).
514. Камінський В.А. Життєпис П.П.Чубинського в світлі нових даних (1926).
515. Камінський В.А. Краєзнавча праця в Житомирі та на Волині (1926).
516. Камінський В.А. М.П.Драгоманов у споминах Овсянико-Куликовського і Дейча (1926).
517. Камінський В.А. Постать С.Д.Носа як етнографа в обставинах чернігівського життя (1926).
518. Камінський В.А. Спогади про Дебагорія-Мокрієвича (1927).
519. Камінський В.А. Юридичний фольклор у працях П.П.Чубинського (1927).
520. Каравай А.Ф. Інструкція для слухозорової форми (1927).
521. Каравай А.Ф. Методологічні замітки з приводу пробного досвіду в 57 труд[овій] школі (1927).
522. Каравай А.Ф. Техніка організації дослідження розумової працездатности учнів труд[ової] школи тестовою методикою (1927).
523. Карачківський М.Ф. Промисловість на Поділлі в кінці XVIII в. (1927).
524. Карачківський М.Ф. Боротьба за західні українські землі XIII-XIV вв. в новішій польській історіографії (1928).
525. Карачківський М.Ф. Заселення Балтищини в XVIII ст. (1928).
526. Карачківський М.Ф. Цехи в Київі до1785 р. (1928).
527. Карвовський Б. Підручна книга з географії - її характер та основні вимоги до неї (1927).
528. Квітка К.В. Вплив чехословацької народньої музики на українську (1924).
529. Квітка К.В. Сім літ музичної культури на Вкраїні (1924).
530. Квітка К.В. Спостереження над молдавською піснетворчістю (1924).
531. Квітка К.В. Музична етнографія на Україні в післяреволюційні часи (1925).
532. Квітка К.В. Новий варіянт пісні про земляні роботи XVIII в. (1925).
533. Квітка К.В. Робота й ритм (критика Бюхерової теорії) (1925).
534. Квітка К.В. Сучасний стан етнографії в Осетії, Інгушії й Аджаристані (1926).
535. Квітка К.В. Українські балади про дівчину, що помандрувала з зводителем (1926).
536. Квітка К.В. Наукові й практичні завдання досліду українських народніх інструментів (1927).
537. Квітка К.В. Проблеми досліду східньої музики (1927).
538. Квітка К.В. Досліди над волинськими лірниками (1928).
539. Квітка К.В. Максимович і Аляб'єв в історії збирання українських народніх мелодій (1928).
540. Кисіль О.Г. Спомини про С.Д.Носа (1924).
541. Кисленко М. Новіші підручні книжки з географії (кілька доповідів-рецензій на книжки Кістяківського В.В., Соколова і Кащенка та ін.) (1927).
542. Кістяківський В.В. Критика на критику (1927).
543. Клепатський П.Г. З ономастичних спостережень (1924).
544. Клименко П.В. До проблеми відношення міста і території на Україні за Гетьманщини (1924).
545. Клименко П.В. Книги вечистих справ Люблинського Преображенського монастиря (1924).
546. Клименко П.В. Київські цехові книги (1925).
547. Клименко П.В. До композиції новели (1927).
548. Коваленко-Коломацький Г.А. Спогади про Дніпрову Чайку (1927).
549. Ковальський Г. Математично-термінологічний гурток укр[аїнських] учителів у Київі в 1916-[19]17 рр. (перед революцією) (1927).
550. Козаченко А.І. До історії літературн[ого] руху 40-х рр. на Україні (1926).
551. Козаченко А.І. Пережитки цехового устрою в сучасних Гадяц[ьких] цехах (1926).
552. Козловська В.Є. З культу слов'ян-поган (1925).
553. Козловська В.Є. Таврований посуд слов'янської доби (1925).
554. Козуб С.Г. Джерела «Тіні забутих предків» (1924).

555. Козуб С.Г.1905 рік у творчости Коцюбинського (1925).
556. Козуб С.Г. Мопассан і Коцюбинський (1926).
557. Козуб С.Г. Уривок з невиданого оповідання Коцюбинського (з рев[олюційного] руху 1905 р.) (1927).
558. Колаковська О.В. Побут сектантів-інокентіївців (1926).
559. Колаковська О.В. Одяг придністрових молдаванів (1927).
560. Колаковська О.В. Рибальство в с.Кам'янці (1927).
561. Колесса Ф.М. Укр[аїнська] народня пісня в найновішій фазі свого розвитку (1927).
562. Колесса Ф.М. Укр[аїнська] народня пісня на переломі XVII-XVIII ст. (1927).
563. Конощенко А. З життя Дніпрової Чайки (1927).
564. Копержинський К.О. Критичний огляд нових праць з історії українського театру (1924).
565. Копержинський К.О. Посланіє Шевченка «До мертвих і живих і ненароджених земляків» (1924).
566. Копержинський К.О. Театр на південно-західній Україні за50 років (1780-1830) (1924).
567. Копержинський К.О. Театр на Поділлі XVIII і XIX вв. (1924).
568. Копержинський К.О.Театр на Чернігівщині в другій половині XVIII та першій половині XIX ст. (1924).
569. Копержинський К.О. Обряди збору врожаю в давніх слов'ян у початкові часи (1925).
570. Копержинський К.О. Процесії та святкування збору врожаю у слов'янських народів (1925).
571. Копержинський К.О. Сучасні літературні угрупування на Україні (1925).
572. Копержинський К.О. Театр і музика на Чернігівщині (1925).
573. Копержинський К.О. Дем'ян Наливайко (1927).
574. Копержинський К.О. Літературознавство (1927).
575. Копержинський К.О. Господарчі сезони на Україні (1928).
576. Копержинський К.О. Декілька уваг про сучасне розуміння термінів: антропологія, народознавство, етнографія і фольклор (1928).
577. Копержинський К.О. З історії новорічного циклу обрядовости слов'ян (1928).
578. Копержинський К.О. Історія літератури. Театр (1928).
579. Кордт В.О. Лист про становище Росії р[оку]1698 (1924).
580. Кордт В.О. Нова праця з археології України (книга М.Еберта) (1924).
581. Кордт В.О. Російське громадянство під час розкріпачення селян у листуванні німецького дипломата К.Шлецера (1927).
582. Кордт В.О. Бої під Лісним і під Полтавою за щоденником шведського лейтенанта (1928).
583. Кордуба М.М. Українська історіографія і Галичина (1928).
584. Корнилович М.І. Діяльність П.Я.Стебницького (1924).
585. Корнилович М.І. Народні прізвища на Холмщині (1924).
586. Корнилович М.І. Нові матеріяли з історії селянської реформи в Польщі (1924).
587. Корнилович М.І. Відбитки печаток київських цехів1820-1859 рр. (1925).
588. Корнилович М.І. Огляд назов сіл Холмщини (з ономастичних спостережень) (1925).
589. Корнилович М.І. До питання про назву Польща - «Привислинській край» (1927).
590. Корнилович М.І. Звичай бити хлопців на межі при розподілі земель у Холмщині й Польщі (1927).
591. Корнилович М.І. Печатки київських цехів першої половини XIX в. і характер символіки на них (1927).
592. Корнилович М.І. Голодування селян на Ковельщині1852-[18]53 рр. (1928).
593. Корнієнко І. Пропаганда революційно-укр[аїнських] ідей серед укр[аїнського] вчительства з 1896 р. (1927).
594. Коросташ М.Б. Про організацію етнографічного хору (1928).
595. Коросташ М.Б. Тексти молдавського весілля з молдавських колоній на Херсонщині (1928).
596. Косач О.П. Спогади про свого брата М.П.Драгоманова (1925).
597. Косач О.П. Укр[аїнська] народня легенда останнього часу (1925).
598. Косач О.П. Укр[аїнське] селянське малювання на стінах (1925).
599. Косач О.П. В.Самійленко (1926).
600. Косач О.П. Германізми літературного походження в українській мові (1926).
601. Косач О.П. Спогади про Куліша (1926).
602. Костащук В.М. Буковина від 1848 р. до війни (1927).

603. Костащук В.М. Буковина за австрійських часів (огляд громадського й культурного життя) (1928).
604. Костюченко З. Матеріяли до питання про методичне пророблення «Думи про Бармашиху» В.Поліщука та народньої думи про Хвеська Андибера (1927).
605. Костюченко З. Спроба методичного пророблення «Неофітів» Шевченка в трудшколі (1927) .
606. Коцюбинська Н.А. Відображення пелікана в українському мистецтві (1926).
607. Коцюбинська Н.А. Розкопи в садибі Трубецького (1926).
608. Кравцов Д.О. Запоріжжя в перші часи колонізації (1924).
609. Кравцов Д.О. Мазепа в українській історіографії (1924).
610. Кравцов Д.О. З історії колонізації Запоріжжя в XV-XVI вв. (1925).
611. Кравцов Д.О. Брюховецький і відьми (1927).
612. Кравченко В.Г. План організації краєзнавчої праці на місцях (1925).
613. Красильников С.О. Рукописне джерело збірника українських пісень Гоголя (1924).
614. Крижанівський Б.Ю. Про українські килими та типи їх малюнків (1925).
615. Крижанівський Б.Ю. Книга Пісчанського «Українські килими» (1926).
616. Крижанівський Б.Ю. Нова етнографічна мапа України (1926).
617. Крижанівський Б.Ю. Нові праці про українську архітектуру (1926).
618. Крижанівський Б.Ю. Килим з центральної України (1927).
619. Крижанівський Б.Ю. Пам'яти Д.М.Щербаківського (1927).
620. Крижанівський Б.Ю. Про дерев'яні церкви за малюнками Ознобишина (1927).
621. Крижанівський Б.Ю. Зарембський А. та Фріде М. Про нові видання з етнографії України (1927).
622. Крижанівський Б.Ю. Студії над народнім мистецтвом в ряду етнологічних дослідів (1927).
623. Крижанівський Б.Ю. Студії над укр[аїнською] етнографією та народнім мистецтвом за сторіччя (1927).
624. Крип'якевич І.П. З наукового руху в Галичині (1928).
625. Кристер А.Е. Цивільне право (1927).
626. Кричевський В.Г. Дерев'яне будівництво Київа (1925).
627. Крупський М. До історії організованої боротьби за укр[аїнську] школу (про Всеукр[аїнську] учит[ельську] спілку 1906 р.) (1927).
628. Кудрицький М.А. Шляхи санітарно-гігієнічної оцінки шкільної праці учнів у сучасній школі (1926).
629. Кудрицький М.А., Берсен О.В. Навантаження роботою дітей першої труд[ової] школи (1927).
630. Кудрицький М.А. Санітарно-гігієнічна характеристика зайняття фізкультурою в труд[овій] школі (1927).
631. Кудрявцев П.П. Боротьба з візантійськими впливами в житті й творчости візантійського письменника «приблудного киянина» (М.С.Лєскова) (1927).
632. Кудрявцев П.П. Про академічне видання «Журналу» Т.Г.Шевченка (1927).
633. Кудрявцев П.П. Проф.І.Г.Малишевський та його праці з візантології (1927).
634. Кульженко В.С. Про друкарську справу (1926).
635. Куницький Л. Методика дослідження моторової здібности в дітей (1927).
636. Курило О.Б. Програма з ономастики (1925).
637. Курило О.Б. Екскурсія влітку р[оку]1926 на Поділлі (1926).
638. Курінний П.П. Археологічна діяльність акад.М.Т.Біляшівського (1926).
639. Курінний П.П. Фініфть та емаль (1926).
640. Курц Б.Г. Книга проф.М.В.Довнар-Запольського «Народное хозяйство Белоруссии» (Минск,1926) (1926).
641. Курц Б.Г. Взаємини Росії та Китаю в XVII-XVIII ст. (1927).
642. Лазаревська К.О. З історії київських цехів (1924).
643. Лазаревська К.О. Терміни в цехових організаціях (1924).
644. Лазаревська К.О. Народня мова на Пирятинщині XVII-XVIII вв. (1925).
645. Лазаревська К.О. Господарство і побут дрібних чернігівських поміщиків (за родинним архівом Лазаревських) (1927).
646. Лазаревська К.О. О.М.Лазаревський та старе укр[аїнське] мистецтво (1927).
647. Лебідь А.Д. Пропащий час (перебування Коцюбинського в Житомирі) (1925).
648. Лебідь А.Д. До біографії Коцюбинського (1926).

649. Левицький О. Про конференцію вчителів в питаннях дитячого читання і шкільно-бібліотечної справи (1927).
650. Левицький О. Революційно-освітня робота на Кубані з1900 до1906 р. (1927).
651. Левицький О. Теми для творів дитячої літератури в зв'язку з комплексною системою (1927).
652. Ленчевський А. Літописний город Кам'янець (1927).
653. Ліберберг Й.І. Франк-масонські ложі напередодні великої французької революції як форма політичної самоорганізації буржуазії (1927).
654. Лобода А.М. Краєзнавство на Вкраїні (1924).
655. Лобода А.М. Етнографічні праці Грінченка (1925).
656. Лобода А.М. «Отделеніе русскаго языка и словесности» Російської Академії наук у минулому (з приводу 200-ліття) (1925).
657. Лобода А.М. Укр[аїнські] прислів'я. Історії їх збирання, дослідження й завдання найближчого видання (1925).
658. Лобода А.М. Шевченко й Кухаренко (1925).
659. Лобода А.М. З життя на Україні 20-30-х рр. (1926).
660. Лобода А.М. Заклик В.Гнатюка записувати етнографічні матеріяли (1926).
661. Лобода А.М. Ніс С.Д., вступне слово (1926).
662. Лобода А.М. З етнографічного життя в Москві (1927).
663. Лобода А.М. З пісень на Україні про світову війну р[оків]1914-1918 (1927).
664. Лобода А.М. Лоцмани і лоцманство. Вступне слово (1927).
665. Лобода А.М. Українська етнографія за10 років (1917-1927) (1927).
666. Лозинський М.М. Взаємовідносини Галичини й Великої України в історії розвитку укр[аїнської] політичної думки XIX-XX ст. (1927).
667. Лозинський М.М. Західня Україна після воєнних міжнародніх трактатів (1927).
668. Лозієв П.Н. Фітцджералдові переклади з Омара Хайяма (1927).
669. Лозієв П.Н. Ходжа Несреддін (матеріяли з перського фольклору) (1927).
670. Лубенець Н. До питання про «політкомплекси» на I концентрі (1927).
671. Лубенець Н. Уваги до комплексів «Порадника» для IV групи (1927).
672. Луговський Б.Л. У десятуху (1924).
673. Луговський Б.Л. Лірники Чернігівської округи (1928).
674. Любкін С.Н. Матеріяли до історії жидів на Чернігівщині (1926).
675. Любкін С.Н. Про жидівську самооборону за часів громадянської війни (1927).
676. Лютий І.Г. Коцюбинський і Кононенко (1924).
677. Лютий І.Г. Пісні і перекази з Чигирина (1924).
678. Лютий І.Г. Нові записи пісень з Чигиринщини (1925).
679. Лютий І.Г. Робочі пісні з м.Чигирина (1927).
680. Ляпунов Б. Новітні досліди над історією укр[аїнської] мови (1927).
681. Ляскоронський В.Г. Програма до збирання відомостей за чумаків (1925).
682. Ляскоронський В.Г. Скарби з римських монет, знайдені в Київі (1925).
683. Ляскоронський В.Г. Знахідки візантійських монет на території України (1926).
684. Ляскоронський В.Г. М.Т.Біляшівський - нумізмат (1926).
685. Ляскоронський В.Г. Титмарові повідомлення про руські справи з початку XI ст. (1928).
686. Лященко А.Я. Билина про Івана Гостиного сина і українська література XII в. (1924).
687. Лященко А.Я. Відгомін укр[аїнсько]-руської билини про бій Іллі Муромця в старонімецькім епосі (1924).
688. Лященко А.Я. Замітка про «Слово о полку Ігоревім» (1924).
689. Лященко А.Я. Нова «україніка» (1924).
690. Лященко А.Я. Новітні студії про Шевченка (1924).
691. Лященко А.Я. Сага про Олафа Тригвассона та літописний переказ про княгиню Ольгу (1924).
692. Лященко А.Я. Лист Квітки до Снігірьова (1925).
693. Лященко А.Я. Літературна діяльність А.С.Афанасьєва-Чужбинського. З приводу50-річчя його смерти (1925).
694. Лященко А.Я. Оповідання Т.Г.Шевченка (1926).
695. Лященко А.Я. Нові книги щодо укр[аїнської] бібліографії (1927).
696. Лященко А.Я. Досліди над історією укр[аїнського] письменства за останнє сторіччя (1927).
697. Лященко А.Я. Пам'яти О.М.Бодянського (1927).

698. Лященко А.Я. Сорокалітня наукова діяльність П.К.Сімоні (1927).
699. Лященко А.Я. Укр[аїнський] рукописний словник1835 р. (1927).
700. Мазон А. Французький комітет культурного зв'язку з СРСР (1927).
701. Макаренко М.О. Городище Манастирище (1924).
702. Макаренко М.О. Скарб з Перещепина, могила Солоха, Мордвинівська могила (1924).
703. Макаренко М.О. Загублені скарби території Київа (1925).
704. Макаренко М.О. Борзенські емалі (1927).
705. Макаренко М.О. Нові знахідки цинових висячих печаток (1927).
706. Макаренко М.О. Острозька Божниця (1928).
707. Макарушка О. Початки українського письменства в Галичині (1927).
708. Малинка О.Н. Діти як збирачі фольклорного матеріялу (1927).
709. Малиновський О.О. Пам'яти проф.М.Ф.Владимирського-Буданова, б[увшого] голови та поч[есного] члена Істор[ичного] т[оварист]ва Нестора Літописця (1926).
710. Малиновський О.О. Пам'яти істориків руського права А.Н.Філіпова та В.М.Латкіна (1927).
711. Малиновський О.О. Позбавлення волі злочинця в минулому і тепер (1927).
712. Малиновський О.О. Публічне право (1927).
713. Малиновський О.О. Старовинний звичай звільнення від смертної кари через одруження (1927).
714. Малиновський О.О. Антонович як дослідник звичаєвого права (1928).
715. Мандзюк І.Д. Лаврські гути (1928).
716. Маслов В.І. Поет-декабрист К.Ф.Рилєєв (1925).
717. Маслов С.І. Пам'яти проф.Павлуцького (1924).
718. Маслов С.І. Дві книги XVIII в., зв'язані з ім'ям гетьмана Івана Мазепи (1925).
719. Маслов С.І. Етюди з історії давнього українського друкарства (1925).
720. Маслов С.І. З історії друку на Україні в XVII-XVIII вв. (1925).
721. Маслов С.І. Російська Академія наук1725-1925 рр. (1925).
722. Маслов С.І. До питання про літературну спадщину С.В.Лукомського, хроніста XVIII ст. (1927).
723. Маслов С.І. «Hias Oratoria», Лаврентія Крщоновича, Чернігів,1698 р. (1927).
724. Маслов С.І. З підсумків подорожі до Ленінграду та Москви (1928).
725. Маслов С.І. С.Лукомський та його переклади пам'яток давнього письменства (1928).
726. Масютин Ю.М. Етнографічні питання на конференції в Керчі в вересні р[оку]1926 (1926).
727. Махулько-Горбацевич Г.С. Етнографія та медицина (1927).
728. Миловидов Л.В. З чернігівського акрополю (1927).
729. Миловидов Л.В. Недільні школи на Чернігівщині (1927).
730. Мішківська Т.А. Розписи м.Козина (1926).
731. Міщенко Ф.І. Візантійсько-українське повір'я про вовкулаків (1926).
732. Міщенко Ф.І. Зародки цивільного шлюбу в римсько-візантійській культурі (1926).
733. Міщенко Ф.І. Ἀνίγγανοι не цигани (1927).
734. Міщенко Ф.І. Праці з візантології на Заході за останні часи (1927).
735. Міяківський В.В. До історії Української громади60-х рр. (1924).
736. Міяківський В.В. Народолюбець60-х рр. (Б.Познанський) (1924).
737. Міяківський В.В. Гімназіяльна пригода Драгоманова (1925).
738. Міяківський В.В. З літературної діяльности Т.Рильського (1925).
739. Міяківський В.В. Костомаров у1847 році (1925).
740. Міяківський В.В. О.Маркович у Кирило-Методіївському Братстві (1925).
741. Міяківський В.В. Кароль Лібельт (1926).
742. Міяківський В.В. Один з доносителів на Пестеля (1926).
743. Міяківський В.В. Один з кирило-методіївців М.І.Гулак (1926).
744. Міяківський В.В. Повстання Чернігівського полку та Київська адміністрація (1926).
745. Міяківський В.В. Ювилей цензурного акту1876 р. (1926).
746. Міяківський В.В. Архівні публікації (1927).
747. Міяківський В.В. Епізод1827 року в маєтку Поджіо (1927).
748. Міяківський В.В. Історично-революційні журнали за10 років (1927).
749. Міяківський В.В. Історія заслання П.Чубинського (1927).
750. Могила Я. Історія м.Заслава (1927).
751. Могилянська С. Золотарство на Україні (1927).
752. Могилянська С. Пам'яти Л.Я.Штернберга (1927).
753. Могилянський М.М. Іронія і скепсис А.Франса (1924).

754. Могилянський М.М. Ненаписана повість Коцюбинського (1924).
755. Могилянський М.М. Сковорода - Квітка - Шевченко (1924).
756. Могилянський М.М. Вітровська демонстрація в Петербурзі (1925).
757. Могилянський М.М. З приводу книжки О.Заславського «Драгоманов» (1925).
758. Могилянський М.М. Куліш і Шевченко (1925).
759. Могилянський М.М. Процес творчости Коцюбинського (1925).
760. Могилянський М.М. До історії «Fata morgana» Коцюбинського (1926).
761. Могилянський М.М. Куліш і Шевченко (1926).
762. Могилянський М.М. Лесь Мартович (1926).
763. Могилянський М.М. Нові матеріяли до біографії Куліша (1926).
764. Могилянський М.М. Кохання в життю Шевченка і Куліша (1927).
765. Моргилевський І.В. Архітектурні обміри собору Спаса в Чернігові (1924).
766. Моргилевський І.В. Східні елементи в пізній візантійській архітектурі (останні спостереження в Софійському соборі в Київі) (1926).
767. Моргилевський І.В. Школи староукраїнської архітектури (1927).
768. Моргуліс З.Г. Згадки про Ф.Корша (1925).
769. Мордовцева-Олександрова В. М.І.Костомаров і його приятелі (1927).
770. Мочульський М.М. З останніх років життя І.Франка (1928).
771. Навроцький Б.О. Композиція Шевченкових повістей (1925).
772. Навроцький Б.О. Поезія як мистецтво (1925).
773. Навроцький Б.О. Проблеми Шевченкової поетики (1925).
774. Навроцький Б.О. Джерела лірики (Спроба огляду первісної лірики за працею H.Wernera) (1926).
775. Навроцький Б.О. До історії розвитку первісної метафори (за теорією H.Wernera) (1926).
776. Навроцький Б.О. Деякі композиційні особливості Шевченкових «Гайдамаків» (1927).
777. Назаревський О.А. Виключний ювилей (університетські події у Київі1884 р.) (1925).
778. Назаревський О.А. До історії вищої жіночої освіти на Україні (Вищі жіночі курси у Київі в перші роки існування) (1927).
779. Назаревський О.А. Київське студенство перед1878 рок[ом] (1927).
780. Назаревський О.А. Короленків щоденник (1927).
781. Назаревський О.А. Новий том Короленкового щоденника (1927).
782. Назаревський О.А. Студентські хвилювання1876 р. у Київі («Цвєтаєвська» демонстрація) (1927).
783. Назаревський О.А. Дисертація Т.П.Сушицького «Західноруські літописи як пам'ятки літератури» (її стан та редакторська робота над нею) (1928).
784. Назаревський О.А. Повістевий репертуар київських рукописних збірок (1928).
785. Назарець О.І. До біографії братів Борисових (1926).
786. Некозаченко М. Старовинні укр[аїнські] пісні с.Баланди (1927).
787. Некрасов О. Рельєфні київські портрети XI в. (1925).
788. Неселовський П.О. Так звані брацлавські тинери (1924).
789. Нечипоренко П.І. Умови праці на батуринських та глухівських «національних строєніях» (1926).
790. Нечипоренко П.І. До характеристики податкової політики рос[ійського] уряду на Україні XVIII в. (1927).
791. Нечипоренко П.І. «Національные строенія» на Посейм'ї (1927).
792. Нечипоренко П.І. Дворці Розумовського (1928).
793. Нечипоренко П.І. До практики консистенції XVIII в. (1928).
794. Нижник О. Планування праці з дітьми на молодшому концентрі (1927).
795. Нижник О. Уваги до комплексів «Порадника» для III гр[упи] (1927).
796. Ніковський А.В. Мова в творах Олеся (1925).
797. Ніковський А.В. Проблеми укр[аїнської] літ[ературної] мови (1925).
798. Ніковський А.В. Робота Б.Грінченка над словником української мови (1925).
799. Ніковський А.В. «Конотопська відьма» Квітки-Основ'яненка як пародійний твір (1926).
800. Ніковський Б. Бордуляк (літ[ературна] характеристика) (1927).
801. Новицька М.О. Датовані епітрахілі Лаврського музею (1640-1743 рр.) (1926).
802. Новицька М.О. Неолітична кераміка дюнних стацій (1926).
803. Новицький В.І. Давнє руське Лукомор'я (1926).
804. Новицький В.І. Державне минуле України як предмет дослідження (1928).
805. Новицький В.І. З сіл колишньої Білоруської сотні (1928).

806. Новицький М.М. Викуп Шевченка з кріпацтва (1924).
807. Новицький М.М. Процес Шевченка в III Відділі (1847 р.) (1924).
808. Новицький М.М. Українські матеріяли по ленінград[ських] архівах та бібліотеках (1925).
809. Новицький М.М. Рец[ензія] на нове видання Кобзаря (за ред.Ю.Меженка) (1926).
810. Новицький М.М. Шевченкова конфірмація1847 р. (1926).
811. Новицький М.М. Рецензія на кн[игу] П.Филиповича «Шевченко і декабристи» (1927).
812. Новицький О.П. Г.Г.Павлуцький (1924).
813. Новицький О.П. Про діяльність Н.П.Шабельської (1926).
814. Новицький П.Я. Острів Хортиця (1924).
815. Оглоблин О.П. До питання про автора літопису Самовидця (1925).
816. Окиншевич Л.О. Генеральна Рада на Україні-Гетьманщині XVII-XVIII ст. (1928).
817. Окиншевич Л.О. Компетенція Генеральної Ради (1928).
818. Окиншевич Л.О. Склад Генеральної Ради на Україні-Гетьманщині (1928).
819. Ольховський. Система керуючої гімнастики Кляна (1926).
820. Онацький О. Інформація про роботу Математичної комісії над тестами успішности (1927).
821. Онацький О. Наслідки тестування в п'ятих групах труд[ових] шкіл Київа (1927).
822. Онищук А.І. З матеріялів до ономастики (1924).
823. Осадчий Т. Останні роки О.М.Лазаревського на Конотіпщині (1927).
824. Остроменський Д. Методика наближених обчислень (1927).
825. Остроменський Д. Програми з математики для старшого концентру труд[ових] шкіл Держнаукметодкому УСРР (1927).
826. Отамановський В.Д. Вінницька міщанська громада в XVI-XVII вв. (1928).
827. Очинський І.В. Страйк в управлінню п[івденно]-зах[ідних] залізниць1905 р. (1925).
828. Павлик О.Я. Буковина до1848 р. (1927).
829. Павлов-Сильванський М.М. Краєзнавство на Україні в зв'язку з діяльністю Української Академії наук (1925).
830. Павлушков М.П. Куліш у Тулі (1925).
831. Панаітеску П. Юрій Коріятович - князь Литовський і Молдавії (1928).
832. Пархоменко В.О. Київська держава та хазари (1926).
833. Пархоменко В.О. Криза варязької держави в Київі (1928).
834. Пархоменко В.О. Нові історичні проблеми Київської Руси (1928).
835. Пархоменко В.О. Русь і печеніги (1928).
836. Пархоменко В.О. Тмутараканське питання (1928).
837. Пархоменко В.О. Тмутаракань (1928).
838. Пеленський О. «Ряшів» - західня твердиня Галицької держави (1928).
839. Пелех П.М. Основні проблеми наукової організації праці (1926).
840. Пелех П.М. Критичні методологічні замітки з приводу пробного досвіду в57 трудшколі (1927).
841. Пелех П.М. Методика й техніка тестових досліджень розумової працездатности учнів трудшкіл у слухозоровій та зорослуховій формі (1927).
842. Пелех П.М. Потреба й принципи координації роботи комісій над тестами успішности (1927).
843. Пелех П.М. Проблема введення тестів у пед[агогічний] процес трудшколи (1927).
844. Пелех П.М. Програма й план праці Комісії на1927 р. (1927).
845. Пелех П.М. Програма і план пробного досвіду в57 трудшколі (1927).
846. Пелех П.М. Робота в справі наукової організації шкільної праці за10 років революції (1927).
847. Перетц В.М. До історії польсько-українських літературних взаємовідносин в XVI в. (1924).
848. Перетц В.М. Збірник повістей панотця Г.Шаргородського (1924).
849. Перетц В.М. З часів гордування українською мовою (1924).
850. Перетц В.М. Нова спроба історії української літератури акад.М.С.Грушевського (1924).
851. Перетц В.М. Нова студія Ф.Колесси про походження українських дум (1924).
852. Перетц В.М. Сліди українського перекладу Печерського Патерика в XIII в. (1924).
853. Перетц В.М. Стара українська повість і збірник повістей1660 р. (1924).
854. Перетц В.М. Сценічні ефекти в старовинній укр[аїнській] драмі (1924).
855. Перетц В.М. Вірші харківського архім[андрита] Онуфрія з початку XVIII в. (1925).
856. Перетц В.М. Літературне оточення автора «Слова о полку Ігоревім» (1925).
857. Перетц В.М. Пам'яти В.О.Щавинського (1925).

858. Перетц В.М. Пам'яти Т.Г.Шевченка (1925).
859. Перетц В.М. Переклади морально-філософічних творів на Україні XVII в. (1925).
860. Перетц В.М. Проби засвоєння морально-філософських творів у київській літературі перш[ої] пол[овини] XVII в. (1925).
861. Перетц В.М. «Слово о полку Ігоревім» та усна словесність (1925).
862. Перетц В.М. Тестамент Василія, царя Грецького, у двох українських перекладах XVII ст. (1925).
863. Перетц В.М. Gerussallemme Liberata T.Tacco у давнім українськім перекладі кінця XVII - початку XVIII вв. (1926).
864. Перетц В.М. До історії українських учительних євангелій XVI-XVII вв. (1926).
865. Перетц В.М. Наукові праці П.Г.Житецького (1926).
866. Перетц В.М. Пам'яти акад.В. Гнатюка (1926).
867. Перетц В.М. «Слово о полку Ігоревім» і історичні книги Старого Закону (1926).
868. Перетц В.М. «Українська драма», ч.І та ІІІ, проф.В.І.Резанова (1926).
869. Перетц В.М. Франко як учений дослідник (1926).
870. Перетц В.М. Вивчення історії та діялектології укр[аїнської] мови за часів М.О.Максимовича й до нашого часу (1927).
871. Перетц В.М. До питання про літературні джерела давнього літопису (1927).
872. Перетц В.М. З історії укр[аїнського] письменства в XV в. (1927).
873. Перетц В.М. З літературного руху кінця XVI віку (1927).
874. Перетц В.М. Нові видання Укр[аїнської] Академії наук з українознавства (1927).
875. Перетц В.М. Організація Комісії д[авнього] укр[аїнського] п[исьменства] та її діяльність у лист[опаді]-грудні1927 р. (1927).
876. Перетц В.М. Археографічна подорож до Москви в травні1928 р. (1928).
877. Перетц В.М. З творчости студентів Київо-Мог[илянської] Академії поч[атку] XVIII ст. (1928).
878. Перетц В.М. Спроба перекладу Ізмарагда на укр[аїнську] мову в XV ст. (1928).
879. Перетц Л. Матеріяли Пушкінського Дому до історії укр[аїнського] письменства; співробітники альманаху «Сніп»1841 р. (1927).
880. Петров В.П. Бібліографія слов'янської етнографії за1918-[19]20 рр. (1924).
881. Петров В.П. Діяльність Етнографічної комісії УАН за1924 р. (1924).
882. Петров В.П. Етнографія в школі (Нові програми ГУС'а) (1924).
883. Петров В.П. З укр[аїнської] етнографії40-х рр. (В.Білозерський і П.Куліш) (1924).
884. Петров В.П. Проблема іронії (А.Франс) (1924).
885. Петров В.П. Творчість Т.Рильського (1924).
886. Петров В.П. З українських матеріялів ленінградських архівів та бібліотек (1925).
887. Петров В.П. Нові ідеї в мітології (наука Леві-Брюля про первісну думку) (1925).
888. Петров В.П. Огляд новішої літератури про сучасне село (1925).
889. Петров В.П. Річне звідомлення Етногр[афічної] Комісії за1925 р. (1925).
890. Петров В.П. Сумцов як історик етнографії (1925).
891. Петров В.П. Вірування в вихор і чорна хороба (1926).
892. Петров В.П. В.Гнатюк у своїх порівняльних студіях (1926).
893. Петров В.П. До історії сюжету Кулішевої повісти «Яков Якович» (1926).
894. Петров В.П. Звідомлення Етнографічної комісії за р[ік]1926 (1926).
895. Петров В.П. Куліш за кордоном («Європа і хуторянство») (1926).
896. Петров В.П. Образи і характери з «Чорної Ради» Куліша (1926).
897. Петров В.П. Пісенний репертуар безпритульних (1926).
898. Петров В.П. Рецензія на збірник «Религия и общество» (1926).
899. Петров В.П. Аксакови-Гоголь-Куліш (1927).
900. Петров В.П. Вірування в сонце (1927).
901. Петров В.П. З творчости Куліша (1927).
902. Петров В.П. Звідомлення Етнографічної комісії за р[ік]1927 (1927).
903. Петров В.П. Казковий репертуар діда Нестора з с.Війтовець на Переяславщині (1927).
904. Петров В.П. Лоцманський цех за часи революції (1927).
905. Петров В.П. Непубліковане листування М.О.Максимовича з Н.М.Язиковим30-40-х років (1927).
906. Петров В.П. Українські варіянти легенди про неплідну матір та ненароджені діти (1927).
907. Петров Д. Феодальна реакція у Франції перед революцією1789 р. (1925).
908. Петровський М.Н. Надання м.Ніженю Магдебурзького права в1625 р. (1925).

909. Петровський М.Н. Літопис Самовидця як джерело часів Хмельниччини (1926).
910. Петровський М.Н. Три Поповичі (1926).
911. Петровський М.Н. До укр[аїнської] просопографії (1927).
912. Петровський М.Н. З легенд Хмельниччини (1927).
913. Петровський М.Н. Про монету «чехи» (1928).
914. Петрунь Ф.О. Качибеїв Маяк Чорний город (1928).
915. Петрунь Ф.О. Матеріяли до характеристики ханської доби в Степовій Україні (1928).
916. Петрушевський Д.М. Деякі марновірства, що гальмують розвиток науки середньовічної історії (1926).
917. Підгаєцький В.Я. Завдання та шляхи науково-громадської роботи по фізкультурі (1925).
918. Підгаєцький В.Я. Визначення та контроль функціональної працездатности в шкільній практиці німецької школи (1926).
919. Підгаєцький В.Я. Санітарно-гігієнічна характеристика праці сучасного педагога (1926).
920. Підгаєцький В.Я. Звідомлення за наукову подорож до Німеччини та Італії (1927).
921. Підгаєцький В.Я. Звідомлення за роботу в 1926 р. та програма роботи на 1927 р. (1927).
922. Підгаєцький В.Я. Інститут для вивчення біологічних типів людини (1927).
923. Підгаєцький В.Я. Методи (1927).
924. Підгаєцький В.Я. Методи та організація справи в німецьких вищих школах (1927).
925. Підгаєцький В.Я. Огляд закордонної фізкультурної преси (1927).
926. Підгаєцький В.Я. Програма роботи Інституту фізкультури на1928 рік (1927).
927. Піпота К. Історична концепція В.Б.Антоновича (1925).
928. Пожидаєв В. Кавказька тамга та південно-руські письмена гієрогліфи (1927).
929. Пожидаєв В. Південно-слов'янські письмена гієрогліфи та слов'янська глаголиця (1927).
930. Покровський О.І. Шевченко і Кабе (1927).
931. Полонська-Василенко Н.Д. Археологія і яфетична теорія (1925).
932. Полонська-Василенко Н.Д. З останніх літ Січи Запорозької (1925).
933. Полонська-Василенко Н.Д. Маніфест1775 р. про скасування Січи Запорозької в освітленні сучасників (1925).
934. Полонська-Василенко Н.Д. Всеукраїнський архівний з'їзд у Харкові8-14 травня1926 р. (1926).
935. Полонська-Василенко Н.Д. План заселення Новоросії в1764 р. та його виконання (1926).
936. Полонська-Василенко Н.Д. Запоріжжя в полеміці Болигіна та Леклерка (1927).
937. Полонська-Василенко Н.Д. Історики Запоріжжя XVIII ст. (1927).
938. Полонська-Василенко Н.Д. Новий дослід М.Є.Слабченка з історії Запоріжжя (1927).
939. Полонська-Василенко Н.Д. Нова праця В.Біднова з історії Запоріжжя (1927).
940. Полуботко О. Вивчення біографії письменників як методична проблема (1927).
941. Полулях О.І. Візантинізм та його культурне значіння (1927).
942. Помагайба В. Чергові завдання радянської трудшколи на Україні (1926).
943. Помагайба В. Загальні основи й техніка праці над удосконаленням комплексових програм (1927).
944. Помагайба В. Методичні шукання пожовтневої педагогіки (1927).
945. Попов О.С. Економіка (1927).
946. Попов П.М. До методології укр[аїнської] фольклористики (1924).
947. Попов П.М. Етнографічна діяльність Деляфліза (1924).
948. Попов П.М. Діялектологічна й етнографічна мапа Путивельського пов[іту] на Курщині (1925).
949. Попов П.М. Діялектологічні та етнографічні спостереження з подорожи на півд[енно]-зах[ідний] кордон України (1925).
950. Попов П.М. До історії друкарства в Польщі (1925).
951. Попов П.М. До питання про методи збирання фольклорного матеріялу (1926).
952. Попов П.М. Калинівський пісенний цикл (1926).
953. Попов П.М. Нова праця В.П.Клінгера про мандрівні сюжети класичного походження (1926).
954. Попов П.М. Деякі відгуки «Неба Нового» Галятовського в гравюрі та старій літературі (1928).
955. Попов П.М. З археограф[ічних] подорожів для розшукування пам'яток давнього укр[аїнського] письменства (1928).
956. Постернак С.П. Краєзнавство і бібліотеки (1924).

957. Потоцький П.П. Значення праць Д.О.Ровинського для історії українського мистецтва (1924).
958. Потоцький П.П. Історична вага альбому літографій української старовини худ[ожника] Сластьона (1924).
959. Потоцький П.П. Часопис «Основа» та її фундатори (1924).
960. Потоцький П.П. Бібліотека Шевченка (1925).
961. Потоцький П.П. Діяльність В.Г.Котельникова (з приводу 75 роковин з дня його народження) (1925).
962. Потоцький П.П. Спомини про В.О.Щавинського (1925).
963. Потоцький П.П. Буквар Шевченка (1926).
964. Потоцький П.П. Шевченко в історії кріпацтва (1927).
965. Прус В. Матеріяли до вивчення побуту лірників Чуднівського району (1928).
966. Пушкаревич К. Українсько-чеські літературні стосунки на початку XIX в. (1927).
967. Пушкаревич К. Сербські народні пісні в укр[аїнському] перекладі М.П.Старицького (1927).
968. Ревуцький Д.М. З українських матеріялів ленінградських архівів та бібл[іотек] (1925).
969. Ревуцький Д.М. Сучасна еволюція кобзарства (1925).
970. Ржіга В. Гармонія мови «Слова о полку Игореве» (1926).
971. Ржіга В. Ярослав Осмомисл (1926).
972. Рибаков І.Ф. «Семеновская история» і арешт Каразина, за новими матеріялами (1924).
973. Рибаков І.Ф. Бунт Чернігівського полку1826 р. (1925).
974. Рибаков І.Ф. З матеріялів «осведомительнаго бюро» при полтавському губерніяльному старості (1925).
975. Рибаков І.Ф. Совісний суд на Україні (1925).
976. Рибаков І.Ф. Архів кн.Рєпніна щодо історії України (1926).
977. Рибаков І.Ф. Громадські погляди І.Франка (1926).
978. Рибаков І.Ф. Жандарм Дубельт про Т.Г.Шевченка (1927).
979. Рибаков І.Ф. Найновіші праці з історії України Мякотіна та Слабченка (1927).
980. Рибаков І.Ф. Освіта на Україні за часів денікінщини (1927).
981. Рибаков І.Ф. Павло Арсенович Грабовський (з приводу 25-річчя з дня його смерти12 грудня 1902 р.) (1927).
982. Рибаков І.Ф. Панас Мирний, його життя й творчість (1926).
983. Рибаков І.Ф. Праці М.І.Яворського над найновішою історією України (1927).
984. Рибинський В.П. До історії цадикізму в 60-70-х рр. XIX в. (1924).
985. Рибинський В.П. Початкові моменти історії сіонізму на Київщині (з документу Жандарм[ського] упр[авління]) (1924).
986. Рибинський В.П. Питання про жидів у Державній Думі за минулої війни (1925).
987. Рибинський В.П. Архівні дані про «екзекуції» для збирання податків з жидів (1926).
988. Рибинський В.П. Декілька даних про перегрупування жидівської людности в Київі за часи революції (1926).
989. Рибинський В.П. До історії жидівської громади в Володимирі на Волині за30 рр. XIX в. (1926).
990. Рибинський В.П. До питання про утворення містечок на Київщині (1926).
991. Рибинський В.П. Доповідна записка Бібікова про жидівське питання (1926).
992. Рибинський В.П. Жидівське «Священное братство» у Дубні (1926).
993. Рибинський В.П. Історія гетта в Київі (1926).
994. Рибинський В.П. Київські проєкти жидівської реформи 1840-х рр. (1926).
995. Рибинський В.П. Київські проєкти землеустрою жидів 1841 р. (1926).
996. Рибинський В.П. Клопотання французького вченого жида Рабиновича про дозвіл приїхати до Київа (1926).
997. Рибинський В.П. Рецензія на журнал «Еврейская мысль» (1926).
998. Рибинський В.П. Рецензія на книгу Дейча «Евреи в русской революции» (1926).
999. Рибинський В.П. Рецензія на книгу Берліна «Исторические судьбы еврейского народа на территории русского государства» (1926).
1000. Рибинський В.П. Становище жидів за генерал-губернатора Ігнатьєва (1926).
1001. Рибинський В.П. Становище т[ак] зв[аних] казенних рабинів на Київшині за60-70 рр. [XIX ст.] (1926).
1002. Рибинський В.П. Щоденник Михалевича як джерело до історії погрому1881 р. в Лизаветі (1926).

1003. Рибинський В.П. Виселення жидів з 50-верстової прикордонної смуги (1927).
1004. Рибинський В.П. Жидівська громада м.Хмельника за 30-ті рр. XIX ст. (1927).
1005. Рибинський В.П. З історії гетта в Київі (1927).
1006. Рибинський В.П. З історії жидів у Візантії (1927).
1007. Рибинський В.П. Нові матеріяли до історії жидів на Лівобережній Україні в половині XVIII в. (1927).
1008. Рибинський В.П. Огляд літератури про жидів за десятиріччя після Жовтня (1917-1927) (1927).
1009. Рибинський В.П. Про жидівський цех пекарів у м. Радивилові (1927).
1010. Рибинський В.П. Про заборгованість жидівських кагалів на початку XIX ст. (1927).
1011. Рибинський В.П. «Ревізькі сказки» жидівської людности за 30-40 рр. [XIX ст.] (1927).
1012. Рибинський В.П. Справа землевпорядкування жидів на Київщині в 40-х рр. [XIX ст.] (1927).
1013. Рихлік Є.А. Чехи на Волині (1924).
1014. Рихлік Є.А. Слов'янське народознавство в нових укр[аїнських] книжках (1925).
1015. Ріве Поль. Антропологія (1928).
1016. Різниченко А. Сторінка з життя Дніпрової Чайки (1927).
1017. Різниченко В.В. Природнича секція Наукового товариства (1928).
1018. Рклицький М. З споминів про Павла Граба (1927).
1019. Романовський В.О. Декабристський рух, його причини та наслідки (1925).
1020. Романовський В.О. До біографії друкаря Івана Федоровича (1925).
1021. Романовський В.О. Перша папірня на Україні в XVI в. (1925).
1022. Романовський В.О. Перший Всеукраїнський Архівний з'їзд у Харкові (1925).
1023. Романовський В.О. До історії архівних фондів старої Гетьманщини (1926).
1024. Романовський В.О. Чому не вдалося декабрське повстання на Україні? (1926).
1025. Романовський В.О. До історії бюджетового права Гетьманщини за Кирила Розумовського (1927).
1026. Романовський В.О. Польський календар XVIII ст. на Україні (1927).
1027. Рудинська Є.Я. В.Горленко в його листуванні з Панасом Мирним (1925).
1028. Рудинська Є.Я. Етнографічні матеріяли І.Рудченка (1926).
1029. Рудинська Є.Я. До історії козакофільства (1926).
1030. Рудинський М.Я. Неолітичне становище в урочищі «Біла гора» коло Полтави (1924).
1031. Руднєв. Фінансовий устрій України за Малорос[ійської] Колегії (1926).
1032. Рудницький Є.М. «Дело о ношении хлопоманского костюма» (1927).
1033. Рулін П.І. Шевченко і Піунова (1924).
1034. Рулін П.І. Бібліографічні уваги до історії громадських рухів (1925).
1035. Рулін П.І. Шевченко і театр (1925).
1036. Рулін П.І. Шевченко і Щепкин (1925).
1037. Рулін П.І. Акторський стиль М.К.Заньковецької (1926).
1038. Рулін П.І. До історії української етнографії. Лист Дикарева до Куліша (1926).
1039. Рулін П.І. Куліш і Старицький (1926).
1040. Рулін П.І. Перша драма Л.Українки (1927).
1041. Русова С. Мої спомини (1927).
1042. Рябінін І. Кінець Задунайського січового життя (1925).
1043. Рябінін-Скляревський О.О. З революційного руху 70-х років [XIX ст.] (1926).
1044. Рябінін-Скляревський О.О. З революційного руху 1870-х рр. (Одеська громада) (1926).
1045. Рябінін-Скляревський О.О. З рев[олюційного] укр[аїнського] руху 1870-х років - доби тимчасових генерал-губернаторів (1927).
1046. Рябінін-Скляревський О.О. З укр[аїнського] рев[олюційного] руху 1870-х рр. (Київська громада) (1927).
1047. Рябінін-Скляревський О.О. Одеська громада1880-х років (1927).
1048. Рябінін-Скляревський О.О. Повстання дунайців (1927).
1049. Рябінін-Скляревський О.О. Херсонський гурток Русова (1928).
1050. Савицька А. До питання про арифметичні «стовпчики» в школі (1927).
1051. Савицька А. Уваги до комплексів «Порадника» для І гр[упи] (1927).
1052. Савченко С.В. Анатоль Франс (1924).
1053. Савченко С.В. Новий твір про вивчення казки Р.М.Волкова «Сказка. Разыскания по сюжетосложению сказки» (1925).
1054. Савченко Ф.Я. Акад. Сумцов як фольклорист (1925).

1055. Савченко Ф.Я. Казакофільство Меріме (1925).
1056. Савченко Ф.Я. Обрядовість пігмеїв та бушменів (1925).
1057. Савченко Ф.Я. Подорож до Одеси (1926).
1058. Савченко Ф.Я. Расін як педагог (1926).
1059. Савченко Ф.Я. А.Міцкевич у Ковні та Лозанні (1927).
1060. Савченко Ф.Я. Етнографія і фольклор (1927).
1061. Савченко Ф.Я. Перший збірник пісень М.О.Максимовича (1927).
1062. Савченко Ф.Я. Пісні про Гната Голого (1927).
1063. Савченко Ф.Я. Соціологія в розумінні французької «нової демократії» (1927).
1064. Савченко Ф.Я. З приводу статті: Vallon, La mentalite primitive et celle de l'enfant (1928).
1065. Савченко Ф.Я. Кумування на Україні та відбиття його в піснях про Саву Чалого (1928).
1066. Савченко Ф.Я. Надрукована розвідка О.Котляревського про відмарські процеси (1928).
1067. Савченко Ф.Я. Українське науково-культурне самовизначення1850-1876 рр. (1928).
1068. Савченко Ф.Я. Фольклор. Етнографія (1928).
1069. Савченко Ф.Я. Ювилей акад. К.О.Студинського у Львові (1928).
1070. Сагарда М.І. З історії джерел слов'яноруської «Пчели». Загальний огляд походження та розвитку грецько-візантійських антологій (1926).
1071. Салум М.П. Математика в дитячій грі (1927).
1072. Самарин Ю.О. Слідами Рибникова і Гільфердинга (наслідки експедиції Рос[ійської] Академії наук в Заоніжжя влітку1926 р.) (1926).
1073. Самоненко Ф.М. Із студії над Шевченковим віршем (1924).
1074. Самоненко Ф.М. Шевченкова «Катерина» (1926).
1075. Сафонова О.Т. Київські гончарі (1926).
1076. Свєнціцький І.С. Галицьке малярство XIV-XVI вв. (1927).
1077. Сенгалевич Ф.М. Золота грамота (1924).
1078. Сенгалевич Ф.М. Вітровська демонстрація в Київі (1925).
1079. Сенгалевич Ф.М. Канівська преса під час революції (1926).
1080. Сенгалевич Ф.М. Київські вуличні співці (1926).
1081. Сенгалевич Ф.М. Київські лірники (1926).
1082. Сенгалевич Ф.М. Толковий Псалтир, рукопис XVII в. (1926).
1083. Сенгалевич Ф.М. Айсори (асирійці) у Київі (1927).
1084. Сенгалевич Ф.М. Історія однієї школи (1927).
1085. Сенгалевич Ф.М. Київський некропіль (1927).
1086. Сенгалевич Ф.М. Київський некропіль (Щекавиця й Флорівське) (1927).
1087. Сенгалевич Ф.М. Київські музики. Гуслярі і цимбалісти (1927).
1088. Сенгалевич Ф.М. Легенди на Богуславщині (1927).
1089. Сенгалевич Ф.М. Сопілка (1927).
1090. Сенгалевич Ф.М. Київські цвинтарі - Кирилівський і Йорданський (1928).
1091. Сильченко В.М. Збирацька праця в селах Рожеві й Лопатичах (1928).
1092. Сильченко В.М. Основні методологічні засоби О.Потебні в дослідженні української народньої пісні (1928).
1093. Симінський К.К. Техніка в1926 р. (1927).
1094. Синявський А.С. Антонович як краєзнавець (1928).
1095. Сиповський В.В. Гоголь як описувач укр[аїнського] побуту (1927).
1096. Сиповський В.В. Історія України в романах першої полов[ини] XIX в. (1927).
1097. Сисак М.С. Фізична культура в Німеччині (1925).
1098. Сімзен-Сичевський О.М. Старі київські фотографії і знімки старого Київа (1927).
1099. Сімзен-Сичевський О.М. Два київські будинки, де жив Т.Г.Шевченко 1859 р. (1928).
1100. Сімович В.І. Сучасне положення українців на Буковині (1927).
1101. Сімоні П.К. Замітки про українські словники Новицького (1818 р.), Павловського (1826 р.), Шимкевича (1838 р.) та Морачевського (1853 р.) (1925).
1102. Сластьон О.В. Спомини про М.В.Лисенка та громадське життя 1875-1900 рр. (1927).
1103. Смаль-Стоцький С.О. Східні слов'яни (1928).
1104. Смик Г. Письмові вправи в зв'язку з навчанням правопису (1927).
1105. Смирнов П.П. Волзький шлях та давні руси (1927).
1106. Смолинська Є.С. Обряд виїзду в дорогу в українських піснях (1928).
1107. Смолинський С. Питання зв'язку комдитруху з роботою трудшколи (1925).
1108. Смолічев П.І. До історії порцелянового виробництва на Чернігівщині (1928).
1109. Соколов Ю.Д. До методології збирання фольклорного матеріялу (1924).

1110. Соколовський О.І. Методика природознавства на першому році навчання (1927).
1111. Спаська Є.Ю. Статистично-описова метода праць над масовим матеріялом (1926).
1112. Спаська Є.Ю. Життя і етнографічна діяльність П.Я.Литвинової-Бартош (1927).
1113. Спаський І.Ю. Метода розкопів курганів у Шестовці (1926).
1114. Сперанський М. Ярославський збірник XIII в. (1924).
1115. Срезневський В.І. Про збирачів укр[аїнських] пісень з гуртка І.І.Срезневського (1927).
1116. Станиславський М.О. Вплив революційних часів на українську лексику (1924).
1117. Станиславський М.О. З укр[аїнської] ономастики (1924).
1118. Старицька-Черняхівська Л.М. Спогади про Л.Українку (1924).
1119. Старицька-Черняхівська Л.М. Спогади про Конисього (1925).
1120. Старицька-Черняхівська Л.М. Спогади про В.Самійленка (1926).
1121. Старицька-Черняхівська Л.М. Відгуки світової війни в сучасній драматургії - французькій та німецькій (1927).
1122. Старицький М.В. Техніка порцеляни та фаянсу (1926).
1123. Стельмахова Є. Психофізіологічні основи процесу писання (1927).
1124. Степанишина О.М. Господарство Браницьких у середині XIX в. (1928).
1125. Степанишина О.М. Реформа 1861 року в київських маєтках Браницьких (1928).
1126. Степанишина О.М. Реформа 1861 р. в маєтках Браницьких та їх господарство (1928).
1127. Степович А.О. До характеристики Г.Галагана як громадського діяча (1925).
1128. Степович А.О. Нова праця з історії слов'янських літератур (1926).
1129. Степович А.О. Сто літ історії літератури слов'ян (1927).
1130. Степович А.О. На Галаганівщині (1928).
1131. Сторчак. Спроба тестоподібного триместрового обліку успішности в І гр[упі] (1927).
1132. Страшкевич В.М. Базиліянські монастирі на Волині (1925).
1133. Страшкевич В.М. Про переслідування вчителів перед революцією з боку «Клуба націоналистов» і газ[ети] «Кіевлянин» (1927).
1134. Страшкевич В.М. Про складання статуту Всеукр[аїнської] спілки вчителів і діячів народньої освіти в1906 р. (1927).
1135. Страшкевич В.М. Програми з укр[аїнської] мови для профшкіл (1927).
1136. Студинський К.Й. Критика Драгоманова на перше число львівської «Правди» за р[ік]1874 (1926).
1137. Студинський К.Й. Перша зустріч М.Драгоманова з галицьким студентством (1926).
1138. Студинський К.Й. Перші соціялістичні процеси в Галичині (1926).
1139. Студинський К.Й. Головні моменти розвою українства в Галичині (1927).
1140. Студинський К.Й. Голоси галицької преси про діяльність Куліша (1927).
1141. Студинський К.Й. Зв'язки Галичини з Україною (1860-1873 рр.) (1927).
1142. Студинський К.Й. Наукова робота в Західній Україні (1928).
1143. Сулима М.Ф. Про рідко вживані прийменники в Шевченковій мові (1927).
1144. Суліз П. З громадської праці О.М. Лазаревського на Чернігівщині (1927).
1145. Суслов О. Подорож укр[аїнської] трупи Г.О.Деркача до Парижу 1894 року (1927).
1146. Тарасенко М.О. Памяти акад. В.Гнатюка (1926).
1147. Тарасенко М.О. Плав по Дніпру (1927).
1148. Тараторкин П.Ф. Весілля в Коростенській окрузі (1926).
1149. Терещенкова С.[М.] Народній календар (Великий піст та Великдень) (1927).
1150. Тимошок П. Сучасна Білорусь (1927).
1151. Тимченко Є.К. Поняття форми в реченні (1924).
1152. Тимченко Є.К. Лінгвістика (1928).
1153. Тищенко М.Х. Старообрядські друкарні в Клинцях (1925).
1154. Тищенко М.Х. Суконна фабрика Київського «Приказа Общественного Призренія» (1926).
1155. Тищенко М.Х. Київське шовківництво XVIII в. (1927).
1156. Тищенко М.Х. З історії торгових стосунків з Кримом XVIII в. (1928).
1157. Тищенко М.Х. Шовківництво на Київщині в XIX в. (1928).
1158. Ткаченко М.М. До генези Шевченківських «Гайдамаків» (1924).
1159. Ткаченко М.М. З подорожи по Полтавщині (село Сулимівка та м.Кременчук) та по Катеринославщині (1924).
1160. Ткаченко М.М. Міжнародне становище Вел[икого] князівства Литовського в кінці XV в. (1924).
1161. Ткаченко М.М. Міжнародні зв'язки Вел[икого] князівства Литовського в кінці XVI в. (1924).

1162. Ткаченко М.М. Наукове розроблення Рум'янцівської ревізії (1924).
1163. Ткаченко М.М. Рада Вел[икого] князівства Литовського в дипломатичних зносинах з Москвою та Кримом в часи кн. Олександра (1924).
1164. Ткаченко М.М. З одеського наукового життя (1925).
1165. Ткаченко М.М. Утворення Нової Сербії на запорозьких землях в 1750-х рр. (1925).
1166. Ткаченко М.М. Бібліографія праць О.М. Лазаревського (1927).
1167. Ткаченко М.М. З нової історіографії Чернігівщини (1927).
1168. Ткаченко М.М. Закріплення селян на Лівобережжі в укр[аїнській] історіографії (1927).
1169. Томасевич Ф.М. Наступна Всеукр[аїнська] конференція викладачів укр[аїнської] мови й літератури та чергові завдання роботи по лінії профшколи (1927).
1170. Толмачевська. Спогади про П.Ф.Лесгафта (1926).
1171. Толмачевська. Вплив психічного стану на фізіологічні реакції (1927).
1172. Тулуб О.О. До біографії кирилометодіївця О.Тулуба (1924).
1173. Тулуб О.О. Автобіографічний лист К.Михальчука (1926).
1174. Тулуб О.О. Спогади про В.Самійленка (1926).
1175. Тулуб О.О. Автобіографічний лист К.Михальчука (1927).
1176. Тулуб О.О. План збірника на тему «Київ та його давнина в творах народніх» (1928).
1177. Тутковський П.А. Передісторична природа Київа (1925).
1178. Тутковський П.А. Передісторична природа Чернігівщини (1927).
1179. Тучапський П. Спогади про Драгоманова (1925).
1180. Фаранюк Т.Г. З історії Вінницького замку в XVI в. (1925).
1181. Фаранюк Т.Г. Ратушні землі в В[еликому] кн[язівстві] Литовському в XVI-XVII вв. (1925).
1182. Фаранюк Т.Г. З історії Вінницької околиці XV-XVI вв. (1926).
1183. Фармаковський М. Праці В.О.Щавинського з поля археологічної технології (1925).
1184. Федоренко П.К. О.М.Лазаревський і культурні вартості Чернігова (1927).
1185. Федоренко П.К. Грабування в побуті і праві Гетьманщини (1928).
1186. Федоренко П.К. З спірних питань економіки України (1928).
1187. Федоровський О.С. Сучасні археологічні досліди на Харківщині (1925).
1188. Фетисов І.І. Амартолон сотирія і угро-руські легенди (1926).
1189. Филипович П.П. Генеза Франкової легенди «Смерть Каїна» (1924).
1190. Филипович П.П. Шевченко і Гребінка (1924).
1191. Филипович П.П. Шевченко і декабристи (1924).
1192. Филипович П.П. Творчість Олеся (1925).
1193. Филипович П.П. Коцюбинський і Шевченко (1926).
1194. Филипович П.П. Ранній період Франкової поезії (1926).
1195. Филипович П.П. Революційна легенда про Шевченка чи дійсність? (1926).
1196. Филипович П.П. Франко-поет (1926).
1197. Филипович П.П. Перший переклад з Шевченка рос[ійською] мовою (1927).
1198. Филипович П.П. Поема Л.Українки «Одно слово» (1927).
1199. Филипович П.П. Пушкін в українській літературі (1927).
1200. Филипович П.П. Українське літературознавство за 10 років революції (1927).
1201. Фріде М.О. Гончарство північного Поділля (1926).
1202. Фріде М.О. Гончарство на Поділлі (1926).
1203. Фріде М.О. Праця Січинського «Українська хата в околицях Львова» (1926).
1204. Фріде М.О. Селянські будинки в Східньому Поділлі (1926).
1205. Фріде М.О. Гончарство в селі Бубнівці (1927).
1206. Фріде М.О. Попереднє звідомлення з подорожи по Волині влітку р[оку] 1927 (1927).
1207. Фріде М.О. Укр[аїнські] глиняні забавки (1927).
1208. Халіпа І. Історія залюднення Бердянського повіту в XIX в. (1927).
1209. Харлампович К.В. Як судили гайдамаків у Ніжині1751 р. (1928).
1210. Циганенко Ю. «Брошюри преступнаго содержанія» (1928).
1211. Цимбал І. Про кооператив Українська Школярська Крамниця в 1919-[19]20 рр. (1927).
1212. Цимбал І. Спогади про спілку вчителів-українців м.Київа (1927).
1213. Червяк К.Г. Жидівський сільсько-господарський колектив у м.Лучинах Коростенської округи (1925).
1214. Червяк К.Г. Нове в побуті людности на Овруччині. Творчість Д.Стоцького (1925).
1215. Червяк К.Г. Сучасний побут людности на Овруччині (1925).
1216. Червяк К.Г. Побут колишньої шляхти околичної на Коростеншині (1926).

1217. Червяк К.Г. Досліди над похоронним обрядом (1927).
1218. Червяк К.Г. Індивідуальні терміни поминок в українців (1927).
1219. Червяк К.Г. Похоронний обряд у Коростенській окрузі (1927).
1220. Черкаський І.Ю. До питання про панський суд у Лівобережній Україні за Гетьманщини (1925).
1221. Черкаський І.Ю. Судові реформи гетьмана К.Г.Розумовського (1927).
1222. Чернишов В. Український словник з бібліотеки В.І.Даля, 1860-х років (1925).
1223. Чернишов В. Оголення при чаклуванні (1928).
1224. Черняхівський О.Г. Гігієна і медицина (1927).
1225. Черняхівський О.Г. Медична секція Наукового товариства (1928).
1226. Шамрай А.П. З літературної спадщини М.К.Велецького (1926).
1227. Шамрай А.П. Творчість С.Васильченка (1926).
1228. Шамрай Г.С. Стація в Лівобережних містах (1927).
1229. Шамрай С.В. Економічний стан козаків Полтавського полку в 1767 р. (1924).
1230. Шамрай С.В. Козаки м.Полтави в 1767 р. (1924).
1231. Шамрай С.В. З листування Галагана 1859 р. (1926).
1232. Шамрай С.В. М.Баришпіль в XVIII в. (1926).
1233. Шамрай С.В. Праці В.І.Щербини з історії Правобережжя (1926).
1234. Шамрай С.В. Спомини О.О.Русова (1926).
1235. Шамрай С.В. Будова «крепости св. Елизаветы» (1927).
1236. Шамрай С.В. Васильківські монастирські бояри XVIII в. (1927).
1237. Шамрай С.В. Вінницьке селянство1840 р. (1927).
1238. Шамрай С.В. Хвилювання поміщицьких селян на Правобережжі в середині XIX ст. (1927).
1239. Шамрай С.В. Васильків: людність, заняття (1928).
1240. Шаповал М.Ю. Педагогічне значіння Франкової біографії (1926).
1241. Шарлемань М.В. Конгрес охорони природи в Люксембурзі (1926).
1242. Шарлемань М.В. Охорона природи (1927).
1243. Шаровольський І.В. Германізми в українській мові (1926).
1244. Шаровольський І.В. Румунські позичені слова в українській мові (1926).
1245. Шаровольський І.В. Прийдучий час на *-му* в укр[аїнській] мові, його румунське походження і функції (1927).
1246. Шаровольський І.В. Поема Л.Українки «Роберт Брюс» (1927).
1247. Шевельов Б.М. Звільнення Куліша від російського підданства (1927).
1248. Шевельов Б.М. Тижневик «Чернігівський Листок» за редакцією поета Л.В.Глібова (1861-1863 рр.) (1927).
1249. Шевельов Б.М. Поема Галузенка «Чумаки» (1928).
1250. Шевельов Б.М. Привітання Чернігівської громади до фінляндського сойму (1928).
1251. Шевченко Л.П. В.Гнатюк - учитель молодих етнографів (1926).
1252. Шевченко Л.П. Військові поселення Херсонщини 1835 р. (1927).
1253. Шевченко Л.П. Ганна Павлик (1928).
1254. Шевченко Л.П. Культ хліба в українських народніх обрядах, вступ до програми збирання матеріялів (1928).
1255. Шевчук А. Твори Франкові в сучасній радянській школі (1926).
1256. Шевчук А. Матеріяли до методичного проробления твору М.Хвильового «Солонський Яр» (1927).
1257. Шевчук А. Спроба методичного проробления «Думи про Бармашиху» В.Поліщука (1927).
1258. Шевчук А. Спроба проробления Шевченкових автобіографічних творів у V гр[упі] (1927).
1259. Шекера Я.Г. Досвідні роботи в сучасній школі за матеріялами четвертого пленуму Наукпедкому (1925).
1260. Шекера Я.Г. Вільні дитячі письмові твори на I концентрі (1927).
1261. Шекера Я.Г. Уваги до комплексів «Порадника» для II гр[упи] (1927).
1262. Шекера Я.Г. Результати та аналіза орієнтаційного досвіду в III та IV гр[упах] 22 труд[-ової] школи (1927).
1263. Шерехівська К. Результати та аналіза орієнтаційного досвіду в V гр[упі]86 труд[ової] школи (1927).
1264. Шерехівська К. Результати та аналіза орієнтаційного випробування тестів на розміркованість в V та VI гр[упах] 86 труд[ової] школи та IV гр[упі] 6 труд[ової] школи (1927).
1265. Шило К.П. Чергові проблеми у викладанні краєзнавства й завдання Комісії (1927).

1266. Шлюбський А. Етнографічна праця на Білорусі (1928).
1267. Штепа К.Т. «Богомилски книги и легенди» проф. Іванова (1928).
1268. Штепа К.Т. «Ветхозаветныя библейскія сказанія вь карпато-русской церковно-учительной обработке конца XVII в.» Ю.Яворского (1928).
1269. Штепа К.Т. До українських легенд про сотворення чоловіка (1928).
1270. Штепа К.Т. О.І.Покровський - його життя й діяльність (1928).
1271. Штепа К.Т. Переслідування відьом в старій Україні (1928).
1272. Штепа К.Т. Уваги з приводу нового видання книги К.Beth'a «Religion [i] Magie» (1928).
1273. Штепа К.Т. «Христианство в свете этнографии» Богораза-Тана (1928).
1274. Шугаєвський В.А. До питання про грошовий обіг на Україні (1924).
1275. Шугаєвський В.А. Самостійна укр[аїнська] монета за Хмельницького (1924).
1276. Шугаєвський В.А. Дати В.К.Дуніна-Борковського в Чернігівському музею (1925).
1277. Шугаєвський В.А. До питання про військового товариша Дуніна-Борковського (1928).
1278. Шульгина Л.С. Другий краєзнавчий з'їзд у Москві (1924).
1279. Шульгина Л.С. Матеріяли з історії освітлення укр[аїнської] хати (1927).
1280. Шульгина Л.С. Плетіння брилів, за матеріялами, зібраними в с.Бубнівці (1927).
1281. Шульгина Л.С. Форма різьби «коника» на Чернігівщині (1927).
1282. Щавинський В.О. Шевченко і Рембрандт (1924).
1283. Щеглова С.О. Видавнича діяльність печерського друкаря XVII ст. Памви Беринди (1924).
1284. Щеглова С.О. Вірші про гетьмана І.Мазепу (1926).
1285. Щеглова С.О. Новий діялог Семена Полоцького (1926).
1286. Щеглова С.О. Студії над історією старовинної укр[аїнської] драми та театру за останнє сторіччя (1927).
1287. Щепотьєв В.О. Мова наших школярів (1926).
1288. Щепотьєв В.О. Рукописи Роменського музею (1927).
1289. Щепотьєва М.О. Повідомлення про досліди в с.Лебедині 1925 р. (1926).
1290. Щепотьєва М.О. Форма хрестів-енколпіонів з археологічних розкопів на Україні та виображення на них (1926).
1291. Щербаківський Д.М. Золотарська оправа книги на Україні (1924).
1292. Щербаківський Д.М. Реліквії старого київського самоврядування (1925).
1293. Щербаківський Д.М. Заслуги акад.М.Т.Біляшівського для українського мистецтва (1926).
1294. Щербина В.І. Два київські генерал-губернатори XVIII в. (1924).
1295. Щербина В.І. До питання про найдавніший список літопису (1924).
1296. Щербина В.І. З історії київського будівництва і нові будинки Лаври 1720-[17]30 рр. (1924).
1297. Щербина В.І. Старі київські будинки (1924).
1298. Щербина В.І. Боротьба Києва за автономію (1925).
1299. Щербина В.І. Ждан-Тадрина, київський війт кінця XVII в. (1925).
1300. Щербина В.І. Київ у 1744 році (подорож Лисавети до Києва) (1925).
1301. Щербина В.І. Матеріяли до історії київського самоврядування (Участь Києва в Катеринінській комісії) (1925).
1302. Щербина В.І. Нарис історії Києва з 1654 р. до 1814 р., ч.I, II (1925).
1303. Щербина В.І. Про працю Каманіна І. «Київ і Київщина до кінця XVII ст.» (1925).
1304. Щербина В.І. Спомин про рід Іпсиланті у Києві (1925).
1305. Щербина В.І. Стрілецька та Рейтарська вулиці (1925).
1306. Щербина В.І. Україна і російський уряд в середині XVIII в. (1925).
1307. Щербина В.І. Упривилейовані війти міста Києва (1925).
1308. Щербина В.І. Ще дещо з історії київських війтів (1925).
1309. Щербина В.І. Шулявка та Шулявщина (1925).
1310. Щербина В.І. Київ наприкінці XIX та на початку XX вв. (1926).
1311. Щербина В.І. Київський відділ «Рос[ійського] библейского общества» (1926).
1312. Щербина В.І. Пам'яти І.М.Каманіна (1926).
1313. Щербина В.І. К.Говорський і Калістратов (1927).
1314. Щербина В.І. «Преображенский скит» у Китаїві в його колишньому й сучасному стані (1927).
1315. Щербина В.І. Кілька маловідом[их] решток старовини XVIII в. у Києві (1928).
1316. Щербина В.І. Народня авдиторія в Києві. З культурного життя Києва кінця XIX і поч[атку] XX віку (1928).
1317. Щербина В.І. Опис Києва в 1803 р. і його автор (1928).

1318. Щербина В.І. Перевози й мости коло Київа (1928).
1319. Щербина В.І. Перші спроби організації наукової історичної роботи в Київі (1928).
1320. Щітківський І.І. З діяльности Київської думи в 1909-[19]17 рр. (1925).
1321. Щітківський І.І. «Историческій Путь» у Київі (1925).
1322. Щітківський І.І. Київський некропіль і забута революційна пам'ятка (могила бр[атів] Івичевичів) (1925).
1323. Юркевич В.Д. З історії заселення Білоцерківщини (1924).
1324. Юркевич В.Д. З історії заселення Звенигородщини XVI-XVIII вв. (1925).
1325. Юркевич В.Д. З історії пограничних стосунків укр[аїнсько]-польських у пол[овині] XVIII в. (1925).
1326. Юркевич В.Д. Переходи селянства на Правобережжя в першій пол[овині] XVIII в. (1925).
1327. Юркевич В.Д. Звенигородщина в XV-XVI вв. (1926).
1328. Юркевич В.Д. Фізична освіта в школі в світлі педагогічних ідей Лесгафта (1926).
1329. Юркевич В.Д. Заселення Слобожанщини в добу Хмельниччини (1928).
1330. Юркевич В.Д. Перепис 1660 року на Слобожанщині (Матеріяли до історії Харківського полку) (1928).
1331. Юркевич В.Д. Сліди тотемізму в Польщі (1928).
1332. Юркова М. Дитяча література в творах Франка (1926).
1333. Юркова М. Нові укр[аїнські] читанки (Рецензія на читанки «У новий світ» і «Шляхами життя») (1927).
1334. Юркова М. Спроба методичного пророблення твору М.Хвильового «Солонський Яр» (1927).
1335. Яворницький Д.І. З фольклорного досвіду (1924).
1336. Якимович С.Т. Забраковані матеріяли з Кам'[янця]-Под[ільського] Стат[истичного] комітету р[оку] 1872 (1924).
1337. Якимович С.Т. Мандрівка в с.Шляхові Киричинці та м.Лятичів (Нові дані про останні дні Кармалюка) (1926).
1338. Якимович С.Т. Розвідки К.О.Копержинського про обжинкові обряди (1927).
1339. Якимович С.Т. Чумак Іван Коломієць (1928).
1340. Якубський Б.В. До студіювання Шевченкового ритму (1926).
1341. Якубський Б.В. Об'єкт літературознавства та його специфіка (1926).
1342. Якубський Б.В. Десять років еволюції укр[аїнської] літератури (1927).
1343. Якубський Б.В. До соціології Шевченкових епітетів (1927).
1344. Яремич С.П. В.О.Щавинський як знавець голландського малярства (1925).
1345. Яремич С.П. Місце Г.І.Нарбута в українському мистецтві (1926).
1346. Ярослав С.Ю. Електроергограма як метода вивчення втоми (1927).
1347. Ярошевич А.І. П.Г.Виноградов як професор (1926).
1348. Ярошевич А.І. Капіталістична оренда на Україні (польська доба) (1927).

II Відділ

1349. Айзенберг [О.А.]. Випадок Erythramiae (1925).
1350. Ахієзер Н.І. Об одной теореме Valler-Poussin в применении к процессу Weierstrassa (1924).
1351. Безбока М.Я. Вплив пурпурової наперстянки (Digitalis purpures) на крякове серце (1924).
1352. Безбородько М.І. Польові скалинці України в світлі петрогенези (1927).
1353. Берлянд О.С. До клініки сердечно-жилової системи при малярії (1925).
1354. Бєлянкін Ф.П. О машине Гагарина для динамических испытаний (1924).
1355. Бєлянкін Ф.П. Визначення подовжень на непропорціональних зразках методою Rudeloff'a (1925).
1356. Бєлянкін Ф.П. Міра міцности матеріялів підо впливом повторного навантаження за Буземаном (1925).
1357. Бєлянкін Ф.П. Про зміцнення матеріялів при механічній обробці (1925).
1358. Бєлянкін Ф.П. Про нові спроби Буземана над утомою металів (1925).
1359. Бик М.А. Додаток до праці «Об определителях, елементами которых являются определители» (1924).
1360. Бик М.А. Про алгебраїчні кризи (1924).
1361. Бик М.А. Про детермінанти, елементи котрих - теж детермінанти (1924).

1362. Бик М.А. Про детермінанти, елементи котрих - детермінанти третього порядку (1924).
1363. Бик М.А. Про роботу Perrona (1925).
1364. Бик М.А. Розв'язання завдачі на вирахування детермінантів із пермінантів у зв'язку з теоремою Sylwestera (1925).
1365. Богданович [В.В.] Демонстрація випадку Parapsoriasis з явищами parapsoriasis en goutes a sguames ulherent (1925).
1366. Боголюбов М.М., Крилов М.М. Про Rayleighib принцип в теорії диференціяльних рівнянь математичної фізики та про одну Ейлерову методу в варіяційнім численні (1926).
1367. Буренін Г.С. Гідрологічні умови водопостачання в Донбасі (1927).
1368. Бурксер Є.С. О деятельности радиологической лаборатории в Одессе и об основании Центрального радиологического института на Украине (1924).
1369. Бурксер Є.С., Рублев С.Г. Опыты определения рубидия в воде Черного моря (1924).
1370. Василенко І.Х. Про кінні пульверизатори (1925).
1371. Виноградів [В.В.] До казуїстики ускладнень cholelithiasisy (1925).
1372. Вотчал Є.П. Актовая речь 1924 г. (1924).
1373. Вотчал Є.П. Давление в смоляных ходах сосны (1924).
1374. Вотчал Є.П. Способ определения давления в смоляных ходах (1924).
1375. Вотчал Є.П., Толмачев І.М. Дослідження асиміляції CO_2 рослинами в природніх умовах (1925).
1376. Вотчал Є.П. Нова метода здобувати терпентину з сосни з більшим відсотком терпентинної олії (1925).
1377. Вотчал Є.П. Нові скалі сталонів для цінування барви листя (1925).
1378. Вотчал Є.П. Про командирування до Мосви на Геофізичний з'їзд (1925).
1379. Вотчал Є.П. Про командирування до Одеси на Радіологічний з'їзд (1925).
1380. Вотчал Є.П. Про новіші значні досягнення селекції на Україні в обсягу культури буряка та про їх значіння (1925).
1381. Вотчал Є.П. Про плач берези за дослідами1904-[19]24 р. (1925).
1382. Вотчал Є.П. Явища транспіраційної втоми у рослин (1925).
1383. Вотчал Є.П. Ионизация воздуха и растительность (1926).
1384. Вотчал Є.П. Исследования по ассимиляции CO_2 сел[ьско]хоз[яйственными] растениями в природных условиях (1926).
1385. Вотчал Є.П. Исследования по движению пасоки в деревьях (1926).
1386. Вотчал Є.П. Исследования по физиологии смолоотделительного аппарата сосны (1926).
1387. Вотчал Є.П. Новейшие достижения терпентинного дела на Украине и в Союзе и работа академической Кафедры биологии с[ельско]хоз[яйственных] растений в этом направлении (1926).
1388. Вотчал Є.П. О явлениях транспирационного утомления (1926).
1389. Вотчал Є.П. Роботи над дослідженням впливу підсочки на сосну і необхідність утворення при II Відділові спеціяльної комісії для вивчення цього впливу (1926).
1390. Вотчал Є.П. Соотношение ассимиляции и транспирации (транспирационный коэффициент ассимиляции) (1926).
1391. Вотчал Є.П.Фольклор в области прикладного естествознания (1926).
1392. Гаврун І.П. Розрахунок кам'яної греблі заввишки 48 метрів (1925).
1393. Гольдман О.Г. Нові ідеї сучасної фізики (1925).
1394. Горбунов Б.М. Пристосування методи Майора до геометрії креслень (1925).
1395. Горбунов Б.М. Про пристосування спрощеної методи проф. Майора (1925).
1396. Горбунов Б.М. Складання номограм для статичних моментів та моментів інерції ріжків і кутків нормального сортаменту. Основи методи вирівняних точок (1925).
1397. Грабар В.Е. Про правне становище радянських господарчих організацій за кордоном (1927).
1398. Граве Д.О. Об основании приемной станции для электромагнитных колебаний (1924).
1399. Граве Д.О. Аритметична теорія функціоналів в її пристосуваннях до Абелевих інтегралів (1925).
1400. Граве Д.О. Взаємовідносини між астрономією, метеорологією та ботанікою (1925).
1401. Граве Д.О. Гіпотеза Вегарда про заморожений азот (1925).
1402. Граве Д.О. Електромагнітні основи механіки (1925).
1403. Граве Д.О. Історичні уваги (1925).
1404. Граве Д.О. Праця Н.Ахієзера «Про одно застосування Ейлерового перетворення» (1925).
1405. Граве Д.О. Праця Н.Ахієзера «Про одну класу означених інтегралів» (1925).

1406. Граве Д.О. Праця Ю.Соколова «Про застосування теореми Cauchy-Picard'a до рівнянь руху *n* тіл» (1925).
1407. Граве Д.О. Праця Ю.Соколова «Про нижчу границю радіусів збіжности і розкладів координат у завдачі трьох тіл» (1925).
1408. Граве Д.О. Про гіпергеометричні функції (1925).
1409. Граве Д.О. Про досліди В.Є.Дяченка, що можуть мати деякі пристосування в астрономії та фізиці (1925).
1410. Граве Д.О. Про завдачу Пуанкаре (1925).
1411. Граве Д.О. Про кочення важкої однорідної кулі по двох конусах (1925).
1412. Граве Д.О. Про число Плотнікова (1925).
1413. Граве Д.О. О линейных дифференциальных уравнениях инвариантных относительно дробной линейных преобразований (1927).
1414. Граве Д.О. По поводу одной ошибки у Gaussa (1927).
1415. Граве Д.О. Про вплив сонячних плям на смертність за закордонною пресою (1927).
1416. Граве Д.О. Про головніші заслуги Ньютона (до 200-річного ювилею) (1927).
1417. Граве Д.О. Про з'їзд математиків у Москві (1927).
1418. Граве Д.О. Про Лапласове рівняння (Sur l'eguations de Laplace) (1927).
1419. Граве Д.О. Про нову працю Stormera «An eftect of sunlight on the altitude of aurora rays» (1927).
1420. Граве Д.О. Про працю Ю.Д.Соколова «Умови співудару трьох тіл, що обопільно притягаються за законом Ньютона» (1927).
1421. Граве Д.О. Про роботу Stormera «Resultats des mesures photegrammetrigues des aurores boreales observees dans la Norvege meridionale1911-1922» (1927).
1422. Граве Д.О. Про свої студії над складанням трактату про пристосування математики до обчислень машин (теплових, гідравлічних та електричних) (1927).
1423. Граве Д.О. Связь теории алгебраических единиц с интегрированием в конечном виде иррациональных дифференциалов (1927).
1424. Граве Д.О. Электромагнитные силы в солнечной системе (1927).
1425. Губергриц М.М. Angina pectoris (1925).
1426. Драпалюк С.І. Фізіологія праці за матеріялами I Всесоюзного з'їзду по професійній гігієні 25 [листопада]-3 [грудня] 1924 (1925).
1427. Жарський О.В. Значіння повздовжних сил при розрахункові рам з жорсткими ріжками (1925).
1428. Жарський О.В. Про роботи, проваджені, як споруджувано вугільний мол у Новоросійському порті (1925).
1429. Зайченко [А.] До питання про гіпернефроми (1925).
1430. Закревська Г.В. Наслідки геологічних дослідів 1925 р. на Київському Поліссі (1925).
1431. Заморський В.В. Про наконечник оприскувача (1925).
1432. Зеров Д.К. Торфові мохи околиць міста Київа (1925).
1433. Іщенко І.М. Випадок nephritis dolorosa (1925).
1434. Іщенко І.М.Про coecum mabile (1925).
1435. Касаєва М.А. Про гібридизацію між Papaver somniferum L. ta Papaver orientale L. (1927).
1436. Кащенко М.Ф. Зпробунки про здобуття опію в Київському акліматизаційному саді (1924).
1437. Кащенко М.Ф. Огляд лікарських культур Київського акліматизаційного саду (1924).
1438. Кащенко М.Ф. Про пізній ріст фруктів (1924).
1439. Кащенко М.Ф. Колективна праця «Про взаємовідносини між вагою і кількістю насіння лікарських рослин в одиниці обсягу» (1925).
1440. Кащенко М.Ф. Огляд лікарських культур Акліматизаційного саду (1925).
1441. Кащенко М.Ф. Огляд нелікарських культур Акліматизаційного саду (1925).
1442. Кащенко М.Ф. Праця С.Парамонова «До пізнання роду Aphaebanthus» (1925).
1443. Кащенко М.Ф. Праця С.Парамонова «До пізнання роду Тохор - hora» (1925).
1444. Кащенко М.Ф. Праця М.Шарлеманя «Замітка про рідких птахів Київщини» (1925).
1445. Кащенко М.Ф. Праця М.Шарлеманя, [Л.]Портенка «Матеріяли до орнітології Волини» (1925).
1446. Кащенко М.Ф. Праця М.Шарлеманя «Матеріяли до орнітології Поділля» (1925).
1447. Кащенко М.Ф. Про культуру подофіла (1925).
1448. Кириєнко І.А. Бетон на морозі (1924).
1449. Кириєнко І.А. Бетонні дороги (литий та трамбований бетон) (1924).

1450. Кириєнко І.А. Деревобетон (1924).
1451. Кириєнко І.А. Курс лекцій - Звичайні дороги (1924).
1452. Кириєнко І.А. Литі бетонні будинки за кордоном і можливість будування їх у нас (1924).
1453. Кириєнко І.А. Литі матеріяли при будівлі цивільних споруджень (1924).
1454. Кириєнко І.А. Науковий підхід до проєктування сіток залізниць (1924).
1455. Кириєнко І.А. Підручник. Проєкт при проєктуванні доріг (атлас) (1924).
1456. Кириєнко І.А. Помилка норм урочного положення в бетонних роботах (1924).
1457. Кириєнко І.А. Порівняння типів кам'яних споруджень з залізобетонними (1924).
1458. Кириєнко І.А. Проєкт і спорудження залізобетонного вокзала на ст.Київ (1924).
1459. Кириєнко І.А. Проєкт і спорудження залізобетонної еліптичної труби (1924).
1460. Кириєнко І.А. Розвиток автотранспорту та інтенсифікація залізничного будівництва (1924).
1461. Кириєнко І.А. Труби на насипному грунті (1924).
1462. Кириченко М. VII Всесоюзний з'їзд терапевтів у Ленінграді (1925).
1463. Кістяківський О.Б. Подорож на Далекий Схід (1927).
1464. Ковтунович Г.П. Аглютинація крови та її переливання (1925).
1465. Конашко. Про анастомоз межи art. pulmonalis ma art. bronchialis (1925).
1466. Коппель. Про ранню діагностику pemphigus vulgaris (1925).
1467. Котельников О.П. Отражение в електрических цепях (1924).
1468. Котельников О.П. Графічний розрахунок лінії передавання електричної енергії на великі віддалення при умовах мінливого навантаження (1925).
1469. Котельников О.П. Спроба графічної інтерпретації рівнянь Максвелла (1925).
1470. Кравчук М.П. Про квадратичні форми та лінійні перетворення (1924).
1471. Кравчук М.П. Про одну формулу Hermitea (1925).
1472. Кравчук М.П. Про повні множества перестановочних матриць (1925).
1473. Крамаренко Ю.Ю. Переливання крови, його біологічні підстави та техніка (1925).
1474. Крилов М.М. До теорії вільних та змушених хитань (1924).
1475. Крилов М.М., Тамаркин Я.Д. Sur guelgues formules interpolation (1924).
1476. Крилов М.М. Sur guelgues proprietes des racines de la transcendante de Freedholm (1924).
1477. Крилов М.М. Sur guelgues recherches recentes dans le domaine de la theorie de l'interpolation et des guadratures mecanigues (1924).
1478. Крилов М.М. Застосування способу найменших квадратів до визначення наближених розв'язків систем диференціяльних рівнянь (1925).
1479. Крилов М.М. Звідомлення про командирування до Канади як делегата УАН на Міжнародній математичний конгрес у Торонто (1925).
1480. Крилов М.М. Праця М.Боголюбова «З приводу примушених коливань у випадку нелінійних диференціяльних рівнянь» (1925).
1481. Крилов М.М. Праця М.Боголюбова «Про одну властивість методи Рітца» (1925).
1482. Крилов М.М. Праця М.Кравчука «Інтерполяція та деякі питання з теорії функцій» (1925).
1483. Крилов М.М. Праця Н.Ахієзера «Про наближене представлення функцій» (1925).
1484. Крилов М.М. Про визначення похибки однієї методи наближеної інтеграції диференціяльних рівнянь, основаної на мінімальнім принципі (1925).
1485. Крилов М.М. Про визначення похибки при застосуванні однієї мінімальної методи для наближеної інтеграції диференціяльних рівнянь (1925).
1486. Крилов М.М. Про визначення похибки при застосуванні способу W.Ritz'a (1925).
1487. Крилов М.М. Про визначення ступеня похибки при застосуванні способу W.Ritz'a до системи диференціяльних рівнянь математичної фізики (1925).
1488. Крилов М.М. Про деякі важливі властивості метод, що засновані на принципі мінімума та служать до наближеного інтегрування диференціяльних рівнянь (1925).
1489. Крилов М.М. Про застосування методи W.Ritz'a до наближеного інтегрування деяких нелінійних диференціяльних рівнянь (1925).
1490. Крилов М.М. Про застосування мінімальних метод для наближеного розв'язання одної класи інтегральних рівнянь II роду (1925).
1491. Крилов М.М. Про збіжність деяких процесів наближеної інтеграції диференціяльних рівнянь, основаних на мінімальнім принципі (1925).
1492. Крилов М.М. Про наближене обертання функцій, які трактуються з погляду мінімального принципу (1925).

1493. Крилов М.М. Про розклад у ряди за допомогою мінімального принципу (1925).
1494. Крилов М.М. Про один спосіб наближеної інтеграції диференціяльних рівнянь, оснований на принципі minimumy (1925).
1495. Крилов М.М. Про оцінку похибки у методі Ritz'a (1925).
1496. Крилов М.М. Про поширення методи найменших квадратів на наближену інтеграцію систем диференціяльних рівнянь (1925).
1497. Крилов М.М. Пристосування методи найменших квадратів до наближеного інтегрування інтегродиференціяльних рівнянь (1926).
1498. Крилов М.М. Про деякі нові методи визначення наближених розв'язків інтегральних рівнянь (1926).
1499. Крилов М.М. Про наближене розв'язування лінійних інтегральних рівнянь (1926).
1500. Крилов М.М. Про нову методу наближеного інтегрування, що узагальнює методу Ritz'a, а також методу найменших квадратів (1926).
1501. Крилов М.М. Про різні узагальнення Ritz'ової методи та методи найменших квадратів для наближеного інтегрування рівнянь математичної фізики (1926).
1502. Крилов М.М. З приводу другої методи Пуасона (1927).
1503. Крилов М.М. Про закордонне наукове командирування в 1926-1927 рр. (1927).
1504. Крилов М.М. Про працю японського математика Ц.Гаяші «Про один новий випадок інтегрального рівняння Лапласа» (1927).
1505. Крилов М.М., Боголюбов М. Sur la resolution approchee du probleme fondamental de la Physigne Mathematigue obtenue par lapplication des guelgues methodes des differences finies (1927).
1506. Крилов М.М. Sur le calcul des fonctions caracteristigues et des valeurs singulieres du parametre pour les systems differentielles de la physigue mathematigue (boundaru volue problem) (1927).
1507. Крокос В.І. Вік Лятичівської низовини (1927).
1508. Крокос В.І. Фосильні грунти як своєрідні «провідні скам'янілості» (1927).
1509. Крупський О.І. Тимчасове шовкове шво на апоневроз при зашиванні черевової рани (1925).
1510. Куликівський П.Г. Уваги до пружної лінії (1925).
1511. Куренський М.К. Відозва про працю Діброви «Про обмір довжини окружности та площу круга» (1924).
1512. Куренський М.К. Лінії електричної сили при рухові електрона в пространстві (1924).
1513. Куренський М.К. Перетворення рівнянь Ейлера в задачі про рух трьох тіл на прямій (1924).
1514. Куренський М.К. Про дві формули з теорії косих (сіметричні детермінанти) (1924).
1515. Куренський М.К. Про інтеграли рівняння Hamiltona $(\gamma v/\gamma x)^2+t(\gamma v/\gamma y)^2+(\gamma v/\gamma z)^2 = 1/c^2(\gamma v/\gamma t)^2$ (1924).
1516. Куренський М.К. Про інтегрування лінійних в якобіянах рівнянь з частковими похідними першого порядку з двома залежними і n незалежними (1924).
1517. Куренський М.К. Про косі симетричні детермінанти в зв'язку з інтегруванням лінійних в якобіянах рівнянь першого порядку при двох функціях (1924).
1518. Куренський М.К. Про останню працю Hamburge'ra відносно диференційних рівнянь з частковими похідними першого порядку при багатьох залежних (1924).
1519. Куренський М.К. Про рівняння $(\gamma^2 v/\gamma x^2)+(\gamma^2 v/\gamma y^2)+(\gamma^2 v/\gamma z^2) = (1/c^2) * ((\gamma^2 v)/(\gamma+z))$ (1924).
1520. Куренський М.К. Про рівняння Maxwella для ефіру і для однородного ізотопного діалектрику (1924).
1521. Куренський М.К. Про рівняння електромагнітного поля для ефіру (1924).
1522. Куренський М.К. Про рівняння H.Batemana та узагальнення рівняння (1924).
1523. Куренський М.К. Про рух твердого тіла в жидкости в зв'язку з працями Кирхгофа, Стеклова, Ляпунова та Колосова (1924).
1524. Куренський М.К. Про трисекцію кута в зв'язку з працею Познякова (1924).
1525. Куренський М.К. Про умови Hamburgera для лінійних в якобіянах рівнянь з частковими похідними першого порядку при багатьох функціях (1924).
1526. Куренський М.К. Рішення рівнянь Maxwella для ефіру (1924).
1527. Куренський М.К. Умови Hamburgera для лінійних в якобіянах диференційних рівнянь з частковими похідними першого порядку (1924).
1528. Куренський М.К. Відзив про роботу М.Бондаренка (1925).
1529. Куренський М.К. Перетворення системи диференційних рівнянь з частковими по-

хідними першого порядку при багатьох функціях у систему, котра не має в явному виді невідомих функцій, та перетворення системи нелінійних диференційних рівнянь у систему лінійну відносно похідних першого порядку (1925).
1530. Куренський М.К. Повний інтеграл диференційних рівнянь у завдачі ортогональних поверхнів (1925).
1531. Куренський М.К. Про вид загального інтеграла диференційних рівнянь ортогональних поверхнів (1925).
1532. Куренський М.К. Про визначення часткових інтегралів рівняння Riccati (1925).
1533. Куренський М.К. Про випадок Ейлера інтегрувальности диференційних рівнянь руху трьох тіл на простій (1925).
1534. Куренський М.К. Про ортогональні поверхні (1925).
1535. Куренський М.К. Про нові випадки інтегрувальности рівняння Riccati при лінійних його перетвореннях (1925).
1536. Куренський М.К. Про умови Hamburgera в випадку двох лінійних у якобіянах диференційних рівнянь І-го порядку при двох залежних та *n* незалежних змінних (1925).
1537. Куренський М.К. Умови сумісности системи диференційних рівнянь з частковими похідними першого порядку при багатьох залежних та незалежних змінних (1925).
1538. Куренський М.К. Умови Hamburgera для лінійних у якобіянах диференційних рівнянь з частковими похідними першого порядку багатьох функцій, коли вільний член рівнянь буде нуль (1925).
1539. Куренський М.К. Функції Schvarra в зв'язку з дослідами S.Lie (1925).
1540. Кухаренко І.А. Кристалізація сахарози (1924).
1541. Кухаренко І.А. Вплив продуктів карамелізації на хуткість кристалізації цукрози (1925).
1542. Кучеренко П.О. II Всесоюзний з'їзд патологів у Москві (1925 р., вересень) (1925).
1543. Лазарев В.Г. Про третій елемент осередкової нервової системи (1925).
1544. Лебедєв [О.Г.] Методологія вивчення професійних вад (1925).
1545. Липський В.І. Праця І.Іллічевського «Рослинність цілинних степів та курганів» (1925).
1546. Липський В.І. Праця І.С.Шестерикова «Визначник флори околиць м.Одеси» (1925).
1547. Липський В.І. Про екскурсію до Мошногірсько-Ірдинського заповідника Черкаської округи (1925).
1548. Липський В.І. Про командирування до Асканії-Нова (1925).
1549. Липський В.І. Про радіологічну нараду в Одесі (1925).
1550. Липський В.І. Ботанічне дослідження Сухого лиману (1927).
1551. Липський В.І. Експедиція для дослідження йододайних водоростів у Чорному морі (1927).
1552. Лисенко Х.О., Назаревич С.І. Родовища польових скалинців, що їх використовує Трест «Порцелянфаянсскло» України (1927).
1553. Лисін Б.С. Особенности производства цементов (1924).
1554. Лисін Б.С. Свойства нового пуццоланового производства цементов (1924).
1555. Лук'янов Д.П. Культура езельської ромашки в Київському аклімат[изаційному] саді (1924).
1556. Максимович М.І., Делен К.О. Походження та умови утворення роси (1925).
1557. Матвієв Ф.П. Про вплив фармакологічних дратівників вегетативної нервової системи на реакцію осідання червонокривців (1925).
1558. Матюшенко В.П. До історії розвитку українських торфовищ та їх районування (1924).
1559. Мерич. Спроба санітарно-гігієнічної характеристики селянської хати на підставі матеріялів, зібраних у селі Козацькому на Шевченківщині (1925).
1560. Михальченко З.В. До питання про тромбапенічну пурпуру (1925).
1561. Носов А.З. Краєзнавство і музеї (1924).
1562. Носов А.З. Петрогліфи з долини р.Орхона (Північна Монголія) (1927).
1563. Огієвський А.В. До питання про методику гідрометричних робіт з погляду вивчення збігу річок (1927).
1564. Оксіюк П.Ф. До вивчення адвентивної флори України (1924).
1565. Окснер А.М. Матеріяли до флори абрісників (Lichenes) Мінської губ. (1924).
1566. Оппоков Є.В. Полесская меловая мульда по современным сведениям (1924).
1567. Оппоков Є.В. П'ятирічні роботи Науково-дослідчої катедри гідрології (1927).
1568. Падалка [А.А.]. Спостереження над реакцією Schicka на Київщині (1925).
1569. Плотников В.О. О строении атома (1924).

1570. Плотников В.О. Електропровідність бромних розчинів калійного йодиду в присутності йоду (1925).
1571. Плотников В.О. Праця Б.І.Брунста «Електропровідність йодового трихлориду в оцетовій кислоті» (1925).
1572. Плотников В.О. Праця Б.І.Ормонта «Електро-хімічне здобування оливового арсеніту» (1925).
1573. Плотников В.О. Праця В.О.Ізбекова «Потенціяли розкладу металевих бромідів, розчинених в алюмінійному броміді» (1925).
1574. Плотников В.О. Про β та γ проміння радіоактивних елементів (1925).
1575. Плотников В.О. Про явища Комптона (1925).
1576. Плотников В.О. Хімічні реакції в розчинах, що мають незначну електропровідність (1925).
1577. Плотников В.О. Гіпотеза електрохімічного резонансу (1926).
1578. Плотников В.О. Електрохімічний резонанс (1926).
1579. Плотников В.О. Про будову атомової зернини (1926).
1580. Плотников В.О. Про досягнення хімії (1926).
1581. Плотников В.О. Формула Bjerruma (1926).
1582. Плотников В.О. Ізобаричні елементи (1927).
1583. Плотников В.О. Ізобарові ізотопи в зв'язку з радіоактивним розпадом елементів (1927).
1584. Половко І.К. Об атмосферных «шумах», воспринимаемых радиотелеграфом (1926).
1585. Половко І.К. Об единицах световой и калорической радиации (1926).
1586. Пфейффер Г.В. Об одной замене переменных (1924).
1587. Пфейффер Г.В. Про праці Познякова (1924).
1588. Пфейффер Г.В. Про працю Діброва відносно обміру окружности та про квадратуру круга (1924).
1589. Пфейффер Г.В. Про працю Орленка відносно вичислення логаритмів чисел (1924).
1590. Пфейффер Г.В. Про статтю М.Салтикова в Comptes Rendus (1924).
1591. Пфейффер Г.В. Про умови Hamburgera для лінійного відносно якобіяні рівняння, коли свобідний член його буде нуль (1924).
1592. Пфейффер Г.В. Вираз різниць через похідні та похідних через різниці (1925).
1593. Пфейффер Г.В. Головна річ у методі Hamburgera (1925).
1594. Пфейффер Г.В. До інтегрування лінійних у якобіянах рівнянь другого та вищих ступенів з частковими похідними першого порядку багатьох функцій, що мають спільний інтеграл Гамбургера, ч.1 (1925).
1595. Пфейффер Г.В. До інтегрування рівнянь другого та вищих ступенів відносно часткових похідних першого порядку багатьох функцій, котрі мають загальний інтеграл (1925).
1596. Пфейффер Г.В. До інтегрування рівнянь другого та вищих ступенів з частковими похідними першого порядку багатьох функцій, котрі мають загальний інтеграл (1925).
1597. Пфейффер Г.В. До інтегрування рівнянь другого та вищих ступенів з частковими похідними першого порядку багатьох функцій, що мають спільний інтеграл Гамбургера, ч.2 (1925).
1598. Пфейффер Г.В. До інтегрування систем рівнянь з частковими похідними першого порядку багатьох функцій, що мають спільний інтеграл Гамбургера (1925).
1599. Пфейффер Г.В. Загальний спосіб інтегрування системи рівнянь, лінійних у якобіянах (1925).
1600. Пфейффер Г.В. Загальні висновки, котрі випливають із взаємовідношення узагальненої Jacobієвої системи лінійних рівнянь з частковими похідними першого порядку багатьох функцій з системою лінійних рівнянь з частковими похідними першого порядку однієї невідомої функції (1925).
1601. Пфейффер Г.В. Збудування за завданою системою лінійних рівнянь з частковими похідними першого порядку одної невідомої функції, лінійного в якобіянах рівняння, котре задовольняє умови Hamburgera, а також системи лінійних у якобіянах рівнянь, для котрих особливі умови - узагальнені умови Hamburgera - теж виповнені (1925).
1602. Пфейффер Г.В. Інтегрування лінійних у якобіянах рівнянь та систем рівнянь з частковими похідними першого порядку багатьох функцій, котрі мають загальний інтеграл - інтеграл Hamburgera - і в котрих коефіцієнти членів першого виміру відносно похідних - постійні, а вільні члени - функції незалежних змінних (1925).
1603. Пфейффер Г.В. Лінійні в якобіянах системи рівнянь з частковими похідними першого порядку багатьох функцій, котрі виповнюють умови Hamburgera та для котрих відповідні

системи лінійних рівнянь одної функції будуть повними (1925).
1604. Пфейффер Г.В. Одно невірне місце в мемуарі Hamburgera1886 року і одна теорема Г.В.Пфейффера (1925).
1605. Пфейффер Г.В. Остаточні члени в виразах похідних через різниці та різниць через похідні (1925).
1606. Пфейффер Г.В. Праця М.Куренського «Про умови Гамбургера для лінійних у якобіянах диференціяльних рівнянь з частковими похідними першого порядку при декількох залежних та незалежних змінних» (1925).
1607. Пфейффер Г.В. Про вищі похідні функції від функції (1925).
1608. Пфейффер Г.В. Про властивості інтегралів замкненої системи лінійних рівнянь з частковими похідними першого порядку (1925).
1609. Пфейффер Г.В. Про зв'язок лінійного в якобіянах рівняння, що задовольняє умови Hamburgera, та системи лінійних у якобіянах рівнянь, що задовольняють узагальнені умови Hamburgera і не мають інтеграла Hamburgera, з системою лінійних у якобіянах рівнянь, що має загальний інтеграл (1925).
1610. Пфейффер Г.В. Про інтеграли, котрі приводять до Якобієвих систем диференційних рівнянь з багатьма невідомими функціями (1925).
1611. Пфейффер Г.В. Про лінійні в якобіянах рівняння з постійними коефіцієнтами при похідних першого порядку (1925).
1612. Пфейффер Г.В. Про лінійні в якобіянах рівняння з постійними коефіцієнтами та з вільним членом функцією залежних та незалежних змінних (1925).
1613. Пфейффер Г.В. Про одно перетворення окремого виду системи лінійних рівнянь з частковими похідними першого порядку одної невідомої функції (1925).
1614. Пфейффер Г.В. Про окремі випадки рівнянь Гамбургера, що сполучені з рангом матиці, зложеної з коефіцієнтів при перших похідних (1925).
1615. Пфейффер Г.В. Про особливе представлення лінійного в якобіянах рівняння та системи рівнянь з частковими похідними першого порядку при багатьох функціях, що виповнюють умови Hamburgera (1925).
1616. Пфейффер Г.В. Про працю М.Бондаренка, надіслану до Комісії від II Відділу УАН (1925).
1617. Пфейффер Г.В. Про роботу Ch. Riguier «Sur systemes partielles lineaires» (Annales de Toulouse, s.3, t. VI,1914 Paris) (1925).
1618. Пфейффер Г.В. Про системи лінійних рівнянь з частковими похідними першого порядку багатьох функцій, що мають інтеграл Hamburgera (1925).
1619. Пфейффер Г.В. Про спрощення виду рівнянь, що мають загальний інтеграл - інтеграл Hamburgera (1925).
1620. Пфейффер Г.В. Про умови лінійности системи диференційних рівнянь з частковими похідними при багатьох функціях, котрі мають загальний інтеграл Hamburgera (1925).
1621. Пфейффер Г.В. Про функцію $\int$ в строчці «Ньютона» (1925).
1622. Пфейффер Г.В. Про числа $\Delta^m O^n$ та $(\lambda_i - j)^{i-1}$ (1925).
1623. Пфейффер Г.В. Результати дослідів рівнянь з частковими похідними першого порядку багатьох функцій, добутих у1925 році (1925).
1624. Пфейффер Г.В. Форма системи лінійних рівнянь з частковими похідними першого порядку багатьох функцій, котрі мають загальний інтеграл (1925).
1625. Пфейффер Г.В. Звідомлення про закордонне командирування до Німеччини та Франції (1926).
1626. Пфейффер Г.В. Интегрирование линейных в Jacobi'anax уравнений, не удовлетворяющих условиям Hamburgera (1926).
1627. Пфейффер Г.В. О связи между двумя приемами интегрирования системы линейных уравнений с частными производными первого порядка многих функций, построенных по идеи Hamburgera (1926).
1628. Пфейффер Г.В. О системах линейных уравнений с частными производными первого порядка многих функций (1926).
1629. Пфейффер Г.В. О системах линейных уравнений с частными производными первого порядка многих функций, для которых имеет место характеристическое уравнение или система характеристических уравнений (1926).
1630. Пфейффер Г.В. О системах уравнений с частными производными первого порядка многих функций, которые в исследованиях Hamburgera ускользнули от его внимания (1926).

1631. Пфейффер Г.В. Расширение области применения способа Hamburgera интегрирования системы линейных уравнений с частными производными первого порядка многих функций (1926).
1632. Радзимовська [В.В.] Хінгідронний електрод та його застосування в клінічних дослідженнях (1925).
1633. Ремез Е.Я. Про деякі формули наближеного інтегрування, які можуть бути придатні, щоб вираховувати строгі межі інтегралу диференціяльного рівняння (1927).
1634. Рибинський С.В. Про боротьбу з малярією (1927).
1635. Різниченко В.В. До Четвертичної історії району Канівських дислокацій (1924).
1636. Різниченко В.В. Природа і вік Канівських дислокацій (1924).
1637. Різниченко В.В. Яри низового Прироссся на Канівщині і геологічні підстави їх меліорації (1924).
1638. Різниченко В.В. Канівська морена натиску та її аналоги в північній Польщі (1927).
1639. Різниченко В.В. Палеолітичне мистецтво на межі пустелі Гобі (1927).
1640. Різниченко В.В. Про Корсунський насов на окраїнах Канівської дислокації (1927).
1641. Симінський К.К. Гнуття елементів як метода конструювання залізних стержевих систем (1924).
1642. Симінський К.К. Динамична теорія втоми металів (1924).
1643. Симінський К.К. До питання про відпорність дерева при різних обставинах напруження (1924).
1644. Симінський К.К. До питання про втому дерева (1924).
1645. Симінський К.К. Досліджування втоми дерева при повторно-переміщуваному навантажуванні (1924).
1646. Симінський К.К. К вопросу реорганизации преподавания в высших технических институтах (1924).
1647. Симінський К.К. Механическое испытание шарнирных узлов Киевского моста, строящегося взамен бывшего цепного (1924).
1648. Симінський К.К. О новом приборе для измерения колебания мостов (1924).
1649. Симінський К.К. Про можливість підвищення напружень, що припускає залізо Донбасу (1924).
1650. Симінський К.К. Спроба викладання технічної механіки в ВТУЗ (1924).
1651. Симінський К.К. Спроба механічного випробування мостових вузлів в заводських обставинах (1924).
1652. Симінський К.К. Усталость металлов в мостах. Динамическая гипотеза усталости (1924).
1653. Симінський К.К. До питання про допустимі напруження мостового заліза (1925).
1654. Симінський К.К. До питання про розрахунок на тиск складних стрижнів (1925).
1655. Симінський К.К. Кесон системи простору К.Симінського (1925).
1656. Симінський К.К. Механічні властивості будівельних каменів Київщини (1925).
1657. Симінський К.К. Механічна спроба мостових вузлів у натуральну величінь у заводських обставинах (1925).
1658. Симінський К.К. Про втому дерева в умовах змінного навантаження (1925).
1659. Симінський К.К. Про втому деревини при умовах мінливого навантаження (1925).
1660. Симінський К.К. Про зіпсування Мозирського мосту (1925).
1661. Сисак М.С. Гніздо полідактилії на Полтавщині (1925).
1662. Сисак М.С. Демонстрація препарата atrophiae hepatis rubrae (1925).
1663. Сисак М.С. Макро- й мікроскопічні препарати печінки від хорого, у якого за життя було поставлено діягнозу: Cancer hepatis (1925).
1664. Сисак М.С. Міліярні некрози в печінці (1925).
1665. Сисак М.С. Патолого-анатомічні зміни під час шкарлятини (1925).
1666. Сковорода-Зачиняїв О.І. Омоложение животных и их психика (1924).
1667. Сливинський А.Ю. Про номографію на прилад для механічного будування номограм (1925).
1668. Соколовський О.І. Рослинні асоціації Дніпрової заплавини під м. Київом (1925).
1669. Солянов П.О. Про сорти цукрового буряка згідно з даними колективних спроб 1923-1924 рр. (1925).
1670. Срезневський Б.І. Комплексное изучение засух (1924).
1671. Срезневський Б.І. О графико-статическом методе (1924).
1672. Срезневський Б.І. О климатической районизации Украины (1924).
1673. Срезневський Б.І. О наводнении в Ленинграде (1924).

1674. Срезневський Б.І. Приложение метеорологии к инженерному делу (1924).
1675. Срезневський Б.І. Целесообразная организация геофизических обсерваторий (1924).
1676. Срезневський Б.І. Єдине розв'язання кореляцій (1925).
1677. Срезневський Б.І. Музей метеорологічної обсерваторії у Київі (1925).
1678. Срезневський Б.І. Нарис стану медичної метеорології (1925).
1679. Срезневський Б.І. Про діяльність Київського організаційного гуртка до майбутнього геофізичного з'їзду у Москві (1925).
1680. Срезневський Б.І. Про командирування до Москви на Геофізичний з'їзд (1925).
1681. Срезневский Б.І. Про командирування на свято 200-річного ювилею Рос[ійської] Академії наук у Ленінграді (1925).
1682. Срезневський Б.І. Про напрямок та наслідки діяльности Київської метеорологічної обсерваторії (1925).
1683. Срезневський Б.І. Про працю Геофізичного з'їзду у Москві (1925).
1684. Срезневський Б.І. Про стан праць з актинометрії й вивчення випарування та про майбутнє спорудження диференціяльного випаровувача (1925).
1685. Срезневський Б.І. Радіологічний з'їзд в Одесі (1925).
1686. Срезневський Б.І. Влияние ветра на испарение (1926).
1687. Срезневський Б.І. Геометрическое место центров кривизны циклонических потоков (1926).
1688. Срезневський Б.І. График взаимоотношения между температурой и влажностью (1926).
1689. Срезневський Б.І. Необычайная аномалия осадков в июне (1926).
1690. Срезневський Б.І. Необычайный полет пилота-баллона 25 мая (1926).
1691. Срезневський Б.І. Новые данные о признаках засушливости по исследованиям на острове Маврикия (1926).
1692. Срезневський Б.І. О некоторых тезисах вариационной статистики (1926).
1693. Срезневський Б.І. О полете пилота-баллона до высоты 22 км (1926).
1694. Срезневський Б.І. О работах по фотографии В.И.Фаворского, лаборатории УАН и Института судебной экпертизы (1926).
1695. Срезневський Б.І. О шкале с дождем 25 октября (1926).
1696. Срезневський Б.І. Об ученых заслугах А.И.Воейкова, в частности по с[ельско]-х[озяйственной] метеорологии (1926).
1697. Срезневський Б.І. Подвижная комбинация двух полярных и одной экваториальной карты (1926).
1698. Срезневський Б.І. Сравнение прозрачности атмосферы в Киеве и на Батыевой горе при помощи двух актинометров Михельсона и значение этих наблюдений для агрономии (1926).
1699. Срезневський Б.І. Барометрична тріянгуляція України (1927).
1700. Срезневський Б.І. Граничні зливи (1927).
1701. Срезневський Б.І. До питання про влаштування сейсмічної станції в Київі (1927).
1702. Срезневський Б.І. Межі використання випарувача Вільда для потреб кліматології (1927).
1703. Срезневський Б.І. Про графічну методу й про те, що час улаштувати Кабінет наукової географії (1927).
1704. Срезневський Б.І. Про ймовірність впливу періоду максимума сонячних плям на суворість поточної зими (1927).
1705. Срезневський Б.І. Про лінійну кореляцію між двома перемінними і пристосування її в праці О.В.Федорова про врожаї вівса (1927).
1706. Срезневський Б.І. Про роботу щодо передбачення врожаю ярої пшениці, що її переведено спільно з агрономом В.А.Равичем (1927).
1707. Срезневський Б.І. П'ядесятиріччя Магнетно-метеорологічної обсерваторії в Слуцьку (кол. Павловськ) (1927).
1708. Срезневський Б.І. Характеристика посушливості з пристосуванням методи кореляції (1927).
1709. Степанова Ю.А. История развития передней конечности у птиц (1924).
1710. Супруненко П.М. Розрахунок зазорів, які поправляють паровозні візки (1925).
1711. Тамма З. Закінчення свердловини компавнд Київського водотягу (1927).
1712. Тамма З. Причини хвороб та занепаду свердловини Київського міського водопостачання (1927).
1713. Тананаєв М.О. Відкриття титану й урану методою краплин (1925).
1714. Тацітів В.М. Про роботу заклепок на відривання (1925).

1715. Терпугов М.В. До питання про принцип взаємности переміщень для розрахунку балок та рам (1925).
1716. Тижненко А.М. Всесоюзний з'їзд венерологів у Харкові в травні1925 р. (1925).
1717. Тимофєєв [К.І.] Ембріологія крижової кістки (1925).
1718. Турчинович В. Нові методи розрахунку відстойників при водопостачанні (1927).
1719. Турчинович В. Технічні заходи до боротьби з малярією (1927).
1720. Тутковський П.А. О нахождении Бельским ортита в Житомирском уезде (1924).
1721. Тутковский П.А. Кам'яні будівельні матеріяли Київщини (1925).
1722. Тутковський П.А. Наслідки геологічної екскурсії до Овручського району (1925).
1723. Тутковський П.А. Нові свердловини на Україні (1925).
1724. Тутковський П.А. Праця Д.Л.Персидського «Список третинних рослин з Волянщини та Яблунця Житомирської округи» (1925).
1725. Тутковський П.А. Про метеорит, який впав біля м.Чернігова 5 січня б.р. (1925).
1726. Удовенко В.В., Підгаєцький В.Я. З'їзд представників профілактичних катедр у Москві (1925).
1727. Уманський О.А. Етюди з геометрії та статики (1925).
1728. Уманський О.А. Розрахунок рам методою Мора (1925).
1729. Уманський О.А. Розрахунок статично не визначених понтонних мостів (1925).
1730. Уманський О.А.,Горбунов Б.М. Про складання конічних розсікань (1925).
1731. Уманський О.А. Про спорудження гідротехнічної станції «Волховстрой» (1925).
1732. Федосов М.В. До клініки гнойовиків печінки (1925).
1733. Федосов М.В. До питання про синдром вірилізму (1925).
1734. Фінкельштейн В.С. Потенціял розкладання деяких неводяних розчинів (1925).
1735. Фінн В.В. До історії відкриття подвійного запліднення (1924).
1736. Фомін О.В. Види на форми р. Ephedra (1925).
1737. Фомін О.В. Кримо-кавказькі види роду Ephedra (1925).
1738. Чаговець В.Ю., Безбока М.Я. Про вплив на серце жаби (ranae esculentae) infus fol digitalis purpureae et grandiflorae Київського акліматизаційного саду Академії наук (1925).
1739. Черняхівський О.Г. Гістологічні препарати нервової системи (1925).
1740. Черняхівський О.Г. Про досліди на межі між живим та мертвим (1925).
1741. Чорний С.Д. Пригодность Каневского заповедника для устройства Астрономической станции (1924).
1742. Шапошников В.Г. О растворимости шерсти в водных жидкостях (1924).
1743. Шапошников В.Г. До питання про поліпшення якости зблагороджуваних целюлозних волокон шляхом раціоналізації метод зблагороджування (1925).
1744. Шапошников В.Г. К вопросу о влиянии щелочного бучения на свойства хлопчатобумажной ткани (1925).
1745. Шапошников В.Г. К вопросу о рациональных методах облагораживания целлюлозных волокон (1925).
1746. Шапошников В.Г. О важности текстильного сырья как признаке его стандартизациии и о методах его определения (1925).
1747. Шапошников В.Г. О методологии щелочных и окислительных обработок хлопка-сырца (1925).
1748. Шапошников В.Г. О структурных формулах целлюлозы (1925).
1749. Шапошников В.Г. Про хімічну структуру целюлози (1925).
1750. Шапошников В.Г. Результаты исследований по установлению нормы влажности русских льнов (1925).
1751. Шапошников В.Г. О влажности важнейших текстильных материалов (1926).
1752. Шапошников В.Г. О методах для установления норм влажности текстильного сырья (1926).
1753. Шапошников В.Г. О новой структурной формуле целлюлозы (1926).
1754. Шапошников В.Г. О новых достижениях в химии целлюлозы (1926).
1755. Шапошников В.Г. О приложении принципов НОТ в высшей технической школе (1926).
1756. Шапошников В.Г. Об исследовательской работе в области шерстяного дела (1926).
1757. Шапошников В.Г. Про закономірність вогкости льонів (1927).
1758. Шапошников В.Г. Про наукові праці та заслуги проф.Є.І.Орлова (1927).
1759. Шарлемань М.В., Белінг Д.О. Краєзнавство та вивчення живої природи України (1924).
1760. Шарлемань М.В. Краєзнавчі установи України, їх характер та значіння (1924).
1761. Шарлемань М.В. Краеведческие учреждения Украи.. ы, их характер и значение (1924).

1762. Шарлемань М.В. Матеріяли по бобру на Україні (1924).
1763. Шарлемань М.В. Попередній список простокрильців (Orthoptera) околиць Київа (1924).
1764. Шарлемань М.В. Список птахів Волині (1924).
1765. Шарлемань М.В. Відомості давніх греків про деякі місця Чорного моря, що входять до складу надморських заповідників (1927).
1766. Шарлемань М.В. Огляд фавністичної роботи на Україні після Жовтневої революції (1927).
1767. Шарлемань М.В. По заповідниках Півдня України (1927).
1768. Шарлемань М.В. Про вивчення та охорону тварин України та ролю мисливців у цій справі (разом з Спілкою мисливців та рибалок) (1927).
1769. Шарлемань М.В. Про стан вивчення та охорони природи на Україні (1927).
1770. Шарлемань М.В. Про стан мисливського господарства України (1927).
1771. Шепе А.К. Орнітологічна екскурсія до Чаплів та на Кінбурську косу (1927).
1772. Шмальгаузен І.І. Ембріональний ріст та диференціяція (1925).
1773. Шмальгаузен І.І. Праця Б.І.Балінського «Спроба пересаджування слухового пухирка у тритона» (1925).
1774. Штаєрман І.Я. Метода Stormera наближеного інтегрування диференціяльних рівнянь та його пристосування до задач будівельної механіки (1924).
1775. Штаєрман І.Я. Монография по теории упругих оболочек под заглавием: «Упругая оболочка, опорное кольцо и их взаимодействие» (1924).
1776. Штаєрман І.Я. Новинки будівельного діла - залізобетонні пароплави (1924).
1777. Штаєрман І.Я. О применении метода асимтотического интегрирования к расчету упругих оболочек (1924).
1778. Штаєрман І.Я. О продольном изгибе стержней переменного сечения (1924).
1779. Штаєрман І.Я. Приложение теории конечных разностей к строительной механике (1924).
1780. Штаєрман І.Я. Расчет аэропланных стоек переменного сечения на продольный изгиб (1924).
1781. Штаєрман І.Я. До теорії пружних анізотропних оболон (1925).
1782. Штаєрман І.Я. Про наближене інтегрування диференціяльних рівнянь (методою Stormera) (1925).
1783. Штаєрман І.Я. Про пристосування метод множників Dalamberta до зниження порядку системи диференційних рівнянь (1925).
1784. Штаєрман І.Я. Про симетричні деформації пружних оболон (1925).
1785. Штейнберг С.Я. Клінічні враження від лікування coma diabeticum інсуліном (1925).
1786. Шуммер О.О. Переліт птахів у районі держ[авного] заповідника «Чаплі» та надморських заповідників (1927).
1787. Яновський Ф.Г. Нарис стану медичної метеорології (1925).

III Відділ

1788. Альтерзон С.Г. Історія київських банків (1928).
1789. Арабажін. Юридичні персони в радянському праві (1924).
1790. Асмус В.Ф. Антиинтеллектуальное течение в буржуазной философии XIX в. (1924).
1791. Асмус В.Ф. Антиинтеллектуальное течение в буржуазной философии начала XX в. (1924).
1792. Асмус В.Ф. Суперечності універсалізму в буржуазній культурі (1925).
1793. Базилевич В.І. Бібліографічна праця Комісії та її чергові завдання (1925).
1794. Балинський І.М. Питання про існування умовного землеволодіння і політичний імунітет у Польщі середніх віків (1924).
1795. Балинський І.М. Умовне землеволодіння Польщі (До історії феодалізму в Польщі, Литві та Україні) (1925).
1796. Балинський І.М. Нарис літератури про феодалізм у Польщі (1926).
1797. Белінг Д.О. Виучування риби та рибне господарство на Україні з кінця XIX ст. (1928).
1798. Белінг Д.О. Наслідки гідробіологічного дослідження території Дніпрельстану (1928).
1799. Бистрицький Л. Деякі явища будування ціни в радянському господарстві (1927).
1800. Бобир-Бухановський Л.М. Шляхи відродження цукрової промисловости (1924).
1801. Борисенок С.Г. Адвокатура за Литовським Статутом (1926).
1802. Борисенок С.Г. Становище карної юстиції в1917 році (1926).
1803. Борисенок С.Г. Звичаєве право в Литовсько-Руській державі на початку XVI ст. (1927).
1804. Борисенок С.Г. Звідомлення про командирування до Москви (1927).
1805. Борисенок С.Г. Сільські суди в сучасній судовій системі України (1927).

1806. Борисенок С.Г. Утворення класи професійних повірених (1927).
1807. Борисенок С.Г. Характер звичаєвого права у В[еликому] к[нязівстві] Литовському на початку XVI ст. (1927).
1808. Бродянська. Застава, її форми і значіння (1924).
1809. Бутовський О.М. Про правниче значіння адміністраційних постанов (1924).
1810. Бутовський О.М. З практики юрисконсульта за останні часи (1925).
1811. Вайсберг Б.А. О беспартийной истине (1924).
1812. Вайсберг Б.А. Критика ідеалістичного обгрунтування об'єктивної істини (1925).
1813. Василенко М.П. «Суд і розправа» С.Чуйкевича (1924).
1814. Василенко М.П. Пам'ятник українського права XVIII в. («Суд і розправа» С.Чуйкевича) (1925).
1815. Василенко М.П. Як скасовано Литовського Статута на Україні (Правобережній та Лівобережній) (1925).
1816. Васютинський А.М. Зелені насаджування м.Києва (1928).
1817. Великохатько Ф. Стан мисливського господарства Білоцерківщини (1928).
1818. Вержиківський Р.Р. Перспективи геолог[ічних] робіт щодо виучування мінерал[ьних] удобрень України (1928).
1819. Височанський П.Ф. Типові ознаки дореволюційного та сучасного кредитового Т[оварист]ва на Україні (1928).
1820. Воблий В.К. З питання щодо сути звичаєвого права (1926).
1821. Воблий В.К. Вплив звичаєвого права на радянське законодавство (1927).
1822. Воблий К.Г. Методи біржових котіровок (1924).
1823. Воблий К.Г. Продукційні сили України (1924).
1824. Воблий К.Г. Матеріяли з історії цукрової промисловости по архівах та бібліотеках Ленінграду (1926).
1825. Воблий К.Г. Методи та план праці Семінару для виучування нар[одного] госп[одарства] України (1926).
1826. Воблий К.Г. Про місце і досягнення споживчої кооперації в крамобігові УСРР (1926).
1827. Воблий К.Г. Текстильна промисловість на Київщині (1926).
1828. Воблий К.Г. Дані архівів та бібліотек Ленінграду з історії цукрової промисловости в II половині XIX ст. (1927).
1829. Воблий К.Г. До питання про заснування текстильної промисловости на Україні (1927).
1830. Воблий К.Г. Про заведення текстильної промисловости на Україні (1927).
1831. Воблий К.Г. Розвиток народнього господарства України (1927).
1832. Воблий К.Г. Звіт про наукову командировку до Німеччини (1928).
1833. Воблий. К.Г. Основні етапи розвитку кооперативної орендної цукрової промисловости (1928).
1834. Вольтман Р. Ринок тютюнової сировини на Україні (1927).
1835. Галка К.Н. Агрозаходи по культурі хмелю, що їх здобула Досвідна станція хмільництва НКЗС на підставі переведення досвідів (1928).
1836. Галка К.Н. Агроміроприємства в хмільовій культурі в зв'язку з підвищенням врожайности (1928).
1837. Гербановська Р.М. Спостереження над виноградом та його гібридизація. Гібридизація китайської дині (1928).
1838. Гербановська Р.М. Культура кенафа й кенафа в Акліматсаді (1928).
1839. Гершонов М.М. Сьогочасне земельне право, старі та новітні звичаї в зв'язку з земельними відносинами (1924).
1840. Гершонов М.М. Взаємовідносини між побутовими явищами селянського життя на Київщині й земельним законодавством Радвлади (1925).
1841. Гиглавий Н.Я. Про картоплесіяння краю (1928).
1842. Гіляров О.М. Основні філософські питання на послугах у суспільного життя (1924).
1843. Гіляров О.М. Психология толпы (1924).
1844. Гіляров О.М. Рефлексологія в пристосуванні до колективної психології (1924).
1845. Горецький А. Перші цукроварні на Україні (1925).
1846. Грабар В.Е. Про міжнародній торговельний арбітраж (1927).
1847. Деконський П. Заробітна платня на цукроварнях України в середині XIX в. (1926).
1848. Джолов Г.А. Про перспективи волинського хмелю на підставі останніх матеріялів (1928).
1849. Джолов Г.А. Стан хмільового ринку за кордоном за останні три роки (1928).
1850. Дзевалтовський [К.І.] Участь3-х персон у сьогочасному процесі (1924).

1851. Диннік М.А. Диалектика в античной философии (1924).
1852. Добров О.С. Право спадкове в XVI ст. на підставі II редакції (1924).
1853. Добров О.С. Право спадкове в XVI ст. на підставі Литовського Статуту в III редакції (1924).
1854. Добров О.С. З приводу праці проф. Р. Лащенка «Ідея права власности на землю» (1925).
1855. Добров О.С. Розгляд праці Гойхбарга «Очерки преобразования земельного и гражданского права в буржуазных государствах» (1925).
1856. Добров О.С. План організації збирання матеріялів торговельно-звичаєвого права (1926).
1857. Добров О.С. Торговельне право за звичаєм в юридичній літературі (1926).
1858. Добров О.С. Вчення про звичаєве право на підставі даних психології (1927).
1859. Добров О.С. Нарис сьогочасних теорій звичаєвого права (1927).
1860. Добров О.С. Про працю Германа «Праворозуміння імперативне та автономне» (1927).
1861. Добров О.С. Римсько-католицька теорія звичаєвого права та вплив її на вчення історичної школи (1927).
1862. Добров О.С. Огляд праці Тагоні (1928).
1863. Дубняк [К.В.] Садовоогородня профшкола на Київщині (1928).
1864. Душечкин О.І. Геологічні роботи Центр[альної] агрохеміч[ної] лабораторії щодо виучування мінеральних удобрень на Україні (1928).
1865. Єзерський Є.М. Виділ приймаків (1924).
1866. Єзерський Є.М. Нові судові рішення Судземкомісій відносно розподілу дворів (1924).
1867. Єзерський Є.М. Розподіл майна між подружжям, якого розлучено (на підставі розгляду вироків районних Земсудкомісій Київщини) (1924).
1868. Єзерський Є.М. Уваги до становища майнових правовідносин між подружжям (1924).
1869. Єзерський Є.М. Випадки та суперечки з приводу розпоряджень на випадок смерти на Київщині (1925).
1870. Єзерський Є.М. Позви за аліменти. Повинність батьків утримувати позашлюбних дітей (1925).
1871. Єзерський Є.М. Розподіл майна між членами двору (1925).
1872. Єзерський Є.М. Утворення земельних колективів у Будаївському районі на Київщині. Головні моменти їх утворення й наслідки (1925).
1873. Єзерський Є.М. Двір та його склад. Норми землі (1926).
1874. Єзерський Є.М. До питання про кари за кривду (1926).
1875. Єзерський Є.М. Затримання чужого майна. Забезпечення позвів за вироками суду (1926).
1876. Єзерський Є.М. Зміни в селянському дворі за революційної доби (1926).
1877. Єзерський Є.М. Позви за аліменти (1926).
1878. Єзерський Є.М. Приймак та його становище в селянському дворі в районі Будаївської волости (1926).
1879. Єзерський Є.М. До питання до присуджування аліментів у зв'язку з артикулами шлюбного кодексу (1927).
1880. Єзерський Є.М. Новий закон про підсудність земельних справ у сільраді та інструкція, як переводити справи в сільраді (1927).
1881. Єзерський Є.М. Як звичаї впливають на судову практику (1927).
1882. Єзерський Є.М. До питання про вплив звичая на судову практику та законодавство (1928).
1883. Жидецький Б.Ф. Агрозаходи по підвищенню якости хмелю в зв'язку з перспективами експорту (1928).
1884. Жидецький Б.Ф., Корчагін Ю.О. Агроміроприємства по підвищенню якости хмелю в зв'язку з перспективами експорту (1928).
1885. Жукевич К.С. Спостереження над гібридами маку (1928).
1886. Жорніков М. Промисловість Київщини в1923 р. (1925).
1887. Завистовський П.О. Стан сільсько-господарського рибництва на Україні та перспективи його розвитку (1928).
1888. Завітневич В.П. Двір, права й обов'язки членів двору (1928).
1889. Зільберман І.І. Економічно-географічні умови утворення та розвитку цукрової промисловости на Правобережжі (1928).
1890. Іваницький С.М. Державське землеволодіння польської шляхти в Гетьманщині (1925).
1891. Іліцький Л. Хлібозаготовча кампанія1926-[19]27 р. на Україні і в Союзі (1927).
1892. Ісаак'ян І.Г. Загальна характеристика шкуряної промисловости на Україні (1927).

1893. Ісаак'ян І.Г. Короткий зміст і методологія виучування шкіряної промисловости в минулому та сучасному (1928).
1894. Каганов. Робітнича кооперація в Київі (1926).
1895. Калачевсьва К.С. Додаткові відомості про горну мальву, люеру та земляний горіх (1928).
1896. Калачевська К.С. Казанликська троянда та її культура в КАСі (1928).
1897. Калачевська К.С. Про бур'яни КАСу та засоби боротьби з ними (1928).
1898. Калачевська К.С. Сучасний погляд з питань акліматизації (1928).
1899. Камінський В.А. Доповідь про екскурсії до Чернігова (1924).
1900. Камінський В.А. Доповідь про екскурсії на Поділля (1924).
1901. Камінський В.А. Нові матеріяли про приймачество на Поділлі (1924).
1902. Камінський В.А. Питання українського звичаєвого спадкового права в сьогочасній правничій літературі (1924).
1903. Камінський В.А. Право родинне в Троянівській волості на Волині (1924).
1904. Камінський В.А. Право спадкове в Троянівській волості на Волині (1924).
1905. Камінський В.А. Елементи українського звичаєвого права у Литовському Статуті (1925).
1906. Камінський В.А. Засиновлення, як юридичний акт, та його форми на Україні (1925).
1907. Камінський В.А. З нагоди 40-літніх роковин з дня смерти П.П.Чубинського (1925).
1908. Камінський В.А. Отариця як одна з цікавих рис звичаєво-правних норм на Україні (1925).
1909. Камінський В.А. Приймак та його правне становище за звичаєм у Житомирській окрузі й Земкодекс (1925).
1910. Камінський В.А. Джерела до виучування звичаєвого права на Україні, їх стан і вартість (1926).
1911. Камінський В.А. Звідомлення про командирування (1926).
1912. Камінський В.А. Праця Р. Лащенка «Переяславський договір року1654 між Україною та Москвою». Зміст праці, план та методи опрацьовання (1926).
1913. Камінський В.А. Сьогочасне село як об'єкт для звичаєво-правних спостережень та виучувань (1926).
1914. Камінський В.А. До питання про звичай наймати пастуха та юридичні умови на Коростенщині (1927).
1915. Камінський В.А. Народнє звичаєве право та його місце як окремого розділу в підручниках етнографії (1927).
1916. Камінський В.А. Про план праці й завдання під час подорожи на Волинь (1927).
1917. Камінський В.А. Становище архівів на Волині й Катеринославщині. Способи систематично та планово збирати в них матеріяли звичаєвого права (1927).
1918. Каневський Н. Виробництво хемікатів на експорт, про вироб мідянки з метальових покидьків (1928).
1919. Карпеко В.В. Розвиток продукційних сил та соціяльно-господарче призначення цивільних прав (1927).
1920. Карпеко В.В. Перевага видатків як принцип державного господарства (1928).
1921. Карпов І.В. В.И.Ленин как критик реакционной буржуазной философии (1924).
1922. Карцева Н.М. Рентне оподаткування міських земель (1928).
1923. Касаєва М.О. Про гібриди наперснику (о Digitalis purpure a Z x o Dig ambigna Murr) (1928).
1924. Касаєва М.О. Про гібридизацію в КАСі (1928).
1925. Касаєва М.О. Про фотоперіодизм (1928).
1926. Кельман Є.І. Земельна правоздатність по Земкодексу та новішим узаконенням (спірне питання землевлаштування) (1924).
1927. Кельман Є.І. Земельна правоздатність на Україні (1925).
1928. Кельман Є.І. Радянське спадкове право за кордоном (1925).
1929. Кельман Є.І. Радянське шлюбне право за кордоном (1925).
1930. Кельман Є.І. Враження від подорожи до Німеччини (1926).
1931. Кельман Є.І. Радянське право в закордонній літературі (1926).
1932. Кованько П.Л. Місцевий бюджет України в 1923-[19]24 рр., порівнюючи з передвоєнним (1925).
1933. Кованько П.Л. Житлова криза в Німеччині (1927).
1934. Кованько П.Л. Житлова криза у нас і в країнах З[ахідної] Європи (1927).
1935. Кованько П.Л. Розмежування сфер державного та місцевого господарства (1928).
1936. Колодуб М. Про збудування в Києві консервного заводу (1928).

1937. Колодуб М. Садовогородня профшкола на Куренівці (1928).
1938. Кононов В.О. Стан та діяльність Антонівського рибгосподарства ім. «Домбаль» за останні роки (1928).
1939. Корчагін Ю.О. Агроміроприємство в галузі хмілярства в зв'язку з підвищенням якости продукції (1928).
1940. Корчак-Чепурківський Ю.О. Джерела для вивчення продукційних сил людности України, їх хиби та способи впорядкування (1924).
1941. Корчак-Чепурківський Ю.О. Продукційні сили людности України на підставі переписів останніх років (1924).
1942. Краєвський. Організація досліджень спалювання бурого вугілля (1928).
1943. Кривченко Г.О. Пределы повышения урожайности зерновых хлебов на Украине (1924).
1944. Кривченко Г.О. Проблеми господарчого відбування Європи (1926).
1945. Кривченко Г.О. Про план його екскурсії влітку1927 р. по Лісостеповій Україні (1927).
1946. Кривченко Г.О. Становище сільського господарства Лісостепової України (1927).
1947. Кривченко Г.О. Бюджетні досліди на Україні після революції (1928).
1948. Кривченко Г.О. Плян та метод праці про розвиток сільського господарства України після 1861 року (1928).
1949. Кривченко Г.О. Стан сільського господарства в 2 районах українського Полісся (північна Чернігівщина та Коростенщина) (1928).
1950. Кристер А.Е. Загальний огляд праць по виготовленню програми для збирання матеріялів до звичаєвого права (1924).
1951. Кристер А.Е. Закон та звичай в сьогочасному праві (1924).
1952. Кристер А.Е. З приводу праці Гойхбарга «Применение гражданских законов» (1924).
1953. Кристер А.Е. Про наукове значіння закордонних славетних вчених І.Унгера, Б.Зеккеля і Л.Міттайса (1924).
1954. Кристер А.Е. Про наукову творчість померлого акад.О.М.Гуляєва (1924).
1955. Кристер А.Е., Гордон А.М. Новий італійський проєкт торговельного Кодексу (1925).
1956. Кристер А.Е. Сьогочасне радянське право й основні течії марксистської правничої думки (1925).
1957. Кристер А.Е. Академик В.М.Гордон (1926).
1958. Кристер А.Е. Діяльність Комісії для реформи суду, що працювала в 70-му році (1926).
1959. Кристер А.Е. Начерк плану праці за селянський двір (1926).
1960. Кристер А.Е. Основні засади програми праць Секції приватного права в галузі права родинного. Метода і план виконання (1926).
1961. Кристер А.Е. До питання про поняття господарчого права (1927).
1962. Кристер А.Е. Заставне володіння та його значіння в історії й сьогочасному звичаєвому праві (1927).
1963. Кристер А.Е. Звичаєве право на Кавказі за матеріялами проф.Ладиженського (1927).
1964. Кристер А.Е. Литовсько-Руське законодавство в зв'язку з призначенням спадкоємця (1927).
1965. Кристер А.Е. Нарис наукової діяльности проф.А.Н.Філіпова в галузі звичаєвого права (1927).
1966. Кристер А.Е. Правне становище виконавців духівниць в українському звичаєвому праві (1927).
1967. Кристер А.Е. Приналежність та складові частини речей (1927).
1968. Кристер А.Е. Про межі спадкової волі і про деякі принципові питання в галузі спадкоємства в українському звичаєвому праві (1927).
1969. Кристер А.Е. Про обмеження в порядкуванні різноманітним майном на підставі джерел німецького права (1927).
1970. Кристер А.Е. Про працю В.Завітневича «Питання про позви щодо поновлення порушеного землекористування» (1927).
1971. Кристер А.Е. Спадкоємство й одержання легатів в українському звичаєвому праві (1927).
1972. Кристер А.Е. Двір та його склад, юридична природа та трудовогосподарські звички поміж членами двору (1928).
1973. Кристер А.Е. Про елементи спільности майновородинних стосунків в українському звичаєвому праві (1928).
1974. Курц Б.Г. Торгівля України з[і] Сходом (1926).
1975. Лавренко Є. Геоботанічні досліди на Україні в зв'язку з вивченням їх грунтів (1928).

1976. Ландо. Критично-економічна аналіза перспективного плану розвитку цукрової промисловости (1926).
1977. Лапоногов О.М. Кон'юнктура світового хлібного ринку і наш хлібний експорт (1926).
1978. Лапоногов О.М. Економіка України як предмет дослідження1917-1927 рр. (1927).
1979. Лапоногов О.М. Зернове господарство України з часів реформи1861 р. (1927).
1980. Лапоногов О.М. Зернова продукція України після реформи1861 р. (1927).
1981. Лапоногов О.М. Кон'юнктура світового хлібного ринку і наш експорт (1927).
1982. Лапоногов О.М. Міжнародня економічна конференція у Женеві (1927).
1983. Лапоногов О.М. Нове в міжнародній хлібній торгівлі й наші завдання (1927).
1984. Лапоногов О.М. Економіка України як предмет дослідження (1928).
1985. Лащенко Р. Зауваження на критику його робіт у 2 вип. «Праць Комісії» (1926).
1986. Лащенко Р. Четвертина дівоча в українському праві (1927).
1987. Левицький М.П. Опіка й попечительство за Магдебурзьким правом (1926).
1988. Левицький М.П. Спілка дітей та батьків, особові та майнові стосунки поміж них за Магдебурзьким правом (1927).
1989. Левицький М.П. Духівниці за Магдебурзьким правом (1928).
1990. Левченко Я.П. Земельна політика в зв'язку з житловою проблемою (1928).
1991. Леонтьєв О.М. Проект постанови УЕН в справі налагодження та розвитку рибного господарства України (1928).
1992. Лисенко [Ф.О.] Дослідження укргеолкому на Пантаївському родовищу (1928).
1993. Ліберман [О.Г.]. Про надбання спадщини в укр[аїнському] праві (спірне питання в сьогочасній літературі) (1924).
1994. Лукін [С.] Про уступку зобов'язань (1924).
1995. Лук'янов Д.П. Всесоюзний з'їзд з генетики та селекції в Ленінграді (1928).
1996. Лук'янов Д.П. Організаційний план робіт для Київськ[ого] аклімат[изаційного] саду на1929 р. (1928).
1997. Лук'янов Д.П. Про валер'яну, рицину та шавлій КАСу (додаткові відомості за1928 рік) (1928).
1998. Лук'янов Д.П. Про наукову подорож до Криму та Кавказу (1928).
1999. Лур'є Н.А. Розмір збитків за цивільним Кодексом (1925).
2000. Мазор М.С. Договори на користь3-х осіб в Зах[ідно]-Європейському й радянському праві (1924).
2001. Макаревич В.А. Якісна характеристика Волинського хмелю (1928).
2002. Максимейко М.О. Система поширеної редакції «Р[уської] Правди» (1926).
2003. Максимейко М.О. Про смердів «Руської Правди» (1927).
2004. Малиновський О.О. Життя та наукові праці проф. М.Ф.Владимирського-Буданова (1926).
2005. Малиновський О.О. Кара за заходи соціяльного захисту (1926).
2006. Малиновський О.О. Кари майнові та кари особисті (1926).
2007. Малиновський О.О. Курс історії права українського народу (1926).
2008. Малиновський О.О. Огляд архівних матеріялів з історії західно-руського та українського права в «Московському Древлехранилищі» (1926).
2009. Малиновський О.О. О.Ф.Кістяківський як збирач та дослідник українського звичаєвого права (1926).
2010. Малиновський О.О. Про вивчення злочинности та злочинців (1926).
2011. Малиновський О.О. Програми й плани робіт Комісії (1926).
2012. Малиновський О.О. Програма та план праці Комісії звичаєвого права. Проєкт (1926).
2013. Малиновський О.О. Революційне звичаєве право (1926).
2014. Малиновський О.О. Рецензія на «Лекції з історії українського права» проф.Лащенка (1926).
2015. Малиновський О.О. Юридичний матеріял у щоденних газетах (1926).
2016. Малиновський О.О. Звичаєве право в містах (1927).
2017. Малиновський О.О. Злочин і кара у первісному суспільстві (1927).
2018. Малиновський О.О. Кари майнові та кари особисті (1927).
2019. Маслєников М.В. Історія фінансових судів, сучасний стан фінансових судів у нас та за кордоном (1928).
2020. Маслєников М.В. Контроль м. Києва (1928).
2021. Меєрсон М.М. Товариство обопільного кредиту в СРСР (1927).
2022. Махов Г.Г. Територіяльні дослідження грунту на Україні та ближчі перспективи (за-

гальний огляд, звіт про роботу й перспективний план відділу грунтознавства Центр[альної] агрохемічн[ої] лабор[аторії]) (1928).
2023. Назимов В.С. Спадкове право за Литовським Статутом в3-й редакції (1924).
2024. Назимов В.С. Питання за общинне землеволодіння в літературі правничій (1925).
2025. Назимов В.С. Джерела міського права на Україні (1926).
2026. Назимов В.С. На оборону общинного землеволодіння (1926).
2027. Назимов В.С. Огляд матеріялів, що зібрав на Поділлі під час командирування В.А.Камінський (1926).
2028. Назимов В.С. М.П.Дашкевич і його праця над питанням українського звичаєвого права (1927).
2029. Назимов В.С. О.Я.Єфименко та її праці в галузі українського звичаєвого права. Спроба схарактеризувати наукову діяльність (1927).
2030. Назимов В.С. Селянський двір та родина за судовими вироками (1927).
2031. Назимов В.С. Питання про спадкування зятя-приймака (1928).
2032. Назимов В.С. Родинне право України (1928).
2033. Назимов В.С. Спадкове право України (1928).
2034. Новак А.В., Голов І.Д. Значіння лози в міліорації пісчаних та яружних площ (1928).
2035. Новицький В.І. Снеми Руської землі XI-XII вв. (1926).
2036. Оглоблин О.П. Кріпацька фабрика на Україні (1928).
2037. Окиншевич Л.О. Наука історії укр[аїнського] права. Право державне. Княжа доба (1924).
2038. Окиншевич Л.О. Приказ «Малыя Россіи» Московської держави XVII ст. (1924).
2039. Окиншевич Л.О. Рада старшинська на Гетьманщині (1924).
2040. Окиншевич Л.О. Наука історії українського права. Право державне (1925).
2041. Окиншевич Л.О. Приказ «Малыя Россіи» Московської держави XVII в. (1925).
2042. Окиншевич Л.О. Генеральна старшина на Лівобережній Україні (1926).
2043. Окиншевич Л.О. Звідомлення про командирування до Москви (1926).
2044. Омельченко Г.Ф. Кооперативна література на Україні (1926).
2045. Орлова З.М. Організація внутрішньої торгівлі цукром в Росії та на Україні в першій половині XIX в. (1925).
2046. Орлова З.М. Транзит товарів через Україну (1926).
2047. Перлін М.І. О характере связи между «базисом» и «надстройкой» (1924).
2048. Перлін М.І. Критика методологічних будувань історичного матеріялізму (1925).
2049. Петровський В.П. Тупики идеалистической морали (1924).
2050. Петровський В.П. Музика в освітленню історичного матеріялізму (1925).
2051. Пилипенко В.М. Державна монополія зовнішньої торгівлі (1926).
2052. Підгаєць С.І. Початковий розвиток цукрової промисловости України в зв'язку з сільським господарством у першій половині XIX ст. (1925).
2053. Підгаєць С.І. Матеріяли з хлібної торгівлі України у першій половині XIX ст. (1927).
2054. Плевако О.А. «Цукро-бурякова промисловість на Україні в середині XIX в. за відомостями М.Віта» (1924).
2055. Плевако О.А. Спроба нарису основних питань з історії ц[укро]-б[урякової] промисловости України до1850 року (1925).
2056. Плевако О.А. Дані обліку цукроварень України р[оку]1848 (1926).
2057. Плевако О.А. До дат побудування перших цукроварень на Україні (сторіччя цукр[ової] пром[исловості] на Україні) (1926).
2058. Попов Г.Л. До питання про сусідство на Правобережжі (1924).
2059. Попов Г.Л. Луцький Трибунал (1924).
2060. Попов Л.В. Деякі підсумки виучування мінеральних удобрень на Україні (1928).
2061. Птуха М.В. Краеведение и изучение социально-экономических особенностей СССР (1924).
2062. Птуха М.В. Про краєзнавчу роботу на Україні в 1923 р. (1924).
2063. Птуха М.В. Про Міжнародній статистичний з'їзд (1925).
2064. Птуха М.В. Міжнародній статистичний з'їзд у Римі (1926).
2065. П'ятницька С.М. Приказ «Великія Россіи» Московської держави XVII в. (1926).
2066. Радчик. Відсутність відповідача в цівільному процесі й її наслідки (1924).
2067. Радчик. Представництво в цівільному Кодексі і в життю (1924).
2068. Раєвський А.Н. Кризис современной психологии (1924).
2069. Рожківський М.Я. Закон та звичай в установах соц. виховання інтернатного типу (1927).
2070. Ройке М. Мислівське господарство Київщини (1928).

2071. Севастьянов. Вступ до філософії фанбіїзму (1925).
2072. Семковський С.Ю. Про «Діалектику природи» Енгельса в зв'язку з основними проблемами сучасного природознавства (1925).
2073. Семковський С.Ю. В.А.Стеклов как философ математики (1926).
2074. Семковський С.Ю. Дарвинизм и марксизм (1926).
2075. Семковський С.Ю. Диалектика природы Энгельса и современная революция в естествознании (1926).
2076. Семковський С.Ю. К спору о передаче по наследству приобретенных признаков (1926).
2077. Семковський С.Ю. Л.И.Аксельрод как философ (1926).
2078. Семковський С.Ю. Ленин и современное естествознание (1926).
2079. Семковський С.Ю. Марксизм и естествознание (1926).
2080. Семковський С.Ю. На нашем философском фронте (1926).
2081. Семковський С.Ю. Наука и классовое общество (1926).
2082. Семковський С.Ю. О диалектике природы Энгельса (1926).
2083. Семковський С.Ю. Проблеми философии естествознания в курсе исторического материализма (1926).
2084. Семковський С.Ю. Философия естествознания и диалектический материализм (1926).
2085. Семковський С.Ю. Философское значение неэвклидовой геометрии (1926).
2086. Семковський С.Ю. Что внес Ленин в материализм? (1926).
2087. Семковський С.Ю. Австро-марксизм у національному питанні (1927).
2088. Семковський С.Ю. Відродження ідеалізму в новіших ученнях про матерію (1927).
2089. Семковський С.Ю. Дослідчі проблеми історії філософії на Україні (1927).
2090. Семковський С.Ю. Категорія випадковости в філософії і в науці (1927).
2091. Семковський С.Ю. Марксизм і теорія відносности (1927).
2092. Семковський С.Ю. Механічний і діялектичний матеріялізм у світлі сучасного природознавства (1927).
2093. Семковський С.Ю. Ньютон як натур-філософ (1927).
2094. Семковський С.Ю. Осиповський як критик Канта (1927).
2095. Семковський С.Ю. Поняття закономірности в Маркса (1927).
2096. Семковський С.Ю. Проблеми національної філософії взагалі й української зокрема (1927).
2097. Семковський С.Ю. Рефлексологія та психологія (1927).
2098. Семковський С.Ю. Філософське значіння робіт Бертло (1927).
2099. Середа І.Ф. Нарада в справі рибництва в Москві в січні б[увшого] р[оку] (1928).
2100. Середа Н.С. Лісова промисловість України в сучасний момент (1928).
2101. Сиваш П.О. Технічна картопля й проблема підвищення врожайности (1928).
2102. Сикорський М.Г. Складання програми до збирання матеріялів до звичаєвого права (1926).
2103. Сикорський М.Г. Спірні питання програми до збирання матеріялів до звичаєвого карного права (особливої частини) (1926).
2104. Синявський А.С. Наслідки географо-економічного дослідження Дніпрельстану (1928).
2105. Синявський А.С. «Посамар'я» і «Дніпрельстан» (1928).
2106. Слабченко М.Є. Запорозький зимовник (1926).
2107. Слабченко М.Є. Правний устрій Запорожжя (1926).
2108. Слабченко М.Є. Паланкова організація Запорозьких вольностей (1927).
2109. Слабченко М.Є. Соціяльно-правний устрій Січи Запорозької (1927).
2110. Совенко С.Л. План обробки фенологічних спостережень над овочевими деревами в КАСі.
2111. Солнцев С.І. Розвиток теоретично-економічної думки в СРСР за минуле десятиріччя (1917-1927) (1927).
2112. Сонні Г. Вплив митної політики російського уряду на цукрову промисловість передреформової України (1925).
2113. Сосенко П.К. Етнологічна метода в історії українського права (1927).
2114. Сосенко П.К. Початки територіяльно-громадської організації староукраїнців в етнологічному ос-вітленні (1927).
2115. Спангенберг. Хороби картоплі та боротьба з ними (1928).
2116. Станішевський Ф.В. Огляд та оцінка матеріялів (з Волини) про опіку та поручительство (1926).
2117. Сташевський Є.Д. Перспективний плян Цукротресту (1928).

2118. Сташевський Є.Д. Про загальні завдання Досвідної станції шовківництва (1928).
2119. Сташевський Є.Д. Про питання, які виникли при складанні перспективного плану цукрової промисловости (1928).
2120. Сташевський Є.Д. Сільсько-господарський ринок Правобережної України за дореформенної доби (1928).
2121. Сташевський Є.Д. Соціяльно-економічна характеристика бурякосіючих районів України (план дослідження) (1928).
2122. Стельмашенко М.Б. Кладовища м. Києва (1928).
2123. Стельмашенко М.Б. Реорганізація постачання міст м'ясом (1928).
2124. Табенський А.А. Значіння виучування расових ознак в с[ільсько]-госп[одарських] рослин[ах] (1928).
2125. Терпугов А. Становище гідро-технічних робіт на території Дніпрельстану (1928).
2126. Тимофіюк Ф. Київський молочний ринок (1927).
2127. Тирановець В.С. Головніші наслідки обсліду олійно-прядівних культур на Поліссі (1928).
2128. Тирановець В.С. Попередні підсумки обслідування хмільоводства (1928).
2129. Тищенко М.Ф. Боротьба київських козаків з магістратом за право шинкувати горілкою (1925).
2130. Тищенко М.Ф. Гуральне право на Гетьманщині (1926).
2131. Товстоліс М.М. Право спадкове на підставі Псковської судової грамоти (XIV-XV ст.) (1924).
2132. Товстоліс М.М. Право спадкове на підставі «Русской Правды», - як етюди для загальної праці Комісії про українське спадкове право (1924).
2133. Товстоліс М.М. Звичаєво-спадкові норми й Псковська судова грамота (1925).
2134. Товтоліс М.М. Спільна власність за звичаєвим правом України (1925).
2135. Товстоліс М.М. Знахідка за звичаєвим правом в історичному аспекті (1926).
2136. Товстоліс М.М. Знахідка по Литовському праву (1926).
2137. Товстоліс М.М. Огляд та оцінка матеріялів, що збирав під час командирування В.А.Камінський (1926).
2138. Товстоліс М.М. Відповідальність спадкоємця за спадкодавцеві зобов'язання в українському звичаєвому праві (1927).
2139. Товстоліс М.М. Відповідальність спадкоємців за спадкодавцеві борги (1927).
2140. Товстоліс М.М. Про спадкове право с.Зайці на Полтавщині (огляд матеріялів) (1927).
2141. Товстоліс М.М. Спадкоємство за звичаєм перед революцією в селі Прохорах на Чернігівщині (1927).
2142. Товстоліс М.М. Найом пастуха за звичаєвим правом України (1928).
2143. Трацевський М.М. Взаємовідносини вільної та кріпацької праці в першій половині XIX ст. в обробній, зокрема цукрово-буряковій промисловості Росії (1925).
2144. Трацевський М.М. Народженість на Україні (1925).
2145. Трацевський М.М. Населення м.Києва (1928).
2146. Трефільєв Г.В. Про використання бурого вугілля як палива і як хемічної сировини (попередні повідомлення) (1928).
2147. Тутковський П.А. Природні мінеральні багатства України (1924).
2148. Устьянцев В.П. Перспективи розвитку скотарства при цукрових заводах у зв'язку з використанням відходів цукрового виробництва (1928).
2149. Филиповський О.К. Районування картоплі та її райони (1928).
2150. Хайтович Я.З. Про методу і пізнання права на підставі різних філософських точок зору (1924).
2151. Цейтлін С. Цукрова промисловість Київщини (1926).
2152. Черкаський І.Ю. Громадські (копні) суди на Литві та Україні (1924).
2153. Черкаський І.Ю. Вступні розділи монографії про «Громадські (копні) суди на Білорусі та Україні» (1925).
2154. Черкаський І.Ю. Громадські (копні) суди на Білорусі і Україні (1925).
2155. Черкаський І.Ю. Поволання над трупом забитого (1925).
2156. Черкаський І.Ю. Звідомлення про командирування до Чернігова (1926).
2157. Черкаський І.Ю. Копні суди на Україні та Білій Русі (1926).
2158. Черняхівський Ю. Г. Надходження безпосередніх податків по м.Київу в зв'язку з торг-[овельною] кон'юнктурою (1926).
2159. Чечот О.М. Огляд прав народнього суду на Київщині за 1919-[19]22 рр. (1926).
2160. Чирвінський В.М. Поклади бурого вугілля на Україні (1928).

2161. Чирвінський В.М., Різниченко В.В. Про стан та діяльність Укргеолкому (1928).
2162. Чуванов І.І. Практичне використання лози на Київщині (1928).
2163. Шапаренко [К.К.] Про нові методи акліматизації (1928).
2164. Шапоровський Ю.М. Регулювання будівництва в зв'язку з цінністю землю (1928).
2165. Шарлемань М.В. Питання про можливість використання крота на хутро (1928).
2166. Шарлемань М.В. Поширення на Україні бобра за обслідуванням1928 р. (1928).
2167. Шарлемань М.В. Стан та перспективи мисливського господарства в УСРР (1928).
2168. Шифрин [Й.] Кризис размена в связи с земельной реформой (1924).
2169. Шрамченко М.Є. Українське спадкове право в початку XVI ст. (на підставі Литовського Статуту 1-ої редакції) (1924).
2170. Шрамченко М.Є. Звідомлення про подорож до Остра та про становище архівних там матеріялів (1926).
2171. Шрамченко М.Є. Звідомлення про відрядження до Остерського та Козелецького повітів (1926).
2172. Шрамченко М.Є. Опіка й поручництво за Литовським Статутом (1927).
2173. Шрамченко М.Є. Майнові стосунки поміж членами родини та Литовським Статутом (1927).
2174. Шрамченко М.Є. Про свою працю під час відрядження на Чернігівщину (1927).
2175. Шрамченко М.Є. Родинне право за Литовським Статутом (1927).
2176. Шрамченко М.Є. Право спадкування за звичаєм у с.Прохорах і відповідальність за борги спадковця (1928).
2177. Шрамченко М.Є. Родинне право села Прохорів на Чернігівщині (1928).
2178. Шумілін І.М. Розпорядження на випадок смерти (1925).
2179. Щербина М.Л. Помологічна нарада при НКЗС та заснування на Україні дослідчого Інституту садівництва (1928).
2180. Щербина М.Л. Садовогородня профшкола в Голосіївці (1928).
2181. Юдкович. Роля суду в установленню приватних прав (1924).
2182. Юрков Ф. Про наукове дослідження вівчарства на Поліссі (1928).
2183. Язловський Б.О. Марксистские основы учения об искусстве (1924).
2184. Язловський Б.О. Про юридичні приказки в стародавньому українському праві та про методу їх наукового досліджування (1924).
2185. Язловський Б.О. Трудовий принцип і право спадкове в сьогочасний момент (1924).
2186. Язловський Б.О. Звичаєво-родинне право с.Павлівки Зіньківського повіту на Полтавщині (1925).
2187. Язловський Б.О. Новий німецький закон про синдикати (1925).
2188. Язловський Б.О. Праці В.С.Токаєвського щодо російського звичаєвого права (1925).
2189. Язловський Б.О. Проєкт Кодексу права шлюбного, родинного та опікунського УСРР (1925).
2190. Язловський Б.О. Про працю П.Н.Єфименкової «Труд и собственность» (1925).
2191. Язловский Б.О. Угода складена підо впливом крайньої потреби (1925).
2192. Язловський Б.О. Шлюбне право хутора Зайці на Зіньківщині (1925).
2193. Язловський Б.О. Доповідь про праці Комуністичної Академії про селянський двір за звичаєвим правом (1926).
2194. Язловський Б.О. Ідея репрезентативности в звичаєвому праві України (1926).
2195. Язловський Б.О. Огляд та оцінка матеріялів, що їх зібрав під час командирування В.А.Камінський (в с.Луці на Волині і с.Грузевичах на Проскурівщині) (1926).
2196. Язловський Б.О. Родинне право села Зайців (1926).
2197. Язловський Б.О. Родинне право села Хітці на Полтавщині (1926).
2198. Язловський Б.О. Структурний плюралізм цивілістичних ідей. Етюд з техніки цивілістики (1926).
2199. Язловський Б.О. Огляд праць краєзнавчої Комісії на Білорусі (1927).
2200. Язловський Б.О. Про відрядження на Полтавщину (1927).
2201. Язловський Б.О. Про працю Панферова «Обычное право в укладе крестьянского двора» (1927).
2202. Язловський Б.О. Родинне право хутора Перелічки на Полтавщині (1928).
2203. Яновський В.Ф. Матеріяли з місцевого управління за архівом Ярковецької волости на Полтавщині,1917 року (1926).
2204. Яновський В.Ф. Німецько-радянська угода (1926).
2205. Ярошевич А.І. Капіталістична оренда на Україні перед революцією (1926).

2206. Ярошевич А.І. Опис маєтків (1926).
2207. Ярошевич А.І. Про потребу взяти участь у роботі секції енергетики при Укрдержплані (1927).
2208. Ярошевич А.І. З економіки птахівництва в районі південно-західньої залізниці (1928).
2209. Ярошевич А.І. З минулого українських лісів (1928).
2210. Ярошевич А.І. Про видання збірника «Картопля» з проблемою підняття врожайности (1928).
2211. Ярошевич А.І. Про складання історії української економічної думки, словника українських економістів і статистиків та української економічної бібліографії (1928).
2212. Ярошевич А.І. Птахівнича кооперація на Поділлю (1928).
2213. Ярошевич А.І. П'ятирічний плян роботи Комісії для виучування народнього господарства України (1928).
2214. Ярошевич А.І. Районування технічних культур в бурякосіючих районах Лівобережжя (план дослідження) (1928).
2215. Яснопольський Л.М. Дніпробуд (1925).
2216. Яснопольський Л.М. Кредитові установи на Україні (1925).
2217. Яснопольський Л.М. Дніпрельстан (1926).
2218. Яснопольський Л.М. Державний бюджет Німеччини (1927).
2219. Яснопольський Л.М. Кредитові стосунки та становище німецької валюти (1927).
2220. Яснопольський Л.М. Завдання дослідження території Дніпрельстану (1928).

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

абз. — абзац
Агітпроп — Агітаційно-пропагандистський відділ
агрофонд — аграрний фонд
акад. — академік
АН — Академія наук
АПВ — Агітаційно-пропагандистський відділ
АПО, АППО — Агитационно-пропагандистский отдел
арк. — аркуш
арт. — артикул
АФК — Адміністративно-фінансова комісія
ВАПЛІТЕ — Вільна академія пролетарської літератури
ВБУ — Всенародна Бібліотека України
вип. — випуск
виш. — вища школа
волвиконком — волосний виконавчий комітет
ВРНГ — Вища рада народного господарства
Всеробітліс — Всеукраїнська професійна спілка робітників лісу
ВСНХ — Высший совет народного хозяйства (Вища рада народного господарства)
ВТШ — Вища технічна школа
ВУАК — Всеукраїнський археологічний комітет
ВУАН — Всеукраїнська Академія наук
ВУКС, ВУКСВ — Всеукраїнський комітет сприяння вченим
ВУСП, ВУСПС — Всеукраїнська спілка професійних спілок
ВУФКУ — Всеукраїнське фотокіноуправління
ВУЦВК — Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет
ВУЦИК — Всеукраинский Центральный Исполнительный Комитет
ВЦРПС — Всесоюзна Центральна Рада професійних спілок
ВЦСПС — Всесоюзный Центральный Совет профессиональных союзов
Главпрофобр — Главное управление профессионального образования
Главпрофос — Головне управління професійної освіти
Главнаука — Главный комитет научных учреждений
Головнаука — Головний комітет наукових установ
Головпрофос, Головпрофосвіта — Головне управління професійної освіти
Госиздат — Государственное издательство (Державне видавництво)
губвиконком — губернський виконавчий комітет
губвійськкомат — губернський військовий комітет
губком — губернський комітет
губпрофрада — губернська рада профспілок
губраднаргосп — губернська рада народного господарства
губфінвідділ — губернський фінансовий відділ
ГУС — Государственный ученый совет Наркомпроса
ДВУ, Держвидав, Держвидат — Державне видавництво України

Держметком (ДНМК) — Державний науково-методичний комітет
Держплан — Державний плановий комітет
див. — дивись
док. — документ
дол. — долар
др. — другі
друк. — друкований
екз. — екземпляр
економкомісії — економічні комісії
женвідділ — жіночий відділ
житлкоп — житловий кооператив
зав. — завідуючий
завканц — завідуючий канцелярією
зв. — зворот
земвідділ — земельний відділ
земкодекс — земельний кодекс
земсудкомісія — земельна судова комісія
ЗУ — Збірник Узаконень та розпоряджень робітничо-селянського Уряду України
ин., инш. — інше
ИНО — Институт народного образования
ІНО — Інститут народної освіти
Інфізкульт — Інститут фізкультури
Істпарт — Інститут Історії партії
ІУНМ — Інститут української наукової мови
кв. — квадратний
КСГІ — Київський сільськогосподарський інститут
Київська СНР — Київська спілка наукових робітників
КИНО — Киевский институт народного образования
КІНО — Київський інститут народної освіти
КІНГ, КІНХ — Київський інститут народного господарства
кн. — книга
КНС — канцелярія Неодмінного секретаря
колумова — колективна умова
Комінтерн — Комуністичний Інтернаціонал
комнезам — комітет незаможників
комунвідділ — комунальний відділ
комунгосп, комгосп — управління комунальним господарством
комячейка — комуністична ячейка
КП(б)У — Комуністична партія (більшовиків) України
КПІ — Київський політехнічний інститут
куб. — кубічний
культсовхоз — культурное советское хозяйство (культурне радянське господарство)
лікнеп — ліквідація неписьменності
м — метр
м. — місто
методком — методичний комітет
мехфак — механічний факультет
міл. — мільйон
місцевком, МК — місцевий комітет
Міськкомгосп — міське комунальне господарство
міськрада — міська рада депутатів трудящих
МОПР — Международная организация помощи революционерам (Міжнародна організація допомоги революціонерам)
МУС — Мужицький Український Союз
напр. — наприклад
нарком — народний комісар
Наркомат — Народний комісаріат
наркомзаксправ, НК заксправ — Народний комісар закордонних справ
Наркомздрав — Народный комиссариат здравоохранения (Народний комісаріат здоров'я)
Наркомзем, НКЗС — Народний комісаріат земельних справ
Наркомпраці, НКП — Народний комісаріат праці
Наркомфін, НКФ — Народний комісаріат фінансів
наук. — науковий
НЕП — Нова економічна політика
НК — Науковий комітет Укрголовпрофосвіти
Наркомос, Наркомосвіти, НКО, НКО освіти — Народний комісаріат освіти
Наркомпрос, НКП — Народный комиссариат просвещения

НК РКІ — Народний комісаріат робітничо-селянської інспекції
НКЮ — Народний комісаріат юстиції
НОТ — научная организация труда (наукова організація праці)
НТ — Наукове товариство
НТУ — Науково-технічне управління
НТШ — Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка у м. Львові
ОВК, окрвиконком — окружний виконавчий комітет
окрарх — окружне управлінння архівами
окрбюро — окружне бюро
окркультури — окружне управління культури
окрліт — окружне управління літературних установ
окрметодком — окружний науково-методичний комітет
окрплан — окружний плановий комітет
окрпрофрада — окружна рада професійних спілок
окрнаросвіта, окросвіта — окружне управління народної освіти
окружком — окружний комітет
оп. — опис
ОПК — окружний партійний комітет
п. — пункт, пан
партком — партійний комітет
педком — педагогічний комітет
политбюро — политическое бюро (політичне бюро)
політком — політичний комітет
прим. — примірник
прот. — протокол
проф. — професор
профделегат — профспілковий делегат
Профосвіта — Головне управління профосвітою
профосвіта — професійна освіта
профспілка — професійна спілка
профшкола — професійна школа
проц. — процент
рабкор — рабочий корреспондент (робітничий кореспондент)
радвлада — радянська влада
Раднарком, РНК — Рада Народних Комісарів
Раднацменшості — Рада національних меншин
радорганн — радянські органи
райвиконком — районний виконавчий комітет
райсоюз — районний союз
РАН — Російська Академія наук
ревком — революційний комітет
ред. — редактор
РКИ — рабоче-крестьянская инспекция (робітничо-селянська інспекція)
РКК — ревізійно-контрольна комісія
РКП(б), РКП — Російська комуністична партія
Робітос, СНР — Спілка наукових робітників освіти
робкор — робітничий кореспондент
Робос — професійна спілка робітників освіти
Робселькінспекція, РСІ — робітничо-селянська інспекція
рос. — російський
РСФРР — Російська Соціалістична Федеративна Радянська Республіка
РСФСР — Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика
РУП — Революційна Українська партія
с — село, сторінка
саж. — сажень
св. — свята, святий
Селькінтерн — Селянський Інтернаціонал
селькор — селянський кореспондент
СНК, Совнарком — Совет Народных Комиссаров (Рада Народних Комісарів)
СНР — Спілка (секція) наукових робітників
соцстрах — соціальне страхування
спр. — справа
с.р. — сього року
СРСР — Союз Радянських Соціалістичних Республік
СССР — Союз Советских Социалистических Республик
ст. — стаття, століття
статбюро — статистичне бюро
СТО — Совет Труда и Обороны (Рада Праці та Оборони)
стор., ст. — сторінка

т — том
т.е. — то есть
т.зв. — так званий
т. инш., т. ин., т.и. — таке інше
т.д. — так далі
тов. — товариш
т.п. — тому подібне
ТСОАВІАХІМ — Товариство сприяння обороні, авіаційному й хімічному будівництву
ТУП — Товариство українських поступовців
УАК — Український археологічний комітет
УАН — Українська Академія наук
УЕР — Українська економічна рада
УВО — Українська військова організація
Укргеолком — Геологічний комітет УСРР
Укрголовнаука — Головний комітет наукових установ Народного Комісаріату освіти
Укрголовпрофосвіта — Головне управління професійною освітою
УКОПС — Комісія для вивчення продукційних сил України
Укрмет — Український металургійний трест
Укрмут — Український мукомольний трест
Укрплан — Український плановий комітет
Укрраднаргосп — Українська рада народного господарства
УНДО — Західно-українська національ-демократична організація
УНІК — Український науковий інститут книгознавства
УНР — Українська Народна Республіка
УНТ — Українське наукове товариство
Упрнаука — Управління науковими установами
УСРР — Українська Соціалістична Радянська Республіка (перша назва УРСР)
УССР — Украинская Социалистическая Советская Республика
УЦБ — Українське центральне бюро
УЭС — Украинский экономический совет (Українська економічна рада)
Учраспред — Комиссия по учету и распределению (Комісія з обліку і розподілу)
фабзавком — фабрично-заводський комітет
ф — фонд
ФЕУ — фінансово-економічне управління
ЦБК — Центральне бюро краєзнавства при Всесоюзній Академії наук
ЦВК — Центральний Виконавчий Комітет
цивкодекс — цивільний кодекс
ЦИК — Центральный Исполнительный Комитет
ЦК — Центральний комітет
ЦК ВКП(б) — Центральний Комітет Всесоюзної Комуністичної партії більшовиків
ЦК КП(б)У — Центральний Комітет Комуністичної партії більшовиків України
ц. р. — цього року
ЦСУ — Центральне статистичне управління
Цукротрест — Цукровий трест
ч — часопис, число, частина
ЧК, Че-Ка, ЧЕК — Чрезвычайная Комиссия (Надзвичайна Комісія)
чел. — человек
черв. — червінець
чол. — чоловік
ЧОН — Части особого назначения (Частини особливого призначення)

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

№1. Охоронний лист ВУЦВК М.С. Грушевському 26
№2. Лист Всенародної Бібліотеки України при ВУАН Науковому товариству ім.Т.Г. Шевченка у Львові з проханням продовжити взаємний обмін виданнями 26
№3. Дарчий акт проф. Ф.З.Омельченка про дарування ВУАН власного Інституту мікробіології 27
№4. З листа акад. Д.І. Багалія акад. А.Ю.Кримському про Всеукраїнський з'їзд промисловості і сільського господарства та з проханням рецензувати його наукову роботу 28
№5. З листа акад. Д.І. Багалія акад. А.Ю. Кримському з приводу переведення II та III Відділів ВУАН з Києва до Харкова 29
№6. Статут Інституту наукової організації праці при Соціально-економічному відділі ВУАН 29
№7. Статут Інституту для виучування економічної кон'юнктури та народного господарства України 31
№8. Статут Інституту для виучування радянського права при Соціально-економічному відділі ВУАН 33
№9. Лист Спільного зібрання ВУАН до Президії ВУЦВК про заміну вироку Київського губернського суду акад. М.П. Василенкові 35
№10. Витяг з протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про виключення М.П. Василенка зі складу дійсних членів ВУАН 36
№11. Статут Всеукраїнського географічного товариства при ВУАН 36
№12. Висновки Наукового комітету НКО УСРР на доповідь ВУАН про її діяльність 37
№13. Доповідна записка акад. М.В.Птухи до Наркомосу УСРР з обгрунтуванням необхідності свого наукового відрядження за кордон 39
№14. Клопотання ВУАН до ВУЦВК про повернення в Україну А.В.Ніковського. 41
№15. Лист ВУАН до Президії ВУЦВК з проханням про покращення умов утримання акад. М.П. Василенка у в'язниці 41
№16. Витяг з протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про зарплату професорам та розширення персонального складу ВУАН 42
№17. Доповідна записка акад. М.С.Грушевського Історично-філологічному відділу та Спільному зібранню ВУАН про необхідність розширення і збільшення штатів історичних установ 43
№18. Статут Катеринославського наукового товариства при Всеукраїнській Академії наук 46
№19. Записка Історично-філологічного відділу ВУАН Науковому товариству ім. Т.Г.Шевченка у Львові про збирання документів для Комісії історичної пісенності. 48
№20. Постанова Ради Народних Комісарів УСРР про штати Академії наук 48
№21. Повідомлення заступника офіційного представника СРСР у Канаді Всеукраїнській Академії наук про одержання «Звідомлення ВУАН» та готовність виконувати її доручення 52

№22. Витяг з протоколу засідання Президії Укрголовпрофосвіти про відсутність коштів для відкриття Київського археологічного інституту при ВУАН 52
№23. Витяг з протоколу засідання Президії Укрголовпрофосвіти про затвердження співробітників Науково-дослідної кафедри акад. М.С.Грушевського. 53
№24. Лист акад. М.М.Крилова голові Наукового комітету НКО УСРР Я.П.Ряппо з повідомленням про повернення із закордонного відрядження та проханням поновити його в складі професорів Київського інституту народної освіти. . . . 54
№25. Лист акад. Д.І.Багалія акад. А.Ю.Кримському про майбутні зміни у ВУАН. . 55
№26. Стаття Я.П.Ряппо про досягнення та перспективи розвитку науки в Україні. 55
№27. Записка завідуючого Кабінетом антропології та етнології ім. Ф. Вовка при ВУАН А.З.Носова до Наукового комітету НКО УСРР про видання періодичного органу Кабінету. 57
№28. Лист заступника Народного Комісара освіти УСРР Я.П.Ряппо акад. А.Ю. Кримському про нові принципи роботи з науковими установами. 59
№29. Лист акад. М.С. Грушевського заступнику голови Укрголовнауки М.І.Яворському про штати ВУАН. 60
№30. Телеграма заступника Народного Комісара освіти УСРР Я.П.Ряппо Головнауці СРСР про представників від України на II Всесоюзну конференцію краєзнавства. 61
№31. Лист акад. А.Ю. Кримського акад. С.О. Єфремову про своє клопотання в НКО УСРР щодо збільшення штатів ВУАН. 61
№32. Клопотання Неодмінного секретаря ВУАН акад. А.Ю. Кримського НКО УСРР про штатний розклад ВУАН на 1924-1925 рр. 64
№33. Лист акад. Ф.І. Шміта Спільному зібранню ВУАН з роз'ясненням причин переходу на роботу до російського Інституту історії мистецтв у Ленінграді. 64
№34. Клопотання Неодмінного секретаря ВУАН акад. А.Ю.Кримського перед Укрголовнаукою про офіційне закріплення за Академією Музею В.О.Щавинського. 66
№35. Лист акад. А.Ю.Кримського акад. С.О.Єфремову про вирішення Наркомосом УСРР питання щодо збільшення зарплати академікам та співробітникам ВУАН 66
№36. Доповідна записка НКО УСРР до ВУЦВК про матеріальне забезпечення ВУАН. 67
№37. Лист Президії Укрголовнауки Всеукраїнській Академії наук про матеріальну допомогу Академії. 68
№38. Справоздання про діяльність Інституту технічної механіки за 1924 р. 70
№39. Звідомлення Української Академії наук у Київі за 1924 рік. 73
№40. Основні положення реорганізації Всеукраїнської Академії наук 105
№41. З листа акад. Д.І. Багалія акад. А.Ю. Кримському щодо виборів проф. М.І. Яворського в члени-кореспонденти ВУАН. 109
№42. Витяг з протоколу Спільного зібрання ВУАН про організаційні зміни в структурі ВУАН згідно пропозицій Укрголовнауки. 110
№43. Клопотання академіків В.М.Перетца, Д.К.Заболотного, В.О.Кістяківського до ВУАН про призначення пенсії вдові колекціонера проф. В.О.Щавинського. 111
№44. Лист ВУАН Укрголовнауці про внесення до штатного розпису ВУАН Правописної термінологічної комісії І Відділу. 112
№45. Витяг з протоколу засідання Малої Президії ВУЦВК про тимчасове припинення висилки за межі України акад. М.П. Василенка. 113
№46. Витяг з протоколу Спільного зібрання ВУАН про внесення змін у структуру І і III Відділів. 113
№47. Лист заступника Наркома освіти УСРР Я.П.Ряппо акад. А.Ю.Кримському про зміни в структурі ВУАН. 114
№48. Витяг з протоколу Спільного зібрання ВУАН про переобрання Президії Академії. 115
№49. Доповідна записка управляючого справами Наукової канцелярії ВУАН П.Н.Лозієва членові комісії НК РСІ УСРР для обстеження ВУАН про умови роботи канцелярії. 116
№50. Лист акад. М.С.Грушевського Укрголовнауці про переведення з Праги до Києва Українського соціологічного інституту. 119

№51. Доповідна записка завідуючого Єврейською історичною комісією ВУАН до Укрголовнауки з пропозицією ввести у вузах УСРР систематичний курс лекцій з історії єврейського народу. 120
№52. Висновки обслідування ВУАН комісією Наркомату робітничо-селянської інспекції УСРР. 121
№53. Доповідна записка заступника Наркома освіти Я.П.Ряппо Секретареві ЦК КП(б)У Л.М.Кагановичу «Політичні моменти по реорганізації Української Академії наук». 125
№54. Лист акад. М.П. Василенка акад. Д.І.Багалію про збереження Історичного товариства Нестора Літописця. 126
№55. Стенограма доповіді заступника голови Укрголовнауки М.І.Яворського та Неодмінного секретаря ВУАН акад. А.Ю.Кримського про статут Академії на другій сесії Пленуму Укрголовнауки 127
№ 56. Лист акад. В.І. Липського Неодмінному секретареві ВУАН акад. А.Ю. Кримському про наукове відрядження. 129
№57. Протокол засідання Президії Укрголовнауки. 130
№58. Лист Українського інституту громадознавства у Празі Соціально-економічному відділу ВУАН із пропозицією співпраці. 131
№59. Витяг із стенограми засідання Комісії Політбюро ЦК КП(б)У з питань українізації про українізацію шкіл, вузів та наукових установ. 132
№60. Висновок Адміністративно-фінансової комісії Раднаркому УСРР на пропозиції НКО УСРР щодо штатів ВУАН на 1924-1925 рр. 134
№61. Постанова Президії Укрнауки про скасування музейного комітету Київського музею мистецтв при ВУАН. 138
№62. Протокол наради про взаємовідносини українських наукових інституцій з всесоюзними. 138
№63. Зауваження Неодмінного секретаря ВУАН А.Ю.Кримського на проект постанови Укрголовнауки про пільги ВУАН на отримання наукової літератури з-за кордону. 145
№64. Лист проф. М.В. Левитського акад. А.Ю. Кримському з проханням сприяти створенню у місті Зінов'ївську Наукового товариства. 146
№65. Постанова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету й Ради Народних Комісарів УСРР «Про структуру й штати Всеукраїнської Академії наук». 146
№66. Лист наукових співробітників ВУАН Спільному зібранню з вимогою звернутися до уряду із заявою про недоцільність перейменування Російської Академії наук на Всесоюзну. 151
№67. Доповідна записка проф. К.К.Симінського Фізично-математичному відділу ВУАН про виділення коштів на діяльність Бюро для розгляду винаходів 153
№68. Повідомлення ВУЦВК до ВУАН про помилування М.П.Василенка. 154
№69. Пропозиції групи наукових співробітників, подані Спільному зібранню в зв'язку з розробкою нового статуту Академії. 154
№70. Лист Наукового товариства імені Т.Г. Шевченка у Львові до ВУАН про відзначення 10-річчя з дня смерті І.Я.Франка. 157
№71. З протоколу засідання Президії Укрголовнауки про надання права безмитного та безцензурного одержання літератури з-за кордону для ВУАН, ВБУ та УНІК. 158
№72. Доповідна записка проф. П.Г.Клепатського до Секретаріату Київського окружового партійного комітету щодо реорганізації ВУАН. 158
№73. Записка заступника Наркома освіти УСРР Я.П.Ряппо Секретареві ЦК КП(б)У В.П. Затонському з приводу заяви проф. П.Г.Клепатського щодо реорганізації ВУАН. 161
№74. Доповідна записка заступника Наркома освіти Я.П.Ряппо Секретареві ЦК КП(б)У В.П. Затонському про реорганізацію Української Академії наук. 161
№75. Звідомлення ВУАН за 1925 рік. 163
№76. Тези в справі ув'язки українських наукових установ з всесоюзними. 201
№77. Витяг з протоколу четвертого засідання Політбюро ЦК КП(б)У про вибори до ВУАН. 202
№78. Витяг з протоколу засідання Президії Укрнауки про утворення Геологічного інституту. 203

№79. Витяг з протоколу засідання Президії Укрнауки про перетворення Кафедри ботаніки в Інститут ботаніки. 203
№80. З огляду інформаційно-статистичного відділу ЦК КП(б)У про проведену роботу щодо українізації за період від VIII Всеукраїнської партійної конференції до IX з'їзду КП(б)У 204
№81. Лист проф. О.Ейхельмана Спільному зібранню ВУАН з подякою за вшанування 50-річчя його наукової діяльності. 205
№82. Лист акад. С.О.Єфремова акад. А.Ю.Кримському про справи в Академії. . . . 206
№83. Стенограма засідання IV пленуму Укрголовнауки з обговорення статуту ВУАН. 207
№84. Протокол засідання комісії по влаштуванню Астрономічної радіолабораторії при ВУАН. 211
№85. Стенограма шостого засідання IV пленуму Укрголовнауки по обговоренню статуту ВУАН 212
№86. Пояснююча записка до штатного розкладу Астрономічної радіолабораторії академіка Д.О. Граве. 214
№87. Лист акад. Д.І.Багалія акад. А.Ю.Кримському про введення в дію нового статуту ВУАН. 215
№88. Витяг з протоколу засідання Колегії Народного Комісаріату освіти УСРР «Про об'єднання бібліотеки колишнього Київського університету із Всенародною Бібліотекою». 215
№89. Відкритий лист акад. М.С.Грушевського учасникам святкування його 60-річного ювілею. 216
№90. Звідомлення Кафедри українського мистецтва ВУАН про роботу за 1926 р. 219
№91. Студії з історії України Науково-дослідної катедри історії України в Києві. 222
№92. Клопотання ВУАН перед головою Головнауки РСФРР Ф.М.Петровим про повернення із заслання в Україну акад. К.В.Харламповича. 230
№93. Звідомлення Української Академії наук у Києві за 1926 рік. 230
№94. Витяг з протоколу засідання Великої Президії Укрнауки про план роботи Кафедри єврейської культури. 270
№95. Витяг з протоколу засідання Президії Укрнауки на доповідь Українського археологічного комітету при ВУАН про заходи щодо дослідження території Дніпрельстану. 271
№96. Лист акад. М.С. Грушевського заступнику Наркома освіти УСРР Я.П.Ряппо про збільшення штатних посад в історичних комісіях ВУАН. 273
№97. Лист акад. П.К. Козлова акад. В.І.Липському з подякою за гостинність і можливість виступити з доповіддю на засіданні Фізично-математичного відділу ВУАН. 274
№98. Доповідна записка акад. Є.П.Вотчала Комісії ВУАН з проведення Всесоюзного з'їзду вивчення виробничих сил СРСР про підготовку молодих наукових кадрів для сільськогосподарських дослідних та селекційних станцій. 274
№99. Статут Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму при Українській Академії наук. 276
№100. Лист голови Постійної комісії з вивчення природних виробничих сил Академії наук СРСР акад. В.І.Вернадського Неодмінному секретареві ВУАН акад. А.Ю.Кримському щодо геологічного музею Київського університету. . . 279
№101. Із щоденникових записів акад. С.О.Єфремова про відвідання М.О.Скрипником Всеукраїнської Академії наук 31 березня 1927 р. 279
№102. Із щоденникових записів акад. М.П.Василенка про відвідання М.О.Скрипником Всеукраїнської Академії наук 31 березня 1927 р. 280
№103. Лист проф. І.І.Огієнка акад. А.Ю.Кримському з проханням надіслати малюнок «Руського письма», зробленого арабським письменником Ібн-аль-Надимом. 281
№104. Пояснення Неодмінного секретаря ВУАН акад. А.Ю. Кримського на запит НКО УСРР та Укрголовнауки про рішення Спільного зібрання ВУАН щодо геологічного музею Київського університету. 282
№105. Лист акад. М.М. Крилова Неодмінному секретареві ВУАН акад. А.Ю. Кримському про дозвіл на продовження наукового відрядження. 283

№106. Лист Неодмінного секретаря Академії наук СРСР акад. С.Ф.Ольденбурга Неодмінному секретареві ВУАН акад. А.Ю.Кримському про наукове відрядження за кордон представника ВУАН проф. В.М. Ганцова. 284
№107. Лист акад. О.В.Корчака-Чепурківського Укрголовнауці з проханням виділити штатні посади для Кафедри народного здоров'я та соціальної гігієни ВУАН. 284
№108. Доповідна записка заступника директора Інституту української наукової мови ВУАН Г.Г.Холодного Народному Комісаріату освіти УСРР про роботу Інституту над словниками. 285
№109. Проект статуту для Української Академії наук в тій редакції, що її Академія наук всіма голосами (проти одного) визнала за таку, яка забезпечує нормальне наукове академічне життя. 286
№110. Доповідна записка Спільного зібрання Української Академії наук до Ради Народних Комісарів УСРР про проект нового статуту ВУАН. 292
№111. Лист заступника Наркома освіти УСРР Я.П.Ряппо Всеукраїнській Академії наук про подання на затвердження НКО УСРР списку дійсних членів ВУАН та членів-кореспондентів ВУАН. 296
№112. Витяг з протоколу Спільного зібрання Всеукраїнської Академії наук про незгоду з рішенням Укрголовнауки щодо злиття Соціально-економічного та Історично-філологічного відділів Академії. 297
№113. Доповідна записка акад. П.А.Тутковського Спільному зібранню ВУАН про перегляд Укрнаукою параграфа 38 колективного договору щодо установ Академії. 298
№114. Лист Неодмінного секретаря ВУАН акад. А.Ю.Кримського Окремій валютній нараді при Народному Комісаріаті фінансів УСРР з приводу встановлення для Академії ліміту на пересилку коштів за кордон для оплати замовлень. 299
№115. Витяг з протоколу засідання бюро Київського окркому КП(б)У з приводу листа наукових працівників Києва в зв'язку з самогубством проф. Д.М.Щербаківського. 300
№116. Протокол розпорядчого засідання Укрнауки про затвердження додаткових штатних посад ВУАН. 300
№117. Повідомлення про діяльність Харківського наукового товариства при ВУАН за 1924-1926 рр. 303
№118. Лист заступника Наркома освіти УСРР Я.П.Ряппо до ВУАН про узгодження діяльності Науково-педагогічної комісії ВУАН з державним методологічним комітетом Київської окружної інспектури. 304
№119. Лист голови Комісії Західної України ВУАН Ф.Я.Савченка управі НТШ у Львові про участь у святкуванні 100-річчя опублікування Збірника українських пісень М.Максимовича. 305
№120. Звіт акад. І.І.Шмальгаузена про наукове відрядження до Німеччини. 305
№ 121. Лист акад. М.С.Грушевського заступникові голови Укрголовнауки Ю.І.Озерському про створення Українського науково-дослідного інституту народознавства. 307
№122. Короткий звіт Комісії давнього українського письменства при Першому відділі ВУАН. 309
№123. Осібна гадка академіка Михайла Грушевського до протоколу Спільного зібрання Української Академії наук 17 жовтня, зачитана на засіданні 1927 р. 311
№124. Звіт акад. Л.М.Яснопольського Спільному зібранню ВУАН про закордонне відрядження до Німеччини. 321
№125. Розпорядження Народного комісара освіти УСРР М.О.Скрипника щодо повноважень представника Укрнауки в Києві Л.М.Левитського. 323
№126. Лист акад. В.М.Перетца акад. С.О.Єфремову з проханням знайти компроміс з акад. М.С.Грушевським щодо роботи ВУАН. 323
№127. Лист акад. М.С.Грушевського Укрнауці про додаткові асигнування історичних установ ВУАН. 324
№128. Із листа секретаря Комісії давнього українського письменства проф. О.А. Назаревського акад. В.М. Перетцу про перше засідання Комісії. 325
№129. Із стенограми засідання Президії Укрнауки 325

№130. Короткий звіт про діяльність Комісії по дослідженню території Дніпрельстану при Раді Академії (Спільному зібранню) за 1927 рік. 328
№131. Лист Всеукраїнської Академії наук Народному комісаріату освіти УСРР про діяльність Науково-педагогічної комісії ВУАН. 329
№132. Лист акад. С.О.Єфремова Укрнауці про комплектування Всенародної Бібліотеки України та виділення коштів для неї. 332
№133. Протокол розпорядчого засідання Укрнауки про додаткові штати та бюджет ВУАН. 333
№134. Директива Політбюро ЦК КП(б)У Народному комісару освіти УСРР М.О. Скрипнику про заходи щодо ВУАН. 335
№135. Протокол засідання Колегії Наркомосу УСРР. 336
№136. Доповідь голови Комісії Західної України ВУАН Ф.Я.Савченка про співпрацю зі вченими Західної України. 337
№137. Із звіту про діяльність Одеського наукового товариства при ВУАН за 1926-1927 рік. 339
№138. Звідомлення Всеукраїнської Академії наук у Києві за 1927 рік. 344
№139. Протокол Об'єднаного засідання академіків і співробітників установ Соціально-економічного відділу ВУАН з Комісією по обстеженню Академії наук. 402
№140. Записка Неодмінного секретаря ВУАН акад. А.Ю.Кримського до НКО УСРР про затвердження академіків за роки радянської влади. 409
№141. Висновки і пропозиції Комісії НКО УСРР по обслідуванню Всеукраїнської Академії наук. 411
№142. Пропозиції голови Укрнауки Ю.І.Озерського Народному комісарові освіти УСРР М.І.Скрипникові щодо затвердження академіків. 430
№143. Лист акад. С.С. Дністрянського до НКО УСРР з проханням надати йому річну відпустку для продовження роботи за кордоном. 431
№144. Пропозиції ЦК КП(б)У до ЦК ВКП(б) про надання ВУАН статусу Всесоюзної Академії та обрання Президентом ВУАН М.С.Грушевського. 432
№145. Стенограма засідання Президії Укрнауки з приводу обговорення доповіді Ю.І.Озерського про результати обстеження ВУАН 433
№146. Протокол шостого розширеного засідання Колегії Наркомосвіти УСРР про підсумки роботи Комісії НКО з обслідування ВУАН. 435
№147. Положення про роботу Ради ВУАН. 439
№148. Інструкція щодо перевиборів Президії ВУАН. 441
№149. Лист Народного комісара освіти УСРР М.О.Скрипнику проф. К.Й.Студинському з повідомленням про його зарахування до складу дійсних членів ВУАН. 444
№150. Звіт про діяльність Кам'янець-Подільського наукового товариства при ВУАН. 445
№151. Лист проф. К.Й.Студинського Народному комісарові освіти М.О.Скрипнику з подякою за обрання його штатним академіком ВУАН. 448
№152. З Української Академії наук. (Допис з Київа). 449
№153. Лист керівника Комісії для складання словника живої української мови Г.К.Голоскевича акад. А.Ю.Кримському про роботу Комісії над словником. 450
№154. Протокол закритого засідання Політбюро ЦК КП(б)У за доповіддю П.П.Любченка про підготовку до виборів Президії ВУАН 451
№155. Постанова ЦК КП(б)У про призначення Народного комісара освіти УСРР М.О. Скрипника представником від уряду на перевиборах Президії ВУАН. . 452
№156. Робота Академії наук (Матеріали до протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У). 452
№157. Протокол засідання Ради ВУАН про перевибори Президії. 454
№158. «За Українську Академію наук». 456
№159. Протокол засідання Колегії НКО УСРР про перевибори Президії ВУАН. 452
№160. Резолюція Колегії НКО УСРР щодо виборів Президії ВУАН. 459
№161. Звіт про діяльність Всенародної Бібліотеки України за 10 років існування (1918-1927) 461
№162. Звіт про роботу Комісії ВУАН для досліду території Дніпрельстану за 1927 рік. 465
№163. Лист акад. А.Ю.Кримського Секретареві ЦК КП(б)У Л.М.Кагановичу із спростуванням випадів у пресі проти ВУАН та перевиборів її Президії. 466

№164. Клопотання Постійної комісії ВУАН для виучування продукційних сил України Народному Комісаріату земельних справ УСРР про асигнування коштів на проведення нових досліджень. 469
№165. Витяг з протоколу засідання Секретаріату ЦК КП(б)У про висунення кандидатів до Всесоюзної Академії наук та ювілей акад. К.Й. Студинського. 470
№166. Витяг з протоколу закритого засідання Політбюро ЦК КП(б)У про політичну тактику щодо української інтелігенції. 471
№167. Звіт про роботу академічної Кафедри історії українського народу за 1927-1928 академічний рік. 471
№168. Стаття акад. С.О.Єфремова «Про двох лицарів - одного під забралом, другого так». 474
№169. Пропозиції Народного комісара освіти УСРР М.О.Скрипника до ЦК КП(б)У про включення додаткових кандидатур від України до списку кандидатів у дійсні члени Всесоюзної Академії наук. 478
№170. Витяг з протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про включення додаткових кандидатур від України до списку кандидатів у дійсні члени Всесоюзної Академії наук. 479
№171. Доповідна записка Економічної комісії при місцевому комітеті профспілки ВУАН до Ради ВУАН про статус наукових співробітників Академії. 479
№172. Телеграма відділу агітації та пропаганди ЦК ВКП(б) заступнику завідуючого відділом агітації та пропаганди ЦК КП(б)У Р.С.Левику про проведення кампанії виборів до Всесоюзної Академії наук. 482
№173. Витяг з протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про участь представників Укрнауки та ВУАН у відзначенні ювілею акад. К.Й.Студинського. 483
№174. Лист акад. С.О. Єфремова до Президії ВУАН з підтвердженням своєї лояльності до радянської влади. 483
№175. Протокол наради Президії ВУАН з представниками Відділів і місцевкому ВУАН у справі заснування ювілейної Комісії з нагоди 10-річчя наукової діяльності Всеукраїнської Академії наук. 484
№176. Записка акад. Д.І.Багалія до ювілейного комітету ВУАН про ювілейні видання. 486
№177. Заява акад. С.О.Єфремова до Президії ВУАН з поясненнями відносно публікації його статті в закордонній пресі. 488
№178. Проект резолюції Президії ВУАН за фактом виступу акад. С.О. Єфремова зі статтею у газеті «Діло» 490
№179. Із доповідної записки заступника Наркома освіти УСРР А.Т.Приходька М.О.Скрипникові про результати обговорення Президією ВУАН факту виступу акад. С.О. Єфремова зі статтею у газеті «Діло». 490
№180. Звідомлення про діяльність Археографічної комісії ВУАН. 491
№181. Пропозиції Фізично-математичного відділу ВУАН щодо організації і керування установами, що перебувають при Раді ВУАН. 493
№182. Коротке звідомлення з діяльності установ ВУАН за 1928 рік. 494

ЗМІСТ

Від упорядників
5
Передмова
8
ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ
25
Коментарі
513
Фотодокументи
540
ДОДАТКИ
551
Регести протоколів
Спільного зібрання ВУАН
552
Список дійсних членів, іноземних членів,
членів-кореспондентів ВУАН,
обраних у 1924-1928 рр.
599
Список співробітників ВУАН (1924-1928)
604
Бібліографія праць наукових
співробітників ВУАН
643
Перелік доповідей співробітників
установ ВУАН (1924-1928)
704
Список скорочень
752
Перелік документів
756

Наукове видання

Історія Національної академії наук України
1924-1928
Документи і матеріали

Упорядники
Кучмаренко Валентина Аркадіївна, Луговський Олександр Григорович,
Папакіна Тетяна Петрівна, Стрельська Лариса Іванівна,
Яременко Лідія Миколаївна

Редакційна колегія
О.С.Онищенко (відповідальний редактор) та ін.

Бібліографічне редагування
П.М.Кавицька, Л.С.Новосьолова

Редактор Л.Д.Сушко
Коректор В.М.Семенюк
Літ. редактор Н.Г.Солонська

Комп'ютерний набір: Т.В.Варава, Л.І.Загній, С.В.Старовойт
Комп'ютерна верстка Л.С.Климова, Т.С.Павлюк
Обкладинка, художнє оформлення та технічне редагування Г.Т.Конєв, С.В.Старовойт

Підписано до друку 21.07.98. Формат 70x100 1/16
Папір офсетний.
Умовн.-друк. арк. 47,75. Умовн. фарбо-відб. 382000
Облік.-вид. арк. 57,3. Наклад 1000 прим. Зам. №15.

Друкарня НБУВ. 252039 Київ-39, просп. 40-річчя Жовтня, 3.